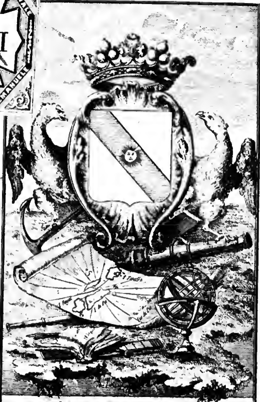
Digitized by Google

9
4-E
16

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
6
7 MI
14

Mr. LE CHer. DE FLEURIEU.

Digitized by Google

Digitized by Google

~~17-f-34~~

15/e/31 9-4-E-16

Digitized by Google

AMMIANI MARCELLINI

RERVM GESTARVM

LIBRI QVI SVPERSVNT

EX RECENSIONE

VALESIO-GRONOVIANA

INDICEM DIGNITATVM

NEC NON

GLOSSARIVM LATINITATIS

ADIECIT

AVGVSTVS GVIL. ERNESTI

LIPSIAE.

E LIBRARIA WEIDM. HERED. ET REICHII

cIↃ IↃ cc lxxiii

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EMANUELE ROMA

CELSISSIMO PRINCIPI

AC DOMINO

D O M I N O

IOSEPHO ALEXANDRO

DE VINDIS PRVSSIIS

I A B L O N O V I O

DOMINO IN IABLONOW ET LACHOWCE COMITI ZAWALOVII ET LISIANCAE DYNASTAE IN PODHORCE ET WIHOLZ PALATINO NOVOGORODENSI STAROSTAE IN BVSK KORSVN ET ONIXTEN

ORDINN. S. SPIR. MICHAELIS

ET HVBERTI

EQVITI TORQVATO

ACADEMIAR. PARISINAR. ROMANAE PATAVINAE BONONIENSIS SOCIO

CELSISSIME PRINCEPS
INDVLGENTISSIME DOMINE

Non eſt, cui potius, quam TIBI, PRINCEPS INDVLGENTISSIME, hunc a me tradi oporteat Ammianum. In cuius enim tutela malit adquieſcere Sarmaticae hiſtoriae ſcriptor, quam in TVA, Sarmaticarum Originum Scrutatoris ſagaciſſimi, Lechitarumque Vindicis acerrimi, feliciſſimi? praeſertim eiusdem PRINCIPIS tanti, qui TVAM Gentem inde apriſcis ſaeculis per innumera fortiter et praeclare facta Illuſtriſſimam, tot virtutibus magis etiam illuſtraſti? Cui malit ſcriptor doctiſſimus probatam omnis generis eruditionem Operi ſuo in-

ſertam, quam TIBI, vt Patrono litteratorum optimo, maximo, ita et IPSI litteratiſſimo, litterarumque incrementa liberaliſſime augenti? Per quem denique tradi ſe rectius putet, quam per clientem honorificentiſſimis iudiciis TVIS ornatum atque decoratum? Suſcipe igitur, quaeſo, vtrumque pro facilitate TVA lubenter, et fauore pari dignare. Mea quidem in TE pietas tanta eſt, vt felicitate TVA potius mihi nihil ducam: pro qua vota faciens, ita opto ne irrita faciam, vti gratiae TVAE atque beniuolentiae commendatiſſimus eſſe cupio

CELSISSIME PRINCEPS
INDVLGENTISSIME DOMINE
CELSITVDINI TVAE

deuotiſſimus cliens

AVGVSTVS GVILIELMVS ERNESTI

LECTORI
AEQVO ET DOCTO

In ſerie hiſtoricorum latinorum, quos huc vſque legendos mihi cognoſcendoſque praecipue exiſtimabam, vltimum ordine locum obtinuit Ammianus Marcellinus, non item vltimum re atque aeſtimatione mea. Nam, vt nihil dicam de fide rerum ab eo traditarum, et de geographicarum eius deſcriptionum diligentia; in quo genere etiam vulgo laudantur Ammiani virtutes: tantam in ſingulis libris per exceſſus, quos ipſe dixit, rerum et doctrinae copiam explicauit, vt hac parte ſuperare etiam, non tantum ae-

quare, latinos hiſtoricos omnes mihi quidem videatur. Id ne videar temere dixiſſe, imitatus eorum leuitatem, qui vnum omnium optimum ſcriptorem praedicare ſolent eum, in quo edendo explicandoque quum maxime verſantur, legat mihi aliquis inſignem locum de luxu Romanorum Lib. XIV, 6. it. XXVIII, 4. de Nemeſi XIV, 11. de Mercurio XV, 3. de Galliis XV, 9. de inſtitutis Iuliani et ſtudiorum ratione XVI, 5. de magnificentia vrbis Romae XVI, 10. de obeliſcis XVII, 4. de terrae motibus XVII, 7. it. XXVI, 10. de culicibus XVIII, 7. de peſtilentia XIX, 4. de eclipſibus ſolis ac lunae XX, 3. de Iride XX, 11. de Themide XXI, 1. de Geniis XXI, 14. de Thracia et ſitu Pontici ſinus XXII, 8. it. XXVII, 4. de Api et gente Aegyptiaca XXII, 14. de crocodilo aliisque animalibus, de eruditione item Aegyptiorum et pyramidibus XXII, 15. de tormentis bellicis XXIII, 3. de

Perſis

Perſis XXIII, 6. de margaritis ibid. De palmis maritari ſuetis XXIV, 3. de acie inſtruenda XXIV, 6. de generibus virtutis XXV, 4. deſcriptionem migrare coactorum e patria vrbe XXV, 9. de intercalatione XXVI, 1. de laudibus ſapientiae XXIX, 2. de Iureconſultis XXX, 4. de Hunnis XXXI, 2. Et hi ſunt vberiores tantum loci, quibus addi, licet breuiores, non minus tamen inſignes plurimi poſſent.

Sed habet Ammianus adhuc alia bona non contemnenda, quorum pars magna eſt in ipſa dictione, tumida illa quidem omnino et horrida interdum, dura denique haud raro et contorta, vt hominis graeci et militis et vitia aetatis ſequuti; ſed quae tamen longe feliciſſimum et vberrimum ingenium poëticum et oratorium referat, hoc eſt, hiſtorico, qui proprie dicitur, digniſſimum. Nec vero minus obuiae ſunt verae ſermonis elegantiae, quarum

quaſi ſplendore non modo naeui caeteri obſcurentur, ſed etiam vti liceat ad ingenium vniuerſae eloquutionis illuſtrandum et perſpiciendum.

His ego potiſſimum de cauſſis, ſequutus conſilium Venerandi Patrui mei, hanc Ammiani editionem paraui; praeſertim quum non nimis obuius liber non praeter cauſſam repetitus videri poſſet: in qua quidem editione quid praeſtare, quibuſque lectoribus prodeſſe voluerim, dicendi locum adeſſe video.

Prima igitur cura nobis fuit, textum Valeſianum accurate exhibere: isque expreſſus eſt ex editione Gronouiana. Animus fuerat ſubiicere ei varias lectiones; ſed ſpe nouae codicum MSS. collationis mihi facta, quo tempore exerceri operae in exſcribendo coepiſſent, viſum erat ſatius eſſe, vtramque lectionis varietatem, et veterem et nouam, ad libri calcem

reii-

reiicere. Quum autem inciſa poſtmodum illa ſpe, lectiones variantes ex editione Gronouiana repetere ſolas vel taederet, vel non ſatis e re ſtudioſorum eſſe videretur; quidquid in iis bonae frugis eſſet, id in Gloſſarium latinitatis, ne verſandi voluminis neceſſitas multiplicaretur, contulimus. In quo me ſpero faciles iudices habiturum eſſe viros doctos, tum quod per varias lectiones, quamuis bonas, adoleſcentibus minus conſulitur, niſi cum emendationibus et explicationibus comparatas, tum vero etiam, quod in Ammiano, ſcriptore lacunis multis deformato ſaepiusque interpolato, pleraeque lectiones variantes nihili ſunt; vnde non ita ſaepe ad diuerſitatem codicum amandare lectores neceſſe habui. Omnium igitur lectionum variantium commemoratio in editione principe, hoc eſt, Valeſiana, recte ferri poterat; in hac mea, iuuenum duntaxat

taxat vſibus deſtinata, minus. Ne autem prorſus nihil noui adiumenti a nobis accederet, primo confecimus Indicem Dignitatum ex interpretum Ammiani aliorumque ſcriptorum commentariis illuſtratarum: in quo conſentaneum videbatur, vt etiam minutiora munera, v. c. militaria, explicarentur. Sed in his omnibus, poſt tot tantorum virorum curas nulla propemodum noſtra alia, quam exſcribendi, opera verſari potuit. In Gloſſario autem, quaſi quadam vniuerſae dictionis tabula, ne quid lectores lateret, ſedulo cauere ſtuduimus: id quod vel ipſe modus eius demonſtrat. Neque enim rariora tantum aut peculiaria notanda eſſe cenſuimus: quibus contenti eſſe poſſumus in ſcriptoribus aureae aetatis, quorum caetera omnia credere par eſt, vt optima, ſic vſu trita et communia eſſe. In ſequiorum autem aetatum ſcriptoribus diligenter obſeruare

attinet,

attinet, praeter ea, quae propria ſunt cuique, quidquid vel ex latinitate ſuperiori ſeruatum legitur, vel ad eius imitationem expreſſum: in quo negotio tum ad voces ipſas, tum vero etiam ad earum ſignificationes, fortaſſe nouas, attendendum eſt. Ita enim demum hiſtoriae ſermonis latini conſuli poſſe exiſtimem. Quamobrem locis ſimilibus optimorum ſuperioris aetatis ſcriptorum, praecipue hiſtoricorum, notandis, etiam illuſtrandi Ammiani cauſſa, operam dedi. In latinitate autem noua explicanda vſus ſum praeſidiis, quae mihi in Suetonio, Scriptoribus Hiſtoriae Auguſtae, Codice denique Theodoſiano, eorumque commentatoribus parata eſſent: quos etiam ſaepius iuſto nominaſſe videbor iis, qui propemodum immenſa illorum bona non cognouerint. Caeterum non oneraui ex eo genere opellam meam, ne graecitatem quidem Ammiani ſaepius demon-

demonſtrando: id quod, ni aliunde, ex Henr. Stephani certe praefatione aliorumque commentariis copioſe fieri poterat. Illud potius egimus, vt Ammiani pluribus locis in vnum collatis vnicuique ſponte interpretandi copiam ſuppeditaremus, iis, ad quae attendendum eſſet, nullo diſpendio ſpatii, ſola litterarum diuerſitate indicatis. Habet haec ratio etiam illud commodi, vt comparandos eſſe omnes locos ſimilitudine quadam coniunctos intelligatur, prius quam ad emendandi periculum accedatur: in quo genere ſummos interpretes aberraſſe aliquoties docui. Pertinet autem illa tacita admonitio, per litterarum diuerſitatem facta, ad latinitatem etiam eccleſiaſticam, quae in Gentilium ſcripta ex eorum vſu cum Chriſtianis irrepſit; niſi magis ex legum et conſtitutionum dictione traducta eſt; quae mihi quidem primum videntur illum chriſtianae ac bi-

blicae

blicae dictionis colorem traxiſſe: vid. quae notauimus ad vv. eccleſia, lex, mundus etc.

Caeterum viros doctos, quippe non expertes, quanto cum taedio, quot cum moleſtiis coniunctus ſit labor in tali re ſuſceptus, rogo planeque oro, vt, ſicubi, vel potius, vbicumque aut aberraſſe me, aut non ſatis accurate verſatum eſſe deprehenderint, id vel imbecillitati meae condonare, vel inſtituti difficultatibus acceptum referre velint.

Rerum indicem ex editione Gronouiana exſcribendum curare viſum non eſt: quem quidem adeo mancum deprehendi et imperfectum, vt, ſi locorum, hominum, rerum denique nominibus auctum ſubiicere placuiſſet, nimis creuiſſet libri et moles et pretium. Iuuenibus adiumenti ſatis eſt primum in aera chriſtiana ſingulis paginis notata, deinde in locorum inſignium indiculo ſupra poſito, tum in

digni-

dignitatum indice pariter atque in Gloſſario ipſo, denique in argumentis ſingulorum capitum cuique libro praefixis.

His ergo, quae pro virili praeſtitimus Ammiano, fruere, lector beniuole, conatibusque noſtris faue! Scr. Lipſiae in mercatu vernali A. O. S. MDCCLXXIII.

AMMIANI

Deſunt priores Libri XIII.

AMMIANI
MARCELLINI
RERVM GESTARVM
LIBER XIV.

Galli Caeſaris ſaeuitia. C. I. *Iſaurorum incurſiones.* II. *Perſarum commentum irritum.* III. *Saracenorum irruptiones et mores.* IV. *Magnentianorum ſupplicia.* V. *Senatus populique R. vitia.* VI. *Galli Caeſaris immanitas et ſaeuitia.* VII. *Orientis prouinciarum deſcriptio.* VIII. *de Conſtantio Gallo Caeſare.* IX. *Pax Alamannis petentibus datur a Conſtantio A.* X. *Conſtantius Gallus Caeſar euocatur a Conſtantio A. et capite truncatur.* XI.

Poſt emenſos inſuperabilis expeditionis euentus, languentibus partium animis, quas periculorum varietas fregerat et laborum, nondum tubarum ceſſante clangore, vel milite locato per ſtationes hibernas, fortunae ſaeuientis procellae tempeſtates alias rebus infudere communibus, per multa illa et dira facinora Caeſaris Galli: qui ex ſqualore nimio miſeriarum, in aetatis adultae primitiis, ad principale culmen inſperato cultu prouectus, vltra terminos poteſtatis delatae procurrens, aſperitate nimia cuncta foedabat. Propinquitate enim regiae ſtirpis, gentilitateque etiamtum Conſtantini nominis efferebatur in faſtus, ſi plus valuiſſet, auſurus hoſtilia in auctorem ſuae felicitatis, vt videbatur. Cuius acerbitati vxor graue acceſſerat in- A C. 353.

 centi-

A.C. centiuum, germanitate Auguſti turgida ſupra modum,
353. quam Hannibaliano regi fratris filio antehac Conſtantinus iunxerat pater. Megaera quaedam mortalis, inflammatrix ſaeuientis adſidua, humani cruoris auida nihil mitius quam maritus, qui paullatim eruditiores facti proceſſu temporis ad nocendum, per clandeſtinos verſutosque rumigerulos, compertis leuiter addere quædam male ſuetos, falſa et placentia ſibi diſcentes, adfectati regni vel artium nefandarum calumnias inſontibus adfigebant. Eminuit autem inter humilia, ſupergreſſa iam potentia fines mediocrium delictorum, nefanda Clematii cuiuſdam Alexandrini nobilis mors repentina: cuius ſocrus cum miſceri ſibi generum, flagrans eius amore, non impetraret, vt ferebatur, per palatii pſeudothyrum introducta, oblato pretioſo reginae monili id adſequuta eſt, vt ad Honoratum, tum Comitem Orientis, formula miſſa letali, homo ſcelere nullo contactus idem Clematius, nec hiſcere nec loqui permiſſus, occideretur. Poſt hoc impie perpetratum, quod in aliis quoque iam timebatur, tamquam licentia crudelitati indulta, per ſuſpicionum nebulas aeſtimati quidam noxii damnabantur: quorum pars necati, alii puniti bonorum multatione, actique laribus ſuis extorres, nullo ſibi relicto præter querelas et lacrymas, ſtipe collaticia victitabant: et ciuili iuſtoque imperio ad voluntatem conuerſo cruentam, claudebantur opulentae domus et clarae. Nec vox accuſatoris vlla, licet ſubditicii in his malorum quaerebatur aceruis, vt ſaltem ſpecie tenus crimina praeſcriptis legum committerentur, quod aliquoties fecere principes ſaeui: ſed quidquid Caeſaris implacabilitati ſediſſet, id velut fas iusque perpenſum confeſtim vrgebatur impleri. Excogitatum eſt ſuper his, vt homines quidam ignoti, vilitate ipſa parum cauendi, ad colligendos rumores per Antiochiae latera cuncta deſtinarentur, relaturi quae audirent. Hi

pera-

peragranter et diſſimulanter honoratorum circulis ad- A. C.
ſiſtendo, peruadendoque diuitum domus egentium 353.
habitu, quidquid noſcere poterant vel audire, latenter intromiſſi per poſticas in regiam, nuntiabant: id obſeruantes conſpiratione concordi, ut fingerent quaedam, et cognita duplicarent in peius: laudes vero ſupprimerent Caeſaris, quas inuitis compluribus formido malorum impendentium exprimebat. Et interdum acciderat, vt ſi quid in penetrali ſecreto, nullo citerioris vitae miniſtro praeſente, paterfamilias vxori ſuſurraſſet in aurem, velut Amphiarao referente aut Martio, quondam vatibus inclytis, poſtridie diſceret imperator. Ideoque etiam parietes arcanorum ſoli conſcii timebantur. Adoleſcebat autem obſtinatum propoſitum erga haec et ſimilia multa ſcrutandi, ſtimulos admouente regina; quae abrupte mariti fortunas trudebat in exitium praeceps: cum eum potius lenitate feminea ad veritatis humanitatisque viam reducere vtilia ſuadendo deberet, vt in Gordianorum actibus factitaſſe Maximini truculenti illius imperatoris retulimus coniugem. Nouo denique perniciosoque exemplo idem Gallus auſus eſt inire flagitium graue, quod Romae cum vltimo dedecore tentaſſe aliquando dicitur Gallienus: et adhibitis paucis clam ferro ſuccinctis, veſperi per tabernas palabatur et compita, quaeritando graeco ſermone, cuius erat impendio gnarus, quid de Caeſare quiſque ſentiret. Et haec confidenter agebat in vrbe, vbi pernoctantium luminum claritudo dierum ſolet imitari fulgorem. Poſtremo agnitus ſaepe, iamque ſi prodiſſet, conſpicuum ſe fore contemplans, non niſi luce palam egrediens, ad agenda quae putabat ſeria, cernebatur. Et haec quidem medullitus multis gementibus agebantur. Thalaſſius vero ea tempeſtate Praefectus Praetorio Praeſens, ipſe quoque arrogantis ingenii, conſiderans incitationem eius ad multo-

A. C. rum augeri diſcrimina, non maturitate vel conſiliis
353. mitigabat, vt aliquoties celſae poteſtates iras principum molliuerunt: ſed aduerſando iurgandoque cum parum congrueret, cum ad rabiem potius euibrabat: Auguſtum, actus eius exaggerando, creberrime docens, idque, incertum qua mente, ne lateret adfectans. Quibus mox Caeſar acrius efferatus, velut contumaciae quoddam vexillum altius erigens, ſine reſpectu ſalutis alienae vel ſuae, ad vertenda ſuppoſita inſtar rapidi fluminis irreuocabili impetu ferebatur.

II. Nec ſane haec pernicies ſola Orientem diuerſis cladibus adfligebat. Namque et Iſauri, quibus vſitatum eſt ſaepe pacari, ſaepeque inopinis excurſibus cuncta miſcere, ex latrociniis occultis et raris, alente impunitate adoleſcentem in peius audaciam, ad bella grauia proruperunt: diu quidem perduelles ſpiritus irrequietis motibus erigentes; hac tamen indignitate perciti vehementer, vt iactitabant, quod eorum quidam capti conſortes, apud Iconium Piſidiae oppidum in amphitheatrali ſpectaculo feris praedatricibus obiecti ſunt praeter morem. Atque, vt Tullius ait, vt *etiam ferae fame monitae plerumque ad eum locum, vbi aliquando paſtae ſunt, reuertuntur;* ita omnes inſtar turbinis digreſſi montibus impeditis et arduis, loca petiuere mari confinia: per quae viis latebroſis ſeſe conuallibusque occultantes, cum adpeterent noctes (luna etiamtum cornuta, ideoque nondum ſolido ſplendore fulgente) nauticos obſeruabant. Quos cum in ſomnum ſentirent effuſos, per ancoralia quadrupedo gradu repentes, ſeſeque ſuſpenſis paſſibus iniectantes in ſcaphas, eiſdem nihil opinantibus adſiſtebant, et incendente auiditate ſaeuitiam, ne cedentium quidem vlli parcendo, obtruncatis omnibus, merces opimas velut viles nullis repugnantibus auertebant. Haecque non diu ſunt perpetrata. Cognitis enim pilatorum caeſorumque funeribus, nemo deinde

de ad has ſtationes adpulit nauem: ſed vt Scironis A. C.
praerupta letalia declinantes, litoribus Cypriis conti- 353.
gui nauigabant, quae Iſauriae ſcopulis ſunt controuerſa. Procedente igitur mox tempore cum aduenticium nihil inueniretur, relicta ora maritima in Lycaoniam aduexam Iſauriae ſe contulerunt: ibique denſis interſaepientes itinera praetenturis, prouincialium et viatorum opibus paſcebantur. Excitauit hic ardor milites per municipia plurima, quae iiſdem conterminant, diſpoſitos et caſtella: et quiſque ſerpentes latius pro viribus repellere moliens, nunc globis conſertos, aliquoties et diſperſos, multitudine ſuperabatur ingenti: quae nata et educata inter editos recurvosque ambitus montium, eos vt loca plana perſultat et mollia, miſſilibus obuios eminus laceſſens, et vlulatu truci perterrens. Coactique aliquoties noſtri pedites ad eos perſequendos ſcandere cliuos ſublimes, etiamſi lapſantibus plantis, fruticeta prenſando vel dumos, ad vertices venerint ſummos: inter arta tamen et inuia nullas acies explicare permiſſi, nec firmare niſu valido greſſus, hoſte diſcurſatore rupium abſciſſa voluente ſuperne, periculoſe per prona diſcedunt; aut ex neceſſitate vltima fortiter dimicantes, ruinis ponderum immanium conſternuntur. Quamobrem circumſpecta cautela obſeruatum eſt deinceps; et cum edita montium petere coeperint graſſatores, loci iniquitate milites cedunt. Vbi autem in planitie potuerint reperiri, quod contingit adſidue, nec exertare lacertos, nec criſpare permiſſi tela, quae vehunt bina vel terna, pecudum ritu inertium trucidantur. Metuentes igitur iidem latrones Lycaoniam magna parte campeſtrem, cum ſe impares noſtris fore congreſſione ſtataria documentis frequentibus ſcirent, tramitibus deuiis petiuere Pamphyliam, diu quidem intactam, ſed timore populationum et caedium, milite per omnia diffuſo propinqua, magnis vndique

 praeſi-

A. C. praeſidiis communitam. Raptim igitur properantes,
353. vt motus ſui rumorem celeritate nimia praeuenirent, vigore corporum ac leuitate confiſi; per flexuoſas ſemitas ad ſummitates collium tardius euadebant. Et cum ſuperatis difficultatibus arduis, ad ſupercilia veniſſent fluuii Melanis alti et verticoſi, qui pro muro tuetur accolas circumfuſus, augente nocte adulta terrorem, quieuere paulisper lucem opperientes. Arbitrabantur enim nullo impediente transgreſſi, inopino accurſu adpoſita quaeque vaſtare: ſed incaſſum labores pertulere grauiſſimos. Nam ſole orto, magnitudine anguſti gurgitis, ſed profundi a tranſitu arcebantur: et dum piſcatorios quaerunt lenunculos, vel innare temere contextis ratibus parant: effuſae legiones, quae hiemabant tunc apud Siden, iisdem impetu occurrere veloci. Et ſignis prope ripam locatis ad manus comminus conſerendas, denſata ſcutorum compage ſemet ſcientiſſime praeſtruebant: auſos quoque aliquos fiducia nandi, vel cauatis arborum truncis amnem permeare latenter, facillime trucidarunt. Vnde tentatis ad diſcrimen vltimum artibus multum, cum nihil impetraretur, pauore vique repellente extruſi, & quo tenderent ambigentes, venere prope oppidum Laranda. Vbi victu recreati et quiete, poſtquam abierat timor, vicos opulentos adorti, equeſtrium adiumento cohortium, quae caſu propinquabant, nec reſiſtere planitie porrecta conati, digreſſi ſunt: retroque concedentes, omne iuuentutis robur relictum in ſedibus acciuerunt. Et quoniam inedia graui adflictabantur, locum petiuere Paleas nomine, vergentem in mare, valido muro firmatum; vbi conduntur nuncuſque commeatus, diſtribui militibus omne latus Iſauriae defendentibus adſueti. Circumſtetere igitur hoc munimentum per triduum et trinoctium: et cum neque accliuitas ipſa ſine diſcrimine adiri letali, nec cuniculis quidquam geri poſſet, nec proce-

debat vllum obſidionale commentum: maeſti exce- A. C.
dunt, poſtrema vi ſubigente maiora viribus adgreſſu- 353.
ri. Proinde concepta rabie ſaeuiore, quam deſperatio incendebat et fames, amplificatis viribus ardore incohibili in excidium vrbium matris Seleuciae efferebantur, quam Comes tuebatur Caſtricius, tresque legiones bellicis ſudoribus induratae. Horum aduentum praedocti ſpeculationibus fidis rectores militum, teſſera data ſollemni, armatos omnes celeri eduxere procurſu: et agiliter praeterito Calicadni fluminis ponte, cuius vndarum magnitudo murorum adluit turres, in ſpeciem locauere pugnandi. Neque tamen exſiliuit quiſquam, nec permiſſus eſt congredi. Formidabatur enim flagrans veſania manus, et ſuperior numero, et ruitura ſine reſpectu ſalutis in ferrum. Viſo itaque exercitu procul auditoque liticinum cantu, repreſſo gradu parumper ſtetere praedones: exertantesque minaces gladios, poſtea lentius incedebant. Quibus occurrere bene pertinax miles explicatis ordinibus parans, haſtisque feriens ſcuta (qui habitus iram pugnantium concitat et dolorem) proximos iam geſtu terrebat. Sed eum in certamen alacriter conſurgentem reuocauere ductores, rati intempeſtiuum, anceps ſubire certamen, cum haud longe muri diſtarent, quorum tutela ſecuritas poterat in ſolido locari cunctorum. Hac ita perſuaſione, reducti intra moenia bellatores, obſeratis vndique portarum aditibus, propugnaculis inſiſtebant et pinnis, congeſta vndique ſaxa telaque habentes in promptu, vt ſi quis ſeſe proripuiſſet interius, multitudine miſſilium ſterneretur et lapidum. Illud tamen clauſos vehementer angebat, quod captis nauigiis, quae frumenta vehebant per flumen, Iſauri quidem alimentorum copiis adfluebant: ipſi vero ſolitarum rerum cibos iam conſumendo, inediae propinquantis aerumnas exitialeis horrebant. Haec vbi latius fama vulgaſſet, miſſaeque

A. C. 353. relationes adſiduae Gallum Caeſarem permouiſſent: quoniam magiſter equitum longius ea tempeſtate diſtinebatur, iuſſus Comes Orientis Nebridius, contractis vndique militaribus copiis ad eximendam periculo ciuitatem amplam et opportunam, ſtudio properabat ingenti: quo cognito abſceſſere latrones, nulla re amplius memorabili geſta, diſperſique, vt ſolent, auia montium petiere celſorum.

III. Eo adducta re per Iſauriam, rege Perſarum bellis finitimis illigato, repellenteque a collimitiis ſuis ferociſſimas gentes, quae mente quadam verſabili hoſtiliter eum ſaepe inceſſunt, et in nos arma moventem aliquoties iuuant: Nohodares quidam nomine e numero optimatum, incurſare Meſopotamiam quoties copia dederit ordinatus, explorabat noſtra ſollicite, ſi reperiſſet vſquam locum, vi ſubita perrupturus. Et quia Meſopotamiae tractus omnes crebro inquietari ſueti, praetenturis et ſtationibus ſeruabantur agrariis, laeuorſum flexo itinere Oſdroenae ſubſederat extimas partes, nouum parumque aliquando tentatum commentum adgreſſus: quod ſi impetraſſet, fulminis modo cuncta vaſtarat. Erat autem quod agitabat huiusmodi. Batne municipium in Anthemuſia conditum Macedonum manu priſcorum, ab Euphrate flumine breui ſpatio diſparatur; refertum mercatoribus opulentis: vbi annua ſollemnitate, prope Septembris initium menſis, ad nundinas magna promiſcuae fortunae conuenit multitudo, ad commercanda quae Indi mittunt et Seres, aliaque plurima vehi terra marique conſueta. Hanc regionem praeſtitutis celebritati diebus inuadere parans dux ante dictus, per ſolitudines Aboraeque amnis herbidas ripas: ſuorum indicio proditus, qui admiſſi flagitii metu exagitati, ad praeſidia deſciuere Romana, abſque vllo egreſſus effectu, deinde tabeſcebat immobilis.

IV. Sa-

IV. Saraceni tamen nec amici nobis vmquam, nec A. C.
hoſtes optandi, vltro citroque diſcurſantes, quid- 353.
quid inueniri poterat, momento temporis parui vaſtabant, miluorum rapacium ſimiles: qui ſi praedam diſpexerint celſius, volatu rapiunt celeri, aut niſi impetraverint, non immorantur. Super quorum moribus licet in actibus principis Marci, et poſtea aliquoties meminerim retuliſſe; tamen nunc quoque pauca de iiſdem expediam carptim. Apud has gentes, quarum exordiens initium ab Aſſyriis ad Nili cataractas porrigitur et confinia Blemmyarum, omnes pari ſorte ſunt bellatores, ſeminudi, coloratis ſagulis pube tenus amicti, equorum adiumento pernicium graciliumque camelorum per diuerſa reptantes, in tranquillis vel turbidis rebus: nec eorum quiſquam aliquando ſtiuam adprehendit, vel arborem colit, aut arua ſubigendo quaeritat victum: ſed errant ſemper per ſpatia longe lateque diſtenta, ſine lare, ſine ſedibus fixis aut legibus: nec idem perferunt diutius caelum, aut tractus vnius ſoli illis vmquam placet. Vita eſt illis ſemper in fuga: vxoresque mercenariae conductae ad tempus ex pacto: atque vt ſit ſpecies matrimonii, dotis nomine futura coniunx haſtam et tabernaculum offert marito, poſt ſtatum diem ſi id elegerit, diſceſſura: et incredibile eſt, quo ardore apud eos in venerem vterque ſoluitur ſexus. Ita autem quoad vixerint, late palantur, vt alibi mulier nubat, in loco pariat alio, liberosque procul educat, nulla copia quieſcendi permiſſa. Victus vniuerſis caro ferina eſt, lactisque abundans copia qua ſuſtentantur, et herbae multiplices, et ſi quae alites capi per aucupium poſſint; et pleroſque nos vidimus frumenti vſum et vini penitus ignorantes. Hactenus de natione pernicioſa: nunc ad textum propoſitum reuertamur.

A. C. V. Dum haec in Oriente aguntur, Arelate hie-
353. mem agens Conſtantius, poſt theatrales ludos atque circenſes ambitioſo editos adparatu, die ſexto idus Octobres qui imperii eius annum triceſimum terminabat, inſolentiae pondera grauius librans, ſi quid dubium deferebatur aut falſum, pro liquido accipiens et comperto, inter alia excarnificatum Gerontium Magnentianae Comitem partis, exſulari maerore multauit. Vtque aegrum corpus quaſſari etiam leuibus ſolet offenſis, ita animus eius anguſtus et tener, quidquid increpuiſſet, ad ſalutis ſuae diſpendium exiſtimans factum aut cogitatum, inſontium caedibus fecit victoriam luctuoſam. Si quis enim militarium vel honoratorum, aut nobilis inter ſuos, rumore tenus eſſet inſimulatus fouiſſe partes hoſtiles, iniecto onere catenarum in modum belluae trahebatur: et inimico vrgente vel nullo, quaſi ſufficiente hoc ſolo quod nominatus eſſet, aut delatus, aut poſtulatus, capite vel multatione bonorum, aut inſulari ſolitudine damnabatur. Accedebant enim eius aſperitati vbi imminuta vel laeſa amplitudo imperii dicebatur, et iracundae ſuſpicionum quantitati proximorum cruentae blanditiae, exaggerantium incidentia, et dolere impendio ſimulantium, ſi principis perditur vita, a cuius ſalute velut filo pendere ſtatum orbis terrarum fictis vocibus exclamabant. Ideoque fertur, neminem aliquando ob haec vel ſimilia poenae addictum, oblato de more elogio reuocari iuſſiſſe, quod inexorabiles quoque principes factitarunt. Et exitiale hoc vitium, quod in aliis non numquam intepeſcit, in illo, aetatis progreſſu efferueſcebat, obſtinatum ejus propoſitum accendente adulatorum cohorte. Inter quos Paulus eminebat Notarius, ortus in Hiſpania, glabro quidam ſub vultu latens, odorandi vias periculorum occultas perquam ſagax. Is in Britanniam miſſus vt militares quoſdam perduceret, auſos conſpi-

raſſe

raſſe Magnentio, cum reniti non poſſent, iuſſa licen- A. C. tius ſupergreſſus, fluminis modo fortunis complu- 353. rium ſeſe repentinus infudit: et ferebatur per ſtrages multiplices ac ruinas, vinculis membra ingenuorum adſligens, et quoſdam obterens manicis, crimina ſcilicet multa conſarcinando, a veritate longe diſcreta. Vnde admiſſum eſt facinus impium, quod Conſtantii tempus nota inuſſerat ſempiterna. Martinus agens illas provincias pro Praefectis, aerumnas innocentium grauiter gemens, ſaepeque obſecrans vt ab omni culpa immunibus parceretur, cum non impetraret, minabatur ſe diſceſſurum: vt ſaltem id metuens perquiſitor maleuolus, tandem deſineret quieti coalitos homines in aperta pericula proiectare. Per hoc minui ſtudium ſuum exiſtimans Paulus, vt erat in complicandis negotiis artifex dirus, vnde ei Catenae inditum eſt cognomentum, Vicarium ipſum eos quibus praeerat adhuc defenſantem, ad ſortem periculorum communium traxit. Et inſtabat vt eum quoque, cum Tribunis et aliis pluribus, ad comitatum imperatoris vinctum perduceret: quo percitus ille, exitio vrgente abrupto, ferro eumdem adoritur Paulum. Et quia languente dextera letaliter ferire non potuit, iam diſtrictum mucronem in proprium latus impegit: hocque deformi genere mortis exceſſit e vita iuſtiſſimus, remora auſus miſerabiles caſus leuare multorum. Quibus ita ſceleſte patratis, Paulus cruore perfuſus, reuerſusque ad principis caſtra, multos coopertos pene catenis adduxit, in ſqualorem deiectos atque maeſtitiam: quorum aduentu intendebantur eculei, vncosque parabat carnifex et tormenta. Et ex iis proſcripti ſunt plures, actique in exilium alii: nonnullos gladii conſumſere poenales. Nec enim quiſquam facile meminit ſub Conſtantio, vbi ſuſurro tenus haec mouebantur, quemquam abſolutum.

VI. In-

A. C. 353. VI. Inter haec Orfitus Praefecti poteſtate regebat vrbem aeternam, vltra modum delatae dignitatis ſeſe efferens inſolenter: vir quidem prudens, et forenſium negotiorum oppido gnarus, ſed ſplendore liberalium doctrinarum minus quam nobilem decuerat inſtitutus: quo adminiſtrante, ſeditiones ſunt concitatae graues ob inopiam vini: cuius auidis vſibus vulgus intentum ad motus aſperos excitatur et crebros. Et quoniam mirari poſſe quoſdam peregrinos exiſtimo haec lecturos forſitan ſi contigerit, quamobrem cum oratio ad ea monſtranda deflexerit, quae Romae gererentur, nihil praeter ſeditiones narratur, et tabernas, et vilitates harum ſimiles alias: ſummatim cauſas perſtringam, nuſquam a veritate ſponte propria digreſſurus. Tempore quo primis auſpiciis in mundanum fulgorem ſurgeret victura dum erunt homines Roma, vt augeretur ſublimibus incrementis, foedere pacis aeternae Virtus conuenit atque Fortuna, plerumque diſſidentes: quarum ſi altera defuiſſet, ad perfectam non venerat ſummitatem. Eius populus ab incunabulis primis adusque pueritiae tempus extremum, quod annis circumcluditur fere trecentis, circummurana pertulit bella: deinde aetatem ingreſſus adultam, poſt multiplices bellorum aerumnas, Alpes tranſcendit et fretum: in iuuenem erectus et virum, ex omni plaga quam orbis ambit immenſus, reportauit laureae triumphos: iamque vergens in ſenium, et nomine ſolo aliquoties vincens, ad tranquilliora vitae diſceſſit. Ideo vrbs venerabilis poſt ſuperbas efferatarum gentium ceruices oppreſſas, latasque leges, fundamenta libertatis et retinacula ſempiterna: velut frugi parens, et prudens, et diues, Caeſaribus tamquam liberis ſuis regenda patrimonii iura permiſit. Et olim licet otioſae ſint tribus, pacataeque centuriae, et nulla ſuffragiorum certamina, ſed Pompiliani redierit ſecuritas temporis: per omnes tamen

tamen quotquot ſunt partes terrarum, vt domina ſu- A. C.
ſpicitur et regina: et vbique Patrum reuerenda cum 353.
auctoritate canities, populique Romani nomen circumſpectum et verecundum. Sed laeditur hic coetuum magnificus ſplendor leuitate paucorum incondita, vbi nati ſint non reputantium, ſed tamquam indulta licentia vitiis, ad errores lapſorum et laſciuiam. Vt enim Simonides Lyricus docet, beate perfecta ratione victuro, ante alia patriam eſſe conuenit glorioſam. Ex his quidam aeternitati ſe commendari poſſe per ſtatuas exiſtimantes, eas ardenter adfectant, quaſi plus praemii ex figmentis aereis ſenſu carentibus adepturi, quam ex conſcientia honeſte recteque factorum: easque auro curant imbracteari: quod Acilio Glabrioni delatum eſt primo, cum conſiliis armisque regem ſuperaſſet Antiochum. Quam autem ſit pulchrum, exigua haec ſpernentem et minima, ad adſcenſus verae gloriae tendere longos et arduos, vt memorat vates Aſcraeus, Cenſorius Cato monſtrauit: qui interrogatus quamobrem inter multos nobiles ſtatuam non haberet; malo, inquit, ambigere bonos, quamobrem id non meruerim: quam quod eſt grauius, cur impetrauerim muſſitare. Alii ſummum decus in carrucis ſolito altioribus, et ambitioſo veſtium cultu ponentes, ſudant ſub ponderibus lacernarum, quas collis inſertas cingulis ipſis adnectunt, nimia ſubteminum tenuitate perflabiles; exſpectantes crebris agitationibus, maximeque ſiniſtra, vt longiores fimbriae tunicaeque perſpicue luceant, varietate liciorum effigiatae in ſpecies animalium multiformes. Alii nullo quaerente, vultus ſeueritate adſimulata, patrimonia ſua in immenſum extollunt, cultorum vt puta feracium multiplicantes annuos fructus, quae a primo ad vltimum ſolem ſe abunde iactitant poſſidere: ignorantes profecto maiores ſuos, per quos ita magnitudo Romana porrigitur, non diuitiis eluxiſſe,

A. C. ſed per bella ſaeuiſſima, nec opibus, nec victu, nec
353. indumentorum vilitate a gregariis militibus diſcrepantes, oppoſita cuncta ſuperaſſe virtute. Hinc ex collaticia ſtipe Valerius humatur ille Poplicola: et ſubſidiis amicorum mariti, inops cum liberis vxor alitur Reguli: et dotatur ex aerario filia Scipionis, cum nobilitas florem adultae virginis, diuturnam abſentiam pauperis erubeſceret patris. At nunc ſi ad aliquem bene nummatum tumentemque ideo, honeſtus aduena ſalutatum introiueris, primitus tamquam exoptatus ſuſcipieris: et interrogatus multa, coactusque mentiri, miraberis numquam antea viſus, ſummatem virum tenuem te ſic enixius obſeruantem: vt poeniteat ob haec bona tamquam praecipua non vidiſſe ante decennium Romam. Hacque adfabilitate confiſus, cum eadem poſtridie feceris, vt incognitus haerebis et repentinus, hortatore illo heſterno ... numerando, qui ſis vel vnde venias, diutius ambigente. Agnitus vero tandem, et adſcitus in amicitiam, ſi te ſalutandi adſiduitati dederis triennio indiſcretus, et per totidem defueris tempus, reuerteris ad paria perferenda: nec vbi eſſes interrogatus, et num e medio diſceſſeris, aetatem omnem fruſtra in ſtipite conteres ſubmittendo. Cum autem interuallata temporibus conuiuia longa et noxia coeperint adparari, vel diſtributio ſollemnium ſportularum, anxia deliberatione tractatur, an exceptis iis quibus viciſſitudo debetur, peregrinum inuitari conueniet: et ſi digeſto plene conſilio id placuerit fieri, is adhibetur qui pro domibus excubat aurigarum, aut artem teſſerariam profitetur, aut ſecretiora quaedam ſe noſſe confingit. Homines enim eruditos et ſobrios vt infauſtos et inutiles vitant: eo quoque accedente, quod et nomenclatores adſueti haec et talia venditare, mercede accepta, lucris quoſdam et prandiis inſerunt ſubditicios ignobiles et obſcuros. Menſarum enim voragines, et varias voluptatum il-

lece-

lecebras, ne longius progrediar, praetermitto: illuc A. C.
tranſiturus, quod quidam per ampla ſpatia vrbis, ſub- 353.
verſasque ſilices, ſine periculi metu properantes, equos velut publicos ſignatis, quod dicitur, calceis agitant, familiarum agmina tamquam praedatorios globos poſt terga trahentes, ne Sannione quidem, vt ait comicus, domi relicto: quos imitatae matronae complures, opertis capitibus et baſternis, per latera ciuitatis cuncta diſcurrunt. Vtque praeliorum periti rectores primo cateruas denſas opponunt et fortes, deinde leues armaturas, poſt iaculatores, vltimasque ſubſidiales acies, ſi fors adegerit, inuaſuras: ita praepoſitis vrbanae familiae ſuſpenſae digerentibus ſollicite, quos inſignes faciunt virgae dextris aptatae, velvt teſſera data caſtrenſi, iuxta vehiculi frontem omne textrinum incedit: huic atratum coquinae adiungitur miniſterium, deinde totum promiſcue ſeruitium, cum otioſis plebeiis de vicinitate coniunctis: poſtrema multitudo ſpadonum, a ſenibus in pueros deſinens, obluridi; diſtortaque lineamentorum compage deformes: vt quaqua inceſſerit quiſquam, cernens mutilorum hominum agmina, deteſtetur memoriam Semiramidis reginae illius veteris, quae teneros mares caſtrauit omnium prima, velut vim iniectans naturae, eamdemque ab inſtituto curſu retorquens, quae inter ipſa oriundi crepundia, per primigenios ſeminis fontes, tacita quodammodo lege, vias propagandae poſteritatis oſtendit. Quod cum ita ſit, paucae domus ſtudiorum ſeriis cultibus antea celebratae, nunc ludibriis ignauiae torpentis exundant, vocali ſono, perflabili tinnitu fidium reſultantes. Denique pro philoſopho cantor, et in locum oratoris doctor artium ludicrarum accitur: et bibliothecis ſepulcrorum ritu in perpetuum clauſis, organa fabricantur hydraulica, et lyrae ad ſpeciem carpentorum ingentes, tibiaeque et hiſtrionici geſtus inſtrumenta non leuia. Poſtremo

ad

A. C. ad id indignitatis eſt ventum, vt cum peregrini ob
353. formidatam haud ita dudum alimentorum inopiam pellerentur ab vrbe praecipites; ſectatoribus diſciplinarum liberalium impendio paucis ſine reſpiratione vlla extruſis, tenerentur mimarum adſeclae veri, quique id ſimularunt ad tempus: et tria millia ſaltatricum ne interpellata quidem, cum choris totidemque remanerent magiſtris. Et licet quocumque oculos flexeris, feminas adfatim multas ſpectare cirratas, quibus ſi nupſiſſent, per aetatem ter iam nixus poterat ſuppetere liberorum, aduſque taedium pedibus pauimenta tergentes, iactari volubilibus gyris, dum exprimunt innumera ſimulacra, quae finxere fabulae theatrales. Illud autem non dubitatur, quod cum eſſet aliquando virtutum omnium domicilium Roma, ingenuos aduenas plerique nobilium (vt Homerici bacarum ſuauitate Lotophagi) humanitatis multiformibus officiis retentabant. Nunc vero inanes flatus quorumdam, vile eſſe quidquid extra vrbis pomoerium naſcitur, aeſtimant, praeter orbos et caelibes: nec credi poteſt, qua obſequiorum diuerſitate coluntur homines ſine liberis Romae. Et quoniam apud eos, vt in capite mundi, morborum acerbitates celſius dominantur, ad quos vel ſedandos omnis profeſſio medendi torpeſcit; excogitatum eſt adminiculum ſoſpitale, ne quis amicum perferentem ſimilia videat: additumque eſt cautionibus paucis remedium aliud ſatis validum; vt famulos percontatum miſſos, quemadmodum valeant noti hac aegritudine colligati, non ante recipiant domum, quam lauacro purgauerint corpus. Ita etiam alienis oculis viſa metuitur labes. Sed tamen haec cum ita tutius obſeruentur, quidam vigore artuum imminuto, rogati ad nuptias, vbi aurum dexteris manibus cauatis offertur, impigre vel vſque Spoletium pergunt. Haec nobilium inſtituta. Ex turba vero imae ſortis et paupertinae in tabernis

bernis aliqui pernoctant vinariis: nonnulli velabris A. C.
vmbraculorum theatralium latent, quae Campanam 353.
imitatus laſciuiam Catulus in aedilitate ſua ſuſpendit omnium primus: aut pugnaciter aleis certant, turpi ſono fragoſis naribus introrſum reducto ſpiritu concrepantes: aut quod eſt ſtudiorum omnium maximum, ab ortu lucis ad veſperam ſole fatiſcunt vel pluuiis, per minutias aurigarum equorumque praecipua, vel delicta ſcrutantes. Et eſt admodum mirum, videre plebem innumeram mentibus ardore quodam infuſo, cum dimicationum curulium euentu pendentem. Haec ſimiliaque memorabile nihil vel ſerium agi Romae permittunt. Ergo redeundum ad textum.

VII. Latius iam diſſimulata licentia oneroſus bonis omnibus Caeſar, nullum poſt haec adhibens modum, Orientis latera cuncta vexabat, nec honoratis parcens, nec vrbium primatibus, nec plebeiis. Denique Antiochenſis ordinis vertices ſub vno elogio iuſſit occidi; ideo efferatus, quod ei celebrari vilitatem intempeſtiuam vrgenti, cum impenderet inopia, grauius rationabili reſponderunt: et periſſent ad vnum, ni Comes Orientis tunc Honoratus fixa conſtantia reſtitiſſet. Erat autem diritatis eius hoc quoque indicium, nec obſcurum, nec latens, quod ludicris cruentis delectabatur, et in circo ſex vel ſeptem aliquoties vetitis certaminibus pugilum viciſſim ſe concidentium, perfuſorumque ſanguine ſpecie vt lucratus ingentia laetabatur. Accenderat ſuper his incitatum propoſitum ad nocendum aliqua mulier vilis, quae ad palatium vt popoſcerat intromiſſa, inſidias ei latenter obtendi prodiderat ab militibus obſcuriſſimis: quam Conſtantina exſultans, vt in tuto iam locata mariti ſalute, muneratam vehiculoque impoſitam, per regiae ianuas emiſit in publicum, vt iis illecebris alios quoque ad indicanda proliceret paria vel maiora.

A. C. 353. Poſt haec Gallus Hierapolim profecturus, vt expeditioni ſpecie tenus adeſſet, Antiochenſi plebi ſuppliciter obſecranti, vt inediae diſpelleret metum, quae per multas difficilesque cauſas adfore iam ſperabatur, non (vt mos eſt principibus, quorum diffuſa poteſtas localibus ſubinde medetur aerumnis) diſponi quidquam ſtatuit, vel ex prouinciis alimenta transferri conterminis: ſed conſularem Syriae Theophilum prope adſtantem, vltima metuenti multitudini dedit, adſidue replicando, quod inuito rectore nullus egere poterit victu. Auxerunt haec vulgi ſordidioris audaciam: et cum ingraueſceret penuria commeatuum, famis et furoris impulſu, Eubuli cuiuſdam inter ſuos clari domum ambitioſam ignibus ſubditis inflammauit: rectoremque vt ſibi iudicio imperiali addictum calcibus inceſſens et pugnis, conculcans ſeminecem laniatu miſerando diſcerpſit. Poſt cuius lacrymoſum interitum in vnius exitio quiſque imaginem periculi ſui conſiderans, documento recenti ſimilia formidabat. Eodem tempore Serenianus ex Duce, cujus ignauia populatam in Phoenice Celſen ante retulimus, pulſatae maieſtatis imperii reus iure poſtulatus ac lege, incertum qua potuit ſuffragatione abſolui: aperte convictus, familiarem ſuum cum pileo, quo caput operiebat, incantato vetitis artibus, ad templum miſiſſe fatidicum, quaeritatum expreſſe an ei firmum portenderetur imperium, vt cupiebat, et cunctum. Duplexque iiſdem diebus acciderat malum, quod et Theophilum inſontem atrox interceperat caſus, et Serenianus dignus exſecratione cunctorum, innoxius modo non reclamante publico vigore diſceſſit. Haec ſubinde Conſtantius audiens, et quaedam referente Thalaſſio doctus, quem obiſſe iam compererat lege communi: ſcribens ad Caeſarem blandius, adiumenta paullatim illi ſubtraxit, ſollicitari ſe ſimulans, ne, vti eſt militare otium fere tumultuoſum, in eius perniciem

niciem conſpiraret; ſolisque ſcholis iuſſit eſſe contentum palatinis et protectorum, cum ſcutariis et gentilibus: et mandabat Domitiano, ex Comite Largitionum, praefecto, vt cum in Syriam venerit, Gallum, quem crebro acciuerat, ad Italiam properare blande hortaretur et verecunde. Qui cum veniſſet ob haec feſtinatis itineribus Antiochiam, praeſtrictis palatii ianuis, contempto Caeſare, quem videri decuerat, ad praetorium cum pompa ſollemni perrexit: morbosque diu cauſatus, nec regiam introiit, nec proceſſit in publicum: ſed abditus multa in eius moliebatur exitium, addens quaedam relationibus ſuperuacua, quas ſubinde dimittebat ad principem. Rogatus ad vltimum, admiſſusque in conſiſtorium, ambage nulla praegreſſa, inconſiderate et leuiter; Proficiſcere, inquit, vt praeceptum eſt, Caeſar, ſciens quod ſi ceſſaueris, et tuas et palatii tui auferri iubebo propediem annonas. Hocque ſolo contumaciter dicto, ſubiratus abſceſſit, nec in conſpectum eius poſtea venit ſaepius arceſſitus. Hinc ille commotus, vt iniuſta perferens et indigna, praefecti cuſtodiam protectoribus mandauerat fidis. Quo comperto Montius tunc quaeſtor, vafer quidem, ſed ad lenitatem propenſior, conſulens in commune, aduocatos palatinarum primos ſcholarum adloquutus eſt mollius, docens nec decere haec fieri, nec prodeſſe: addensque vocis obiurgatorio ſono, quod ſi id placeret, poſt ſtatuas Conſtantii deiectas, ſuper adimenda vita praefecto conueniet ſecurius cogitari. His cognitis, Gallus vt ſerpens adpetitus telo vel ſaxo, iamque ſpes extremas opperiens, et ſuccurrens ſaluti ſuae quauis ratione, colligi omnes iuſſit armatos: et cum ſtarent attoniti, diſtricta dentium acie ſtridens. *Adeſte*, inquit, *viri fortes mihi periclitanti vobiſcum. Montius nos tumore inuſitato quodam et nouo, vt rebelles et maieſtati recalcitrantes Auguſtae, per haec quae ſtrepit incuſat: iratus nimirum, quod contuma-*

A. C. 353.

A. C. *cem praefectum, quid rerum ordo poſtulat, ignorare*
353. *diſſimulantem, formidine tenus iuſſerim cuſtodiri.* Nihil morati poſt haec militares, auidi ſaepe turbarum, adorti ſunt Montium primum, qui diuertebat in proximo, leui corpore ſenem, atque morboſum: et hirſutis reſticulis cruribus eius innexis, diuaricatum ſine ſpiramento vllo aduſque praetorium traxere praefecti. Et eodem impetu Domitianum praecipitem per ſcalas, itidem funibus conſtrinxerunt: eosque coniunctos per ampla ſpatia ciuitatis acri raptauere diſcurſu. Iamque artuum et membrorum diuulſa compage, ſuperſcandentes corpora mortuorum, ad vltimam truncata deformitatem, velut exſaturati mox abiecerunt in flumen. Incenderat autem audaces vſque ad inſaniam homines ad haec, quae nefariis egere conatibus, Luſcus quidam curator vrbis ſubito viſus: eos vt eiulans baiulorum praecentor, ad expediendum quod orſi ſunt incitans vocibus crebris: qui haud longe poſtea ideo viuus exuſtus eſt. Et quia Montius inter dilaniantium manus ſpiritum efflaturus, Epigonium et Euſebium, nec profeſſionem, nec dignitatem oſtendens, aliquoties increpabat: qui ſint hi, magua quaerebatur induſtria, et nequid intepeſceret, Epigonius e Lycia philoſophus ducitur, et Euſebius ab Emiſſa Pittacas cognomento, concitatus orator: cum quaeſtor non hos, ſed tribunos fabricarum inſimulaſſet, promittentes armorum ſi nouas res agitari comperiſſent. Iiſdem diebus Apollinaris Domitiani gener, paulo ante agens palatii Caeſaris curam, ad Meſopotamiam miſſus a ſocero, per militares numeros immodice ſcrutabatur, an quaedam altiora meditantis iam Galli ſecreta ſuſceperint ſcripta: qui compertis Antiochiae geſtis, per minorem Armeniam lapſus, Conſtantinopolim petiit, exindeque per protectores retractus, artiſſime tenebatur. Quae dum ita ſtruuntur, indicatum eſt apud Tyrum indumentum

regale

regale textum occulte, incertum quo locante, vel A. C. cuius vſibus adparatum. Ideoque rector prouinciae 353. tunc pater Apollinaris, eiuſdem nominis, vt conſcius ductus eſt: aliique congregati ſunt ex diuerſis ciuitatibus multi, qui atrocium criminum ponderibus vrgebantur. Iamque lituis cladium concrepantibus internarum, non celate, vt antea, turbidum ſaeuiebat ingenium, a veri conſideratione detortum: et nullo impoſitorum vel compoſitorum fidem ſollemniter inquirente, nec diſcernente a ſocietate noxiorum inſontes, velut exturbatum e iudiciis fas omne diſceſſit: et cauſarum legitima ſilente defenſione, carnifex rapinarum ſequeſter, et obductio capitum, et bonorum vbique multatio verſabatur per orientales prouincias: quas recenſere puto nunc opportunum, abſque Meſopotamia, iam digeſta, cum bella Parthica dicerentur, et Ægypto, quam neceſſario aliud reieci ad tempus.

VIII. Superatis Tauri montis verticibus, qui ad ſolis ortum ſublimius attolluntur, Cilicia ſpatiis porrigitur late diſtentis, diues bonis omnibus terra: eiusque lateri dextro adnexa Iſauria, pari ſorte vberi palmite viret et frugibus multis: quam mediam nauigabile flumen Calycadnus interſcindit. Et hanc quidem praeter oppida multa, duae ciuitates exornant, Seleucia, opus Seleuci regis, et Claudiopolis, quam deduxit coloniam Claudius Caeſar. Iſaura enim antehac nimium potens, olim ſubuerſa vt rebellatrix interneciua, aegre veſtigia claritudinis priſtinae monſtrat admodum pauca. Ciliciam vero, quae Cydno amne exſultat, Tarſus nobilitat, vrbs perſpicabilis: (hanc condidiſſe Perſeus memoratur, Iouis filius et Danaës, vel certe ex Æthiopia profectus Sandan quidam nomine, vir opulentus et nobilis) et Anazarbus auctoris vocabulum referens: et Mopſueſtia, vatis illius domicilium Mopſi, quem a commilitio Argonauta-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

A. C. nautarum, cum aureo vellere direpto redirent, erro-
353. re abſtractum, delatumque ad Africae littus mors repentina conſumpſit: et ex eo, ceſpite punico tecti manes eius heroici, dolorum varietati medentur plerumque ſoſpitales. Hae duae prouinciae bello quondam piratico cateruis miſtae praedonum, a Seruilio proconſule miſſae ſub iugum, factae ſunt vectigales. Et hae quidem regiones velut in prominenti terrarum lingua poſitae, ab orbe Eoo monte Amano diſparantur. Orientis vero limes in longum protentus et rectum, ab Euphratis fluminis ripis aduſque ſupercilia porrigitur Nili, laeva Saracenis conterminans gentibus, dextra pelagi fragoribus patens: quam plagam Nicator Seleucus occupatam auxit magnum in modum, cum poſt Alexandri Macedonis obitum ſucceſſorio iure teneret regna Perſidis, efficaciae impetrabilis rex, vt indicat cognomentum. Abuſus enim multitudine hominum, quam tranquillis in rebus diutius rexit, ex agreſtibus habitaculis vrbes conſtruxit, multis opibus firmas et viribus: quarum ad praeſens pleraeque licet Graecis nominibus adpellentur, quae iiſdem ad arbitrium impoſita ſunt conditoris, primogenia tamen nomina non amittunt, quae eis Aſſyria lingua inſtitutores veteres indiderunt. Et prima poſt Oſdroënam, quam (vt dictum eſt) ab hac deſcriptione diſcreuimus, Commagena, nunc Euphratenſis, clementer adſurgit; Hierapoli, vetere Nino, et Samoſata ciuitatibus amplis illuſtris. Dein Syria per ſpecioſam interpatet diffuſa planitiem. Hanc nobilitat Antiochia, mundo cognita ciuitas, cui non certauerit alia aduecticiis ita adfluere copiis et internis et Laodicea, et Apamia, itidemque Seleucia, iam inde a primis auſpiciis florentiſſimae. Poſt hanc acclinis Libano monti Phoenice, regio plena gratiarum et venuſtatis, vrbibus decorata magnis et pulchris: in quibus amoenitate celebritateque nominum Tyrus excellit,

lit, Sidon et Berytus, iiſdemque pares, Emiſſa, et Damaſcus, ſaeculis conditae priſcis. Has autem prouincias, quas Orontes ambiens amnis, imosque pedes Caſſii montis illius celſi praetermeans, funditur in Parthenium mare, Cn. Pompeius ſuperato Tigrane, regnis Armeniorum abſtractas ditioni Romanae coniunxit. Vltima Syriarum eſt Palaeſtina, per interualla magna protenta, cultis abundans terris et nitidis, et ciuitates habens quaſdam egregias, nullam nulli cedentem, ſed ſibi viciſſim velut ad perpendiculum aemulas: Caeſaream, quam ad honorem Octauiani principis exaedificauit Herodes, et Eleutheropolim, et Neapolim, itidemque Aſcalonem, Gazam, aeuo ſuperiore exſtructas. In his tractibus nauigerum nuſquam viſitur flumen: et in locis plurimis aquae ſuapte natura calentes emergunt, ad vſus aptae multiplicium medelarum. Verum has quoque regiones pari ſorte Pompeius Iudaeis domitis, et Hieroſolymis captis, in prouinciae ſpeciem rectori delata iurisdictione formauit. Huic Arabia eſt conſerta, ex alio latere Nabataeis contigua; opima varietate commerciorum, caſtrisque oppleta validis et caſtellis, quae ad repellendos gentium vicinarum excurſus, ſollicitudo peruigil veterum per opportunos ſaltus erexit et cautos. Haec quoque ciuitates habet inter oppida quaedam ingentes, Boſtram et Geraſam atque Philadelphiam, murorum firmitate cautiſſimas. Hanc prouinciae impoſito nomine, rectoreque attributo, obtemperare legibus noſtris Traianus compulit imperator, incolarum tumore ſaepe contuſo, cum glorioſo marte Mediam vrgeret et Parthos. Cyprum itidem inſulam procul a continenti diſcretam et portuoſam, inter municipia crebra vrbes duae faciunt claram, Salamis et Paphus: altera Iouis delubris, altera Veneris templo inſignis. Tanta tamque multiplici fertilitate abundat rerum omnium eadem Cyprus, vt nullius ex-

A. C. 353.

 terni

A. C. terni indigens adminiculi, indigenis viribus, a fun-
353. damento ipſo carinae ad ſupremos vſque carbaſos aedificet onerariam nauem, omnibusque armamentis inſtructam mari committat. Nec piget dicere, auide magis hanc inſulam populum Romanum inuaſiſſe, quam iuſte. Ptolemaeo enim rege foederato nobis et ſocio, ob aerarii noſtri anguſtias iuſſo ſine vlla culpa proſcribi, ideoque hauſto veneno voluntaria morte deleto, et tributaria facta eſt, et velut hoſtiles eius exuuiae claſſi impoſitae, in vrbem aduectae ſunt per Catonem. Nunc repetetur ordo geſtorum.

IX. Inter has ruinarum varietates, a Niſibi quam tuebatur accitus Vrſicinus, cui nos obſequuturos iunxerat imperiale praeceptum, diſpicere litis exitialis ſemina cogebatur, abnuens et reclamans adulatorum oblatrantibus turmis: bellicoſus ſane milesque ſemper et militum ductor, ſed forenſibus iurgiis longe diſcretus: qui metu ſui diſcriminis anxius, cum accuſatores quaeſitoresque ſubditiuos ſibi conſociatos ex iiſdem foueis cerneret emergentes, quae clam palamue agitabantur, occultis Conſtantium litteris edocebat, implorans ſubſidia, quorum metu tumor notiſſimus Caeſaris exhalaret. Sed cautela nimia in peiores haeſerat plagas, vt narrabimus poſtea, aemulis conſarcinantibus inſidias graues apud Conſtantium, caetera medium principem, ſed ſi quid auribus eius huiusmodi quiuis infudiſſet ignotus, acerbum et implacabilem, et in hoc cauſarum titulo diſſimilem ſui. Proinde die funeſtis interrogationibus praeſtituto, imaginarius iudex equitum reſedit magiſter, adhibitis aliis iam quae eſſent agenda praedoctis: et adſiſtebant hinc inde notarii, quid quaeſitum eſſet, quidue reſponſum, curſim ad Caeſarem perferentes: cuius imperio truci, ac ſtimulis reginae, exertantis aurem ſubinde per aulaeum, nec diluere obiecta permiſſi, nec defenſi periere complures. Primi igitur omnium ſtatuuntur

Epigo-

Epigonius et Euſebius, ob nominum gentilitatem op- A. C.
preſſi. Praediximus enim Montium, ſub ipſo viuen- 353.
di termino, his vocabulis adpellatos fabricarum culpaſſe tribunos, vt adminicula futurae molitioni pollicitos. Et Epigonius quidem amictu tenus philoſophus, vt adparuit, prece fruſtra tentata, ſulcatis lateribus, mortisque metu admoto, turpi confeſſione cogitatorum ſocium, quae nulla erant, fuiſſe firmauit, cum nec vidiſſet quidquam nec audiſſet, penitus expers forenſium rerum: Euſebius vero obiecta fidentius negans, ſuſpenſus in eodem gradu conſtantiae ſtetit, latrocinium illud eſſe, non iudicium clamans. Cumque pertinacius, vt legum gnarus, accuſatorem flagitaret atque ſollemnia, doctus id Caeſar, libertatemque ſuperbiam ratus, tamquam obtrectatorem audacem excarnificari praecepit: qui ita euiſceratus, vt cruciatibus membra deeſſent, implorans caelo iuſtitiam, toruum renidens fundato pectore manſit immobilis, nec ſe incuſare, nec quemquam alium paſſus: et tandem nec confeſſus nec confutatus, cum abiecto conſorte poenali eſt morte multatus. Et ducebatur intrepidus temporum iniquitati inſultans, imitatus Zenonem illum veterem Stoicum, qui vt mentiretur quaedam, laceratus diutius, auulſam ſedibus linguam ſuam cum cruento ſputamine in oculos interrogantis Cyprii regis impegit. Poſt haec indumentum regale quaerebatur: et miniſtris fucandae purpurae tortis, confeſſisque pectoralem tuniculam ſine manicis textam, Maras quidam nomine inductus eſt (vt appellant Chriſtiani) diaconus: cuius prolatae litterae ſcriptae Graeco ſermone ad Tyrii textrini praepoſitum, celerari ſpeciem perurgebant: quam autem non indicabant: denique etiam idem ad vſque diſcrimen vitae vexatus, nihil fateri compulſus eſt. Quaeſtione igitur per multiplices dilatata fortunas, cum ambigerentur quaedam, nonnulla leuius

A. C. actitata conſtaret, poſt multorum clades Apollinares
354 ambo pater et filius in exſilium acti, cum ad locum
Crateras nomine perueniſſent, villani ſcilicet ſuam, quae ab Antiochia viceſimo et quarto diſiungitur lapide, vt mandatum eſt, fractis cruribus occiduntur. Poſt quorum necem nihilo lenius ferociens Gallus, vt leo cadaueribus paſtus, multa huiuſmodi ſcrutabatur: quae ſingula narrare non refert, ne profeſſionis modum, quod euitandum eſt, excedamus.

X. Haec dum Oriens diu perferret, caeli reſerato tepore, Conſtantius conſulatu ſuo ſepties, et Caeſaris ter, egreſſus Arelate Valentiam petit, in Gundomadum et Vadomarium fratres Alamannorum reges arma moturus, quorum crebris excurſibus vaſtabantur confines limitibus terrae Gallorum. Dumque ibi diu moratur, commeatus opperiens, quorum translationem ex Aquitania verni imbres ſolito crebriores prohibebant, auctique torrentes, Herculanus aduenit protector domeſticus, Hermogenis ex magiſtro equitum filius, apud Conſtantinopolim, vt ſupra retulimus, populari quondam turbela diſcerpti: quo veriſſime referente quae Gallus egerat, damnis ſuper praeteritis maerens, et futurorum timore ſuſpenſus; angorem animi quamdiu potuit emendabat. Miles tamen interea omnis apud Cabillona collectus, morarum impatiens ſaeuiebat, hoc irritatior, quod nec ſubſidia viuendi ſuppeterent, alimentis nondum ex vſu translatis. Vnde Rufinus ea tempeſtate praefectus praetorio, ad diſcrimen truſus eſt vltimum. Ire enim ipſe compellebatur ad militem, quem exagitabat inopia ſimul et feritas, et alioquin coalito more in ordinarias dignitates aſperum ſemper et ſaeuum, vt ſatisfaceret, atque monſtraret, quam ob cauſam annonae connectio ſit impedita. Quod opera conſulta cogitabatur aſtute, vt hoc inſidiarum genere Galli periret auunculus, ne eum vt praepotens acueret in fiduci-

fiduciam, exitioſa coeptantem. Verum nauata eſt A. C.
opera diligens; hocque dilato, Euſebius praepoſitus 354.
cubiculi miſſus eſt Cabillona, aurum ſecum perferens: quo per turbulentos ſeditionum concitores occultius diſtributo, et tumor conſenuit militum, et ſalus eſt in tuto locata praefecti. Deinde cibo abunde perlato, caſtra die praedicto ſunt mota. Emenſis itaque difficultatibus multis, et niue obrutis callibus pluribus, vbi prope Rauracum ventum eſt ad ſupercilia fluminis Rheni, reſiſtente multitudine Alamanna, pontem ſuſpendere nauium compage Romani vi nimia vetabantur, ritu grandinis vndique conuolantibus telis: et cum id impoſſibile videretur, Imperator cogitationibus magnis attonitus, quid capeſſeret ambigebat. Ecce autem ex improuiſo index quidam regionum gnarus aduenit, et mercede accepta vadoſum locum nocte monſtrauit, vnde ſuperari potuit flumen: et potuiſſet aliorſum intentis hoſtibus exercitus inde tranſgreſſus, nullo id opinante, cuncta vaſtare, ni pauci ex eadem gente, quibus erat honoratioris militiae cura commiſſa, populares ſuos haec per nuntios docuiſſent occultos, vt quidam exiſtimabant. Infamabat autem haec ſuſpicio Latinum domeſticorum comitem, et Agilonem tribunum ſtabuli, atque Scudilonem ſcutariorum rectorem, qui tunc vt dextris ſuis geſtantes Remp. colebantur. At barbari ſuſcepto pro inſtantium rerum ratione conſilio, dirimentibus forte auſpicibus, vel congredi prohibente auctoritate ſacrorum, mollito vigore, quo fidentius reſiſtebant, optimates miſere delictorum veniam petituros et pacem. Tentis igitur regis vtriuſque legatis, et negotio tectius diu penſato, cum pacem oportere tribui, quae iuſtis conditionibus petebatur, eamque ex re tum fore ſententiarum via concinens adprobaſſet, aduocato in concionem exercitu, Imperator pro tempore pauca dicturus; tribunali adſiſtens, circum-

A. C. circumdatus poteſtatum coetu celſarum, ad hunc diſ-
354. ſeruit modum:

Nemo quaeſo miretur, ſi poſt exſudatos labores itinerum longos, congeſtoſque adfatim commeatus, fiducia veſtri ductante, barbaricos pagos aduentans, velut mutato repente conſilio ad placidiora diverti. Pro ſuo enim loco et animo quiſque veſtrum reputans, id inueniet verum, quod miles vbique, licet membris vigentibus firmus, ſe ſolum vitamque propriam circumſpicit et defendit: Imperator vero officiorum, dum aequis omnibus alienae cuſtos ſalutis, nihil non ad ſui ſpectare tutelam rationes populorum cognoſcit, et remedia cuncta quae ſtatus negotiorum admittit, arripere debet alacriter, ſecunda numinis voluntate delata. Vt in breue igitur conferam, et oſtendam qua ex cauſa omnes vos ſimul adeſſe volui, commilitiones mei fidiſſimi, accipite aequis auribus, quae ſuccinctius explicabo. Veritatis enim abſolutus ſermo ac ſemper eſt ſimplex. Arduos veſtrae gloriae gradus, quos fama per plagarum quoque accolas extimarum diffundit, excellenter accreſcens, Alamannorum reges et populi formidantes, per oratores quos videtis ſummiſſis ceruicibus conceſſionem praeteritorum poſcunt et pacem: quam vt cunctator et cautus vtiliumque monitor, ſi veſtra voluntas adeſt, tribui debere cenſeo, multa contemplans: primo vt Martis ambigua declinentur: dein vt auxiliatores pro aduerſariis adſciſcamus, quod pollicentur: tum autem, vt incruenti mitigemus ferociae flatus, pernicioſos ſaepe prouinciis: poſtremo id reputantes, quod non ille hoſtis vincitur ſolus, qui cadit in acie, pondere armorum oppreſſus, et virium; ſed multo tutius etiam tuba tacente, ſub iugum mittitur voluntarius, qui ſentit expertus, nec fortitudinem in rebelles, nec lenitatem in ſupplices animos deeſſe. In ſumma, tamquam arbitros vos quid ſuadetis opperior, vt princeps tranquillus temperanter adhibere

bere modum adlapſa felicitate decernens. Non enim A. C. *inertiae, ſed modeſtiae humanitatique, mihi credite,* 354. *hoc quod recte conſultum eſt, adſignabitur.*

Mox dicta finierat, multitudo omnis ad quae Imperator voluit promptior, laudato conſilio, conſenſit in pacem, ea ratione maxime percita, quod norat expeditionibus crebris, fortunam eius in malis tantum ciuilibus vigilaſſe: cum autem bella mouerentur externa, accidiſſe plerumque luctuoſa. Icto poſt haec foedere gentium ritu, perfectaque ſollemnitate, Imperator Mediolanum ad hiberna diſceſſit.

XI. Vbi curarum abiectis ponderibus aliis, tamquam nodum Gordium difficillimum, Caeſarem conuellere niſu valido cogitabat: eique deliberanti cum proximis, clandeſtinis colloquiis et nocturnis, qua vi, quibuſue commentis id fieret, antequam effundendis rebus pertinacius incumberet confidentia: acciri mollioribus ſcriptis per ſimulationem tractatus publici nimis vrgentis, eumdem placuerat Gallum, vt auxilio deſtitutus, ſine vllo interiret obſtaculo. Huic ſententiae verſabilium adulatorum refragantibus globis (inter quos erat Arbetio ad inſidiandum acer et flagrans, et Euſebius tunc praepoſitus cubiculi, effuſior ad nocendum) id occurrebat, Caeſare diſcedente Vrſicinum in Oriente perniciose relinquendum, ſi nullus eſſet qui prohiberet, altiora meditaturum. Iiſdemque reſidui regii acceſſere ſpadones, quorum ea tempeſtate plus habendi cupiditas vltra mortalem modum adoleſcebat, inter miniſteria vitae ſecretioris per arcanos ſuſurros nutrimenta fictis criminibus ſubferentes: qui ponderibus inuidiae grauioris virum fortiſſimum opprimebant, ſuboleſcere imperio adultos eius filios muſſitantes, decore corporum fauorabiles et aetate, per multiplicem armaturae ſcientiam agilitatemque membrorum inter quotidiana proludia exercitus, conſulto conſilio cognitos: Gallum ſuopte ingenio trucem

A. C. 354. trucem per ſuppoſitos quoſdam ad ſaeua facinora ideo animatum, vt eo digna omnium ordinum deteſtatione exoſo, ad magiſtri equitum liberos principatus inſignia transferantur. Cum haec taliaque ſollicitas eius aures euerberarent, expoſitas ſemper huiuſmodi rumoribus et patentes, varia animo tum miſcente conſilia, tandem id vt optimum factu elegit: et Vrſicinum primum ad ſe venire ſummo cum honore mandauit, ea ſpecie, vt pro rerum tunc vrgentium captu diſponeretur concordi conſilio, quibus virium incrementis Parthicarum gentium arma minantium impetus frangerentur. Et ne quid ſuſpicaretur aduerſi venturus, vicarius eius, dum redit, Proſper miſſus eſt comes: acceptiſque literis, et copia rei vehiculariae data, Mediolanum, itineribus properauimus magnis. Reſtabat vt Caeſar poſt haec properaret accitus: et abſtergendae cauſa ſuſpicionis ſororem ſuam, eius vxorem, Conſtantius ad ſe tandem deſideratam venire multis fictiſque blanditiis hortabatur. Quae licet ambigeret, metuens ſaepe cruentum; ſpe tamen quod eum lenire poterat vt germanum, profecta, cum Bithyniam introiſſet, in ſtatione quae Caenos Gallicanos adpellatur, abſumpta eſt vi febrium repentina. Cuius poſt obitum maritus comtemplans cecidiſſe fiduciam, qua ſe fultum exiſtimabat, anxia cogitatione quid moliretur haerebat. Inter res enim impeditas et turbidas, ad hoc vnum mentem ſollicitam dirigebat, quod Conſtantius cuncta ad ſuam ſententiam conferens, nec ſatisfactionem ſuſcipiet aliquam, nec erratis ignoſcet: ſed vt erat in propinquitatis perniciem inclinatior, laqueos ei latenter obtendens, ſi cepiſſet incautum, morte multaret. Eo neceſſitatis adductus, vltimaque ni vigilaſſet opperiens, principem locum, ſi qua patuiſſet copia, adfectabat: ſed perfidiam proximorum ratione bifaria verebatur, qui eum vt truculentum horrebant et leuem, quique altiorem Conſtantii for-

tunam

tunam in diſcordiis ciuilibus formidabant. Inter has curarum moles immenſas, Imperatoris ſcripta ſuſcipiebat adſidua, monentis orantisque vt ad ſe veniret, et mente monſtrantis obliqua, Remp. nec poſſe diuidi, nec debere, ſed pro viribus quemque ei ferre ſuppetias fluctuanti, nimirum Galliarum indicans vaſtitatem. Quibus ſubſerebat non adeo vetus exemplum, quod Diocletiano et eius collegae, vt adparitores, Caeſares non reſides, ſed vltro citroque diſcurrentes obtemperabant: et in Syria Auguſti vehiculum iraſcentis per ſpatium mille paſſuum fere pedes antegreſſus eſt Galerius purpuratus. Aduenit poſt multos Scudilo ſcutariorum tribunus, velamento ſubagreſtis ingenii perſuaſionis opifex callidus: qui eum adulabili ſermone ſeriis admiſto, ſolus omnium proficiſci pellexit, vultu adſimulato ſaepius replicando, quod flagrantibus votis eum videre frater cuperet patruelis, quod per imprudentiam geſtum, eſt remiſſurus vt mitis et clemens: participemque eum ſuae maieſtatis adſcitum, et futurum laborum quoque ſocium, quos Arctoae prouinciae diu feſſae poſcebant. Vtque ſolent manum iniectantibus fatis hebetari ſenſus hominum et obtundi, his illecebris ad meliorum expectationem erectus, egreſſusque Antiochia numine laeuo ductante, prorſus ire tendebat de fumo, vt prouerbium loquitur vetus, ad flammam: et ingreſſus Conſtantinopolim, tamquam in rebus proſperis et ſecuris, editis equeſtribus ludis, capiti Coracis aurigae coronam impoſuit vt victoris. Quo cognito Conſtantius vltra mortalem modum exarſit: ac ne quo caſu idem Gallus de futuris incertus, agitare quaedam conducentia ſaluti ſuae per itinera conaretur, remoti ſunt omnes de induſtria milites agentes in ciuitatibus perviis. Eoque tempore Taurus quaeſtor ad Armeniam miſſus, confidenter nec adpellato eo nec viſo tranſiuit.

A. C. 354.

Vene-

A. C. Venere tamen aliqui iuſſu Imperatoris, adminiſtratio-
354. num ſpecie diuerſarum, eumdem ne commouere ſe
poſſet, neue tentaret aliquid occulte cuſtodituri: in-
ter quos Leontius erat, poſtea vrbi praefectus, vt quae-
ſtor, et Lucillianus quaſi domeſticorum comes, et
ſcutariorum tribunus nomine Bainobaudes. Emen-
ſis itaque longis interuallis et planis, cum Hadria-
nopolim introiſſet vrbem Haemimontanam, Vſcu-
damam ante hac adpellatam, feſſasque labore diebus
duodecim recreans vires, comperit Thebeas legiones
in vicinis oppidis hiemantes, conſortes ſuos miſiſſe
quoſdam, eum vt remaneret promiſſis fidis hortatu-
ros et firmis, fiducia ſui abunde per ſtationes locati
confines: ſed obſeruante cura peruigili proximorum,
nullam videndi vel audiendi quae ferebant furari po-
tuit facultatem. Inde aliis ſuper alias vrgentibus lit-
teris exire, et decem vehiculis publicis, vt praece-
ptum eſt, vſus, relicto palatio omni, praeter paucos
tori miniſtros et menſae, quos adduxerat ſecum, ſqua-
lore concretus celerare gradum compellebatur adi-
gentibus multis, temeritati ſuae ſubinde flebiliter im-
precatus, quae eum iam deſpectum et vilem arbitrio
ſubdiderat infimorum. Inter haec tamen per indu-
cias naturae conquieſcentis, ſauciabantur eius ſenſus
circumſtridentium terrore laruarum: interfectorum-
que cateruae, Domitiano et Montio praeuiis corre-
ptum eum, vt exiſtimabat in ſomnis, vncis furiali-
bus obiectabant. Solutus enim corporeis nexibus ani-
mus, ſemper vigens motibus indefeſſis, et cogitatio-
nibus ſubiectus et curis, quae mortalium ſollicitant
mentes, colligit viſa nocturna, quas phantaſias nos
adpellamus. Pandente itaque viam fatorum ſorte tri-
ſtiſſima, qua praeſtitutum erat eum vita et imperio
ſpoliari, itineribus interiectis permutatione iumento-
rum emenſis, venit Petobionem oppidum Noricorum:

vbi

vbi reſeratae ſunt inſidiarum latebrae omnes, et Barbatio repente adparuit comes, qui ſub eo domeſticis praefuit, cum Apodemio agente in rebus, milites ducens, quos beneficiis ſuis oppigneratos elegerat Imperator, certus nec praemiis nec miſeratione vlla poſſe deflecti. Iamque non adumbratis fallaciis res agebatur: ſed qua palatium eſt extra muros, armatis omne circumdedit. Ingreſſusque obſcuro iam die, ablatis regiis indumentis, Caeſarem tunica texit et paludamento communi, eum poſt haec nihil paſſurum velut mandato principis iurandi crebritate confirmans: et *ſtatim*, inquit, *exſurge:* et inopinum carpento priuato impoſitum, ad Iſtriam duxit prope oppidum Polam, vbi quondam peremptum Conſtantini filium accepimus Criſpum. Et cum ibi ſervaretur artiſſime, terrore propinquantis exitus iam praeſepultus, adcurrit Euſebius cubiculi tunc praepoſitus, Pentadiusque notarius, et Mellobaudes armaturarum tribunus, iuſſu Imperatoris compulſuri eum ſingillatim docere, quam ob cauſam quemque apud Antiochiam necatorum iuſſerat trucidari. Ad quae Adraſteo pallore perfuſus, hactenus valuit loqui, quod pleroſque incitante coniuge iugulauerit Conſtantina: ignorans profecto Alexandrum Magnum vrgenti matri vt occideret quemdam inſontem, et dictitanti ſpe impetrandi poſtea quae vellet eum ſe per nouem menſes vtero portaſſe praegnantem, ita reſpondiſſe prudenter: *Aliam, parens optima, poſce mercedem; hominis enim ſalus beneficio nullo penſatur.* Quo comperto, irreuocabili ira princeps percitus et dolore, fiduciam omnem fundandae ſecuritatis in eodem poſuit abolendo. Et miſſo Sereniano, quem in crimen maieſtatis vocatum, praeſtigiis quibuſdam abſolutum eſſe ſupra monſtrauimus, Pentadio quinetiam notario, et Apodemio

A. C. 354.

A. C. agente in rebus, eum capitali ſupplicio deſtinauit: et
354. ita colligatis manibus in modum noxii cuiuſdam latronis ceruice abſciſſa, ereptaque vultus et capitis dignitate, cadauer eſt relictum informe, paullo ante vrbibus et prouinciis formidatum. Sed vigilauit vtrubique ſuperni numinis aequitas. Nam et Gallum actus oppreſſere crudeles, et non diu poſtea ambo cruciabili morte abſumpti ſunt, qui eum licet nocentem, blandius palpantes, periuriis aduſque plagas perduxere letales: quorum Scudilo deſtillatione iecoris pulmones vomitans interiit: Barbatio, qui in eum iam diu falſa compoſuerat crimina, cum ex magiſterio peditum altius niti quorumdam ſuſurris incuſaretur, damnatus, exſtincti per fallacias Caeſaris manibus lacrymoſo obitu parentauit. Haec et huiuſmodi quaedam innumerabilia vltrix facinorum impiorum, bonorumque praemiatrix aliquoties operatur Adraſtia (atque vtinam ſemper!) quam vocabulo duplici etiam Nemeſin adpellamus: Ius quoddam ſublime numinis efficacis, humanarum mentium opinione lunari circulo ſuperpoſitum, vel, vt definiunt alii, ſubſtantialis tutela generali potentia partilibus praeſidens fatis: quam theologi veteres fingentes Iuſtitiae filiam, ex abdita quadam aeternitate tradunt omnia deſpectare terrena. Haec vt regina cauſarum, et arbitra rerum ac diſceptatrix, vrnam ſortium temperat, accidentium vices alternans: voluntatumque noſtrarum exorſa interdum alio, quam quo contendebant, exitu terminans, multiplices actus permutando conuoluit. Eademque neceſſitatis inſolubili retinaculo mortalitatis vinciens faſtus tumentes incaſſum, et incrementorum detrimentorumque momenta verſans, vt nouit, nunc erectas mentium ceruices opprimit et eneruat: nunc bonos ab imo ſuſcitans, ad bene viuendum extollit. Pinnas autem ideo

ideo illi fabuloſa vetuſtas aptauit, vt adeſſe velocitate volucri cunctis exiſtimetur: et praetendere gubernaculum dedit, eique ſubdidit rotam, vt vniuerſitatem regere per elementa diſcurrens omnia non ignoretur. Hoc immaturo interitu, ipſe quoque ſui pertaeſus, exceſſit e vita aetatis anno nono atque vigeſimo, cum quadriennio imperaſſet: natus apud Tuſcos in Maſſa Veternenſi, patre Conſtantio, Conſtantini fratre Imperatoris, matreque Galla ſorore Rufini et Cerealis, quos trabeae conſulares nobilitarunt, et praefecturae. Fuit autem forma conſpicuus bona, decente filo corporis, membrorumque recta compage, flauo capillo et molli, barba licet recens emergente lanugine tenera, ita tamen vt maturius auctoritas emineret: tantum a temperatis moribus Iuliani differens fratris, quantum inter Veſpaſiani filios fuit Domitianum et Titum. Adſumptus autem in ampliſſimum fortunae faſtigium, verſabileis eius motus expertus eſt, qui ludunt mortalitatem: nunc euehentes quoſdam ad ſidera, nunc in Cocyti profunda mergentes. cuius rei cum innumera ſint exempla, pauca tactu ſummo tranſcurram. Haec fortuna mutabilis et inconſtans fecit Agathoclem Siculum ex figulo regem, et Dionyſium gentium quondam terrorem, Corinthi litterario ludo praefecit. Haec Adramytenum Andriſcum in fullonio natum, ad pſeudo-Philippi nomen euexit: et Perſei legitimum filium artem ferrariam ob quaerendum docuit victum. Eadem Mancinum poſt imperium dedidit Numantinis, Samnitum atrocitati Veturium et Claudium Corſis, ſubſtrauitque feritati Carthaginis Regulum: iſtius iniquitate Pompeius, poſt quaeſitum Magni ex rerum geſtarum amplitudine cognomentum, ad ſpadonum libidinem in Aegypto trucidatur. Et Eunus quidam ergaſtularius ſeruus ducta-

A. C. 354.

A. C. 354. ductauit in Sicilia fugitiuos. Quam multi ſplendido loco nati, eadem rerum domina conniuente, Viriathi genua ſunt amplexi vel Spartaci? quot capita, quae horruere gentes, funeſti carnifices abſciderunt? Alter in vincula ducitur, alter inſperatae praeficitur poteſtati, alius a ſummo culmine dignitatis excutitur. Quae omnia ſi ſcire quiſquam velit quam varia ſint et adſidua, arenarum numerum idem iam deſipiens, et montium pondera ſcrutari putabit.

AMMIANI

AMMIANI
MARCELLINI
RERVM GESTARVM
LIBER XV.

Mors Galli Caeſaris imperatori nunciatur C. I. *Vrſicinus Magiſter equitum per orientem, Iulianus Galli Caeſ. frater, et Gorgonius praepoſitus Caeſariani cubiculi, accuſantur maieſtatis.* II. *In Galli Caeſaris amicos et miniſtros animaduertitur.* III. *Lentienſes Alamanni a Conſtantio A. pars caeſi, pars fugati.* IV. *Siluanus Francus, magiſter peditum per Gallias, Coloniae Auguſtus adpellatur, et XXVIII. imperii die per inſidias opprimitur.* V. *Siluani amici et conſcii necati.* VI. *Ab Leontio praefecto vrbi populi R. ſeditiones repreſſae. Liberius epiſcopus ſede pulſus.* VII. *Iulianus Galli frater a Conſtantio A. fratre patrueli Caeſar creatur ac praeficitur Galliis.* VIII. *De origine Gallorum; et vnde dicti Celtae ac Galatae; deque eorum doctoribus.* IX. *De Alpibus Gallicanis; et de variis per eas itineribus.* X. *Breuis diuiſio ac deſcriptio Galliarum; et curſus fluminis Rhodani.* XI. *De moribus Gallorum.* XII. *De Muſoniano praefecto praetorio per orientem.* XIII.

Vtcumque potuimus veritatem ſcrutari ea quae vi- A. C.
dere licuit per aetatem, vel perplexe interro- 354.
gando verſatos in medio ſcire, narrauimus ordine caſuum expoſito diuerſorum: reſidua quae ſequuturus aperiet textus, pro virium captu limatius abſoluemus, nihil obtrectatores longi, vt putant, operis formidantes. Tunc enim laudanda eſt breuitas, cum moras rumpens intempeſtiuas, nihil ſubtrahit cognitioni geſtorum.

1. Nondum apud Noricum exuto penitus Gallo, Apodemius quoad vixerat igneus turbarum incentor,

 raptos

A. C. raptos eius calceos vehens equorum permutatione ve-
354. loci, vt nimietate cogendi quoſdam exſtingueret, praecurſorius index Mediolanum aduenit: ingreſſusque regiam ante pedes proiecit Conſtantii, velut ſpolia regis occiſi Parthorum: et perlato nuntio repentino, docente rem inſperatam et arduam ad ſententiam tota facilitate completam, hi qui ſummam aulam tenebant, omni placendi ſtudio in adulationem ex more collato, virtutem felicitatemque Imperatoris extollebant in caelum: cuius nutu, in modum gregariorum militum, licet diuerſis temporibus, duo exauctorati ſunt principes, Veteranio nimirum et Gallus. Quo ille ſtudio blanditiarum exquiſito ſublatus, immunemque ſe deinde fore ab omni mortalitatis incommodo fidenter exiſtimans, confeſtim a iuſtitia declinauit ita intemperanter, vt aeternitatem eam aliquoties adſcreret ipſe dictando, ſcribendoque propria manu orbis totius ſe dominum adpellaret: quod dicentibus aliis, indignanter admodum ferre deberet is, qui ad aemulationem ciuilium principum vitam formare moresque ſuos, vt praedicabat, diligentia laborabat enixa. Namque etiamſi mundorum infinitates Democriti regeret, quos Anaxarcho incitante Magnus ſomniabat Alexander, id reputaſſet legens vel audiens, quod (vt docent mathematici concinentes) ambitus terrae totius, quae nobis videtur immenſa, ad magnitudinem vniuerſitatis inſtar breuis obtinet puncti.

II. Iamque poſt miſerandam deleti Caeſaris cladem, ſonante periculorum iudicialium tuba, in crimen laeſae maieſtatis arceſſebatur Vrſicinus, adoleſcente magis magiſque contra eius ſalutem liuore, omnibus bonis infeſto. Hac enim ſuperabatur difficultate, quod ad ſuſcipiendas defenſiones aequas et probabiles Imperatoris aures occluſae, patebant ſuſurris inſidiantium clandeſtinis: qui Conſtantii nomine per Orientis tractus omnes abolito, antedictum ducem domi foris-

que

que deſiderari, vt formidoloſum Perſicae genti finge- A. C.
bant. Sed contra accidentia vir magnanimus ſtabat 354.
immobilis, ne ſe proiiceret abiectius cauens, parum tuto loco innocentiam ſtare medullitus gemens: hocque vno triſtior, quod amici ante haec frequentes ad potiores deſciuerant, vt ad ſucceſſores, officiorum more poſcente, ſolent tranſire lictores. Impugnabat autem eum per fictae benignitatis illecebras collega, et virum fortem propalam ſaepe adpellans Arbetio, ad innectendas letales inſidias vitae ſimplici perquam callens, et ea tempeſtate nimium potens. Vt enim ſubterraneus ſerpens foramen ſubſidens occultum, adſultu ſubito ſingulos tranſitores obſeruans inceſſit: ita ille ab imae ſortis gregario ad ſummum euectus militiae munus, nec laeſus aliquando nec laceſſitus, inexplebili quodam laedendi propoſito conſcientiam polluebat. Igitur paucis arcanorum praefectis conſciis, latenter cum Imperatore ſententiam rogante id ſederat, vt nocte ventura procul a conſpectu militarium raptus Vrſicinus indemnatus occideretur, vt quondam Domitius Corbulo dicitur caeſus in colluuione illa Neroniani ſaeculi, prouinciarum fidus defenſor et cautus. Quibus ita compoſitis, cum ad hoc deſtinati praedictum tempus opperirentur, conſilio in lenitudinem flexo, facinus impium ad deliberationem ſecundam differri praeceptum eſt. Indeque ad Iulianum recens perductum calumniarum vertitur machina, memorabilem poſtea principem, gemino crimine vt iniquitas aeſtimabat implicitum: quod a Macelli fundo in Cappadocia poſito, ad Aſiam demigrarat liberalium deſiderio doctrinarum, et per Conſtantinopolim tranſeuntem viderat fratrem. Qui cum obiecta dilueret, oſtenderetque neutrum ſine iuſſu feciſſe, nefando adſentatorum coetu periſſet vrgente, ni adſpiratione ſuperni numinis, Euſebia ſuffragante regina, ductus ad Comum oppidum Mediola-

A. C. 354. diolano vicinum, ibique pauliſper moratus, procudendi ingenii cauſa, vt cupidine flagrauit, ad Graeciam ire permiſſus eſſet. Nec defuere deinceps ex his emergentia caſibus, quae diſpiceres ſecundis auibus contigiſſe, dum punirentur ex iure, vel tamquam irrita diffluebant et vana. Sed accidebat nonnumquam, vt opulenti pulſantes praeſidia potiorum, iiſdemque tamquam ederae celſis arboribus adhaerentes, abſolutionem pretiis mercarentur immenſis: tenues vero, quibus exiguae vires erant ad redimendam ſalutem aut nullae, damnabantur abrupte. Ideoque et veritas mendaciis velabatur, et valuere pro veris aliquoties falſa. Perductus eſt iiſdem diebus et Gorgonius, cui erat thalami Caeſariani cura commiſſa: cumque eum auſorum fuiſſe participem concitoremque interdum, ex confeſſo pateret, conſpiratione ſpadonum, iuſtitia concinnatis mendaciis obumbrata, periculo euolutus abſceſſit.

III. Haec dum Mediolani aguntur, militarium cateruae ab Oriente perductae ſunt Aquileiam, cum aulicis pluribus, membris inter catenas fluentibus ſpiritum trahentes exiguum, viuendique moras per aerumnas deteſtati multiplices. Arceſſebantur enim miniſtri fuiſſe Galli ferocientis, perque eos Domitianus diſcerptus credebatur, et Montius, et alii poſt eos acti in exitium praeceps. Ad quos audiendos Arboreus miſſus eſt, et Euſebius cubiculi tunc praepoſitus, ambo inconſideratae iactantiae, iniuſti pariter et cruenti: qui nulla perſpicacitate, ſine innocentium ſontiumque differentia, alios verberibus vel tormentis adflictos exſulari poena damnarunt, quoſdam ad infimam truſere militiam, reſiduos capitalibus addixere ſuppliciis. Impletisque funerum buſtis, reuerſi velut ouantes, geſta retulerunt ad principem, erga haec et ſimilia palam obſtinatum et grauem. Vehementius hinc et deinde Conſtantius, quaſi praeſcriptum fatorum ordinem con-

vulſu-

vulſurus, recluſo pectore patebat inſidiantibus multis. A. C.
Vnde rumorum aucupes ſubito exſtitere complures, 354.
honorum vertices ipſos ferinis morſibus adpetentes, poſteaque pauperes et diuites indiſcrete: non vt Cibyratae illi Verrini, tribunal vnius legati lambentes, ſed Reipub. membra totius per incidentia mala vexantes. Inter quos facile Paulus et Mercurius eminebant: hic origine Perſa; ille natus in Dacia: notarius ille; hic ex miniſtro triclinii rationalis. Et Paulo quidem, vt relatum eſt ſupra, Catenae inditum eſt cognomentum, eo quod in complicandis calumniarum nexibus erat indiſſolubilis, tetra venena ferens, varieque diſperdens: vt in colluctationibus calce tenere quidam ſolent artifices palaeſtritae. Mercurius ſomniorum adpellatus comes, quod vt clam mordax canis, interno vitio ſubmiſſus, agitans caudam, epulis coetibusque ſe crebris inſerens, ſi per quietem quiſquam, vbi fuſius natura vagatur, vidiſſe aliquid amico narraſſet, id venenatis artibus coloratum in peius, patulis imperatoris auribus infundebat: et ob hoc homo tamquam inexpiabili obnoxius culpae, graui mole criminis pulſabatur. Haec augente vulgatius fama, tantum aberat vt proderet quiſquam viſa nocturna, cum aegre homines dormiſſe ſeſe praeſentibus faterentur externis: maerebantque docti quidam, quod apud Atlanteos nati non eſſent, vbi memorantur ſomnia non videri: quod vnde eueniat, rerum ſcientiſſimis relinquamus. Inter has quaeſtionum ſuppliciorumque ſpecies diras, in Illyrico exoritur alia clades, ad multorum pericula ex verborum inanitate progreſſa. In conuiuio Africani Pannoniae ſecundae rectoris, apud Sirmium poculis amplioribus madefacti quidam, arbitrum adeſſe nullum exiſtimantes, licenter imperium praeſens vt moleſtiſſimum incuſabant: e quibus alii optatam permutationem temporum aduentare, veluti e praeſagiis adfirmabant: nonnulli maio-

A. C. rum auguria ſibi portendi incogitabili dementia pro-
354. mittebant. E quorum numero Gaudentius, agens in rebus, mente praecipiti ſtolidus, rem vt feriam detulerat ad Rufinum, adparitionis praefecturae praetorianae tunc principem, vltimorum ſemper auidum hominem, et coalita prauitate famoſum. Qui confeſtim quaſi pinnis elatus ad comitatum principis aduolauit: eumque ad ſuſpiciones huiuſmodi mollem et penetrabilem, ita acriter inflammauit, vt ſine deliberatione vlla Africanus, et omnes letalis menſae participes iuberentur rapi ſublimes. Quo facto delator funeſtus, vetita ex more humano validius cupiens, biennio id quod agebat, vt poſtularat, continuare praeceptus eſt. Miſſus igitur ad eos corripiendos Teutomeres protector domeſticus cum collega, onuſtos omnes catenis, vt mandatum eſt, perducebat. Sed vbi ventum eſt Aquileiam, Marinus tribunus ex campidoctore eo tempore vacans, auctor pernicioſi ſermonis, et alioquin naturae feruentis, in taberna relictus, dum parantur itineri neceſſaria, lateri ſuo cultrum caſu repertum impegit, ſtatimque extractis vitalibus interiit. Reſidui ducti Mediolanum, excruciatique tormentis, et confeſſi vi quaeſtionis, inter epulas petulanter ſe quaedam loquutos, iuſſi ſunt attineri poenalibus clauſtris, ſub abſolutionis aliqua ſpe, licet incerta. Protectores vero pronunciati vertere ſolum exſilio, vt Marino iiſdem conſciis mori permiſſo, veniam Arbetione meruere precante.

IV. Re hoc modo finita, paullo poſt et Lentienſibus Alamannicis pagis indictum eſt bellum, collimitia ſaepe Romana latius irrumpentibus: ad quem procinctum imperator egreſſus, in Rhaetias camposque venit Caninos: et digeſtis diu conſiliis, id viſum eſt honeſtum et vtile, vt eo cum militis parte Arbetio magiſter equitum, cum validiore exercitus manu relegens margines lacus Brigantiae pergeret, protinus barba-

barbaris congreſſurus: cuius loci figuram breuiter, A. C.
quantum ratio patitur, deſignabo. Inter montium 354.
celſorum amfractus immani pulſu Rhenus exoriens per praeruptos ſcopulos extenditur nullis aquis externis adoptatis, vt .... per cataractas inclinatione praecipiti funditur Nilus. Et nauigari ab ortu poterat primigenio copiis exuberans propriis ni ruenti curreret ſimilis potius quam fluenti. Iamque abſolutus, altaque diuortia riparum adradens, lacum inuadit rotundum et vaſtum, quem Brigantiam accola Rhaetus adpellat, perque quadringenta et ſexaginta ſtadia longum, parique pene ſpatio late diffuſum, horrore ſilvarum ſqualentium inacceſſum, (niſi qua vetus illa Romana virtus et ſobria iter compoſuit latum) barbaris et natura locorum et caeli inclementia refragante. Hanc ergo paludem ſpumoſis ſtrependo verticibus amnis irrumpens, et vndarum quietem permeans pigram, mediam velut finali interſecat libramento: et tamquam elementum perenni diſcordia ſeparatum, nec aucto, nec imminuto agmine quod intulit, vocabulo et viribus abſoluitur integris, nec contagia deinde vlla perpetiens, oceani gurgitibus intimatur. Quodque eſt impendio mirum, nec ſtagnum aquarum rapido tranſcurſu mouetur, nec limoſa ſubluuie tardatur properans flumen, et confuſum miſceri non poteſt corpus: quod ni ita agi ipſe doceret adſpectus, nulla vi credebatur poſſe diſcerni. Sic Alpheus oriens in Arcadia, cupidine fontis Aretuſae captus, ſcindens Ionium mare, vt fabulae ferunt, aduſque amatae confinia progreditur. *** Arbetio qui aduentus barbarorum nuntiarent, non exſpectans dum adeſſent, licet ſciret aſpera orſa bellorum; in occultas delatus inſidias, ſtetit immobilis, malo repentino perculſus. Interea viſi e latebris hoſtes exſiliunt, et ſine parcimonia quidquid offendi poterat, telorum genere multiplici configebant: nec enim reſiſtere noſtrorum quiſquam potuit,

A. C. tuit, nec aliud vitae ſubſidium, niſi diſceſſu ſperare
354. veloci. Quocirca vulneribus declinandis intenti, incompoſito agmine milites huc et illuc diſpalantes terga ferienda dederunt. Plerique tamen per anguſtas ſemitas ſparſi, periculoque praeſidio tenebroſae noctis extracti, reuoluta iam luce redintegratis viribus agmini quiſque proprio ſeſe conſociauit. In quo caſu ita triſti et inopino abundans numerus armatorum, et tribuni deſiderati ſunt decem. Ob quae Alamanni ſublatis animis ferocius incedentes, quotidie prope munimenta Romana, adimente matutina nebula lucem, ſtrictis mucronibus diſcurrebant, frendendo minas tumidas intentantes. Egreſſique repente ſcutarii, cum obiectu turmarum hoſtilium repercuſſi ſtetiſſent, omnes ſuos conſpiratis mentibus ciebant ad pugnam. Verum cum pleroſque recentis aerumnae documenta terrerent, et in tuta fore reſidua credens haereret Arbetio: tres ſimul exſiluere tribuni, Arintheus agens vicem armaturarum rectoris, et Seniauchus qui equeſtrem turmam comitum tuebatur, et Bappo ducens promotos, cum commiſſis ſibi a principe. Vrgebat cauſa communis velut propria, vim cunctis arcentibus veterum exemplo: inſtarque fluminis hoſtibus ſuperfuſi, non iuſto praelio, ſed diſcurſionibus praedatoriis, vniuerſos in fugam coegere foediſſimam: qui diſperſi laxatis ordinibus, dumque elabi properant impediti, corpora nudantes intecta, gladiorum haſtarumque denſis ictibus truncabantur. Multique cum equis interfecti, iacentes etiam tum eorum dorſis videbantur innexi: quo viſo omnes e caſtris effuſi, qui prodire in praelium cum ſociis ambigebant, cauendi immemores proterebant barbaram plebem, niſi quos fuga exemerat morti; calcantes cadauerum ſtrues, et perfuſi ſanie peremptorum. Hocque exitu praelio terminato, Imperator Mediolanum ad hiberna ouans reuertit et laetus.

V. Exoritur iam hinc rebus adflictis haud diſpari prouinciarum malo, calamitatum turbo nouarum: ex-ſtincturus omnia ſimul, ni fortuna moderatrix humanorum caſuum, motum euentu celeri conſummaſſet impendio formidatum. Cum diuturna incuria Galliae caedes acerbas, rapinasque et incendia, barbaris licenter graſſantibus, nullo iuuante perferrent; Siluanus pedeſtris militiae rector, vt efficax ad haec corrigenda, principis iuſſu perrexit, Arbetione id maturari modis quibus poterat adigente, vt abſenti aemulo quem ſupereſſe adhuc grauabatur, periculoſae molis onus impingeret. * * Dynamius quidam actuarius ſarcinalium principis iumentorum, commendaticias ab eo petierat litteras ad amicos, vt quaſi familiaris eiuſdem eſſet notiſſimus. Hoc impetrato, cum ille nihil ſuſpicans ſimpliciter praeſtitiſſet, ſeruabat epiſtolas, vt perniciosum aliquid in tempore moliretur. Memorato itaque duce Gallias ex Repub. diſcurſante, barbarosque propellente, iam ſibi diffidentes et trepidantes: idem Dynamius inquietius agens, vt verſutus et in fallendo exercitatus, fraudem cominiſcitur impiam, ſubornatore et conſcio, vt iactauere rumores incerti, Lampadio praefecto praetorio, et Euſebio ex-comite rei priuatae, cui cognomentum erat inditum Mattiocopae, atque Aedeſio ex-magiſtro memoriae, quos ad conſulatum, vt amicos iunctiſſimos, idem curarat rogari praefectus: et peniculo ſerie litterarum abſterſa, ſola incolumi relicta ſubſcriptione, alter multum a vero illo diſſonans ſuperſcribitur textus; velut Siluano rogante verbis obliquis, oranteque amicos agentes intra palatium, vel priuatos, (inter quos et Tuſcus erat Albinus, aliique plures) vt ſe altiora coeptantem, et propediem ſolium principis aditurum iuuarent. Hunc faſcem ad arbitrium figmenti commiſit, vitam pulſaturus inſontis. Dynamius praefectus eſt, vt haec pro Imperatore ſcrutaretur.

A. C. 354.

A. C. tur. Haec et ſimilia cum aſtu texeret, conſiſtorium
355. ſolus ingreſſus intimum, captato tempore vincire ſperans peruigilem ſalutis imperatoriae cuſtodem. Lectaque in conſiſtorio aſtu callido conſarcinata materia, tribuni iuſſi ſunt cuſtodiri, et de prouinciis duci priuati, quorum epiſtolae nomina deſignabant. Confeſtimque iniquitate rei percitus Malarichus Gentilium rector, collegis adhibitis ſtrepebat immaniter, circumueniri homines dicatos imperio per factiones et dolos minime debere proclamans: petebatque vt ipſe relictis obſidum loco neceſſitudinibus ſuis, Mallobaude armaturarum tribuno ſpondente quod remeabit, velocius iuberetur ire ducturus Siluanum, adgredi nihil tale conatum, quale inſidiatores acerrimi concitarunt: vel contra ſe paria promittente, Mallobaudem orabat properare permitti, haec quae ipſe pollicitus eſt impleturum. Teſtabatur enim id ſe proculdubio ſcire, quod ſi quis mitteretur externus, ſuopte ingenio Siluanus, etiam nulla re perterrente timidior, compoſita forte turbabit. Et quamquam vtilia moneret et neceſſaria, ventis tamen loquebatur incaſſum. Namque Arbetione auctore, Apodemius ad eum vocandum cum litteris mittitur, inimicus bonorum omnium diuturnus et grauis: qui incidentia parui pendens cum veniſſet in Gallias, diſſidens a mandatis, quae proficiſcenti ſunt data, nec viſo Siluano, nec oblatis ſcriptis vt veniret admonito, remanſit: adſcitoque rationali, quaſi proſcripti iamque necandi magiſtri peditum clientes et ſeruos hoſtili tumore vexabat. Inter haec tamen dum praeſentia Siluani ſperatur, et Apodemius quieta perturbat: Dynamius vt argumento validiore impie ſtructorum adſereret fidem, compoſitas litteras, his concinentes quas obtulerat principi per praefectum, ad tribunum miſerat fabricae Cremonenſis, nomine Siluani et Malarichi, a quibus vt arcanorum conſcius monebatur parare pro-

pere

pere cuncta. Qui cum haec legiſſet, haerens et am- A. C.
bigens diu quidnam id eſſet (nec enim meminerat ſe- 355.
cum aliquando ſuper negotio vllo interiore, hos quo-
rum litteras acceperat colloquutos) epiſtolas ipſas per
baiulum qui portarat, iuncto milite ad Malarichum
miſit, obſecrans vt doceret aperte quae vellet, non
ita perplexe: nec enim intellexiſſe firmabat, vt ſub-
agreſtem et ſimplicem, quid ſignificatum eſſet obſcu-
rius. Haec Malarichus ſubito nactus, etiam tunc
ſqualens et maeſtus, ſuamque et popularis Siluani vi-
cem grauiter ingemiſcens, adhibitis Francis, quorum
ea tempeſtate in palatio multitudo florebat, erectius
iam loquebatur: tumultuabaturque, patefactis inſi-
diis, retectaque iam fallacia, per quam ex confeſſo
ſalus eorum adpetebatur. Hisque cognitis ſtatuit Im-
perator diſpicientibus conſiſtorianis et militaribus vni-
verſis, in negotium praeterinquiri. Cumque iudices
faſtidiſſent, Florentius Nigriniani filius, agens tunc
pro magiſtro officiorum, contemplans diligentius
ſcripta, apicumque priſtinorum reliquias quaſdam re-
periens, animaduertit, vt factum eſt, priore textu in-
terpolato longe alia quam dictarat Siluanus, ex libi-
dine conſarcinatae falſitatis adſcripta. Proinde falla-
ciarum nube diſcuſſa, Imperator doctus geſta relatio-
ne fideli, abrogata poteſtate, praefectum ſtatui ſub
quaeſtione praecipit: ſed abſolutus eſt enixa conſpi-
ratione multorum: ſuſpenſus autem Euſebius ex-co-
mite priuatarum, ſe conſcio haec dixerat concitata.
Ædeſius enim, minus ſciſſe quid actum ſit pertinaci
infitiatione contendens, abiit innoxius: et ita finito
negotio, omnes ſunt abſoluti, quos exhiberi delatio
compulit criminis. Dynamius vero vt praeclaris ar-
tibus illuſtratus, cum correctoris dignitate regere iuſ-
ſus eſt Tuſcos. Agens inter haec apud Agrippinam
Siluanus, adſiduisque ſuorum compertis nuntiis, quae
Apodemius in labem ſuarum ageret fortunarum, et

ſciens

A. C. 355. ſciens animum tenerum verſabilis principis, timens ne abſens et indemnatus perageretur reus; in difficultate poſitus maxima, barbaricae ſe fidei committere cogitabat. Sed Laniogaiſo vetante, tunc tribuno, quem dum militaret candidatus, ſolum adfuiſſe morituro Conſtanti ſupra retulimus, docenteque Francos, vnde oriebatur, interfecturos eum, aut accepto praemio prodituros: nihil tutum ex praeſentibus ratus in conſilia cogebatur extrema: et ſenſim cum principiorum verticibus ſecretius collocutus, iiſdemque magnitudine promiſſae mercedis accenſis, cultu purpureo a draconum et vexillorum inſignibus ad tempus abſtracto, ad culmen imperiale ſurrexit. Dumque haec aguntur in Galliis, ad occaſum inclinato iam die, perfertur Mediolanum inſperabilis nuntius, aperte Siluanum demonſtrans, dum ex magiſterio peditum altius nititur, ſollicitato exercitu ad Auguſtum culmen euectum. Hac mole caſus inopini Conſtantio icto, quaſi fulmine fati; primates conſilio ſecunda vigilia conuocato properarunt omnes in regiam. Cumque nulli ad eligendum quid agi deberet, mens ſuppetere poſſet aut lingua: ſubmiſſis verbis perſtringebatur Vrſicini mentio, vt conſiliis rei bellicae praeſtantiſſimi, fruſtraque graui iniuria laceſſiti: et per admiſſionum magiſtrum, (qui mos eſt honoratior) accito eodem, ingreſſo conſiſtorium offertur purpura, multo quam antea placidius .... omnium primus extero ritu et regio more inſtituit adorari, cum ſemper antea ad ſimilitudinem iudicum, ſalutatos principes legerimus. Et qui paullo antea cum inſectatione maliuola, Orientis vorago, inuadendaeque ſummae rei per filios adfectator compellabatur: tunc dux prudentiſſimus et Conſtantini Magni fuerat commilito, ſoluſque ad exſtinguendum probis quidem, ſed inſidioſis rationibus petebatur. Diligens enim opera nauabatur Siluanum exſtingui, vt fortiſſimum perduellem: aut ſi ſecus accidiſ-

eidiſſet, Vrſicinum exulceratum iam penitus aboleri, ne ſupereſſet ſcrupulus impendio formidandus. Igitur cum de profectione celeranda diſponeretur, propulſationem obiectorum criminum eumdem ducem parantem, praegreſſus oratione leni prohibet Imperator, non id eſſe memorans tempus, vt controuerſa defenſio cauſae ſuſciperetur, cum viciſſim reſtitui in priſtinam concordiam partes neceſſitas ſubigeret vrgentium rerum, antequam creſceret mollienda. Habita igitur deliberatione multiplici, potiſſimum tractabatur, quo commento Siluanus geſta etiamtum Imperatorem ignorare exiſtimaret. Et probabili argumento ad firmandam fidem reperto, monetur honorificis ſcriptis, vt accepto Vrſicino ſucceſſore, cum poteſtate rediret intacta. Poſt haec ita digeſta, protinus iubetur exire, tribunis et protectoribus domeſticis decem, vt poſtularat, ad iuuandas neceſſitates publicas ei coniunctis: inter quos ego quoque eram cum Veriniano collega; reſidui omnes propinqui et familiares. Iamque eum egreſſum, ſolum de ſe metuens quiſque per longa ſpatia deducebat. Et quamquam vt beſtiarii obiiceremur intractabilibus feris, perpendentes tamen hoc bonum habere triſtia praecedentia, quod in locis ſuis fecunda ſubſtituunt, mirabamur illam ſententiam Tullianam, ex internis veritatis ipſius promulgatam, quae eſt talis: *Et quamquam optatiſſimum eſt, perpetuo fortunam quam florentiſſimam permanere; illa tamen aequabilitas vitae non tantum habet ſenſum, quantum cum ex ſaevis et perditis rebus ad meliorem ſtatum fortuna reuocatur.* Feſtinabamus itaque itineribus magnis, vt ambitioſus magiſter armorum, ante adlapſum per Italicos de tyrannide vllum rumorem, in ſuſpectis finibus adpareret. Verum curſim nos properantes aëria quaedam anteuolans prodiderat fama: et Agrippinam ingreſſi inuenimus cuncta noſtris conatibus altiora. Namque conuena

A. C. 355.

D vndi-

A. C. 355. vndique multitudine trepide coepta fundante, coactisque copiis multis: pro ſtatu rei praeſentis id aptius videbatur, vt ad Imperatoris nouelli, per ludibrioſa auſpicia virium acceſſu firmandi, ſenſum ac voluntatem dux flebilis verteretur: quo variis adſentandi figmentis in mollius vergente ſecuritate, nihil metuens hoſtile deciperetur. Cuius rei finis arduus videbatur. Erat enim cautius obſeruandum, vt adpetitus opportunitati obtemperarent, nec praecurrentes eam, nec deſerentes: qui ſi eluxiſſent intempeſtiue, conſtabat nos omnes ſub elogio vno morte multandos. Suſceptus tamen idem dux leniter, adactusque, inclinante negotio ipſo ceruices, adorare ſollemniter anhelantem celſius purpuratum, vt ſpectabilis colebatur, et intimus: facilitate aditus, honoreque menſae regalis adeo antepoſitus aliis, vt iam ſecretius de rerum ſumma conſultaretur. Aegre ferebat Siluanus ad conſulatum poteſtatesque ſublimes elatis indignis, ſe et Vrſicinum ſolos, poſt exſudatos magnos pro Rep. labores et crebros, ita fuiſſe deſpectos, vt ipſe quidem per quaeſtiones familiarium ſub diſceptatione ignobili crudeliter agitatus, commiſiſſe in maieſtatem arceſſeretur: alter vero ab Oriente raptus, odiis inimicorum addiceretur: et haec adſidue clam querebatur et palam. Terrebant nos tamen, cum dicerentur haec et ſimilia, circumfrementia vndique murmura cauſantis inopiam militis, et rapida celeritate ardentis anguſtias Alpium perrumpere Cottiarum. In hoc aeſtu mentis ancipiti, ad effectum tendens conſilium occulta ſcrutabamur indagine: ſederatque tandem, mutatis prae timore ſaepe ſententiis, vt quaeſitis magna induſtria cautis rei miniſtris, obſtricto religionum conſecratione colloquio, Braccati ſollicitarentur atque Cornuti, fluxioris fidei, et vbertate mercedis ad momentum omne verſabiles. Firmato itaque negotio per ſequeſtres quoſdam gregarios, obſcuritate ipſa

ipſa ad id patrandum idoneos, praemiorum exſpecta- A. C.
tione accenſos, ſolis ortu iam rutilo ſubitus armato- 255.
rum globus erupit: atque, vt ſolet in dubiis rebus audentior, caeſis cuſtodibus regia penetrata, Siluanum extractum aedicula, quo exanimatus confugerat, ad conuenticulum ritus Chriſtiani tendentem, denſis gladiorum ictibus trucidarunt. Ita dux haud exilium meritorum hoc genere oppetit mortis, metu calumniarum, quibus factione iniquorum irretitus eſt abſens, vt tueri poſſit ſalutem, ad praeſidia progreſſus extrema. Licet enim ob tempeſtiuam illam cum armaturis proditionem ante Murſenſe praelium, obligatum gratia retineret Conſtantium; vt dubium tamen et mutabilem verebatur: licet patris quoque Boniti praetenderet fortia facta, Franci quidem, ſed pro Conſtantini partibus in bello ciuili acriter contra Liciniaros ſaepe verſati. Euenerat autem antequam huiuſmodi aliquid agitaretur in Galliis, vt Romae in Circo maximo populus, incertum ratione quadam percitus an praeſagio, *Siluanus deuictus eſt*, magnis vocibus exclamaret. Igitur Siluano Agrippinae, vt relatum eſt, interfecto, inaeſtimabili gaudio re cognita, princeps inſolentia coalitus et tumore, hoc quoque felicitatis ſuae proſperis curſibus adſignabat: eo more, quo ſemper oderat fortiter facientes, vt quondam Domitianus, ſuperare tamen quacumque arte contraria cupiebat. Tantumque abfuit laudare induſtrie geſta, vt etiam quaedam ſcriberet de Gallicanis intercepta theſauris, quos nemo attigerat. Idque ſcrutari iuſſerat artius, interrogato Remigo etiamtum rationario adparitionis armorum magiſtri: cui multo poſtea Valentiniani temporibus laqueus vitam in cauſa Tripolitanae legationis eripuit. Poſt quae ita completa, Conſtantius vt iam caelo contiguus, caſibusque imperaturus humanis, magniloquentia ſufflabatur adulatorum: quos augebat ipſe, ſpernendo proiiciendoque

 id

A. C. id genus parum callentes. Vt Croeſum legimus ideo
355. regno ſuo Solonem expuliſſe praecipitem, quia blandiri neſciebat: et Dionyſium intentaſſe poëtae Philoxeno mortem, cum eum recitantem proprios verſus abſurdos et inconcinnos, laudantibus cunctis, ſolus audiret immobilis: quae res pernicioſa vitiorum eſt altrix. Ea demum enim laus grata eſſe poteſtati debet excelſae, cum interdum et vituperationi ſecus geſtorum pateat locus.

VI. Iamque poſt ſecuritatem quaeſtiones agitabantur ex more, et vinculis catenisque plures vt noxii plectebantur. Exſurgebat enim efferuens laetitia Paulus, tartareus ille delator, ad venenatas artes ſuas licentius exercendas: et inquirentibus in negotium conſiſtorianis atque militaribus, vt praeceptum eſt, Proculus admouetur eculeo, Siluani domeſticus, homo gracilis et morboſus, metuentibus cunctis, ne vi nimia tormentorum leui corpore fatigato, reos atrocium criminum perſpicue citari faceret multos: verum contra quam ſperatum eſt contigit. Memor enim ſomnii, quo vetitus erat per quietem, vt ipſe firmauit, pulſare quemquam inſontem, vſque ad confinia mortis vexatus, nec nominauit, nec prodidit aliquem: ſed adſerebat factum Siluani conſtanter, id eum cogitaſſe quod iniit, non cupiditate, ſed neceſſitate compulſum, argumento euidenti demonſtrans. Cauſam enim probabilem ponebat in medio, multorum teſtimoniis claram, quod die quinto antequam inſulas ſuſciperet principatus, donatum ſtipendio militem Conſtantii nomine adloquutus eſt, fortis eſſet et fidus. Vnde adparebat, quod ſi praeſumere fortunae ſuperioris inſignia conaretur, auri tam graue pondus largiretur vt ſuum. Poſt hunc damnatorum ſorte Poemenius raptus ad ſupplicium interiit: qui (vt ſupra retulimus) cum Treueri ciuitatem Caeſari clauſiſſent Decentio, ad defendendam plebem

bem electus eſt. Tum Aſclepiodotus, et Luto, et A. C.
Maudio Comites interempti ſunt, aliique plures, haec 355.
et ſimilia perplexe temporis obſtinatione ſcrutante.

VII. Dum has exitiorum communium clades ſuſcitat turbo feralis, vrbem aeternam Leontius regens, multa ſpectati iudicis documenta praebebat, in audiendo celer, in diſceptando iuſtiſſimus, natura beneuolus, licet auctoritatis cauſa ſeruandae acer quibuſdam videbatur, et inclinatior ad amandum. Prima igitur cauſa ſeditionis in eum concitandae viliſſima fuit et leuis. Philoromum enim aurigam rapi praeceptum, ſequuta plebs omnis velut defenſura proprium pignus, terribili impetu praefectum inceſſebat vt timidum: ſed ille ſtabilis et erectus immiſſis adparitoribus, correptos aliquot vexatosque tormentis, nec ſtrepente vllo nec obſiſtente, inſulari poena multauit. Diebusque paucis ſequutis cum itidem plebs excita calore quo conſueuit, vini cauſando inopiam, ad Septemzodium conueniſſet, celebrem locum, vbi operis ambitioſi Nymphaeum Marcus condidit Imperator: illuc de induſtria pergens praefectus, ab omni toga adparitioneque rogabatur enixius, ne in multitudinem ſe arrogantem immitteret et minacem, ex commotione priſtina ſaeuientem: difficilisque ad pauorem recte tetendit, adeo vt eum obſequentium pars deſereret, licet in periculum feſtinantem abruptum. Inſidens itaque vehiculo, cum ſpecioſa fiducia contuebatur acribus oculis tumultuantium vndique cuneorum veluti ſerpentium vultus: perpeſſusque multa dici probroſa, agnitum quendam inter alios eminentem, vaſti corporis, rutilique capilli, interrogauit an ipſe eſſet Petrus Valuomeres, vt audierat, cognomento: eumque, cum eſſe ſono reſpondiſſet obiurgatorio, vt ſeditioſorum antesignanum olim ſibi compertum, reclamantibus multis, poſt terga manibus vinctis ſuſpendi praecepit. Quo viſo ſublimi, tribuliúmque

A. C. 355. que adiumentum nequidquam implorante, vulgus omne paullo ante confertum, per varia vrbis membra diffuſum ita euanuit, vt turbarum acerrimus concitor, tamquam in iudiciali ſecreto exaratis lateribus ad Picenum eiiceretur: vbi poſtea auſus eripere virginis non obſcurae pudorem, Patruini conſularis ſententia ſupplicio eſt capitali addictus. Hoc adminiſtrante Leontio, Liberius Chriſtianae legis antiſtes, a Conſtantio ad comitatum mitti praeceptus eſt, tamquam Imperatoris iuſſis et plurimorum ſui conſortium decretis obſiſtens, in re quam breui textu percurram. Athanaſium epiſcopum eo tempore apud Alexandriam, vltra profeſſionem altius ſe efferentem, ſciſcitarique conatum externa, vt prodidere rumores adſidui, coetus in vnum quaeſitus eiuſdem loci multorum (ſynodus vt adpellant) remouit a ſacramento quod obtinebat. Dicebatur enim fatidicarum ſortium fidem, quaeue augurales portenderent alites, ſcientiſſime callens, aliquoties praedixiſſe futura: ſuper his intendebantur ei alia quoque a propoſito legis abhorrentia, cui praeſidebat. Hunc per ſubſcriptionem abiicere ſede ſacerdotali, paria ſentiens caeteris, iubente principe, Liberius monitus; perſeueranter renitebatur, nec viſum hominem, nec auditum damnare, nefas vltimum ſaepe exclamans, aperte ſcilicet recalcitrans Imperatoris arbitrio. Id enim ille, Athanaſio ſemper infeſtus, licet ſciret impletum, tamen auctoritate quoque, qua potiores aeternae vrbis epiſcopi, firmari deſiderio nitebatur ardenti: quo non impetrato, Liberius aegre populi metu, qui eius amore flagrabat, cum magna difficultate noctis medio potuit abſportari.

VIII. Et haec quidem Romae, vt oſtendit textus ſuperior, agebantur. Conſtantium vero exagitabant adſidui nuntii, deploratas iam Gallias indicantes, nullo renitente ad internecionem barbaris vaſtantibus vniverſa:

verſa: aeſtuansque diu qua vi propulſaret aerumnas, A. C.
ipſe in Italia reſidens, vt cupiebat: (periculoſum enim 355.
exiſtimabat ſe in partem contrudere longe dimotam) reperit tandem conſilium rectum: et Iulianum patruelem fratrem, haud ita dudum ab Achaico tractu accitum, etiam tum palliatum, in ſocietatem imperii adſciſcere cogitabat. Id vbi vrgente malorum impendentium mole confeſſus eſt proximis, ſuccumbere tot neceſſitatibus tamque crebris vnum ſe, quod numquam fecerat, aperte demonſtrans: illi in adſentationem nimiam eruditi infatuabant hominem, nihil eſſe ita aſperum dictitantes, quod praepotens eius virtus, fortunaque tam vicina ſideribus, non ſuperaret ex more. Addebantque, noxarum conſcientia ſtimulante complures, deinceps caueri debere Caeſaris nomen, replicantes geſta ſub Gallo. Queis adnitentibus obſtinate, opponebat ſe ſola regina, incertum migrationem ad longinqua pertimeſcens, an pro natiua prudentia conſulens in commune, omnibusque memorans anteponi debere propinquum. Poſt multaque per deliberationes ambiguas actitata, ſtetit fixa ſententia: abiectisque diſputationibus irritis, ad imperium placuit Iulianum adſumere. Cum veniſſet accitus praedicto die, aduocato omni quod aderat commilitio, tribunali ad altiorem ſuggeſtum erecto, quod aquilae circumdederunt et ſigna, Auguſtus inſcendens, eumque manu retinens dextera, haec ſermone placido perorauit: *Adſiſtimus apud vos, optimi Reip. defenſores, cauſae communi vno paene omnium ſpiritu vindicandae, quam acturus, tamquam apud aequos iudices, ſuccinctius edocebo. Poſt interitum rebellium tyrannorum, quos ad haec tentanda quae mouerunt, rabies egit et furor: velut impiis eorum manibus Romano ſanguine parentantes, perſultant barbari Gallias rupta limitum pace; hac animati fiducia, quod nos per diſiunctiſſimas terras arduae neceſ-*

 ſitates

A. C. *ſtates adſtringunt. Huic igitur malo vltra adpoſi-*
355. *ta iam proſerpenti, ſi dum patitur tempus, occurrerit noſtri veſtrique conſulti ſuffragium; et colla ſuperbarum gentium detumeſcent, et imperii fines erunt intacti. Reſtat vt rerum ſpem, quam gero, ſecundo roboretis effectu. Iulianum hunc fratrem meum patruelem, vt noſtis, verecundia, qua nobis ita vt neceſſitudine carus eſt, recte ſpectatum, iamque elucentis induſtriae iuuenem, in Caeſaris adhibere poteſtatem exopto, coeptis, ſi videntur vtilia, etiam veſtra conſenſione firmandis.* Dicere ſuper his plura conantem interpellans concio lenius prohibebat arbitrium ſummi numinis id eſſe, non mentis humanae, velut praeſcia venturi praedicans. Stansque Imperator immobilis, dum ſilerent, reſidua fidentius explicauit: *Quia igitur veſtrum quoque fauorem adeſſe fremitus indicat laetus, adoleſcens vigoris tranquilli, cuius temperati mores imitandi ſunt potius quam praedicandi, ad honorem proſperatum exſurgat: cuius praeclaram indolem bonis artibus inſtitutam hoc ipſo plene videor expoſuiſſe, quod elegi. Ergo eum praeſente nutu Dei caeleſtis amictu principali velabo.* Dixit: moxque indutum auita purpura Iulianum, et Caeſarem cum exercitus gaudio declaratum, his adloquitur contractiore vultu ſubmaeſtum: *Recepiſti primaeuus originis tuae ſplendidum florem, amantiſſime mihi omnium frater: aucta gloria mea confiteor, qui iuſtus in deferenda ſuperiori poteſtate nobilitati mihi propinquae, quam ipſa poteſtate videor eſſe ſublimis. Adeſto igitur laborum periculorumque particeps, et tutelam miniſterii ſuſcipe Galliarum, omni beneficentia partes leuaturus adflictas: et ſi hoſtibus congredi ſit neceſſe, fixo gradu conſiſte inter ſigniferos ipſos, audendi in tempore conſideratus hortator, pugnantes accendens praeeundo cautiſſime, turbatoſque ſubſidiis fulciens, modeſte increpans deſides, veriſſimus teſtis adfuturus induſtriis*

et

et ignauis. Proinde vrgente rei magnitudine, perge A. C. *vir fortis, ducturus viros itidem fortes. Aderimus* 355. *vobis viciſſim amoris robuſta conſtantia, militabimus ſimul, vna orbem pacatum, Deus modo velit quod oramus, pari moderatione pietateque recturi. Mecum vbique videberis praeſens, et ego tibi quodcumque acturo non deero. Ad ſummam i, i, propera ſociis omnium votis, velut adſignatam tibi ab ipſa Rep. ſtationem cura peruigili defenſurus.* Nemo poſt haec finita reticuit: ſed militares omnes horrendo fragore ſcuta genibus illidentes (quod eſt proſperitatis indicium plenum: nam contra cum haſtis clypei feriuntur, irae documentum eſt et doloris) immane quo quantoque gaudio praeter paucos Auguſti probauere iudicium: Caeſaremque admiratione digna ſuſcipiebant, imperatorii muricis fulgore flagrantem. Cuius oculos cum venuſtate terribiles, vultumque excitatius gratum, diu multumque contuentes, qui futurus ſit colligebant, velut ſcrutatis veteribus libris, quorum lectio per corporum ſigna pandit animarum interna. Eumque vt potiori reuerentia ſeruaretur, nec ſupra modum laudabant, nec infra quam decebat: atque ideo cenſorum voces ſunt aeſtimatae, non militum. Suſceptus denique ad conſeſſum vehiculi, receptusque in regiam, hunc verſum ex Homerico carmine ſuſurrabat:

Ἔλλαβε πορφύρεος θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή.

Haec die octauo Iduum Nouemb. geſta ſunt, cum Arbetionem conſulem annus haberet et Lollianum. Deinde diebus paucis, Helena virgine Conſtantii ſorore eidem Caeſari iugali foedere copulata, paratisque vniuerſis, quae maturitas proficiſcendi poſcebat, comitatu paruo ſuſcepto, Kal. Decembribus egreſſus eſt: deductusque ab Auguſto aduſque locum duabus columnis inſignem, qui Laumellum interiacet et Ticinum, itineribus rectis Taurinos peruenit: vbi nuntio percellitur graui, qui nuper in comitatum Auguſti

D 5 perla-

A. C. perlatus, de induſtria ſilebatur, ne parata diffluerent.
355. Indicabat autem Coloniam Aprippinam, ampli nominis vrbem in ſecunda Germania, pertinaci barbarorum obſidione reſeratam magnis viribus et deletam. Quo maerore perculſus, velut primo aduentantium malorum auſpicio, murmurans querulis vocibus ſaepe audiebatur: nihil ſe plus adſequutum, quam vt occupatior interiret. Cumque Viennam veniſſet, ingredientem optatum quidem et impetrabilem honorifice ſuſceptura omnis aetas concurrebat et dignitas: proculque viſum plebs vniuerſa cum vicinitate finitima, Imperatorem clementem adpellans et fauſtum, praeuia conſonis laudibus celebrabat, auidius pompam regiam in principe legitimo cernens: communiumque remedium aerumnarum in eius locabat aduentu, ſalutarem quemdam Genium adfulſiſſe conclamatis negotiis arbitrata. Tunc anus quaedam orba luminibus, cum percontando quinam eſſet ingreſſus, Iulianum Caeſarem comperiſſet, exclamauit, hunc deorum templa reparaturum.

IX. Proinde, quoniam (vt Mantuanus vates praedixit excelſus) maius opus moueo, maiorque mihi rerum naſcitur ordo, Galliarum tractus et ſitum oſtendere puto nunc tempeſtiuum, ne inter procinctus ardentes praeliorumque varios caſus ignota quibuſdam expediens, imitari videar deſides nauticos, adtrita lintea cum rudentibus, quae licuit parari ſecurius, inter fluctus reſarcire coactos et tempeſtates. Ambigentes ſuper origine prima Gallorum ſcriptores veteres notitiam reliquere negotii ſemiplenam: ſed poſtea Timagenes et diligentia Graecus et lingua, haec diu ſunt ignorata, collegit ex multiplicibus libris: cuius fidem ſequuti obſcuritate dimota: eadem diſtincte docebimus et aperte. Aborigines primos in his regionibus quidam viſos eſſe firmarunt, Celtas nomine regis amabilis, et matris eius vocabulo Galatas dictos: ita enim

Gallos

Gallos ſermo Graecus adpellat. Alii Dorienſes, antiquiorem ſequutos Herculem, oceani locos inhabitaſſe confines. Dryſidae memorant reuera fuiſſe populi partem indigenam: ſed alios quoque ab inſulis extimis confluxiſſe et tractibus tranſrhenanis, crebritate bellorum, et alluuione feruidi maris ſedibus ſuis expulſos. Aiunt quidam, paucos poſt excidium Troiae, fugitantes Graecos vbique diſperſos, loca haec occupaſſe, tunc vacua. Regionum autem incolae id magis omnibus adſeuerant, quod etiam nos legimus in monumentis eorum inciſum, Amphitruonis filium Herculem ad Geryonis et Tauriſci ſaeuium tyrannorum perniciem feſtinaſſe, quorum alter Hiſpanias, alter Gallias infeſtabat: ſuperatisque ambobus coiſſe cum generoſis feminis, ſuſcepiſſeque liberos plures, et eos partes quibus imperitabant, ſuis nominibus adpellaſſe. A Phocaea vero Aſiaticus populus Harpali inclementiam vitans, Cyri regis praefecti, Italiam nauigio petiit. Cuius pars in Lucania Veliam; alia condidit in Viennenſi Maſſiliam: dein ſequutis aetatibus oppida aucta virium copia, inſtituere non pauca: ſed declinanda varietas, ſaepe ſatietati coniuncta. Per haec loca hominibus paullatim excultis, viguere ſtudia laudabilium doctrinarum, inchoata per Bardos, et Euhages, et Druidas. Et Bardi quidem fortia virorum illuſtrium facta heroicis compoſita verſibus cum dulcibus lyrae modulis cantitarunt: Euhages vero ſcrutantes ſeriem et ſublimia naturae pandere conabantur. Inter hos Druidae ingeniis celſiores, vt auctoritas Pythagorae decreuit, ſodaliciis adſtricti conſortiis, quaeſtionibus occultarum rerum altarumque erecti ſunt, et deſpectantes humana pronuntiarunt animas immortales. A. C. 355.

X. Hanc Galliarum plagam, ob ſuggeſtus montium arduos, et horrore niuali ſemper obductos, orbis reſidui incolis antehac paene ignotam (niſi qua littoribus

A. C. toribus eſt vicina) munimina claudunt vndique, natura velut arte circumdata. Et a latere quidem auſtrali Tyrrheno adluitur, et Gallico mari: qua caeleſte ſuſpicit plauſtrum, a feris gentibus fluentis diſtinguitur Rheni: vbi occidentali ſubiecta eſt ſideri, oceano et altitudine Pirenaei cingitur; vnde ad ſolis ortus adtollitur, aggeribus cedit Alpium Cottiarum: quas rex Cottius perdomitis Galliis, ſolus in anguſtiis latens, inuiaque locorum aſperitate confiſus, lenito tandem tumore in amicitiam Octauiani receptus principis, molibus magnis exſtruxit ad vicem memorabilis muneris, compendiarias et viantibus opportunas, medias inter alias Alpes vetuſtas, ſuper quibus comperta paullo poſtea referemus. In his Alpibus Cottiis, quarum initium a Seguſione eſt oppido, praecelſum erigitur iugum, nulli fere ſine diſcrimine penetrabile. Eſt enim e Galliis venientibus prona humilitate deuexum, pendentium ſaxorum altrinſecus viſu terribile, praeſertim verno tempore: cum liquente gelu, niuibusque ſolutis flatu calidiore ventorum, per diruptas vtrimque anguſtias, et lacunas pruinarum congerie latebroſas, deſcendentes cunctantibus plantis homines et iumenta procidunt et carpenta: idque remedium ad arcendum exitium repertum eſt ſolum, quod pleraque vehicula vaſtis funibus illigata, pone cohibente virorum vel boum niſu valido, vix greſſu reptante paullo tutius deuoluuntur. Et haec, vt diximus, anni verno contingunt. Hieme vero humus cruſtata frigoribus, et tamquam leuigata, ideoque labilis, inceſſum praecipitantem impellit, et patulae valles per ſpatia plana glacie perfidae vorant nonnumquam tranſeuntes. Ob quae locorum callidi, eminentes ligneos ſtilos per cautiora loca defigunt, vt eorum ſeries viatorem ducat innoxium: qui ſi niuibus operti latuerint, montanis defluentibus riuis euerſi, agreſtibus praeuiis difficile peruaduntur. A ſummitate

355.

tate autem huius Italici cliui, planities aduſque ſta- A. C.
tionem nomine Martis, per ſeptem extenditur millia: 355.
et hinc alia celſitudo erectior, aegreque ſuperabilis,
ad Matronae porrigitur verticem, cuius vocabulum
caſus feminae nobilis dedit. Vnde decliue quidem
iter, ſed expeditius aduſque caſtellum Virgantiam
patet. Huius ſepulcrum reguli, quem itinera ſtru-
xiſſe retulimus, Seguſione eſt moenibus proximum:
maneſque eius ratione gemina religioſe coluntur:
quod iuſto moderamine rexerat ſuos, et adſcitus in
ſocietatem rei Romanae, quietem genti praeſtitit ſem-
piternam. Et licet haec, quam diximus viam, me-
dia ſit et compendiaria, magiſque celebris, tamen
etiam aliae multo antea temporibus ſunt conſtructae
diuerſis. Primam Thebaeus Hercules ad Geryonem
exſtinguendum, vt relatum eſt, et Tauriſcum lenius
gradiens, prope maritimas compoſuit Alpes: hicque
harum indidit nomen: Monoeci ſimiliter arcem et
portum ad perennem ſui memoriam conſecrauit.
Deinde emenſis poſtea ſaeculis multis, hac ex cauſa
ſunt Alpes excogitatae Poeninae. Superioris Africa-
ni pater P. Cornelius Scipio Saguntinis memorabili-
bus aerumnis et fide, pertinaci deſtinatione Afrorum
obſeſſis, iturus auxilio in Hiſpaniam, traduxit onu-
ſtam manu valida claſſem: ſed ciuitate Poenorum
Marte deleta, Hannibalem adſequi nequiens, triduo
ante tranſito Rhodano ad Italiae partes contendentem,
nauigatione veloci intercurſo ſpatio maris haud longo,
degreſſurum montibus apud Genuam obſeruabat Li-
guriae oppidum, vt cum eo, ſi copiam fors dediſſet,
viarum aſperitate fatigato decerneret in planitie.
Conſulens tamen rei communi, Cn. Scipionem fra-
trem ire monuit in Hiſpanias, vt Haſdrubalem exin-
de ſimiliter erupturum arceret. Quae Hannibal do-
ctus a perfugis, vt erat expeditae mentis et callidae,
Taurinis ducentibus accolis, per Tricaſtinos et oram
Vocon-

A. C. Vocontiorum extremam, ad ſaltus Tricorios venit.
355. Indeque exorſus, aliud iter antehac inſuperabile fecit: exciſaque rupe in immenſum elata, quam cremando vi magna flammarum acetoque infuſo diſſoluit, per Druentiam flumen gurgitibus vagis intutum, regiones occupauit Etruſcas. Hactenus ſuper Alpibus, nunc ad reſtantia veniamus.

XI. Temporibus priſcis cum laterent hae partes vt barbarae, tripartitae fuiſſe creduntur, in Celtas eoſdemque Gallos diuiſae, et Aquitanos, et Belgas, lingua, inſtitutis, legibusque diſcrepantes. Et Gallos quidem, qui Celtae ſunt, ab Aquitanis Garumna diſterminat flumen, a Pyrenaeis oriens collibus, poſtque oppida multa tranſcurſa in oceano delitefcens. A Belgis vero eandem gentem Matrona diſcernit et Sequana, amnes magnitudinis geminae: qui fluentes per Lugdunenſem, poſt circumclauſum ambitu inſulari Pariſiorum caſtellum, Lutetiam nomine, conſociatim meantes protinus prope caſtra Conſtantia funduntur in mare. Horum omnium apud veteres Belgae dicebantur eſſe fortiſſimi, eapropter quod ab humaniore cultu longe diſcreti, nec aduentitiis effeminati deliciis, diu cum tranſrhenanis certauere Germanis. Aquitani enim, ad quorum littora vt proxima placidaque merces aduentitiae conuehuntur; moribus ad mollitiem lapſis, facile in ditionem venere Romanam. Regebantur autem Galliae omnes, iam inde vti crebritate bellorum vrgenti ceſſere Iulio dictatori, poteſtate in partes diuiſa quatuor: quarum Narbonenſis vna, Viennenſem intra ſe continebat, et Lugdunenſem; altera Aquitanis praeerat vniuerſis: ſuperiorem et inferiorem Germaniam, Belgasque duae iuriſdictiones iiſdem rexere temporibus. At nunc numerantur prouinciae per omnem ambitum Galliarum: ſecunda Germania, prima ab occidentali exordiens cardine, Agrippina et Tungris munita, ci-

vitati-

vitatibus amplis et copioſis. Dein prima Germania, A. C.
vbi praeter alia municipia Mogontiacus eſt, et Van- 355.
giones et Nemetae, et Argentoratus barbaricis cladibus nota. Poſt has Belgica prima Mediomatricos praetendit, et Treuiros domicilium principum clarum. Huic adnexa ſecunda eſt Belgica, qua Ambiani ſunt, vrbs inter alias eminens, et Catelauni et Remi. Apud Sequanos Biſontios videmus, et Rauracos, aliis potiores oppidis multis. Lugdunenſem primam Lugdunus ornat, et Cabillonus et Senones, et Biturigae, et moenium Auguſtuduni magnitudo vetuſta. Secundam enim Lugdunenſem Rothomagi, et Turini, Mediolanum oſtendunt, et Tricaſſini: Alpes Graiae et Poeninae, exceptis obſcurioribus .... habent et Auenticum, deſertam quidem ciuitatem, ſed non ignobilem quondam, vt aedificia ſemiruta nunc quoque demonſtrant. Hae prouinciae, vrbesque ſunt ſplendidae Galliarum. In Aquitania, quae Pirenaeos montes et eam partem ſpectat oceani, quae pertinet ad Hiſpanos, prima prouincia eſt Aquitanica, amplitudine ciuitatum admodum culta: omiſſis aliis multis, Burdegala, et Aruerni excellunt, et Santones, et Pictaui. Nouem populos Auſci commendant, et Vaſatae. In Narbonenſi Eluſa et Narbona, et Toloſa principatum vrbium tenent. Viennenſis ciuitatum exſultat decore multarum, quibus potiores ſunt Vienna ipſa, et Arelate, et Valentia: quibus Maſſilia iungitur, cuius ſocietate et viribus in diſcriminibus arduis fultam aliquoties legimus Romam. His prope Salluuii ſunt, et Nicaea, et Antipolis, inſulaeque Stoechades. Et quoniam ad has partes opere contexto peruenimus, ſilere ſuper Rhodano, maximi nominis flumine, incongruum, eſt et abſurdum. A Poeninis Alpibus effuſiore copia fontium Rhodanus fluens, et procliui impetu ad planiora degrediens,

A. C. prio agmine ripas occultat, et paludi ſeſe ingurgitat
355. nomine Lemanno, eamque intermeans, nuſquam aquis miſcetur externis: ſed altrinſecus ſummitates vndae praeterlabens ſegnioris, quaeritans exitus, viam ſibi impetu veloci molitur. Vnde ſine iactura rerum per Sapaudiam fertur et Sequanos: longeque progreſſus, Viennenſem latere ſiniſtro perſtringit, dextro Lugdunenſem: et emenſus ſpatia flexuoſa, Ararim (quem Sauconnam adpellant) inter Germaniam primam fluentem, ſuum in nomen adſciſcit: qui locus exordium eſt Galliarum. Exindeque non millenis paſſibus, ſed leugis itinera metiuntur. Hinc Rhodanus aquis aduenis locupletior, vehit grandiſſimas naues, ventorum difflatu iactari ſaepius adſuetas: finitisque interuallis, quae ei natura praeſcripſit, ſpumeus Gallico mari concorporatur per patulum ſinum, quem vocant Ad Gradus, ab Arelate octauo decimo ferme lapide diſparatum. Sit ſatis de ſitu locorum: nunc figuras et mores hominum deſignabo.

XII. Celſioris ſtaturae et candidi paene Galli ſunt omnes, et rutili, luminumque toruitate terribiles, auidi iurgiorum, et ſublatius inſoleſcentes. Nec enim eorum quemquam adhibita vxore rixantem, multo fortiore et glauca, peregrinorum ferre poterit globus: tum maxime cum illa inflata ceruice ſuffrendens, ponderansque niueas vlnas et vaſtas, admiſtis calcibus emittere coeperit pugnos, vt catapultas tortilibus neruis excuſſas. Metuendae voces complurium et minaces, placatorum iuxta et iraſcentium: terſi tamen pari diligentia cuncti et mundi: nec in tractibus illis, maximeque apud Aquitanos, poterit aliquis videri, vel femina, licet perquam pauper, vt alibi, fruſtis ſqualere pannorum. Ad militandum omnis aetas aptiſſima: et pari pectoris robore ſenex ad procinctum ducitur et adultus, gelu duratis artubus et labore adſiduo, multa contempturus et formidanda:

da: nec eorum aliquando quiſquam, vt in Italia, mu- A. C.
nus martium pertimeſcens, pollicem ſibi praecidit, 355.
quos iocaliter murcos adpellant. Vini auidum genus, adfectans ad vini ſimilitudinem multiplices potus: et inter eos humiles quidam obtuſis ebrietate continua ſenſibus, quam furoris voluntariam ſpeciem eſſe Catoniana ſententia definiuit, raptantur diſcurſibus vagis: vt verum illud videatur, quod ait defendens Fonteium Tullius, *Gallos poſt haec dilutius eſſe poturos*. quod illi venenum eſſe arbitrabantur. Hae regiones, praecipue quae confines Italicis, paullatim leui ſudore ſub imperium venere Romanum: primo tentatae per Fuluium, deinde praeliis paruis quaſſatae per Sextium, ad vltimum per Fabium Maximum domitae: cui negotii plenus effectus, aſperiore Allobrogum gente deuicta, hoc indidit cognomentum. Nam omnes Gallias, niſi qua paludibus inuiae fuere, vt Salluſtio docetur auctore, poſt decennalis belli mutuas clades ſubegit Caeſar, ſocietatique noſtrae foederibus iunxit aeternis. Euectus ſum longius, ſed remeabo tandem ad coepta.

XIII. Domitiano crudeli morte conſumpto, Muſonianus eius ſucceſſor Orientem praetoriani regebat poteſtate praefecti, facundia ſermonis vtriuſque clarus: vnde ſublimius quam ſperabatur eluxit. Conſtantinus enim cum limatius ſuperſtitionum quaereret ſectas, Manichaeorum et ſimilium, nec interpres inueniretur idoneus, hunc ſibi commendatum vt ſufficientem elegit: quem officio functum perite, Muſonianum voluit adpellari, ante Strategium dictitatum: et ex eo percurſis honorum gradibus multis, adſcendit ad praefecturam: prudens alia, tolerabiliſque prouinciis, et mitis et blandus: ſed ex qualibet occaſione, maximeque ex controuerſis litibus, quod nefandum eſt, et in totum lucrandi auiditate ſordeſcens: vt inter alia multa euidenter adparuit in quaeſtionibus agitatis ſu-

A. C. per morte Teophili Syriae conſularis, proditione
355. Caeſaris Galli, impetu plebis promiſcuae diſcerpti: vbi damnatis pauperibus, quos, cum haec agerentur, peregre conſtabat fuiſſe, auctores diri facinoris, exuti patrimoniis, abſoluti ſunt diuites. Hunc Proſper adaequabat, pro magiſtro equitum, agente etiam tum in Galliis, militem regens, abiecte ignauus, et, vt ait Cornicus, arte deſpecta furtorum rapiens propalam. Queis concordantibus, mutuaque commercia viciſſim ſibi conciliando locupletatis, Perſici duces vicini fluminibus, rege in vltimis terrarum ſuarum terminis occupato, per praedatorios globos noſtra vexabant, nunc Armeniam, aliquoties Meſopotamiam confidentius incurſantes, Romanis ductoribus ad colligendas obedientium exuuias occupatis.

AMMIANI

AMMIANI
MARCELLINI
RERVM GESTARVM
LIBER XVI.

Iuliani Caeſaris laus. C. I. *Iulianus Caeſ. Alamannos adoritur, caedit, capit et fugat.* II. *Coloniam a Francis captam recipit, et pacem ibi cum Francorum regibus facit.* III. *apud Senonas oppidum ab Alamannis obſidetur.* IV. *Iuliani Caeſaris virtutes.* V. *Arbetio, vir conſularis accuſatur, et abſoluitur.* VI. *Iulianus Caeſ. a praepoſito cubiculi ſui Eutherio apud imperatorem defenditur aduerſus Marcellum: et laus Eutherii.* VII. *Delationes et calumniae in caſtris Conſtantii Auguſti, et aulicorum rapacitas.* VIII. *Agitur de pace cum Perſis.* IX. *Conſtantii A. militaris ac velut triumphalis in vrbem Romam aduentus.* X. *Iulianus Caeſ. Alamannos in inſulis Rheni, quo ſe et ſua receperant, adgreditur, et Tres Tabernas aduerſus eos reparat.* XI. *Idem Alamannorum reges Galliam incubantes adgreditur, et barbaros apud Argentoratum acie fundit.* XII.

Haec per orbem Romanum fatorum ordine contexto verſante, Caeſar apud Viennam in collegium faſtorum a conſule octies Auguſto adſcitus, vrgente genuino vigore, pugnarum fragores caedesque barbaricas ſomniabat, colligere prouinciae fragmenta iam parans, ſi adfuiſſet flatu tandem ſecundo. Quia igitur res magnae, quas per Gallias virtute felicitateque correxit, multis veterum factis fortibus praeſtant, ſingula ſerie progrediente monſtrabo, inſtrumenta omnia mediocris ingenii, ſi ſuffecerint, commoturus. Quidquid autem narrabitur, quod non falſitas arguta concinnat, ſed fides integra rerum abſoluit, A. C. 356.

 docu-

A. C. documentis euidentibus fulta, ad laudatiuam paene
356. materiem pertinebit. Videtur enim lex quaedam vitae melioris hunc iuuenem a nobilibus cunis, adusque ſpiritum comitata ſupremum. Namque incrementis velocibus ita domi foriſque colluxit, vt prudentia Veſpaſiani filius Titus alter aeſtimaretur, bellorum glorioſis curſibus Traiani ſimillimus, clemens vt Antoninus, rectae perfectaeque rationis indagine congruens Marco, ad cuius aemulationem actus ſuos effingebat et mores. Et quoniam, vt Tulliana docet auctoritas, omnium magnarum artium ſicut arborum altitudo nos delectat, radices ſtirpesque non item: ſic praeclarae huius indolis rudimenta tunc multis obnubilantibus tegebantur, quae anteferri geſtis eius poſtea multis et miris hac ratione deberent, quod adoleſcens primaeuus, vt Erechtheus in ſeceſſu Mineruae nutritus, ex academiae quietis vmbraculis, non e militari tabernaculo, in puluerem martium tractus, ſtrata Germania, pacatisque rigentis Rheni meatibus, cruenta ſpirantium regum hic ſanguinem fudit, alibi manus catenis adflixit.

II. Agens itaque negotioſam hiemem apud oppidum ante dictum, inter rumores qui volitabant adſidui, comperit Auguſtoduni ciuitatis antiquae muros, ſpatioſi quidem ambitus, ſed carie vetuſtatis inualidos, barbarorum impetu repentino inſeſſos, torpente praeſentium militum manu, veteranos concurſatione peruigili defendiſſe: vt ſolet abrupta ſaepe diſcrimina ſalutis vltima deſperatio propulſare. Nihil itaque remittentibus curis, ancillari adulatione poſthabita, qua eum proximi ad amoenitatem flectebant et luxum, ſatis omnibus comparatis, VIII. Kal. Iulias Auguſtodunum peruenit, velut dux diuturnus, viribus eminens et conſiliis, per diuerſa palantes barbaros, vbi dediſſet fors copiam, adgreſſurus. Habita itaque deliberatione, adſiſtentibus locorum peritis, quodnam iter elige-

eligeretur vt tutum, multa vltro citroque dicebantur A. C.
aliis per Arbor . . . . . quibuſdam per Sedelaucum et 356.
Coram iri debere firmantibus. Sed cum ſubſererent quidam, Siluanum paullo ante magiſtrum peditum, per compendioſas vias, verum ſuſpectas, quia tenebris multis vmbrantur, cum VIII. auxiliarium millibus aegre tranſiſſe, fidentius Caeſar audaciam viri fortis imitari magnopere nitebatur. Et ne qua interueniret mora, adhibitis cataphractariis ſolis, et balliſtariis, parum ad tuendum rectorem idoneis, percurſo eodem itinere Autoſidorum peruenit. Vbi breui, ſicvt ſolebat, otio cum milite recreatus, ad Tricaſſinos tendebat: et barbaros in ſe cateruatim ruentes, partim cum timeret vt ampliores, confertis lateribus obſeruabat: alios occupatis habilibus locis decurſu facili proterens, nonnullos pauore traditos cepit: reſiduos in curam celeritatis omne quod poterant conferentes, quia ſequi non valebat grauitate praepeditus armorum, innocuos abire perpeſſus eſt. Proinde certiore iam ſpe ad reſiſtendum ingruentibus confirmatus, per multa diſcrimina venerat Tricaſſas adeo inſperatus, vt eo portas paene pulſante, diffuſae multitudinis barbarae metu, aditus vrbis non ſine anxia panderetur ambage. Et paullisper moratus dum fatigato conſulit militi, ciuitatem Remos nihil prolatandum exiſtimans petit: vbi in vnum congregatum exercitum vehentem . . . . iuſſerat opperiri praeſentiam ſuam: cui praeſidebat Vrſicini ſucceſſor Marcellus, et ipſe Vrſicinus adusque expeditionis finem agere praeceptus iiſdem in locis. Poſt variatas itaque ſententias plures, cum placuiſſet per decem-pagos Alamannam adgredi plebem, denſatis agminibus tendebat illuc ſolito alacrior miles. Et quia dies humectus et decolor vel contiguum eripiebat adſpectum, iuuante locorum gnaritate, hoſtes tramite obliquo diſcurſo poſt Caeſaris terga, legiones duas arma cogentes

A. C. adorti paene deleſſent, ni ſubito concitus clamor ſo-
356. ciorum auxilia coegiſſet. Hinc et deinde nec itinera nec flumina tranſire poſſe ſine inſidiis putans, erat prouidus et cunctator: quod praecipuum bonum in magnis ductoribus, opem ferre ſolet exercitibus et ſalutem. Audiens itaque Argentoratum, Brocomagum, Tabernas, Saliſonem, Nemetas, et Vangionas, et Mogontiacum ciuitates barbaros poſſidentes, territoria earum habitare: (nam ipſa oppida vt circumdata retiis buſta declinant) primam omnium Brocomagum occupauit: eique iam aduentanti Germanorum manus pugnam intentans occurrit. Cumque in bicornem figuram acie diuiſa, collato pede res agi coepiſſet, exitioque hoſtes vrgerentur ancipiti, captis nonnullis, aliis in ipſo proelii feruore truncatis, reſidui diſceſſere celeritatis praeſidio tecti.

III. Nullo itaque poſthaec repugnante, ad recuperandam ire placuit Agrippinam, ante Caeſaris in Gallias aduentum exciſam: per quos tractus nec ciuitas vlla viſitur, nec caſtellum: niſi quod apud Confluentes, locum ita cognominatum, vbi amnis Moſella confunditur Rheno, Rigomagum oppidum eſt, et vna prope ipſam Coloniam turris. Igitur Agrippinam ingreſſus, non ante motus eſt exinde, quam Francorum regibus furore miteſcente perterritis, pacem firmaret Reip. interim profuturam, et vrbem reciperet munitiſſimam. Quibus vincendi primitiis laetus, per Treueros hiematurus apud Senonas oppidum tunc opportunum abſceſſit. Vbi bellorum inundantium molem humeris ſuis, quod dicitur, vehens, ſcindebatur in multiplices curas: vt milites qui a ſolitis deſciuere praeſidiis, reducerentur ad loca ſuſpecta, et conſpiratas gentes in noxam Romani nominis disiectaret, ac prouideret ne alimenta deeſſent exercitui per varia diſcurſuro.

IV. Haec

IV. Haec ſollicite perpenſantem hoſtilis adgreditur multitudo, oppidi capiundi ſpe in maius accenſa: ideo confidentes, quod ei nec Scutarios adeſſe et quidem monentibus perfugis didicerant, nec Gentiles, per municipia diſtributos, vt commodius veſcerentur. Cum autem .. * .. Clauſa ergo vrbe, murorumque intuta parte firmata, ipſe cum armatis die noctuque inter propugnacula viſebatur et pinnas, ira exundante ſubſtridens, cum erumpere ſaepe conatus, paucitate praeſentis manus impediretur. Poſt triceſimum denique diem abiere barbari triſtes, inaniter ſtulteque cogitaſſe ciuitatis obſidium muſſitantes. At, quod indignitati rerum eſt adſignandum, periclitanti Caeſari diſtulit ſuppetias ferre Marcellus magiſter equitum, agens in ſtationibus proximis: cum etiamſi ciuitas abſque principe vexaretur, oppoſita multitudine malis obſidionalibus expediri deberet. Hoc metu ſolutus efficaciſſimus Caeſar, prouidebat conſtanti ſollicitudine, vt militum diuturno labori quies ſuccederet aliqua, licet breuis, ad recreandas tamen ſufficiens vires: quamquam vltima ſqualentes inopia terrae ſaepe vaſtitatae exigua quaedam victui congrua adgerebant. Verum hoc quoque diligentia curato peruigili, adfuſa laetiore ſpe proſperorum, ſublato animo ad exſequenda plurima conſurgebat. A. C. 356.

V. Primum igitur factuque difficile, temperantiam ipſe ſibi indixit, atque retinuit, tamquam adſtrictus ſumptuariis legibus viueret, quas ex rhetris Lycurgi, et axonibus Romam translatas diuque obſeruatas, et ſeneſcentes paullatim, reparauit Sylla dictator: reputans ex praedictis Democriti, quod ambitioſam menſam fortuna, parcam virtus adponit. Id enim etiam Tuſculanus Cato prudenter definiens, cui Cenſorii cognomentum caſtior vitae indidit cultus: *Magna*, inquit, *cura cibi, magna virtutis incuria.* Denique cum legeret libellum adſidue, quem Con-

 ſtantius

A. C. ſtantius vt priuignum ad ſtudia mittens, manu ſua
356. conſcripſerat, praelicenter diſponens quid in conui-
vio Caeſaris impendi deberet: phaſianum, et vuluam,
et ſumen exigi vetuit et inferri, munificis militis vili
et fortuito cibo contentus. Hinc contingebat vt no-
ctes ad officia diuideret tripertita, quietis, et publi-
cae rei, et muſarum: quod factitaſſe Alexandrum le-
gimus magnum; ſed multo hic fortius. Ille namque
aenea concha ſuppoſita brachio extra cubile protento,
pilam tenebat argenteam, vt cum neruorum vigorem
ſopor laxaſſet infuſus, geſtaminis lapſi tinnitus abrum-
peret ſomnum. Iulianus vero abſque inſtrumento,
quoties voluit euigilauit: et nocte dimidiata ſemper
exſurgens, non e plumis vel ſtragulis ſericis ambiguo
fulgore nitentibus, ſed ex tapete, et σισύρα, quam
vulgaris ſimplicitas ſiſurnam adpellat, occulte Mer-
curio ſupplicabat, quem mundi velociorem ſenſum
eſſe, motum mentium ſuſcitantem, theologicae pro-
didere doctrinae: atque in tanto rerum defectu ex-
plorate reip. munera curabat. Poſt quae vt ardua et
ſeria terminata, ad procudendum ingenium verteba-
tur: et incredibile quo quantoque ardore rerum prin-
cipalium notitiam celſam indagans, et quaſi pabula
quaedam animo ad ſublimiora ſcandendi conquirens,
per omnia philoſophiae membra prudenter diſputan-
do currebat. Sed tamen cum haec effecte pleneque
colligeret, nec humiliora deſpexit, poëticam medio-
criter, et rhetoricam, (vt oſtendit orationum epiſto-
larumque eius cum grauitate comitas incorrupta) et
noſtrarum externarumque rerum hiſtoriam multifor-
mem. Super his aderat latine quoque diſſerendi ſuf-
ficiens ſermo. Si itaque verum eſt, quod ſcriptores
varii memorant, Cyrum regem, et Simonidem lyri-
cum, et Hippiam Eleum ſophiſtarum acerrimum
ideo valuiſſe memoria, quod epotis quibuſdam remè-
diis id impetrarunt: credendum eſt hunc etiam tum
adultum,

adultum totum memoriae dolium, ſi vſquam reperiri potuit, exhauſiſſe. Et haec quidem pudicitiae virtutumque ſunt ſigna nocturna. Diebus vero quae ornate dixerit et facete, quaeue in adparatu vel in ipſis egit congreſſibus proeliorum, aut in re ciuili, magnanimitate correxit et libertate, ſuo quaeque loco ſingula demonſtrabuntur. Cum exercere proludia diſciplinae caſtrenſis philoſophus cogeretur vt princeps, artemque modulatius incedendi per pyrrhicham concinentibus diſceret fiſtulis; vetus illud prouerbium, *Clitellae boui impoſitae ſunt: plane non eſt noſtrum onus*, Platonem crebro nominans exclamabat. Inductis quadam ſollemnitate agentibus in rebus in conſiſtorium, vt aurum acciperent; inter alios quidam ex eorum conſortio, non, vt moris eſt, expanſa chlamyde, ſed vtraque manu cauata ſuſcepit. et Imperator: *Rapere*, inquit, *non accipere ſciunt Agentes in rebus.* Aditus a parentibus virginis raptae, eum qui violarat, conuictum relegari decreuit. Hisque indigna pati querentibus, quod non ſit morte multatus, reſponderat hactenus: *Incuſent iura clementiam: ſed Imperatorem mitiſſimi animi legibus praeſtare caeteris decet.* Egreſſurum eum ad expeditionem plures interpellabant, vt laeſi, quos audiendos prouinciarum rectoribus commendabat: et reuerſus, quid egerint ſinguli quaerens, delictorum vindictas genuina lenitudine mitigabat. Ad vltimum exceptis victoriis, per quas cadentes ſaepe incolumi contumacia barbaros fudit; quod profuerit anhelantibus extrema paenuria Gallis, hinc maxime claret: quod primitus partes eas ingreſſus, pro capitibus ſingulis tributi nomine vicenos quinos aureos reperit flagitari: diſcedens vero ſeptenos tantum, munera vniuerſa complentes: ob quae tamquam ſolem ſibi ſerenum poſt ſqualentes tenebras adfulſiſſe, cum alacritate et tripudiis laetabantur. Denique id eum aduſque imperii finem et vitae

A. C. 356

A. C. ſcimus vtiliter obſeruaſſe, ne per indulgentias quas
356. adpellant, tributariae rei concederet reliqua. Norat enim hoc facto ſe aliquid locupletibus additurum, cum conſtet vbique pauperes inter ipſa dictorum exordia ſoluere vniuerſa ſine laxamento compelli. Inter has tamen regendi moderandique vias, bonis principibus aemulandas, barbarica rabies exarſerat in maius. Vtque beſtiae cuſtodum negligentia raptu viuere ſolitae, ne his quidem remotis adpoſitisque fortioribus abſceſſerunt, ſed tumeſcentes inedia, ſine reſpectu ſalutis, armenta vel greges incurſant: ita etiam illi, cunctis quae diripuere conſumptis, fame vrgente agebant aliquoties praedas: interdum antequam contingerent aliquid, oppetebant.

VI. Haec per eum annum ſpe dubia, euentu tamen ſecundo, per Gallias agebantur. In comitatu vero Auguſti circumlatrabat Arbetionem inuidia, velut ſumma mox adepturum, decora cultus imperatorii praeſtruxiſſe: inſtabatque ei ſtrepens immania comes Veriſſimus nomine, arguens coram, quod a gregario ad magnum militiae culmen euectus, hoc quoque non contentus vt paruo, locum adpeteret principalem. Sed ſpecialiter eum inſectabatur Dorus quidam ex-medico ſcutariorum, quem nitentium rerum centurionem ſub Magnentio Romae prouectum, retulimus accuſaſſe Adelphium vrbi praefectum, vt altiora coeptantem. Cumque res in inquiſitionem veniret, neceſſariisque negotio tentis, obiectorum probatio ſperaretur, tamquam per ſaturam ſubito cubiculariis ſuffragantibus, vt loquebatur pertinax rumor, et vinculis ſunt exutae perſonae, quae ſtringebantur vt conſciae, et Dorus euanuit, et Veriſſimus illico tacuit, velut aulaeo depoſito ſcenae.

VII. Iiſdem diebus adlapſo rumore Conſtantius doctus, obſeſſo apud Senonas Caeſari auxilium non tuliſſe Marcellum, eum ſacramento ſolutum abire

iuſſit

iuſſit in larem: qui tamquam iniuria graui percuſſus, A. C.
quaedam in Iulianum moliebatur, auribus Auguſti 356.
confiſus in omne patentibus crimen. Ideoque cum diſcederet, Eutherius praepoſitus cubiculi mittitur ſtatim poſt, eum ſi quid finxerit conuicturus. Verum ille hoc neſciens, mox venit Mediolanum, ſtrepens et tumultuans, vt erat vanidicus et amenti propior; admiſſus in conſiſtorium, Iulianum vt procacem inſimulat: iamque ad euagandum altius, validiores ſibi pinnas aptare: ita enim cum motu quodam corporis loquebatur ingenti. Haec eo fingente licentius, Eutherius vt poſtulauit inductus, iuſſusque loqui quod vellet, verecunde et modice docet velari veritatem mendaciis. Magiſtro enim armorum (vt credebatur) ceſſante conſulto, induſtria vigili Caeſarem obſeſſum apud Senonas diu, barbaros repuliſſe: adparitoremque fidum auctori ſuo quoad vixerit fore, obligata ceruice ſua ſpondebat. Res monuit ſuper hoc eodem Eutherio pauca ſubſerere, forſitan non credenda; ea re quod ſi Numa Pompilius, vel Socrates bona quaedam dicerent de ſpadone, dictiſque religionum adderent fidem, a veritate deſciuiſſe arguerentur. Sed inter vepres roſae naſcuntur, et inter feras nonnullae miteſcunt. Itaque carptim eius praecipua, quae ſunt comperta, monſtrabo. Natus in Armenia ſanguine libero, captusque a finitimis hoſtibus etiamtum parvulus, abſtractis geminis, Romanis mercatoribus venumdatus, ad palatium Conſtantini deducitur: vbi paullatim adoleſcens rationem recte viuendi ſollertiamque oſtendebat, litteris quantum tali fortunae ſatis eſſe poterat eruditus, cogitandi inueniendique dubia et ſcrupuloſa acumine nimio praeſtans, immenſum quantum memoria vigens, benefaciendi auidus, plenusque iuſti conſilii: quem ſi Conſtans Imperator olim ex adulto iamque maturum audiret honeſta ſuadentem et recta, nulla, vel venia certe digna peccaſſet. Is

praepo-

A. C. praepoſitus cubiculi etiam Iulianum aliquoties corri-
356. gebat, Aſiaticis coalitum moribus, ideoque leuem. Denique digreſſus ad otium, adſcitusque poſtea in palatium, ſemper ſobrius, et in primis conſtans, ita fidem continentiamque virtutes coluit amplas, vt nec prodidiſſe aliquando arcanum, niſi tuendae cauſa alienae ſalutis, nec exarſiſſe cupidine plus habendi arceſſeretur vt ceteri. Vnde factum eſt, vt ſubinde Romam ſecedens, ibique fixo domicilio conſeneſcens, comitem circumferens conſcientiam bonam, colatur a cunctis ordinibus, et ametur; cum ſoleant id genus homines, poſt partas ex iniquitate diuitias, latebras captare ſecretas, vt lucifugae vitantes multitudinis laeſae conſpectus. Cui ſpadonum veterum hunc comparare debeam, antiquitatem replicando compluries inuenire non potui. Fuerunt enim apud veteres, licet oppido pauci, fideles et frugi, ſed ob quaedam vitia maculoſi: inter precipua enim quae eorum quiſque ſtudio poſſederat vel ingenio, aut rapax, aut feritate contentior fuit, aut propenſior ad laedendum, vel diligentibus nimium blandus, aut potentiae faſtu ſuperbior: ex omni latere autem ita peritum, neque legiſſe me, neque audiſſe confiteor, aetatis noſtrae teſtimonio locupleti confiſus. Verum ſi forte ſcrupuloſus quidam lector antiquitatum, Menophilum Mithridatis Pontici regis eunuchum nobis opponat, hoc monitu recordetur, nihil ſuper eo relatum, praeter id ſolum, quod in ſupremo diſcrimine glorioſe monſtrauit. Ingenti proelio ſuperatus a Romanis et Pompeio rex praedictus, fugiensque ad regna Colchorum, adultam filiam nomine Drypetinam vexatam aſperitate morborum in caſtello Synhorio huic Menophilo commiſſam reliquit: qui virginem omni remediorum ſolatio plene curatam patri tutiſſime ſeruans, cum a Manlio Priſco Imperatoris legato munimentum quo claudebatur, obſideri coepiſſet, defenſoresque eius deditio-

deditionem meditari ſentiret: veritus ne parentis opprobrio puella nobilis captiua ſupereſſet et violata, interfecta illa mox gladium in viſcera ſua compegit. Nunc redeam vnde diuerti. A. C. 356.

VIII. Superato (vt dixi) Marcello, reuerſoque Serdicam, vnde oriebatur, in caſtris Auguſti per ſimulationem tuendae maieſtatis imperatoriae multa et nefanda perpetrabantur. Nam ſi quis ſuper occentu ſoricis vel occurſu muſtelae, vel ſimilis ſigni gratia conſuluiſſet quemquam peritum, aut anile incantamentum ad leniendum adhibuiſſet dolorem, (quod medicinae quoque admittit auctoritas) reus vnde non poterat opinari delatus, raptusque in iudicium, poenaliter interibat. Per id tempus fer......... num, quemdam nomine Danum, terrore tenus vxor rerum leuivm incuſarat; certum an incertum, inſontem Rufinus ſubſidebat: (quo indicante quaedam cognita per Gaudentium agentem in rebus, conſularem Pannoniae tunc Africanum, cum conuiuis retulimus interfectum) Adparitionis praefecturae praetorianae tum etiam princeps ob deuotionem. Is vt loquebatur iactantius, verſabilem feminam poſt nefandum concubitum periculoſam in fraudem illexit: ſuaſitque conſarcinatis mendaciis, laeſae maieſtatis arceſſere maritum inſontem, et fingere quod velamen purpureum a Diocletiani ſepulcro furatus, quibuſdam conſciis occultabat. Hiſque ad multorum exitium ita formatis, ipſe ſpe potiorum ad Imperatoris peruolat caſtra, excitaturus calumnias conſuetas. Reque comperta iubetur Mauortius tunc praefectus praetorio, vir ſublimis conſtantiae, crimen acri inquiſitione ſpectare, iuncto ad audiendi ſocietatem Vrſulo largitionum comite, ſeueritatis itidem non improbandae. Exaggerato itaque negotio ad arbitrium temporum, cum nihil poſt tormenta multorum inueniretur, iudicesque haererent ambigui: tandem veritas reſpirauit oppreſſa, et in

abrupto

A. C. abrupto neceſſitatis mulier Rufinum totius machinae
356. confitetur auctorem, nec adulterii foeditate ſuppreſſa: ſtatimque legibus contemplatis, prout poſcebant ordo et iuſtitia, ambos ſententia damnauere letali. Quo cognito Conſtantius fremens, et tamquam vindicem ſalutis ſuae lugens exſtinctum, miſſis equitibus citis, Vrſulum redire ad comitatum minaciter iuſſit. Et ille ſpretis qui prohibebant, perrupit intrepidus: ingreſſusque conſiſtorium, ore et pectore libero docuit geſta: hacque fiducia linguis adulatorum occluſis, et praefectum et ſe diſcrimine graui ſubtraxit. Tunc illud apud Aquitanos euenit, quod latior fama vulgarat. Veterator quidam ad lautum conuiuium rogatus et mundum, qualia ſunt in his regionibus plurima, cum vidiſſet linteorum toralium par, duos clauos ita latiſſimos, vt ſibi viciſſim arte miniſtrantium cohaererent, menſamque operimentis paribus tectam: anteriorem chlamydis partem vtraque manu vehens, intrinſecus ſtructuram omnem vt amictus adornauerat principales quaerens, patrimonium diues euertit. Malignitate ſimili quidam agens in rebus in Hiſpania, ad coenam itidem inuitatus, cum inferentes veſpertina lumina pueros exclamaſſe audiſſet ex vſu, *Vincamus perun* .... ſollemne interpretatus atrociter, deleuit nobilem domum. Haec taliaque ideo magis magiſque creſcebant, quod Conſtantius impendio timidus, ſemper ſe feriri ſperabat, vt Dionyſius tyrannus ille Siciliae: qui ob hoc idem vitium et tonſtrices docuit filias, ne cui alieno ora committeret leuiganda: aedemque breuem vbi cubitare ſueuerat, alta circumdedit foſſa, eamque ponte ſolubili ſuperſtrauit: cuius diſiectos aſſeres et axiculos ſecum in ſomnum abiens transferebat, eoſdemque compaginabat lucis initio proceſſurus. Inflabant itidem has malorum ciuilium buccinas potentes in regia, ea re, vt damnatorum petita bona ſuis adcorporarent, eſſetque

que materia per vicinitates eorum late graſſandi. Namque vt documenta liquida prodiderunt, proximorum fauces aperuit primus omnium Conſtantinus: ſed eos medullis prouinciarum ſaginauit Conſtantius. Sub hoc enim ordinum ſingulorum auctores infinita cupidine diuitiarum arſerunt, ſine iuſtitiae diſtinctione vel recti, inter ordinarios iudices Rufinus primus praefectus praetorio: et inter militares equitum magiſter Arbetio, praepoſitusque cubiculi Euſebius, et.... anus quaeſtor, et in vrbe Anicii, quorum ad auorum aemulationem poſteritas tendens, ſatiari numquam potuit cum poſſeſſione multo maiore. A. C. 356.

IX. At Perſae in Oriente per furta et latrocinia potius quam, vt ſolebant antea, per concurſatorias pugnas, hominum praedas agitabant et pecorum: quis nonnumquam lucrabantur vt repentini; aliquoties ſuperati multitudine militum amittebant; interdum nihil proſpicere prorſus quod poterat rapi permittebantur. Muſonianus tamen praefectus praetorio, multis (vt ante diximus) bonis artibus eruditus, ſed venalis, et flecti a veritate pecunia facilis, per emiſſarios quoſdam fallendi perſtringendique gnaros, Perſarum ſciſcitabatur conſilia, adſumpto in deliberationes huiuſmodi Caſſiano Meſopotamiae duce, ſtipendiis et diſcriminibus indurato diuerſis. Qui cum fide concinente ſpeculatorum aperte cognoſcent, Saporem in extremis regni limitibus ſuorum ſanguine fuſo multiplici aegre propulſare gentes infeſtas; Tamſaporem ducem parti noſtrae contiguum, occultis per ignotos milites tentauere colloquiis, vt ſi copiam fors dediſſet, ſuaderet regi per litteras pacem tandem aliquando cum principe Romano firmare, vt hoc facto latere ab omni ſecurus, perduelles aduolaret adſiduos. Paruit Tamſapor, hisque fretus refert ad regem, quod bellis acerrimis Conſtantius implicatus, pacem poſtulat precatiuam. Dumque ad Chionitas et Euſenos haec

ſcripta

A. C. ſcripta mittuntur, in quorum confiniis agebat hiemem
356. Sapor, tempus interſtitit longum.

X. Haec tum per Eoas partes et Gallias pro captu temporum diſponuntur, Conſtantius tamquam recluſo Iani templo, ſtratisque hoſtibus cunctis, Romam viſere geſtiebat, poſt Magnentii exitium abſque nomine ex ſanguine Romano triumphaturus. Nec enim gentem vllam bella cientem per ſe ſuperauit, aut victam fortitudine ſuorum comperit ducum, vel addidit quaedam imperio, aut vſquam in neceſſitatibus ſummis primus, vel inter primos eſt viſus: ſed vt pompam nimis extentam, rigentiaque auro vexilla, et pulcritudinem ſtipatorum oſtenderet agendi tranquillius populo, haec vel ſimile quidquam videre nec ſperanti vmquam nec optanti. Ignorans fortaſſe, quoſdam veterum principum in pace quidem lictoribus fuiſſe contentos: vbi vero proeliorum ardor nihil perpeti poterat ſegne, alium anhelante rabido flatu ventorum lenunculo ſe commiſiſſe piſcantis, alium ad Deciorum exempla vouiſſe pro Rep. ſpiritum, alium hoſtilia caſtra per ſemetipſum cum militibus infimis exploraſſe: diuerſos denique actibus inclaruiſſe magnificis, vt glorioſas ſuas res poſteritati celebri memoria commendarent. Vt igitur multa quaeque conſumpta ſunt in adparatu .... ſecunda Orfiti praefectura, tranſcurſo Ocriculo, elatus honoribus magnis, ſtipatusque agminibus formidandis, tamquam acie ducebatur inſtructa, omnium oculis in eo contuitu pertinaci intentis. Cumque vrbi propinquaret, ſenatus officia, reuerendasque patriciae ſtirpis effigies ore ſereno contemplans, non vt Cineas ille Pyrrhi legatus in vnum coactam multitudinem regum, ſed aſylum mundi totius adeſſe exiſtimabat. Vnde cum ſe vertiſſet ad plebem, ſtupebat qua celeritate omne quod vbique eſt hominum genus confluxerit Romam: et tamquam Euphratem armorum ſpecie territurus

turus aut Rhenum, altrinſecus praeeuntibus ſignis, A. C.
inſidebat aureo ſolus ipſe carpento, fulgenti claritudi- 356.
ne lapidum variorum: quo micante, lux quaedam miſceri videbatur alterna. Eumque poſt antegreſſos multiplices alios, purpureis ſubteminibus texti circumdedere dracones, haſtarum aureis gemmatisque ſummitatibus illigati, hiatu vaſto perflabiles, et ideo velut ira perciti ſibilantes, caudarumque volumina relinquentes in ventum. Et incedebat hincinde ordo geminus armatorum, clypeatus atque criſtatus, coruſco lumine radians, nitidis loricis indutus; ſparſique cataphracti equites, quos clibanarios dictitant Perſae, thoracum muniti tegminibus, et limbis ferreis cincti, vt Praxitelis manu polita crederes ſimulacra, non viros: quos laminarum circuli tenues apti corporis flexibus ambiebant, per omnia membra deducti: vt quocumque artus neceſſitas commouiſſet, veſtitus congrueret iunctura cohaerenter aptata. Auguſtus itaque fauſtis vocibus adpellatus, montium litorumque intonante fragore cohorruit, talem ſe tamque immobilem, qualis in prouinciis ſuis viſebatur, oſtendens. Nam et corpus perhumile curuabat portas ingrediens celſas, et velut collo munito rectam aciem luminum tendens, nec dextra vultum, nec laeua flectebat; tamquam figmentum hominis: non cum rota concuteret nutans, nec ſpuens, aut os aut naſum tergens vel fricans, manumue agitans viſus eſt vmquam. Quae licet adfectabat, erant tamen haec et alia quaedam in citeriore vita patientiae non mediocris indicia, vt exiſtimari dabatur, vni illi conceſſae. Quod autem per omne tempus imperii, nec in conſeſſum vehiculi quemquam ſuſcepit, nec in trabea ſocium priuatum adſciuit, vt fecere principes conſecrati, et ſimilia multa, quae elatus in arduum ſupercilium tamquam leges aequiſſimas obſeruauit, praetereo, memor ea me retuliſſe cum incidiſſent. Proinde Romam ingreſſus,

 imperii

A. C. imperii virtutumque omnium larem, cum veniſſet ad
356. Roſtra, perſpectiſſimum priſcae potentiae forum obſtupuit: perque omne latus, quo ſe oculi contuliſſent, miraculorum denſitate praeſtrictus, adloquutus nobilitatem in curia, populumque e tribunali, in palatium receptus fauore multiplici, laetitia fruebatur optata: et ſaepe cum equeſtres ederet ludos, dicacitate plebis oblectabatur, nec ſuperbae, nec a libertate coalita deſciſcentis, reuerenter modum ipſe quoque debitum ſervans. Non enim, vt per ciuitates alias, ad arbitrium ſuum certamina finiri patiebatur: ſed vt mos eſt, variis caſibus permittebat. Deinde intra ſeptem montium culmina, per accliuitates planitiemque poſita vrbis membra colluſtrans et ſuburbana, quidquid viderat primum, id eminere inter alia cuncta ſperabat: Iovis Tarpei delubra, quantum terrenis diuina praecellunt: lauacra in modum prouinciarum exſtructa: amphitheatri molem ſolidatam lapidis Tiburtini compage, ad cuius ſummitatem aegre viſio humana conſcendit: Pantheum velut regionem teretem ſpecioſa celſitudine fornicatam; elatosque vertices qui ſcanſili ſuggeſtu conſurgunt, priorum principum imitamenta portantes, et Vrbis templum, forumque Pacis, et Pompeii theatrum, et odeum, et ſtadium, aliaque inter haec decora vrbis aeternae. Verum cum ad Traiani forum veniſſet, ſingularem ſub omni caelo ſtructuram, vt opinamur, etiam numinum adſenſione mirabilem, haerebat attonitus, per giganteos contextus circumferens mentem, nec relatu ineffabiles, nec rurſus mortalibus adpetendos. Omni itaque ſpe huiuſmodi quidpiam conandi depulſa, Traiani equum ſolum locatum in atrii medio, qui ipſum principem vehit, imitari ſe velle dicebat, et poſſe. Cui prope adſtans regalis Hormiſda, cuius e Perſide diſceſſum ſupra monſtrauimus, reſpondit geſtu gentili: *Ante*, inquit, *Imperator ſtabulum tale condi iubeto, ſi va-*

ſi vales: equus quem fabricare diſponis, ita late ſuc- A. C. *cedat, vt iſte quem videmus.* Is ipſe interrogatus, 356. quid de Roma ſentiret, *Id tantum ſibi placuiſſe*, aiebat, *quod didiciſſet ibi quoque homines mori.* Multis igitur cum ſtupore viſis horrendo, Imperator de fama querebatur vt inualida vel maligna, quod augens omnia ſemper in maius, erga haec explicanda quae Romae ſunt obſoleſcit: deliberansque diu quid ageret, vrbis addere ſtatuit ornamentis, vt in proximo circo erigeret obeliſcum, cuius originem formamque loco competenti monſtrabo. Inter haec Helenae ſorori Conſtantii, Iuliani coniugi Caeſaris, Romam adfectionis ſpecie ductae, regina tunc inſidiabatur Euſebia, ipſa quoad vixerat ſterilis: quaeſitumque venenum bibere per fraudem illexit, vt quotieſcumque concepiſſet, immaturum abiiceret partum. Nam et pridem in Galliis, cum marem genuiſſet infantem, hoc perdidit dolo, quod obſtetrix corrupta mercede, mox natum praeſecto pluſquam conuenerat vmbilico necauit: tanta tamque diligens opera nauabatur, ne fortiſſimi viri ſoboles adpareret. Cupiens itaque auguſtiſſima omnium ſede morari diutius Imperator, vt otio puriore frueretur et voluptate, adſiduis nuntiis terrebatur et certis, indicantibus Sueuos Raetias incurſare, Quadosque Valeriam, et Sarmatas, latrocinandi peritiſſimum genus, ſuperiorem Moeſiam et ſecundam populari Pannoniam: quibus percitus, triceſimo poſtquam ingreſſus eſt die, IV. Kal. Iunias ab vrbe profectus, per Tridentum iter in Illyricum feſtinauit. Vnde miſſo in locum Marcelli Seuero, bellorum vſu et maturitate firmato, Vrſicinum ad ſe venire praecepit. Et ille litteris gratanter acceptis, Sirmium venit, comitantibus ſociis: liberatisque diu ſuper pace conſiliis, quam fundari poſſe cum Perſis Muſonianus retulerat, in Orientem cum magiſterii remittitur poteſtate: prouectis e conſortio noſtro ad re-

A. C. gendos milites natu maioribus, adoleſcentes eum ſe-
356. qui iubemur, quidquid pro Rep. mandauerit impleturi.

XI. At Caeſar exacta apud Senonas hieme turbulenta, Auguſto nouies, ſeque iterum Coſſ. Germanicis vndique circumfrementibus minis, ſecundis ominibus motus, Remos properauit, alacrior magisque laetus, quod exercitum regebat Seuerus, nec diſcors, nec arrogans, ſed longa militiae frugalitate compertus, et eum recta praeeuntem ſequuturus, vt ductorem morigerus miles. Parte alia Barbatio poſt Silvani interitum promotus ad peditum magiſterium, ex Italia iuſſu principis cum xxv. millibus armatorum Rauracos venit. Cogitatum eſt enim, ſolliciteque praeſtructum, vt ſaeuientes vltra ſolitum Alamanni, vagantesque fuſius, multitudine geminata noſtrorum, forcipis ſpecie truſi in anguſtias caederentur. Dum haec tamen rite diſpoſita celerantur, Laeti barbari ad tempeſtiua furta ſollertes, inter vtriusque exercitus caſtra occulte transgreſſi, inuaſere Lugdunum incautam: eamque populatam niſu valido concremaſſent, ni clauſis aditibus repercuſſi, quidquid extra oppidum potuit inueniri, vaſtaſſent. Qua clade cognita, agili ſtudio Caeſar miſſis cuneis tribus equitum expeditorum et fortium, tria obſeruauit itinera, ſciens per ea erupturos proculdubio graſſatores: nec conatus irritus fuit. Cunctis enim qui per eos tramites exiere truncatis, receptaque praeda omni intacta, hi ſoli innoxii abſoluti ſunt, qui per vallum Barbationis tranſiere ſecuri: ideo labi permiſſi, quod Bainobaudes tribunus et Valentinianus poſtea Imperator, cum equeſtribus turmis quas regebant, ad exſequendum id ordinati, a Cella tribuno ſcutariorum, qui Barbationi ſociatus venerat ad procinctum, iter obſeruare ſunt vetiti, vnde redituros didicere Germanos. Quo non contentus magiſter peditum ignauus, et gloriarum Iuliani peruicax obtrecta-

trectator, ſciens ſe id contra vtilitatem Romanam iuſ- A. C.
ſiſſe (hoc enim cum argueretur, Cella confeſſus eſt) 357.
relatione feſellit Conſtantium: finxitque hos eoſdem tribunos ad ſollicitandos milites quos duxerat, per ſpeciem veniſſe negotii publici: qua cauſa, abrogata poteſtate ad lares rediere priuati. Iiſdem diebus exercituum aduentu perterriti barbari, qui domicilia fixere cis Rhenum, partim difficiles vias, et ſuapte natura cliuoſas concaedibus clauſere ſollerter, arboribus immenſi roboris caeſis: alii occupatis inſulis ſparſis crebro per flumen Rhenum, vlulantes lugubre conviciis et Romanos inceſſebant et Caeſarem: qui graviore motu animi percitus, ad corripiendos aliquos, ſeptem a Barbatione petierat naues, ex his quas velut tranſiturus amnem, ad compaginandos parauerat pontes: qui ne quid per eum impetraretur, omnes incendit. Doctus denique exploratorum delatione recens captorum, aeſtate iam torrida fluuium vado poſſe tranſiri, hortatus auxiliares velites cum Bainobaude Cornutorum tribuno miſit, facinus memorabile ſi iuviſſet fors patraturos: qui nunc incedendo per brevia, aliquoties ſcutis in modum alueorum ſuppoſitis nando ad inſulam venere propinquam: egreſſique promiſcue virile et muliebre ſecus, ſine aetatis vllo diſcrimine, trucidabant vt pecudes: nactique vacuas lintres, per eas licet vacillantes euecti, huiuſmodi loca plurima perruperunt: et vbi caedendi ſatietas cepit, opimitate praedarum onuſti, cuius partem vi fluminis amiſerunt, rediere omnes incolumes. Hocque comperto reſidui Germani, vt infido praeſidio inſularum relicto, ad vlteriora neceſſitudines et fruges opesque barbaricas contulerunt. Conuerſus hinc Iulianus ad reparandas Tres-tabernas, munimentum ita cognominatum, haud ita dudum obſtinatione ſubuerſum hoſtili (quo aedificato conſtabat ad intima Galliarum, vt conſueuerant, adire Germanos arceri) et opus ſpe

A. C. celerius conſummauit, et victum defenſoribus ibi lo-
357. candis ex barbaricis meſſibus, non ſine diſcriminis metu collectum militis manu, condidit in vſus anni totius. Nec ſane hoc ſolo contentus, ſibi quoque viginti dierum alimenta parata collegit. Libentius enim bellatores quaeſito dextris propriis vtebantur, admodum indignati quoniam ex commeatu qui eis recens aduectus eſt, ideo nihil ſumere potuerunt, quod partem eius Barbatio, cum tranſiret iuxta, ſuperbe praeſumpſit: reſiduum quod ſuperfuit, congeſtum in aceruum exuſſit: quae vtrum vt vanus gerebat et demens, an mandatu principis confidenter nefanda multi tentabant, vſque in id temporis latuit. Illud tamen rumore tenus vbique iactabatur, quod Iulianus non leuaturus incommoda Galliarum electus eſt, ſed vt poſſit per bella deleri ſaeuiſſima: rudis etiam tum vt exiſtimabatur, ac ne ſonitum quidem duraturus armorum. Dum caſtrorum opera mature conſurgunt, militiſque pars ſtationes praetendit agrarias, alias frumenta inſidiarum metu colligit caute: multitudo barbarica rumorem nimia velocitate praeuerſa, Barbationem cum exercitu quem regebat (vt praedictum eſt) Gallico vallo diſcretum, impetu repentino adgreſſa, ſequensque fugientes adusque Rauracos, et vltra quoad potuit, rapta ſarcinarum et iumentorum cum calonibus parte maxima, redit ad ſuos. Et ille tamquam expeditione euentu proſpero terminata, milite diſperſo per ſtationes hibernas, ad comitatum Imperatoris reuertit, crimen compoſiturus in Caeſarem, vt ſolebat.

XII. Quo diſpalato foedo terrore, Alamannorum reges Chnodomarius et Veſtralpus, Vrius quinetiam et Vrſicinus cum Serapione et Suomario et Hortario, in vnum robore virium ſuarum omni collecto, conſedere prope vrbem Argentoratum, extrema metuentem Caeſarem arbitrati retroceſſiſſe, cum ille tum etiam perficiendi munimenti ſtudio ſtringeretur. Erexit

xit autem confidentiam caput altius adtollentium ſcu- A. C.
tarius perfuga: qui commiſſi criminis metuens poe- 355.
nam, tranſgreſſus ad eos poſt ducis fugati diſceſſum, armatorum tredecim millia tantum remanſiſſe cum Iuliano docebat: is enim numerus eum ſequebatur, barbara feritate certaminum rabiem vndique concitante. Cuius adſeueratione eadem ſubinde replicantis, ad maiora ſtimulati fiducia, miſſis legatis ſatis pro imperio Caeſari mandauerunt, vt terris abſcederet virtute ſibi quaeſitis et ferro: qui ignarus pauendi, nec ira nec dolore perculſus, ſed faſtus barbaricos ridens, detentis legatis adusque perfectum opus caſtrorum, in eodem gradu conſtantiae ſtetit immobilis. Agitabat autem miſcebatque omnia ſine modo, vbique ſeſe diffunditans, et princeps audendi periculoſa rex Chnodomarius, ardua ſubrigens ſupercilia, vt ſaepe ſecundis rebus elatus. Nam et Decentium Caeſarem ſuperauit aequo Marte congreſſus, et ciuitates erutas multas vaſtauit et opulentas, licentiusque diu nullo refragante Gallias perſultauit. Ad cuius roborandam fiduciam recens quoque fuga ducis acceſſit, numero praeſtantis et viribus. Alamanni enim ſcutorum inſignia contuentes, norant eos milites permiſiſſe paucis ſuorum latronibus terram, quorum metu aliquoties cum gradum conferrent, amiſſis pluribus abiere diſperſi. Quae anxie ferebat ſollicitus Caeſar, quod trudente ipſa neceſſitate digreſſo periculis, cum paucis licet fortibus, populoſis gentibus occurrere cogebatur. Iamque ſolis radiis rutilantibus, tubarumque concinente clangore, pedeſtres copiae lentis inceſſibus educuntur, earumque lateri equeſtres coniunctae ſunt turmae, inter quas cataphractarii erant et ſagittarii, formidabile genus armorum. Et quoniam a loco vnde Romana promota ſunt ſigna, adusque vallum barbaricum quarta leuga ſignabatur et decima, id eſt, vnum et viginti millia paſſuum: vtilitati ſecuritatique recte conſulens

A. C. Caeſar, reuocatis praecurſatoribus iam antegreſſis, in-
357. dictaque ſolitis vocibus quiete, cuneatim circumſiſtentes adloquitur genuina placiditate ſermonis: *Vrget ratio ſalutis tuendae communis, vt parciſſime dicam, non iacentis animi Caeſarem hortari vos, et orare commilitones mei, vt adulta robuſtaque virtute confiſi, cautiorem viam potius eligamus ad toleranda vel depellenda quae ſperantur, non praeproperam et ancipitem. Vt enim in periculis iuuentutem impigram eſſe conuenit et audacem; ita cum res poſtulat, regibilem et conſultam. Quod igitur cenſeo, ſi arbitrium adfuerit veſtrum, iuſtaque ſuſtinet indignatio, paucis abſoluam. Iam dies in meridiem vergit; laſſitudine nos itineris fatigatos ſcrupuloſi tramites excipient et obſcuri; nox ſeneſcente luna nullis ſideribus adiuuanda; terrae protinus aeſtu flagrantes, nullis aquarum ſubſidiis fultae: quae ſi dederit quiſquam commode poſſe tranſiri, ruentibus hoſtium examinibus poſt otium cibique refectionem et potus, quid nos agimus? quo vigore, inedia, ſiti, laboreque, membris marcentibus occurramus? Ergo quoniam negotiis difficillimis ſaepe diſpoſitio tempeſtiua proſpexit, et ſtatum nutantium rerum recto conſilio in bonam partem accepto, aliquoties diuina remedia repararunt, hic quaeſo vallo foſſaque circumdati, diuiſis vigiliis quieſcamus, ſomnoque et victu congruis potiti pro tempore, pace dei ſit dictum, triumphaturas aquilas et vexilla victricia primo lucis moueamus exordio.* Nec finiri perpeſſi quae dicebantur, ſtridore dentium infrendentes, ardoremque pugnandi haſtis illidendo ſcuta monſtrantes, in hoſtem ſe duci iam conſpicuum exorabant, caelitis dei fauore, fiduciaque ſui, et fortunati rectoris expertis virtutibus freti: atque vt exitus docuit, ſalutaris quidam Genius praeſens ad dimicandum eos, dum adeſſe potuit, incitabat. Acceſſit huic alacritati plenus celſarum poteſtatum adſenſus, maximeque Flo-

rentii

rentii praefecti praetorio, periculoſe quidem, ſed ratione ſecunda pugnandum eſſe cenſentis, dum inſtarent barbari conglobati: qui ſi diffluxiſſent, motum militis in ſeditiones natiuo calore propenſioris ferri non poſſe aiebat, extortam ſibi victoriam, vt putauit, non ſine vltimorum conatu grauiter toleraturi. Addiderat autem fiduciam noſtris conſideratio gemina: recordantibus quod anno nuper emenſo Romanis per tranſrhenana ſpatia fuſius volitantibus, nec viſus eſt quiſquam laris ſui defenſor, nec obuius ſtetit: ſed concaede arborum denſa vndique ſemitis clauſis, ſidere vrente brumali, aegre vixere barbari longius amandati: quodque Imperatore terras eorum ingreſſo, nec reſiſtere auſi, nec adparere, pacem impetrauerunt ſuppliciter obſecrantes. Sed nullus mutatam rationem temporis aduertebat, quod tunc tripertito exitio premebantur: Imperatore vrgente per Raetias, Caeſare proximo nuſquam elabi permittente, finitimis quos hoſtes fecere diſcordiae, modo non occipitia conculcantibus hinc indeque cinctorum. Poſtea vero pace data, diſceſſerat Imperator: et ſedata iurgiorum materia, vicinae gentes iam concordabant: et turpiſſimus ducis Romani digreſſus ferociam natura conceptam auxit in maius. Alio itidem modo res eſt adgrauata Romana ex negotio tali. Regii duo fratres vinculo pacis adſtricti, quam anno praeterito impetrauerant a Conſtantio, nec tumultuare, nec commoueri ſunt auſi. Sed paullo poſtea vno ex his Gundomado, qui potior erat fideique firmioris, per inſidias interempto, omnis eius populus cum noſtris hoſtibus conſpirauit: et confeſtim Vadomarii plebs, vt adſerebat, agminibus bella cientium barbarorum ſeſe coniunxit. Cunctis igitur ſummis infimisque adprobantibus tunc opportune congrediendum, nec de rigore animorum quidquam remittentibus, exclamauit ſubito ſignifer: *Perge, feliciſſime omnium Caeſar,*

A. C. 357.

 quo

A. C. *quo te fortuna proſperior ducit: tandem per te virtu-*
357. *tem et conſilia militare ſentimus. I praeuius vt fauſtus anteſignanus et fortis: experieris quid miles ſub conſpectu bellicoſi ductoris, teſtisque indiuidui gerendorum, modo adſit ſuperum numen, iis rebus efficiet excitatus.* His auditis, cum nullae laxarentur indutiae, promotus exercitus prope collem aduenit molliter editum, opertum ſegetibus iam maturis, a ſuperciliis Rheni haud longo interuallo diſtantem: e cuius ſummitate ſpeculatores hoſtium tres equites exciti, ſubito nuntiaturi Romanum exercitum aduentare, feſtinarunt ad ſuos: vnus vero pedes, qui ſequi non potuit, captus agilitate noſtrorum indicauit, per triduum et trinoctium flumen tranſiſſe Germanos. Quos cum iam prope denſantes ſemet in cuneos noſtrorum conſpexere ductores, ſteterunt veſtigiis fixis, antepilanis haſtatisque et ordinum primis velut inſolubili muro fundatis: et pari cautela hoſtes ſtetere cunctati. Cumque ita vt antedictus docuerat perfuga, equitatum omnem a dextro latere ſibi vidiſſent oppoſitum, quidquid apud eos per equeſtres copias praepollebat, in laeuo cornu locauere confertum. Iiſdemque ſparſim pedites miſcuere diſcurſatores et leues, profecto ratione tuta poſcente. Norant enim licet prudentem ex equo bellatorem cum clibanario noſtro congreſſum, frena retinentem et ſcutum, haſta vna manu vibrata, tegminibus ferreis abſcondito bellatori nocere non poſſe: peditem vero inter ipſos diſcriminum vertices, cum nihil caueri ſolet praeter id quod occurrit, humi occulte reptantem, latere forato iumenti, incautum rectorem praecipitem agere, leui negotio trucidandum. Hoc itaque diſpoſito, dextrum ſui latus ſtruxere clandeſtinis inſidiis et obſcuris. Ductabant autem populos omnes pugnaces et ſaeuos Chnodomarius et Serapio, poteſtate excelſiores ante alios reges. Et Chnodomarius quidem nefarius belli

totius

totius incentor, cuius vertici flammeus torulus apta- A. C.
batur, anteibat cornu ſiniſtrum audax et fidens ingen- 357.
ti robore lacertorum, vbi ardor proelii ſperabatur immanis, equo ſpumante ſublimior, erectus in iaculum formidandae vaſtitatis, armorumque nitore conſpicuus, antea ſtrenuus et miles, et vtilis praeter ceteros ductor. Latus vero dextrum Serapio agebat, etiamtum adultae lanuginis iuuenis, efficacia praecurrens aetatem: Mederichi fratris Chnodomarii filius, hominis quoad vixerat perfidiſſimi: ideo ſic adpellatus, quod pater eius diu obſidatus pignore tentus in Galliis, doctusque Graeca quaedam arcana, hunc filium ſuum Agenarichum genitali vocabulo dictitatum, ad Serapionis tranſtulit nomen. Hos ſequebantur poteſtate proximi reges numero quinque, regalesque decem, et optimatum ſeries magna, armatorumque millia triginta et quinque, ex variis nationibus partim mercede, partim pacto viciſſitudinis reddendae quaeſita. Iamque toruum concrepantibus tubis, Seuerus dux Rom. aciem dirigens laeuam, cum prope foſſas armatorum refertas veniſſet, vnde diſpoſitum erat vt abditi repente exorti cuncta turbarent, ſtetit impauidus: ſuſpectiorque de obſcuris, nec referre gradum, nec vlterius ire tentauit. Quo viſo, animoſus contra labores maximos Caeſar, ducentis equitibus ſaeptus, vt ardor negotii flagitabat, agmina peditum impetu veloci diſcurrens verbis hortabatur. Et cum adloqui pariter omnes, nec longitudo ſpatiorum extenta, nec in vnum coactae multitudinis permitteret crebritas (et alioquin vitabat grauioris inuidiae pondus, ne videretur id adfectaſſe, quod ſibi ſoli deberi Auguſtus exiſtimabat) cautior ſui, hoſtium tela praeteruolans, his et ſimilibus notos pariter et ignotos ad faciendum fortiter accendebat: *Aduenit, o ſocii, iuſtum pugnandi iam tempus, olim exoptatum mihi vobiſcum: quod antehac arceſſentes, arma inquietis motibus poſcebatis.*

Item

A. C. 357. Item cum ad alios poſtſignanos in acie locatos extrema veniſſet: *En*, inquit, *commilitones, diu ſperatus praeſto eſt dies, compellens nos omnes elutis priſtinis maculis Romanae maieſtati reddere proprium decus. Hi ſunt barbari, quos rabies et immodicus furor ad perniciem rerum ſuarum coegit occurrere, noſtris viribus opprimendos.* Alios itidem bellandi vſu diutino callentes aptius ordinans, his exhortationibus adiuuabat: *Exſurgamus viri fortes; propellamus fortitudine congrua illiſa noſtris partibus probra: quae contemplans, Caeſaris nomen cunctando ſuſcepi.* Quoſcumquè autem pugnae ſignum inconſulte poſcentes, rupturosque imperium irrequietis motibus praeuideret: *Quaeſo*, inquit, *ne hoſtes vertendos in fugam ſequentes auidius, futurae victoriae gloriam violetis, neu quis ante neceſſitatem vltimam cedat. Nam fugituros proculdubio deſeram: hoſtium terga caeſuris adero indiſcretus, ſi hoc penſatione moderata fiat et cauta.* Haec aliaque in eumdem modum ſaepius replicando, maiorem exercitus partem primae barbarorum oppoſuit fronti: et ſubito Alamannorum peditum fremitus indignationi miſtus auditus eſt, vnanimi conſpiratione vociferantium, relictis equis ſecum oportere verſari regales: ne ſi quid contigiſſet aduerſum, deſerta miſerabili plebe facilem diſcedendi copiam reperirent. Hoc comperto, Chnodomarius iumento ſtatim deſiluit, et ſecuti eum reſidui idem facere nihil morati: nec enim eorum quiſquam ambigebat partem ſuam fore victricem. Dato igitur ahenatorum accentu ſollemniter ſigno, ad pugnandum vtrimque magnis concurſum eſt viribus. Propilabantur miſſilia, et properantes cito quam conſiderato curſu Germani, telaque textris explicantes, inuolauere noſtrorum equitum turmas, frendentes immania: eorumque vltra ſolitum ſaeuientium comae fluentes horrebant, et elucebat quidam ex oculis furor: quos contra

tra pertinax miles ſcutorum obicibus vertices tegens, A. C.
eiectansque gladios, vel tela concriſpans mortem mi- 357.
nitantia perterrebat. Cumque in ipſo proeliorum articulo eques ſe fortiter conturmaret, et muniret latera ſua firmius pedes, frontem artiſſimis conſerens parmis: erigebantur craſſi pulueris nubes, variique fuere diſcurſus, nunc reſiſtentibus, nunc cedentibus noſtris: et obnixi genibus quidam barbari peritiſſimi bellatores hoſtem propellere laborabant: ſed deſtinatione nimia dexterae dexteris miſcebantur, et vmbo trudebat vmbonem: caelumque exſultantium cadentiumque reſonabat a vocibus magnis: et cum cornu ſiniſtrum altius gradiens, vrgentium tot agmina Germanorum vi nimia pepuliſſet, iretque in barbaros fremens, equites noſtri cornu tenentes dextrum, praeter ſpem incondite diſceſſerunt: dumque primi fugientium poſtremos impediunt, gremio legionum protecti, fixerunt integrato proelio gradum. Hoc autem exinde acciderat, quod dum ordinum reſtituitur ſeries, cataphracti equites viſo rectore ſuo leuiter vulnerato, et conſorte quodam per ceruicem equi labentis pondere armorum oppreſſo, dilapſi qua quiſque poterat, peditesque calcando cuncta turbaſſent, ni conferti illi ſibique viciſſim innixi ſtetiſſent immobiles. Igitur cum equites nihil praeter fugae circumſpectantes praeſidia, vidiſſet longius Caeſar, concito equo eos velut repagulum quoddam cohibuit. Quo agnito per purpureum ſignum Draconis, ſummitati haſtae longioris aptatum, velut ſenectutis pandentis exuuias, ſtetit vnius turmae tribunus, et pallore timoreque perculſus, ad aciem integrandam recurrit. Vtque in rebus amat fieri dubiis, eoſdem lenius increpans Caeſar: *Quo*, inquit, *cedimus, viri fortiſſimi? an ignoratis fugam, quae ſalutem numquam reperit, irriti conatus ſtultitiam indicare? redeamus ad noſtros, ſaltem gloriae futuri participes, ſi eos pro Republica dimicantes*

A. C. 357. *cantes non relinquimus inconſulte.* Haec reuerenter dicendo, reduxit omnes ad munia ſubeunda bellandi, imitatus ſalua differentia veterem Sullam: qui cum contra Archelaum Mithridatis ducem educta acie proelio fatigabatur ardenti, relictus a militibus cunctis, cucurrit in ordinem primum; raptoque et coniecto vexillo in partem hoſtilem, *Ite*, dixerat, *ſocii periculorum electi, et ſcitantibus vbi relictus ſim Imperator, reſpondete nihil fallentes, ſolus in Baeotia pro omnibus nobis cum diſpendio ſanguinis ſui decernens.* Proinde Alamanni pulſis diſiectisque equitibus noſtris, primam aciem peditum inceſſerunt, eam abiecta reſiſtendi animoſitate pulſuri. Sed poſtquam comminus ventum eſt, pugnabatur paribus diu momentis. Cornuti enim et Braccati, vſu proeliorum diuturno firmati, eos iam geſtu terrentes, barritum ciuere vel maximum: qui clamor ipſo feruore certaminum a tenui ſuſurro exoriens, paullatimque aduleſcens, ritu extollitur fluctuum cautibus illiſorum: iaculorum deinde ſtridentium crebritate hincinde conuolante, puluis aequali motu adſurgens, et proſpectum eripiens, arma armis, corpora corporibus obtrudebat. Sed violentia iraque incompoſiti barbari in modum exarſere flammarum, nexamque ſcutorum compagem, quae noſtros in modum teſtudinis tuebatur, ſcindebant ictibus gladiorum adſiduis. Quo cognito, opitulatum conturmalibus ſuis celeri curſu Bataui venere cum regibus (formidabilis manus, extremae neceſſitatis articulo circumuentos, ſi iuuiſſet fors, ereptura) toruumque canentibus claſſicis, adultis viribus certabatur. Verum Alamanni bellum acriter ineuntes, altius anhelabant, velut quodam furoris adfectu oppoſita omnia deleturi. Spicula tamen verutaque miſſilia non ceſſabant, ferrataeque arundines fundebantur: quamquam etiam comminus mucro feriebat

contra

contra mucronem, et loricae gladiis findebantur, et vulnerati nondum effuſo cruore, ad audendum exertius conſurgebant. Pares enim quodammodo coiuere cum paribus, Alamanni robuſti et celſiores; milites vſu nimio dociles: illi feri et turbidi; hi quieti et cauti: animis iſti fidentes; grandiſſimis illi corporibus freti. Reſurgebat tamen aliquoties armorum pondere pulſus loco Romanus: laſſatiſque impreſſus genibus, laeuum reflectens poplitem barbarus ſubſidebat, hoſtem vltro laceſſens: quod indicium eſt obſtinationis extremae. Exſiluit itaque ſubito ardens optimatium globus, inter quos decernebant et reges, et ſequente vulgo ante alios agmina noſtrorum irrupit, et iter ſibi aperiendo aduſque primanorum legionem peruenit, locatam in medio (quae confirmatio Caſtra praetoria dictitatur) vbi denſior et ordinibus frequens miles, inſtar turrium fixa firmitate conſiſtens, proelium maiore ſpiritu repetiuit: et vulneribus declinandis intentus, ſeque in modum mirmillonis operiens, hoſtium latera, quae nudabat ira flagrantior, diſtrictis gladiis perforabat. At illi prodigere vitam pro victoria contendentes, tentabant agminis noſtri laxare compagem. Sed continuata ſerie peremptorum, quos Romanus iam fidentior ſtrauit, ſuccedebant barbari ſuperſtites interfectis: auditoque occumbentium gemitu crebro, pauore perfuſi torpebant. Feſſi denique tot aerumnis, et ad ſolam deinceps ſtrenui fugam, per diuerſos tramites tota celeritate egredi feſtinabant: vt e mediis ſaeuientis pelagi fluctibus, quocumque auexerit ventus, eiici nautici properant et vectores: quod voti magis quam ſpei fuiſſe, fatebitur quilibet tunc praeſens. Aderatque propitiati numinis arbitrium clemens: et ſecans terga cedentium miles, cum interdum flexis enſibus feriendi non ſuppeterent inſtrumenta, ipſis barbaris tela eorum vitalibus immergebat:

A. C. 357.

A. C. 357. mergebat: nec quiſquam vulnerantium ſanguine iram expleuit, nec ſatiauit caede multiplici dexteram, vel miſeratus ſupplicantem abſceſſit. Iacebant itaque plurimi transfixi letaliter, remedia mortis compendio poſtulantes: alii ſemineces labente iam ſpiritu, lucis vſuram oculis morientibus inquirebant: quorumdam capita diſciſſa trabalibus telis, et pendentia iugulis cohaerebant: pars per lutoſum et lubricum ſolum in ſociorum cruore lapſi, intactis ferro corporibus, aceruis ſuperruentium obruti necabantur. Quae vbi ſatis euenere proſperrime, validius inſtante victore, acumina denſis ictibus hebeſcebant, ſplendentesque galeae ſub pedibus voluebantur, et ſcuta: vltimo denique trudente diſcrimine barbari, cum elati cadauerum aggeres exitus impedirent, ad ſubſidia fluminis petiuere, quae ſola reſtabant, eorum terga iam perſtringentis. Et quia curſu ſub armis concito fugientes miles indefeſſus vrgebat: quidam nandi peritia eximi ſe poſſe diſcriminibus arbitrati, animas fluctibus commiſerunt. Qua cauſa celeri corde futura praeuidens Caeſar, cum tribunis et ducibus clamore obiurgatorio prohibebat, ne hoſtem auidius ſequens noſtrorum quiſquam ſe gurgitibus committeret verticoſis. Vnde id obſeruatum eſt, vt marginibus inſiſtentes confoderent telorum varietate Germanos: quorum ſi quem morti velocitas ſubtraxiſſet, iacti corporis pondere ad ima fluminis ſubſidebat. Et velut in quodam theatrali ſpectaculo aulaeis miranda monſtrantibus, multa licebat iam ſine metu videre: nandi ſtrenuis quoſdam neſcios adhaerentes; fluitantes alios, cum expeditioribus linquerentur, vt ſtipites; et velut luctante amnis violentia, vorari quoſdam fluctibus inuolutos; nonnullos clypeis vectos, praeruptas vndarum occurſantium moles obliquatis meatibus declinantes, ad ripas vlteriores poſt multa diſcrimina

crimina peruenire. Spumans denique cruore barbarico decolor alueus inſueta ſtupebat augmenta. A. C. 357.
Dum haec aguntur, rex Chnodomarius reperta copia diſcedendi, lapſus per funerum ſtrues, cum ſatellitibus paucis celeritate rapida properabat ad caſtra, quae prope Tribuncos et Concordiam munimenta Romana fixit intrepidus, vt eſcenſis nauigiis, dudum paratis ad caſus ancipites, in ſecretis ſe ſeceſſibus amandaret. Et quia non niſi Rheno tranſito ad territoria ſua poterat peruenire, vultum ne agnoſceretur operiens, ſenſim retulit pedem. Cumque propinquaret iam ripis, lacunam paluſtribus aquis interfuſam circumgrediens vt tranſiret, calcata mollitie glutinoſa, equo eſt euolutus: et confeſtim licet obeſo corpore grauior, ad ſubſidium vicini collis euaſit: quem agnitum (nec enim potuit celare qui fuerat, fortunae prioris magnitudine proditus) ſtatim anhelo curſu cohors cum tribuno ſequuta, armis circumdatum aggerem nemoroſum cautius obſidebat, perrumpere verita ne fraude latenti inter ramorum tenebras exciperetur occultas. Quibus viſis compulſus ad vltimos metus, vltro ſe dedit, ſolus egreſſus: comiteſque ejus ducenti numero, et tres amici iunctiſſimi, flagitium arbitrati poſt regem viuere, vel pro rege non mori, ſi ita tulerit caſus, tradidere ſe vinciendos. Vtque natiuo more ſunt barbari humiles in aduerſis, diſpareſque in ſecundis: ſeruus alienae voluntatis trahebatur pallore confuſus; claudente noxarum conſcientia linguam; immenſum quantum ab eo differens, qui poſt feros lugubreſque terrores cineribus Galliarum inſultans, multa minabatur et ſaeua. Quibus ita fauore ſuperni numinis terminatis, poſt exactum iam diem occinente liticine reuocatus inuictiſſimus miles, prope ſupercilia Rheni tendebat, ſcutorumque ordine multiplicato vallatus, victu fruebatur

A. C. batur et ſomno. Ceciderunt autem in hac pugna
357. Romani quidem CCXL. et III. rectores vero IV. Bainobaudes cornutorum tribunus, adaeque Laipſo, et Innocentius cataphractarios ducens, et vacans quidam tribunus, cuius non ſuppetit nomen: ex Alamannis vero ſex millia corporum inuenta ſunt in campo conſtrata, et inaeſtimabiles mortuorum acervi per vndas fluminis ferebantur. Tunc Iulianus, vt erat fortuna ſui ſpectatior, meritisque magis quam imperio potens, Auguſtus acclamatione concordi totius exercitus adpellatus, vt agentes petulantius milites increpabat, id ſe nec ſperare, nec adipiſci velle iurando confirmans. Et vt augeret euentus ſecundi laetitiam, concilio Chnodomarium iuſſit ſibi offerri: qui primo curuatus, deinde humi ſuppliciter fuſus, gentilique prece veniam poſcens, bono animo eſſe eſt iuſſus. Et diebus poſtea paucis ductus ad comitatum Imperatoris, miſſusque exinde Romam, in caſtris peregrinis, quae in monte ſunt Caelio, morbo veterni conſumptus eſt. His tot ac talibus proſpero peractis euentu, in palatio Conſtantii quidam Iulianum culpantes, vt princeps ipſe delectaretur, inriſiue Victorinum ideo nominabant, quod verecunde referens, quoties imperaret, ſuperatos indicabat ſaepe Germanos. Interque exaggerationem inanium laudum, oſtentationemque aperte lucentium, inflabant ex vſu Imperatorem ſuopte ingenio nimium, quidquid per omnem terrae ambitum agebatur, felicibus eius auſpiciis adſignantes. Quocirca magniloquentia elatus adulatorum, tunc et deinde edictis propoſitis arroganter ſatis multa mentiebatur, ſe ſolum, cum geſtis non adfuiſſet, et dimicaſſe, et viciſſe, et ſupplices reges gentium erexiſſe aliquoties ſcribens: et ſi verbi gratia eo agente tunc in Italia, dux quidam egiſſet fortiter con-

tra

tra Perſas, nulla eius mentione per textum longiſſimum facta laureatas litteras ad prouinciarum damna mittebat, ſe inter primores verſatum cum odioſa ſui iactatione ſignificans. Extant denique eius edicta in tabulariis principis publicis condita . . . . delata narrandi, extollendique ſemet in caelum. ab Argentorato cum pugnaretur manſione quadrageſima diſparatus, deſcribens proelium, aciem ordinaſſe, et ſtetiſſe inter ſigniferos, et Barbaros fugaſſe praecipites, ſibique oblatum falſo indicat Chnodomarium (proh rerum indignitas!) ſuper Iuliani glorioſis actibus conticeſcens: quos ſepelierat penitus, ni fama res maximas vel obumbrantibus plurimis ſilere neſciret. A. C. 357.

AMMIANI MARCELLINI RERVM GESTARVM

LIBER XVII.

Iulianus C. tranſito Rheno Alamannorum vicos diripit ac incendit: ibi munimentum Traiani reparat, et decimeſtres indutias barbaris concedit. C. I. *DC. Francos Germaniam II. vaſtantes obſidet, et ad deditionem fame compellit.* II. *Gallos tributis oppreſſos leuare conatur.* III. *Iuſſu Conſtantii A. obeliſcus Romae in circo maximo ſubrectus conſtituitur: et de obeliſcis, ac de notis hieroglyphicis.* IV. *Conſtantius A. et Sapor Perſarum rex fruſtra de pace per litteras et legatos agunt.* V. *Iuthungi, gens Alamannica, in Raetiis quas populabantur, a Romanis caeſi fugatique* VI. *Nicomedia terrae motu proſtrata: et quot modis terra quatiatur.* VII. *Iulianus C. Salios, gentem Francicam, in deditionem accipit: Chamauorum alios caedit, alios capit, reliquis pacem tribuit.* VIII. *tria munimenta ad Moſam euerſa a barbaris inſtaurat, et a milite famem patiente probris ac minis inceſſitur.* IX. *Suomarius et Hortarius Alamannorum reges, captiuis redditis, ab Iuliano C. pacem impetrant.* X. *Iulian. C. poſt res in Gallia bene geſtas, in aula Conſtantii A. ab inuidis deridetur, ſegniſque et timidus adpellatur.* XI. *Conſtantius A. Sarmatas dominos olim, tum exſules, et Quados, Pannoniarum et Moeſiae vaſtatores, ad obſides dandos et captiuos reddendos compellit: atque exſulibus Sarmatis, in libertatem auitasque ſedes reſtitutis, regem imponit.* XII. *Conſtantius A. Limigantes Sarmatas ſeruos, poſt magnam ipſorum caedem factam, cogit ſedibus ſuis emigrare, ac milites ſuos adloquitur* XIII. *Romani legati de pace, re infecta reuertuntur ex Perſide, Sapore Armeniam et Meſopotamiam repetente.* XIV.

Hac

Hac rerum, quas iam digeſſimus, varietate ita con- A. C.
cluſa, martius iuuenis Rheno poſt Argentora- 357.
tenſem pugnam otioſe fluente ſecurus, ſollicitusque ne dirae volucres conſumerent corpora peremptorum, ſine diſcretione cunctos humari mandauit: abſolutisque legatis, quos ante certamen ſuperba quaedam portaſſe praediximus, ad Tres-tabernas reuertit. Vnde cum captiuis omnibus praedam Mediomatricos, ſeruandam ad reditum vſque ſuum, duci praecepit: et petiturus ipſe Mogontiacum, vt ponte compacto tranſgreſſus, in ſuis requireret barbaros, cum nullum reliquiſſet in noſtris, refragante vetabatur exercitu: verum facundia iucunditateque ſermonum adlectum, in voluntatem traduxerat ſuam. Amor enim poſt documenta flagrantior, ſequi libenter hortatus eſt omnis operae conturmalem, auctoritate magnificum ducem, plus laboris indicere ſibi quam militi, ſicut perſpicue contigit, adſuetum. Moxque ad locum praedictum eſt ventum, flumine pontibus conſtratis tranſmiſſo, occupauere terras hoſtiles. At barbari praeſtricti negotii magnitudine, qui ſe in tranquillo poſitos otio tunc parum inquietari poſſe ſperabant, aliorum exitio quid fortunis ſuis immineret anxie cogitantes, ſimulata pacis petitione, vt primae vertiginis impetum declinarent, miſere legatos cum verbis compoſitis, quae denuntiarent concordem foederum firmitatem: incertumque quo conſilio aut inſtituto mutata voluntate, per alios curſu celeri venire compulſos, acerrimum noſtris minati ſunt bellum, ni eorum regionibus exceſſiſſent. Quibus clara fide compertis, Caeſar prima noctis quiete nauigiis modicis et velocibus octingentos impoſuit milites: ea re vt vi ingenti ſurſum verſum decurſo egreſſi, quidquid inuenire potuerint, ferro violarent et flammis. Quo ita diſpoſito, ſolis primo exortu viſis per montium vertices barbaris, ad celſiora ducebatur alacrior miles: nulloque inuento (hoc

 ſiqui-

A. C. ſiquidem opinati diſceſſere confeſtim) eminus ingen-
357. tia fumi volumina viſebantur, indicantia noſtros perruptas populari terras hoſtiles. Quae res Germanorum perculit animos, atque deſertis inſidiis, quas per arta loca et latebroſa ſtruxerant noſtris, trans Moenum nomine fluuium ad opitulandum ſuis neceſſitudinibus auolarunt. Vt enim rebus amat fieri dubiis et turbatis, hinc equitum noſtrorum adcurſu, inde nauigiis vectorum militum impetu repentino perterrefacti, euadendi ſubſidium velox locorum inuenere prudentes: quorum digreſſu miles libere gradiens, opulentas pecore villas et frugibus rapiebat nulli parcendo. Extractiſque captiuis, domicilia cuncta curatius ritu Romano conſtructa, flammis ſubditis exurebat. Emenſaque aeſtimatione decimi lapidis, cum prope ſiluam veniſſet ſqualore tenebrarum horrendam, ſtetit diu cunctando, indicio perfugae doctus, per ſubterranea quaedam occulta foſſaſque multifidas latere plurimos, vbi habile viſum fuerit erupturos. Auſi tamen omnes accedere fidentiſſime, ilicibus inciſis et fraxinis, roboreque abietum magno ſemitas inuenere conſtratas. Ideoque gradientes cautius retro, non niſi per amfractus longos et aſperos vltra progredi poſſe, vix indignationem capientibus animis, aduertebant. Et quoniam aëris vrente ſaeuitia, cum diſcriminibus vltimis laborabatur incaſſum, (aequinoctio quippe autumnali exacto, per eos tractus ſuperfuſae niues oppleuere montes ſimul et campos) opus arreptum eſt memorabile. Et dum nullus obſiſteret, munimentum quod in Alamannorum ſolo conditum Traianus ſuo nomine voluit adpellari, dudum violentius oppugnatum, tumultuario ſtudio reparatum eſt: locatiſque ibi pro tempore defenſoribus, ex barbarorum viſceribus alimenta congeſta ſunt. Quae illi maturata ad ſuam perniciem contemplantes, metuque rei peractae volucriter congregati, precibus et humilitate ſuprema petiere

miſſis

miſſis oratoribus pacem: quam Caeſar omni conſi- A. C.
liorum via firmata, cauſatus veriſimilia plurima, per 357.
decem menſium tribuit interuallum: id nimirum ſollerti colligens mente, quod caſtra, ſupra quam optari potuit occupata ſine obſtaculo, tormentis muralibus et adparatu deberent valido communiri. Hac fiducia tres immaniſſimi reges venerunt, tandem aliquando iam trepidi, ex his qui miſere victis apud Argentoratum auxilia, iurantes conceptis ritu patrio verbis, nihil inquietum acturos, ſed foedera ad praeſtitutum vſque diem, quia id noſtris placuerat, cum munimento ſeruaturos intacto, frugeſque portaturos humeris, ſi defuiſſe ſibi docuerint defenſores: quod vtrumque metu perfidiam frenante fecerunt. Hoc memorabili bello, comparando quidem Punicis et Teutonicis, ſed diſpendiis rei Romanae peracto leviſſimis, vt fauſtus Caeſar exſultabat et felix: credique obtrectatoribus potuit, ideo fortiter eum vbique feciſſe fingentibus, quod oppetere dimicando glorioſe magis optabat, quam damnatorum ſorte, ſicut ſperabant, vt frater Gallus occidi: ni pari propoſito poſt exceſſum quoque Conſtantii actibus mirandis inclaruiſſet.

II. Quibus, vt in tali re, compoſitis firmiter, ad ſedes reuertens hibernas, ſudorum reliquias reperit tales. Remos Seuerus magiſter equitum per Agrippinam petens et Iuliacum Francorum validiſſimos cuneos in ſexcentis velitibus, vt poſtea claruit, vacua praeſidiis loca vaſtantes offendit: hac opportunitate in ſcelus audaciam erigente, quod Caeſare in Alamannorum ſeceſſibus occupato, nulloque vetante, expleri ſe poſſe praedarum opimitate ſunt arbitrati. Sed metu iam reuerſi exercitus, munimentis duobus, quae olim exinanita ſunt, occupatis, ſe quoad fieri poterat tuebantur. Hac Iulianus rei nouitate perculſus, et coniiciens quorſum erumperet, ſi iiſdem tranſiſſet intactis,

 reten-

A. C. retento milite circumuallare diſpoſuit . . . . . Moſa
357. *fluuius praeterlambit, et aduſque quartum et quinquageſimum diem, Decembri ſcilicet et Ianuario menſe, obſidionales tractae ſunt morae, deſtinatis barbarorum animis incredibili pertinacia reluctatis. Tunc pertimeſcens ſollertiſſimus Caeſar, ne obſeruata nocte illuni, barbari gelu vinctum amnem peruaderent, quotidie a ſole in veſperam flexo aduſque lucis principium, luſoriis nauibus diſcurrere flumen vltro citroque milites ordinauit, vt cruſtis pruinarum diffractis, nullus ad erumpendum quopiam facile perueniret. Hocque commento, inedia, et vigiliis, et deſperatione poſtrema laſſati, ſponte ſe propria dederunt: ſtatimque ad comitatum Auguſti ſunt miſſi. Ad quos eximendos periculo multitudo Francorum egreſſa, cum captos comperiſſet et aſportatos nihil amplius auſa repedauit ad ſua: hiſque perfectis acturus hiemem reuertit Pariſios Caeſar.

III. Quia igitur plurimae gentes vi maiore collaturae capita ſperabantur, dubia bellorum coniectans ſobrius rector, magnis curarum molibus ſtringebatur. Dumque per inducias licet negotioſas et breues aerumnoſis poſſeſſorum damnis mederi poſſe credebat, tributi ratiocinia diſpenſauit. Cumque Florentius praefectus praetorio cuncta permenſus, vt contendebat, quidquid in capitatione deeſſet, ex conquiſitis ſe ſupplere firmaret, talium gnarus, animam prius amittere, quam hoc ſinere fieri memorabat. Norat enim huiuſmodi prouiſionum, immo euerſionum vt verius dixerim, inſanabilia vulnera, ſaepe ad vltimam egeſtatem prouincias contraxiſſe: quae res, vt docebitur poſtea, penitus euertit Illyricum. Ob quae praefecto praetorio ferri non poſſe clamante, ſe repente factum infidum, cui Auguſtus ſummam commiſerit rerum; Iulianus eum ſedatius leniens, ſcrupuloſe computando et vere, docuit non ſufficere ſolum, verum etiam exube-

exuberare capitationis calculum ad commeatuum ne- A. C.
ceſſarios adparatus. Nihilominus tamen diu poſtea 357.
indictionale augmentum oblatum ſibi, nec recitare nec ſubnotare perpeſſus, humi proiecit. Literisque Auguſti monitus ex relatione praefecti, non agere ita perplexe, vt videretur parum Florentio credi: reſcripſit gratandum eſſe, ſi prouincialis hincinde vaſtatus, ſaltem ſollemnia praebeat, nedum incrementa, quae nulla ſupplicia egenis poſſent hominibus extorquere. Factumque eſt tunc et deinde vnius animi firmitate, vt praeter ſolita nemo Gallis quidquam exprimere conaretur . . . . . . inique. Inuſitato exemplo id petendo Caeſar impetrauerat a praefecto, vt ſecundae Belgicae multiformibus malis oppreſſae diſpoſitio ſibi committeretur, ea videlicet lege, vt nec praefectianus, nec praeſidialis adparitor ad ſoluendum quemquam vrgeret. Quo leuati ſolatio cuncti, quos in curam ſuſceperat ſuam, nec interpellati, ante praeſtitutum tempus debita contulerunt.

IV. Inter haec recreandarum exordia Galliarum, adminiſtrante ſecundam adhuc Orfito praefecturam, obeliſcus Romae in circo erectus eſt maximo. Super quo nunc quia tempeſtiuum eſt, pauca diſcurram. Vrbem priſcis ſaeculis conditam ambitioſa moenium ſtrue, et portarum centum quondam aditibus celebrem, hecatompylos Thebas inſtitutores ex facto cognominarunt, cuius vocabulo prouincia nunc vſque Thebais adpellatur. Hanc inter exordia pandentis ſe late Carthaginis, improuiſo excurſu duces oppreſſere Poenorum: poſteaque reparatam Perſarum rex ille Cambyſes, quoad vixerat, alieni cupidus et immanis, Aegypto perrupta adgreſſus eſt, vt opes exinde raperet inuidendas, ne deorum quidem donariis parcens. Qui dum inter praedatores turbulente concurſat, laxitate praepeditus indumentorum concidit pronus: ac ſuomet pugione, quem aptatum femori dextro geſtabat,

A. C. 357. bat, ſubita vi ruinae nudato, vulneratus paene letaliter interiſſet. Longe autem poſtea Cornelius Gallus, Octauiano res tenente Romanas, Aegypti procurator, exhauſit ciuitatem plurimis interceptis: reuerſusque cum furtorum arceſſeretur et populatae prouinciae, metu nobilitatis acriter indignatae, cui negotium ſpectandum dederat Imperator, ſtricto incubuit ferro. Is eſt, ſi recte exiſtimo, Gallus poëta, quem flens quodammodo in poſtrema Bucolicorum parte Virgilius carmine leni decantat. In hac vrbe inter labra ingentia, diuerſasque moles figmenta Aegyptiorum numinum exprimentes, obeliſcos vidimus plures, aliosque iacentes et comminutos: quos antiqui reges bello domitis gentibus, aut proſperitatibus ſummarum rerum elati, montium venis vel apud extremos orbis incolas perſcrutatis exciſos erectosque, diis ſuperis in religione dicarunt. Eſt autem obeliſcus aſperrimus lapis, in figuram metae cuiuſdam ſenſim ad proceritatem conſurgens excelſam; vtque radium imitetur, gracileſcens, pauliſper ſpecie quadrata in verticem productus anguſtum, manu leuigatus artifici. Formarum autem innumeras notas, hieroglyphicas adpellatas, quas ei vndique videmus inciſas, initialis ſapientiae vetus inſigniuit auctoritas. Volucrum enim ferarumque, etiam alieni mundi, genera multa ſculpentes, ad aeui quoque ſequentis aetates vt patratorum vulgatius perueniret memoria, promiſſa vel ſoluta regum vota monſtrabant. Non enim, vt nunc litterarum numerus praeſtitutus et facilis exprimit quidquid humana mens concipere poteſt; ita priſci quoque ſcriptitarunt Aegyptii: ſed ſingulae litterae ſingulis nominibus ſeruiebant et verbis; nonnumquam ſignificabant integros ſenſus. Cuius rei ſcientiae in his interim ſit duobus exemplum. Per vulturem naturae vocabulum pandunt: quia mares nullos poſſe inter has alites inueniri rationes memorant phyſicae: perque

perque ſpeciem apis mella conficientis indicant re- A. C.
gem: moderatori cum iucunditate aculeos quoque in- 357.
naſci debere his ſignis oſtendentes, et ſimilia plurima.
Et quia ſufflantes adulatores ex more Conſtantium, id
ſine modo ſtrepebant, quod cum Octauianus Auguſtus obeliſcos duos ab Heliopolitana ciuitate tranſtuliſſet Aegyptia, quorum vnus in circo maximo, alter in campo locatus eſt Martio; hunc recens aduectum difficultate magnitudinis territus, nec contrectare auſus eſt, nec mouere: diſcant qui ignorant, veterem principem translatis aliquibus hunc intactum ideo praeteriſſe, quod Deo Soli ſpeciali munere dedicatus, fixuſque intra ambitioſi templi delubra, quae contingi non poterant, tamquam apex omnium eminebat. Verum Conſtantinus id parui ducens, auulſam hanc molem ſedibus ſuis, nihilque committere in religionem recte exiſtimans, ſi ablatum vno templo miraculum Romae ſacraret, id eſt, in templo mundi totius, iacere diu perpeſſus eſt, dum translationi pararentur vtilia. Quo conuecto per alueum Nili, proiectoque Alexandriae, nauis amplitudinis antehac inuſitatae aedificata eſt, ſub trecentis remigibus agitanda. Quibus ita prouiſis, digreſſoque vita principe memorato, vrgens effectus intepuit: tandemque ſero impoſitus naui per maria fluentaque Tybridis velut pauentis, ne quod paene ignotus miſerat Nilus, ipſe parum ſub meatus ſui diſcrimine moenibus alumnis inferret, defertur in vicum Alexandri, tertio lapide ab vrbe ſeiunctum: vnde chamulcis impoſitus, tractuſque lenius, per Oſtienſem portam piſcinamque publicam circo illatus eſt maximo. Sola poſt haec reſtabat erectio, quae vix aut ne vix quidem ſperabatur poſſe compleri: erectiſque vſque periculum altis trabibus, vt machinarum cerneres nemus, innectuntur vaſti funes et longi, ad ſpeciem multiplicium liciorum caelum denſitate nimia ſubtexentes: quibus colligatus mons ipſe effigia-

A. C. effigiatus ſcriptilibus elementis, paullatimque id per
357. arduum inane protentus, diu penſilis, hominum millibus multis tamquam molendinarias rotantibus metas, cauea locatur in media, eique ſphaera ſuperponitur ahenea, aureis laminis nitens: qua confeſtim vi ignis diuini contacta, ideoque ſublata, facis imitamentum infigitur aereum, itidem auro imbracteatum, velut abundanti flamma candentis. Sequutaeque aetates alios tranſtulerunt: quorum vnus in Vaticano, alter in hortis Salluſtii, duo in Auguſti monumento erecti ſunt. Qui autem notarum textus obeliſco inciſus eſt veteri, quem videmus in circo, Hermapionis librum ſequuti, interpretatum litteris ſubiecimus Graecis.

ΑΡΧΗΝ ΑΠΟ ΤΟΥ ΝΟΤΙΟΥ ΔΙΕΡΜΗΝΕΥΜΕΝΑ ΕΧΕΙ

ΣΤΙΧΟΣ ΠΡΩΤΟΣ ΤΑΔΕ.

Ἥλιος βασιλεῖ Ῥαμέστῃ. δεδώρημαί σοι ἀνὰ πᾶσαν οἰκουμένην μετὰ χαρᾶς βασιλεύειν. ὃν Ἥλιος φιλεῖ καὶ Ἀπόλλων. κρατερὸς φιλαλήθης υἱὸς Ἥρωνος, θεογέννητος κτιστὴς τῆς οἰκουμένης, ὃν Ηλιος προέκρινεν, ἄλκιμος Ἄρεως βασιλεὺς Ῥαμέστης. ᾧ πᾶσα ὑποτέτακται ἡ γῆ μετὰ ἀλκῆς καὶ θάρσους. βασιλεὺς Ῥαμέστης Ἡλίου παῖς αἰωνόβιος.

ΣΤΙΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Ἀπόλλων κρατερὸς, ὁ ἑστὼς ἐπ' ἀληθείας δεσπότης διαδήματος, τὴν Αἴγυπτον δοξάσας κεκτημένος, ἀγλαοποιήσας Ἡλίου πόλιν, καὶ κτίσας τὴν λοιπὴν οἰκουμένην, καὶ πολυτιμήσας τοὺς ἐν Ἡλίου πόλει θεοὺς ἀνιδρυμένους, ὃν Ἥλιος φιλεῖ.

ΤΡΙΤΟΣ ΣΤΙΧΟΣ.

Ἀπόλλων κρατερὸς Ἡλίου παῖς παμφεγγὴς, ὃν Ἥλιος προέκρινεν καὶ Ἄρης ἄλκιμος ἐδωρήσατο. οὗ τὰ ἀγαθὰ ἐν παντὶ διαμένει καιρῷ. ὃν Ἄμμων ἀγαπᾷ, πληρώσας τὸν νεὼν τοῦ φοίνικος ἀγαθῶν. ᾧ οἱ θεοὶ ζωῆς χρόνον ἐδωρήσαντο. Ἀπόλλων κρατερὸς υἱὸς Ἥρωνος βασιλεὺς οἰκουμένης Ῥαμέστης, ὃς ἐφύλαξεν Αἴγυπτον

Αἰγυπτον τοὺς ἀλλοεθνεῖς νικήσας. ὃν Ἥλιος φιλεῖ. A. C.
ᾧ πολὺν χρόνον ζωῆς ἐδωρήσαντο θεοὶ, δεσπότης 358.
οἰκουμένης Ῥαμέσης αἰωνόβιος.

ΑΛΛΟΣ ΣΤΙΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Ἥλιος θεὸς μέγας δεσπότης οὐρανοῦ. δεδώρημαί σοι βίον ἀπρόσκορον. Ἀπόλλων κρατερὸς κύριος διαδήματος ἀνείκαστος, ὧν ἀνδριάντας ἀνέθηκεν ἐν τῆδε τῇ βασιλείᾳ δεσπότης Αἰγύπτου, καὶ ἐκόσμησεν Ἡλίου πόλιν ὁμοίως καὶ αὐτὸν Ἥλιον δεσπότην οὐρανοῦ. συνετελεύτησεν ἔργον ἀγαθὸν Ἡλίου παῖς βασιλεὺς αἰωνόβιος.

ΤΡΙΤΟΣ ΣΤΙΧΟΣ.

Ἥλιος θεὸς δεσπότης οὐρανοῦ Ῥαμέσῃ βασιλεῖ δεδώρημαι τὸ κράτος καὶ τὴν κατὰ πάντων ἐξουσίαν. ὃν Ἀπόλλων φιλαλήθης δεσπότης χρόνων, καὶ Ἥφαιστος ὁ τῶν θεῶν πατὴρ προέκρινεν διὰ τὸν Ἄρεα. βασιλεὺς παγχαρὴς Ἡλίου παῖς, καὶ ὑπὸ Ἡλίου φιλούμενος.

ΑΦΗΛΙΩΤΗΣ ΠΡΩΤΟΣ ΣΤΙΧΟΣ.

Ὁ ἀφ' Ἡλίου πόλεως μέγας θεὸς ἐνουράνιος Ἀπόλλων κρατερὸς, Ἥρωνος υἱὸς, ὃν Ἥλιος ἠγάγησεν, ὃν οἱ θεοὶ ἐτίμησαν, ὁ πάσης γῆς βασιλεύων, ὃν Ἥλιος προέκρινεν, ὁ ἄλκιμος διὰ τὸν Ἄρεα βασιλεὺς, ὃν Ἄμμων φιλεῖ. καὶ ὁ παμφεγγὴς συγκρίνας αἰώνιον βασιλέα. *et reliqua.*

V. Datiano et Cereali coſſ. cum vniuerſa per Gallias ſtudio cautiore diſponerentur, formidoque praeteritorum barbaricos hebetaret excurſus: rex Perſarum in confiniis agens adhuc gentium extimarum, iamque cum Chionitis et Gelanis, omnium acerrimis bellatoribus, pignore icto ſocietatis, rediturus ad ſua, Tamſaporis ſcripta ſuſcepit, pacem Romanum principem nuntiantis poſcere precatiuam. Ideoque non niſi infirmato imperii robore tentari talia ſuſpicatus, latius ſemet extentans, pacis amplectitur nomen, et conditiones propoſuit graues: miſſoque cum muneribus Narſeo quodam legato, litteras ad Conſtantium dedit,

nuſquam

A. C. nuſquam a genuino faſtu declinans, quarum hunc
358. fuiſſe accepimus ſenſum: *Rex regum Sapor, particeps ſiderum, frater Solis et Lunae, Conſtantio Caeſari fratri meo ſalutem plurimam dico. Gaudeo, tandemque mihi placet ad optimam te viam reuertiſſe, et incorruptum aequitatis agnouiſſe ſuffragium, rebus ipſis expertum, pertinax alieni cupiditas quas aliquoties ediderit ſtrages. Quia igitur veritatis oratio ſoluta eſſe debet et libera, et celſiores fortunas idem loqui decet atque ſentire; propoſitum meum in pauca conferam, reminiſcens haec quae dicturus ſum, me ſaepius replicaſſe. Adusque Strymona flumen, et Macedonicos fines tenuiſſe maiores meos, antiquitates quoque veſtrae teſtantur: haec me conuenit flagitare (ne ſit arrogans quod adfirmo) ſplendore virtutumque inſignium ſerie vetuſtis regibus antiſtantem. Sed vbique mihi cordi eſt recordatio, cui coalitus ab adoleſcentia prima, nihil vmquam poenitendum admiſi. Ideoque Armeniam recuperare cum Meſopotamia debeo, auo meo compoſita fraude praereptam. Illud apud nos numquam acceptum fuit, quod adſeritis vos exſultantes, nullo diſcrimine virtutis ac doli, proſperos omnes laudari debere bellorum euentus. Poſtremo ſi morem gerere ſuadenti volueris recte, contemne partem exiguam ſemper luctificam et cruentam, vt caetera regas ſecurus: prudenter reputans, medelarum quoque artifices vrere nonnumquam et ſecare, et partes corporum amputare, vt reliquis vti liceat integris; hocque beſtias factitare; quae cum aduertant cur maximopere capiantur, illud propria ſponte amittunt, vt viuere deinde poſſint impauidae. Id ſane pronuntio, quod ſi haec mea legatio redierit irrita; poſt tempus hiemalis quietis exemptum, viribus totis accinctus, fortuna conditionumque aequitate ſpem ſucceſſus ſecundi fundante, venire quoad ratio ſiuerit feſtinabo.* His litteris diu libratis, recto pectore (quod dicitur) conſidera-

ſiderateque reſponſum eſt hoc modo: *Victor terra* A. C. *marique Conſtantius ſemper Auguſtus fratri meo Sa-* 358. *pori regi ſalutem plurimam dico. Soſpitati quidem tuae gratulor, vt futurus, ſi velis, amicus: cupiditatem vero ſemper indeflexam fuſiusque vagantem vehementer inſimulo. Meſopotamiam poſcis vt tuam, perindeque Armeniam: et ſuades integro corpori adimere membra quaedam, vt ſalus eius deinceps locetur in ſolido: quod refutandum eſt potius, quam vlla conſenſione firmandum. Accipe igitur veritatem non obtectam praeſtigiis, ſed perſpicuam, nullisque minis inanibus perterrendam. Praefectus praetorio meus, opinatus adgredi negotium publicae vtilitati conducens, cum duce tuo per quoſdam ignobiles, me inconſulto ſermones conſeruit ſuper pace. Non refutamus hanc nec repellimus: adſit modo cum decore et honeſtate, nihil pudori noſtro praereptura vel maieſtati. Eſt enim abſonum et indecens, cum geſtarum rerum ordine explicatae ſint aures, quas inuidiae nobis multipliciter incluſerunt: cum deletis tyrannis totus orbis Romanus nobis obtemperat, ea prodere, quae contracti in Orientales anguſtias diu ſeruauimus illibata. Ceſſent autem quaeſo formidines, quae nobis intentantur ex more: cum ambigi nequeat, non inertia nos, ſed modeſtia, pugnas interdum excepiſſe potius, quam intuliſſe: et noſtra, quoties laceſſimur, fortiſſimo beneuolentiae ſpiritu defenſare, id experiendo legendoque ſcientes, in proeliis quibuſdam raro rem titubaſſe Romanam, in ſumma vero bellorum numquam ad deteriora prolapſam.* Hanc legationem nullo impetrato remiſſam (nec enim effrenatae regis cupiditati reſponderi amplius quidquam potuit) poſt pauciſſimos dies ſequutus eſt Proſper comes, et Spectatus tribunus et notarius, itemque Euſtathius Muſoniano ſuggerente Philoſophus, vt opifex ſuadendi: Imperatoris ſcripta perferentes et munera, eniſuri adparatum interim Sa-

poris

A. C. poris arte quadam ſuſpendere, vt ſupra humanum mo-
358. dum prouinciae munirentur Arctoae.

VI. Inter quae ita ambigua Iuthungi Alamannorum pars, Italicis conterminans tractibus, obliti pacis et foederum, quae adepti ſunt obſecrando, Raetias turbulente vaſtabant, adeo vt etiam oppidorum tentarent obſidia praeter ſolitum. Ad quos repellendos cum valida manu miſſus Barbatio, in locum Siluani peditum promotus magiſter, ignauus ſed verbis effuſior, alacritate militum vehementer erecta, proſtrauit acerrime multos, ita vt exigua portio, quae periculi metu ſe dedit in fugam, aegre dilapſa res ſuas non ſine lacrymis reuiſeret et lamentis. Huic pugnae Neuita, poſtea conſul, equeſtris praepoſitus turmae, et adfuiſſe, et fortiter feciſſe firmatur.

VII. Iiſdem diebus terrae motus horrendi per Macedoniam, Aſiamque, et Pontum adſiduis pulſibus oppida multa concuſſerunt et montes. Inter monumenta tamen multiformium aerumnarum eminuere Nicomediae clades, Bithyniae vrbium matris, cuius ruinarum euentum vere breuiterque abſoluam. Primo lucis exortu die nono Kal. Septembrium, concreti nubium globi nigrantium, laetam paullo ante caeli ſpeciem confuderunt: et amandato ſolis ſplendore, nec contigua vel adpoſita cernebantur: ita oculorum obtutu praeſtricto, humo inuolutus craſſae caliginis ſqualor inſedit. Dein velut numine ſummo fatales contorquente manubias, ventoſque ab ipſis excitante cardinibus, magnitudo furentium incubuit procellarum, cuius impetu pulſorum auditus eſt montium gemitus, et eliſi littoris fragor: haecque ſequuti typhones atque preſteres, cum horrifico tremore terrarum, ciuitatem et ſuburbana funditus euerterunt. Et quoniam accliuitate collium aedes pleraeque vehebantur, aliae ſuper alias concidebant, reclangentibus cunctis ſonitu ruinarum immenſo. Interim clamoribus

ribus variis excelſa culmina reſultabant, quaeritan- A. C.
tium coniugium liberoſque, et ſi quid neceſſitudinis 358.
arte conſtringit. Poſt horam denique ſecundam, multo ante tertiam, aër iam ſudus et liquidus latentes retexit funereas ſtrages. Nonnulli enim ſuperruentium ruderum vi nimia conſtipati, ſub ipſis interiere ponderibus. Quidam collo tenus aggeribus obruti, cum ſupereſſe poſſent ſi qui iuuiſſent, auxiliorum inopia necabantur. Alii lignorum exſtantium acuminibus fixi pendebant. Vno ictu caeſi complures paullo ante homines, tunc promiſcuae ſtrages cadauerum cernebantur. Quoſdam domorum inclinata faſtigia intrinſecus ferebant intactos, angore et inedia conſumendos. Inter quos Ariſtaenetus adſectatam recens dioeceſim curans vicaria poteſtate, quam Conſtantius ad honorem vxoris Euſebiae Pietatis cognominauerat, animam hoc caſu cruciatam diutius exhalauit. Alii ſubita ruinae magnitudine oppreſſi, iiſdem adhuc molibus conteguntur. Colliſis quidam capitibus, vel humeris praeſectis aut cruribus, inter vitae mortiſque confinia, aliorum adiumenta paria perferentium implorantes cum obteſtatione magna deſerebantur. Et ſupereſſe potuit aedium ſacrarum et priuatarum, hominumque pars maior, ni palantes abrupte flammarum ardores per quinquaginta dies et noctes, quidquid conſumi poterat, exuſſiſſent. Adeſſe tempus exiſtimo pauca dicere, quae de terrae pulſibus coniectura veteres collegerunt. Ad ipſius enim veritatis arcana non modo haec noſtra vulgaris inſcitia, ſed ne ſempiterna quidem lucubrationibus longis nondum exhauſta phyſicorum iurgia penetrarunt. Vnde et in ritualibus et pontificiis obſeruatur obtemperantibus ſacerdotiis caute, ne alio Deo pro alio nominato, cum quis eorum terram concutiat, ſit in abſtruſo, piacula committantur. Accidunt autem, vt opiniones exiſtimant, inter quas Ariſtoteles aeſtuat et laborat, aut in cauer-

A. C. nis minutis terrarum, quas Graece ſyringas adpellamus, impulſu crebriore aquis vndabundis: aut certe,
358 vt Anaxagoras adfirmat, ventorum vi ſubeuntium ima terrarum: qui cum ſoliditatibus concruſtatis inciderint, eruptiones nullas reperientes, eas partes ſoli conuibrant, quas ſubrepſerint humidi. Vnde plerumque obſeruatur, terra tremente, ventorum apud nos ſpiramina nulla ſentiri, quod in vltimis eius ſeceſſibus occupantur. Anaximander ait, areſcentem nimia aeſtuum ſiccitate, aut poſt madores imbrium, terram rimas pandere grandiores, quas penetrat ſupernus aër violentus et nimius, ac per eas vehementi ſpiritu quaſſatam cieri propriis ſedibus. Qua de cauſa terrores huiuſmodi vaporatis temporibus, aut nimia aquarum caeleſtium ſuperfuſione contingunt. Ideoque Neptunum humentis ſubſtantiae poteſtatem, Ennoſigaeon et Siſichthona poëtae veteres et theologi nuncupauerunt. Fiunt autem terrarum motus modis quatuor. Aut enim braſinatiae ſunt, qui humum moleſtius ſuſcitantes, ſurſum propellunt immaniſſimas moles: vt in Aſia Delos emerſit, et Hiera, et Anaphe, et Rhodus, Ophiuſa et Pelagia prioribus ſaeculis dictitata, aureo quondam imbri perfuſa, et Eleuſin in Boeotia, et apud Tyrrhenos Vulcanus, inſulaeque plures: aut climatiae, qui limes ruentes et obliqui vrbes, aedificia, monteſque complanant: aut chaſmatiae, qui grandiori motu patefactis ſubito voratrinis, terrarum partes abſorbent; vt in Atlantico mari Europaeo orbe ſpatioſior inſula, et in Criſſaeo ſinu Helice et Bura, et in Ciminia Italiae parte oppidum Saccumum, ad Erebi profundos hiatus abactae, aeternis tenebris occultantur. Inter haec tria genera terrae motuum, mycematiae ſonitu audiuntur minaci, cum diſſolutis elementa compagibus vltro adſiliunt, vel relabuntur conſidentibus terris. Tunc enim neceſſe

ceſſe eſt velut taurinis reboare mugitibus fragores fremituſque terrenos. Sed hinc ad exorſa. A. C. 358.

VIII. At Caeſar hiemem apud Pariſios agens, Alamannos praeuenire ſtudio maturabat ingenti, nondum in vnum coactos, ſed in inſaniam poſt Argentoratum audaces omnes et ſaeuos: opperienſque Iulium menſem, vnde ſumunt Gallicani procinctus exordia, diutius angebatur. Nec enim egredi poterat, antequam ex Aquitania, aeſtatis remiſſione ſolutis frigoribus et pruinis, veheretur annona. Sed vt eſt difficultatum paene omnium diligens ratio victrix, multa mente verſans et varia, id tandem reperit ſolum, vt anni maturitate non exſpectata, barbaris occurreret inſperatus, firmatoque conſilio xx. dierum frumentum, ex eo quod erat in ſedibus conſumendum, ad vſus diuturnitatem excoctum, buccellatum, vt vulgo adpellant, humeris impoſuit libentium militum: hocque ſubſidio fretus, ſecundis vt ante auſpiciis profectus eſt, intra menſem quintum vel ſextum duas expeditiones conſummari poſſe vrgentes et neceſſarias arbitratus. Quibus paratis, petit primos omnium Francos, eos videlicet quos conſuetudo Salios adpellauit, auſos olim in Romano ſolo apud Toxiandriam locum habitacula ſibi figere praelicenter. Cui cum Tungros veniſſet, occurrit legatio praedictorum, opinantium reperiri Imperatorem etiamtum in hibernis, pacem ſub hac lege praetendens, vt quieſcentes eos tamquam in ſuis nec laceſſeret quiſquam, nec vexaret. Hos legatos, negotio plene digeſto, oppoſitaque conditionum perplexitate, vt in iiſdem tractibus moraturus dum redeunt, muneratos abſoluit. Dictoque citius ſequutus profectos, Seuero duce miſſo per ripam, ſubito cunctos adgreſſus, tamquam fulminis turbo perculſit: iamque precantes potius quam reſiſtentes, in opportunam clementiae partem effectu victoriae flexo, dedentes ſe cum opibus liberiſque ſu-

 ſcepit.

A. C. 358. ſcepit. Chamauos itidem auſos ſimilia adortus, eadem celeritate partim cecidit, partim acriter repugnantes, viuoſque captos compegit in vincula: alios praecipiti fuga trepidantes, ad ſua, ne militem ſpatio longo defatigaret, abire interim permiſit innocuos: quorum legatis paullo poſtea miſſis precatum conſultumque rebus ſuis, humi proſtratis ſub obtutibus eius, pacem hoc tribuit pacto, vt ad ſua redirent incolumes.

IX. Cunctis igitur ex voto currentibus, ſtudio pervigili properans modis omnibus vtilitatem fundare prouinciarum, munimenta tria recta ſerie ſuperciliis impoſita fluminis Moſae, ſubuerſa dudum obſtinatione barbarica, reparare pro tempore cogitabat: et illico ſunt inſtaurata, procinctu paulliſper omiſſo. Atque vt conſilium prudens celeritas faceret tutum, ex annona decem dierum et ſeptem, quam in expeditionem pergens vehebat ceruicibus miles, portionem ſubtractam in iiſdem condidit caſtris, ſperans ex Chamanorum ſegetibus id ſuppleri poſſe quod ablatum eſt. Longe autem aliter accidit. Frugibus enim nondum etiam maturis, miles expenſis quae portabat, nuſquam reperiens victus, extrema minitans Iulianum compellationibus inceſſebat et probris: Aſianum adpellans, Graeculum, et fallacem, et ſpecie ſapientiae ſtolidum. Vtque inueniri ſolent quidam inter armatos verborum volubilitate conſpicui. haec et ſimilia multa ſtrepebant: *Quo trahimur ſpe meliorum abolita, olim quidem dura et perpeſſu aſperrima per niues tolerantes et acumina crudelium pruinarum? ſed nunc, proh nefas! cum vltimis hoſtium fatis inſtamus, fame, ignauiſſimo mortis genere tabeſcentes. Et ne quis nos turbarum exiſtimet concitores, pro vita loqui ſola teſtamur; non aurum, neque argentum petentes, quae olim nec contrectare potuimus, nec videre, ita nobis negata velut contra Remp. tot ſuſcepiſſe labores et pericula*

ricula confutatis. Et erat ratio iuſta querelarum. Inter tot enim rerum probabilium curſus articuloſque neceſſitatum ancipites, ſudoribus Gallicanis miles exhauſtus, nec donatiuum meruit nec ſtipendium, iam inde vt Iulianus illo eſt miſſus: ea re quod nec ipſi quod daret ſuppetere poterat vſquam, nec Conſtantius erogari more ſolito permittebat. Hocque exinde claruit fraude potius quam tenacitate committi, quod cum idem Caeſar, petenti ex vſu gregario cuidam vt barbas detonderet, dediſſet aliquid vile, contumelioſis calumniis adpetitus eſt a Gaudentio tunc notario, ad explorandos eius actus diu morato per Gallias, quem poſtea ipſe interfici iuſſit, vt loco monſtrabitur competenti. A. C. 358.

X. Lenito tandem tumultu non ſine blanditiarum genere vario, contextoque nauali ponte Rheno tranſito, terris Alamannorum calcatis, Seuerus magiſter equitum bellicoſus ante haec et induſtrius, repente commarcuit. Et qui ſaepe vniuerſos ad fortiter faciendum hortabatur et ſingulos; tunc diſſuaſor pugnandi contemptus videbatur et timidus, mortem fortaſſe metuens aduentantem: vt in Tageticis libris legitur, Veiouis fulmine mox tangendos adeo hebetari, vt nec tonitrum, nec maiores aliquos poſſint audire fragores: et iter ignauiter egerat praeter ſolitum, vt ductores viarum praeeuntes alacri gradu, vltima minitando terreret, ni omnes conſpirantes in vnum ſe loca penitus ignorare firmarent. Qui interdicti metuentes auctoritatem, nuſquam deinde ſunt progreſſi. Inter has tamen moras Alamannorum rex Suomarius vltro cum ſuis improuiſus occurrit, ferox ante ſaeuienſque in damna Romana, ſed tum lucrum exiſtimans inſperatum, ſi propria retinere permitteretur. Et quia vultus inceſſuſque ſupplicem indicabat, ſuſceptus, bonoque animo eſſe iuſſus et placido, nihil arbitrio ſuo relinquens, pacem genibus curuatis orabat.

A. C. Et eam cum conceſſione praeteritorum ſub hac meruit
358. lege, vt captiuos redderet noſtros, et quoties ſit neceſſe militibus alimenta praeberet, ſuſceptorum vilium more ſecuritates accipiens pro illatis: quas ſi non oſtendiſſet in tempore, ſciret ſe rurſus ea de re fatigandum. Quod ita recte diſpoſitum, eſt impraepedite completum. Hortarii nomine petendus erat regis alterius pagus: et quia nihil videbatur deeſſe praeter ductores, Neſticae tribuno ſcutariorum, et Chariettoni viro fortitudinis mirae, imperauerat Caeſar, vt magna quaeſitum induſtria comprehenſumque offerrent ſibi captiuum: et correptus velociter adoleſcens ducitur Alamannus, pacto obtinendae ſalutis pollicitus itinera ſe monſtraturum. Hoc praegreſſo ſequutus exercitus, celſarum arborum obſiſtente concaede ire protinus vetabatur. Verum per circuitus longos et flexuoſos ventum eſt tandem ad loca: et ira quiſque percitus armatorum vrebat agros, pecora diripiebat et homines, reſiſtentesque ſine vlla parcimonia contruncabat. His malis perculſus rex, cum multiplices legiones, vicorumque reliquias cerneret exuſtorum, vltimas fortunarum iacturas adeſſe iam contemplatus, orauit ipſe quoque veniam, facturum ſe imperanda, iurandique exſecratione reſtituere vniuerſos promiſit: id enim cura agebatur impenſiore: detentiſque plurimis, reddidit paucos. Quo cognito, ad indignationem iuſtam Iulianus erectus, cum munerandus veniſſet ex more, quatuor comites eius, quorum ope et fide maxime nitebatur, non ante abſoluit, dum omnes rediere captiui. Ad colloquium tamen accitus a Caeſare, trementibus oculis adorato, victoriſque ſuperatus adſpectu, conditione difficili premebatur: hac ſcilicet, vt quoniam conſentaneum erat, poſt tot ſecundos euentus ciuitates quoque reparari vi barbarorum exciſas, carpenta et materias ex opibus ſuis ſuorumque praeberet: et haec pollicitus, imprecatuſ-

ſatuſque, ſi perfidum quidquam egiſſet, luenda ſibi cruore ſupplicia, ad propria remeare permiſſus eſt. Annonam enim transferre, ita vt Suomarius, ea re compelli non potuit, quod ad internecionem regione eius vaſtata nihil inueniri poterat quod daretur. Ita reges illi tumentes quondam immaniter, rapiniſque ditefcere adſueti noſtrorum, Romanae potentiae iugo ſubdidere colla iam domita, et velut inter tributarios nati et educati, obſecundabant imperiis ingrauate. Quibus hoc modo peractis, diſperſo per ſtationes milite conſuetas, ad hiberna regreſſus eſt Caeſar. A. C. 358.

XI. Haec cum in comitatu Conſtantii ſubinde noſcerentur (erat enim neceſſe tamquam adparitorem Caeſarem ſuper omnibus geſtis ad Auguſti referre ſcientiam) omnes qui plus poterant in palatio, adulandi profeſſores iam docti, recte conſulta proſpereque completa vertebant in deridiculum: talia ſine modo ſtrepentes inſulſe, *In odium venit cum victoriis ſuis capella, non homo:* vt hirſutum Iulianum carpentes, adpellantesque loquacem talpam, et purpuratam ſimiam, et litterionem Graecum: et his congruentia plurima atque vernacula principi reſonantes, audire haec taliaque geſtienti, virtutes eius obruere verbis impudentibus conabantur, vt ſegnem inceſſentes, et timidum, et vmbratilem, geſtaque ſecus verbis comptioribus exornantem: quod non tunc primitus accidit. Namque vt ſolet ampliſſima gloria obiecta eſſe ſemper inuidiae, legimus in veteres quoque magnificos duces vitia criminaque, etiamſi inueniri non poterant, finxiſſe malignitatem, ſpectatiſſimis actibus eorum offenſam. Vt Cimonem Miltiadis filium inſimulatum intemperantiae, qui prope Eurimedonta Pamphylium flumen Perſarum populum deleuit innumerum, coëgitque gentem inſolentia ſemper elatam, obſecrare ſuppliciter pacem: Aemilianum itidem Scipionem, vt ſomniculoſum aemulorum incuſari male-

A. C 358 volentia, cuius impetrabili vigilantia, obſtinatae in perniciem Romae, duae ſunt potentiſſimae vrbes exciſae. Nec non etiam in Pompeium obtrectatores iniqui multa ſcrutantes, cum nihil vnde vituperari deberet inueniretur, duo haec obſeruauerunt ludibrioſa et irrita: quod genuino quodam more caput digito vno ſcalpebat: quodque aliquam diu tegendi vlceris cauſa deformis faſciola candida crus colligabat: quorum alterum factitare vt diſſolutum, alterum vt nouarum rerum cupidum adſerebant: nihil intereſſe oblatrantes argumento ſubfrigido, quam partem corporis redimiret regiae maieſtatis inſigni: eum virum, quo nec fortior, nec cautior quiſquam patriae fuit, vt documenta praeclara teſtantur. Dum haec ita aguntur, Romae Artemius curans vicariam, praefecturam pro Baſſo quoque agebat: qui recens promotus vrbi praefectus fatali deceſſerat ſorte. Cuius adminiſtratio ſeditiones perpeſſa eſt turbulentas, nec memorabile quidquam habuit, quod narrari ſit dignum.

XII. Auguſto inter haec quieſcenti per hiemem apud Sirmium, indicabant nuntii graues et crebri, permiſtos Sarmatas et Quados, vicinitate et ſimilitudine morum armaturaeque concordes, Pannonias Moeſiarumque alteram cuneis incurſare diſperſis. Quibus ad latrocinia magis quam aperto habilibus Marti, haſtae ſunt longiores, et loricae ex cornibus raſis et leuigatis, plumarum ſpecie linteis indumentis innexae: equorumque plurimi ex vſu caſtrati, ne aut feminarum viſu exagitati raptentur, aut in ſubſidiis ferocientes, prodant hinnitu denſiore vectores. Et per ſpatia diſcurrunt ampliſſima ſequentes alios, vel ipſi terga vertentes, inſidendo velocibus equis et morigeris, trahentesque ſingulos, interdum et binos, vti permutatio vires foueat iumentorum, vigorque otio integretur alterno. Aequinoctio itaque temporis verni confecto, Imperator coacta militum valida manu, ductu laetio-

ris

ris fortunae profectus, cum ad locum aptiſſimum per- A. C.
veniſſet, flumen Iſtrum exundantem, pruinarum iam 358.
reſoluta congerie, ſuper nauium foros ponte contexto transgreſſus, populandis barbarorum incubuit terris: qui itinere feſtinato praeuenti, cateruasque bellatoris exercitus iugulis ſuis imminere cernentes, quem nondum per anni tempus colligi poſſe rebantur, nec ſpirari auſi, nec ſtare, ſed vitantes exitium inſperatum, ſemet omnes effuderunt in fugam. Stratiſque plurimis, quorum greſſus vinxerat timor, hi quos exemit celeritas morti, inter latebroſas conualles montium occultati, videbant patriam ferro pereuntem: quam vindicaſſent profecto, ſi vigore, quo diſceſſerant, reſtitiſſent. Gerebantur haec in ea parte Sarmatiae, quae ſecundam proſpectat Pannoniam: parique fortitudine circa Valeriam opes barbaricas, vrendo rapiendoque occurrentia, militaris turbo vaſtabat. Cuius cladis immenſitate permoti, poſthabito conſilio latendi, Sarmatae petendae ſpecie pacis agmine tripertito agentes ſecurius noſtros adgredi cogitarunt: vt nec expedire tela, nec vim vulnerum declinare, nec quod eſt in rebus artiſſimis vltimum, verti poſſent in fugam. Aderant autem illico Sarmatis periculorum Quadi participes, qui noxarum ſaepe ſocii fuerant indiſcreti: ſed ne eos quidem prompta iuuit audacia, in diſcrimina ruentes aperta. Caeſis enim compluribus, pars quae potuit ſupereſſe, per notos colles euaſit: quo euentu vires et animos incitante, iunctis denſius cuneis ad Quadorum regna properabat exercitus: qui ex praeterito caſu impendentia formidantes, rogaturi ſuppliciter pacem, fidentes ad principis venere conſpectum, erga haec et ſimilia lenioris: dictoque die ſtatuendis conditionibus, Zizais quoque etiam tum regalis, haud parui corporis iuuenis, ordines Sarmatarum more certaminis inſtruxit ad preces: viſoque Imperatore abiectis armis pectore toto procubuit exa-

A. C. nimis ſtratus. Et amiſſo vocis officio prae timore,
358. tum cum orare deberet, maiorem miſericordiam movit, conatus aliquoties, parumque, impediente ſingultu, permiſſus explicare quae poſcebat. Recreatus denique tandem, iuſſuſque exſurgere, genibus nixus vſu linguae recuperato, conceſſionem delictorum ſibi tribui ſupplicauit et veniam: eoque ad precandum admiſſa multitudo, cuius ora formido muta claudebat, periculo adhuc praeſtantioris ambiguo: vbi ille ſolo iuſſus attolli, orandi ſignum exſpectantibus diu monſtrauit, omnes clypeis teliſque proiectis manus precibus dederunt, plura excogitantes vt vincerent humilitate ſupplicandi regalem. Duxerat potior cum caeteris Sarmatis etiam Rumonem, et Zinafrum, et Fragiledum ſubregulos, plurimoſque optimates, cum impetrandi ſpe ſimilia petituros. Qui licet elati gaudio ſalutis indultae, conditionum ſarcina compenſare inimice facta pollicebantur, ſeque cum facultatibus et liberis et coniugibus terrarumque ſuarum ambitu, Romanae potentiae libenter offerrent: praeualuit tamen aequitati iuncta benignitas: iuſſique obtinere ſedes impauidi, noſtros reddidere captiuos. Duxeruntque obſides poſtulatos, et obedire praeceptis deinde promptiſſime ſpoponderunt. Hortante hoc exemplo clementiae, aduolarunt regales cum ſuis omnibus Araharius et Vſafer, inter optimates excellentes, agminum gentilium duces, quorum alter Transiugitanorum Quadorumque parti, alter quibuſdam Sarmatis praeerat, locorum confiniis et feritate iunctiſſimis: quorum plebem veritus Imperator, ne ferire foedera ſimulans, in arma repente conſurgeret; diſcreto conſortio, pro Sarmatis obſecrantes iuſſit paulliſper abſcedere, dum Araharii et Quadorum negotium ſpectaretur. Qui cum eorum ritu oblati, ſtantes curuatis corporibus, facinora grauia purgare non poſſent, vltimae ſortis infortunia metuentes, dederunt obſides impera-

Imperatos, numquam antea pignora foederis exhibere compulſi. His ex aequo bonoque compoſitis, Vſafer in preces admiſſus eſt: Arahario pertinaciter obſtrepente, firmanteque, pacem quam ipſe meruit, ei quoque debere proficere, vt participi, licet inferiori, et obtemperare ſuis imperiis conſueto. Verum quaeſtione diſcuſſa, aliena poteſtate eripi Sarmatae iuſſi, vt ſemper Romanorum clientes, offerre obſides, quietis vincula conſeruandae, gratanter amplexi ſunt. Ingerebat autem ſe poſt haec maximus numerus cateruarum confluentium nationum et regum, ſuſpendi a iugulis ſuis gladios obſecrantium, poſtquam Arahariurn impune compererant abſceſſiſſe: et pari modo ipſi quoque adepti pacem quam poſcebant, accitos ex intimis regni procerum filios, obſidatus ſorte opinione celerius obtulerunt; itidemque captiuos, vt placuerat, noſtros, quos haud minori gemitu perdidere quam ſuos. Quibus ordinatis, translata eſt in Sarmatas cura, miſeratione dignos potius quam ſimultate: quibus incredibile quantum proſperitatis haec attulit cauſa: vt verum illud exiſtimetur, quod opinantur quidam, fatum vinci principis poteſtate, vel fieri. Potentes olim ac nobiles erant huius indigenae regni, ſed coniuratio clandeſtina ſeruos armauit in facinus. Atque vt barbaris eſſe omne ius in viribus adſueuit, vicerunt dominos ferocia pares, ſed numero praeminentes. Qui confundente metu conſilia, ad Victohalos diſcretos longius confugerunt, obſequi defenſoribus, vt in malis, optabile, quam ſeruire ſuis mancipiis arbitrati: quae deplorantes poſt impetratam veniam recepti in fidem, poſcebant praeſidia liberati: eoſque iniquitate rei permotus, inſpectante omni exercitu, conuocatos adloquutus verbis mollioribus Imperator, nulli niſi ſibi ducibuſque Romanis parere praecepit. Atque vt reſtitutio libertatis haberet dignitatis augmentum, Zizaim regem iiſdem praefecit, conſpicuae fortunae tum

A. C. 358.

A. C. 358 tum inſignibus aptum profecto, vt res docuit, et fidelem: nec diſcedere quiſquam poſt haec glorioſe geſta permiſſus eſt, antequam (vt placuerat) remearent noſtri captiui. His in barbarico geſtis, Bregetionem caſtra commota ſunt: vt etiam ibi belli Quadorum reliquias, circa illos agitantium tractus, lacrymae vel ſanguis exſtingueret. Quorum regalis Vitrodorus Viduarii filius regis, et Agilimundus ſubregulus, aliique optimates, et iudices variis populis praeſidentes, viſo exercitu in gremio regni ſolique genitalis, ſub greſſibus iacuere militum, et adepti veniam iuſſa fecerunt: ſobolemque ſuam obſidatus pignore, vt obſequuturi conditionibus impoſitis, tradiderunt: eductisque mucronibus, quos pro numinibus colunt, iurauere ſe permanſuros in fide.

XIII. His (vt narratum eſt) ſecundo finitis euentu, ad Limigantes Sarmatas ſeruos ocius ſigna transferri vtilitas publica flagitabat, quos erat admodum nefas, impune multa et nefaria perpetraſſe. Nam velut obliti priorum, tunc erumpentibus liberis, ipſi quoque tempus aptiſſimum nacti, limitem perrupere Romanum, ad hanc ſolam fraudem dominis ſuis hoſtibuſque concordes. Deliberatum eſt tamen id quoque lenius vindicari, quam criminum magnitudo poſcebat, hactenus vltione porrecta, vt ad longinqua translati amitterent copiam noſtra vexandi: quos pericula formidare monebat ſcelerum conſcientia diutius commiſſorum. Ideoque in ſe pugnae molem ſuſpicati vertendam, dolos parabant, et ferrum, et preces. Verum adſpectu primo exercitus tamquam fulminis ictu perculſi, vltimaque cogitantes, vitam precati, tributum annuum, delectumque validae iuuentutis, et ſeruitium ſpoponderunt: abnuere parati, ſi iuberentur aliorſum migrare, vt geſtibus indicabant et vultibus, locorum confiſi praeſidio, vbi lares poſt exactos dominos fixere ſecuri. Has enim terras Parthiſcus irru-

ſrruens obliquatis meatibus Iſtro miſcetur. Sed dum A. C. ſolus licentius fluit, ſpatia longa et lata ſenſim prae- 358. terlabens, et ea coartans prope exitum in anguſtias, accolas ab impetu Romanorum alueo Danubii defendit, a barbaricis vero excurſibus ſuo tutos praeſtat obſtaculo: vbi pleraque humidioris ſoli natura et incrementis fluminum redundantia, ſtagnoſa et referta ſalicibus, ideoque inuia niſi perquam gnaris: et ſuper his inſularem amfractum aditu Parthiſci paene contiguum amnis potior ambiens, terrae conſortio ſeparavit. Hortante igitur principe, cum genuino faſtu ad citeriorem venere fluminis ripam, vt exitus docuit, non iuſſa facturi, ſed ne viderentur militis praeſentiam formidaſſe: ſtabantque contumaciter, ideoque propinquaſſe monſtrantes, vt iubenda repudiarent. Quae Imperator accidere poſſe contemplans, in agmina plurima clam diſtributo exercitu, celeritate volucri migrantes intra ſuorum acies clauſit. Stansque in aggere celſiore cum paucis, et ſtipatorum praeſidio tectus, eos ne ferocirent lenius admonebat. Sed fluctuantes ambiguitate mentium, in diuerſa rapiebantur, et furori miſta verſutia tentabant cum precibus proelium: vicinumque ſibi in noſtros parantes excurſum, proiecere conſulto longius ſcuta, vt ad ea recuperanda ſenſim progreſſi, ſine vllo fraudis indicio ſpatia furarentur. Iamque vergente in veſperum die, cum moras rumpere lux moneret excedens, erectis vexillis, in eos igneo miles impetu ferebatur: qui conferti, acieque denſiore contracta, aduerſus ipſum principem ſtantem (vt dictum eſt) altius, omnem impetum contulerant, eum oculis inceſſentes et vocibus truculentis. Cuius furoris amentiam exercitus ira ferre non potuit, eoſque Imperatori, vt dictum eſt, acriter imminentes, deſinente in anguſtum fronte, quem habitum caput porci ſimplicitas militaris appellat, impetu diſiecit ardenti: et dextra pedites cateruas peditum obtrun-

A. C. obtruncabant; equites laeua equitum ſe turmis agilibus
358. infuderunt. Cohors praetoria ex aduerſo Auguſtum cautius ſtipans, reſiſtentium pectora, moxque terga fugientium incidebat: et cadentes inſuperabili contumacia barbari, non tam mortem dolere, quam noſtrorum laetitiam horrendo ſtridore monſtrabant: et iacentes absque mortuis plurimi ſuccifis poplitibus, ideoque adempto fugiendi ſubſidio; alii dextris amputatis; nonnulli ferro quidem intacti, ſed superruentium colliſi ponderibus, cruciatus alto ſilentio perferebant. Nec eorum quiſquam inter diuerſa ſupplicia veniam petiit, aut ferrum proiecit, aut exorauit celerem mortem: ſed arma iugiter retinentes, licet adflicti, minus criminis aeſtimabant, alienis viribus potius quam conſcientiae ſuae iudicio vinci: muſſantesque audiebantur interdum, fortunae non meriti fuiſſe quod euenit. Ita in ſemihorae curriculo diſcrimine proeliorum emenſo, tot procubuere ſubito barbari, vt pugnam fuiſſe ſola victoria declararet. Vix dum populis hoſtilibus ſtratis, gregatim peremptorum neceſſitudines ducebantur humilibus extractae tuguriis, aetatis ſexuſque promiſcui: et faſtu vitae prioris abolito, ad infimitatem obſequiorum venere ſeruilium: et exiguo temporis interuallo decurſo, caeſorum aggeres, et captiuorum agmina cernebantur. Incitante itaque feruore certaminum fructuque vincendi, conſurrectum eſt in perniciem eorum, qui deſeruere proelia, vel in tuguriis latitantes occultabantur. Hos cum ad loca veniſſet auidus barbarici ſanguinis miles, disiectis culmis leuibus obtruncabat: nec quemquam caſa vel trabibus compacta firmiſſimis periculo mortis extraxit. Denique cum inflammarentur omnia, nulluſque latere iam poſſet, cunctis vitae praeſidiis circumciſis, aut obſtinate igni peribat abſumptus, aut incendium vitans egreſſusque, vno ſupplicio declinato, ferro ſternebatur hoſtili. Fugientes

gientes tamen aliqui tela incendiorumque magnitudinem, amnis vicini ſe commiſere gurgitibus, peritia nandi ripas vlteriores occupare poſſe ſperantes: quorum plerique ſubmerſi necati ſunt, alii iaculis periere confixi: adeo vt abunde cruore diffuſo meatus fluminis ſpumaret immenſi: ita per elementum vtrumque Sarmatas vincentium ira virtusque deleuit. Placuerat igitur poſt hunc rerum ordinem cunctis adimi ſpem omnem vitaeque ſolatium: et poſt lares incenſos raptaſque familias, nauigia iuſſa ſunt colligi, ad indagandos quos a noſtrorum acie vlterior diſcreuerat ripa. Statimque ne alacritas intepeſceret pugnatorum, impoſiti lintribus per abdita ducti velites expediti, occuparunt latibula Sarmatarum: quos repentinus fefellit adſpectus, gentiles lembos et nota remigia conſpicantes. Vbi vero procul micantibus telis, quod verebantur, propinquare ſenſerunt, ad ſuffugia locorum paluſtrium ſe contulerunt: eoſque ſequutus infeſtius miles, caeſis plurimis ibi victoriam reperit, vbi nec caute poſſe conſiſtere, nec audere aliquid credebatur. Poſt abſumptos paene diffuſosque Amicenſes, petiti ſunt ſine mora Picenſes, ita ex regionibus adpellati conterminis: quos tutiores fecere ſociorum aerumnae, rumorum adſiduitate compertae. Ad quos opprimendos (erat enim arduum ſequi per diuerſa conſperſos, imprudentia viarum arcente) Taifalorum auxilium, et liberorum adaeque Sarmatarum adſumptum eſt. Cumque auxiliorum agmina locorum ratio ſepararet, tractus contiguos Moeſiae ſibi miles elegit; Taifali proxima ſuis ſedibus obtinebant; liberi terras occupauerant e regione ſibi oppoſitas. Limigantes territi recentibus ſubactorum exemplis et proſtratorum, diu haeſitabant ambiguis mentibus, vtrum oppeterent an rogarent, cum vtriuſque rei ſuppe-

A. C. 358.

A. C. ſuppeterent documenta non leuia. Vicit tamen ad
358. vltimum coetu ſeniorum vrgente, dedendi ſe conſilium: variaeque palmae victoriarum acceſſit eorum quoque ſupplicatio, qui armis libertatem inuaſerant: et reliqui eorum cum precibus, vt ſuperatos et imbelles dominos adſpernati, fortioribus viſis inclinauere ceruices. Accepta itaque publica fide, et deſerto montium propugnaculo, ad caſtra Romana conuolauit eorum pars maior, diffuſa per ſpatia ampla camporum, cum parentibus, et natis, atque coniugibus, opumque vilitate, quam eis celeritatis ratio furari permiſit. Et qui animas amittere potius, quam cogi ſolum vertere putabantur, dum licentem amentiam libertatem exiſtimarent, parere imperiis, et ſedes alias ſuſcipere ſunt adſenſi tranquillas et fidas: vt nec bellis vexari, nec mutari ſeditionibus poſſint. Iiſdemque ex ſententia, vt credebatur, acceptis, quieuere paulliſper, poſt feritate natiua in exitiale ſcelus erecti, vt congruo docebitur textu. Hoc rerum proſpero currente ſucceſſu, tutela Illyrico competens gemina eſt ratione firmata: cuius negotii duplicem magnitudinem Imperator adgreſſus, vtramque perfecit. Exſules populos, licet mobilitate ſuſpectos, acturos tamen paullo verecundius, tandem reductos in auitis ſedibus collocauit. Iiſdemque ad gratiae cumulum, non ignobilem quempiam regem, ſed quem ipſi antea ſibi praefecere, regalem impoſuit, bonis animi corporiſque praeſtantem. Tali textu recte factorum, Conſtantius iam metuente ſublimior, militarique conſenſu ſecundo Sarmaticus adpellatus ex vocabulo ſubactorum, iamque diſceſſurus, conuocatis cohortibus, et centuriis, et manipulis omnibus, tribunal inſiſtens, ſigniſque ambitus et aquilis, et agmine multiplicium poteſtatum, his exercitum adlocutus eſt, ore omnium fauorabi-

vorabilis, vt ſolebat: *Hortatur recordatio rerum gloriose geſtarum, omni iucunditate viris fortibus gratior, admodum verecunde replicare, quae diuinitus delata ſorte vincendi, et ante proelia, et in ipſo correximus feruore pugnarum, Romanae rei fidiſſimi defenſores. Quid enim tam pulcrum, tamque poſteritatis memoriae iuſta ratione mandandum, quam vt miles ſtrenue factis, ductor prudenter conſultis exſultet? Perſultabat Illyricum furor hoſtilis, abſentiam noſtram inanitate tumenti deſpiciens, dum Italos tueremur et Gallos: variiſque diſcurſibus vaſtabat extima limitum: nunc cauatis roboribus, aliquoties peragrans pedibus flumina, non congreſſibus, nec armis fretus aut viribus, ſed latrociniis adſuetus occultis, aſtu et ludificandi varietate iam inde ab inſtituta gente noſtris quoque maioribus formidatus: quae longius diſparati, qua ferri poterant tulimus, leuiores iacturas efficacia ducum vetari poſſe ſperantes. Vbi vero per licentiam ſcandens in maius, ad funeſtas prouinciarum clades erepſit et crebras: communitis aditibus Raeticis, tutelaque peruigili Galliarum ſecuritate fundata, terrore nullo relicto poſt terga, venimus in Pannonias, vt placuit numini ſempiterno, labentia firmaturi: cunctiſque paratis, vt noſtis, vere adulto egreſſi, arripuimus negotiorum maximas moles: primum ne ſtruendo textis compagibus ponti telorum officeret multitudo: quo opera leui perfecto, viſis terris hoſtilibus et calcatis, obſtinatis ad mortem animis conatos reſiſtere Sarmatas abſque noſtrorum diſpendio ſtrauimus: parique petulantia ruentes in agmina nobilium legionum Quados, Sarmatis adiumenta ferentes, attriuimus. qui poſt aerumnoſa diſpendia inter diſcurſus et repugnandi minaces anhelitus, quid noſtra valeat virtus experti, manus ad dimicandum paratas, armorum abiecto munimine, pone terga vinxerunt: reſtareque ſolam ſalutem contemplan-* A. C. 358.

A. C. *templantes in precibus, adfuſi ſunt veſtigiis Augu-*
358. *ſti clementis, cuius proelia ſaepe comprrerant exitus habuiſſe felices. His ſequeſtratis, Limigantes quoque fortitudine ſuperauimus pari: interfectisque pluribus, alios periculi declinatio adegit ſuffugia petere latebrarum paluſtrium. Hisque ſecundo finitis euentu, lenitatis tempus aderat tempeſtiuae. Limigantes ad loca migrare compulimus longe diſcreta, ne in perniciem noſtrorum ſe commouere poſſent vlterius: et pepercimus plurimis; et Zizaim praefecimus liberis, dicatum nobis futurum et fidum, plus aeſtimantes creare, quam auferre barbaris regem: hoc decore augente ſollemnitatem, quod iiſdem quoque rector tributus, antehac electus eſt et acceptus. Quadruplex igitur praemium, quod vnus procinctus abſoluit, nos quaeſiuimus et reſp. primo vltione parta de graſſatoribus noxiis; deinde quod vobis abunde ſufficient ex hoſtibus captiui. His enim virtutem oportet eſſe contentam, quae ſudore quaeſiuit et dexteris. Nobis amplae facultates, opumque ſunt magni theſauri: integra omnium patrimonia, noſtri labores et fortitudo ſeruarint. Hoc enim boni Principis menti, hoc ſucceſſibus congruit proſperis. Poſtremo ego quoque hoſtilis vocabuli ſpolium prae me fero, ſecundi Sarmatici cognomentum, quod vos vnum idemque ſentientes, mihi (ne ſit arrogans dicere) merito tribuiſtis.*

Poſt hunc dicendi finem, concio omnis alacrior ſolito, aucta ſpe potiorum et lucris, vocibus feſtis in laudes Imperatoris adſurgens, deumque ex vſu teſtata, non poſſe Conſtantium vinci, tentoria repetit bidui laeta. Et reductus Imperator ad regiam, otioque bidui recreatus, Sirmium cum pompa triumphali regreſſus eſt, et militares numeri deſtinatas remearunt ſedes.

XIV. Hiſce

XIV. Hiſce iiſdem diebus Proſper, et Spectatus, atque Euſtathius legati ad Perſas vt ſupra docuimus miſſi, Cteſiphonta reuerſum regem adiere, litteras proferentes Imperatoris et munera: poſcebantque rebus integris pacem, et mandatorum memores nuſquam ab vtilitate Rom. rei maieſtateque diſcedebant, amicitiae foedus ſub hac lege firmari debere adſeuerantes, ne ſuper turbando Armeniae vel Meſopotamiae ſtatu quidquam moueretur. Diu igitur ibi morati, cum obſtinatiſſimum regem, niſi harum regionum dominio ſibi adiudicato, obdureſcentem ad ſuſcipiendam cernerent pacem, negotio redierunt infecto. Poſt quod, idipſum conditionum robore pari impetraturi, Lucillianus miſſus eſt comes, et Procopius tunc notarius, qui poſtea nodo quodam violentae neceſſitatis adſtrictus, ad res conſurrexit nouas. A. C. 358.

AMMIANI
MARCELLINI
RERVM GESTARVM
LIBER XVIII.

Iulianus C. Gallorum commodis conſulit, et vbique ab omnibus ius ſeruandum curat. C. I. *caſtellorum ad Rhenum quae receperat, moenia reparat: Rhenum tranſit, et hoſtili Alamanniae parte vaſtata V. Alamannorum reges ad pacem petendam et captiuos reddendos compellit.* II. *Barbationi magiſtro peditum et vxori eius cur capita abſciſſa ſint iuſſu Conſtantii A.* III. *Rex Perſarum Sapor Romanos totis viribus adgredi parat.* IV. *Antoninus protector cum ſuis omnibus ad Saporem transfugit: eumque in bellum Romanum ſponte iam motum impellit.* V. *Vrſicinus magiſter militum ex oriente euocatus, cum iam veniſſet in Thraciam, remittitur in Meſopotamiam: quo reuerſus, per Marcellinum Saporis aduentum explorat.* VI. *Sapor cum Chionitarum et Albanorum regibus Meſopotamiam intrat. Romani ſuos ipſi agros incendunt, agreſtes in oppida compellunt, ac citeriorem ripam Euphratis caſtellis praeſidiisque communiunt.* VII. *Septingenti equites Illyriciani necopinantes a Perſis coniiciuntur in fugam. Euadunt hinc Vrſicinus, inde Marcellinus.* VIII. *Deſcriptio Amidae, et quot tum ibi legiones ac turmae in praeſidio fuerint.* IX. *Sapor duo caſtella Romana in fidem recipit.* X.

A. C. 359. Haec per orbis varias partes vno eodemque anno ſunt geſta. At in Galliis cum in meliore ſtatu res eſſent, et Euſebium atque Hypatium fratres ſublimarent vocabula conſulum, Iulianus contextis ſucceſſibus clarus, apud hiberna, ſequeſtratis interim ſollicitudinibus bellicis, haud minore cura prouinciarum fortunis multa conducentia diſponebat: diligenter obſeruans

ſeruans ne quem tributorum ſarcina praegrauaret, ne- A. C.
ve potentia praeſumeret aliena, aut ii verſarentur in 359.
medio, quorum patrimonia publicae clades augebant, vel iudicum quiſquam ab aequitate deuiaret impune. Idque ea re leui labore correxit, quod ipſe iurgia dirimens, vbi cauſarum cogebat magnitudo vel perſonarum, erat indeclinabilis iuſtorum iniuſtorumque diſtinctor. Et licet multa ſint eius laudanda in huiuſmodi controuerſiis, vnum tamen ſufficiet poni, ad cuius ſimilitudinem acta vel dicta ſunt. Numerium Narbonenſis paullo ante rectorem accuſatum vt furem, inuſitato cenſorio vigore pro tribunali palam admiſſis volentibus audiebat: qui cum infitiatione defenderet obiecta, nec poſſet in quoquam confutari; Delphidius orator acerrimus vehementer eum impugnans, documentorum inopia percitus exclamauit: *Ecquis, florentiſſime Caeſar, nocens eſſe poterit vſquam, ſi negare ſuffecerit?* contra quem Iulianus prudenter motus ex tempore, *Ecquis*, ait, *innocens eſſe poterit, ſi accuſaſſe ſufficiet?* Et haec quidem et huiuſmodi multa ciuilia.

II. Egreſſurus autem ad procinctum vrgentem, cum Alamannorum pagos aliquos eſſe reputaret hoſtiles, et auſuros immania, ni ipſi quoque ad caeterorum ſternerentur exempla: haerebat anxius qua vi, qua celeritate, cum primum ratio copiam tribuiſſet, rumore praecurſo terras eorum inuaderet repentinus. Seditque tandem multa et varia cogitanti, id tentare, quod vtile probauit euentus. Hariobaudem vacantem tribunum fidei fortitudinisque notae, nullo conſcio, legationis ſpecie ad Hortarium miſerat regem iam pacatum, vt exinde facile ad collimitia progreſſus eorum, in quos erant arma protinus commouenda, ſcitari poſſit quid molirentur, ſermonis barbarici perquam gnarus. Quo fidenter ad haec patranda digreſſo, ipſe anni tempore opportuno, ad expeditionem

A. C. 359. nem vndique milite conuocato profectus, id inter potiſſima mature duxit implendum, vt ante proeliorum feruorem ciuitates multo ante exciſas introiret, receptaſque communiret: horrea quinetiam exſtrueret pro incenſis, vbi condi poſſet annona, a Britannis ſueta transferri. Et vtrumque perfectum et ſpe omnium citius. Nam et horrea veloci opere ſurrexerunt, alimentorumque in iiſdem ſatias condita: et ciuitates occupatae ſunt ſeptem; Caſtra Herculis, Quadriburgium, Triceſimae, Noueſium, Bonna, Antunnacum, et Bingio: vbi laeto quodam euentu etiam Florentius praefectus adparuit ſubito, partem militum ducens, et commeatuum perferens copiam ſufficientem vſibus longis. Poſt haec impetrata, reſtabat adigente neceſſitatum articulo, receptarum vrbium moenia reparari, nullo etiam tum interturbante: idque claris indiciis adparet, ea tempeſtate vtilitati publicae metu barbaros obediſſe, rectoris amore Romanos. Reges ex pacto ſuperioris anni aedificiis habilia multa ſuis miſere carpentis: et auxiliarii milites ſemper munia ſpernentes huiuſmodi, ad obſequendi ſedulitatem Iuliani blanditiis deflexi, quinquagenarias longioresque materias vexere ceruicibus ingrauate, et fabricandi miniſteriis opem maximam contulerunt. Quae dum diligenti maturantur effectu, Hariobaudes exploratis omnibus rediit, docuitque comperta. Poſt cuius adventum incitatis viribus omnes venere Mogontiacum: vbi Florentio et Lupicino, Seueri ſucceſſore, deſtinate certantibus per pontem illic conſtitutum tranſiri debere; renitebatur firmiſſime Caeſar, adſerens pacatorum terras non debere calcari, ne, vt ſaepe contigit per inciuilitatem militis occurrentia vaſtantis, abrupte foedera frangerentur. Alamanni tamen omnes, quos petebat exercitus, confine periculum cogitantes, Suomarium regem amicum nobis ex pactione praeterita monuerunt minaciter, vt a tranſitu Romanos

manos arceret. Eius enim pagi Rheni ripis vlterioribus adhaerebant. Quo teſtante reſiſtere ſolum non poſſe: in vnum coacta barbarica multitudo venit prope Mogontiacum, prohibitura viribus magnis exercitum, ne tranſmitteret flumen. Gemina itaque ratione viſum eſt habile quod ſuaſerat Caeſar, ne pacatorum terrae corrumperentur, neue renitente pugnaciſſima plebe, pons cum multorum diſcrimine iungeretur, iri in locum ad compaginandum pontem aptiſſimum. Quod hoſtes ſollertiſſime contemplati, per contrarias ripas leniter incedentes, vbi noſtros figere tentoria procul cernebant, ipſi quoque noctes agebant exſomnes, cuſtodientes peruigili ſtudio ne tranſitus tentaretur. Verum cum noſtri locum aduentarent prouiſum, vallo foſſaque quieuere circumdati: et adſcito Lupicino in conſilium, Caeſar certis imperauit tribunis, vt trecentenos pararent cum ſudibus milites expeditos, quid agi, quoue iri deberet penitus ignorantes. Et collecti nocte prouecta, impoſitique omnes, quos luſoriae naues quadraginta, quae tunc aderant ſolae, ceperunt, decurrere iubentur per flumen adeo taciti, vt etiam remi ſuſpenderentur, ne barbaros ſonitus excitaret vndarum: atque mentis agilitate et corporum, dum hoſtes noſtrorum ignes obſeruant, aduerſas perrumpere limitis ripas. Dum haec celerantur, Hortarius rex nobis antea foederatus, non nouaturus quaedam, ſed amicus finitimis quoque ſuis, reges omnes, et regales, et regulos ad conuiuium corrogatos retinuit, epulis aduſque vigiliam tertiam gentili more extentis: quos diſcedentes inde, caſu noſtri ex improuiſo adorti, nec interficere, nec corripere vllo genere potuerunt, tenebrarum equorumque adiumento, quo dubius impetus truſit abreptos: lixas vero vel ſeruos qui eos pedibus ſequebantur, niſi quos exemit diſcrimine temporis obſcuritas, occiderunt. Cognito denique Romanorum

A. C. 359.

A. C. 359. tranſitu, qui tunc perque expeditiones praeteritas ibi leuamen ſumere laborum opinabantur, vbi hoſtem contingeret inueniri: perculſi reges eorumque populi, qui pontem, ne ſtrueretur, ſtudio ſeruabant intento, metu exhorreſcentes diffuſe vertuntur in pedes: et indomito furore ſedato, neceſſitudines opeſque ſuas transferre longius feſtinabant. Statimque difficultate omni depulſa, ponte conſtrato, ſollicitarum gentium opinione praeuenta, viſus in barbarico miles, per Hortarii regna tranſibat intacta. Vbi vero terras infeſtorum etiam tum tetigit regum, vrens omnia rapiensque per medium rebellium ſolum graſſabatur intrepidus. Poſtque ſaepimenta fragilium penatium inflammata, et obtruncatam hominum multitudinem, viſosque cadentes multos, alioſque ſupplicantes, cum ventum fuiſſet ad regionem cui Capellatii, vel Palas nomen eſt, vbi terminales lapides Alamannorum et Burgundiorum confinia diſtinguebant, caſtra ſunt poſita: ea propter vt Macrianus et Hariobaudus germani fratres et reges, ſuſciperentur impauidi; qui propinquare ſibi perniciem ſentientes, venerant pacem anxiis animis precaturi. Poſt quos ſtatim rex quoque Vadomarius venit, cuius erat domicilium contra Rauracos: ſcriptiſque Conſtantii principis, quibus commendatus eſt artius, allegatis, leniter ſuſceptus eſt, vt decebat, olim ab Auguſto in clientelam rei Romanae ſuſceptus. Et Macrianus quidem cum fratre inter aquilas admiſſus et ſigna, ſtupebat armorum viriumque varium decus, viſa tunc primitus, proque ſuis orabat. Vadomarius vero noſtris coalitus, vtpote vicinus limiti, mirabatur quidem adparatum ambitioſi procinctus, ſed vidiſſe ſe talia ſaepe ab adoleſcentia meminerat prima. Libratis denique diu conſiliis, concordi adſenſione cunctorum, Macriano quidem et Hariobaudo pax eſt attributa: Vadomario vero, qui ſuam locaturus ſecuritatem in tuto, et legationis nomine preca-

precator venerat pro Vrio, et Vrſicino, et Veſtralpo A. C. 359.
regibus, pacem itidem obſecrans, interim reſponderi non poterat, ne, vt ſunt fluxioris fidei barbari, poſt abitum recreati noſtrorum, parum adquieſcerent per alios impetratis. Sed cum ipſi quoque miſſis legatis poſt meſſes incenſas et habitacula, captoſque plures et interfectos, ita ſupplicarent, tamquam ipſi haec deliquiſſent in noſtros; pacem conditionum ſimilitudine meruerunt. Inter quas id feſtinatum eſt maxime, vt captiuos reſtituerent omnes, quos rapuerant excurſibus crebris.

III. Haec dum in Galliis caeleſtis corrigit cura, in comitatu Auguſti turbo nouarum exoritur rerum, a primordiis leuibus ad luctus et lamenta progreſſus, in domo Barbationis pedeſtris militiae tunc rectoris, examen apes fecere perſpicuum. Superque hoc ei prodigiorum gnaros ſollicite conſulenti, diſcrimen magnum portendi reſponſum eſt, coniectura videlicet tali; quod hae volucres poſt compoſitas ſedes opeſque congeſtas, fumo pelluntur et turbulento ſonitu cymbalorum. Huic vxor erat Aſſyria nomine, nec taciturna, nec prudens: quae eo ad expeditionem profecto et multiplici metu ſuſpenſo, ob ea quae meminerat ſibi praedicta, perculſa vanitate muliebri, ancilla adſcita notarum perita, quam e patrimonio Silvani poſſederat, ad maritum ſcripſit intempeſtiue, velut flens obteſtansque ne poſt obitum Conſtantii propinquantem in imperium ipſe vt ſperabat admiſſus, deſpecta ſe anteponeret Euſebiae matrimonium tunc reginae, decore corporis inter multas feminas excellentis. Quibus litteris occulte quantum fieri potuit miſſis, ancilla quae domina dictante perſcripſerat, reverſis omnibus e procinctu, exemplum ferens ad Arbetionem noctis prima quiete confugit, auideque ſuſcepta, chartulam prodidit. Hocque indicio ille confiſus, vt erat ad criminandum aptiſſimus, principi detulit:

 tulit:

A. C. detulit: atque ex vſu nec mora vlla negotio tributa
559. nec quiete; Barbatio epiſtolam ſuſcepiſſe confeſſus, et mulier ſcripſiſſe documento conuicta non leui, ceruicibus interiere praeciſis. Hiſce punitis, quaeſtiones longe ſerpebant, vexatique multi nocentes ſunt, et innocentes. Inter quos etiam Valentinus ex primicerio protectorum tribunus, vt conſcius inter complures alios tortus aliquoties ſuperuixit, penitus quid erat geſtum ignorans. Ideoque ad iniuriae periculique compenſationem, ducis in Illyrico meruit poteſtatem. Erat autem idem Barbatio ſubagreſtis arrogantiſque propoſiti, ea re multis exoſus, quod et dum domeſticos protectores ſub Gallo regeret Caeſare, proditor erat et perfidus: et poſt eius exceſſum nobilioris militiae faſtu elatus, in Iulianum itidem Caeſarem paria confingebat, crebroque deteſtantibus bonis ſub Auguſti patulis auribus multa garriebat et ſaeua. Ignorans profecto vetus Ariſtotelis ſapiens dictum, qui Calliſthenem ſectatorem et propinquum ſuum ad regem Alexandrum mittens, ei ſaepe mandabat, vt quam rariſſime et iucunde apud hominem loqueretur, vitae poteſtatem et necis in acie linguae portantem. Ne ſit hoc mirum, homines profutura diſcernere nonnumquam et nocentia, quorum mentes cognatas caeleſtibus arbitramur, animalia ratione carentia ſalutem ſuam interdum alto tueri ſilentio ſolent: vt exemplum eſt hoc perquam notum. Linquentes Orientem anſeres ob calorem, plagamque petentes occiduam, cum montem penetrare coeperint Taurum aquilis abundantem; timentes fortiſſimas volucres, roſtra lapillis occludunt, ne eis eliciat vel neceſſitas extrema clangorem: iiſdemque collibus agiliore volatu tranſcurſis proiiciunt calculos, atque ita ſecurius pergunt.

IV. Dum apud Sirmium haec diligentia quaeruntur impenſa, Orientis fortuna periculorum terribiles tubas inflabat. Rex enim Perſidis ferarum gentium

quas

quas placarat adiumentis accinctus, augendique regni cupiditate ſupra homines flagrans, arma vireſque parabat et commeatus, conſilia tartareis manibus miſcens, et praeſtigiatores omnes conſulens de futuris: hiſque fatis collectis, peruadere cuncta prima verni temperie cogitabat. Et cum haec primo rumores, dein nuntii certi perferrent, omneſque ſuſpenſos adventantium calamitatum complicaret magna formido, comitatenſis fabrica eamdem incudem (vt dicitur) diu noctuque tundendo ad ſpadonum arbitrium, Imperatori ſuſpicaci ac timido intendebat Vrſicinum, velut vultus Gorgonei toruitatem: haec ſaepe taliaque replicans, quod interempto Siluano, quaſi paenuria meliorum ad tuendas partes Eoas denuo miſſus, altius anhelabat. Hac autem adſentandi nimia foeditate mercari complures nitebantur Euſebii fauorem, cubiculi tunc praepoſiti, apud quem (ſi vere dici debeat) multa Conſtantius potuit, antedicti magiſtri equitum ſalutem acriter impugnantis, ratione bifaria: quod omnium ſolus nec opis eius egebat vt caeteri, et domo ſua non cederet Antiochiae, quam moleſtiſſime flagitabat. Qui vt coluber copia virus exuberans, natorum multitudinem etiam tum aegre ſerpentium excitans ad nocendum, emittebat cubicularios iam adultos: vt inter miniſteria vitae ſecretioris, gracilitate vocis ſemper puerilis et blandae, apud principis aures nimium patulas exiſtimationem viri fortis inuidia gravi pulſarent: et breui iuſſa fecerunt. Horum et ſimilium taedio iuuat veterem laudare Domitianum, qui licet patris fratriſque diſſimilis memoriam nominis ſui inexpiabili deteſtatione perfudit; tamen receptiſſima inclaruit lege, qua minaciter interdixerat, ne intra terminos iuriſdictionis Romanae caſtraret quiſquam puerum: quod ni contigiſſet, quis eorum ferret examina, quorum paucitas difficile toleratur? Actum eſt tamen cautius, ne vt fingebat, rurſus accitus idem Vrſici-

A. C. 359.

A. C. Vrſicinus metu cuncta turbaret, ſed cum fors copiam
359. detuliſſet, raperetur ad mortem. Haec opperientibus illis, et ancipiti cogitatione diſtrictis, nobis apud Samoſatam, Commageni quondam regni clariſſimam ſedem, parumper morantibus, repente noui motus rumoribus denſis audiuntur et conſertis; quos docebit orationis progrediens textus.

V. Antoninus quidam ex mercatore opulento rationarius adparitor Meſopotamiae ducis, tunc protector, exercitatus et prudens, perque omnes illas notiſſimus terras, auiditate quorumdam nexus ingentibus damnis, cum iurgando contra potentes ſe magis magiſque iniuſtitia frangi contemplaretur, ad deferendam potioribus gratiam, qui ſpectabant negotium, inclinatis: ne contra acumina calcitraret, flexit ſe in blanditias molliores: confeſſuſque debitum, per colludia in nomen fiſci translatum, iamque auſurus immania, rimabatur tectius reip. membra totius: et vtriuſque linguae litteras ſciens, circa ratiocinia verſabatur, qui vel quarum virium milites vbi agant, vel procinctus tempore quos tuerentur deſcribens: itidem armorum et commeatuum copiae, aliaque vſui bello futura an abunde ſuppetant, indefeſſa ſcitatione percontans. Et cum totius Orientis didiciſſet interna, virorum ſtipendiique parte maxima per Illyricum diſtributa, vbi diſtinebatur ex negotiis ſeriis Imperator: adlapſuro iam praeſtituto die ſoluendae pecuniae, quam per ſyngrapham debere ſe confiteri vi metuque compulſus eſt, cum omnibus ſe proſpiceret vndique periculis opprimendum, largitionum Comite ad alterius gratiam infeſtius perurgente; fugam ad Perſas cum coniuge, liberis, et omni vinculo caritatum ingenti molimine conabatur. Atque vt lateret ſtationarios milites, fundum in Hiaſpide, qui locus Tigridis fluentis adluitur, pretio non magno mercatur. Hocque commento cum nullus cauſam veniendi ad extre-

mas

mas Romani limitis partes, iam poſſeſſorem cum plu- A. C. rimis auderet exigere, per familiares fidos peritoſque 359. nandi occultis ſaepe colloquiis cum Tamſapore habitis, qui tractus omnes aduerſos ducis poteſtate tunc tuebatur, et antea cognitus, miſſo a Perſicis caſtris auxilio virorum pernicium, lembis impoſitus, cum omni penatum dulcedine nocte concubia transfretat, re contraria, ſpecie Zopyri illius ſimilis Babylonii proditoris. Rebus per Meſopotamiam in hunc ſtatum deductis, Palatina cohors palinodiam in exitium concinens noſtrum, inuenit tandem anſam nocendi fortiſſimo viro, auctore et incitatore coetu ſpadonum: qui feri et acidi ſemper, carenteſque neceſſitudinibus caeteris, diuitias ſolas vt filiolas iucundiſſimas amplectuntur. Stetitque ſententia, vt Sabinianus vietus quidem ſenex et bene nummatus, ſed imbellis et ignavus, et ab impetranda magiſterii dignitate per obſcuritatem adhuc longe diſcretus, praeficiendus Eois partibus mitteretur: Vrſicinus vero curaturus pedeſtrem militiam, et ſucceſſurus Barbationi, ad comitatum reuerteretur, quo praeſens rerum nouarum auidus concitor, vt iactabant, a grauibus inimicis et metuendis inceſſeretur. Dum haec in caſtris Conſtantii quaſi per luſtra aguntur et ſcenam, et diribitores venumdatae ſubito poteſtatis pretium per potiores diffunditant domos, Antoninus ad regis hiberna perductus auenter ſuſcipitur: et apicis nobilitatus auctoritate (quo honore participantur menſae regales, et meritorum apud Perſas ad ſuadendum ferendaſque ſententias in concionibus ora panduntur) non contis, nec rymulco (vt aiunt) id eſt non flexiloquis ambagibus vel obſcuris, ſed velificatione plena in remp. ferebatur: eundemque incitans regem, vt quondam Maharbal lentitudinis increpans Annibalem, poſſe eum vincere, ſed victoria vti neſcire, adſidue praedicabat. Educatus enim in medio, vt rerum omnium gnarus, auditorum

A. C. 359. torum nactus vigiles ſenſus, et aurium delenimenta captantes, nec laudantium, ſed ſecundum Homericos Phaeacas cum ſilentio admirantium, iam inde quadrageſimi anni memoriam replicabat: poſt bellorum adſiduos caſus, et maxime apud Hileiam et Singaram, vbi acerrima illa nocturna concertatione pugnatum eſt, noſtrorum copiis ingenti ſtrage confoſſis, quaſi dirimente quodam medio feciali, Perſas nondum Edeſſam nec pontes Euphratis tetigiſſe victores: quos armipotentia fretos ſucceſſibuſque magnificis, ita dilataſſe decuerat rem, eo maxime tempore, quo diuturnis bellorum ciuilium motibus ſanguis utrimque Romani roboris fundebatur. His ac talibus ſubinde inter epulas ſobrius perfuga, vbi de adparatu bellorum et feriis rebus apud eos Graiorum more veterum conſultatur, regem incendebat ardentem, vt exacta hieme ſtatim arma, fretus fortunae ſuae magnitudine, concitaret: ipſe quoque in multis ac neceſſariis operam ſuam fidenter promittens.

VI. Sub iiſdem fere diebus Sabinianus adepta repentina poteſtate ſufflatus, et Ciliciae fines ingreſſus, deceſſori ſuo Principis litteras dedit hortantis, vt ad comitatum dignitate adficiendus ſuperiore citius properaret: eo neceſſitatum articulo, quo etiamſi apud Thulen moraretur Vrſicinus, acciri eum magnitudo rerum ratione probabili flagitabat; vtpote diſciplinae veteris, et longo vſu bellandi artis Perſicae ſcientiſſimum. Quo rumore prouinciis percitis, ordines ciuitatum et populi, decretis et acclamationibus denſis, iniecta manu detinebant penes ſe publicum defenſorem, memores quod relictus ad ſui tutelam cum inerti et vmbratili milite, nihil amiſerat per decennium: ſimul metuentes ſaluti, quod tempore dubio, remoto illo, aduenifſe hominem compererant inertiſſimum. Credimus, neque enim dubium eſt, per aërios tramites famam praepetem volitare, cuius indicio

cio haec geſta pandente, conſiliorum apud Perſas A. C. ſumma proponebatur: et multis vltro citroque delibe- 359. ratis placuit, Antonino ſuadente, vt Vrſicino procul amoto, deſpectoque nouello duce, poſthabitis ciuitatum pernicioſis obſidiis, perrumperetur Euphrates, ireturque prorſus: vt occupari poſſint prouinciae, fama celeritate praeuenta, omnibus ante bellis (niſi temporibus Gallieni) intactae, paceque longiſſima locupletes: cuius rei, proſperante deo, ductorem commodiſſimum fore ſpondebat. Laudato firmatoque concordi omnium voluntate conſilio, conuerſiſque vniuerſis ad ea quae erant citius congerenda, commeatus, milites, arma, caeteraque inſtrumenta, quae poſcebat procinctus aduentans, perpetua hieme parabantur. Nos interea paulliſper cis Taurum morati, ex imperio ad partes Italiae feſtinantes, prope flumen venimus Hebrum, ex Odryſarum montibus decurrentem: ibique Principis ſcripta ſuſcepimus, iubentia omni cauſatione poſthabita reuerti Meſopotamiam ſine adparitione, nullam expeditionem curaturi pericuioſam, ad alium omni poteſtate translata. Quod ideo per moleſtos formatores imperii ſtruebatur, vt ſi Perſae fruſtra habiti rediſſent ad ſua, ducis noui virtuti facinus adſignaretur egregium: ſi fortuna ſequior ingruiſſet, Vrſicinus reus proditor Reip. deferretur. Agitati igitur ſine rationibus, diu cunctati, reuerſique, faſtidii plenum Sabinianum inuenimus, hominem mediocris ſtaturae, et parui anguſtique animi, vix ſine turpi metu ſufficientem ad leuem conuiuii, nedum proelii ſtrepitum perferendum. Tamen quoniam ſpeculatores adparatus omnes apud hoſtes feruere conſtanti adſeueratione perfugis concinentibus adfirmabant, oſcitante homunculo Niſibin propere venimus vtilia paraturi, ne diſſimulantes obſidium Perſae ciuitati ſuperuenirent incautae. Dumque intra muros maturanda perurgerentur, fumus micanteſque ignes

A. C. 359. ignes adſidue a Tigride per caſtra Maurorum, et Siſara, et collimitia reliqua aduſque ciuitatem continui perlucebant ſolito crebriores, erupiſſe hoſtium vaſtatorias manus ſuperato flumine permonſtrantes. Qua cauſa ne occuparentur itinera, celeri curſu praegreſſi, cum ad ſecundum lapidem veniſſemus, liberali forma puerum Torquatum, vt coniectabamus, octennem, in aggeris medio vidimus eiulantem, ingenui cuiuſdam filium, vt aiebat: quem mater dum imminentium hoſtium terrore percita fugeret, impeditior trepidando reliquerat ſolum. Hunc dum imperatu ducis miſerati commotique, impoſitum equo prae me ferens ad ciuitatem reduco, cicumuallato murorum ambitu praedatores latius vagabantur. Et quia me obſidionales aerumnae terrebant, intra ſemiclauſam poſticam expoſito puero, noſtrorum agmen agilitate volucri repetebam exanimis: nec multum fuit quin caperer. Nam cum Abdigidum quemdam tribunum fugientem cum calone ala ſequeretur hoſtilis, lapſoque per fugam domino ſeruum deprehenſum, cum ego rapido ictu tranſirem, interrogaſſent, quiſnam prouectus ſit iudex, audiſſentque Vrſicinum paullo ante vrbem ingreſſum, montem Izalam petere: occiſo indice, in vnum quaeſiti complures nos irrequietis curſibus ſectabantur. Quos cum iumenti agilitate praegreſſus, apud Amudim munimentum infirmum diſperſis per pabulum equis recubantes noſtros ſecurius inueniſſem, porrecto extentius brachio, et ſummitatibus ſagi contortis elatius, adeſſe hoſtes ſigno ſolito demonſtrabam: iiſdemque iunctus impetu communi ferebar, equo iam fatiſcente. Terrebat autem nos plenilunium noctis, et planities ſupina camporum, nulla, ſi occupaſſet artior caſus, latibula praebere ſufficiens; vbi nec arbores, nec frutecta, nec quidquam praeter herbas humiles viſebatur. Excogitatum eſt ergo, vt ardente ſuperpoſita lampade, et

circum-

circumligata ne rueret, iumentum ſolum quod eam vehebat, ſolutum ſine rectore laeuorſum ire permitteretur, cum nos ad montanos exceſſus dextra poſitos tenderemus: vt praelucere ſebalem facem duci lenius gradienti Perſae credentes, eum tenerent potiſſimum curſum: quod niſi fuiſſet praeuiſum, circumventi et capti ſub ditionem veniſſemus hoſtilem. Hoc extracti periculo, cum ad nemoroſum quemdam locum vineis arbuſtiſque pomiferis conſitum, Meiacarire nomine veniſſemus, cui fontes dedere vocabulum gelidi, lapſis accolis omnibus, ſolum in remoto ſeceſſu latentem inuenimus militem: qui oblatus duci, et loquutus varia prae timore, ideoque ſuſpectus, adigente metu qui intentabatur, pandit rerum integram fidem: docetque quod apud Pariſios natus in Galliis, et equeſtri militans turma, vindictam quondam commiſſi facinoris timens, ad Perſas abierat profugus; exindeque morum probitate ſpectata ſortita coniuge, liberiſque ſuſceptis, ſpeculatorem ſe miſſum ad noſtra, ſaepe veros nuntios reportaſſe. At nunc ſe a Tamſapore et Nohodare optimatibus miſſum, qui cateruas ductauerant praedatorum, ad eos redire quae didicerat perlaturum. Poſt haec, adiectis quae agi in parte diuerſa norat, occiditur. Proinde curarum creſcente ſollicitudine, inde paſſibus citis Amidam pro temporis copia venimus, ciuitatem poſtea ſequutis cladibus inclytam. Quo reuerſis exploratoribus noſtris, in vaginae internis notarum figuris membranam reperimus ſcriptam, a Procopio ad nos perferri mandatam, quem legatum ad Perſas antea miſſum cum comite Lucilliano praedixi: haec conſulto obſcurius indicantem, ne captis baiulis, ſenſuque intellecto ſcriptorum, excitaretur materia funeſtiſſima: *Amandatis procul Graiorum legatis, forſitan et necandis, rex longaeuus non contentus Helleſponto, iunctis Granici et Ryndaci pontibus, Aſiam cum numeroſis popu-* A. C. 359.

 lis

A. C. *lis peruaſurus adueniet, ſuopte ingenio irritabilis et*
359. *aſperrimus, auctore et incenſore Hadriani quondam Romani Principis ſucceſſore: actum et conclamatum eſt, ni cauerit Graecia.* Qui textus ſignificabat Perſarum regem, tranſitis fluminibus Anzaba et Tigride, Antonino hortante dominium Orientis adfectare totius. His ob perplexitatem nimiam aegerrime lectis, conſilium ſuſcipitur prudens. Erat eo tempore Satrapa Corduenae, quae obtemperabat poteſtati Perſarum, Iouinianus nomine adpellatus, in ſolo Romano aduleſcens, nobiſcum occulte ſentiens: ea gratia quod obſidatus forte in Syriis detentus, et dulcedine liberalium ſtudiorum illectus, remeare ad noſtra ardenti deſiderio geſtiebat. Ad hunc miſſus ego cum centurione quodam fidiſſimo, exploratius noſcendi gratia quae gerebantur, per auios montes anguſtiasque praecipites veni. Viſuſque et agnitus, comiterque ſuſceptus, cauſam praeſentiae meae vni illi confeſſus, adiuncto taciturno aliquo locorum perito, mittor ad praecelſas rupes exinde longe diſtantes: vnde niſi oculorum deficeret acies, ad quinquageſimum vſque lapidem quoduis etiam minutiſſimum adparebat. Ibi morati integrum biduum, cum ſol tertius adfulſiſſet, cernebamus terrarum omnes ambitus ſubiectos, quos horizontas adpellamus, agminibus oppletos innumeris, et antegreſſum regem veſtis claritudine rutilantem. Quem iuxta laeuus incedebat Grumbates Chionitarum rex, aetate quidem media, rugoſiſque membris, ſed mente quadam grandifica, multiſque victoriarum inſignibus nobilis: dextera rex Albanorum, pari loco atque honore ſublimis: poſt duces varii auctoritate et poteſtatibus eminentes: quos ordinum omnium multitudo ſequebatur, ex vicinarum gentium roboribus lecta, ad tolerandam rerum aſperitatem diuturnis caſibus erudita. Quouſque nobis Doriſcum Thraciae oppidum, et agminatim intra conſaepta

ſaepta exercitus recenſitos Graecia fabuloſa narrabis? A. C. cum nos cauti, vel vt verius dixerim, timidi nihil 359. exaggeremus, praeter ea quae fidei teſtimonia neque dubia, neque incerta monſtrarunt.

VII. Poſtquam reges Nineue Adiabene ingenti ciuitate tranſmiſſa, in medio pontis Anzabae hoſtiis caeſis extisque proſperantibus tranſiere laetiſſimi, coniectantes nos reſiduam plebem omnem aegre penetrare poſt triduum poſſe, citius exinde ad ſatrapen reuerſi quieuimus, hoſpitalibus officiis recreati. Vnde per loca itidem deſerta et ſola, magno neceſſitatis ducente ſolatio, celerius quam potuit ſperari reuerſi, confirmauimus animos haeſitantium, vnum e naualibus pontem tranſiſſe reges abſque vlla circuitione perdoctos. Extemplo igitur equites citi mittuntur ad Caſſianum Meſopotamiae ducem, rectoremque prouinciae tunc Euphronium, compulſuri agreſtes cum familiis et pecoribus vniuerſis ad tutiora tranſire, et agiliter deſeri Carras oppidum, inualidis circumdatum muris: ſuper his campos omnes incendi, ne pabulorum ſuppeteret copia. Et imperatis ſine mora completis, iniecto igne, furentis elementi vis maxima frumenta omnia, cum iam ſtipula flauenti turgerent, herbaſque pubentes ita contorruit, vt adusque Euphratem ab ipſis marginibus Tigridis nihil viride cerneretur. Tunc exuſtae ſunt ferae complures, maximeque leones per ea loca ſaeuientes immaniter, conſumi vel caecari ſueti paullatim hoc modo. Inter harundineta Meſopotamiae fluminum et frutecta leones vagantur innumeri, clementia hiemis ibi molliſſimae ſemper innocui. At vbi ſolis radiis exarſerit tempus, in regionibus aeſtu ambuſtis, vapore ſideris et magnitudine culicum agitantur, quorum examinibus per eas terras referta ſunt omnia. Et quoniam oculos quaſi humida et lucentia membra eaedem adpetunt volucres, palpebrarum libramentis mordicus inſidentes,

 iidem

A. C. iidem leones cruciati diutius, aut fluminibus merſi
359. ſorbentur, ad quae remedii cauſa confugiunt, aut amiſſis oculis, quos vnguibus crebro lacerantes effodiunt, immanius efferaſcunt: quod ni fieret, vniuerſus Oriens huiuſmodi beſtiis abundaret. Dum campi cremantur (vt dictum eſt) tribuni cum protectoribus miſſi, citeriores ripas Euphratis caſtellis, et praeacutis ſudibus, omnique praeſidiorum genere communibant, tormenta, qua non erat voraginoſum, locis opportunis aptantes. Dum haec celerantur, Sabinianus inter rapienda momenta periculorum communium lectiſſimus moderator belli interneciui, per Edeſſena ſepulcra, quaſi fundata cum mortuis pace nihil formidans, more vitae remiſſioris fluxius agens, militari pyrricha ſonantibus modulis pro hiſtrionicis geſtibus in ſilentio ſummo delectabatur, ominoſo ſane et incepto et in loco. Cum haec et huiuſmodi facta dictuque triſtia futuros praenuntiant motus, vitare optimum quemque debere ſaeculi progreſſione diſcamus. Interea reges Niſibi proſtratione vili tranſmiſſa, incendiis arida nutrimentorum varietate creſcentibus, fugitantes inopiam pabuli, ſub montium pedibus per valles gramineas incedebant. Cumque Bebaſen villam veniſſent, vnde ad Conſtantinam vſque oppidum, quod centeſimo lapide diſparatur, areſcunt omnia ſiti perpetua, niſi quod in puteis aqua reperitur exilis; quid agerent diu cunctati, iamque ſuorum duritiae fiducia tranſituri, exploratore fido docente, cognoſcunt Euphratem niuibus tabefactis inflatum, late fuſis gurgitibus euagari: ideoque vado nequaquam poſſe tranſiri. Conuertuntur ergo ad ea, quae amplectenda fortuita daret occaſio, ſpe concepta praeter opinionem excluſi: ac propoſito pro abrupto rerum praeſentium ſtatu vrgenti conſilio, Antoninus dicere quid ſentiat iuſſus orditur, flecti iter ſuadens in dexterum latus, vt per longiorem circuitum, omnium rerum vſu regionum feraci-

feracium, et conſideratione ea qua rectus pergeret ho- A. C.
ſtis adhuc intactarum, caſtra duo praeſidiaria Barzala 359.
et Laudias peterentur ſeſe ductante: vbi tenuis fluuius prope originem et anguſtus, nulliſque adhuc aquis aduenis adoleſcens, facile penetrari poterit vt vadoſus. His auditis, laudatoque ſuaſore, et iuſſo ducere qua norat, agmina cuncta ab inſtituto itinere conuerſa praeuium ſequebantur.

VIII. Quo certis ſpeculationibus cognito, nos diſpoſuimus properare Samoſata, vt ſuperato exinde flumine, pontiumque apud Zeugma et Caperſana iuncturis abſciſſis, hoſtiles impetus, ſi iuuiſſet fors vlla, repelleremus. Sed contigit atrox et ſilentio omni dedecus obruendum. Namque duarum turmarum equites circiter ſeptingenti, ad ſubſidium Meſopotamiae recens ex Illyrico miſſi, enerues et timidi, praeſidium per eos traductus agentes, nocturnaſque paventes inſidias, ab aggeribus publicis veſperi, quando cuſtodiri magis omnes tramites conueniret, longius diſcedebant. Hocque obſeruato, eos vino oppreſſos et ſomno, viginti millia fere Perſarum, Tamſapore et Nohodare ductantibus, nullo proſpiciente tranſgreſſa, poſt tumulos celſos vicinos Amidae occultabantur armata. Moxque (vt dictum eſt) cum abituri Samoſatam luce etiam tum dubia pergeremus, ab alta quadam ſpecula radiantium armorum ſplendore praeſtricti, hoſtesque adeſſe excitatius clamitantes, ſigno dato quod ad proelium ſolet hortari, reſtitimus conglobati: nec fugam capeſſere, cum eſſent iam in contuitu qui ſectarentur, nec congredi cum hoſte, equitatu et numero praeualente, metu indubitatae mortis cautum exiſtimantes. Denique ex vltima neceſſitate manibus iam conferendis, cum quid agi oporteat cunctaremur, occiduntur quidam noſtrorum temere procurſantes: et vrgente vtraque parte, Antoninus ambitioſe praegrediens agmina, ab Vrſicino agni-

A. C. tus, et obiurgatorio ſono vocis increpitus, proditor-
359. que et nefarius adpellatus, ſublata tiara, quam capiti ſummo ferebat honoris inſigne, deſiluit equo: curvatiſque membris, humum vultu paene contingens, ſalutauit patronum adpellans et dominum, manus poſt terga connectens, quod apud Aſſyrios ſupplicis indicat formam: Et, *ignoſce mihi*, inquit, *ampliſſime comes, neceſſitate non voluntate ad haec quae noui ſceleſta prolapſo: egere me praecipitem flagitatores, vt noſti: quorum auaritiae ne tua quidem excelſa illa fortuna, propugnans miſeriis meis, potuit refragari.* Simul haec dicens, e medio proſpectu abſceſſit, non auerſus, ſed dum euaneſceret verecunde retrogradiens, et pectus oſtentans. Quae dum in curriculo ſemihorae aguntur, poſtſignani noſtri, qui tenebant editiora collis, exclamant aliam cataphractorum multitudinem equitum pone viſam, celeritate quammaxima propinquare. Atque vt in rebus ſolet adflictis, ambigentes cuinam deberet aut poſſet occurri, trudente pondere plebis immenſae, paſſim qua cuique proximum videbatur, diffundimur vniuerſi. Dumque ſe quiſque expedire diſcrimine magno conatur, ſparſim diſiecti hoſti concurſatori miſcemur. Itaque ſpreta iam viuendi cupiditate fortiter decernentes, ad ripas pellimur Tigridis alte exciſas. Vnde quidam praecipites pulſi, implicantibus armis haeſerunt, vbi vadoſus eſt amnis: alii lacunarum hauſti vertigine vorabantur: nonnulli cum hoſte congreſſi, vario euentu certabant: quidam cuneorum denſitate perterriti, petebant proximos Tauri montis exceſſus. Inter quos dux ipſe agnitus, pugnatorumque mole circumdatus, cum Aiadaithe tribuno, caloneque vno, equi celeritate ereptus abſceſſit. Mihi dum auius ab itinere comitum quid agerem circumſpicio, Verennianus domeſticus protector occurrit, femur ſagitta confixus: quam dum auellere obteſtante collega conarer; cinctus

ctus vndique antecedentibus Perſis, ciuitatem petebam A. C.
anhelo curſu rependo, ex eo latere quo inceſſebamur, 359.
in arduo ſitam, vnoque adſcenſu peranguſto meabilem, quem ſciſſis collibus molinae ad calles artandas aedificatae, denſius conſtringebant. Hic miſti cum Perſis, eodem ictu procurrentibus ad ſuperiora nobiſcum, aduſque ortum alterius ſolis immobiles ſtetimus, ita conferti, vt caeſorum cadauera multitudine fulta reperire ruendi ſpatium nuſquam poſſent: vtque miles ante me quidam diſcriminato capite, quod in aequas partes ictus gladii fiderat validiſſimus, in ſtipitis modum vndique coartatus haereret. Et licet multiplicia tela, per tormentorum omnia genera volarent e propugnaculis, hoc tamen periculo murorum nos propinquitas eximebat: tandemque per poſticam ingreſſus, refertam inueni confluente ex finitimis virili et muliebri ſexu. Nam et caſu illis ipſis diebus, in ſuburbanis peregrina commercia circumacto anno ſolita celebrari, multitudo conuenarum augebat agreſtium. Interea ſonitu vario cuncta miſcentur, partim amiſſos gementibus, aliis cum exitio ſauciis, multis caritates diuerſas, quas prae anguſtiis videre non poterant, inuocantibus.

IX. Hanc ciuitatem olim perquam breuem, Caeſar etiam tum Conſtantius, vt accolae ſuffugium poſſint habere tutiſſimum, eo tempore quo Antoninupolim oppidum aliud ſtruxit, turribus circumdedit amplis et moenibus: locatoque ibi conditorio muralium tormentorum, fecit hoſtibus formidatam, ſuoque nomine voluit adpellari. Et a latere quidem auſtrali, geniculato Tigridis meatu ſubluitur propius emergentis: qua Euri opponitur flatibus, Meſopotamiae plana deſpectat: vnde Aquiloni obnoxia eſt, Nymphaeo amni vicina, verticibus Taurinis vmbratur, gentes Tranſtigritanas dirimentibus et Armeniam: ſpiranti Zephyro contrauerſa Gumathenam contingit, regio-

A. C. nem vberem et cultu iuxta fecundam: in qua vicus
359. eſt Abarne nomine, ſoſpitalium aquarum lauacris calentibus notus. In ipſo autem Amidae meditullio ſub arce fons diues exundat, potabilis quidem, ſed vaporatis aeſtibus nonnumquam faetens. Cuius oppidi praeſidio erat ſemper quinta Parthica legio deſtinata, cum indigenarum turma non contemnenda. Sed tunc ingruentem Perſarum multitudinem ſex legiones raptim percurſis itineribus antegreſſae, muris adſtitere firmiſſimis; Magnentiaci et Decentiaci, quos poſt conſummatos ciuiles procinctus, vt fallaces et turbidos ad Orientem venire compulit Imperator, vbi nihil praeter bella timetur externa: et Triceſimani Decimanique Fortenſes, et ſuperuentores atque praeventores cum Æliano iam comite, quos tirones tum etiam nouellos, hortante memorato adhuc protectore erupiſſe a Singara, Perſaſque fuſos in ſomnum retulimus trucidaſſe complures. Aderat comitum quoque ſagittariorum pars maior, equeſtres videlicet turmae ita cognominatae, vbi merent omnes ingenui barbari, armorum viriumque firmitudine inter alios eminentes.

X. Haec dum primi impetus turbo conatibus agitat inſperatis, rex cum populo ſuo gentibuſque quas ductabat, a Bebaſe loco itinere flexo dextrorſus, vt monuerat Antoninus, per Horren et Meiacarire et Charcha, vt tranſiturus Amidam, cum prope caſtella Romana veniſſet, quorum vnum Reman, alterum Buſan adpellatur, perfugarum indicio didicit, multorum opes illuc translatas ſeruari, vt in munimentis praecelſis et fidis: additumque eſt, ibi cum ſuppellectili pretioſa inueniri feminam pulcram cum filia paruula, Craugaſii Niſibeni cuiuſdam vxorem, in municipali ordine genere, fama, potentiaque circumſpecti. Auiditate itaque rapiendi aliena feſtinans, petit impetu fidenti caſtella: vnde ſubita animi conſternatione

tione defenſores armorum varietate praeſtricti, ſe A. C. cunctosque prodidere, qui ad praeſidia confugerunt, 359. et digredi iuſſi, confeſtim claues obtulere portarum: patefactiſque aditibus, quidquid ibi congeſtum erat eruitur: et productae ſunt attonitae metu mulieres, et infantes matribus implicati, graues aerumnas inter initia tenerioris aetatis experti. Cumque rex, percontando cuiusnam coniunx eſſet, Craugaſii compeeriſſet, vim in ſe metuentem prope venire permiſit intrepidam, et viſam opertamque abſque labra ipſa atro velamine, certiore iam ſpe mariti recipiendi, et pudoris inuiolati manſuri, benignius confirmauit. Audiens enim coniugem miro eius amore flagrare, hoc praemio Niſibenam ſe proditionem mercari poſſe arbitrabatur. Inuentas tamen alias quoque virgines Chriſtiano ritu cultui diuino ſacratas, cuſtodiri intactas, et religioni ſeruire ſolito more, nullo vetante praecepit: lenitudinem profecto in tempore ſimulans: vt omnes quos antehac diritate crudelitateque terrebat, ſponte ſua metu remoto venirent, exemplis recentibus docti, humanitate eum et moribus iam placidis magnitudinem temperaſſe fortunae.

AMMIANI MARCELLINI RERVM GESTARVM. LIBER XIX.

Sapor, dum Amidenſes ad deditionem hortatur, a praeſidiariis ſagittis et tragulis petitur. Idem dum tentat Grumbates rex, filius eius interficitur. C. I. *Amida circumſidetur, et intra biduum bis oppugnatur a Perſis.* II. *Vrſicinus noctu obſidentibus ſuperuenire fruſtra conatur, Sabiniano magiſtro militum repugnante.* III. *Peſtilentia Amidae orta intra decimum diem exiguo imbre ſedatur. Et de cauſis ac generibus peſtilentiae.* IV. *Amida hinc circum muros, inde per ſubterraneos fornices duce transfuga oppugnatur.* V. *Gallicanarum legionum eruptio, Perſis exitiabilis.* VI. *Turres et alia opera vrbis muris admouentur; incenduntur a Romanis.* VII. *Amida per celſos aggeres muris proximos tentatur a Perſis ac inuaditur. Marcellinus poſt captam vrbem nocte euadit, ac fuga Antiochiam petit.* VIII. *Amidae ex ducibus Rom. alii ſupplicio adfecti, alii vincti. Craugaſius Niſibenus deſiderio vxoris captiuae transfugit ad Perſas.* IX. *Plebs Rom. inopiam frumenti metuens ſeditiones mouet.* X. *Limigantes Sarmatae dum ſimulata petitione pacis deceptum imperatorem inuadunt, maxima ſuorum ſtrage reprimuntur.* XI. *Laeſae maieſtatis multi arceſſiti atque damnati.* XII. *Lauricius Comes Iſaurorum latrocinia compeſcit.* XIII.

A. C. 359. Hoc miſerae noſtrorum captiuitatis euentu rex laetus, ſucceſſuſque opperiens ſimiles, egreſſus exinde paullatimque incedens, Amidam die tertio venit. Cumque primum aurora fulgeret, vniuerſa quae videri poterant armis ſtellantibus coruſcabant, ac ferreus equitatus campos oppleuit et colles. Inſidens autem

autem equo, ante alios celſior ipſe praeibat agmini- A. C.
bus cunctis, aureum capitis arietini figmentum inter- 359.
ſtinctum lapillis pro diademate geſtans, multiplici vertice dignitatum et gentium diuerſarum comitatu ſublimis. Satiſque eum conſtabat colloquio tenus defenſores moenium tentaturum, alioſum Antonini conſilio feſtinantem. Verum caeleſte numen, vt Romanae rei totius aerumnas intra vnius regionis concluderet ambitum, adegerat in immenſum ſe extollentem, credentemque quod viſo ſtatim obſeſſi omnes metu exanimati, ſupplices venirent in preces. Portis obequitabat, comitante cohorte regali: qui dum ſe prope confidentius inſerit, vt etiam vultus eius poſſit aperte cognoſci, ſagittis miſſilibuſque caeteris ob decora petitus inſignia, corruiſſet, ni puluere iaculantium adimente conſpectum, parte indumenti tragulae ictu diſciſſa, editurus poſtea ſtrages innumeras euaſiſſet. Hinc quaſi in ſacrilegos violati ſaeuiens templi, temeratumque tot regum et gentium dominum praedicans, eruendae vrbis adparatu niſibus magnis inſtabat: et orantibus potiſſimis ducibus, ne profuſus in iram a glorioſis deſciſceret coeptis, leni ſummatum petitione placatus, poſtridie quoque ſuper deditione moneri decreuerat defenſores. Ideoque cum prima lux aduenîſſet, rex Chionitarum Grumbates fidenter eam operam nauaturus tendebat ad moenia, cum manu promptiſſima ſtipatorum: quem vbi venientem iam telo forte contiguum contemplator peritiſſimus aduertiſſet, contorta balliſta filium eius primae pubis aduleſcentem lateri paterno haerentem, thorace cum pectore perforato profudit, proceritate et decore corporis aequalibus anteſtantem. Cuius occaſu in fugam dilapſi populares eius omnes, mox que ne raperetur ratione iuſta regreſſi, numeroſas gentes ad arma clamoribus diſſonis concitarunt: quarum concurſu ritu grandinis hinc inde conuolantibus telis, atrox committitur pugna.

Et

A. C. Et poſt interneciua certamina aduſque finem diei pro-
359. tenta, cum iam noctis eſſet initium, per aceruos caeſorum et ſcaturigines ſanguinis aegre defenſum caligine tenebrarum extrahitur corpus; vt apud Troiam quondam ſuper comite Theſſali ducis exanimi acies Marte acerrimo conflixerunt. Quo funere regia maeſta, et optimatibus vniuerſis cum parente ſubita clade perculſis, indicto iuſtitio iuuenis nobilitate commendabilis et dilectus, ritu nationis propriae lugebatur. Itaque vt armari ſolebat elatus, in amplo quodam ſuggeſtu locatur et celſo: circaque eum lectuli decem ſternuntur, figmenta vehentes hominum mortuorum, ita curate pollincta, vt imagines eſſent corporibus ſimiles iam ſepultis: ac per dierum ſpatium ſeptem, viri quidem omnes per contubernia et manipulos epulis indulgebant ſaltando, et cantando triſtia quaedam genera naeniarum, regium iuuenem lamentantes. Feminae vero miſerabili planctu, in primaeuo flore ſucciſam ſpem gentis ſolitis fletibus conclamabant; vt lacrymare cultrices Veneris ſaepe ſpectantur in ſollemnibus Adonidis ſacris, quod ſimulacrum aliquod eſſe frugum adultarum religiones myſticae docent.

II. Poſt incenſum corpus, oſſaque in argenteam vrnam coniecta, quae ad gentem humo mandanda portari ſtatuerat pater; agitata ſumma conſiliorum placuerat, buſto vrbis ſubuerſae expiare perempti iuuenis manes: nec enim Grumbates inulta vnici pignoris vmbra ire vltra patiebatur. Biduoque ad otium dato, ac miſſis abunde qui pacis modo patentes agros pingues cultoſque vaſtarent, quinquies ordine multiplicato ſcutorum cingitur ciuitas: ac tertiae principio lucis coruſci globi turmarum impleuerunt cuncta, quae proſpectus humanus potuit vndique contueri: et ſorte loca diuiſa clementi gradu incedentes ordines occuparunt. Perſae omnes murorum ambitus obſidebant. Pars quae orientem ſpectabat, Chionitis eue-

nit,

euenit, qua funeſtus nobis ceciderat adoleſcens. Ver- A. C.
tae meridiano lateri ſunt deſtinati: tractum ſeruabant 359.
ſeptemtrionis Albani: occidentali portae oppoſiti ſunt Segeſtani, acerrimi omnium bellatores: cum quibus elata in arduum ſpecie elephantorum agmina, rugoſis horrenda corporibus, leniter incedebant armatis onuſta, vltra omnem diritatem taetri ſpectaculi formidanda, vt retulimus ſaepe. Cernentes populos tam indimenſos, ad orbis Romani incendium diu quaeſitos, in noſtrum conuerſos exitium; ſalutis rata deſperatione glorioſos vitae exitus deinde curabamus, iamque omnibus nobis optatos. A ſole itaque orto vſque diei vltimum acies immobiles ſtabant vt fixae, nullo variato veſtigio, nec ſonitu, vel equorum audito hinnitu: eademque figura digreſſi qua venerant, cibo recreati et ſomno, cum ſupereſſet exiguum noctis, aeneatorum clangore ductante, vrbem vt mox caſuram terribili corona cinxerunt. Vixque vbi Grumbates haſtam infectam ſanguine ritu patrio noſtrique more coniecerat fecialis, armis exercitus concrepans inuolat in muros: confeſtimque lacrymabilis belli turbo crudeſcit, rapido turmarum proceſſu in procinctum alacritate omni tendentium, et contra acri intentaque occurſatione noſtrorum. Proinde diffractis capitibus multos hoſtium ſcorpionum iactu moles ſaxeae colliſerunt: alii traiecti ſagittis, pars confixi tragulis humum corporibus obſtruebant; vulnerati alii ſocios fuga praecipiti repetebant. Nec minores in ciuitate luctus aut mortes, ſagittarum creberrima nube auras ſpiſſa multitudine obumbrante, tormentorumque machinis, quae direpta Singara poſſederant Perſae, vulnera inferentibus plura. Namque viribus collectis propugnatores, omiſſa viciſſim certamina repetentes, in maximo defendendi ardore ſaucii perniciose cadebant, aut laniati, voluendo ſtantes proxime ſubuertebant, aut certe ſpicula membris infixa viuen-

A. C. tes adhuc vellendi peritos quaeritabant. Ita ſtrages
359. ſtragibus implicatas, et ad extremum vſque diei productas, ne veſpertinae quidem hebetauerant tenebrae: ea re quod obſtinatione vtrimque magna decernebatur. Agitatis itaque ſub onere armorum vigiliis, reſultabant altrinſecus exortis clamoribus colles: noſtris virtutes Conſtantii Caeſaris extollentibus, vt domini rerum et mundi: Perſis Saporem et Saanſaan adpellantibus et Pyroſen quod rex regibus imperans, et bellorum victor interpretatur. Ac priuſquam lux occiperet, ſigno per lituos dato, ad feruorem ſimilium proeliorum excitae vndique inaeſtimabiles copiae in modum alituum ferebantur: vnde longe ac late proſpici poterat, campis et conuallibus nihil praeter arma micantia ferarum gentium demonſtrantibus. Moxque clamore ſublato, cunctis temere prorumpentibus, telorum vis ingens volabat e muris: vtque opinari dabatur, nulla fruſtra mittebantur, inter hominum cadentia denſitatem. Tot enim nos circumſtantibus malis, non obtinendae cauſa ſalutis, vt dixi, ſed fortiter moriendi ſtudio flagrabamus: et a diei principio aduſque lucem obſcuram neutrubi proelio inclinato, ferocius quam conſultius pugnabatur. Exſurgebant enim ruentium ferientiumque clamores, vt prae alacritate conſiſtere ſine vulnere quiſquam vix poſſit. Tandemque nox finem caedibus fecit, et ſatias aerumnarum indutias partibus dederat longiores. Vbi enim quieſcendi nobis tempus eſt datum, exiguas quae ſupererant vires continuus cum inſomnia labor abſumpſit, ſanguine et pallente exſpirantium facie perterrente, quibus ne ſuprema quidem humandi ſolatia tribui ſinebant anguſtiae ſpatiorum, intra ciuitatis ambitum non nimium amplae legionibus ſeptem, et promiſcua aduenarum ciuiumque ſexus vtriuſque plebe, et militibus aliis paucis aduſque numerum millium xx. concitis incluſis. Medebatur ergo ſuis quiſque vulneri-

vulneribus pro poſſibilitate vel curantium copia: cum A. C.
quidam grauiter ſaucii cruore exhauſto ſpiritus relu- 359.
ctantes efflarent: alii confoſſi mucronibus proſtrati, animis in ventum ſolutis proiiciebantur exſtincti: aliquorum foratis vndique membris mederi periti vetabant, ne offenſionibus caſſis animae vexarentur adflictae: nonnulli vellendis ſagittis in ancipiti curatione grauiora morte ſupplicia perferebant.

III. Dum apud Amidam hac partium deſtinatione pugnatur, Vrſicinus maerens quod ex alterius pendebat arbitrio, auctoritatis tunc in regendo milite potioris Sabinianum, etiam tum ſepulcris haerentem crebro monebat, vt compoſitis velitaribus cunctis, per imos pedes montium occultis itineribus properarent: quo leuium armorum auxilio, ſi qua fors iuuiſſet, ſtationibus interceptis, nocturnas hoſtium adgrederentur excubias, quae ingenti circuitu vallauerant muros, aut laceſſitionibus crebris occuparent obſidioni fortiter adhaerentes. Quibus Sabinianus renitebatur vt noxiis, palam quidem litteras imperiales praetendens, intacto vbique milite, quidquid geri potuiſſet, impleri debere aperte iubentes: clam vero corde altiſſimo retinens, ſaepe in comitatu ſibi mandatum, vt anſam omnem adipiſcendae laudis deceſſori ſuo ardenti ſtudio gloriae circumcideret, etiam ex republica proceſſuram. Adeo vel cum exitio prouinciarum feſtinabatur, ne bellicoſus homo memorabilis alicuius facinoris auctor nuntiaretur aut ſocius. Ideoque his attonitus malis, exploratores ad nos ſaepe mittendo (licet ob cuſtodias artas nullus facile oppidum poterat introire) et vtilia agitando complura nihil proficiens, viſebatur vt leo magnitudine corporis et toruitate terribilis, incluſos intra retia catulos periculo ereptum ire non audens, vnguibus ademptis et dentibus.

IV. Sed in ciuitate, vbi ſparſorum per vias cadaverum multitudo humandi officia ſuperaret, peſtilentia

A. C. tia tot malis acceſſit, verminantium corporum lue ta-
359. bifica, vaporatis aeſtibus, varioque plebis languore nutrita: quae genera morborum vnde oriri ſolent, breviter explicabo. Nimietatem frigoris, aut caloris, vel humoris, vel ſiccitatis, peſtilentias gignere philoſophi et illuſtres medici tradiderunt. Vnde accolentes loca paluſtria vel humecta, tuſſes et oculares caſus, et ſimilia perferunt: contra confines caloribus, tepore febrium areſcunt. Sed quanto ignis materies caeteris eſt efficacior; tanto ad perimendum celerior ſiccitas. Hinc cum decennali bello Graecia deſudaret, ne peregrinus poenas diſſociati regalis matrimonii lucraretur: huiuſmodi graſſante pernicie, telis Apollinis periere complures, qui ſol aeſtimatur. Atque vt Thucydides exponit, clades illa quae in Peloponneſiaci belli principiis Athenienſes acerbo genere morbi vexauit, abuſque feruenti Aethiopiae plaga paullatim proſerpens, Atticam occupauit. Aliis placet, auras, vt ſolent, aquaſque vitiatas faetore cadauerum vel ſimilibus, ſalubritatis violare maximam partem: vel certe aëris permutationem ſubitam aegritudines parere leuiores. Adfirmant etiam aliqui, terrarum halitu denſiore craſſatum aëra, emittendis corporis ſpiraminibus reſiſtentem, necare nonnullos: qua cauſa animalia praeter homines caetera iugiter prona Homero auctore, et experimentis deinceps multis, cum talis inceſſerit labes, ante nouimus interire. Et prima ſpecies luis Pandemus adpellatur, quae efficit in aridioribus locis agentes caloribus crebris interpellari: ſecunda Epidemus, quae tempore ingruens acies hebetat luminum, et concitat periculoſos humores: tertia Loemodes, quae itidem temporaria eſt, ſed volucri velocitate letabilis. Hac exitiali peſte quaſſati, paucis intemperanti aeſtu conſumptis, quos multitudo angebat: tandem nocte quae diem conſequuta eſt

decimum,

decimum, exiguis imbribus diſiecto concreto ſpiritu et craſſato, ſoſpitas retenta eſt corporum firma. A. C. 359.

V. Verum inter haec, inquies Perſa vimineis ciuitatem pluteis circumdabat, et erigi aggeres coepti: turreſque fabricabantur frontibus ferratis excelſae, quarum faſtigiis balliſtae locatae ſunt ſingulae, vt a propugnaculis propellerent defenſores: leuia tamen per funditores et ſagittarios proelia ne puncto quidem breui ceſſabant. Erant nobiſcum duae legiones Magnentiacae, recens e Galliis ductae, vt praediximus, virorum fortium et pernicium, ad planarios conflictus aptorum: ad eas vero belli artes quibus ſtringebamur, non modo inhabiles, ſed contra nimii turbatores: qui cum neque in machinis, neque in operum conſtructione iuuarent aliquem, ſtolidius erumpentes dimicanteſque fidentiſſime, minuto numero reuertebant; tantum proficientes, quantum in publico (vt aiunt) incendio aqua vnius hominis manu adgeſta. Poſtremo obſeratis portis, precantibuſque tribunis egredi nequeuntes, frendebant vt beſtiae. Verum ſequutis diebus efficacia eorum eminuit, vt docebimus. In ſummoto loco partis meridianae murorum, quae deſpectat fluuium Tigrim, turris fuit in ſublimitatem exſurgens, ſub qua hiabant rupes abſciſſae, vt deſpici ſine vertigine horrenda non poſſent: vnde cauatis fornicibus ſubterraneis per radices montis ſcalae aduſque ciuitatis ducebant planiciem, quo ex amnis alueo haurirentur aquae furtim, vt in omnibus per eas regiones munimentis quae contingunt flumina vidimus, fabre politae. Per has tenebras ob dirupta neglectas, oppidano transfuga quodam ductante, qui ad diuerſam partem deſciuerat, LXX. ſagittarii Perſae ex agmine regio, arte fiduciaque praeſtantes, ſilentio ſummoti loci defenſi, ſubito ſinguli noctis medio ad contignationem turris tertiam adſcenderunt: ibique occultati, mane ſago punicei coloris

A. C. 359. elato, quod erat ſubeundae indicium pugnae, cum ex omni parte circumueniri vrbem ſuis copiis inundantibus aduertiſſent, exinanitis proiectiſque ante pedes pharetris, clamoris vlulabilis incendio tela ſumma peritia diſpergebant. Moxque acies omnes denſae petebant multo infeſtius quam antea ciuitatem. Inter incertos nos et ancipites quibus occurri deberet, inſtantibus ſupra, an multitudini tranſcenſu ſcalarum iam propugnacula ipſa prenſanti, diuiditur opera: et translatae leuiores quinque balliſtae contra turrim locantur: quae ocius lignea tela fundentes nonnumquam binos forabant: e quibus pars grauiter vulnerati ruebant: alii machinarum metu ſtridentium praecipites acti, laniatis corporibus interibant. Quibus hac celeritate confectis, relatiſque ad loca ſueta tormentis, paullo ſecurius moenia omnium concurſu defendebantur. Et quoniam augebat curas militum ſceleſtum facinus perfugae, quaſi decurrentes in planum, ita iaculantes diuerſa miſſilia lacertis fortibus incumbebant, vt Vertae in meridiem degentes, vulnerum acri repulſa disiecti, lacrymantes complurium mortes tentoria repeterent metu.

VI. Adſpirauit auram quamdam ſalutis fortuna, innoxio die cum hoſtili clade emenſo: cuius reliquo tempore ad quietem reficiendis corporibus dato, poſterae lucis initio ex arce innumeram cernimus plebem, quae Ziata capto caſtello ad hoſticum ducebatur: ad quem locum vt capaciſſimum et munitum (ſpatio quippe decem ſtadiorum ambitur) promiſcua confugerat multitudo. Nam etiam alia munimenta iiſdem diebus rapta ſunt et incenſa, vnde hominum millia extracta complura ſeruituri ſequebantur: inter quos multi ſenecta infirmi, et mulieres iam grandaevae, cum ex variis deficerent cauſis, itineris longinquitate offenſae, abiecta viuendi cupiditate, ſuris vel ſuffraginibus relinquebantur exſectis. Has miſerabiles

les turmas Galli milites contuentes, rationabili qui- A. C.
dem ſed intempeſtiuo motu, conſerendae cum hoſti- 359.
bus manus copiam ſibi dari poſcebant, mortem tribunis vetantibus primiſque ordinibus minitantes, ſi deinceps prohiberent. Vtque dentatae in caueis beſtiae, taetro pedore acerbius efferatae, euadendi ſpe repagulis verſabilibus illiduntur: ita gladiis portas caedebant, quas ſupra diximus obſeratas: admodum anxii ne vrbe exciſa ipſi quoque ſine vllo ſpecioſo facinore deleantur, aut exuta periculis, nihil egiſſe operae pretium pro magnanimitate Gallica memorentur: licet antea ſaepe egreſſi, ſtructoreſque aggerum confoſſis quibuſdam impedire conati, paria pertulerunt. Inopes nos conſilii, et quid opponi deberet ſaeuientibus ambigentes, id potiſſimum, aegre iiſdem adſentientibus, tandem elegimus, vt quoniam vltra ferri non poterant, paulliſper morati cuſtodias adgredi permitterentur hoſtiles, quae non procul erant a coniectu locatae telorum, vt eis perruptis pergerent prorſus. Adparebat enim eos, ſi impetraſſent, ſtrages maximas edituros. Quae dum parantur, per varia certaminum genera defenſabantur acriter muri, laboribus et vigiliis, et tormentis ad emittenda vndique ſaxa telaque diſpoſitis. Duo tamen aggeres celſi, Perſarum peditum manu erecti, et expugnatio ciuitatis ſtruebatur operibus lentis: contra quos noſtrorum impenſiore cura moles excitabantur altiſſimae, faſtigio aduerſae celſitudinis aequatae, propugnatorum vel nimia pondera duraturae. Inter haec Galli morarum impatientes, ſecuribus gladiiſque ſuccincti, patefacta ſunt egreſſi poſtica, obſeruata nocte ſqualida et interluni; orantes caeleſte praeſidium, vt propitium adeſſet et libens. Atque ipſum ſpiritum reprimentes, cum prope veniſſent, conferti valido curſu, quibuſdam ſtationariis interfectis, exteriores caſtrorum vigiles, vt in nullo tali metu ſopitos obtruncantes, ſuperuenire

A. C. 359. ipſi regiae, ſi proſperior iuuiſſet euentus, occulte meditabantur. Verum audito licet leui tendentium ſonitu, gemituque caeſorum, diſcuſſo ſomno, excitatis multis, et ad arma pro ſe quoque clamitante, ſteterunt milites veſtigiis fixis, progredi vltra non auſi: neque enim cautum deinde, expergefactis quos petebant inſidiae, in apertum properare diſcrimen, cum iam vndique frendentium cateruae Perſarum in proelia venirent accenſae. Contra Galli corporum robore audaciaque quoad poterant inconcuſſi, gladiis ſecantes aduerſos, parte ſuorum ſtrata, vel ſagittarum vndique volantium crebritate confixa, cum vnum in locum totam periculi molem conuerſam, et currentium hoſtium agmina aduertiſſent, nullo terga vertente euadere feſtinabant: et velut repedantes ſub modulis, ſenſim extra vallum protruſi, cum manipulos confertius inuadentes ſuſtinere non poſſent, tubarum perciti clangore caſtrenſium, diſcedebant. Et reſultantibus e ciuitate lituis multis, portae panduntur recepturae noſtros, ſi peruenire illuc vſque valuiſſent: tormentorumque machinae ſtridebant ſine iaculatione vlla telorum, vt ſtationibus praeſidentes, poſt interemptos ſocios pone agerentur ignari, vrbis oppoſiti moenibus nudatis vt viri fortes ſuſciperentur innoxii. Hacque arte Galli portam prope confinia lucis introiere minuto numero, quidam perniciose, pars leuiter vulnerati, quadringentis ea nocte deſideratis: qui non Rhoeſum, nec cubitantes pro muris Iliacis Thracas, ſed Perſarum regem armatorum centum millibus circumſaeptum, ni obſtitiſſet violentior caſus, in ipſis tentoriis obtruncarant. Horum campiductoribus vt fortium factorum anteſignanis, poſt ciuitatis excidium, armatas ſtatuas apud Edeſſam in regione celebri locari iuſſerat Imperator, quae ad praeſens ſeruantur intactae. Retectis ſequenti luce funeribus, cum inter caeſorum cadauera optimates inuenirentur et ſatrapae,

trapae, clamoreſque diſſoni fortunam aliam alibi cum A. C. lacrymis indicabant, luctus vbique et indignatio re- 359. gum audiebatur, arbitrantium per ſtationes muris obiectas irrupiſſe Romanos: indutiisque ob hoc tridui datis adſenſu communi, nos quoque ſpatium ad reſpirandum accepimus.

VII. Perculſae deinde nouitate rei efferataeque gentes, omiſſa omni cunctatione, operibus, quoniam vis minime procedebat, decernere iam cenſebant: et concito extremo belli ardore, omnes oppetere glorioſe iam properabant, aut ruina vrbis animis litaſſe caeſorum. Iamque adparatu cunctorum alacritate perfecto, exſiliente lucifero, operum variae ſpecies cum turribus ferratis admouebantur: quorum in verticibus celſis aptatae balliſtae propugnatores agitantes humilivs disiectabant. Et albeſcente iam die, ferrea munimenta membrorum caelum omne ſubtexunt: denſitataeque acies non inordinatim vt antea, ſed tubarum ſonitu leni ductante, nullis procurſantibus incedebant, machinarum operti tegminibus, crateſque vimineas praetendentes. Cumque propinquantes ad coniectum venere telorum, oppoſitis ſcutis Perſae pedites ſagittas tormentis excuſſas e muris aegrius euitantes, laxarunt aciem, nullo paene iaculi genere in vanum cadente: etiam cataphracti hebetati et cedentes animos auxere noſtrorum. Tamen quia hoſtiles balliſtae ferratis impoſitae turribus, in humiliora ex ſupernis valentes, vt loco diſpari, ita euentu diſſimili noſtra multo cruore foedabant: ingruente iam veſpera cum requieſcerent partes, noctis ſpatium maius conſumptum eſt, vt excogitari poſſit, quid exitio ita atroci obiectaretur. Et tandem multa verſantibus nobis ſedit conſilium, quod tutius celeritas fecit, quatuor iiſdem balliſtis ſcorpiones opponi: qui dum tranſlati e regione caute, quod artis eſt difficillimae, collocantur, lux nobis aduenit maeſtiſſima, Perſarum manipulos formidatos

A. C. midatos oſtentans, adiectis elephantorum agminibus,
359. quorum ſtridore immanitateque corporum nihil humanae mentes terribilius cernunt. Cumque omni ex latere armorum et operum belluarumque molibus vrgeremur, per ſcorpionum ferreas fundas e propugnaculis ſubinde rotundi lapides acti, diſſolutis turrium coagmentis, balliſtas earumque tortores ita fudere praecipites, vt quidam citra vulnerum noxas, alii obtriti magnitudine ponderum interirent: elephantis vi magna propulſis, quos flammis coniectis vndique circumnexos, iam corporibus tactis, gradientesque retrorſus, retinere magiſtri non poterant: poſtque exuſtis operibus, nulla quies certaminibus data. Rex enim ipſe Perſarum, qui numquam adeſſe certaminibus cogitur, his turbinum infortuniis percitus, nouo et numquam ante cognito more, proeliatoris militis ritu proſiluit in confertos: et quia conſpectior tegentium multitudine procul ſpeculantibus viſebatur, petitus crebritate telorum, multis ſtipatoribus ſtratis abſceſſit, alternans regibiles acies: et ad extremum diei nec mortium truci viſu nec vulnerum territus, tandem tempus exiguum tribui quieti permiſit.

VIII. Verum nocte proelia dirimente, ſomno per breue otium capto, innoteſcente iam luce ad potiunda ſperata, ira et dolore exundans, nec fas vllum prae oculis habiturus, gentes in nos excitabat. Cumque crematis operibus, vt docuimus, pugna per aggeres celſos muris proximos tentaretur, ex aggeſtis erectis intrinſecus, quantum facere nitique poterant, noſtri aequis viribus per ardua reſiſtebant. Et diu cruentum proelium ſtetit, nec metu mortis quiſquam ex aliqua parte a ſtudio propugnandi remouebatur: eoque producta contentione, cum ſors partium euentu regeretur indeclinabili, diu laborata moles illa noſtrorum, velut terrae quodam tremore quaſſata procubuit: et tamquam itinerario aggere vel ſuperpoſito ponte

ponte complanatum ſpatium, quod inter murum con- A. C.
geſtamque forinſecus ſtruem hiabat, patefecit hoſti- 359.
bus tranſitum, nullis obicibus impeditum; et pars pleraque militum deiectorum oppreſſa vel debilitata ceſſabat. Concurſum eſt tamen vndique ad propulſationem periculi tam abrupti: et feſtinandi ſtudio aliis irretientibus alios, audacia hoſtium ipſo ſucceſſu creſcebat. Actis igitur regis imperio proeliatoribus vniverſis, ſtrictoque comminus ferro, cum ſanguis vtrubique immenſis caedibus funderetur, oppletae ſunt corporibus foſſae, latiorque via ideo pandebatur: et concurſu copiarum ardenti iam ciuitate oppleta, cum omnis defendendi vel fugiendi ſpes eſſet abſciſa, pecorum ritu armati et imbelles ſine ſexus diſcrimine trucidabantur. Itaque veſpera tenebrante, cum adhuc licet iniqua reluctante fortuna, multitudo noſtrorum manu conſerta diſtringeretur; in abſtruſa quadam parte oppidi cum duobus aliis latens obſcurae praeſidio noctis, poſtica per quam nihil ſeruabatur euado, et ſqualentum peritia locorum, comitumque adiutus celeritate, ad decimum lapidem tandem perueni. In qua ſtatione lenius recreati, cum ire protinus pergeremus, et incedendi nimietate iam ſuperarer vt inſuetus ingenuus: offendi dirum adſpectum, ſed fatigato mihi laſſitudine graui leuamen impendio tempeſtivum. Fugaci equo nudo et infreni calonum quidam ſedens, ne labi poſſit, ex more habenam qua ductabatur, ſiniſtra manu artius illigauit: moxque decuſſus, vinculi nodum abrumpere nequiens, per auia ſaltusque membratim diſcerptus, iumentum exhauſtum curſu, pondere cadaueris detinebat: cuius dorſualis comprehenſi ſeruitio vſus in tempore, cum iiſdem ſociis ad fontes ſulphureos aquarum ſuapte natura calentium aegre perueni. Et quia per aeſtum arida ſiti reptantes aquam diu quaeritando, profundum bene vidimus puteum, et neque deſcendendi prae al-

 titudine

A. C. 359. titudine, nec reſtium aderat copia, neceſſitate docente poſtrema, indumenta lintea quibus tegebamur, in oblongos diſcidimus pannulos: vnde explicato fune ingenti, centonem quem ſub galea vnus ferebat e noſtris, vltimae aptauimus ſummitati: qui per funem coniectus aquaſque hauriens ad peniculi modum, facile ſitim qua hauriebamur exſtinxit. Vnde citi ferebamur ad flumen Euphratem, vlteriorem ripam petituri per nauem, quam transfretandi cauſa iumenta et homines, in eo tractu diuturna conſuetudo locarat. Ecce autem Romanum agmen cum equeſtribus ſignis disiectum eminus cernimus, quod perſequebatur multitudo Perſarum, incertum vnde impetu tam repentino terga viantum adgreſſa. Quo exemplo terrigenas illos non finibus terrae emerſos, ſed exuberanti pernicitate credimus natos: qui, quoniam inopini per varia viſebantur, Sparti vocitati, humo exſiluiſſe, vetuſtate vt caetera fabuloſius extollente, ſunt exiſtimati. Hoc conciti, cum omne iam eſſet in celeritate ſalutis praeſidium, per dumeta et ſiluas móntes petimus celſiores: exindeque Melitinam minoris Armeniae oppidum venimus: vbi repertum ducem comitati iam profecturum, Antiochiam reuiſimus.

IX. Interea Sapor et Perſae, quia tendere iam introrſus autumno praecipiti haedorumque improbo ſidere exorto prohibebantur, captiuos agentes et praedas, remeare cogitabant ad ſua. Inter haec tamen funera direptionesque ciuitatis excifae, Æliano comite et tribunis, quorum efficacia diu defenſa ſunt moenia, ſtrageſque multiplicatae Perſarum, patibulis ſceleſte ſuffixis, Iacobus et Caeſius numerarii adparitionis magiſtri equitum, aliique protectores poſt terga vinctis manibus ducebantur: Tranſtigritanis, qui ſollicita quaerebantur induſtria, nullo infimi ſummique diſcrimine, ad vnum omnibus contruncatis. Vxor vero Craugaſii, quae retinens pudorem inuiolatum

vt

vt matrona nobilis colebatur, maerebat velut orbem A. C.
alium ſine marito viſura, quamquam ſperabat docu- 359.
mentis praeſentibus altiora. In rem itaque conſulens ſuam, et accidentia longe ante proſpiciens, anxietate bifaria ſtringebatur, viduitatem deteſtans et nuptias. Ideo familiarem ſuum perquam fidum, regionumque Meſopotamiae gnarum, per Izalam montem inter caſtella praeſidiaria duo, Maride et Lorne, introiturum Niſibin occulte dimiſit, mandatis arcaniſque vitae ſecretioris maritum exorans, vt auditis quae contigerint, veniret ſecum beate victurus. Quibus contentus expeditus viator, per ſaltuoſos tramites et frutecta Niſibin paſſibus citis ingreſſus, cauſatuſque ſe domina nuſquam viſa, et forſitan interempta, data euadendi copia caſtris hoſtilibus abſceſſiſſe, et ideo vt vilis neglectus, docet Craugaſium geſta: moxque accepta fide, quod ſi tuto licuerit, ſequetur coniugem libens, euaſit exoptatum mulieri nuntium ferens: quae hoc cognito, per Tamſaporem ducem ſupplicaverat regi, vt ſi daretur facultas, antequam Romanis excederet finibus, in poteſtatem ſuam iuberet propitius maritum adſciſci. Praeter ſpem itaque omnium digreſſo aduena repentino, qui poſtliminio reuerſus, ſtatim ſine vllius euanuit conſcientia, perculſus ſuſpicione dux Caſſianus, praeſidenteſque ibi proceres alii, minitantes vltima Craugaſium inceſſebant, non ſine eius voluntate vel veniſſe, vel abiſſe hominem clamitantes. Qui proditionis metuens crimen, impendioque ſollicitus, ne tranſitione perfugae vxor eius ſupereſſe doceretur, et tractari piiſſime; per ſimulationem matrimonium alterius ſplendidae virginis adfectauit. Et velut paraturus neceſſaria conuiuio nuptiali, egreſſus ad villam octauo lapide ab vrbe diſtantem, concito equo ad Perſarum vaſtatorium globum, quem didicerat aduentare, confugit: ſuſceptuſque auenter, qui eſſet ex iis cognitus quae loquebatur, Tamſapori poſt

L 5 diem

A. C. diem traditur quintum: perque eum regi oblatus, opi-
359 bus et neceſſitudine omni recuperata cum coniuge, quam paucos poſt menſes amiſit, erat ſecundi loci poſt Antoninum, vt ait poëta praeclarus, longo proximus interuallo. Ille enim ingenio et vſu rerum diuturno firmatus, conſiliis validis ſufficiebat in cuncta quae conabatur: hic natura ſimplicior, nominis tamen itidem peruulgati. Et haec quidem haud diu poſtea contigerunt. Rex vero licet ſecuritatem referens vultu, exſultanſque ſpecie tenus vrbis excidio videbatur; profundo tamen animi grauiter aeſtuabat, reputans in obſidionalibus malis ſaepe luctuoſas ſe pertuliſſe iacturas, multoque ampliores ſeipſum populos perdidiſſe, quam e noſtris ceperat viuos, vel certe per diuerſas ſuderat pugnas: vt apud Niſibin aliquoties euenit, et Singaram: parique modo cum ſeptuaginta treſque dies Amidam multitudine circumſediſſet armorum, xxx. millia perdidit bellatorum; quae paullo poſtea per Diſcenen tribunum et notarium numerata ſunt hac diſcretione facilius, quod noſtrorum cadauera mox caeſorum fatiſcunt et defluunt, adeo vt nullius mortui facies poſt quadriduum agnoſcatur: interfectorum vero Perſarum inareſcunt in modum ſtipitum corpora, vt nec liquentibus membris, nec ſanie perfuſa madeſcant: quod vita parcior facit, et vbi naſcuntur, exuſtae caloribus terrae.

X. Dum haec per varios turbines in Orientis extimo feſtinantur, difficultatem aduentantis inopiae frumentorum vrbs verebatur aeterna: vique minaciſſimae plebis, famem vltimum malorum omnium exſpectantis, ſubinde Tertullus vexabatur ea tempeſtate praefectus, irrationabiliter plane: nec enim per eum ſteterat, quo minus tempore congruo alimenta nauibus veherentur, quas maris caſus aſperiores ſolitis, ventorumque procellae reflantium, delatas in proximos ſinus, introire portum Auguſti diſcriminum magnitu-

gnitudine perterrebant. Quocirca idem ſaepe praefectus ſeditionibus agitatus, ac plebe iam ſaeuitante immanius, quam vrebat impendens exitium, ab omni ſpe tuendae ſalutis excluſus, vt aeſtimabat, tumultuanti acriter populo, ſed accidentia conſiderare ſueto, prudenter obiecit paruulos filios: et lacrymans, *En*, inquit, *ciues veſtri, procul omen Dii caeleſtes auertant! eadem perlaturi vobiſcum, ni fortuna adfulſerit laetior. Si itaque his abolitis, nihil triſte accidere poſſe exiſtimatis, praeſto in poteſtate ſunt veſtra.* Qua miſeratione vulgus, ad clementiam ſuapte natura procliue, lenitum conticuit, aequanimiter venturam operiens ſortem. Moxque diuini arbitrio numinis, quod auxit ab incunabulis Romam, perpetuamque fore reſpondit, dum Tertullus, apud oſtia in aede ſacrificat Caſtorum, tranquillitas mare molliuit: mutatoque in auſtrum placidum vento, velificatione plena portum naues ingreſſae, frumentis horrea referſerunt. A. C. 359.

XI. Inter haec ita ambigua Conſtantium, Sirmii etiam tum hiberna quiete curantem, permouebant nuntii metuendi et graues, indicantes id quod tunc magnopere formidabat, Limigantes Sarmatas, quos expuliſſe paternis auitiſque ſedibus dominos ſuos ante monſtrauimus, paullatim poſthabitis locis, quae eis anno praeterito vtiliter ſunt deſtinata, ne, vt ſunt verſabiles, aliquid molirentur inimicum, regiones confines limitibus occupaſſe: vagarique licentius genuino more, ni pellerentur, omnia turbaturos. Quae ſuperbius incitanda propediem Imperator dilato negotio credens, coacta vndique multitudine militis ad bella promptiſſimi, nec dum adulto vere ad procinctum egreſſus eſt, gemina conſideratione alacrior: quod expletus praedarum opimitate exercitus aeſtate nuper emenſa, ſimilium ſpe fidenter in effectus animabitur proſperos: quodque Anatolio regente tunc per Illyricum praefecturam, neceſſaria cuncta vel ante

tempus

A. C. 359. tempus coacta ſine vllius diſpendiis adfluebant. Nec enim diſpoſitionibus vmquam alterius praefecturae (vt inter omnes conſtat) ad praeſens Arctoae prouinciae bonis omnibus floruerunt, correctione titubantium beniuola et ſollerti, vehiculariae rei iacturis ingentibus, quae clauſere domos innumeras, et cenſuali profeſſione ſpecioſa fiducia releuatae: indemneſque deinde et innoxii earum incolae partium, querelarum ſopitis materiis viuerent, ni poſtea exquiſitorum deteſtanda nomina titulorum, per offerentes ſuſcipientesque crimínoſe in maius exaggerata, his propugnare ſibi nitentibus poteſtates, illis attenuatis omnium opibus ſe fore ſperantibus tutos, aduſque proſcriptiones miſerorumque ſuſpendia peruenerunt. Rem igitur emendaturus vrgentem, profectus cum inſtrumentis ambitioſis Imperator, vt dictum eſt, Valeriam venit partem quondam Pannoniae, ſed ad honorem Valeriae Diocletiani filiae et inſtitutam et ita cognominatam: ſub pellibusque exercitu diffuſo per Hiſtri fluminis margines, barbaros obſeruabat, ante aduentum ſuum amicitiae velamento Pannonias furtim vaſtandas inuadere hiemis duriſſimo cogitantes, cum necdum ſolutae vernis caloribus niues amnem vndique peruium faciunt, noſtrique pruinis ſubdiuales moras difficile tolerabant. Confeſtim itaque miſſis ad Limigantes duobus tribunis cum interpretibus ſingulis, explorabat modeſtius percunctando, quam ob rem relictis laribus, poſt pacem et foedera petentibus attributis, ita palarentur varii, limiteſque contra interdicta pulſarent. Qui vana quaedam cauſantes et irrita, pauore adigente mentiri, Principem exorabant in veniam, obſecrantes vt ſimultate abolita, transmiſſo flumine ad eum venire permitterentur, docturi quae ſuſtinerent incommoda: paratique intra ſpatia orbis Romani, ſi id placuerit, terras ſuſcipere longe diſcretas, vt diuturno otio inuoluti, et quietem colentes tamquam

ſaluta-

ſalutarem deam, tributariorum onera ſubirent et no- A. C.
men. His poſt reditum tribunorum compertis, Im- 359.
perator exſultans, vt negotio quod rebatur inexplicabile, ſine vllo puluere conſummando, cunctos admiſit, auiditate plus habendi incenſus: quam adulatorum cohors augebat, id ſine modo ſtrepentium, quod externis ſopitis, et vbique pace compoſita, proletarios lucrabitur plures, et tirocinia cogere poterit validiſſima: aurum quippe gratanter prouinciales corporibus dabunt, quae ſpes rem Romanam aliquoties adgrauavit. Proinde vallo prope Acimincum locato, celſoque aggere in ſpeciem tribunalis erecto, naues vehentes quoſdam legionarios expeditos, alueum fluminis proximum ripis obſeruare ſunt iuſſae, cum Innocentio quodam agrimenſore huius auctore conſilii: vt ſi barbaros tumultuare ſenſiſſent, aliorſum intentos poſt terga peruaderent improuiſi. Quae Limigantes licet properari ſentirent, nihil tamen praeter preces fingentes ſtabant incurui; longe alia quam quae geſtu praeferebant et verbis, altis mentibus perpenſantes. Viſoque Imperatore ex alto ſuggeſtu iam ſermonem parante leniſſimum, meditanteque alloqui velut morigeros iam futuros: quidam ex illis furore percitus truci, calceo ſuo in tribunal contorto, *marha, marha*, quod eſt apud eos ſignum bellicum, exclamauit: eumque ſequuta incondita multitudo, vexillo elato repente barbarico, vlulans ferum in ipſum principem ferebatur. Qui cum ex alto deſpiciens plena omnia diſcurrentis turbae cum millibus vidiſſet, retectiſque gladiis et verutis iam propinquam perniciem: externis miſtus et ſuis, ignotuſque dux eſſet an miles, quia neque cunctandi aderat tempus neque ceſſandi, equo veloci impoſitus, curſu effuſo euaſit. Stipatores tamen pauci, dum ignis more inundantes conabantur arcere, aut vulnerati interierunt, aut ponderibus ſuperruentium ſolis adflicti: ſellaque regalis cum aureo puluinari

nullo

A.C. nullo vetante direpta eſt. Mox autem audito quod
359. ad vltimum paene tractus exitium, in abrupto ſtaret adhuc Imperator, antiquiſſimum omnium exercitus ratus eum iuuare (nondum enim exemptum periculis aeſtimauit) ſalutis faſtu fidentior, licet ob procurſionem ſubitam ſemitectus, ſonorum et Martium frendens, barbarorum mori obſtinatorum catervis ſemet immerſit. Et quia virtute dedecus purgatura ardens copia noſtrorum erupit, iras in hoſtem perfidum parans, obuia quaeque obtruncabat ſine parcimonia, viuos conculcans et ſemineces ac peremptos: et antequam exſatiaret caedibus barbaricis manus, acerui conſtipati ſunt mortuorum. Vrgebantur enim rebelles, aliis trucidatis, aliis terrore disiectis: quorum pars ſpem vitae caſſis precibus vſurpando, multiplicatis ictibus caedebantur: poſtque deletos omnes in receptum canentibus lituis, noſtri quoque licet rari videbantur exanimes, quos impetus conculcauerat vehemens, aut furori reſiſtentes hoſtili, lateraque nudantes intecta, ordo fatalis abſumpſit. Mors tamen eminuit inter alios Cellae ſcutariorum tribuni, qui inter confligendi exordia primus omnium in medios Sarmatarum globos ſe immiſit. Poſt quae tam ſaeua, digeſtis pro ſecuritate limitum, quae rationes monebant vrgentes, Conſtantius Sirmium redit, ferens de hoſte fallaci vindictam: et maturatis quae neceſſitates temporis poſcebant inſtantes, egreſſus exinde Conſtantinopolim petit: vt Orienti iam proximus, cladibus apud Amidam mederetur acceptis, et redintegrato ſupplementis exercitu, impetus regis Perſarum pari virium robore cohiberet: quem conſtabat (ni caeleſtis ratio, impenſiorque repelleret cura multorum) Meſopotamia relicta poſt terga, per extenta ſpatia ſigna moturum.

XII. Inter has tamen ſollicitudines, velut ex recepto quodam antiquitus more, ad vicem bellorum

ciuilium

ciuilium inflabant litui quaedam colorata laeſae cri- A. C. mina maieſtatis: quorum exſecutor et adminiſter ſae- 359. pe dicendus ille notarius miſſus eſt Paullus: qui peritus artium cruentarum, vt laniſta ex commerciis libitinae vel ludi, ipſe quoque ex eculeo, vel carnifice quaeſtum fructumque captabat. Vt enim erat obſtinatum fixumque eius propoſitum ad laedendum; ita nec furtis abſtinuit, innocentibus exitiales cauſas adſtringens, dum in calamitoſis ſtipendiis verſaretur. Materiam autem in infinitum quaeſtionibus extendendis dedit occaſio vilis et parua. Oppidum eſt Abydum in Thebaidis parte ſitum extrema: hic Beſae dei localiter adpellati oraculum quondam futura pandebat, priſcis circumiacentium regionum caerimoniis ſolitum coli. Et quoniam quidam praeſentes, pars per alios deſideriorum indice miſſa ſcriptura, ſupplicationibus expreſſe conceptis conſulta numinum ſcitabantur; chartulae ſeu membranae continentes quae petebantur, poſt data quoque reſponſa interdum remanebant in fano. Ex his aliqua ad Imperatorem maligne ſunt miſſa, qui vt erat anguſti pectoris, obſurdeſcens in aliis etiam nimium ſeriis, in hoc titulo ima, quod aiunt, auricula mollior, et ſuſpicax, et minutus, acri felle concaluit: ſtatimque ad Orientem ocius ire monuit Paullum, poteſtate delata, vt inſtar ducis rerum experientia clari, ad arbitrium ſuum audiri efficeret cauſas. Datumque eſt negotium Modeſto etiam tum per Orientem comiti, apto ad haec et ſimilia. Hermogenes enim Ponticus ea tempeſtate praefectus praetorio, vt lenioris ingenii ſpernebatur. Perrexit vt praeceptum eſt Paullus, funeſti furoris et anhelitus plenus: dataque calumniae indulgentia, plurimi ducebantur ab orbe prope terrarum, iuxta nobiles et obſcuri: quorum aliquos vinculorum adflixerant nexus, alios clauſtra poenalia conſumpſerunt. Et electa eſt ſpectatrix ſuppliciorum feralium ciuitas

in

A. C. in Palaeſtina Scythopolis, gemina ratione viſa magis
359. omnibus opportuna, quod ſecretior, et inter Antiochiam Alexandriamque media, vnde multi plerumque ad crimina trahebantur. Ductus eſt itaque inter primos Simplicius Philippi filius ex praefecto et conſule, reus hac gratia poſtulatus, quod ſuper adipiſcendo interrogaſſe dicebatur imperio: perque elogium principis torqueri praeceptus, qui in his caſibus nec peccatum aliquando pietati dederat nec erratum, fato quodam arcente, corpore immaculato lata fuga damnatus eſt. Dein Parnaſius ex praefecto Ægypti, homo ſimplicium morum, eo deductus periculi vt pronuntiaretur capitis reus, itidem pulſus eſt in exſilium: ſaepe auditus multo antehac retuliſſe, quod cum Patras Achaicum oppidum, vbi genitus habuit larem, impetrandae cauſa cuiuſdam relinqueret poteſtatis, per quietem deducentia ſe habitus tragici figmenta viderat multa. Andronicus poſt a ſtudiis liberalibus et claritudine carminum notus, in iudicium introductus, cum ſecura mente nullis ſuſpicionibus vrgeretur, purgando ſemper et fidentius abſolutus eſt. Demetrius itidem Chytras cognomento philoſophus, grandaeuus quidam, et corpore durus et animo, ſacrificaſſe aliquoties confutatus infitiari non potuit, adſerens propitiandi cauſa numinis haec a prima adoleſcentia factitaſſe, non tentandi ſublimiora ſcrutatis: nec enim quemquam id nouerat adfectare. Diu itaque adhaerens eculeo, cum fiducia graui fundatus, nequaquam varians, eadem oraret intrepidus, Alexandriam, vnde oriebatur, innoxius abire permiſſus eſt. Et hos quidem alioſque paucos aequa ſors veritatis adiutrix, periculis exemit abruptis. Criminibus vero ſerpentibus latius per implicatos nexus ſine fine diſtentos, quidam corporibus laniatis exſtinguebantur: alii poenis vlterioribus damnati ſunt, bonis ereptis, Paullo ſuccentore fabularum crudelium, quaſi

e prom-

promptuaria cella fallaciarum et nocendi ſpecies A. C.
ſuggerente complures, cuius ex nutu (prope dixerim) 359.
pendebat incedentium omnium ſalus. Nam ſi qui remedia quartanae, vel doloris alterius collo geſtaret, ſiue per monumentum tranſiſſe veſpere maliuolorum argueretur indiciis, vt veneficus, ſepulcrorumque horrores et errantium ibidem animarum ludibria colligens vana, pronuntiatus reus capitis interibat. Et prorſus ita res agebatur, quaſi Clarum, Dodonaeas arbores, et effata Delphorum olim ſollemnia, in Imperatoris exitium ſollicitauerint multi. Vnde blanditiarum taetra commenta palatina cohors exquiſite confingens, immunem eum fore malorum communium adſerebat, fatum eius vigens ſemper et praeſens in abolendis aduerſa conantibus eluxiſſe, vocibus magnis exclamans. Et inquiſitum in haec negotia fortius, nemo qui quidem recte ſapiat reprehendit. Nec enim abnuimus ſalutem legitimi principis, propugnatoris bonorum et defenſoris, vnde ſalus quaeritur aliis, conſociato ſtudio muniri debere cunctorum: cuius redimendae cauſa validius, vbi maieſtas pulſata defenditur, a quaeſtionibus vel cruentis nullam Corneliae leges eximere fortunam. Sed exſultare maeſtis caſibus effrenate non decet, ne videantur licentia regi ſubiecti, non poteſtate. Imitandus ſit Tullius, cum parcere vel laedere potuiſſet, vt ipſe adfirmat, ignoſcendi quaerens cauſas, non puniendi occaſiones: quod iudicis lenti et conſiderati eſt proprium. Tunc apud Daphnen, amoenum illud et ambitioſum Antiochiae ſuburbanum, viſu relatuque horrendum natum eſt monſtrum, infans ore gemino, cum dentibus binis et barba, quatuorque oculis, et breuiſſimis duabus auriculis: qui partus ita diſtortus praemonebat rempublicam in ſtatum verti deformem. Naſcuntur huiuſcemodi ſaepe portenta, indicantia rerum variarum euentus:

A. C. 359. quae quoniam non expiantur, vt apud veteres, publice inaudita praetereunt et incognita.

XIII. His temporibus Iſauri diu quieti, poſt geſta quae ſuperior continet textus, tentatumque Seleuciae ciuitatis obſidium, paullatim reuiuiſcentes (vt ſolent verno tepore foueis exſilire ſerpentes) ſaltibus degreſſi ſcrupuloſis et inuiis, confertique in cuneos denſos, per furta et latrocinia finitimos adflictabant; praetenturas militum vt montani fallentes, perque rupes et dumeta ex vſu facile diſcurrentes. Ad quos vi vel ratione ſedandos Lauricius, adiecta comitis dignitate, miſſus eſt rector; homo ciuilis prudentiae: qui minis potius, quam acerbitate pleraque correxit, adeo vt eo diu prouinciam obtinente, nihil accideret, quod animaduerſione dignum aeſtimaretur.

AMMIANI MARCELLINI RERVM GESTARVM

LIBER XX.

Lupicinus magiſter armorum aduerſus Scotorum et Pictorum incurſiones in Britannias cum exercitu mittitur. C. I. *Vrſicinus magiſter peditum Praeſentalis, calumniis adpetitus diſcingitur.* II. *Defectus ſolis: et de duobus ſolibus; ac de cauſis defectuum ſolis et lunae; deque variis lunae mutationibus ac figuris.* III. *Iulianus C. a militibus Gallicanis, quos Conſtantius ipſi detrahi, et in orientem aduerſus Perſas transferri iuſſerat, Luteciae Pariſiorum vbi hiemabat, per vim Auguſtus adpellatur.* IV. *Iulianus A. concionem habet ad milites.* V. *Singara a Sapore oppugnata et capta: oppidani cum equitibus auxiliaribus et duabus legionibus praeſidiariis in Perſidem abducti: oppidum exciſum.* VI. *Bezabden oppidum, a tribus legionibus defenſum, Sapor expugnat; ac reparatum praeſidio commeatuque inſtruit: idem Virtam munimentum fruſtra adoritur.* VII. *Iulianus A. per litteras Conſtantium A. de re Luteciae geſta certiorem facit.* VIII. *Conſtantius A. Iulianum Caeſaris nomine contentum eſſe iubet, legionibus Gallicanis vno animo conſtanter repugnantibus.* IX. *Iulianus A. Francos cognomine Attuarios trans Rhenum inopinantes adgreſſus, poſt plurimos partim captos, partim occiſos, caeteris pacem petentibus dedit.* X. *Conſtantius A. Bezabden omnibus copiis oppugnat, ac re infecta diſcedit: et de arcu caeleſti.* XI.

Haec per Illyricum, perque Orientem rerum ſeries fuit. Conſulatu vero Conſtantii decies, terque Iuliani, in Britanniis cum Scotorum Pictorumque gentium ferarum excurſus, rupta quiete condicta, loca limitibus vicina vaſtarent, et implicaret formido A. C. 360.

 prouin-

A. C. prouincias praeteritarum cladium congerie feſſas: hie-
360. mem agens apud Pariſios Caeſar, diſtractuſque in ſollicitudines varias, verebatur ire ſubſidio transmarinis: (vt retulimus ante feciſſe Conſtantem) ne rectore vacuas relinqueret Gallias, Alamannis ad ſaeuitiam etiam tum incitatis et bella. Ire igitur ad haec ratione vel vi componenda Lupicinum placuit, ea tempeſtate magiſtrum armorum, bellicoſum ſane, et caſtrenſis rei peritum, ſed ſupercilia erigentem vt cornua, et de tragico, quod aiunt, cothurno ſtrepentem: ſuper quo diu ambigebatur, auarus eſſet potius, an crudelis. Moto ergo velitari auxilio, Aerulis ſcilicet et Batauis, numeriſque Moeſiacorum duobus, adulta hieme dux antedictus Bononiam venit: quaeſitiſque nauigiis, et omni impoſito milite, obſeruato flatu ſecundo ventorum, ad Rutupias ſitas ex aduerſo defertur, petitque Lundinium: vt exinde ſuſcepto pro rei qualitate conſilio, feſtinaret ocius ad procinctum.

II. Quae cum ita geruntur, poſt Amidae oppugnationem Vrſicinum ad commilitium principis vt peditum magiſtrum reuerſum (ſucceſſiſſe enim eum Barbationi praediximus) obtrectatores excipiunt: primo diſſeminantes mordaces ſuſurros: dein propalam ficta crimina ſubnectentes. Quibus Imperator adſenſus, ex opinione pleraque aeſtimans et inſidiantibus patens, Arbetionem et Florentium officiorum magiſtrum quaeſitores dederat, ſpectaturos quas ob res oppidum ſit exciſum. Quibus apertas probabileſque refutantibus cauſas, veritiſque ne offenderetur Euſebius cubiculi tunc praepoſitus, ſi documenta ſuſcepiſſent perſpicue demonſtrantia, Sabiniani pertinaci ignauia haec accidiſſe quae contigerunt: a veritate detorti, inania quaedam, longeque a negotio diſtantia ſcrutabantur. Qua iniquitate percitus qui audiebatur: *Etſi me*, inquit, *deſpicit Imperator*, *negotii eſt tamen magnitudo*, *vt non niſi iudicio principis noſci poſſit et vindicari:*

cari: ſciat tamen velut quodam praeſagio, quod dum A. C.
maeret ſuper his, quae apud Amidam geſta emendata 360.
didicit fide, dumque ad ſpadonum arbitrium trahitur, defruſtandae Meſopotamiae proximo vere ne ipſe quidem cum exercitus robore omni opitulari poterit praeſens. Relatis adiectiſque cum interpretatione maligna compluribus, iratus vltra modum Conſtantius, nec diſcuſſo negotio, nec patefieri quae ſcientiam eius latebant permiſſis, adpetitum calumniis, depoſita militia digredi iuſſit ad otium, Agilone ad eius locum immodico ſaltu promoto, ex gentilium ſcutariorum tribuno.

III. Eodem tempore per Eoos tractus caelum ſubtextum caligine cernebatur obſcura, et a primo aurorae exortu adusque meridiem intermicabant iugiter ſtellae hiſque terroribus accedebat, quod cum lux caeleſtis operiretur, e mundi conſpectu penitus luce abrepta, defeciſſe diutius ſolem pauidae mentes hominum aeſtimabant: primo attenuatum in lunae corniculantis effigiem, deinde in ſpeciem auctum ſemenſtrem, poſteaque in integrum reſtitutum. Quod alias non euenit ita perſpicue, niſi cum poſt inaequales curſus intermenſtruum lunae ad idem reuocatur initium certis temporum interuallis: id eſt, cum in domicilio eiuſdem ſigni tota reperitur luna ſub ſole liniamentis obiecta rectiſſimis, atque in his paulliſper conſiſtit minutis, quae geometrica ratio partium partes adpellat. Ac licet vtriuſque ſideris conuerſiones et motus, vt ſcrutatores cauſarum intelligibilium aduerterant, in vnum eumdemque finem lunari curſu impleto, perenni diſtinctione conueniunt: tamen ſol non ſemper his diebus obducitur, ſed cum luna e regione, velut libramento quodam, igneo orbi et adſpectui noſtro opponitur media. Ad ſummam tum ſol occultatur ſplendore ſuppreſſo, cum ipſe et lunaris globus aſtrorum omnium infimus parili comitatu obtinentes circulo

A. C. culos proprios, ſaluaque ratione altitudinis interiectae
360. iunctim locati, vt ſcienter et decore Ptolemaeus exponit, ad dimenſiones venerint, quos *ἀναβιβάζοντας* et *καταβιβάζοντας ἐκλειπτικὲς συνδεσμὲς*, coagmenta videlicet defectiua Graeco dictitant ſermone. Et ſi contigua iiſdem iuncturis praeſtrinxerint ſpatia, dilutior erit defectus. Si vero articulis ipſis inhaeſerint, qui coactius adſcenſus vinciunt et deſcenſus, offunditur denſioribus tenebris caelum, vt craſſato aëre ne proxima quidem et adpoſita cernere queamus. Sol autem geminus ita videri exiſtimatur, ſi erecta celſius ſolito nubes, aeternorumque ignium propinquitate collucens, orbis alterius claritudinem tamquam e ſpeculo puriore formauerit. Nunc veniamus ad lunam. Apertum et euidentem ita demum ſuſtinet luna defectum, cum pleno lumine rotundata ſolique contraria, ab eius orbe centum octoginta partibus, id eſt, ſigno ſeptimo diſparatur. Et quamquam hoc per omne plenilunium ſemper eueniat, non ſemper deficit tamen. Sed quoniam circa terrenam mobilitatem locata, et a caelo totius pulcritudinis extima, nonnumquam ferienti ſe ſubſerit luci, obiectu metae noctis in conum deſinentis anguſtum latet parumper vmbrata: tumque nigrantibus inuoluitur globis, ſi ſol ſphaerae inferioris curuamine circumfuſus, mole obſiſtente terrena, radiis eam ſuis illuſtrare non poſſit: quam numquam habere proprium lumen opiniones variae collegerunt. Et cum ad idem ſignum aequis partibus ſoli concurrerit, obſcuratur (vt dictum eſt) penitus hebetato candore; *σύνοδος* Graece *μήνης* dicitur. Naſci autem putatur, cum parua declinatione velut e perpendiculo ſuperiectum gerit ſolem. Exortus vero eius adhuc graciliſcens primitus mortalitati videtur, cum ad ſecundum relicto ſole migrauerit ſignum. Progreſſa itaque porrectius, iamque abunde nitens cornutae habitu, *μηνοειδὴς* eſt adpellata. Cum

Cum autem ſole longo coeperit interſtitio ſubmoueri, A. C.
et ad quintum peruenerit ſignum, radiis eius ad ſe 360.
conuerſis, maius concipit lumen, et fit Graeco ſermone διχόμηνος, quae forma ſemiorbem oſtendit, procedens deinde iam diſiunctiſſime quintoque ſigno arrepto, figuram monſtrat ἀμφικύρτου, vtrimque prominentibus gibbis. Et regione vero cum normaliter ſteterit contra, lumine pleno fulgebit, domicilium ſeptimi retinens ſigni: et in eodem tum etiam agens, paullulumque progreſſa minuitur, quem habitum vocamus ἀπόκρουσιν, atque eaſdem formas repetit ſeneſcendo: traditurque doctrina multiplici congruente, non niſi tempore intermenſtrui deficere viſam vſquam lunam. Quod autem ſolem nunc in aethere, nunc in mundo inferiore curſare praediximus; ſciendum eſt ſiderea corpora, quantum ad vniuerſitatem pertinet, nec occidere, nec oriri: ſed ita videri noſtris obtutibus conſtitutis in terra, ſpiritus cuiuſdam interni motu ſuſpenſa, rerumque magnitudini inſtar exigui ſubdita puncti, nunc caelo infixas ſuſpicere ſtellas, quarum ordo eſt ſempiternus, aliquoties humana viſione languente diſcedere ſuis ſedibus arbitrari. Verum ad inſtituta iam reuertamur.

IV. Properantem Conſtantium Orienti ferre ſuppetias, turbando propediem excurſibus Perſicis, vt perfugae concinentes exploratoribus indicabant; vrebant Iuliani virtutes, quas per ora gentium diuerſarum fama celebrior effundebat, magnorum eius laborum factorumque vehens adoreas celſas, poſt Alamanniae quaedam regna poſtrata, receptaque oppida Gallicana ante direpta a barbaris et exciſa, quos tributarios ipſe fecit et vectigales. Ob haec et ſimilia percitus, metuensque ne augerentur in maius, ſtimulante (vt ferebatur) praefecto Florentio, Decentium tribunum et notarium miſit, auxiliares milites exinde protinus abſtracturum Aerulos et Batauos, cumque Petulantibus

A. C. 360. bus Celtas, et lectos ex numeris aliis trecentenos, hac ſpecie iuſſos accelerare, vt adeſſe poſſint armis primo vere mouendis in Parthos. Et ſuper auxiliariis quidem et trecentenis cogendis ocius proficiſci Lupicinus conuentus eſt ſolus, tranſiſſe ad Britannias nondum compertus: de ſcutariis autem et gentilibus excerpere quemque promptiſſimum, et ipſe perducere Sintula iubetur, Caeſaris ſtabuli tunc tribunus. Conticuit, hisque acquieuerat Iulianus, potioris arbitrio cuncta concedens. Illud tamen nec diſſimulare potuit, nec ſilere: vt illi nullas paterentur moleſtias, qui relictis laribus tranſrhenanis, ſub hoc venerant pacto, ne ducerentur ad partes vmquam tranſalpinas: verendum eſſe adfirmans, ne voluntarii barbari militares, ſaepe ſub eiuſmodi legibus adſueti tranſire ad noſtra, hoc cognito deinceps arcerentur. Sed loquebatur incaſſum. Tribunus enim parui querelas Caeſaris ducens, Auguſti iuſſis obtemperabat: et lecta expeditiore manu, vigore corporumque leuitate praeſtanti, cum hiſdem profectus eſt, ſpe potiorum erectus. Et quia ſollicitus Caeſar, quid de reſiduis mitti praeceptis agi deberet, perque varias curas animum verſans, attente negotium tractari oportere cenſebat; cum hinc barbara feritas, inde iuſſorum vrgeret auctoritas, maximeque abſentia magiſtri equitum augente dubietatem, redire ad ſe praefectum hortatus eſt, olim Viennam ſpecie annonae parandae digreſſum, vt ſe militari eximeret turba. Perpendebat enim ad relationem ſuam, quam olim putabatur miſiſſe, abſtrahendos a Galliarum defenſione pugnaces numeros, barbariſque iam formidatos. Qui cum ſuſcepiſſet Caeſaris litteras monentis petentiſque vt venire acceleraret, rempublicam conſiliis iuuaturus, obſtinatiſſime detrectabat: ea ratione pauore mente confuſa, quod aperta ſcripta ſignificabant, ab Imperatore nuſquam diiungi debere praefectum in ardore terribilium rerum. Adiectumque

que eſt, quod ſi procurare diſſimularet, ipſe propria A. C.
ſponte proiiceret inſignia principatus: glorioſum eſ- 360.
ſe exiſtimans iuſſa morte oppetere, quam ei prouinciarum interitum adſignari. Sed vicit praefecti propoſitum pertinax, his quae rationabiliter poſcebantur parere contentione maxima reluctantis. Inter has tamen moras abſentis Lupicini, motusque militares timentis praefecti, Iulianus conſiliorum adminiculo deſtitutus, ancipitique ſententia fluctuans, id optimum factu exiſtimauit: via ſollemni cunctos e ſtationibus egreſſos, in quibus hiemabant, maturare diſpoſuit. Hocque comperto, apud Petulantium ſigna famoſum quidam libellum humi proiecit occulte, inter alia multa etiam id continentem: *Nos quidem ad orbis terrarum extrema vt noxii pellimur et damnati: caritates vero noſtrae Alamannis denuo ſeruient, quas captiuitate prima poſt interneciuas liberauimus pugnas.* Quo textu ad comitatum perlato lectoque, Iulianus contemplans rationabiles querelas, cum familiis eos ad Orientem proficiſci praecepit, clauularis curſus facultate permiſſa: et cum ambigeretur diutius qua pergerent via, placuit notario ſuggerente Decentio, per Pariſios homines tranſire, vbi morabatur adhuc Caeſar nuſquam motus. Et ita factum eſt. Iiſdemque aduentantibus in ſuburbanis Princeps occurrit ex more, laudans quos agnoſcebat, factorumque fortium ſingulos monens, animabat lenibus verbis, vt ad Auguſtum alacri gradu pergerent, vbi poteſtas eſt ample patens et larga, praemia laborum adepturi digniſſima. Vtque honoratius procul abituros tractaret, ad conuiuium proceribus corrogatis, petere iure ſi quid in promptu eſſet edixit. Qui liberaliter ita ſuſcepti, dolore duplici ſuſpenſi diſceſſerunt et maeſti, quod eos fortuna quaedam inclemens et moderato rectore et terris genitalibus diſpararet. Hocque angore impliciti, in ſtatiua ſolita receſſerunt. Nocte vero coeptan-

M 5 te

A. C. te in apertum erupere diſſidium: incitatiſque animis,
360. vt quemque inſperata res adſlictabat, ad tela conuertuntur et manus: fremituque ingenti omnes petiuere palatium, et ſpatiis eius ambitis, ne ad euadendi copiam quiſquam perueniret, Auguſtum Iulianum horrendis clamoribus concrepabant, eum ad ſe prodire deſtinatius adigentes: exſpectareque coacti dum lux promicaret, tandem progredi compulerunt. Quo viſo, iterata magnitudine ſonus Auguſtum adpellauere conſenſione firmiſſima. Et ille mente fundata vniverſis reſiſtebat et ſingulis, nunc indignari ſemet oſtendens, nunc manus tendens, oransque et obſecrans, ne poſt multas feliciſſimasque victorias agatur aliquid indecorum; neue intempeſtiua temeritas et prolapſio diſcordiarum materias excitaret. Haecque adiiciebat, tandem ſedatos leniter allocutus: *Ceſſet ira, quaeſo, paullisper: absque diſſenſione, vel rerum adpetitu nouarum impetrabitur facile, quod poſtulatis: quoniam vos dulcedo patriae retinet, et inſueta peregrinaque metuitis loca, redite iam nunc ad ſedes, nihil viſuri, quia diſplicet, tranſalpinum. Hocque apud Auguſtum capacem rationis et prudentiſſimum ego competenti ſatisfactione purgabo.* Conclamabatur poſt haec ex omni parte nihilominus, vno parique ardore nitentibus vniuerſis: maximoque contentionis fragore, probro et conuiciis miſto, Caeſar adſentire coactus eſt. Impoſitusque ſcuto pedeſtri, et ſublatius eminens, nullo ſilente Auguſtus renuntiatus, iubebatur diadema proferre: negansque vmquam habuiſſe, vxoris colli vel capitis poſcebatur. Eoque adfirmante, primis auſpiciis non congruere aptari muliebri mundo, equi phalera quaerebatur, vti coronatus ſpeciem ſaltem obſcuram ſuperioris praetenderet poteſtatis. Sed cum id quoque turpe eſſe adſeueraret: Maurus nomine quidam, poſtea comes qui rem male geſſit apud Succorum anguſtias, Petulantium

lantium tunc haſtatus, abſtractum ſibi torquem, quo A. C.
vt draconarius vtebatur, capiti Iuliani impoſuit confi- 360.
denter: qui truſus ad neceſſitatem extremam, iamque periculum praeſens vitare non poſſe aduertens, ſi reniti perſeueraſſet, quinos omnibus aureos, argentique ſingula pondo promiſit. Hisque geſtis haud minore quam antea cura conſtrictus, futuraque celeri prouidens corde, nec diadema geſtauit, nec procedere auſus eſt vſquam, nec agere ſeria quae nimis vrgebant. Sed cum ad latebras ſeceſſiſſet occultas accidentium varietate perterritus Iulianus; aliquis palatii decurio, qui ordo eſt dignitatis, pleniore gradu ſigna Petulantium ingreſſus atque Celtarum, facinus indignum turbulente exclamat, pridie Auguſtum eorum arbitrio declaratum, clam interemptum. Hocque comperto, milites quos ignota pari ſollicitudine movebant et nota, pars criſpantes miſſilia, alii minitantes nudatis gladiis, diuerſo vagoque (vt in repentino ſolet) excurſu occupauere volucriter regiam: ſtrepituque immani excubitores perculſi, et tribuni, et domeſticorum comes Excubitor nomine, veritique verſabilis perfidiam militis, euanuere metu mortis ſubitae diſpalati. Viſo tamen otio ſummo, quieti ſtetere paullisper armati: et interrogati quae cauſa eſſet inconſulti motus et repentini, diu tacendo haeſitantes ſuper ſalute principis, non antea diſceſſerunt, quam acciti in conſiſtorium fulgentem eum auguſto habitu conſpexiſſent.

V. His tamen auditis, etiam illi quos antegreſſos retulimus ducente Sintula, cum eo iam ſecuri Pariſios reuertuntur: edictoque vt futura luce cuncti conuenirent in campo, progreſſus princeps ambitioſius ſolito tribunal adſcendit, ſignis aquilisque circumdatus et vexillis, ſaeptusque tutius armatarum cohortium globis. Cumque interquieuiſſet paullulum, dum alte contemplatur praeſentium vultus, alacres omnes viſos et lae-

tos,

A. C. tos, quaſi lituis, verbis (vt intelligi poſſit) ſimplici-
360. bus incendebat. *Res ardua poſcit et flagitat, propugnatores mei reique publicae fortes et fidi, qui mecum pro ſtatu prouinciarum vitam ſaepius obieciſtis, quoniam Caeſarem veſtrum firmo iudicio ad poteſtatum omnium columen ſuſtuliſtis, perſtringere pauca ſummatim, vt remedia permutatae rei rata colligantur et cauta. Vixdum aduleſcens ſpecie tenus purpuratus (vt noſtis) veſtrae tutelae nutu caeleſti commiſſus, numquam a propoſito recte viuendi deiectus ſum: vobiſcum in omni labore perſpicuus, cum diſperſa gentium confidentia, poſt ciuitatum excidia, peremptaque innumera hominum millia, pauca quae ſemiintegra ſunt relicta, cladis immenſitas perſultaret. Et retexere ſuperfluum puto, quoties hieme cruda, rigentique caelo, quo tempore terrae ac maria opere Martio vacant, indomitos antea cum iactura virium ſuarum repulimus Alamannos. Id ſane nec praetermitti eſt aequum nec taceri, quod cum prope Argentoratum illuxiſſet ille beatiſſimus dies, vehens quodammodo Galliis perpetuam libertatem, inter confertiſſima tela me diſcurrente, vos vigore vſuſque diuturnitate fundati, velut incitatos torrentes, hoſtes abruptius inundantes, ſuperaſtis ferro proſtratos, vel fluminis profundo ſubmerſos, paucis relictis noſtrorum, quorum exſequias honeſtauimus celebri potius laude, quam luctu. Poſt quae opinor tanta et talia nec poſteritatem tacituram de veſtris in rempublicam meritis in gentibus cunctis, ſi plene, quem altiore faſtigio maieſtatis ornaſtis, virtute grauitateque, ſi quid aduerſum ingruerit, defendatis. Vt autem rerum integer ordo ſeruetur, praemiaque virorum fortium maneant incorrupta, nec honores ambitio praeripiat clandeſtina, id ſub reuerenda conſilii veſtri facie ſtatuo, vt* NEQVE CIVILIS QVISQVAM IVDEX, NEC MILITIÆ RECTOR, ALIO QVODAM PRÆTER MERITA SVFFRAGANTE, AD POTIO-

REM

REM VENIAT GRADVM, NON SINE DETRIMENTO A. C.
PVDORIS EO, QVI PRO QVOLIBET PETERE TENTAVERIT, DISCESSVRO. 360.
Hac fiducia ſpei maioris animatus inferior miles, dignitatum iam diu expers et praemiorum, haſtis feriendo clypeos ſonitu adſurgens ingenti, vno propemodum ore dictis fauebat et coeptis. Statimque ne turbandae diſpoſitioni conſultae tempus ſaltem breue concederetur, pro actuariis obſecrauere Petulantes et Celtae, recturi quas placuiſſet prouincias mitterentur: quo non impetrato abiere nec offenſi, nec triſtes. Nocte tamen quae declarationis Auguſtae praeceſſerat diem, iunctioribus proximis retulerat Imperator, per quietem aliquem viſum, vt formari Genius publicus ſolet, haec obiurgando dixiſſe: *Olim, Juliane, veſtibulum aedium tuarum obſeruo latenter, augere tuam geſtiens dignitatem; et aliquoties tamquam repudiatus abſceſſi: ſed ſi ne nunc quidem recipior, ſententia concordante multorum; ibo demiſſus et maeſtus. Id tamen retineto imo corde, quod tecum non diutius habitabo.*

VI. Haec dum per Gallias agerentur intente, truculentus rex ille Perſarum, incentiuo Antonini aduentu Graugaſii duplicato, ardore obtinendae Meſopotamiae flagrans, dum ageret cum exercitu procul Conſtantius, armis multiplicatis et viribus tranſmiſſo ſollemniter Tigride, oppugnandam adoritur Singaram milite vſuique congruis omnibus, vt aeſtimauere qui regionibus praeerant, abunde munitam. Cuius propugnatores viſo hoſte longiſſime, clauſis ocius portis, ingentibus animis per turres diſcurrebant et minas, ſaxa tormentaque bellica congerentes, cunctisque praeſtructis ſtabant omnes armati, multitudinem parati propellere, ſi moenia ſubire tentaſſet. Adventans itaque rex, cum per optimates ſuos propius admiſſos, pacatiore colloquio flectere defenſores ad ſuum non potuiſſet arbitrium, quieti diem integrum dedit:

A. C. dit: et matutinae lucis exordio, ſigno per flam-
360. meum erecto vexillum, circumuaditur ciuitas a quibuſdam vehentibus ſcalas, aliis componentibus machinas, pleriſque obiectu vinearum pluteorumque tectis, iter ad fundamenta parietum quaerentibus ſubvertenda. Contra haec oppidani ſuperſtantes propugnaculis celſis, lapidibus eminus telorumque genere omni ad interiora ferocius ſe proripientes arcebant. Et pugnabatur euentu ancipiti diebus aliquot, hinc inde multis amiſſis et vulneratis: poſtremo feruente certaminum mole, et propinquante iam veſpera, inter machinas plures admotus aries robuſtiſſimus orbiculatam turrim feriebat ictibus denſis, vnde reſeratam vrbem obſidio ſuperiore docuimus. Ad quam conuerſa plebe dimicabatur artiſſime: facesque cum taedis ardentibus et malleolis ad exurendum imminens malum vndique conuolabant, nec ſagittarum crebritate, nec glandis hinc inde ceſſante. Vicit tamen omne prohibendi commentum acumen arietis, coagmenta fodiens lapidum recens ſtructorum, madoreque etiam tum infirmium. Dumque adhuc ferro certatur et ignibus, turri collapſa cum patuiſſet iter in vrbem, nudato propugnatoribus loco, quos periculi disiecerat magnitudo, Perſarum agmina vndique vlulabili clamore ſublato, nullo cohibente cuncta oppidi membra complebant: caeſisque promiſce pauciſſimis, reſidui omnes mandatu Saporis viui comprehenſi, ad regiones Perſidis vltimas ſunt aſportati. Tuebantur autem hanc ciuitatem legiones duae, prima Flauia, primaque Parthica, et indigenae plures, cum auxilio equitum ilico ob repentinum malum incluſorum: qui omnes, vt dixi, vinctis manibus ducebantur, nullo iuuante noſtrorum. Niſibin enim ſub pellibus agens pars maior exercitus cuſtodiebat, interuallo perquam longo diſcretam: alioquin numquam labenti Singarae vel temporibus priſcis quiſ-
quam

quam ferre auxilium potuit, aquarum paenuria cun- A. C.
ctis circum arentibus locis. Et licet ad praeſciſcendos 360.
aduerſos ſubitosque motus, id munimentum opportune locauit antiquitas, diſpendio tamen fuit rei Romanae, cum defenſorum iactura aliquoties interceptum.

VII. Exciſo itaque oppido, rex Niſibin prudenti conſilio vitans, memor nimirum quae ſaepius ibi pertulerat, dextrum latus itineribus petit obliquis: Bezabden, quam Phoenicam quoque inſtitutores veteres adpellarunt, vi vel promiſſorum dulcedine illectis defenſoribus retenturus, munimentum impendio validum, in colle mediocriter edito poſitum, vergensque in margines Tigridis, atque vbi loca ſuſpecta ſunt et humilia, duplici muro vallatum: ad cuius tutelam tres legiones ſunt deputatae, ſecunda Flauia, ſecundaque Armeniaca, et Parthica itidem ſecunda, cum ſagittariis pluribus Zabdicenis, in quorum ſolo tunc nobis obtemperantium hoc eſt municipium poſitum. Primo igitur impetu cum agmine cataphractorum fulgentium rex ipſe ſublimior caeteris, caſtrorum ambitum circumcurſans, prope labra ipſa foſſarum venit audentius: petitusque balliſtarum ictibus certis et ſagittarum, denſitate opertus armorum in modum teſtudinis contextorum, abſceſſit innoxius. Ira tamen tum ſequeſtrata, caduceatoribus miſſis ex more, clauſos blandius hortabatur, vt vitae ſpeique conſulturi obſidium deditione ſoluerent opportuna, reſeratisque portis egreſſi, ſupplices victori gentium ſemet offerrent. Quibus adire propius auſis defenſores moenium ideo pepercerunt, quod cohaerenter ſibi iunctos duxerant hiſdem notos ingenuos, Singarae captos: eorum enim miſeratione telum nemo contorſit, nec ſuper pace reſpondit. Deinde datis indutiis diei totius et noctis, ante alterius lucis initium Perſarum populus omnis adortus auide vallum, acriterque minans

ac

A. C. 360. ac fremens, vbi ad ipſa moenia confidenter acceſſit, dimicabat vi magna reſiſtentibus oppidanis. Quare ſauciabantur plerique Parthorum, quod pars ſcalas vehentes, alii opponentes vimineas crates, veluti caeci pergebant introrſus, nec noſtris innocui. Sagittarum enim nimbi crebrius volitantes, ſtantes confertius perforabant: partibusque poſt ſolis occaſum aequa iactura digreſſis, adpetente poſtridie luce ardentius multo quam antea pugnabatur, hinc inde concinentibus tubis: nec minores ſtrages vtrobique viſae ſunt, ambobus obſtinatiſſime colluctatis. Verum ſequuto die otio communi adſenſu poſt aerumnas multiplices attributo, cum magnus terror circumſiſteret muros, Perſaeque paria formidarent: Chriſtianae legis antiſtes exire ſe velle geſtibus oſtendebat et nutu; acceptaque fide quod redire permitteretur incolumis, adusque tentoria regis acceſſit. Vbi data copia dicendi quae vellet, ſuadebat placido ſermone diſcedere Perſas ad ſua, poſt communes partis vtriuſque luctus formidari etiam maiores adfirmans, forſitan adventuros. Sed perſtabat incaſſum haec multaque ſimilia differendo, efferata veſania regis obſtante, non ante caſtrorum excidium digredi pertinaciter adiurantis. Perſtrinxit tamen ſuſpicio vana quaedam epiſcopum, vt opinor, licet adſeueratione vulgata multorum, quod clandeſtino colloquio Saporem docuerat, quae moenium adpeteret membra vt fragilia intrinſecus et inualida. Hocque exinde veriſimile viſum eſt, quod poſtea intuta loca carieque nutantia cum exſultatione magna, velut regentibus penetralium callidis, contemplabiliter machinae feriebant hoſtiles. Et quamquam anguſti calles difficiliorem aditum dabant ad muros, aptatique arietes aegre promouebantur, manualium ſaxorum ſagittarumque metu arcente: nec balliſtae tamen ceſſauere nec ſcorpiones, illae tela torquentes, hi lapides crebros, qualique ſimul ardentes pice

piće et bitumine illiti: quorum adſiduitate per procli- A. C.
ve labentium machinae haerebant velut altis radici- 360
bus fixae, easque malleoli et faces iactae deſtinatius exurebant. Sed cum haec ita eſſent, caderentque altrinſecus multi, ardebant magis oppugnatores naturali ſitu et ingenti opere munitum oppidum ante brumale ſidus exſcindere, rabiem regis non ante ſedari poſſe credentes. Quocirca nec multa cruoris effuſio, nec confixi mortiferis vulneribus plurimi caeteros ab audacia parili reuocabant. Sed diu cum exitio decernentes poſtremo, periculis obiectauere ſemet abruptis: et agitantes arietes, denſo ſaxorum molarium pondere fomentisque ignium variis, ire protinus vetabantur. Verum vnus aries reſiduis celſior, humectis taurinis opertus exuuiis, ideoque minus caſus flammeos pertimeſcens aut tela, antegreſſus omnes repſit niſibus magnis ad murum: vaſtoque acumine coagmenta lapidum fodiens, turrim laxatam euertit. Qua ſonitu lapſa ingenti, ſuperſtantes quoque repentina ruina deiecti, diffractique vel obruti, mortibus interiere diuerſis et inſperatis: inuentoque tutiore adſcenſu armata irruit multitudo. Trepidis deinde ſuperatorum auribus vlulantium vndique Perſarum intonante fragore, artius proelium intra muros exarſit, hoſtium noſtrorumque cateruis certantibus comminus, cum confertis inter ſe corporibus, hinc indeque ſtricto mucrone nulli occurrentium parceretur. Magna denique mole ancipiti diu exitio renitentes obſeſſi, poſtremo plebis immenſae ponderibus effuſe disiecti ſunt. Et poſt haec iratorum hoſtium gladii quidquid inueniri poterat concidebant: abreptique ſinibus matrum paruuli, ipſae quoque matres trucidabantur, nullo quid ageret reſpectante. Inter ea tam funeſta, gens rapiendi cupidior, onuſta ſpoliorum genere omni, captiuorumque examen maximum ducens, tentoria repetiuit exſultans. Rex tamen gau-

A. C. dio inſolenti elatus, diuque deſiderio capiendae Phoe-
360. nicae flagrans, munimenti perquam tempeſtiui, non ante diſceſſit quam labefactata murorum parte reparata firmiſſime, alimentisque adfatim conditis, armatos ibi locaret inſignes origine, bellique artibus claros. Verebatur enim, quod accidit, ne amiſſionem caſtrorum ingentium ferentes aegre Romani, ad eadem obſidenda viribus magnis accingerentur. Latius ſe proinde iactans, additaque ſpe quidquid adgredi poſſet adipiſcendi, interceptis caſtellis aliis vilioribus Virtam odoriri diſpoſuit, munimentum valde vetuſtum, vt aedificatum a Macedone credatur Alexandro, in extremo quidem Meſopotamiae ſitum, ſed muris velut ſinuoſis circumdatum et cornutis, inſtructioneque varia inacceſſum. Quod cum omni tentaret arte, nunc promiſſis defenſores alliciens, nunc poenas cruciabiles minitans, aliquoties ſtruere aggeres parans, obſidionalesque admouens machinas, multis acceptis vulneribus, quam illatis, omiſſo vano incepto tandem abſceſſit.

VIII. Haec eo anno inter Tigrim geſta ſunt et Euphratem. Quae cum frequentibus nuntiis didiciſſet Conſtantius, metuens expeditiones Parthicas, hiemem apud Conſtantinopolim agens, impenſiore cura limitem inſtruebat cum omni adparatu bellorum. Arma quoque et tirocinia cogens, legionesque augens iuuentutis validae ſupplementis, quarum ſtatariae pugnae per orientales ſaepius emicuere procinctus: auxilia ſuper his Scytharum poſcebat mercede vel gratia, vt adulto vere profectus e Thraciis, loca ſuſpecta protinus occuparet. Inter quae Iulianus apud Pariſios hibernis locatis, ſumma coeptorum quorſum euaderet pertimeſcens, erat anxius, nuſquam adſenſurum Conſtantium factis multa voluendo conſiderans, apud quem ſordebat vt infimus et contemptus. Circumſpectis itaque trepidis rerum nouarum exordiis,

diis, legatos ad eum mittere ſtatuit geſta docturos, A. C.
eisque concinentes litteras dedit, quid actum ſit, quid- 360.
ve fieri oporteat deinceps, monens apertius et demonſtrans. Quamquam eum haec dudum comperiſſe opinabatur, relatu Decentii olim reuerſi, et cubiculariorum recens de Galliis praegreſſorum, qui ad Caeſarem aliqua portauere ſollemnia. Et quamquam non repugnanter, tamen nec arrogantibus verbis quidquam ſcripſit, ne videretur ſubito reclinaſſe. Erat autem litterarum ſenſus huiuſmodi: *Ego quidem propoſiti mei fidem non minus moribus quam foederum pacto, quoad fuit, vnum ſemper atque idem ſentiens conſeruaui, vt effectu multiplici claruit euidenter. Iamque inde vt me creatum Caeſarem pugnarum horrendis fragoribus obieciſti, poteſtate delata contentus, currentium ex voto proſperitatum nuntiis crebris, vt adparitor fidus tuas aures impleui, nihil vſquam periculis meis adſignans: cum documentis adſiduis conſtet, diffuſis permiſtisque paſſim Germanis, in laboribus me ſemper viſum omnium primum, in laborum refectione poſtremum. Sed bona venia tua dixerim, ſi quid nouatum eſt nunc, vt exiſtimas: in multis bellis et aſperis aetatem ſine fructu conterens miles, olim deliberatum impleuit, fremens, ſecundique impatiens loci rectorem, cum nullas ſibi vices a Caeſare diuturni ſudoris et victoriarum frequentium rependi poſſe contemplaretur. Cuius iracundiae, nec dignitatum augmenta nec annuum merentis ſtipendium, id quoque inopinum acceſſit: quod ad partes orbis Eoi poſtremas venire iuſſi, homines adſueti glacialibus terris, ſeparandique liberis et coniugibus, egentes trahebantur et nudi. Vnde ſolito ſaeuius efferati, nocte in vnum collecti palatium obſedere, Auguſtum Iulianum vocibus magnis adpellantes et crebris. Cohorrui, fateor, et ſeceſſi: amandatusque dum potui, ſalutem ſimulatione quaeritabam et latebris. Cumque nullae darentur*

 indutiae,

A. C. 360. *indutiae, libero pectoris muro, vt ita dixerim, ſaeptus, progreſſus ante conſpectum omnium ſteti, molliri poſſe tumultum auctoritate ratus, vel ſermonibus blandis. Exarſere mirum in modum, eóuſque prouecti, vt cum precibus vincere pertinaciam conabar, inſtanter mortem contiguis adſultibus intentarent. Victus denique mecumque ipſe conteſtans, quod alter conſoſſo me forſitan libens declarabitur princeps, adſenſus ſum, vim lenire ſperans armatam. Geſtorum hic textus eſt, quem mente quaeſo accipito placida. Nec actum quidquam ſecus exiſtimes, vel ſuſurrantes perniciosa malignos admittas, ad compendia ſua excitare ſeceſſiones principum adſuetos: ſed adulatione vitiorum altrice depulſa, excellentiſſimam virtutum omnium aduerte iuſtitiam: et conditionum aequitatem, quam propono, bona fide ſuſcipito, cum animo diſputans, haec ſtatui Romano prodeſſe, nobiſque, qui caritate ſanguinis, et fortunae ſuperioris culmine ſociamur. Ignoſce enim: quae cum ratione poſcuntur, non tam fieri cupio, quam a te vtilia probari et recta, auide tua praecepta deinde quoque ſuſcepturus. Quae neceſſe ſit fieri, in compendium redigam breue. Equos praebebo curules Hiſpanos, et miſcendos gentilibus atque ſcutariis aduleſcentes Letos quoſdam, cis Rhenum editam barbarorum progeniem, vel certe ex dediticiis, qui ad noſtra deſciſcunt. Et haec aduſque exitum vitae me ſpondeo non modo grato animo, verum cupido quoque facturum. Praefectos praetorio, aequitate et meritis notos, tua nobis dabit clementia: reſiduos ordinarios iudices, militiaeque moderatores promouendos arbitrio meo concedi eſt conſentaneum, itidemque ſtipatores. Stultum eſt enim, cum ante caueri poſſit ne fiat, eos ad latus Imperatoris adſciſci, quorum mores ignorantur et voluntates. Hoc ſane ſine vlla dubitatione firmauerim: tirones ad peregrina et longinqua Galli mittere, diuturna perturbatione caſibuſque*

vexati

vexati grauiſſimis, nec ſponte ſua poterunt nec coacti, ne conſumpta penitus iuuentute vt adfliguntur praeterita recordantes, ita deſperatione pereant impendentium. Nec Parthicis gentibus opponenda auxilia hinc acciri conueniet, cum adhuc nec barbarici ſint impetus interclusi, et (ſi dici quod verum eſt pateris) hae prouinciae malis iactatae continuis, externis indigeant adiumentis et fortibus. Haec hortando, vt aeſtimo, ſalutariter ſcripſi, poſcens et rogans. Scio enim, ſcio, ne quid ſublatius dicam cum imperio congruens, quas rerum acerbitates iam conclamatas et perditas, concordia viciſſim ſibi cedentium principum meliorem reuocauit in ſtatum: cum adpareat maiorum exemplo noſtrorum, moderatores haec et ſimilia cogitantes, fortunate beateque viuendi reperire quodammodo viam, et vltimo tempori poſteritatique iucundam ſui memoriam commendare. His litteris iunctas ſecretiores alias Conſtantio offerendas clanculo miſit, obiurgatorias et mordaces: quarum ſeriem nec ſcrutari licuit, nec ſi licuiſſet, proferre decebat in publicum. Ad id munus implendum electi viri ſunt graues, Pentadius officiorum magiſter, et Eutherius cubiculi tunc praepoſitus, poſt oblatas litteras relaturi nullo ſuppreſſo quae viderunt, et ſuper ordine futurorum fidenter acturi. Auxerat inter haec coeptorum inuidiam Florentii fuga praefecti: qui velut praeſagiens concitandos motus ob militem, vt ſermone tenus iactabatur, accitum, conſulto diſceſſerat Viennam, alimentariae rei gratia diuelli cauſatus a Caeſare, quem ſaepe tractatum aſperius formidabat. Dein cum comperiſſet eum ad auguſtum culmen euectum, exigua ac prope nulla viuendi ſpe verſus in metum, vt longe diſiunctus, malis ſe quae ſuſpicabatur exemit: et neceſſitudine omni relicta digreſſus venit ad Conſtantium itineribus lentis: vtque ſe nulli obnoxium culpae monſtraret, Iulianum vt perduellem multis criminibus adpetebat.

A. C. 360.

 Cuius

A. C. Cuius poſt abitum bene Iulianus cogitans et pruden-
360. ter, ſcirique volens quod praeſenti quoque pepercisſet; caritates eius cum re familiari intacta, publici curſus vſu permiſſo, ad Orientem redire tutius imperauit.

IX. Nec minore ſtudio ſequuti legati, haec ſecum ferentes quae praediximus, intentique ad viandum, cum venirent ad iudices celſiores, oblique tenebantur: morasque per Italiam et Illyricum perpeſſi diuturnas et graues, tandem transfretati per Boſporum, itineribuſque lentis progreſſi, apud Caeſaream Cappadociae etiam tum degentem inuenere Conſtantium, Mazacam antehac nominatam, opportunam vrbem et celebrem, ſub Argaei montis pedibus ſitam. Qui intromiſſi, data poteſtate offerunt ſcripta: iisque recitatis, vltra modum ſolitae indignationis excanduit Imperator, limibusque oculis eos aduſque metum contuens mortis, egredi iuſſit, nihil poſt haec percontatus vel audire perpeſſus. Perculſus tamen ardenter cunctatione ſtringebatur ambigua, vtrum in Perſas, an contra Iulianum moneri iuberet acies quibus fidebat: haeſitansque diu perpenſis conſiliis, flexus eſt quorumdam ſententia vtilium ſuaſorum, et iter orientem verſus edixit. Statim tamen et legatos abſoluit, et Leonam quaeſtorem ſuum in Gallias cum litteris datis ad Iulianum pergere celeri ſtatuit gradu, nihil nouatorum ſe adſerens ſuſcepiſſe; ſed eum (ſi ſaluti ſuae proximorumque conſulit) tumenti flatu depoſito, intra Caeſaris ſe poteſtatem continere praecipiens. Vtque id facile formido intentatorum efficeret, velut magnis viribus fretus, in locum Florentii praefectum praetorio Nebridium, tum quaeſtorem eiuſdem Caeſaris promouerat, et Felicem notarium, officiorum magiſtrum, et quoſdam alios. Gumoharium enim ſucceſſorem Lupicini, antequam ſciretur huiuſmodi quidquam, magiſtrum prouexit armorum.

Ingreſ-

Ingreſſus itaque Pariſios Leonas, ſuſceptus vt honoratus et prudens, poſtridie principi progreſſo in campum cum multitudine armata pariter et plebeia, quam de induſtria conuocarat, e tribunali vt emineret altius ſuperſtanti, ſcripta iubetur offerre. Replicatoque volumine edicti quod miſſum eſt, et legi ab exordio coepto, cum ventum fuiſſet ad locum id continentem, quod geſta omnia Conſtantius improbans, Caeſaris poteſtatem ſufficere Iuliano cenſebat, exclamabatur vndique vocum terribilium ſonu: *Auguſte Iuliane, vt prouincialis, et miles, et reip. decreuit auctoritas; recreatae quidem, ſed adhuc metuentis rediuiuos barbarorum excurſus.* Quibus auditis Leonas, cum Iuliani litteris haec eadem indicantibus reuertit incolumis: ſolusque admiſſus eſt ad praefecturam Nebridius: id enim Caeſar quoque ſcribens, ex ſententia ſua fore aperte praedixit. Magiſtrum enim officiorum iampridem ipſe Anatolium ordinauit, libellis antea reſpondentem, et quoſdam alios, vt ſibi vtile videbatur et tutum. Et quoniam, cum haec ita procederent, timebatur Lupicinus, licet abſens, agensque etiam tum apud Britannos, homo ſuperbae mentis et turgidae; eratque ſuſpicio, quod ſi haec trans mare didiciſſet, nouarum rerum materias excitaret: notarius Bononiam mittitur, obſeruaturus ſollicite ne quiſquam fretum oceani tranſire permitteretur. Quo vetito, reuerſus Lupicinus antequam horum quidquam ſciret, nullas ciere potuit turbas. A. C. 360.

X. Iulianus tamen iam celſiore fortuna militisque fiducia laetior, ne intepeſceret, neue vt remiſſus argueretur et deſes, legatis ad Conſtantium miſſis, in limitem Germaniae ſecundae eſt egreſſus: omnique adparatu, quem flagitabat inſtans negotium, communitus, Tricenſimae oppido propinquabat. Rheno exinde tranſmiſſo regionem ſubito peruaſit Francorum, quos Attuarios vocant, inquietorum hominum,

 licen-

A. C. licentius etiam tum percurſantium extima Galliarum.
360. Quos adortus ſubito nihil metuentes hoſtile, nimiumque ſecuros, quod ſcrupoſa viarum difficultate arcente, nullum ad ſuos pagos introiſſe meminerant principem, ſuperauit negotio leui; captisque plurimis et occiſis, orantibus aliis qui ſuperfuere, pacem ex arbitrio dedit, hoc prodeſſe poſſeſſoribus finitimis arbitratus. Vnde reuerſus pari celeritate per flumen, praeſidiaque limitis explorans diligenter et corrigens, adusque Rauracos venit: locisque recuperatis, quae olim barbari intercepta retinebant vt propria, iiſdemque pleniore cura firmatis, per Beſantionem Viennam hiematurus abſceſſit.

XI. Hic per Gallias erat ordo geſtorum. Quae dum ita proſpere ſuccedunt et caute, Conſtantius accitum Arſacen Armeniae regem, ſummaque liberalitate ſuſceptum praemonebat et hortabatur, vt nobis amicus eſſe perſeueraret et fidus. Audiebat enim ſaepius eum tentatum a rege Perſarum fallaciis, et minis, et dolis, vt Romanorum ſocietate poſthabita, ſuis rationibus ſtringeretur. Qui crebro adiurans animam prius poſſe amittere quam ſententiam, muneratus cum comitibus quos duxerat, rediit ad regnum, nihil auſus temerare poſtea promiſſorum, obligatus gratiarum multiplici nexu Conſtantio: inter quas illud potius excellebat, quod Olympiada Ablabii filiam praefecti quondam praetorio, ei copulauerat coniugem, ſponſam fratris ſui Conſtantis. Quo dimiſſo a Cappadocia, ipſe per Melitinam minoris Armeniae oppidum, et Lacotena, et Samoſata, tranſito Euphrate Edeſſam venit: vbique dum agmina vndique conuenientium militum, et rei cibariae abundantes copias opperitur, diu moratus; poſt aequinoctium egreditur autumnale, Amidam petens. Cuius cum prope veniſſet moenia, fauillis oppleta colluſtrans, flebat cum gemitu, reputans quales miſeranda ciuitas pertule-

pertulerat clades. Ibi tunc forte Vrſulus praeſens qui A. C. aerarium tuebatur, dolore percitus exclamauit: *En* 360. *quibus animis vrbes a milite defenduntur, cui vt abundare ſtipendium poſſit, imperii opes iam fatiſcunt!* Quod dictum ita amarum militaris multitudo poſtea apud Chalcedona recordata, ad eius exitium conſurrexit. Exinde cuneis confertis incedens, cum Bezabden aduentaret, fixis tentoriis, vallo foſſarumque altitudine circumſaeptis, obequitans caſtrorum ambitum longius, docebatur relatione multorum, inſtaurata eſſe firmius loca, quae antehac incuria corruperat vetuſtatis. Et ne quid omitteret, quod ante feruorem certaminum erat neceſſario praeſtruendum; viris prudentibus miſſis, conditione poſita dupla, cogebat moenium defenſores redire ad ſuos, alienis ſine cruore conceſſis, aut in ditionem venire Romanam dignitatibus augendos et praemiis. Atque cum illi deſtinatione natiua retinerentur vt clare nati, periculiſque et laboribus indurati, cuncta obſidioni congrua parabantur. Denſis itaque ordinibus cum tubarum incitamentis latera oppidi cuncta adortus alacris miles, legionibus in teſtudines varias conglobatis, paullatim tuto progrediens ſubruere moenia conabatur: et quia telorum omne genus in ſubeuntes effundebatur, nexu clypeorum ſoluto diſceſſum eſt, in receſſum canentibus ſignis. Laxatis deinde ad diem vnum indutiis, tertia luce curioſius tecti, elatis paſſim clamoribus adſcenſus vndique tentabant. Et licet defenſores obtentis ciliciis, ne conſpicerentur ab hoſtibus, latebant intrinſecus; tamen quoties flagitabat neceſſitas, lacertos fortiter exſertantes, lapidibus ſubiectos inceſſebant et telis. Et vimineae crates cum procederent confidenter, eſſentque parietibus contiguae, dolia deſuper cadebant, molae et columnarum fragmenta: quorum ponderibus nimiis obruebantur oppugnatores, hiatuque violento disiectis operimen-

 tis,

A. C. tis, cum periculis vltimis euadebant. Decimo itaque 360. poſtquam pugnari die coeptum eſt, cum ſpes noſtrorum interiora cuncta maerore compleret, transferri placuerat molem arietis magni, quam Perſae quondam Antiochia pulſibus eius exciſa relatam reliquerant apud Carras: quae ſubito viſa, aptataque faberrime, clauſorum hebetauerat mentes, aduſque deditionis remedia paene prolapſas, ni reſumptis viribus opponenda machinae huic praeparaſſent. Nec temeritas poſt haec ceſſauerat, nec conſilium. Namque dum inſtrueretur aries vetuſtus, et diſſolutus vt facile veheretur, omni arte, omnique virium niſu, et oppugnatorum vi et firmitudine ſumma defenſabatur: tormenta nihilominus et lapidum crebritas atque fundarum ex vtraque parte plurimos conſumebant: et aggerum moles incrementis celeribus conſurgebant: acriorque indies aduleſcebat obſidio, multis noſtrorum idcirco cadentibus, quod decernentes ſub Imperatoris conſpectu, ſpe praemiorum, vt poſſent facile qui eſſent agnoſci, nudantes galeis capita ſagittariorum hoſtilium peritia fundebantur. Proin dies et noctes intentae vigiliis, cautiores ſtantes vtrobique faciebant. Et Perſae aggerum altitudine iam in ſublime porrecta, machinaeque ingentis horrore perculſi, quam minores quoque ſequebantur, omnes exurere vi maxima nitebantur: et adſidue malleolos atque incendiaria tela torquentes, laborabant incaſſum: ea re quod humectis ſcortis et centonibus erant opertae materiae plures, aliae vnctae alumine diligenter, vt ignis in eas laberetur innoxius. Verum has admouentes fortitudine magna Romani, licet difficile defenſabant, tamen cupiditate potiundi oppidi ne prompta quidem pericula contemnebant. Et contra propugnatores, cum iam diſcuſſurus turrim oppoſitam aries maximus aduentaret, prominentem eius ferream frontem, quae reuera formam effingit arietis, arte ſubtili illaqueatam altrinſe-

altrinſecus laciniis retinuere longiſſimis, ne retrograA. C. diens reſumeret vires, neue ferire muros adſultibus den-360. ſis contemplabiliter poſſet, fundentes quoque feruentiſſimam picem: et diu promotae machinae ſtabant, muralia ſaxa perferentes et tela. Iamque aggeribus cumulatius excitatis, defenſores, ni vigilaſſent, exitium adfore iam ſperantes, in audaciam ruere praecipitem: et repentino decurſu portis effuſi, primosque adorti noſtrorum, faces ſitellasque ferreas onuſtas ignibus in arietes magnis viribus iaciebant. Verum poſt ambiguam proelii virtutem, plurimi nihil impetrato intra moenia repelluntur: moxque ex aggeribus quos erexerant Romani, iidem Perſae propugnaculis inſiſtentes, ſagittis inceſſebantur et fundis, telisque igniferis: quae per tegumenta turrium volitantia, paratis qui reſtinguerent, plerumque irrita labebantur. Cumque pauciores vtrobique fierent bellatores, et Perſae truderentur ad vltima, ni potior ratio ſuccurriſſet, impenſiore opera procurſus tentabatur ex caſtris: et eruptione ſubita multitudinis facta, inter armatos qui portabant ignes amplioribus ordinatis, iaciebantur corbes in materias ferreae plenae flammarum, et ſarmenta, aliaque ad ignes concipiendos aptiſſima. Et quia conſpectum abſtulerant fumi nigerrimae nubes, claſſico excitante in pugnam, legiones procinctae celeri gradu venerunt: et ſubcreſcente paullatim ardore bellandi, cum ventum fuiſſet ad manus, repente machinae omnes effuſis ignibus vrebantur, praeter maiorem: quam direptis reſtibus, quibus e muro iactis implicabatur, virorum fortium acrior niſus aegre ſemiuſtam extraxit. At vbi nocturnae tenebrae finem proeliis attulerunt, non in longum militi quies data: cibo enim exiguo refectus et ſomno, rectorum monitu excitus, munitiones a muro longe demouit, dimicare ſuccinctius parans per ſublimes aggeſtus, qui iam conſummati muris altius imminebant.

A. C. minebant. Vtque facile defenſores moenibus pelle-
360. rentur, in ipſis aggerum ſummitatibus binae ſunt locatae balliſtae, quarum metu ne proſpicere quidem poſſe hoſtium quiſquam crederetur. His ſatis prouiſis, prope ipſum crepuſculum triplex acies noſtrorum inſtructa, coniſque galearum minacius nutans, ſcalas vehentibus multis impetum conabantur in muros. Iam reſultantibus armis et tubis, vno parique ardore hinc inde pugnabatur audaci conflictu: latiusque ſeſe pandentes Romani, cum Perſas occultari viderent pauore impoſitorum aggeribus tormentorum, pulſabant turrim ariete: et cum ligonibus et dolabris et vectibus ſcaliſque propinquabant, vtrimque conuolante miſſilium crebritate. Adflictabant tamen multo vehementius Perſas ictus varii balliſtarum, tamquam per tranſennam a cliuis ſtructilibus decurrentes. Vnde fortunas ſuas ſitas in extremo iam cogitantes, deſtinatam ruebant in mortem: et partiti munera dimicandi inter neceſſitatis articulos, relictis qui moenia tuerentur, reſerata latenter poſtica, ſtrictis gladiis valida manus erupit, pone ſequentibus aliis qui flammas occulté portabant. Dumque Romani nunc inſtant cedentibus, nunc vltro inceſſentes excipiunt: qui vehebant foculos repentes incurui, prunas vnius aggeſti inſeruere iuncturis, ramis arborum diuerſarum, et iunco, et manipulis conſtructi cannarum: qui conceptis incendiorum aridis nutrimentis iam cremabantur, militibus cum intactis tormentis exinde periculoſe digreſſis. Vt vero certaminibus finem veſpera dedit incedens, parteſque diſceſſerunt ad otium breue, Imperator in varia ſeſe conſilia diducens et verſans, cum excidio Phoenicae diutius imminere neceſſariae rationes vrgerent, quod munimentum velut inſolubile clauſtrum hoſtium excurſibus erat obiectum, et ſerum repelleret tempus: certaturus leuiter ibi ſtatuit immorari, alimentis deſtituendos forſitan cedere exiſtimans

Perſas:

Perſas: quod ſecus atque rebatur euenit. Cum enim A. C.
remiſſius pugnaretur, humente caelo vndantés nubes 360.
cum tenebris aduenere minacibus: adſiduisque imbribus ita immaduerat ſolum, vt luti glutinoſa mollities per eas regiones pinguiſſimi caeſpitis omnia perturbaret: et ſuper his iugi fragore tonitrua fulguraque mentes hominum pauidas perterrebant. Accedebant arcus caeleſtis conſpectus adſidui: quae ſpecies vnde ita figurari ſit ſolita, expoſitio breuis oſtendet. Halitus terrae calidiores et humoris ſpiramina conglobata in nubes, exindeque disiecta in adſpergines paruas, ac radiorum fuſione ſplendida facta, ſupinantur volubiliter contra ipſum igneum orbem, irimque conformant, ideo ſpatioſo curuamine ſinuoſam, quod in noſtro panditur mundo, quem ſphaerae dimidiae parti rationes phyſicae ſuperponunt. Cuius ſpecies quantum mortalis oculus contuetur, prima lutea viſitur, ſecunda flaueſcens vel fulua, punicea tertia, quarta purpurea, poſtrema caeruleo concreta et viridi. Hac autem mixta pulcritudine temperatur ideo, vt terrenae exiſtimant mentes, quod prima eius pars dilutior cernitur, aëri concolor circumfuſo: ſequens fulua, id eſt paullo excitatior quam lutea: punicea tertia, quod ſolis obnoxia claritudini, pro receptatione ſpiritus fulgores eius puriſſimi e regione deflorat: quarta ideo purpurat, quod intermicante adſperginum denſitate per quas moritur, radiorum ſplendor, conſpiciens offendit adſpectum flammeo propiorem: qui color quanto magis diffunditur, concedit in caeruleum et virentem. Arbitrantur alii tunc iridis formam rebus adparere mundanis, cum altius delatae nubi craſſae radii ſolis infuſi lucem iniecerint liquidam: quae non reperiens exitum, in ſe conglobata nimio ſplendeſcit adtritu: et proximos quidem albo colores a ſole ſublimiore decerpit: ſubuirides vero a nubis ſimilitudine ſuperiectae: vt in mari ſolet vſu venire, vbi candi-

A. C. 360. candidae ſunt vndae quae littoribus illiduntur, interiores ſine vlla concretione caeruleae. Et quoniam indicium eſt permutationis aurae, (vt diximus) a ſudo aëre nubium concitans globos, aut contra ex concreto immutans in ſerenam laetitiam caelum; ideo apud poetas legimus ſaepe, Irim de caelo mitti, cum praeſentium rerum verti neceſſe ſit ſtatus. Suppetunt aliae multae opiniones et variae, quas dinumerare nunc eſt ſuperuacuum, narratione redire vnde digreſſa eſt feſtinante. His ac talibus Imperator inter ſpem metumque iactabatur, ingraueſcente hiemis magnitudine, ſuſpectiſque per auios tractus inſidiis: inter quae etiam tumultum exaſperati militis verebatur. Super his vrebat eius auxiam mentem, quod velut patefacta ianua diuitis domus, irritus propoſiti reuerteretur. Quas ob res omiſſo vano incepto, hiematurus Antiochiae redit in Syriam aerumnoſam, perpeſſus et vlcerum ſed et atrocia, diuque deflenda. Euenerat enim hoc, quaſi fatali conſtellatione ita regente diuerſos euentus, vt ipſum Conſtantium dimicantem cum Perſis fortuna ſemper ſequeretur afflictior: vnde vincere ſaltem per duces optabat: quod aliquoties meminimus contigiſſe.

AMMIANI

AMMIANI

MARCELLINI

RERVM GESTARVM

LIBER XXI.

Iulianus A. Viennae quinquennalia celebrat: quomodo Conſtantium A. breui moriturum praenouerit: et de variis artibus futura praenoſcendi. C. I. *Iulian. A. Viennae Chriſtianum ſe ſimulat illiciendae multitudinis cauſa: et de die feſto in eccleſia inter chriſtianos Deum precatur.* II. *Vadomarius rex Alamannorum, rupto foedere, per emiſſarios limites vaſtat, et Libinonem comitem cum paucis interficit.* III. *Iulian. A. interceptis Vadomarii litteris ad Conſtantium A. eum in conuiuio comprehendendum curauit: et Alamannis aliis occiſis, aliis in deditionem acceptis, caeteris pacem petentibus dedit.* IV. *Iulian. A. milites ſuos alloquitur, et in verba ſua vniuerſos adigit, Conſtantio A. bellum illaturus.* V. *Conſtantius A. Fauſtinam ducit vxorem: auget ſupplementis exercitum: Armeniae et Hiberiae reges donis ſibi conciliat.* VI. *Conſt. A. Antiochiae tum agens, per Gaudentium notarium Africam in poteſtate ſua retinet; et Euphrate tranſito Edeſſam ſe exercitumque confert.* VII. *Iulianus A. poſt ordinatas res Galliarum, ripam Danubii petit, et partem militum per Italiam perque Raetias praemittit.* VIII. *Taurus et Florentius conſules, ac praefecti praetorio, hic per Illyricum, ille per Italiam, fugiunt adpropinquante Iuliano. A. Lucillianus magiſter equitum, qui reſiſtere Iuliano parabat, opprimitur.* IX. *Iulianus A. Sirmium, caput Illyrici occidui, vna cum praeſidio in fidem recipit; Succos occupat, et ad Senatum ſcribit contra Conſtantium.* X. *Duae legiones Conſtantianae, quae apud Sirmium ad Iulianum A. tranſierant, ab eo miſſae in Gallias, Aquileiam occupant conſentientibus oppidanis, ac Iuliani militi portas claudunt.* XI. *Aquileia fauens Conſtantii A. partibus oppugnatur: quae poſtea comperto eius obitu, Iuliano ſe dedidit.* XII.

Sapor

Sapor domum reducit copias, inhibentibus bellum auſpiciis: Conſtantius A. in Iulianum arma motur us Hierapoli milites alloquitur. XIII. *Praeſagia mortis Conſtantii A.* XIV. *Moritur Conſtantius A. apud Mopſucrenas Ciliciae.* XV. *Conſtantii A. virtutes, et vitia.* XVI.

A. C. 360. Interclufo hac bellorum difficili ſorte Conſtantio trans flumen Euphratem, Iulianus agens apud Viennam, formandis in futura conſiliis dies impendebat et noctes, quantum opes patiebantur anguſtae, altius ſemet attollens: ſemperque ambigens, vtrum Conſtantium modis omnibus alliceret in concordiam, an terroris incutiendi gratia laceſſeret prior. Quae ſollicite reputans, vtrumque formidabat, et amicum cruentum, et in aerumnis ciuilibus ſaepe victorem: maximeque Galli fratris exemplum mentem eius anxiam ſuſpendebat, quem inertia miſtaeque periuriis fraudes prodidere quorumdam. Erigebat tamen aliquoties animum ad multa et vrgentia, tutiſſimum ratus inimicum ſe ex confeſſo monſtrare ei, cuius ex praeteritis motus coniectabat vt prudens, ne per amicitias fictas inſidiis falleretur occultis. Parui igitur habitis, quae per Leonam Conſtantius ſcripſerat, nulloque arbitrio eius promotorum ſuſcepto praeter Nebridium, quinquennalia Auguſtus iam edidit: et ambitioſo diademate vtebatur lapidum fulgore diſtincto, cum inter exordia principatus adſumpti vili corona circumdatus erat, xyſtarchae ſimilis purpurato. Inter quae Helenae coniugis defunctae ſuprema miſerat Romam, in ſubvrbano viae Nomentanae condenda, vbi vxor quoque Galli, quondam ſoror eius, ſepulta eſt Conſtantina. Accidebat autem, incendebatque eius cupiditatem pacatis iam Galliis inceſſere vltro Conſtantium: coniiciens eum per vaticinandi praeſagia multa (quae callebat) et ſomnia, e vita protinus exceſſurum. Et quoniam erudito et ſtudioſo cognitionum omnium principi

cipi maliuoli praenoſcendi futura prauas artes adſi- A. C.
gnant, aduertendum eſt breuiter, vnde ſapienti viro 360.
hoc quoque accidere poterit doctrinae genus haud leve. Elementorum omnium ſpiritus, vtpote perennivm corporum praeſentiendi motu ſemper et vbique vigens, ex his quae per diſciplinas varias adfectamus, participat nobiſcum munera diuinandi: et ſubſtantiales poteſtates ritu diuerſo placatae, velut ex perpetuis fontium venis vaticina mortalitati ſuppeditant verba, quibus numen praeeſſe dicitur Themidis: quam ex eo, quod fixa fatali lege decreta praeſcire facit in poſterum, quae τεθειμένα ſermo Graecus adpellat, ita cognominatam, in cubili ſolioque Iouis vigoris viuifici theologi veteres collocarunt. Auguria et auſpicia non volucrum arbitrio futura neſcientium colliguntur: (nec enim hoc vel inſipiens quiſquam dicet) ſed volatus auium dirigit deus, vt roſtrum ſonans, aut praeteruolans pinna turbido meatu vel leni futura praemonſtret. Amat enim benignitas numinis, ſeu quod merentur homines, ſeu quod tangitur eorum adfectione, his quoque artibus prodere quae impendent. Extis item pecudum attenti fatidicis, in ſpecies conuerti ſuetis innumeras, accidentia ſciunt. Cuius diſciplinae Tages nomine quidam monſtrator eſt; vt fabulantur, in Etruriae partibus emerſiſſe ſubito viſus e terra. Aperiunt tunc quoque ventura, cum aeſtuant hominum corda, ſed loquuntur diuina. Sol enim (vt aiunt phyſici) mens mundi, noſtras mentes ex ſeſe velut ſcintillas diffunditans, cum eas incenderit vehementius, futuri conſcias reddit. Vnde Sibyllae crebro ſe dicunt ardere, torrente vi magna flammarum. Multa ſignificant ſuper his crepitus vocum, et occurrentia ſigna, tonitrua quinetiam et fulgura et fulmina, itidemque ſiderum ſulci. Somniorum autem rata fides et indubitabilis foret, ni ratiocinantes coniectura fallerentur. Interdumque, vt Ariſtoteles

A. C. adfirmat, tum fixa ſunt et ſtabilia, cum animantis al-
360. tius quieſcentis ocularis pupilla neutrobi inclinata, rectiſſime cernit. Et quia vanities aliquoties plebeia ſtrepit, haec imperite muſſando, ſi eſſet praeſentiendi notitia quaedam, cur ille ſe caſurum in bello, vel alius hoc ſe paſſurum ignorauit, aut illud? Sufficiet dici, quod et grammaticus loquutus interdum eſt barbare, et abſurde cecinit muſicus, et ignorauit remedium medicus: et non ideo nec grammatica, nec muſica, nec medicina ſubſiſtit. Vnde praeclare hoc quoque, vt alia, Tullius, *Signa oſtenduntur*, ait, *a diis rerum futurarum. In his ſi quis errauerit, non deorum natura, ſed hominum coniectura peccauit.* Ne igitur extra calcem, quod dicitur, ſermo decurrens lecturo faſtidium ferat, ad explicanda proſpecta reuertamur.

II. Cum apud Pariſios adhuc Caeſar Iulianus, quatiens ſcutum variis motibus exerceretur in campo, axiculis, queis orbis erat compaginatus, in vanum excuſſis, anſa remanſerat ſola: quam retinens valida manu ſtringebat. Territisque vt omine diro praeſentibus cunctis, *Nemo*, inquit, *vereatur: habeo firmiter, quod tenebam.* Item cum apud Viennam poſtea quieſceret ſobrius, horrore medio noctis imago quaedam viſa ſpendidior, hos ei verſus heroos modo non vigilanti aperte dixit, eadem ſaepius replicando: quibus fretus nihil aſperum ſibi ſupereſſe exiſtimabat.

Ζεὺς ὅταν εἰς πλατὺ τέρμα μόλῃ κλυτοῦ ὑδροχόοιο,
Παρθενικῆς δὲ Κρόνος μοίρῃ βαίνῃ ἐπὶ πέμπτῃ
εἰκοστῇ, βασιλεὺς Κωνστάντιος Ἀσίδος αἴης
Τέρμα φίλου βιότου στυγερὸν καὶ ἐπώδυνον ἕξει.

Agebat itaque nihil interim de ſtatu rerum praeſentium mutans, ſed animo tranquillo et quieto incidentia cuncta diſponens, paullatimque ſeſe corroborans, vt dignitatis augmento virium quoque congruerent incrementa. Vtque omnes, nullo impediente, ad

ad ſui fauorem illiceret, adhaerere cultui Chriſtiano A. C. 360.
fingebat, a quo iam pridem occulte deſciuerat, arcanorum participibus paucis, haruſpicinae auguriisque intentus, et caeteris quae deorum ſemper fecere cultores. Et vt haec interim celarentur, feriarum die, quem celebrantes menſe Ianuario Chriſtiani Epiphania dictitant, progreſſus in eorum eccleſiam, ſollemniter numine orato diſceſſit.

III. Dum haec ita aguntur, propinquante iam vere, nuntio percitus inopino, ad triſtitiam verſus eſt et maerorem. Didicit enim Alamannos a pago Vadomarii exorſos, vnde nihil poſt ictum foedus ſperabatur incommodum; vaſtare confines Raetiis tractus: nihilque ſinere intentatum manus praedatorias fuſius diſcurrentes. Quod ne diſſimulatum rediuiuas bellorum materias excitaret; Libinonem quemdam comitem cum Celtis et Petulantibus miſit hiemantibus ſecum, negotium, vt poſcebat ratio, correcturum. Qui cum mature prope oppidum Sanctionem veniſſet, longe viſus a barbaris, qui iam certamina meditantes ſeſe per valles abdiderant: hortatusque milites licet numero impares, cupidine tamen pugnandi vehementius irritatos, adgreditur inconſulte Germanos, interque dimicandi exordia ipſe concidit omnium primus: cuius interitu erecta barbarorum fiducia, Romanisque ad ducis vindictam accenſis, certamen committitur obſtinatum, et vrgente magnitudinis mole disiecti ſunt noſtri, occiſis paucis et vulneratis. Cum hoc Vadomario, et Gundomado eius fratre itidem rege, Conſtantius (vt iam relatum eſt) firmauerat pacem. Poſt quae mortuo Gundomado, hunc ſibi fore exiſtimans fidum, ſecretorumque taciturnum exſecutorem et efficacem, mandabat (ſi famae ſolius admittenda eſt fides) ſcribebatque vt tamquam rupto concordiae pacto, ſubinde collimitia ſibi vicina vexaret: quo Iulianus id metuens, nuſquam a tutela diſcederet Gal-

O 2 liarum,

A. C. liarum. Quibus (vt dignum eſt credere) obtempe-
360. rans Vadomarius, haec et ſimilia perpetrabat: ad perſtringendum fallendumque miris modis ab aetatis primitiis callens, vt poſtea quoque ducatum per Phoenicen regens oſtendit. Sed re ipſa conuictus abſtinuit. Capto enim a ſtationariis militibus notario, quem miſerat ad Conſtantium, ſcrutatoque ſi quid portaret, epiſtola eius reperta eſt, in qua praeter alia multa id quoque ſcripſerat: *Caeſar tuus diſciplinam non habet.* Iulianum autem adſidue per litteras dominum et Auguſtum adpellabat et Deum.

IV. Haec vt erant periculoſa et dubia, Iulianus in exitiale malum eruptura conſiderans, in vnum omni cogitatione intenta, eum incautum rapere feſtinabat, vt ſecuritatem ſuam prouinciarumque locaret in tuto: et iniit conſilium tale. Philagrium notarium, Orientis poſtea comitem, ad eas miſerat partes, cuius prudentiae fidebat olim ſibi comperti: eique inter multa, quae pro captu inſtantium rerum erat acturus, ſignatam quoque chartulam tradidit, mandauitque ne aperiret vel recitaret, niſi Vadomario viſo cis Rhenum. Perrexit Philagrius, vt praeceptum eſt; eoque praeſente, et negotiis adſtricto diuerſis, tranſgreſſus Vadomarius flumen, vt nihil in profunda metuens pace, nihilque ſecus geſtorum ſimulans ſcire, viſo praepoſito militum ibi degentium, pauca loquutus ex more, vltro ſemet, vt ſuſpicionis nihil relinqueret abiturus, ad conuiuium eius venire promiſit, ad quod erat etiam Philagrius inuitatus. Qui ſtatim ingreſſus, rege conſpecto, Imperatoris recordatus eſt verba, cauſatusque rem ſeriam et vrgentem, ad diuerſorium rediit: ſcriptisque lectis doctus quid agi conueniret, confeſtim reuerſus diſcubuit inter caeteros. Finitisque epulis Vadomarium fortiter adprehenſum, rectori militum arte cuſtodiendum apud ſigna commiſit, textu lecto iuſſorum, comitibus eius ad

ſua

ſua redire compulſis, ſuper quibus nihil fuerat imperatum. Exhibitus tamen idem rex ad Principis caſtra, iamque ſpe veniae omni praecluſa, cum interceptum notarium, et quae ſcripſerat ad Conſtantium comperiſſet iam publicata, ne conuicio quidem tenus compellatus, miſſus eſt ad Hiſpanias. Id enim ſtudio curabatur ingenti, ne Iuliano diſcedente a Galliis, immaniſſimus homo prouinciarum ſtatum aegre compoſitum licentius conturbaret. Hoc caſu elatior Iulianus, regis opinione citius intercepti, quem profecturus ad longinqua formidabat, nihil remittentibus curis barbaros adoriri diſpoſuit, quos peremiſſe Libinonem comitem in congreſſu cum militibus docuimus paucis. Et ne rumor aduentus ſui eos ad remotiora traduceret, ſuperato Rheno noctis alto ſilentio, cum auxiliorum expeditiſſimis globis, nihil metuentes huiuſmodi circumuenit: excitatosque hoſtilium fragore armorum, dum gladios circumſpectant et tela, celeriter inuolauit: et quoſdam occidit, orantes alios praedamque offerentes dediticios cepit: reliquis qui remanſere pacem precantibus dedit, quietem pollicitis firmam. A.C. 361.

V. Quae dum mentibus aguntur erectis, coniectans quantas inteſtinae cladis excitauerat moles, nihilque tam conuenire conatibus ſubitis quam celeritatem, ſagaci praeuidens mente, profeſſa palam defectione ſe tutiorem fore exiſtimauit: incertusque de militum fide, placata ritu ſecretiore Bellona, claſſico ad concionem exercitu conuocato, ſaxeo ſuggeſtu inſiſtens, iamque vt adparebat fidentior, haec clarius ſolito diſſerebat. *Iamdudum tacita deliberatione vos aeſtimo, magni commilitones, geſtorum excitos amplitudine, hoc opperiri conſilium, vt euentus qui ſperantur, perpendi poſſint, et praecaueri. Plus enim audire quam loqui militem decet, actibus coalitum glorioſis: nec alia ſpectatae aequitatis ſentire rectorem,*

 quam

A. C. *quam ea quae laudari digne potuerunt et probari. Vt*
360. *igitur quae propoſui abiectis abſoluam, aduertite oro beniuole, quae ſermone breui percurram. Arbitrio Dei caeleſtis vobis inter ipſa iuuentae rudimenta permiſtus, irruptiones Alamannorum adſiduas et Francorum, populandique ingem licentiam fregi: et vigore communi Romanis agminibus quoties libet Rhenum peruium feci: contra rumorum fremitus, gentiumque validarum violentos excurſus ſtando immobilis, virtutis veſtrae nimirum firmamento confiſus. Et haec, laborum quos exhauſimus Galliae ſpectatrices, poſt funera multa iacturasque recreatae diuturnas et graues, poſteritati per aetatum examina commendabunt. At nunc cum auctoritate veſtri iudicii, rerumque neceſſitate compulſus, ad auguſtum elatus ſum culmen, Deo vobisque fautoribus, ſi fortuna coeptis adfuerit, altius adfecto maiora: id prae me ferens, quod exercitui, cuius aequitas armorumque inclaruit magnitudo, domi moderatus viſus ſum et tranquillus, et in crebritate bellorum contra conſpiratas gentium copias conſideratus et cautus Vt igitur aduerſa praeueniamus mentium ſocietate iunctiſſima, ſequimini viam conſilii mei ſalutarem, vt puto, cum integritas rerum intentioni noſtrae voluntatique reſpondeat: et dum maioribus vacant praeſidiis regiones Illyricae, impraepedito curſu tendentes, Daciarum interim fines extimos occupemus, exinde quid agi oporteat bonis ſucceſſibus inſtruendi. At vos ex more fidentium ducum, iuramento quaeſo concordiam ſpondete manſuram et fidem, operam mihi nauaturo ſedulam et ſolitam, ne quid agatur inconſultum et ſegne; et producturo, ſi quis exegerit, incorruptam conſcientiam meam, quod nihil voluntate praeter ea quae in commune conducunt, adgrediar aut tentabo. Illud ſane obteſtor et rogo, obſeruate ne impetu gliſcentis ardoris in priuatorum damna quiſquam veſtrum exſiliat: id cogitans,*

tans, quod haud ita nos illuſtrarunt hoſtium innumerae ſtrages, vt indemnitas prouinciarum et ſalus, exemplis virtutum peruulgatae. Hoc ſermone Imperatoris vice alicuius oraculi comprobato, mota eſt incitatius omnis concio: et rerum cupida nouandarum, vnanimanti conſenſu voces horrendas immani ſcutorum fragore miſcebat, magnum elatumque ducem, et vt experta eſt, fortunatum domatorem gentium adpellans et regum. Iuſſique vniuerſi in eius nomen iurare ſollemniter, gladiis ceruicibus ſuis admotis ſub exſecrationibus diris, verbis iurauere conceptis, omnes pro eo caſus quoad vitam profuderint, ſi id neceſſitas exegerit, perlaturos: quae ſequuti rectores, omnesque principis proximi fidem ſimili religione firmarunt. Solus omnium licet propoſito ſtabili, audacter tamen praefectus repugnauit Nebridius, iurisiurandi nexu contra Conſtantium nequaquam ſe conſtringi poſſe commemorans, cuius beneficiis obligatus erat crebris et multis. Quibus auditis cum ſtantes propius milites acriter inflammati eum adpeterent trucidandum; ad genua ſua prolapſum Imperator paludamento protexit: indeque reuerſus in regiam cum antegreſſum eum vidiſſet, ſupplicemque iacentem orare, vt leuandi cauſa timoris ei porrigeret dexteram: *Ecquid,* ait, *praecipuum amicis ſeruabitur, ſi tu manum tetigeris meam? Sed hinc quo libet abi ſecurus.* Hocque audito, ille innoxius ad larem ſuum receſſit in Tuſciam. His Iulianus vt poſcebat negotii magnitudo praeſtructis, expertus quid in rebus tumultuoſis anteverſio valeat et praegreſſus, per teſſeram edicto itinere in Pannonias, caſtris promotis et ſignis, temere ſe fortunae commiſit ambiguae. A. C. 361.

VI. Replicare nunc conuenit tempore, et narrare ſummatim, quae (dum aguntur in Galliis antedicta) Conſtantius hiemans Antiochiae, domi militiaeque perfecit. Inter complures alios honore conſpicuos,

A. C. adoraturi Imperatorem peregre venientem ordinantur
361. etiam ex tribunis inſignibus. Cum igitur a Meſopotamia reuerſus Conſtantius hoc exciperetur officio, Amphilochius quidam ex tribuno Paphlago, quem dudum ſub Conſtante militantem diſcordiarum ſeuiſſe cauſas inter priores fratres, ſuſpiciones contiguae veritati pulſabant, auſus paullo petulantius ſtare, vt ipſe quoque ad parile obſequium admittendus, agnitus eſt et prohibitus: ſtrepentibusque multis, et intueri lucem vlterius non debere clamantibus vt perduellem et obſtinatum, Conſtantius circa haec lenior ſolito: *Definite*, ait, *vrgere hominem vt exiſtimo ſontem, ſed nondum aperte conuictum: et mementote, quod ſi quid admiſit huiuſmodi, ſub obtutibus meis conſcientiae ipſius ſententia punietur, quam latere non poterit;* et ita diſceſſum eſt. Poſtridie ludis Circenſibus idem ex aduerſo Imperatoris, vbi conſueuerat, ſpectans, repentino clamore ſublato, cum certamen opinatum emitteretur, diffractis cancellis quibus vna cum pluribus incumbebat, cunctis cum eo in vanum excuſſis, laeſisque leuiter paucis, interna compage diſrupta efflaſſe ſpiritum repertus eſt ſolus: vnde Conſtantius futurorum quoque praeſcius exſultabat. Eodem tempore Fauſtinam nomine ſortitus eſt coniugem, amiſſa iampridem Euſebia, cuius fratres erant Euſebius et Hypatius conſulares, corporis morumque pulcritudine pluribus antiſtante, et in culmine tam celſo humana: cuius fauore iuſtiſſimo exemptum periculis, declaratumque Caeſarem retulimus Iulianum. Habita eſt iiſdem diebus etiam Florentii ratio, e Galliis nouitatis metu digreſſi, et Anatolio recens mortuo praefecto praetorio per Illyricum, ad eius mittitur locum: cumque Tauro itidem praefecto praetorio per Italiam, ampliſſimi ſuſcepit inſignia magiſtratus. Parabantur nihilominus externorum atque ciuilium inſtrumenta bellorum, et augebatur turmarum equeſtrium

ſtrium numerus, parique ſtudio ſupplementa legionibus ſcripta ſunt, indictis per prouincias tirociniis: omnisque ordo et profeſſio vexabatur, veſtem armaque exhibens et tormenta, aurum quinctiam et argentum; multiplicisque rei cibariae copias, et diuerſa genera iumentorum. Et quia Perſarum rege ob difficultatem hiberni temporis aegre contruſo, reſerata caeli temperie validior impetus timebatur, ad Transtigritanos reges et ſatrapas legati cum muneribus miſſi ſunt amplis, monituri cunctos et hortaturi noſtra ſentire, et nihil fallax tentare vel fraudulentum. Ante omnia tamen Arſaces et Meribanes, Armeniae et Hiberiae reges, cultu ambitioſo indumentorum emercabantur et multiformibus donis, damna negotiis Romanis illaturi, ſi rebus tum etiam dubiis deſciviſſent ad Perſas. Inter tot vrgentia Hermogene defuncto, ad praefecturam promouetur Helpidius, ortus in Paphlagonia, adſpectu vilis et lingua, ſed ſimplicioris ingenii, incruentus et mitis: adeo vt cum ei coram innocentem quemdam torquere Conſtantius praecepiſſet, aequo animo abrogari ſibi poteſtatem oraret, haecque potioribus aliis ex ſententia Principis agenda permitti. A. C. 361.

VII. Rigore itaque inſtantium negotiorum anceps Conſtantius quid capeſſeret ambigebat, diu multumque anxius, vtrum Iulianum peteret et longinqua, an Parthos repelleret iam tranſituros, vt minabantur, Euphratem: haerensque, tandem cum ducibus communicato ſaepe conſilio in id flexus eſt, vt finito propiore bello vel certe mollito, nullo poſt terga relicto quem formidaret, Illyriis percurſis et Italia, vt rebatur, Iulianum inter exordia ipſa coeptorum tamquam venaticiam praedam caperet: hoc enim ad leniendum ſuorum metum ſubinde praedicabat. Tamen ne intepeſceret, aut omiſiſſe belli videretur aliud latus, adventus ſui terrorem vbique diſpergens, veritusque ne

A. C. Africa abſente eo perrumperetur, ad omnes caſus,
361. principibus opportuna, velut finibus Orientis egreſſus, per mare notarium miſit Gaudentium, quem exploratorem actuum Iuliani per Gallias aliquamdiu fuiſſe praeſtrinximus. Hunc enim obſequio celeri cuncta conſideratione geminà efficere poſſe ſperabat, quod aduerſam partem metueret offenſam, et properabat nactus hanc opportunitatem commendari Conſtantio, quem credebat proculdubio fore victorem: nemo enim omnium tunc ab hac conſtanti ſententia diſcrepabat. Qui cum eo veniſſet, mandatorum Principis memor, per litteras Cretione comite quid ageretur edocto, reliquisque rectoribus, lecto vndique milite fortiore, translatisque ab vtraque Mauritania diſcurſatoribus expeditis, Aquitaniae et Italiae obiecta littora tuebatur artiſſime. Neque id conſilium fefellit Conſtantium. Eo enim ſuperſtite nullus aduerſorum illas tetigit terras, licet oram Sicilienſem a Lilybaeo protentam et Pachyno, multitudo ſeruabat armata, ſi patuiſſet facultas, ocius tranſitura. His pro rerum ratione, vt ſibi prodeſſe exiſtimabat Conſtantius, aliisque minutis et leuioribus ordinatis, ducum nuntiis docebatur et litteris, Perſarum copias in vnum coactas rege turgido praeeunte, iam prope margines tendere Tigridis, incertum quonam erumpere cogitantes. Quibus percitus, vt propius agens futuros poſſit anteuenire conatus, quamprimum hibernis egreſſus, accito vndique equitatu peditumque robore quo fidebat, per Capeſſanam Euphrate nauali ponte tranſcurſo, Edeſſam petit vberem commeatibus et munitam: ibi parumper opperiens, dum exploratores aut perfugae motum caſtrorum hoſtilium indicarent.

VIII. Diſcedens inter haec Iulianus a Rauracis, peractis quae docuimus dudum, Salluſtium praefectum promotum remiſit in Gallias, Germaniano iuſſo vicem tueri Nebridii: itidemque Neuitae magiſterium

commi-

commiſit armorum, Gumoarium proditorem anti- A. C.
quum timens, quem cum ſcutarios ageret, latenter 361.
prodidiſſe Veteranionem ſuum principem audiebat; et Iouio quaeſturam, cuius in actibus Magnentii meminimus; et Mamertino largitiones curandas: et Dagalaiphum praefecit domeſticis, aliosque plures ex arbitrio ſuo militibus regendis adpoſuit, quorum merita norat et fidem. Profecturus itaque per Marcianas ſiluas, viasque iunctas Hiſtri fluminis ripis, inter ſubita vehementer incertus id verebatur, ne contemptus vt comitantibus paucis, multitudinem offenderet repugnantem. Quod ne fieret, conſilio ſollerti praeuidit: et agminibus diſtributis, per itinera Italiae nota quosdam properaturos cum Iouino miſit et Iouio; alios per mediterranea Raetiarum magiſtro equitum Neuitae commiſſos, quo diffuſi per varia opinionem numeri praeberent immenſi, formidineque cuncta complerent. Id enim et Alexander Magnus et deinde alii plures, negotio ita poſcente, periti fecere ductores. Mandabat tamen egreſſis, vt tamquam hoſte protinus occurſuro ocius graderentur, ſtationesque nocturnas agerent et vigilias, ne improuiſo inuaderentur excurſu.

IX. Quibus ita vt videbatur apte diſpoſitis, more quo tractus perruperat ſaepe barbaricos, contextis ſucceſſibus fidens, porrectius ire pergebat. Cumque ad locum veniſſet vnde nauigari poſſe didicit flumen, lembis adſcenſis, quos opportune fors dederat plurimos, per alueum (quantum fieri potuit) ferebatur occulte: ideo latens, quod toleranter et fortiter nullius cibi indigens mundioris, ſed paucis contentus et vilibus, oppida forinſecus tranſibat et caſtra: imitatus egregium illud Cyri veteris dictum, qui cum delatus ad hoſpitem, interrogaretur ab eo quid ad conuiuium parari deberet, panem reſponderat ſolum: ſperare enim aiebat prope riuum ſe cenaturum. Fama vero,

quae

A. C. quae mille (vt aiunt) linguis rerum miſere exaggerat
361. fidem, per Illyrios omnes celebrior fundebatur, Iulianum ſtrata per Gallias multitudine regum et gentium, numeroſo exercitu et ſucceſſibus tumidum variis aduentare. Quo rumore perculſus praefectus praetorio Taurus, vt hoſtem vitans exterum mature diſceſſit: vectusque mutatione celeri curſus publici, tranſitis Alpibus Iuliis, eodem ictu Florentium itidem praefectum ſecum abduxit. Leuibus tamen indiciis ſuper Iuliani motu Lucillianus percitus comes, qui per illas regiones rem curabat ea tempeſtate caſtrenſem, agensque apud Sirmium, milites congregans quos ex ſtationibus propriis acciri celeritatis ratio permittebat, venturo reſiſtere cogitabat. Sed ille vt fax vel incenſus malleolus volucriter ad deſtinata feſtinans, cum veniſſet Bononiam, a Sirmio milliario nono diſparatam et decimo, ſeneſcente luna, ideoque obſcurante noctis maximam partem, e naui exſiluit improuiſus: ſtatimque Dagalaiphum miſit cum expeditis ad Lucillianum vocandum, trahendumque ſi reniteretur. Qui tum etiam quieſcens, cum ſtrepitu excitatus turbulento vidiſſet ignotorum hominum ſe circulo circumſaeptum, concepto negotio, et imperatorii nominis metu praeſtrictus, praeceptis paruit inuitiſſimus: ſequutusque alienum arbitrium magiſter equitum, paullo ante ſuperbus et ferox, iumentoque impoſitus repentino, Principi vt captiuus offertur ignobilis, oppreſſam terrore vix colligens mentem. Verum cum primitus viſus, adorandae purpurae datam ſibi copiam aduertiſſet, recreatus tandem ſuique ſecurus: *Incaute*, inquit, *Imperator et temere cum paucis alienis partibus te commiſiſti.* Cui amarum Iulianus ſubridens, *Haec verba prudentia ſerua*, inquit, *Conſtantio: maieſtatis enim inſigne non vt conſiliario tibi, ſed vt deſinas pauere porrexi.*

X. Ni-

X. Nihil deinde amoto Lucilliano differendum, nec agendum ſegne ratus, vt erat in rebus trepidis audax et confidentior, ciuitatem, vt praeſumebat, dediticiam petens, citis paſſibus incedebat: eumque ſubvrbanis propinquantem amplis nimiumque protentis, militaris et omnis generis turba cum lumine multo et floribus, votisque fauſtis, Auguſtum adpellans et dominum, duxit in regiam. Vbi euentu laetus et omine, firmata ſpe venturorum, quod ad exemplum vrbium matris et populoſae et celebris, per alias quoque ciuitates vt ſidus ſalutare ſuſciperetur, edito poſtridie curuli certamine cum gaudio plebis, vbi lux excanduit tertia, morarum impatiens percurſis aggeribus publicis, Succos (nemine auſo reſiſtere) praeſidiis occupauit: iiſdemque tuendis Neuitam praefecit vt fidum: cuius loci ſitum ex nunc conuenienter oſtendam. Conſertae celſorum montium ſummitates Aemi et Rhodopes, quorum alter ab ipſis Hiſtri marginibus, alter ab Axii fluminis citeriori parte conſurgit, in anguſtias tumidoſis collibus deſinentes, Illyrios interſcindunt et Thracas, hinc vicinae mediterraneis Dacis et Serdicae, inde Thracias deſpectantes et Philippopolim, ciuitates amplas et nobiles: et (tamquam Natura in ditionem Romanam redigendas nationes circumſitas praenoſcente) ita figuratae conſulto, inter artos colles quondam hiantes obſcurius, ad magnitudinem ſplendoremque poſtea rebus elatis patefactae ſunt et carpentis: aditibusque aliquoties clauſis magnorum ducum populorumque repulere conatus. Et pars quae Illyricum ſpectat mollius edita, velut incauta ſubinde ſuperatur. Latus vero e regione oppoſitum Thraciis, prona humilitate deruptum, hincque et inde fragoſis tramitibus impeditum, difficile ſcanditur etiam nullo vetante. Sub hac altitudine aggerum vtrobique ſpatioſa camporum planities iacet, ſuperior aduſque Iulias Alpes extenta, inferior ita reſupina et panda,

A. C. 361.

vt

A. C. vt nullis habitetur obſtaculis aduſque fretum et Propon-
361. tidem. His vt in re tali tamque vrgenti compoſitis, magiſtro equitum illic relicto, imperator reuertitur Naeſſum copioſum oppidum, quo impraepedite cuncta diſponeret ſuis vtilitatibus profutura. Vbi Victorem apud Sirmium viſum ſcriptorem hiſtoricum, exindeque venire praeceptum, Pannoniae ſecundae conſularem praefecit, et honorauit aenea ſtatua, virum ſobrietatis gratia aemulandum, multo poſt Vrbi praefectum. Iamque altius ſe extollens, et numquam credens ad concordiam prouocare poſſe Conſtantium, orationem acrem et inuectiuam, probra quaedam in eum explanantem et vitia, ſcripſerat ad ſenatum. Quae cum Tertullo adminiſtrante adhuc praefecturam recitarentur in curia, eminuit nobilitatis cum ſpecioſa fiducia benignitas grata. Exclamatum eſt enim, in vnum cunctorum ſententia congruente, AVCTORI TVO REVERENTIAM ROGAMVS. Tunc et memoriam Conſtantini, vt nouatoris turbatoriſque priſcarum legum et moris antiquitus recepti, vexauit, eum aperte incuſans, quod barbaros omnium primus aduſque faſces auxerat et trabeas conſulares: inſulſe nimirum et leuiter: qui cum vitare deberet id quod infeſtius obiurgauit, breui poſtea Mamertino in conſulatu iunxit Neuitam, nec ſplendore, nec vſu, nec gloria horum ſimilem, quibus magiſtratum ampliſſimum detulerat Conſtantinus: contra inconſummatum et ſubagreſtem, et quod minus erat ferendum, celſa in poteſtate crudelem.

XI. Haec et talia cogitanti, ſollicitoque ſuper maximis rebus et ſeriis, nuntius metuendus intimatur et inſperatus, auſa indicans quorumdam immania, impeditura curſus eius ardentes, ni vigilanter haec quoque antequam adoleſcerent hebetaſſet: quae breuiter exponentur. Duas legiones Conſtantiacas, addita vna ſagittariorum cohorte, quas inuenerat apud Sirmium,

mium, vt ſuſpectae adhuc fidei per ſpeciem neceſſitatum vrgentium miſit in Gallias: quae pigrius motae, ſpatiaque itinerum longa et Germanos hoſtes truces et adſiduos formidantes, nouare quaedam moliebantur, auctore et incitatore Nigrino, equitum turmae tribuno, in Meſopotamia genito: reque digeſta per ſecreta colloquia, et alto roborata ſilentio, cum Aquileiam perueniſſent, vrbem ſitu et opibus murisque circumdatam validis, eam hoſtiliter repente clauſere, iuuante indigena plebe tumultus horrorem, cui Conſtantii nomen erat tum etiam amicum. Et obſeratis aditibus, turribusque armatis et propugnaculis, futurae concertationi praeparabant vtilia, interim ſoluti et liberi: hocque facinore ita audaci, ad fauendum Conſtantii partibus vt ſuperſtitis, Italicos incolas excitabant. A. C. 361.

XII. Quibus Iulianus acceptis, agens tunc apud Naeſſum, nihil a tergo timens aduerſum, legensque et audiens hanc ciuitatem circumſeſſam quidem aliquoties, numquam tamen exciſam aut deditam, impenſiore ſtudio ſibi ſociare, vel fraude, vel diuerſis adulationum generibus, antequam maius oriretur aliquid, properabat. Ideoque Iouinum magiſtrum equitum venientem per Alpes, Noricosque ingreſſum, ad id quod exarſerat quoquo modo corrigendum redire citius imperauit. Et ne quid deeſſet, milites omnes qui comitatum ſequebantur aut ſigna, retineri iuſſit per idem oppidum tranſeuntes, pro viribus laturos auxilium. Hisque diſpoſitis, ipſe haud diu poſtea cognita morte Conſtantii, diſcurſis Thraciis, Conſtantinopolim introiit: ac ſaepe doctus lentius fore id obſidium quam verendum, Immone cum comitibus aliis ad hoc deſtinato, remouit exinde Iouinum, alia quae potiores flagitabant neceſſitates acturum. Ordine itaque ſcutorum gemino Aquileia circumſaepta, concinentibus ſententiis ducum, conueniens viſum eſt ad

A. C. 361. ad deditionem allicere defenſores minacium blandorumque varietate ſermonum: et multis vltro citroque dictitatis, in immenſum obſtinatione gliſcente, ex colloquio re infecta diſceditur. Et quia nihil praeter pugnam iam ſpectabatur, curatis vtrobique cibis ſomnoque corporibus, aurora iam ſurgente, concrepante ſonitu buccinorum, partes accenſae in clades mutuas, ferocientes magis quam conſultius, elatis clamoribus ferebantur. Pluteos igitur praeferentes oppugnatores, cratesque denſius textas; ſenſim incedentes et caute, murorum ima ſuffodere ferramentorum multitudine conabantur: factas plerique vehentes ad menſuram moenium ſcalas, iamque parietibus paene contigui, pars lapidibus volutis in pronum colliſi, pars confixi ſtridentibus iaculis, retroque gradientes auerterunt ſecum omnes alios, metu ſimilivm a propoſito pugnandi retortos. Hoc primo congreſſu erecti in audaciam clauſi, adſumpta fiducia meliorum parui ducebant reſtantia: mentibusque fundatis, et compoſitis per opportuna tormentis, indefeſſo labore vigilias et caetera ſubſidia ſecuritatis implebant. Contra munitores licet pauore diſcriminum anxii, pudore tamen ne ſecordes viderentur et ſegnes, vbi parum vis procedebat Marte aperto tentata, ad inſtrumenta obſidionalium artium tranſtulerunt. Et quia nec arietibus admouendis, nec ad intentandas machinas, vel vt poſſint forari cuniculi, inueniebatur vſquam habilis locus, diſparatione breui ciuitatem Natiſone amni praeterlabente, commentum excogitatum eſt cum veteribus admirandum. Conſtructas veloci ſtudio ligneas turres, propugnaculis hoſtium celſiores, impoſuere trigeminis nauibus valde ſibi connexis: quibus inſiſtentes armati, vno parique ardore prohibitores diſpellere collatis ex propinquo viribus nitebantur: ſubterque expediti velites a turrium cauernis egreſſi, iniectis ponticulis quos ante compaginarant,

rant, transgredi feſtinarunt indiuiſo negotio: vt dum A. C.
viciſſim miſſilibus ſe petunt et ſaxis vtrimqueſecus al- 361.
te locati, hi qui tranſiere per pontes, nullo interpellante aedificii parte conuulſa, aditus in penetralia reſerarent. Iterum ſumma coepti prudentis aliorſum euaſit. Cum enim aduentarent iam turres, contortis malleolis madentibus pice, arundine quinetiam, ſarmentis ac vario fomite flammarum inceſſebantur. Quae quoniam incendio celeri, ponderibusque trepide ſuperſtantium inclinatae prociderunt in flumen, armatorum aliqui per earum faſtigia interibant, eminus confixi tormentis. Inter quae deſtituti pedites poſt naualium ſociorum occaſum, obtriti ſunt ſaxis immanibus, praeter paucos, quos morti ſcilicet per impedita ſuffugia velocitas exemerat pedum. Ad vltimum certamine protracto in veſperam, datoque ſigno in receptum ex more, ambo digreſſi diei reſiduum animis egere diſparibus. Munitorum enim maerores, funera lugentium propria, prohibitores ſpe iam ſuperandi firmabant, licet ipſi quoque paucos gemebant amiſſos. Properabatur tamen nihilominus: et quantum recreandis viribus quiete et cibo ſatis fuit, tributo per noctis integrae ſpatium, reparatur lucis exordio proelium incitamento tubarum. Et quidam elatis ſuper capita ſcutis, vt pugnaturi leuius, alii vehentes humeris vt antea ſcalas, feruentique impetu procurrentes, pectora multiformium telorum ictibus exponebant. Alii ferratas portarum obices effringendas adorti, vltro ignibus petebantur, vel ſaxis muralibus oppetebant. Quidam foſſas fidentius tranſire conati repentinis eorum adſultibus, qui erumpebant clanculo per poſticas, ruebant incaute, aut ſaucii diſcedebant. Recurſus enim ad moenia tutior, vallumque antemuranum, ceſpitibus fultum, inſidiantes ab omni diſcrimine defendebat. Et quamquam prohibitores duritia bellorumque artibus antiſtarent, quibus nihil

 praeter

A. C. praeter moenium ſupererat adiumentum: collectus ta-
361. men ex potioribus numeris miles diuturnas ferre nequiens moras, ſuburbana omnia circumibat diligenter inquirens, qua vi vel machinis poſſet patefactam irrumpere ciuitatem. Quod vbi patrare non poterat magnitudine vetante difficultatum, obſideri remiſſius coepta eſt: et excubiis ſtationibusque relictis praeſidiarii milites vaſtantes agros propinquos, omnibus congruentibus abundabant, raptorum pleraque concorporalibus ſuis impertientes. Vnde largiore admodum potu ſaginisque diſtenti marcebant. His relatione Immonis conſortiumque cognitis, Iulianus Conſtantinopoli etiam tum hibernans, ſollerti remedio turbatis conſuluit rebus: moxque Agilonem magiſtrum peditum ea tempeſtate probe cognitum miſerat, vt viſo honoratiſſimo viro, compertaque per eum morte Conſtantii, ſolueretur obſidium. Inter quae ne ceſſaret Aquileiae oppugnatio, cum in reliquis opera conſumeretur incaſſum, placuit reſiſtentes acriter ad deditionem ſiti compelli. Et vbi aquarum ductibus interſectis nihilominus celſiore fiducia repugnarent, flumen laboribus auertitur magnis; quod itidem fruſtra eſt factum. Attenuatis enim auidioribus bibendi ſubſidiis, hi quos temeritas clauſerat, contenti putealibus aquis parce vixerunt. Quae dum agitantur caſibus antedictis, ſuperuenit vt praeceptum eſt Agilo, ſcutorumque denſitate contectus, prope fidenter acceſſit: multaque loquutus et vera, quibus Conſtantii obitum, firmatumque Iuliani docebat imperium, non ſine conuiciis computabatur vt fallax. Nec ei quisquam credidit geſta narranti, antequam pacta ſalute ſuſceptus ad pugnaculum ſolus, fide religioſius reddita, ea quae docuerat replicaret. His auditis, ex diuturno angore portis recluſis omnes effuſi, ſuſcepere laeti pacificum ducem: ſeque purgantes, Nigrinum totivs furoris auctorem, paucosque alios obtulerunt, eorum

rum ſupplicio laeſae crimina maieſtatis et vrbis aerumnas expiari poſcentes. Paucis denique poſt diebus exploratius ſpectato negotio, Mamertino tum indicante praefecto praetorio, Nigrinus vt acerrimus belli inſtinctor exuſtus eſt viuus. Romulus vero poſt eum et Saboſtius curiales, conuicti ſine reſpectu periculi ſtudia ſeuiſſe diſcordiarum, poenali conſumpti ſunt ferro: reſidui omnes abierunt innoxii, quos in certaminum rabiem neceſſitas egerat, non voluntas. Id enim aequitate penſata ſtatuerat placabilis Imperator et clemens. Et haec quidem poſtea geſta ſunt. Iulianus vero agens etiam tum apud Naeſſum, curis altioribus ſtringebatur, multa vtrimque pertimeſcens: formidabat enim ne clauſorum militum apud Aquileiam repentino adſultu obſeratis anguſtiis Alpium Iuliarum, prouincias et adminicula perderet, quae exinde ſperabat indies. Itidemque opes Orientis magnopere verebatur, audiens diſperſum per Thracias militem contra vim ſubitam cito coactum aduentare Succorum confinia, comite Marciano ducente. Sed tamen congrua inſtantium ſollicitudinum moli ipſe quoque agitans, efficaciter Illyricum contrahebat exercitum, puluere coalitum Martio, promptumque in certaminibus bellicoſo iungi rectori. Nec priuatorum vtilitates in tempore adflagranti deſpiciens, liteſque audiens controuerſas, maxime municipalium ordinum, ad quorum fauorem propenſior, iniuſte plures muneribus publicis adnectebat. Ibi Symmachum repertum et Maximum ſenatores conſpicuos, a nobilitate legatos ad Conſtantium miſſos, exinde reuerſos honorifice vidit: et potiore poſthabito, in locum Tertulli Maximum vrbi praefecit aeternae, ad Rufini Vulcatii gratiam, cuius ſororis eum filium norat. Hoc adminiſtrante alimentaria res abundauit, et querelae plebis excitari crebro ſolitae ceſſauerunt. Tunc vt ſecuritatem trepidis rebus adferret, et obedientium nu-

A. C. 361.

A. C. triret fiduciam, Mamertinum praefectum praetorio
361. per Illyricum deſignauit conſulem, et Neuitam: qui nuper, vt primum augendae barbaricae vilitatis auctorem, immoderate notauerat Conſtantinum.

XIII. His ac talibus inter ſpem metumque noua negotia commouente: Conſtantius apud Edeſſam exploratorum relationibus variis anxius, in rationes diducebatur ancipites, nunc ad concurſatorias pugnas militem ſtruens: nunc ſi copia patuiſſet, obſidione gemina Bezabden adgreſſurus: conſultans prudenter, ne mox partes petiturus Arctoas, improtectum Meſopotamiae relinqueret latus. Verum conſiliorum ambiguum retinebant multiplices morae, tardante trans Tigridem rege, dum moueri permitterent ſacra. Nam ſi permeato flumine nullum qui reſiſteret inueniſſet, abſque difficultate penetrarat Euphraten: alioquin ad ciuilia bella cuſtodiens militem, timebat eum periculis obiectare circummuranis, firmitatem moenium munimenti defenſorumque alacritatem expertus. Ne quieſceret tamen, neue condemnaretur inertiae, Arbetionem et Agilonem, pedeſtris equeſtriſque militiae magiſtros, cum agminibus maximis properare coegit: non vt laceſſerent Perſas in proelia, ſed praetenturis iuncturos citeriores Tigridis ripas, et ſpeculaturos quonam rex erumperet violentus. Addebatque monendo ſaepius et ſcribendo, vt ſimulatque multitudo tranſire coepiſſet hoſtilis, referrent citius pedem. Dumque conlimitia iuſſa cuſtodiunt duces, et occulta fallaciſſimae gentis obſeruantur, agens ipſe cum parte validiori exercitus curabat vrgentia, velut pugnaturus, oppidaque tuebatur excurſu. Speculatores vero et transfugae ſubinde venientes repugnantia prodebant: ideo futurorum incerti, quod apud Perſas nemo conſiliorum eſt conſcius praeter optimates taciturnos et fidos, apud quos Silentii quoque colitur numen. Accerſebatur autem a memoratis ducibus Impe-

Imperator adſidue, orantibus ferri ſibi ſuppetias. Te- A. C.
ſtabantur enim ſe non niſi coactis in vnum viribus 361.
cunctis poſſe impetum regis ardentiſſimi ſuſtinere. Quae dum aguntur ita ſollicite, nuntii percrebuere certiſſimi: quorum clara fide compertum eſt, Iulianum Italiam et Illyricum curſu celeri praetergreſſum, clauſtra interim occupaſſe Succorum: accita vndique praeſtolantem auxilia, vt multitudine ſtipatus armorum peruaderet Thracias. Quo cognito, maerore offuſus Conſtantius, ſolatio vno ſuſtentabatur, quod inteſtinos ſemper ſuperauerit motus: re tamen magnam ei difficultatem ad capeſſendum conſilium adferente, id elegit potiſſimum, vt vehiculis publicis impoſitum paullatim praemitteret militem, imminenti caſus atrocitati velocius occurſurum. Omniumque conſenſu adprobata ſententia, pergebant vt praeceptum eſt expediti. Eique haec diſponenti luce poſtera nuntiatur, regem cum omni manu quam duxerat, ad propria reuertiſſe, auſpiciis dirimentibus: lenitoque metu, reuocatis omnibus praeter eos quos conſuetudo praeſidio Meſopotamiae deſtinarat, reuerſus eſt Hierapolim. Summa itaque coeptorum quorſum euaderet ambigens, cum in vnum exercitus conueniſſet, omnes centurias, et manipulos, et cohortes in concionem vocauit concinentibus tubis: oppletoque multitudinis campo, vt eam ad firmanda promptius adigeret imperanda, tribunali celſo ſiſtens, ſtipatoque ſolito denſius, haec proſequutus eſt ad ſerenitatis ſpeciem et fiduciae vultu formato. *Sollicitus ſemper, ne quid re leui vel verbo committam inculpatae parum congruens honeſtati, vtque cautus nauigandi magiſter, clauos pro fluctuum motibus erigens vel inclinans, compellor nunc apud vos, amantiſſimi viri, confiteri meos errores, quin potius (ſi dici liceat verum) humanitatem, quam credidi negotiis communibus profuturam. Proinde vt facilius ſciri poſſit,*

 quae

A. C. *quae ſit huius concilii conuocandi materia, accipite*
361. *quaeſo aequis auribus et ſecundis. Gallum patruelem meum, tempore quo confundendis rebus pertinaciter Magnentius inhaerebat, quem obruere veſtrae virtutes, poteſtate Caeſaris ſublimatum ad Orientis praeſidium miſi: qui cum a iuſtitia per multa viſu relatuque nefaria defeciſſet, arbitrio punitus eſt legum. Atque vtinam hoc contenta eſſet inuidia, turbarum acerrima concitatrix! et angebat nos vna ſed ſecura doloris praeteriti recordatio. At nunc aliud accidit, auſim dicere, praeteritis maeſtius, quod per fortitudinem vobis ingenitam adiumenta caeleſtia coercebunt. Iulianus, quem, dum circumfrementes Illyricum nationes exteras oppugnatis, tuendis praefecimus Galliis, leuium confidentia proeliorum, quae cum Germanis geſſit ſemiermibus, vt vecors elatus, adſcitis in ſocietatem ſuperbam auxiliaribus paucis, feritate ſpeque poſtrema ad perniciaſam audaciam promptis, in noxam publicam conſpirauit, aequitate calcata, parente nutriceque orbis Romani: quam tumentes ſpiritus tamquam fauillas eſſe facturam deinde, vt ſceleſtorum vltricem, et ipſe expertus, et docente antiquitate facile credo. Quid igitur ſupereſt, niſi vt turbinibus excitis occurramus? ſubcreſcentis rabiem belli, antequam pubeſcat validius, celeritatis remediis oppreſſuri. Nec enim dubium, fauore numinis ſummi praeſente, cuius perenni ſuffragio damnantur ingrati, ferrum impie praeparatum ad eorum interitum eſſe vertendum, qui non laceſſiti ſed aucti beneficiis pluribus, ad inſontium pericula ſurrexerunt. Vt enim mea mens auguratur, iuſtitiaque rectis conſiliis adfutura promittit, ſpondeo quod ſi ventum fuerit comminus, ita pauore torpeſcent, vt nec oculorum veſtrorum vibratae lucis ardorem, nec barritus ſonum perferant primum.* Omnes poſt haec dicta in ſententiam ſuam, haſtasque vibrantes irati, poſt multa quae beniuole reſponderant, petebant

bant ſe duci protinus in rebellem. Qua gratia in laetitiam Imperator verſus ex metu, concione mox abſoluta, Arbetionem ante alios fauſtum ad inteſtina bella ſedanda ex anteactis iam ſciens, iter ſuum praeire cum lancеariis et Mattiariis, et cateruis expeditorum praecepit, et cum Laetis itidem Gomoarium, venturis in Succorum anguſtias opponendum, ea re aliis antelatum, quod vt contemptus in Galliis, erat Iuliano infeſtus. A. C. 361.

XIV. In hoc rerum aduerſarum tumultu haerens eius fortuna iam et ſubſiſtens, aduentare caſum vitae difficilem, modo non loquentibus ſignis aperte monſtrabat. Namque et nocturnis imaginibus terrebatur, et nondum penitus merſus in ſomnum, vmbram viderat patris obtuliſſe pulcrum infantem: eumque ſuſceptum et locatum in gremio ſuo, excuſſam ſibi proieciſſe longius ſphaeram, quam ipſe dextera manu geſtabat. Id autem permutationem temporum indicabat, licet interpretantes placentia reſponderent. Poſt haec confeſſuſeſt iunctioribus proximis, quod tamquam deſolatus ſecretum aliquid videre deſierit, quod interdum adfuiſſe ſibi ſqualidius exiſtimabat: et putabatur Genius quidam tutelae ſalutis adpoſitus eum reliquiſſe, mundo citius digreſſurum. Ferunt enim theologi, in lucem editis hominibus cunctis, ſalua firmitate fatali, huiuſmodi quaedam velut actus rectura numina ſociari, admodum tamen pauciſſimis viſa quos multiplices auxere virtutes. Idque et oracula et auctores docuere praeclari: inter quos eſt etiam Menander comicus, apud quem hi ſenarii duo leguntur:

Ἅπαντι δαίμων ἀνδρὶ συμπαρίσταται
Εὐθὺς γενομένῳ, μυσταγωγὸς τοῦ βίου.

Itidem ex ſempiternis Homeri carminibus intelligi datur, non deos caeleſtes cum viris fortibus colloquutos, nec adfuiſſe pugnantibus vel iuuiſſe, ſed familiares genios cum iiſdem verſatos, quorum adminiculis

 freti

A. C. freti praecipuis Pythagoras enituiſſe dicitur et Socra-
361. tes, Numaque Pompilius, et ſuperior Scipio: et vt quidam exiſtimant, Marius, et Octauianus, cui Auguſti vocabulum delatum eſt primo: Hermesque Termaximus, et Tyaneus Apollonius, atque Plotinus, auſus quaedam ſuper hac re diſſerere myſtica, alteque monſtrare, quibus primordiis hi genii animis connexi mortalium, eas tamquam gremiis ſuis ſuſceptas tuentur, quoad licitum eſt, docentque maiora, ſi ſenſerint puras, et a colluuione peccandi immaculata corporis ſocietate diſcretas.

XV. Ingreſſus itaque Antiochiam feſtinando Conſtantius, ad motum certaminum ciuilium vt ſolebat auide ſurrecturus, paratis omnibus exire properabat immodice, renitentibus plurimis murmure tenus: nec enim diſſuadere palam audebat quiſquam vel vetare. Autumno iam ſeneſcente profectus, cum ad ſuburbanum veniſſet disiunctum exinde tertio lapide, Hippocephalum nomine, lucente iam die cadauer hominis interfecti dextra iacens capite auulſo conſpexit, contra occiduum latus extenſum: territusque omine, finem parantibus fatis deſtinatius ipſe tendebat: venitque Tarſum, vbi leuiore febri contactus, ratusque itinerario motu imminutae valetudinis excuti poſſe diſcrimen, petiit per vias difficiles Mopſucrenas, Ciliciae vltimam hinc pergentibus ſtationem, ſub Tauri montis radicibus poſitam: egredique ſequuto die conatus, inualente morbi grauitate detentus eſt: paullatimque vrente calore nimio venas, vt ne tangi quidem corpus eius poſſet in modum foculi feruens, cum vſus deficeret medelarum, vltimum ſpirans deflebat exitium: mentisque ſenſu tum etiam integro, ſucceſſorem ſuae poteſtatis ſtatuiſſe dicitur Iulianum. Deinde anhelitu iam pulſatus letali conticuit: diuque cum anima colluctatus iam diſceſſura, abiit e vita III. Non. Octobrium, imperii vitaeque anno quadrageſimo

ſimo et menſibus paucis. Poſt quae, ſupremis cum A. C.
gemitu conclamatis, excitisque lamentis et luctu: de- 361.
liberabant locum obtinentes in aula regia primum, quid agerent, quidue moliri deberent: paucisque occulte ſuper eligendo Imperatore tentatis, incitante vt ferebatur Euſebio, quem noxarum conſcientia ſtimulabat, cum nouandis rebus imminens obſiſteret Iulianus; mittuntur ad eum Theolaiphus et Aligildus, tunc comites, mortem indicantes propinqui, et oraturi vt mora omni depulſa ad obtinendum obtemperare ſibi paratum tenderet Orientem. Fama tamen rumorque loquebatur incertus, Conſtantium voluntatem ordinaſſe poſtremam: in qua Iulianum vt praediximus ſcripſit heredem: et iis quos diligebat, fideicommiſſa detulit et legata. Vxorem autem praegnantem reliquit, vnde edita poſthuma, eiusque nomine adpellata, cum adoleuiſſet, matrimonii iure copulata eſt Gratiano.

XVI. Bonorum igitur vitiorumque eius differentia vere ſeruata, praecipua prima conueniet expediri. Imperatoriae auctoritatis cothurnum vbique cuſtodiens, popularitatem elato animo contemnebat et magno: erga tribuendas celſiores dignitates impendio parcus: nihil circa adminiſtrationum augmenta praeter pauca nouari perpeſſus: numquam erigens cornua militarium. Nec ſub eo dux quiſquam cum clariſſimatu prouectus eſt. Erant enim, vt nos quoque meminimus, Perfectiſſimi: nec occurrebat magiſtro equitum prouinciae rector, nec contingi ab eo ciuile negotium permittebat. Sed cunctae caſtrenſes et ordinariae poteſtates, vt honorum omnium apicem, priſcae reuerentiae more praefectos ſemper ſuſpexere praetorio. In conſeruando milite nimium cautus: examinator meritorum nonnumquam ſubſcrupoſus, palatinas dignitates velut ex quodam tribuens perpendiculo: et ſub eo nemo celſum aliquid acturus in regia,

 repen-

A. C. 361. repentinus adhibitus eſt vel incognitus: ſed qui poſt decennium officiorum magiſterium, vel largitiones, vel ſimile quidquam eſſet recturus, apertiſſime noſcebatur. Valdeque parum contigerat, vt militarium aliquis ad ciuilia regenda tranſiret: contraque non niſi puluere bellico indurati praeficiebantur armatis. Doctrinarum diligens adfectator: ſed cum a rhetorica per ingenium deſereretur obtunſum, ad verſificandum transgreſſus, nihil operae pretium fecit. In vita parca et ſobria, edendi potandique moderatione valetudinem ita retinuit firmam, vt raros colligeret morbos, ſed eos non procul a vitae periculis: id enim euenire corporibus a laſciuia demotis et luxu, diuturna experimenta et probationes medendi monſtrarunt. Somno contentus exiguo cum id poſceret tempus et ratio: perque ſpatia vitae longiſſima impendio caſtus, vt nec mare miniſtro ſaltem ſuſpicione tenus poſſet redargui; quod crimen etiamſi non inuenit malignitas, fingit in ſummarum licentia poteſtatum. Equitandi et iaculandi, maximeque perite dirigendi ſagittas, artiumque armaturae pedeſtris perquam ſcientiſſimus. Quod autem nec terſiſſe vmquam nares in publico, nec ſpuiſſe, nec tranſtuliſſe in partem alterutram vultum aliquando viſus eſt, nec pomorum quidquam quoad vixerat guſtauerit, vt dicta ſaepius praetermitto. Dinumeratis carptim bonis, quae ſcire potuimus, nunc ad explananda eius vitia veniamus. Cum eſſet in negotiis aliis principibus mediis comparandus, ſi adfectatae dominationis anſam quamdam falſam reperiſſet aut leuem, hanc ſine fine ſcrutando, fasque eodem loco ducens et nefas, Caligulae, et Domitiani, et Commodi immanitatem facile ſuperabat: quorum aemulatus ſaeuitiam inter imperandi exordia, cunctos ſanguine et genere ſe contingentes turpiter interemit. Addebatur miſerorum aerumnis, qui rei maieſtatis imminutae vel laeſae deferebantur, acerbi-

acerbitas eius et iracundae ſuſpiciones, in huiuſmodi A. C.
cuncta diſtentae. Et ſi quid tale increpuiſſet, in 361.
quaeſtiones acrius exſurgens quam ciuiliter, ſpectatores adponebat his litibus truces: mortemque longius in puniendis quibuſdam, ſi natura permitteret, conabatur extendi: in huiuſmodi controuerſiarum partibus etiam Gallieno ferocior. Ille enim perduellionum crebris veriſque adpetitus inſidiis, Aureoli, et Poſthumi, et Ingenui, et Valentis cognomento Theſſalonici, aliorumque plurium, mortem factura crimina aliquoties lenius vindicabat: hic etiam facta vel dubia adigebat videri certiſſima vi nimia tormentorum. Iuſtumque in eiuſmodi titulis capitaliter oderat, cum maxime id ageret vt iuſtus exiſtimaretur et clemens. Et tamquam ex arida ſilua volantes ſcintillae, flatu leni ventorum aduſque diſcrimina vicorum agreſtium incohibili curſu perueniunt, ita ille quoque ex minimis cauſis malorum congeries excitabat: Marci illius diſſimilis Principis verecundi: qui cum ad imperiale culmen in Syria Caſſius ſurrexiſſet, epiſtolarum faſcem ab eo ad conſcios miſſum, perlatore capto ſibi oblatum, illico ſignatum exuri praecepit, agens adhuc in Illyrico, ne inſidiatoribus cognitis, inuitus quoſdam habere poſſet offenſos. Vtque recte ſentientes quidam arbitrabantur, virtutis erat potius indicium magnae, imperio eundem Conſtantium ſine cruore ceſſiſſe, quam vindicaſſe tam inclementer. Vt Tullius quoque docet, crudelitatis increpans Caeſarem in quadam ad Nepotem epiſtola: *Neque enim quidquam aliud eſt felicitas*, inquit, *niſi honeſtarum rerum proſperitas.* Vel vt alio modo definiam: *Felicitas eſt fortuna adiutrix conſiliorum bonorum: quibus qui non vtitur, felix eſſe nullo pacto poteſt. Ergo in perditis impiiſque conſiliis quibus Caeſar vſus erat, nulla potuit eſſe felicitas. Feliciorque meo iudicio Camillus exſulans, quam temporibus iiſ-*

dem

A. C. *dem Manlius, etiamſi (id quod cupierat) regnare po-*
361. *tuiſſet.* Id Epheſius quoque Heraclitus adſerens monet, et ab inertibus et ignauis, euentus variante fortuna, ſuperatos aliquoties viros fuiſſe praeſtantes: illud vero eminere inter praecipuas laudes, cum poteſtas in gradu, velut ſub iugum miſſa nocendi ſaeuiendique cupiditate et iraſcendi, in arce victoris animi tropaeum erexit glorioſum. Vt autem in externis bellis hic Princeps fuit ſaucius et adflictus: ita proſpere ſuccedentibus pugnis ciuilibus tumidus, et inteſtinis vlceribus reipub. ſanie perfuſus horrenda: quo prauo propoſito magis quam recto vel vſitato, triumphales arcus ex clade prouinciarum ſumptibus magnis erexit in Galliis et Pannoniis, titulis geſtorum adfixis . . . . ſe quoad ſtare poterunt monumenta lecturis. Vxoribus, ac ſpadonum gracilentis vocibus, et palatinis quibuſdam nimium quantum addictus, ad ſingula eius verba plaudentibus, et quid ille aiat vel neget, vt adſentiri poſſint, obſeruantibus. Augebat etiam amaritudinem temporum flagitatorum rapacitas inexpleta, plus odiorum ei quam pecuniae conferentium. Hocque multis intolerantius videbatur, quod nec cauſam aliquando audiuit, nec prouinciarum indemnitati proſpexit, cum multiplicatis tributis et vectigalibus vexarentur. Eratque ſuper his adimere facilis quae donabat. Chriſtianam religionem abſolutam et ſimplicem anili ſuperſtitione confundens: in qua ſcrutanda perplexius, quam componenda grauius, excitauit diſcidia plurima; quae progreſſa fuſius aluit concertatione verborum: vt cateruis antiſtitum iumentis publicis vltro citroque diſcurrentibus per ſynodos quas adpellant, dum ritum omnem ad ſuum trahere conantur arbitrium, rei vehiculariae ſuccideret neruos. Figura tali ſituque membrorum: ſubniger, luce oculorum edita, cernenſque acutum, molli capillo, raſis adſidue genis lucentibus ad decorem,

eorem, ad vſque pubem ab ipſis colli confiniis longior, breuiſſimis cruribus et incuruis: vnde ſaltu valebat et curſu. Pollinctum igitur corpus defuncti, conditumque in loculis, Iouianus etiam tum protector domeſticus, cum regia proſequi pompa Conſtantinopolim vſque iuſſus eſt, prope neceſſitudines eius humandum. Eique vehiculo inſidenti quod portabat reliquias, vt principibus ſolet, annonae militaris offerebantur indicia vt ipſi nominant proba, et animalia publica monſtrabantur, et ex vſu crebreſcebant occurſus: quae et alia horum ſimilia, eidem Iouiano imperium quidem, ſed et caſſum et vmbratile vt miniſtro rerum funebrium portendebant. A. C. 361.

AMMIANI
MARCELLINI
RERVM GESTARVM
LIBER XXII.

Iulianus A. metu Conſtantii A. ſubſiſtit in Dacia, et clam haruſpices ac augures conſulit. C. I. *Iulianus cognita morte Conſtantii tranſcurrit Thracias, et Conſtantinopolim pacatam intrat, totumque imperium Rom. citra pugnam recipit.* II. *Conſtantiani quidam, pars iure, pars iniuria damnantur.* III. *Eunuchos omnes et tonſores ac coquos palatio expellit Iulianus A. et de palatinorum ſpadonum vitiis, ac de corrupta diſciplina militari.* IV. *Iulianus A. cultum deorum, antea diſſimulatum, palam et libere profitetur, et chriſtianorum epiſcopos inter ſe committit.* V. *Qua arte complures litigatores Aegyptios, a quibus moleſte interpellabatur, domum redire coegerit.* VI. *Iulianus Conſtantinopoli ſaepe ius dicit in curia, et dum ibi Thraciarum res ordinat, variis exterarum gentium legationibus aditur.* VII. *Deſcriptio Thraciarum, et ſinus Pontici, regionumque ac nationum Ponto adiacentium.* VIII. *Iulianus A. aucta ornataque Conſtantinopoli, Antiochiam petit, ac in itinere Nicomedienſibus ad reparandas vrbis ruinas pecunias tribuit, Ancyrae iurisdictionibus vacat.* IX. *Antiochiae hiemans Iulianus iura reddit, nec quemquam propter religionem grauat.* X. *Georgius Alexandriae epiſcopus ab ethnicis Alexandrinis cum duobus aliis per vicos trahitur, diſcerpiturque ac crematur impune.* XI. *Expeditionem Iulianus parat in Perſas, et ad praenoſcendum belli euentum oracula conſulit, victimaſque innumerabiles caedit, totus haruſpicinae et auguriis addictus.* XII. *Templi Apollinis Daphnaei incendium Iulianus A. immerito imputat chriſtianis, et maiorem Antiochiae eccleſiam claudi iubet.* XIII. *Iulianus A. in monte Caſio Ioui ſacra facit: cur Antiochenſibus iratus, Miſopogonem ſcripſerit*

rit. XIV. *Deſcriptio rerum Aegyptiacarum: et de Nilo, de Crocodilo, de Ibi, ac de Pyramidibus.* XV. *De quinque Aegypti prouinciis, deque claris earum vrbibus.* XVI.

Dum haec in diuerſa parte terrarum fortunae ſtruunt volubiles caſus, Iulianus inter multa quae per Illyricum agitabat, exta rimabatur adſidue, auesque ſuſpiciens, praeſcire feſtinabat accidentium finem: ſed reſponſis ambiguis et obſcuris haerebat futurorum incertus. Eique tandem haruſpicinae peritus Apruneulus Gallus orator, promotus rector poſtea Narbonenſis, nuntiavit euentus, inſpectu iecoris vt aiebat ipſe praedoctus, quod operimento duplici viderat tectum. Cumque ille timeret ne cupiditati ſuae congruentia fingerentur, atque ideo maeſtus, omen multo praeſentius ipſe conſpexit, quod exceſſum Conſtantii clare monſtrabat. Eodem enim puncto, quo idem obierat in Cilicia, lapſo milite, qui ſe inſeſſurum equo dextra manu erexit, humique proſtrato, exclamauit illico audientibus multis, cecidiſſe qui eum ad culmen euexit. Fixa tamen firmitate conſiſtens, intra terminos Daciae ſe continebat, ſic quoque plurima pertimeſcens. Nec enim cautum ducebat coniecturis credere, forſitan in contrarium erupturis. A. C. 361.

II. Inter quae tam ſuſpenſa, aduenere ſubito miſſi ad eum legati, Theolaiphus atque Aliguldus, defunctum Conſtantium nuntiantes, addentesque quod eum voce ſuprema ſucceſſorem ſuae fecerit poteſtatis. Qua re cognita, poſt exemptos periculorum aeſtus, et bellicarum ſollicitudinum turbas imminentes elatus, iamque vaticiniis credens, et celeritatem negotiis ſuis aliquoties profuiſſe expertus, edixit iter in Thracias: motisque propere ſignis emenſa decliuitate Succorum, Philippopolim petiit Eumolpiada veterem, alacri gradu ſequentibus quos duxerat cunctis. Aduertebant enim imperium, quod ereptum ibant cum vltimorum

A. C. 361. rum metu diſcriminum, praeter ſpem ordinario iure conceſſum. Vtque ſolet fama nouitates augere, properabat exinde ſublimior, vt quodam Triptolemi curru, quem ob rapidos circumgreſſus aëriis ſerpentibus et pinnigeris fabuloſa vetuſtas imponit: perque terras et maria formidatus, nullis obſtantibus muris, Heracleam ingreſſus eſt Perinthum. Quo apud Conſtantinopolim mox comperto, effundebatur aetas omnis et ſexus tamquam demiſſum aliquem viſura de caelo. Exceptus igitur tertio Iduum Decembrium verecundis ſenatus officiis, et popularium conſonis plauſibus, ſtipatusque armatorum et togatorum agminibus, velut acie ducebatur inſtructa: omnium oculis in eum non modo contuitu deſtinato, ſed cum admiratione magna defixis. Somnio enim propius videbatur, adultum adhuc iuuenem, exiguo corpore, factis praeſtantem ingentibus, poſt cruentos exitus regum et gentium; ab vrbe in vrbem inopina velocitate tranſgreſſum, quaqua incederet acceſſione opum et virium flammae inſtar cuncta facilius occupaſſe: principatum denique deferente nutu caeleſti abſque vlla publicae rei ſuſcepiſſe iactura.

III. Breui deinde Secundo Salluſtio, promoto praefecto praetorio, ſummam quaeſtionum agitandarum vt fido commiſit: Mamertino, et Arbetione, et Agilone atque Neuita adiunctis, itidemque Iouino magiſtro equitum per Illyricum recens prouecto. Qui omnes transgreſſi Chalcedona, praeſentibus Iouianorum Herculianorumque principibus et tribunis, cauſas vehementius aequo bonoque ſpectauerunt, praeter paucas in quibus veritas reos nocentiſſimos offerebat. Et Palladium primum ex magiſtro officiorum in Britannos exterminarunt, ſuſpicione tenus inſimulatum, quaedam in Gallum compoſuiſſe apud Conſtantium, dum ſub eodem Caeſare officiorum eſſet magiſter. Dein Taurum ex praefecto praetorio in exſilium egere

Vercel-

Vercellum: cuius factum apud iudices iuſtorum iniuſtorumque diſtinctores videri potuit veniae plenum. A. C. 361.
Quid enim deliquit, ſi ortum turbinem veritus, ad tutelam Principis ſui confugit? Et acta ſuper eo geſta non ſine magno legebantur horrore, cum id voluminis publici contineret exordium: *Conſulatu Tauri et Florentii, inducto ſub praeconibus Tauro.* Ad exitium itidem tale Pentadius trahebatur: cui id obiectum eſt, quod a Conſtantio miſſus notis excepit, quae propinquante pernicie ſuper multis interrogatus reſponderat Gallus. Sed cum ſe iuſte defenderet, tandem abiit innoxius. Iniquitate ſimili Florentius tunc magiſter officiorum, Nigriniani filius, contruſus eſt in inſulam Dalmatiae Boas. Alter enim Florentius ex praefecto praetorio conſul etiam tum, rerum mutatione ſubita territus, cum coniuge periculis exemptus diu delituit, nec redire ante mortem potuit: capitis crimine tamen damnatus eſt abſens. Pari ſorte Euagrius comes rei priuatae, et Saturninus ex cura palatii, et Cyrinus ex notario, portati ſunt in exſilium. Vrſuli vero necem largitionum comitis ipſa mihi videtur fleſſe Iuſtitia, Imperatorem arguens vt ingratum. Cum enim Caeſar in partes mitteretur occiduas omni tenacitate ſtringendus, nullaque poteſtate militi quidquam donandi delata, vt pateret ad motus aſperior exercitus; hic idem Vrſulus datis litteris ad eum qui Gallicanos tuebatur theſauros, quidquid poſceret Caeſar, procul dubio iuſſerat dari. Quo exſtincto, cum maledictis exſecrationibusque multorum ſe Iulianus ſentiret expoſitum, impurgabile crimen excuſari poſſe exiſtimans, abſque conſcientia ſua hominem adfirmabat occiſum, praetendens quod eum militaris ira deleuit, memor quae dixerat, vt ante retulimus, cum Amidam vidiſſet excīſam. Ideoque timidus videbatur, vel parum intelligens quid conueniret, cum Arbetionem ſemper ambiguum et

Q praetu-

A. C. 361. praetumidum his quaeſtionibus praefeciſſet, aliis ſpecie tenus cum principiis legionum praeſentibus, quem primum omnium ſaluti ſuae norat obiectum, vt decuit victoriarum ciuilium participem ſortem. Et quamquam haec quae retulimus, eius diſplicuere fautoribus; ſequentia tamen ſeueritatis recto vigore ſunt geſta. Apodemium enim ex agente in rebus, quem in Siluani necem et Galli effrenatius arſiſſe docuimus, Paulumque notarium cognomento Catenam, cum multorum gemitu nominandum, viuos exuſtos, qui ſperari debuit, oppreſſit euentus. Euſebium ſuper his, cui erat Conſtantiani thalami cura commiſſa, alte ſpirantem et dirum addixere poenae letali: quem ab ima ſorte aduſque iubendum Imperatori paene elatum, ideoque intolerabilem, humanorum ſpectatrix Adraſtia, aurem (quod dicitur) vellens, monensquo vt caſtigatius viueret, reluctantem praecipitem tamquam e rupe quadam egit excelſa.

IV. Conuerſus poſt haec Princeps ad Palatinos, omnes omnino qui ſunt, quique eſſe poſſunt, non vt philoſophus indagandae veritatis profeſſor. Laudari enim poterat, ſi ſaltem moderatos quoſdam licet paucos retinuiſſet, morumque probitate compertos. Namque fatendum eſt pleramque eorum partem vitiorum omnium ſeminarium effuſius aluiſſe, ita vt rempub. inficerent cupiditatibus prauis: pluſque exemplis, quam peccandi licentia laederent multos. Paſti enim ex his quidam templorum ſpoliis, et lucra ex omni odorantes occaſione, ab egeſtate infima ad ſaltum ſublati diuitiarum ingentium, nec largiendi, nec rapiendi, nec abſumendi tenuere aliquem modum, aliena inuadere ſemper adſuefacti. Vnde fluxioris vitae initia pullularunt, et periuria, et nullus exiſtimationis reſpectus, demensque ſuperbia fidem ſuam probroſis quaeſtibus polluebat. Inter quae ingluuies et gurgites creuere praerupti conuiuiorum, et pro victorialibus

bus epulares triumphi: vſusque abundantes ſerici et textiles auctae ſunt artes, et culinarum ſollicitior cura: et ambitioſa ornatarum domorum exquiſita ſunt ſpatia: quorum menſuram ſi in agris conſul Quintius poſſediſſet, amiſerat etiam poſt dictaturam gloriam paupertatis. Quibus tam maculoſis acceſſere flagitia diſciplinae caſtrenſis, cum miles cantilenas meditaretur pro iubilo molliores: et non ſaxum erat vt antehac armato cubile, ſed pluma et flexiles lectuli, et grauiora gladiis pocula, teſta enim bibere iam pudebat: et quaerebantur aedes marmoreae, cum ſcriptum ſit in antiquitatibus, Spartanum militem coërcitum acriter, quod procinctus tempore auſus ſit videri ſub tecto. Adeo autem ferox erat in ſuos illis temporibus miles et rapax; ignauus vero in hoſtes et fractus, vt per ambitiones otiumque opibus partis, auri et lapillorum varietates diſcerneret ſcientiſſime, contra quam recens memoria tradit. Notum eſt enim, ſub Maximiano Caeſare vallo regis Perſarum direpto, gregarium quemdam poſt ſacculum Parthicum, in quo erant margaritae, repertum, proiectis imperitia gemmis, abiſſe pellis nitore ſolo contentum. Euenerat iiſdem diebus, vt ad demendum Imperatoris capillum tonſor venire praeceptus, introiret quidam ambitioſe veſtitus. Quo viſo, Iulianus obſtupuit: *Ego*, inquit, *non rationalem iuſſi*, *ſed tonſorem acciri.* Interrogatus tamen ille, quid haberet ex arte compendii: vicenas diurnas reſpondit annonas, totidemque pabula iumentorum (quae vulgo dictitant capita) et annuum ſtipendium graue, abſque fructuoſis petitionibus multis. Vnde motus, omnes huiuſmodi cum coquis ſimilibusque aliis eadem accipere bene conſuetos, vt parum ſibi neceſſarios, data quo velint eundi poteſtate proiecit. A. C. 361.

V. Et quamquam a rudimentis pueritiae primis inclinatior erat erga numinum cultum, paullatimque

A. C. 361. adulefcens defiderio rei flagrabat, multa metuens tamen agitabat quaedam ad id pertinentia quantum fieri poterat occultiffime. Vbi vero abolitis quae verebatur, adeffe fibi liberum tempus faciundi quae vellet aduertit, fui pectoris patefecit arcana: et planis abfolutifque decretis aperiri templa, arisque hoftias admoueri ad deorum ftatuit cultum. Vtque difpofitorum roboraret effectum, diffidentes Chriftianorum antiftites cum plebe difciffa in palatium intromiffos monebat, vt ciuilibus difcordiis confopitis quifque nullo vetante religioni fuae feruiret intrepidus. Quod agebat ideo obftinate, vt diffenfiones augente licentia, non timeret vnanimantem poftea plebem: nullas infeftas hominibus beftias, vt funt fibi ferales plerique Chriftianorum, expertus. Saepeque dictitabat, *Audite me, quem Alamanni audierunt et Franci:* imitari putans Marci principis veteris dictum. Sed parum aduertit hoc ab eo nimium difcrepare. Ille enim cum Palaeftinam tranfiret, Aegyptum petens, faetentium Iudaeorum et tumultuantium faepe taedio percitus, dolenter dicitur exclamaffe: *O! Marcomanni, o! Quadi, o! Sarmatae, tandem alios vobis inertiores inueni.*

VI. Per hoc idem tempus rumoribus exciti variis Aegyptii venere complures, genus hominum controverfum, et adfuetudine perplexius litigandi femper laetiffimum, maximeque auidum multiplicatum repofcere, fi compulfori quidquam dederit, vt leuari debito poffit, vel certe commodius per dilationem inferre quae flagitantur, aut criminis vitandi formidine, diuites pecuniarum repetundarum interrogare. Hi omnes denfati in vnum, Principem ipfum, et praefectos praetorio graculorum more ftrepentes interpellabant incondite, modo non ante feptuagefimum annum extorquentes, quae dediffe fe iure vel fecus plurimis adfirmabant. Cumque nihil aliud agi permitterent,

terent, edicto propoſito vniuerſos iuſſit tranſire Chalcedona, pollicitus quod ipſe quoque protinus veniret, cuncta eorum negotia finiturus. Quibus transgreſſis, mandatum eſt nauigiorum magiſtris vltro citroque diſcurrentium, ne quis transfretare auderet Aegyptium: hocque obſeruato cura propenſiore, euanuit pertinax calumniandi propoſitum, et omnes ſpe praeſumpta fruſtrati redierunt ad lares. Vnde velut aequitate ipſa dictante, lex eſt promulgata, qua cauetur nullum interpellari ſuffragatorem ſuper his, quae eum recte conſtiterit accepiſſe. A. C. 362.

VII. Adlapſo itaque Kalendarum Ianuariarum die, cum Mamertini et Neuitae nomina ſuſcepiſſent paginae conſulares, humilior Princeps viſus eſt, in officio pedibus gradiendo cum honoratis: quod laudabant alii, quidam vt adfectatum et vile carpebant. Dein Mamertino ludos edente Circenſes, manumittendis ex more inductis per admiſſionum proximum, ipſe lege agi dixerat, vt ſolebat: ſtatimque admonitus iurisdictionem eo die ad alterum pertinere, vt errato obnoxium decem libris auri ſemet ipſe multauit. Frequentabat inter haec curiam agendo diuerſa, quae diuiſiones multiplices ingerebant. Et cum die quodam ei cauſas ibi ſpectanti veniſſe nuntiatus eſſet ex Aſia philoſophus Maximus, exſiluit indecore: et qui eſſet oblitus, effuſo curſu a veſtibulo longe progreſſus, exoſculatum ſuſceptumque reuerenter ſecum induxit, per oſtentationem intempeſtiuam nimius captator inanis gloriae viſus, praeclarique illius dicti immemor Tulliani, quo tales notando ita relatum: *Ipſi illi philoſophi, etiam in his libris quos de contemnenda gloria ſcribunt, nomen ſuum inſcribunt, vt in eo ipſo quo praedicationem nobilitatemque deſpiciunt, praedicari de ſe ac ſe nominari velint.* Nec multo deinceps, duo agentes in rebus ex iis qui proiecti ſunt, eum adiere, fidentius promittentes latebras monſtrare Floren-

 tii,

A. C. tii, ſi eis gradus militiae redderetur: quos inceſſens
362. delatoresque adpellans, addebat non eſſe imperatorium, obliquis flecti indiciis ad retrahendum hominem mortis metu abſconditum, qui forte non diu latitare citra ſpem veniae permitteretur. Aderat his omnibus Praetextatus, praeclarae indolis grauitatisque priſcae ſenator, ex negotio proprio forte repertus apud Conſtantinopolim, quem arbitrio ſuo Achaiae proconſulari praefecerat poteſtate. Nec tamen cum corrigendis ciuilibus ita diligenter inſtaret, omiſit caſtrenſia: rectores militibus diu exploratos adponens, vrbes quinetiam per Thracias omnes cum munimentis reparans extimis curansque ſollicite ne arma vel indumenta, aut ſtipendium, vel alimenta deeſſent his, quos per ſupercilia Hiſtri diſperſos, excurſibuſque barbarorum oppoſitos, agere vigilanter audiebat et fortiter. Quae cum ita diuideret, nihil ſegnius agi permittens: ſuadentibus proximis vt adgrederetur propinquos Gothos ſaepe fallaces et perfidos, hoſtes quaerere ſe meliores aiebat: illis enim ſufficere mercatores Galatas, per quos vbiquè ſine conditionis diſcrimine venumdantur. Haec eum curantem et talia commendabat externis nationibus fama, vt fortitudine, ſobrietate, militaris rei ſcientia, virtutumque omnium incrementis excelſum: paullatimque progrediens ambitum oppleuerat mundi. Proinde timore eius aduentus per finitimos longeque diſtantes latius explicato, legationes vndique ſolito ocius concurrebant: hinc Tranſtigritanis pacem obſecrantibus et Armeniis, inde nationibus Indicis certatim cum donis optimates mittentibus ante tempus abuſque Diuis et Serendiuis: ab auſtrali plaga ad famulandum rei Romanae ſemet offerentibus Mauris: ab aquilone et regionibus ſolis per quas in mare Phaſis accipitur, Boſporanis aliisque antehac ignotis legationes vehentibus ſuppli-

ſupplices vt annua complentes ſollemnia intra terrarum genitalium terminos otioſe viuere ſinerentur. A. C. 362.

VIII. Adpoſitum eſt (vt exiſtimo) tempus, ad has partes nos occaſione magni Principis deuolutos, ſuper Thraciarum extimis, ſituque Pontici ſinus viſa vel lecta quaedam perſpicua fide monſtrare. Athos in Macedonia mons ille praecelſus, nauibus quondam Medicis peruius, et Caphareus Euboicus ſcopulus, vbi Nauplius Palamedis pater claſſem conliſit Argiuam, licet longo ſpatio controuerſi a Theſſalo mari diſtinguunt Aegaeum: quod paullatim fuſius adoleſcens, dextra, qua late protenditur, per Sporadas eſt inſuloſum atque Cycladas; ideo ſic adpellatas, quod omnes ambiunt Delon partu deorum inſignem: laeua Imbrum et Tenedum circumluens, et Lemnum et Thaſum: quando perflatur, Lesbo illiditur violentius. Vnde gurgitibus refluis Apollinis Sminthii templum et Troada perſtringit, et Ilium heroicis caſibus clarum: efficitque Melana ſinum oppoſitum Zephyro: cuius apud principium Abdera viſitur Protagorae domicilium et Democriti: cruentaeque Diomedis Thracii ſedes, et conualles per quas Hebrus ſibi miſcetur, et Maronea, ac Aenus, qua diris auſpiciis coepta moxque relicta, ad Auſoniam veterem ductu numinum properauit Aeneas. Hinc graciles ſcens paullatim, et velut naturali quodam commercio ruens in Pontum, eiusque partem adſumens, in ſpeciem Φ Graecae litterae formatur: exin Helleſpontum a Rhodopa ſcindens, Cynoſſema, vbi ſepulta creditur Hecuba, et Coela praeterlabitur et Seſton et Callipolin: contra per Achillis Aiacisque ſepulcra Dardanum contingit et Abydon, vnde iunctis pontibus Xerxes maria pedibus peragrauit: dein Lampſacum, Themiſtocli dono datam a rege Perſarum, et Parion, quam condidit Iaſionis filius Parius. Vnde ſemiorbe curueſcens altrinſecus, lataque aperiens terrarum diuortia, cir-

A C. cumfluis ſpatiis Propontidos reſpergit ex Eoo latere
362. Cyzicum, et Dindyma religioſa matris magnae delubra, et Apamiam, Ciumque, et Aſtacum ſequuto tempore Nicomediam a rege cognominatam: qua in occaſum procedit, Cherroneſum pulſat et Aegos-potamgs, in quo loco lapides caſuros ex caelo praedixit Anaxagoras, et Lyſimachiam, et ciuitatem quam Hercules conditam Perinthi comitis ſui memoriae dedicavit. Et vt effectae plenaeque Φ litterae figura ſeruetur, in meditullio ipſo rotunditatis Proconeſus inſula eſt oblonga, et Besbicus. Poſt cuius ſummitatem in anguſtias rurſus extenuatum, Europam et Bithyniam intercurrens, per Chalcedona, Chryſopolim, et ſtationes tranſit obſcuras. Nam ſupercilia eius ſiniſtra Athyras portus deſpectat et Selymbria, et Conſtantinopolis, vetus Byzantium, Atticorum colonia, et promuntorium Ceras praelucentem nauibus vehens conſtructam celſius turrim: quapropter Elatas adpellatur ventus inde ſuetus oriri praegelidus. Hoc modo fractum et participatione maris vtriuſque finitum, iamque miteſcens, in aequoream panditur faciem, quantum poteſt cadere ſub adſpectum, late diffuſum et longe. Omnis autem eius velut inſularis circuitus littorea nauigatio viginti tribus dimenſa millibus ſtadiorum, vt Eratoſthenes adfirmat, et Hecataeus, et Ptolemaeus, aliique huiuſmodi cognitionum minutiſſimi ſcrutatores, in ſpeciem Scythici arcus neruo coagmentati geographiae totius adſenſione formatur. Et qua ſol oceano exſurgit Eoo, paludibus clauditur Maeotidos: qua declinat in veſperum, Romanis provinciis terminatur: vnde ſuſpicit ſidus arctoum, homines alit linguis et moribus diſpares: latus eius auſtrinum molli deuexitate ſubductum. Per haec ampliſſima ſpatia oppida ſunt diſperſa Graecorum: quae cuncta aetatibus variis praeter pauca Athenienſium coloni condidere Mileſii, inter Ionas alios in Aſia per

Nileum

Nileum multo ante locati, Codri illius filium, qui ſe A. C.
pro patria bello fertur Dorico deuouiſſe. Extremita- 362.
tes autem arcus vtrimque tenues duo exprimunt Boſpori, e regione ſibi oppoſiti, Thracius et Cimmericus: hac cauſa Boſpori vocitati, quod per eos quondam Inachi filia mutata (vt poëtae loquuntur) in bouem, ad mare Ionium permeauit. Dextram igitur inflexionem Boſpori Thracii excipit Bithyniae latus, quam veteres dixere Mygdoniam: in qua Thynia et Mariandena ſunt regiones, et Amyci ſaeuitia Bebryces exempti virtute Pollucis, remotaque ſtatio, in qua volitantes minaciter harpyias Phineus vates horrebat: per quae littora in ſinus oblongos curuata Sangarius et Phyllis, et Bizes et Rhebas fluuii funduntur in maria: quibus controuerſae extraneae ſunt Symplegades, gemini ſcopuli in vertices vndique porrecti diruptos, adſueti priſcis ſaeculis obuiam ſibi cum horrendo fragore colliſis molibus ferri, cedenteſque retrorſus acri adſultu ad ea reuerti quae pulſarant. Per has ſaxorum dehiſcentium concurſantiumque crebritates, ſi etiam ales interuolaſſet, nulla celeritate pinnarum eripi poterat, quin interiret oppreſſa. Hi ſcopuli cum eos Argo prima omnium nauis, Colchos ad direptionem aurei properans velleris, praeteriſſet innoxia, immobiles turbine circumfracto ſtetere concorporati, vt eos aliquando fuiſſe diremptos nulli nunc conſpicantium credant, niſi ſuper hoc congruerent omnes priſcorum carminum cantus. Poſt Bithyniae partem, prouinciae Pontus et Paphlagonia protenduntur, in quibus Heraclea, et Sinope, et Polemonion, et Amiſos amplae ſunt ciuitates, et Tios, et Amaſtris, omnes ab auſpicio diligentia fundatae Graecorum: et Cerasus, vnde aduexit huiuſmodi poma Lucullus, inſulaeque arduae, Trapezunta et Pityunta continentes oppida non obſcura. Vltra haec loca Acheruſium ſpecus eſt quod accolae *μυχοπόντιον* adpellant, et portus

A. C. 362. Acone: fluuii diuerſi, Acheron, itidemque Arcadius, et Iris, et Tibris, et iuxta Parthenius, omnes in mare ictu rapido decurrentes. Thermodon his eſt proximus, ab Armonio defluens monte, et Themiſcyraeos interlabens lucos: ad quos Amazonas quondam migrare neceſſitas ſubegerat talis. Attritis damnorum adſiduitate finitimis, Amazones veteres quae eos cruentis populabantur incurſibus, altiora ſpirabant: viresque ſuas circumſpectantes his quae propinqua ſaepius adpetebant, validiores, raptae praecipiti cupiditatis ardore, perruptis nationibus plurimis, manus Athenienſibus intulerunt: acrique concertatione effuſe diſiectae, omnes nudatis equitatus ſui lateribus corruere. Harum interitu cognito, reſiduae vt imbelles domi relictae, extrema perpeſſae, vicinitatis eis repenſantis ſimilia funeſtos impetus declinantes, ad pacatiorem ſedem tranſiere Thermodontis: quarum progenies longe deinde propagata per numeroſam ſubolem, manu firmiſſima ad loca reuerterat genitalia, ſequuto tempore populis diuerſarum originum formidabilis. Haud procul inde attollitur Carambis placide collis, contra ſeptemtrionem Helicen exſurgens, cuius e regione eſt Criumetopon Tauricae promuntorium, duobus millibus et quingentis ſtadiis diſparatum. Hocque ex loco omnis ora maritima, cuius initium Halys eſt amnis, velut longitudine lineali directa nerui efficit ſpeciem, duabus arcus ſummitatibus complicati. His regionibus Dahae confines ſunt, acerrimi omnium bellatores, et Chalybes per quos erutum et domitum eſt primitus ferrum. Poſt quos terras patentes Byzares obtinent, et Sapires, et Tibareni, et Moſſynoeci, et Macrones, et Philyres, populi nulla nobis adſuetudine cogniti. A quibus breui ſpatio diſtant virorum monumenta nobilium, in quibus Sthelenus eſt humatus, et Idmon, et Tiphys: primus Herculis ſocius Amazonico bello letaliter vulneratus:

neratus: alter augur Argonautarum: tertius eiuſdem A. C.
nauis cautiſſimus rector. Praetercurſis partibus me- 362.
moratis, Aulion antrum eſt, et fluenta Callichori ex facto cognominati, quod ſuperatis poſt triennium Indicis nationibus, ad eos tractus Liber verſus, circa huius ripas virides et opacas orgia priſtina reparauit et choros: Trieterica huiuſmodi ſacra quidam exiſtimant adpellari. Poſt haec confinia Camaritarum pagi ſunt celebres, et Phaſis fremebundis curſibus Colchos attingit, Aegyptiorum antiquam ſubolem: vbi inter ciuitates alias Phaſis eſt nomine fluuii dictitata, et Dioſcurias nunc vſque nota: cuius auctores Amphitus et Cercius Spartani traduntur, aurigae Caſtoris et Pollucis, a quibus Heniochorum natio eſt inſtituta. Paullum ab his ſecernuntur Achaei: qui bello anteriore quodam apud Troiam conſummato, non cum ſuper Helena certaretur, vt auctores prodidere nonnulli, in Pontum reflantibus ventis errore delati, cunctisque hoſtilibus, ſtabilem domiciliis ſedem nuſquam reperientes, verticibus montium inſedere ſemper niualium: et horrore caeli diſtricti, victum etiam ſibi cum periculis rapto parare adſuefacti ſunt: atque eo vltra omnem deinde ferociam ſaeuierunt. Super Cercetis, qui iiſdem adnexi ſunt, nihil memoratu traditur dignum. Quorum poſt terga Cimmerici agitant incolae Boſpori, vbi Mileſiae ſunt ciuitates, harumque velut mater omnium Panticapaeum: quam perſtringit Hypanis fluuius, genuinis intumeſcens aquis et externis. Itineribus hinc extenſis, Amazones aduſque Caſpium mare porrectae circumcolunt Tanain: qui inter Caucaſias oriens rupes, per ſinuoſos labitur circumflexus, Aſiamque diſterminans ab Europa, in ſtagnis Maeoticis deliteſcit. Huic Rha vicinus eſt amnis, in cuius ſuperciliis quaedam vegetabilis eiusdem nominis gignitur radix, proficiens ad vſus multiplices medelarum. Vltra Tanain pandun-
tur

A. C. tur in latitudinem Sauromatae, per quos amnes fluunt
362. perpetui, Maraccus, et Rhombites, et Theophanes, et Totordanes. Licet alia quoque diſtans immanibus interuallis Sauromatarum praetenditur natio, littori iuncta, quod Coracem ſuſcipiens fluuium in aequor eiectat extremum. Prope palus eſt Maeotis ampliſſimi circumgreſſus: ex cuius vberrimis venis per Patares anguſtias vndarum magnitudo prorumpit in Pontum: cuius in dextro latere inſulae ſunt Phanagorus et Hermonaſſa, ſtudio conſtructae Graecorum. Circa haec ſtagna vltima extimaque plures habitant gentes, ſermonum inſtitutorumque varietate diſpariles: Iaxamatae et Maeotae, et Iazyges, Roxolanique et Alani, et Melanchlaenae, et cum Gelonis Agathyrſi, apud quos adamantis eſt copia lapidis: aliique vltra latentes, quod ſunt omnium penitiſſimi. Sed Maeotidos lateri laeuo Cherroneſus eſt propinqua, coloniarum plena Graecarum. Vnde quieti ſunt homines et ſedati, adhibentes vomeri curam, et prouentibus fructuariis victitantes. A quibus per varia regna diducti itineribus modicis Tauri diſſociantur, inter quos immani diritate terribiles Arinchi, et Sinchi, et Napaei, intendente ſaeuitiam licentia diuturna, indidere mari nomen inhoſpitali: et a contrario per cauillationem Pontus Euxinus adpellatur, vt euethen Graeci dicimus ſtultum, et noctem euphronen, et furias Eumenidas. Diis enim hoſtiis litantes humanis, et immolantes aduenas Dianae, quae apud eos dicitur Oreiloche, caeſorum capita fani parietibus praefigebant, velut fortium perpetua monumenta facinorum. In hac Taurica inſula Leuce ſine habitatoribus vllis Achilli eſt dedicata. In quam ſi fuerint quidam forte delati, viſis antiquitatis veſtigiis, temploque et donariis eidem heroi conſecratis, veſperi repetunt naues: aiunt enim non ſine diſcrimine vitae illic quemquam pernoctare. Ibi et aquae ſunt, et candidae aues naſcuntur

tur halcyonibus ſimiles: ſuper quarum origine, et A. C.
Helleſpontiacis proeliis tempore diſſeremus. Sunt 362.
autem quaedam per Tauricam ciuitates: inter quas eminet Eupatoria, et Dandace, et Theodoſia, et minores aliae nullis humanis hoſtiis impiatae. Hactenus arcus apex protendi exiſtimatur. Eius nunc reſidua leniter ſinuata, ſubiectaque vrſae caeleſti aduſque laeuum Boſpori Thracii latus, vt ordo poſtulat, exſequemur: id admonentes, quod cum arcus omnium gentium flexis curuentur haſtilibus, Scythici ſoli vel Parthici circumductis vtrimque introrſus pandis et patulis cornibus, effigiem lunae decreſcentis oſtendunt, medietatem recta et rotunda regula diuidente. Ergo in ipſo huius compagis exordio, vbi Riphaei deficiunt montes, habitant Arimphaei iuſti homines, placiditateque cogniti, quos amnes Chronius et Biſula praeterfluunt: iuxtaque Maſſagetae, Alani et Sargetae, aliique plures obſcuri: quorum nec vocabula nobis ſunt nota, nec mores. Interiectu deinde non mediocri Carcinites panditur ſinus, eiusdemque nominis fluuius: et religioſus per eas terras Triuiae lucus. Dein Boryſthenes a montibus oriens Neurorum, primigeniis fontibus copioſus, concurſuque multorum amnium adoleſcens, mari praeruptis vndarum verticibus intimatur: cuius in marginibus nemoroſis Boryſthenes eſt ciuitas, et Cephaloneſus, et arae Alexandro Magno, Caeſarique Auguſto ſacratae. Longo exinde interuallo paene eſt inſula quam incolunt Sindi ignobiles, poſt heriles in Aſia caſus coniugiis potiti dominorum et rebus: quibus ſubiectum gracile littus, Achilleos vocant indigenae dromon, exercitiis ducis quondam Theſſali memorabilem. Eique proxima eſt ciuitas Tyros colonia Phoenicum, quam praeſtringit fluuius Tyras. In medio autem ſpatio arcus, quod prolixae rotunditatis eſſe praediximus, quodque expedito viatori diebus conficitur quindecim,

Europaei

A. C. 362. Europaei ſunt Alani, et Coſtobocae, gentesque Scytharum innumerae, quae porriguntur adusque terras ſine cognito fine diſtentas: quarum pars exigua frugibus alitur: reſiduae omnes palantes per ſolitudines vaſtas, nec ſtiuam aliquando nec ſementem expertas, ſed ſqualentes et pruinoſas, ferarum taetro ritu veſcuntur: eiſque caritates, et habitacula, vilesque ſupellectiles plauſtris impoſitae ſunt corticibus tectis: et cum placuerit ſine obſtaculo migrant, eadem carpenta quo libuerit conuoluentes. Cum autem ad alium portuoſum ambitum fuerit ventum, qui arcus figuram determinat vltimam, Peuce prominet inſula, quam circumcolunt Troglodytae et Peuci minoresque aliae gentes: et Hiſtros quondam potentiſſima ciuitas, et Tomi, et Apollonia, et Anchialos, et Odiſſos: aliae praeterea multae, quas littora continent Thraciarum. Amnis vero Danubius oriens prope Rauracos montes, confines limitibus Raeticis, per latiorem orbem praetentus, ac ſexaginta nauigabiles paene recipiens fluvios, ſeptem oſtiis per hoc Scythicum latus erumpit in mare. Quorum primum eſt Peuce inſula ſupra dicta, vt interpretata ſunt vocabula Graeco ſermone, ſecundum Naracuſtoma, tertium Calonſtoma, quartum Pſeudoſtoma: nam Boreonſtoma ac deinde Sthenoſtoma longe minora ſunt caeteris: ſeptimum ingens et paluſtri ſpecie nigrum. Omnis autem circumfluo ambitu pontus, et nebuloſus eſt, et dulcior aequorum caeteris, et vadoſus: quod et concreſcit aër ex humorum ſpiramine ſaepe denſatus, et irruentium vndarum magnitudine temperatur, et conſurgit in breuia tortuoſa, limum globosque adgerente multitudine circumuenientium fluentorum. Et conſtat ab vltimis noſtri finibus maris agminatim ad hunc ſeceſſum pariendi gratia petere piſces, vt aquarum ſuauitate ſalubrius fetus educant, in receptaculis cauis quae ſunt ibi denſiſſima, ſecuri voracium belluarum: nihil enim

in

in Ponto huiuſmodi aliquando eſt viſum, praeter innoxios delphinas et paruos. Quidquid autem eiuſdem pontici ſinus Aquilone caeditur et pruinis, ita perſtringitur gelu, vt nec amnium curſus ſubteruolui credantur, nec per inſidum et labile ſolum greſſus hominis poſſit vel iumenti firmari: quod vitium numquam mare ſincerum, ſed permiſtum aquis amnicis tentat. Perlati aliquantorſum longius quam ſperabamus, pergamus ad reliqua. Acceſſerat aliud ad gaudiorum praeſentium cumulum, diu quidem ſperatum, ſed dilationum ambage multiplici tractum. Nuntiatum eſt enim per Agilonem et Iouium poſtea quaeſtorem, Aquileiae defenſores longioris obſidii taedio, cognitoque Conſtantii exceſſu, patefactis portis egreſſos, auctores prodidiſſe turbarum: iiſdemque viuis exuſtis, vt ſupra relatum eſt, omnes conceſſionem impetraſſe delictorum et veniam. A. C. 362.

IX. At proſperis Iulianus elatior, vltra homines iam ſpirabat, periculis expertus adſiduis, quod ei orbem Romanum placide iam regenti, velut mundanam cornucopiam Fortuna geſtans propitia, cuncta glorioſa deferebat et proſpera: antegreſſis victoriarum titulis haec quoque adiiciens, quod dum teneret imperium ſolus, nec motibus internis eſt concitus, nec barbarorum quiſquam vltra ſuos exſiluit fines: ſed populi omnes auiditate ſemper inſectandi praeterita, vt damnoſa et noxia, in laudes eius ſtudiis miris accendebantur. Omnibus igitur, quae res diuerſae poſcebant et tempora, perpenſa deliberatione diſpoſitis, et militibus orationibus crebris, ſtipendioque competenti ad expedienda incidentia promptius animatis, cunctorum fauore ſublimis, Antiochiam ire contendens, reliquit Conſtantinopolim incrementis maximis fultam: natus enim illic, diligebat eam vt genitalem patriam et colebat. Transgreſſus itaque fretum, praetercurſa Chalcedona et Libyſſa, vbi ſepultus eſt Hannibal

A. C. nibal Poenus, inde Nicomediam venit vrbem antehac
362. inclytam, ita magnis retro principum amplificatam impenſis, vt aedium multitudine priuatarum et publicarum recte noſcentibus regio quaedam vrbis aeſtimaretur aeternae. Cuius moenia cum vidiſſet in fauillas miſerabiles conſediſſe, angorem animi tacitis fletibus indicans, pigriore gradu pergebat ad regiam: hoc maxime aerumnis eius illacrimans, quod ordo ſqualens occurrit et populus nimium quantum antehac florentiſſimus: et agnoſcebat quoſdam, ibidem ab Euſebio educatus epiſcopo, quem genere longius contingebat. Hic quoque pari modo ad reparanda quae terrae ſubuerterat tremor, abunde praeſtitis plurimis, per Nicaeam venit ad Gallograeciae fines: vnde dextrorſus itinere declinato, Peſſinunta conuertit, viſurus vetuſta Matris magnae delubra: a quo oppido bello Punico ſecundo, carmine Cumano monente per Scipionem Naſicam ſimulacrum translatum eſt Romam. Cuius ſuper aduentu in Italiam pauca cum aliis huic materiae congruentibus in actibus Commodi principis digeſsimus per exceſſum: quam autem ob rem hoc nomine oppidum ſit adpellatum, variant rerum ſcriptores. Quidam enim figmento deae caelitus lapſo, *ἀπὸ τȣ̃ πεσεῖν*, quod cadere nos dicimus, vrbem adſeruere cognominatam. Alii memorant Ilum Trois filium Dardaniae regem, locum ſic adpellaſſe. Theopompus non Ilum id egiſſe, ſed Midam adfirmat Phrygiae quondam potentiſſimum regem. Venerato igitur numine, hoſtiisque litato et votis Ancyram redit: eumque exinde progredientem vlterius multitudo inquietabat, pars violenter erepta reddi ſibi poſcentium; alii querentes conſortiis ſe curiarum addictos iniuſte; nonnulli ſine reſpectu periculi agentes aduſque rabiem, vt aduerſarios ſuos laeſae maieſtatis criminibus illigarent. Verum ille iudicibus Caſſiis triſtior et Lycurgis, cauſarum momenta aequo iure perpen-

perpendens, ſuum cuique tribuebat, nuſquam a vero A. C.
abductus, acrius in calumniatores exſurgens: quos 362.
oderat, multorum huiuſmodi petulantem ſaepe dementiam aduſque diſcrimen expertus, dum eſſet adhuc humilis et priuatus. Exemplumque patientiae eius in tali negotio, licet ſint alia plurima, id vnum ſufficiet poni. Inimicum quidam ſuum, cum quo diſcordabat aſperrime, commiſiſſe in maieſtatem turbulentius deferebat: Imperatoreque diſſimulante, eadem diebus continuis replicans, interrogatus ad vltimum, qui eſſet quem argueret, reſpondit, municipem locupletem. Quo audito, princeps renidens: *quibus indiciis*, ait, *ad hoc perueniſti?* Et ille, *purpureum ſibi*, inquit, *indumentum ex ſerico pallio parat.* Iuſſusque poſt haec vt vilis, arduae rei vilem incuſans, abire tacitus et innoxius, nihilominus inſtabat. Quo taedio Iulianus defatigatus, ad largitionum comitem viſum propius, *Iube*, inquit, *periculoſo garritori pedum tegmina dari purpurea, ad aduerſarium perferenda: quem vt datur intelligi, chlamydem huius coloris memorat ſibi conſarcinaſſe: vt ſciri poſſit, ſine viribus maximis quid pannuli proficiant leves.* Sed vt haec laudanda et bonis moderatoribus aemulanda: ita illud amarum et notabile fuit, quod aegre ſub eo a curialibus quiſquam adpetitus, licet priuilegiis, et ſtipendiorum numero, et originis penitus alienae firmitudine communitus, obtinebat aequiſſimum: adeo vt plerique territi emercarentur moleſtias pretiis clandeſtinis. Itineribus itaque emenſis cum ad Pylas veniſſet, qui locus Cappadocas diſcernit et Cilicas, oſculo ſuſceptum rectorem prouinciae nomine Celſum, iam inde a ſtudiis cognitum Atticis, adſcitumque in conſeſſum vehiculi Tarſum ſecum induxit. At hinc videre properans Antiochiam, Orientis apicem pulcrum, vſus itineribus ſolitis venit: vrbique propinquans in ſpeciem alicuius numinis vo-

A. C. tis excipitur publicis, miratus voces multitudinis magnae, ſalutare ſidus inluxiſſe Eois partibus adclamantis. Euenerat autem iiſdem diebus annuo curſu completo Adonia ritu veteri celebrari, amato Veneris vt fabulae fingunt apri dente ferali deleto, quod in adulto flore ſectarum eſt indicium frugum. Et viſum eſt triſte, quod amplam vrbem principumque domicilium introeunte Imperatore nunc primum, vlulabiles vndique planctus et lugubres ſonus audiebantur. Hic patientiae eius et lenitudinis documentum leue quidem adparuit, ſed mirandum. Thalaſſium quemdam ex proximo libellorum, inſidiatorem fratris oderat Galli: quo adorare adeſſeque officio inter honoratos prohibito, aduerſarii cum quibus litigabat in foro, poſtridie turba congregata ſuperflua, adito Imperatore, *Thalaſſius*, clamitabant, *inimicus pietatis tuae noſtra violenter eripuit.* Et ille hac occaſione hominem opprimi poſſe coniiciens, *Agnoſco*, reſpondit, *quem dicitis offendiſſe me iuſta de cauſa: et ſilere vos interim conſentaneum eſt, dum mihi inimico potiori faciat ſatis.* Mandauitque adſidenti praefecto, ne audiretur eorum negotium, antequam ipſe cum Thalaſſio rediret in gratiam, quod breui euenit.

362.

X. Ibi hiemans ex ſententia, nullis interim voluptatis rapiebatur illecebris, quibus abundant Syriae omnes: verum per ſpeciem quietis iudicialibus cauſis intentus, non minus arduis quam bellicis, diſtrahebatur multiformibus curis, exquiſita docilitate librans, quibus modis ſuum cuique tribueret: iuſtisque ſententiis et improbi modicis coërcerentur ſuppliciis, et innocentes fortunis defenderentur intactis. Et quamquam in diſceptando aliquoties erat intempeſtiuus, quid quisque iurgantium coleret, tempore alieno interrogans: tamen nulla eius definitio litis a vero diſſonans reperitur: nec argui vmquam potuit ob religionem vel quodcumque aliud, ab aequitatis recto tra-

mite

mite deuiaſſe. Iudicium enim hoc eſt optandum et A. C.
rectum, vbi per varia negotiorum examina iuſtum id 362.
eſt et iniuſtum: a quo ille ne aberraret, tamquam ſcopulos cauebat abruptos. Hoc autem ideo adſequi potuit, quod leuitatem agnoſcens commotioris ingenii ſui, praefectis proximisque permittebat, [vt fidenter impetus ſuos aliorſus tendentes, ad quae decebat monitu opportuno frenarent: monſtrabatque] ſubinde, ſe dolere delictis, et gaudere correctione. Cumque eum defenſores cauſarum, vt conſcium rationis perfectae, plauſibus maximis celebrarent, fertur id dixiſſe permotus: *Gaudebam plane prae meque ferebam, ſi ab his laudarer, quos et vituperare poſſe aduerterem, ſi quid factum ſit ſecus aut dictum.* Sufficiet autem pro multis quae clementer egit in litibus cognoſcendis, hoc vnum ponere nec abhorrens a propoſito, nec abſurdum. Inducta in iudicium femina quaedam, cum palatinum aduerſarium ſuum e numero proiectorum, cinctum praeter ſpem conſpexiſſet, hoc factum inſolens tumultuando querebatur: et imperator, *Proſequere*, ait, *mulier*, *ſi quid te laeſam exiſtimas: hic enim ſic cinctus eſt, vt expeditius per lutum incedat: at parum nocere tuis partibus poteſt.* Et aeſtimabatur per haec et ſimilia, vt ipſe dicebat adſidue, vetus illa iuſtitia, quam offenſam vitiis hominum Aratus extollit in caelum, imperante eo reuerſa ad terras, ni quaedam ſuo ageret, non legum arbitrio, erransque aliquoties obnubilaret gloriarum multiplices curſus. Poſt multa enim etiam iura quaedam correxit in melius, ambagibus circumciſis, indicantia liquide quid iuberent fieri vel vetarent. Illud autem erat inclemens, obruendum perenni ſilentio, quod arcebat docere magiſtros rhetoricos et grammaticos, ritus chriſtiani cultores.

XI. Iiſdem diebus Gaudentius ille notarius, quem opponendum per Africam miſſum ſupra diximus a

 Conſtan-

A. C. 362. Conſtantio; Iulianus quinetiam ex vicario, earumdem partium nimius fautor, retracti ſub vinculis, morte periere poenali. Tunc et Artemius ex duce Aegypti, Alexandrinis vrgentibus atrocium criminum mole, ſupplicio capitali multatus eſt. Poſt quem Marcelli ex magiſtro equitum et peditum filius, vt iniectans imperio manus, publica deletus eſt morte. Romanus quinetiam et Vincentius, ſcutariorum ſcholae primae ſecundaeque tribuni, agitaſſe conuicti quaedam ſuis viribus altiora, acti ſunt in exſilium. Cumque tempus interſtetiſſet exiguum, Alexandrini Artemii comperto interitu, quem verebantur ne cum poteſtate reuerſus (id enim minatus eſt) multos laederet vt offenſus, iram in Georgium verterunt epiſcopum vipereis vt ita dixerim morſibus ab eo ſaepius adpetiti. In fullonio natus, vt ferebatur, apud Epiphaniam Ciliciae oppidum, actusque in damna complurium, contra vtilitatem ſuam reique communis epiſcopus Alexandriae eſt ordinatus, in ciuitate quae ſuopte motu, et vbi cauſae non ſuppetunt, ſeditionibus crebris agitatur et turbulentis, vt oraculorum quoque loquitur fides. His efferatis hominum mentibus Georgius quoque ipſe graue acceſſerat incentiuum, apud patulas aures Conſtantii multos exinde incuſans, vt eius recalcitrantes imperiis: profeſſionisque ſuae oblitus, quae nihil niſi iuſtum ſuadet et lene, ad delatorum auſa feralia deſciſcebat. Et inter caetera dicebatur id quoque maligne docuiſſe Conſtantium, quod in vrbe praedicta aedificia cuncta ſolo cohaerentia, a conditore Alexandro magnitudine impenſarum publicarum exſtructa, emolumentis aerarii proficere debent ex iure. Ad haec mala id quoque addiderat, vnde paullo poſt truſus eſt in exitium praeceps. Reuerſus ex comitatu principis, cum tranſiret per ſpecioſum Genii templum, multitudine ſtipatus ex more, flexis ad aedem ipſam luminibus, *quamdiu*, inquit, *ſepulcrum hoc*

hoc ſtabit? Quo audito velut fulmine multi perculſi, A. C.
metuentesque ne illud quoque tentaret euertere, quid- 362.
quid poterant, in eius perniciem clandeſtinis inſidiis concitabant. Ecce autem repente perlato laetabili nuntio indicante exſtinctum Artemium, plebs omnis elata gaudio inſperato, vocibus horrendis infrendens, Georgium petit: raptumque diuerſis mulcandi generibus proterens et conculcans diuaricatis pedibus. Cumque eo Dracontius monetae praepoſitus, et Diodorus quidam veluti comes, iniectis per crura funibus ſimul exanimati ſunt: ille quod aram in moneta quam regebat, recens locatam euertit: alter quod dum aedificandae praeeſſet eccleſiae, cirros puerorum licentius detondebat, id quoque ad deorum cultum exiſtimans pertinere. Quo non contenta multitudo immanis dilaniata cadauera peremptorum camelis impoſita vexit ad littus: iiſdemque ſubdito igne crematis, cineres proiecit in mare, id metuens vt clamabat, ne collectis ſupremis, aedes illis exſtruerentur vt reliquis, qui deuiare a religione compulſi, pertulere cruciabiles poenas, adusque glorioſam mortem intemerata fide progreſſi, et nunc martyres adpellantur. Poterantque miſerandi homines ad crudele ſupplicium ducti, chriſtianorum adiumento defendi, ni Georgii odio omnes indiſcrete flagrabant. Hoc comperto, Imperator ad vindicandum facinus nefandum erectus, iamque expetiturus poenas a noxiis vltimas, mitigatus eſt lenientibus proximis: miſſoque edicto, acri oratione ſcelus deteſtabatur admiſſum, minatus extrema, ſi deinde tentatum fuerit aliquid, quod iuſtitia vetet et leges.

XII. Inter haec expeditionem parans in Perſas, quam dudum animi robore conceperat celſo, ad vltionem praeteritorum vehementer elatus eſt, ſciens et audiens gentem aſperrimam per ſexaginta ferme annos inuſſiſſe Orienti caedum et direptionum monu-

 menta

A. C. 362. menta ſaeuiſſima, ad internecionem exercitibus noſtris ſaepe deletis. Vrebatur autem bellandi gemino deſiderio: primo quod impatiens otii lituos ſomniabat et proelia: dein, quod in aetatis flore primaeuo obiectus efferarum gentium armis: recalentibus etiam tum regum precibus et regalium, qui vinci magis poſſe, quam ſupplices manus tendere credebantur, ornamentis illuſtrium gloriarum inſerere Parthici cognomentum ardebat. Quae maximis molibus feſtinari cernentes obtrectatores deſides et maligni, vnius corporis permutatione tot cieri turbas intempeſtiuas indignum et pernicioſum eſſe ſtrepebant, ſtudium omne in differendo procinctu ponentes: et dictitabant his praeſentibus, quos audita referre ad Imperatorem poſſe rebantur, eum ni ſedatius ageret, immodica rerum ſecundarum proſperitate, velut luxuriantes vbertate nimia fruges, bonis ſuis protinus occaſurum. Et haec diu multumque agitantes, fruſtra virum circumlatrabant immobilem occultis iniuriis, vt Pygmaei vel Thiodamas agreſtis homo Lindius Herculem. Ille tamen vt maioris praeter caeteros ſpiritus, nihilo lentius magnitudinem expeditionis ſecum commentans, in praeparandis congruis operam nauabat enixam. Hoſtiarum tamen ſanguine plurimo aras crebritate nimia perfundebat, tauros aliquoties immolando centenos, et innumeros varii pecoris greges, auesque candidas terra quaeſitas et mari: adeo vt indies paene ſingulos milites carnis diſtentiore ſagina victitantes incultius, potuſque auiditate corrupti, humeris impoſiti tranſeuntium, per plateas ex publicis aedibus, vbi vindicandis potius quam cedendis conuiuiis indulgebant, ad ſua diuerſoria portarentur: Petulantes ante omnes et Celtae, quorum ea tempeſtate confidentia creuerat vltra modum. Augebantur autem caerimoniarum ritus immodice, cum impenſarum amplitudine antehac inuſitata et graui: et quisque

que cum impraepedite liceret, ſcientiam vaticinandi A. C.
profeſſus, iuxta imperitus et docilis, ſine fine vel 362.
praeſtitutis ordinibus, oraculorum permittebantur ſcitari reſponſa, et extiſpicia, nonnumquam futura pandentia: oſcinumque et auguriorum, et ominum fides, ſi reperiri vſquam poſſet, adfectata varietate quaerebatur. Haecque dum ita procedunt, more pacis multorum curioſior Iulianus nouam conſilii viam ingreſſus eſt; venas fatidicas Caſtalii recludere cogitans fontis: quem obſtruxiſſe Caeſar dicitur Hadrianus mole ſaxorum ingenti, veritus ne vt ipſe praecinentibus aquis capeſſendam rempub. comperit, etiam alii ſimilia docerentur: ac ſtatim circumhumata corpora ſtatuit exinde transferri eo ritu, quo Athenienſes inſulam purgauerant Delon.

XIII. Eodem tempore die XI. Kalend. Nouembrium ampliſſimum Daphnaei Apollinis fanum, quod Epiphanes Antiochus rex ille condidit iracundus et ſaeuus, et ſimulacrum in eo Olympiaci Iouis imitamenti aequiparans magnitudinem, ſubita vi flammarum exuſtum eſt. Quo tam atroci caſu repente conſumpto, ad id vſque Imperatorem ira prouexit, vt quaeſtiones agitari iuberet ſolito acriores, et maiorem eccleſiam Antiochiae claudi. Suſpicabatur enim id chriſtianos egiſſe ſtimulatos inuidia, quod idem templum inuiti videbant ambitioſo circumdari periſtylio. Ferebatur autem licet rumore leuiſſimo, hac ex cauſa conflagraſſe delubrum: quod Aſclepiades philoſophus, cuius in actibus Magnentii meminimus, cum viſendi gratia Iuliani peregre ad id ſuburbanum veniſſet, deae Caeleſtis argenteum breue figmentum quocumque ibat ſecum ſolitus efferre, ante pedes ſtatuit ſimulacri ſublimes, accenſiſque cereis ex vſu ceſſit: vnde medietate noctis emenſa, cum nec adeſſe quiſquam potuit nec iuuare, volitantes ſcintillae adhaeſere materiis vetuſtiſſimis, igneſque aridis nutri-

A. C. 362 mentis erecti, omne quidquid contingi potuit, licet ardua diſcretum ce ſitudine, concremarunt. Eo anno, ſidere etiamtum inſtante brumali, aquarum inceſſit inopia metuenda, vt et riui areſcerent quidam, et fontes antehac aquarum copioſis pulſibus abundantes: ſed in integrum poſtea reſtituti ſunt. Et quarto Nonas Decembres vergente in veſperam die, reliqua Nicomedia collapſa eſt terrae motu, itidemque Nicaeae portio non mediocris.

XIV. Quae tametſi maeſtitiam ſollicito incuterent Principi, reſidua tamen non contemnebat vrgentia, dum pugnandi tempus ei veniret optatum. Inter praecipua tamen et ſeria illud agere ſuperfluum videbatur, quod nulla probabili ratione ſuſcepta, popularitatis amore vilitati ſtudebat venalium rerum, quae nonnumquam ſecus quam conuenit ordinata, inopiam gignere ſolet et famem. Et Antiochenſi ordine id tunc fieri, cum ille iuberet, non poſſe, aperte monſtrante, nuſquam a propoſito declinabat, Galli ſimilis fratris, licet incruentus. Quocirca in eos deinceps ſaeuiens vt obtrectatores et contumaces, volumen compoſuit inuectiuum, quod Antiochenſe vel Miſopogonem adpellauit, probra ciuitatis infenſa mente dinumerans, addensque veritati complura: poſt quae multa in ſe facete dicta comperiens, coactus diſſimulare pro tempore, ira ſufflabatur interna. Ridebatur enim vt Cercops, homo breuis, humeros extentans anguſtos, et barbam prae ſe ferens hircinam, grandiaque incedens tamquam Oti frater et Ephialtis, quorum proceritatem Homerus in immenſum tollit: itidemque victimarius pro ſacricola dicebatur, ad crebritatem hoſtiarum alludentibus multis: et culpabatur hinc opportune, cum oſtentationis gratia vehens licenter pro ſacerdotibus ſacra, ſtipatuſque mulierculis laetabatur. Et quamquam his paribusque de cauſis indignaretur, tacens tamen motumque in animi retinens

nens poteſtate, ſollemnia celebrabat. Denique prae- A. C.
ſtituto feriarum die Caſium montem adſcendit nemo- 362.
roſum, et tereti ambitu in ſublime porrectum, vnde ſecundis galliciniis videtur primo ſolis exortus. Cumque Ioui faceret rem diuinam, repente conſpexit quemdam humi proſtratum, ſupplici voce vitam precantem et veniam. Interrogantique ei qui eſſet, reſponſum eſt Praeſidalem eſſe Theodotum Hierapolitanum: qui profectum a ciuitate ſua Conſtantium inter honoratos deducens, adulando deformiter tamquam futurum ſine dubietate victorem, orabat lacrymas fingens et gemitum, vt Iuliani ad eos mitteret caput perduellis ingrati, ſpecie illa qua Magnentii circumlatum meminerat membrum. Quibus auditis, *Accepi olim*, inquit, *hoc dictum*, imperator, *relatione multorum: ſed abi ſecurus ad lares, exutus omni metu clementia principis, qui vt prudens definiuit, inimicorum minuere numerum, augereque amicorum ſponte ſua contendit ac libens.* Exin ſacrorum perfecto ritu digreſſo, offeruntur rectoris Aegypti ſcripta, Apim bouem operoſa quaeſitum induſtria, tamen poſt tempus inueniri potuiſſe firmantis: quod vt earum regionum exiſtimant incolae, fauſtum et vbertatem frugum, diuerſaque indicat bona. Super qua re pauca conueniet expediri. Inter animalia antiquis obſeruationibus conſecrata, Mneuis et Apis ſunt notiora: Mneuis Soli ſacratur, ſuper quo nihil dicitur memorabile: ſequens Lunae. Eſt enim Apis bos diuerſis genitalium notarum figuris expreſſus, maximeque omnium corniculantis lunae ſpecie latere dextro inſignis: qui cum poſt viuendi ſpatium praeſtitutum ſacro fonte immerſus e vita abierit (nec enim vltra eum trahere licet aetatem, quam ſecreta librorum praeſcribit auctoritas myſticorum: nec niſi ſemel ei in anno bos femina inuenta cum notis certis offertur) alter cum publico quaeritur luctu: et ſi omnibus ſignis

 conſum-

A. C. conſummatus reperiri potuerit, ducitur Memphim
362. vrbem frequentem, praeſentiaque numinis Aeſculapii claram. Cumque initiante antiſtitum numero centum, inductus in thalamum eſſe coeperit ſacer, coniecturis apertis ſigna rerum futurarum dicitur demonſtrare: et adeuntes quoſdam indiciis auerti videtur obliquis; vt offerentem cibum aliquando Germanicum Caeſarem, ſicut lectum eſt, auerſatus, portenderat paullo poſt euentura.

XV. Strictim itaque, quoniam tempus videtur hoc flagitare, res Aegyptiacae tangantur, quarum notitiam in actibus Hadriani et Seueri principum digeſſimus late, viſa pleraque narrantes. Aegyptiam gentem omnium vetuſtiſſimam; niſi quod ſuper antiquitate certat cum Scythis, a meridiali latere Syrtes maiores et Phycus promontorium, et Borion, et Garamantes, nationesque variae claudunt: qua Orientem e regione proſpicit, Elephantinen et Meroën vrbes Aethiopum, et Catadupos rubrumque pelagus et Scenitas praetenditur Arabas, quos Saracenos nunc adpellamus: ſeptemtrioni oppoſita terrarum ſitu cohaeret immenſo, vnde exordium Aſia Syriarumque prouinciae ſumunt: a veſpera Iſſiaco diſiungitur mari, quod quidam nominauere Parthenium. Pauca itaque ſuper beniuolo omnium flumine Nilo, quem Aegyptum Homerus adpellat, praeſtringi conueniet, mox oſtendendis aliis, quae ſunt in his regionibus admiranda. Origines fontium Nili, vt mihi quidem videri ſolet, ſicut adhuc factum eſt, poſterae quoque ignorabunt aetates. Verum quoniam fabulantes poëtae, variantesque geographi in diuerſa latentem notitiam ſcindunt, opiniones eorum veritati confines (vt arbitror) expediam paucis. Adfirmant aliqui phyſicorum in ſubiectis ſeptemtrioni ſpatiis, cum hiemes frigidae cuncta conſtringunt, magnitudinem niuium congelaſcere: easque poſtea vi flagrantis ſideris reſolutas, fluxis

fluxis humoribus nubes efficere grauidas, quae in meridianam plagam Eteſiis flantibus pulſae, expreſſaeque tepore nimio, incrementa vbertim ſuggerere Nilo creduntur. Ex Aethiopicis imbribus, qui abundantes in tractibus illis per aeſtus torridos cadere memorantur, exundationes eius erigi anni temporibus adſerunt alii praeſtitutis: quod vtrumque diſſonare videtur a veritate. Imbres enim apud Aethiopas aut numquam, aut per interualla temporum longa cadere memorantur. Opinio eſt celebrior alia, quod ſpirantibus prodromis, perque dies quadraginta et quinque Eteſiarum continuis flatibus repellentibus eius meatum velocitate cohibita ſuperfuſis fluctibus intumeſcit: et reluctante ſpiritu controuerſo aduleſcens in maius, hinc vi reuerberante ventorum, inde vrgente curſu venarum perennium, progrediens in ſublime tegit omnia, et humo ſuppreſſa, per ſupina camporum ſpeciem exhibet maris. Rex autem Iuba Punicorum confiſus textu librorum, a monte quodam oriri eum exponit, qui ſitus in Mauritania deſpectat oceanum: hisque indiciis hoc proditum ait, quod piſces et herbae, et belluae ſimiles per eas paludes gignuntur. Aethiopiae autem partes praetermeans Nilus, nominum diuerſitate decurſa, quae ei orbem peragranti nationes indidere complures, aeſtuans inundatione ditiſſima ad cataractas, id eſt praeruptos ſcopulos venit, e quibus praecipitans ruit potius quam fluit: vnde Atos olim accolas vſu aurium fragore adſiduo deminuto neceſſitas vertere ſolum ad quietiora coegit. Exinde lenius means per oſtia ſeptem, quorum ſingula perpetuorum amnium vſum. et faciem praebent, nullis per Aegyptum aquis externis adiutus eiectatur. Et praeter amnes plurimos ex alueo deriuatos auctore, cadentesque in ſuppares eius, ſeptem nauigabiles ſunt et vndoſi, quibus ſubiecta vocabula veteres indiderunt: Heracleoticus, Sebennyticus, Bolbiticus, Phatniticus,

A. C. 362.

A. C. 362. niticus, Mendeſius, Taniticus, et Peluſiacus. Oriens autem inde, vt dictum eſt, propellitur e paludibus aduſque cataractas, inſulasque efficit plures: quarum aliquae ita porrectis aquis dicuntur extentae, vt ſingulas aegre tertio die relinquat. Inter quas duae ſunt clarae, Meroe, et Delta, a triquetrae litterae forma hoc vocabulo ſignatius adpellata. Cum autem ſol per cancri ſidus coeperit vehi, augeſcens aduſque tranſitum eius in libram, diebusque centum ſublatius fluens, minuitur poſtea, et mitigatis ponderibus aquarum, nauibus antea peruios equitabiles campos oſtendit. Abunde itaque luxurians ita eſt noxius; vt infructuoſus, ſi venerit parcior: gurgitum enim nimietate humectans diutius terras, culturas moratur agrorum: paruitate autem minatur ſteriles ſegetes. Eumque nemo aliquando extolli cubitis altius XVI. poſſeſſor optauit. Et ſi inciderit moderatius, aliquoties iactae ſementes in loco pinguis caeſpitis cum augmento fere ſeptuageſimo renaſcuntur: ſolusque fluminum auras nullas inſpirat. Exuberat Aegyptus etiam pecudibus multis, inter quas terreſtres ſunt et aquatiles: aliae quae humi et in humoribus viuunt, vnde ἀμφίβιοι nominantur. Et in aridis quidem capreoli veſcuntur, et bubali, et ſpinturnicia omni deformitate ridicula, aliaque monſtra quae numerare non refert. Inter aquatiles autem beſtias crocodilus vbique per eos tractus abundat, exitiale quadrupes malum, adſuetum elementis ambobus, lingua carens, maxillam ſuperiorem commouens ſolam, ordine dentium pectinato, pernicioſis morſibus quidquid contigerit pertinaciter petens, per oua edens fetus anſerinis ſimilia. Vtque armatus eſt vnguibus, ſi haberet etiam pollices, ad euertendas quoque naues ſufficeret viribus magnis: ad cubitorum enim longitudinem decem interdum extentus, noctibus quieſcens per vndas, diebus humi veſcitur, confidentia cutis, quam ita validam

gerit,

geriſ, vt eius terga cataphracta vix tormentorum ictibus perforentur. Et saeuientes ſemper eaedem ferae, quaſi pacto foedere quodam caſtrenſi, per ſeptem caerimonioſos dies miteſcunt, ab omni ſaeuitia deſciſcentes, quibus ſacerdotes Memphi natales celebrant Apis. Praeter eos autem qui fortuita pereunt morte, alii dirumpuntur ſuffoſſis aluis mollibus certis ferarum dorſualibus cruſtis, quas delphinis ſimiles nutrit fluvius antedictus: alii exitio intereunt tali. Trochilus auicula breuis, dum eſcarum minutias captat, circa cubantem feram volitans blande, genasque eius irritatius titillando peruenit aduſque ipſam viciniam gutturis. Quod factum contuens hydrus, ichneumonis genus, oris aditum penetrat alite praeuia patefactum, et populato ventre vitalibus dilancinatis erumpit. Audax tamen crocodilus monſtrum fugacibus; vbi audacem ſenſerit, timidiſſimum, et in terra acutius cernens, per quatuor menſes hibernos nullo veſci dicitur cibo. Hippopotami quoque generantur in illis partibus, vltra animalia cuncta ratione carentia ſagaciſſimi ad ſpeciem equorum, bifidas habentes vngulas, caudasque breues: quorum ſollertiae duo interim oſtendere documenta ſufficiet. Inter arundines celſas et ſqualentes nimia denſitate haec bellua cubilibus poſitis, otium peruigili ſtudio circumſpectat, laxataque copia ad ſegetes depaſcendas egreditur. Cumque iam coeperit redire diſtenta, auerſis veſtigiis diſtinguit tramites multos, ne vnius plani itineris lineas inſidiatores ſequuti, repertum ſine difficultate confodiant. Item cum auiditate nimia extuberato ventre pigreſcit, ſuper calamos recens exſectos femora conuoluit et crura, vt pedibus vulneratis cruor egeſtus ſagina diſtentum faciat leuem: et carnes ſaucias caeno oblinit, quamdiu in cicatrices conueniant plagae. Has monſtruoſas antehac raritates in belluis, in aedilitate Scauri vidit Romanus populus primitus, patris illius Scauri

A. C. 362.

A. C 362. Scauri quem defendens Tullius imperat Sardis, vt de familia nobili ipſi quoque cum orbis terrarum auctoritate ſentirent: et per aetates exinde plures ſaepe huc ducti, nunc inueniri nuſquam poſſunt, vt coniectantes regionum incolae dicunt, inſectantis multitudinis taedio ad Blemmyas migraſſe compulſi. Inter Aegyptias alites, quarum varietas nullo comprehendi numero poteſt, ibis ſacra eſt et amabilis, et innocua, ideo quod nidulis ſuis ad cibum ſuggerens oua ſerpentum, efficit vt rareſcant mortiferae peſtes abſumptae. Occurrunt eaedem volucres pinnatis agminibus anguium, qui ex Arabicis emergunt paludibus venena malignantes: eosque antequam finibus ſuis excedant, proeliis ſuperatos aëriis vorant: quas aues per roſtra edere fetus accepimus. Serpentes quoque Aegyptus alit innumeras, vltra omnem perniciem ſaeuientes: baſiliſcos, et amphisbaenas, et ſcytalas, et acontias, et dipſadas, et viperas, aliasque complures, quas omnes magnitudine et decore aſpis facile ſupereminens, numquam ſponte ſua fluenta egreditur Nili. Multa in illis tractibus pretium eſt operae maximum legere, e quibus pauca conueniet explicari. Templa vbique molibus magnis exſtructa. Pyramides ad miracula ſeptem prouectae, quarum diuturnas ſurgendi difficultates ſcriptor Herodotus docet, vltra omnem omnino altitudinem, quae humanis confici poteſt, erectae ſunt turres, ab imo latiſſimae in ſummitates acutiſſimas deſinentes.[1] Quae figura apud geometras ideo ſic adpellatur, quod ad ignis ſpeciem, τȣ̃ πυρὸς, vt nos dicimus, extenuatur in conum. Quarum magnitudo quoniam in celſitudinem nimiam ſcandens gracileſcit paullatim, vmbras quoque mechanica ratione conſumit. Sunt et ſyringes ſubterranei quidam et flexuoſi ſeceſſus, quos (vt fertur) periti rituum vetuſtorum aduentare diluuium praeſcii, metuentesque ne caerimoniarum oblitteraretur

tur

tur memoria, penitus operoſis digeſtos fodinis per lo- A. C.
ca diuerſa ſtruxerunt: et exciſis parietibus volucrum 362.
ferarumque genera multa ſculpſerunt, et animalium ſpecies innumeras, quas hierographicas litteras adpellarunt. Dein Syene, in qua ſolſtitii tempore, quo ſol aeſtiuum curſum extendit, recta omnia ambientes radii excedere ipſis corporibus vmbras non ſinunt. Inde ſi ſtipitem quiſquam fixerit rectum, vel hominem aut arborem viderit ſtantem, circa liniamentorum ipſas extremitates contemplabitur vmbras abſumi: ſicut apud Meroen Aethiopiae partem aequinoctiali circulo proximam dicitur euenire, vbi per nonaginta dies vmbrae noſtris in contrarium cadunt, vnde Antiſcios eius incolas vocant. Quae quoniam miracula multa ſunt, opuſculi noſtri propoſitum excedentia, ad ingenia celſa reiiciamus, pauca ſuper prouinciis narraturi.

XVI. Tres prouincias Aegyptus fertur habuiſſe temporibus priſcis, Aegyptum ipſam, et Thebaidam, et Libyam: quibus duas adiecit poſteritas, ab Aegypto Auguſtamnicam, et Pentapolim a Libya ſicciore diſſociatam. Igitur Thebais multas inter vrbes, clariores aliis Hermopolim habet, et Copton, et Antinoû, quam Hadrianus in honorem Antinoi condidit ſui: hecatompylos enim Thebas nemo non nouit. In Auguſtamnica Peluſium eſt oppidum nobile, quod Peleus Achillis pater dicitur condidiſſe, luſtrari deorum monitu iuſſus in lacu, qui eiuſdem ciuitatis alluit moenia, cum poſt interfectum fratrem nomine Phocum horrendis furiarum imaginibus raptaretur: et Caſſium, vbi Pompeii ſepulcrum eſt Magni, et Oſtracine, et Rhinocolura. In Pentapoli Libya Cyrene eſt poſita, vrbs antiqua ſed deſerta, quam Spartanus condidit Battus, et Ptolemais, et Arſinoë eademque Teuchira, et Darnis, et Berenice, quas Heſperidas adpellant. In ſicciore vero Libya Paraetonion, et

Chaere-

A. C. Chaerecla, et Neapolis, inter municipia pauca et bre-
362. via. Aegyptus ipſa, quae iam inde vti Romano imperio iuncta eſt, regitur a praefectis, exceptis minoribus multis, Athribi, et Oxyryncho, et Thmui, et Memphi maximis vrbibus nitet. Alexandria enim vertex omnium eſt ciuitatum: quam multa nobilitant, et magnificentia conditoris altiſſimi, et architecti ſollertia Dinocratis: qui [cum ampla moenia ſundaret et pulcra, paenuria calcis ad momentum parum repertae] omnes ambitus lineales farina reſperſit: quod ciuitatem poſt haec alimentorum vberi copia circumfluere ſortuito monſtrauit. Inibi aurae ſalubriter ſpirantes, aër tranquillus et clemens: atque vt periculum docuit per varias collectum aetates, nullo paene die incolentes hanc ciuitatem ſolem ſerenum non vident. Hoc littus cum fallacibus et inſidioſis acceſſibus adfligeret antehac nauigantes diſcriminibus plurimis, excogitauit in portu Cleopatra turrim excelſam, quae Pharos a loco ipſo cognominatur, praelucendi nauibus nocturna ſuggerens miniſteria: cum quondam ex Parthenio pelago venientes aut Libyco, per pandas oras et patulas, montium nullas ſpeculas vel collium ſigna cernentes, harenarum inliſae glutinoſae mollitiae frangerentur. Haec eadem regina heptaſtadium, ſicut vix credenda celeritate, ita magnitudine mira conſtruxit ob cauſam notam et neceſſariam. Inſula Pharos, vbi Protea cum phocarum gregibus diuerſatum Homerus fabulatur inflatius, a ciuitatis littore mille paſſibus diſparata, Rhodiorum erat obnoxia vectigali. Quod cum in die quodam nimium quantum petituri veniſſent, femina callida ſemper in fraudes, ſollemnium ſpecie feriarum, iiſdem publicanis ſecum ad ſuburbana perductis, opus iuſſerat irrequietis laboribus conſummari: et ſeptem diebus totidem ſtadia molibus iactis in mare, ſolo propinquanti terrae ſunt vindicata. Quo cum vehiculo ingreſſa, errare ait

Rhodios,

Rhodios, inſularum non continentis portorium flagitantes. His accedunt altis ſublata faſtigiis templa; inter quae eminet Serapeum, quod licet minuatur exilitate verborum, atriis tamen columnariis ampliſſimis, et ſpirantibus ſignorum figmentis, et reliqua operum multitudine ita eſt exornatum, vt poſt Capitolium, quo ſe venerabilis Roma in aeternum attollit, nihil orbis terrarum ambitioſius cernat. In quo bibliothecae fuerunt inaeſtimabiles: et loquitur monumentorum veterum concinens fides, ſeptingenta voluminum millia, Ptolemaeis regibus vigiliis intentis compoſita, bello Alexandrino dum diripitur ciuitas ſub dictatore Caeſare, conflagraſſe. Canopus inde duodecimo diſiungitur lapide: quem vt priſcae memoriae tradunt, Menelai gubernator ſepultus ibi cognominauit. Hactenus impendio locus et diuerſoriis laetis exſtructus, auris et ſalutari temperamento perflabilis: ita vt extra mundum noſtrum morari ſe quiſquam arbitretur in illis tractibus agens, cum ſaepe aprico ſpiritu immurmurantes audierit ventos. Sed Alexandria ipſa non ſenſim, vt aliae vrbes, ſed inter initia prima aucta per ſpatioſos ambitus, interniſque ſeditionibus diu aſpere fatigata, ad vltimum multis poſt annis Aureliano imperium agente, ciuilibus iurgiis ad certamina interneciua prolapſis, dirutisque moenibus, amiſit regionis maximam partem, quae Bruchion adpellabatur diuturnum praeſtantium hominum domicilium. Vnde Ariſtarchus grammaticae rei donis excellens, et Herodianus artium minutiſſimus ſciſcitator, et Saccas Ammonius Plotini magiſter, aliique plurimi ſcriptores multorum in litteris nobilivm ſtudiorum: inter quos Chalcenterus eminuit Didymus, multiplicis ſcientiae ſcriptis memorabilis: qui in illis ſex libris, vbi nonnumquam imperfecte Tullium reprehendit, ſillographos imitatus ſcriptores maledicos, iudicio doctarum aurium incuſatur, vt

A. C. 362.

A. C. immania frementem leonem putredulis vocibus canus
362. catulus longius circumlatrans. Et quamquam veteres cum iis quorum memini, floruere complures, tamen ne nunc quidem in eadem vrbe doctrinae variae ſilent: nam et diſciplinarum magiſtri quodammodo ſpirant, et nudatur ibi geometrico radio quidquid reconditum latet, nondumque apud eos penitus exaruit muſica, nec harmonia conticuit, et recalet apud quoſdam adhuc licet raros, conſideratio mundani motus et ſiderum, doctique ſunt numeros haud pauci: ſuper his ſcientiam callent, quae fatorum vias oſtendit. Medicinae autem, cuius in hac vita noſtra nec parca nec ſobria deſiderantur adminicula crebra, ita ſtudia augentur in dies, vt licet opus ipſum redoleat, pro omni tamen experimento ſufficiat medico ad commendandam artis auctoritatem, ſi Alexandriae ſe dixerit eruditum: et haec quidem hactenus. Sed ſi intelligendi diuini aditionem multiplicem, et praeſenſionum originem mente vegeta quiſquam voluerit replicare, per mundum omnem inueniet mathemata huiuſmodi ab Aegypto circumlata. Hic primum homines longe ante alios ad varia religionum incunabula (vt dicitur) peruenerunt, et initia prima ſacrorum caute tuentur, condita ſcriptis arcanis. Hac inſtitutus prudentia Pythagoras colens ſecretius deos, quidquid dixit aut voluit, auctoritatem eſſe inſtituit ratam, et femur ſuum aureum apud Olympiam ſaepe monſtrabat, et cum aquila colloquens ſubinde viſebatur. Hinc Anaxagoras lapides e caelo lapſuros, et putealem limum contrectans, tremores futuros praedixerat terrae. Et Solon ſententiis adiutus Aegypti ſacerdotum, latis iuſto moderamine legibus, Romano quoque iuri maximum addidit firmamentum: ex his fontibus per ſublimia gradiens ſermonum amplitudine Iouis aemulus Platon viſa Aegypto, militauit ſapientia glorioſa. Homines autem Aegyptii plerique ſubfuſculi

ſuſculi ſunt, et atrati, magisque maeſtiores, gracilenti et aridi, ad ſingulos motus excandeſcentes, controuerſi, et repoſcones acerrimi. Erubeſcit apud eos, ſi quis non infitiando tributa, plurimas in corpore vibices oſtendat. Et nulla tormentorum vis inueniri adhuc potuit, quae obdurato illius tractus latroni inuito elicere potuit, vt nomen proprium dicat. Id autem notum eſt, vt annales veteres monſtrant, quod Aegyptus omnis ſub amicis erat antea regibus: ſed ſuperatis apud Actium bello nauali Antonio et Cleopatra, prouinciae nomen accepit ab Octauiano Auguſto poſſeſſa. Aridiorem Libyam ſupremo Apionis regis conſequuti ſumus arbitrio: Cyrenas cum reſiduis ciuitatibus Libyae Pentapoleos, Ptolemaei liberalitate ſuſcepimus. Euectus longius, ad ordinem remeabo coeptorum. A. C. 362.

AMMIANI
MARCELLINI
RERVM GESTARVM
LIBER XXIII.

Iulianus A. templum apud Hieroſolyma pridem dirutum, fruſtra inſtaurare conatur. C. I. *Arſacem idem Armeniae regem ad bellum Perſicum parari iubet, et cum exercitu ac Scytharum auxiliis tranſit Euphratem.* II. *Iuliano A. per Meſopotamiam iter facienti Saracenarum gentium reguli coronam auream et auxilia vltro offerunt: claſſis Rom. mille et centum nauium aduenïens conſternit Euphratem.* III. *Deſcriptiones muralium machinarum, balliſtae, ſcorpionis vel onagri, arietis, helepoleos, ac malleoli.* IV. *Iulianus A. apud Circeſium Aboram flumen cum omnibus copiis ponte nauali transgreditur, et milites alloquitur.* V. *Deſcribuntur maiores prouinciae XVIII. regni Perſarum, vna cum ſuis quaeque vrbibus, moreſque nationum.* VI.

A. C. 363. Haec eo anno, vt praetereamus negotiorum minutias, agebantur. Iulianus vero iam ter conſul adſcito in collegium trabeae Salluſtio praefecto per Gallias, quater ipſe ampliſſimum inierat magiſtratum: et videbatur nouum, adiunctum eſſe Auguſto priuatum, quod poſt Diocletianum et Ariſtobulum nullus meminerat geſtum. Et licet accidentium varietatem ſollicita mente praecipiens; multiplicatos expeditionis adparatus flagranti ſtudio perurgeret: diligentiam tamen vbique diuidens, imperiique ſui memoriam magnitudine operum geſtiens propagare, ambitioſum quondam apud Hieroſolymam templum, quod poſt multa et interneciua certamina obſidente Veſpaſiano poſteaque Tito aegre eſt expugnatum, inſtaurare ſumptibus

ptibus cogitabat immodicis: negotiumque maturandum Alypio dederat Antiochenſi, qui olim Britannias curauerat pro praefectis. Cum itaque rei idem fortiter inſtaret Alypius, iuuaretque prouinciae rector, metuendi globi flammarum prope fundamenta crebris adſultibus erumpentes, fecere locum exuſtis aliquoties operantibus inaccеſſum: hocque modo elemento deſtinatius repellente, ceſſauit inceptum. Iiſdem diebus legatos ad ſe miſſos ab vrbe aeterna, clare natos meritisque probabilis vitae compertos, Imperator honoribus diuerſis adfecit: et Apronianum Romae decreuit eſſe praefectum, Octauianum proconſulem Africae, Venuſto vicariam commiſit Hiſpaniae; Rufinum Aradium comitem Orientis in locum auunculi ſui Iuliani recens defuncti prouexit. Quibus vt convenerat ordinatis, terrebatur omine quodam (vt docuit exitus) praeſentiſſimo. Felice enim largitionum comite profluuio ſanguinis repente exſtincto, eumque comite Iuliano ſequuto, vulgus publicos contuens titulos, Felicem Iulianum Auguſtumque pronuntiabat. Praeceſſerat aliud ſaeuum. Namque Kalendis ipſis Ianuariis adſcendente eo gradile Genii templum, e ſacerdotum conſortio quidam caeteris diuturnior, nullo pulſante concidit, animamque inſperato caſu efflavit: quod adſtantes interitum per imperitiam, an adulandi cupiditate, memorabant conſulum ſeniori portendi nimirum Salluſtio: ſed vt adparuit non aetati, ſed poteſtati maiori interitum propinquare monſtrabatur. Super his alia quoque minora ſigna ſubinde, quid accideret, oſtendebant. Inter ipſa enim exordia procinctus Parthici diſponendi, nuntiatum eſt Conſtantinopolim terrae pulſu vibratam: quod horum periti minus laetum eſſe pronuntiabant, aliena peruadere molienti rectori. Ideoque intempeſtiuo conatu deſiſtere ſuadebant: ita demum haec et ſimilia contemni oportere firmantes, cum irruentibus armis

A. C. 363.

 externis

A. C. 363. externis lex vna ſit et perpetua, ſalutem omni ratione defendere, nihil remittente vi moris. Iiſdem diebus nuntiatum eſt ei per litteras, Romae ſuper hoc bello libros Sibyllae conſultos, vt iuſſerat, Imperatorem eo anno diſcedere a limitibus ſuis aperto prohibuiſſe reſponſo.

II. Inter haec tamen legationes gentium plurimarum auxilia pollicentium, liberaliter ſuſceptae remittebantur, ſpecioſa fiducia Principe reſpondente, nequaquam decere aduenticiis adiumentis rem vindicari Romanam, cuius opibus foueri conueniret amicos et ſocios, ſi auxilium eos adegerit neceſſitas implorare. Solum Arſacem monuerat Armeniae regem, vt collectis copiis validis iubenda opperiretur, quo tendere, quid deberet vrgere, propere cogniturus. Proinde cum primam conſultae rationes copiam praebuiſſent, rumore praecurſo hoſtiles occupare properans terras, nondum adulto vere miſſa per militares numeros expeditionali teſſera cunctos tranſire iuſſit Euphraten. Quo comperto, omnes euolant ex hibernis, transmiſſoque (vt textus docebat ſcriptorum) diſperſi per ſtationes varias, aduentum Principis exſpectabant. Ipſe autem Antiochiam egreſſurus, Heliopoliten quemdam Alexandrum Syriacae iurisdictioni praefecit, turbulentum et ſaeuum: dicebatque non illum meruiſſe; ſed Antiochenſibus auaris et contumelioſis huiuſmodi iudicem conuenire. Cumque eum profecturum deduceret multitudo promiſcua, itum felicem reditumque glorioſum exoptans, oransque vt deinde placabilis eſſet et lenior: nondum ira quam ex compellationibus et probris conceperat emollita, loquebatur aſperius, ſe eſſe eos adferens poſtea non viſurum. Diſpoſuiſſe enim aiebat, hiemandi gratia per compendiariam viam, conſummato procinctu, Tarſum Ciliciae reverſurum: ſcripſiſſeque ad Memorium praeſidem, vt in eadem vrbe cuncta ſibi congrua pararentur: et hoc haud

haud diu poſtea contigit. Corpus namque eius illuc relatum, exſequiarum humili pompa in ſuburbano ſepultum eſt, vt ipſe mandarat. Iamque apricante caelo, tertio Nonas Martias profectus, Hierapolim ſolitis itineribus venit: vbi cum introiret ciuitatis capaciſſimae portas, ſiniſtra porticus ſubito lapſa, ſubter tendentes quinquaginta milites, exceptis plurimis vulneratis, tignorum tegularumque pondere magno colliſit. Vnde contractis copiis omnibus, Meſopotamiam tam propere ſigna commouit, vt fama de ſe nulla praeuerſa (id enim curatius obſeruarat) improviſus Aſſyrios occuparet. Denique cum exercitu et Scytharum auxiliis Euphrate nauali ponte transmiſſo, venit ad Batnas municipium Oſdroënae, ibique illaetabile portentum offendit. Cum enim calonum frequens multitudo ad ſuſcipiendum conſuete pabulum prope aceruum palearum ſtetiſſet impendio celſum, (hoc enim modo per regiones illas tales ſpecies conſtruuntur) rapientibus multis quaſſata congeries inclinata eſt, parique exitio quinquaginta obruit homines mole maxima ruinarum. A. C. 363.

III. Maeſtus exinde digreſſus venit curſu propero Carras, antiquum oppidum, Craſſorum et Romani exercitus aerumnis inſigne: vnde duae ducentes Perſidem viae regiae diſtinguuntur, laeua per Adiabenam et Tigridem, dextera per Aſſyrios et Euphraten. Ibi moratus aliquot dies dum neceſſaria parat, et Lunae quae religioſe per eos colitur tractus, ritu locorum fert ſacra, dicitur ante aras, nullo arbitrorum admiſſo, occulte paludamentum purpureum propinquo ſuo tradidiſſe Procopio, mandaſſeque arripere fidentius principatum, ſi ſe interiſſe didicerit apud Parthos. Hic Iuliani quieſcentis animus agitatus inſomniis, euenturum triſte aliquid praeſagiebat. Quocirca et ipſe, et viſorum interpretes praeſentia contemplantes, diem ſequuturum, qui erat quartum deci-

A. C mum Kal. Apriles, obſeruari debere pronuntiabant.
363. Verum vt compertum eſt poſtea, hac eadem nocte Palatini Apollinis templum, praefecturam regente Aproniano, in vrbe conflagrauit aeterna: vbi ni multiplex iuuiſſet auxilium, etiam Cumana carmina conſumpſerat magnitudo flammarum. Poſt quae ita digeſta, agmina et commeatus omnis generis diſponenti, procurſatorum aduentu anhelantium etiam tum indicatur, equeſtres hoſtium turmas vicino limite quodam perrupto auertiſſe ſubito praedas. Cuius atrocitate mali perculſus, illico, vt ante cogitauerat, triginta millia lectorum militum eidem commiſit Procopio, iuncto ad parilem poteſtatem Sebaſtiano comite ex duce Aegypti: iiſdemque praecepit, vt intra Tigridem interim agerent, vigilanter omnia ſeruaturi, ne quid inopinum ex incauto latere oriretur, qualia multa ſaepe didicerat eueniſſe: mandabatque eis, vt ſi fieri potius poſſet, regi ſociarentur Arſaci: cumque eo per Corduenam et Moxoënam, Chiliocomo vberi Mediae tractu, partibusque aliis praeſtricto curſu vaſtatis, apud Aſſyrios adhuc agenti ſibi concurrerent, neceſſitatum articulis adfuturi. His ita ordinatis, ipſe exitu ſimulato per Tigrim, quod iter etiam re cibaria de induſtria iuſſerat inſtrui, flexit dextrorſus: et quieta nocte emenſa, mane iumentum quo veheretur ex vſu popoſcit: oblatusque ei equus Babylonius nomine, ictu torminis conſternatus, dum dolorum impatiens voluitur, auro lapillisque ornamenta diſtincta conſperſit. Quo oſtento laetior exclamavit, plaudentibus proximis, *Babylona humi procidiſſe, ornamentis omnibus ſpoliatam.* Et paulliſper detentus, vt omen per hoſtias litando firmaret, Dauanam venit caſtra praeſidiaria, vnde ortus Belias fluvius funditur in Euphraten. Hic corporibus cibo curatis et quiete, poſtridie ventum eſt ad Callinicum, munimentum robuſtum et commercandi opimitate gratiſſi-

gratiſſimum: vbi ante diem ſextum Kal. quo Romae Matri deorum pompae celebrantur annales, et carpentum quo vehitur ſimulacrum, Almonis vndis ablui perhibetur, ſacrorum ſollemnitate priſco more completa, ſomno per otium capto, exſultans pernoctauit et laetus. Luce vero ſequuta profectus exinde per ſupercilia riparum fluuialium, aquis adulescentibus vndique conuenis, cum armigera gradiens manu, in ſtatione quadam ſub pellibus manſit: vbi Saracenarum reguli gentium genibus ſupplices nixi, oblata ex auro corona tamquam mundi nationumque ſuarum dominum adorarunt, ſuſcepti gratanter, vt ad furta bellorum adpoſiti. Dumque hos alloquitur, Xerxis illius potentiſſimi regis inſtar claſſis aduenit, tribuno Conſtantiano cum comite Lucilliano ductante, quae latiſſimum flumen Euphraten artabat: in qua mille erant onerariae naues ex diuerſa trabe contextae, commeatus abunde ferentes et tela et obſidionales machinas: quinquaginta aliae bellatrices, totidemque ad compaginandos neceſſariae pontes. A. C. 363.

IV. Re ipſa admoneor, breuiter quantum mediocre poteſt ingenium, haec inſtrumentorum genera ignorantibus circumſcripte monſtrare: et balliſtae figura docebitur prima. Ferrum inter axiculos duos firmum compaginatur et vaſtum, in modum regulae maioris extentum: cuius ex volumine tereti, quod in medio ars polita componit, quadratus eminet ſtilus extentius, recto canalis anguſti meatu cauatus, et hac multiplici chorda neruorum tortilium illigatus: eique cochleae duae ligneae coniunguntur aptiſſime, quarum prope vnam adſiſtit artifex contemplabilis, et ſubtiliter adponit in temonis cauamine ſagittam ligneam ſpiculo maiore conglutinatam: hocque facto hinc inde validi iuuenes verſant agiliter rotabilem flexum. Cum ad extremitatem neruorum acumen venerit ſummum, percita interno pulſu a balliſta ex oculis auo-

A. C. lat, interdum nimio ardore ſcintillans: et euenit ſae-
363. pius, vt antequam telum cernatur, dolor letale vulnus agnoſcat. Scorpionis autem, quem adpellant nunc onagrum, huiuſmodi forma eſt. Dolantur axes duo quernei vel ilicei, curuanturque mediocriter, vt prominere videantur in gibbas, hique in modum ſerratoriae machinae connectuntur, ex vtroque latere patentius perforati: quos inter per cauernas funes colligantur robuſti, compagem ne diſſiliat continentes. Ab hac medietate reſtium ligneus ſtilus exſurgens obliquus, et in modum iugalis temonis erectus, ita nervorum nodulis implicatur, vt altius tolli poſſit et inclinari: ſummitatique eius vnci ferrei copulantur, e quibus pendet ſtuppea vel ferrea funda: cui ligno fulmentum proſternitur ingens, cilicium paleis confertum minutis, validis nexibus illigatum, et locatum ſuper congeſtos caeſpites vel latericios aggeres. Nam muro ſaxeo huiuſmodi moles impoſita, disiectat quidquid inuenerit ſubter, concuſſione violenta, non pondere. Cum igitur ad concertationem ventum fuerit, lapide rotundo fundae impoſito, quaterni altrinſecus iuuenes repagula quibus incorporati ſunt funes explicantes, retrorſus ſtilum paene ſupinum inclinant: itaque demum ſublimis adſtans magiſter, clauſtrum quod totius operis continet vincula, reſerat malleo forti percuſſum: vnde abſolutus ictu volucri ſtilus, et mollitudine offenſus cilicii, ſaxum contorquet quidquid incurrerit colliſurum. Et tormentum quidem adpellatur ex eo, quod omnis explicatio torquetur: ſcorpio autem, quoniam aculeum deſuper habet erectum: cui etiam onagri vocabulum indidit aetas nouella ea re, quod aſini feri cum venatibus agitantur, ita eminus lapides poſt terga calcitrando emittunt, vt perforent pectora ſequentium, aut perfractis oſſibus capita ipſa diſplodant. Hinc ad arietem veniemus. Eligitur abies vel ornus excelſa, cuius ſummitas duro ferro

conclu-

concluditur et prolixo, arietis efficiens prominulam ſpeciem, quae forma huic machinamento vocabulum indidit: et ſic ſuſpenſa vtrimque tranſuerſis aſſeribus et ferratis, quaſi ex lance, vinculis trabis alterius continetur: eamque quantum menſurae ratio patitur multitudo retro repellens, rurſus ad obuia quaeque rumpenda protrudit ictibus validiſſimis, inſtar adſurgentis et caedentis arietis. Qua crebritate velut reciproci fulminis impetu aedificiis ſciſſis in rimas, concidunt ſtructurae laxatae murorum. Hoc genere operis, ſi fuerit exſerto vigore diſcuſſum, nudatis defenſoribus, ideoquę ſolutis obſidiis, ciuitates munitiſſimae recluduntur. Pro his arietum meditamentis iam crebritate deſpectis, conditur machina ſcriptoribus hiſtoricis nota, quam Helepolim Graeci cognominamus: cuius opera diuturna Demetrius Antigoni filius regis, Rhodo aliisque vrbibus oppugnatis Poliorcetes eſt adpellatus. Aedificatur autem hoc modo. Teſtudo compaginatur immanis, axibus roborata longiſſimis, ferreisque clauis aptata: et contegitur coriis bubulis virgarumque recenti textura, atque limo adſperguntur eius ſuprema, vt flammeos detrectet et miſſiles caſus. Conſeruntur autem eius frontalibus triſulcae cuſpides praeacutae, ponderibus ferreis graues, qualia nobis pictores oſtendunt fulmina vel fictores, vt quidquid petierit aculeis exſertis abrumpat. Hanc ita validam molem rotis et funibus regens numeroſus intrinſecus miles, languidiori murorum parti viribus admouet concitis: et niſi deſuper propugnantium valuerint vires, colliſis parietibus aditus patefacit ingentes. Malleoli autem, teli genus, figurantur hac ſpecie: Sagitta eſt cannea, inter ſpiculum et arundinem multifido ferro coagmentata, quae in muliebris coli formam, quo nentur lintea ſtamina, concauatur ventre ſubtiliter et plurifariam patens, atque in alueo ipſo ignem cum aliquo ſuſcipit alimento. Et ſi emiſſa lentius arcu inuali-

A. C. 363.

A. C. inualido (ictu enim rapidiore exſtinguitur) haeſerit
363. vſquam, tenaciter cremat, aquisque conſperſa acriores excitat aeſtus incendiorum, nec remedio vllo quam ſuperiacto puluere conſopitur. Hactenus de inſtrumentis muralibus, e quibus pauca ſunt dicta: nunc ad rerum ordinem reuertamur.

V. Adſcitis Saracenorum auxiliis, quae animis obtulere promptiſſimis, tendens Imperator agili gradu, Cercuſium principio menſis Aprilis ingreſſus eſt, munimentum tutiſſimum, et fabre politum: cuius moenia Abora et Euphrates ambiunt flumina, velut ſpatium inſulare fingentes. Quod Diocletianus exiguum ante hac et ſuſpectum, muris turribusque circumdedit celſis, cum in ipſis barbarorum confiniis interiores limites ordinaret, ne vagarentur per Syriam Perſae, ita vt paucis ante annis cum magnis prouinciarum contigerat damnis. Namque cum Antiochiae in alto ſilentio, ſcenicis ludis mimus cum vxore immiſſus, in medio ſumpta quaedam imitaretur, populo venuſtate attonito, coniunx, *Niſi ſomnus eſt*, inquit, *en Perſae*: et retortis plebs vniuerſa ceruicibus, exacerbantia in ſe tela declinans ſpargitur paſſim. Ita ciuitate incenſa, et obtruncatis pluribus, qui pacis more palabantur effuſius, incenſisque locis finitimis et vaſtatis, onuſti praeda hoſtes ad ſua remearunt innoxii: Mareade viuo exuſto, qui eos ad ſuorum interitum ciuium duxerat inconſulte. Et haec quidem Gallieni temporibus euenerunt. Iulianus vero dum moratur apud Cercuſium, vt per naualem Aborae pontem exercitus et omnes ſequelae tranſirent: litteras triſtes Salluſtii Galliarum praefecti ſuſcepit, orantis ſuſpendi expeditionem in Parthos, obteſtantisque ne ita intempeſtiue, nondum pace numinum exorata, irreuocabile ſubiret exitium. Poſthabito tamen ſuaſore cautiſſimo, fidentius vltra tendebat: quoniam nulla vis humana vel virtus meruiſſe vmquam potuit, vt quod

quod praeſcripſit fatalis ordo, non fiat. Statimque A. C.
tranſgreſſus, pontem auelli praecepit, ne cui militum 363.
ab agminibus propriis reuertendi fiducia remaneret. Pari ſorte hic quoque omen illaetabile viſum eſt, adparitoris cuiuſdam cadauer extentum carnificis manu deleti: quem praefectus Salluſtius praeſens ea re ſupplicio capitali damnarat, quod intra praeſtitutum diem alimentorum augmentum exhibere pollicitus, caſu impediente fruſtratus eſt. Sed miſerando homine trucidato, poſtridie aduenit, vt ille promiſerat, alia claſſis abunde vehens annonam. Profecti exinde Zaitham venimus locum, qui olea arbor interpretatur. Hic Gordiani Imperatoris longe conſpicuum vidimus tumulum, cuius actus a pueritia prima, exercituumque feliciſſimos ductus, et inſidioſum interitum digeſſimus tempore competenti. Vbi cum pro ingenita pietate conſecrato Principi parentaſſet, pergeretque ad Duram deſertum oppidum, procul militarem euneum conſpicatus ſtetit immobilis: eique dubitanti quid ferrent, offertur ab eis immaniſſimi corporis leo, cum aciem peteret multiplici telorum iactu confoſſus. Quo omine velut certiore iam ſpectaculi proſperioris elatus, exſultantius incedebat: ſed incerto fatu fortunae aliorſum prorupit euentus. Obitus enim regis portendebatur, ſed cuius, erat incertum. Nam et oracula dubia legimus, quae non niſi caſus diſcreuere poſtremi: vt fidem vaticinii Delphici, quae poſt Halyn flumen tranſmiſſum, maximum regnum deiecturum praedixerat Croeſum: et aliam quae Athenienſibus ad certandum contra Medos oblique deſtinaverat mare: ſortemque his poſteriorem veram quidem, ſed non minus ambiguam; *Aio te Aeacida Romanos vincere poſſe.* Etruſci tamen haruſpices qui comitabantur, gnari prodigialium rerum, cum illis procinctum hunc ſaepe arcentibus non crederetur, prolatis libris exercitualibus oſtendebant ſignum hoc eſſe

prohibi-

A. C. prohibitorium, principique aliena, licet iuſte, inua-
363. denti contrarium. Sed calcabantur philoſophis refragantibus, quorum reuerenda tunc erat auctoritas, errantium ſubinde, et in parum cognitis perſeuerantium diu. Etenim vt probabile argumentum ad fidem implendam ſcientiae ſuae id praetendebant, quod et Maximiano antehac Caeſari cum Narſeo Perſarum rege iam congreſſuro, itidem leo et aper ingens trucidati ſimul oblati ſunt, et ſuperata gente diſceſſit incolumis: illo minime contemplato, quod aliena petenti portendebatur exitium, et Narſeus primus Armeniam Romano iuri obnoxiam occuparat. Sequuto itidem die, qui erat VII. Idus Aprilis, ſole vergente iam in occaſum, ex parua nubecula ſubito aëre craſſato vſus adimitur lucis: et poſt minacem tonitruum crebritatem et fulgurum, Iouianus nomine miles de caelo tactus cum duobus equis concidit, quos potu ſatiatos a flumine reducebat. Eoque viſo harum rerum interpretes arceſſiti interrogatique, etiam id vetare procinctum fidentius adfirmabant, fulmen conſiliarium eſſe monſtrantes: (ita enim adpellantur, quae diſſuadent aliquid fieri vel ſuadent.) Ideoque hoc nimis cauendum, quod militem celſi nominis cum bellatoriis iumentis exſtinxit: et hoc modo contacta loca nec intueri, nec calcari debere fulgurales pronuntiant libri. Contra philoſophi, candorem ignis ſacri repente conſpecti nihil ſignificare aiebant, ſed eſſe acrioris ſpiritus curſum, ex aethere aliqua vi ad inferiora detruſum: aut ſi exinde praenoſcitur aliquid. incrementa claritudinis Imperatori portendi glorioſa coeptanti, cum conſtet flammas ſuapte natura nullo obſtante ad ſublimia conuolare. Peracto igitur, vt ante dictum eſt, ponte, cunctisque transgreſſis, Imperator antiquiſſimum omnium ratus eſt, militem alloqui, ſui rectorisque fiducia properantem intrepide. Signo itaque per lituos dato, cum centuriae omnes, et cohortes, et manipuli

nipuli conueniſſent, ipſe aggere glaebali adſiſtens, coronaque celſarum circumdatus poteſtatum, talia ore ſereno diſſeruit, fauorabilis ſtudio concordi cunctorum. *Contemplans maximis viribus et alacritate vos vigere, fortiſſimi milites, concionari diſpoſui, docturus ratione multiplici, non nunc primitus, vt maledici muſſitant, Romanos penetraſſe regna Perſidis. Namque vt Lucullum tranſeam vel Pompeium, qui per Albanos, et Maſſagetas, quos Alanos nunc adpellamus, hac quoque natione perrupta vidit Caſpios lacus: Ventidium nouimus Antonii legatum ſtrages per hos tractus innumeras edidiſſe. Sed vt a vetuſtate diſcedam, haec quae tradidit recens memoria replicabo: Traianus, et Verus, ac Seuerus hinc ſunt digreſſi victores et tropaeati: rediſſetque pari ſplendore iunior Gordianus, cuius monumentum nunc vidimus honorate, apud Reſainam ſuperato fugatoque rege Perſarum, ni factione Philippi praefecti praetorio, ſceleſte iuuantibus paucis in hoc vbi ſepultus eſt loco, vulnere impio cecidiſſet. Nec errauere diu manes eius inulti, quod velut elaborante iuſtitia, omnes qui in eum conſpirauere, cruciabilibus interiere ſuppliciis. Et illos quidem voluntas ad altiora propenſior ſubire impulit facinora memoranda: nos vero miſeranda recens captarum vrbium, et inultae caeſorum exercituum vmbrae, et damnorum magnitudines caſtrorumque amiſſiones ad haec quae propoſuimus hortantur, votis omnivm ſociis, vt medeamur praeteritis, et honorata huius lateris ſecuritate rep. quae de nobis magnifice loquatur poſteritas, relinquamus. Adero vbique vobis adiumento numinis ſempiterni Imperator, et antеſignanus, et conturmalis ominibus ſecundis, vt reor. At ſi fortuna verſabilis in pugna me vſquam fuderit, mihi vero pro Romano orbe memet vouiſſe ſufficiet, vt Curtii Muciique veteres, et clara proſapia Deciorum. Abolenda nobis natio moleſtiſſima, cuius in gladiis nondum*

A. C. 363.

A. C. *nondum noſtrae propinquitatis exaruit cruor. Plu-*
363. *res abſumptae ſunt maioribus noſtris aetates, vt interirent radicitus quae vexabant. Deuicta eſt perplexo et diuturno Marte Carthago: ſed eam dux inclytus timuit ſupereſſe victoriae. Euertit funditus Numantiam Scipio poſt multiplices caſus obſidionis emenſos. Fidenas, ne imperio ſubcreſcerent aemulae, Roma ſubvertit: et Faliſcos ita oppreſſit, et Veios, vt ſuadere nobis laboret monumentorum veterum fides, vt has ciuitates aliquando valuiſſe credamus. Haec vt antiquitatum peritus expoſui: ſupereſt vt auiditate rapiendi poſthabita, quae inſidiatrix ſaepe Romani militis fuit, quiſque agmini cohaerens incedat; cum ad neceſſitatem congrediendi fuerit ventum, ſigna propria ſequuturus; ſciens quod ſi remanſerit vſquam, exſectis cruribus relinquetur. Nihil enim praeter dolos et inſidias hoſtium vereor nimium callidorum. Ad ſummam polliceor vniuerſis, rebus poſt haec proſpere mitigatis, abſque omni praerogatiua principum, qui quod dixerint vel cenſuerint pro poteſtate auctoritatis iuſtum eſſe exiſtimant, rationem me recte conſultorum vel ſecus, ſi quis exegerit, redditurum. Quocirca erigite iam nunc quaeſo, erigite animos veſtros, multa praeſumentes et bona, aequata ſorte nobiſcum quidquid occurrerit difficile ſubituri, et coniectantes aequitati ſemper ſolere iungi victoriam.* Concluſa oratione ad hunc gratiſſimum finem, ductoris gloria proeliator miles exſultans, ſpeque proſperorum elatior, ſublatis altius ſcutis nihil periculoſum fore vel arduum clamitabat, ſub Imperatore plus ſibi laboris quam gregariis indicente. Maxime omnium id numeri Gallicani fremitu laetiore monſtrabant: memores aliquoties eo ductante, perque ordines diſcurrente, cadentes vidiſſe gentes aliquas, alias ſupplicantes.

VI. Res adegit huc prolapſa, vt in exceſſu celeri ſitum monſtrare Perſidis, deſcriptoribus gentium curioſe

rioſe digeſtum, e quibus aegre vera dixere pauciſſimi. Quod autem erit paullo prolixior textus, ad ſcientiam proficiet plenam. Quisquis enim adfectat nimiam breuitatem vbi narrantur incognita: non quid ſignatius explicet, ſed quid debeat praeteriri ſcrutatur. Hoc regnum quondam exiguum, multisque antea nominibus adpellatum ob cauſas quas ſaepe retulimus: cum apud Babylona Magnum fata rapuiſſent Alexandrum, in vocabulum Parthi conceſſit Arſacis obſcure geniti, latronum inter adoleſcentiae rudimenta ductoris, verum paullatim in melius mutato propoſito, clarorum contextu factorum aucti ſublimius. Qui poſt multa glorioſe et fortiter geſta, ſuperato Nicatore Seleuco eiuſdem Alexandri ſucceſſore, cui victoriarum crebritas hoc indiderat cognomentum, praeſidiisque Macedonum pulſis ipſe tranquillius agens, temperator obedientium fuit et arbiter lenis. Denique poſt finitima cuncta, vi vel aequitatis conſideratione, vel metu ſubacta, ciuitatum et caſtrorum caſtellorumque munimentis oppleta Perſide, adſuefactaque timori eſſe accolis omnibus, quos antea formidabat, medium ipſe agens curſum aetatis, placida morte deceſſit. Certatimque ſummatum et vulgi ſententiis concinentibus, aſtris (vt ipſi exiſtimant) ritus ſui conſecratione permiſtus eſt omnium primus. Vnde ad id tempus reges eiuſdem gentis praetumidi, adpellari ſe patiuntur Solis fratres et Lunae: vtque Imperatoribus noſtris Auguſta nuncupatio amabilis eſt et optata; ita regibus Parthicis abiectis et ignobilibus antea, incrementa dignitatum felicibus Arſacis auſpiciis acceſſere vel maxima. Quamobrem numinis eum vice venerantur et colunt, eouſque propagatis honoribus, vt ad noſtri memoriam non niſi Arſacides is ſit, quiſquam in ſuſcipiendo regno cunctis anteponatur: et in qualibet ciuili concertatione, quae adſidue apud eos eueniunt, velut ſacrilegium quiſque caueat, ne dextera ſua Arſacidem

A. C. 363.

A. C. ſacidem arma geſtantem feriat vel priuatum. Satis-
363. que conſtat hanc gentem regna, populis vi ſuperatis compluribus, dilataſſe adusque Propontidem et Thracias: ſed alte ſpirantium ducum ſuperbia, licenter graſſantium per longinqua, aerumnis maximis imminutam: primo per Cyrum, quem Boſpori fretum cum multitudine fabuloſa tranſgreſſum, ad internecionem deleuit Tomyris regina Scytharum, vltrix acerrima filiorum. Deinde cum Dareus, poſteaque Xerxes Graeciam elementorum vſu mutato adgreſſi, cunctis paene copiis terra marique conſumptis, vix ipſi tutum inuenere diſceſſum: vt bella praetereamus Alexandri, et teſtamento nationem omnem in ſucceſſoris vnius iura translatam. Quibus peractis tranſcurſisque temporibus longis, ſub conſulibus, et deinceps in poteſtatem Caeſarum redacta rep. nobiſcum eae nationes ſubinde dimicarunt, paribusque momentis interdum, aliquoties ſuperatae, nonnumquam abiere victrices. Nunc locorum ſitum quantum ratio ſinit, carptim breuiterque abſoluam. Hae regiones in amplitudines diffuſae longas et latas, ex omni latere inſuloſum et celebre Perſicum ambiunt mare: cuius oſtia adeo eſſe perhibentur anguſta, vt ex Harmozonta Carmaniae promuntorio contra oppoſitum aliud promuntorium, quod adpellant incolae Maces, ſine impedimento cernatur. Quibus anguſtiis permeatis, cum latitudo patuerit nimis extenſa, nauigatio aduſque vrbem Teredona porrigitur, vbi poſt iacturas multiplices pelago miſcetur Euphrates: omnisque ſinus dimenſione littorea in numerum viginti millium ſtadiorum velut ſpatio detornato finitur: cuius per oras omnes oppidorum eſt denſitas et vicorum, nauiumque crebri diſcurſus. Ergo permeatis anguſtiis antedictis, venitur ad Armeniae ſinum, Orienti obiectum interuallo. Canticlus nomine panditur ſinus auſtralis: haud procul inde alius quem vocant Chali-

tem,

ten, occiduo obnoxius ſideri. Hinc praeſtrictis pluribus inſulis, e quibus paucae ſunt notae, Indorum mari iunguntur oceano, qui feruentem ſolis exortum ſuſcipit omnium primus, ipſe quoque nimium calens. Vtque geographici ſtili formarunt, hac ſpecie diſtinguitur omnis circuitus antedictus. Ab Arctoo cardine aduſque Caſpias portas Caduſiis conterminat, et Scytharum gentibus multis, et Arimaſpis hominibus luſcis et feris: ab occidua plaga contingit Armenios, et Niphaten, et in Aſia ſitos Albanos, mare rubrum, et Scenitas Arabas quos Saracenos poſteritas adpellavit: Meſopotamiam ſub axe meridiali deſpectat: Orienti a fronte contrarius, ad Gangen extenditur flumen, quod Indorum interſecans terras, in pelagus eiectatur auſtrale. Sunt autem in omni Perſide hae regiones maximae, quas Vitaxae, id eſt, magiſtri equitum curant, et regis ſatrapae (nam minores plurimas recenſere difficile eſt et ſuperfluum) Aſſyria, Suſiana, Media, Perſis, Parthia, Carmania maior, Hyrcania, Margiana, Bactriani, Sogdiani, Sacae, Scythia vltra Emodem montem, Serica, Aria, Paropaniſadae, Drangiana, Arachoſia, et Gedroſia. Citra omnes propinqua eſt nobis Aſſyria, celebritate et magnitudine, et multiformi feracitate ditiſſima: quae per populos pagosque amplos diffuſa quondam et copioſa, ad vnum conceſſit vocabulum, et nunc omnis adpellatur Aſſyria: vbi inter baccarum vulgariumque abundantiam frugum bitumen naſcitur prope lacum nomine Soſingiten, cuius alueo Tigris voratus fluensque ſubterraneus, percurſis ſpatiis longis emergit. Hic et naphtha gignitur picea ſpecie glutinoſa, ſimilis ipſa quoque bitumini: cui etiamſi auicula inſederit breuis, praepedito volatu ſubuerſa penitus euaneſcit. Et cum hoc liquoris ardere coeperit genus, nullum inueniet humana mens, praeter puluerem exſtinguendi commentum. In his pagis hiatus quoque conſpicitur

A. C. 363.

A. C. 363. citur terrae, vnde halitus letalis exſurgens, quodcumque animal proxime ſteterit, odore graui conſumit. Quae lues oriens a profundo quodam puteo: cum os eius exceſſerit latum, antequam ſublimius vagaretur, terras circumſitas inhabitabiles acerbitate feciſſet. Cuius ſimile foramen apud Hierapolim Phrygiae antehac, vt adſerunt aliqui, videbatur: vnde emergens itidem noxius ſpiritus perſeueranti odore quidquid prope venerat corrumpebat, abſque ſpadonibus ſolis: quod qua cauſa eueniat, rationibus phyſicis permittatur. Apud Aſbamaei quoque Iouis templum in Cappadocia, vbi ampliſſimus ille philoſophus Apollonius traditur natus prope oppidum Tyana, ſtagno effluens fons cernitur, qui magnitudine aquarum inflatus ſeſeque reſorbens, numquam extra margines intumeſcit. Intra hunc circuitum Adiabena eſt, Aſſyria priſcis temporibus vocitata, longaque adſuetudine ad hoc translata vocabulum ea re, quod inter Onam et Tigridem ſita nauigeros fluuios, adiri vado numquam potuit: *tranſire* enim διαβαίνειν dicimus Graeci: et veteres quidem hoc arbitrantur. Nos autem id dicimus, quod in his terris amnes ſunt duo perpetui, quos et tranſiuimus, Diabas et Adiabas, iuncti naualibus pontibus: ideoque intelligi Adiabenam cognominatam, vt a fluminibus maximis Aegyptus, Homero auctore, et India, et Euphratenſis ante hac Commagena: itidemque Hiberia ex Hibero, nunc Hiſpania, et a Baeti amne inſigni prouincia Baetica. In hac Adiabena Ninus eſt ciuitas, quae olim Perſidis regna poſſederat, nomen Nini potentiſſimi quondam regis Semiramidis mariti declarans, et Ecbatana, et Arbela, et Gaugamela, vbi Darium Alexander poſt diſcrimina varia proeliorum incitato Marte proſtrauit. In omni autem Aſſyria multae ſunt vrbes: inter quas Apamia eminet Meſene cognominata, et Teredon, et Apollonia, et Vologeſſia, hisque ſimiles multae. Splendidiſſimae

ſimae vero et peruulgatae hae ſolae ſunt tres: Babylon, A. C.
cuius moenia bitumine Semiramis ſtruxit (arcem enim 363.
antiquiſſimus rex condidit Belus) et Cteſiphon, quam Vardanes priſcis temporibus inſtituit, poſteaque rex Pacorus incolarum viribus amplificatam et moenibus, Graeco indito nomine Perſidis effecit ſpecimen ſummum: poſt hanc Seleucia, ambitioſum opus Nicatoris Seleuci. Qua per duces Veri Caeſaris (vt ante retulimus) expulſata, auulſum ſedibus ſimulacrum Comei Apollinis, perlatumque Romam, in aede Apollinis palatini deorum antiſtites collocarunt. Fertur autem, quod poſt direptum hoc idem figmentum, incenſa ciuitate, milites fanum ſcrutantes inuenere foramen anguſtum: quo reſerato vt pretioſum aliquid inuenirent, ex adyto quodam concluſo a Chaldaeorum arcanis labes primordialis exſiluit, quae inſanabilium vi concepta morborum, eiuſdem Veri Marcique Antonini temporibus, ab ipſis Perſarum finibus, aduſque Rhenum et Gallias cuncta contagiis polluebat et mortibus. Hic prope Chaldaeorum eſt regio altrix philoſopiae veteris, vt memorant ipſi, apud quos veridica vaticinandi fides eluxit. Perfluunt autem has eaſdem terras potiores ante alios amnes hi quos praediximus, et Marſes, et flumen regium, et Euphrates cunctis excellens: qui tripartitus, nauigabilis per omnes eſt riuos, inſulasque circumfluens, et arua cultorum induſtria diligentius rigans; vomeri et gignendis arbuſtis habilia facit. His tractibus Suſiani iunguntur, apud quos non multa ſunt oppida, inter alia tamen eminet Suſa, ſaepe domicilium regum, et Arſiana, et Sele, et Aracha: caetera breuia ſunt et obſcura. Fluuii vero multi per haec loca diſcurrunt, quibus praeſtant Oroates, et Harax, et Meſeus, per arenoſas anguſtias quae a rubro prohibent Caſpium mare, aequoream multitudinem inundantes. At in laeua Media confinis Hyrcano panditur mari: quam

 ante

A. C. ante regnum Cyri ſuperioris, et incrementa Perſidos,
363. legimus Aſiae reginam totius Aſſyriis domitis, quorum plurimos pagos in Acropatenae vocabulum permutatos belli iure poſſedit. * Pugnatrix natio, et formidanda poſt Parthos, quibus vincitur ſolis, regiones inhabitans ad ſpeciem quadratae figurae formatas. Harum terrarum incolae omnes ad latitudinem nimiam extenduntur, eiſque maximae celſitudines imminent montium, quos Zacram, et Orontem, et Iaſonium vocant. Coroni quoque montis altiſſimi partem habitantes occiduam, frumentariis agris adfluunt et vinariis, pingui fecunditate laetiſſimi, et fluminibus fontiumque venis liquidis locupletes. Sunt apud eos prata virentia: fetus equarum nobilium, quibus (vt ſcriptores antiqui docent, nos quoque vidimus) ineuntes proelia viri ſumma vi vehi exſultantes ſolent, quos Neſaeos adpellant. Abundant aeque ciuitatibus quibus Media, et vicis in modum oppidorum exſtructis, et multitudine incolarum. Vtque abſolute dicatur, vberrimum eſt habitaculum regum. In his tractibus magorum agri ſunt fertiles: ſuper quorum ſecta ſtudiisque, quoniam huc incidimus, pauca conueniet expediri. Magiam opinionum inſignium auctor ampliſſimus Plato, Machagiſtiam eſſe verbo myſtico docet, diuinorum incorruptiſſimum cultum, cuius ſcientiae ſaeculis priſcis multa ex Chaldaeorum arcanis Bactrianus addidit Zoroaſtres: deinde Hyſtaſpes rex prudentiſſimus Darii pater. Qui cum ſuperioris Indiae ſecreta fidentius penetraret, ad nemoroſam quamdam venerat ſolitudinem, cuius tranquillis ſilentiis praecelſa Brachmanorum ingenia potiuntur: eorumque monitu rationes mundani motus et ſiderum, puroſque ſacrorum ritus quantum colligere potuit eruditus, ex his quae didicit, aliqua ſenſibus magorum infudit: quae illi cum diſciplinis praeſentiendi futura, per ſuam quiſque progeniem, poſteris aetatibus tradunt.

ſtunt. Ex eo per ſaecula multa ad praeſens vna eademque proſapia multitudo creata, deorum cultibus dedicatur. Feruntque ſi iuſtum eſt credi, etiam ignem caelitus lapſum apud ſe ſempiternis foculis cuſtodiri, cuius portionem exiguam ut fauſtam praeiſſe quondam Aſiaticis regibus dicunt. Huius originis apud veteres numerus erat exilis, eiusque miniſteriis Perſicae poteſtates in faciendis rebus diuinis ſollemniter vtebantur. Eratque piaculum aras adire, vel hoſtiam contrectare, antequam magus conceptis precationibus libamenta diffunderet praecurſoria. Verum aucti paullatim, in amplitudinem gentis ſolidae conceſſerunt et nomen: villasque inhabitantes nulla murorum firmitudine communitas, et legibus ſuis vti permiſſi, religionis reſpectu ſunt honorati. Ex hoc magorum ſemine ſeptem poſt mortem Cambyſis regnum iniſſe Perſidos antiqui memorant libri, docentes eos Darii factione oppreſſos, imperitandi initium equino hinnitu ſortiti. In hac regione oleum conficitur medicum, quo illitum telum ſi emiſſum lentius laxiore arcu (nam ictu exſtinguitur rapido) haeſerit vſquam, tenaciter cremat: et ſi aqua voluerit abluere quiſquam, aeſtus excitat acriores incendiorum, nec remedio vllo quam iactu pulueris conſopitur. Paratur autem hoc modo. Oleum vſus communis herba quadam infectum condiunt harum rerum periti, ad diuturnitatem ſeruantes, et coaleſcens durant ex materia venae naturalis, ſimilis oleo craſſiori: quae ſpecies gignitur apud Perſas, quam (vt diximus) naphtham vocabulo adpellauere gentili. Per haec loca ciuitates diſperſae ſunt plures, queis omnibus praeſtant Zombis, et Patigran, et Gazaca: inter quas opibus et magnitudine moenium conſpicuae ſunt Heraclia, et Arſacia, et Europos, et Cyropolis, et Ecbatana, ſub Iaſonio monte in terris ſitae Syromedorum. Amnes has regiones praetereunt multi, quorum maximi ſunt Choaſpes, et

A. C. 363.

A. C. Gyndes, et Amardus, et Charinda, et Cambyſes, et
363. Cyrus, cui magno et ſpecioſo Cyrus ille ſuperior rex amabilis, abolito vetere id vocabulum dedit, cum ereptum ire regna Scythica deſtinaret: quod et fortis eſt, vt ipſe etiam ferebatur, et vias ſibi, vt ille, impetu ingenti molitus, in Caſpium delabitur mare. Per tractus meridianos expanſa, poſt haec confinia, littoribus proxima Perſis habitatur antiqua, minutis frugibus diues et palmite, aquarumque copia iucundiſſima. Amnes quippe multi per eam antedictum influunt ſinum: quorum maximi ſunt Vatrachites, Rogomanis, et Briſoana, atque Bagrada. Oppida vero mediterranea ſunt ampliora: incertum enim qua ratione per oras maritimas nihil condiderunt inſigne: inter quae Perſepolis eſt clara, et Ardea, et Obroatis, atque Tragonice. Inſulae vero viſuntur ibi tres tantum, Tabiana, et Fara, et Alexandria. His propinquant Parthi ſiti ſub Aquilone, colentes niuales terras et pruinoſas: quorum regiones Choatres fluuius interſcindit caeteris abundantior: et haec potiora reſiduis ſunt oppida, Genonia, Moeſia, Charax, Apamia, Artacana, et Hecatompylos, a cuius finibus per Caſpia littora aduſque portarum anguſtias ſtadia quadraginta numerantur et mille. Feri ſunt illic habitatores pagorum omnium, atque pugnaces: eosque ita certamina iuuant et bella, vt iudicetur inter alios omnes beatus, qui in proelio profuderit animam. Excedentes enim e vita morte fortuita, conuiciis inſectantur vt degeneres et ignauos. Quibus ab Orientali Auſtralique plaga Arabes beati conterminant, ideo ſic adpellati, quod frugibus iuxta, et fetibus, et palmite, odorumque ſuauitate multiplici ſunt locupletes: magnaeque eorum partes mare rubrum a latere dextro contingunt: laeua Perſico mari collimitant, elementi vtriuſque potiri bonis omnibus adſueti. Vbi et ſtationes, et portus tranquilli ſunt plures, et emporia denſa,

ſa, et diuerſoria regum ambitioſa nimium et decora, A. C.
aquarumque ſuapte natura calentium ſaluberrimi fon- 363.
tes, et riuorum fluminumque multitudo perſpicua, ſoſpitalisque temperies caeli, vt recte ſpectantibus nihil eis videatur ad felicitatem deeſſe ſupremam. Ac licet abundet vrbibus mediterraneis atque maritimis, campisque copioſis et vallibus, has tamen ciuitates habet eximias Geapolim, et Naſcon, et Baraba, itidemque Nagara, et Mephram, et Taphra, et Dioſcuriada. Inſulas autem complures habet per vtrumque proximas mare, quas dinumerare non refert. Inſignior tamen aliis Turgana eſt, in qua Serapidis maximum eſſe dicitur templum. Poſt huius terminos gentis, Carmania maior verticibus celſis erigitur, aduſque Indicum pertinens mare, fructuariis arboreisque fetibus culta, ſed obſcurior Arabum terris multo et minor: fluminibus tamen ipſa quoque non minus abundans, caeſpitisque vbere iuxta fecunda. Amnes autem ſunt hic caeteris notiores Sagareus, et Saganis, et Hydriacus. Sunt etiam ciuitates, licet numero paucae, victu tamen et cultu perquam copioſae: inter quas nitet Carmana omnium mater, et Portoſpana, et Alexandria, et Hermupolis. Interius vero pergenti occurrunt Hyrcani, quos eiuſdem nominis alluit mare. Apud quos glaebae macie internecante ſementes, ruris colendi cura eſt leuior: ſed veſcuntur venatibus, quorum varietate immane quantum exuberant. Vbi etiam tigridum millia multa cernuntur, feraeque beſtiae plures: quae cuiuſmodi ſolent capi commentis, dudum nos meminimus retuliſſe. Nec ideo tamen ſtiuam ignorant, ſed ſeminibus teguntur aliquae partes, vbi ſolum eſt pinguius: nec arbuſta deſunt in locis habilibus ad plantandum, et marinis mercibus plerique ſuſtentantur. Hic amnes duo peruulgati ſunt nominis, Oxus et Maxera, quos vrgente inedia ſuperantes natatu aliquoties tigres, improuiſae

 finitima

A. C. 363. finitima populantur. Habent etiam ciuitates inter minora municipia validas, duas quidem maritimas, Socunda et Saramanna: mediterraneas alias, Azmornam et Solen, et his nobiliorem Hyrcanam. Contra hanc gentem ſub Aquilone dicuntur Abii verſari, genus piiſſimum, calcare cuncta mortalia conſuetum: quos (vt Homerus fabuloſius canit) Iupiter ab Idaeis montibus contuetur. Sedes vicinas poſt Hyrcanos ſortiti ſunt Margiani, omnes paene collibus altis vndique circumſaepti, ideo a mari diſcreti. Et quamquam pleraque ſunt ibi deſerta aquarum paenuria, quaedam tamen habent oppida: ſed Iaſonion, et Antiochia, et Niſea, ſunt aliis notiora. Proximos his limites poſſident Bactriani, natio antehac bellatrix et potentiſſima, Perſisque ſemper infeſta, antequam circumſitos populos omnes ad ditionem gentilitatemque traherent nominis ſui: quam rexere veteribus ſaeculis etiam Arſaci formidabiles reges. Eius pleraeque partes, ita vt Margiana, procul a littoribus ſunt diſparatae, ſed humi gignentium fertiles: et pecus quod illic per campeſtria loca veſcitur et montana, membris eſt magnis compactum et validis: vt indicio ſunt cameli a Mithridate exinde perducti, et primitus in obſidione Cyzicena viſi Romanis. Gentes iiſdem Bactrianis obediunt plures, quas exſuperant Tochari: et ad Italiae ſpeciem crebris fluminibus inundantur: e quibus Artemis et Zariaſpes ante ſibi conſociati, itidemque Ochus et Orchomanes iuncti conuenis aquis augent immania Oxi fluenta. Sunt et hic ciuitates quas amnes diuerſi perſtringunt, his cedentes vt melioribus, Chatra, et Charte, et Alicodra, et Aſtacia, et Menapila, et Bactra ipſa, vnde regnum et vocabulum nationis eſt inſtitutum. Sub imis montium pedibus quos adpellant Sogdios: inter quos amnes duo fluunt nauium capaciſſimi, Araxates et Dymas, qui per iuga vallesque praecipites in campeſtrem planitiem decur-

decurrentes, Oxiam nomine paludem efficiunt longe lateque diffuſam. Hic inter alia oppida celebrantur Alexandria, et Cyreſchata, et Drepſa metropolis. His contigui ſunt Sacae, natio fera, ſqualentia incolens loca, ſolo pecori fructuoſa, ideo nec ciuitatibus culta: cui Aſcanimia mons imminet, et Comedus. Praeter quorum radices, et vicum quem Lithinon pyrgon adpellant, iter longiſſimum patet mercatoribus peruium, ad Seras ſubinde commeantibus. Circa defectus et crepidines montium, quos Imauos et Tapurios vocant, Scythae ſunt intra Perſicos fines, Aſianis contermini Sarmatis, Alanorumque latus tangentes extremum. Qui velut agentes quodam in ſeceſſu, coalitique ſolitudine, per interualla diſperſi ſunt longa, adſueti victu vili et paupertino. Et gentes quidem variae hos incolunt tractus, quas nunc recenſere alio properans ſuperfluum puto. Illud tamen ſciendum eſt, inter has nationes paene ob aſperitatem nimiam inacceſſas, homines eſſe quoſdam mites et pios; vt Iaxartae ſunt et Galactophagi, quorum meminit vates Homerus in hoc verſu: A. C. 363.

Γλακτοφάγων ἀβίωντε δικαιοτάτων ἀνθρώπων.

Inter flumina vero multa, quae per has terras vel potioribus iungit natura, vel lapſu poſt trahit in mare, Roemnus celebris eſt, et Iaxartes, et Talicus. Ciuitates autem non niſi tres ſolas habere noſcuntur, Aſpabota, et Chauriana, et Saga. Vltra haec vtriuſque Scythiae loca, contra orientalem plagam in orbis ſpeciem conſertae celſorum aggerum ſummitates ambivnt Seras vbertate regionum et amplitudine circumſpectos: ab occidentali latere Scythis adnexos: a ſeptemtrione et orientali, niuoſae ſolitudini cohaerentes: qua meridiem ſpectant, aduſque Indiam porrectos et Gangem. Adpellantur autem iidem montes, Anniua, et Nazauicium, et Aſmira, et Emodon, et Opurocarra. Hanc itaque planitiem vndique prona decli-

A. C. 363. decliuitate praeruptam, terrasque lato ſitu diſtentas, duo famoſi nominis flumina, Oechardes et Bautis lentiore meatu percurrunt. Et diſpar eſt tractuum diverſorum ingenium: hic patulum, alibi molli deuexitate ſubductum: ideoque ſatietate frugum, et pecoribus, et arbuſtis exuberat. Incolunt autem fecundiſſimam glaebam variae gentes, e quibus alitrophagi, et Annibi, et Sizyges, et Chardi Aquilonibus obiecti ſunt et pruinis. Exortum vero ſolis ſuſpiciunt Rabannae, et Aſmirae, et Eſſedones omnium ſplendiſſimi: quibus Athagorae ab occidentali parte cohaerent, et Aſpacarae. Betae vero auſtrali celſitudini montium inclinati, vrbibus licet non multis, magnis tamen celebrantur et opulentis: inter quas maximae Aſmira, et Eſſedon, et Aſparata, et Sera, nitidae ſunt et notiſſimae. Agunt autem ipſi quietius Sères, armorum ſemper et proeliorum expertes: vtque hominibus ſedatis et placidis otium eſt voluptabile, nulli finitimorum moleſti. Caeli apud eos iucunda ſalubrisque temperies, aëris facies munda, leniumque ventorum commodiſſimus flatus: et abunde ſiluae ſublucidae: a quibus arborum fetus aquarum adſperginibus crebris, velut quaedam vellera molientes, ex lanugine et liquore miſtam ſubtilitatem tenerrimam pectunt: nentesque ſubtemina, conficiunt ſericum, ad vſus antehac nobilium, nunc etiam infimorum ſine vlla diſcretione proficiens. Ipſi praeter alios frugaliſſimi, pacatioris vitae cultores, vitantes reliquorum mortalium coetus. Cumque ad coëmenda fila, vel quaedam alia fluuium tranſierint aduenae, nulla ſermonum vice, propoſitarum rerum pretia ſolis oculis aeſtimantur: et ita ſunt abſtinentes, vt apud ſe tradentes gignentia, nihil ipſi comparent aduenticium. Ariani viuunt poſt Seras, Boreae obnoxii flatibus: quorum terras amnis vehendis ſufficiens nauibus, Arias perfluit nomine, faciens lacum ingentem eodem vocabulo

cabulo dictitatum. Abundat autem haec eadem Aria oppidis: inter quae ſunt celebria, Bitaxa Sarmatina, et Sotera, et Niſibis, et Alexandria, vnde nauiganti ad Caſpium mare quingenta ſtadia numerantur et mille. His locis Paropaniſatae ſunt proximi, Indos ab oriente, Caucaſumque ab occidentali latere proſpectantes, ipſi quoque montium defectibus inclinati: quos reſiduis omnibus maior Ortogordomaris interluit fluuius, a Bactrianis exſurgens. Habent autem etiam ciuitates aliquas; quibus clariores ſunt Agazaca, et Naulibus, et Ortopana, vnde littorea nauigatio aduſque Mediae fines, portis proximos Caſpiis, ſtadiorum ſunt duo millia et ducenta. Antedictis continui ſunt Drangiani collibus cohaerentes, quos flumen alluit Arabium nomine ideo adpellatum, quod inde exoritur, interque alia duobus municipiis exſultantes Prophthaſia et Ariaſpe, vt opulentis et claris. Poſt quos exaduerſum Arachoſia viſitur, dextrum vergens in latus Indis obiecta, quam ab Indo fluuiorum maximo, vnde regiones cognominatae ſunt, amnis multo minor exoriens aquarum alluit amplitudine, efficitque paludem Arachotoſcrenem adpellatam. Hic quoque ciuitates ſunt inter alias vtiles, Alexandria, et Arbaca, et Choaſpa. At in penitiſſima parte Perſidos Gedroſia eſt, dextra terminos contingens Indorum, inter minores alios Artabio vberior flumine: vbi montes deficiunt Barbitani, quorum ex pedibus imis emergentes alii fluuii Indo miſcentur, amittentes nomina magnitudine potioris. Ciuitates autem etiam hic ſunt: inter ciuitates praeter inſulas Sedratyra, et Gynaecon limen meliores reſiduis aeſtimantur. Ne igitur orae maritimae ſpatia alluentia Perſidis extremitates per minutias demonſtrantes, a propoſito longius aberremus, id ſufficiet dici: quod mare praetentum a Caſpiis montibus per boreum latus aduſque memoratas anguſtias, nouem millium ſtadiorum; Auſtrale

A. C. 363.

A. C. ſtrale vero ab oſtiis Nili fluminis aduſque principia
363. Carmanorum, quatuordecim millium ſtadiorum numero definitur. Per has nationes diſſonas et multiplices, hominum quoque diuerſitates ſunt vt locorum. Sed vt generaliter corpora deſcribamus et mores, graciles paene ſunt omnes, ſubnigri vel liuido colore pallentes, caprinis oculis torui, et ſuperciliis in ſemiorbium ſpeciem curuatis iunctisque, non indecoribus barbis, capillisque promiſſis hirſuti: omnes tamen promiſcue, vel inter epulas feſtosque dies, gladiis cincti cernuntur. Quem Graecorum veterum morem abieciſſe primos Athenienſes, Thucydides eſt auctor ampliſſimus. Effuſius plerique ſoluti in Venerem, aegreque contenti multitudine pellicum: puerilium ſtuprorum expertes: pro opibus quiſque adſciſcens matrimonia plura vel pauca. Vnde apud eos per libidines varias caritas diſperſa torpeſcit. Munditias conuiuiorum et luxum, maximeque potandi auiditatem vitantes, vt luem. Nec apud eos extra regales menſas hora eſt praeſtituta prandendi, ſed venter vnicuique velut ſolarium eſt, eoque monente quod inciderit editur: nec quiſquam poſt ſatietatem ſuperfluos ſibi ingerit cibos. Immane quantum reſtricti et cauti, vt inter hoſtiles hortos gradientes nonnunquam et vineta, nec cupiant aliquid, nec contingant, venenorum et ſecretarum artium metu. Super his nec ſtando mingens, nec ad requiſita naturae ſecedens facile viſitur Perſa: ita obſeruantius haec aliaque pudenda declinant. Adeo autem diſſoluti ſunt, et artuum laxitate vagoque inceſſu ſe iactitantes, vt effeminatos exiſtimes, cum ſint acerrimi bellatores: ſed magis artifices quam fortes, eminusque terribiles: abundantes inanibus verbis, inſanumque loquentes et ferum: magnidici, et graues, ac taetri, minaces iuxta in aduerſis rebus et proſperis, callidi, ſuperbi, crudeles vitae necisque poteſtatem in ſeruos et plebeios vindicantes obſcu-

obſcuros. Cutes viuis hominibus detrahunt particulatim vel ſolidas: nec miniſtranti apud eos famulo menſaeque adſtanti hiſcere vel loqui licet, vel ſpuere: ita proſtratis pellibus labra omnium vinciuntur. Leges apud eos impendio formidatae: inter quas diritate exſuperant latae contra ingratos, et deſertores: et abominandae aliae, per quas ob noxam vnius omnis propinquitas perit. Ad iudicandum autem vſu rerum ſpectati deſtinantur et integri, parum alienis conſiliis indigentes: vnde noſtram conſuetudinem rident, quae interdum facundos, iuriſque publici peritiſſimos poſt indoctorum collocat terga. Nam quod ſuperſidere corio damnati ob iniquitatem iudicis iudex alius cogebatur, aut finxit vetuſtas, aut olim recepta conſuetudo ceſſauit. Militari cultu ac diſciplina, proludiiſque continuis rei caſtrenſis et armaturae, quam ſaepe formauimus, metuendi vel exercitibus maximis: equitatus virtute confiſi, vbi deſudat nobilitas omnis et ſplendor. Pedites enim in ſpeciem mirmillonum contecti, iuſſa faciunt vt calones. Sequiturque ſemper haec turba tamquam addicta perenni ſeruitio, nec ſtipendiis aliquando fulta nec donis. Et gentes plurimas praeter eas quas abunde perdomuit, ſub iugum haec natio miſerat, ita audax et ad pulueres Martios erudita; ni bellis ciuilibus externiſque adſidue vexarentur. Indumentis plerique eorum ita operiuntur lumine colorum fulgentibus vario, vt licet ſinus lateraque diſſuta relinquant flatibus agitari ventorum, inter calceos tamen et verticem nihil videatur intectum. Armillis vti monilibuſque aureis, et gemmis, praecipue margaritis quibus abundant, adſuefacti poſt Lydiam victam, et Croeſum. Reſtat, vt ſuper ortu lapidis huius pauca ſuccinctius explicentur. Apud Indos et Perſas margaritae reperiuntur in teſtis marinis robuſtis et candidis, permiſtione roris anni tempore praeſtituto conceptae. Cupientes enim velut coitum quem-

A. C. 363.

A. C. quemdam, humores ex lunari adſpergine capiunt den-
363. ſius oſcitando. Exindeque grauidulae edunt minutas binas, aut ternas, vel vniones ideo ſic adpellatas, quod euiſceratae conchulae ſingulas aliquoties pariunt, ſed maiores. Idque indicium eſt aetherea potius deriuatione, quam ſaginis pelagi hos oriri fetus et veſci: quod guttae matutini roris iiſdem infuſae claros efficiunt lapillos et teretes: veſpertini vero flexuoſos contra, et rutilos, et maculoſos interdum. Minima autem vel magna pro qualitate hauſtuum figurantur caſibus variatis. Concuſſae vero ſaepiſſime metu fulgurum inaneſcunt, aut debilia pariunt, aut certe vitiis diffluunt abortiuis. Capturas autem difficiles et periculoſas, et amplitudines pretiorum illa efficit ratio, quod frequentari ſueta littora propter piſcantium inſidias declinantes, vt quidam coniiciunt, circa deuios ſcopulos et marinorum canum receptacula deliteſcunt. Quod genus gemmae etiam in Britannici ſeceſſibus maris gigni legique, licet dignitate diſpari, non ignoramus.

AMMIANI
MARCELLINI
RERVM GESTARVM
LIBER XXIV.

Iulianus cum exercitu Aſſyriam ingreditur, et Anathan caſtellum ad Euphratem in fidem recipit, ac incendit. C. I. *Imperator caſtellis et oppidis aliis intentatis, aliis quae deſerta erant incenſis; Piriſaboram in deditionem accipit ſuccenditque.* II. *Iulianus A. ob rem bene geſtam centenos viritim denarios militibus promittit, et exiguum donatiuum dedignantes, modeſta oratione ad ſanitatem reuocat.* III. *Oppidum Maozamalcha expugnatum a Romanis atque exciſum.* IV. *Munitiſſimum ſitu et opere caſtellum expugnant Romani ac incendunt.* V. *Perſarum duobus millibus et quingentis interfectis, et vix LXX. ſuorum amiſſis, Iulianus multos coronis pro concione donat.* VI. *Imperator a Cteſiphontis obſidione deterritus, cunctas naues ſuas temere iubet exuri, et a flumine recedit.* VII. *Imperator cum iam nec pontes facere, nec parti copiarum ſuarum poſſet adiungi, per Corduenam reuerti ſtatuit.* VIII.

Poſt exploratam alacritatem exercitus, vno parique ardore impetrabilem Principem ſuperari non poſſe, Deum vſitato clamore teſtati, Iulianus ſummae rei finem imponendum maturius credens, extracta quiete nocturna itinerarium ſonare lituos iubet: praeſtructisque omnibus quae difficultates arduae belli poſcebant, candente iam luce Aſſyrios fines ingreſſus, celſo praeter alios ſpiritu obequitans ordinibus, aemulatione ſui cunctos ad officia fortitudinis incendebat. Vtque ductor vſu et docilitate firmatus, metuens ne per locorum inſolentiam inſidiis caperetur occultis, agminibus incedere quadratis exorſus eſt. Excurſa- A. C. 363.

 tores

A. C. tores quidem quingentos et mille ſenſim praeire diſ-
363. poſuit, qui cautius gradientes ex vtroque latere, itidemque a fronte, ne quis repentinus irrueret proſpectabant. Ipſe vero medios pedites regens, quod erat totius roboris firmamentum, dextra legiones aliquas cum Neuita ſupercilia fluminis praeſtringere iuſſit Euphratis. Cornu vero laeuum cum equitum copiis Arinthaeo tradidit et Hormiſdae, ducendum confertius per plana camporum et mollia. Agmina vero poſtrema Dagalaiphus cogebat et Victor, vltimusque omnium Oſdruenae dux Secundinus. Deinde vt hoſtibus ſi erupiſſent vſquam, vel conſpicantibus procul timorem multitudinis maioris incuteret, laxatis cuneis iumenta dilatauit et homines, vt decimo paene lapide poſtremi diſpararentur a ſigniferis primis: quod arte mira ſaepe feciſſe Pyrrhus ille rex dicitur Epirotes, opportunis in locis caſtrametandi, armorumque ſpeciem diffundendi ex induſtria, vel attenuandi perquam ſcientiſſimus, vt vbi vſu veniſſet plures aeſtimarentur, aut pauci. Sarcinas vero et calones et adparitionem imbellem, impedimentorumque genus omne inter vtrumque latus inſtituit procedentium ordinatim, ne qua vi ſubita raperentur, vt ſaepe contigit, improtecta. Claſſis autem licet per flumen ferebatur adſiduis flexibus tortuoſum, nec reſidere, nec praecurrere ſinebatur. Emenſo itaque itinere bidui prope ciuitatem venimus Duram deſertam, marginibus amnis impoſitam. In quo loco greges ceruorum plures inuenti ſunt, quorum alii confixi miſſilibus, alii ponderibus eliſi remorum, ad ſatietatem omnes pauerunt: pars maxima natatu adſueta veloci alueo penetrato, incohibili curſu euaſit ad ſolitudines notas. Exin dierum quatuor itinere leui peracto, veſpera incedente cum expeditis mille impoſitis nauibus, Lucillianus comes imperitia praeceps mittitur Anathan munimentum expugnaturus: quod vt pleraque alia circum-

circumluitur fluentis Euphratis. Et nauibus vt prae- A. C. ceptum eſt per opportuna diſperſis, obſidebatur inſu- 363. la, nebuloſa nocte obumbrante impetum clandeſtinum. Sed poſtquam aduenit lux certa, aquatum quidam egreſſus, viſis ſubito hoſtibus vlulabili clamore ſublato, excitos tumultuoſis vocibus propugnatores armauit. Et mox ſpecula quadam altiſſima explorato ſitu caſtrorum, quam ociſſime cum duarum praeſidio nauium amnem ſupermeat Imperator, pone ſequentibus nauigiis multis, quae obſidionales machinas aduehebant. Iamque muris propinquans, cum non abſque diſcriminibus multis conſideraret eſſe certandum, ſermone cum leni, tum aſpero et minaci hortabatur ad deditionem defenſores: qui ad colloquivm petito Hormiſda, promiſſis eius et iuramentis illecti, multa ſibi de lenitudine Romana ſpondebant. Denique prae ſe bouem coronatum agentes, quod eſt apud eos ſuſceptae pacis indicium, deſcendere ſuppliciter: et ſtatim munimento omni incenſo, Puſaeus eius praefectus, dux Aegypti poſtea, honore tribunatus adfectus eſt. Reliqui vero cum caritatibus ſuis et ſupellectile, humaniore cultu ad Syriacam ciuitatem Chalcida tranſmiſſi ſunt. Inter hos miles quidam, cum Maximianus perrupiſſet quondam Perſicos fines, in his locis aeger relictus, prima etiam tum lanugine iuuenis, vt aiebat, vxores ſortitus gentis ritu complures, cum numeroſa ſubole tunc ſenex incuruus, exſultans proditioniſque auctor ducebatur ad noſtra, teſtibus adfirmans, et praeſciſſe ſe olim, et praedixiſſe, quod centenario iam contiguus ſepelietur in ſolo Romano. Poſt quae Saraceni procurſatores quoſdam partis hoſtium obtulere laetiſſimo Principi, et munerati ad agenda ſimilia ſunt remiſſi. Acciderat aliud poſtridie dirum. Ventorum enim turbo exortus, pluresque vertigines concitans, ita confuderat omnia tecta, vt tabernacula multa conſcinderentur, et ſupini

A. C. 363. plerique milites ſternerentur vel proni, ſpiritu ſtabilitatem veſtigii ſubuertente. Nec minus eodem die aliud perículoſum euenit. Amne enim repente extra margines euagato, merſae ſunt quaedam frumentariae naues, cataractis auulſis, ad defundendas reprimendasque aquas rigare ſuetas opere ſaxeo ſtructis: quod vtrum per inſidias, an magnitudine acciderit fluentorum, ſciri non potuit. Poſt perruptam incenſamque vrbem omnium primam, et captiuos tranſmiſſos, certiore iam ſpe prouectus exercitus ad fiduciam, elatis vocibus in fauores Principis conſurgebat, adfore ſibi etiam deinde caeleſtem exiſtimans curam. Et quia per regiones ignotas de obſcuris erat ſuſpectior cura, aſtus gentis et ludificandi varietas timebatur. Ideoque Imperator nunc anteſignanus, nunc agminibus cogendis inſiſtens cum expeditis velitibus, ne quid lateret abſtruſum, frutecta ſqualida vallesque ſcrutabatur: licentiores militum per longinqua diſcurſus adfabilitate natiua prohibendo vel minis. Hoſtiles tamen agros omni frugum genere diuites cum ſegetibus et tuguriis inflammari permiſit ita demum, cum vſui neceſſaria abunde ſibi quiſque collegiſſet: et hoc modo ſauciabatur ſalus hoſtium neſciorum. Bellatores enim libenter quaeſitis dextris propriis vtebantur, alia virtutis ſuae horrea reperiſſe exiſtimantes, et laeti quod vitae quoque ſubſidiis adfluentes, alimenta ſeruabant quae nauigiis vehebantur. Hic vino grauis quidam temerarius miles, ad vlteriorem ripam nullo vrgente tranſgreſſus, in conſpectu noſtro ab hoſtibus captus, occiſus eſt.

II. Quibus tali caſu patratis, ad caſtra peruenimus nomine Thilutha, in medio fluminis ſita, locum immenſo quodam vertice tumeſcentem, et poteſtate naturae velut manu circumſaeptum humana: cuius ad deditionem incolae tentati mollius, vt decebat, (quoniam aſperitas edita vim ſuperabat armorum, intempeſtiuam

peſtiuam tunc defectionem eſſe firmabant. Sed ha- A. C.
ctenus reſponderunt, cum interiora occupauerint 363.
protinus gradientes Romani, ſe quoque, vtpote regnorum ſequelas, victoribus acceſſuros. Et poſt haec praetermeantes ipſa moenia naues noſtras cum verecundia quiete ſpectabant immobiles. Quo tranſito, cum ad munimentum aliud Achaiachala nomine veniſſemus, fluminis circumitione vallatum, arduumque tranſcenſu, refutati pari reſponſo diſceſſimus. Alia poſtridie caſtra ob muros inualidos derelicta, praetereuntur incenſa. Poſtera igitur et inſequenti die ſtadiis ducentis emenſis, ventum eſt ad locum Paraxmalcha. Vnde amne tranſito, milliario ſeptimo diſparata Diacira inuaditur ciuitas, habitatoribus vacua, frumento et ſalibus nitidis plena, in qua templum alti culminis arci vidimus ſuperpoſitum: qua incenſa, caeſisque mulieribus paucis quae repertae ſunt, traiecto fonte ſcatenti bitumine, Ozogardana occupauimus oppidum, quod formidine aduenientis exercitus itidem deſeruere cultores: in quo principis Traiani tribunal oſtendebatur. Hac quoque exuſta, biduo ad refectionem corporum dato, prope extremum noctis quae ſecundum diem ſequuta eſt, Surena poſt regem apud Perſas promeritae dignitatis, et Malechus Podoſaces nomine, Phylarchus Saracenorum Aſſanitarum, famoſi nominis latro, omni ſaeuitia per noſtros limites diu graſſatus, ſtructis Hormiſdae inſidiis, quem ad ſpeculandum exiturum incertum vnde praeſenſerant, ideo ſunt tentamento fruſtrati, quod anguſta fluminis interluuies et praealta tranſiri vado non potuit. Et primo lucis exordio, cum eſſent hoſtes iam in contuitu, viſi tunc primitus coruſci galeis, et horrentes indutibus rigidis: milites in procinctum impetu veloci tendentes, eos inuolauere fortiſſime. Et quamuis arcus validis viribus flecterentur, et ſplendor ferri intermicans Romanorum metum augeret: ira

A. C. 363. tamen acuente virtutem, clypeorum denſitate conte- cti, ne poſſent emittere coëgerunt. Animatus his vincendi primitiis miles, ad vicum Macepracta pervenit, in quo ſemiruta murorum veſtigia videbantur: qui priſcis temporibus in ſpatia longa protenti, tueri ab externis incurſibus Aſſyriam dicebantur. Hinc pars fluminis ſcinditur largis aquarum agminibus, ducens ad tractus Babylonios interiores, vſui agris futura et ciuitatibus circumiectis: alia Nahamalcha nomine, quod *fluuius regum* interpretatur, Cteſiphonta praetermeat: cuius in exordio turris in modum Phari celſior ſurgit: hanc peditatus omnis pontibus caute digeſtis tranſiuit. Equites vero cum iumentis armati clementiores gurgites fluminis obliquati tranſnarunt; alii multitudine ſubita petiti telorum hoſtilium, quos egreſſi auxiliares ad curſuram leuiſſimi, fugientiumque ceruicibus inſiſtentes, laniatu auium proſtrauerunt. Quo negotio itidem glorioſe perfecto, ad ciuitatem Piriſaboram ventum eſt, amplam et populoſam, ambitu inſulari circumuallatam. Cuius obequitans moenia Imperator et ſitum, obſidium omni cautela coeptabat, quaſi ſola formidine oppidanos a propugnandi ſtudio ſubmoturus. Quibus per colloquia ſaepe tentatis, cum nec promiſſis quiſquam flecteretur nec minis, ſuſcipitur oppugnandi exordium: et armatorum triplici corona circumdatis muris, die primo aduſque noctis initium miſſilibus certabatur. Tum defenſores animo praeſtantes et viribus, per propugnacula ciliciis vndique laxius panſis, quae telorum impetus cohiberent, obtecti ſcutis vimine firmiſſimo textis, et crudorum tergorum denſitate veſtitis, validiſſime reſiſtebant, ferrea nimirum facie omni: quia laminae ſingulis membrorum liniamentis cohaerenter aptatae, fido operimento totam hominis ſpeciem contegebant. Et aliquoties Hormiſdae et indigenae et regalis colloquia petentes obnixe, propinquantem probris

bris

bris atque conuiciis vt male fidum inceſſebant et deſertorem: hac lenta cauillatione diei maxima parte exempta, tenebrarum ſilentio primo multiformes admotae ſunt machinae, coeptaque altitudo complanari foſſarum. Quae vixdum ambigua luce defenſores intentius contemplati, eo accedente quod angularem turrim ictus forauit arietis violentior, relictis ciuitatis duplicibus muris, continentem occupant arcem, aſperi montis interrupta planitie ſuperpoſitam: cuius medietas in ſublime conſurgens, tereti ambitu Argolici ſcuti ſpeciem oſtendebat, niſi quod a ſeptemtrione id quod rotunditati deerat, in Euphratis fluenta proiectae cautes eminentius tuebantur: in qua excellebant minae murorum, bitumine et coctilibus laterculis fabricatae, quo aedificii genere nihil eſſe tutius conſtat. Iamque ferocior miles peruaſa vrbe, quam viderat vacuam, aduerſus oppidanos ab arce multimoda tela fundentes acri contentione pugnabat. Cum enim iidem prohibitores catapultis noſtrorum vrgerentur atque balliſtis: ipſi quoque ex edito arcus erigebant fortiter tenſos: quibus panda vtrimque ſurgentia cornua ita lentius flectebantur, vt nerui digitorum acti pulſibus violentis arundines ferratas emitterent, quae corporibus illiſae contrariis letaliter figebantur. Dimicabatur nihilominus vtrobique ſaxorum manualium nimbis: et neutrobi inclinato momento, proelium atrox a lucis ortu ad initium noctis deſtinatione magna protractum, pari ſorte diremptum eſt. Proinde die ſequuto cum certaretur aſperrime, multique funderentur altrinſecus, et aequae vires geſta librarent: Imperator omnes aleae caſus inter mutuas clades experiri feſtinans, cuneatim ſtipatus, denſatisque clypeis ab ictu ſagittarum defenſus, veloci ſaltu comitantibus promptis prope portam venit hoſtilem, craſſo ferro cruſtatam. Et licet ſaxis et glande caeteriſque telis cum periculo ſalutis premeretur, fodicare A. C. 363.

 tamen

A. C. 363. tamen paratos valuarum latera vt aditum patefacerent, vocibus increpans crebris, non ante diſceſſit, quam telorum congerie quae ſuperiaciebantur, ſe iam cerneret obruendum. Euaſit cum omnibus tamen, paucis leuius vulneratis, ipſe innoxius, verecundo rubore ſuffuſus. Legerat enim Aemilianum Scipionem, cum hiſtoriarum conditore Polybio Megalopolitano Arcade, et triginta militibus, portam Carthaginis impetu ſimili ſubfodiſſe. Sed fides recepta ſcriptorum veterum recens factum defendit. Aemilianus enim teſtudine lapidea tectam ſucceſſerat portam, ſub qua tutus et latens, dum moles ſaxeas detegunt hoſtes, vrbem nudatam irrupit: Iulianus vero locum patentem adgreſſus, obumbrata caeli facie fragmentis montium et miſſilibus, aegre repulſus abſceſſit. His raptim ac tumultuarie agitatis, cum operoſitas vinearum et aggerum impeditiſſima a caeteris vrgentibus cerneretur: machinam quae cognominatur Helepolis, iuſſit expeditius fabricari: qua vt ſupra docuimus rex vſus Demetrius, ſuperatis oppidis pluribus Poliorcetes adpellatus eſt. Ad hanc molem ingentem, ſuperaturam celſarum turrium minas, prohibitores oculorum aciem intentius conferentes, itidemque inſtantiam obſidentium perpenſantes, ſubito vertuntur ad preces: circumfuſique per turres ac moenium minas; et fidem Romanam panſis manibus proteſtantes, vitam cum venia poſtulabant. Cumque ceſſaſſe opera, et munitores nihil tentare viderent vlterius, quod quietis erat indicium certum: copiam ſibi dari conferendi ſermonis cum Hormiſda poſcebant. Hocque impetrato, Mamerſides praeſidiorum praefectus demiſſus per funem, ductusque ad Imperatorem, vt obſecrauit, vita cum impunitate ſibi conſortibusque ſuis firmiter pacta, redire permiſſus eſt. Geſtisque nuntiatis, plebs omnis vtriusque ſexus ad ſententiam ſuam cunctis acceptis, pace foederata

cum

cum religionum conſecrationibus fidis, patefactis egreditur portis, ſalutarem genium adfulſiſſe ſibi clamitans Caeſarem magnum et lenem. Numerata ſunt autem dediticiorum duo millia et quingenti: nam caetera multitudo obſidium ante ſuſpectans: nauigiis paruis permeato amne diſceſſit. In hac arce armorum alimentorumque copia reperta eſt maxima: vnde neceſſariis ſumptis, reliqua cum loco ipſo exuſſere victores. A. C. 363.

III. Poſtera die quam haec acta erant, perfertur ad Imperatorem cibos per otium capientem nuntius grauis, Surenam Perſicum ducem procurſatorum partis noſtrae tres turmas inopinum adgreſſum, pauciſſimos trucidaſſe: inter quos ſtrato tribuno vnum rapuiſſe vexillum. Statimque concitus ira immani, cum armigera manu feſtinatione ipſa tutiſſimus peruolavit: et graſſatoribus foeda conſternatione depulſis, reſiduos duos tribunos ſacramento ſoluit vt deſides et ignauos: decem vero milites ex his qui fugerant; exauctoratos capitali addixit ſupplicio, ſequutus veteres leges. Incenſa denique vrbe, vt memoratum eſt, conſtructo tribunali inſiſtens, actis gratiis exercitui conuocato, cunctos ad paria facienda deinceps hortabatur: et argenteos nummos centenos viritim pollicitus, cum eos paruitate promiſſi percitos tumultuari ſenſiſſet, ad indignationem plenam grauitatis erectus, *En*, inquit, *Perſae circumfluentes rerum omnium copiis: ditare vos poterit opimitas gentis, ſi vnum ſpirantibus animis fortiter fecerimus. Ex immenſis opibus egentiſſima eſt tandem, credite, Romana reſpublica per eos, qui vt augerent diuitias, docuerunt Principes auro quiete a barbaris redempta redire. Impetitum aerarium eſt, vrbes exinanitae, populatae prouinciae: mihi nec facultates, nec propinquitas generis ſuppetit, quamuis ortu ſim nobilis, praeter pectus omni liberum metu: nec pudebit Imperatorem cuncta*

A. C. 363. *bona in animi cultu ponentem, profiteri paupertatem honeſtam. Nam et Fabricii familiari re pauperes rexere bella grauiſſima, gloria locupletes. Haec vobis cuncta poterunt abundare, ſi imperterriti Deo meque, quantum humana ratio patitur, caute ducłante mitius egeritis: ſin reſiſtitis ad ſeditionum reuoluti dedecora priſtinarum, pergite. Vt imperatorem decet, ego ſolus confecto tantorum munerum curſu moriar ſtando, contempturus animam, quam mihi febricula eripiet vna. Aut certe diſcedam, nec enim ita vixi, vt non poſſim aliquando eſſe priuatus. Praeque me fero et laetor, ductores ſpectatiſſimos eſſe nobiſcum, perfectos bellicarum omni genere doctrinarum.* Hac modeſta Imperatoris oratione, inter ſecunda et aſpera medii, miles pro tempore delenitus, adſumpta cum meliorum exſpectatione fiducia, regibilem [ſe fore pollicitus et morigerum, cunctorum adſpirante conſenſu] auctoritatem eius ſublimitatemque cordis extollebat in caelum: quod cum vere atque ex animo dicitur, ſolet armorum crepitu leni monſtrari. Repetitis poſt haec tentoriis, pro copia rei praeſentis victu ſe recreauit et quiete nocturna. Animabat autem Iulianus exercitum, cum non per caritates, ſed per inchoatas negotiorum magnitudines deieraret adſidue: *Sic ſub iugum mitteret Perſas: ita quaſſatum recrearet orbem Romanum:* vt Traianus fertur aliquoties iurando dicta conſueſſe firmare: *Sic in prouinciarum ſpeciem reductam videam Daciam: ſic pontibus Hiſtrum et Euphraten ſuperem*, et ſimilia plurima. Poſt haec decurſis millibus paſſuum quatuordecim, ad locum quemdam eſt ventum, arua aquis abundantibus fecundantem: quo itinere nos ituros Perſae praedocti, ſublatis cataractis vndas euagari fuſius permiſerunt. Itaque humo late ſtagnante, altero die militi requie data, Imperator ipſe praegreſſus, conſtratis ponticulis multis ex vtribus, et coriaceis nauibus, itidemque

confectis

confectis palmarum trabibus, exercitum non ſine difficultate traduxit. In his regionibus agri ſunt plures conſiti vineis varioque pomorum genere: vbi oriri arbores adſuetae palmarum, per ſpatia ampla aduſque Meſenem et mare pertinent magnum, inſtar ingentium nemorum. Et quaqua inceſſerit quiſquam, termites et ſpadica cernit adſidua, quorum ex fructu mellis et vini conficitur abundantia: et maritari palmae ipſae dicuntur, facileque ſexus poſſe diſcerni. Additur etiam, generare feminas ſeminibus illitas marium, feruntque eas amore mutuo delectari: hocque inde clarere, quod contra ſe viciſſim nutantes, ne turgidis quidem flatibus auertuntur. Et ſi ex more femina maris non illita fuerit ſemine, abortus vitio fetus emittit intempeſtiuos. Et ſi qua femina cuius arboris amore perculſa ſit ignoretur, vnguento ipſius inficitur truncus, et arbor alia naturaliter odoris dulcedinem concipit: hisque indiciis velut coëundi quaedam proditur fides. Qua cibi copia ſatur exercitus, plures praetergreſſus eſt inſulas: et vbi formidabatur inopia, ibi timor ſaginae grauis inceſſit. Sagittariorum denique hoſtilium impetu latenti tentatus, neque inultus, prope locum venit, vbi pars maior Euphratis in riuos diuiditur multifidos.

A. C. 363.

IV. In hoc tractu ciuitas, ob muros humiles ab incolis Iudaeis deſerta, iratorum manu militum conflagrauit. Quibus actis pergebat vlterius Imperator, placida ope numinis vt arbitrabatur erectior. Cumque Maogamalcha veniſſet, vrbem magnam et validis circumdatam moenibus, tentoriis fixis prouidit ſollicite, ne caſtra repentino equitatus Perſici turbarentur accurſu: cuius fortitudo in locis patentibus immane quantum gentibus eſt formidata. Et hoc diſpoſito, ſtipatus velitibus paucis, ipſe quoque pedes ciuitatis ſitum diligenti inquiſitione exploraturus, in perniciofas

A. C. niciofas praecipitatus inſidias, ex ipſo vitae diſcrimi-
363. ne tandem emerſit. Namque per latentem oppidi portam Perſae decem armati degreſſi, imaque cliuorum peruadentes poplitibus ſubſidendo, repentino impetu noſtros adgreſſi ſunt. E quibus duo conſpectiorem habitu Principem gladiis petiere diſtrictis: ſed occurrit ictibus erectum altius ſcutum: quo contectus magna elataque fiducia vnius lateri ferrum infixit: alterum ſtipatores multiplicatis ictibus occiderunt. Reſiduis, e quibus vulnerati ſunt aliqui, diſiectis in fugam, ſpoliatisque ambobus, reducens incolumes ſocios cum exuniis remeauit ad caſtra, omnium laetitia magna ſuſceptus. Suſtulit in hoſte proſtrato aureum colli monile Torquatus: fudit confidentiſſimum Gallum alitis propugnatione Valerius, poſtea cognomento Coruinus: hacque gloria poſteritati ſunt commendati: non inuidemus: accedat hoc quoque monumentis veteribus facinus pulchrum. Conſtratis poſtridie pontibus, exercituque traueсto, et metatis alibi ſalubrius caſtris vallo duplici circumductis, quoniam (vt diximus) timebantur ſolitudines planae, oppidi ſuſcepit obſidium, periculoſum fore exiſtimans, ſi gradiens prorſus, a tergo relinqueret quos timeret. Haec dum magno molimine comparantur, Surena hoſtium dux iumenta adortus, quae in lucis palmaribus veſcebantur, a cohortibus noſtris repulſoriis cum paucorum exitio habitus fruſtra diſceſſit. Et duarum incolae ciuitatum, quas amnes amplexi faciunt inſulas, parua ſui fiducia trepidi ad Cteſiphontis moenia ſe contulerunt: pars per ſiluarum denſa; alii per paludes vicinas alueis arborum cauatarum inuecti, ad vnicum auxilium et potiſſimum itineris longi quod ſupererat dilabuntur, vlteriora petituri terrarum. E quibus reſiſtentes aliquos noſtri milites trucidabant: ipſi quoque lintribus et cymbis per varia diſcurrentes, captivos alios ſubinde perducebant. Id enim erat librata

ratione

ratione diſpoſitum, vt dum copiae pedeſtres muros oppugnant, equeſtres turmae diuiſae per globos abigendis inſiſterent praedis: hocque prouiſo, nullo prouincialium damno miles viſceribus hoſtium paſcebatur. Iamque Imperator muris duplicibus oppidum, ordine circumdatum trino ſcutorum, ſpe patrandi incepti maximis viribus oppugnabat. Sed vt erat neceſſarius adpetitus, ita effectu res difficillima: nam acceſſus vndique rupibus anfractu celſiore diſciſſis, flexuoſisque exceſſibus, ob periculum anceps adeundi copiam denegabat: maxime cum turres celebritate et altitudine formidandae, montem ſaxeum arcis naturaliter editum aequabant, et procliuis planities flumini imminens propugnaculorum firmitate muniebatur. Accedebat his haud leuius malum, quod lecta manus et copioſa quae obſidebatur, nullis ad deditionem illecebris flectebatur, ſed tamquam ſuperatura vel deuota cineribus patriae, reſiſtebat aduerſis. Iam aegre retentabatur inferens ſe proteruius miles, et pugnam vel aequo campo iuſtoque proelio poſcens: cumque receptui caneretur, adſidue animoſis hoſtem vrgendi conatibus vrebatur. Vicit tamen noſtrorum conſilium contentionem virium maximam: diuiſisque operibus, officia quiſque diſtributa capeſſit ociſſime. Hinc enim ardui ſuggeſtus erigebantur: inde foſſarum altitudines alii complanabant: terrarum latibula concaua oblongis tramitibus alibi ſtruebantur: locabant etiam artifices tormenta muralia, in funeſtos ſonitus proruptura. Et cuniculos quidem cum vineis Neuita et Dagalaiphus curabant: ineundis autem conflictibus, et defendendis ab incendio vel eruptionibus machinis praeerat Imperator. Cumque adparatu omni exſcindendae vrbis labore multiplici conſummato, pugna flagitaretur: Victor nomine dux reuerſus eſt, aduſque Cteſiphonta itineribus exploratis, nulla obſtacula nuntians offendiſſe. Quo efferati gaudio milites omnes, elatique

A. C. 363. elatique firmioribus animis ad certandum, ſignum operiebantur armati. Iamque clangore Martio ſonantibus tubis ſtrepebant vtrimque partes: et primi Romani hoſtem vndique laminis ferreis in modum tenuis plumae conſaeptum, fidentemque quod tela rigentis ferri lapſibus impacta reſiliebant, crebris procurſationibus et minaci murmure laceſſebant: nonnumquam compage ſcutorum, qua velut teſtudine inſigurabilium fornicum operiebantur aptiſſime, adſiduis motibus laxius dehiſcente. Contra Perſae muris obſtinatius adhaerentes quantum facere nitique poterant, eludere et fruſtrari exitiales impetus conabantur. Verum vbi vimineas crates prae ſe ferentes oppugnatores iam moenia perurgerent, cum ſagittariis funditores, alii quinetiam ſaxa voluentes ingentia, cum facibus et malleolis eos longius propulſabant: tum aptatae ligneis ſagittis balliſtae flexu ſtridoreque torquebantur, creberrima ſpicula funditantes, et ſcorpiones, quocumque manus peritae duxiſſent, rotundos lapides euibrabant. Iterum deinde ac ſaepe geminatis congreſſibus, aeſtus in meridiem creſcens, efferueſcente vaporatius ſole, adparatu operum et ſtudio proeliandi intentos cunctos, reuocauerat fatigatos et ſudore perfuſos. Eodem mentis propoſito ſequuto quoque die per varia certaminum genera controuerſae partes dimicantes inſtanter, aequis manibus et pari fortuna diſcedunt. Verum in omne diſcrimen armatis proximus Princeps ciuitatis vrgebat excidium, ne circa muros diu excubans, omitteret maiora quae tentabat. Sed in diſtrictis neceſſitatibus nihil tam leue eſt, quod non interdum etiam contra ſperata, rerum adferat momenta magnarum. Cum enim, vt ſaepe, diſceſſurae partes lenius concertarent, abuſiue incuſſo ariete, qui paullo ante erat admotus, ſternitur reſiduis omnibus altior turris, latere coctili firmiſſime ſtructa: cuius ruina muri contiguum latus ſecum immani

frago-

fragore protraxit. Ibi tum varietate caſuum obſiden- A. C.
tium labor, obſeſſorumque induſtria viciſſim facino- 363.
ribus ſpecioſis inclaruit. Nihil enim aſperum ira et dolore ſuccenſo militi videbatur: nihil munitoribus erat pro ſalute currentibus metuendum aut dirum. Nam cum anceps pugna diutius feruens, ſanguine vtrimque multis caedibus fuſo, diei finiſſet occaſu, tandem fatigationi conſulitur. Dumque haec luce agerentur ac palam, nuntiatur Imperatori peruigili cura diſtento, legionarios milites, quibus cuniculorum erant fodinae mandatae, cauatis tramitibus ſubterraneis ſublicibusque ſuſpenſis, ima penetraſſe fundamentorum, iam ſi ipſe diſpoſuerit euaſuros. Cum itaque noctis plerumque proceſſiſſet, aeneatorum accentu ſigno dato progrediendi ad pugnam, ad arma concurſum eſt: et conſulto murorum inuaduntur vtrimque frontes, vt dum propulſaturi pericula defenſores vltro citroque diſcurrunt, nec proxima fodientis audiretur ferri tinnitus, nec quoquam intrinſecus obſiſtente, cunicularioruin ſubito manus emergat. Quibus ita vt conuenerat ordinatis et occupatis prohibitoribus, patefactiſque latebris, euolat Exſuperius de victorum numero miles, poſt quem Magnus tribunus, et Iouianus notarius: quos audax multitudo ſequuta, his prius confoſſis quos in aede per quam in lucem prodierant inuenerunt, ſuſpenſis gradibus procedentes obtruncarunt vigiles omnes, ex vſu moris gentici iuſtitiam felicitatemque regis ſui canoris vocibus extollentes. Exiſtimabatur Mars ipſe, ſi miſceri hominibus numina maieſtatis iura permittunt, adfuiſſe caſtra Lucanorum inuadenti Luſcino. Hocque ideo creditum eſt, quod in congreſſu flagranti ſcalas vehens viſus formidandae vaſtitatis armatus, poſtridie cum recenſeretur exercitus, praecipuo ſtudio quaeſitus, reperiri non potuit: cum ſe vltro offerret, ſi miles fuiſſet, memorabilis conſcius facti. Sed vt tunc

qui

A. C. qui eſſet pulchri facinoris auctor, penitus eſt ignora-
363. tum, ita nunc enituerunt ii qui fecere fortiſſime, obſidionalibus coronis donati, et pro concione laudati veterum more. Tandem nudata reſeratis aditibus multis, lapſura inuaditur ciuitas: et ſine ſexus diſcrimine vel aetatis, quidquid impetus reperit, poteſtas iratorum abſumpſit: alii exitii imminentis timore, cum hinc ignis, inde mucrones vrgerent, vltimum flentes, e muris acti ſua ſponte praecipites, membrisque omnibus infirmati, vitam morte funeſtiorem paulliſper dum caederentur egerunt. Extractus eſt autem viuus cum ſatellitibus LXXX. Nabdates praeſidiorum magiſter, quem oblatum ſibi cum aliis ſeruari iuſſit intactum ſerenus Imperator et clemens. Diviſa itaque perpenſis meritis et laboribus praeda, ipſe vt erat paruo contentus, mutum puerum oblatum ſibi ſuſcepit geſticularium, multa quae callebat nutibus venuſtiſſimis explicantem, et tribus aureis nummis partae victoriae praemium iucundum vt exiſtimabat et gratum. Ex virginibus autem quae ſpecioſae ſunt captae vt in Perſide, vbi feminarum pulchritudo excellit, nec contrectare aliquam voluit, nec videre: Alexandrum imitatus et Africanum, qui haec declinabant, ne frangerentur cupiditate, qui ſe inuictos a laboribus vbique praeſtiterunt. Inter haec certamina noſtrae partis architectus, cuius nomen non ſuppetit, poſt machinam ſcorpionis forte adſiſtens, reuerberato lapide quem artifex titubanter aptauerat fundae, obliſo pectore ſupinatus profudit animam, diſiecta compage membrorum, adeo vt ne ſigna quidem totius corporis noſcerentur. Exin profecto Imperatori index nuntiauerat certus, circa muros ſubuerſi oppidi fallaces foueas et obſcuras, quales in tractibus illis ſunt plurimae, ſubſediſſe manum inſidiatricem latenter, vt improuiſo inde exorta agminis noſtri terga feriret extrema. Confeſtimque ad extrahendam eam miſſi ſunt

comper-

compertae fortitudinis pedites. Qui cum neque pervadere foraminum aditus, nec amandatos intus prolicere poſſent ad decernendum, collectam ſtipulam et ſarmenta ſpecuum faucibus adgeſſerunt. Vnde fumus anguſtius penetrans, ideoque ſpiſſior, quoſdam vitalibus obſtructis necauit: alios ignium adflatus immiſſus prodire in perniciem coëgit abruptam: et ita omnibus ferro incendioue conſumptis, ad ſigna repedauit ocius miles. Hoc modo ciuitas ampla et populoſa virtute roboris exciſa Romani, in puluerem concidit et ruinas. Poſt quae tam glorioſa tranſitis pontibus, multorum amnium concurſu continuatis, ad munimenta gemina venimus aedificiis cautis exſtructa: vbi Victorem comitem exercitus praeuium a tranſitu fluminis regis filius, progreſſus a Cteſiphonte cum optimatibus et multitudine armata, prohibere conatus, cateruis ſequentium militum viſis abſceſſit. A. C. 363.

V. Pergentes itaque protinus ad lucos venimus, agrosque pube variorum ſeminum laetos: vbi reperta regia Romano more aedificata, quoniam id placuerat, manſit intacta. Erat etiam in hac eadem regione extentum ſpatium et rotundum, loricae ambitu circumclauſum, deſtinatas regiis voluptatibus continens feras, ceruicibus iubatis leones, armisque hiſpidos apros, et vrſos (vt ſunt Perſici) vltra omnem rabiem ſaeuientes, et alia lecta immania corpora beſtiarum: quas omnes diffractis portarum obicibus, equites noſtri venatoriis lanceis et miſſilium multitudine confoderunt. Quae loca pingui ſitu et cultu: quibus Coche quam Seleuciam nominant, haud longius diſparatur: vbi vallatis opere tumultuario caſtris, et exercitu omni per aquarum et pabuli opportuna biduo recreato, antegreſſus cum procurſatoribus princeps, et ciuitatem deſertam colluſtrans, a Vero Principe quondam exciſam, in qua perpetuus fons ſtagnum ingens eiectat, in Tigridem defluens: corpora vidit ſuffixa patibulis

A. C. multa neceſſitudinum eius, quem prodidiſſe ciuitatem
363. Piriſaboram retulimus ſupra. Hic et Nabdates viuus exuſtus eſt, quem extractum cum LXXX. latebris expugnatae docui ciuitatis: eo quod inter exordia obſidii coepti clam pollicitus prodere, dimicauit acerrime, adeptusque veniam inſperatam, ad id proruperat inſolentiae, vt Hormiſdam laceraret omnibus probris. Itaque aliquantum progreſſi, triſti percellimur facto: dum enim tres procurſatorum cohortes expeditae cum cuneo Perſico decertarent, quem patefactis ſubito portis profuderat ciuitas: proruptores alii ex contraria fluminis ripa iumenta nos ſequentia cum pabulatoribus paucis licenter palantibus intercipiunt et obtruncant. Vnde profectus Imperator iratus et frendens, iamque regionibus Cteſiphontis propinquans, celſum caſtellum offendit et munitiſſimum: ad quod explorandum auſus accedere, obſcurior vt ipſe rebatur, cum paucis obequitans muros, paulloque auidius intra iactum telorum repertus, latere non potuit: ſtatimque diuerſorum miſſilium nube exagitatus oppetiſſet tormento murali, ni vulnerato armigero, qui lateri eius haerebat, ipſe ſcutorum denſitate contectus, euitato magno diſcrimine diſceſſiſſet. Qua cauſa concitus immane, munimentum diſpoſuit obſidere, prohibitoribus acriter ad reſiſtendum intentis quod loco fidebant propemodum inacceſſo, quodque rex cum ambitioſis copiis paſſibus citis incedens propediem adfore credebatur. Iamque vineis et reſiduis omnibus quae poſcebat obſidium paratis, vigilia ſecunda praecipiti, cum nox caſu tunc lunari ſplendore nitens, his qui propugnaculis inſiſtebant aperte cuncta monſtraret: repente in vnum pondus coacta multitudo patefactis ſubito portis erupit: cohortemque necopinantem adorta, noſtrorum caecidit complures: inter quos etiam tribunus peremptus eſt, periculum propulſare conatus. Quae cum ita aguntur, pari modo vt antea,

tea, Perſae ex aduerſa fluminis ripa partem adorti A. C.
noſtrorum, interfectis quibuſdam viuos cepere non- 363.
nullos. Et timore, ſimul quia veniſſe in maiorem numerum copiae putabantur hoſtiles, egere noſtri tunc ſegnius: ſed vbi animis in audaciam reſtitutis, armisque raptis inter tumultum, exercitus cantu concitus bucinarum, cum minaci murmure feſtinaret, eruptores perterriti reuerterunt intacti. Et Imperator ira graui permotus, reliquos ex ea cohorte, qui abiecte ſuſtinuerant impetum graſſatorum, ad pedeſtrem compegit militiam, quae oneroſior eſt, dignitatibus imminutis. Flagrans poſt haec ad eruendum caſtellum, vbi periclitatus eſt, operam conuertit et curam, numquam ab anteſignanis ipſe digrediens, vt inter primos dimicans militi ad fortiter faciendum eſſet exemplo ſpectator probatorque geſtorum. Quo inter diſcriminum vertices diu multumque verſato, varietate munitionum atque telorum, et conſpiratione oppugnatorum, idem caſtellum incenditur captum. Poſt quae conſideratis aſperitatibus ante geſtarum rerum et impendentium, requieuit exercitus labore nimio quaſſatus, multis victui congruis adſatim diſtributis. Vallum tamen ſudibus denſis et foſſarum altitudine cautius deinde ſtruebatur, cum a vicinia iam Cteſiphonte repentini excurſus, et alia formidarentur occulta.

VI. Ventum eſt hinc ad foſſile flumen Nahamalcha nomine, quod amnis regum interpretatur, tunc aridum. Id antehac Traianus, poſteaque Seuerus, egeſto ſolo fodiri in modum canalis ampliſſimi ſtudio curauerat ſummo, vt aquis illuc ab Euphrate transfuſis, naues ad Tigridem commigrarent. Tutiſſimumque ad omnia viſum eſt eadem loca purgari, quae quondam ſimilia Perſae timentes mole ſaxorum obſtruere multorum. Hacque valle purgata, aulſis cataractis vndarum magnitudine claſſis ſecura ſtadiis xxx. decurſis, in alueum eiecta eſt Tigridis: et contextis

A. C. illico pontibus tranſgreſſus exercitus, iter Cochen ver-
363. ſus promouit. Vtque laſſitudini ſuccederet quies opportuna, in agro conſedimus opulento, arbuſtis et vitibus et cupreſſorum viriditate laetiſſimo, cuius in medio diuerſorium opacum eſt et amoenum, gentiles picturas per omnes aedium partes oſtendens, regis beſtias venatione multiplici trucidantis: nec enim apud eos pingitur vel fingitur aliud praeter varias caedes et bella. Proinde cunctis ex ſententia terminatis, Auguſtus altius iam contra difficultates omnes incedens, tantumque a fortuna ſperans nondum adflicta, vt propius temeritatem multa crebro auderet: validiores naves, ex his quae alimenta portabant et machinas, deoneratas octogenis impleuit armatis: retentoque ſecum claſſis robore firmiore, quam in tres diuiſerat partes, vnam cum Victore comite quiete prima noctis emitti diſpoſuit, vt flumine raptim transmiſſo ripae occuparentur hoſtiles. Quod cum acri metu territi duces concordi precatu fieri prohibere tentarent, neque deſtinationem flecterent Principis, ſublato vexillo, vt iuſſum eſt, euolant e conſpectu quinque ſubito naues: et cum ripas iam aduentarent, facibus et omni materia qua alitur ignis petitae adſiduis iactibus, cum militibus iam conflagraſſent, ni veloci vigore pectoris excitus Imperator, ſignum ſibi datum noſtros, quod margines iam tenerent vt mandatum eſt, erexiſſe proclamans, claſſem omnem properare citis remigiis adegiſſet. Quo facto et naues incolumes ſunt receptae: et reſiduus miles, quamquam ſaxis et varietate telorum ex edito vexaretur, poſt concertationem acerrimam praealtas ripas et arduas ſupergreſſus, ſtabat immobilis. Et miratur hiſtoria Rhodanum arma et loricam retinente Sertorio tranſnatatum: cum eo momento turbati quidam milites, veritique ne remanerent poſt ſignum erectum, ſcutis quae patula ſunt et incurua, proni firmius adhaerentes, eaque licet imperite

periꝛte regendo, per voraginoſum amnem velocitatem A. C. comitati ſint nauium. Contra haec Perſae obiece- 363. runt inſtructas cataphractorum equitum turmas ſic confertas, vt laminis coaptati corporum flexus ſplendore praeſtringerent occurſantes obtutus, operimentis ſcorteis equorum multitudine omni defenſa: quorum in ſubſidiis manipuli locati ſunt peditum, contecti ſcutis oblongis et curuis, quae texta vimine et coriis crudis geſtantes, denſius ſe commouebant. Poſt hos elephanti gradientium collium ſpecie, motuque immanium corporum propinquantibus exitium intentabant, documentis praeteritis formidati. Hinc Imperator cateruis peditum infirmis medium inter acies ſpatium, ſecundum Homericam diſpoſitionem praeſtituit, ne locati priores, cedentesque deformiter cunctos auerterent ſecum, aut poſtſignani pone omnes reiecti centurias, nullo retinente licentius verterent terga: ipſe cum leuis armaturae auxiliis per prima poſtremaque diſcurrens. Ergo vbi viciſſim contiguae ſe cernerent partes, criſtatis galeis coruſci Romani, vibrantesque clypeos, velut pedis anapaeſti praecinentibus modulis lenius procedebant: et praepilatis miſſilibus per procurſatores principiis pugnae tentatis, excita vndique humus rapido turbine portabatur. Et cum vndique ſolito more conclamaretur, virorumque alacritatem ſonantia claſſica iam iuuarent, haſtis et mucronibus ſtrictis hincinde comminus pugnabatur: ſagittarum periculis miles erat immunis, quantum interiora feſtinatius occupabat. Inter quae Iulianus pulſos fulcire ſubſidiis, incitareque tardantes, quaſi conturmalis ſtrenuus properabat et rector. Laxata itaque acies prima Perſarum, leni ante, dein concito gradu calefactis armis retrorſus gradiens, propinquam vrbem petebat: quam ſequebatur miles itidem feſſus, in campis torridis aduſque diei finem a lucis ortu decernens: eiusque occipitiis pertinacius haerens, omnem cum Pigrane,

A. C. 363. grane, et Surena, et Narſeo potiſſimis ducibus aduſque Cteſiphontis muros egit praecipitem aduerſorum feriens ſuras et terga. Perrupiſſetque ciuitatis aditus, lapſorum agminibus miſtus, ni dux Victor nomine manibus erectis prohibuiſſet et vocibus, ipſe humerum et ſagitta praeſtrictus: et timens ne intra moenium ambitus rapidus miles inconſulte repertus, nullosque inueniens exitus, multitudinis pondere circumueniretur. Sonent Hectoreas poëtae veteres pugnas: fortitudinem Theſſali ducis extollant: longae loquantur aetates Sophanem, et Aminiam, et Callimachum, et Cynaegirum, Medicorum in Graecia fulmina illa bellorum: non minus illo die quorumdam ex noſtris inclaruiſſe virtutem, omnium confeſſione monſtratur. Poſt timorem depoſitum calcatasque ruinas hoſtilium corporum, iuſto ſanguine miles etiam tum cruentus, ad Imperatoris tentoria congregatus, laudes ei perhibebat et gratias, quod ignoratus vbique dux eſſet an miles magis, tum ita rem proſpere geſſerat, vt caeſis Perſarum plus minusue duobus millibus et quingentis, LXX. caderent ſoli noſtrorum. Qui adpellans pleroſque nominatim, quos ſtabili mente aliquid clarum feciſſe ipſe arbiter perſpexit, naualibus donauit coronis, et ciuicis, et caſtrenſibus. Abunde ratus poſt haec proſperitates ſimiles aduentare, complures hoſtias Marti parabat vltori; et ex tauris pulcherrimis decem ad hoc perductis, nondum aris admoti voluntate ſua nouem procubuere triſtiſſimi: decimus vero qui diffractis vinculis lapſus, aegre reductus eſt, mactatus ominoſa ſigna monſtrauit. Quibus viſis exclamauit indignatus acriter Iulianus, Iouemque teſtatus eſt, nulla Marti iam ſacra facturum: nec reſecrauit, celeri morte praereptus.

VII. Digeſto itaque conſilio cum primatibus ſuper Cteſiphontis obſidio, itum eſt in voluntatem quorumdam, facinus audax et importunum eſſe noſcentium

tium id adgredi: quod et ciuitas ſitu ipſo inexpugna- A. C.
bilis defendebatur, et cum metuenda multitudine pro- 363.
tinus rex adfore credebatur. Vicit ſententia melior: cuius vtilitate Princeps ſollertiſſimus adprobata, Arinthaeum cum manu peditum expedita ad populandas regiones circumſitas miſit, armentis laetas et frugibus, hoſtes pari perſequuturum induſtria, quos diſpalatos nuper denſi tramites et latebrae texere notiſſimae: hinc opulenta. Sed ille auidae ſemper ad vlteriora cupiditatis, parui habitis vetantium dictis, et increpitis optimatibus, quod ob inertiam [otiique deſiderium amitti ſuaderent prope iam] parta regna Perſidis: flumine laeua relicto, infauſtis ductoribus praeuiis, mediterraneas vias arripere citato propoſuit gradu. Et tamquam funeſta face Bellonae ſubiectis ignibus exuri cunctas iuſſerat naues, praeter minores duodecim, quas profuturas pangendis pontibus diſpoſuit vehi carpentis: idque putabat vtiliter ordinaſſe, ne relicta claſſis vſui hoſtibus foret, aut certe, vt ab expeditionis primordio factum eſt, armatorum fere viginti millia in trahendis occuparentur iiſdem nauibus et regendis. Dein cum metuens ſibi quiſque muſſaret, monſtraretque perſpicua veritas, quod repulſus forſitan ariditate vel altitudine montium, ad aquas redire non poterit miles, tortique perfugae aperte faterentur ſe fefelliſſe, concurſu maximo exſtingui iuſſae ſunt flammae. Et quoniam ignis auctus immaniter pleraſque conſumpſit, XII. tantummodo naues potuerunt intactae ſeruari, quae vt poſſint cuſtodiri diſcretae ſunt. Hoc caſu claſſe cum non oporteret abolita, Iulianus conſociato fretus exercitu, cum armatorum nulli per diuerſa diſtringerentur, numero potior ad interiora tendebat, alimenta adfatim opulentis ſuggerentibus locis. Quo cognito, hoſtes vt inedia nos cruciarent, herbas cum adultis ſegetibus incenderunt: et conflagratione procedere vetiti, ſtatiuis caſtris dum

A. C. 363. flammae ſeneſcerent tenebamur. Inſultanteſque nobis longius Perſae, nunc de induſtria ſe diffundebant, aliquoties confertius reſiſtentes: vt procul conſpicantibus viderentur adueniſſe iam regis auxilia, ideoque eos aeſtimaremus erupiſſe ad audaces excurſus et inſolita tentamenta. Maerebat tamen ob haec Imperator et miles, quod nec contabulandi pontis erat facultas, amiſſis nauibus temere, nec occurri poterat hoſtis aduenticii motibus, quem adeſſe coruſcus nitor indicabat armorum, arte pro ſingulis membris inflexus. Hisque accedebat aliud haud exiguum malum: quod nec adminicula quae praeſtolabamur cum Arſace et noſtris ducibus, adparebant, ob cauſas impedita praedictas.

VIII. Has ob res vt ſolaretur anxios milites Princeps, captiuos graciles ſuapte natura, vt paene ſunt Perſae, et macie iam confectos iuſſit in medium duci: noſtroſque reſpiciens, *En*, inquit, *quos Martia iſta pectora viros exiſtimant, deformes illuuie capellas et taetras, vtque crebri docuerunt euentus, antequam manus conferant, abiectis armis vertentes ſemet in fugam.* Quibus dictis, remotiſque captiuis, ſuper rerum ſumma conſultabatur. Et multis vltro citroque dictitatis, cum reuerti debere per loca qua venimus, plebs vociferaretur imprudens: reſiſtebat intentius Princeps, multis cum eo nequaquam fieri poſſe monſtrantibus per effuſam planitiem pabulo abſumpto et frugibus, vicorumque reliquiis exuſtorum inopia ſqualentibus vltima: quodque liquentibus iam brumae pruinis omne immaduerat ſolum, et ruptis riparum terminis aucti inhorruere torrentes. Eo etiam ad difficultatem accedente negotii, quod per eas terras vapore ſideris caleſcentes, muſcarum et culicum multitudine referta ſunt omnia, earumque volatu dies et aſtrorum noctu micantium facies obumbratur. Et cum nihil humani proficerent ſenſus, diu fluctuantes et dubii, exſtructis aris caeſisque hoſtiis conſulta numinum

minum ſcitabamur: vtrum nos per Aſſyriam reuerti A. C. cenſerent, an praeter radices montium lenius gradien- 363. tes, Chiliocomum prope Corduenam ſitam ex improviſo vaſtare: quorum neutrum extis inſpectis confore dicebatur. Sedit tamen ſententia, vt omni ſpe meliorum ſucciſa Corduenam arriperemus: et XVI. Kal. Iulias promotis iam ſignis, progreſſo imperatore cum lucis exordio, fumus vel vis quaedam turbinata pulveris adparebat: vt opinari daretur aſinorum eſſe greges agreſtium, quorum multitudo in tractibus eſt illis innumera, ideo ſimul incedens, vt conſtipatione denſa feroces leonum fruſtrentur adſultus. Quidam arbitrabantur Sacenae duces aduentare iam noſtros, rumoribus percitos, quod Imperator Cteſiphonta magnis viribus oppugnaret: nonnulli Perſas nobis viantibus incubuiſſe firmabant. Ideo inter haec ita ambigua ne quid aduerſum accideret, reuocantibus agmina claſſicis, in valle graminea prope riuum, multiplicato ſcutorum ordine in orbiculatam figuram metatis tutius quieuimus caſtris. Nec enim adusque veſperam aëre concreto diſcerni potuit, quidnam eſſet quod diu ſqualidius videbatur.

AMMIANI
MARCELLINI
RERVM GESTARVM
LIBER XXV.

Perſae Romanos iter facientes adorti, fortiter reprimuntur. C. I. *Inopia frumenti et pabuli premitur exercitus: Iulianus terretur oſtentis.* II. *Imperator, dum ad repellendos Perſas, qui vndique inſtabant, omiſſa lorica temere ſe proeliis inſerit, haſta vulneratur, ac in tabernaculum refertur.* III. *Romanis hinc victoribus, inde fuſis, Iulianus in tentorio iacens, circumſtantes alloquitur ac poſt epotam frigidam moritur.* IV. *Virtutes eius ac vitia, forma corporis et ſtatura.* V. *Iouianus, primicerius domeſticorum protectorum, tumultuarie eligitur imperator.* VI. *Romanos ex Perſide redire properantes, procedentesque, crebris proeliis laceſſunt Perſae et Saraceni, ac magno cum detrimento repelluntur.* VII. *Fame et inopia ſuorum adductus Iouianus A. pacem cum Sapore neceſſariam, ſed turpiſſimam facit, traditis. V. regionibus cum Niſibi et Singara.* VIII. *Romani fluuio Tigri tranſito, poſt diuturnam et maximam cibariorum inopiam fortiter toleratam, tandem in Meſopotamiam perueniunt. Iouianus A. res Illyrici atque Galliarum vtcumque ordinat.* IX. *Bineſes nobilis Perſa Niſibin vrbem inexpugnabilem, nomine Saporis a Iouiano recipit: oppidani inuiti patria excedere, et Amidam migrare compulſi. V. regiones cum vrbe Singara et XVI. caſtellis ex pacto Perſis optimatibus adſignantur.* X. *Iouianus metu rerum nouarum per Syriam, Ciliciam, Cappadociam et Galatiam celeriter itinere facto, Ancyrae cum Varroniano filio infante conſulatum init ac mox Dadaſtanae repentina morte fungitur.* XI.

A. C. 363. Et hanc quidem noctem nullo ſiderum fulgore ſplendentem, vt ſolet in arduis rebus et dubiis, exegimus, nec ſedere quoquam auſo nec flectere in quietem

tem lumina prae timore. Vbi vero primum dies in- A. C. claruit, radiantes loricae limbis circumdatae ferreis, 363. et coruſci thoraces longe proſpecti, adeſſe regis copias indicabant. Hocque viſo accenſum, properantem congredi militem dirimente fluuio breui prohibuit Imperator: et non procul a vallo ipſo inter excurſatores noſtros et Perſicos proelio acri conſerto, Machamaeus cecidit ductor vnius agminis noſtri. Cui propugnaturus Maurus frater, dux poſtea Phoenices, cum germani trucidaſſet interfectorem, obuivm quemque perterrens, infirmatus et ipſe humerum telo, palleſcentem morte propinqua Machamaeum extrahere pugna viribus valuit magnis. Et cum fatiſcerent vix toleranda aeſtuum magnitudine crebrisque congreſſibus partes, ad vltimum hoſtiles turmae graui ſunt repulſa diſcuſſae. Hinc recedentibus nobis longius, Saraceni noſtrorum metu peditum repedare compulſi, paullo poſtea innexi Perſarum multitudine tutius irruebant, Romana impedimenta rapturi: verum viſo Imperatore ad alas ſubſidiarias reuerterunt. Qua ex regione profecti ad Hucumbra nomine villam peruenimus: vbi per biduum omnibus ad eſum congruis, et ſatietate quaeſita frumenti vltra ſpem recreati diſceſſimus: et confeſtim, abſque his quae tempus vehi permiſit, reliqua flammis exuſta ſunt. Poſtridie exercitu ſedatius procedente, extremos qui eo die forte cogendorum agminum officia ſuſtinebant, nec opinantes Perſae adorti, negotio leui interfeciſſent, ni proximus equitatus noſter hoc ocius intellecto, per patulas valles late diffuſus tantam molem diſcriminis, vulneratis qui ſuperuenerant, repuliſſet. In hac cecidit pugna Adaces nobilis ſatrapa, legatus quondam ad Conſtantium Principem miſſus, ac benigne ſuſceptus: cuius exuuiis interfector Iuliano oblatis, remuneratus eſt vt decebat. Eodem die Tertiacorum equeſtris numerus a legionibus incuſa-

A. C. incuſatus eſt, quod cum ipſae hoſtium aduerſas ir-
363. rumperent acies, illi paullatim dilapſi, alacritatem paene totius minuiſſent exercitus. Vnde ad indignationem iuſtam Imperator erectus, ademptis ſignis haſtisque diffractis, omnes eos qui fugiſſe arguebantur, inter impedimenta et ſarcinas et captiuos agere iter impoſuit, ductore eorum, qui ſolus fortiter decertarat, aliae turmae adpoſito, cuius tribunus turpiter proelium deſeruiſſe conuincebatur. Abiecti ſunt autem ſacramento etiam alii quatuor ob flagitium ſimile vexillationum tribuni: hoc enim correctionis moderamine leniori, impendentium conſideratione difficultatum contentus eſt Imperator. Progreſſi itaque LXX. ſtadia attenuata rerum omnium copia, herbis frumentisque crematis, ex flammis ipſis raptas fruges et pabula, vt quiſque vehere potuit conſeruauit. Hoc etiam loco relicto, cum ad tractum Maranga adpellatum omnis veniſſet exercitus, prope lucis confinia immenſa Perſarum adparuit multitudo, cum Merene equeſtris magiſtro militiae, filiisque regis duobus, et optimatibus plurimis. Erant autem omnes cateruae ferratae, ita per ſingula membra denſis laminis tectae, vt iuncturae rigentes compagibus artuum conuenirent: humanorumque vultuum ſimulacra ita capitibus diligenter apta, vt imbracteatis corporibus ſolidis, ibi tantum incidentia tela poſſint haerere, qua per cauernas minutas et orbibus oculorum adfixas parcius viſitur, vel per ſupremitates narium anguſti ſpiritus emittuntur. Quorum pars contis dimicatura ſtabat immobilis, vt retinaculis aereis fixam exiſtimares: iuxtaque ſagittarii (cuius artis fiducia ab incunabulis ipſis gens praeualuit maxima) tendebant diuaricatis brachiis flexiles arcus, vt nerui mammas praeſtringerent dexteras, ſpicula ſiniſtris manibus cohaererent: ſummaque peritia digitorum pulſibus argutum ſonantes arundines euolabant, vulnera perniciosa portantes. Poſt hos elephan-

elephantorum fulgentium formidandam ſpeciem, et truculentos hiatus vix mentes pauidae perferebant: ad quorum ſtridorem odoremque et inſuetum adſpectum magis equi terrebantur. Quibus inſidentes magiſtri, manubriatos cultros dexteris manibus illigatos geſtabant, acceptae apud Niſibin memores cladis: et ſi ferociens animal vires exſuperaſſet regentis, ne reuerſum per ſuos, vt tunc acciderat, colliſam ſterneret plebem, vertebram, quae caput a ceruice diſterminat, ictu maximo terebrabant. Exploratum eſt enim aliquando ab Haſdrubale Hannibalis fratre, ita citius vitam huiuſmodi adimi belluarum. Quibus non ſine magno horrore perſpectis, ſtipatus armatarum cohortium globis cum primatibus fidentiſſimus Imperator, vt flagitabat maior vis et atrocior, lunari acie ſinuatisque lateribus occurſuros hoſti manipulos inſtruebat. Et ne ſagittariorum procurſus noſtrorum cuneos diſiectaret, illatis concitatius ſignis ſpiculorum impetum fregit: datoque ad decernendum ſollemniter ſigno, denſati Romani pedites confertas hoſtium frontes niſu protruſerunt acerrimo. Et feruente certaminum mole, clypeorum ſonitus, et virorum armorumque lugubre ſibilantium fragor, nihil perpetiens iam remiſſum, campos cruore et corporum ſtrage contexit, effuſius cadentibus Perſis: quibus ſaepe languidis in conflictu, artius pes pede collatus grauiter obſiſtebat, pugnare fortiter eminus conſuetis, et ſi inclinatas ſuorum copias ſenſerint, cedendo in modum imbrium pone verſus directis ſagittis hoſtes a perſequendi fiducia deterrere. Pulſis igitur pondere magnarum virivm Parthis, miles ſolis curſu flammeo diu laxatus, ſigno in receptum dato, in tentoria repedat, ad audendum deinceps maiora ſublatus. In hoc proelio Perſarum maior vt dictum eſt adparuit ſtrages; noſtrorum admodum leuis. Eminuit tamen inter varios certami-

A. C. 363.

A. C. certaminum caſus Vetranionis mors viri pugnacis, qui
363. legionem Ziannorum regebat.

II. Poſt quae triduo indutiis deſtinato, dum ſuo quisque vulneri medetur vel proximi, commeatibus nos deſtitutos inedia cruciabat iam non ferenda: et quoniam frugibus exuſtis et pabulis, homines in diſcrimen vltimum venerant et iumenta, ex eo cibo quem animalia tribunorum vehebant et Comitum, imae quoque militum plebi penitus indigenti pars diſtributa eſt magna. Et Imperator, cui non cupediae ciborum ex regio more, ſed ſub columellis tabernaculi paruis cenaturo, pultis portio parabatur exigua, etiam munifici faſtidienda gregario, quidquid ad miniſteria poſtulabatur, per contubernia paupertina ſui ſecurus egeſſit. Ipſe autem ad ſollicitam ſuſpenſamque quietem paulliſper protractus, cum ſomno (vt ſolebat) depulſo, ad aemulationem Caeſaris Iulii quaedam ſub pellibus ſcribens, obſcuro noctis altitudine ſenſus cuiuſdam philoſophi teneretur, vidit ſqualidius, vt confeſſus eſt proximis, ſpeciem illam Genii publici, quam cum ad Auguſtum ſurgeret culmen conſpexit in Galliis, velata cum capite Cornucopia per aulaea triſtius diſcedentem. Et quamquam ad momentum haeſit ſtupore defixus, omni tamen ſuperior metu, ventura decretis caeleſtibus commendabat: relictoque humi ſtrato cubili, adulta iam excitus nocte, et numinibus per ſacra depulſoria ſupplicans, flagrantiſſimam facem cadenti ſimilem viſam, aëris parte ſulcata euanuiſſe exiſtimauit: horroreque perfuſus eſt, ne ita aperte minax Martis adparuerit ſidus. Erat enim nitor igneus iſte, quem *διαΐσσοντα* nos adpellamus, nec cadens vmquam nec terram contingens. Corpora enim qui credit caelitus poſſe labi, profanus merito iudicatur et demens. Fit autem hic habitus modis compluribus, e quibus ſufficiet pauca monſtrare. Scintillas quidam putant ab aetherio cadentes vigore,

vigore, parumque porrectius tendere ſufficientes ex- A. C. ſtingui: vel certe radiorum flammas iniectas nubibus 363. denſis acri ſcintillare contactu: aut cum lumen aliquod cohaeſerit nubi. Id enim in ſtellae ſpeciem figuratum, decurrit quidem dum viribus ignium ſuſtentatur: amplitudine vero ſpatiorum exinanitum, in aërium ſoluitur corpus, ad ſubſtantiam migrans, cuius attritu incaluit nimio. Confeſtim itaque ante lucis primitias Etruſci haruſpices accerſiti, conſultique quid aſtri ſpecies portenderet noua, vitandum eſſe cautiſſime reſponderunt, ne quid tunc tentaretur: ex Tarquitianis libris, in titulo *De rebus diuinis* id relatum eſſe monſtrantes: quod face in caelo viſa committi proelium, vel ſimile quidquam non oportebit. Quo etiam id inter alia multa ſpernente, orabant haruſpices ſaltem aliquot horis profectionem differri: et ne hoc quidem ſunt adepti, Imperatore omni vaticinandi ſcientiae reluctante: ſed exorto iam die, promota ſunt caſtra.

III. Hinc nos egreſſos, Perſae cum ſaepe adflicti peditum ſtabiles pugnas horrerent, ſtructis inſidiis occulte comitabantur, altrinſecus viantes caterûas a celſis collibus explorando: vt id ſuſpicans miles adusque perpetuum diem nec vallum erigeret, nec ſudibus ſe communiret. Dumque teguntur firmiter latera, et exercitus pro locorum ſitu quadratis quidem ſed laxis incedit agminibus, inuaſa ſubito terga pone verſus arma cogentium Principi indicatur, etiam tum inermi ad ſpeculanda anteriora progreſſo. Qua concitus clade, oblitus loricae, ſcuto inter tumultum adrepto, properans vltimis ferre ſuppetias, reuocatur alio metu, qui etiam anteſignanos vnde diſceſſerat, paria perpeti nuntiabat. Quae dum ſine reſpectu periculi ſui redintegrare feſtinat, ex alia parte cataphractorum Parthicus globus centurias adoritur medias: ac ſiniſtro cornu inclinato acriter ſuperfuſus, faetorem ſtridoremque

A. C. remque elephantorum impatienter tolerantibus noſtris,
363. contis et multiplicatis miſſilibus decernebat. Verum Principe volitante inter prima diſcrimina proeliorum, exſiliuit noſtra ſuccinctior armatura auerſorumque Perſarum et belluarum ſuffragines concidebat et dorſa. Quos cum Iulianus cauendi immemor diffluxiſſe trepidos, elatis vociferando manibus aperte demonſtrans, irasque ſequentium excitans, ardenter effunderet ſemet in pugnam, clamabant hincinde candidati, quos diſiecerat terror, vt fugientium molem, tamquam ruinam male compoſiti culminis declinaret: et incertum ſubita equeſtris haſta cute brachii eius praeſtricta, coſtis perfoſſis haeſit in ima iecoris fibra. Quam dum auellere dextera manu conatur, acuto vtrimque ferro digitorum neruos ſenſit exciſos: et prouolutus iumento, praeſentiumque veloci concurſu relatus in caſtra, medicinae miniſteriis fouebatur. Moxque vbi lenito paulliſper dolore timere deſiit, magno ſpiritu contra exitium certans, arma poſcebat et equum: vt reuiſo proelio ſuorum fiduciam repararet, ac videretur ſui ſecurus alienae ſalutis ſollicitudine vehementer adſtringi: eo vigore, licet in negotio diſpari, quo Epaminondas ille dux inclytus, letaliter apud Mantineam ſaucius et reuectus ex acie, conquirebat ſollicite ſcutum. Quod cum vidiſſet propius, laetior vi vulneris interiit: et qui animam intrepidus amittebat, iacturam clypei formidauit. Sed cum vires parum ſufficerent voluntati, ſanguinisque profluuio vexaretur, manſit immobilis: ideo ſpe deinceps viuendi abſumpta, quod percunctando Phrygiam adpellari locum vbi ceciderat comperit. Hic enim obiturum ſe praeſcripta audierat ſorte. Reducto ad tentoria Principe, incredibile dictu eſt quanto ardore miles ad vindictam ira et dolore feruentior inuolabat, haſtas ad ſcuta concrepans; etiam mori ſi tuliſſet fors obſtinatus. Et quamuis offundebatur oculis altitudo pulueris, et

aeſtus

aeſtus caleſcens officeret alacritati membrorum; tamen velut exauctoratus amiſſo ductore, ſine parcimonia ruebat in ferrum. Contra animoſius Perſae ſagittarum volantium crebritate conſpectum ſui rapiebant oppoſitis: quos elephanti tardius praecedentes, magnitudine corporum criſtarumque horrore pauorem iumentis incutiebant et viris. Concurſus itaque armatorum, et cadentium gemitus, equorum flatus, tinnitus ferri procul audiebatur, quamdiu ſatietate vulnerum partibus feſſis, nox diremit certamina iam tenebroſa. Quinquaginta tum Perſarum optimates et ſatrapae cum plebe maxima ceciderunt, inter has turbas Merena et Nohodare potiſſimis ducibus interfectis. Obſtupeſcat magniloquentia vetuſtatis diuerſis in locis proelia xx. Marcelli: Sicinium Dentatum adiiciat, ornatum militarium multitudine coronarum: miretur ſuper his Sergium, qui vicies et ter vulneratus eſt in variis pugnis, vt fertur: cuius poſteritatis vltimus Catilina claras gloriarum adoreas ſempiternis maculis obumbrauit. Deformabat tamen triſtitia laetiores euentus. Dum haec poſt diſceſſum ducis vbique aguntur, exercitus cornu dextro defatigato, et Anatolio interfecto, qui tunc erat officiorum magiſter: Salluſtius praefectus actus in exitium praeceps, et opera ſui adparitoris ereptus; Sophorio amiſſo conſiliario qui ei aderat, caſu euaſit et fuga: quidamque milites per multa diſcrimina occupato caſtelli vicini praeſidio, poſt diem denique tertium iungi exercitui potuerunt. Quae dum ita aguntur, Iulianus in tabernaculo iacens circumſtantes adloquutus eſt demiſſos et triſtes: *Aduenit o! ſocii nunc abeundi tempus e vita impendio tempeſtiuum, quam repoſcenti naturae vt debitor bonae fidei redditurus exſulto: non vt quidam opinantur adflictus et maerens: philoſophorum ſententia generali perdoctus, quantum corpore ſit beatior animus, et contemplans quoties conditio melior a deteriore*

A. C. 363.

reperiri rectorem. Poſt haec placide dicta, familiares opes iunctioribus velut ſupremo diſtribuens ſtilo, Anatolium quaeſiuit officiorum magiſtrum: quem cum beatum fuiſſe Salluſtius reſpondiſſet praefectus, intellexit occiſum: acriterque amici caſum ingemuit, qui elate ante contempſerat ſuum. Et flentes inter haec omnes qui aderant, auctoritate integra etiam tum increpabat: humile eſſe, caelo ſideribusque conciliatum lugeri Principem dicens. Quibus ideo iam ſilentibus, ipſe cum Maximo et Priſco philoſophis ſuper animorum ſublimitate perplexius diſputans, hiante latius ſuffoſſi lateris vulnere, et ſpiritum tumore cohibente venarum, epota gelida aqua quam petiit, medio noctis horrore vita facilius eſt abſolutus, anno aetatis altero et triceſimo: natus apud Conſtantinopolim: a pueritia vſque parentis obitu deſtitutus Conſtantii, quem poſt fratris Conſtantini exceſſum inter complures alios turba conſumpſit imperii ſucceſſorum, et Baſilina matre, iam inde a maioribus nobili. A. C. 363.

IV. Vir profecto heroicis connumerandus ingeniis, claritudine rerum et coalita maieſtate conſpicuus. Cum enim ſint, vt ſapientes definiunt, virtutes quatuor praecipuae, temperantia, prudentia, iuſtitia, fortitudo, eisque accidentes extrinſecus aliae, ſcientia rei militaris, auctoritas, felicitas atque liberalitas: intento ſtudio coluit omnes vt ſingulas. Et primum ita inuiolata caſtitate enituit, vt poſt amiſſam coniugem nihil vmquam venereum agitaret: illud aduertens quod apud Platonem legitur, Sophoclem tragoediarum ſcriptorem aetate grandaeuum interrogatum, ecquid adhuc feminis miſceretur, negantem id adieciſſe, quod gauderet harum rerum amorem, vt rabioſum quemdam effugiſſe dominum et crudelem. Item vt hoc propoſitum validius confirmaret, recolebat ſaepe dictum lyrici Bacchylidis, quem legebat iucunde, id adſerentem, quod vt egregius pictor vultum ſpecio-

A. C. ſpecioſum effingit, ita pudicitia celſius conſurgentem
363. vitam exornat. Quam labem in adulto robore iuventutis ita caute vitauit, vt ne ſuſpicione quidem tenus libidinis vllius vel citerioris vitae miniſtris incuſaretur, vt ſaepe contingit. Hoc autem temperantiae genus creſcebat in maius, iuuante parcimonia ciborum et ſomni, quibus domi foriſque tenacius vtebatur. Namque in pace victus eius menſura atque tenuitas erat recte noſcentibus admiranda, velut ad pallium mox reuerſuri: per varios autem procinctus, ſtans interdum more militiae cibum breuem vilemque ſumere viſebatur. Vbi vero exigua dormiendi quiete recreaſſet corpus laboribus induratum, expergefactus explorabat per ſemetipſum vigiliarum vices et ſtationum, poſt haec ſerias ad artes confugiens doctrinarum. Et ſi nocturna lumina inter quae lucubrabat, potuiſſent voces vllae teſtari, profecto oſtenderant, inter hunc et quoſdam Principes multum intereſſe, quem norant voluptatibus ne ad neceſſitatem quidem indulſiſſe naturae. Dein prudentiae eius indicia fuere vel plurima, e quibus explicari ſufficiet pauca. Armatae rei ſcientiſſimus, et togatae: ciuilitati admodum ſtudens, tantum ſibi arrogans, quantum a contemptu et inſolentia diſtare exiſtimabat: virtute ſenior quam aetate: ſtudioſus cognitionum omnivm, et indeclinabilis aliquoties iudex: cenſor moribus regendis acerrimus, placidus, opum contemptor, mortalia cuncta deſpiciens: poſtremo id praedicabat, *Turpe eſſe ſapienti, cum habeat animum, captare laudes ex corpore.* Quibus autem iuſtitiae inclaruit bonis, multa ſignificant: primo, quod erat pro rerum et hominum diſtinctione ſine crudelitate terribilis: deinde, quod paucorum diſcrimine vitia cohibebat: tum autem, quod minabatur ferro potius quam vtebatur. Poſtremo, vt multa praeteream, conſtat eum in apertos aliquos inimicos inſidiatores ſuos ita conſurrexiſſe mitiſſi-

mitiſſime, vt poenarum aſperitatem genuina lenitudine caſtigaret. Fortitudinem certaminum crebritas, vſusque bellorum oſtendit, et patientia frigorum immanium, et feruoris quoque. Corporis munus a milite, ab imperatore vero animi poſcitur. Ipſe trucem hoſtem ictu confecit audacter congreſſus, ac noſtros cedentes obiecto pectore ſuo aliquoties cohibuit ſolus: regnaque furentium Germanorum excidens, et in puluere vaporato Perſidis, augebat fiduciam militis dimicans inter primos. Caſtrenſium negotiorum ſcientiam plura declarant et nota: ciuitatum oppugnationes et caſtellorum inter ipſos diſcriminum vertices, acies figura multiformi compoſitae, ſalubriter et caute caſtra metata, praetenturae ſtationesque agrariae tutis rationibus ordinatae. Auctoritas adeo valuit, vt dilectus artiſſime dum timetur, ac ſi periculorum ſocius et laborum, et inter concertationes acerrimas animaduerti iuberet in deſides; et Caeſar adhuc, ſine ſtipendio regeret militem feris adpoſitum gentibus, vt dudum eſt dictum; alloquutusque tumentes armatos, diſceſſurum ad vitam minaretur priuatam, ni tumultuari deſiſterent. Denique id pro multis noſſe ſufficiet: exhortatum eum ſimplici concione militem Gallicanum, pruinis adſuetum et Rheno, peragratis ſpatiis regionum extentis, per tepentem Aſſyriam aduſque confinia traxiſſe Medorum. Felicitas ita eminuit, vt ipſis quodammodo ceruicibus fortunae aliquamdiu bonae gubernatricis euectus, victorioſis curſibus difficultates ſuperſtaret immenſas. Et poſtquam ex occidua plaga digreſſus eſt: quoad fuit in terris, quieuere nationes omnes immobiles, ac ſi quodam caduceo leniente mundana. Liberalitatis eius teſtimonia plurima ſunt et veriſſima: inter quae, indicta ſunt tributorum admodum leuia, coronarium indultum, remiſſa debita multa diuturnitate congeſta, aequata fiſci iurgia cum priuatis, vectigalia ciuitatibus reſtitu-

A. C. 363.

A. C. reſtituta cum fundis, abſque his, quos velut iure uendidere praeteritae poteſtates: quodque numquam augendae pecuniae cupidus fuit, quam cautius apud dominos ſeruari exiſtimabat, id aliquoties praedicans, *Alexandrum Magnum, vbi haberet theſauros interrogatum, apud amicos beniuole reſpondiſſe.* Digeſtis bonis quae ſcire potuimus, nunc ad explicanda eius vitia veniamus, licet dicta ſint carptim. Leuioris ingenii: verum hoc inſtituto rectiſſimo temperabat, emendari ſe, cum deuiaret a fruge bona, permittens. Linguae fuſioris et admodum raro ſilentis: praeſagiorum ſciſcitationi nimiae deditus, vt aequiperare videretur in hac parte principem Hadrianum: ſuperſtitioſus magis, quam ſacrorum legitimus obſeruator, innumeras ſine parcimonia pecudes mactans: vt aeſtimaretur, ſi reuertiſſet de Parthis, boues iam defuturos: Marci illius ſimilis Caeſaris, in quem id accepimus dictum: *οἱ λευκοὶ βόες Μάρκῳ τῷ Καίσαρι. ἂν σὺ νικήσῃς, ἡμεῖς ἀπωλόμεθα.* Vulgi plauſibus laetus, laudum etiam ex minimis rebus intemperans adpetitor, popularitatis cupiditate cum indignis loqui ſaepe adfectans. Verum tamen cum haec eſſent, aeſtimari poterat, vt ipſe aiebat, vetus illa iuſtitia, quam offenſam vitiis hominum Aratus extollit in caelum, eo imperante rediſſe rurſus ad terras, ni quaedam ad arbitrium agens, interdum oſtenderet ſe diſſimilem ſui. Namque et iura condidit non moleſta, abſolute quaedam iubentia fieri vel arcentia, praeter pauca. Inter quae erat illud inclemens, quod docere vetuit magiſtros rhetoricos et grammaticos Chriſtianos, ni tranſiſſent ad numinum cultum. Illud quoque itidem parum ferendum, quod municipalium ordinum coetibus patiebatur iniuſte quoſdam adnecti, vel peregrinos, vel ab iis conſortiis priuilegiis aut origine longe diſcretos. Figura talis vtique membrorum. Mediocris erat ſtaturae, capillis tamquam pexiſſet mollibus, hirſuta

363.

hirſuta barba in acutum deſinente veſtitus, venuſtate oculorum micantium flagrans, qui mentis eius anguſtias indicabant, ſuperciliis decoris, et naſo rectiſſimo, ore paullo maiore, labro inferiore demiſſo; opima et incurua ceruice, humeris vaſtis et latis, ab ipſo capite vſque vnguium ſummitates liniamentorum recta compage, vnde viribus valebat et curſu. Et quoniam eum obtrectatores nouos bellorum tumultus ad perniciem rei communis inſimulant concitaſſe: ſciant docente veritate perſpicue, non Iulianum, ſed Conſtantium ardores Parthicos ſuccendiſſe, cum Metrodori mendaciis auidius adquieſcit, vt dudum retulimus plene. Vnde caeſi ad internecionem exercitus noſtri, capti militares aliquoties numeri, vrbes exciſae, rapta munimenta vel diruta, prouinciae grauibus impenſis exhauſtae: et ad effectum tendentibus minis cuncta petebantur a Perſis aduſque Bithynos et littora Propontidis. At in Galliis bellorum tenore gliſcente, diffuſis per noſtra Germanis, iamque Alpibus ad vaſtandam Italiam perrumpendis, multa et nefanda perpeſſis hominibus, nihil praeter lacrimas ſupererat et terrores: vbi et praeteritorum recordatio erat acerba, et exſpectatio triſtior impendentium. Quae omnia iuuenis iſte ad occiduam plagam ſpecie Caeſaris miſſus, regesque pro mancipiis agitans ignobilibus, cuncta paene mira dictu celeritate correxit. Vtque Orientem pari ſtudio recrearat, adortus eſt Perſas, triumphum exinde relaturus et cognomentum, ſi conſiliis eius et factis illuſtribus decreta caeleſtia congruiſſent. Et cum ſciamus experimento, adeo quoſdam ruere improuidos, vt bella interdum victi, et naufragi repetant maria et ad difficultates redeant quibus ſuccubuere ſaepiſſime, ſunt qui reprehendant paria repetiſſe Principem vbique victorem. A. C. 363.

V. Nec fuit poſt haec lamentis aut fletibus locus. Corpore enim curato pro copia rerum et temporis,

A. C. 363. vt vbi olim ipſe ſtatuerat conderetur: principio lucis ſequutae, quae erat quintum Kal. Iulias, hoſtibus ex omni latere circumfuſis, collecti duces exercitus, advocatisque legionum principiis et turmarum, ſuper creando Principe conſultabant. Diſciſſique ſtudiis turbulentis, Arinthaeus, et Victor, et e palatio Conſtantii reſidui, de parte ſua quemdam habilem ſcrutabantur: contra Neuita, et Dagalaiphus, proceresque Gallorum, virum talem ex commilitio ſuo quaeritabant. Quae dum ambiguntur, nulla variante ſententia, itum eſt voluntate omnium in Salluſtium: eoque cauſante morbos et ſenectutem, honoratior aliquis miles aduertens deſtinatius reluctantem: *Et quid ageretis*, ait, *ſi illud bellum vobis curandum commiſiſſet abſens, vt ſaepe factum eſt, Imperator? nonne poſthabitis caeteris militem inſtantibus aerumnis eriperetis? Id nunc agite: et ſi Meſopotamiam videre licuerit, vtriuſque exercitus conſociata ſuffragia legitimum Principem declarabunt.* Inter has exiguas ad tantam rem moras, nondum penſatis ſententiis, tumultuantibus paucis, vt in rebus extremis ſaepe eſt factum, Iouianus eligitur Imperator, domeſticorum ordinis primus, paternis meritis mediocriter commendabilis. Erat enim Varroniani notiſſimi comitis filius, haud dudum poſt depoſitum militiae munus ad tranquilliora vitae digreſſi. Et confeſtim indumentis circumdatus principalibus, ſubitoque productus e tabernaculo, per agmina iam diſcurrebat proficiſci parantia. Et quoniam acies aduſque lapidem quartum porrigebatur, anteſignani quoſdam clamare Iouianum audientes Auguſtum, eadem multo magis ſonabant: gentilitate enim prope perciti nominis, quod vna littera diſcernebat, Iulianum recreatum arbitrati ſunt deduci magnis fauoribus, vt ſolebat. Verum cum incuruus ille viſus et longior aduentaret, ſuſpicati quod acciderat, in lacrimas effuſi ſunt omnes et luctum.

Quod

Quod ſi grauis quidam aequitatis ſpectator in vltimo A. C.
rerum ſpiritu factum criminatur improuide: nauti- 363.
cos idem iuſtius incuſabit, amiſſo perito nauigandi magiſtro, ſaeuientibus flabris et mari, quod clauos regendae nauis cuilibet periculi ſocio commiſerunt. His ita caeco quodam iudicio fortunae peractis, Iouianorum ſignifer, quos Varronianus rexerat dudum, cum nouo diffidens Principe, etiam tum priuato, vt patris eius obtrectator immoderatus, periculum ex inimico metuens iam communia ſupergreſſo, diſceſſit ad Perſas: ac data dicendi copia quae ſciret, docet Saporem iam propinquantem, exſtincto, quem verebatur, turbine concitato calonum ad vmbram imperii Iouianum adhuc protectorem adſcitum, inertem quemdam et mollem. Hoc ille audito, quod ſemper trepidis votis expetebat, et inopina proſperitate elatus, multitudine ex regio equitatu adiuncta iis qui dimicauere nobiſcum, celeri diſpoſuit gradu agminis noſtri inuadi terga poſtremi.

VI. Quae dum vltro citroque ordinantur, hoſtiis pro Iouiano extiſque inſpectis pronuntiatum eſt, eum omnia perditurum, ſi intra vallum remanſiſſet vt cogitabat: ſuperiorem vero fore, profectum. Proinde egredi iam coeptantes adoriuntur nos elephantis praeviis Perſae: ad quorum fremitum inceſſumque terribilem equis inter initia turbatis, et viris, Iouiani et Herculiani occiſis belluis paucis, cataphractis equitibus acriter reſtiterunt. Deinde legiones Iouiorum atque Victorum laborantibus ſuis ferentes auxilium, elephantos duos ſtrauerunt cum hoſtium plebe non parva: et in laeuo proelio viri periere fortiſſimi, Iulianus, et Macrobius, et Maximus legionum tribuni, quae tunc primas exercitus obtinebant. Hisque ſepultis vt rerum anguſtiae permiſerunt: prope confinia noctis cum ad caſtellum Sumere nomine citis paſſibus tenderemus, iacens Anatolii corpus eſt agnitum, quod

 tumul-

A. C. 363. tumultuaria opera terrae mandatum eſt. Hic et milites ſexaginta cum palatinis recepimus, quos in munimentum Vaccatum confugiſſe retulimus. Sequuto deinde die pro captu locorum reperta in valle caſtra ponuntur, velut murali ambitu circumclauſa, praeter vnum exitum eumdemque patentem, vndique in modum mucronum praeacutis ſudibus fixis. Hocque viſo, e ſaltibus nos hoſtes diuerſitate telorum, ac verbis turpibus inceſſebant, vt perfidos et lectiſſimi Principis peremptores: audierant enim ipſi quoque referentibus transfugis, rumore iactato incerto, Iulianum telo cecidiſſe Romano. Auſi denique inter haec equitum cunei, porta perrupta praetoria, prope ipſum tabernaculum Principis aduenire: occiſis multis ſuorum et vulneratis, vi repulſi ſunt magna. Egreſſi exinde, proxima nocte Charcham occupauimus locum: ideo tuti, quod riparum aggeribus humana manu deſtructis, ne Saraceni deinceps Aſſyriam perſultarent, noſtrorum agmina nullus vt ante vexabat. Cumque his Kal. Iuliis ſtadiis xxx. confectis, ciuitatem nomine Duram aduentaremus, fatigatis iumentis, vectores eorum nouiſſimi pedibus incedentes, a Saracena multitudine circumſaepti protinus interiſſent, ni expeditiores turmae noſtrorum opem laborantibus attuliſſent. Hos autem Saracenos ideo patiebamur infeſtos, quod ſalaria muneraque plurima a Iuliano ad ſimilitudinem praeteriti temporis accipere vetiti, queſtique apud eum, ſolum audierant, Imperatorem bellicoſum et vigilantem ferrum habere, non aurum. In hoc loco Perſarum obſtinatione tritum eſt quadriduum. Nam progredientes nos ſequebantur crebris laceſſitionibus retrahentes: cum ſtaremus vt pugnaturi, gradum ſenſim referentes, moris diuturnis excruciabant. Iamque (vt ſolent extrema metuentibus etiam ficta placere) fama circumlata, fines haud procul limitum eſſe noſtrorum, exercitus vociferans immodeſte, dari

ſibi

ſibi copiam tranſeundi Tigridis flagitabat. Quibus A. C. oppoſitus cum rectoribus Imperator, tumentemque 363. iam canis exortu ſideris amnem oſtendens, ne ſe periculoſis committerent gurgitibus exorabat: nandi imperitos adſerens eſſe complures, ſimulque adiiciens, hoſtiles manus hincinde margines ſuperfuſi fluminis occupaſſe. Sed cum haec ſaepe congeminando refragaretur in caſſum, milesque conclamans magno contentionis fragore minaretur extrema, id imperatur aegerrime, vt miſti cum Arctois Sarmatis Galli amnem primi omnium penetrarent: vt his magnitudine fluentorum abreptis, reſiduorum pertinacia frangeretur; aut ſi id perfeciſſent innocui, tranſitus fidentior tentaretur. Electique ſunt ad id negotium habiles, qui maxima prae caeteris flumina tranſineare in regionibus genuinis a prima pueritia ſunt inſtituti: et cum latendi copiam nocturna quies daret, tamquam e tranſenna ſimul emiſſi, ſpe citius ripas occupauere contrarias: Perſarumque conculcatis pluribus et truncatis, quos loca ſeruare diſpoſitos ſecuritas placido vinxerat ſomno, efficacis audaciae ſignum elatis manibus contortisque ſagulis oſtendebant. Hoc longe conſpecto, ardens ad tranſitum miles ea mora tantummodo tenebatur, quod vtribus e caeſorum animalium coriis coagmentare pontes architecti promittebant.

VII. Quae dum vanis conatibus agitantur, rex Sapor et procul abſens, et cum prope veniſſet, exploratorum perfugarumque veris vocibus docebatur fortia facta noſtrorum, foedas ſuorum ſtrages, et elephantos, quot numquam rex ante meminerat, interfectos: exercitumque Romanum continuis laboribus induratum, poſt caſum glorioſi rectoris non ſaluti ſuae, vt memorabat, conſulere, ſed vindictae, difficultatemque rerum inſtantium aut victoria ſumma, aut morte memorabili finiturum. Ob quae reputabat multa et formidanda: diffuſum abunde militem per prouin-

A. C. prouincias, leui teſſera colligi poſſe: expertus et ſciens 363. populum ſuum poſt amiſſam maximam plebem vltimis terroribus deformatum: ſimul comperiens in Meſopotamia relictum haud multo minorem exercitum. Quae ſuper omnia, hebetarunt eius anxiam mentem vno parique natatu quingenti viri transgreſſi tumidum flumen incolumes, cuſtodibusque confoſſis, reliquos conſortes ſuos ad ſimilem fiduciam concitantes. Haec inter cum neque pontes compaginari paterentur vndae torrentes, et abſumptis omnibus quae mandi poterant vtilibus, exacto miſerabiliter biduo: furebat inedia iraque percitus miles, ferro properans, quam fame, ignauiſſimo genere mortis, abſumi. Erat tamen pro nobis aeternum Dei caeleſtis numen: et Perſae praeter ſperata priores, ſuper fundanda pace oratores Surenam et optimatem alium mittunt, animos ipſi quoque deſpondentes, quos omnibus paene proeliis pars Romana ſuperior grauius quaſſabat indies. Conditiones autem ferebant difficiles et perplexas, fingentes humanorum reſpectu reliquias exercitus redire ſinere clementiſſimum regem, quae iubet ſi impleuerit cum primatibus Caeſar. Contra hos cum Salluſtio praefecto mittitur Arinthaeus: et dum deliberatur examinatius quid fieri deberet, dies quatuor ſunt euoluti inedia cruciabiles, et omni ſupplicio triſtiores. Quo temporis ſpatio antequam hi mitterentur ſi exabuſus Princeps paullatim terris hoſtilibus exceſſiſſet, profecto veniſſet ad praeſidia Corduenae, vberis regionis et noſtrae, ex eo loco in quo haec agebantur centeſimo lapide diſparatae. Petebat autem rex obſtinatius, vt ipſe aiebat, ſua dudum a Maximiano erepta: vt docebat autem negotium, pro redemptione noſtra, quinque regiones Tranſtigritanas: Arzanenam, et Moxoenam, et Zabdicenam, itidemque Rehimenam, et Corduenam, cum caſtellis quindecim, et Niſibin, et Singaram, et caſtra Maurorum, munimentum

mentum perquam opportunum. Et cum pugnari decies expediret, ne horum quidquam dederetur: adulatorum globus inſtabat timido Principi, Procopii metuendum ſubferens nomen: eumque adfirmans, niſi rediret, cognito Iuliani interitu, cum intacto milite quem regebat, nouas res nullo renitente facile moliturum. Hac perniciosa verborum ille adſiduitate nimia ſuccenſus, ſine cunctatione tradidit omnia quae petebantur: difficile hoc adeptus vt Niſibis et Singara ſine incolis tranſirent in iura Perſarum, a munimentis vero alienandis reuerti ad noſtra praeſidia Romani permitterentur. Quibus exitiale aliud acceſſit et impium, ne poſt haec ita compoſita, Arſaci poſcenti contra Perſas ferretur auxilium, amico nobis ſemper et fido. Quod ratione gemina cogitatum eſt, vt puniretur homo, qui Chiliocomum mandatu vaſtauerat Principis, et remaneret occaſio, per quam ſubinde licenter inuaderetur Armenia. Vnde poſtea contigit, vt viuus caperetur idem Arſaces, et Armeniae maximum latus Medis conterminans, et Artaxata inter diſſenſiones et turbamenta raperent Parthi. Quo ignobili decreto firmato, ne quid committeretur per indutias contrarium pactis, obſidatus ſpecie viri celebres altrinſecus dantur Remora, et Victor ex parte noſtrorum, et Bellouaedius, inſignium numerorum tribuni: ex parte vero diuerſa Bineſes e numero nobilium optimatum, tresque alii ſatrapae non obſcuri. Foederata itaque pace annorum triginta, eaque iurisiurandi religionibus conſecrata, reuerſi itineribus aliis, quoniam loca contigua flumini vt confragoſa vitabantur et aſpera, potus inopia premebamur et cibi. A. C. 363.

VIII. Et pax ſpecie humanitatis indulta, in perniciem eſt verſa multorum: qui fame aduſque ſpiritum lacerati poſtremum, ideoque latenter progreſſi; aut imperitia nandi gurgite fluminis adhauriebantur:

aut

A. C. 363. aut ſi vndarum vi ſuperata venirent ad ripas, a Saracenis vel Perſis (quos, vt diximus paullo ante, exturbauere Germani) caedebantur vt pecora, vel longius amandati ſunt venumdandi. Vbi vero tranſeundi amnis aperte ſignum dedere buccinae concrepantes, immane quo quantoque ardore temere rapiendo momenta periculorum, ſemet quiſque reliquis omnibus anteponens, vitare multa et terribilia feſtinabat: et pars cratibus temere textis iumenta retinentes hincinde natantia; alii ſuperſidentes vtribus, quidam diuerſa in neceſſitatis abrupto verſantes, vndarum occurſantium fluctus obliquis meatibus penetrabant. Imperator ipſe breuibus lembis, quos poſt exuſtam claſſem docuimus remanſiſſe, cum paucis tranſuectus, eadem nauigia vltro citroque diſcurrere ſtatuit, dum omnes conueheremur. Tandemque vniuerſi praeter merſos ad vlteriores venimus margines, fauore ſuperi numinis diſcrimine per difficiles caſus extracti. Dum nos pendentium aerumnarum opprimit timor, compertum eſt procurſatorum indicio, Perſas pontem iungere procul e noſtro conſpectu, vt poſt firmatam pacem et foedera ſopitis belli turbinibus, incurioſius gradientes aegros, et animalia peterent diu defatigata: verum cum ſe proditos aduertiſſent, a conatu nefario deſtiterunt. Hac etiam ſuſpicione iam liberi, properantesque itineribus magnis, prope Hatram venimus, vetus oppidum in media ſolitudine poſitum, olimque deſertum: quod dirueudum adorti temporibus variis Traianus et Seuerus principes bellicoſi, cum exercitibus paene deleti ſunt, vt in eorum actibus has quoque digeſſimus partes. Vnde cognito per porrectam planitiem aduſque lapidem ſeptuageſimum in regionibus aridis nec aquam inuenire poſſe praeter ſalſam et faetidam, nec ad victum aliquid niſi abrotonum, et abſinthium, et dracontium, aliaque herbarum genera triſtiſſima: vaſa quae portabantur, aquis impleta ſunt dulci-

dulcibus: et mactatis camelis iumentisque aliis, ali- A. C.
menta quaeſita ſunt licet noxia. Et via ſex dierum 363.
emenſa, cum ne gramina quidem inuenirentur, ſolatia neceſſitatis extremae: dux Meſopotamiae Caſſianus, et tribunus Mauricius pridem ob hoc miſſus, ad Vr nomine Perſicum venere caſtellum, cibos ferentes ex his, quos relictus cum Procopio et Sebaſtiano exercitus parcius victitans conſeruarat. Hinc Procopius alter notarius, et Memoridus militaris tribunus, ad tractus Illyricos mittuntur et Galliarum, nuntiaturi Iuliani mortem, et Iouianum poſt eius obitum ad culmen auguſtum euectum. Quibus mandauerat Princeps, vt Lucillianum ſocerum ſuum, poſt depoſitum militiae munus digreſſum ad otium, morantemque eo tempore apud Sirmium, oblatis magiſterii equitum et peditum codicillis, quos iiſdem tradiderat, properare Mediolanum vrgerent, res firmaturum ancipites: et quod magis metuebatur, ſi caſus noui quidam exſurgerent, opponendum. Quibus ſecretiores addiderat litteras, Lucillianum itidem monens, vt quoſdam lectos exploratae induſtriae fideique duceret ſecum: adminiculis eorum vſurus pro incidentium captu negotiorum. Prudentique conſilio Malarichum ex familiaribus negotiis agentem etiam tum in Italia, miſſis inſignibus Iouino iuſſit ſuccedere armorum magiſtro per Gallias, gemina vtilitate praeſpeculata: vt et dux meriti celſioris, ideoque ſuſpectus abiret e medio; et homo inferioris ſpei ad ſublimiora prouectus, auctoris ſui nutantem adhuc ſtatum ſtudio fundaret ingenti. Iuſſum eſt autem ad implenda haec perrecturis, extollere ſeriem geſtorum in melius, et rumores quaqua irent verbis diffundere, concinentibus procinctum Parthicum exitu proſpero terminatum: additisque feſtinando itineri noctibus, prouinciarum militiaeque rectoribus inſinuare noui Principis ſcripta, omniumque ſententiis occultius ſciſcitatis remeare velociter

A. C. lociter cum reſponſis, vt comperto quid in longinquis
363. agatur, principatus corroborandi matura conſilia quaerantur et cauta. Hos tabellarios fama praegrediens, index triſtiorum caſuum velociſſima, per prouincias volitabat et gentes; maximeque omnium Niſibenos acerbo dolore perculſit, cum vrbem Sapori deditam comperiſſent: cuius iram metuebant et ſimultates, recolentes quae adſidue pertulerit funera, eam ſaepius oppugnare conatus. Conſtabat enim orbem Eoum in ditionem potuiſſe tranſire Perſidis, niſi haec ciuitas habili ſitu et moenium magnitudine reſtitiſſet. Miſeri tamen licet maiore venturi pauore conſtringerentur, ſpe tamen ſuſtentari potuerunt exigua: hac ſcilicet, velut ſuopte motu, vel exoratus eorum precibus Imperator, eodem ſtatu retinebit vrbem, Orientis firmiſſimum clauſtrum. Dum geſtorum ſeriem vbique rumores diffunditant varii, in exercitu abſumptis commeatibus paucis quos aduectos praediximus, in corpora ſua neceſſitas erat humana vertenda, ni iumentorum caro caeſorum aliquatenus perduraſſet: vnde effectum eſt, vt et armorum pleraque proiicerentur et ſarcinarum. Adeo enim atroci tabuimus fame, vt ſi vſquam modius vnus farinae fuiſſet repertus (quod raro contigerat) aureis decem mutaretur vt minus. Profecti exinde Thilſaphata venimus, vbi Sebaſtianus atque Procopius cum tribunis principiisque militum ſibi ad tuendam Meſopotamiam commiſſorum, vt poſcebat ſollemnitas, occurrerunt: et ſequebantur benigne ſuſcepti. Poſt quae itinere feſtinato, Niſibi cupide viſa, extra vrbem ſtatiua caſtra poſuit Princeps: rogatuſque enixe precante multiplici plebe, vt ingreſſus, palatium more ſuccederet Principum; pertinaciter reluctatus eſt, erubeſcens agente ſe intra muros, vrbem inexpugnabilem iratis hoſtibus tradi. Ibi tunc veſpera tenebrante, raptus a cena Iouianus, primus inter notarios omnes, quem in obſidione ciuitatis

Maioza-

Maiozamalchae per cuniculum docuimus euaſiſſe cum A. C.
aliis, ductusque ad deuium locum, et praeceps actus 363.
in puteum ſiccum, obrutus eſt ſaxorum multitudine ſuperiecta: hanc profecto ob cauſam, quod Iuliano perempto, ipſe quoque nominatus a paucis vt imperio dignus, nec poſt creatum Iouianum egit modeſte: ſed ſuſurrans ſuper negotio quaedam audiebatur, inuitabatque ad conuiuia ſubinde militares.

IX. Poſtridie Bineſes vnus ex Perſis, quem inter alios excellere diximus, mandata regis complere feſtinans, promiſſa flagitabat inſtanter: et Principe permittente Romano ciuitatem ingreſſus, gentis ſuae ſignum ab arce extulit, ſubmigrationem e patria ciuibus nuntians luctuoſam. Et vertere ſolum extemplo omnes praecepti, manus tendentes orabant, ne imponeretur ſibi neceſſitas abſcedendi, ad defendendos penates ſe ſolos ſufficere ſine alimentis publicis adfirmantes et milite, ſatis confiſi adfuturam iuſtitiam pro genitali ſede dimicaturis, vt experti ſunt ſaepe. Et haec quidem ſuppliciter ordo et populus precabatur: ſed ventis loquebantur incaſſum, Imperatore, vt fingebat alia metuens, periurii piacula declinante. Tum Sabinus fortuna et genere inter municipes clarus, ore volubili replicabat, Conſtantium immani crudeſcente bellorum materia ſuperatum a Perſis interdum, deductumque poſtremo per fugam cum paucis ad Hibitam ſtationem intutam, panis fruſto vixiſſe precario, ab anu quadam agreſti porrecto, nihil tamen ad diem perdidiſſe ſupremum: et Iouianum inter exordia principatus prouinciarum muro ceſſiſſe, cuius obice iam inde a vetuſtate innoxiae permanſerunt. Cumque nihil promoueretur, iurisiurandi religionem Principe deſtinatius praetendente: cum oblatam ei coronam aliquamdiu recuſans, coactus denique ſuſcepiſſet, Silvanus quidam cauſarum defenſor confidentius exclamauit. *Ita*, inquit, *Imperator a ciuitatibus reſiduis*

A. C. 363. *duis coroneris.* Quo verbo exaſperatus, intra triduum omnes iuſſit excedere moenibus, deteſtantes rerum praeſentium ſtatum. Adpoſitis itaque compulſoribus, mortem ſi qui diſtulerint egredi minitantibus, moenia permiſta ſunt lamentis et luctu: et per omnia ciuitatis membra vna vox cunctorum erat gementium, cum laceraret crines matrona exſul fuganda laribus, in quibus nata erat et educata: orbataque mater liberis vel coniuge viduata, procul ab eorum manibus pelleretur: et turba flebilis poſtes penatium amplexa vel limina lacrimabat. Exin variae complentur viae, qua quiſque poterat dilabentium. Properando enim multi furabantur opes proprias, quas vehi poſſe credebant, contempta reliqua ſupellectili pretioſa et multa: hanc enim reliquerunt paenuria iumentorum. Tu hoc loco fortuna orbis Romani merito incuſaris, quae difflantibus procellis remp. excuſſa regimenta perito rei gerendae ductori, conſummando iuueni porrexiſti: quem nullis ante actae vitae inſignibus in huiuſmodi negotiis cognitum, nec vituperari eſt aequum nec laudari. Illud tamen ad medullas vſque bonorum peruenit: quod dum extimeſcit aemulum poteſtatis, dumque in animo per Gallias et Illyricum verſat, quoſdam ſaepe ſublimiora coeptaſſe, famam aduentus ſui praeuenire feſtinans, indignum imperio facinus amictu periurii fugiendi commiſit, Niſibi prodita: quae iam inde a Mithridatici regni temporibus, ne Oriens a Perſis occuparetur, viribus reſtitit maximis. Numquam enim ab vrbis ortu inveniri poteſt annalibus replicatis, vt arbitror, terrarum pars vlla noſtrarum ab Imperatore vel Conſule hoſti conceſſa: ſed ne ob recepta quidem quae direpta ſunt, verum ob amplificata regna triumphalis gloria fuiſſe delata. Vnde P. Scipioni ob recuperatas Hiſpanias, Fuluio Capua poſt diuturna certamina ſuperata, et Opimio poſt diuerſos exitus proeliorum, Fregel-

Fregellanis tunc interneciuis hoſtibus ad deditionem compulſis, triumphi ſunt denegati. Id etiam memoriae nos veteres docent, in extremis caſibus icta cum dedecore foedera, poſtquam partes verbis iurauere conceptis, repetitione bellorum illico diſſoluta: vt temporibus priſcis apud Furcas Caudinas ſub iugum legionibus miſſis in Samnio, et per Albinum in Numidia ſceleſte pace cogitata, et auctore turpiter pactionis feſtinatae Mancino dedito Numantinis. Proinde extractis ciuibus, et vrbe tradita, miſſoque tribuno Conſtantio, qui munimenta praeſidiaria cum regionibus, Perſicis optimatibus adſignaret: cum Iuliani ſupremis Procopius mittitur, ea, vt ſuperſtes ille mandarat, humaturus in ſuburbano Tarſenſi. Qui ad exſequendum profectus, confeſtim corpore ſepulto diſceſſit, nec inueniri vſquam potuit ſtudio quaeſitus ingenti, niſi quod multo poſtea apud Conſtantinopolim viſus eſt ſubito purpuratus. A. C. 363.

X. His hoc modo peractis, diſcurſisque itineribus, Antiochiam venimus, vbi per continuos dies velut offenſo numine multa viſebantur et dira: quorum euentus fore luctificos gnari rerum prodigialium praecinebant. Nam et Maximiani ſtatua Caeſaris quae locata eſt in veſtibulo regiae, amiſit repente ſphaeram aeream, formatam in ſpeciem poli, quam geſtabat: et cum horrendo ſtridore ſonuerunt in conſiſtorio trabes: et viſa ſunt interdiu ſidera cometarum, ſuper quorum natura ratiocinantes phyſici variant. Quidam enim eos hoc nomine ideo exiſtimant adpellari, quod tortos ignes ſpargunt vt crines, in vnum ſtellis multiplicibus congregatis. Alii eos arbitrantur ex halitu ſicciore terrarum igneſcere, paullatim in ſublimiora ſurgente. Quidam currentes radios ſolis, denſiore nube obiecta digredi ad inferiora prohibitos, ſplendore infuſo corpori craſſo, lucem velut ſtellis diſtinctam mortali conſpectu monſtrare. Sedit quorumdam

A. C. rumdam opinioni, hanc ſpeciem tunc adparere, cum
363. erecta ſolito celſius nubes aeternorum ignium vicinitate colluceat: vel certe ſtellas eſſe quaſdam caeteris ſimiles, quarum ortus obitusque quibus ſint temporibus praeſtituti, humanis mentibus ignorari. Plura alia de cometis apud peritos mundanae rationis ſunt lecta: quae digerere nunc vetat aliorſum oratio properans. Moratum paulliſper Antiochiae Principem, curarumque ponderibus diuerſis adflictum, exeundi mira cupiditas agitabat: proinde nec iumento parcens nec militi, flagrante hieme inde profectus, ſignis vt dictum eſt vetantibus plurimis, Tarſum vrbem Cilicum nobilem introiit, cuius originem docuimus ſupra. Exindeque egredi nimium properans, exornari ſepulcrum ſtatuit Iuliani, in pomoerio ſitum itineris, quod ad Tauri montis anguſtias ducit: cuius ſuprema et cineres, ſi qui tunc iuſte conſuleret, non Cydnus videre deberet, quamuis gratiſſimus amnis et liquidus: ſed ad perpetuandam gloriam recte factorum praeterlambere Tiberis interſecans vrbem aeternam, diuorumque veterum monumenta praeſtringens. Deinde Tarſo profectus, extentis itineribus venit oppidum Cappadociae Tyana: vbi ei reuerſi Procopius notarius et Memoridus tribunus occurrunt, geſtorumque aperiunt textum, hinc vt ordo poſcebat exorſi, quod Lucillianus Mediolanum ingreſſus cum Seniaucho et Valentiniano tribunis quos duxerat ſecum, cognito quod Malarichus recuſauit ſuſcipere magiſterivm, effuſo curſu petierat Remos. Et tamquam in alto gentis ſilentio, extra calcem vt dicitur procurrebat: et intempeſtiue parum etiam tum firmatis omnibus ex actuario ratiociniis ſcrutandis incubuit: qui fraudum conſcius et noxarum, ad militaria ſigna confugit: finxitque Iuliano ſuperſtite in res nouas quemdam medium ſurrexiſſe: cuius fallaciis turbo militaris acerrime concitus Lucillianum et Seniauchum occidit.

dit. Valentinianum enim paullo poſtea Principem, A. C. 364.
trepidum et quo confugeret ambigentem, Primitiuus hoſpes tutius amandarat. His ita triſtibus laetum alivd addebatur, miſſos a Iouino milites aduentare, quos capita ſcholarum ordo caſtrenſis adpellat, nuntiantes aequo animo Iouiani imperium amplecti exercitum Gallicanum. Quibus compertis, Valentiniano qui cum iiſdem redierat, regenda ſcutariorum ſecunda committitur ſchola, et Vitalianus domeſticorum conſortio iungitur, Erulorum e numero miles, qui multo poſtea auctus Comitis dignitate, male rem per Illyricum geſſit: confeſtimque mittitur in Gallias Arinthaeus, ferens litteras ad Iouinum, vt conſtanter ageret ſuum obtinens locum: eique mandatum eſt, vt animaduerteretur in concitorem tumultus, auctoresque ſeditionis ad comitatum vincti tranſmitterentur. Poſt quae vt videbatur expedire diſpoſita, apud Aſpuna Galatiae municipium breue Gallicani milites viſi Principi, ingreſſique conſiſtorium, poſt audita gratanter quae pertulerant, munerati redire iubentur ad ſigna. Et cum introiſſet Ancyram Imperator, paratis ad pompam pro tempore neceſſariis, conſulatum iniit adhibito in ſocietatem trabeae Varroniano filio ſuo admodum paruulo: cuius vagitus, pertinaciter reluctantis ne in curuli ſella veheretur ex more, id quod mox accidit portendebat. Hinc quoque Iouianum celeri gradu praeſcriptus vitae finiendae dies exegit. Cum enim veniſſet Dadaſtanam, qui locus Bithyniam diſtinguit et Galatas, exanimatus inuentus eſt nocte: ſuper cuius obitu dubietates emerſere complures. Fertur enim recenti calce cubiculi illiti ferre odorem noxium nequiuiſſe, vel extuberato capite periiſſe ſuccenſione prunarum immenſa, aut certe ex colluuione ciborum auida cruditate diſtentus. Deceſſit autem anno triceſimo aetatis et tertio. Cumque huic et Aemiliano Scipioni vitae exitus ſimilis eueniſſet, ſuper neutrius

trius

A. C. 364. trius morte quaeſtionem comperimus agitatam. Incedebat autem motu corporis graui, vultu laetiſſimo, oculis caeſiis, vaſta proceritate et ardua, adeo vt diu nullum indumentum regium ad menſuram eius aptum inueniretur. Et aemulari malebat Conſtantium, agens ſeria quaedam aliquoties poſt meridiem: iocarique palam cum proximis adſuetus. Chriſtianae legis idem ſtudioſus, et nonnumquam honorificus, mediocriter eruditus, magisque beniuolus, et perpenſius, vt adparebat ex paucis quos promouerat, iudices electurus: edax tamen, et vino Venerique indulgens, quae vitia imperiali verecundia forſitan correxiſſet. Dicebatur autem Varronianus pater eius monitu cuiuſdam ſomnii dudum praeſciſſe quod euenit, idque duobus amicis commiſiſſe fidiſſimis, illo adiecto, quod ipſi quoque deferretur trabea conſularis. Sed impetrato vno, adipiſci non potuit aliud. Audita enim filii celſiore fortuna, antequam eum videret, fatali praeuentus eſt morte. Et quia huic nomini ampliſſimum magiſtratum portendi, per quietem praedictum eſt ſeni: Varronianus nepos eius infans etiam tum, cum Iouiano patre declaratus eſt, vt ſupra retulimus, conſul.

AMMIANI

AMMIANI
MARCELLINI
RERVM GESTARVM
LIBER XXVI.

Valentiniano, ſcholae ſecundae ſcutariorum tribuno, communi magiſtratuum ciuilium et militarium conſenſu, Nicaeae abſenti defertur imperium: et de ratione biſſexti. C. I. *Valentinianus cum Ancyra euocatus Nicaeam celeriter veniſſet, vna omnium voce iterum eligitur imperator, purpuraque et diademate ornatus, Auguſtusque adpellatus, militem adloquitur.* II. *de Aproniani praefectura vrbana Romae.* III. *Valentinianus Valentem fratrem ſuum Nicomediae tribunum ſtabuli; ac mox apud Conſtantinopolim in Hebdomo, conſentiente exercitu, conſortem imperii conſtituit.* IV. *Imperatores ambo comites et militares numeros inter ſe partiuntur; et paullo poſt alter Mediolani, alter Conſtantinopoli I. conſulatum ineunt. Alamanni Gallias vaſtant; Procopius in Oriente res nouas molitur.* V. *Patria et genus, mores, ac dignitates Procopii; deque eius ſub Iouiano latebra: et qua ratione Conſtantinopoli imperator ſit adpellatus.* VI. *Procopius Thracias ſine ſanguine in ſuam poteſtatem redigit, et equites peditesque per Thraciam iter facientes, promiſſis in verba ſua adigit, nec non Iouios et Victores, a Valente aduerſus ſe miſſos, ſibi oratione iungit.* VII. *Nicaea et Chalcedone obſidione liberatis, Bithynia in ditionem Procopii redigitur: et mox Cyzico expugnato Helleſpontus.* VIII. *Procopius in Bithynia, in Lycia, et Phrygia a ſuis deſertus, et viuus Valenti traditus, capite truncatur.* IX. *Marcellus protector, eius cognatus, et multi Procopianarum partium ſupplicio capitis adfecti.* X.

Dictis impenſiore cura rerum ordinibus adusque A. C. memoriae confinia propioris, conuenerat iam 364. referre a notioribus pedem, vt et pericula declinen-

 tur

A. C. tur veritati ſaepe contigua, et examinatores contexen-
364. di operis deinde non perferamus intempeſtiuos, ſtrepentes vt laeſos, ſi praeteritum ſit quod loquutus eſt Imperator in cena, vel omiſſum quam ob cauſam gregarii milites coërciti ſunt apud ſigna, et quod non decuerat in deſcriptione multiplici regionum, ſuper exiguis ſilere caſtellis: quodque cunctorum nomina, qui ad vrbani praetoris officium conuenere, non ſunt expreſſa: et ſimilia plurima praeceptis hiſtoriae diſſonantia, diſcurrere per negotiorum celſitudines adſuetae, non humilium minutias indagare cauſarum: quas ſi ſeitari voluerit quiſpiam, indiuidua illa corpuſcula volitantia per inane, atomos vt nos adpellamus, numerari poſſe ſperabit. Haec quidam veterum formidantes, cognitiones actuum variorum ſtilis vberibus explicatas non edidere ſuperſtites, vt in quadam ad Cornelium Nepotem epiſtola Tullius quoque teſtis reuerendus adfirmat. Proinde inſcitia vulgari contempta, ad reſidua narranda pergamus. Hac volubilium caſuum diritate exitu luctuoſo finita, obituque interuallato breui tempore Principum, corpore curato defuncti, miſſoque Conſtantinopolim vt inter Auguſtorum reliquias conderetur, progreſſo Nicaeam verſus exercitu, quae in Bithynia mater eſt vrbium, poteſtatum ciuilium militiaeque rectores magnitudine curarum adſtricti communium, interque eos quidam ſpe vana ſufflati, moderatorem quaeritabant diu exploratum et grauem. Et rumore tenus obſcuris paucorum ſuſurris nomen praeſtringebatur Equitii, ſcholae primae ſcutariorum etiam tum tribuni: qui cum potiorum auctoritate diſplicuiſſet, vt aſper et ſubagreſtis; translata eſt ſuffragatio leuis in Ianuarium Iouiani adfinem, curantem ſummitatem neceſſitatum caſtrenſium per Illyricum. Quo itidem ſpreto, quia procul iacebat: vt aptus ad id quod quaerebatur atque conueniens, Valentinianus nulla diſcordante ſententia,

tia, numinis adſpiratione caeleſtis electus eſt: agens ſcholam ſcutariorum ſecundam, relictusque apud Ancyram, poſtea ſequuturus, vt ordinatum eſt. Et quia nullo renitente hoc e rep. videbatur, miſſis qui eum venire ocius admonerent, diebus decem nullus imperii tenuit gubernacula: quod tunc eueniſſe, extis Romae inſpectis haruſpex edixerat Marcus. Inter haec tamen ne quid nouaretur contrarium placitis, neve armatorum mobilitas ſaepe verſabilis in praeſentium quemdam inclinaret arbitrium, attente prouidebat Equitius, et cum eo Leo, adhuc ſub Dagalaipho magiſtro equitum rationes numerorum militarium tractans, exitialis poſtea magiſter officiorum, exercitus vniuerſi iudicium, quantum facere nitique poterant, vt Pannonii fautoresque Principis deſignati firmantes. Qui cum veniſſet accitus, implendique negotii praeſagiis, vt opinari dabatur, vel ſomniorum adſiduitate, nec videri die ſecundo, nec prodire in medium voluit, biſſextum vitans Februarii menſis tunc illuceſcens, quod aliquoties rei Romanae fuiſſe dignorat infauſtum: cuius notitiam certam deſignabo. Spatium anni vertentis id eſſe periti mundani motus et ſiderum definiunt veteres, inter quos Menon, et Euctemon, et Hipparchus, et Archimedes excellunt, cum ſol perenni rerum ſublimium lege polo percurſo ſignifero, quem Zodiacum ſermo Graecus adpellat, trecentis et ſexaginta quinque diebus emenſis et noctibus, ad eumdem redierit cardinem: vt verbo tenus, ſi a ſecunda particula elatus arietis, ad eam dimenſione redierit terminata. Sed anni interuallum veriſſimum memoratis diebus et horis ſex aduſque meridiem concluditur plenam: annique ſequentis erit poſt horam ſextam initium porrectum ad veſperam. Tertius a prima vigilia ſumens exordium, ad horam noctis extenditur ſextam. Quartus a medio noctis aduſque claram trahitur lucem. Ne igitur haec computatio va-

A. C. 364.

A. C. riantibus annorum principiis: et quodam poſt horam
364. ſextam diei, alio poſt ſextam excurſa nocturnam, ſcientiam omnem ſqualida diuerſitate confundat, et autumnalis menſis inueniatur quandoque vernalis: placuit ſenas illas horas, quae quadriennio viginti colliguntur atque quatuor, in vnius diei noctisque adiectae tranſire menſuram. Hocque alte conſiderato, eruditis concinentibus multis effectum eſt, vt ad vnum diſtinctumque exitum circumuerſio curſus annui reuoluta, nec vaga ſit nec incerta, nulloque errore deinceps obumbrata ratio caeleſtis adpareat, et menſes tempora retineant praeſtituta. Haec nondum extentis fuſius regnis, diu ignorauere Romani, perque ſaecula multa obſcuris difficultatibus implicati, tunc magis errorum profunda caligine fluctuabant, cum in ſacerdotes poteſtatem tranſtuliſſent intercalandi: qui licenter gratificantes publicanorum vel litigantium commodis, ad arbitrium ſuum ſubtrahebant tempora vel augebant. Hocque ex coepto emerſerunt alia plurima quae fallebant, quorum meminiſſe nunc ſuperuacuum puto. Quibus abolitis, Octauianus Auguſtus Graecos ſequutus, hanc inconſtantiam correcta turbatione compoſuit, ſpatiis duodecim menſium et ſex horarum magna deliberatione collectis: per quae duodecim ſiderum domicilia ſol diſcurrens motibus ſempiternis, anni totius interualla concludit. Quam rationem biſſexti probatam, etiam victura cum ſaeculis Roma adiumento numinis diuini fundauit. Proinde pergamus ad reliqua.

II. Elapſo die parum apto ad inchoandas rerum magnitudines, vt quidam exiſtimant, propinquante iam veſpera monitu praefecti Salluſtii ſub exitii denuntiatione ſtatutum eſt prompta conſenſione cunctorum, ne potioris quiſquam auctoritatis, vel ſuſpectus altiora conari, procederet poſtridie mane. Cumque multorum taedio, quos votorum inanitas cruciabat,

tandem

tandem finita nocte lux aduenisset: in vnum quaeſito milite omni, progreſſus Valentinianus in campum, permiſſusque tribunal adſcendere celſius ſtructum, comitiorum ſpecie, voluntate praeſentium ſecundiſſima, vt vir ſerius, rector pronuntiatur imperii. Mox principali habitu circumdatus et corona, Auguſtusque nuncupatus cum laudibus amplis, quas nouitatis potuit excitare dulcedo, praemeditata dicere iam parabat. Eoque vt expeditius loqueretur brachium exſertante, obmurmuratio grauis exoritur, concrepantibus centuriis et manipulis, cohortiumque omnium plebe vrgentium deſtinate, confeſtim Imperatorem alterum declarari. Quod licet nonnulli exiſtimarunt paucis corruptis ad gratiam fieri deſpectorum: ex eo tamen id fruſtra creditum videbatur, quod non emercati ſed conſoni totius multitudinis paria volentis clamores audiebantur, documento recenti fragilitatem pertimeſcentis ſublimium fortunarum. Dein ex ſuſurris immaniter ſtrepentis exercitus cieri tumultus violentior adparebat, et confidentia militis erumpentis interdum ad perniciosa facinora timebatur. Quod Valentinianus magis prae cunctis ne fieret extimeſcens, elata proſpere dextera vi Principis fiducia pleni, auſus increpare quoſdam vt ſeditioſos et pertinaces, cogitata nullis interpellantibus abſoluebat. *Exſulto, prouinciarum fortiſſimi defenſores, et prae me fero, ſemperque laturus ſum, nec ſperanti, nec adpetenti moderamina orbis Romani mihi, vt potiſſimo omnium, veſtras detuliſſe virtutes. Quod erat igitur in manu poſitum veſtra, nondum electo imperii formatore, vtiliter et glorioſe compleſtis, adſcito in honorum verticem eo, quem ab ineunte adoleſcentia ad hanc vſque aetatis maturitatem ſplendide integreque vixiſſe experiundo cognoſcitis. Proinde pacatis auribus accipite quaeſo ſimplicioribus verbis, quod conducere arbitror in commune. Adhiberi oportere in omnes caſus ſocia poteſta-*

A. C. 364.

A. C. *poteſtate collegam, contemplatione poſcente multiplici*
364. *nec ambigo, nec repugno, curarum aceruos et mutationes varias accidentium ipſe quoque vt homo formidans: ſed ſtudendum eſt concordiae viribus totis, per quam res quoque minimae conualeſcunt: quod impetrabitur facile, ſi patientia veſtra cum aequitate conſentiens, id mihi quod mearum eſt partium conceſſerit libens. Dabit enim (vt ſpero) fortuna conſiliorum adiutrix bonorum, quantum efficere et conſequi poſſum diligenter ſcrutantibus temperatum. Vt enim ſapientes definiunt, non modo in imperio, vbi pericula maxima ſunt et creberrima, verum etiam in priuatis quotidianisque rationibus, alienum ad amicitiam, cum iudicauerit quiſquam prudens, adiungere ſibi debebit, non cum adiunxerit, iudicare. Haec cum ſpe laetiorum polliceor: vos firmitatem factorum retinentes et fidem, dum hiberna patitur quies, animorum reparate vigorem atque membrorum, ob nuncupationem auguſtam debita protinus accepturi.* Finita oratione, quam auctoritas erexerat inopina, flexit Imperator in ſuam ſententiam vniuerſos: conſiliique eius viam ſequuti qui paullo ante flagrantiſſimis vocibus aliud poſtulabant, circumſaeptum aquilis et vexillis, agminibusque diuerſorum ordinum ambitioſe ſtipatum, iamque terribilem duxerunt in regiam.

III. Dum haec in Oriente volubiles fatorum explicant ſortes, Apronianus regens vrbem aeternam, iudex integer et ſeuerus, inter curarum praecipua, quibus haec praefectura ſaepe ſollicitatur, id primum opera curabat enixa, vt veneficos qui tunc rareſcebant, captos, poſtque agitatas quaeſtiones nocuiſſe quibuſdam apertiſſime confutatos, indicatis conſciis morte multaret, atque ita paucorum diſcrimine reliquos ſi qui laterent formidine parium exturbaret. Haec egiſſe ideo efficaciter fertur, quod Iuliani promotus arbitrio agentis etiam tum per Syrias, in itinere vnum amiſe-

rat oculum: ſuſpicatuſque artibus ſe nefariis adpeti- A. C.
tum, iuſto quidem ſed inuſitato dolore haec et alia 364.
magna quaeritabat induſtria. Vnde quibuſdam atrox viſus eſt, in amphitheatrali curriculo vndatim coëunte aliquoties plebe, cauſas diſpiciens criminum maximorum. Denique poſt huiuſmodi vindicata complura, Hilarinum aurigam conuictum atque confeſſum, vixdum pubeſcentem filium ſuum venefico tradidiſſe, docendum ſecretiora quaedam legibus interdicta, vt nullo conſcio adminiculis iuuaretur internis, capitali animaduerſione damnauit: qui laxius retinente carnifice, ſubito lapſus confugit ad ritus Chriſtiani ſacrarium, abſtractusque exinde illico abſciſſa ceruice conſumptus eſt. Verum haec ſimiliaque tum etiam vt coërcenda mox cauebantur, et nulli vel admodum pauci, in his verſati flagitiis, vigori publico inſultarunt: ſed tempore ſequuto, longaeua impunitas nutriuit immania, vſque eo graſſante licentia, vt imitatus Hilarinum quidam ſenator, ſeruumque ſuum modo non per ſyngrapham arcanis piacularibus inducendum commiſiſſe doctori malarum artium confutatus, ſupplicium redimeret opima mercede, vt crebrior fama vulgarat. Isque ipſe hoc genere quo iactum eſt abſolutus, cum vitae pudere deberet et culpae, non abolendae incubuit maculae: ſed tamquam inter multos probroſos ſolus vacuus ab omni delicto, equo phalerato inſidens diſcurrensque per ſilices, multa poſt ſe nunc vſque trahit agmina ſeruulorum, per nouum quoddam inſigne curioſius ſpectari adfectans: vt Duillium accepimus veterem, poſt glorioſa illa naualis rei certamina id ſibi ſumpſiſſe, vt tibicine lenius praecinente rediret ad ſua poſt cenam. Sub hoc tamen Aproniano ita iugiter copia neceſſariorum exuberauit, vt nulla ſaltem leuia murmura ſuper inopia victui congruentium orirentur: quod adſidue Romae contingit.

IV. At

A. C. 364. IV. At in Bithynia Valentinianus Princeps (vt praediximus) declaratus, dato in perendinum diem ſigno proficiſcendi, conuocatis primoribus, quaſi tota conſilia quam ſibi placentia ſequuturus, percunctabatur quemnam ad imperii conſortium oporteret adſumi: ſilentibuſque cunctis, Dagalaiphus tunc equeſtris militiae rector reſpondit fidentius: *Si tuos*, inquit, *amas*, *Imperator optime*, *habes fratrem; ſi rempublicam*, *quaere quem veſtias.* Quo dicto aſperatus ille, ſed tacitus et occultans quae cogitabat, Nicomediam itineribus citis ingreſſus Kal. Martiis, Valentem fratrem ſtabulo ſuo cum tribunatus dignitate praefecit. Indeque cum veniſſet Conſtantinopolim, multa ſecum ipſe diuoluens, et magnitudine vrgentium negotiorum iam ſe ſuperari conſiderans: nihil morandum ratus, quintum Kal. Aprilis productum eumdem Valentem in ſuburbanum, vniuerſorum ſententiis concinentibus (nec enim audebat quiſquam refragari) Auguſtum pronuntiauit: decoreque imperatorii cultus ornatum, et tempora diademate redimitum in eodem vehiculo ſecum reduxit: participem quidem legitimum poteſtatis, ſed in modum adparitoris morigerum, vt progrediens aperiet textus. Quibus ita nullo interturbante perfectis, conſtricti rapidis febribus Imperatores ambo diu, ſpe viuendi firmata, vt erant in inquirendis gnauiores quam in componendis, ſuſpectas morborum cauſas inueſtigandas acerrime Vrſatio officiorum magiſtro Delmatae crudo, et Iuuentio Siſciano quaeſtori tunc commiſerunt: vt loquebatur pertinax rumor, inuidiam cientes Iuliani memoriae principis, amicisque eius, tamquam clandeſtinis praeſtigiis laeſi. Sed hoc euanuit facile, ne verbo quidem tenus inſidiarum indicio vllo reperto. Hoc tempore velut per vniuerſum orbem Romanum bellicum canentibus buccinis, excitae gentes ſaeuiſſimae limites ſibi proximos perſultabant. Gallias Raetiasque ſimul Alaman-

Alamanni populabantur; Sarmatae Pannonias et Quadi; Picti, Saxoneſque et Scotti, et Atacotti Britannos aerumnis vexauere continuis; Auſtoriani Mauricaeque aliae gentes Africam ſolito acrius incurſabant; Thracias et diripiebant praedatorii globi Gothorum. Perſarum rex manus Armeniis iniectabat, eos ad ſuam ditionem ex integro vocare vi nimia properans, ſed iniuſte; cauſando quod poſt Iouiani exceſſum cum quo foedera firmarat et pacem, nihil obſtare debebit quo minus ea recuperaret, quae antea ad maiores ſuos pertinuiſſe monſtrabat. A. C. 365.

V. Acta igitur tranquillius hieme, concordiſſimi Principes, vnus nuncupatione praelatus, alter honore ſpecie tenus adiunctus, percurſis Thraciis Naeſſum aduenerunt: vbi in ſuburbano, quod adpellatum Mediana a ciuitate tertio lapide diſparatur, quaſi mox ſeparandi, partiti ſunt comites. Et Valentiniano quidem, cuius arbitrio res gerebatur, Iouinus euenit, dudum promotus a Iuliano per Gallias magiſter armorum, et Dagalaiphus, quem militiae rectorem prouexerat Iouianus: in Orientem vero ſecuturus Valentem ordinatus eſt Victor, ipſe quoque iudicio Principis antedicti prouectus, cui iunctus eſt Arinthaeus. Lupicinus enim pridem a Iouiano pari modo promotus magiſter equitum, partes tuebatur Eoas. Tunc et Equitius Illyriciano praeponitur exercitui, nondum magiſter, ſed comes: et Serenianus olim ſacramento digreſſus, recinctus eſt vt Pannonius, ſociatusque Valenti domeſticorum praefuit ſcholae. Quibus ita digeſtis, et militares partiti numeri. Et poſt haec cum ambo fratres Sirmium introiſſent, diuiſo palatio, vt potiori decuerat, Valentinianus Mediolanum, Conſtantinopolim Valens diſceſſit. Et Orientem quidem regebat poteſtate praefecti Salluſtius; Italiam vero cum Africa et Illyrico Mamertinus, et Gallias prouincias Germanianus. Agentes igitur in memoratis

A. C. moratis vrbibus Principes, ſumpſerunt primitus tra-
365. beas conſulares: omnisque hic annus diſpendiis gravibus rem Romanam adflixit. Alamanni enim perrupere Germaniae limites, hac ex cauſa ſolito infeſtius moti. Cum legatis eorum miſſis ad comitatum certa et praeſtituta ex more munera praeberi deberent, minora et vilia ſunt attributa: quae illi ſuſcepta, furenter agentes, vt indigniſſima proiecere. Tractatique aſperius ab Vrſacio tunc magiſtro officiorum, iracundo quodam et ſaeuo, regreſſi factumque exaggerantes, vt contumelioſe deſpectas gentes immaniſſimas concitarunt. Et circa id tempus, aut non multo poſterius, in Oriente Procopius in res ſurrexerat nouas: quae prope Kal. Nouembris venturo Valentiniano Pariſios, eodemque nuntiata ſunt die. Et Alamannis quidem occurſurum Dagalaiphum pergere mature praecepit: qui vaſtitatis propinquioribus locis longius diſceſſerant incruenti. Super adpetitu vero Procopii antequam adoleſceret reprimendo, curis diducebatur ambiguis, ea potiſſimum ratione ſollicitus, quod ignorabat, vtrum Valente ſuperſtite an exſtincto memoratus imperium adfectarat. Equitius enim relatione Antonii tribuni accepta, agentis in Dacia mediterranea militem, qui nihil praeter negotium ipſum auditum obſcure ſignificabat; ipſe quoque nondum liquida fide comperta, ſimplicibus verbis Principem geſtorum conſcium fecit. His cognitis Valentinianus eodem Equitio aucto magiſterii dignitate, repedare ad Illyricum deſtinabat, ne perſultatis Thraciis perduellis iam formidatus inuaderet hoſtili excurſu Pannonias. Documento enim recenti impendio terrebatur, reputans paullo ante Iulianum, contempto Imperatore bellorum ciuilium vbique victore, nec ſperatum ante nec exſpectatum, ab vrbe in vrbem incredibili velocitate tranſiſſe. Verum ardens ad redeundum eius impetus molliebatur conſiliis proximorum, ſuaden-

tium

tium et orantium, ne interneciua minantibus barbaris A. C. exponeret Gallias, neue hac cauſatione prouincias de- 365. ſereret egentes adminiculis magnis: iiſque legationes vrbium acceſſere nobilium, precantes ne in rebus duris et dubiis impropugnatas eas relinqueret, quas praeſens eripere poterit diſcriminibus maximis, metu ambitioſi nominis ſui Germanis incuſſo. Tandem denique vtilitate rei perpenſius excogitata, in multorum ſententias flexus, replicabat aliquoties, hoſtem ſuum fratrisque ſolius eſſe Procopium; Alamannos vero totius orbis Romani: ſtatuitque nuſquam interim extra confinia moueri Gallorum. Et aduſque Remos progreſſus, ſollicitusque ſuper Africa ne repente perrumperetur, Neotherium poſtea conſulem tunc notarium, ad eamdem tuendam ire diſpoſuit, et Maſaucionem domeſticum protectorem ea conſideratione, quod diu ſub patre Cretione quondam comite educatus, ſuſpecta nouerat loca; hiſque et ſcutarium adiunxit Gaudentium, olim ſibi cognitum et fidelem. Quia igitur vno eodemque tempore vtrobique turbines exarſere maeſtiſſimi, competenti loco ſingula digeremus, nunc partem in Oriente geſtorum, deinde bella barbarica narraturi: quoniam pleraque et in occidentali et in Eoo orbe iiſdem menſibus ſunt excitata: ne dum ex loco ſubinde ſaltuatim redire feſtinamus in locum, omnia confundentes, ſqualiditate maxima rerum ordines implicemus.

VI. Inſigni genere Procopius in Cilicia natus et educatus, ea conſideratione qua propinquitate Iulianum poſtea Principem contingebat, a primo gradu eluxit: et vt vita moribusque caſtigatior, licet occultus erat et taciturnus, notarius diu perſpicaciter militans et tribunus, iamque ſummatibus proximus: poſt Conſtantii obitum in rerum conuerſione velut Imperatoris cognatus altius anhelabat, adiunctus conſortio Comitum: et adparebat eum, ſi vmquam potuiſſet,

A. C. fore quietis publicae turbatorem. Hunc Iulianus Perſidem ingrediens, conſociato pari poteſtatis iure Se-
365. baſtiano, in Meſopotamia cum manu militum reliquerat valida: mandaratque, vt ſuſurrauit obſcurior fama (nemo enim dicti auctor exſtitit verus) pro cognitorum ageret textu, et ſi ſubſidia rei Romanae languiſſe ſenſiſſet, Imperatorem ipſe ſe prouideret ocius nuncupari. Qui iniuncta ciuiliter agens et caute, Iuliani letaliter vulnerati funus, et ad regenda communia comperit Iouianum euectum: falſoque rumore diſperſo, inter abeuntis anhelitus animae eumdem Iulianum vero mandaſſe, placere ſibi, Procopio clauos ſummae rei gerendae committi: veritus ne hac ex cauſa indemnatus occideretur, e medio ſe conſpectu diſcreuit, maxime poſt Iouiani territus necem notariorum omnium primi, quem Iuliano perempto veluti dignum imperio paucis militibus nominatum, nouaque exinde coeptare ſuſpectum, cruciabiliter didicerat interfectum. Et quia ſe quaeri induſtria didicerat magna, vitans grauioris inuidiae pondus, ad abdita longiusque remota diſceſſit. Cumque a Iouiano exploratius indagari latibula ſua ſentiret, et ferinae vitae iam fuiſſet pertaeſum: (quippe a celſiore ſtatu deiectus ad inferiora, etiam edendi paenuria in locis ſqualentibus ſtringebatur, hominumque egebat colloquiis) poſtremae neceſſitatis impulſu deuiis itineribus ad Chalcedonos agrum peruenit. Vbi, quoniam et illud firmius viſum eſt receptaculum, apud fidiſſimum amicorum deliteſcebat, Strategium quemdam ex palatino milite ſenatorem, Conſtantinopolim quantum fieri poterat clanculo ſaepe intermeans: vt indicio eiuſdem Strategii patuit, poſtquam ſaepius in factionis conſcios eſt inquiſitum. Ritu itaque ſollertiſſimi cuiuſdam ſpeculatoris, ignotus ob ſqualorum vultus et maciem rumuſculos colligebat tunc crebreſcentes, vt ſunt acerba ſemper inſtantia, incuſantium multo-

rum

rum Valentem, quaſi cupiditate aliena rapiendi ſuc- A. C.
cenſum. Cuius diritati adiectum erat incentiuum exi- 365.
tiale ſocer Petronius, ex praepoſito Martenſium militum promotus repentino ſaltu patricius, animo deformis et habitu: qui ad nudandos ſine diſcretione cunctos immaniter flagrans, nocentes pariter et inſontes poſt exquiſita tormenta quadrupli nexibus vinciebat, debita iam inde a temporibus principis Aureliani perſcrutans, et impendio maerens, ſi quemquam abſoluiſſet indemnem. Cuius morum intolerantiae haec quoque pernicies accedebat, quod cum ditaretur luctibus alienis erat inexorabilis et crudelis, et in rabido corde duriſſimus, nec reddendae nec accipiendae rationis vmquam capax: inuiſior Cleandro, quem agentem ſub Imperatore Commodo praefecturam, ſublata vecordia diuerſas legimus vexaſſe fortunas: et oneroſior Plautiano, qui praefectus itidem ſub Seuero, vltra mortale tumens cuncta confuderat, ni gladio periſſet vltore. Haec lacrimoſa, quae incitante Petronio ſub Valente clauſere multas paupertinas et nobiles domos, impendentiumque ſpes atrocior, prouincialium et militum paria gementium ſenſibus imis haerebant: et votis licet obſcuris et tacitis permutatio ſtatus praeſentis ope numinis ſummi, concordi gemitu poſcebatur. Quae Procopius latenter accipiens, arbitratusque vbi felicius acciderit fatum, negotio leui ad apicem ſummae poteſtatis adſumi, ſubſidebat vt praedatrix beſtia, viſo quod capi poterat protinus eruptura. Cui haec quae maturabat ardenti, fors hanc materiam dedit impendio tempeſtiuam. Conſumpta hieme feſtinans ad Syriam Valens, iamque fines Bithynorum ingreſſus, docetur relationibus ducum, gentem Gothorum ea tempeſtate intactam ideoque ſaeuiſſimam, conſpirantem in vnum ad peruadenda parari collimitia Thraciarum: hocque cognito, vt impraepedito ipſe pergeret quo tendebat, ſufficiens

 equitum

A. C. equitum adiumentum et peditum mitti iuſſit ad loca,
365. in quibus barbarici timebantur excurſus. Dimoto itaque longius Principe, Procopius aerumnis diuturnis attritus, et vel atrocem mortem clementiorem ratus malis quibus adflictabatur, aleam periculorum omnivm iecit abrupte: extremaque iam perpeti nequaquam timens, praeeunte perdita ratione facinus adoritur audaciſſimum, Diuitenſes Tungricanosque iuniores ad procinctum vrgentem per Thracias inter alios celerare diſpoſitos et Conſtantinopoli moraturos ſollemniter biduum, per quoſdam ex iiſdem numeris notos ſollicitare properans: quia cum omnibus loqui periculoſum erat et arduum, fidem paucorum elegit. Qui pellecti ſpe praemiorum ingentium, ſub conſecratione iurisiurandi promiſere ſe quae vellet cuncta facturos: fauorem quoque polliciti conturmalium, inter quos ipſi potiorem locum obtinebant in ſuadendo, ſtipendiis excellentes et meritis. Vtque condictum eſt, vbi excanduit radiis dies, idem Procopius diductus in cogitationes varias, Anaſtaſianas balneas petit, a ſorore Conſtantini cognominatas, vbi locata nouerat ſigna: doctusque per arcanorum conſcios omnes in eius ſtudium conſenſiſſe ſocietate coita nocturna, fide ſalutis data libenter admiſſus, conſtipatione vendibilium militum cum honore quidem ſed in modum tenebatur obſeſſi: qui vt praetoriani quondam poſt Pertinacis necem licitantem imperii praemia Iulianum ſuſceperant, ipſi quoque Procopium infauſti dominatus exordia molientem, attenti ad omne compendium defenderunt. Stetit itaque ſubtabidus (excitum putares ab inferis) nuſquam reperto paludamento, tunica auro diſtincta vt regius miniſter indutus, a calce in pubem in paedagogiani pueri ſpeciem, purpureis opertus tegminibus pedum: haſtatusque purpureum itidem pannulum laeua manu geſtabat, vt in theatrali ſcena ſimulacrum quoddam inſigne per aulaeum vel mimicam

cam

eam cauillationem ſubito putares emerſum. Ad hoc igitur dehoneſtamentum honorum omnium ludibrioſe ſublatus, et ancillari adulatione beneficii alloquutus auctores, opesque pollicitus amplas et dignitates ob principatus primitias, proceſſit in publicum multitudine ſtipatus armorum: ſignisque ſublatis erectius ire pergebat, circumclauſus horrendo fragore ſcutorum lugubre concrepantium, quae metuentes ne a celſioribus tectis ſaxis vel tegularum fragmentis conflictarentur, denſius ipſis galearum criſtis aptabant. Huic intimidius incedenti nec reſiſtebat populus, nec fauebat: accendebatur tamen inſita pleriſque vulgarium nouitatis repentina iucunditate, ea re potius incitante, quod Petronium vt praediximus diuitias violenter augentem, omnes eadem mente deteſtabantur, qui ſepulta iamdudum negotia, et rediuiuas nebulas debitorum in diuerſos ordines excitabat. Cum itaque tribunal idem adſcendiſſet Procopius, et cunctis ſtupore defixis timeretur ſilentium triſte: procliuiorem viam ad mortem (vt ſperabat) exiſtimans aduenisſe, per artus tremore diffuſo implicatior ad loquendum, diu tacitus ſtetit: pauca tamen interrupta et moribunda voce dicere iam exorſus, quibus ſtirpis propinquitatem imperatoriae praetendebat, leni paucorum ſuſurro pretio illectorum, deinde tumultuariis ſucclamationibus plebis Imperator adpellatus incondite, petit curiam raptim. Vbi nullo clariſſimorum, ſed ignobili paucitate inuenta, palatium peſſimo pede feſtinatis paſſibus introiit. Mirantur quidam profecto irriſione digna principia, incaute coepta et temere, ad ingemiſcendas erupiſſe reip. clades, ignari forſan exemplorum, haec accidiſſe primitus arbitrantes. Sic Adramyttenus Andriſcus de genere quidam infimae ſortis, aduſque Pſeudophilippi nomen euectus, bellis Macedonicis tertium addidit graue. Sic Antiochiae Macrino Imperatore agente, ab Emeſa Heliogabalus

A. C. 365.

 exiuit

A. C. 365. exiuit Antoninus. Ita inopino impetu Maximini Alexander cum Mamaea matre confoſſus eſt. In Africa ſuperior Gordianus in imperium raptus, aduentantium periculorum angoribus implicatus, vitam laqueo ſpiritu intercluſo profudit.

VII. Igitur cupediarum vilium mercatores, et qui intra regiam adparebant, aut parere deſierant, quique coetu militarium nexi ad pacatiora iam vitae diſceſſerant, in inſoliti caſus ambigua partim inuiti, alii volentes adſciſcebantur: nonnulli omnia tutiora praeſentibus rati, e ciuitate occulte dilapſi, Imperatoris caſtra petiuere itineribus feſtinatis. Hos omnes Sophronius viuaciſſimo curſu praegreſſus, tunc notarius, praefectus poſtea Conſtantinopoleos, Valentem a Caeſarea Cappadocum iam profecturum, vt vaporatis aeſtibus Ciliciae iam lenitis ad Antiochiae percurreret ſedes: textu narrato geſtorum, ſpe dubia in talibus percitum et ſtupentem, auertit Galatiam, res adhuc trepidas arrepturum. Qui dum itineribus properat magnis, attentiſſima cura Procopius in dies agitabat et noctes, ſubditiuos quoſdam oſtentans, qui aſtutia confidenti partim ab Oriente, alii e Galliis ſe veniſſe, et Valentinianum obiiſſe fingentes, cuncta patere nouo et fauorabili Principi memorabant. Et quia res novae petulanter arreptae celeritate muniri ſolent interdum, ne quid formidandum omitteretur, cum feſtinatione Nebridius in locum Salluſtii praefectus praetorio factione Petronii recens promotus, et Caeſarius Conſtantinopolitanae vrbis praefectus in vincula compinguntur: et iubetur ciuitatem curare ſolita poteſtate Phronemius, eſſeque magiſter officiorum Euphraſius, ambo Galli, inſtitutis bonarum artium ſpectatiſſimi: et adminiſtratio negotiorum caſtrenſium Gomoario et Agiloni reuocatis in ſacramentum committitur inconſulte, vt docuit rerum exitus proditor. Quia igitur Iulius comes per Thracias copiis militaribus praeſidens, oppreſ-

oppreſſurus rebelles ſi comperiſſet conata, ex propin- A. C.
quis ſtationibus timebatur, commentum excogitatum 365.
eſt validum: et quaſi iuſſu Valentis ſeria ſuper barbaricis motibus tractaturus, Nebridii litteris adhuc clauſi violenter expreſſis accitus Conſtantinopolim, ſtrictius tenebatur. Hacque callida fraude bellatrices Thraciae gentes ſine cruore adquiſitae, adminicula auſis tumultuariis maxima compararunt. Poſt quae ita euentu laetiore completa, Araxius exambita regia praetorio praefectus acceſſit, velut Agilone genero ſuffragante: aliique plures ad aulae varios actus et adminiſtrandas prouincias ſunt admiſſi, quidam inuiti, alii vltro ſemet offerentes cum praemiis. Vtque in certaminibus inteſtinis vſu venire contingit, emergebant ex vulgari faece nonnulli, deſperatione conſiliisque ductantibus caecis: contraque quidam orti ſplendide, a culminibus ſummis aduſque mortes et exilia corruebant. Vbi per haec et ſimilia factio firmiter videbatur eſſe compoſita, reſtabat vt abundans cogeretur militum manus: et impetratum eſt facile, id quod in publicis turbamentis aliquoties auſa ingentia, vel iuſtis exorſa primordiis impediuit. Tranſeuntes ad expeditionem per Thracias concitatae equitum peditumque turmae, blandeque acceptae et liberaliter cum eſſent, omnesque in vnum ſitae, iamque exercitus ſpecies adpareret: promiſſis vberrimis inhiantes, ſub exſecrationibus diris in verba iurauere Procopii: hanc polliciti pertinaciam, quod eum ſuis armis defenſabunt. Inuenta eſt enim occaſio ad alliciendos eos perquam opportuna: quod Conſtantii filiam paruulam, cuius recordatio colebatur, ſinu ipſe circumferens, neceſſitudinem praetendebat et Iuliani. Adeptusque eſt aliud tempori congruum: quod Fauſtina matre puellae caſu praeſente, quaedam acceperat habitus inſignia principalis. Adiungit his aliud veloci diligentia maturandum: et electi quidam ſtoliditate

A. C. praecipites ad capeſſendum Illyricum miſſi ſunt, nul-
365. lo praeter petulantiam adiumento confiſi, aureos ſcilicet nummos effigiatos in vultum noui Principis, aliaque ad illecebras aptantes: quos correptos Equitius per eas regiones militum rector exſtinxit genere diuerſo poenarum. Pariaque deinde metuens, obſtruxit tres aditus anguſtiſſimos, per quos prouinciae tentantur Arctoae, vnum per ripenſem Daciam, alterum per Succos notiſſimum, tertium per Macedonas, quem adpellant Acontiſma. Hacque cautela, vana perſuaſione rapiendi Illyrici deſtitutus vſurpator indebitae poteſtatis, magna perdidit inſtrumenta bellorum. Dum haec ita aguntur, atrocitate nuntii Valens perculſus, iamque reuertens per Gallograeciam, auditis apud Conſtantinopolim geſtis, diffidenter incedebat et trepide: ac repentino pauore vias prouidendi turbante, eouſque deſponderat animum, vt auguſtos amictus abiicere tamquam grauem ſarcinam cogitaret: feciſſetque profecto, ni vetantibus proximis detractus a deformi propoſito, firmatusque meliorum ſententiis, agmina duo praeire iuſſiſſet, quibus nomina ſunt Iouii atque Victores, caſtra perduellium irrupturos. His iam propinquantibus, ipſe Procopius a Nicaea regreſſus quo nuper aduenerat, cum Diuitenſibus deſertorumque plebe promiſcua, quam dierum breui ſpatio congregarat, Mygdum accelerauit: qui locus Sangario adluitur flumine. Vbi cum legiones iam pugnaturae congrederentur, inter reciprocantes miſſilia quaſi procurſatione hoſtem laceſſens, ſolus prorupit in medium. Et ſecundioris ductu fortunae ex contraria acie velut agnitum quemdam Vitalianum, quem ſi norat ambigitur, Latine ſalute data blande produxit: eumque porrecta dextra ſuauiatus, omnibus hinc inde attonitis, *En*, inquit, *cana Romanorum exercituum fides, et religionibus firmis iuramenta conſtricta! Placet, fortiſſimi viri, pro ignotis tot ſuorum conſur-*

conſurrexiſſe mucrones: vtque Pannonius degener labefactans cuncta et proterens, imperio quod ne votis quidem concipere auſus eſt vmquam, potiatur, ingemiſcere nos veſtris noſtrisque vulneribus. Quin potius ſequimini culminis ſummi proſapiam, non [vt rapiat aliena, ſed in integrum maieſtatis auitae] reſtituatur, arma iuſtiſſima commouentem. Hac ſermonis placiditate molliti omnes, qui acriter venerant pugnaturi, ſignorum apicibus aquilisque ſummiſſis deſciuere libentes ad eum: et pro terrifico fremitu quem barbari dicunt barritum, nuncupatum Imperatorem ſtipatumque de more, conſentientes in vnum reduxerunt ad caſtra, teſtati more militiae Iouem, inuictum Procopium fore. A. C. 395.

VIII. Huic perduellium proſperitati laetior acceſſit. Rumitalca enim tribunus in ſocietatem Procopianorum adſcitus, et ſuſcepta cura palatii, digeſto mature conſilio permiſtoque cum militibus, mari ad Drepanum antea, nunc Helenopolim venit, exindeque Nicaeam ſpe celerius occupauit. Ad quam obſidendam cum huiuſmodi pugnarum peritis Vadomario miſſo ex duce et rege Alamannorum, Valens Nicomediam pergit. Exindeque profectus, oppugnationi Chalcedonis magnis viribus inſiſtebat: cuius e muris probra in eum iaciebantur, et iniurioſe compellabatur vt Sabaiarius. Eſt autem ſabaia ex ordeo vel frumento in liquorem conuerſis paupertinus in Illyrico potus. Feſſus denique inopia commeatuum, et obſtinatione nimia defenſorum, diſcedere iam parabat: cum inter haec clauſi apud Nicaeam, patefactis ſubito portis egreſſi, munitorum magna parte proſtrata, ductore fidentiſſimo Rumitalca properabant ardenter, circumventuri Valentem a tergo, nondum a Chalcedonos ſuburbano digreſſum: et patraſſent conata, ni rumore quodam praeuerſo imminens exitium ille perdoctus, inſtantem veſtigiis hoſtem per Sunonenſem lacum et

A. C. fluminis Galli ſinuoſos amfractus propere diſcedendo
365. fruſtra ſequentem luſiſſet. Et hoc caſu Bithynia quoque in Procopii ditionem redacta eſt. Vnde cum Ancyram Valens citis itineribus reuertiſſet, comperiſſetque Lupicinum ab Oriente cum cateruis aduentare non contemnendis: ſpe proſperorum erectior, Arinthaeum lectiſſimum ducem occurſurum hoſtibus miſit. Qui vbi Dadaſtanam tetigit, in qua ſtatione periſſe diximus Iouianum, Hyperechium ſibi oppoſitum repente vidit cum copiis, antehac Caſtrenſis adparitorem, cui vt amico Procopius auxilia ductanda commiſit. Et dedignatus hominem ſuperare certamine deſpicabilem, auctoritatis et celſi fiducia corporis, ipſis hoſtibus iuſſit ſuum vincire rectorem: atque ita turmarum anteſignanus vmbratilis comprenſus ſuorum manibus. Quae dum hoc modo procedunt, Venuſtus quidam largitionum adparitor ſub Valente, multo ante Nicomediam miſſus, vt aurum ſuſceptum ſtipendii nomine militibus per Orientem diffuſis viritim tribueret, hac triſtitia cognita alienum peruidens tempus, Cyzicum cum iis quae ſuſceperat ſe citius contulit. Vbi forte Serenianus repertus domeſticorum tunc comes, miſſus ad theſauros tuendos, vrbem inexſuperabili moenium ambitu monumentis quoque veteribus cognitam, fretus tumultuario praeſidio cuſtodiebat: ad quam expugnandam Procopius vt poſſeſſa Bithynia ſibi etiam Helleſpontum iungeret, validam deſtinauerat manum. Morabantur autem effectum ſagittis et glandibus caeteriſque iaculis obſidentium ſaepe globi confixi, et propugnatorum ſollertia clauſtrum per catenam ferream valde robuſtam ori portus inſertum, quae ne roſtratae irruerent naues hoſtiles, erat altrinſecus colligata. Hanc poſt varios militum labores et ducum, fatigatorum acerrimis proeliis, Aliſo quidam tribunus abſcidit, exſertus bellator et prudens, hoc modo. Coniunctis tribus nauigiis,

teſtudi-

teſtudinem hac ſpecie ſuperſtruxit. Denſatis cohaerentes ſupra capita ſcutis, primi tranſtris inſtabant armati, alii poſt hos ſemet curuantes humilius, tertiis gradatim inclinatis ſubmiſſe, ita vt nouiſſimi ſuffraginibus inſidentes formam aedificii fornicati monſtrarent. Quod machinae genus contra murales pugnas ideo figuratur hac ſpecie, vt miſſilium ictus atque ſaxorum per decurſus cadentium labiles, inſtar imbrium euaneſcant. Itaque coniectu telorum Aliſo paullisper defenſus ingenti corporis robore, ſuppoſito ſtipite eamdem catenam fortius bipenni concidens ita confregit, vt diſiecta patefaceret aditum latum: hocque exitu ciuitas hoſtili impetu patuit improtecta. Qua cauſa exſtincto poſtea proternіae totius auctore, cum in factionis participes ſaeuiretur: hic idem tribunus contemplatione facinoris clari vitam cum militia retinens, diu poſt in Iſauria oppetiit vaſtatoria manu confoſſus. Hoc marte Cyzico reſerata, Procopius ad eam propere feſtinauit: veniaque vniuerſis qui repugnauere donatis, Serenianum ſolum iniectis vinculis iuſſit duci Nicaeam ſeruandum artiſſime. Statimque Hormiſdae maturo iuueni, Hormiſdae regalis illius filio poteſtatem proconſulis detulit, et ciuilia more veterum et bella recturo. Qui agens pro moribus lenius, a militibus quos per deuia Phrygiae miſerat Valens, ſubito corripiendus incurſu, tanto vigore euaſit, vt adſcenſa naui quam ad caſus pararat ancipites, ſequentem ac paene captam vxorem ſagittarum nube diffuſa defenſam auerteret ſecum: matronam opulentam et nobilem, cuius verecundia et deſtinatio glorioſa abruptis poſtea diſcriminibus maritum exemit. Ea victoria vltra homines Procopius ſeſe efferens, et ignorans quod quiuis beatus verſa rota fortunae ante veſperum poteſt eſſe miſerrimus: Arbetionis domum, cui antea tamquam eadem ſibi ſentientis parcebat vt propriae, iuſſit exinaniri, mobilis cenſus

A. C. 365.

A. C. ſus inaeſtimabilis plenam: ideo indignatus, quod ve-
366. nire ad eum accitus aliquoties diſtulit, cauſatus incommoda ſenectutis et morbos. Et licet hac ex cauſa praeſumptor momentum pertimeſceret graue, tamen cum obſiſtente nullo ſe in orientales prouincias effundere libenti cunctorum adſenſione iam licentius poſſet, auidas nouitatem quamdam viſere taedio aſperioris imperii quo tunc tenebantur: erga alliciendas quaſdam ciuitates Aſiae, legendoſque eruendi peritos auri, vt ſibi profuturos proeliis quae magna exſpectabat et crebra, ſegnius commoratus; in modum acuti mucronis obtuſus eſt. Vt quondam Peſcennius Niger ad ſubueniendum ſpei rerum extremąe a populo Romano ſaepe accitus, dum diu cunctatur in Syria, a Seuero ſuperatus in ſinu Iſſico (qui eſt in Cilicia, vbi Dareum Alexander fudit) fugatusque, in ſubvrbano quodam Antiochiae gregarii manu militis interiit.

IX. Haec adulta hieme Valentiniano et Valente Coss. agebantur. Translato vero in Gratianum adhuc priuatum et Dagalaiphum ampliſſimo magiſtratu, aperto iam vere ſuſcitatis viribus, Valens iuncto ſibi Lupicino cum robuſtis auxiliis Peſſinunta ſigna propere tulit, Phrygiae quondam, nunc Galatiae oppidum. Quo praeſidiis ocius communito, ne quid inopinum per eos emergeret tractus, praeter radices Olympi montis excelſi tramiteſque fragoſos ire tendebat ad Lyciam, oſcitantem ibi Gomoarium adgreſſurus. Cui pertinaci conſpiratione multorum hac maxima conſideratione reſiſtebatur, quod hoſtis eius vt ante relatum eſt Conſtantii filiam paruulam cum matre Fauſtina et in agminibus, et cum prope in acie ſtarent, lectica circumferens ſecum, vt pro imperiali germine cui ſe quoque iunctum addebat, pugnarent audentius, iras militum accendebat. Sicut aliquando dimicaturi Macedones cum Illyriis, regem adhuc infantem

ſantem in cunis locauere poſt aciem, cuius metu ne A. C.
traheretur captiuus, aduerſos fortius oppreſſerunt. 366.
Contra has calliditatis argutias ſagaci opitulatione nutanti negotio conſuluit Imperator: et Arbetionem ex conſule agentem iam dudum in otio, ad ſe venire hortatus eſt, vt Conſtantiniani ducis verecundia truces animi lenirentur: neque ſecus euenit. Nam cum omnibus prouectior natu et dignitate ſublimior, canitiem reuerendam oſtenderet multis ad perfidiam inclinatis, publicum graſſatorem Procopium; milites vero ſequutos eius errorem, filios et laborum participes priſtinorum adpellans orabat, vt ſe ac ſi parentem magis ſequerentur feliciſſimis ductibus cognitum, quam profligato morem gererent nebuloni deſtituendo iam et caſuro. Quibus cognitis Gomoarius, cum eluſis hoſtibus vnde venerat redire poſſet innoxius, ad caſtra Imperatoris opportunitate interualli proximi, captiui colore tranſiuit, velut accurſu multitudinis viſae ſubito circumſaeptus. Qua ſucceſſus alacritate Valens caſtra promouit ad Phrygiam: et prope Nacoliam collatis manibus, partium dux in ancipiti Agilo rem excurſu prodidit repentino: eumque ſequuti complures iam pila quatientes et gladios, ad Imperatorem tranſeunt cum vexillis ſcuta peruerſa geſtantes, quod defectionis ſignum eſt apertiſſimum. Hoc praeter ſpem omnium viſo, Procopius ſalutis intercluſo ſuffragio verſus in pedes, circumiectorum nemorum ſecreta et montium petebat: Florentio ſequente et Barchalba tribuno, quem per ſaeuiſſima bella iam inde a Conſtantii temporibus notum, neceſſitas in crimen traxerat, non voluntas. Maiore itaque noctis parte conſumpta, cum a veſpertino ortu luna praelucens in diem metum augeret, vndique facultate euadendi exempta conſiliorum inops Procopius, vt in arduis neceſſitatibus ſolet, cum fortuna expoſtulabat luctuoſa

ſa

A. C. 366. ſa et graui, merſusque multiformibus curis, ſubito a comitibus ſuis artius vinctus, relato iam die ductus ad caſtra, Imperatori offertur reticens atque defixus: ſtatimque abſciſſa ceruice, diſcordiarum ciuilium gliſcentes turbines ſepeliuit et bella, ad veteris Perpennae exemplum: qui poſt Sertorium inter epulas obtruncatum dominatione paulliſper potitus, a frutectis vbi latebat extractus, oblatusque Pompeio, eius iuſſu eſt interfectus. Parique indignationis impetu Florentius et Barchalba, qui eum duxerunt, confeſtim non penſata ratione ſunt interfecti. Nam ſi Principem legitimum prodidiſſent, vel ipſa iuſtitia iure caeſos pronuntiaret: ſi rebellem et oppugnatorem internae quietis vt ferebatur; amplas eis memorabilis facti oportuerat deferri mercedes. Exceſſit autem vita Procopius anno quadrageſimo, amplius menſibus decem: corpore non indecoro, nec mediocris ſtaturae, ſubcuruus, humumque intuendo ſemper incedens, perque morum triſtium latebras illius ſimilis Craſſi, quem in vita ſemel riſiſſe Lucillius adfirmat et Tullius: et quod eſt mirandum, quoad vixerat incruentus.

X. Iiſdem fere diebus protector Marcellus, eiuſdem cognatus, agens apud Nicaeam praeſidium, proditione militum et interitu Procopii cognito, Serenianum intra palatium clauſum medio noctis horrore incautum adortus occidit: cuius mors ſaluti plurimis fuit. Nam ſi victoriae ſuperfuiſſet incultis moribus homo et nocendi acerbitate conflagrans, Valentique ob ſimilitudinem morum et genitalis patriae vicinitatem acceptus: occultas voluntates Principis introſpiciens ad crudelitatem propenſioris, multas innocentivm ediderat ſtrages. Quo interfecto, idem Marcellus occupata celeri curſu Chalcedone, concrepantibus paucis quos vilitas et deſperatio trudebat in ſcelus, vmbram principatus funeſti capeſſit gemina ratione fallente:

lente: quod et Gothorum tria millia regibus iam leni- A. C.
tis ad auxilium erant miſſa Procopio, Conſtantianam 366.
praetendenti neceſſitudinem, quae ad ſocietatem ſuam parua mercede traduci poſſe exiſtimabat: quodque geſta in Illyrico etiam tum latebant. Inter quae tam trepida, ſpeculationibus fidis Equitius doctus conuerſam molem belli totius in Aſiam, digreſſus per Succos Philippopolim clauſam praeſidiis hoſtium, Eumolpiadam veterem reſerare magna vi conabatur, vrbem admodum opportunam, et impedituram eius aduentus, ſi pone relicta, adiumenta Valenti laturus (nondum enim apud Nacoliam geſta compererat) feſtinare ad Aemimontum cogeretur. Verum paullo poſtea cognita leui praeſumptione Marcelli, milites miſſi ſunt audaces et prompti, qui eum raptum vt deditum noxae mancipium, in cuſtodiam compegerunt. Vnde poſt dies productus, lateribus ſulcatis acerrime, pariaque perpeſſis conſortibus interiit, hoc fauorabilis ſolo, quod abſtulit Serenianum e medio, crudelem vt Phalarim, * illi et illi fidum ad doctrinarum diritatem, quam cauſis inanibus praetexebat. Exſtirpatis occaſu ducis funeribus belli, ſaeuitum eſt in multos acrius quam errata flagitauerant vel delicta: maximeque in Philippopoleos defenſores, qui vrbem ſeque ipſos non niſi capite viſo Procopii quod ad Gallias portabatur, aegerrime dediderunt. Ad gratiam tamen precantium coërciti ſunt aliqui lenius: inter quos eminebat Araxius, in ipſo rerum exuſtarum ardore adeptus ambitu praefecturam: et Agilone intercedente genero ſupplicio inſulari multatus, breue poſt tempus euaſit. Euphraſius vero itemque Phronemius miſſi ad occiduas partes, arbitrio obiecti ſunt Valentiniani: et abſoluto Euphraſio Phronemius Cherroneſum deportatur, inclementius in eodem punitus negotio, ea re quod diuo Iuliano fuit acceptus: cuius memo-

A. C. 366. memorandis virtutibus ambo fratres principes obtrectabant, nec ſimiles eius nec ſuppares. His accedebant alia grauiora, et multo magis quam in proeliis formidanda. Carnifex enim et vnci et cruentae quaeſtiones, ſine diſcrimine vllo aetatum et dignitatum per fortunas omnes et ordines graſſabantur, et pacis obtentu iudicium deteſtandum agitabatur, infauſtam victoriam exſecrantibus vniuerſis, interneciuo bello quouis grauiorem. Nam inter arma et lituos conditionis aequatio leuiora facit pericula: et Martiae virtutis poteſtas aut id quod auſum occupat; aut inopinata mors ſi acciderit nullum ignominiae continet ſenſum, finemque ſecum viuendi ſimul et dolendi perducit: vbi vero conſiliis impiis iura quidem praetenduntur et leges, et Catonianae vel Caſſianae ſententiae fuco perliti reſident iudices, agitur autem quod agitur ad voluntatem praetumidae poteſtatis, et ex eius libidine incidentium vitae neciſque momenta penſantur, ibi capitalis vertitur pernicies et abrupta. Nam vt quiſque ea tempeſtate ob quamlibet voluerat cauſam, regiae propere accedens, et aliena rapiendi auiditate exuſtus, licet aperte inſontem arceſſens, vt familiaris ſuſcipiebatur et fidus, ditandus caſibus alienis. Imperator enim promptior ad nocendum, criminantibus patens, et funereas delationes adſciſcens, per ſuppliciorum diuerſitates effrenatius exſultauit: ſententiae illius Tullianae ignarus docentis, infelices eſſe eos qui omnia ſibi licere exiſtimarunt. Haec implacabilitas cauſae quidem piiſſimae, ſed victoriae foedioris, innocentes tortoribus expoſuit multos, vel ſub eculeo caput incuruos, aut icti carnificis torui ſubſtrauit: quibus ſi pateretur natura, vel denas animas profundere praeſtabat in pugna, quam lateribus fodicatis omni culpa immunes, fortunis gementibus vniuerſis, quaſi laeſae

laeſae maieſtatis luere poenas, dilaniatis ante corpo- A. C.
ribus, quod omni eſt triſtius morte. Exin cum 366.
ſuperata luctibus ferocia deflagraſſet, proſcriptiones, et exſilia, et quae leniora quibuſdam videntur, quamquam ſint aſpera, viri pertulere ſummates: et vt ditaretur alius, genere nobilis et forte meritis locupletior, actus patrimonio praeceps, truſusque in exſilium conſumebatur angore, aut ſtipe precaria victitabat: nec modus vllus exitialibus malis impoſitus, quamdiu Principem et proximos opum ſatietas cepit et caedis. Hoc nouatore adhuc ſuperſtite, cuius actus multiplices docuimus et interitum, diem duodecimum Kalend. Auguſtas, conſule Valentiniano primum cum fratre, horrendi terrores per omnem orbis ambitum graſſati ſunt ſubito, quales nec fabulae nec veridicae nobis antiquitates exponunt. Paullo enim poſt lucis exortum, denſitate praeuia fulgurum acrius vibratorum tremefacta concutitur omnis terreni ſtabilitas ponderis, mareque diſpulſum retro fluctibus euolutis abſceſſit, vt retecta voragine profundorum, ſpecies natantium multiformes limo cernerentur haerentes: valliumque vaſtitates et montium tunc, vt opinari dabatur, ſuſpicerent radios ſolis, quos primigenia rerum ſub immenſis gurgitibus amandauit. Multis igitur nauibus velut arida humo connexis, et licenter per exiguas vndarum reliquias palantibus plurimis, vt piſces manibus colligerent et ſimilia: marini fremitus velut grauati repulſam, verſa vice conſurgunt, perque vada feruentia inſulis et continentis terrae porrectis ſpatiis violenter illiſi, innumera quaedam in ciuitatibus, et vbi reperta ſunt aedificia complanarunt: proinde vt elementorum furente diſcordia, inuoluta facies mundi miraculorum ſpecies oſtendebat. Relapſa enim aequorum

 magni-

A. C. 366. magnitudo cum minime ſperaretur, millia multa necauit hominum et ſubmerſit: recurrentiumque aeſtuum incitata vertigine, quaedam naues, poſtquam humentis ſubſtantiae conſenuit tumor, peſſumdatae viſae ſunt: exanimataque naufragiis corpora ſupina iacebant aut prona. Ingentes aliae naues extruſae rabidis flatibus, culminibus inſedere tectorum, vt Alexandriae contigit: et ad ſecundum lapidem fere procul a littore contortae ſunt aliquae, vt Laconicam prope Mothonen oppidum nos tranſeundo conſpeximus diuturna carie fatiſcentem.

AMMIANI

AMMIANI
MARCELLINI
RERVM GESTARVM
LIBER XXVII.

Alamanni, fuſis acie Romanis, Chariettonem et Seuerianum comites interficiunt. C. I. *Iouinus magiſter equitum per Gallias, vnam et alteram Alamannorum manum imparatam caedit; tertiam barbarorum partem apud Catalaunos proelio ſuperat, ſex hoſtium millibus interfectis, quatuor vulneratis.* II. *de tribus praefectis vrbi, Symmacho, Lampadio, et Iuuentio. Sub eo Damaſi et Vrſini de epiſcopatu Romano contentiones.* III. *deſcribuntur populi, et ſex prouinciae Thraciarum, ſingularumque clarae vrbes.* IV. *Valens Aug. Gothis, qui auxilia Procopio contra ipſum miſerant, bellum infert, et poſt triennium pacem cum eis facit.* V. *Gratianum filium Valentinianus conſentiente exercitu Auguſtum nuncupat, et puerum purpuram indutum ad fortiter faciendum hortatur, militibuſque commendat.* VI. *Valentiniani A. iracundia, feritas et ſaeuitia.* VII. *Pictis, Attacottis, et Scottis, poſt ducem et comitem interfectos, Britanniam impune vaſtantibus, Theodoſius comes fuſis praedam excuſſit.* VIII. *Mauricae gentes Africam populantur. Iſaurorum latrocinia Valens compeſcit. De Praetextati praefectura vrbana.* IX. *Valentinianus A. Rhenum tranſit, et Alamannos, qui in celſiſſimos montes fugerant, non incruento vtrimque certamine fundit fugatque.* X. *de Probi nobilitate, opibus, dignitatibus et moribus.* XI. *Romani et Perſae de Armenia et Hiberia inter ſe pugnant.* XII.

Dum per Eoum orbem haec quae narrauimus diuerſi rerum expediunt caſus, Alamanni poſt aerumnoſas iacturas et vulnera, quae congreſſi ſaepe Iuliano Caeſari pertulerunt, viribus tandem reſumptis licet imparibus priſtinis, ob cauſam expoſitam ſupra, Galli- A. C. 366.

A. C. Gallicanos limites formidati iam perſultabant. Sta-
366. timque Poſt Kal. Ianuarias, cum per glaciales tractus hiemis rigidum inhorreſceret ſidus, cuneatim egreſſa multitudo licentius vagabatur. Horum portioni primae Charietto, tunc per vtramque Germaniam comes, occurſurus cum milite egreditur ad bella ineunda promptiſſimo, adſcito in ſocietatem laboris Seueriano itidem comite, inualido et longaeuo, qui apud Cabilona Diuitenſibus praeſidebat et Tungricanis. Proinde confertius agmine in vnum coacto, ponteque breuioris aquae firma celeritate tranſmiſſo, viſos eminus barbaros Romani ſagittis aliiſque leuibus iaculis inceſſebant, quae illi reciprocis iactibus valide contorquebant. Vbi vero turmae congreſſae ſtrictis conflixere mucronibus, noſtrorum acies impetu hoſtium acriore concuſſa, nec reſiſtendi nec faciendi fortiter copiam reperit, cunctis metu compulſis in fugam, cum Seuerianum vidiſſent equo deturbatum, miſſilique telo peroffenſum. Ipſe denique Charietto, dum cedentes obiectu corporis et vocis iurgatorio ſonu audentius pertinet, pudendumque diluere dedecus fiducia diu ſtandi conatur, oppetiit telo letali confixus. Poſt cuius interitum, Erulorum Batauorumque vexillum direptum, quod inſultando tripudiantes barbari crebro ſublatum altius oſtendebant, poſt certamina receptum eſt magna.

II. Qua clade cum vltimo maerore comperta, correcturus ſecius geſta Dagalaiphus a Pariſiis mittitur. Eoque diu cunctante, cauſanteque diffuſos per varia barbaros ſemet adoriri non poſſe, accitoque paullo poſt vt cum Gratiano etiam tum priuato ſuſciperet inſignia conſulatus; Iouinus equitum magiſter accingitur: et inſtructus paratuſque, cautiſſime obſeruans vtrumque ſui agminis latus, venit prope locum Scarponna: vbi inopinus maiorem barbarorum plebem antequam armaretur, temporis breui puncto praeuen-

tam

tam ad internecionem exſtinxit. Exſultantes innoxii proelii gloria milites ad alterius globi perniciem ducens, ſenſimque incedens rector eximius ſpeculatione didicit fida, direptis propius villis vaſtatoriam manum quieſcere prope flumen: iamque aduentans, abditusque in valle denſitate arbuſtorum obſcura, videbat lauantes alios, quoſdam comas rutilantes ex more, potanteſque nonnullos. Et nactus horam impendio tempeſtiuam, ſigno repente per lituos dato latrocinalia caſtra perrupit: contraque Germani nihil praeter inefficaces minas iactanter ſonantes et fremitum, nec expedire arma diſperſa, nec componere aciem, nec reſurgere in vires permittebantur, vrgente inſtanter victore. Quocirca forati pilis et gladiis cecidere complures, absque iis quos verſos in pedes texere flexuoſi tramites et anguſti. Hoc proſpero rerum effectu, quem virtus peregerat et fortuna, aucta fiducia Iouinus militem ducens, diligenti ſpeculatione praemiſſa, in tertium cuneum qui reſtabat, propere caſtra commouit: et maturato itinere omnem prope Catelaunos inuenit ad congrediendum promptiſſimum. Et vallo opportune metato, ſuisque pro temporis copia cibo recreatis et ſomno, primo aurorae exortu in aperta planitie compoſuit aciem dilatatam arte ſollerti, vt ſpatiis amplioribus occupatis aequiperare Romani hoſtium multitudinem adparerent, inferiores numero, licet viribus pares. Signo itaque per buccinas dato, quum pede collato res agi coepiſſet, ſueta vexillorum ſplendentium facie territi ſtetere Germani. Quibus hebetatis parumper, reparatisque confeſtim, aduſque diei extimum concertatione protenta, validius imminens miles fructum rei bene geſtae ſine diſpendio quaeſiſſet, ni Balchobaudes armaturarum tribunus magniloquentia ſocordi coalitus, propinquante iam veſpera ceſſiſſet incondite. Quem ſi ſequutae reſiduae cohortes abiiſſent, ad triſtes exitus eouſque negotium vene- A. C. 367.

A. C. rat, vt nec acta nuntiaturus quiſquam poſſet ſupereſſe
367. noſtrorum. Sed reſiſtens animorum acri robore miles ita lacertis eminuit, vt hoſtium quatuor millibus ſauciis, ſex alia interficeret millia: ipſe vero non amplius mille ducentis amitteret, ducentis tantummodo vulneratis. Noctis itaque aduentu proelio iam dirempto, refectiſque viribus feſſis, prope confinia lucis ductor egregius in agminis quadrati figuram producto exercitu, cum comperiſſet occultantibus tenebris barbaros lapſos: ſecurus inſidiarum per aperta camporum ſequebatur et mollia, calcando ſemineces et conſtrictos, quos vulneribus frigorum aſperitate contractis dolorum abſumpſerat magnitudo. Exin progreſſus vlterius, reuertens, vbi nullum repererat, didicit regem hoſtilium agminum cum paucis captum ab Aſcariis, quos ipſe per iter aliud ad diripienda tentoria miſerat Alamannica, ſuffixum patibulo. Ideoque iratus in tribunum animaduertere ſtatuit, auſum hoc inconſulta poteſtate ſuperiore feciſſe: eumque damnaſſet, ni militari impetu commiſſum facinus atrox, documentis euidentibus conſtitiſſet. Et poſt haec redeunti Pariſios poſt claritudinem recte geſtorum Imperator laetus occurrit: eumque poſtea conſulem deſignauit: illo videlicet ad gaudii cumulum accedente, quod iiſdem diebus Procopii ſuſceperat caput a Valente tranſmiſſum. Praeter haec, alia multa narratu minus digna conſerta ſunt proelia per tractus varios Galliarum, quae ſuperfluum eſt explicare, quoniam neque operae pretium aliquod eorum habuere prouentus, nec hiſtoriam producere per minutias ignobiles decet.

III. Hoc tempore vel paullo ante, noua portenti ſpecies per annonariam adparuit Tuſciam: idque quorſum euaderet prodigialium rerum periti penitus ignorarunt. In oppido enim Piſtorienſi prope horam diei tertiam ſpectantibus multis aſinus tribunali adſcenſo

ſcenſo audiebatur deſtinatius rugiens: et ſtupefactis A. C.
omnibus qui aderant, quique didicerant referentibus 367.
aliis, nulloque coniectante ventura, poſtea quod portendebatur euenit. Terentius enim humili genere in vrbe natus et piſtor, ad vicem praemii, quia peculatus reum detulerat Orfitum ex praefecto, hanc eamdem prouinciam correctoris adminiſtrauerat poteſtate. Eaque confidentia deinceps inquietius agitans multa, in nauiculariorum negotio falſum admiſiſſe conuictus, vt ferebatur, periit carnificis manu regente Claudio Romam. Multo tamen antequam hoc contingeret, Symmachus Aproniano ſucceſſit, inter praecipua nominandus exempla doctrinarum atque modeſtiae, quo inſtante vrbs ſacratiſſima otio copiisque abundantius ſolito fruebatur: [et ambitioſo ponte exſultat atque firmiſſimo, quem] condidit ipſe, et magna ciuium laetitia dedicauit ingratorum, vt res docuit apertiſſima. Qui conſumptis aliquot annis domum eius in tranſtiberino tractu pulcherrimam incenderunt, ea re perciti, quod vilis quidam plebeius infixerat illum dixiſſe ſine indice vllo vel teſte, libenter ſe vino proprio calcarias exſtincturum, quam id venditurum pretiis quibus ſperabatur. Aduenit poſt hunc vrbis moderator Lampadius ex praefecto praetorio, homo indignanter admodum ſuſtinens, ſi etiam cum ſpueret non laudaretur, vt id quoque prudenter praeter alios faciens: ſed nonnumquam ſeuerus et frugi. Hic cum magnificos praetor ederet ludos, et vberrime largiretur, plebis nequiens tolerare tumultum, indignis multa donari ſaepe vrgentis; vt liberalem ſe et multitudinis oſtenderet contemptorem, accitos a Vaticano quoſdam egentes opibus ditauerat magnis. Vanitatis autem eius exemplum, ne latius euagemur, hoc vnum ſufficiet poni: leue quidem ſed cauendum iudicibus. Per omnia enim ciuitatis membra, quae diuerſorum Principum exornarunt im-

A. C. 367. penſae, nomen proprium inſcribebat: non vt veterum inſtaurator, ſed conditor. Quo vitio laboraſſe Traianus dicitur Princeps: vnde eum herbam parietinam iocando cognominarunt. Hic praefectus exagitatus eſt motibus crebris: vno omnium maximo, cum collecta plebs infima, domum eius prope Conſtantinianum lauacrum iniectis facibus incenderat et malleolis, ni vicinorum et familiarium veloci concurſu a ſummis tectorum culminibus petita ſaxis et tegulis abſceſſiſſet. Eaque vi territus ipſe primitus crebreſcentis ſeditionis in maius, ſeceſſit ad Muluium pontem (quem ſtruxiſſe ſuperior dicitur Scaurus) adlenimenta ibidem tumultus opperiens, quem cauſa concitauerat grauis. Aedificia erigere exoriens noua, vel vetuſta quaedam inſtaurans, non ex titulis ſolitis parari iubebat impenſas: ſed ſi ferrum quaerebatur, aut plumbum, aut aes, aut quidquam ſimile; adparitores immittebantur, qui velut ementes diuerſa, raperent ſpecies nulla pretia perſoluendo: vnde accenſorum iracundiam pauperum damna deflentium crebra aegre potuit celeri vitare digreſſu. Aduenit ſucceſſor eius ex quaeſitore palatii Iuuentius, integer et prudens, Pannonius: cuius adminiſtratio quieta fuit et placida, copia rerum omnium fluens. Et hunc quoque diſcordantis populi ſeditiones terruere cruentae, quae tale negotium excitauere. Damaſus et Vrſinus ſupra humanum modum ad rapiendam epiſcopatus ſedem ardentes, ſciſſis ſtudiis aſperrime conflictabantur, adusque mortis vulnerumque diſcrimina adiumentis vtriuſque progreſſis: quae nec corrigere ſufficiens Iuuentius nec mollire, coactus vi magna ſeceſſit in ſuburbanum. Et in concertatione ſuperauerat Damaſus, parte quae ei fauebat inſtante. Conſtatque in baſilica Sicinini, vbi ritus Chriſtiani eſt conuenticulum, vno die centum triginta ſeptem reperta cadauera peremptorum: efferatamque diu plebem aegre poſtea delenitam.

tam. Neque ego abnuo, oſtentationem rerum con- A. C.
ſiderans vrbanarum, huius rei cupidos ob impetran- 367.
dum quod adpetunt omni contentione laterum iurgari debere: cum id adepti, futuri ſint ita ſecuri, vt ditentur oblationibus matronarum, procedantque vehiculis inſidentes, circumſpecte veſtiti, epulas curantes profuſas, adeo vt eorum conuiuia regales ſuperent menſas. Qui eſſe poterant beati reuera, ſi magnitudine vrbis deſpecta quam vitiis opponunt, ad imitationem antiſtitum quorumdam prouincialium viuerent: quos tenuitas edendi potandique parciſſime, vilitas etiam indumentorum, et ſupercilia humum ſpectantia, perpetuo numini veriſque eius cultoribus vt puros commendant et verecundos. Hactenus deuiaſſe ſufficiet, nunc ad rerum ordines reuertamur.

IV. Dum aguntur antedicta per Gallias et Italiam, noui per Thracias exciti ſunt procinctus. Valens enim vt conſulto placuerat fratri, cuius regebatur arbitrio, arma concuſſit in Gothos, ratione iuſta permotus: quod auxilia miſere Procopio ciuilia bella coeptanti. Ergo conuenit pauca ſuper harum origine regionum et ſitu tranſcurrere per breuem exceſſum. Erat Thraciarum deſcriptio facilis, ſi veteres concinerent ſtili: quorum obſcura varietas quoniam opus veritatem profeſſum non iuuat, ſufficiet ea quae vidiſſe meminimus expedire. Has terras immenſa quondam camporum placiditate aggerumque altitudine fuiſſe porrectas, Homeri perennis auctoritas docet, Aquilonem et Zephyrum ventos exinde flare fingentis: quod aut fabuloſum eſt, aut tractus antehac diffuſi latiſſime, deſtinatique nationibus feris, cuncti Thraciarum vocabulo cenſebantur. Et partem earum habitauere Scordiſci, longe nunc ab iiſdem prouinciis diſparati, ſaeui quondam et truces, vt antiquitas docet, hoſtiis captiuorum Bellonae litantes et Marti, humanumque ſanguinem in oſſibus capitum cauis bibentes auidius: quorum

A. C. aſperitate poſt multiplices pugnarum aerumnas ſaepe
367. res Romana vexata, poſtremo omnem amiſit exercitum cum rectore. Sed vt nunc cernimus, eadem loca formata in cornuti ſideris modum, effingunt theatri faciem ſpecioſam. Cuius in ſummitate occidentali montibus praeruptis denſitate Succorum pateſcunt anguſtiae, Thracias dirimentes et Daciam. Partem vero ſiniſtram arctois obnoxiam ſtellis Aemimontanae celſitudines claudunt, vt et Hiſter qua Romanum caeſpitem lambit, vrbibus multis et caſtris contiguus et caſtellis. Per dextrum quod auſtrale eſt latus, ſcopuli tenduntur Rhodopes: vnde Eoum iubar exſurgit, finitur in fretum: cui vndoſius ab Euxino ponto labenti, pergentique fluctibus reciprocis ad Aegaeum, diſcidium panditur terrarum anguſtum. Ex angulo tamen orientali Macedonicis iungitur collimitiis per artas praecipiteſque vias, quae cognominantur Acontiſma: cui proxima Arethuſa conuallis et ſtatio, in qua viſitur Euripidis ſepulcrum tragoediarum ſublimitate conſpicui, et Stagira, vbi Ariſtotelem, vt Tullius ait, fundentem aureum flumen, accepimus natum. Haec quoque priſcis temporibus loca barbari tenuere, morum ſermonumque varietate diſſimiles. E quibus praeter alios vt immaniter efferati timebantur Odryſae, ita humanum fundere ſanguinem adſueti, vt cum hoſtium copia non daretur, ipſi inter epulas poſt cibi ſatietatem et potus, ſuis velut alienis corporibus imprimerent ferrum. Verum aucta republica, dum conſulare vigeret imperium, has gentes antehac ſemper indomitas, vagantesque ſine cultu vel legibus, Marcus Didius ingenti deſtinatione preſſit; Druſus intra fines continuit proprios; Minucius prope amnem Hebrum, a celſis Odryſarum montibus fluentem, ſuperatos proelio ſtrauit: poſt quos reſidui ab Appio Claudio proconſule ſunt infeſta concertatione deleti. Oppida enim in Boſporo ſita et Propontide claſſes obtinuere

Roma-

Romanae. Aduenit poſt hos imperator Lucullus, qui cum duriſſima gente Beſſorum conflixit omnium primus: eodemque impetu Aemimontanos acriter reſiſtentes oppreſſit. Quo imminente, Thraciae omnes in ditionem veterum tranſiere noſtrorum: hocque modo poſt procinctus ancipites, reipub. ſex prouinciae ſunt quaeſitae. Inter quas prima ex fronte quae Illyriis eſt confinis, Thracia ſpeciali nomine adpellatur: quam Philippopolis Eumolpias vetus, et Beroea amplae ciuitates exornant. Poſt hanc Aemimontus Hadrianopolim habet, quae dicebatur Vſcudama, et Anchialon, ciuitates magnas. Dein Myſia, vbi Marcianopolis eſt, a ſorore Traiani Principis ita cognominata, et Doroſtorus, et Nicopolis, et Odyſſus: iuxtaque Scythia, in qua celebriora ſunt aliis oppida Dionyſopolis, et Tomi, et Calatis. Europa omnium vltima, praeter municipia vrbibus nitet duabus, Apris et Perintho, quam Heracleam poſteritas dixit. Rhodopa huic adnexa Maximianopolim habet, et Maroneam, et Aenum, qua condita et relicta Aeneas Italiam auſpiciorum proſperitate perpetua poſt diuturnos occupauit errores. Conſtat autem, vt vulgauere rumores adſidui, omnes paene agreſtes, qui per regiones praedictas montium circumcolunt altitudines, ſalubritate virium et praerogatiua quadam vitae longius propagandae nos anteire: idque inde contingere arbitrantur, quod colluuione ciborum abſtinent calidis, et perenni viriditate roris adſperginibus gelidis corpora conſtringente, aurae purioris dulcedine potiuntur, radiosque ſolis ſuapte natura vitales primi omnium ſentiunt, nullis adhuc maculis rerum humanarum infectos. His ita digeſtis pedem referamus ad coeptum. A. C. 367.

V. Procopio ſuperato in Phrygia, internarumque diſſenſionum materia conſopita, Victor magiſter equitum ad Gothos eſt miſſus, cogniturus aperte quam ob cauſam gens amica Romanis, foederibusque ingennae

A. C. genuae pacis obſtricta, armorum dederat adminicula
367. bellum Principibus legitimis inferenti. Qui vt factum firma defenſione purgarent, litteras eiuſdem obtulere Procopii: vt generis Conſtantiniani propinquo imperium ſibi debitum ſumpſiſſe commemorantis, veniaque dignum adſerentes errorem. Quibus eodem referente Victore compertis, Valens parui ducens excuſationem vaniſſimam, in eos ſigna commouit, motus aduentantis iam praeſcios: et pubeſcente vere quaeſito in vnum exercitu, prope Daphnem nomine munimentum eſt caſtra metatus: ponteque contabulato ſupra nauium foros flumen transgreſſus eſt Hiſtrum, reſiſtentibus nullis. Iamque ſublatus fiducia, cum vltro citroque diſcurrens nullum inueniret quem ſuperare poſſet vel terrere: omnes enim formidine perciti militis cum adparatu ambitioſo propinquantis, montes petiuere Serrorum arduos, et inacceſſos niſi perquam gnaris. Ne igitur aeſtate omni conſumpta ſine vllo remearet effectu, Arinthaeo magiſtro peditum miſſo cum praedatoriis globis, familiarum rapuit partem, quae antequam ad dirupta venirent et flexuoſa capi potuerunt, per plana camporum errantes. Hocque tantum quod fors dederat impetrato, rediit cum ſuis innoxius, nec illato graui vulnere nec accepto. Anno ſequuto ingredi terras hoſtiles pari alacritate conatus; fuſius Danubii gurgitibus vagatis impeditus, manſit immobilis, prope Carporum vicum ſtatiuis caſtris aduſque autumnum locatis emenſum. Vnde, quia nihil agi potuit dirimente magnitudine fluentorum, Marcianopolim ad hiberna diſceſſit. Simili pertinacia tertio quoque anno per Nouidunum nauibus ad tranſmittendum amnem connexis perrupto barbarico, continuatis itineribus longius agentes Greuthungos bellicoſam gentem adgreſſus eſt: poſtque leviora certamina Athanaricum ea tempeſtate iudicem potentiſſimum, auſum reſiſtere cum manu quam ſibi credi-

crediderit abundare, extremorum metu coëgit in fugam: ipſeque cum omnibus ſuis Marcianopolim rediuit, ad hiemem agendam vt in illis tractibus habilem. Aderant poſt diuerſos triennii caſus finiendi belli materiae tempeſtiuae. Prima, quod ex Principis diuturna permanſione metus augebatur hoſtilis: dein quod commerciis vetitis, vltima neceſſariorum inopia barbari ſtringebantur: adeo vt legatos ſupplices ſaepe mittentes venialem poſcerent pacem. Quibus Imperator rudis quidem, verum ſpectator adhuc aequiſſimus rerum, antequam adulationum pernicioſis illecebris captus remp. funeribus perpetuo deflendis adfligeret, in commune conſultans pacem dare oportere decreuit. Miſſique viciſſim Victor et Arinthaeus, qui tunc equeſtrem ac pedeſtrem militiam agebant: qui cum propoſitis conditionibus adſentiri Gothos docuiſſent litteris veris, praeſtituitur componendae paci conueniens locus. Et quoniam adſerebat Athanaricus ſub timenda exſecratione iuriſiurandi ſe eſſe obſtrictum, mandatisque prohibitum patris, ne ſolum calcaret aliquando Romanorum, et adigi non poterat, indecorumque erat et vile ad eum Imperatorem tranſire: recte noſcentibus placuit, nauibus remigio directis in medium flumen, quae vehebant cum armigeris Principem, gentisque iudicem inde cum ſuis, foederari vt ſtatutum eſt pacem. Hocque compoſito et acceptis obſidibus, Valens Conſtantinopolim rediit: vbi poſtea Athanaricus proximorum factione genitalibus terris expulſus, fatali ſorte deceſſit, et ambitioſis exſequiis ritu ſepultus eſt noſtro. A. C. 367.

VI. Inter haec Valentiniano magnitudine quaſſato morborum, agitanteque extrema, conuiuio occultiore Gallorum qui aderant in commilitio Principis, ad imperium Ruſticus Iulianus tunc magiſter memoriae poſcebatur, quaſi adflatu quodam furoris beſtiarum more humani ſanguinis auidus, vt oſtenderat

cum

A. C. 367. cum proconſulari poteſtate regeret Africam. In praefectura enim vrbana, quam adhuc adminiſtrans exſtinctus eſt, tempus anceps metuens tyrannidis, cuius arbitrio tamquam inter dignorum inopiam ad id eſcenderat culmen, lenis videri cogebatur et mollior. Contra hos nitebantur aliqui ſtudiis altioribus in fauorem Seueri magiſtri tunc peditum, vt apti ad hoc impetrandum: qui licet aſper eſſet et formidatus, tolerabilior tamen fuit, et praeferendus modis omnibus antedicto. Sed dum haec cogitantur incaſſum, Imperator remediis multiplicibus recreatus, vixque ſe mortis periculo contemplans extractum: Gratianum filium ſuum adulto iam proximum, inſignibus principatus ornare meditabatur. Et paratis omnibus, militeque firmato vt animis id acciperet promptis, cum Gratianus veniſſet, progreſſus in campum tribunal adſcendit: ſplendoreque nobilium circumdatus poteſtatum, dextera puerum adprehenſum productumque in medium, oratione concionaria deſtinatum Imperatorem exercitui commendauit. *Fauſtum erga me veſtri fauoris indicium, hunc loci principalis circumferens habitum, quo potior aliis iudicatus ſum multis et claris: conſiliorum ſociis votorumque auſpicibus vobis, pietatis officium adgrediar tempeſtiuum, proſpera Deo ſpondente: cuius ſempiternis auxiliis ſtabit Romana res inconcuſſa. Accipite igitur, quaeſo, placidis mentibus, viri fortiſſimi, deſiderium noſtrum, id reputantes, quod haec quae fieri caritatis ſanciunt iura, non tantum tranſire voluimus per conſcientiam veſtram, verum etiam probata firmari, vt congrua nobis et profutura. Gratianum hunc meum adultum, quem diu verſatum inter liberos veſtros commune diligitis pignus, vndique muniendae tranquillitatis publicae cauſa in Auguſtum ſumere commilitium paro, ſi propitia caeleſtis numinis veſtraeque maieſtatis voluntas parentis amorem iuuerit praeeuntem: non rigido cultu ab incuna-*

incunabulis ipſis vt nos educatum, nec tolerantia rerum coalitum aſperarum, nec capacem adhuc Martii pulueris, vt videtis: ſed familiae ſuae laudibus maiorumque factis praeſtantibus concinentem, potioribus (inuidiae metu dicitur) protinus ſuccreturum. Vt enim mihi videri ſolet, mores eius et adpetitus, licet nondum maturos ſaepe penſanti: ineunte adoleſcentia, quoniam humanitate et ſtudiis diſciplinarum ſollertiam eſt politus, librabit ſuffragiis puris merita recte ſecusve factorum: faciet vt ſciant ſe boni intelligi: in pulcra facinora procurſabit, ſignis militaribus et aquilis adhaeſurus: ſolem niuesque et pruinas et ſitim perferet et vigilias: caſtris ſi neceſſitas adegerit, aliquotiens propugnabit: ſalutem pro periculorum ſociis obiectabit: et quod pietatis ſummum primumque munus eſt, remp. vt domum paternam diligere poterit et auitam. Nondum finita oratione dictis cum adſenſu laeto auditis, pro ſuo quiſque loco et animo milites alius alium anteire feſtinans, tamquam vtilitatis et gaudiorum participes Gratianum declararunt Auguſtum, claſſicorum ampliſſimo ſonu blandum fragorem miſcentes armorum. Quo viſo maiore fiducia Valentinianus exſultans, corona indumentiſque ſupremae fortunae ornatum filium oſculatus, iamque fulgore conſpicuum, alloquitur aduertentem quae dicebantur. *En,* inquit, *habes mi Gratiane amictus, vt ſperauimus omnes, auguſtos, meo commilitonumque noſtrorum arbitrio delatos ominibus fauſtis. Accingere igitur pro rerum vrgentium pondere, vt patris patruique collega: et adſueſce impauidus penetrare cum agminibus peditum gelu peruios Hiſtrum et Rhenum: armatis tuis proximus ſtare: ſanguinem ſpiritumque conſiderate pro his impendere, quos regis: nihil alienum putare quod ad Romani imperii pertinet latus. Haec pro tempore praecepiſſe ſufficiet, caetera monere non deſinam. Nunc reliqui vos eſtis rerum maximi defenſores:* A. C. 367.

A. C. *ſores: quos rogo et obteſtor, vt adcreſcentem Impera-*
367. *torem fidei veſtrae commiſſum ſeruetis adfectione fundata.* His dictis ſollemnitate omni firmatis, Eupraxius Caeſarienſis Maurus, magiſter ea tempeſtate memoriae, primus omnium exclamauit, *familia Gratiani hoc meretur:* ſtatimque promotus quaeſtor, multa et prudentibus aemulanda bonae fiduciae reliquit exempla, nuſquam a ſtatu naturae diſcedens intrepidae, ſed conſtans ſemper legumque ſimilis, quas omnibus vna eademque voce loqui in multiplicibus aduertimus cauſis: qui tunc magis in ſuſcepta parte iuſtitiae permanebat, cum eum recta monentem exagitaret minax Imperator et nimius. Conſurrectum eſt poſt haec in laudes maioris Principis et nouelli: maximeque pueri, quem oculorum flagrantior lux commendabat, vultusque et reliqui corporis iucundiſſimus nitor, et egregia pectoris indoles: quae Imperatorem impleſſet cum veterum lectiſſimis comparandum, ſi per fata proximosque licuiſſet, qui virtutem eius etiam tum inſtabilem obnubilarunt actibus prauis. In hoc tamen negotio Valentinianus morem inſtitutum antiquitus ſupergreſſus, non Caeſares ſed Auguſtos germanum nuncupauit et filium, beniuole ſatis. Nec enim quiſquam antehac adſciuit ſibi pari poteſtate collegam, praeter Principem Marcum, qui Verum adoptiuum fratrem abſque diminutione aliqua auctoritatis Imperatoriae ſocium fecit.

VII. His ex ſententia rectoris et militum ordinatis, vix dies interceſſere pauci, cum Mamertinum praefectum praetorio ab vrbe regreſſum, quo quaedam perrexerat correcturus, Auitianus ex vicario peculatus detulerat reum. Cui ideo Vulcatius ſucceſſit Rufinus omni ex parte perfectus, et velut apicem ſenectutis honoratae praetendens, ſed lucrandi opportunas occaſiones occultationis ſpe numquam praetermittens. Qui nactus copiam Principis, Orſitum ex prae-

fecto

fecto vrbis ſolutum exſilio, patrimonii redintegrata iactura, remitti fecit in lares. Et quamquam Valentinianus homo propalam ferus, inter imperitandi exordia vt aſperitatis opinionem molliret, impetus truces retinere nonnumquam in poteſtate animi nitebatur: ſerpens tamen vitium et dilatum aliquamdiu, licentius erupit ad perniciem plurimorum: quod auxit ira acerbius efferueſcens. Hanc enim vlcus eſſe animi diuturnum, interdumque perpetuum prudentes definiunt, naſci ex mentis mollitia conſuetum: id adſerentes argumento probabili, quod iracundiores ſunt incolumibus languidi, et feminae maribus, et iuuenibus ſenes, et felicibus aerumnoſi. Eminuit tamen per id tempus inter alias humilium neces, mors Dioclis ex comite largitionum Illyrici, quem ob delicta leuia flammis iuſſit exuri: et Diodori ex agente in rebus, triumque adparitorum poteſtatis vicariae per Italiam, ob id necatorum atrociter, quod apud eum queſtus eſt comes, Diodorum quidem aduerſus ſe civiliter imploraſſe iuris auxilium, officiales vero iuſſu iudicis auſos monere proficiſcentem, vt reſponderet ex lege. Quorum memoriam apud Mediolanum colentes nunc vſque Chriſtiani, locum vbi ſepulti ſunt, *Ad innocentes* adpellant. Dein cum in negotio Maxentii cuiuſdam Pannonii, ob exſecutionem a iudice recte maturari praeceptam, trium oppidorum ordines mactari iuſſiſſet, interpellauit Eupraxius tunc quaeſtor; et, *parcius*, inquit, *agito, piiſſime Principum: hos enim quos interfici tamquam noxios iubes, vt martyras, id eſt diuinitati acceptos, colit religio Chriſtiana.* Cuius ſalutarem fiduciam praefectus imitatus Florentius, cum in re quadam venia digna audiſſet eum percitum ira iuſſiſſe itidem ternos per ordines vrbium interfici plurimarum, *Et quid agetur*, ait, *ſi oppidum aliquod Curiales non haberet tantos? Inter reliqua id quoque ſuſpendi debet, vt cum habuerit occidantur.* A. C. 368.

A. C. *cidantur*. Ad hanc inclementiam illud quoque acce-
368. debat dictu dirum et factu: quod ſi quis eum adiiſſet iudicium potentis inimici declinans, aliumque ſibi poſtulans dari: hoc non impetrato, ad eundem quem metuebat, licet multa praetenderet iuſta, remittebatur. Itemque aliud audiebatur horrendum, quod vbi debitorum aliquem egeſtate obſtrictum nihil reddere poſſe dicebatur, interfici debere pronuntiabat. Haec autem et ſimilia licenter ideo altiore faſtu quidam Principes agunt, quod amicis emendandi ſecus cogitata vel geſta copiam negant: inimicos loqui terrent amplitudine poteſtatis. Nulla vacat quaeſtio prauitatum apud eos, qui quod volunt ipſi, maximas putant eſſe virtutes.

VIII. Profectus itaque ab Ambianis, Treuerosque feſtinans, nuntio percellitur graui, qui Britannias indicabat barbarica conſpiratione ad vltimam vexatas inopiam: Nectaridumque comitem maritimi tractus occiſum, et Fulloſaudem ducem hoſtium inſidiis circumuentum. Quibus magno cum horrore compertis, Seuerum etiam tum domeſticorum comitem miſit, ſi fors caſum dediſſet optatum, correcturum ſequius geſta: quo paullo poſtea reuocato, Iouinus eadem loca profectus, Prouertuidem celeri gradu praemiſit, adminicula petiturus exercitus validi. Id enim inſtantes neceſſitates flagitare firmabant. Poſtremo ob multa et metuenda, quae ſuper eadem inſula rumores adſidui perferebant, electus Theodoſius illuc properare diſponitur, officiis Martiis feliciſſime cognitus: adſcitaque animoſa legionum et cohortium pube, ire tendebat praeeunte fiducia ſpecioſa. Et quoniam cum Conſtantis Principis actus componerem, motus adulescentis et ſeneſcentis oceani, ſitumque Britanniae pro captu virium explanaui, ad ea quae digeſta ſunt ſemel, reuolui ſuperfluum duxi: vt Vlyxes Homericus apud Phaeacas ob difficultatem nimiam replicare

care formidat. Illud tamen ſufficiet dici, quod eo tempore Picti in duas gentes diuiſi, Dicalidonas et Vecturiones, itidemque Attacotti bellicoſa hominum natio, et Scotti, per diuerſa vagantes multa populabantur: Gallicanos vero tractus Franci et Saxones iisdem confines, quo quiſque erumpere potuit terra vel mari, praedis acerbis incendiisque, et captiuorum funeribus hominum violabant. Ad haec prohibenda ſi copiam dediſſet fortuna proſperior, orbis extrema dux efficaciſſimus petens, cum veniſſet ad Bononiae littus, quod a ſpatio controuerſo terrarum anguſtiis reciproci diſtinguitur maris, attolli horrendis aeſtibus adſueti, rurſusque ſine vlla nauigantium noxa in ſpeciem complanari camporum: exinde tranſmeato lentius freto defertur Rutupias, ſtationem ex aduerſo tranquillam. Vnde cum conſequuti Batatui veniſſent et Eruli, Iouiique et Victores, fidentes viribus numeri: egreſſus tendensque ad Lundinium vetus oppidum, quod Auguſtam poſteritas adpellauit, diuiſis plurifariam globis, adortus eſt vagantes hoſtium vaſtatorias manus, graues onere ſarcinarum: et propere fuſis qui vinctos homines agebant et pecora praedam excuſſit, quam tributarii perdidere miſerrimi. His denique reſtituta omni, praeter partem exiguam impenſam militibus feſſis, merſam difficultatibus ſuis antehac ciuitatem, ſed ſubito quam ſalus ſperari potuit recreatam, in ouantis ſpeciem laetiſſimus introiit. Vbi ad audenda maiora proſpero ſucceſſu elatus, tutaque ſcrutando conſilia, futuri morabatur ambiguus, diffuſam variarum gentium plebem et ferocientem immaniter, non niſi per dolos occultiores et improviſos excurſus ſuperari poſſe, captiuorum confeſſionibus et transfugarum indiciis doctus. Denique edictis propoſitis impunitateque promiſſa, deſertores ad procinctum vocabat, et multos alios per diuerſa libero commeatu diſperſos. Quo monitu vt rediere pleri-

A. C. 368.

A. C. 368. que, incentiuo percitus, retentusque anxiis curis, Ciuilem nomine recturum Britannias pro praefectis ad ſe popoſcerat mitti, virum acrioris ingenii, ſed iuſti tenacem et recti: itidemque Dulcitium, ducem ſcientia rei militaris inſignem.

IX. Haec in Britanniis agebantur. Africam vero iam inde ab exordio Valentiniani imperii exurebat barbarica rabies, per procurſus audentiores et crebris caedibus et rapinis intenta. Quam rem militaris augebat ſecordia, et aliena inuadendi cupiditas, maximeque Romani nomine comitis. Qui venturi prouidus, transferendaeque in alios inuidiae artifex, ſaeuitia morum multis erat exoſus, hac praecipue cauſa quod ſuperare hoſtes in vaſtandis prouinciis feſtinabat, adfinitate Remigii tunc magiſtri officiorum confiſus: quo praua et contraria referente, Princeps (vt prae ſe ferebat ipſe) cautiſſimus lacrimoſa diſpendia diutius ignorauit Afrorum. Geſtorum autem per eas regiones ſeriem plenam, et Ruricii praeſidis legatorumque mortem, et caetera luctuoſa, cum adegerit ratio, diligentius explicabo. Et quoniam adeſt liber locus dicendi: quae ſentimus, aperte loquamur: hunc Imperatorem omnium primum in maius militares faſtus ad damna rerum auxiſſe communium, dignitates opesque eorum ſublimius erigentem: et quod erat publice priuatimque dolendum, indeflexa ſaeuitia punientem gregariorum errata, parcentem potioribus, qui tamquam peccatis indulta licentia, ad labem delictorum immanium conſurgebant: qui ex eo anhelantes, ex nutu ſuo indiſtanter putant omnium pendere fortunas. Horum flatus et pondera inuentores iuris antiqui mollientes, etiam inſontes quoſdam aliquotiens ſuppliciis aboleri cenſuere letalibus. Quod ſaepe contingit, cum ob multitudinis crimina, nonnulli ſortis iniquitate plectuntur innoxii: id enim nonnumquam ad priuatorum pertinuit cauſas. At in Iſauria globa-

globatim per vicina digreſſi praedones, oppida villasque vberes libera populatione vexantes, magnitudine iacturarum Pamphyliam adflictabant et Cilicas. Quos cum nullis arcentibus interneciue cuncta diſperdere Aſiae vicarius ea tempeſtate Muſonius aduertiſſet, Athenis Atticis antehac magiſter rhetoricus: deploratis noviſſime rebus, luxuque adiumento militari marcente, adhibitis ſemiermibus paucis, quos Diogmitas adpellant, vnum graſſatorum cuneum, ſi patuiſſet facultas, adoriri conatus, per anguſtum quemdam tranſiens devexitatis amfractum, ad ineuitabiles venit inſidias: et ibi cum his confoſſus eſt quos ducebat. Tali ſucceſſu latrones praetumidos, palantesque per varia confidentius, interfectis aliquibus, ad latebroſa montium ſaxa quae incolunt excitae tandem copiae contruſerunt: vbi cum eis nec quieſcendi nec inueniendi ad victum vtilia copia laxaretur, per indutias pacem ſibi tribui popoſcerunt, Germanicopolitanis auctoribus, quorum apud eos vt ſigniferae manus ſemper valuere ſententiae: obſidibusque datis vt imperatum eſt, immobiles diu manſere, nihil audentes hoſtile. Haec inter Praetextatus praefecturam vrbis ſublimius curans, per integritatis multiplices actus et probitatis, quibus ab adoleſcentiae rudimentis inclaruit; adeptus eſt id quod raro contingit, vt cum timeretur, amorem non perderet ciuium, minus firmari ſolitum erga iudices formidatos. Cuius auctoritate iuſtisque veritatis ſuffragiis tumultu lenito, quem Chriſtianorum iurgia concitarunt, pulſoque Vrſino, alta quies parta, propoſito ciuium Romanorum aptiſſima: et adoleſcebat gloria praeclari rectoris plura et vtilia diſponentis. Namque et maeniana ſuſtulit omnia, fabricari Romae priſcis quoque vetita legibus: et diſcreuit ab aedibus ſacris priuatorum parietes, iiſdem inuerecunde connexos: ponderaque per regiones inſtituit vniuerſas, cum auiditati multorum ex libidine trutinas com- A. C. 368.

 ponen-

A. C. 368. ponentium occurri nequiret. In examinandis vero litibus ante alios id impetrauit, quod laudando Brutum Tullius refert, vt cum nihil ad gratiam faceret, omnia tamen grata viderentur eſſe quae factitabat.

X. Sub idem fere tempus Valentiniano ad expeditionem caute vt rebatur profecto, Alamannus regalis Rando nomine, diu praeſtruens quod cogitabat, Mogontiacum praeſidiis vacuum cum expeditis ad latrocinandum latenter irrepſit. Et quoniam caſu Chriſtiani ritus inuenit celebrari ſollemnitatem, impraepedite cuiuſquemodi fortunae virile et muliebre ſecus cum ſupellectili non parua indefenſum abduxit. Parvo inde poſt interuallo inopina rei Romanae ſpes laetiorum adfulſit. Cum enim Vithicabius rex Vadomarii filius, ſpecie quidem molliculus et morboſus, ſed audax et fortis, ardores in nos ſemper ſuccenderet bellicos, opera nauabatur impenſior, vt qualibet occumberet ſtrage. Et quia tentatus aliquotiens nullo genere potuit ſuperari vel prodi, fraude citerioris vitae miniſtri, ſtudio ſollicitante noſtrorum occubuit: cuius poſt necem aliquatenus hoſtiles torpuere diſcurſus. Interfector tamen prae metu poenarum, quas verebatur ſi patuiſſet negotium, ad Romanum ſolum ſe celeri tranſtulit gradu. Parabatur poſt haec lentioribus curis et per copias multiformes in Alamannos expeditio ſolitis grauior, deſtinatius id publica tutela poſcente, quoniam reparabilis gentis motus timebantur infidi: milite nihilominus accenſo, cui ob ſuſpectos eorum mores, nunc infimorum et ſupplicum, paullo poſt vltima minitantium, nullae quieſcendi dabantur indutiae. Contracta igitur vndique mole maxima cateruarum, armis et ſubſidiis rei cibariae diligenter inſtructa, accitoque Sebaſtiano Comite cum Illyriis et Italicis numeris quos regebat, anni tempore iam tepente Valentinianus cum Gratiano Rhenum transgreſſus reſiſtente nemine; diuiſis agminibus quadratis

dratis ipſe medius incedebat, Iouino et Seuero magiſtris rei caſtrenſis altrinſecus ordinum latera ſeruantibus, ne repentino inuaderentur adſultu. Protinuſque inde ductantibus itinerum callidis, exploratis acceſſibus, per regiones longo itu porrectas ſenſim gradiens miles irritatior ad pugnandum, velut repertis barbaris minaciter infrendebat. Et quoniam aliquot diebus emenſis nullus potuit qui reſiſteret inueniri, cuncta ſatorum et tectorum quae viſebantur intacta, cohortium manu vorax flamma vaſtabat, praeter alimenta, quae colligi dubius rerum euentus adigebat et cuſtodiri. Poſt haec leniore greſſu Princeps vlterius tendens, cum prope locum veniſſet, cui Solicinio nomen eſt, velut quadam obice ſtetit, doctus procurſantium relatione veriſſima barbaros longe conſpectos. Qui nullam ad tuendam ſalutem viam ſupereſſe cernentes, niſi ſe celeri defendiſſent occurſu, locorum gnaritate confiſi, vnum ſpirantibus animis montem occupauere praecelſum, per confragoſos colles vndique praeruptum et inuium, abſque ſeptemtrionali latere, vnde facilem habet deuexitatem et mollem. Signis illico fixis ex more cum vndique ad arma conclamaretur, imperio Principis et ductorum ſtetit regibilis miles, vexillum opperiens extollendum: quod erat opportune ſubeundae indicium pugnae. Ergo quia ſpatiũm deliberandi aut exiguum dabatur aut nullum, hinc impatientia militis perterrente, inde horrenda circumſonantibus Alamannis, id conſilium ratio celeritatis admiſit: vt arctoam montium partem, quam clementer diximus eſſe procliuem, Sebaſtianus cum ſuis occuparet, fugientes Germanos ſi fors ita tuliſſet leui negotio confoſſurus: quo vt placuit maturato, Gratianoque apud ſigna Iouianorum retro detento, cuius aetas erat etiam tum proeliorum impatiens et laborum, Valentinianus vt dux cunctator et tutus, centurias et manipulos capite intecto conluſtrans, A. C. 368.

 nullo

A. C. nullo potentium in conſcientiam arcani adhibito, re-
368. mota multitudine ſtipatorum, ſpeculatum radices aggerum auolauit cum paucis, quorum induſtriam norat et fidem: praedicans, vt erat ſui arrogans aeſtimator, inueniri poſſe, aliam viam ducentem ad arduos cliuos, praeter eam quam inſpexere proculcatores. Per ignota itaque et paluſtres vligines deuius tendens, inſidiatricis manus locatae per obliqua ſubito oppetiiſſet adcurſu, ni neceſſitatis adiumento poſtremo, per labilem limum incitato iumento digreſſus, legionum ſe gremiis immerſiſſet poſt abruptum periculum: cui adeo proximus fuit, vt galeam eius cubicularius ferens auro lapillisque diſtinctam, cum ipſo tegmine penitus interiret, nec poſtea viuus reperiretur aut interfectus. Proinde quiete reficiendis corporibus data, ſignoque erecto, quod ſolet ad pugnam hortari, tubarum minacium accendente clangore, fidentiſſimo impetu acies motas prompte ante alios praeiere duo iuuenes lecti in principiis adeundi diſcriminis, Saluivs et Lupicinus, ſcutarius vnus, alter e ſchola Gentilium, fragore terribili concitantes: haſtasque criſpando cum ad rupium obiecta veniſſent, trudentibusque Alamannis euadere ad celſiora conarentur, aduenit omne pondus armorum, iiſdemque anteſignanis per hirta dumis et aſpera magno virium niſu in editas ſublimitates erepſit. Acri igitur partium ſpiritu conflictus cuſpidibus tentatur infeſtis: et hinc arte belli doctior miles, inde licet feroces, ſed incauti barbari dexteris coiere collatis: quos latius ſeſe pandens exercitus infuſis vtrimque cornibus adflictabat, per fremitus territos et equorum hinnitus et tubas. Nihilominus tamen ipſi adſumpta fiducia reſtiterunt: aequataque parumper proeliorum ſorte, haud parua mole certatum eſt, dum turmarum funeribus mutuis res gerebatur. Diſiecti denique Romanorum ardore, metuque turbati, miſcentur vltimis primi: dumque in pedes verſi diſce-

diſcedunt, verutis hoſtilibus forabantur et pilis. Poſtremo dum anheli currunt et feſſi, pandebant ſequentibus poplites et ſuras et dorſa. Stratis denique multis, lapſorum partem Sebaſtianus, cum ſubſidiali manu locatus poſt montium terga, trucidauit ex incauto latere circumuentam: diſperſi caeteri ſiluarum ſe latebris amandarunt. In hac dimicatione noſtri quoque oppetiere non contemnendi: inter quos Valerianus fuit domeſticorum omnium primus, et Natuſpardo quidam ſcutarius, exſertus ita bellator, vt Sicinio veteri comparetur et Sergio. Hisque tali caſuum diverſitate perfectis, milites ad hiberna, Imperatores Treueros reuerterunt. A. C. 368.

XI. Per haec tempora Vulcatio Rufino abſoluto vita dum adminiſtrarat; ad regendam praefecturam praetorianam ab vrbe Probus accitus, claritudine generis et potentia et opum amplitudine cognitus orbi Romano, per quem vniuerſum paenē patrimonia ſparſa poſſedit, iuſte an ſecus non iudicioli eſt noſtri. Hunc quaſi gennina quaedam, vt fingunt poëtae, fortuna vehens praepetibus pinnis, nunc beneficum oſtendebat et amicos ſublimius erigentem, aliquotiens inſidiatorem dirum, et per cruentas noxium ſimultates. Et licet potuit quoad vixit ingentia largiendo, et interuallando poteſtates adſiduas: erat tamen interdum timidus ad audaces, contra timidos celſior: vt videretur cum ſibi fideret, de cothurno ſtrepere tragico, et vbi paueret, omni humilior ſocco. Atque vt natantium genus elemento ſuo expulſum, haud tam diu ſpirat in terris; ita ille marcebat abſque praefecturis: quas iurgiis familiarum ingentium capeſſere cogebatur, numquam innocentium per cupiditates immenſas, vtque multa perpetrarent impune, dominum ſuum mergentium in rempub. Namque fatendum eſt, numquam illa magnanimitate coalitus, clienti vel ſeruo agere quidquam iuſſit illicitum: ſed ſi eorum quem-

A. C. quam crimen vllum compererat admiſiſſe, vel ipſa
368. repugnante iuſtitia, non explorato negotio, ſine reſpectu boni honeſtique defendebat. Quod vitium reprehendens ita pronuntiat Cicero: *Quid enim intereſt inter ſuaſorem facti et probatorem? Aut quid refert, vtrum voluerim fieri, an gaudeam factum?* Suſpicioſus tamen, et munitus ſuopte ingenio fuit, et ſubamarum arridens, blandiensque interdum vt noceat. Id autem perſpicuum eſt in eiuſmodi moribus malum, tum maxime cum celari poſſe exiſtimatur: ita implacabilis et directus, vt ſi laedere quemquam inſtituiſſet, nec exorari poſſet, nec ad ignoſcendum erroribus inclinari: ideoque aures eius non cera, ſed plumbis videbantur obſtructae. In ſummis diuitiarum et dignitatum culminibus anxius et ſollicitus, ideoque ſemper leuibus morbis adflictus. Hae per occidentales plagas ſeries rerum fuere geſtarum.

XII. Rex vero Perſidis longaeuus ille Sapor, et ab ipſis imperitandi exordiis dulcedini rapinarum addictus, poſt Imperatoris Iuliani exceſſum et pudendae pacis icta foedera, cum ſuis paulliſper nobis viſus amicus, calcata fide ſub Iouiano pactorum, iniectabat Armeniae manum, vt eam, velut placitorum abolita firmitate, ditioni iungeret ſuae. Et primo per artes fallendo diuerſas, nationem omnem renitentem diſpendiis leuibus adflictabat, ſollicitans quoſdam optimatum et Satrapas, alios excurſibus occupans improuiſis. Dein per exquiſitas periuriisque miſtas illecebras captum regem ipſum Arſacem, adhibitumque in conuiuium iuſſit ad latentem trahi poſticam: eumque effoſſis oculis, vinctum catenis argenteis, quod apud eos honoratis vanum ſuppliciorum aeſtimatur eſſe ſolatium, exterminauit ad caſtellum Agabana nomine, vbi diſcruciatus cecidit ferro poenali. Deinde ne quid intemeratum perfidia praeteriret, Sauromace pulſo, quem auctoritas Romana praefecit Hiberiae, Aſpacurae

curae cuidam poteſtatem eiuſdem detulit gentis diademate addito, vt arbitrio ſe monſtraret inſultare noſtrorum. Quibus ita ſtudio nefando perfectis, Cylaci ſpadoni et Artabanni, quos olim ſuſceperat perfugas, commiſit Armeniam (horum alter ante gentis praefectus, alter magiſter fuiſſe dicebatur armorum) iiſdemque mandarat, vt Artogeraſſam intentiore cura exſcinderent, oppidum muris et viribus validum, quod theſauros et vxorem cum filio Arſacis tuebatur. Iniere vt ſtatutum eſt obſidium duces. Et quoniam munimentum poſitum in aſperitate montana, rigente tunc caelo niuibus et pruinis, adiri non poterat, eunuchus Cylaces aptusque ad muliebria palpamenta, Artabanne adſcito, prope moenia ipſa fide non amittendae ſalutis accepta, propere venit: et cum ſocio ad interiora ſuſceptus vt poſtulauit, ſuadebat minaciter defenſoribus et reginae, motum Saporis inclementiſſimi omnium lenire deditione veloci. Multis poſt haec vltro citroque dictitatis, eiulanteque muliere truces mariti fortunas, proditionis acerrimi compulſores in miſericordiam flexi mutauere conſilium: et ſpe potiorum erecti, ſecretis colloquiis ordinarunt, hora praeſtituta nocturna recluſis ſubito portis validam manum erumpere, vallumque hoſtile caedibus adgredi repentinis, vt lateant id tentantes, polliciti ſe proditurος. Quibus religione firmatis egreſſi, biduumque ad deliberandum quid capeſſere debeant ſibi concedi clauſos petiſſe adſeuerantes, in deſidiam obſeſſores traduxerunt: et vigiliis quibus ob ſecuritatem altiore ſtertitur ſomno, ciuitatis aditu reſerato iuuentus exſiluit velox: paſſibusque inſonis expeditis mucronibus repens, cum caſtra nihil metuentium inuaſiſſent, iacentes multos nullis reſiſtentibus trucidarunt. Haec inopina defectio necesque inſperatae Perſarum, inter nos et Saporem diſcordiarum excitauere cauſas immanes: illo etiam accedente, quod Arſacis filium Param, ſuaden-

A. C. 368.

A. C. ſuadente matre cum paucis e munimento digreſſum,
368. ſuſceptumque Imperator Valens apud Neocaeſaream morari praecepit, vrbem Polemoniaci ponti notiſſimam, liberali victu curandum et cultu. Qua humanitate Cylaces et Artabannes illecti, miſſis oratoribus ad Valentem, auxilium eumdemque Param ſibi regem tribui popoſcerunt. Sed pro tempore adiumentis negatis, per Terentium ducem Para reducitur in Armeniam, recturus interim ſine vllis inſignibus gentem: quod ratione iuſta eſt obſeruatum, ne fracti foederis nos argueremur et pacis. Hoc comperto textu geſtorum Sapor vltra hominem efferatus, concitis maioribus copiis Armenias aperta praedatione vaſtabat. Cuius aduentu territus Para, itidemque Cylaces et Artabannes, nulla circumſpectantes auxilia, celſorum montium petiuere receſſus, limites noſtros diſterminantes et Lazicam: vbi per ſiluarum profunda et flexuoſos colles menſibus quinque deliteſcentes, regis multiformes luſere conatus. Qui operam teri fruſtra contemplans ſidere flagrante brumali, pomiferis exuſtis arboribus, caſtellisque munitis et caſtris quae ceperat ſuperata vel prodita, cum omni pondere multitudinis Artogeraſſam circumſaeptam, et poſt varios certaminum caſus laſſatis defenſoribus patefactam incendit: Arſacis vxorem erutam inde cum theſauris abduxit. Quas ob cauſas ad eas regiones Arinthaeus cum exercitu mittitur comes, ſuppetias laturus Armeniis, ſi eos exagitare procinctu gemino tentauerint Perſae. Inter quae Sapor immenſum quantum aſtutus, et cum ſibi conduceret humilis aut elatus, ſocietatis futurae ſpecie Param vt incurioſum ſui per latentes nuntios increpabat, quod maieſtatis regiae velamento Cylaci ſeruiret et Artabanni: quos ille praeceps blanditiarum illecebris interfecit, capitaque caeſorum ad Saporem vt ei morigerus miſit. Hac clade late diffuſa, Armenia omnis periſſet impropugnata, ni

Arin-

Arinthaei aduentu territi Perſae eam incurſare denuo A. C.
diſtuliſſent: hoc ſolo contenti, quod ad Imperatorem 368.
miſere legatos, petentes nationem eamdem, vt ſibi et Iouiano placuerat, non defendi. Quibus repudiatis, Sauromaces pulſus vt ante diximus Hiberiae regno, cum duodecim legionibus et Terentio remittitur: et eum amni Cyro iam proximum Aſpacures orauit, vt ſocia poteſtate conſobrini regnarent: cauſatus ideo ſe nec cedere, nec ad partes poſſe tranſire Romanas, quod vltra eius filius obſidis lege tenebatur adhuc apud Perſas. Quae imperator doctus, vt concitandas ex hoc quoque negotio turbas conſilio prudentiaque molliret, diuiſioni adquieuit Hiberiae: vt eam medius dirimeret Cyrus, et Sauromaces Armeniis finitima retineret et Lazis, Aſpacures Albaniae Perſisque contigua. His percitus Sapor, pati ſe exclamans indigna, quod contra foederum textum iuuarentur Armeniae, et euanuit legatio quam ſuper hoc miſerat corrigendo, quodque ſe non adſentiente nec conſcio dividi placuit Hiberiae regnum: velut obſeratis amicitiae foribus vicinarum gentium auxilia conquirebat, ſuumque parabat exercitum, vt ſerenata caeli temperie ſubuerteret omnia, quae ex re ſua ſtruxere Romani.

AMMIANI

AMMIANI
MARCELLINI
RERVM GESTARVM
LIBER XXVIII.

Multi, etiam Senatores, ac ſenatorii generis feminae, Romae veneficiorum, ſtuprorum et adulteriorum accuſantur, et ſupplicio adficiuntur. C. I. *Valentinianus Aug. totam Rheni ripam Gallicam caſtris, caſtellis et turribus munit: Alamanni Romanos trans Rhenum munimentum exſtruentes interficiunt. Marathocupreni graſſatores in Syria iuſſu Valentis A. cum liberis et vico ſuo deleti.* II. *Theodoſius vrbes Britanniae a barbaris vaſtatas reſtituit, caſtella reparat, et prouinciam inſulae recipit, quae Valentia eſt adpellata.* III. *De Olybrii et Ampelii praefectura vrbana: et de vitiis ſenatus populique Romani.* IV. *Saxones in Gallia, poſt factas indutias, a Romanis inſidiis circumuenti. Valentinianus data fide iungendi copias, Burgundiones Alamanniae immiſit, qui decepti ac illuſi, captiuis omnibus occiſis domum redierunt.* V. *Clades Tripoli prouinciae, Leptitaniſque et Oeenſibus ab Auſturianis illatae, et fraude Romani comitis Valentiniano occultatae, et minime vindicatae.* VI.

A. C. 368. Dum apud Perſas, vt ſupra narrauimus, perfidia regis motus agitat inſperatos, et in Eois tractibus bella rediuiua conſurgunt: anno ſextodecimo et eo diutius poſt Nepotiani exitium, ſaeuiens per vrbem aeternam vrebat cuncta Bellona, ex primordiis minimis ad clades excita luctuoſas: quas obliteraſſet vtinam iuge ſilentium! ne forte paria quandoque tententur, plus exemplis generalibus nocitura quam delictis. Ac licet ab textu cruento geſtorum exquiſite narrando, iuſtus me retraheret metus multa reputantem et

varia;

varia; tamen praeſentis temporis modeſtia fretus, carptim vt quaeque memoria digna ſunt explanabo: nec pigebit quid ex his, quae apud veteres acciderint, timuerim, docere ſuccincte. Bello Medico primo cum diripuiſſent Aſiam Perſae, obſidentes Miletum molibus magnis, minantesque defenſoribus cruciabiles neces, iniecere clauſis neceſſitatem, vt omnes magnitudine malorum adflicti, peremptis caritatibus propriis, proiectoque in ignem mobili cenſu, arſuros ſe certatim congererent in communem pereuntis patriae rogum.' Hoc argumentum paullo poſtea digeſtum tumore tragico Phrynichus in theatrum induxerat Athenarum: paulliſperque iucunde auditus, cum cothurnatius ſtilus procederet lacrimoſus, indignatione damnatus eſt populi, arbitrati non conſolandi gratia, ſed probroſe monendi quae pertulerat amabilis ciuitas, nullis auctorum adminiculis fulta, hos quoque dolores ſcenicis adnumeraſſe fabulis inſolenter. Erat enim Athenienſium colonia Miletus, deducta inter Ionas alios per Nileum filium Codri, qui fertur pro patria bello ſe Dorico deuouiſſe. Sed ad propoſita veniamus. Maximinus regens quondam Romae vicariam praefecturam, apud Sopianas Valeriae oppidum obſcuriſſime natus eſt, patre tabulario praeſidialis officii, orto a poſteritate Carporum quos antiquis excitos ſedibus Diocletianus tranſtulit in Pannoniam. Is poſt mediocre ſtudium liberalium doctrinarum, defenſionemque cauſarum ignobilem, et adminiſtratas Corſicam itidemque Sardiniam, rexit deinde Tuſciam. Vnde morato in itinere diutius ſucceſſore, progreſſus ad curandam vrbis annonam, etiam prouinciae moderamina retinebat: egitque conſideratione triplici inter exordia cautius. Primo quod recalebant in auribus eius parentis effata, quid auguralesalites vel cantus monerent oſcinum adprime callentis, aduſque ſublimia regimenta, ſed periturum ferro poenali: deinquod

A. C. 368.

A. C. 368. quod nactus hominem Sardum, quem ipſe poſtea per doloſas fallacias interemit, vt circumtulit rumor, eliciendi animulas noxias et praeſagia ſollicitare laruarum perquam gnarum: dum ſupereſſet ille, timens ne proderetur, tractabilis erat et mollior: poſtremo quod tamquam ſubterraneus ſerpens per humiliora reptando, nondum maiores funerum excitare poterat cauſas. Principium autem vnde latius ſe funditabat, emerſit ex negotio tali. Chilo ex vicario et coniunx eius Maxima nomine, queſti apud Olybrium ea tempeſtate vrbi praefectum, vitamque ſuam venenis petitam adſeuerantes impetrarunt, vt hi quos ſuſpectati ſunt, illico rapti compingerentur in vincula: organarius Sericus, et Asbolius palaeſtrita, et haruſpex Campenſis. Verum negotio tepeſcente ob diuturnam morborum aſperitatem qua tenebatur Olybrius: morarum impatientes hi qui rem detulerunt, libello petiuerunt oblato, vt examinandum iurgium praefecto mandaretur annonae: idque ſtudio celeritatis conceſſum eſt. Accepta igitur nocendi materia Maximinus effudit genuinam ferociam, pectori crudo adfixam: vt ſaepe faciunt amphitheatrales ferae, diffractis tandem ſolutae poſticis. Cumque multiformiter quaſi in prolndiis negotium ſpectaretur, et quidam fulcatis lateribus nominaſſent, nobiles aliquos, tamquam vſos artificibus laedendi per clientes, alioſque humiles notos reos et indices: ſupra plantam (vt dicitur) euagatus tartareus cognitor, relatione maligna docuit Principem, non niſi ſuppliciis acrioribus pernicioſa facinora ſcrutari poſſe vel vindicari quae Romae perpetravere complures. His ille cognitis efferatus, vt erat vitiorum inimicus acer magis quam ſeuerus, vno proloquio in huiuſmodi cauſas, quas arroganter propoſito maieſtatis imminutae miſcebat, omnes quos iuris priſci iuſtitia diuorumque arbitria quaeſtionibus eximere cruentis, ſi poſtulaſſet negotium, ſtatuit tormentis

mentis adfligi. Vtque congeminata poteſtas erecta- A. C.
que ſublatius altiores conſarcinaret aerumnas, Maxi- 368.
mino Romae agere diſpoſito pro praefectis, ſociauit ad haec cognoſcenda quae in multorum pericula ſtruebantur, Leonem notarium, poſtea officiorum magiſtrum, buſtuarium quemdam latronem Pannonium, efflantem ferino rictu crudelitatem, etiam ipſum nihilominus humani ſanguinis auidiſſimum. Auxit obſtinatum Maximini ingenium ad laedendum aduentus collegae ſimilis, et litterarum cum ampla dignitate dulcedo. Ideoque pedes huc et illuc exſultando contorquens, ſaltare non incedere videbatur, dum ſtudebat inter altaria celſius gradientes, vt quidam memorant, imitari Brachmanas. Iamque lituis cladium concrepantibus internarum, rerum atrocitate torpentibus cunctis, praeter multa cruda et immitia, quorum nec diuerſitas comprehendi nec numerus poteſt, mors Marini cauſarum defenſoris eminuit: quem vt auſum Hiſpanillae cuiuſdam artibus prauis adfectaſſe coniugium, tranſeunter indiciorum fide diſcuſſa, ſupplicio letali damnauit. Et quoniam exiſtimo forſitan aliquos haec lecturos, exquiſite ſcrutando notare, ſtrepentes id actum eſſe prius, non illud, aut ea quae viderint praetermiſſa: hactenus faciendum eſt ſatis, quod non omnia narratu ſunt digna, quae per ſqualidas tranſiere perſonas: nec ſi fieri fuiſſet neceſſe, inſtructiones vel ex ipſis tabulariis ſuppeterent publicis, tot calentibus malis, et nouo furore ſine retinaculis imis ſumma miſcente: cum iuſtitium eſſe quod timebatur, non iudicium aperte conſtaret. Tunc Cethegus ſenator adulterii reus delatus, ceruice periit abſciſſa, et Alypius nobilis adoleſcens, ob leuem relegatus errorem, aliique humiles publica morte oppetiuerunt: in quorum miſeriis velut ſui quiſque diſcriminis cernens imaginem, tortorem et vincula ſomniabat et diuerſoria tenebrarum. Eodem tempore etiam

 Hyme-

A. C. 368. Hymetii praeclarae indolis viri negotium eſt actitatum: cuius hunc fuiſſe nouimus textum. Cum Africam pro conſule regeret, Carthaginenſibus victus inopia iam laſſatis, ex horreis Romano populo deſtinatis frumentum dedit: paulloque poſtea cum proueniſſet ſegetum copia, integre ſine vlla reſtituit mora. Verum quoniam denis modiis ſingulis ſolidis indigentibus venumdatis, emerat ipſe tricenos, interpretii compendium ad Principiis aerarium miſit. Ideoque Valentinianus per nundinationem ſuſpicatus parum quam oportuerat miſſum, eum bonorum parte multauit. Ad cuius cladem exaggerandam id quoque iisdem diebus acciderat non minus exitiale. Amantius haruſpex ea tempeſtate prae caeteris notus, occultiore indicio proditus, quod ob praua quaedam implenda, ad ſacrificandum ab eodem eſſet adſcitus Hymetio, inductusque in iudicium, quamquam incuruus ſub equuleo ſtaret, pertinaci negabat inſtantia. Quo infitiante, ſecretioribus chartis ab eius domo prolatis, commonitorium repertum eſt manu ſcriptum Hymetii, petentis vt obſecrata ritu ſacrorum ſollemnium numina erga ſe Imperatores delenirent: cuius extima parte quaedam inuectiua legebantur in Principem, vt et auarum et truculentum. Haec Valentinianus relatione iudicum doctus, aſperius interpretantium facta, vigore nimio in negotium iuſſit inquiri. Et quia Frontinus conſiliarius antedicti, miniſter fuiſſe conceptae precationis arguebatur, conciſus virgis atque confeſſus, ablegatus eſt in exſilium ad Britannos: Amantius vero damnatus poſtea rerum capitalium interiit. Poſt hanc geſtorum ſeriem Hymetius ad oppidum ductus Ocriculum, audiendus ab Ampelio vrbi praefecto de Maximino vicario, confeſtimque perdendus vt adparebat, data ſibi copia rectius Imperatoris praeſidium adpellauit, nominisque eius perfugio tectus, ſeruabatur incolumis. Super hoc Princeps conſul-

conſultus, ſenatui negotium dedit. Qui cum rem li- A. C.
brata iuſtitia comperiſſet, eumque ad Boas Dalmatiae 368.
locum exterminaſſet, aegre Imperatoris iracundiam tulit perciti vehementer, quod hominem addictum vt ipſe propoſuerat morti, clementiori ſententia didicerat plexum. Ob haec et huiuſmodi multa, quae cernebantur in paucis, omnibus timeri ſunt coepta. Et ne tot malis diſſimulatis paullatimque ſerpentibus, acerui creſcerent aerumnarum, nobilitatis decreto legati mittuntur: Praetextatus ex vrbi praefecto, et ex vicario Venuſtus, et ex conſulari Mineruius, oraturi ne delictis ſupplicia ſint grandiora, neue ſenator quiſquam inuſitato et illicito more tormentis exponeretur. Qui cum intromiſſi in conſiſtorium haec referrent, negantem Valentinianum ſe id ſtatuiſſe, et calumnias perpeti clamitantem, moderate redarguit quaeſtor Eupraxius: hacque libertate emendatum eſt crudele praeceptum, ſupergreſſum omnia diritatis exempla. Circa hos dies Lollianus primae lanuginis adoleſcens, Lampadii filius ex praefecto, exploratius cauſam Maximino ſpectante, conuictus codicem noxiarum artium nondum per aetatem firmato conſilio deſcripſiſſe, exſulque mittendus vt ſperabatur, patris impulſu prouocauit ad Principem: et iuſſus ad eius comitatum duci, de fumo (vt aiunt) in flammam; traditus Phalangio Baeticae conſulari, cecidit funeſti carnificis manu. Super his etiam Tarratius Baſſus poſtea vrbi praefectus, et frater eius Camenius, et Marcianus quidam, et Euſaphius, omnes clariſſimi, arceſſiti in crimen, quod eiuſdem conſcii veneficii aurigam fouere dicebantur Auchenium: documentis etiamtum ambiguis, ſuffragante abſoluti ſunt Victorino, vt diſperſus prodidit rumor, qui erat amicus Maximino iunctiſſimus. Nec minus feminae quoque calamitatum participes fuere ſimilium. Nam ex hoc quoque ſexu peremptae ſunt originis altae complures, adulte-

 riorum

A. C. riorum flagitiis obnoxiae vel ſtuprorum. Inter quas
368. notiores fuere Claritas et Flauiana: quarum altera cum duceretur ad mortem, indumento quo veſtita erat abrepto, ne velamen quidem ſecreto membrorum ſufficiens retinere permiſſa eſt. Ideoque carnifex nefas admiſiſſe conuictus immane, viuus exuſtus eſt. Paphius quinetiam et Cornelius ſenatores, ambo venenorum artibus prauis ſe polluiſſe confeſſi, eodem pronuntiante Maximino ſunt interfecti. Pari ſorte etiam procurator monetae exſtinctus eſt. Sericum enim et Asbolium ſupradictos, quoniam cum hortaretur paſſim nominare quos vellent, adiecta religione firmarat, nullum igni vel ferro ſe puniri iuſſurum, plumbi validis ictibus interemit. Et poſt haec flammis Campenſem haruſpicem dedit, in negotio eius nullo ſacramento conſtrictus. Opportunum eſt, vt arbitror, explanare nunc cauſam, quae ad exitium praecipitem Aginatium impulit, iam inde a priſcis maioribus nobilem, vt loquuta eſt pertinacior fama: nec enim ſuper hoc vlla documentorum rata eſt fides. Anhelans flatu ſuperbo Maximinus etiam tum praefectus annonae, nactusque audaciae incitamenta non leuia, tendebat aduſque Probi contemptum, viri ſummatum omnium maximi, iureque praefecturae praetorianae regentis prouincias. Quod Aginatius indigniſſime ferens, dolensque in examinandis cauſis Maximinum ab Olybrio ſibi praelatum, cum eſſet ipſe vicarius Romae: familiari ſermone docuit Probum occulte, facile vanum hominem recalcitrantem ſublimibus meritis poſſe opprimi, ſi ille id fieri cenſuiſſet. Has litteras, vt quidam adſeuerabant, Probus ad Maximinum, eruditiorem iam in ſceleribus commendatumque Principi pertimeſcens, nullo conſcio praeter baiulum miſit. Hisque recitatis ita homo ferus exarſit, vt machinas omnes in Aginatium deinde commoveret: velut ſerpens vulnere noti cuiuſdam adtritus.

Acceſ-

Acceſſit his alia potior inſidiarum materia, quae eumdem Aginatium obruit. Victorinum enim defunctum inſimulabat, vt Maximi actus, dum ſupererat, venditantem: cuius ex teſtamento legata ipſe ſumpſerat non adſpernanda: parique petulantia Anepſiae quoque eius vxori lites minabatur et iurgia. Quae haec metuens, vt Maximini etiam muniretur auxilio, finxit maritum in voluntate quam condiderat nuper, argenti tria millia pondo eidem reliquiſſe. Qui auiditate nimia flagrans (nec enim hoc quoque vitio caruit) petit hereditatis medietatem. Verum etiam hoc vt parum ſufficienti nequaquam contentus, aliud commentus eſt vt arbitrabatur honeſtum et tutum: et ne amitteret anſam ſibi oblatam lucrandi vberis patrimonii, Victorini priuignam Anepſiae filiam petit filio coniugem: idque adſentiente muliere prompte firmatum eſt. Per haec et alia ſimili maerore deflenda, quae decolorabant ſpeciem vrbis aeternae, graſſabatur per ſtrages multiplices fortunarum homo cum gemitu nominandus, vltra forenſes terminos ſemet extentans. Namque et reſticulam de feneſtra praetorii quadam remota dicitur ſemper habuiſſe ſuſpenſam, cuius ſummitas quaedam velut clauſa colligaret, nullis quidem indiciis fulta, ſed nocitura inſontibus multis: et Mucianum Barbarumque adparitores aliquotiens diſcretim trudi iubebat, ad fallendum aptiſſimos. Hi tamquam eiulando caſus quibus ſe ſimulabant oppreſſos, iudicis exaggerando crudelitatem, remedium nullum aliud reis ad obtinendam vitam ſupereſſe eadem replicando ſaepe adſeuerabant, ni criminibus magnis petiſſent nobiles viros: quibus ad ſui ſocietatem adnexis, facile eos abſolui poſſe firmabant. Ob quae implacabilitate vltra adpoſita iam pergente, manus vinclis ſunt artatae complurium: ortuque nobiles inculti videbantur et anxii. Nec eorum culpari quiſquam debuit, cum ſalutantes humum paene curuatis contingentibus A. C. 368.

 membris,

A. C. membris, perſaepe clamantem audirent ſpiritus ferini
368. latronem, nullum ſe inuito reperiri poſſe inſontem. Quae verba effectui propere iuncta terruiſſent profecto Numae Pompilii ſimiles et Catonum. Prorſus enim ſic agebatur, vt nec in alienis malis quorumdam exareſcerent lacrimae: quod in variis et confragoſis actibus vitae plerumque contingit. A iure tamen iuſtitiaque crebro diſcedens ferreus cognitor, erat vno quaſi praecipuo tolerabilis. Interdum enim exoratus parcebat aliquibus, quod prope vitium eſſe in hoc loco legitur apud Tullium: *Nam ſi implacabiles iracundiae ſunt, ſumma eſt acerbitas: ſin autem exorabiles, ſumma leuitas: quae tamen, vt in malis, acerbitati anteponenda eſt.* Poſt haec praegreſſo Leone, acceptoque ſucceſſore, ad Principis comitatum Maximinus accitus, auctusque praefectura praetoriana, nihilo lenior fuit, et iam longius nocens, vt baſiliſci ſerpentes. In id tempus aut non multo prius, ſcopae florere ſunt viſae, quibus nobilitatis curia mundabatur: idque portendebat extollendos quoſdam deſpicatiſſimae ſortis ad gradus poteſtatum excelſos. Et quamlibet tempeſtiuum eſt ad ordinem redire coeptorum, tamen nihil impedituri temporum curſus immorabimur paucis, quae per iniquitatem curantium vicariam praefecturam in vrbe contra quam oportuerat geſta ſunt, quia ad nutum Maximini et voluntatem, iiſdem miniſtris velut adparitoribus gerebantur. Poſt hunc venit Vrſicinus ad mitiora propenſior: qui quoniam cautus eſſe voluit et ciuilis, retulerat Eſaiam cum aliis, ob commiſſum adulterium in Rufinam detentis, Marcellum maritum eius ex agente in rebus, reum imminutae maieſtatis deferre conatis: ideoque vt cunctator contemptus, et ad haec fortiter exſequenda parum conueniens, e vicaria poteſtate diſceſſit. Huic ſucceſſit Emonenſis Simplicius, Maximini conſiliarius ex grammatico, poſt adminiſtratam

nec

nec erectus nec tumidus, ſed obliquo adſpectu terribilis: qui compoſitis ad modeſtiam verbis acerba meditabatur in multos. Et primo Rufinam cum vniuerſis auctoribus adulterii commiſſi vel conſciis interfecit, ſuper quibus Vrſicinum retuliſſe praediximus: alios deinde complures nullo noxiorum diſcrimine vel inſontium. In cruento enim certamine cum Maximino velut antepilano ſuo contendens, ſuperare eum in ſuccidendis familiarum nobilium neruis ſtudebat: Buſirim veterem et Antaeum imitatus, et Phalarim, vt taurus ei ſolus deeſſe videretur Agrigentinus. His in hunc modum ac talibus actitatis, Heſychia quaedam matrona ob intentatum crimen, in domo adparitoris cui cuſtodienda eſt tradita, multa pertimeſcens et ſaeua, fulcro plumeo vultu contracto incubuit, et animam occluſo narium ſpiramento effudit. Adiunctum eſt his aliud haud mitius malum. Eumenius enim et Abienus ambo ex coetu ampliſſimo, infamati ſub Maximino in Fauſianam feminam non obſcuram, poſt Victorini obitum quo iuuante vixere ſecurius, Simplicii aduentu perterrefacti, non ſecus volentis magna cum minis, ad ſecreta receptacula ſe contulerunt. Sed Fauſiana damnata inter reos recepti vocatique edictis, ſemet abſtruſius amandarunt: quorum Abienus apud Anepſiam diu deliteſcebat. Sed vt ſolent inſperati caſus adgrauare miſerabiles clades, Apaudulus nomine ſeruus Anepſiae, verberatae coniugis dolore percuſſus, negotium ad Simplicium detulit nocte progreſſus: miſſique adparitores indicatos e latebris abſtraxerunt. Et Abienus quidem exaggerato crimine ſtupri, quod intuliſſe dicebatur Anepſiae, morte multatus eſt. Mulier vero vt continendae vitae ſpem firmam dilato poſſet habere ſupplicio, adpetitam ſe nefariis artibus, vim in domo Aginatii perpeſſam adſeuerauit. Haec vt geſta ſunt mugitus ad Principem Simplicius retulit: agensque ibi Maxi- A. C. 368.

A. C. 368. Maximinus, infeſtus ob cauſam quam ſupra docuimus Aginatio, ſimultate vna cum poteſtate in maius accenſa, [orauit] impenſe vt reſcriberetur eum occidi: et impetrauit facile male ſanus incitator et potens. Metuensque grauioris inuidiae pondus, ne pronuntiante Simplicio et conſiliario ſuo et amico, periret homo patriciae ſtirpis; tenuit apud ſe paulliſper imperiale praeceptum, haerens et ambigens quemnam potiſſimum exſecutorem atrocis rei fidum inueniret et efficacem. Tandemque vt ſolent pares facile congregari cum paribus, Doryphorianus quidam repertus eſt Gallus, audax aduſque inſaniam: cui hanc operam implere breui pollicito deferri prouidit vicariam, et commonitorium cum Auguſti litteris tradidit: inſtruens hominem ſaeuum quidem ſed rudem, qua celeritate Aginatium ſine vllo deleret obſtaculo, dilatione qualibet inuenta forſitan euaſurum. Feſtinauit vt mandatum eſt Doryphorianus magnis itineribus Romam: et inter adminiſtrandi initia magna quaeritabat induſtria, qua vi ſenatorem perſpicui generis interficeret iuuantibus nullis. Cognitoque eum iam pridem repertum in villa propria cuſtodiri, ipſe tamquam caput ſontium pariterque Anepſiam horrore medio tenebrarum audire diſpoſuit, quo tempore hebetari ſolent obſtrictae terroribus mentes: vt inter innumera multa Aiax quoque Homericus docet, optans perire potius luce, quam pati formidinis augmenta nocturnae. Et quoniam iudex, quin immo praedo nefandus ad id ſolum quod promiſit intentus, cuncta extollebat in maius, iuſſo Aginatio ſtatui, agmina fecit introire carnificum: catenisque ſonantibus triſte, mancipia ſqualore diuturno marcentia in domini caput adyſque vltimum lacerabat exitium: quod in ſtupri quaeſtione fieri vetuere clementiſſimae leges. Denique cum iam contigua morti tormenta ancillae voces expreſſiſſent obliquas, indicii fide parum plene diſcuſſa,

cuſſa, Aginatius ad ſupplicium duci pronuntiatus A. C. abrupte, nec auditus cum magnis clamoribus adpella- 368. ret nomina Principum, ſublimis raptus occiditur, pari ſententia Anepſia interfecta. Haec agitante Maximino cum adeſſet, perque emiſſarios cum procul ageret, funera vrbs deplorauit aeterna. Sed accelerarunt vltimae dirae caeſorum. Namque vt poſtea tempeſtiue dicetur, et idem Maximinus ſub Gratiano intoleranter ſe efferens, damnatorio iugulatus eſt ferro, et Simplicius in Illyrico truncatus: et Doryphorianum pronuntiatum capitis reum, truſumque carcere Tulliano, matris conſilio Princeps exinde rapuit, reverſumque ad lares per cruciatus oppreſſit immenſos. Vnde huc fleximus reuertamur: is vrbanarum rerum ſtatus vt ita dixerim fuit.

II. At Valentinianus magna animo concipiens et vtilia, Rhenum omnem a Raetiarum exordio aduſque fretalem Oceanum magnis molibus communiebat, caſtra extollens altius et caſtella, turresque adſiduas per habiles locos et opportunos, qua Galliarum extenditur longitudo: nonnumquam etiam vltra flumen aedificiis poſitis ſubradens barbaros fines. Denique cum reputaret munimentum celſum et tutum, quod ipſe a primis fundarat auſpiciis, praeterlabente Nicro nomine fluuio, paullatim ſubuerti poſſe vndarum pulſu immani, meatum ipſum alio rſum vertere cogitauit: et quaeſitis artificibus peritis aquariae rei, copioſaque militis manu arduum eſt opus adgreſſus. Per multos enim dies compaginatae formae e roboribus, coniectaeque in alueum, fixis refixisque aliquotiens prope ingentibus ſtilis, fluctibus erectis confundebantur, auulſaeque vi gurgitis interrumpebantur. Vicit tamen Imperatoris vehementior cura, et morigeri militis labor, mento tenus dum operaretur ſaepe demerſi: tandemque non ſine quorumdam diſcrimine caſtra praeſidiaria inquietudine vrgentis amnis exempta, nunc

A. C. 369. valida ſunt. Ac talibus laetus exſultansque, pro anni et temporis ſtatu dilapſos conducens, reipublicae curam habuit, vt officio Principis congruebat. Ratusque aptiſſimum ad id quod deliberabat implendum, trans Rhenum in monte Piri, qui barbaricus locus eſt, munimentum exſtruere diſpoſuit raptim. Vtque celeritas effectum negotii faceret tutum, per Syagrium tunc notarium, poſtea praefectum et conſulem, Aratorem monuit ducem, vt dum vndique altum eſſet ſilentium, id arripere conaretur. Tranſiit cum notario dux vt iuſſum eſt ſtatim, fodereque per militem quem duxit fundamenta exorſus, Hermogenem ſuſceperat ſucceſſorem: eodemque puncto quidam optimates Alamanni venere obſidum patres, quos lege foederis manſuraeque diutius pacis haud adſpernanda pignora tenebamus. Qui flexis poplitibus ſupplicabant, ne Romani ſecuritatis improuidi, quorum fortunam ſempiterna fides caelo contiguam fecit, prauo deciperentur errore, pactisque calcatis rem adorirentur indignam. Verum haec et ſimilia loquentes incaſſum, cum nec audirentur, nec quietum aliquid vel mite referri ſentirent, filiorum flentes exitium diſceſſerunt: hiſdemque digreſſis, ex abdito collis propinqui barbaricus proſiluit globus, optimatibus tum danda reſponſa, vt intelligi dabatur, opperiens: adortuſque milites ſeminudos, humum etiamtum geſtantes, expeditis agiliter gladiis obtruncabant: inter quos etiam duces ambo ſunt caeſi. Nec indicaturus geſta ſuperfuit quiſquam praeter Syagrium: qui deletis omnibus ad comitatum reuerſus, irati ſententia Principis ſacramento exutus, abiit ad lares, id commeruiſſe ſaeuo iudicatus arbitrio, quod euaſerit ſolus. Haec inter per Galliam latrociniorum rabies ſaeua ſcatebat in perniciem multorum, obſeruans celebres vias, fundensque indubitanter quidquid inciderat fructuoſum. Denique praeter complures alios, quos abſumpſerunt

inſidiae

inſidiae tales, Conſtantianus tribunus ſtabuli, impetu A. C. eſt clandeſtino exceptus, moxque interfectus, Valenti- 369. niani adfinis, Cerealis et Iuſtinae germanus. At procul tamquam horum ſimilia cientibus furiis per omne latus, Maratocupreni graſſatores acerrimi vagabantur, vici huius nominis incolae in Syria prope Apamiam poſiti, nimium quantum numero et exquiſitis fallaciis abundantes: ideoque formidati, quod mercatorum militumque honoratorum ſpecie ſine ſtrepitu vllo diffuſi, opimas domos, villas et oppida peruadebant. Nec quiſquam aduentum eorum cauere poterat inopinum, non deſtinata ſed varia petentium et longinqua, et quoquo ventus duxerat irrumpentium: quam ob cauſam prae caeteris hoſtibus Saxones timentur vt repentini. Et quamlibet coniurati multorum opes attriuerint, oeſtroque concepti furoris exagitati ſtrages edidere luctificas, ſanguinis nihilo minus auidi quam praedarum: tamen ne per minutias geſta narrando operis impediam curſum, id vnum ſufficiet eorum exitiale poni commentum. Quaeſitus in vnum impiorum hominum globus, imitatus rationalis officium ipſumque iudicem, veſpertinis tenebris lugubre clamante praecone ciuitatem ingreſſi, ambitioſam domum cuiuſdam primatis, vt proſcripti iuſſique interfici, cum gladiis obſederunt: raptaque ſupellectili pretioſa, quia ſubito perculſi familiares hebetatis ſenſibus non defenderant dominum, caeſis pluribus, ante reuolutam lucem greſſu diſceſſere veloci. Verum cum exuuiis referti multorum, rapiendi dulcedine nil praetermitterent, intercepti imperiali motu, oppreſſi interiere omnes ad vnum: eorumque ſuboles parua etiam tum, ne ad parentum exempla ſubcreſceret, pari ſorte deleta eſt, et lares verſi, quos ambitioſe luctuoſis aliorum diſpendiis conſtruxerunt. Et haec quidem textu proceſſere narrato.

III. Theo-

A. C. 369. III. Theodoſius vero dux nominis inclyti, animo vigore collecto ab Auguſta profectus, quam veteres adpellauere Lundinium, cum milite induſtria comparato ſollerti, verſis turbatisque Britannorum fortunis opem maximam tulit: opportuna vbique ad inſidiandum barbaris praeueniens loca, nihil gregariis imperans, cuius non ipſe primitias alacri capeſſeret mente. Hocque genere cum ſtrenui militis munia et praeclari ducis curas expleret, fuſis variis gentibus et fugatis, quas inſolentia nutriente ſecuritate adgredi Romanas res inflammabat, in integrum reſtituit ciuitates et caſtra multiplicibus quidem damnis adflicta, ſed ad quietem temporis longi fundata. Euenerat autem eodem haec agente facinus dirum, erupturum in periculum graue, ni inter ipſa conatus principia fuiſſet exſtinctum. Valentinus quidam in Valeria Pannoniae ſuperbi ſpiritus homo, Maximini illius exitialis vicarii, poſtea praefecti coniugis frater, ob graue crimen actus in Britannias exſul, quietis impatiens malefica beſtia ad res pernicioſas conſurgebat et nouas, in Theodoſium tumore quodam, quem ſolum reſiſtere poſſe nefandis cogitationibus aduertebat. Multa tamen clam palamque circumſpiciens, creſcente flatu cupiditatis immenſae exſules ſollicitabat et milites, pro temporis captu auſorum illecebroſas pollicendo mercedes. Iamque propinquante tentatorum effectu, doctus haec vnde conuenerat dux alacrior ad audendum, et corde celſo ad vindictam compertorum erectus, Valentinum quidem cum paucis arta ſibi ſocietate iunctiſſimis letali poena plectendos Dulcitio dederat duci: militari ſcientia vero, quá ſuperabat praeſentes, futura coniiciens, de coniuratis quaeſtiones agitari prohibuit, ne formidine ſparſa per multos, reuiuiſcerent prouinciarum turbines compoſiti. Hinc ad corrigenda plura conuerſus et neceſſaria, periculo penitus dempto, cum aperte conſtaret nulla eius coepta

pta propitiam deſeruiſſe fortunam, inſtaurabat vrbes A. C.
et praeſidiaria, vt diximus, caſtra, limitesque vigiliis 369.
tuebatur et praetenturis: recuperatamque prouinciam, quae in ditionem conceſſerat hoſtium, ita reddiderat ſtatui priſtino; vt eodem referente et rectorem haberet legitimum, et Valentia deinde vocaretur arbitrio Principis velut ouantis. ... ... Areanos genus hominum a veteribus inſtitutum, ſuper quibus aliqua in actibus Conſtantis retulimus, paullatim prolapſos in vitia a ſtationibus ſuis remouit: aperte conuictos, acceptarum promiſſarumque magnitudine praedarum allectos, quae apud nos agebantur aliquotiens barbaris prodidiſſe. Id enim illis erat officium, vt vltro citroque per longa ſpatia diſcurrentes, vicinarum gentium ſtrepitus noſtris ducibus intimarent. Ita ſpectatiſſime antedictis rebus aliisque adminiſtratis ſimilibus, ad comitatum accitus, tripudiantesque relinquens prouincias, vt Furius Camillus vel Curſor Papirius, victoriis crebris et ſalutaribus erat inſignis. Et fauore omnium adusque fretum deductus, leni vento transgreſſus, venit ad commilitium Principis: cumque gaudio ſuſceptus et laudibus, in locum Valentis Iouini ſucceſſit, qui equorum copias tuebatur.

IV. Diu multumque a negotiis diſcurſis vrbanis, adigente cumulo foris geſtorum, ad ea ſtrictim exſequenda regrediar, exorſus ab Olybrii praefectura tranquilla nimis et leni: qui numquam ab humanitatis ſtatu deiectus, ſollicitus erat et anxius, ne quod vſquam factum eius aſperum inueniretur aut dictum: calumniarum acerrimus inſectator, fiſci lucra vnde poterat circumcidens, iuſtorumque diſtinctor et arbiter plenus, in ſubiectis admodum temperatus. Sed obnubilabat haec omnia vitium parum quidem nocens rei communi, ſed in alto iudice maculoſum, quod citeriorem vitam paene omnem vergentem in luxum per argumenta ſcenica amoresque peregerat nec vetitos,

A. C. tos, nec inceſtos. Poſt hunc vrbem rexit Ampelius,
369. cupidus ipſe quoque voluptatum, Antiochiae genitus, ex magiſtro officiorum ad proconſulatum geminum, indeque multo poſtea ad praefecturae culmen euectus, lectus alia, et ad populi fauorem adipiſcendum aptiſſimus: nonnumquam tamen rigidus, atque vtinam in propoſito perſeuerans. Correxiſſet enim ex parte licet exigua irritamenta gulae et ganeas taetras, ni flexus in molliora emiſiſſet gloriam diu victuram. Namque ſtatuerat, ne taberna vinaria ante horam quartam aperiretur, neue aquam vulgarium calefaceret quiſquam, vel adusque praeſtitutum diei ſpatium lixae coctam proponerent carnem; vel honeſtus quidam mandens videretur in publico. Quae probra aliaque his maiora diſſimulatione iugi neglecta ita effrenatius exarſerunt, vt nec Epimenides ille Cretenſis, ſi fabularum ritu ab inferis excitatus rediſſet ad noſtra, ſolus purgare ſufficeret Romam: tanta pleroſque labes inſanabilium flagitiorum oppreſſit. Et primo nobilitatis, vt aliquoties pro locorum copia fecimus, dein plebis digeremus errata, incidentia veloci conſtringentes exceſſu. Praenominum claritudine conſpicui quidam vt putant, in immenſum ſemet extollunt, cum Reburri, et Fabunii, et Pagonii Gerionesque adpellentur, ac Dalii cum Tarraciis et Perrafiis, aliisque ita decens ſonantibus originum inſignibus multis. Nonnullos fulgentes ſericis indumentis, vt ducendos ad mortem, vel vt ſine diritate ominis loquamur, praegreſſo exercitu arma cogentes, manipulatim concitato fragore ſequitur multitudo ſeruorum. Tales, vbi comitantibus ſingulos quinquaginta miniſtris tholos introierint balnearum, vbi ſunt noſtrum, minaciter clamant: ſi adparuiſſe ſubito ignota compererint mancipia, aut oppidanae quondam proſtibulum plebis, vel meritorii corporis veterem lupam: certatim concurrunt, palpanteſque aduenam deformitate

tate magna blanditiarum ita extollunt, vt Semira- A. C.
mim Parthi, vel Cleopatras Aegyptus, aut Artemiſi- 369.
am Cares, vel Zenobiam Palmyreni. Et haec admittunt hi, quorum apud maiores cenſoria nota ſenator adflictus eſt, auſus dum adhuc non deceret, praeſente communi filia coniugem oſculari. Ex his quidam cum ſalutari pectoribus oppoſitis coeperunt, oſculanda capita in modum taurorum minacium obliquantes, adulatoribus offerunt genua ſuauianda vel manus, id illis ſufficere ad beate viuendum exiſtimantes: et abundare omni cultu humanitatis peregrinum putantes, cuius forte etiam gratia ſunt obligati, interrogatum quibus thermis vtatur aut aquis, aut ad quam ſucceſſerit domum. Et cum ita graues ſint et cultores virtutum, vt putant, ſi venturos vndelibet equos aut aurigas quemdam didicerint nuntiaſſe: ita velociter imminent, vident et percunctantur, vt Tyndaridas fratres eorum ſuſpexere maiores, cum priſcis illis victoriis indicatis gaudio cuncta compleſſent. Horum domus otioſi quidam garruli frequentant, variis adſentandi figmentis ad ſingula altioris fortunae verba plaudentes, paraſitorum in comoediis. . . . . aetas adfectando. Vt enim illi ſufflant milites glorioſos, obſidiones vrbium et pugnas et millia hoſtium iiſdem vt heroicis aemulis adſignantes: ita hi quoque columnarum conſtructiones alta fronte ſuſpenſas mirando, atque parietes lapidum circumſpectis coloribus nitidos, vltra mortalitatem nobiles viros extollunt. Poſcuntur etiam in conuiuiis aliquoties trutinae, vt adpoſiti piſces et volucres ponderentur et glires: quorum magnitudo ſaepius replicata non ſine taedio praeſentium, vt antehac inuſitata, laudatur adſidue: maxime cum haec eadem numerantes notarii triginta prope adſiſtant cum thecis et pugillaribus tabulis, vt deeſſe ſolus magiſter ludi litterarii videretur. Quidam deteſtantes vt venena doctrinas, Iuuenalem et Marium Maximum cura-

A. C. 369. curatiore ſtudio legunt, nulla volumina praeter haec in profundo otio contrectantes: quam ob cauſam, non iudicioli eſt noſtri. Cum multa et varia pro amplitudine gloriarum et generum lectitare deberent, audientes deſtinatum poenae Socratem, coniectumque in carcerem, perrogaſſe quemdam ſcite lyrici carmen Steſichori modulantem, vt doceretur id agere dum liceret: interroganteque muſico, quid ei poterit hoc prodeſſe morituro poſtridie, reſpondiſſe, vt aliquid ſciens amplius e vita diſcedam. Ita autem pauci ſunt inter eos ſeueri vindices delictorum, vt ſi aquam calidam tardius attulerit ſeruus, trecentis affligi verberibus iubeatur: ſi hominem ſponte occiderit propria, inſtantibus plurimis vt damnetur reus, dominus hactenus exclamat, Quid faciat malus, famoſus et nequam? et ſi quis aliud eiuſmodi deinceps auſus fuerit, corrigetur. Ciuilitatis autem hoc apud eos eſt nunc, quod expedit peregrino fratrem interficere cuiuslibet, quam rogatus ad conuiuium excuſare: defectum enim patrimonii ſe oppido perpeti ſenator exiſtimat, ſi is defuerit, quem aliquoties libratis ſententiis inuitauerit ſemel. Pars eorum ſi agros viſuri proceſſerunt longius, aut alienis laboribus venaturi, Alexandri Magni itinera ſe putant aequiperaſſe, vel Caeſaris: aut ſi a lacu Auerni lembis inuecti ſunt pictis Puteolos vel Caietam, maxime cum id vaporato audeant tempore. Vbi ſi inter aurata flabella laciniis ſericis inſederint muſcae, vel per foramen vmbraculi penſilis radiolus irruperit ſolis, queruntur quod non ſunt apud Cimmerios nati. Dein cum a Siluani lauacro vel Mamaeae aquis ventitant ſoſpitalibus, vt quiſquam eorum egreſſus tenuiſſimis ſe terſerit linteis, ſolutis preſſoriis veſtes luce nitentes arbitra diligenter explorat, quae vna portantur ſufficientes ad induendos homines vndecim: tandemque electis aliquot inuolutus, receptis anulis, quos ne violentur humoribus,

bus, famulo tradiderat, digitis vt metatis abit. Enimvero ſi quis e militia Principis recens digreſſus abierit in larem, aut prouectibus, tali praeſente..... irio..... lenu praeſul exiſtimatur: caeteri taciturni audiunt dicta ..... ſolus pater familias tectus narrans aliena et placentia referens et vtile pleraque fallendo. Quidam ex iis licet rari aleatorum vocabulum declinantes, ideoque ſe cupientes adpellari teſſerarios: inter quos tantum differt, quantum inter fures et latrones. Hoc tamen fatendum eſt, quod cum omnes amicitiae Romae tepeſcant, aleariae ſolae, quaſi glorioſis quaeſitae ſudoribus, ſociales ſunt, et adfectu nimio firmitate plena connexae: vnde quidam ex his gregibus inveniuntur ita concordes, vt Quintilios eſſe exiſtimes fratres. Ideoque videre licet ignobilem, artis teſſerariae callentem arcana, vt Catonem Porcium ob repulſam praeturae nec ſuſpectam antea nec ſperatam, incedere grauitate compoſita maeſtiorem, quod ei in maiore conuiuio vel conſeſſu proconſularis quidam eſt antelatus. Subſident aliqui copioſos homines, ſenes aut iuuenes, orbos vel caelibes, aut etiam vxores habentes et liberos (nec enim in hoc titulo diſcrimen aliquod obſeruatur) ad voluntates condendas allicientes eos praeſtigiis miris: qui cum ſupremis iudiciis ordinatis, quae habebant reliquerint iis, quibus morem gerendo teſtati ſunt, illico pereunt, vt id impleri forte fatorum opperiente, nec puteos, nec facili poteſt aegritudo teſtament..... comitatu eſt his quiſquam. Alius cum dignitate licet mediocri, ceruice tumida gradiens, notos antea obliquato contuetur adſpectu, vt poſt captas Syracuſas exiſtimes reuerti M. Marcellum. Multi apud eos negantes eſſe ſuperas poteſtates in caelo, nec in publico prodeunt, nec prandent, nec lauari arbitrantur ſe cautius poſſe, antequam ephemeride ſcrupuloſe ſciſcitata didicerint, vbi ſit verbi gratia ſignum Mercurii, vel quotam cancri ſideris partem

A. C. 369.

A. C. polum diſcurrens obtineat luna. Alius ſi creditorem 369. ſuum flagitare moleſtius aduerterit debitum, ad aurigam confugit audentem omnia praelicenter, eumque vt veneficum curat vrgeri: vnde non niſi reddita cautione, diſpendioque adflictus grani diſcedit. Et additur huic, debitorem voluntarium includit vt proprium, nec ante eius profectionem abſoluit. Parte alia vxor, vt pronerbium loquitur vetus, eamdem incudem diu noctuque tundendo, maritum teſtari compellit, hocque idem vt faciat vxor, vrget maritus inſtanter: et periti iuris altrinſecus adſciſcuntur, vnus in cubiculo, alter eius aemulus in triclinio, repugnantia tractaturi: iiſdemque ſubſeruntur genitalium extorum interpretes controuerſi, hinc praefecturas profuſius largientes et ſepulturas diuitum matronarum; inde ad exſequias virorum iamiam aduentantes neceſſaria parari oportere innuentes: et teſtatura...... ancillas ſuapte natura pallidi adſpirati pridie conſumpta defuncta...... um Romaque: vt Tullius ait: *Nec in rebus humanis quidquam bonum norunt, niſi quod fructuoſum ſit: et amicos tamquam pecudes eos potiſſimum diligunt, ex quibus ſe ſperant maximum fructum eſſe capturos.* Cumque mutuum illi quid petunt, ſoccos et Miconas videbis et Lachetas: cum adiguntur vt reddant, ita cothurnatos et turgidos, vt Heraclidas illos Creſphontem et Temenum putes. Hactenus de ſenatu. Nunc ad otioſam plebem veniamus et deſidem: in qua nitent vt nominibus cultis et quidam calceorum expertes, Cimeſſores, Statarii, Semicupae, et Serapini, et Cicimbricus cum Gluturino, et cum Trulla, et Lucanicus cum Pordaca et Salſula, ſimileſque innumeri. Hi omne quod viunnt vino et teſſeris impendunt, et luſtris, et voluptatibus, et ſpectaculis: eisque templum, et habitaculum, et concio, et cupitorum ſpes omnis Circus eſt maximus: et videre licet per fora, et compita, et plateas, et conuenticula

ticula circulos multos collectos in ſe controuerſis iurgiis ferri, aliis aliud vt ſit defendentibus. Inter quos hi qui ad ſatietatem vixerunt, potiores auctoritate longaeua, per canos et rugas clamitant ſaepe, rempublicam ſtare non poſſe, ſi futura concertatione quem quiſque vindicat, carceribus non exſiluerit princeps, et funalibus equis parum cohaerenter circumflexerit metam. Et vbi negligentiae tanta eſt caries, exoptato die equeſtrium ludorum inluceſcente, nondum ſolis puro iubare, effuſius omnes feſtinant praecipites, vt velocitate currus ipſos anteeant certaturos: ſuper quorum euentu diſciſſi votorum ſtudiis, anxii plurimi agunt peruigiles noctes. Vnde ſi ad theatralem ventum fuerit vilitatem, artifices ſcenarii per ſibilos exploduntur, ſi quis ſibi aere humiliorem non conciliauerit plebem. Qui ſi defuerit ſtrepitus, ad imitationem Tauricae gentis peregrinos vociferantur pelli debere (quorum ſubſidiis ſemper niſi ſunt ac ſteterunt) et taetris vocibus et abſurdis: quae longe abhorrent a ſtudiis et voluntate veteris illius plebis, cuius multa facete dicta memoria loquitur et venuſta. Id enim nunc repertum eſt pro ſonitu laudum impenſiore per adplicatos homines ad loquendum, vt in omni ſpectaculo, exodiario, venatori, aurigae, et hiſtrionum generi omni, et iudicibus celſis itidemque minoribus, nec non etiam matronis clametur adſidue, *Per te ille diſcat:* quid autem debeat diſci, nemo ſufficit explanare. In his plerique diſteutioribus ſaginis addicti, praeeunte nidoris indagine acutisque vocibus feminarum, a galliciniis ipſis, in modum pauonum inanitate clangentium, humum ſummis pedum vnguibus contingentes aulis adſiſtunt, digitos praerodentes dum patinae deferueſcunt: alii nauſeam horridae carnis dum excoquitur intentius deſpectantes, vt diſciſſarum pecudum exta rimari cum anatomicis Democritum putes, docentem quibus modis poſteritas mederi doloribus

A. C. 369.

A. C. loribus poſſit internis. Sit ſatis interim haec digeſ-
369. ſiſſe ſuper rebus vrbanis: nunc redeamus ad caetera, quae per prouincias agitauere multiplices caſus.

V. Erupit Auguſtis ter Coſſ. Saxonum multitudo: et Oceani difficultatibus permeatis, Romanum limitem gradu petebat intento, ſaepe noſtrorum funeribus paſta: cuius eruptionis primae procellam Nannenus ſuſtinuit comes, regionibus iiſdem adpoſitus, dux diuturno bellorum labore compertus. Sed tunc ad mortem deſtinatae plebi congreſſus, cum milites quoſdam ruiſſe, et ſe vulneratum imparem fore certaminibus aduerteret crebris, docto Imperatore quid agi deberet, id eſt adeptus, vt peditum magiſter Seuerus opitulatum rebus dubiis adueniret. Qui ducens militem rei ſufficientem cum veniſſet ad loca, diſcriminatis ordinibus barbaros ante colluctationem adeo terruit et turbauit, vt nec controuerſas opponerent manus, ſed ſignorum aquilarumque fulgore praeſtricti venialem poſcerent pacem. Diuque variatis conſiliis, cum id reip. conducere videretur, pactis indutiis, et datis ex conditione propoſita iuuenibus multis habilibus ad militiam, diſcedere permiſſi ſunt Saxones, ſine impedimento vnde venerant reuerſuri. Quibus omni iam formidine vacuis reditumque parantibus, occulte pedites miſſi inſidias in abdita quadam valle ſtruxerunt, vnde praetereuntes adgredi negotio poterant levi: ſed longe ſecus accidit quam ſperabatur. Sonitu enim aduentantium perciti exſiluere quidam intempeſtiue, viſique ſubito dum ſe firmare feſtinant, vlulantibus lugubre barbaris vertuntur in pedes. Stetere tamen mox conglobati, extremaque ſorte vires licet non integras ſuggerente confligere cogebantur: multaque caede perculſi concidiſſent nullo relicto, ni cataphractorum equitum cuneus, ad inferendum periculum tranſeuntibus barbaris ex alio latere prope divortium itineris pari modo locatus, clamore percitus triſti

triſti agiliter ſubueniſſet. Exin concurſum infeſtius, A. C. firmatiſque pectoribus hinc inde incumbentes Romani clauſos hoſtes eductis gladiis obtruncabant: nec quiſquam eorum genitales reuiſere potuit lares, ne vno quidem caedibus concorporalium ſupereſſe permiſſo. Ac licet iuſtus quidam arbiter rerum factum incuſabit perfidum et deforme: penſato tamen negotio non feret indigne, manum latronum exitialem tandem copia data captam. Poſt haec ita proſpere conſummata, Valentinianus verſando ſententias multiformes, anxia ſollicitudine ſtringebatur: reputans multa et circumſpiciens, quibus commentis Alamannorum et Macriani regis frangeret faſtus, ſine fine vel modo rem Romanam irrequietis motibus confundentes. Immanis enim natio, iam inde ab incunabulis primis varietate caſuum imminuta, ita ſaepius aduleſcit, vt fuiſſe longis ſaeculis aeſtimetur intacta. Seditque conſilia alia poſt alia Imperatori probanti, Burgundios in eorum excitari perniciem, bellicoſos et pubis immenſae viribus affluentes, ideoque metuendos finitimis vniuerſis. Scribebatque frequenter ad eorum reges per taciturnos quoſdam et fidos, vt iiſdem tempore praeſtituto ſuperuenirent, pollicitus ipſe quoque tranſito cum Romanis agminibus Rheno occurrere pauidis, pondus armorum vitantibus inſperatum. Gratanter ratione gemina Principis acceptae ſunt litterae: prima, quod iam inde temporibus priſcis, ſubolem ſe eſſe Romanam Burgundii ſciunt: dein quod ſalinarum finiumque cauſa Alamannis ſaepe iurgabant. Et cateruas miſere lectiſſimas: quae antequam milites congregarentur in vnum, aduſque ripas Rheni progreſſae, Imperatore ad ſtruenda munimenta diſtricto, terrori noſtris fuere vel maximo. Igitur paulliſper morati, cum neque Valentinianus vt ſpoponderat, die praedicto veniſſet; nec promiſſorum aliquid aduerterent factum, ad comitatum miſere legatos, poſcen- 370.

A. C. tes adminicula ſibi dari redituris ad ſua, ne nuda ho-
370. ſtibus exponerent terga. Quod vbi negari per ambages ſentirent et moras, maeſti exinde diſceſſerunt et indignati. Hocque comperto reges vt ludibrio habiti ſaeuientes, captiuis omnibus interfectis, genitales repetunt terras. Apud hos generali nomine rex adpellatur Hendinos, et ritu veteri poteſtate depoſita remouetur, ſi ſub eo fortuna titubauerit belli, vel ſegetum copiam negauerit terra: vt ſolent Aegyptii caſus eiuſmodi ſuis adſignare rectoribus. Nam ſacerdos apud Burgundios omnium maximus vocatur Siniſtus: et eſt perpetuus, obnoxius diſcriminibus nullis vt reges. Per hanc occaſionem impendio tempeſtiuam, Alamannos gentis antedictae metu diſperſos adgreſſus per Raetias Theodoſius, ea tempeſtate magiſter equitum, pluribus caeſis, quoſcunque cepit, ad Italiam iuſſu Principis miſit, vbi fertilibus pagis acceptis iam tributarii circumcolunt Padum.

VI. Hinc tamquam in orbem migrantes alium, ad Tripoleos Africanae prouinciae veniamus aerumnas, quas vt arbitror Iuſtitia quoque ipſa defleuit: quae vnde inſtar exarſere flammarum, textus aperiet abſolutus. Auſturiani his contermini partibus barbari, in diſcurſus ſemper expediti veloces, viuereque adſueti rapinis et caedibus, paullisper pacati: in genuinos turbines reuoluti ſunt, hanc cauſam praetendentes vt feriam. Stachao quidam nomine popularis eorum vt in otio noſtra peragrando licentius, agebat quaedam vetita legibus: inter quae illud potius eminebat, quod prouinciam omni fallaciarum via prodere conabatur, vt indicia docuere veriſſima: quocirca ſupplicio flammarum abſumptus eſt. Huius necem vlciſci, vt propinqui damnatique iniuſte cauſantes, ferarum ſimiles rabie concitarum exſiluere ſedibus ſuis, Iouiano etiam tum imperante: veritique prope Leptim accedere, ciuitatem muris et populo validam, ſuburbano

bano eius vberrimo inſedere per triduum: mactatiſque agreſtibus, quos inopinus hebetauerat pauor, vel confugere coëgerat ad ſpeluncas, incenſa ſupellectili multa quae vehi non poterat, referti rapinis reuerterunt ingentibus, trahentes captiuum Siluam quoque caſu cum caritatibus in agro inuentum, ordinis ſui primatem. Hac ſubita clade Leptitani perterriti, ante incrementa malorum quae intentabat barbaricus tumor, praeſidium implorauere Romani comitis per Africam recens prouecti. Qui cum veniſſet militares copias ducens, ferreque opem rebus rogaretur adflictis, non niſi abundanti commeatu adgeſto, et camelorum quatuor millibus adparatis, caſtra firmabat eſſe moturum. Hocque reſponſo miſerandis ciuibus ſtupefactis, atque negantibus ſufficere ſe poſſe poſt vaſtationes et incendia, ita enormibus inſtrumentis remedia quaerere damnorum immanium, diſſimulanter diebus ibi quadraginta conſumptis, nullo tentato inde diſceſſerat comes. Qua ſpe Tripolitani fruſtrati, formidanteſque extrema, adlapſo legitimo die concilii quod apud eos eſt annuum, Seuerum et Flaccianum creauere legatos, Victoriarum aurea ſimulacra Valentiniano ob imperii primitias oblaturos: vtque lacrimoſas prouinciae ruinas docerent intrepide. Quibus compertis Romanus, miſſo equite velociſſimo magiſtrum officiorum petit Remigium, adfinem ſuum rapinarum participem, vt prouideret Imperatoris arbitrio cognitionem huius negotii vicario ſibique deferri. Venerunt in comitatum legati: aditoque Principe, verbis quae perpeſſi ſunt oſtenderunt: obtulerunt decreta, textum continentia rei totius. Quibus lectis, cum neque relationi officiorum magiſtri fauentis Romani flagitiis, nec contraria referentibus crederetur: promiſſa diſceptatio plena dilata eſt eo more, quo ſolent inter potiorum occupationes ludi poteſtates excelſae. Dum remedia quaedam a commilitio Principis A. C. 370.

 cipis

A. C. 370. cipis exſpectantur, ſuſpenſis Tripolitanis diuque anxiis, rurſus globi ſuperuenere barbarici, fiducia ſublati praeteritorum: Leptitanoque agro et Oeenſi internecitua populatione tranſcurſis, expleti praedarum aceruis ingentibus abſceſſerunt, occiſis decurionibus multis: inter quos Ruſticianus ſacerdotalis et Nicaſius enitebat aedilis. Haec autem eruptio ideo arceri non potuit, quod ad legatorum preces negotiorum quoque militarium cura praeſidi delata Ruricio, mox tranſlata eſt ad Romanum. Et iam recens inflictae cladis nuntius miſſus ad Gallias, excitauit acrius Principem. Ideoque tribunus et notarius Palladius mittitur, vt et militi diſperſo per Africam praeberet ſtipendium debitum, et geſta per Tripolim fide congrua ſcrutaretur. Inter tales tamen conſulendi moras exſpectandique reſponſa, Auſturiani ſucceſſu gemino inſolentes, vt rapaces alites aduolarunt irritamento ſanguinis atrocius efferatae: cunctisque, niſi quos fuga diſcriminibus eximeret, interemptis, praedas quas antehac reliquerant auexerunt, arboribus exſectis et vitibus. Tunc Mychon quidam nobilis oppidanus et potens, captus in ſuburbano, lapſuſque antequam vinciretur, quia pedibus aeger euadere penitus vetabatur, in puteum aquis vacuum ſeſe coniecit: vnde coſta diffracta leuatus a barbaris, ductusque prope portas, coniugis miſeratione redemptus eſt, et ad pinnas muri fune ſublatus, poſt biduum interiit. Vnde elati in pertinaciam ſaeuiſſimi graſſatores ipſa pulſauere moenia Leptitana, funeſtis plangoribus reſonantia feminarum, quas numquam antea hoſtiliter clauſas pauor exanimabat inſolitus: obſeſſaque vrbe per octo continuos dies, cum quidam oppugnatores ſine vllo vulnerarentur effectu, redierunt ad propria triſtiores. Ob quae ſuper ſalute dubii ciues, vltimaque tentantes, profectis ante legatis nondum reuerſis, Iouinum mittunt atque Pancratium, quae viderint, quae ipſi perpeſſi

ſint,

ſint, Imperatorem ſida relatione docturos: qui Seuerum apud Carthaginem inuentum et Flaccianum ſuperiores illos legatos, percunctando quid egerint, cognouerunt eos audiri a vicario iuſſos et comite. E quibus Seuerus illico periit vexatus acerbitate morborum: nihilominus tamen properarunt ad comitatum magnis itineribus antedicti. Ingreſſo poſt haec Palladio Africam, Romanus quas ob res venerat ante praeſtructus, vt ſecuritatem ſuam in tuto locaret, numerorum principiis per quoſdam ſecretorum mandaverat conſcios, vt ei tamquam potenti et palatii ſummatibus proximo, ſtipendii quod pertulerat praeſtarent maximam partem: et ita eſt factum. Confeſtimque ille ditatus perrexit ad Leptim: vtque ad veritatis perueniret indaginem, Erechthium et Ariſtomenem facundos municipes et inſignes, libere ſuas ciuiumque et finitimorum retexentes aerumnas, ad loca vaſtata ſecum eduxit. Quibus aperte cuncta monſtrantibus, luctuoſis prouinciae cineribus viſis reuertit: Romanumque vt deſidem increpans, relaturum ſe cuncta veriſſime quae viderat minabatur ad Principem. Atque ille ira percitus et dolore, ſe quoque mox referre firmauit, quod miſſus vt notarius incorruptus, donatiuum militis omne in quaeſtus auerterit proprios. Qua gratia flagitiorum arbitra conſcientia, cum Romano deinde Palladius concordabat: reuerſusque ad comitatum, arte mendaciorum impia Valentinianum fefellerat, Tripolitanos fruſtra queri commemorans. Ideoque rurſus ad Africam cum Ionino poſtremo omnium legatorum remittitur (Pancratius enim deceſſerat apud Treueros) vt cum vicario ipſe merita legationis quoque ſecundae ſpectaret: praeter haec linguas Erechthii et Ariſtomenis praecidi iuſſerat Imperator, quos inuidioſa quaedam loquutos idem Palladius intimarat. Sequutus vt ſtatutum eſt vicarium notarius venit ad Tripolim. Hocque comperto Romanus do- A. C. 370.

A. C. 370. meſticum ſuum illuc volucriter miſit, et Caecilium conſiliarium in ea prouincia genitum: per quos, incertum pretiis an fallaciis, circumuenti municipes omnes grauabant Iouinum, deſtinatius adſerentes nihil eorum mandaſſe quae docuerat Principem: eousque iniquitate graſſante, vt ipſe quoque Iouinus ad ſalutis ſuae diſcrimen confiteretur, ſe Imperatori mentitum. Quibus per Palladium regreſſum cognitis, Valentinianus ad acerbitatem procliuior Iouinum quidem vt auctorem; Caeleſtinum vero Concordiumque et Lucium, vt falſi conſcios et participes, puniri ſupplicio capitali praecepit: Ruricium autem praeſidem vt mendacem morte multari: hoc quoque accedente, quod in relatione eius verba quaedam (vt viſum eſt) immodica legebantur. Ac Ruricius quidem apud Sitiſim caeſus: reliqui apud Vticam ſententia vicarii Creſcentis addicti. Flaccianus tamen ante legatorum interitum, cum a vicario audiretur et comite, conſtanter ſaluti ſuae propugnans, acclamationibus iratorum militum impetuque cum conuiciis paene confoſſus eſt: obiicientium ideo Tripolitanos non potuiſſe defendi, quod ipſi ad expeditionales vſus praebere neceſſaria detrectarunt. Et ob haec truſus in carcerem, dum conſultus ſuper eo quid conueniret agi decerneret Imperator, ſollicitatis vt dabatur opinari cuſtodibus, in vrbem Romam abierat profugus: ibique deliteſcens, fatali lege deceſſit. Hoc memorando fine externis domeſticisque cladibus vexata conticuit Tripolis non indefenſa: quia vigilauit Iuſtitiae oculus ſempiternus, vltimaeque legatorum et praeſidis dirae. Diu enim poſtea huiuſmodi caſus emerſit. Solutus ſacramento Palladius, deſtitutuſque faſtu quo tumebat, diſceſſit ad otium. Et cum Theodoſius ductor exercituum ille magnificus, oppreſſurus Firmum perniciosa coeptantem, veniſſet in Africam, et praeſcripti Romani rem mobilem vt iuſſum eſt ſcrutaretur: inter chartas

eius

eius inuenta eſt Meterii cuiuſdam epiſtola, id continens: *Domino patrono Romano Meterius;* et in fine poſt multa nihil ad rem pertinentia: *Salutat te Palladius proiecticius: qui non aliam ob cauſam dicit ſe eſſe proiectum, niſi quod in cauſa Tripolitanorum apud aures ſacras mentitus eſt.* His litteris ad comitatum miſſis et lectis, Valentiniani iuſſu Meterius raptus ſuam eſſe confitetur epiſtolam: ideoque Palladius exhiberi praeceptus, cogitans quas criminum coxerit moles, in ſtatione primis tenebris obſeruata cuſtodum abſentia, qui feſto die Chriſtiani ritus in eccleſia pernoctabant, innodato gutture laquei nexibus interiit. Hoc fortunae ſecundioris iudicio plene comperto, deletoque triſtium concitore turbarum, exſiluerunt Erechthius et Ariſtomenes e latebris, qui cum ſibi iuſſas abſcidi linguas didiciſſent vt prodigas, ad longe remota declinarunt et abdita: doctoque ſuper nefanda fraude Gratiano Imperatore fidentius (Valentinianus enim obierat) ad Heſperium proconſulem et Flauianum vicarium audiendi ſunt miſſi: quorum aequitas auctoritate nixa iuſtiſſima, torto Caecilio, aperta confeſſione cognouit, ipſum ſuaſiſſe ciuibus, grauarent mentiendo legatos. Haec acta ſequuta eſt relatio, geſtorum pandens pleniſſimam fidem; ad quam nihil reſponſum eſt. Et ne quid cothurni terribilis fabulae relinquerent intentatum, hoc quoque poſt depoſitum acceſſit aulaeum. Romanus ad comitatum profectus ſecum Caecilium duxit, cognitores accuſaturum vt inclinatos in prouinciae partem: iſque Merobaudis fauore ſuſceptus, neceſſarios ſibi plures petierat exhiberi. Qui cum Mediolanum veniſſent, fruſtraque ſe tractos obſimulatis documentis probabilibus oſtendiſſent, abſoluti redierunt ad lares. Valentiniano tamen ſuperſtite, poſt ſuperiora quae narrauimus, Remigius quoque digreſſus ad otium, laqueo vitam eliſit, vt congruo docebimus loco.

A. C. 370.

AMMIANI

AMMIANI MARCELLINI RERVM GESTARVM

LIBER XXIX.

Theodorus notarius imperium adfectat, et apud Valentem Antiochiae accuſatus maieſtatis, conuictusque cum plurimis criminis conſciis interficitur. C. I. *Multi in oriente veneficiorum et aliorum criminum rei delati, damnatique, pars iure, pars iniuria iugulantur.* II. *In occidentis tractibus varia Valentiniani Aug. ſaeuitiae et efferatae crudelitatis exempla.* III. *Valentinianus A. Rhenum nauali ponte transgreſſus, culpa militis Macrianum Alamannorum regem incautum capere non potuit.* IV. *Theodoſius, magiſter equitum per Gallias, Firmum Maurum Nubelis Reguli filium, qui a Valentiniano deſciuerat, multis proeliis atterit, ac demum eo ad voluntariam mortem compulſo, pacem Africae reddit.* V. *Quadi, nefaria Gabinii regis ſui caede incitati, Pannonias et Valeriam igni et ferro cum Sarmatis vaſtant, et legiones duas paene totas delent. De Claudii praefectura vrbana.* VI.

A. C. 371. Exacta hieme rex Perſarum gentis Sapor pugnarum fiducia priſtinarum immaniter arrogans, ſuppleto numero ſuorum abundeque firmato, erupturos in noſtra cataphractos et ſagittarios et conductam miſit plebem. Contra has copias Traianus comes et Vadomarius ex rege Alamannorum cum agminibus perrexere perualidis, hoc obſeruare Principis iuſſu adpoſiti, vt arcerent potius quam laceſſerent Perſas. Qui cum veniſſent Vagabanta legionibus habilem locum, rapidos turmarum procurſus hoſtilium in ſe ruentium acriter exceperunt inuiti: operaque conſulta retrocedentes, ne ferro violarent aduerſorum quemquam primi,

primi, et iudicarentur diſciſſi foederis rei, vltima A. C. 371. trudente neceſſitate congreſſi ſunt: confoſſisque multis diſceſſere victores. Inter moras tamen vtrimqueſecus tentatis aliquotiens leuibus proeliis, varioque finitis euentu, pactis indutiis ex conſenſu aeſtateque conſumpta, partium diſceſſere ductores etiamtum diſcordes. Et rex quidem Parthus hiemen Cteſiphonte acturus, rediit ad ſedes: et Antiochiam Imperator Romanus ingreſſus. Qui dum ibi moratur ſecurus interim hoſtium externorum, inteſtinis paene perierat fraudibus, vt aperiet ſeries delata geſtorum. Procopius quidam, inquies homo, turbarum cupiditati ſemper addictus, Anatolium detulerat et Spudaſium palatinos, exigi quae de aerario interceperant iuſſos, inſidiari comiti Fortunatiano, moleſto illi flagitatori. Qui animi aſperitate confeſtim ad inſanum percitus modum, pro poteſtatis auctoritate quam regebat, Palladium quemdam obſcuriſſime natum, vt veneficum a memoratis conductum, et Heliodorum fatorum per genituras interpretem, adigendos prodere quae ſcirent, praetorianae iudicio tradidit praefecturae. Cumque ad facti vel tentati quaeſtionem acrius veniretur, exclamabat Palladius confidenter leuia eſſe haec de quibus agitur et praetereunda: alia ſe, ſi licuerit dicere, monſtraturum metuenda et potiora, quae ingenti molimine iam praeſtructa, niſi proſpectum fuerit, vniuerſa confundent. Iuſſusque docere fidenter quae norat, rudentem explicuit immenſum: adfirmans Fiduſtium praeſidialem, et cum Irenaeo Pergamium nomen imperaturi poſt Valentem deteſtandis praeſagiis didiciſſe ſecretim. Et correptus Fiduſtius illico (namque aderat forte) occulteque inductus, viſo indice, nulla infitiatione obumbrare iam publicata conatus, rei totius calamitoſum aperit textum: abſolute confeſſus ſe cum Hilario et patricio vaticinandi peritis, quorum Hilarius militauerat in palatio, de imperio conſuluiſſe

A. C. 371. ſuluiſſe futuro: motasque ſecretis artibus ſortes et nuncupationem Principis optimi, et ipſis conſultoribus luctuoſos exitus praedixiſſe. Atque cunctantibus quisnam ea tempeſtate omnibus vigore animi antiſtaret, viſus eſt aliis excellere Theodorus, ſecundum inter notarios adeptus iam gradum. Et erat reuera ita vt opinati ſunt. Namque antiquitus claro genere in Galliis natus, et liberaliter educatus a primis pueritiae rudimentis, modeſtia, prudentia, humanitate, gratia, litteris ornatiſſimus, ſemper officio locoque quem retinebat ſuperior videbatur, altis humilibusque iuxta acceptus. Solusque paene omnium erat, cuius linguam non infrenem ſed diſpicientem quae loqueretur, nullius claudebat periculi metus. His addebat idem Fiduſtius, excarnificatus iam ad interitum, omnia quae praedixit, ſe indicante Theodorum per Eucaerium didiciſſe, virum praeſtabili ſcientia litterarum abundeque honoratum: Aſiam quippe paullo ante rexerat pro praefectis. Quo in cuſtodia condito, geſtorumque volumine Imperatori recitato de more, prodigioſa feritas in modum ardentiſſimae facis fuſius vagabatur, elata turpi adulatione multorum, maximeque praefecti praetorio tunc Modeſti. Qui dum formidine ſucceſſoris agitaretur indies, obumbratis blanditiarum concinnitatibus cauillando Valentem ſubruſticum hominem ſibi varie commulcebat, horridula eius verba et rudia floſculos Tullianos adpellans, et ad extollendam eius vanitiem ſidera quoque, ſi iusſiſſet, exhiberi poſſe promittens. Igitur et Theodorus a Conſtantinopoli, quam ex negotio familiari petierat, rapi celeri iubetur effectu: et dum ille reducitur, ex praeiudiciis variis quae diebus exercebantur et noctibus, plures a disiunctiſſimis regionibus trahebantur, dignitatibus et nobilitate conſpicui. Cumque nec carceres publici iam diſtenti incluſorum iam cateruas, nec priuata domicilia ſuſtinerent conſtipatione

tione vaporata confertas: quoniam vinculis maxima pars eorum attinebatur, et ſuam et proximi cuiuſque vicem omnes horrebant. Aduenit aliquando tamen ipſe quoque Theodorus, praemortuus et atratus: quo in deuia territorii parte abſcondito, paratis omnibus quae indagines futurae poſcebant, internarum cladum litui iam ſonabant. Et quia fallere non minus videtur qui geſta praeterit ſciens, quam ille qui numquam facta fingit: non abnuimus (neque enim ambigitur) ſalutem Valentis et antea ſaepius per occultas coitiones, et tunc in extrema demerſam: ferrumque ad iugulum eius prope adactum a militaribus, fato reflectente depulſum, quem lacrimoſis in Thracia diſcriminibus deſtinarat. Namque et in nemoroſo quodam inter Antiochiam et Seleuciam loco leni quiete poſt meridiem conſopitus, a Salluſtio tunc ſcutario, et ſaepe alias adpetitus inſidiantibus multis, vitae terminis a primigenio ortu adſcriptis auſa immania frenantibus euadebat. Vt ſub Principibus Commodo et Seuero nonnumquam accidebat, quorum ſumma vi ſalus crebro oppugnabatur: adeo vt poſt inteſtina pericula multa et varia, alter in amphitheatrali cauea, cum adfuturus ſpectaculis introiret, a Quintiano ſenatore illicitae cupidinis homine ad debilitatem paene pugione vulneraretur: alter inopinabili impetu, tempore aetatis extremo, a Saturnino centurione conſilio Plautiani praefecti in cubiculo iacens confoderetur, ni tuliſſet ſuppetias filius aduleſcens. Quocirca etiam Valens erat venia dignus, vitam quam ereptum ire perfidi properabant, omni cautela defendens. Sed inexpiabile illud erat, quod regaliter turgidus, pari eodemque iure, nihil inter ſe diſtantibus meritis, nocentes innocentesque maligna inſectatione voluciter perurgebat: vt dum adhuc dubitaretur de crimine, Imperatore non dubitante de poena, damnatos ſe quidam prius diſcerent quam ſuſpectos. Aduleſcebat A. C. 371.

autem

A. C. autem obſtinatum eius propoſitum admouente ſtimu-
371. los auaritia, et ſua et eorum qui tunc in regia verſabantur: nouos hiatus aperientium, et ſi qua humanitatis fuiſſet mentio rara, hanc adpellantium tarditatem: qui cruentis adulationibus inſtitutum hominis, mortem in acie linguae portantis, ad partem peſſimam deprauantes, omnia turbine intempeſtiuo perflabant, euerſum ire funditus domus opulentiſſimas feſtinantes. Erat enim expoſitus acceſſu inſidiantium et recluſus, vitio gemino pernicioſe implicitus: quod intoleranter iraſcebatur tunc magis cum eum puderet iraſci: et quae facilitate priuati opertis ſuſurris audierat, an vera eſſent excutere tumore Principis ſuperſidens, pro veris accipiebat et certis. Inde factum eſt vt clementiae ſpecie penatibus multi protruderentur inſontes, praeceps in exſilium acti: quorum in aerario bona coacta et ipſe ad quaeſtus proprios redigebat, vt damnati cibo precario victitarent, anguſtiis formidandae paupertatis attriti: cuius metu vel in mare nos ire praecipites, ſuadet Theognis poëta vetus et prudens. Quae etiamſi recta fuiſſe conceſſerit quiſquam, erat tamen ipſa nimietas odioſa. Vnde animaduerſum eſt recte hoc definitum: nullam eſſe crudeliorem ſententiam ea, quae eſt cum parcere videtur aſperior. Igitur cum praefecto praetorio ſummatibus quaeſitis in vnum, quibus cognitiones commiſſae ſunt, intenduntur equulei, expediuntur pondera plumbea, cum fidiculis et verberibus: reſultabant omnia truculentae vocis horroribus, inter catenarum ſonitus, tene, claude, comprime, abde, miniſtris officiorum triſtium clamitantibus. Et quoniam addici poſt cruciabiles poenas vidimus multos, vt in tenebroſis rebus confuſione cuncta miſcente: ſummatim quia nos penitiſſima geſtorum memoria fugit, quae recolere poſſumus expeditius abſoluemus. Primo introuocatu poſt interrogatiunculas leues Pergamius, a Palladio vt dictum

ctum eſt proditus, quaedam imprecationibus praeſciſ- A. C.
ſe nefariis: ſicut erat impendio eloquentior, et in ver- 371.
ba periculoſa proiectus, inter ambigentes iudices quid prius quaeri debeat quidue poſterius, dicere audacter exorſus, multa hominum millia quaſi conſciorum ſine fine ſtrependo fundebat, modo non ab extremo Atlante magnorum criminum arguendos poſcens aliquos exhiberi. Quo vt conſarcinante nimis ardua, morte multato, aliisque gregatim poſt illum occiſis, ad ipſius Theodori cauſam quaſi ad Olympici certaminis puluerem peruenitur. Eodem die inter complura alia hoc quoque euenerat triſte: quod Salia theſaurorum paullo ante per Thracias comes, cum de vinculis educitur audiendus, et calceo inſerit pedem, quaſi ruina incidentis immenſi terroris repente perculſus, animam inter retinentium manus efflauit. Conſtituto itaque iudicio, et cognitoribus praeſcripta oſtentantibus legum, ſed ex voluntate dominantis moderantibus momenta cauſarum, horror peruaſerat vniverſos. Totus enim deuius ab aequitate dilapſus, iamque eruditior ad laedendum, in modum arenariae ferae, ſi admotus quiſquam fabricae diffugiſſet, ad vltimam rabiem ſaeuiebat. Inducti itaque Patricius et Hilarius, ordinemque replicare iuſſi geſtorum, cum inter exordia variarent, fodicatis lateribus, illato tripode quo vtebantur, adacti ad ſummas anguſtias, aperiunt negotii fidem ab ipſis exordiis replicatam. Et prior Hilarius, *Conſtruximus*, inquit, *magnifici iudices, ad cortinae ſimilitudinem Delphicae diris auſpiciis de laureis virgulis infauſtam hanc menſulam quam videtis: et imprecationibus carminum ſecretorum, choragiisque multis ac diuturnis ritualiter conſecratam mouimus tandem: mouendi autem, quoties ſuper rebus arcanis conſulebatur, erat inſtitutio talis. Collocabatur in medio domus emaculatae odoribus Arabicis vndique, lance rotunda pure ſuperpoſita, ex di-*

 verſis

A. C. *verſis metallicis materiis fabrefacta: cuius in ambitu*
371. *rotunditatis extremo elementorum viginti quatuor ſcriptiles formae inciſae perite, diiungebantur ſpatiis examinatae dimenſis. Hac linteis quidam indumentis amictus, calceatusque itidem linteis ſoccis, torulo capiti circumflexo, verbenas felicis arboris geſtans, litato conceptis carminibus numine praeſcitionum auctore, caerimoniali ſcientia ſuperſiſtit: cortinulis penſilem anulum librans ſartum ex Carpathio filo perquam leui, myſticis diſciplinis initiatum: qui per interualla diſtincta retinentibus ſingulis litteris incidens ſaltuatim, heroos efficit verſus interrogationibus conſonos, ad numeros et modos plene concluſos: quales leguntur Pythici, vel ex oraculis editi Branchidarum. Ibi tum quaerentibus nobis, qui praeſenti ſuccedet imperio, quoniam omni parte expolitus fore memorabatur, et adſiliens anulus duas perſtrinxerat ſyllabas* ΘΕΟ *cum adiectione litterae poſtrema, exclamauit praeſentium quidam, Theodorum praeſcribente fatali neceſſitate portendi. Nec vltra ſuper negotio eſt exploratum: ſatis enim apud nos conſtabat, hunc eſſe qui poſcebatur.* Cumque totius rei notitiam ita ſignate ſub oculis iudicum ſubieciſſet, adiecit beniuole, id Theodorum penitus ignorare. Poſt haec interrogati, an ex fide ſortium quas agitabant, ea praeſcierint quae ſuſtinerent: verſus illos notiſſimos edidere, clare pronuntiantes capitalem eis hanc operam ſcrutandi ſublimiora cito futuram: nihilominus tamen ipſis quoque cum cognitoribus Principi caedes incendiaque flagitantes furias iminere: quorum tres ponere ſufficiet vltimos:

Ου μὰν νηποινίγε σὸν ἔσσεται ἆιμα, καὶ αὐτοῖς
Τισιφόνη βαρύμηνις ἐφοτάσσει κακὸν οἶτον,
Εν πεδίοισι Μίμαντος αιλα καιομένοις κάϱ.

Quibus lectis, vnguibus male mulcati ſeparantur exanimes. Poſtea vt cogitati ſceleris officina pateret

aperte

aperte, honoratorum inducitur globus, vertices ipſos A. C.
continens rerum. Cumque nihil praeter ſe quiſque 371.
cernens, ruinam ſuam impelleret ſuper alium, permiſſu quaeſitorum coeptans dicere Theodorus, primo in precem venialem proſtratus, dein artius reſpondere compulſus, oſtendit ſe cognita per Euſerium, ne ad Imperatorem referret vt conatus eſt aliquoties, ab eo prohibitum, adſerente non adpetitu regni occupandi illicito, ſed ratione quadam indeclinabilis fati id quod ſperabatur vltro venturum. Deinde haec eadem Euſerio ſub cruenta quaeſtione confeſſo; confutabant Theodorum litterae ſuae, per ambages obliquas ad Hilarium ſcriptae: quibus ſpe iam firma concepta ex vatibus, de re non cunctabatur, ſed tempus patrandae cupidinis quaeritabat. Quibus poſt haec cognita ſequeſtratis, Eutropius Aſiam proconſulari tunc obtinens poteſtate, vt factionis conſcius arceſſitus in crimen, abſceſſit innocuus, Paſiphilo eximente philoſopho, qui vt eum mendacio iniuſto peruerteret crudeliter tortus, de ſtatu robuſtae mentis non potuit deturbari. His acceſſit philoſophus Simonides, aduleſcens ille quidem, verum noſtra memoria ſeueriſſimus. Qui cum audiſſe negotium per Fiduſtium deferretur, et cauſam non ex veritate, ſed ex vnius nutu penſari vidiſſet, didiciſſe ſe dixit praedicta, et commiſſa pro firmitate animi tacuiſſe. Queis omnibus perſpicaciter inquiſitis, Imperator cognitorum conſultationi reſpondens, ſub vno proloquio cunctos iubet occidi: et vix ſine animorum horrore funeſtum ſpectaculum multitudine innumera contuente, et onerante queſtibus caelum (namque ſingulorum mala omnium eſſe communia credebantur) ducti vniuerſi flebiliter iugulantur praeter Simonidem: quem ſolum ſaeuus ille ſententiae lator, efferatus ob conſtantiam grauem, iuſſerat flammis exuri. Qui vitam vt dominam fugitans rabidam, ridens ſubitas momentorum

A. C. 371. ruinas, immobilis conflagrauit: Peregrinum illum imitatus Protea cognomine, philoſophum clarum: qui cum mundo digredi ſtatuiſſet, Olympiae quinquennali certamine ſub Graeciae conſpectu totius, adſcenſo rogo quem ipſe conſtruxit, flammis abſumptus eſt. Et poſt hunc diebus ſequutis omnium fere ordinum multitudo, quam nominatim recenſere eſt arduum, in plagas calumniarum coniecta, percuſſorum dexteras fatigauit, tormentis et plumbo et verberibus ante debilitata: ſumptumque eſt de quibuſdam ſine ſpiramento vel mora ſupplicium, dum quaeritur an ſumi deberet: et vt pecudum vbique trucidatio cernebatur. Deinde congeſti innumeri codices, et acerui voluminum multi ſub conſpectu iudicum concremati ſunt, ex domibus eruti variis vt illiciti, ad leniendam caeſorum inuidiam, cum eſſent plerique liberalium diſciplinarum indices variarum et iuris. Neque ita multo poſt Maximus ille philoſophus, vir ingenti nomine doctrinarum, cuius ex vberrimis ſermonibus ad ſcientiam copioſus Iulianus exſtitit Imperator, oraculi ſupra dicti verſus audiſſe inſimulatus: ſeque comperiſſe adſenſus, ſed reticenda profeſſionis conſideratione non effudiſſe, verum vltro praedixiſſe, conſultores ipſos ſuppliciis poenalibus perituros: Epheſum ad genuinam patriam ductus ibique capite truncatus, ſenſit docente periculo poſtremo, quaeſitoris iniquitatem omnibus eſſe criminibus grauiorem. Conſtrictus etiam Diogenes laqueis impiae falſitatis, vir nobili proſapia editus, ingenio, facundia forenſi, ſuauitateque praeſtans, dudum Bithyniae rector, vt opimum patrimonium eius diriperetur, capitali eſt poena adfectus. Ecce autem Alypius quoque ex vicario Britanniarum, placiditatis homo iucundae poſt otioſam et repoſitam vitam (quoniam huc vſque iniuſtitia tetenderat manus) in ſqualore maximo volutatus, vt veneficii reus citatus eſt cum Hierocle filio, adoleſ-

cente

cente indolis bonae, vrgente Diogene quodam et vili et ſolo, omnique laniena excruciato, vt verba placentia Principi, vel potius arceſſitori loqueretur: quo cum poenis non ſufficerent membra viuo exuſto, ipſe quoque Alypius poſt multationem bonorum exſulare praeceptus, filium miſerabiliter ductum ad mortem, caſu quodam proſpero reuocatum excepit. A. C. 371.

II. Per id omne tempus Palladius ille, coagulum omnium aerumnarum, quem captum a Fortunatiano docuimus primum, ipſa ſortis infimitate ad omnia praeceps, clades alias ſuper alias cumulando, lacrimis vniuerſa perfuderat luctuoſis. Nactus enim copiam nominandi ſine fortunarum diſtantia quos voluiſſet, vt artibus interdictis imbutos: ita vt ferarum occulta veſtigia doctus obſeruare venator, multos intra caſſes lugubres includebat, quoſdam veneficiorum notitia pollutos, alios vt adpetitoribus imminuendae conſcios maieſtatis. Et ne vel coniugibus maritorum vacaret miſerias flere, immittebantur confeſtim qui ſignatis domibus inter ſcrutinia ſupellectilis, poenis addicti, incantamenta quaedam anilia, vel ludibrioſa ſubderent amatoria, ad inſontium perniciem concinnata: quibus in iudicio recitatis, vbi non lex, non religio, non aequitas veritatem a mendaciis dirimebat, indefenſi bonis ablatis, nullo contacti delicto, promiſcue iuuenes aliique membris omnibus capti, ad ſupplicia ſellis geſtatoriis ducebantur. Inde factum eſt per Orientales prouincias, vt omnes metu ſimilivm exurerent libraria omnia: tantus vniuerſos inuaſerat terror. Namque vt preſſius loquar, omnes ea tempeſtate velut in Cimmeriis tenebris reptabamus, paria conuiuis Siculi Dionyſii pauitantes: qui cum epulis omni triſtioribus fame ſaginarentur, ex ſummis domorum laqueariis in quibus diſcumbebant, ſetis nexos equinis et occipitiis incumbentes gladios perhorrebant. Tunc et Baſſianus procerum genere natus, notarius

 militans

A. C. militans inter primos, quaſi praenoſcere altiora conatus, licet ipſe de qualitate partus vxoris conſuluiſſe firmaret, ambitioſo neceſſitudinum ſtudio quibus tegebatur, morte ereptus, patrimonio opimo exutus eſt. Inter fragores tot ruinarum Heliodorus tartareus ille malorum omnium cum Palladio fabricator, mathematicus vt memorat vulgus, colloquiis ex aula regia praepigneratus abſtruſis, iam funebres aculeos exſertabat, omni humanitatis inuitamento ad prodenda quae ſciret vel fingeret laceſſitus. Nam et ſollicitius cibo mundiſſimo fouebatur, et ad largiendum pellicibus merebat aes collaticium graue, et incedebat paſſim ac late os circumferens vultuoſum, omnibuſque formidatus: ea fiducia ſublatior, quod ad lupanar, quo ſicut ipſe voluit liberius ſeruabatur, cubiculariis officiis praepoſitus, adſidue propalam ventitabat, elogia parentis publici praeferens futura pluribus luctuoſa. Perque eum vt forenſium cauſarum patronum, quid in primis orationis partibus collocaret, vt proficere poſſit facilius Valens, quibuſue figurarum commentis ſplendida loca attentare debeat, praemonebatur. Et quoniam longum eſt quae cruciarius ille conflauit; hoc vnum ediſſeram, quam praecipiti confidentia patriciatus columina ipſa pulſauit. Qui ex clandeſtinis, vt dictum eſt, regiorum confabulationibus immaniter arrogans, et ipſa vilitate ad facinus omne venalis, egregium illud par conſulum Euſebium et Hypatium germanos fratres, Conſtantii principis quondam adfines ad cupidinem altioris fortunae erectos, et conſuluiſſe et agitaſſe quaedam ſuper imperio detulit: addens itineri ad mendacium ficte conſtructo quod Euſebio etiam principalia indumenta parata ſint. Quibus hauſtis auenter, fremebundus et minax, cui nihil licere debuerat, quia omnia ſibi licere etiam iniuſta exiſtimabat, irremiſſe ab extremis regionum interuallis exhibitis omnibus, quos ſolutus legibus accuſator

371. perdu-

perduci debere profunda ſecuritate mandarat, ſuſcipi A. C. quaeſtionem criminoſe praecepit. Cumque nodoſis 371. coartationibus aequitate diu iactata, et nexibili adſeveratione perditi nebulonis durante, nullam confeſſionem exprimere tormenta grauia potuiſſent, ablegatoſque ab omni huiuſmodi conſcientia res ipſa viros oſtenderet claros: calumniator quidem ita vt antea honorabiliter colebatur: illi vero exſilio et pecuniariis adflicti diſpendiis, paullo poſtea reddita ſibi multa ſunt reuocati, dignitatibus integris et ſplendore. Nec tamen poſt haec tam poenitenda repreſſius actum eſt vel pudenter: non reputante alta nimium poteſtate, quod recte inſtitutis ne cum inimicorum quidem incommodis in delicta conuenit ruere voluntaria: nihilque ſit tam deforme, quam ad ardua imperii ſupercilia etiam acerbitatem naturae adiungi. Sed Heliodoro incertum morbo an quadam excogitata vi mortuo (nolim dicere, vtinam nec ipſa res loqueretur!) funus eius per veſpillones elatum pullati praecedere honorati complures, inter quos et fratres iuſſi ſunt conſulares. Ibi tunc rectoris imperii caries tota ſtoliditatis apertius eſt profanata: qui cum abſtinere inconſolabili malo rogaretur, obnixe inflexibilis manſit: vt videretur aures occluſiſſe ceris, quaſi ſcopulos Sirenios tranſgreſſurus. Superatus tamen precibus deſtinatis tandem, nudatis capitibus infauſtam buſtuarii libitinam aduſque ſepulcrum incedentes et pedibus, quoſdam etiam complicatis articulis, praeire mandauit. Horret nunc reminiſci, quo iuſtitio humilitati tot rerum apices viſebantur, et praecipue conſulares, poſt ſcipiones et trabeas et faſtorum monimenta mundana. Inter quos omnes aduleſcentia et virtutum pulcritudine commendabilis noſter Hypatius praeminebat, vir quieti placidique conſilii, honeſtatem lenium morum velut ad perpendiculum librans: qui et maiorum claritudini gloriae fuit, et ipſe poſteritatem mi-

A. C. randis actibus praefecturae geminae decorauit. Ac-
371. ceſſerat hoc quoque eodem tempore ad Valentis caeteras laudes: quod cum in aliis ita ſaeuiret infeſte, vt poenarum atrocitatem aegre ferret finiri cum morte; Pollentianum tribunum malitia quemdam exſuperantem, iiſdem diebus conuictum confeſſumque quod exſecto viuae mulieris ventre, atque intempeſtiuo partu extracto, infernis manibus excitis de permutatione imperii conſulere auſus eſt: familiaritatis contuitu, ordine omni muſſante, abire iuſſit illaeſum, ſalutem et inuidendas opes et militiae ſtatum integrum retenturum. O praeclara informatio doctrinarum, munere caeleſti indulta felicibus, quae vel vitioſas naturas ſaepe excoluiſti! quanta in illa caligine temporum correxiſſes, ſi Valenti ſcire per te licuiſſet, nihil aliud eſſe imperium, vt ſapientes definiunt, niſi curam ſalutis alienae: bonique eſſe moderatoris, reſtringere poteſtatem, reſiſtere cupiditati omnium rerum, et implacabilibus iracundiis: noſſeque, vt Caeſar dictator aiebat, *miſerum eſſe inſtrumentum ſenectuti recordationem crudelitatis:* ideoque de vita et ſpiritu hominis, qui pars mundi eſt et animantium numerum complet, laturum ſententiam diu multumque cunctari oportere, nec praecipiti ſtudio vbi irreuocabile factum eſt agitari: vt exemplum eſt illud antiquitati admodum notum. Apud proconſulem Aſiae Dolabellam [Smyrnaea materfamilias filium] proprium et maritum venenis necaſſe confeſſa, quod filium [ex priore viro ab eis occiſum comperiſſet] et comperendinata, cum conſilium, ad quod res ex more delata eſt, anceps quid inter vltionem et ſcelus ſtatui debeat haeſitaret, ad Areopagitas miſſa eſt, Athenienſes iudices triſtiores: quorum aequitas deorum quoque iurgia dicitur diſtinxiſſe. Hi cauſa cognita, centeſimo poſt anno cum accuſatore mulierem adeſſe iuſſerunt: ne aut abſoluerent veneficam, aut vltrix neceſſitudinum puniretur.

niretur. Ita numquam tardum exiſtimatur, quod eſt omnium vltimum. Poſt commiſſa iniquitatibus variis antedicta, et impreſſas foede corporibus liberis quae ſuperuixerant notas, inconniuens Iuſtitiae oculus, arbiter et vindex perpetuus rerum, vigilauit attente. Namque caeſorum vltimae dirae, perpetuum numen ratione querelarum iuſtiſſima commouentes, Bellonae accenderant faces: vt fides oraculi firmaretur, quod nihil impune praedixerat perpetrari. Dum haec quae ſupra digeſta ſunt, Antiochiae Parthico fragore caſſante per inteſtinas dilatantur aerumnas: coetus furiarum horrificus poſt inconuolutos multiplices caſus ab eadem vrbe digreſſus, ceruicibus Aſiae totius inſedit hoc modo. Feſtus quidam Tridentinus vltimi ſanguinis et ignoti, in nexum germanitatis a Maximino dilectus vt ſodalis et contogatus, decernentibus fatis ad Orientem tranſgreſſus eſt: ibique adminiſtrata Syria, magiſterioque memoriae peracto, bona lenitudinis et reuerentia reliquit exempla: vnde regere Aſiam proconſulari poteſtate exorſus, velificatione tranquilla (vt aiunt) ferebatur ad gloriam. Audiens autem Maximinum optimo cuique exitialem, obtrectabat ſubinde actibus eius vt perniciofis et foedis. Sed cum impie peremptorum exſequiis ſuffragantibus ad praefecturam veniſſe hominem comperiſſet immeritum, exarſit ad agenda ſperandaque ſimilia; et hiſtrionis ritu mutata repente perſona, ſtudio nocendi concepto, incedebat oculis intentis ac rigidis, praefecturam autumans adfore propediem, ſi ipſe quoque ſe contaminaſſet inſontium poenis. Et quamquam ſint multa et varia, quae vt leuius interpretemur egit aſperrime: pauca tamen dici ſufficiet, quae ſunt nota ac peruulgata, ad aemulationem eorum commiſſa quae facta ſunt Romae. Ratio enim eadem eſt vbique recte ſecuſue geſtorum, etiamſi magnitudo deſit diſſimilis rerum. Philoſophum quemdam Coeranium,

A. C. 371.

A. C. haud exilis meriti virum, ea cauſa tormentorum im-
371. manitate inultum occidit, quod ad coniugem ſuam familiariter ſcribens, id ſermone addiderat Graeco: *σὺ δὲ νόει, καὶ στέφε τὴν πύλην*: quod dici prouerbialiter ſolet, vt audiens altius aliquid agendum agnoſcat. Anum quamdam ſimplicem, interuallatis febribus mederi leni carmine conſuetam, occidit vt noxiam, poſtquam filiam ſuam ipſo conſcio curauit accita. In chartis cuiusdam municipis clari ſcrutari ex negotio iuſſis, genitura Valentis cuiuſdam inuenta eſt: repellensque calumnias is cuius intererat, cum obiectaretur ei quamobrem conſtellationem Principis collegiſſet, fratrem ſuum fuiſſe Valentem, dudumque obiiſſe documentorum plena fide monſtrare pollicitus, inexſpectato veritatis indicio laniatus, lacer trucidatus eſt. Viſus adoleſcens in balneis admouere marmori manus vtriuſque digitos alternatim et pectori, ſeptemque vocales litteras numeraſſe, ad ſtomachi remedium prodeſſe id arbitratus: in iudicium tractus, percuſſus eſt gladio poſt tormenta.

III. His et mihi vertenti ſtilum in Gallias confunditur ordo ſeriesque geſtorum, inter multa et ſaeua Maximinum reperiens iam praefectum: qui poteſtate late diffuſa ſcaeuum Imperatori acceſſerat incentiuum, maieſtati fortunae miſcenti licentiam grauem. Quisquis igitur dicta conſiderat, perpendat etiam caetera quae tacentur: veniam daturus vt prudens, ſi non cuncta complectimur, quae conſiliorum prauitas crimina in maius exaggerando commiſit. Adoleſcente enim acerbitate, rationum inimica rectarum, trux ſuopte ingenio Valentinianus, poſt eiuſdem Maximini aduentum, nec meliora monente vllo nec retentante, per aſperos actus velut aeſtu quodam fluctuum ferebatur et procellarum: adeo vt iraſcentis ſaepe vox et vultus et inceſſus mutaretur et color. Quam rem indicia varia teſtantur et certa, e quibus pauca ſufficiet

poni

poni. Adultus quidam ex his quos paedagogianos adpellant, ad obſeruandam venaticiam praedam Spartanum canem retinere diſpoſitus, ante praedictum tempus abſoluit, adſultu eius euadere conantis adpetitus et morſu: ideoque necatus ad exitium fuſtibus, eadem humatus eſt die. Praepoſitum fabricae oblato thorace polito faberrime, praemiumque ideo exſpectantem, ea re praecepit occidi, quod pondus paullo minus habuit ſpecies ferrea, quam ille formarat. Epiroten aliquem ritus Chriſtiani preſbyterum .... tam Octauianum ex proconſule ....
..... offenſarum auctore licet tardius ad ſua redire permiſſo. Conſtantianus ſtrator paucos militares equos ex his auſus mutare, ad quos probandos miſſus eſt in Sardiniam, eodem iubente lapidum ictibus oppetit crebris. Athanaſius fauorabilis tunc auriga, ſuſpectus ei vulgari leuitate, vt viuus incendi iuberetur, ſi quid tentaſſet huiuſmodi: [quem] non multo poſtea veneficiis vſum ferebatur, nulla delata voluptatum artifici venia, ignibus aboleri praeceptus eſt. Africanus cauſarum in vrbe defenſor adſiduus, poſt adminiſtratam prouinciam ad regendam aliam adſpirauit: cuius ſuffragatori magiſtro equitum, Theodoſio id petenti, ſubagreſti verbo reſponderat: *Abi*, inquit, *comes: et muta ei caput*, *qui ſibi mutari prouinciam cupit:* et hoc elogio periit homo diſertus, ad potiora feſtinans vt multi. Claudium et Salluſtium ex Iouianorum numero, aduſque tribunatus dignitates progreſſos, accuſabat quidam vilitate ipſa deſpectus, quod cum imperium Procopius adfectaſſet, aliqua pro eo loquuti ſunt bona. Cumque nihil quaeſtiones reperirent adſiduae; mandare magiſtris equitum auditoribus Princeps, vt agerent Claudium in exſilium, et Salluſtium pronuntiarent capitis reum, pollicitus quod eum reuocauit ad ſupplicium raptum: hocque ita vt ſtatutum eſt obſeruato, nec Salluſtius morte exemptus eſt, nec Clau-

A. C. 371.

A. C. Claudius niſi poſt eiuſdem Valentiniani obitum de-
371. portationis maeſtitia liberatus. * * * longe.... cuſauerit, cum illi ſaepiſſime torquerentur. Replicatis igitur quaeſtionibus denſe, et quibuſdam vi nimia tormentorum abſumptis, ne veſtigia quidem vlla delatorum reperta ſunt criminum. In hoc negotio protectores ad exhibendas miſſi perſonas, fuſtibus praeter ſolitum caeſi. Horreſcit animus omnia recenſere, ſimulque reformidat, ne ex profeſſo quaeſiſſe videamur in vitia Principis, alia commodiſſimi. Illud tamen nec praeteriri eſt aequum nec ſileri: quod cum duas haberet vrſas ſaeuas hominum ambeſtrices, Micam auream et Innocentiam: cultu ita curabat enixo vt earum caueas prope cubiculum ſuum locaret, cuſtodesque adderet fidos, viſuros ſollicite ne quo caſu ferarum deleretur luctificus calor. Innocentiam denique, poſt multas quas eius laniatu cadauerum viderat ſepulturas, vt benemeritam in ſiluas abire dimiſit innoxiam. Exop..... ſimile ſedit..... * *

IV. Et haec quidem morum eius et propoſiti cruenti ſunt documenta veriſſima: ſollertiae vero circa rempublicam nuſquam digredientis, neque eum vel obtrectator peruicax incuſabit: illud contemplans quod maius pretium operae forſitan regendis verius milite barbaris quam pellendis. Et cum dediſſet * * e ſpeculis, ſi quis hoſtium ſe commouiſſet, deſuper viſus obruebatur. Agitabatur autem inter multiplices curas id omnium primum et potiſſimum, vt Macrianum regem auctum inter mutationes crebras ſententiarum, iamque in noſtros adultis viribus exſurgentem, vi ſuperſtitem raperet vel inſidiis, vt multo ante Vadomarium Iulianus: et prouiſis quae negotium poſcebat et tempus, cognitoque transfugarum indiciis, vbi comprehendi nihil opperiens poterit antedictus, tacite quantum conceſſit facultas, ne qui conſerendo officeret ponti, iunxit nauibus Rhenum. Et antegreſſus

greſſus contra Mattiacas aquas primus Seuerus, qui pedeſtrem curabat exercitum, perpenſa militum paucitate territus ſtetit, timens ne reſiſtere nequiens, irruentium opprimeretur hoſtilium agminum mole. Et quia ſuſpicabatur venalia ducentes mancipia ſcurras, caſu illic repertos, id quod viderant excurſu celeri nuntiare, cunctos mercibus direptis occidit. Aduentu itaque plurium copiarum animati iudices, caſtriſque ad tempus breuiſſimum fixis, quia nec ſarcinale iumentum quiſquam nec tabernaculum habuit praeter Principem, cui tapetes ſuffecerant pro tentorio: parumper ob tenebras morati nocturnas, exſiliente procinctu pergebant vlterius, itinerum gnaris ducentibus, equitatu cum Theodoſio rectore praeire diſpoſito equitat erat...... * * tempore iaceat, extento ſtrepitu ſuorum eſt impeditus: quibus adſidue mandans, vt incendiis et rapinis abſtinerent, impetrare non potuit. Ignium enim crepitu diſſoniſque clamoribus ſatellites exciti, idque quod acciderat ſuſpecti, carpento veloci impoſitum regem anguſto aditu circumfractis collibus abdiderunt. Hac Valentinianus gloria defraudatus, nec ſua culpa, nec ducum, ſed intemperantia militis, quae diſpendiis grauibus ſaepe rem Romanam adflixit, aduſque quinquagenteſimum lapidem terris hoſtilibus inflammatis, rediit Treueros maeſtus. Vbi tamquam leo ob ceruum amiſſum vel capream morſus vacuos concrepans, dum hoſtium diſiecta frangeret timor, in Macriani locum Bucinobantibus, quae contra Mogontiacum gens eſt Alamanna, regem Fraomarium ordinauit: quem paullo poſtea, quoniam recens excurſus eumdem penitus vaſtauerat pagum, in Britannos translatum poteſtate tribuni Alamannorum praefecerat numero, multitudine viribuſque ea tempeſtate florenti: Bitheridum vero et Hortarium nationis eiuſdem primates item regere milites iuſſit: e quibus Hortarius, proditus relatione Florentii Germaniae

A. C. 371.

A. C. maniae ducis, contra remp. quaedam ad Macrianum
371. ſcripſiſſe barbaroſque optimates, veritate tormentis expreſſa, conflagrauit flamma poenali.

V. Abhinc inter * * * * * proximo, haec narratione differi continua placuit, ne, dum negotiis longe diſcretis et locis alia ſubſeruntur, cognitio multiplex neceſſario confundatur. Nubel velut regulus per nationes Mauricas potentiſſimus vita digrediens, et legitimos et natos e concubinis reliquit filios: e quibus Zamma Comiti nomine Romano acceptus, latenter a fratre Firmo peremptus, diſcordias excitauit et bella. Eius enim necem vlciſci impenſiore ſtudio properans Comes, ad inſidiatoris perniciem multa ciebat et formidanda. Vtque rumores diſtulerunt adſidui, nauabatur opera diligens in palatio, Romani quidem relationes, multa et aſpera congerentes in Firmum, libenter ſuſcipi recitarique Principi, in earum fauorem concinentibus multis: ea vero quae contra Firmus ſalutis tuendae gratia docebat crebro per ſuos, accepta diutius occultari: Remigio tunc officiorum magiſtro, adfine amicoque Romani, inter potiores Imperatoris neceſſitates haec velut minima et ſuperflua non niſi opportune legi poſſe adſeverante. Quae cum ad obruendam defenſionem ſuam agitari animaduerteret Maurus, vltimorum metu iam trepidans, ne amandatis quae praetendebat, vt pernicioſus et contumelioſus condemnatus occideretur, ab imperii ditione deſciuit, et adiumenta * * tium ad vaſtandum [Quare ne] hoſtis implacabilis incrementis virium aduleſceret, ad abolendum cum comitatenſis auxilio militis pauci Theodoſius magiſter equitum mittitur, cuius virtutes vt impetrabilis ea tempeſtate prae caeteris nitebant: Domitii Corbulonis et Luſii veterum ſimillimi: quorum prior ſub Nerone, alter Traiano rem regente Romanam, pluribus inclaruere fortibus factis. Proinde ab Arelate ſecundis

dis egreſſus auſpiciis, emeatoque mari cum claſſe quam ductabat, nullo de ſe rumore praegreſſo, defertur ad Sitifenſis Mauritaniae littus, quod adpellant accolae Igilgitanum. Ibique inuentum caſu Romanum leniter adloquutus, miſit ad vigilias ordinandas et praetenturas, parum ſuper his quae verebatur increpitum. Quo ad Caeſarienſem digreſſo, Gildonem Firmi fratrem et Maximum miſit correpturos Vincentium: qui curans Romani vicem, inciuilitatis eius erat particeps et furtorum. Recepto itaque tardius milite, quem amplitudo morabatur maris, Sitifim properans, Romanum cum domeſticis cuſtodiendum protectoribus committi mandauit: agenſque in oppido ſollicitudine diducebatur ancipiti, multa cum animo verſans, qua via quibuſue commentis per exuſtas caloribus terras pruinis adſuetum duceret militem: vel hoſtem caperet diſcurſatorem et repentinum, inſidiiſque potius clandeſtinis, quam proeliorum ſtabilitate confiſum. Quod vbi Firmo leui rumore, dein apertis eſt indiciis cognitum, ſpectatiſſimi ducis aduentu praeſtrictus, veniam confeſſionis praeteritorum miſſis oratoribus poſcebat et ſcriptis, docentibus eum non ſponte ſua ad id erupiſſe quod norat ſceleſtum, ſed iniquitate graſſante licentius, vt monſtrare pollicebatur. Quibus lectis paceque obſidibus acceptis promiſſa, dux ad recenſendas legiones quae Africam tuebantur, ire pergebat ad Pancharianam ſtationem, quo conuenire praeceptae ſunt. Ibi magnificis verbis atque prudentibus ſpe cunctorum erecta, reuerſus Sitifim, concitato indigena milite cum eo quem ipſe perduxerat, aegre perpetiens moras ad procinctus ire ocius feſtinabat. Inter reſidua autem multa et clara, id amorem eius auxerat in immenſum, quod a prouincialibus commeatum exercitui prohibuit dari, meſſes et condita hoſtium virtutis noſtrorum horrea eſſe, fiducia memorans ſpecioſa.

A. C. 371.

Iis

A. C. 371. His ita cum laetitia poſſeſſorum diſpoſitis, Tubuſuptum progreſſus, oppidum Ferrato contiguum monti, legationem ſecundam Firmi repudiauit, quae obſides, vt ante ſtatutum eſt, non duxerat ſecum. Vnde omnibus pro loco et tempore cautius exploratis concito gratu Tyndenſium gentem et Maſſiſſenſium petit, leuibus armis inſtructas, quas Maſcizel et Dius fratres Firmi ductabant. Cum eſſent hoſtes iam in contuitu membris omnibus celeres, poſt miſſilia hincinde crebrius iacta, committitur certamen aſperrimum: interque gemitus mortis et vulnerum audiebantur barbarorum vlulabiles fletus captorum et caeſorum: pugnaque dirempta plures agri populati ſunt et incenſi. Inter quos clades eminuere fundi Petrenſis, exciſi radicitus: quem Salmaces dominus, Firmi frater in modum vrbis exſtruxit. Hoc ſucceſſu victor elatus, mira velocitate Lamfoctenſe oppidum occupavit, inter gentes poſitum antedictas, vbi abunde rei cibariae copiam condi effecit: vt ſi pergens interius alimentorum offendiſſet paenuriam, iuberet e propinquo conuectari. Quae dum ita procedunt, Maſcizel reparatis viribus nationum confinium adminicula ducdans, conſerta manu cum noſtris, fuſis e parte ſuorum pluribus, ipſe equi pernicitate aegre diſcrimine mortis exemptus eſt. Feſſus aerumnis gemini proelii Firmus, imoque aeſtuans corde, ne quid vltimae rationis omitteret, Chriſtiani ritus antiſtites oraturos pacem cum obſidibus miſit. Qui quoniam ſuſcepti lenius, pollicitique victui congrua militibus, vt praeceptum eſt, laeta retulere reſponſa: praemiſſis muneribus Maurus ipſe fidentius ad Romanum perrexerat ducem, equo inſidens apto ad ancipites caſus: cumque prope veniſſet, fulgore ſignorum et terribili vultu Theodoſii praeſtrictus, iumento deſiluit: curvataque ceruice humi paene adfixus, temeritatem ſuam flebiliter incuſabat, pacem obſecrando cum venia.

Suſce-

Suſceptuſque cum oſculo, quoniam id reipublicae con- A. C.
ducebat, bonae ſpei iam plenus, ſufficientia praebuit 371.
alimenta: et quibuſdam propinquis ſuis ad obſidum vicem relictis abſceſſit, captiuos vt ſpoponderat redditurus, quos primis turbarum exordiis rapuit: biduoque poſt Icoſium oppidum, cuius ſupra docuimus conditores, militaria ſigna et coronam ſacerdotalem cum caeteris, quae interceperat, nihil cunctatus reſtituit vt praeceptum eſt. Exinde cum diſcurſis itineribus magnis Tipoſam noſter dux introiret, legatis Mazicum qui ſe conſociauerant Firmo, ſuppliciter obſecrantibus veniam, animo elato reſpondit, ſe in eos vt perfidos arma protinus commoturum. Quibus imminentis periculi metu defixis, reuertique iuſſis ad ſua, Caeſaream ire tendebat, vrbem opulentam quondam et nobilem, cuius itidem originem in Africae ſitu digeſſimus plene: eamque ingreſſus, cum omnem paene incendiis late diſperſis vidiſſet exuſtam, horridaſque canitie ſilices, primam et ſecundam legionem ad tempus ibi locari diſpoſuit, vt fauillarum egerentes aceruos, agitarent ibi praeſidium, ne repetito barbarorum impetu vaſtaretur. Quae cum rumores veri diſtuliſſent, prouinciae rectores tribunuſque Vincentius e latibulis quibus ſeſe commiſerant egreſſi, tandem intrepidi ad ducem ocius peruenerunt. Quibus ille gratanter viſis atque ſuſceptis, agens etiam apud Caeſaream, fide rerum diligentius explorata, comperit Firmum per ſpeciem fauentis et ſupplicis tectiore conſilio id moliri, vt nihil hoſtile metuentem exercitum in modum tempeſtatis ſubitae conturbaret. Quamobrem conuerſus hinc venit ad municipium Sugabarritanum Tranſcellenſi monti adcline: vbi inuentos equites quartae ſagittariorum cohortis, quae ad rebellem defecerat, vt contentum ſe ſupplicio leniori monſtraret, omnes contruſit ad infimum militiae gradum: eoſque et Conſtantianorum peditum partem Tigauias ve-

A. C. nire iuſſerat cum tribunis: e quibus vnus torquem pro
371. diademate capiti impoſuit Firmi. Dumque haec aguntur, reuerterunt Gildo et Maximus, Bellenen e principibus Mazicum et Fericium gentis praefectum ducentes, qui factionem iuuerant quietis publicae turbatoris * * * producerent vinctos. Quo ita vt ſtatutum eſt facto, lucis primo exortu ipſe egreſſus, cum inueniſſet eos in exercitu circumſaeptos: *Quid de iſtis nefariis*, inquit, *proditoribus fieri oportere contubernales deuoti cenſetis?* Sequutuſque acclamationem rogantium ſanguine vindicari, eos qui inter Conſtantianos merebant, priſco more militibus dedit occidendos: Sagittariorum vero primoribus manus incidit; reſiduos ſupplicio capitali multauit: ad aemulationem Curionis acerrimi illius ducis, qui Dardanorum ferociam in modum Lernaeae ſerpentis aliquotiens renaſcentem hoc genere poenarum exſtinxit. Sed obtrectatores maliuoli vetus factum laudantes, hoc vt dirum vituperant et aſperrimum: Dardanos hoſtes memorantes interneciuos, et iuſte quae ſuſtinuere perpeſſos: hos vero ſubſignanos milites debuiſſe lenius corrigi, ad vnum prolapſos errorem. Quos ſcientes forſitan admonemus, hanc cohortem et facto et exemplo aduerſam. Antedictos Bellenen et Fericium, quos duxerat Gildo, tribunumque ſagittariorum Curandium ea re iuſſit occidi, quod nec ipſe vnquam cum hoſtibus congredi voluit, nec ſuos vt pugnarent hortari. Agebat autem haec Tullianum illud aduertens, quod *ſalutaris vigor vincit inanem ſpeciem clementiae*. Exin profectus, fundum nomine Gallonatis, muro circumdatum valido, receptaculum Maurorum tutiſſimum arietibus admotis euertit: et caeſis omnibus incolis moenibuſque complanatis, ad Tingitanum caſtellum progreſſus, per ancorarium montem, Mazicas in vnum collectos inuaſit, iam tela reciprocantes volitantia grandinis ritu. Et cum

eſſet

eſſet vtrimque diſcurſum, agmina viris armiſque in- A. C.
citata noſtrorum non perferentes Mazices, licet belli- 371.
coſum genus et durum, diuerſis ſtragibus implicati foedo diffluxere terrore: ruenteſque in fugam caeſi ſunt, absque iis qui reperta copia diſcedendi, ſupplici prece veniam quam dari tempus ſlagitauerat, impetrarunt. Suggen eorum ductorem * * * Romano ſucceſſerat, in Sitifenſem Mauritaniam ire diſpoſito ad agitanda praeſidia, ne prouincia peruaderetur, ipſe praeteritis elatior caſibus gentem petit Muſonem: quam conſcientia rapinarum et caedum actibus congregauerat Firmi, vt ſperabatur maiora mox adepturi. Progreſſuſque aliquantum iuxta Addenſe municipium comperit, diſſonas cultu et ſermonum varietate nationes plurimas vnum ſpirantibus animis, immanium exordia concitare bellorum, adigente hortanteque maxima ſpe praemiorum ſorore Firmi nomine Cyria: quae abundans diuitiis et deſtinatione feminea, niſibus magnis inſtituit iuuare germanum. Quocirca Theodoſius veritus ne Marti ſeſe committeret impari, congreſſuſque multitudini immenſae cum paucis (tria enim armatorum millia ductabat atque quingentos) amitteret vniuerſos, inter pudorem cedendi pugnandique ardorem gradiens retro paullatim, trudente pondere plebis abſceſſit. Hocque euentu barbari nimium quantum [elati] ſequenteſque pertinaciter * * * certare neceſſitate compulſus, ſemetipſum et ad internecionem perdiderat cunctos, ni gentium turbulenta concuſſio, procul Mazicum viſis auxiliis, quos anteibant quidam Romani, arbitrata in ſe impetum agminum ferri complurium, verſa in pedes aperuiſſet noſtris exitus antehac interſaeptos. Exinde cum militem ducens incolumem Theodoſius ad fundum veniſſet nomine Mazucanum, exuſtis deſertoribus paucis, aliiſque ad ſagittariorum exemplum quibus manus ademptae ſunt, contruncatis, Tipatam

A. C. menſe Februario venit. Vbi diutius agens, vt anti-
371. quus ille cunctator pro negotio conſultabat, commentis potius et prudentia, quam periculoſis congreſſibus, hoſtem pugnacem et impetrabilem iactu telorum, ſi fors copiam dederit, oppreſſurus. Mittebat tamen adſidue ſuadendi quoſdam peritos ad gentes circumſitas, Baiuras, Cantaurianos, Auaſtomates, Caſaves, Dauareſque, et finitimos alios, nunc timore, nunc nummis eos ad ſocietatem alliciens, veniamque petulantiae interdum promittendo, cum * * tultorivs per ambages et moras hoſtem frangentem ſuos impetus oppreſſurus, vt quondam Pompeius Mithridatem. Qua cauſa declinans perniciem proximam Firmus, licet praeſidiorum magnitudine communitus, relicta plebe quam coegerat magna mercede, quoniam latendi copiam nocturna quies dedit, Caprarienſes montes longe remotos penetrauit, et diruptis rupibus inacceſſos. Cuius abitu clandeſtino multitudo diſperſa, ſine rectore particulatim diffluens, inuadendi eius caſtra noſtris copiam dedit. Hiſque direptis, et interfectis qui reſiſtebant vel in deditionem acceptis, regionum maxima parte vaſtata, gentibus per quas tranſibat dux conſultiſſimus adpoſuit fidei compertae praefectos. Hac inopina ſequendi confidentia territus perduellis, ſeruis comitantibus paucis, digreſſu celeri conſulturus ſaluti, ne quo praepediretur obſtaculo, abiecit pretioſarum ſarcinas ſpecierum quas auexerat ſecum. Vxorem namque feſſam labore continuo et perancipitis * * * Theodoſius, nullique adeuntium parcens mundiore victu ſtipendioque milite recreato, Caprarienſibus Abanniſque eorum vicinis praelio leui ſublatis ad municipium properauit .... enſe: veriſque nuntiis doctus barbaros occupaſſe iam tumulos, per amfracta vndique ſpatia in ſublime porrectos, nullique peruios niſi indigenis locorum perquam gnaris, repedando dedit hoſtibus facultatem

per

per indutias licet breues Aethiopum iuxta agentium A. C. adminiculis augeri vel maximis. Qui concateruatis 371. copiis fremituque minaci ſine ſui reſpectu ruentes in pugnam, auertefunt eum inaeſtimabilium turmarum ſpecie dira perterrefactum: ſtatimque redintegratis animis commeatus vehens abunde reuertit, et conglobatis ſuis ſcutaque in formidabilem mouentibus geſtum, controuerſas iiſdem oppoſuit manus. Quamquam igitur immite quiddam barbaricis concrepantibus armis manipuli furentium imminebant, ipſi quoque parmas genibus illidentes: tamen vt pugnator ille cautus et prudens, militis paucitate diffiſus, audacter agmine quadrato incedens, ad ciuitatem nomine Contenſem flexit iter intrepidus, [vbi captiuos] noſtros Firmus vt in munimento abſtruſo locarat et celſo: cunctisque receptis, in proditores ſatellitesque memorati animadvertit acriter, vt ſolebat. Hoc ei magni numinis adiumento gerenti proſperrime, verus indicat explorator, confugiſſe ad Iſaflenſium populum Firmum: ad quem repoſcendum vna cum fratre Mazuca caeterisque neceſſitudinibus illuc ingreſſus, cum adipiſci non poſſet, genti bellum indixit. Et praelio atroci commiſſo, ferocientibus barbaris vltra modum aciem in rotundo habitu figuratam opponit; adeoque Iſaflenſes pondere cateruarum vrgentium inclinati ſunt, vt plurimi caderent, et ipſe Firmus ferox, et ſaepe in ſuam perniciem praeceps, equo auferretur in fugam, per ſaxa et rupes diſcurrere citius adſueto: Mazuca vero frater eius caperetur letaliter ſaucius. Qui Caeſaream mitti diſpoſitus, vbi ſaeua inuſſerat monumenta facinorum peſſimorum, dilatato vulneris hiatu diſceſſit. Caput tamen eius auulſum reſiduo corpore, cum magno viſentium gaudio vrbi illatum eſt antedictae. Poſt haec Iſaflenſium gentem, quae obſtitit, ſuperatam dux nobilis incommodis multis, vt aequitas poſcebat, adflixit. Ibi Euaſium potentem municipem, Flo-

 rumque

A. C. rumque eius filium, et quoſdam alios, per ſecretiora
371. conſilia temeratorem quietis iuuiſſe confutatos aperte, flammis abſumpſit. Exindeque pergens interius, nationem Iubalenam ſpiritu adgreſſus ingenti, vbi natum Nubelem patrem didicerat Firmi, repulſus altitudine montium et flexuoſis anguſtiis ſtetit. Et quamlibet facto in hoſtem impetu, pluribusque peremptis aperuerit viam: formidans tamen ſublimia collium ad inſidiandum aptiſſima, ducens ſuos incolumes reuertit ad Audienſe caſtellum: vbi Ieſalenſium gens fera ſemet dedit, voluntaria auxilia praeſtare ſpondens et commeatus. His et eiuſmodi glorioſis actibus exſultans ampliſſimus ductor, ipſum otii turbatorem petebat valido virium niſu: ideoque prope munimentum nomine Medianum diu conſiſtens, per multas prudentesque ſententiarum vias eumdem ſibi prodi poſſe ſperabat. Haecque cogitationibus anxiis altioreque proſpiciens cura, rurſus ad Iſaflenſes hoſtem comperit reuertiſſe: quos nihil moratus, vt antea, agminibus adoritur incitatis. Cui rex Igmazen nomine, ſpectatus per eos tractus opibusque inſignis, progreſſus obuiam confidenter: *Cuius loci es tu? (inquit) vel quid acturus huc veniſti? reſponde.* Quem Theodoſius fundata mente intuens toruum: *Comes*, ait, *Valentiniani ſum, orbis terrarum domini, ad opprimendum latronem funereum miſſus: quem niſi ſtatim reddideris, vt inuictus ſtatuit Imperator, peribis funditus cum gente quam regis.* Quo audito Igmazen, poſt conuicia multa quae congeſſit in ducem, ira doloreque perculſus abſceſſit. Et ſequutae principio lucis, vtrimque occurſurae ſibi ad confligendum proceſſerunt acies minaciſſimae: et barbarorum viginti paene millia in ipſis locata ſunt frontibus, occultatis pone terga ſubſidialibus globis, vt adſurgentes paullatim noſtros multitudine clauderent inſperata: hiſque Ieſaleni auxiliares acceſſere quam plures, quos adiumenta et commeatus

tus

tus noſtris docuimus promiſiſſe. Contra Romani quamuis admodum pauci, tamen fortibus animis victoriisque antegreſſis elati, denſatis lateribus, ſcutiſque in teſtudinis formam cohaerenter aptatis reſtiterunt gradibus fixis: et a ſole orto vſque ad diei extimum pugna protenta paullo ante veſperam viſus eſt Firmus equo celſiori inſidens, ſago puniceo porrectius panſo milites clamoribus magnis hortari, vt dedant Theodoſium opportune, truculentum eum adpellans et dirum, et ſuppliciorum ſaeuium repertorem, ſi diſcriminibus eximi vellent quae perferebant. Hae inſperatae voces ad dimicandum quoſdam acrius incitarunt; alios deſerere praelium illexerunt. Proinde vbi noctis aduenit quies prima, partibus tenebrarum obuolutis horrore, dux reuerſus ad Duodienſe caſtellum, militesque recognoſcens, eos quos a pugnandi propoſito pauor et verba detorſerant Firmi, diuerſo genere poenarum exſtinxit: alios ademptis dexteris, quoſdam viuos combuſtos. Excubiasque agens cura peruigili, barbarorum aliquos auſos cum adparere non poſſent, poſt occaſum lunae caſtra ſua tentare, fudit, vel irruentes audentius cepit. Digreſſus exinde paſſibus citis, Ieſalenſes vt ambiguae fidei per tramites adortus obliquos, vnde parum ſperari potuit, ad paenuriam vaſtauit extremam: perque Caeſarienſis Mauritaniae oppida reuerſus Sitifim, Caſtorem et Martinianum rapinarum flagitiorumque Romani participes, ad interitum tortos incendit. Redintegratur poſt haec cum Iſaflenſibus bellum: primoque conflictu barbarorum pluribus pulſis et interfectis, rex eorum Igmazen vincere antehac adſuetus, terrore fluctuans mali praeſentis, nihilque commerciis vetitis ad vitam ſpei ſibi reſtare ſi obſtinatius egerit arbitratus, quantum caute fieri potuit et occulte, prorupit ex acie ſolus: viſumque Theodoſium ſuppliciter petiit, vt Maſillam Mazicum optimatem ad ſe venire A. C. 371.

 iube-

A. C. iuberet. Per quem vt rogauerat miſſum, clandeſti-
371. nis colloquiis monuit ducem ſuopte ingenio pertinacem, vt ad praebendam ſibi copiam agendi quae vellet, popularibus ſuis acriter immineret, eoſque adſiduitate pugnandi mutaret in metum, promptos quidem ad perduellis fauorem, ſed iacturis multiplicibus feſſos. Paruit Theodoſius dictis: et crebritate certaminum Iſaflenſes ita protriuit, vt iiſdem labentibus more pecudum, Firmus latenter euaderet, et auiis et diuturnis latebris amandandus, inibi dum de fuga conſultat, tentus ab Igmazene cuſtodiretur. Et quoniam obſcurius geſta didicerat per Maſillam, in extremis rebus vnum remedium ſupereſſe contemplans, calcare viuendi cupiditatem voluntaria ſtatuit morte: vinoque conſulto diſtentus, et crapulentus, ſilenti nocte oppreſſis altiore ſomno cuſtodibus, peruigil ipſe impendentis aerumnae terrore, inſonis greſſibus relicto cubili, manibus repens et pedibus longius ſeſe diſcreuit: repertumque funiculum quem finiendae vitae parauere caſus, de clauo parieti adfixo ſuſpendit: vbi collo inſerto animam abſque moris cruciabilibus exhalauit. Quod dolenter ferens Igmazen, ereptamque ſibi gloriam gemens, quia non contigerat ad caſtra Romana viuum ducere perduellem, interpoſita fide publica per Maſillam, ipſe camelo necati cadauer impoſitum ferens, cum tentoria exercitus aduentaret ad Subicarenſe caſtellum locata, in iumentum tranſtulit ſarcinale, et Theodoſio obtulit exſultanti. Qui conuocatis armatis ſimul atque plebeiis, interrrogatisque an agnoſcerent vultum, cum eiuſdem eſſe ſine vlla didiciſſet ambage, ibi paulliſper moratus Sitifim triumphanti ſimilis rediit aetatum ordinumque omnium celebrabili fauore ſuſceptus.

VI. Dum hoc puluere per Mauritaniam dux antedictus anhelat et Africam, Quadorum natio motu eſt excita repentino, parum nunc formidanda, ſed immenſum

menſum quantum antehac bellatrix et potens, vt indicant perpetrata, quoniam raptim procliuia, obſeſſaque ab iiſdem ac Marcomannis Aquileia, Opitergiumque exciſum, et cruenta complura perceleri acta procinctu: vix reſiſtente perruptis Alpibus Iuliis Principe ſerio, quem ante docuimus, Marco. Et erat vt barbaris ratio iuſta querelarum. Valentinianus enim ſtudio muniendorum limitum glorioſo quidem ſed nimio ab ipſo principatus initio flagrans, trans flumen Hiſtrum in ipſis Quadorum terris, quaſi Romano iuri iam vindicatis, aedificari praeſidiaria caſtra mandauit: quod accolae ferentes indigne, ſuique cautiores, legatione tenus interim et ſuſurris arcebant. Sed Maximinus in omne auidus nefas, et genuinos mitigare nequiens flatus, quibus praefecturae acceſſerat tumor, increpabat Equitium per Illyricum eo tempore magiſtrum armorum, vt peruicacem et deſidem, necdum opere quod maturari diſpoſitum eſt conſummato: addebatque vt conſulens in commune, quod ſi paruo ſuo Marcelliano deferretur poteſtas per Valeriam ducis, munimentum abſque vlla cauſatione conſurgeret. Vtrumque mox eſt impetratum. Qui promotus profectusque cum veniſſet ad loca, intempeſtiue turgens vt filius, nullis adfatibus delenitis iis, quos numquam tentatae cupiditatis figmenta regionum ſuarum faciebant extorres, opus paullo ante inchoatum adgreditur, admiſſa copia rogandi ſuſpenſum. Denique Gabinium regem ne quid nouaretur modeſte poſcentem, vt adſenſurus, humanitate ſimulata cum aliis ad conuiuium conrogauit: quem digredientem poſt epulas, hoſpitalis officii ſanctitate nefarie violata, trucidari ſecurum effecit. Cuius rei tam atrocis diſſeminatus rumor illico per diuerſa, et Quados et gentes circumſitas efferauit: regisque flentes interitum, in vnum coactae miſere vaſtatorias manus: quae Danubium transgreſſae cum nihil exſpectaretur hoſtile, A. C. 371.

Gg 5 occu-

A. C. 371. occupatam circa meſſem agreſtem adortae ſunt plebem: maioreque parte truncata, quidquid ſuperfuit, domum cum multitudine varii pecoris abduxerunt. Eueniſſet profecto tunc inexpiabile ſcelus, numerandum inter probroſas rei Romanae iacturas (paullo enim abfuit quin filia caperetur Conſtantii, cibum ſumens in publica villa quam adpellant Piſtrenſem, cum duceretur Gratiano nuptura) ni fauore propitii numinis praeſens Meſſalla prouinciae rector, eam iudiciali carpento impoſitam ad Sirmium viceſimo ſexto lapide diſparatum curſu reduxiſſet effuſo. Hoc caſu proſpero regia virgine periculo miſerandae ſeruitutis exempta, cuius niſi potuiſſet impetrari redemptio captae, magnas inuſſiſſet reipublicae clades. Latius ſe cum Sarmatis Quadi pandentes, ad raptus et latrocinia gentes aptiſſimae, praedas hominum virile et muliebre ſecus agebant et pecorum, villarum cineribus exultarum caeſorumque incolentium exſultantes aerumnis, quos nec opinantes ſine vlla parcimonia deleuerunt. Per omnia itaque propinqua malorum ſimilium diſperſa formidine, praefectus praetorio agens tunc apud Sirmium Probus, nullis bellorum terroribus adſuetus, rerum nouarum lugubri viſu praeſtrictus, oculosque vix attollens, haerebat diu quid capeſſeret ambigens: et cum paratis velocibus equis noctem proximam deſtinaſſet in fugam, monitus tutiore conſilio manſit immobilis. Didicerat enim omnes ſequuturos confeſtim qui moenibus claudebantur, tegendos latebris opportunis: quod ſi contigiſſet, impropugnata ciuitas veniſſet in manus hoſtiles. Proinde parumper lenito pauore, ad arripienda quae vrgebant acri animo adſurgens, reterſit obrutas ruderibus foſſas, murorumque maximam partem pacis diuturnitate contemptam, et ſubuerſam aduſque celſarum turrium minas expediit, ſtudio aedificandi coalitus: hac ratione opere velociter abſoluto, quod impenſas aedificandi

ficandi cauſa theatri dudum congeſtas, ſufficientes ad id quod efficere maturabat, inuenit. Atque huic ſpectato conſilio ſalutare addidit aliud: et ſagittariorum cohortem e ſtatione proxima, adfuturam obſidio ſi veniſſet, acciuit. His velut obicibus barbari ab oppugnanda vrbe depulſi, parum ad has calliditates dimicandi ſollertes, ſarcinisque impediti praedarum, ad Equitii vertuntur indaginem. Et cum ad Valeriae ſpatia longe remota ſeceſſiſſe captorum didiciſſent indiciis, illuc properato petierant gradu frendentes, hacque ex cauſa iugulo eius intenti, quod per ipſum circumuentum regem exiſtimabant inſontem. Quibus concito curſu ruentibus infeſtius, obuiam legiones motae ſunt duae, Pannonica et Moeſiaca, valida praeliis manus: quae ſi conſpiraſſet, abierat procul dubio victrix. Sed dum diſcretim graſſatores adoriri feſtinant, ortis inter ſe diſcordiis impediti de honore certabant et dignitate. Quo intellecto Sarmatae ſagaciſſimi, non exſpectato certandi ſigno ſollemni, Moeſiacam primam inceſſunt: dumque milites arma tardius per tumultum expediunt, interfectis plurimis aucti fiducia aciem perrupere Pannonicam: diſiectaque agminis mole, geminatis ictibus omnem paene deleſſent, ni periculo mortis aliquos citum extraxiſſet effugium. Inter haec fortunae diſpendia triſtioris dux Moeſiae Theodoſius iunior, prima etiam tum lanugine iuuenis, Princeps poſtea perſpectiſſimus, Sarmatas Liberos ad diſcretionem ſeruorum rebellium adpellatos, conlimitia noſtra ex alio latere inuadentes, aliquotiens expulit et adflixit, congreſſibus denſis adtritos: adeoque obſiſtentes fortiſſime turbas confluentes oppreſſit, vt caeſorum plurium alites iuſte ſanguine ſatiaret et feras. Vnde reſidui tumore iam deflagrante metuentes, ne idem dux virtutis vt adparuit expeditae, in primo finium aditu incurſantes cuneos ſterneret aut fugaret, vel inſidias per ſiluarum locaret A. C. 371.

A. C. ret occulta, poſt multos perrumpendi conatus ſubinde
371. tentatos incaſſum, abiecta pugnandi fiducia conceſſionem petiuere praeteritorum et veniam: victique ad tempus indultae foederibus pacis nihil egere contrarium, eo maxime timore perculſi, quod ad tutelam Illyrici Gallicani militis validum acceſſerat robur. Dum haec tot ac talia per turbines agitantur adſiduos, Claudio regente vrbem aeternam, Tiberis qui media interſecans moenia, cloacis et fluuiis abundantibus multis Tyrrheno mari miſcetur, effuſione imbrium exuberans nimia, et ſupra amnis ſpeciem panſus, omnia paene contexit. Et ſtagnantibus ciuitatis reſiduis membris quae tenduntur in planitiem molliorem, montes ſoli et quidquid inſularum celſius eminebat, a praeſenti metu defendebatur: et ne multi inedia contabeſcerent, vndarum magnitudine nuſquam progredi permittente, lembis et ſcaphis copia ſuggerebatur abunde ciborum. At vero vbi tempeſtas molliuit, et flumen reticulis ruptis rediit ad ſolitum curſum, abſterſo metu nihil poſtea moleſtum exſpectabatur. Hic ipſe praefectus egit admodum quiete, nullam ſeditionem ſuper querela iuſta perpeſſus: et inſtaurauit vetera plurima. Inter quae porticum excitauit ingentem, lauacro Agrippae contiguam, Euentus Boni cognominatam, ea re quod huius nominis prope viſitur templum.

AMMIANI

AMMIANI MARCELLINI RERVM GESTARVM

LIBER XXX.

Para rex Armeniorum euocatus a Valente, et Tarſi ſpecie obſequiorum cuſtoditus, cum trecentis popularibus fugit, et fruſtratus viarum obſeruatores, equis regnum repetit, nec multo poſt a Traiano duce in conuiuio interficitur. C. I. *Valentis A. et Saporis P. R. de Armeniae et Hiberiae regnis contendentium legationes* II. *Valentinianus A. poſt vaſtatos aliquos Alamanniae pagos, cum Macriano Alamannorum rege colloquitur, ac pacem facit.* III. *Modeſtus praefectus praetorio a iure dicendo Valentem auertit: et de cauſidicina, deque iuriſconſultis, et variis aduocatorum generibus* IV. *Valentinianus Sarmatis et Quadis Pannoniarum populatoribus bellum illaturus, in Illyricum proficiſcitur, et tranſito Danubio Quadorum pagos vaſtat, vicos incendit, barbaros cuiusque aetatis iugulat.* V. *Idem dum legatis Quadorum populares ſuos purgantibus reſpondet iratus, ictu ſanguinis exſtinguitur.* VI. *Quo patre natus ſit, et quas res Princeps geſſerit.* VII. *Eius ſaeuitia, auaritia, inuidia et timor.* VIII. *Eiuſdem virtutes.* IX. *Valentinianus iunior Valentiniani filius, in caſtris apud Bregetionem Auguſtus adpellatur.* X.

Inter has turbarum difficultates, quas perfidia ducis rege Quadorum excitauit occiſo per ſcelus; dirum in Oriente committitur facinus, Para Armeniorum rege clandeſtinis inſidiis obtruncato: cuius materiae impio conceptae conſilio hanc primordialem fuiſſe nouimus cauſam. Conſarcinabant in hunc etiamtum adultum crimina quaedam apud Valentem exaggerantes male ſollertes homines, diſpendiis ſaepe communibus A. C. 374.

A. C. nibus paſti. Inter quos erat Terentius dux demiſſe ambulans, ſemperque ſubmaeſtus, ſed quoad vixerat, acer diſſenſionum inſtinctor. Qui adſcitis in ſocietatem gentilibus paucis, ob flagitia ſua ſuſpenſis in metum, ſcribendo ad comitatum adſidue Cylacis necem replicabat et Artabannis: addens eumdem iuuenem ad ſuperbos actus elatum, nimis eſſe in ſubiectos immanem. Vnde quaſi futurus particeps ſuſcipiendi tunc pro inſtantium rerum ratione tractatus, idem Para regaliter vocatus, et apud Tarſum Ciliciae obſequiorum ſpecie cuſtoditus, cum neque ad imperatoris caſtra accipi, nec vrgentis aduentus cauſam ſcire cunctis reticentibus poſſet; tandem ſecretiore indicio comperit, per litteras Romano rectori ſuadere Terentium, mittere propediem alterum Armeniae regem: ne odio Parae ſpeque quod reuertetur, natio nobis opportuna deficeret ad iura Perſarum, eam rapere vi vel metu vel adulatione flagrantium. Quae reputans ille, impendere ſibi praeſagiebat exitium graue. Et doli iam prudens, neque aliam niſi cito diſceſſu ſalutis reperiens viam, ſuadentibus his quibus fidebat, conglobatis trecentis comitibus ſequutis eum e patria, cum equis velociſſimis, vt in magnis ſolet dubiiſque terroribus audacter magis quam conſiderate, pleraque diei parte emenſa egreſſus cuneatim properabat intrepidus. Cumque eum prouinciae moderator, adparitoris qui portam tuebatur imperatus, feſtinato ſtudio reperiſſet in ſuburbanis, vt remaneret enixius obſecrabat: et parum hoc impetrato, mortis auerſus eſt metu. Nec minus paullo poſtea legionem ſequutam, iamque aduentantem, ipſe cum promptiſſimis retrorſus excurrens, fundensque in modum ſcintillarum ſagittas, ſed voluntate errans, ita in fugam compulit, vt cum tribuno milites vniuerſi perterrefacti, viuidius quam venerant remearent ad muros. Exin ſolutus omni formidine, biduo et binoctio exantlatis itinerum laboribus magnis,

374.

gnis cum ad flumen veniſſet Euphraten, et inopia na- A. C.
uium voraginoſum amnem vado tranſire non poſſet, 374.
nandi imprudentia pauentibus multis, ipſe omnium maxime cunctabatur: et remanſiſſet, ni cunctis verſantibus varia id reperire potuiſſet effugium in neceſſitatis abrupto tutiſſimum. Lectulos in villis repertos binis vtribus ſuffulſerunt, quorum erat abundans prope in agris vinariis copia: quibus ſingulis proceres inſidentes et regulus ipſe, iumenta trahentes, praeruptos vndarum occurſantium fluctus obliquatis meatibus declinabant: hocque commento tandem ad vlteriorem ripam poſt extrema diſcrimina peruenerunt. Reſidui omnes equis inuecti natantibus, et circumluente flumine ſaepe demerſi iactatique, infirmati periculoſo madore expelluntur ad contrarias margines: vbi paullisper refecti, expeditius quam diebus praeteritis incedebant. Hoc nuntiato Princeps antedicti fuga perculſus, quem elaqueatum fidem rupturum exiſtimabat, cum ſagittariis mille ſuccinctis et leuibus Danielum mittit et Barzimerem reuocaturos eum, comitem vnum, alterum ſcutariorum tribunum. Hi locorum gnaritate confiſi, quod ille properans, vt peregrinus et inſuetus maeandros faciebat et gyros, compendioſis vallibus eius itinera praeuenerunt: et diuiſis inter ſe copiis, clauſere vias proximas duas, trium millium interuallo diſtinctas, vt tranſiturus per vtramvis caperetur improuidus: ſed euanuit cogitatum hoc caſu. Viator quidam ad citeriora feſtinans, cum biuium armato milite vidiſſet oppletum, per poſterulam tramitem medium ſqualentem frutectis et ſentibus vitabundus excedens, in Armenios incidit feſſos: et ductus ad regem, arcano ſermone ſolum quae viderat docet, ac retinetur intactus. Moxque metu diſſimulato eques mittitur clandeſtinus ad dextrum itineris latus, diuerſoria paraturus et cibum: quo paullum progreſſo, in laeuum tractum item alius talia facturus

A C. rus ire iubetur ociſſime, alterum aliorſum neſciens miſ-
374. ſum. Quibus ita vtiliter ordinatis, rex ipſe cum ſuis dumeta per quae viator venerat relegens, eo rurſus monſtrante, per hiſpidam et iumento onuſto exiguam callem poſt terga relictis militibus euolauit, qui captis eius miniſtris, miſſis ad mentes obſeruantium praeſtringendas, quaſi venaticiam praedam modo non porrectis brachiis exſpectabant. Dumque hi venturum opperiuntur, ille regno incolumis reſtitutus, et cum gaudio popularium ſummo ſuſceptus, in fide manſit immobilis, iniuriis quas pertulerat omnibus demuſſatis. Danielus poſt haec et Barzimeres cum luſi iamiam reuertiſſent; probroſis lacerati conuiciis, acſi inertes et deſides, vt hebetatae primo adpetitu venenatae ſerpentes, ora exacuere letalia, cum primum potuiſſent, elapſo pro virium copia nocituri. Et leniendi cauſa flagitii ſui, vel fraudis quam meliore conſilio pertulerunt, apud Imperatoris aures rumorum omnium tenaciſſimas inceſſebant falſis criminibus Param, incentiones Circeas in vertendis debilitandiſque corporibus miris modis eum callere fingentes: addenteſque quod huiuſmodi artibus offuſa ſibi caligine mutatus, vaſorumque forma tranſgreſſus, triſtes ſollicitudines, ſi huic irriſioni ſuperfuerit, excitabit. Hinc in illum inexplicabile auctum Principis odium, et doli ſtruebantur indies, vt per vim ei vel clam vita adimeretur: agentique tunc in Armenia Traiano, et rem militarem curanti, id ſecretis committitur ſcriptis. Qui illecebroſis regem inſidiis ambiens, et modo ſerenae mentis Valentis indices litteras tradens, modo ipſe ſeſe eius conuiuiis ingerens, ad vltimum compoſita fraude ad prandium verecundius inuitauit: qui nihil aduerſum metuens venit, conceſſoque honoratiore diſcubuit loco. Cumque adponerentur exquiſitae cuppediae, et aedes amplae neruorum et articulato flatilique ſonitu reſultarent, iam vino

incale-

incaleſcente, ipſo conuiuii domino per ſimulationem naturalis cuiuſdam vrgentis egreſſo, gladium deſtrictum intentans, toruo lumine ferociens, quidam immittitur barbarus aſper ex his quos Supras adpellant, confoſſurus iuuenem, ne exſilire poſſet etiamtum praepeditum. Quo viſo regulus forte prominens vltra torum, expedito dolone adſurgens, vt vitam omni ratione defenderet, perforato pectore deformis procubuit victima, ictibus multiplicatis foede conciſa. Hocque figmento nefarie decepta credulitate, inter epulas quae reuerendae ſunt vel in Euxino ponto, hoſpitali numine contuente, peregrinus cruor in ambitioſa lintea conſperſus ſpumante ſanie ſatietati ſuperfuit conuiuarum, horrore maximo diſperſorum. Ingemiſcat, ſi quis vita digreſſis eſt dolor, huius arrogantiam facti Fabricius ille Luſcinus: ſciens qua animi magnitudine Democharen, vel vt quidam ſcribunt Niciam, miniſtrum repulerit regium, colloquio occultiore pollicitum, quod Pyrrhum Italiam tunc bellis ſaeuiſſimis exurentem, veneno poculis necabit infectis: ſcripſeritque ad regem, vt ab interiore caueret obſequio. Tantum reuerentiae locum apud priſcam illam iuſtitiam, vel hoſtilis menſae genialitas obtinebat. Verum excuſabatur recens inuſitatum facinus et pudendum necis exemplo Sertorianae: adulatoribus forſitan ignorantibus, quod vt Demoſthenes perpetuum Graeciae decus adfirmat, numquam ſimilitudine aut impunitate alterius criminis diluitur id, quod contra ac liceat arguitur factum. C. A. 374.

II. Haec per Armeniam notabiliter geſta ſunt. Sapor vero poſt ſuorum priſtinam cladem comperto interitu Parae, quem ſociare ſibi impendio conabatur, maerore graui perculſus, augenteque noſtri exercitus alacritate formidinem, maiora ſibi praeſeminans, Arrace legato ad Principem miſſo, perpetuam aerumnarum cauſam deleri penitus ſuadebat Armeniam: ſi id

A. C. diſplicuiſſet, aliud poſcens, vt Hiberiae diuiſione ceſ-
374. ſante, remotiſque inde partis Romanae praeſidiis, Aſpacures ſolus regnare permitteretur, quem ipſe praefecerat genti. Ad quae Valens in hanc reſpondit ſententiam, nihil derogare ſe poſſe placitis ex conſenſu firmatis, ſed ea ſtudio curatiore defendere. Glorioſo propoſito contrariae regis litterae hieme iam extrema perlatae ſunt, vana cauſantis et tumida. Adſeuerabat enim non poſſe ſemina radicitus amputari diſcordiarum, niſi interueniſſent conſcii pacis foederatae cum Iouiano, quorum aliquos vita didicerat abſceſſiſſe. Ingraueſcente poſt haec altius cura, Imperator eligere conſilia quam inuenire ſufficiens, id conducere rebus exiſtimans, Victorem magiſtrum equitum et Vrbicium Meſopotamiae ducem ire propere iuſſit in Perſas, reſponſum abſolutum et vniuſmodi perferentes: quod rex iuſtus et ſuo contentus, vt iactitabat, ſceleſte concupiſcat Armeniam, ad arbitrivm ſuum viuere cultoribus eius permiſſis: ſed ni Sauromaci praeſidia militum impertita principio ſequentis anni vt diſpoſitum eſt impraepedita reuerterint, invitus ea complebit, quae ſponte ſua facere ſuperſedit. Quae legatio recta quidem et libera, ni deuiaſſet in eo, quod abſque mandatis oblatas ſibi regiones in eadem Armenia ſuſcepit exiguas. Qua regreſſa, aduenit Surena poteſtatis ſecundae poſt regem, has easdem Imperatori offerens partes, quas audacter noſtri ſumſere legati. Quo ſuſcepto liberaliter et magnifice, ſed parum impetrato quod poſcebat remiſſo, parabantur magna inſtrumenta bellorum, vt mollita hieme Imperatore tripis agminibus perrupturo Perſidem, ideoque Scytharum auxilia feſtina celeritate mercante. Proinde parum adeptus ea quae ſpe vana conceperat Sapor, vltraque ſolitum aſperatus, quod ad expeditionem accingi rectorem compererat noſtrum: iram eius conculcans Surenae dedit negotium, vt ea quae

Victor comes ſuſceperat et Vrbicius, armis repeteret A. C.
ſi quiſquam repugnaret, et milites Sauromacis praeſi- 374.
dio deſtinati malis adfligerentur extremis. Haecque vt ſtatuerat maturata confeſtim; nec emendari potuerunt nec vindicari, quia rem Romanam alius circumſteterat metus totius Gothiae, Thracias licentius perrumpentis: quae funera tunc explicari poterunt carptim, ſi ad ea quoque venerimus. Haec per Eoos agitata ſunt tractus. Quorum inter ſeriem Africanas clades, et legatorum Tripoleos manes inultos etiamtum et errantes ſempiternus vindicauit Iuſtitiae vigor, aliquoties ſerus, ſed ſcrupuloſus quaeſitor geſtorum recte vel ſecius, hoc modo. Remigius, quem populanti provincias retulimus comiti fauiſſe Romano, poſtquam Leo in eius locum magiſter eſſe coepit officiorum, a muneribus reipublicae iam quieſcens, negotiis ſe ruralibus dedit prope Mogontiacum in genitalibus locis. Quem ibi morantem ſecurius, praefectus praetorio Maximinus reuerſum ad otium ſpernens, vt ſolebat dirae luis ritu graſſari per omnia, laedere modis quibus poterat adfectabat: vtque rimaretur plura quae latebant, Caeſarium antehac eius domeſticum, poſtea notarium Principis, raptum quae Remigius egerit, vel quantum acceperit vt Romani iuuaret actus infandos, per quaeſtionem cruentam interrogabat. Quibus ille cognitis, cum eſſet vt dictum eſt in ſeceſſu, conſcientia malorum vrgente, vel rationem formidine ſuperante calumniarum, innodato gutture laquei nexibus interiit.

III. Sequuto poſt haec anno, Gratiano adſcito in trabeae ſocietatem Equitio conſule, Valentiniano poſt vaſtatos aliquos Alamanniae pagos munimentum aedificanti prope Baſiliam, quod adpellant accolae Robur, offertur praefecti relatio Probi, docentis Illyrici clades. Quibus ille, vt cunctatorem decuerat ducem, examinatius lectis, attonitus cogitationibus anxiis, Pa-

A. C. terniano notario miſſo negotium ſcrupuloſa quaeſiuit
374. indagine: moxque veris per eum nuntiis geſtorum acceptis, euolare protinus feſtinabat, auſos temerare limitem barbaros primo fragore vt mente conceperat oppreſſurus armorum. Quia igitur abeunte autumno multa impediebant et aſpera, adnitebantur omnes per regiam optimates, vt aduſque principium veris oratum eum pertinerent et exoratum: primum durata pruinis itinera, vbi nec adultae in paſtum herbae reperirentur, nec caetera vſui congrua, penetrari non poſſe firmantes: dein vicinorum Galliis regum immanitatem, maximeque omnium Macriani vt formidati tunc praetendentes, quem conſtabat impacatum relictum, etiam ipſa vrbium moenia tentaturum. Haec memorantes addentesque vtilia, reduxere eum in meliorem ſententiam: ſtatimque vt conducebat rei communi, prope Mogontiacum blandius rex antedictus accitur, procliuis ipſe quoque ad excipiendum foedus, vt adparebat. Et venit immane quo quantoque flatu diſtentus, vt futurus arbiter ſuperior pacis: dieque praedicto colloquii ad ipſam marginem Rheni caput altius erigens ſtetit, hincinde ſonitu ſcutorum intonante gentilium. Contra Auguſtus adſcenſis amnicis lembis, ſaeptus ipſe quoque multitudine caſtrenſium ordinum, tutivs prope ripas acceſſit, ſignorum fulgentium nitore conſpicuus: et immodeſtis geſtibus murmureque barbarico tandem ſedato, poſt dicta et audita vltro citroque verſus, amicitia media ſacramenti fide firmatur. Hiſque perfectis diſceſſit turbarum rex artifex delenitus, futurus nobis deinceps ſocius: et dedit poſtea advſque vitae tempus extremum, conſtantis in concordiam animi facinorum documentum pulchrorum. Periit autem in Francia poſtea: quam dum interneciue vaſtando perrumpit auidius, oppetiit Mellobaudis bellicoſi regis inſidiis circumuentus. Poſt foedus tamen

ſol-

ſollemni ritu impletum, Treueros Valentinianus ad hiberna diſceſſit. A. C. 374.

IV. Haec per Gallias et latus agebantur Arctoum. At in Eois partibus alto externorum ſilentio inteſtina pernicies augebatur per Valentis amicos et proximos, apud quos honeſtate vtilitas erat antiquior. Nauabatur enim opera diligens, vt homo rigidus audire cupiens lites, a ſtudio iudicandi reuocaretur, metu ne ita vt Iuliani temporibus defenſione innocentia reſpirante, frangeretur potentium tumor adſumpta licentia latius ſolitus euagari. Ob haec et ſimilia concordi conſenſu dehortantibus multis, maximeque Modeſto praefecto praetorio regiorum arbitrio ſpadonum expoſito, et ſubagreſte ingenium nullis vetuſtatis lectionibus expolitum coacto vultu fallente, et adſerente quod infra imperiale columen cauſarum eſſent minutiae priuatarum: ille ad humiliandam celſitudinem poteſtatis negotiorum examina ſpectanda inſtituta eſſe arbitratus, vt monebat, abſtinuit penitus, laxauitque rapinarum fores: quae roborantur indies iudicum aduocatorumque prauitate ſentientium paria: qui tenuiorum negotia militaris rei rectoribus, vel intra palatium validis venditantes, aut opes, aut honores quaeſiuere praeclaros. Hanc profeſſionem oratorum forenſium, iure πολιτικῆς μοϱίϰ εἴδωλον, id eſt ciuilitatis particulae vmbram, vel adulationis partem quartam eſſe definit amplitudo Platonis: Epicurus autem κακοτεχνίαν nominans, inter artes numerat malas. Tiſias ſuaſionis opificem eſſe memorat, adſentiente Leontino Gorgia. Quam a veteribus ita determinatam, orientalium quorumdam verſutia aduſque bonorum extulit odium: vnde etiam retinaculis temporis praeſtituti frenatur. Ergo abſolutis ſuper eius indignitate paucis, quam in illis partibus agens expertus ſum, ad coeptorum curſum regrediar inſtitutum. Florebant elegantiae priſcae patrociniis tribunalia: cum oratores

C. A. 374. concitae facundiae, attenti ſtudiis doctrinarum, ingenio, fide, copiis ornamentiſque dicendi pluribus eminebant: vt Demoſthenes, quo dicturo concurſus audiendi cauſa ex tota Graecia fieri ſolitos, monumentis Atticis continetur: et Calliſtratus, quem nobilem illam ſuper Oropo cauſam (qui locus in Euboea eſt) perorantem, idem Demoſthenes Academia cum Platone relicta ſectatus eſt: vt Hyperides, et Aeſchines, et Andocides, et Dinarchus, et Antiphon ille Rhamnuſius, quem ob defenſum negotium omnium primum antiquitas prodidit accepiſſe mercedem. Nec minus apud Romanos Rutilii, et Galbae, et Scauri, vita, moribus, frugalitateque ſpectati, et poſtea per varias aeui ſequentis aetates cenſorii, et conſulares multi, et triumphales, Craſſi et Antonii, et cum Philippis Scaeuolae aliique numeroſi, poſt exercitus proſperrime ductos, poſt victorias et tropaea, ciuilibus ſtipendiorum officiis floruerunt: laureasque fori ſpecioſis certaminibus occupantes, ſummis gloriae honoribus fruebantur. Poſt quos excellentiſſimus omnivm Cicero, orationis imperioſae fluminibus ſaepe depreſſos aliquos iudiciorum eripiens flammis: *non defendi homines ſine vituperatione fortaſſe poſſe; negligenter defendi ſine ſcelere non poſſe* firmabat. At nunc videre eſt per Eoos omnes tractus violenta et rapaciſſima genera hominum per fora omnia volitantium, et ſubſidentium diuites domus, vt Spartanos canes aut Cretas, veſtigia ſagacius colligendo, ad ipſa cubilia peruenire cauſarum. In his primus eſt coetus eorum, qui ſeminando diuerſa iurgia per vadimonia mille iactantur, viduarum poſtes et orborum limina deterentes, et aut inter diſcordantes amicos aut propinquantes vel adfines, ſi ſimultatum leuia ſenſerint receptacula, odia ſtruentes infeſta: in quibus aetatis progreſſu non vt aliorum vitia intepeſcunt, ſed magis magiſque roborantur: inter rapinas inſatiabiles inopes,

ad

ad capiendam verſutis orationibus iudicum fidem, A. C.
quorum nomen ex Iuſtitia natum eſt, ſicam ingenii 374.
deſtringentes. Horum obſtinatione libertatem temeritas, conſtantiam audacia praeceps, eloquentiam inanis quaedam imitatur fluentia loquendi: quarum artivm ſcaeuitate, vt Tullius adſeuerat, nefas eſt religionem decipi iudicantis. Ait enim: *Cumque nihil tam incorruptum eſſe debeat in republica quam ſuffragium, quam ſententia; non intelligo cur qui ea pecunia corruperit, poena dignus ſit: qui eloquentia, laudem etiam ferat. Mihi quidem hoc plus mali facere videtur, qui oratione, quam qui pretio iudicem corrumpit: quod pecunia corrumpere prudentem nemo poteſt; dicendo poteſt.* Secundum eſt genus eorum, qui iuris profeſſi ſcientiam, quam repugnantium ſibi legum aboleuere diſcidia, velut vinculis ori impoſitis reticentes, iugi ſilentio vmbrarum ſunt ſimiles propriarum. Hi velut fata natalicia praemonſtrantes, aut Sibyllae oraculorum interpretes, vultus grauitate ad habitum compoſita triſtiorem, ipſum quoque venditant quod oſcitantur. Hi vt altius videantur iura callere, Trebativm loquuntur, et Caſcellium, et Alfenum, et Auruncorum Sicanorumque iamdiu leges ignotas, cum Euandri matre abhinc ſaeculis obrutas multis. Et ſi voluntate matrem tuam finxeris occidiſſe, multas tibi ſuffragari abſolutionem lectiones reconditas pollicentur, ſi te ſenſerint eſſe nummatum. Tertius eorum eſt ordo, qui vt in profeſſione turbulenta clareſcant, ad expugnandam veritatem ora mercenaria procudentes, per proſtitutas frontes vileſque latratus quo velint aditus ſibi patefaciunt crebros: qui inter ſollicitudines iudicum per multa diſtentas inreſolubili nexu vincientes negotia, laborant vt omnis quies litibus implicetur, et nodoſis quaeſtionibus de induſtria iudicia circumſcribunt: quae cum recte procedunt, delubra ſunt aequitatis: cum deprauantur, foueae fallaces

 et

A. C. et caecae: in quas ſi captus ceciderit quiſquam, non
374 niſi per multa exſiliet luſtra, aduſque ipſas medullas exſuctus. Quartum atque poſtremum eſt genus impudens, peruicax, et indoctum, eorum qui cum immature e litterariis eruperint ludis, per angulos ciuitatum diſcurrunt, mimiambos non cauſarum remediis congrua commentantes, fores diuitum deterendo, coenarum ciborumque aucupantes delicias exquiſitas. Qui cum ſemel vmbraticis lucris, et inhiandae vndique pecuniae ſeſe dediderint, litigare fruſtra quoslibet innocentes hortantur: et ad defendendam cauſam admiſſi, quod raro contingit, ſuſcepti nomen et vim negotii ſub ore diſceptatoris inter ipſos conflictuum articulos inſtruuntur, circumloquutionibus indigeſtis ita ſcatentes, vt collunionis taeterrimae audire exiſtimes vlulabili clamore Therſiten. Cum autem ad inopiam muniendarum venerint allegationum, ad effrenatam deflectunt conuiciandi licentiam: quo nomine, ob adſidua in perſonas honorabiles probra, diebus dictis aliquoties ſunt damnati: e quibus ita ſunt rudes nonnulli, vt numquam ſe codices habuiſſe meminerint. Et ſi in circulo doctorum auctoris veteris inciderit nomen, piſcis aut edulii peregrinum eſſe vocabulum arbitrantur: ſi vero aduena quiſquam inuſitatum ſibi antea Marcianum verbo tenus quaeſierit oratorem, omnes confeſtim Marcianos adpellari ſe fingunt. Nec iam fas vllum prae oculis habent: ſed tamquam auaritiae venumdati et vſucapti, nihil praeter interminatam petendi licentiam norunt. Et ſi quem ſemel intra retia ceperint, caſſibus mille impedicant, per morborum ſimulationem viciſſim conſulto ceſſantes: vtque peruulgati iuris proferatur lectio vana, ſeptem vendibiles introitus praeparant, dilationum examina longiſſima contexentes. Et cum nudatis litigatoribus dies ceſſerint, et menſes, et anni, tandem obtrita vetuſtate controuerſia intromiſſa, ipſa

capita

capita ſplendoris ingreſſa alia ſecum aduocatorum ſimulacra inducunt. Cumque intra cancellorum venerint ſaepta, et agi coeperint alicuius fortunae vel ſalus, atque laborari debeat vt ab inſonte gladius, vel calamitoſa detrimenta pellantur, corrugatis hincinde frontibus, brachiiſque hiſtrionico geſtu formatis, vt concionaria Gracchi fiſtula poſt occipitium deſit, conſiſtitur altrinſecus diu: tandemque ex praemeditato colludio, per eum qui eſt in verba fidentior, ſuaue quoddam principium dicendi exſeritur, Cluentianae vel pro Cteſiphonte orationum aemula ornamenta promittens: et in eam concluſionem cunctis finem cupientibus deſinit, vt nondum ſe patroni poſt ſpeciem litis triennium editam cauſentur inſtructos: ſpatioque prorogati temporis impetrato, quaſi cum Antaeo vetere colluctati, perſeueranter flagitant pulueris periculoſi mercedes. Verumtamen haec cum ita ſint, non deſunt aduocatis incommoda plurima, parum ſuſtinenda recte victuro. Namque ſellulariis quaeſtibus inescati, inter ſe hoſtiliter diffident, et rupta maledicendi ferocia, vt dictum eſt, multos offendunt: quam tunc effutiunt, cum commiſſarum ſibi cauſarum infirmitatem rationibus validis conuallare non poſſunt. Et iudices patiuntur interdum doctos ex Philiſtionis aut Aeſopi cauillationibus, quam ex Ariſtidis illius iuſti vel Catonis diſciplina productos: qui aere graui mercati publicas poteſtates, vt creditores moleſti opes cuiuſquemodi fortunae rimantes, alienis gremiis excutiunt praedas. Ad vltimum id habet cauſidicina cum caeteris metuendum et graue, quod hoc ingenitum eſt paene litigantibus cunctis, vt cum iurgia mille caſibus cadant, accidentia ſecus in poteſtate eſſe exiſtiment patronorum: et omnem certaminum exitum iiſdem ſoleant adſignare, et non vitiis rerum, aut iniquitati aliquoties diſceptantium, ſed ſolis defenſantibus iraſcantur. Verum vnde huc declinauimus reuertamur.

A. C. 374.

A. C. V. Pubeſcente iam vere Valentinianus a Treue-
374. ris motus, per nota itinera gradu celeri contendebat: eique regiones aduentanti quas petebat, legatio Sarmatarum offertur: pedibuſque eius proſtrata, orabat pacifica prece, vt propitius veniret et lenis, nullius diri facinoris participes populares ſuos inuenturus aut conſcios. Quibus ſaepe eadem iterantibus, hactenus perpenſa deliberatione reſpondit, haec in locis vbi dicuntur admiſſa, quaerenda veriſſimis documentis et vindicanda. Cumque exinde Carnuntum Illyriorum oppidum introiſſet, deſertum quidem nunc et ſqualens, ſed ductori exercitus perquam opportunum, vbi fors copiam dediſſet aut ratio, e ſtatione proxima reprimebat barbaricos adpetitus. Et quamquam terrori cunctis erat, dum ſperabatur vt acer et vehemens mox iudices damnari iuſſurus, quorum perfidia vel ſeceſſione Pannoniarum nudatum eſt latus: cum illuc veniſſet, ita intepuit, vt neque in Gabinii regis inquireret necem, neque inuſta reipublicae vulnera quo ſinente vel agente ſegnius eueniſſent, accuratius veſtigaret: eo videlicet more, quo erat ſeuerus in gregariis corrigendis, remiſſior erga maiores fortunas vel verbis aſperioribus inceſſendas. Solum tamen incitato petebat odio Probum, numquam ex quo eum viderat, minari deſinens vel miteſcens: cuius rei cauſae nec obſcurae fuerunt, nec leues. Hic praefecturam praetorio tunc primitus nactus, eamque multis atque vtinam probabilibus modis in longum proferre geſtiens, non vt proſapiae ſuae claritudo monebat, plus adulationi quam verecundiae dedit. Contemplatus enim propoſitum Principis, quaerendae vndique pecuniae vias abſque iuſtorum iniuſtorumque diſcretione ſcrutantis, errantem non reducebat ad aequitatis tramitem, vt ſaepe moderatores fecere tranquilli: ſed ipſe quoque flexibilem ſequebatur atque tranſuerſum. Vnde graues obedientium caſus, exitialia prouiſorum nomi-

nomina titulorum, iuxta opulentas et tenues eneruatas A. C.
ſuccidere fortunas, argumentis aliis poſt validioribus 374.
aliis, vſu laedendi reperiente longaeuo. Denique tributorum onera vectigaliumque augmenta multiplicata, optimatum quoſdam vltimorum metu exagitatos mutare compulerunt ſedes: et flagitantium miniſtrorum amaritudine quidam expreſſi, cum non ſuppeteret quod daretur, erant perpetui carcerum inquilini: e quibus aliquos cum vitae iam taederet et lucis, ſuſpendiorum exoptata remedia conſumpſerunt. Haec ita illecebroſius atque inhumanius agi loquebatur quidem pertinax rumor: Valentinianus vero tamquam auribus cera illitis ignorabat, indifferenter quidem lucrandi vel ex rebus minimis auidus, idque tantum cogitans quod offerebatur; parſurus tamen fortaſſe Pannoniis, ſi haec ante ingemiſcenda compendia comperiſſet, quae nimium ſero tali didicit caſu. Ad prouincialium reſiduorum exemplum etiam Epirotae acturos ſibi gratias a praefecto mittere compulſi legatos, Iphiclem quemdam philoſophum, ſpectatum robore pectoris hominem, adegere non ſponte propria pergere ad id munus implendum. Qui cum Imperatorem vidiſſet, agnitus aduentuſque ſui cauſam interrogatus, Graece reſpondit: atque vt philoſophus veritatis profeſſor, quaerente curatius Principe, ſi hi qui miſere, ex animo bene ſentiunt de praefecto; gementes, inquit, et inuiti. Quo ille verbo tamquam telo perculſus, actus eius vt ſagax beſtia rimabatur, genuino percunctando ſermone quos noſcitabat: vbinam ille eſſet verbi gratia honore ante ſuos excellens et nomine, vel ille diues, aut alius ordinis primus. Cumque diſceret periſſe aliquem laqueo, abiſſe alium trans mare, conſciuiſſe ſibi alium mortem, aut plumbo vita erepta exſtinctum: in immenſum excanduit, vrente irarum nutrimenta tunc officiorum magiſtro Leone, pro nefas! ipſo quoque praefecturam, vt e celſiore ſcopulo caderet,

A. C. caderet, adfectante: quam ſi adeptus rexiſſet, prae his
375. quae erat auſurus, adminiſtratio Probi ferebatur in caelum. Agens itaque apud Carnuntum Imperator, per continuos tres menſes aeſtiuos arma parabat et alimenta, ſi qua fors ſecundaſſet, peruaſurus opportune Quados, tumultus atrocis auctores: in quo oppido Fauſtinus, filius ſororis Iuuentii praefecti praetorio, notarius militans, Probo ſpectante negotium, carnificis manu peremptus eſt poſt tormenta: vocatus in crimen, quod aſinum occidiſſe dicebatur ad vſum artivm ſecretarum, vt adſerebant quidam vrgentes: vt [autem aiebat ille, ad imbecillitatem firmandam fluentium] capillorum. Alio quoque in eum perinicioſe compoſito, quod petente per iocum quodam Nigrino vt eum notarium faceret, exclamauit ille hominem ridens, *Fac me Imperatorem, ſi id volueris impetrare.* Hocque ludibrio inique interpretato, et Fauſtinus ipſe, et Nigrinus, et alii ſunt interfecti. Praemiſſo igitur Merobaude cum militari peditum manu quam regebat, ad vaſtandos cremandoſque barbaricos pagos, comite adiuncto Sebaſtiano, Valentinianus Acincum propere caſtra commouit: nauigiisque ad repentinum caſum coniunctis, et contabulato celeri ſtudio ponte, per partem aliam tranſiit in Quados, ſpeculantes quidem ex diruptis montibus eius aduentum, quo plerique ancipites incertique accidentium cum ſuis caritatibus ſeceſſerunt: ſed ſtupore defixos, cum in regionibus ſuis, contra quam opinabantur, auguſta cernerent ſigna. Progreſſus ergo coacto gradu inquantum res tulit, iugulataque aetate promiſcua, quam etiamtum palantem ſubitus occupauit excurſus, et tectis combuſtis, rediit cum incolumibus cunctis quos duxerat ſecum: itidemque apud Acincum moratus autumno praecipiti, per tractus conglaciari frigoribus adſuetos commoda quaerebat hiberna: nullaque ſedes idonea reperiri praeter Sabariam poterat, quamuis eo inua-

inualidam tempore adſiduiſque malis adflictam. Vnde hoc etiamſi magni intererat paulliſper ſequeſtrato, impigre motus, peragrata fluminis ripa, caſtriſque praeſidio competenti munitis atque caſtellis, Bregitionem peruenit: ibique diu compoſitum ad quietem Principis fatum ſortem denuntiabat ei ſupremam prodigiis ingerentibus multis. Namque diebus ante pauciſſimis ruinas fortunarum indicantia celſarum, arſere crinita ſidera cometarum, quorum originem ſupra docuimus. Ante apud Sirmium repentino fragore nubium fulmen excuſſum, palatii et curiae partem incendit et fori: et apud Sabariam eodem adhuc conſtituto, bubo culminibus regii lauacri inſidens, occentanſque funebria, nulla iacientium ſagittas et lapides contemplabili dextera cadere potuit, certatim licet ardenti ſtudio petebatur. Item cum ab vrbe praedicta tenderet ad procinctum, per portam voluit vnde introiuit exire, vt omen colligeret quod cito remeabit ad Gallias. Cumque locus adgeſtis ruderibus neglectus purgatur, lapſam forem ferratam quae exitum obſerauit, multitudo remouere non potuit viribus magnis enïſa: et dum fruſtra tereret diem, coactus per aliam egreſſus eſt portam. Nocteque quam lux ereptura eum vita ſequuta eſt, vt per quietem ſolet, videbat coniugem ſuam abſentem ſedere, paſſis capillis, amictu ſqualenti contectam: quam aeſtimari dabatur Fortunam eius eſſe, cum taetro habitu iam diſceſſuram. Progreſſus deinde matutinus contractiore vultu ſubtriſtis, cum eum oblatus non ſuſciperet equus, anteriores pedes praeter ſtratorem erigens in ſublime: innata feritate concitus, vt erat immanis, dexteram ſtratoris militis iuſſit abſcidi, quae eum inſilientem iumento pulſerat conſueto: periſſetque cruciabiliter innocens iuvenis, ni tribunus ſtabuli Cerealis dirum nefas cum ſui periculo diſtuliſſet. A. C. 375.

VI. Poſt

A. C. 375. VI. Poſt haec Quadorum venere legati, pacem cum praeteritorum oblitteratione ſuppliciter obſecrantes: quam vt adipiſci ſine obſtaculo poſſent, et tirocinium et quaedam vtilia rei Romanae pollicebantur. Quos quoniam ſuſcipi placuit, et redire indutiis quae poſcebantur indultis (quippe eos vexari diutius nec ciborum inopia, nec alienum tempus anni patiebantur) in conſiſtorium Equitio vadente ſunt intromiſſi. Cumque membris incuruatis ſtarent metu debiles et praeſtricti, docere iuſſi quae ferebant, vſitatas illas cauſationum ſpecies iurandi fidem addendo firmabant: nihil ex communi mente procerum gentis delictum adſeuerantes in noſtros, ſed per extimos quoſdam latrones amnique confines eueniſſe quae inciuiliter geſta ſunt: etiam id quoque addendo vt ſufficiens ad facta purganda firmantes, quod munimentum exſtrui coeptum nec iuſte nec opportune, ad ferociam animos agreſtes accendit. Ad haec Imperator ira vehementi perculſus, et inter exordia reſpondendi tumidior, increpabat obiurgatorio ſonu nationem omnem, vt beneficiorum immemorem et ingratam. Paullatimque lenitus [et ad molliora] propenſior, tamquam ictus e caelo, vitalique via voceque ſimul obſtricta, ſuffectus igneo lumine cernebatur: erumpente ſubito ſanguine, letali ſudore perfuſus, ne laberetur ſpectantibus et vilibus, concurſu miniſtrorum vitae ſecretioris ad conclaue ductus eſt intimum. Vbi locatus in lecto, exiguas ſpiritus reliquias trahens, nondum intelligendi minuto vigore, cunctos agnoſcebat adſtantes, quos cubicularii, ne quis eum necatum ſuſpicaretur, celeritate maxima corrogarant. Et quoniam viſcerum flagrante compage laxanda erat neceſſario vena, nullus inueniri potuit medicus hanc ob cauſam, quod eos per varia ſparſerat, curaturos militem peſtilentiae morbo tentatum. Vnus tamen repertus, venam eius iterum ſaepiuſque pungendo, ne guttam quidem cruo-

ris

ris elicere potuit, internis nimietate calorum ambu- A. C.
ſtis: vel vt quidam exiſtimabant, arefactis ideo mem- 375.
bris, quod meatus aliqui, quos haemorrhoidas nunc adpellamus, obſerati ſunt gelidis frigoribus concruſtati. Senſit immenſa vi quadam vrgente morborum, vltimae neceſſitatis adeſſe praeſcripta: dicereque conatus aliqua vel mandare, vt ſingultus ilia crebrius pulſans, ſtridorque dentium et brachiorum motus velut caeſtibus dimicantium indicabat, iam ſuperatus liuentibusque maculis interfuſus, animam diu colluctatam efflauit, aetatis quinquageſimo anno et quinto; imperii, minus centum dies, ſecundo et decimo.

VII. Replicare nunc eſt opportunum, vt aliquoties fecimus, et ab ortu primigenio patris huiuſce Principis adusque ipſius obitum actus eius diſcurrere per epilogos breues, nec vitiorum praetermiſſo diſcrimine vel bonorum, quae poteſtatis amplitudo monſtrauit, nudare ſolita ſemper animorum interna. Natus apud Cibalas Pannoniae oppidum Gratianus maior ignobili ſtirpe, cognominatus eſt a pueritia prima Funarius, ea re quod nondum adultus venalem circumferens funem, quinque militibus eum rapere ſtudio magno conatis nequaquam ceſſit: aemulatus Crotoniatem Milonem, cui mala ſaepe cohaerenter laeua manu retinenti vel dextra, nulla vnquam virium fortitudo abſtraxit. Ob ergo validi corporis robur, et peritiam militum more luctandi notior multis, poſt dignitatem protectoris atque tribuni, comes praefuit rei caſtrenſi per Africam: vnde furtorum ſuſpicione contactus, digreſſusque, multo poſtea pari poteſtate Britannum rexit exercitum, tandemque honeſte ſacramento ſolutus, reuertit ad larem: et agens procul a ſtrepitu, multatione bonorum adflictus eſt a Conſtantio hoc nomine, quod ciuili flagrante diſcordia, hoſpitio dicebatur ſuſcepiſſe Magnentium, per agrum ſuum ad propoſita feſtinantem. Cuius meritis Valentinianus ab

A. C. 375. ab ineunte adulescentia commendabilis, contextu ſuarum quoque ſuffragante virtutum, indutibus imperatoriae maieſtatis apud Nicaeam ornatus, in Auguſtum collegium fratrem Valentem adſciuit, vt germanitate ita concordia ſibi iunctiſſimum, inter probra medivm et praecipua, quae loco docebimus competenti. Igitur Valentinianus poſt periculorum moleſtias plures dum eſſet priuatus emenſas, imperitare exorſus, arces prope flumina ſitas et vrbes, et Gallias petiit Alamannicis patentes excurſibus, reuiuiſcentibus erectius cognito Principis Iuliani interitu, quem poſt Conſtantem ſolum omnium formidabant. Ideo autem etiam Valentinianus merito timebatur, quod auxit et exercitus valido ſupplemento, et vtrobique Rhenum celſioribus caſtris muniuit atque caſtellis, ne latere vſquam hoſtis ad noſtra ſe proripiens poſſit. Vtque multa praetereamus quae egit moderatoris auctoritate fundati, quaeque per ſe vel duces correxit induſtrios: poſt Gratianum filium in ſocietatem ſuae poteſtatis adſumptum, Vithigabium regem Alamannorum Vadomario genitum, adulescentem in flore primo genarum nationes ad tumultus cientem et bella, clam, quia non potuit aperte, confodit: et Alamannis congreſſus prope Solicinium locum, vbi inſidiis paene perierat circumventus, ad exitium vltimum delere potuit vniuerſos, ni paucos velox effugium tenebris amandaſſet. Inter haec tamen caute geſta, iam conuerſos ad metuendam rabiem Saxonas, ſemper quolibet inexplorato ruentes, delatosque tunc ad terreſtres tractus, quorum ſpoliis paene redierant locupletes, malefido quidem ſed vtili commento peremit, praeda raptoribus vi fractis excuſſa. Itidemque Britannos, cateruas ſuperfuſorum hoſtium non ferentes, ſpe meliorum adſumpta, in libertatem et quietem reſtituit placidam, nullo paene redire permiſſo graſſatorum ad ſua. Efficacia pari Valentinum quoque Pannonium exſulem, per has prouincias molientem

tem otium turbare commune, antequam negotium efferueſceret, oppreſſit. Africam deinde malo repentino perturbatam diſcriminibus magnis exemit: cum voraces militarium faſtus ferre nequiens Firmus, ad omnes diſſenſionum motus perflabiles gentes Mauricas concitaſſet. Similique fortitudine clades ingemiſcendas Illyrici vindicaſſet, ni morte praeuentus reliquiſſet rem ſeriam imperfectam. Ac licet opera praeſtabilium ducum haec quae retulimus conſummata ſunt: tamen ipſum quoque ſatis conſtat, vt erat expeditae mentis vſuque caſtrenſis negotii diuturno firmatus, egiſſe complura: inter quae illud elucere clarius potuit, ſi Macrianum regem ea tempeſtate terribilem, viuum capere potuiſſet, vt induſtria magna tentarat, poſtquam eum euaſiſſe Burgundios, quos ipſe admouerat Alamannis, maerens didiciſſet et triſtis. A. C. 375.

VIII. Haec ſuper actibus Principis breui ſunt textu percurſa: nunc confiſi, quod nec metu nec adulandi foeditate conſtricta poſteritas, incorrupta praeteritorum ſolet eſſe ſpectatrix, ſummatim eius numerabimus vitia, poſt et praecipua narraturi. Adſimulauit nonnumquam clementiae ſpeciem, cum eſſet in acerbitatem naturae calore propenſior: oblitus profecto, quod regenti imperium omnia nimia velut proceri ſcopuli ſunt deuitanda. Nec enim vſquam reperitur miti coercitione contentus, ſed aliquoties quaeſtiones multiplicari iuſſiſſe cruentas, poſt interrogationes funeſtas nonnullis aduſque diſcrimina vitae vexatis: et ita erat effuſior ad nocendum, vt nullum aliquando damnatorum capitis eriperet morte ſubſcriptionis elogio leni, cum id etiam Principes interdum fecere ſaeuiſſimi. Atqui potuit exempla multa contueri maiorum, et imitari peregrina atque interna humanitatis et pietatis, quas ſapientes conſanguineas virtutum eſſe definiunt bonas: e quibus haec ſufficiet poni. Artaxerxes

A. C. Perſarum ille rex potentiſſimus, quem Macrochira membri vnius longitudo commemorauit, ſuppliciorum varietates quas natio ſemper exercuit cruda, lenitate genuina caſtigans, tiaras ad vicem capitum quibuſdam noxiis amputabat: et ne ſecaret aures more regio pro delictis, ex galeris fila pendentia praecidebat: quae temperantia morum ita tolerabilem eum fecit et verecundum, vt adnitentibus cunctis multos et mirabiles actus impleret Graecis ſcriptoribus celebratos. Praeneſtino praetore, qui bello quodam Samnitico properare iuſſus ad praeſidium venerat ſegnius, ad crimen diluendum exhibito, Papirius Curſor ea tempeſtate dictator ſecurem per lictorem expediri, homineque abiecta purgandi ſe fiducia ſtupefacto, viſum prope fruticem iuſſit abſcidi: hocque ioci genere caſtigatum eum abſoluit, non ideo contemptus, vt qui bella diuturna per ſe ſuperauit et grauia, ſolus ad reſiſtendum aptus Alexandro Magno, ſi calcaſſet Italiam, aeſtimatus. Haec forſitan Valentinianus ignorans, minimeque reputans adflicti ſolatia ſtatus ſemper eſſe lenitudinem Principum, poenas per ignes augebat et gladios: quod vltimum in aduerſis rebus remedium pietas reperit maiorum, vt Iſocratis memorat pulchritudo: cuius vox eſt perpetua docentis, ignoſci debere interdum armis ſuperato rectori, quam iuſtum quid ſit ignoranti. Vnde motum exiſtimo Tullium praeclare pronuntiaſſe, cum defenderet Oppium: *Etenim multum poſſe ad ſalutem alterius, honori multis; parum potuiſſe ad exitium, probro nemini vmquam fuit.* Auiditas plus habendi ſine honeſti prauique differentia, et indagandi quaeſtus varios per alienae vitae naufragia, exundauit in hoc Principe flagrantius aduleſcens. Quam quidam praetendentes Imperatorem Aurelianum, purgare tentabant, id adfirmando, quod vt ille poſt Gallienum et lamentabiles reip. caſus exinanito aerario, torrentis ritu ferebatur in diuites: ita hic

375.

hic quoque poſt procinctus Parthici clades magnitudine indigens impenſarum, vt militi ſupplementa ſuppeterent et impendium, crudelitati cupiditatem opes nimias congerendi miſcebat: diſſimulans ſcire, quod ſunt aliqua quae fieri non oportet, etiamſi licet; Themiſtoclis illius veteris diſſimilis: qui cum poſt pugnam agminaque deleta Perſarum licenter obambulans, armillas aureas vidiſſet humi proiectas et torquem: *Tolle*, inquit, *haec*, ad comitum quemdam prope adſtantem, *vere quia Themiſtocles non es*: quodlibet ſpernens in duce magnanimo lucrum. Huius exempla continentiae ſimilia plurima in Romanis exuberant ducibus: quibus omiſſis, quoniam non ſunt perfectae virtutis indicia (nec enim aliena non rapere laudis eſt) vnum ex multis conſtans innocentiae vulgi veteris ſpecimen ponam. Cum proſcriptorum locupletes domus diripiendas Romanae plebi Marius dediſſet et Cinna, vulgi rudes animi, ſed humana ſoliti reſpectare, alienis laboribus pepercerunt: vt nullus egens reperiretur aut infimus, qui de ciuili luctu fructum contrectare pateretur ſibi conceſſum. Inuidia praeter haec antedictus medullitus vrebatur: et ſciens pleraque vitiorum imitari ſolere virtutes; memorabat adſidue, ſeueritatem rectae poteſtatis eſſe indiuiduam ſociam. Vtque ſunt dignitatum apices maximi licere ſibi cuncta exiſtimantes, et ad ſupplicandum contrarios exturbandosque meliores pronius inclinati, bene veſtitos oderat et eruditos, et opulentos, et nobiles: et fortibus detrahebat, vt ſolus videretur bonis artibus eminere: quo vitio exarſiſſe Principem legimus Hadrianum. Arguebat hic idem Princeps timidos ſaepius, maculoſos tales adpellans et ſordidos, et intra ſortem humilem amandandos: ad pauores irritos aliquoties abiectius pallens, et quod nuſquam erat ima mente formidans. Quo intellecto magiſter officiorum Remigius, cum eum ex incidentibus ira feruere

A. C. 375.

A. C. ſentiret, fieri motus quoſdam barbaricos inter alia
375. ſubſerebat: hocque ille audito, quia timore mox frangebatur, vt Antoninus Pius erat ſerenus et clemens. Iudices numquam conſulto malignos elegit: ſed ſi ſemel promotos agere didicit immaniter, Lycurgos inueniſſe ſe praedicabat et Caſſios, columina Iuſtitiae priſca: ſcribenſque, hortabatur adſidue, vt noxas vel leues acerbius vindicarent. Nec adflictis, ſi fors ingruiſſet inferior, erat vllum in Principis benignitate perfugium: quod ſemper vt agitato mari iactatis, portus patuit exoptatus. *Finis enim iuſti imperii*, vt ſapientes docent, *vtilitas obedientium aeſtimatur et ſalus.*

IX. Conſentaneum eſt venire poſt haec ad eius actus ſequendos recte ſentientibus et probandos: cum quibus ſi reliqua temperaſſet, vixerat vt Traianus et Marcus. In prouinciales admodum parcus, tributorum vbique molliens ſarcinas: oppidorum et limitum conditor tempeſtiuus: militaris diſciplinae cenſor eximius, in hoc tantum deerrans, quod cum gregariorum etiam leuia puniret errata, potiorum ducum flagitia progredi ſinebat in maius, ad querelas in eos motas aliquoties obſurdeſcens: vnde Britannici ſtrepitus, et Africanae clades, et vaſtitas emerſit Illyrici. Omni pudicitiae cultu domi caſtus et foris, nullo contagio conſcientiae violatus obſcenae, nihil inceſtum: hancque ob cauſam tamquam retinaculis petulantiam frenarat aulae regalis: quod cuſtodire facile potuit, neceſſitudinibus ſuis nihil indulgens, quas aut in otio reprimebat, aut mediocriter honorauit, abſque fratre: quem temporis compulſus anguſtiis, in amplitudinis ſuae ſocietatem adſumpſit. Scrupuloſus in deferendis poteſtatibus celſis: nec imperante eo prouinciam nummularius rexit, aut adminiſtratio venumdata, niſi inter [initia] vt ſolent occupationis ſpe vel impune quaedam ſceleſta committi. Ad inferenda propulſandaque bella ſollertiſſimus, cautus; aeſtu Martii pulueris induratus;

duratus; boni prauique ſuaſor et diſſuaſor admodum A. C. ſprudens, militaris rei ordinum ſcrutantiſſimus: ſcri- 375. bens decore venuſteque pingens et fingens, et nouorum inuentor armorum: memoria ſermoneque incitato quidem, ſed raro, facundiae proximo vigens; amator munditiarum, laetuſque non profuſis epulis ed excultis. Poſtremo hoc moderamine principatus inclaruit, quod inter religionum diuerſitates medius ſtetit, nec quemquam inquietauit, neque vt hoc coleretur imperauit aut illud: nec interdictis minacibus ſubiectorum ceruicem ad id quod ipſe coluit inclinabat, ſed intemeratas reliquit has partes, vt reperit. Corpus eius lacertoſum et validum, capilli fulgor coloriſque nitor, cum oculis caeſiis ſemper obliquum intuentis et toruum, atque pulchritudo ſtaturae, lineamentorumque recta compago, maieſtatis regiae decus implebat.

X. Poſt conclamata Imperatoris ſuprema, corpusque curatum ad ſepulturam, vt miſſum Conſtantinopolim inter diuorum reliquias humaretur: ſuſpenſo inſtante procinctu, anceps rei timebatur euentus cohortibus Gallicanis, quae non ſemper dicatae legitimorum Principum fidei, velut imperiorum arbitrae, auſurae nouum quiddam in tempore ſperabantur: hoc tentandae nouitati res adiuuante, quod geſtorum ignarus etiamtum Gratianus agebat tum apud Treueros, vbi profecturus eum morari diſpoſuerat pater. Cum negotium in his eſſet anguſtiis, et tamquam in eadem naui futuri periculorum ſi accidiſſent participes, omnes eadem formidarent: ſedit ſummatum conſilio, auulſo ponte, quem compaginarat ante neceſſitas inuadens terras hoſtiles, vt ſuperſtitis Valentiniani mandato Merobaudes protinus acciretur. Hocque ille, vt erat ſollertis ingenii, quod euenerat ratus, aut forte doctus ab eo per quem vocabatur, rupturum concordiae iura Gallicanum militem ſuſpicatus, miſſam ad ſe teſ-

A. C. 375. ſeram finxit redeundi cum eo ad obſeruandas Rheni ripas, quaſi furore barbarico crudeſcente: vtque erat ſecrete mandatum, Sebaſtianum Principis adhuc ignorantem exceſſum, longius amandauit, quietum quidem virum et placidum, ſed militari fauore ſublatum, ideo maxime tunc cauendum. Reuerſo itaque Merobaude, altiore cura proſpectum, expedito conſilio Valentinianus puer defuncti filius tum quadrimus, vocaretur in Imperium cooptandus, centeſimo lapide diſparatus degensque cum Iuſtina matre in villa quam Murocinctam adpellant. Hocque concinenti omnivm ſententia confirmato, Cerealis auunculus eius ocivs miſſus, eumdem puerum lectica impoſitum duxit in caſtra: ſextoque die poſt parentis obitum Imperator legitime declaratus, Auguſtus nuncupatur more ſollemni. Et licet cum haec agerentur, Gratianum indigne laturum exiſtimantes, abſque ſui permiſſu Principem alium inſtitutum: poſtea metus ſollicitudine diſcuſſa vixere ſecurius, quod ille, vt erat beniuolus et peritus, conſanguineum pietate nimia dilexit et educauit.

AMMIANI

AMMIANI
MARCELLINI
RERVM GESTARVM
LIBER XXXI.

Caedis Valentis A. et cladis a Gothis inferendae prodigia. I. *De Hunnorum, et Alanorum, aliarumque Scythiae Aſiaticae gentium ſedibus et moribus.* II. *Hunni Alanos Tanaitas armis aut pactis ſibi adiungunt, Gothoſque inuadunt, ac ſuis ſedibus pellunt.* III. *Pars maior Gothorum cognomine Theruingorum finibus ſuis expulſa permiſſu Valentis a Romanis tranſportatur in Thraciam, obſequium et auxilia pollicita. Greuthungi quoque, pars altera Gothorum, furtim ratibus Hiſtrum tranſeunt.* IV. *Theruingi fame et inopia preſſi ac peſſime habiti, ducibus Alauiuo et Fritigerno a Valente deficiunt, ac Lupicinum cum ſuis ſundunt.* V. *Sueridus et Colias Gothorum optimates, vna cum ſuis prius recepti, cur rebellauerint, et caeſis Hadrianopolitanis, Fritigerno ſe adiunxerint, ad diripiendas Thracias conuerſi.* VI. *Profuturus et Traianus ac Richomeres pugnant aequo Marte cum Gothis.* VII. *Clauſi intra Aemimontanas Gothi, deinde a Romanis emiſſi, Thraciam rapinis, caedibus, ſtupris, incendiiſque foedant, et Barzimerem ſcutariorum tribunum interficiunt.* VIII. *Frigeridus dux Gratiani Farnobium optimatem cum multis Gothis et Taifalis caedit: reliquis vita et agri circa Padum dati.* IX. *Lentienſes Alamanni a Gratiani A. ducibus proelio ſuperati, rege Priario etiam interfecto; et poſt deditionem datis Gratiano tironibus, domum redire permiſſi.* X. *Sebaſtianus Gothos ſpoliis onuſtos apud Beroeam inopinantes concidit: paucos fuga ſeruauit. Gratianus A. ad patruum Valentem properat, ei contra Gothos laturus auxilium.* XI. *Valens A. ante aduentum Gratiani cum Gothis pugnare conſtituit.* XII. *Gothi omnes in vnum coniuncti, nimirum Theruingi ductu Fritigerni R. et Greuthungi ducibus Alatheo et Safra-*

Safrace, cum Romanis acie inſtructa confligunt, et fuſo equitatu, pedites nudatos atque confertos cum maxima ſtrage in fugam coniiciunt. Valens occiſus nusquam comparuit. XIII. *Valentis A. virtutes et vitia.* XIV. *Gothi victores Hadrianopolim oppugnant, vbi theſauros ſuos Valens et imperatoria inſignia cum praefecto et conſiſtorianis reliquerat: et omnia fruſtra experti diſcedunt.* XV. *Gothi, Hunnorum Alanorumque copiis auro ſibi adiunctis, fruſtra Conſtantinopolim tentant. Qua arte Iulius, magiſter militum trans Taurum, Orientales prouincias Gothis exonerauerit.* XVI.

A. C. 375. Interea et Fortunae volucris rota, aduerſa proſperis ſemper alternans, Bellonam furiis in ſocietatem adſcitis armabat, maeſtosque transſtulit ad Orientem euentus, quos aduentare praeſagiorum fides clara monebat et portentorum. Poſt multa enim quae vates augures que praedixere veridice, reſultabant canes vlulantibus lupis, et querulum quiddam nocturnae volucres tinniebant et flebile, et ſqualidi Solis exortus hebetabant matutinos diei candores: et Antiochiae per rixas tumultusque vulgares id in conſuetudinem venerat, vt quiſque vim ſe pati exiſtimaret, *Viuus ardeat Valens,* licentius clamitaret: voceſque praeconum audiebantur adſidue, mandantium congeri ligna ad Valentini lauacri ſuccenſionem, ſtudio ipſius Principis conditi. Quae hunc illi impendere exitum vitae modo non aperte loquendo monſtrabant. Super his laruale ſimulacrum Armeniae regis, et miſerabiles vmbrae paullo ante in negotio Theodori caeſorum, per quietem ſtridendo carmina quaedam nimium horrenda, multos diris terroribus agitabant. Vagula gurgulione confecto exanimis viſa eſt iacens: cuius mors publicorum funerum aerumnas indicabat amplas et perunlgatas. Denique cum Chalcedonos ſubuerterentur veteres muri, vt apud Conſtantinopolim aedificaretur lauacrum, ordine reſoluto ſaxorum, in quadrato lapide qui ſtructura latebat in media, hi Graeci

Graeci verſus inciſi reperti ſunt, futura plene pandentes: A. C. 375.

Ἀλλ᾽ ὁπόταν νύμφαι δροσερῇ κατὰ ἄστυ χορείῃ
Τερπόμεναι στρέψωνται ἐυστεφέας κατ᾽ ἀγυιὰς,
Καὶ τεῖχος λουτροῖο πολύστονον ἔσσεται ἄλκαρ.
Δὴ τότε μυρία φῦλα πολυσπερέων ἀνθρώπων
Ἴστρου καλλιρόοιο πόρον περάοντα σὺν αἰχμῇ,
Καὶ σκυθικὴν ὀλέσει χώρην καὶ μυσίδα γαῖαν
Παιονίης δ᾽ ἐπιβάντα σὺν ἐλπίσι μαινομένῃσιν]
Αὐτοῦ δὲ βιότοιο τέλος καὶ δῆρις ἐφέξει.

II. Totius autem ſementem exitii et cladum originem diuerſarum, quas Martius furor incendio ſolito miſcendo cuncta conciuit, hanc comperimus cauſam. Hunnorum gens, monumentis veteribus leviter nota, vltra paludes Maeoticas glacialem oceanum accolens, omnem modum feritatis excedit. Vbi quoniam ab ipſis naſcendi primitiis infantum ferro ſulcantur altius genae, vt pilorum vigor tempeſtiuus emergens corrugatis cicatricibus hebetetur, ſeneſcunt imberbes abſque vlla venuſtate, ſpadonibus ſimiles: compactis omnes firmiſque membris, et opimis ceruicibus: prodigioſae formae et pandi, vt bipedes exiſtimes beſtias, vel quales in commarginandis pontibus effigiati ſtipites dolantur incompte. In hominum autem figura licet inſuaui ita viſi ſunt aſperi, vt neque igni, neque ſaporatis indigeant cibis, ſed radicibus herbarum agreſtium et ſemicruda cuiuſuis pecoris carne veſcantur, quam inter femora ſua et equorum terga ſubſertam, fotu calefaciunt breui. Aedificiis nullis vmquam tecti: ſed haec velut ab vſu communi diſcreta ſepulchra declinant. Nec enim apud eos vel arundine faſtigatum reperiri tugurium poteſt. Sed vagi montes peragrantes et ſiluas, pruinas, famem, ſitimque perferre ab incunabulis adſueſcunt. Peregre tecta niſi adigente maxima neceſſitate non ſubeunt: nec enim apud eos ſecuros exiſtimant eſſe ſub tectis.

A. C. Indumentis operiuntur linteis, vel ex pellibus ſilue-
375. ſtrium murium conſarcinatis: nec alia illis domeſtica veſtis eſt, alia forenſis. Sed ſemel obſoleti coloris tunica collo inſerta non antè deponitur aut mutatur, quam diuturna carie in pannulos deſluxerit defruſtata. Galeris incuruis capita tegunt: hirſuta crura coriis munientes haedinis: eorumque calcei formulis nullis aptati, vetant incedere greſſibus liberis. Qua cauſa ad pedeſtres parum accomodati ſunt pugnas: verum equis prope adfixi duris quidem, ſed deformibus, et muliebriter iiſdem nonnumquam inſidentes, funguntur muneribus conſuetis. Ex ipſis quiuis in hac natione pernox et perdius emit et vendit, cibumque ſumit et potum, et inclinatus ceruici anguſtae iumenti, in altum ſoporem adusque varietatem effunditur ſomniorum. Et deliberatione ſuper rebus propoſita ſeriis, hoc habitu omnes in commune conſultant. Aguntur autem nulla ſeueritate regali, ſed tumultuario optimatum ductu contenti, perrumpunt quidquid inciderit. Et pugnant nonnumquam laceſſiti, ſed ineuntes proelia cuneatim variis vocibus ſonantibus toruum. Vtque ad pernicitatem ſunt leues et repentini; ita ſubito de induſtria diſperſi vigeſcunt, et incompoſita acie cum caede vaſta diſcurrunt: nec inuadentes vallum, nec caſtra inimica pilantes prae nimia rapiditate cernuntur. Eoque omnium acerrimos facile dixeris bellatores, quod procul miſſilibus telis, acutis oſſibus pro ſpiculorum acumine arte mira coagmentatis, ſed diſtinctis: cominus ferro ſine ſui reſpectu confligunt, hoſtesque dum mucronum noxias obſeruant, contortis laciniis illigant, vt laqueatis reſiſtentium membris equitandi vel gradiendi adimant facultatem. Nemo apud eos arat, nec ſtiuam aliquando contingit. Omnes enim ſine ſedibus fixis, abſque lare vel lege aut ritu ſtabili diſpalantur, ſemper fugientium ſimiles, cum carpentis in qui-

quibus habitant: vbi coniuges taetra illis veſtimenta contexunt, et coëunt cum maritis, et pariunt, et adVſque pubertatem nutriunt pueros. Nulluſque apud eos interrogatus, reſpondere vnde oritur poteſt, alibi conceptus, natusque procul, et longius educatus. Per indutias infidi, inconſtantes, ad omnem auram incidentis ſpei nouae perquam mobiles, totum furori incitatiſſimo tribuentes. Inconſultorum animalium ritu, quid honeſtum inhoneſtumue ſit penitus ignorantes: flexiloqui et obſcuri, nullius religionis vel ſuperſtitionis reuerentia aliquando diſtricti: auri cupidine immenſa flagrantes: adeo permutabiles, et iraſci faciles, vt eodem aliquoties die a ſociis nullo irritante ſaepe deſciſcant, itidemque propitientur nemine leniente. Hoc expeditum indomitumque hominum genus, externa praedandi auiditate flagrans immani, per rapinas finitimorum graſſatum et caedes, aduſque Alanos peruenit, veteres Maſſagetas: qui vnde ſint, vel quas incolant terras (quoniam huc res prolapſa eſt) conſentaneum eſt demonſtrare, geographica perplexitate monſtrata, quae diu multa luda......, et varia, tandem reperit veritatis interna ..*..*.. ad .. Hiſter aduenarum magnitudine fluenti Sauromatas praetermeat aduſque amnem Tanaim pertinentes, qui Aſiam terminat ab Europa. Hoc tranſito, in immenſum extentas Scythiae ſolitudines Alani inhabitant, ex montium adpellatione cognominati, paullatimque nationes conterminas crebritate victoriarum attritas ad gentilitatem ſui vocabuli traxerunt vt Perſae. Inter hos Neuri mediterranea incolunt loca, vicini verticibus celſis, quos praeruptos geluque torpentes aquilones adſtringunt. Poſt quos Budini ſunt, et Geloni perquam feri, qui detractis peremptorum hoſtium cutibus indumenta ſibi, equisque tegmina conficiunt, bellatrix gens. Gelonis Agathyrſi collimitant, interſtincti colore caeruleo corpora

A. C. 375.

A. C. ra ſimul et crines: et humiles quidem minutis atque
375. raris, nobiles vero latis, fucatis et denſioribus notis. Poſt hos Melanchlaenas et Anthropophagos palari accepimus per diuerſa, humanis corporibus victitantes: quibus ob haec alimenta nefanda deſertis, finitimi omnes longa petiere terrarum. Ideoque plaga omnis Orienti aeſtiuo obiecta, vſque dum venitur ad Seras, inhabitabilis manſit. Parte alia prope Amazonum ſedes Alani ſunt Orienti acclines, diffuſi per populoſas gentes et amplas, Aſiaticos vergentes in tractus, quas dilatari aduſque Gangen accepi fluvium, interſecantem terras Indorum, mareque inundantem auſtrale. Ibi partiti per vtramque mundi plagam Alani (quorum gentes varias nunc recenſere non refert) licet dirempti ſpatiis longis, per pagos, vt Nomades, vagantur immenſos: aeui tamen progreſſu ad vnum conceſſere vocabulum, et ſummatim omnes Alani cognominantur * mores et media et efferatam viuendi, ſed iam immaturam. * Nec enim vlla ſunt illiſce tuguria, aut verſandi vomeris cura, ſed carne et copia victitant lactis, plauſtris ſuperſidentes, quae operimentis curuatis corticum per ſolitudines conferunt ſine fine diſtantes. Cumque ad graminea venerint, in orbiculatam figuram locatis ſarracis ferino ritu veſcuntur: abſumptisque pabulis, velut carpentis ciuitates impoſitas vehunt, mareſque ſupra cum feminis coëunt, et naſcuntur in his et educantur infantes: et habitacula ſunt haec illis perpetua; et quocumque ierint, illic genuinum exiſtimant larem. Armenta prae ſe agentes cum gregibus paſcunt: maximeque equini pecoris eſt eis ſollicitior cura. Ibi campi ſemper herbeſcunt, interſitis pomiferis locis: atque ideo tranſeuntes quolibet, nec alimentis nec pabulis indigent: quod efficit humectum ſolum et crebri fluminum praetermeantium curſus. Omnis igitur aetas et ſexus imbellis circa vehicula ipſa verſatur

tur, muniiſque diſtringitur mollibus: iuuentus vero equitandi vſu a prima pueritia coaleſcens, incedere pedibus exiſtimat vile: et omnes multiplici diſciplina prudentes ſunt bellatores. Vnde etiam Perſae, qui ſunt originitus Scythae, pugnandi ſunt peritiſſimi. Proceri autem Alani paene ſunt omnes et pulchri, crinibus mediocriter flauis, oculorum temperata toruitate terribiles, et armorum leuitate veloces, Hunniſque per omnia ſuppares, verum victu mitiores et cultu: latrocinando et venando adusque Maeotica ſtagna et Cimmerium Boſporon, itidemque Armenios diſcurrentes et Mediam. Vtque hominibus quietis et placidis otium eſt voluptabile; ita illos pericula iuuant et bella. Iudicatur ibi beatus, qui in proelio profuderit animam: ſeneſcentes enim et fortuitis mortibus mundo digreſſos, vt degeneres et ignauos conuiciis atrocibus inſectantur: nec quidquam eſt quod elatius iactent, quam homine quolibet occiſo: proque exuuiis glorioſis, interfectorum auulſis capitibus detractas pelles pro phaleris iumentis accommodant bellatoriis. Nec templum apud eos viſitur, aut delubrum, ne tugurivm quidem culmo tectum cerni vſquam poteſt: ſed gladius barbarico ritu humi figitur nudus, eumque vt Martem, regionum quas circumcircant praeſulem verecundius colunt. Futura miro praeſagiunt modo: nam rectiores virgas vimineas colligentes, eaſque cum incantamentis quibuſdam ſecretis praeſtituto tempore diſcernentes, aperte quid protendatur, norunt. Seruitus quid ſit ignorabant, omnes generoſo ſemino procreati: iudiceſque etiam nunc eligunt, diuturno bellandi vſu ſpectatos. Sed ad reliqua textus propoſiti reuertamur.

A. C. 375.

III. Igitur Hunni peruaſis Alanorum regionibus, quos Greuthungis confines Tanaitas conſuetudo nominauit, interfectiſque multis et ſpoliatis, reliquos ſibi concordandi fide pacta iunxerunt: eiſque adiunctis,

con-

A. C. confidentius Ermenrichi late patentes et vberes pa-
375. gos repentino impetu perruperunt, bellicoſiſſimi regis, et per multa variaque fortiter facta vicinis nationibus formidati. Qui vi ſubitae procellae perculſus, quamuis manere fundatus et ſtabilis diu conatus eſt, impendentium tamen diritatem augente vulgatius fama, magnorum diſcriminum metum voluntaria morte ſedauit. Cuius poſt obitum rex Vithimiris creatus reſtitit aliquantiſper Alanis, Hunnis aliis fretus, quos mercede ſociauerat partibus ſuis. Verum poſt multas quas pertulit clades, animam effudit in proelio vi ſuperatus armorum. Cuius parui filii Viderichi nomine curam ſuſceptam Alatheus tuebatur et Saphrax, duces exerciti et firmitate pectorum noti: qui cum tempore arcto praeuenti abieciſſent fiduciam repugnandi, cautius diſcedentes ad amnem Danaſtum peruenerunt, inter Hiſtrum et Boryſthenem per camporum ampla ſpatia diffluentem. Haec ita praeter ſpem accidiſſe doctus Athanaricus Theruingorum iudex (in quem, vt ante relatum eſt, ob auxilia miſſa Procopio dudum Valens commouerat ſigna) ſtare gradu fixo tentabat, ſurrecturus in vires, ſi ipſe quoque laceſſeretur vt caeteri. Caſtris denique prope Danaſti margines ac Greuthungorum vallem longius opportune metatis, Munderichum ducem poſtea limitis per Arabiam, cum Lagarimano et optimatibus aliis aduſque viceſimum lapidem miſit, hoſtium ſpeculaturos aduentum, ipſe aciem nullo turbante interim ſtruens. Verum longe aliter quam rebatur euenit. Hunni enim (vt ſunt in coniectura ſagaces) multitudinem eſſe longius aliquam ſuſpicati, praetermiſſis quos viderant, in quietem tamquam nullo obſtante compoſitis, rumpente noctis tenebras luna vado fluminis penetrato, id quod erat potiſſimum elegerunt: et veriti ne praecurſorius index procul agentes abſterreat, Athanaricum ipſum ictu petiuere veloci. Eumque

que ſtupentem ad impetum primum, amiſſis quibus- A. C.
dam ſuorum coëgerunt ad effugia properare montium 375.
praeruptorum. Qua rei nouitate maioreque venturi panore conſtrictus, a ſuperciliis Geraſi fluminis adusque Danubium Taifalorum terras praeſtringens, muros altius erigebat: hac lorica diligentia celeri conſummata, in tuto locandam ſecuritatem ſuam exiſtimans et ſalutem. Dumque efficax opera ſuſcitatur, Hunni paſſibus eum citis vrgebant: et iam oppreſſerant aduentantes, ni grauati praedarum onere deſtitiſſent. Fama tamen late ſerpente per Gothorum reliquas gentes, quod inuſitatum antehac hominum genus modo ruens vt turbo montibus celſis, ex abdito ſinu coortum adpoſita quaeque conuellit, et corrumpit: populi pars maior, quae Athanaricum attenuata neceſſariorum paenuria deſeruerat, quaeritabat domicilium remotum ab omni notitia barbarorum, diuque deliberans quas eligeret ſedes, cogitauit Thraciae receptaculum gemina ratione ſibi conuenientius, quod et caeſpitis eſt feraciſſimi, et amplitudine fluentorum Hiſtri diſtinguitur a barbaris, patentibus iam peregrini fulminibus Martis: hoc quoque idem reſidui velut mente cogitauere communi.

IV. Itaque duce Alauiuo ripas occupauere Danubii: miſſisque oratoribus ad Valentem, ſuſcipi ſe humili prece poſcebant, et quiete victuros ſe pollicentes, et daturos ſi res flagitaſſet auxilia. Dum aguntur haec in externis, nouos maioresque ſolitis caſus verſare gentes Arctoas, rumores terribiles diffuderunt: per omne quidquid ad Pontum a Marcomannis praetenditur et Quadis, multitudinem barbaram abditarum nationum vi ſubita ſedibus pulſam, circa flumen Hiſtrum vagari cum caritatibus ſuis diſſeminantes. Quae res adſpernanter a noſtris inter initia ipſa accepta eſt, hanc ob cauſam quod illis tractibus non niſi peracta aut ſopita audiri procul agentibus conſueuerant bella.

Verum

A. C. Verum pubeſcente iam fide geſtorum, cui robur ad-
376. ventus gentilium addiderat legatorum, precibus et obteſtatione petentium citra flumen ſuſcipi plebem extorrem: negotium laetitiae fuit potius quam timori, eruditis adulatoribus in maius fortunam Principis extollentibus: quod ex vltimis terris tot tirocinia trahens ei nec opinanti offerret, vt collatis in vnum ſuis et alienigenis viribus inuictum haberet exercitum, et pro militari ſupplemento quod prouinciatim annuum pendebatur, theſauris accederet auri cumulus magnus. Hacque ſpe mittuntur diuerſi, qui cum vehiculis plebem transferant truculentam. Et nauabatur opera diligens, ne qui Romanam rem euerſurus derelinqueretur vel quaſſatus morbo letali. Proinde permiſſu Imperatoris tranſeundi Danubium copiam colendique adepti Thraciae partes, transfretabantur in dies et noctes, nauibus ratibusque et cauatis arborum alueis agminatim impoſiti: atque per amnem longe omnivm difficillimum, imbriumque crebritate tunc auctum, ob denſitatem nimiam contra ictus aquarum nitentes quidam et natare conati, hauſti ſunt plures. Ita turbido inſtantium ſtudio orbis Romani pernicies ducebatur. Illud ſane neque obſcurum eſt neque incertum, infauſtos transuehendi barbaram plebem miniſtros, numerum eius comprehendere calculo ſaepe tentantes, conquieuiſſe fruſtratos: quem qui ſcire velit (vt eminentiſſimus memorat vates) Lybici velit aequoris idem diſcere quam multae zephyro truduntur harenae. Reuiuiſcant tandem memoriae veteres, Medicas acies ductantes ad Graeciam: quae dudum Helleſpontum occupantes, et diſcidio quodam fabrili maris, vbi montonis* pede quaeſitum exponunt et turmatim apud Doriſcum exercitus recenſentur, concordante omni poſteritate vt fabuloſae ſunt lectae. Nam poſtquam innumerae gentium multitudines per prouincias circumfuſae, pandenteſque ſe in ſpatia ampla campo-

camporum, regiones omnes et cuncta oppleuere monti- A. C.
vm iuga, fides quoque vetuſtatis recenti documento fir- 376.
mata eſt. Et primus cum Alauino ſuſcipitur Fritigernus, quibus et alimenta pro tempore et ſubigendos agros tribui ſtatuerat Imperator. Per id tempus noſtri limitis reſeratis obicibus atque vt Aetnaeas fauillas armatorum agmina diffundente barbaria; cum difficiles neceſſitatum articuli correctores rei militaris poſcerent aliquos claritudine geſtarum rerum notiſſimos: quaſi laeuo quodam numine deligente, in vnum quaeſiti poteſtatibus praefuere caſtrenſibus homines maculoſi: quibus Lupicinus antiſtabat et Maximus, alter per Thracias Comes, dux alter exitioſus, ambo aemulae temeritatis. Quorum inſidiatrix auiditas materia malorum omnium fuit. Nam (vt alia omittamus, quae memorati, vel certe ſinentibus iiſdem alii perditis rationibus in commeantes peregrinos adhuc innoxios deliquerunt) illud dicetur (quod nec apud ſui periculi iudices abſoluere vlla poterat venia) triſte et inauditum. Cum traducti barbari victus inopia vexarentur, turpe commercium duces inuiſiſſimi cogitarunt: et quantos vndique inſatiabilitas colligere potuit canes, pro ſingulis dederunt mancipiis, inter quae [et filii] ducti ſunt optimatum. Per hos dies interea etiam Vithericus Greuthungorum rex cum Alatheo et Saphrace quorum arbitrio regebatur; itemque Farnobio, propinquans Hiſtri marginibus, vt ſimili ſuſciperetur humanitate obſecrauit Imperatorem legatis propere miſſis. Quibus vt communi rei conducere videbatur repudiatis, et quid capeſſerent anxiis: Athanaricus paria pertimeſcens abſceſſit, memor Valentem dudum cum foederaretur concordia deſpexiſſe, adfirmantem ſe religione deuinctum, ne calcaret ſolum aliquando Romanum, hacque cauſatione Principem firmare pacem in medio flumine coëgiſſe: quam ſimultatem veritus vt adhuc durantem, ad Caucalandenſem locum altitudine ſil-

A. C. varum inacceſſum et montium, cum ſuis omnibus de-
376. clinauit, Sarmatis inde extruſis.

V. At vero Theruingi iamdudum tranſire permiſſi, prope ripas etiamtum vagabantur, duplici impedimento adſtricti, quod ducum diſſimulatione perniciofa nec victui congruis ſunt adiuti, et tenebantur conſulto, nefandis nundinandi commerciis. Quo intellecto, ad perfidiam inſtantium malorum ſubſidivm vertendi muſſabant: et Lupicinus ne iam deficerent pertimeſcens, eos admotis militibus adigebat ocivs proficiſci. Id tempus opportunum nacti Grethungi, cum alibi militibus occupatis, nauigia vltro citroque diſcurrere ſolita tranſgreſſum eorum prohibentia quieſcere proſpexiſſent, ratibus tranſiere male contextis, caſtraque a Fritigerno locauere longiſſime. At ille genuina praeuidendi ſollertia venturos muniens caſus, vt et imperiis obediret et regibus validis iungeretur, incedens ſegnius, Marcianopolim tarde peruenit itineribus lentis. Vbi aliud acceſſit atrocius, quod arſuras in commune exitium faces furiales accendit. Alauiuo et Fritigerno ad conuiuium corrogatis, Lupicinus ab oppidi moenibus barbaram plebem oppoſito milite procul arcebat, introire ad comparanda victui neceſſaria, vt ditioni noſtrae obnoxiam et concordem, per preces adſidue poſtulantem: ortiſque maioribus iurgiis inter habitatores et vetitos, adusque neceſſitatem pugnandi eſt ventum. Efferatique acrius barbari, cum neceſſitudines hoſtiliter rapi ſentirent, ſpoliarunt interfectam militum manum. Quod accidens idem Lupicinus latenti nuntio doctus, dum in nepotali menſa ludicris concrepantibus diu diſcumbens vino marcebat et ſomno: futuri coniiciens exitum, ſatellites omnes qui pro praetorio honoris et tutelae cauſa duces praeſtolabantur, occidit. Hocque populus qui muros obſidebat dolenter accepto, ad vindictam detentorum regum vt opinabatur paullatim

tim augeſcens, multa minabatur et ſaeua. Vtque erat A. C.
Fritigernus expediti conſilii, veritus ne teneretur ob- 376.
ſidis vice cum caeteris, exclamauit grauiore pugnandum exitio, ni ipſe ad leniendum vulgus ſineretur exire cum ſociis: quod arbitratum humanitatis ſpecie ductores ſuos occiſos, in tumultum exarſit. Hocque impetrato egreſſi omnes, exceptique cum plauſu et gaudiis, adſcenſis equis euolarunt, moturi incitamenta diuerſa bellorum. Haec vbi fama rumorum nutrix maligna diſperſit, vrebatur dimicandi ſtudio Theruingorum natio omnis: et inter metuenda multa, periculorumque praeuia maximorum, vexillis de more ſublatis, auditisque triſte ſonantibus claſſicis, iam turmae praedatoriae concurſabant, pilando villas et incendendo, vaſtiſque cladibus quidquid inueniri poterat permiſcentes. Aduerſus quos Lupicinus, properatione tumultuaria coactis militibus, temere magis quam conſulte progreſſus, in nono ab vrbe milliario ſtetit paratus ad decernendum. Barbarique hoc contemplato, globos irrupere noſtrorum incautos, et parmas ſuppoſitis corporibus illidendo, obuios haſtis perforabant et gladiis: furoreque vrgente cruento, et tribuni et pleraque pars armatorum periere ſignis ereptis: praeter ducem infauſtum, qui ad id ſolum inventus, vt confligentibus aliis proriperet ipſe ſemet in fugam, vrbem curſu concito petiit. Poſt quae hoſtes armis intuti Romanis, nullo vetante per varia graſſabantur. Et quoniam ad has partes poſt multiplices ventum eſt actus, id lecturos (ſi qui erunt vmquam) obteſtamur, ne quis a nobis ſcrupuloſe geſta vel numerum exigat peremptorum, qui comprehendi nullo genere potuit. Sufficiet enim, veritate nullo velata mendacio, ipſas rerum digerere ſummitates: cum explicandae rerum memoriae vbique debeatur integritas fida. Negant antiquitatum ignari tantis malorum tenebris obfuſam aliquando fuiſſe remp.

A. C. ſed falluntur malorum recentium ſtupore confixi.
376. Namque ſi ſuperiores vel recens praeteritae euoluantur aetates, tales tamque triſtes rerum motus ſaepe contigiſſe monſtrabunt. Inundarunt Italiam ex abditis Oceani partibus Teutones repente cum Cimbris: ſed poſt inflictas rei Romanae clades immenſas, vltimis proeliis per duces ampliſſimos ſuperati, quid poteſtas Martia de habitu prudentiae valeat, radicitus exſtirpati diſcriminibus didicere ſupremis. Marco itidem moderante Imperium, vnum ſpirando veſania gentivm diſſonarum, poſt bellorum fragores immenſos, poſt * eri vrbium captarum et direptarum et peſſum * concitas proratoris * interitus, partes eorum exiguas reliquiſſet intactas. Verum mox poſt calamitoſa diſpendia res in integrum ſunt reſtitutae: hac gratia, quod nondum ſolutioris vitae mollitie ſobria vetuſtas infecta, nec ambitioſis menſis, nec flagitioſis quaeſtibus inhiabat: ſed vnanimanti ardore ſummi et infimi inter ſe congruentes, ad ſpecioſam pro repub. mortem, tamquam ad portum aliquem tranquillum properabant et placidum. Duobus nauium millibus perrupto Boſporo et littoribus Propontidis Scythicarum gentium cateruae tranſgreſſae, ediderunt quidem acerbas terra maritaque ſtrages: ſed amiſſa ſuorum parte maxima reverterunt. Ceciderunt dimicando cum barbaris Imperatores Decii, pater et filius. Obſeſſae Pamphiliae ciuitates, inſulae populatae complures; inflammata Macedonia: omnis diu multitudo Theſſalonicam circumſedit, itidemque Cyzicum. Anchialos capta, et tempore eodem Nicopolis, quam indicium victoriae contra Dacos Traianus condidit Imperator. Poſt clades acceptas illataſque multas et ſaeuas, exciſa eſt Philippopolis, centum hominum millibus (niſi fingunt annales) intra moenia iugulatis. Vagati per Epirum Theſſaliamque et omnem Graeciam licentius hoſtes externi: ſed adſumpto in imperium Claudio glori-

glorioſo ductore, et eodem honeſta morte praerepto, A. C. per Aurelianum acrem virum et ſeueriſſimum nexarum 376. vltorem pulſi, per longa ſaecula ſiluerunt immobiles: niſi quod poſtea latrocinales globi vicina cum ſui exitio rarius incurſabant. Verum ea perſequar vnde diuerti.

VI. Hoc geſtorum textu circumlato nuntiis denſis, Sueridus et Colias, Gothorum optimates, cum populis ſuis longe ante ſuſcepti, et curare apud Hadrianopolim hiberna diſpoſiti, ſalutem ſuam ducentes antiquiſſimam omnium, otioſis animis accidentia cuncta contuebantur. Verum Imperatoris litteris repente perlatis, quibus tranſire iuſſi ſunt in Helleſpontum, viaticum, cibum, biduique dilationem tribui ſibi ſine tumore poſcebant. Quod ciuitatis magiſtratus ferens indigne (ſuccenſebat enim iiſdem ob rem ſuam in ſuburbanis vaſtatam) imam plebem omnem cum Fabricenſibus, quorum illic ampla eſt multitudo, productam in eorum armauit exitium: iuſſisque bellicum canere buccinis, ni abirent ocius vt ſtatutum eſt, pericula omnibus minabatur extrema. Quo malo praeter ſpem Gothi perculſi, et concito quam conſiderato ciuium adſultu perterriti, ſteterunt immobiles: laceratique ad vltimum deteſtatione atque conuiciis, et tentati miſſilium iactibus raris, ad defectionem erupere confeſſam: et caeſis plurimis quos impetus deceperat petulantior, auerſisque reſiduis et telorum varietate confixis, habitu iam Romano cadaueribus ſpoliatis armati, viſo propius Fritigerno iunxerunt ſemet vt morigeri ſocii, vrbemque clauſam obſidionalibus aerumnis vrgebant. In qua difficultate diutius poſiti, paſſim et promiſcue ruebant: eminensque aliquorum audacia peribat inulta, multique ſagittis et rotatis per fundas lapidibus interibant. Tunc Fritigernus fruſtra cum tot cladibus colluctari homines ignaros obſidendi contemplans, relicta ibi manu ſuffici-

 ente,

A. C. ente, abire negotio imperfecto ſuaſit, *Pacem ſibi eſſe*
376. *cum parietibus* memorans, ſuadensque vt populandas opimas regiones et vberes abſque diſcrimine vllo, vacuas praeſidiis etiamtum adorirentur. Laudato regis conſilio, quem cogitatorum norant fore ſocium efficacem, per Thraciarum latus omne diſperſi caute gradiebantur, dediticiis vel captiuis vicos vberes oſtendentibus, eos praecipue vbi alimentorum reperiri ſatias dicebatur: eo maxime adiumento, praeter genuinam erecti fiduciam, quod confluebat ad eos in dies ex eadem gente multitudo, dudum a mercatoribus venumdati, adiectis plurimis quos primo tranſgreſſu necati inedia, vino exili vel panis fruſtis mutauere viliſſimis. Quibus acceſſere ſequendarum auri venarum periti non pauci, vectigalium perferre poſſe non ſufficientes ſarcinas graues: ſuſceptique libenti conſenſione cunctorum, magno vſui iisdem fuere ignota peragrantibus loca, conditoria frugum occulta et latebras hominum et receptacula ſecretiora monſtrando. Nec quidquam niſi inacceſſum et deuium, praeeuntibus iiſdem manſit intactum. Sine diſtantia enim aetatis vel ſexus, caedibus incendiorumque magnitudine cuncta flagrabant: abſtractisque ab ipſo vberum ſuctu paruulis et necatis, raptae ſunt matres, et viduatae maritis coniuges ante oculos caeſis, et puberes adultique pueri per parentum cadauera tracti ſunt. Senes denique multi, ad ſatietatem vixiſſe clamantes, poſt amiſſas opes cum ſpecioſis feminis, manibus poſt terga contortis, defletiſque gentilium fauillis aedium, ducebantur extorres.

VII. Haec ex Thraciis magno maerore accepta Valentem Principem in ſollicitudines varias diſtraxerunt. Et confeſtim Victore magiſtro equitum miſſo ad Perſas, vt ſuper Armeniae ſtatu pro captu rerum componeret impendentium: ipſe Antiochia protinus egreſſurus, vt Conſtantinopolim interim peteret, Pro-

futurum

futurum praemiſit et Traianum, ambo rectores, anhelantes quidem altius, ſed imbelles. Qui cum ad loca veniſſent, vbi particulatim perque furta magis et latrocinia multitudo minui deberet hoſtilis, ad id quod erat perniciofum intempeſtiue conuerſi, legiones ab Armenia ductas oppoſuere veſanum adhuc ſpirantibus barbaris, opere quidem Martio ſaepe recte compertas, ſed impares plebi immenſae, quae celſorum iuga montium occuparat et campos. Hi numeri nondum experti, quid cum deſperatione rabies valeret indomita, truſo hoſte vltra Aemimontis abſciſos ſcopulos faucibus inſedere praeruptis, vti barbaros locis incluſos, nuſquam reperientes exitum diuturna conſumeret fames, et opperirentur ipſi Frigeridum ducem, cum Pannonicis et tranſalpinis auxiliis aduentantem, quem petitu Valentis Gratianus ire diſpoſuit in procinctum, laturum ſuppetias iis qui ad vltimum vexabantur exitium. Poſt quem Richomeres domeſticorum tunc Comes, imperatu eiuſdem Gratiani motus e Galliis, properauit ad Tharcias ducans cohortes aliquas nomine tenus: quarum pars pleraque deſeruerat (vt iactauere quidam) Merobaudis ſuaſu, veriti ne deſtitutae adminiculis Galliae vaſtarentur licenter Rheno perrupto. Verum articulorum dolore Frigerido praepedito, vel certe vt obtrectatores finxere maliuoli, morbum cauſante ne feruentibus proeliis intereſſet: vniuerſos regens ex communi ſententia Richomeres Profuturo ſociatur et Traiano, tendentibus prope oppidum Salices: vnde haud longo ſpatio ſeparatum vulgus inaeſtimabile barbarorum, ad orbis rotundi figuram multitudine digeſta plauſtrorum, tamquam intramuranis cohibitum ſpatiis, otio fruebatur et vbertate praedarum. Praeuia igitur ſpe meliorum Romani duces, ſi fors copiam attuliſſet auſuri aliquid glorioſum, Gothos quidquid molirentur ſagaciter obſeruabant: id ſcilicet praeſtruentes, vt ſi aliorſum caſtra mo-

A. C. 377.

 viſſent,

A. C. viſſent, quod fecere creberrime, terga vltimorum
377. adorti plures perfoderent confiſi, magnamque ſpoliorum auerterent partem. Hoc intellecto hoſtes, vel transfugarum indiciis docti, per quos nihil latebat incognitum, in eodem loco diu manſerunt: ſed oppoſiti exercitus metu praeſtricti, aliorumque militum quos adfluere iam ſperabant: teſſera data gentili, per diuerſa prope diffuſas acciuere vaſtatorias manus, quae [iuſſis] optimatum acceptis, ſtatim vt incenſi malleoli, ad carraginem (quam ita ipſi adpellant) aliti velocitate regreſſae, incentiuum audendi maiora popularibus addiderunt. Nihil poſt haec inter partes praeter inducias laxatum eſt breues. Reuerſis enim his quos neceſſitas euocarat, plebs omnis intra ſaeptorum ambitum etiamtum contruſa, immaniter fremens, animiſque concita truculentis, experiri poſtrema diſcrimina, nec principibus gentis qui aderant renuentibus, cruditate feſtinabat. Et quoniam haec ſole agebantur extremo, noxque aduentans ad quietem inuitos retinebat et maeſtos, capto per otium cibo ſomni manſerunt expertes. Contra Romani his cognitis, ipſi quoque exſomnes verebantur hoſtes, et male ſanos eorum ductores vt rabidas feras: euentum licet ancipitem, vt numero ſatis inferiores, proſperum tamen ob iuſtiorem ſui cauſam mentibus exſpectantes impauidis. Candente itaque protinus die, ſigno ad arma capienda ex vtraque parte per lituos dato, barbari poſtquam inter eos ex more iuratum eſt, tumuloſos locos adpetere tentauerunt: quo exinde per procliue rotarum modo obuios impetu conuoluerent acriore. Hocque viſo ad ſuos quiſque manipulos properans miles, ſtabili gradu conſiſtens nec vagabatur, nec relictis ordinibus procurſabat. Ergo vbi vtrimque acies cautius incedentes greſſu ſteterunt immobili, toruitate mutua bellatores luminibus ſe contuebantur obliquis. Et Romani quidem voce vndique Martia concinentes, a minore

minore ſolita ad maiorem protolli, quam gentilitate ad- A. C. pellant barritum, vires validas erigebant. Barbari vero 377. maiorum laudes clamoribus ſtridebant inconditis: interque varios ſermonis diſſoni ſtrepitus leuiora proelia tentabantur. Iamque verutis et ſimilibus aliis vtrimque ſemet eminus laceſſentes, ad conferendas coiere minaciter manus: et ſcutis in teſtudinum formam coagmentatis, pes cum pede collatus eſt. Barbarique vt reparabiles ſemper et celeres, ingentes clauas in noſtros coniicientes ambuſtas, mucroneſque acrius reſiſtentium pectoribus illidentes, ſiniſtrum cornu perrumpunt: quod inclinatum ſubſidialis robuſtiſſimus globus, e propinquo latere fortiter excitus, haerente iam morte ceruicibus ſuſtentauit. Feruente igitur denſis caedibus proelio, in confertos quiſque promptior ruens, ritu grandinis vndique volitantibus telis oppetebat et gladiis: et ſequebantur equites hincinde fugientibus occipitia lacertis ingentibus praecidentes et terga: itidemque altrinſecus pedites lapſorum, timore impeditorum, ſecando ſuffragines. Et cum omnia caeſorum corporibus opplerentur, iacebant inter eos quidam ſemianimes, ſpem vitae inaniter vſurpando; alii glande fundis excuſſa, vel harundinibus armatis ferro confixi: quorumdam capita per medium frontis et verticis mucrone diſtincta, in vtrumque humerum magno cum horrore pendebant. Et pertinaci concertatione nondum laſſatae, aequo Marte partes ſemet altrinſecus adflictabant: nec de rigore genuino quiſquam remittebat, dum vires animorum alacritas excitaret. Diremit tamen interneciua certamina cedens veſpero dies: et cunctis qua quiſque potuit incompoſite diſcedentibus, reſidui omnes repetunt tentoria triſtiores. Humatis denique pro locorum et temporis ratione honoratis quibuſdam inter defunctos, reliqua peremtorum corpora dirae volucres conſumpſerunt, adſuetae illo tempore cadaueribus paſci, vt indicant nunc vſ-

A. C. que albentes oſſibus campi. Conſtat tamen in nume-
377. ro longe minore Romanos, cum ea copioſa multitudine colluctatos, funerea multa perpeſſos: non tamen ſine deflendis aerumnis exagitaſſe barbaram plebem.

VIII. His caſibus proeliorum ita luctuoſe finitis, noſtri proximos Martianopoleos petiuere ſeceſſus. Gothi intra vehiculorum anfractus ſponte ſua contruſi, numquam exinde per dies ſeptem egredi vel videri ſunt auſi: ideoque opportunitatem milites nacti, immenſas alias barbarorum cateruas inter Aemimontanas anguſtias clauſerunt aggerum obiectu celſorum: hac ſpe nimirum, vt inter Hiſtrum et ſolitudines pernicioſa hoſtium multitudo compacta, nulloſque reperiens exitus perire inedia, cunctis vtilibus ad viuendum in ciuitates validas comportatis: quarum nullam etiamtum circumſedere conati ſunt, haec et ſimilia machinari penitus ignorantes. Poſt quae repetiuit Gallias Richomeres, ob maiorem proeliorum fremitum qui exſpectabatur, inde adminicula perducturus. Haec Gratiano quater et Merobaude conſulibus agebantur, anno in autumnum vergente. Inter quae Valens audito lugubri bellorum direptionumque euentu, Saturninum, equeſtris exercitus ad tempus cura commiſſa ſuppetias Traiano ferentem miſit et Profuturo. Forteque iiſdem diebus per Scythiae regiones et Moeſiae omnibus quae poterant mandi conſumptis, feritate vrgente pariter et inopia, barbari [erumpere] molibus magnis ardebant. Hocque ſaepe tentato cum obruerentur vigore noſtrorum per aſperitates ſcrupoſas valide reſiſtentium: adacti neceſſitate poſtrema, Chunorum et Alanorum aliquos ad ſocietatem ſpe praedarum ingentium adſciuerunt. Quo cognito Saturninus (iam enim aderat et praetenturas ſtationeſque diſponebat agrarias), paullatim colligens ſuos, digredi parabat conſilio non abſurdo: ne ſubita multitudo, vti amnis impulſu vndarum obicibus ruptis emiſſus, conuelle-

velleret leui negotio cunctos: ſuſpecta loca diutius obſeruantes. Deinde poſt reſeratas anguſtias abitumque militis tempeſtiuum, incompoſite qua quiſque clauſorum potuit, nullo vetante turbandis incubuit rebus: et vaſtabundi omnes per latitudines Thraciae pandebantur impune, ab ipſis tractibus quos praetermeat Hiſter exorſi, aduſque Rhodopen et fretum quod immenſa diſterminat maria, rapinis et caedibus ſanguineque et incendiis, et liberorum corporum corruptelis omnia foediſſime permiſcentes. Tunc erat ſpectare cum gemitu facta dictu viſuque praedira, attonitas metu feminas flagris concrepantibus agitari, fetibus grauidas adhuc immaturis, antequam prodirent in lucem impia tolerantibus multa: implicatos alios matribus paruulos, et puberum audire lamenta puellarumque nobilium, quarum ſtringebat fera captiuitas manus. Poſt quae adulta virginitas, caſtitasque nuptarum ore adſecto flens vltima ducebatur, mox profanandum pudorem optans morte licet cruciabili praevenire. Inter quae cum belluae ritu traheretur ingenuus paullo ante diues [et liber] de Fortuna vt inclementi querebatur et caeca, quae eum puncto temporis breui opibus exutum et dulcedine charitatum domoque extorrem, quam concidiſſe vidit in cinerem et ruinas, aut lacerandum membratim, aut ſeruiturum ſub verberibus et tormentis duro devouiſti victori. Barbari tamen, velut diffractis caueis beſtiae, per ſpatiorum amplitudines fuſius incitati, oppidum petiuere nomine Dibaltum, vbi Tribunum ſcutariorum Barzimerem inuentum cum ſuis, Cornutiſque et aliis peditum numeris caſtra ponentem adſiliunt, eruditum puluere militari rectorem. Qui confeſtim (vt adigebat neceſſitas inſtantis exitii) iuſſa canere bellicum tuba, lateribus firmatis, praerupit cum promptis accinctis ad proelium: fortiterque reſiſtendo pari pugnandi ſorte diſceſſiſſet, ni eum equi-

tum

A. C. 377.

A. C. tum adcurſus complurium anhelum circumueniſſet et
377. feſſum. Et ita cecidit interfectis barbarorum non paucis, quorum clades copiarum magnitudo celabat.

IX. Re in hunc modum peracta; Gothi quid poſtea molirentur incerti, quaeritabant Frigeridum, tamquam obicem validum vbi reperirent exciſuri. et cultiore victu ſomnoque parumper adſumpto, eum ſequebantur vt ferae: docti quod Gratiani monitu reuerſus in Thracias, et prope Beroeam vallo metato, euentus rerum ſpeculabatur ancipites. Et hi quidem ad patrandum propoſitum diſcurſione rapida maturabant. Ille vero regendi conſeruandique militis non ignarus, id quod cogitatum eſt ſuſpicatus, vel exploratorum relatione quos miſerat aperte inſtructus, per montium celſa ſiluarumque denſitates ad Illyricum redit, erectus proſperitate nimia, quam ei fors obtulit inſperata. Repedando enim, congregatoſque in cuneos ſenſim progrediens, Gothorum optimatem Farnobium cum vaſtatoriis globis vagantem licentius occupauit, ducentemque Taifalos nuper in ſocietatem adhibitos: qui ſi dignum eſt dici, noſtris ignotarum gentium terrore diſperſis, tranſiere flumen direpturi vacua defenſoribus loca. Eorum cateruis ſubito viſis, certare comminus dux cautiſſimus parans, adortuſque nationis vtriuſque graſſatores minantes etiamtum acerba; trucidaſſet omnes ad vnum, vt ne nuntius quidem cladis poſt adpareret, ni cum aliis multis perempto Farnobio, metuendo antehac incenſore turbarum, obteſtatus prece impenſa ſuperſtitibus pepercisset: viuoſque omnes circa Mutinam, Regiumque et Parmam Italica oppida, rura culturos exterminauit. Hanc Taifalorum gentem turpem ac obſcenae vitae flagitiis ita accepimus merſam, vt apud eos nefandi concubitus foedere copulentur maribus puberes; aetatis viriditatem in eorum pollutis vſibus conſumpturi. Porro ſi qui iam adultus aprum exceperit ſolus vel interemerit

teremerit

teremerit vrſum immanem, colluuione liberatur inceſti. A. C. 377.

X. Haec autumno vergente in hiemem funeſti per Thracias turbines conuerrebant: quae temporum rabies, velut cuncta cientibus Furiis, ad regiones quoque longinquas progrediens late ſerpebat. Et iam Lentienſis Alamannicus populus, tractibus Raetiarum confinis, per fallaces diſcurſus violato foedere dudum concepto, collimitia noſtra tentabat, quae clades hinc exitiale primordium ſumpſit. Ex hac natione quidam inter Principis armigeros militans, poſcente negotio reuerſus in larem, vt erat in loquendo effuſior, interrogantes multos quid ageretur in palatio, docet arceſſitu Valentis patrui Gratianum Orientem verſus mox ſigna moturum: vt duplicatis viribus repellantur plagarum terminalium accolae, ad Romanorum verum excidium coniurati. Quibus auide Lentienſes acceptis, ipſi quoque haec quaſi vicini cernentes, vt ſunt veloces et rapidi, conferti in praedatorios globos, Rhenum gelu peruium pruinis Februario menſe .... tendentes prope cum Petulantibus Celtae, non ſine ſui iactura afflictos grauiter adultis viribus auerterunt. Verum retrocedere coacti Germani, atque noſcentes exercitus pleramque partem in Illyricum vt Imperatore mox adfuturo praegreſſam, exarſere flagrantius: maioraque conceptantes, pagorum omnium incolis in vnum collectis, cum quadraginta armatorum millibus, vel ſeptuaginta, vt quidam laudes extollendo Principis iactitarunt, ſublati in ſuperbiam noſtra confidentius irruperunt. Quibus Gratianus cum formidine magna compertis, reuocatis cohortibus quas praemiſerat in Pannonias, conuocatiſque aliis quas in Galliis retinuerat diſpoſitio prudens, Nannieno negotium dedit virtutis ſobriae duci: eique Mallobaudem iunxit pari poteſtate collegam, domeſticorum comitem, regemque Francorum, virum bellicoſum et fortem.

A. C. tem. Nannieno igitur peuſante fortunarum verſa-
377. biles caſus, ideoque cunctandum eſſe cenſente; Mallobaudes alta pugnandi cupiditate raptatus, vt conſueverat, ire in hoſtem differendi impatiens angebatur. Proinde horrifico aduerſum fragore terrente, primum apud Argentariam ſigno per cornicines dato, concurri eſt coeptum: ſagittarum verutorumque miſſilium pulſibus crebriores hinc inde ſternebantur. Sed in ipſo proeliorum ardore infinita hoſtium multitudine milites viſa, vitanteſque aperta diſcrimina, per calles conſitas arboribus, et anguſtas, vt quiſque potuit diſperſi, paullo poſtea ſtetere fidentius: et ſplendore conſimili, proculque nitore fulgentes armorum, imperatorii aduentus iniecere barbaris metum. Qui repente verſi in terga, reſiſtenteſque interdum, ne quid vltimae rationis omitterent: ita ſunt caeſi, vt ex praedicto numero non plus quam quinque millia vt aeſtimabatur euaderent denſitate nemorum tecta, inter complures alios audaces et fortes rege quoque Priario interfecto, exitialium concitore pugnarum. Hac laeti ſucceſſus fiducia Gratianus erectus, iamque ad partes tendens Eoas, laeuorſus flexo itinere latenter Rheno tranſito, ſpe incitatior bona, vniuerſam (ſi id tentanti fors adfuiſſet) delere ſtatuit malefidam et turbarum auidam gentem. Hocque vrgentibus aliis ſuper alios nuntiis cognito, Lentienſes aerumnis populi ſui ad internecionem paene deleti, et repentino Principis aduentu defixi, quid capeſſerent ambigentes, cum neque repugnandi neque agendi aliquid aut moliendi laxamentum poſſent invenire vel breue, impetu celeri obſeſſos petiuerunt inuiis cantibus colles: abruptiſque per ambitum rupibus inſiſtentes, rebus caritatibuſque ſuis quas ſecum duxerant, omni virium robore propugnabant. Qua difficultate perpenſa, velut murorum obicibus opponendi per legiones ſingulas quingenteni leguntur armati, vſu prudenter bellandi comperti. Qui ea re animorum

rum aucta fiducia, quod verſari inter anteſignanos vi- A. C.
ſebatur acriter Princeps, montes ſcandere nitebantur, 377.
tamquam venaticias praedas, ſi calcaſſent editiora, confeſtim ſine certamine vllo rapturi: exorſumque proelium vergente in meridiem die, tenebrae quoque occupavere nocturnae. Quippe magno vtriuſque partis pugnabatur exitio: caedebant cadebantque noſtrorum non pauci: ſimul arma imperatorii comitatus auro colorumque micantia claritudine, iaculatione ponderum denſa confringebantur. Etenim diu reputante Gratiano cum optimatibus, perniciosum adparebat et irritum contra aſperitates aggerum prominentium intempeſtiua contendere pertinacia: multis (vt in tali negotio) variatis ſententiis, otioſo milite circumuallari placuit barbaros inedia fatigatos, quia locorum iniquitate defendebantur. Verum cum obſtinatione ſimili renitentes Germani peritique regionum petiſſent alios montes, his quos ante inſederant altiores: converſus illuc cum exercitu Imperator, eadem qua antea fortitudine ſemitas ducentes ad ardua quaeritabat. Quem Lentienſes intentum iugulis ſuis omni perſeuerandi ſtudio contemplantes, poſt deditionem, quam impetrauere ſupplici prece, oblata (vt praeceptum eſt) iuuentute valida noſtris tirociniis permiſcenda, ad genitales terras innoxii ire permiſſi ſunt. Hanc victoriam opportunam et fructuoſam, quae gentes hebetauit occiduas, ſempiterni numinis nutu Gratianus, incredibile dictu eſt quanto cum vigore exſerta celeritate aliorſum properans expediuit: praeclarae indolis aduleſcens, facundus, et moderatus, et bellicoſus, et clemens: ad aemulationem lectorum progrediens Principum, dum etiamtum lanugo genis inſerperet ſpecioſa, ni vergens in ludibrioſos actus natura, laxantibus proximis ſemet ad vana ſtudia Caeſaris Commodi conuertiſſet, licet hic incruentus. Vt enim ille quia perimere iaculis plurimas feras ſpectante conſueuerat populo, et centum

A. C. 377. tum leones in amphitheatrali circulo ſimul emiſſos telorum vario genere, nullo geminato vulnere contruncauit, vltra hominem exſultanit: ita hic quoque intra ſaepta quae adpellant vinaria, ſagittarum pulſibus crebris dentatas conficiens beſtias: incidentia multa parvi ducebat et ſeria: eo tempore quo etiam ſi Imperivm Marcus regeret Antoninus, aegre ſine collegis ſimilibus et magna ſobrietate conſiliorum lenire luctuoſos reip. poterat caſus. Diſpoſitis igitur quae pro temporum captu per Gallias res rationeſque poſcebant, et punito ſcutario proditore, qui feſtinare Principem ad Illyricum barbaris indicarat; Gratianus exinde digreſſus per caſtra, quibus Felicis-Arboris nomen eſt, per Lauriacum ad opitulandum oppreſſae parti porrectis itineribus ire tendebat. Iisdemque diebus Frigerido multa atque vtilia pro ſecuritate communi ſollertiſſime cogitanti, munireque properanti Succorum anguſtias, ne diſcurſatores hoſtes et lenes, tamquam exaeſtuantes vi torrentes per ſeptemtrionales prouincias fuſius vagarentur; ſucceſſor Maurus nomine mittitur Comes, venalis ferociae ſpecie, et ad cuncta mobilis et incertus: idem quem praeteritorum textu retulimus, ambigenti ſuper corona capiti imponenda Iuliano Caeſari, dum inter eius armigeros militaret ac regiam cuſtodiret, torquem obtuliſſe collo abſtractam. Remotuſque in ipſa vertigine pereuntivm rerum dux cautus et diligens: cum etiam ſi dudum diſceſſit in otium, ad procinctum reduci negotiorum magnitudine poſcente deberet.

XI. His forte diebus Valens tandem excitus Antiochia, longitudine viarum emenſa venit Conſtantinopolim: vbi moratus pauciſſimos dies ſeditioneque popularium leni pulſatus, Sebaſtiano paullo ante ab Italia vt petierat miſſo, vigilantiae notae ductori pedeſtris exercitus cura commiſſa, quem regebat antea Traianus: ipſe ad Melanthiada villam Caeſarianam pro-

profectus, militem ſtipendio fouebat, et alimentis, A. C.
et blanda crebritate ſermonum. Vnde cum itinere 378.
edicto per teſſeram Nicen veniſſet, quae ſtatio ita cognominatur: relatione ſpeculatorum didicit, refertos opima barbaros praeda a Rhodopeis tractibus prope Hadrianopolim reuertiſſe: qui motu Imperatoris cum abundanti milite cognito, popularibus iungere feſtinant, circa Beroeam et Nicopolim ingentibus praeſidiis fixis: atque ilico vt oblatae occaſionis maturitas poſtulabat, cum trecentenis militibus per ſingulos numeros lectis, Sebaſtianus properare diſpoſitus eſt, conducens rebus publicis aliquid (vt promittebat) acturus. Qui itineribus celeratis conſpectus prope Hadrianopolim, obſeratis vi portis iuxta adire prohibebatur: veritis defenſoribus, ne captus ab hoſte veniret et ſubornatus, atque contingeret aliquid in ciuitatis perniciem, quale per Actum acciderat Comitem: quo per fraudem Magnentiacis militibus capto, clauſtra patefacta ſunt Alpium Iuliarum. Agnitus tamen licet ſero Sebaſtianus, et vrbem introire permiſſus, cibo et quiete curatis pro copia quos ductabat, ſequuta luce impetu clandeſtino erupit: veſperaque intendente, Gothorum vaſtatorios cuneos prope flumen Hebrum ſubito viſos, paullisper opertus aggeribus et frutectis, obſcura nocte ſuſpenſis paſſibus incompoſitos adgreſſus eſt: adeoque proſtrauit, vt praeter paucos quos morte velocitas exemerat pedum, interirent reliqui omnes: praedamque retraxit innumeram, quam nec ciuitas cepit, nec planities lata camporum. Qua cauſa percitus Fritigernus, et extimeſcens, ne dux, vt ſaepe audierat, impetrabilis diſperſos licenter ſuorum globos raptuique intentos conſumeret, improuiſos adoriens: reuocatis omnibus prope Cabylen oppidum cito diſceſſit, vt agentes in regionibus patulis nec inedia, nec occultis vexarentur in-

A. C. 378. ſidiis. Dum haec aguntur in Thraciis, Gratianus docto litteris patruo, qua induſtria ſuperauerit Alamannos, pedeſtri itinere praemiſſis impedimentis et ſarcinis, ipſe cum expeditiore militum manu permeato Danubio, delatus Bononiam, Sirmium introiit: et quatriduum ibi moratus, per idem flumen ad Martis caſtra deſcendit, febribus interuallatis adflictus: in quo tractu Alanorum impetu repentino tentatus, amiſit ſequentium paucos.

XII. Iiſdemque diebus exagitatus ratione gemina Valens, quod Lentienſes compererat ſuperatos, quodque Sebaſtianus ſubinde ſcribens facta dictis exaggerabat: e Melanthiade ſigna commouit, aequiparare facinore quodam egregio adoleſcentem properans filium fratris, cuius virtutibus vrebatur: ducebatque multiplices copias nec contemnendas, nec ſegnes: quippe etiam veteranos iiſdem iunxerat plurimos: inter quos et honoratiores alii, et Traianus procinctus eſt, paullo ante Magiſter armorum. Et quoniam exploratione ſollicita cognitum eſt, cogitare hoſtes fortibus praeſidiis itinera claudere, per quae commeatus neceſſarii portabantur: occurſum eſt huic conatui competenter, ad retinendas opportunitates anguſtiarum quae prope erant, peditibus ſagittariis et equitum turma citius miſſa. Triduoque proximo cum barbari gradu incederent leni, et metuentes eruptionem per deuia, quindecim millibus paſſuum a ciuitate diſcreti ſtationem peterent Nicen: incertum quo errore procurſatoribus omnem illam multitudinis partem quam viderant, in numero decem millium eſſe firmantibus: Imperator procaci quodam calore perculſus iiſdem occurrere feſtinabat. Proinde agmine quadrato incedens prope ſuburbanum Hadrianopoleos venit: vbi vallo ſudibus foſſaque firmato, Gratianum impatienter operi-

periens, Richomerem Comitem domeſticorum ſuſce- A. C.
pit ab eodem Imperatore praemiſſum cum litteris, 378.
ipſum quoque venturum mox indicantibus. Quarum textu oratus vt praeſtolaretur paulliſper periculorum participem, neue abruptis diſcriminibus temere ſemet committeret ſolum: adhibitis in conſilium poteſtatibus variis, quid facto opus eſſet deliberabat. Et cum Sebaſtiano auctore quidam protinus eundum ad certamen vrgerent: Victor nomine Magiſter equitum, Sarmata, ſed cunctator et cautus, eadem ſentientibus multis, imperii ſocium exſpectari cenſebat: vt incrementis exercitus Gallicani adſcitis, opprimeretur levius tumor barbaricus flammans. Vicit tamen funeſta Principis deſtinatio, et adulabilis quorundam ſententia regiorum: qui ne paene iam partae victoriae (vt opinabantur) conſors fieret Gratianus, properari curſu celeri ſuadebant. Et dum neceſſaria parabantur ad decernendum, Chriſtiani ritus preſbyter (vt ipſi adpellant) miſſus a Fritigerno legatus cum aliis humilibus venit ad Principis caſtra: ſuſceptuſque leniter, eiuſdemque ductoris obtulit ſcripta, petentis propalam vt ſibi ſuiſque, quos extorres patriis laribus rapidi ferarum gentium exegere diſcurſus, habitanda Thracia ſola cum pecore omni concederetur et frugibus: hoc impetrato, ſpondentis perpetuam pacem. Praeter haec idem Chriſtianus vt conſcius arcanorum et fidus, ſecretas alias eiuſdem regis obtulit litteras, qui aſtu et ludificandi varietate nimium ſollers, docebat Valentem quaſi mox amicus futurus et ſocius, aliter ſe popularium ſaeuitiam mollire non poſſe, vel ad conditiones rei Romanae profuturas allicere, niſi ſubinde armatum iiſdem iuxta monſtraret exercitum, et timore imperatorii nominis intentato, eos a pernicioſo pugnandi reuocaret ardore. Et legati quidem vt ambigui fruſtra habiti diſceſſerunt. Exoriente

 vero

A. C. vero aurora diei, quem quintum Iduum Auguſtarum 378. numerus oſtendit annalis, ſigna praepropere commouentur, impedimentis et ſarcinis prope Hadrianopoleos muros cum legionum tutela congrua collocatis. Theſauri enim et principalis fortunae inſignia caetera, cum praefecto et Conſiſtorianis ambitu moenium tenebantur. Decurſis itaque viarum ſpatiis confragoſis, cum in medium torridus procederet dies, octauo tandem hoſtium carpenta cernuntur, quae ad ſpeciem rotunditatis deornata digeſtaque exploratorum relatione adfirmabantur. Atque vt mos eſt vlulante barbara plebe ferum et triſte, Romani duces aciem ſtruxere: et antepoſito dextro cornu equitum primo, peditatus pars maxima ſubſidebat. Cornu autem equitum laeuum diſiectis adhuc per itinera plurimis, ſumma difficultate conductum properabat paſſibus citis. Dumque idem cornu nullo etiamtum interturbante extenditur, horrendo fragore ſibilantibus armis, pulſuque minaci ſcutorum territi barbari, quoniam pars eorum cum Alatheo et Saphrace procul agens, et accita nondum venerat, oraturos pacem miſere legatos. Eorum dum vilitatem deſpicit Imperator, vt firma fierent paciſcenda, optimates poſcens idoneos mitti: illi de induſtria cunctabantur, vt inter fallaces indutias equites ſui redirent, quos adfore iam ſperabant: et miles feruore calefactus aeſtiuo, ſiccis faucibus commarceret relucente amplitudine camporum incendiis, quos lignis nutrimentiſque aridis ſubditis vt hoc fieret, iidem hoſtes vrebant. Cui malo aliud quoque accedebat exitiale, quod homines et iumenta cruciabat inedia grauis. Inter quae Fritigernus callidus futuri coniector, Martemque pertimeſcens ancipitem, velut caduceatorem vnum e plebe ſuo miſit arbitrio, impetens nobiles quoſdam et electos ad ſe propediem obſides mitti, impauidus ipſe vim militarem

tarem laturus et neceſſaria. Laudato probatoque formidati Ducis propoſito, tribunus Equitius, cui tunc erat cura palatii credita, Valentis propinquus, adſentientibus cunctis ire pignoris loco mature diſponitur. Quo renitente, quia ſemel captus ab hoſtibus, lapſusque a Dibalto, verebatur eorum irrationabiles motus, Richomeres ſe ſponte obtulit propria: ireque promiſerat libens, pulchrum hoc quoque facinus et viro conuenire exiſtimans forti: iamque pergebat indicia dignitatis et natalium [daturus.] Eo ad vallum hoſtile tendente, ſagittarii et ſcutarii, quos Bacurius Hiberus quidam tunc regebat et Caſſio, auidius impetu calenti progreſſi, iamque aduerſis connexi, vt immature proruperant, ita inerti diſceſſu primordia belli foedarunt. Hocque impedimento conatus intempeſtiui et Richomeris alacritas fracta eſt nuſquam ire permiſſi, et equitatus Gothorum cum Alatheo reuerſus et Saphrace, Alanorum manu permiſta, vt fulmen prope montes celſos excuſſus, quoſcumque accurſu veloci inuenire comminus potuit, incitata caede turbauit. A. C. 378.

XIII. Cumque arma ex latere omni concuterentur et tela, lituoſque Bellona luctuoſos inflaret, in clades Romanas ſolito immanius furens: cedentes noſtri multis interclamantibus reſtiterunt: et proelium flammarum ritu creſcens, terrebat militum animos, confixis quibuſdam rotatis ictibus iaculorum et ſagittarum. Deinde colliſae in modum roſtrorum nauium acies, trudenteſque ſe viciſſim, vndarum ſpecie motibus ſunt reciprocis iactitatae. Et quia ſiniſtrum cornu aduſque plauſtra ipſa acceſſit, vltra (ſi qui tuliſſent ſuppetias) proceſſurum: a reliquo equitatu deſertum, multitudine hoſtili vrgente, ſicut ruina aggeris magni oppreſſum atque deiectum eſt: ſteterunt im-

A. C. 378 protecti pedites, ita concateruatis manipulis, vt vix mucronem exſerere, aut manus reducere quiſquam poſſet. Nec iam obiectu pulueris caelum patere potuit ad proſpectum, clamoribus reſultans horrificis. Qua cauſa tela vndique mortem vibrantia, deſtinata cadebant et noxia, quod nec praeuideri poterant nec caueri. Verum vbi effuſi immenſis agminibus barbari iumenta conterebant et viros, et neque ad receptum confertis ordinibus laxari vſquam poterat locus, et euadendi copiam conſtipatio denſior adimebat: noſtri quoque vltimo cadendi contemptu occurſantes receptis gladiis obtruncabant, et mutuis ſecurium ictibus galeae perfringebantur atque loricae. Videreque licebat celſum ferocia barbarum, genis ſtridore conſtrictis, ſucciſo poplite aut abſciſa ferro dextera, vel confoſſo latere, inter ipſa quoque mortis confinia minaciter circumferentem oculos truces: ruinaque confligentium mutua ac humo corporibus ſtratis, campi peremptis impleti ſunt: et morientium gemitus profundiſque vulneribus tranſfixorum cum timore audiebantur ingenti. In hoc tanto tamque confuſae rei tumultu exhauſti labore et periculis pedites, cum deinceps neque vires illis, neque mentes ſuppeterent ad conſilium, diffractis haſtarum pleriſque colliſione adſidua, gladiis contenti deſtrictis in confertas hoſtium turmas mergebant ſe, ſalutis immemores, circumſpectantes ademptum eſſe omne euadendi ſuffragium. Et quia humus riuis operta ſanguineis greſſus labiles euertebat, conabantur modis omnibus vitam impendere non inultam: adeo magno animorum robore oppoſiti incumbentibus, vt etiam telis quidam propriis interirent. Atra denique cruoris facie omnia conturbante, et quocumque ſe inflexerant oculi aceruis caeſorum adgeſtis, exanimata cadauera ſine parcimonia calcabantur. Solque ſublimior decurſo Leone

ne ad domicilium caeleſtis Virginis tranſiens, Romanos magis attenuatos inedia ſitique confectos, etiam armorum grauantibus ſarcinis exurebat. Ad vltimum incumbente barbarorum pondere acies inclinatae noſtrorum, quod ſolum poſtremis malis habuere ſubſidium, incondite (qua quiſque poterat) vertuntur in pedes. Dumque omnes diſperſi per ignotos tramites cedunt, Imperator diris pauoribus circumſaeptus, paullatimque inſiliens funerum moles, ad Lancearios confugit et Mattiarios: qui dum multitudo tolerabatur hoſtilis, fixis corporibus ſteterant inconcuſſi. Eoque viſo Traianus exclamat, ſpem omnem abſumptam, ni deſertus ab armigeris Princeps ſaltem aduenticio tegeretur auxilio. Hocque audito Victor nomine Comes Batauos in ſubſidiis locatos haud procul ad Imperatoris praeſidivm raptim cogere properans, cum inuenire neminem poſſet, gradiens retro diſceſſit: parique modo Richomeres periculo ſemet exemit, et Saturninus. Sequebantur itaque furore ex oculis lucente barbari noſtros, iam linquente venarum calore torpentes: quorum aliqui percuſſoribus cadebant incertis, nonnulli ponderibus ſolis vrgentium obruti, ictuque ſuorum aliqui trucidati: nec enim ſaepe renitentibus cedebatur, aut parcebat cedentibus quiſquam. Super his obſtruebant itinera iacentes multi ſemineces, cruciatus vulnerum non ferentes: cum quibus aggeres quoque equorum conſtrati cadaueribus campos implerunt. Diremit haec numquam penſabilia damna (quae magno rebus ſtetere Romanis) nullo ſplendore lunari nox fulgens. Primaque caligine tenebrarum inter gregarios Imperator, vt opinari dabatur (neque enim vidiſſe ſe quisquam vel praeſto fuiſſe adſeuerauit) ſagitta pernicioſe ſaucius ruit: ſpirituque mox conſumpto deceſſit, nec poſtea repertus eſt vſquam. Hoſtium enim paucis, ſpoliandi gratia mortuos per ea loca diu verſatis, nul-

A. C. 378.

A. C. lus fugatorum vel accolarum illuc adire eſt auſus. Si-
378. mili clade Caeſarem accepimus Decium, dimicantem cum barbaris acriter, equi lapſu proſtratum, quem feruentem retinere non valuit, abiectumque in paludem, nec emergere potuiſſe nec inueniri. Alii dicunt Valentem animam non exhalaſſe confeſtim, ſed cum Canditatis et ſpadonibus paucis prope ad agreſtem caſam relatum ſecunda contignatione fabre munitam, dum fouetur manibus imperitis, circumſeſſum ab hoſtibus qui eſſet ignorantibus, dedecore captiuitatis exemptum. Cum enim oppeſſulatas ianuas perrumpere conati, qui ſequuti ſunt, a parte penſili domus ſagittis inceſſerentur, ne per moras inexpedibiles populandi amitterent copiam, congeſtis ſtipulae faſcibus et lignorum, flammaque ſuppoſita, aedificium cum hominibus torruerunt. Vnde quidam de Canditatis per feneſtram lapſus, captuſque a barbaris prodidit factum, et eos maerore adflixit, magna gloria defraudatos, quod Romanae rei rectorem non cepere ſuperſtitem. Is ipſe iuuenis occulte poſtea reuerſus ad noſtros, haec ita accidiſſe narrauit. Pari clade recuperatis Hiſpaniis, Scipionum alterum cremata turri in quam confugerat, abſumptum incendio hoſtili comperimus. Illud tamen certum eſt, nec Scipioni, nec Valenti ſepulturam, qui ſupremitatis honor eſt, contigiſſe. In hac multiplici virorum illuſtrium clade Traiani mors eminuit, et Sebaſtiani: cum quibus xxxv. oppetiuere tribuni Vacantes, et numerorum Rectores, et Valerianus atque Equitius: quorum alter ſtabulum, alter curabat palatium. Inter hos etiam Promotorum tribunus Potentius cecidit in primaeuo aetatis flore, bono cuique ſpectatus, meritis Vrſicini patris Magiſtri quondam armorum ſuiſque commendabilis. Conſtatque vix tertiam euaſiſſe exercitus partem. Nec vlla annalibus praeter Cannenſem pugnam, ita ad interne-

cio-

cionem res legitur geſta, quamquam Romani aliquoties reflante Fortuna fallaciis luſi bellorum iniquitati ceſſerunt ad tempus: et certamina multa fabuloſae neniae fleuere Graecorum. A. C. 378.

XIV. Periit autem hoc exitu Valens, quinquageſimo anno contiguus, cum per annos quatuor imperaſſet et decem paruo minus. Cuius bona multis cognita dicemus et vitia. Amicus fidelis et firmus, vltor acer ambitionum, ſeuerus militaris et ciuilis diſciplinae corrector: peruigil ſemper et anxius, ne propinquitatem eius praetendens altius ſemet ferret: erga deferendas poteſtates vel adimendas nimium tardus: prouinciarum aequiſſimus tutor; quarum ſingulas vt domum propriam cuſtodiebat indemnes: tributorum onera ſtudio quodam molliens ſingulari, nulla vectigalium admittens augmenta, in adaerandis reliquorum debitis non moleſtus; furibus et in peculatu deprehenſis iudicibus inimicus aſper et vehemens. Nec ſub alio Principe in huiuſmodi negotiis melius ſecum actum eſſe meminit Oriens. Super his omnibus liberalis erat cum moderatione: cuius rei licet abundent exempla, vnum tamen ſufficiet poni. Vt ſunt in palatiis nonnulli alienarum rerum auidi, ſi qui caducum vel aliud petiſſet ex vſu, cum magna iuſtorum iniuſtorumque diſtinctione contradictori copia ſeruata, donabat ei qui petierat, tres vel quatuor alios abſentes aliquoties impetratorum participes iungens: vt caſtigatius agerent inquieti, lucra quibus inhiabant, hoc minui commento cernentes. Super aedificiis autem, quae per diuerſas vrbes et oppida vel inſtauravit, vel a primis inſtruxit auſpiciis (ne ſim longior) taceo, rebus ipſis id apertius monſtrare concedens. Haec bonis omnibus aemulanda ſunt, vt exiſtimo: nunc eius vitia percurramus. Magnarum opum intem-

A. C. temperans adpetitor, laborum impatiens, duritiamque
378. magis adfectans immanem, in crudelitatem procliuior, ſubagreſtis ingenii, nec bellicis, nec liberalibus ſtudiis eruditus: alienis gemitibus libenter emolumenta fructuſque conquirens, tuncque magis intolerabilis, cum incidentia crimina ad contemptam vel laeſam Principis amplitudinem trahens, in ſanguinem ſaeuiebat et diſpendia locupletum. Illud quoque ferri non poterat, quod cum legibus lites omnes quaeſtioneſque committere videri ſe vellet, deſtinatiſque velut lectis iudicibus negotia ſpectanda mandabat, nihil agi contra libidinem ſuam patiebatur: iniurioſus alias et iracundus et criminantibus ſine differentia veri vel falſi facillime patens: quae vitiorum labes etiam in his privatis quotidianiſque rationibus impendio eſt formidanda. Ceſſator et piger: nigri coloris, pupula oculi vnius obſtructa, ſed ita vt non eminus adpareret: figura bene compacta membrorum, ſtaturae nec procerae, nec humilis, incuruis cruribus, exſtanteque mediocriter ventre. Haec ſuper Valente dixiſſe ſufficiet, quae vera eſſe aequalis nobis memoria plene teſtatur. Illud autem praeteriri non conuenit, quod cum oraculo tripodis, quem mouiſſe Patricium docuimus et Hilarium, tres verſus illos fatidicos comperiſſet, quorum vltimus eſt, *Ἔν πεδίοισι Μίμαντος αιλα καιομένοις κάρ*; hoc vt erat inconſummatus et rudis, inter initia contemnebat: proceſſu vero luctuum maximorum abiecte etiam timidus, eiuſdem ſortis recordatione Aſiae nomen horrebat: vbi Erythraeo oppido ſuperpoſitum montem Mimanta, et Homerum ſcripſiſſe et Tullium doctis referentibus audiebat. Denique poſt interitum eius diſceſſumque hoſtilem, prope locum in quo cecidiſſe exiſtimatus eſt, inuentus dicitur ſaxeus monumenti ſuggeſtus, cui lapis adfixus inciſis literis Graecis, ſepultum

tum ibi nobilem quemdam Mimanta veterem indicabat. A. C. 378.

XV. Poſt exitialem pugnam, cum iam tenebris nox terras impleſſet, hi qui ſuperfuere, dextra pars, alii laeua vel quo metus traxerat ferebantur, quiſque proximos quaerens: cum praeter ſe nihil ſinguli cernere poterant, occipitiis propriis ferrum arbitrantes haerere. Audiebantur tamen licet longius eiulatus miſerabiles relictorum, ſingultuſque morientium, et vulneratorum cruciabiles fletus. Luce vero coeptante victores, vt beſtiae ſanguinis irritamento atrocius efferatae, ſpei inanis illecebris agitati, Hadrianopolim agminibus petivere denſatis, eam vel cum diſcriminibus exciſuri poſtremis: docti per proditores et tranſfugas poteſtatum culmina maximarum, et fortunae principalis inſignia theſauroſque Valentis, illic vt arduo in munimento conditos. Et ne interuallatis ardor intepeſceret moris, hora diei quarta ambitu cincto murorum, infeſtiſſime certabatur: oppugnatoribus genuina ferocia ad praeceps exitium feſtinantibus, contraque defenſorum vigore validis viribus incitato. Et quia militum calonumque numerus magnus ciuitatem cum iumentis introire prohibitus, adfixus parietibus moenium aedibusque continuis, pro loci humilitate fortiter decernebat, ſuperaratque rabies imminentium adusque horam diei nonam: ſubito pedites noſtri trecenti, ex his qui prope ipſas ſtetere loricas, conferti in cuneum deſciverunt ad barbaros: eoſque illi auide raptos, confeſtim (incertum quo conſilio) trucidarunt; et ex eo deinceps obſeruatum eſt, neminem huiuſmodi aliquid vel in deſperatione rerum vltima cogitaſſe. Feruente itaque tot malorum congerie, repente cum fragore caeleſti imbres nubibus atris effuſi diſperſere circumfrementium globos: reuerſique ad vallum dimenſum tereti

A. C. reti figura plauſtrorum, immanes ſpiritus latius porrigentes, iubebant noſtris per minaces litteras, et legatum * aetatem, fide retinendae ſalutis accepta. Verum introire non auſo qui miſſus eſt, per Chriſtianum quemdam portatis ſcriptis et recitatis, vtque decebat contemplatis, parandis operibus [reliquum] diei et nox omnis abſumpta. Nam intrinſecus ſilicibus magnis obſtruſae ſunt portae, et moenium intuta firmata: et ad emittenda vndique tela vel ſaxa, tormenta per locos aptata ſunt habiles, adgeſtaque prope ſufficiens aqua. Pridie enim dimicantium quidam ſiti aduſque ipſa vitae detrimenta vexati ſunt. Contra Gothi reputantes difficiles Martis euentus, anxiique cum ſterni et ſauciari cernerent fortiores, et particulatim vires ſuas conuelli, aſtutum iniere conſilium, quod ipſa indicante Iuſtitia publicatum eſt. Partis enim noſtrae Candidatos aliquos, qui die praeterito ad eos defecerant, pellexere vt ſimulata fuga velut ad propria remeantes, intra muros ſuſcipi ſe curarent, ingreſſique latenter quamdam incenderent partem: vt tamquam ſigno erecto occultius, dum circa exſtinguendum incendium diſtringitur multitudo clauſorum, ciuitas perrumperetur impropugnata. Perrexere vt ſtatutum eſt Canditati: cumque prope foſſas veniſſent, manus tendentes orantesque, vt Romanos ſemet admitti poſcebant. Et recepti (quia nulla erat ſuſpicio quae vetaret) interrogatique ſuper conſiliis hoſtium variarunt: vnde factum eſt, vt cruenta quaeſtione vexati, ceruicibus perirent abſciſis, quid acturi venerant aperte confeſſi. Omni itaque bellandi adparatu praeſtructo, aduentante vigilia tertia, barbari abolito praeteritorum vulnerum metu, in vrbis obſeratos aditus multiplicatis ordinibus inundarunt, et obſtinatioe magnatium maiore. At cum armatis prouinciales et palatini ad obruendos eos excitatius exſurgebant: et cuiuſque modi tela, in multitudine

ne tanta vel temere miſſa, cadere ſine noxa non pote- A. C. rant. Animaduerſum eſt a noſtris, iiſdem telis bar- 378. baros vti quibus petebantur. Ideoque mandatum eſt, vt neruis ferrum lignumque connectentibus ante iactum inciſis, emitterentur arcu ſagittae: quae volitantes vires integras inſeruabant: infixae vero corporibus, nihil vigoris perdebant, aut certe ſi cecidiſſent in vanum, ilico frangebantur. Dedit autem rebus ita flagrantibus graue momentum caſus admodum inopinus. Scorpio genus tormenti, quem Onagrum ſermo vulgaris adpellat, e regione contra hoſtium aciem denſam locatus, lapidem contorſit ingentem: qui licet humo fruſtra illiſus eſt, viſus tamen ita eos metu exanimauit, vt ſtupore ſpectaculi noui cedentes e medio, abire tentarent. Sed buccinis optimatum monitu occinentibus, inſtauratum eſt proelium: et pari modo res Romana ſuperior ſtetit, nullo ferme alio telo vel funditoris amento incaſſum excuſſo. Agmina enim praeeuntium ductorum, quos rapiendi Valentis malis lucubrationibus quaeſiti cupiditas incendebat, ſequuti caeteri prae ſe ferebant aequiperaſſe diſcrimina potiorum: namque ſemineces aliqui, aut magnis obtriti ponderibus, vel confixi iaculis pectora voluebantur: nonnulli ſcalas vehendo, adſcenſumque in muros ex latere omni parantes, ſub oneribus ipſis obruebantur, contruſis per pronum ſaxis, et columnarum fragmentis, et cylindris. Nec quemquam furentium cruoris horrenda ſpecies ad ſerum vſque diem ab alacritate faciendi fortiter auertebat: hoc incitante, quod etiam defenſorum plurimos cadere diuerſis ictibus videntes eminus laetabantur. Ita ſine requie vlla vel modo pro moenibus et contra moenia ingentibus animis pugnabatur. Et quia nullo ordine iam, ſed per procurſus pugnabatur et globos, quod deſperationis erat ſignum extremae, flexo in veſperam die digreſſi omnes redie-

re

A. C. re ad tentoria triſtes, inconſideratae dementiae alter al-
378. terum arguentes, quod non vt ſuaſerat antea Fritigernus, obſidionales aerumnas vbique declinarunt.

XVI. Conuerſi poſt haec per omne tempus noctis (vt aeſtiuae non longum) ad vulnerum curas arteſque medendi gentiles, reddita luce in varias conſiliorum vias diducebantur, quorſum tenderent ambigentes: multiſque dictatis et controuerſis, occupare ſtatuunt Perinthum; exinde quaeque diuitiarum referta: docentibus omnia perfugis, etiam domorum nedum vrbium interna noſcentes. Hanc ſequuti ſententiam quam vtilem exiſtimarunt, itineribus lentis, miſcentes cuncta populationibus et incendiis, nullo renitente pergebant. Obſeſſi vero apud Hadrianopolim, poſt eorum abitum, cum vacare hoſte loca proxima compertae fidei nuntiaſſent exploratores: egreſſi media nocte, vitatis aggeribus publicis, per nemoroſa et deuia pars Philippopolim, exindeque Serdicam, alii ad Macedoniam, cum intemeratis opibus quas habebant, omni ſtudio ad properandum excogitato currebant, velut in regionibus illis reperiendo Valente: quem inter medios certaminum turbines oppetiiſſe, vel certe ad tugurium confugiſſe (vbi exiſtimatus eſt vi periiſſe flammarum) penitus ignorabant. At Gothi Hunnis Alaniſque permiſti nimium bellicoſis et fortibus, rerumque aſperarum difficultatibus induratis, quos miris praemiorum illecebris ſibi ſociarat ſollertia Fritigerni: fixis iuxta Perinthum caſtris, ipſam quidem vrbem cladium memores priſtinarum nec adire, nec tentare ſunt auſi: agros vero fertiles late diſtentos et longe, ad extremam vaſtauere paenuriam, cultoribus caeſis aut captis. Vnde Conſtantinopolim, copiarum cumulis inhiantes ampliſſimis, formas quadratorum agminum inſidiarum metu ſeruantes, ire ocius feſtinabant, multa in exitium vrbis inclitae moli-

molituri. Quos inferentes ſeſe immodice, obiceſque A. C. portarum paene pulſantes, hoc caſu caeleſte repulit 378. numen. Saracenorum cuneus (ſuper quorum origine moribuſque diuerſis in locis retulimus plura) ad ſortem magis expeditionalium rerum quam ad concurſatorias habilis pugnas, recens illuc accerſitus, congreſſurus barbarorum globo repente conſpecto, a ciuitate fidenter erupit: diuque extento certamine pertinaci, aequis partes diſceſſere momentis. Sed Orientalis turma nouo neque ante viſo ſuperauit euentu. Ex ea enim crinitus quidam, nudus omnia praeter pubem, ſubraucum et lugubre ſtrepens, educto pugione agmini ſe medio Gothorum inſeruit, et interfecti hoſtis iugulo labra admouit, effuſumque cruorem exſuxit. Quo monſtroſo miraculo barbari territi, poſtea non ferocientes ex more, cum agendum adpeterent aliquid, ſed ambiguis greſſibus incedebant. Proceſſu dein audacia fracta, cum murorum ambitum inſularumque ſpatiis immenſis oblongum, et inacceſſas pulcritudines vrbis, et incolentium plebem conſiderarent immenſam, iuxtaque fretum quod Pontum diſterminat et Aegaeum: diſiectis bellorum officinis quas parabant, poſt accepta maiora funera quam illata, exinde digreſſi ſunt effuſorie per Arctoas prouincias: quas peragrauere licenter aduſque radices Alpium Iuliarum, quas Venetas adpellabat antiquitas. His diebus efficacia Iulii magiſtri militiae trans Taurum enituit ſalutaris et velox. Comperta enim fatorum ſorte per Thracias, Gothos antea ſuſceptos, diſperſoſque per varias ciuitates et caſtra, datis tectioribus litteris ad eorum rectores Romanos omnes, quod his temporibus raro contingit, vniuerſos tamquam vexillo erecto vno eodemque die mandauit occidi, exſpectatione promiſſi ſtipendii ſecuros ad ſuburbana productos. Quo conſilio prudenti ſine ſtrepitu vel mora completo,

A. C. 378. to, Orientales prouinciae diſcriminibus ereptae ſunt magnis. Haec vt miles quondam et Graecus, a principatu Caeſaris Neruae exorſus aduſque Valentis interitum pro virium explicaui menſura: opus veritatem profeſſum numquam (vt arbitror) ſciens ſilentio auſus corrumpere vel mendacio. Scribant reliqua potiores, aetate doctrinisque florentes. Quos id (ſi libuerit) adgreſſuros, procudere linguas ad maiores moneo ſtilos.

DE

DE

CONSTANTIO CHLORO CONSTANTINO MAGNO ET ALIIS IMPERATORIBVS

EXCERPTA AVCTORIS IGNOTI.

Diocletianus cum Herculio Maximiano imperauit ann. xx. Conſtantius Diui Claudii optimi principis nepos ex fratre, protector primum, exin tribunus, poſtea praeſes Dalmatiarum fuit. Iſte cum Galerio a Diocletiano Caeſar factus eſt. Relicta enim Helena priore vxore filiam Maximiani Theodoram duxit vxorem: ex qua poſtea ſex liberos Conſtantini fratres habuit. Sed de priore vxore Helena filium iam Conſtantinum habuit, qui poſtea princeps potentiſſimus fuit. Hic igitur Conſtantinus natus Helena matre viliſſima in oppido Naiſo atque eductus, quod oppidum poſtea magnifice ornauit, litteris minus inſtructus, obſes apud Diocletianum et Galerium, ſub iiſdem fortiter in Aſia militauit: quem poſt depoſitum imperium Diocletiani et Herculii, Conſtantius a Galerio repetiit: ſed hunc Galerius obiecit ante pluribus periculis. Nam et in Sarmatas iuuenis equeſtris militans, ferocem barbarum capillis tentis raptum, ante pedes ſupplicem Galerii imperatoris adduxerat. Deinde Galerio mittente per paludem equo ingreſſus ſuo, viam caeteris fecit ad Sarmatas, ex quibus plurimis ſtratis, Galerio victoriam reportauit. Tunc eum Galerius patri remiſit. Qui vt Seuerum per Italiam tranſiens vitaret, ſumma feſtinatione veredis poſt ſe truncatis Alpes tranſgreſſus, ad patrem Con-

ſtantium venit apud Bononiam, quam Galli prius Geſoriacum vocabant. Poſt victoriam autem Pictorum Conſtantius pater Eboraci mortuus eſt, et Conſtantinus omnium militum conſenſu Caeſar creatus. Interea Caeſares duo facti, Seuerus et Maximinus: Maximino datum eſt Orientis imperium: Galerius ſibi Illyricum, Thracias et Bithyniam tenuit: Seuerus ſuſcepit Italiam, et quidquid Herculius obtinebat. Poſtquam vero Conſtantius in Britannia mortuus eſt, et Conſtantinus filius ſucceſſit, ſubito in vrbe Roma praetoriani milites Maxentium filium Herculii imperatorem crearunt. Sed aduerſum Maxentium iuſſu Galerii Seuerus duxit exercitum. Qui repente ab omnibus ſuis deſertus eſt, et Rauennam fugit: dehinc Galerius cum ingentibus copiis Romam venit, minatus ciuitatis interitum, et caſtra Interamnae ad Tiberim poſuit. Tunc legatos ad vrbem miſit Licinium et Probum, per colloquium petens vt gener apud ſocerum, id eſt Maxentius apud Galerium precibus magis quam armis optata mercaretur. Qui contemptus, agnouit promiſſis virorum Maxentii partes ſuas deſeruiſſe: quibus perturbatus retro verſus eſt, et vt militi ſuo praedam quamcumque conferret, * flamminia iuſſit auferri. Ille ad Conſtantinum refugit. Tunc Galerius in Illyrico Licinium Caeſarem fecit. Deinde illo in Pannonia relicto, ipſe ad Serdicam regreſſus, morbo ingenti occupatus ſic diſtabuit, vt aperto et putreſcente viſcere moreretur, in ſupplicium perſecutionis iniquiſſimae ad auctorem ſcelerati praecepti iuſtiſſima poena redeunte. Imperauit ann. XIX. Seuerus Caeſar ignobilis et moribus et natalibus, ebrioſus, et hoc Galerio amicus. Hunc ergo et Maximinum Galerius Caeſares fecit, Conſtantino nihil tale noſcente. Huic Seuero Pannoniae et Italiae vrbes et Africae contigerunt. Quo Caeſar Maxentius factus eſt imperator. Nam deſertus Seuerus a ſuis, fugit Rauennam

Pro

Pro Maxentio filio euocatus illuc venit Herculius, qui per periurium Seuerum deceptum, cuſtodiae tradidit, et captiui habitu in vrbem perduxit, et in villa publica Appiae viae triceſimo milliario cuſtodiri fecit. Poſtea cum Galerius Italiam peteret, ille iugulatus eſt, et deinde relatus ad octauum milliarivm, conditusque in Gallieni monumento. Igitur Galerius ſic ebrioſus fuit, vt iuberet temulentus ea quae facienda non eſſent, a praefecto admonitus conſtituerit, ne iuſſa eius aliquis poſt prandium faceret. Interea Conſtantinus apud Veronam victis ducibus tyranni, Romam petiit. Cum autem ad vrbem Conſtantinus veniſſet, egreſſus ex vrbe Maxentius campum ſupra Tiberim, in quo dimicaret, elegit. Vbi victus fugatis omnibus ſuis, inter anguſtias arcentis populi periit, equo praecipitatus in fluuium. Poſtera die corpus ipſius leuatum flumine, et caput eius inciſum, in vrbem perlatum eſt. De cuius origine mater eius cum quaeſitum eſſet, Syro quodam genitum eſſe confeſſa reſpondit. Imperauit ann… Licinius itaque ex noua Dacia vilioris originis, a Galerio factus imperator, velut aduerſum Maxentium pugnaturus. Sed oppreſſo Maxentio cum recepiſſet Italiam Conſtantinus, hoc Licinium foedere ſibi fecit adiungi vt Licinius Conſtantiam ſororem Conſtantini apud Mediolanum duxiſſet vxorem. Nuptiis celebratis, Gallias repetit Conſtantinus, Licinio ad Illyricum reuerſo. Poſt aliquantum deinde temporis Conſtantium Conſtantinus ad Licinium miſit, perſuadens vt Baſſianus Caeſar fieret; qui habebat alteram Conſtantini ſororem Anaſtaſiam: vt exemplo Diocletiani et Maximiani inter Conſtantinum et Licinium Baſſianus Italiam medius obtineret. Et Licinio talia fruſtrante, per Senicionem Baſſiani fratrem qui Licinio fidus erat, in Conſtantinum Baſſianus armatur. Qui tamen in conatu deprehenſus, Conſtantino iubente conuictus et ſtratus

tus eſt. Cum Sinicius auctor inſidiarum poſceretur ad poenam, negante Licinio, fracta concordia eſt: additis etiam cauſis, quod apud Aemonam Conſtantini imagines ſtatuaſque deiecerat. Bellum deinde apertum conuenit ambobus: vtriuſque ad Cibalenſem campum ductus exercitus. Licinio XXXV. M. peditum et equitum fuere. Conſtantinus XX. M. peditum equitum duxit. Caeſis poſt dubium certamen Licinianis viginti peditum millibus et equitum ferratorum. Item Licinius cum magna parte equitatus noctis auxilio peruolauit ad Sirmium. Sublata inde vxore ac filio et theſauris, tetendit ad Daciam: Valentem ducem limitis Caeſarem fecit. Inde apud Hadrianopolim Thraciae ciuitatem per Valentem collecta ingenti multitudine, legatos ad Conſtantinum de pace miſit apud Philippos conſtitutum: quibus fruſtra remiſſis, iterum reparato bello, in campo Mardienſe ab vtroque concurritur, et poſt dubium ac diuturnum proelium, Licinii partibus inclinatis profuit noctis auxilium. Licinius et Valens credentes Conſtantinum, quod et verum erat, ad perſequendum longivs a Byzantio proceſſurum, flexi in partem Beroeam conceſſerunt. Ita Conſtantinus vehementer in vlteriora feſtinans, deprehendit Licinium remanſiſſe poſt tergum: fatigatis bello et itinere militibus. Miſſus deinde Meſtrianus legatus pacem petiit, Licinio poſtulante et pollicente ſe imperata facturum. Denuo ſicut ante mandatum eſt, Valens priuatus fieret: quo facto pax ab ambobus firmata eſt, vt Licinius Orientem, Aſiam, Thraciam, Moeſiam, minorem Scythiam poſſideret. Deinde reuerſus Serdicam Conſtantinus hoc cum Licinio abſente conſtituit, vt filii Conſtantini Criſpus et Conſtantinus, filius etiam Licinii Licinius Caeſares fierent, et ſic ab vtroque concorditer regnaretur. Itaque Conſtantinus et Licinius ſimul conſules facti. In Orientis partibus Licinio, Conſtantino, repenti-

pentina rabie ſuſcitatus Licinius omnes chriſtianos a palatio iuſſit expelli. Mox bellum inter ipſum Licinivm et Conſtantinum efferbuit. Item cum, Conſtantinus Theſſalonica eſſet, Gothi per neglectos limites eruperunt, et vaſtata Thracia et Moeſia praedas agere coeperunt. Tunc Conſtantini terrore et impetu repreſſi, captiuos illi impetrata pace reddiderunt. Sed hoc Licinius contra fidem factum queſtus eſt, quod partes ſuae ab alio fuerint vindicatae. Deinde cum variaſſet inter ſupplicantia et ſuperba mandata, iram Conſtantini merito excitauit. Per tempora quibus nondum gerebatur bellum ciuile, ſed item parabatur, Licinius ſcelere, auaritia, crudelitate, libidine ſaeuiebat: occiſis ob diuitias pluribus, vxoribus eorum corruptis. Rupta iam pace vtriuſque exercitus Conſtantinus Caeſarem Criſpum cum grandi claſſe ad occupandam Aſiam miſerat: cui de parte Licinii ſimiliter cum naualibus copiis Amandus obſtabat. Licinius vero circa Hadrianopolim maximo exercitu latera ardui montis impleuerat. Illuc toto agmine Conſtantinus inflexit. Cum bellum terra marique traheretur, quamuis per arduum ſuis nitentibus, attamen diſciplina militari et felicitate Conſtantinus Licinii confuſum et ſine ordine agentem vicit exercitum, leviter femore ſauciatus. Dehinc fugiens Licinius Byzantium petit: quo dum multitudo diſſipata contenderet, clauſo Byzantio Licinius obſidionem terrenam maris ſecurus agitabat: ſed Conſtantinus claſſem collegit ex Thracia. Dehinc ſolita vanitate Licinius Martinianum ſibi Caeſarem [fecit.] Criſpus vero cum claſſe Conſtantini Callipolim peruenit, vbi bello maritimo ſic Amandum vicit, vt vix per eos qui in littore remanſerant, viuus Amandus effugeret. Claſſis vero Licinii vel oppreſſa vel capta eſt. Licinius deſperata maris ſpe, per quod ſe viderat obſidendum, Chalcedonam cum theſauris refugit. Byzanti-

vm Conſtantinus inuaſit, victoriam maritimam Criſpo conueniente cognoſcens. Deinde apud Chryſopolim Licinius [pugnauit] maxime auxiliantibus Gothis quos Aliquaca Regalis deduxerat: cum Conſtantini pars vincens XXV. M. armatorum fudit partis aduerſae, caeteris fugientibus. Poſtea cum legiones Conſtantini per Liburnam venire vidiſſent, proiectis armis ſe dediderunt. Sequenti autem die Conſtantia ſoror Conſtantini, vxor Licinii, venit ad caſtra fratris, et marito vitam popoſcit, et impetrauit. Ita Licinius priuatus factus eſt, et conuiuio Conſtantini adhibitus: et Martiniano vita conceſſa eſt. Sed Herculii Maximiani ſoceri ſui motus exemplo, ne iterum depoſitam purpuram in perniciem reipublicae ſumeret, tumultu militari exigentibus in Theſſalonica iuſſit occidi; Martinianum in Cappadocia: qui regnauit ann. XIX. filio et vxore ſuperſtite: quamuis omnibus iam miniſtris nefariae perſecutionis exſtinctis, hunc quoque in quantum exercere [potuit] perſecutorem digna punitio flagitaret. Conſtantinus autem ex Byzantio Conſtantinopolim nuncupauit ob inſigne victoriae: quam velut patriam cultu decorauit ingenti, et Romae deſideravit aequari: deinde quaeſitis ei vndique ciuibus diuitias multas largitus eſt, vt prope in ea omnes theſauros, regias facultates exhauriret. Ibi etiam Senatum conſtituit ſecundi ordinis, Claros vocauit. Deinde aduerſum Gothos bellum ſuſcepit, et implorantibus Sarmatis auxilium tulit. Ita per Conſtantinum Caeſarem centum prope millia fame et frigore exſtincta ſunt. Tunc et obſides accepit, inter quos et Ariarici regis filium. Sic cum his pace firmata, in Sarmatas verſus eſt, qui dubiae fidei probantur. Sed ſervi Sarmatarum aduerſum omnes dominos rebellarunt: quos pulſos Conſtantinus libenter accepit, et amplius trecenta millia hominum miſtae aetatis et ſexus per Thraciam, Scythiam, Macedoniam, Italiamque diviſit.

viſit. Item Conſtantinus imperator primus chriſtianus, excepto Philippo qui chriſtianus admodum ad hoc tantum conſtitutus fuiſſe mihi viſus eſt, vt milleſimus Romae annus Chriſto potius quam idolis dicaretur. A Conſtantino autem omnes ſemper chriſtiani imperatores vſque hodiernum diem creati ſunt, excepto Iuliano, quem impia, vt aiunt, machinantem exitialis vita deſeruit. Item Conſtantinus iuſto ordine et pio vicem vertit. Edicto ſiquidem ſtatuit, citra vllam caedem hominum paganorum templa claudi. Gothorum fortiſſimas et copioſiſſimas gentes in ipſo barbarico ſolo, hoc eſt in Sarmatarum regione deleuit. Calocaerum quemdam in Cypro adſpirantem nouis rebus oppreſſit. Dalmatium, filium fratris ſui Dalmatii. Eius fratrem Annibalianum data ei Conſtantina filia ſua, Regem regum et Ponticarum gentium conſtituit. Ita vt Gallias Conſtantinus minor regebat, Orientem Conſtantius, Africam, Illyricum et Italiam Conſtans, ripam Gothicam Dalmatius tuebatur. Item Conſtantinus cum bellum pararet in Perſas, in ſuburbano Conſtantinopolitano villa publica iuxta Nicomediam, diſpoſitam bene rempublicam filiis tradens [obiit.] Regnauit ann. XXXI. Sepultus eſt Conſtantinopoli

Item ex libris Chronicorum inter caetera.

Igitur imperante Zenone Auguſto Conſtantinopoli, ſuperueniens Nepos Patricius ad Portum vrbis Romae, depoſuit de imperio Glycerium, et factus eſt Epiſcopus, et Nepos factus imperator Romae. Mox veniens Rauennam: quem perſequens Oreſtes Patricius cum exercitu, metuens Nepos aduentum Oreſtis, adſcendens nauim fugam petit ad Salonam, et ibi manſit per annos quinque: poſtea vero a ſuis occiditur. Mox eo egreſſo, factus imperator Auguſtulus.

Auguſtulus qui ante regnum Romulus a parentibus vocabatur, a patre Oreſte Patricio factus eſt imperator. Superueniente Odoacre cum gente Scyrorum, occidit Oreſtem Patricium in Placentia, et fratrem eius Paulum ad Pineta foris Claſſem Rauennae. Ingrediens autem Rauennam depoſuit Auguſtulum de regno, cuius infantiae miſertus, conceſſit ei ſanguinem: et quia pulcher erat, tamen donauit ei reditum ſex millia ſolidos, et miſit eum intra Campaniam cum parentibus ſuis libere viuere. Etenim pater eius Oreſtes Pannotos, qui eo tempore quando Attila ad Italiam venit, ſe illi iunxit, et eius notarius factus fuerat. Vnde profecit et vſque ad Patriciatus dignitatem peruenit. Ergo poſtquam factus eſt imperator Zeno a filio ſuo Leone, qui natus fuerat de filia Leonis Ariadne nomine, regnat cum filio ſuo anno vno: et merito Leonis regnum remanſit apud Zenonem. Zeno vero cum filio iam regnans anno vno, imperauit annos XVI. Iſauriae nobiliſſimus, qui dignus eſſet filiam imperatoris accipere, exercitus in arma. Perhibent de eo, quia patellas in genucula non habuiſſet, ſed mobiles fuiſſent vt etiam curſu velociſſimo vltra modum hominum haberetur. In republica omnino prouidentiſſimus, fauens genti ſuae. Huic inſidiabatur Baſiliſcus, ipſe primus ſenator: quo cognito Zeno aliquantis diuitiis petiit Iſauriam. At vbi ille egreſſus eſt, mox Baſiliſcus qui ei vt dictum eſt inſidiabatur, arripuit imperium. Baſiliſcus imperauit annos II. Zeno confortans Iſauros intra prouinciam, deinde miſit ad ciuitatem Nouam, in qua erat Theodericus dux Gothorum, filius Walameris, et eum inuitauit in ſolatium ſibi aduerſus Baſiliſcum, obiectans militem, poſt biennium veniens, obſidens ciuitatem Conſtantinopolim. Sed quia Senatus et populus Zenonem metuentes; ne quid mali pateretur ciuitas, relicto Baſiliſco, ſe illi omnes dederunt aperta ciui-

ciuitate. Baſiliſcus fugiens ad Eccleſiam, intra Baptiſterium cum vxore et filiis ingreditur. Cui Zeno dato ſacramento ſecurum eſſe de ſanguine, exiens, incluſus cum vxore et filiis intra ciſterna ſicca, ibidem frigore defecerunt. Zeno recordatus eſt amore Senatus et populi, munificus omnibus ſe oſtendit, ita vt omnes ei gratias agerent. Senatu Romano et populo tuitus eſt, vt etiam ei imagines per diuerſa loca in vrbe Roma leuarentur. Cuius tempora pacifica fuerunt. Odoacer vero, cuius ſupra fecimus mentionem, mox depoſito Auguſtulo de imperio, factus eſt rex: manſitque in regno annos XIII. Cuius pater Aedico dictus, de quo ita inuenitur in libris Vitae beati Seuerini Monachi intra Pannoniam, qui eum admonuit, et praedixit regnum eius futurum. Ita reperis ad locum. Quidam barbari cum ad Italiam pergerent, promerendae benedictionis ad eum intuitu diuerterunt, inter quos et Odoacar, qui poſtea regnauit Italiae, viliſſimo habitu iuuenis ſtatura procerus aduenerat: qui dum humillimum tectum cellulae eius ſuo vertice contingeret, inclinans ſe, a viro Deiglorioſum ſe fore cognouit. Cui etiam vale dicenti, Vade, inquit, ad Italiam, vade viliſſimis nunc pellibus coopertus, ſed multis cito plurima largiturus. Interim vt Dei famulus ei praedixerat, mox in Italia ingreſſus eſt, regnum accepit. Eodem tempore Odoachar rex memor factus, quod a viro ſancto praedictum audierat, ſtatim familiariter litteras ad eum dirigens, ſi qua ſperanda duceret, dabat ſuppliciter optionem. Ergo vir Dei tantis itaque eius alloquiis per litteras inuitatus, Ambroſium quemdam exſulantem rogat abſolui: cuius Odoachar gratulabundus paruit imperatis. Igitur Odoachar rex bellum geſſit aduerſus Rugos, quos in ſecundo vicit, et funditus deleuit. Nam dum ipſe eſſet bonae voluntatis, et Arianae ſectae fauorem praeberet, quodam tempore dum

Mm 5 memo-

memoratum regem multi nobiles coram ſancto viro humana vt fieri ſolet adulatione laudarent; interrogat quem regem tantis praeconiis praetuliſſent. Reſpondentibus Odoacrem, inquit, qui dixit eis, Inter tredecim et quatuordecim: annos videlicet integri eius regni ſignificans. Zeno itaque recompenſans beneficiis Theodericum quem fecit Patricium et Conſulem, donans ei multum, et mittens eum ad Italiam. Cui Theodericus pactuatus eſt, vt ſi victus fuiſſet Odoachar, pro merito laborum ſuorum loco eius, dum adueniret, tantum praeregnaret. Ergo ſuperueniente Theoderico Patricio de ciuitate Noua cum gente Gothica, miſſus ab imperatore Zenone de partibus Orientis ad defendendam ſibi Italiam. Cui occurrit venienti Odoachar ad fluuium Sontium, et ibi pugnans cum eodem, victus fugit. At vero Odoacer abiit in Veronam, et fixit foſſatum in campo minore Veronenſe V. Kalendas Octobris. Ibique perſequutus eſt eum Theodericus, et pugna facta, ceciderunt populi ab vtraque parte: tamen ſuperatus Odoachar fugit Rauennam pridie Kalendas Octobris. Et perambulauit Theodericus Patricius Mediolanum, et tradiderunt ſe illi maxima pars exercitus Odoacris, nec non et Tufa magiſter militum, quem ordinauerat Odoachar cum optimatibus ſuis Kal. Aprilis. Eo anno miſſus eſt Tufa magiſter militum a Theoderico contra Odoacrem Rauennam. Veniens Fauentia Tufa, obſedit Odoacrem cum exercitu cum quo directus fuerat; et exiit Odoachar de Rauenna, et venit Fauentiam, et Tufa tradidit Odoacri Comites Patricii Theoderici, et miſſi ſunt in ferro, et adducti Rauennam. FAVSTO ET LONGINO. His conſulibus Odoachar rex exiit de Cremona et ambulauit Mediolanum. Tunc venerunt Wiſigothae in adiutorium Theoderici, et facta eſt pugna ſuper fluuium Adduam, et ceciderunt populi ab vtraque parte: et occiſus eſt Pierius comes domeſticorum

rum III. Idus Auguſtas, et fugit Odoachar Rauennam, et mox ſubſequutus eſt eum Patricius Theodericus veniens in Pineta, et fixit foſſatum, obſidens Odoacrem clauſum per triennium Rauenna, et factum eſt vſque ad ſex ſolidos modius tritici. Et mittens legationem Theodericus Feſtum caput Senati ad Zenonem imperatorem, et ab eodem ſperans veſtem ſe induere regiam. OLYBRIO *V.C.* Coſ. Hoc conſule exiit Odoachar rex de Rauenna nocte cum Herulis ingreſſus in Pineta, in foſſato Patricii Theoderici, et ceciderunt ab vtraque parte exercitus, et fugiens Levila magiſter militum Odoacris, occiſus eſt in fluuio Veiente: et victus Odoacer fugit Rauenna Idibus Iuliis. Igitur coactus Odoachar dedit filium ſuum Thelane obſidem Theoderico, accepta fide ſecurum ſe eſſe de ſanguine. Sic ingreſſus eſt Theodericus: et poſt aliquot dies dum ei Odoachar inſidiaretur, detectus caute ab eo praeuentus in palatio, manu ſua Theodericus eum in Lauretum praeueniente gladio interemit. Cuius exercitus in eadem die iuſſu Theoderici omnes interfecti ſunt, quis vbi potuit repperire cum omni ſtirpe ſua: et moritur Conſtantinopoli Zeno imperator, et factus eſt imperator Anaſtaſius.

Theodericus enim, qui in legationem direxerat Fauſtum Nigrum ad Zenonem. At vbi cognita morte eius antequam legatio reuerteretur, vt ingreſſus eſt Rauenna, et occidit Odoacrem, Gothi ſibi confirmaverunt Theodericum regem, non exſpectantes iuſſionem noui Principis. Vir enim bellicoſiſſimus, fortis, cuius pater Walamir dictus rex Gothorum, naturalis tamen eius fuit: mater Ereriliua dicta Gothica, Catholica quidem erat, quae in baptiſmo Euſebia dicta. Ergo praeclarus, et bonae voluntatis in omnibus, qui regnauit annos XXXIII. cuius temporibus felicitas eſt ſequuta Italiam per annos XXX. ita vt etiam pax pergenti-

gentibus eſſet. Nihil enim perpere geſſit. Sic gubernauit duas gentes in vno Romanorum et Gothorum, dum ipſe quidem Arianae ſectae eſſet, tamen militia Romanis ſicut ſub Principes eſſe praecepit. Dona et annonas largitus: quamquam aerarium publicum ex toto feneum inueniſſet, ſuo labore recuperauit et opulentum fecit: nihil contra religionem catholicam tentans: exhibens ludos Circenſium, et Amphitheatrum, vt etiam a Romanis Traianus vel Valentinianus, quorum tempora ſectatus eſt, adpellaretur, et a Gothis ſecundum Edictum ſuum quem eis conſtituit, rex fortiſſimus in omnibus iudicaretur. Hic dum inlitteratus eſſet, tantae ſapientiae fuit, vt aliqua quae loquutus eſt, in vulgo vſque nunc pro ſententia habeantur, vnde nos non piget aliqua de multis eius in commemoratione poſuiſſe. Dixit: Aurum aut daemonem qui habet, non eum poteſt abſcondere. Item: Romanus miſer imitatur Gothum: et vtilis Gothus imitatur Romanum. Quidam defunctus eſt, et reliquit vxorem, et paruulum filium neſcientem matrem. Ab aliquo ſublatus eſt filius eius paruulus, et ductus in aliam prouinciam, et educatus: factus iuuenis quoquomodo reuertitur ad matrem, mater enim iam ſponderat virum. Cum vidiſſet mater, amplectitur filium, benedicens Deum ſe filium reuidiſſe, et fecit cum eo dies xxx. et ecce veniens ſponſus matris, videns iuuenem, interrogauit quis eſſet: quae reſpondit eſſe ſuum filium. At vbi comperit eſſe filium eius, coepit repetere arras et dicere: Aut nega filium tuum eſſe, aut vere abſcedo hinc. Mulier compellitur ab ſponſo, et coepit negare filium quem ipſa ante confeſſa eſt, et dicere: Vade iuuenis de domo mea, quia peregrinum te ſuſcepi. Ille enim dicebat regreſſum ſe ad matrem in domum patris ſui. Quid multa? Dum haec aguntur, filius rogauit regem aduerſus matrem, quam rex iuſſit in conſpectu ſuo ſiſti. Cui et dixit: Mulier, filius

filius tuus aduerſus te rogat, quid dicis? eſt filius tuvs? an non? Quae dixit: Non eſt meus filius; ſed peregrinum ſuſcepi. Et dum per ordinem omnia filius mulieris intimaſſet in auribus regis, dicit mulieri denuo: Eſt filius tuus? an non? quae dixit: Non eſt filius meus. Dicit ei rex: Et quae eſt facultas tua, mulier? quae reſpondit: Vſque ad mille ſolidos. Et tum aliud ſe rex non eſſe facturum ſub iuſiurandum pollicitus eſt, niſi ipſum alium non acciperet maritum. Tunc confuſa eſt mulier, et confeſſa eſt ſuum eſſe filium. Sunt eius et multa alia. Poſtea vero accepit vxorem de Francis nomine Augofladam. Nam vxorem habuit ante regnum, de qua ſuſceperat filias: vnam dedit nomine Areuagni Alarico regi Wiſigotharum in Gallia; et aliam filiam ſuam Theodegotham Sigiſmundo filio Gundebai regis. Facta pace cum Anaſtaſio imperatore per Feſtum de praeſumptione regni, et omnia ornamenta Palatii, quae Odoachar Conſtantinopolim tranſmiſerat, remittit. Eodem tempore intentio orta eſt in vrbe Roma inter Symmachum et Laurentium. Conſecrati enim fuerant ambo. Ordinante Deo qui eo dignus fuit, ſuperavit Symmachus. Poſt facta pace in Vrbe Eccleſiae, ambulauit rex Theodericus Romam, et occurrit B. Petro deuotiſſimus ac ſi catholicus. Cui Papa Symmachus, et cunctus ſenatus, vel populus Rom. cum omni gaudio extra vrbem occurrentes. Deinde veniens ingreſſus vrbem, venit ad ſenatum, et ad Palmam populo adloquutus, ſe omnia Deo iuuante quod retro Principes Romani ordinauerunt, inuiolabiliter ſervaturum promittit. Per tricennalem triumphans populo ingreſſus Palatium, exhibens Romanis ludos Circenſium. Donauitque populo Romano et pauperibus annonas ſingulis annis, centum viginti millia modios, et ad reſtaurationem palatii, ſeu ad recuperationem moeniae ciuitatis ſingulis annis libras ducentas

de

de arca vinaria dari praecepit. Item Amalafrigda germana ſua in matrimonium tradens regi Wandalorum Tranſimundo. Liberium praefectum praetorii quem fecerat in initio regni ſui, fecit Patricium, et dedit ei ſucceſſorem in adminiſtratione praefecturae. Itaque Theodorus filius Baſilii, Odoin Comes eius inſidiabatur ei. Dum haec cognouiſſet, in palatio quod adpellatur Seſſorium, caput eius amputari praecepit. Verba enim promiſſionis eius quae populo fuerat adloquutus, rogante populo in tabula aenea iuſſit ſcribi, et in publico poni. Deinde, ſexto menſe reuertens Rauennam, alia germana ſua Amalabirga tradens in matrimonio Herminifrido regi Toringorum: et ſic ibi per circuitum placuit omnibus gentibus. Erat enim amator fabricarum, et reſtaurator ciuitatum. Hic aquaeductum Rauennae reſtaurauit, quem princeps Traianus fecerat, et poſt multa tempora aquam introduxit: Palatium vſque ad perfectum fecit, quem non dedicauit: Portica circa palatium perfecit. Item Veronae thermas, et palatium fecit: et a porta vſque ad palatium porticum reddidit: Aquaeductum quod multa tempora deſtructum fuerat, renouauit, et aquam intromiſit: Muros alios nouos circuit ciuitatem. Item Ticenum Palatium, Thermas, Amphitheatrum, et alios muros ciuitatis fecit. Sed et per alias ciuitates multa beneficia praeſtitit. Sic enim oblectauit vicinas gentes, vt ſe illi ſub foedus darent, ſibi eum regem ſperantes. Negotiantes vero de diuerſis prouinciis ad ipſum concurrebant. Tantae enim diſciplinae fuit, vt ſi quis voluit in agro ſuo argentum vel aurum dimittere, ac ſi intra muros ciuitatis eſſet, ita exiſtimaretur. Et hoc per totam Italiam augurium habebat, vt nulli ciuitati portas faceret: nec in ciuitate portae claudebantur: quis quod opus habebat faciebat, qua hora vellet ac ſi in die. Sexaginta modios-

dios tritici in ſolidum ipſius tempore fuerunt, et vinum triginta amphoras in ſolidum.

Eodem itaque tempore habebat Anaſtaſius Imp. tres nepotes, id eſt Pompeium, Probum, et Hypativm: cogitans quem de ipſis faceret poſt ſe imperatorem, quadam die iuſſit eos ſecum prandere, et intra palatium poſt prandium meridiari, et ſingula lecta eis ſterni. Et in vno lecto iuſſit ad capite regnum poni, et quis de ipſis in eodem lecto elegiſſet dormire in hoc ſe debere cognoſcere, cui regnum poſtea traderet. Vnus quidem in vno lecto ſe iactauit, duo enim in alio amore fraterno ſe collocauerunt. Et ita contigit, vt in illo lecto, vbi regnum poſitum erat, nullus eorum dormiret. Dum haec vidiſſet, coepit cogitare intra ſe et dicere, eo quod nullus eorum regnaret: coepit orare Deum, vt illi reuelatio fieret, vt ſcire poſſit, dum aduiueret, qui poſt occaſum eius regnum ſuſciperet. Haec eodem cogitante et orante cum ieiunio, quadam nocte vidit hominem, qui ita eum admonuit: Craſtino qui tibi primus intra cubiculum nuntiatus fuerit, ipſe accipiet poſt te regnum tuum. Ita factum eſt, vt Iuſtinus, qui comes erat excubitorum, dum aduenuiſſet vbi directus fuerat ab imperatore, renuntiaret: ipſe ei nuntiatus eſt primus per praepoſitum cubiculi. Cumque haec cognouiſſet, coepit gratias Deo referre, qui ei dignatus eſt reuelare ſucceſſorem. Cumque haec apud ſe tacite habuiſſet, quodam die procedens Imperator, dum feſtinus vellet a latere Imperatoris tranſire, obſequium ordinare vellens, calcauit chlamydem Imperatoris; cui Imperator hoc tantum dixit: Quid feſtinas? Nam vltima vita regni ſui temptans eum diabolus, volens ſectam Eunomianam ſequi: quem populus fidelis repreſſit, ita vt ei in Eccleſia clamaretur: In Trinitate lanceola non mittis. Non poſt multum temporis in lecto

ſuo

ſuo intra vrbem Conſtantinopolim morbo tentus extremam clauſit diem.

Igitur rex Theodericus illitteratus erat, et ſic obruto ſenſu, vt in decem annos regni ſui quatuor litteras ſubſcriptionis edicti ſui diſcere nullatenus potuiſſet. De qua re laminam auream iuſſit interraſilem fieri, quatuor litteras regis habentem, Theod. vt ſi ſubſcribere voluiſſet, poſita lamina ſuper chartam, per eam penna duceret, et ſubſcriptio eius tantum videretur. Ergo Theodericus dato conſulatu Eutharico Romae et Rauennae triumphauit, qui Eutharicus nimis aſper fuit, et contra fidem catholicam inimicus. Poſt haec Theoderico Veronae conſiſtente propter metum gentium, facta eſt lis inter Chriſtianos et Iudaeos Rauennae: quare Iudaei baptizatos nolentes dum liuident, frequenter oblatam in aqua fluminis iactauerunt. Dehinc accenſus eſt populus non reſeruantes neque regi neque Eutharico, aut Petro qui tunc epiſcopus erat, conſurgentes ad Synagogas, mox eas incenderunt: quod et in cena eadem ſimiliter contigit. Mox Iudaei currentes Veronam vbi rex erat, agente Triwane praepoſito cubiculi: et ipſe haereticus fauens Iudaeis, inſinuans regi factum adverſus Chriſtianos: qui mox iuſſit propter praeſumptionem incendii, vt omnis populus Romanus Ravennates Synagogas, quas incendio concremauerunt, data pecunia reſtaurarent: qui vero non habuiſſet vnde dare, fruſtati per publicum ſub voce praeconis ducerentur. Data praecepta ad Euthericum Cilligam, et Petrum epiſcopum ſecundum hoc tenore praecepit: et ita adimpletum eſt. Ex eo enim inuenit diabolus locum, quemadmodum hominem, bene rempublicam ſine querela gubernantem ſubreperet. Nam mox iuſſit ad fonticlos in proaſtio ciuitatis Veronenſis oratorium S. Stephani, idem ſitum altarium ſubuerti. Item vt nullus Romanus arma vſque ad cultellum

tellum vteretur vetuit. Item mulier pauper de gente Gothica, iacens ſub porticu non longe a palatio Ravennae, quatuor generauit dracones: duo de Occidente in Orientem ferri in nubibus a populo viſi ſunt, et in mari praecipitari; duo portati ſunt vnum caput habentes. Stella cum facula adparuit, quae dicitur cometes, ſplendens per dies xv. et terrae motus frequenter fuerunt. Poſt haec coepit aduerſus Romanos rex ſubinde fremere inuenta occaſione. Cyprianus qui tunc Referendarius erat, poſtea Comes Sacrarum et Magiſter, actus cupiditate, inſinuans de Albino Patricio, eo quod litteras aduerſus regnum eius imperatori Iuſtino miſiſſet: quod factum dum reuocitus negaret, tunc Boëthius Patricius, qui magiſter officiorum erat, in conſpectu regis dixit: Falſa eſt inſinuatio Cypriani: ſed ſi Albinus fecit, et ego, et cunctus ſenatus vno conſilio fecimus, falſum eſt, domine rex. Tunc Cyprianus haeſitans, non ſolum aduerſus Albinum, ſed et aduerſus Boëthium eius defenſorem, deducit falſos teſtes aduerſus Albinum. Sed rex dolum Romanis tendebat, et quaerebat quemadmodum eos interficeret: plus credidit falſis teſtibus, quam ſenatoribus. Tunc Albinus et Boëthius ducti in cuſtodia ad Baptiſterium Eccleſiae. Rex vero vocauit Euſebium praefectum vrbis Ticini, et inaudito Boëthio, protulit in eum ſententiam. Qui mox in agro Caluentiano, vbi in cuſtodia habebatur, miſit rex, et fecit occidi: qui accepta chorda in fronte diutiſſime tortus, ita vt oculi eius creparent, ſic ſub tormenta ad vltimum, cum fuſte occiditur. Rediens rex Rauennam, tractans non vt Dei amicus, ſed legi eius inimicus, immemor factus omnis eius beneficii et gratiae quam ei dederat, confidens in brachio ſuo, item credens quod eum pertimeſceret Iuſtinus imperator mittens et euocans Rauennam Iohannem ſedis

apoſtolicae praeſulem, et dicit ad eum: Ambula Conſtantinopolim ad Iuſtinum imperatorem et dic ei inter alia, vt reconciliatos haereticos in catholica reſtituat religione. Cui papa Iohannes ita reſpondit: Quod facturus es, rex, facito citius. Ecce in conſpectu tuo adſto. Hoc tibi ego non promitto me facturum, nec illi dicturus ſum. Nam in aliis cauſis quibus mihi iniunxeris, obtinere ab eodem annuente Deo potero. Iubet ergo rex iratus nauem praeparari, et ſuperimpoſitum eum cum aliis epiſcopis, id eſt Eccleſivm Rauennatem et Euſebium Faneſtrem, Sabinum Campanum, et alios duos ſimul, et Senatores Theodoro, Importuno, Agapito, et alio Agapito. Sed deus, qui fideles cultores ſuos non deſerit, cum proſperitate perduxit. Cui Iuſtinus imperator venienti ita occurrit, ac ſi B. Petro: cui data legatione, omnia repromiſit facturum, praeter reconciliatos qui ſe fidei catholicae dederunt, Arianis reſtitui nullatenus poſſe. Sed dum haec aguntur, Symmachus caput ſenati cuius Boëthius filiam habuit vxorem, deducitur de Roma Rauennam. Metuens vero rex ne dolore generi aliquid aduerſus regnum eius tractaret, obiecto crimine iuſſit interfici. Reuertens igitur Iohannes papa a Iuſtino, quem Theodericus cum dolo ſuſcepit, et in offenſa ſua eum eſſe iubet: qui poſt paucos dies defunctus eſt. Ergo euntes populi ante corpuſculum eius, ſubito vnus de turba abreptus daemonio cecidit, et dum perueniſſet cum lectulo vbi lectus erat vſque ad hominem, ſubito ſanus ſurrexit, et praecedebat in exſequias. Quod videntes populi et ſenatores, coeperunt reliquias de veſte eius tollere. Sic cum ſummo gaudio populi deductus eſt corpus eius foris ciuitatem. Igitur Symmachus Scholaſticus Iudaeus iubente non rege, ſed tyranno dictauit praecepta die quarta feria, ſeptimo Kalend. Septembr. Indictione

ne IV. Olybrio conſule, vt die dominico adueniente Ariani baſilicas catholicas inuaderent. Sed qui non patitur fideles cultores ſuas ab alienigenis opprimi, mox intulit in eum ſententiam Arii, auctoris religionis eius: fluxum ventris incurrit, et dum intra triduo euacuatus fuiſſet, eodem die quo ſe gaudebat eccleſias inuadere, ſimul regnum et animam amiſit. Ergo antequam exhalaret, nepotem ſuum Athalaricum in regnum conſtituit. Se autem viuo fecit ſibi monumentum ex lapide quadrato, mirae magnitudinis opus, et ſaxum ingentem quem ſuperponeret, inquiſiuit.

INDEX
DIGNITATVM

Digitized by Google

INDEX

DIGNITATVM.

A.

ACTVARII *numerorum militarium ratiocinia tractabant. vid. Valeſ. ad 20, 5. cf. 25, 10. it. 15. vbi eſt:* Actuarius ſarcinalium principis iumentorum. *i. e. qui curam gerebat deſcribendi equos ſarcinales principis. vid. Caſaub. ad Scrr. H. A. Tom. II. p. 266.*

ADMISSIONVM magiſter 15, 5. *i. e. qui viros honoratos in conſiſtorium introducebat: quo dignitate proxime inferior erat, qui* Admiſſionum Proximus *dicebatur* 22, 7.

ADPARITIONIS praefecturae praetorianae princeps 16, 8. *i. e. officii p. p. primus ſ. officialium. vid. Valeſ. ad h. l. cf. 15, 3. it. cap. 5. et 7. ad quem poſteriorem locum itidem videndus eſt Valeſius. cf. 19, 9. it. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 1010.*

ADPARITOR caſtrenſis 26, 8. *i. e. qui in officio ſeu adparitione viri Spectabilis Caſtrenſis ſacri Palatii militabat. In eodem capite occurrit etiam* adparitor largitionum *it.* 17, 3. adparitor Praefectianus et Praeſidialis.

AGENS in rebus 15, 3. Curioſus *idem dictus, quod eum pro muneris ratione oportebat in prouinciis ſpeculari, ſi quid ſuſciperetur nefario conſilio, quod ad imperatores pertineret. Eorumdem Agentum in rebus erat, vt conſulum nomina, victorias Auguſtorum et edicta prouincialibus nunciarent. vid. Valeſ. ad h. l. cf. 14, 11. 16, 5. et 8. it. 22, 7.* Ex agente in rebus *eſt* 22, 5. *vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 323.*

ARMORVM magiſter 15, 5. *i. e. magiſter militum. it. 27, 12.* armorum magiſter per Gallias 25, 8. *it.* 26, 5. rationarius adparitionis armorum magiſtri 15, 5. vlt.

ARMATVRARVM Tribunus 14, 11. *i. e. qui praeerat militibus in comitatu imperatoris. cf. 15, 5. it. 27, 2. Valeſius ad 15, 5. vlt. equites fuiſſe dicit.* armaturarum rector 15, 4. *dicitur.*

C.

CAMPIDOCTORES 15, 3. *i. e. qui ſcientiam armorum et omnes armaturae numeros mili-*

tibus tradunt. Dicuntur et campiductores, ſed, auctore Valeſio ad h. l. minus bene. Idem tamen ad 19, 6. Campiductores a praeeundo dictos, diuerſoſque a campidoctoribus fuiſſe concedit. vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 1012.

CANDIDATI alii fuerunt ſeniores alii iuniores. vid. Valeſ. ad 15, 5. it. ad 25. 3. vbi protectores iique delecti, proceriores quidem, intelliguntur.

CAPITA ſcholarum ſcil. militarium 25, 10. i. e. praeſides, rectores.

CASTRA Praetoria 16, 12. i. e. media acies in exercitu.

CENTVRIO nitentium rerum 16, 6. i. e. qui ſignorum ac ſtatuarum ex aere ac marmore in vrbe curam gerebat: noctuque cum militibus obſeruabat, ne quis ea confringeret aut mutilaret. Valeſ. vid. et Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in v. nitere.

CLARISSIMATVS 21, 16. Nec ſub eo dux quiſquam cum clariſſimatu prouectus eſt.

CLARISSIMI 28, 1. i. e. Senatores. vid. Caſaub. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 797. it. Tom. II. p. 458.

COMES Magnentianae partis 14, 5.

— militaris 14, 2. cf. 26, 5. vbi haec ſunt: nondum Magiſter ſed comes. Nempe minor eſt comes magiſtro. Dicuntur autem comites de omni genere praepoſitorum.

Comes 18, 8. i. q. magiſter militum.

— exercitus 24, 4.

qui equeſtrem turmam comitum tuebatur 15, 4. vid. Valeſ. ad h. l.

Comes domeſticorum 14, 10. vid. Valeſ. ad h. l. cf. cap. 11. it. 20, 4. 26, 8.

Comes κατ' ἐξοχὴν dictus 29, 1. pr. comite rerum priuatarum. vid. Gothofred. in Notit. Dignitatt. Cod. Theodoſ. p. 19.

— rei priuatae 22, 3. i. e. qui praeerat priuato aerario principis, quod opponitur publico ſ. largitionibus, vnde etiam Comites dicti 14, 7. 18, 5. it. 27, 7. ex Comite largitionum Illyrici. it. 15, 5. ex comite rei priuatae: et ibid. ex comite priuatarum. Sic etiam abſolute comites ſacrarum occurrunt in Codice Theodoſ. L. 126. de Decurionibus. vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. II. p. 291.

— maritimi tractus 27, 8.

— per Orientem 19, 12.

— Orientis 14, 1. i. e. cui ſuberant prouinciae Orientis. cf. cap. 2.

COMITATENSIS fabrica vid. Gloſſar. latinit.

COMITATVS imperatoris 14, 5. i. e. à la Cour de l'Empereur. Valeſ.

qui comitatum ſequebantur 21, 12. Hic auctore Valeſio aut ſcholae ſunt intelligendae, aut milites omnes.

CONFIRMATIO vid. Gloſſar. latinit.

CONSISTORIANI 15, 5. i. e. Praefectus Praetorio, Quaeſtor Palatii, Magiſter Officiorum cum Comitibus ac Tribunis ſacri Conſiſtorii. Interdum tamen Comites ac Tribuni tantum intelliguntur. cf. cap. 6.

CONSISTORIVM non dicitur niſi vbi Princeps eſt, adſiſtentibus illis quos ante commemoraui. vid. 15, 5. paullo ante ſuperiorem locum, vbi Conſiſtorium intimum dicitur; quamquam

Digitized by Google

quam de Valeſii ſententia legendum potius videntur Conclaue intimum.

CONSVL 19, 12. Simplicius — ex Praefecto et Conſule.

CONSVLARIS Syriae *κατ' ἐξοχὴν dictus qui Syriam Coelen regebat, licet reliquis duabus Syriarum prouinciis etiam Conſulares praeeſſent.*

CORNVTORVM tribunus 16, 11. *cf. cap. 12. it. 31, 8.*

CORRECTORIS dignitas 15, 5. *it.* poteſtas 27, 3.

CVBICVLARII Sofficiis praepoſitus 29, 2. Cubiculariorum *mentio fit 16, 6. 20, 8. 30, 6.*

CVBICVLI Praepoſitus 14, 10. *it. 11.*

CVRA 22, 3. ex Cura Palatii. *Nonnulli, male quidem, legi voluerunt* excuratore P. *Eſt enim* Cura *i. q.* Curator. *vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. II. p. 360.*

CVRATOR vrbis 14, 7. *i. e. qui pecuniam reip. omninoque negotia ciuitatis adminiſtrat. vid. Valeſ. ad h. l.*

CVRIALES 22, 9. *it. 27, 7. Dicuntur etiam* Decuriones 28, 7. *ſed minus bene.* Valeſ.

D.

DECVRIO Palatii 20, 4.

DIGNITATES ordinariae 14, 10. *vid. Gloſſar. latinit.*

DIOECESIS (17, 7.) *eo ſignificatu poſita, quo paſſim in vtroque Codice Dioeceſis Aegyptiaca, Africana, Pontica etc.* Valeſ.

DOMESTICORVM Comes. *vid. ſupra in v.* Comes. *Erant autem Domeſtici Adparitores ſeu Officiales iudicum tam ciuilium quam militarium. vid. Valeſ. ad 15, 6. cf. 25, 5. vbi eſt:* Domeſticorum ordinis primus. *vid.* Protector.

DRACONARIVS 20, 4. *i. e. qui draconem portabat. Si quidem vera lectio, ac non potius cum Salmaſio legendum:* quo vt ordinarius vtebatur. *vid. Valeſ. ad h. l. it. Caſaub. ad Scrr. H. A. Tom. II. p. 484.*

DVCATVM per Phoenicem regens 21, 3.

DVX 22, 11. ex Duce Aegypti. *it. cap. 14.* rector *it. cap. 16.* praefectus. *vid. Gothofred. Notit. Dignitatt. Cod. Theodoſ. p. 28.*

E.

EQVESTRIS Ordinis praefectus 16, 8. *Haud dubie Magiſter equitum indicatur, ſed minus bene. Accedunt aliae difficultates, de quibus vid. ipſum Valeſium.*

EX. *Diligenter notaui omnes dignitates, quarum nominibus haec praepoſitio praefigitur, quod non praeter vtilitatem a me factum puto.*

ex — Agente in rebus 22, 3. *cf. 27, 7.*

ex — Comite Priuatarum 15, 5. *it.* rei priuatae. *ibid. it.* largitionum 14, 7. *it.* largitionum Illyrici 27, 7.

ex — Cura Palatii 22, 3.

ex — Duce Aegypti 22, 11. *cf. 14, 7.*

ex — Magiſtro equitum et peditum 22, 11. *cf. 14, 10.*

ex — Medico Scutariorum 16, 6.

ex — Notario 22, 3.

ex — Praefecto Aegypti 19, 12. *it.* praetorio 22, 3. *it.* et conſule 19, 12.

ex — Primicerio Protectorum Tribunus 18, 3.
ex — Proximo libellorum 22, 9.
ex — Quaeſitore Palatii 27, 3.
ex — Rege Alamannorum 29, 1.
ex — Vicario 22, 11. 27, 7. *it.* ex — Vicario — ex — Conſulari — ex vrbi praefecto 28, 1. *vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. I. p.* 493.

F.

FABRICA Comitatenſis *vid. Gloſſ. latinit.*
Tribunus Fabricae Cremonenſis 15, 5. *it.* 14, 7. Tribuni Fabricarum *i. e. ſcutorum, armorum. vid. Valeſ. ad locum poſteriorem.*

FORTENSES 18, 10. *i. e. milites legionis* Fortenſis *vel potius* Fretenſis, *vnde per abuſum illud nomen factum eſt. vid. Valeſ. et Lindenbrog. ad h. l.*

G.

GENTILES 14, 7. *Fuerunt inter Palatinas Scholas ſcutariorum, ex barbaris quidem conſcripti, militantes in comitatu principis.* Valeſ. *cf.* 15, 5. 16, 4. 20, 8. 27, 10.

H.

HONORATVS 15, 4. *i. e. qui ciuiles dignitates vel vrbanas vel prouinciales geſſerunt: opponuntur* militaribus. *Sed tamen interdum et hi accenſentur illis.*

L.

LARGITIONES *vid.* Comes.

LANCEARII Mattiarii 21, 13. *Niſi potius* Lanciarii.

LIBELLI *vid.* magiſter.

M.

MAGISTER admiſſionum 15, 5.
— armorum 16, 7. *i. e. militum. Alii autem ex eo genere* magiſtri *erant* equitum, *alii* peditum. *Illorum mentio fit* 19, 8. *horum* 16, 2. *Vocantur etiam* 21, 13. pedeſtris equeſtriſque militiae magiſtri. *Sed non ſolum* magiſtri armorum *occurrunt. v. c.* 15, 5. 20, 2. 27, 12. *ſed etiam cum additamento v. c.* per Gallias, *velut* 25, 8. 26, 5. *Eſt etiam* magiſter rei caſtrenſis 27, 10. *it.* praeſidiorum 24, 4. *Caeterum* magiſtros militum *etiam* Comites *dictos eſſe patet ex* 18, 8. *ad quem locum vid. Valeſ. cui videtur quodammodo repugnare, quod* 26, 5. *vbi ſermo eſt de exercitu, diſerte haec dicuntur:* nondum Magiſter, ſed Comes.
— libellorum 20, 9. *i. e. libellis reſpondens. vid. Valeſ. ad h. l.*
— ludi litterarum 28, 4.
— memoriae 15, 5. *Is adnotationes omnes, id eſt, breues Principis manu ſubſcriptas, dictabat et emittebat.* cf. 27, 6.
— officiorum 15, 5. *cf.* 20, 2. 22, 3.

MAGISTERIVM memoriae 29, 2. *it.* peditum 14, 11. 15, 5. 16, 10. *et* 11. *vid Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. II. p.* 453.

MATTIARII 21, 13. *a mattio, teli quodam genere, dicti.*

MILITARES *i. e. militari dignitate praediti.* v. c. 14, 5. *Opponuntur* Honoratis *item* Conſiſtorianis. *cf.* 15, 5.

MILI-

MILITIAE rector 15, 3. *it.* 20, 5.

MONETAE Praepoſitus 22, 11. *it.* Procurator 28, 1. *vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom II. p. 519.*

N.

NOBILIS 14, 5. et 6. *cf. 16, 10.*

NOTARIVS 14, 9. *i. e. qui in Conſiſtorio acta excipiebat. vid. Valeſ. ad* 17, 5. *cf.* 22, 3. 30, 2. *et* 5. *vid. et Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. II. p.* 389.

NVMERARII adparitionis magiſtri equitum 19, 8. *Vocabantur etiam Tabularii. Eorum erat ratiocinia tractare.*

O.

OFFICIALES 27, 7.

OFFICIVM vrbani Praetoris 26, 11. *i. e. deductio eius, quae fiebat officii cauſſa, quo die magiſtratum inibat.*

cubiculariis officiis praepoſitus 29, 2. *Caetera vid. in v.* Magiſter.

OPTIMATES (*Perſarum*) et Satrapae 25, 3.

e Numero Nobilium Optimatum 25, 7.

ORDINARIAE dignitates 14, 10. *i. e. ciuiles. vid. Valeſ. ad h. l.*

P.

PALATINAE Scholae 14, 7. *i. e. cohortes militum qui pro Palatio excubabant. vid. infra in v.* Schola. *Hinc etiam* 18, 5. *dicitur* Palatina cohors. *it.* 26, 6. Palatinus miles. *Quamquam tranſlate de omnibus officiis Palatinis dici ſolent, quae proprie ad milites et ad ſtipendia militaria pertinent. vid. Valeſ. ad locum poſteriorem.*

PALATII Decurio 20, 4.

ex — Cura Palatii 22, 3.

Palatii tui auferri iubebo — annonas 14, 7. *i. e. miniſtrorum Palatinorum ſalaria.*

PATRICIVS 26, 6. *Haec dignitas, vti erat a Conſtantino M. inſtituta, caeteras omnes anteibat. vid. Valeſ. ad h. l.*

PERFECTISSIMVS 21, 16. ſub eo Dux quiſquam cum *clariſſimatu* prouectus eſt. Erant enim — *Perfectiſſimi* etc. *Nempe illa dignitas hac erat maior.*

PRAEFECTIANVS adparitor 17, 3.

PRAEFECTVRA 16, 8. adparitionis *Praefecturae praetorianae* princeps. *Dicitur etiam ſimpliciter de* praetoriana. *vid. Valeſ. ad* 14, 11.

praefectura vrbis 26, 3.

vicaria praefectura (*Romae*) 28, 1. *vid. Valeſ. ad* 16, 10.

Praefectus vrbi 14, 11. *cf.* 21. 10. *vid. Gothofredi Notit. Dignitt. Cod. Theodoſ. p.* 10.

Praefecti poteſtate regebat vrbem aeternam 14, 6.

agens prouincias pro Praefectis 14, 5. *cf.* 23. 1. i. e. *Vicarius Britanniarum. vid. Valeſ. ad priorem locum.*

Praefectus annonae 28, 1.

praeſidiorum praefectus 24, 2.

Praefectus praetorio 22, 3. *it.* praetorianus 15, 13. *it.* praefectus *ſimpliciter* 14, 7. *it.* 19, 12.

Praefectus praetorio Praeſens 14, 1. *Lindenbrogius* Praeſentem *accipit pro nomine dignitatis; ſed ibi ſignificat* magiſtrum equitum. *vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. I. p.* 936.

Rectius ergo nomen proprium illud eſſe contendit Valeſius. Caeterum a praefecto praetoriano curam annonae militaris ſuſcipi debuiſſe Valeſius idem docet ad 14, 10. *vid. Gothofredi Notit. Dignitt. Cod. Theod. p.* 4.

PRAEPOSITVS cubiculi 14, 10. *it.* 16, 7.
monetae praepoſitus 22, 11.
praepoſitus Martenſium militum 26, 6. *Iſtiusmodi praepoſitos inferiores Tribunis fuiſſe docet Valeſ. ad h.* 1.

PRAESENS *vid.* praefectus vir.

PRAESIDALIS 22, 14. *i. e. qui praeſidatu functus eſt.* Valeſ. *Idem* praeſidialis *dicitur eodem ſenſu 29, 1. vid. Lindenbrog. ad* 28, 1.
praeſidialis adparitor 17, 3.
Tabularius praeſidialis officii 28, 1.

PRAESIDIORVM magiſter 24, 4. *it.* praefectus 24, 2.

PRAETORIANVS *v.* praefectura *it.* praefectus.

PRAETORIVM — Praefecti 14, 7. *cf.* 28, 1.
caſtra praetoria 16, 12. *vid.* caſtra.

PRAEVENTORES 18, 10. *vid.* Superuentor.

PRIMANI 16, 12. *Hi ſub magiſtro militum Praeſenti inter Palatinas legiones recenſentur in Notitia Imperii Rom. Orientalis etc.* Valeſ.

PRIMATES Curiae 28, 6. *cf.* 15, 5. 24, 7.

PRIMICERIVS Protectorum Tribunus 18, 3. *i. e. Princeps in Schola Protectorum.* Valeſ.

PRINCEPS 16, 8. adparitionis praefecturae praetorianae princeps. *vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. I. p.* 936.

PRINCIPIORVM vertices 15, 5. *i. e. tribuni, centuriones etc.* principia *enim ſunt principales milites qui priuilegio muniuntur.* Valeſ.
principia legionum et turmarum 25, 5. *vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. II. p.* 273.
cum tribunis principiiſque militum 25, 8.

PRIVATVS *vid.* Comes.

PROCVRATOR monetae 28, 1. *vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. II. p.* 519.
procurator Aegypti 17, 4.

PROIECTI *vid. Gloſſar. latinit. in v.* proiicere.

PROMOTI *inter vexillationes merebant. vid. Valeſ. ad* 15, 4. *it.* 31, 10. *vbi* Promotorum Tribunus *nominatur.*

PROTECTORES domeſtici 14, 10. *Vocantur etiam* protectores *ſimpliciter aliquoties* 14, 7. *Eorum duae Scholae fuerunt: altera domeſticorum equitum: altera peditum: quarum vtraque ſuum Comitem habuit. vid. Valeſ. ad h.* 1. *it. ad* 15, 3. *cf.* 15, 5. *Sed erant etiam* protectores *alii, qui in prouincias cum Comitibus et Magiſtris militum mittebantur. vid. Valeſ. ad* 14, 7. *it. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. I. p.* 716. *it. Tom. II. p.* 40.

PROXIMVS admiſſionum 22, 7.
ex — Proximo libellorum 22, 9.

Q.

QVAESITOR *pro Quaeſtore dictus* 27, 3. Ex Quaeſitore Palatii. *cf.* 14, 7.

R.

R.

RATIONALIS 15, 3. ex miniſtro triclinii Rationalis. *vid. Valeſ. ad h. l. it. ad 28, 2. Fuerunt autem* Rationalium *alii, qui in prouinciis bona caduca et vacantia fiſco vindicabant, alii rerum priuatarum, alii largitionum ſacrarum. Hi ſub diſpoſitione Comitis largitionum erant; illi ſub Comite rei priuatae. vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. II. p. 39.*

RATIONARIVS adparitionis armorum magiſtri 15, 5. *i. e. Officialis magiſtri militum, qui militarium numerorum rationes tractabat.* Valeſ. *vid.* Numerarius.

RECTOR Pannoniae ſecundae 15, 3.
— Scutariorum 14, 10.
— armaturarum 15, 4.
— gentilium 15, 5.
— militiae 20, 5. *cf. 26, 5.*
— pedeſtris militiae 15, 4.

REGALES 16, 10, *it.* 12. *i. e. regum filii et agnati.*
iiſdem — non ignobilem quempiam *regem*, ſed — *regalem*, impoſuit 17, 13.
reges omnes et *regales* et *regulos* 18, 2. *cf. 30, 1.*

REX 29, 1. ex - Rege Alamannorum.

S.

SAGITTARII Zabdiceni 20, 7. *vid. Valeſ. ad h. l.*

SATRAPAE regis 23, 6. *cf. 19, 7.*

SCHOLARVM Capita 25, 10. *i. e. contuberniorum. Sic et in ſequentibus proprie aedificia intelligenda ſunt, ſed capiuntur tamen et de iis, qui ibi habitant, verſantur, conueniunt, muneris quidem cauſſa et ſuſcipiendorum negotiorum.*
ſcutariorum ſcholae primae ſecundaeqne Tribuni 22, 11. *cf. 26, 1.*
Schola gentilium 27, 10.
Scholis Palatinis et Protectorum 14, 7.

SCVTARII ac Gentiles 14, 7. *cf. 20, 8. 27, 10.*
ex — Medico Scutariorum 16, 10. *Nam ſingulae quidem ſcholae, vt legiones, ſuos medicos habuere.*
Scutariorum rector 14, 10. *it.* tribunus 14, 11.
ſcholae primae ſcutariorum tribuni 26, 1. *cf. 22, 11.*

SOLIS Fratres ac Lunae. *vid. Gloſſar, latinit.*

STABVLVM 20, 4. Caeſaris ſtabuli tribunus. *cf. 14, 10. 28, 2. Alias* Comes *dicebatur. vid. Gothofredi Notit. Dignitatt. Cod. Theodoſ. p. 22.*

STRATOR 30, 5. dextram *ſtratoris militis* iuſſit abſcidi. *Solebant autem* ſtratores *imperatorem in equum adleuare, erantque ſub diſpoſitione tribuni ſtabuli. cf. 29, 3.*

SVBREGVLVS 17, 12. vlt.

SVMMATES Palatii 28. 6. *cf. 19, 1.*

SVPERVENTORES atque praeuentores 18, 10. *Peculiares militum ordines.*

T.

TABVLARIVS Praeſidialis officii 28, 1. *i. e. qui tabulas publicas ciuitatum et rei tributariae rationes tractat.*

TERTIACORVM equeſtris numerus 25, 1. *Niſi cum Lindenbrogio legendum* Tertianorum.

THALAMVS 15, 2. cui erat thalami Caeſariani cura commiſſa.

TOGA

TOGA 15, 7. ab omni *toga* adparitioneque rogabatur enixius. *i. e. ab omnibus togatis. Intelligi poſſunt vel* aduocati praefecturae vrbanae, *qui* togati *adpellabantur, vel* viri honorati *qui officii cauſſa Praefectum vrbis proſequebantur.*

TRIBVNVS armaturarum 14, 11. *i. e. militum qui in comitatu imperatoris fuere. cf.* 25, 5. 27, 2.

— Cornutorum 16, 11.

— Fabricarum 14, 7. *it.* 15, 5. *Intelligendae ſunt fabricae ſcutorum et armorum.*

— militaris 25, 8. *i. e. militum. Opponuntur* Tribunis et Notariis. *vid.* 27, 5. *ibique Valeſ.*

— inſignium numerorum 25, 7.

— ſcutariorum 22, 11, 26, 1.

— ſtabuli 14, 10. *cf.* 20, 4. 28, 2.

— et Protectores 15, 5.

— equitum turmae 21, 11.

— ex Campiductore vacans 15, 3. *i. e. qui honorem quidem tribuni et annonas ac ſalaria accipit, ſed nullum habet certum numerum, quem regat.*

TRICESIMANI Decimanique Fortenſes 18, 10. *i. e. milites legionis XXX.*

TRICLINIVM 15, 3. ex *miniſtro triclinii* Rationalis. *Al.* miniſterianus *it.* miniſterialis dominicus.

V.

VACANS *vid.* Tribunus.

VICARIVS 28, 1. *vid. Valeſ. ad* 14, 5. Vicaria Praefectura *(Romae) ibid.*

Venuſto Vicariam commiſit Hiſpaniae 23, 1.

Adparitores poteſtatis Vicariae per Italiam 27, 7. *vid. Gothofredi Notit. Dignitatt. Cod. Theodoſ. p.* 25.

ex — Vicario *(Africae)* 27, 7. *cf.* 22, 11.

VRBI Praefectus 21, 10. *cf.* 14, 11,

Vrbis Praefectura 26, 3.
Curator Vrbis 14, 7.

X.

Xyſtarchae 21, 1. *i. q. Gymnaſiarchae, quos purpuratos praeſediſſe ex hoc loco intelligitur ad quem vid. Intt.*

Z.

ZABDICENI *vid.* ſagittarii.

GLOS-

GLOSSARIVM
LATINITATIS

(A)

GLOSSARIVM
LATINITATIS

A

A pueritia vſque 25, 3. *Vſitatius fuerit:* vſque a pueritia. *Sic Cicero, alii:*

caelumque reſonabat *a* vocibus magnis 16, 12.

a ſtudiis liberalibus et claritudine carminum notus 19, 12. *(propter)*

AB auſpicio diligentia fundatae (ciuitates) Graecorum 22, 8.

ABACTVS 17, 7. ad Erebi profundos hiatus abactae (*de terrae motu.*)

ABDITVS 28, 2. ex abdito collis propinqui.

ad abdita longiuſque remota diſceſſit 26, 6.

ABESSE 15, 5. tantumque *abfuit laudare* induſtrie geſta.

ABIES 17, 1. roboreque abietum magno ſemitas inuenere conſtratas. *vid.* robur.

ABIECTE ignauus 15, 3.

qui *abiecte* ſuſtinuerant impetum graſſatorum 24, 5. *paullo ante:* ſegnius egere.

ABIECTIVS 15, 2. ne ſe proiiceret abiectius cauens.

ad pauores irritos aliquoties abiectius pallens 30, 8.

vt — quae propoſui, abiectius abſoluam 21, 5. *i. e. ſimplicius. Sic enim cum Valeſio haud dubie legendum, non* abiectis.

ABIICERE ſede ſacerdotali 15, 7. (*Epiſcopum*) *conf. Cod. Theodoſ. l. 35. de Epiſc. lib. 16, tit. 2.*

quotieſcumque concepiſſet, immaturum abiiceret partum 16, 10.

abiecti ſunt ſacramento 25, 1.

abiectiſque diſputationibus irritis 15, 8.

abiecta reſiſtendi animoſitate 16, 12. cf. 17, 6.

regibus Parthicis abiectis et ignobilibus antea 23, 6.

cum abiecto conſorte poenali eſt morte mulctatus 14, 9.

ABIRE 28, 6. Romam abierat profugus.

poſtquam abierat timor 14, 2.

abeunte autumno 30, 3.

in ſomnum abiens 16, 8.

inter abeuntis anhelitus animae 26, 6.

abiit innoxius 22, 3. *Niſi legendum cum aliis* obiit, *id quod ſequentia videntur ſuadere. Sed alibi* abire *vera lectio.* vid. *innocuus.* it. *innoxius.*

ABLEGATVS 29, 2. *ablegatoſque* ab omni huiuſmodi conſcientia res ipſa viros oſtenderet claros: *i. e. dimiſſos, non adhibitos vllo pacto in conſcientiam huiuſmodi. Niſi malis ſimpliciter* alienos *interpretari. Similiter*

(A) 2

liter enim diſcretus *noſtro dicitur, quod vide.*

ABLVERE 23, 6. ſi aqua voluerit *abluere* quiſquam. *Niſi legendum cum Salmaſio* obruere.

ABNVENS et reclamans adulatorum oblatrantibus turmis 14, 9.

ABOLERE 29, 3. ignibus aboleri praeceptus eſt.

fiduciam omnem fundandae ſecuritatis in eodem poſuit abolendo 14, 11.

faſtu vitae prioris abolito 17, 13.

Conſtantii nomine per Orientis tractus omnes abolito 15, 2.

ABORIGINES 15, 9. *αὐτόχθονες, indigenae. vid. Valeſius ad h. l.*

ABORTIVVS 23, 6. vitiis diffluunt abortiuis. (*conchae*)

ABROTONVM et abſinthium et dracontium aliaque herbarum genera triſtiſſima 25, 8.

ABRVPTE 26, 6. aleam periculorum omnium iecit abrupte.

palantes abrupte flammarum ardores 17, 7.

abrupte foedera frangerentur 18, 2.

tenues damnabantur abrupte 15, 2.

quae (regina) abrupte mariti fortunas trudebat in exitium praeceps 14, 1.

ABRVPTIVS 20, 5. hoſtes abruptius inundantes.

ABRVPTVS 14, 5. exitio vrgente abrupto. *i. e. ſubito.* cf. 15, 7. 16, 2.

ad vltimum paene tractus exitium in abrupto ſtaret adhuc imperator 19, 11. *conf. Liuius 21, 44.*

in abrupto neceſſitatis 16, 8. *it.* 30, 1.

ABSCEDERE 16, 12, vt tertiis abſcederet virtute ſibi quaeſitis.

quo cognito abſceſſere latrones 14, 2.

abſceſſit innocuus 29, 1.

quorum aliquos vita didicerat abſceſſiſſe 30, 2.

ABSCIDERE 14, 11. quot capita funeſti carnifices abſciderunt.

dextram iuſſit *abſcidi* 30, 5. *Valeſius legi malebat abſcindi. Enimuero 31, 13. legitur* abſciſa ferro dextera: *quo codicum iuo in loco conſenſus firmatur. Ceterum negari nequit ſaepe confuſas eſſe has voces, id quod vel noſtri adpoſita exempla declarant. Sed vid. Gloſſar. Liuian. in v.* abſciſſus.

viſum prope fruticem iuſſit abſcidi 30, 8.

abſcidi linguas 28, 6. (*paullo ante* praeſcidi)

ceruicibus perirent abſciſis 31, 15. cf. 28, 1.

quum omnis defendendi vel fugiendi ſpes eſſet abſciſa 19, 8.

vltra Aemi montis abſciſos ſcopulos faucibus inſedere praeruptis 31, 7.

ABSCINDERE 14, 2. rupium abſciſſa voluente ſuperne.

ceruice abſciſſa 14, 11.

ABSOLVERE 29, 3. canem retinere diſpoſitus ante praedictum tempus abſoluit.

legatos muneratos abſoluit 17, 8. cf. 20, 9. 17, 20.

concione mox abſoluta 21, 13.

hi ſoli innoxii abſoluti ſunt 16, 11. *i. e. non intercepti.*

vita facilius eſt abſolutus 25, 3. cf. 27, 11.

vocabulo et viribus abſoluitur. integris (*fluuius permeans paludem pigram*) 15, 4. *paullo ante:* iamque abſolutus etc. *veram lectionem eſſe, ex hac comparatione adparet; praeſertim quum ſit ſimilis, in poſteriori loco, cauſſa poſiti huius verbi: praecedunt enim haec:* inter montium celſorum amfractus immani pulſu Rhenus exoriens per praeruptos ſcopulos extenditur etc. *His igitur velut permeatis,* nullis aquis externis adoptatis, *abſoluitur*

uitur Rhenus. Haec ſimilitudinis obſeruatio omnem Gronouio lacunae ſuſpicionem eximere poterat.

cuius vrbis ruinarum euentum vere breuiterque abſoluam 17, 7. cf. 23, 6.

abſolutus ictu volucri ſtilus 23, 4. cf. 28, 3.

veritatis — abſolutus ſermo ac ſemper eſt ſimplex 14, 10.

chriſtianam religionem abſolutam et ſimplicem anili ſuperſtitione confundens 21, 16.

reſponſum abſolutum et vniuſmodi 30, 2.

planis abſolutiſque decretis aperiri templa — ſtatuit 22, 5.

ABSOLVTE 23, 6. vtque abſolute dicatur (*breuiter*)

— — confeſſus 29, 1.

— — quaedam iubentia fieri vel arcentia (*iura*) 25, 4.

ABSPORTARE 15, 7. Liberius aegre populi metu — potuit abſportari.

ABSQVE 18, 10. opertam (coniugem Craugaſii) abſque labra ipſa atro velamine *i. e. praeter. Si quidem vera lectio eſt. Certe adridet I. Fr. Gronouii coniectura* aduſque *legentis. Nam etſi ſaepiſſime noſter vſus eſt hac praepoſitione, vt Graecorum* χωρὶς *exprimeret; nuſpiam tamen ei caſum quartum adiici memini. vid. 17, 3. 25, 1. 27, 2. et 10. 29, 5. Sic et Cicero, alii, licet rariuſcule.*

ABSTERGERE 14, 11. abſtergendae cauſſa ſuſpicionis.

ABSTRVSIVS 28, 1. ſemet abſtruſius amandarunt. *paullo ante:* in ſecreta receptacula ſe contulerunt.

ABSTRVSVS 17, 7. obſeruatur caute, ne alio Deo pro alio nominato, quum quis eorum terram concutiat, ſit in abſtruſo.

in abſtruſa quadam parte oppidi 19, 8.

ABSVMERE 22, 15. circa liniamentorum ipſas extremitates contemplabitur vmbras (*arborum*) abſumi. *i. e. finiri.*

ABSVRDE cecinit muſicus 21, 1.

ABSVRDVS 31, 8. conſilio non abſurdo: *i. e. idoneo.*

ABVNDANTIA 24, 3. vini conficitur abundantia.

ABVNDANTIOR 23, 6. fluuius ceteris abundantior.

ABVNDANTIVS 27, 3. otio copiiſque abundantius ſolito fruebatur.

ABVNDARE 14, 3. aquis abundantibus.

fluminibus — ipſa quoque abundans 23, 6.

tanta tamque multiplici fertilitate abundat rerum omnium eadem Cyprus 14, 8.

Palaeſtina — cultis abundans terris et nitidis 14, 8.

abundans numerus armatorum — deſiderati ſunt 15, 4.

motu imperatoris cum abundanti milite cognito 31, 11.

Taurum aquilis abundantem 18, 3.

crocodilus vbique per eos tractus abundat 22, 15.

ABVNDE ſiluae ſublucidae 23, 6.

quae ſe abunde iactitant poſſidere 14, 6.

quas (gentes) abunde perdomuit 23, 6.

ABVSIVE incuſſo ariete 24, 4, *i. e. vehementer.*

ABVSQVE feruenti Aethiopiae plaga 19, 4.

abuſque Diuis et Serendinis 22, 7.

ABVTI 14, 8. abuſus multitudine hominum — — ex agreſtibus habitaculis vrbes conſtruxit.

ACADEMIA 16, 1. ex Academiae quietis vmbraculis.

ACCEDERE 14, 6. eo quoque accedente, quod etc. it. 24, 2.

iiſque legationes acceſſere 26, 5.

accedebat eius aſperitati 14, 5. *i. e. angebatur.*

ACCELERARE 26, 7. Mygdum accelerauit. *i. e. celeriter eo ſe contulit.*

ACCENDERE 16, 4. ſpe in maius accenſa (*multitudo*)
in laudes eius ſtudiis miris accendebantur 22, 9.
hocque viſo accenſum, properantem congredi militem — prohibuit 25, 1.
exitiale hoc vitium, quod in aliis nonnumquam *intepeſcit*, in illo, aetatis progreſſu, *efferueſcebat*, obſtinatum eius propoſitum *accendente* adulatorum cohorte 14, 5. *cf. cap.* 7.

ACCENTVS 16, 12. dato ahenatorum accentu ſollemniter ſigno. cf. 24, 4.

ACCESSVS vndique rupibus amfractu celſiore diſciſſis flexuoſiſque *exceſſibus*, ob periculum anceps, *adeundi* copiam denegabat 24, 4.

ACCIDENTIA — futura — euentus 22, 1.
accidentium vices alternans (*Nemeſis*) 14, 11.
extis pecudum attenti fatidicis — accidentia ſciunt 21, 1.
contra accidentia vir magnanimus ſtabat immobilis 15, 2. cf. 19, 9.
accidentia conſiderare ſueto prudenter obiecit paruulos filios 19, 10. *vid.* incidentia.
mutationes varias accidentium ipſe quoque vt homo formidans 26, 2.

ACCIDERE 21, 1. vnde ſapienti viro hoc quoque accidere poterit doctrinae genus haud leue (*praenoſcendi futura*)
alia quoque ſigna, quid accideret, oſtendebant 23, 1. *i. e. futurum eſſet.*
pertinaci ignauia *accidiſſe* quae *contigerunt* 20, 2.
vbi felicius *acciderit* fatum 26, 6. *Si modo vera lectio. Nam quod in MSS. eſt* adſiderit, *ex eo legendum equidem putem* adfuerit. *Sic noſter* 16, 12. vid. *adeſſe*,
eiſque (virtutibus) *accidentes* extrinſecus aliae 25, 4. *Hae virtutes illis quatuor praecipuis virtutibus opponuntur.*

ACCINGERE 27, 2. Iouinus equitum magiſter accingitur: et inſtructus paratuſque etc.
viribus totis accinctus 17, 5.
ad eadem obſidenda (*caſtra*) viribus magnis accingerentur 20, 7.
ad expeditionem accingi rectorem 30, 2.
ferarum gentium adiumentis accinctus 18, 4.

ACCIPERE 22, 7. per quas (*regiones*) in mare accipitur Phaſis.

ACCIRI mollioribus ſcriptis 14, 11. cf. 14, 7. 27, 3.

ACCLAMATIO 18, 6. decretis et acclamationibus denſis.
acclamatione concordi 16, 12.

ACCLINIS Libano monti Phoenice 14, 8.
municipium monti accline 29, 5. *Niſi cum aliis legas* accliue.
Alani ſunt Orienti acclines 31, 2.

ACCLIVITAS 14, 2. neque accliuitas ipſa adiri poſſet.

ACCOLA 14, 10. per plagarum quoque accolas extimarum.

ACCORPORARE 16, 8. vt damnatorum petita bona ſuis accorporarent.

ACCRESCERE 27, 6. vt accreſcentem imperatorem fidei veſtrae commiſſum ſeruetis adfectione fundata.
fama excellenter accreſcens 14, 10.

ACCVRSVS 14, 2. inopino accurſu adpoſita quaeque vaſtare.

ACCVSARE *vid.* nominare *it.* deferre *it.* poſtulare. *it.* arceſſere.

ACCVSATOR 14, 1. nec vox accuſatoris vlla, licet ſubdititii, quaerebatur. *vid. Caſaubon. ad Scrr. Hiſt. Aug. T. I. p.* 444.

ACER 14, 11. ad inſidiandum acer et flagrans.
eosque — acri raptauere diſcurſu 14, 7.
cum ſpecioſa fiducia contuebatur acribus oculis tumultuantium vndique cuneorum velut ſerpentium vultus 15, 7.

ACERBITAS 14, 6. morborum acerbitates celſius dominantur.
quae lues — terras circumſitas inhabitabiles acerbitate feciſſet 23, 6. *i. e. graui odore.*
acerbitates (*rerum*) iam conclamatas et perditas 20, 8.
qui *minis* potius quam *acerbitate* pleraque correxit 19, 13. *i. e. poenis, omnique ſeueritate.*

ACERBIVS 27, 7. ira acerbius efferueſcens.

ACERBVS 28, 1. acerba meditabatur in multos.

ACERVVS 19, 11. aceruі conſtipati ſunt mortuorum.
aceruis ſuperruentium obruti 16, 12.
in his malorum aceruis 14, 1.
curarum aceruos formidans 26, 2.
ne aceruі creſcerent aerumnarum 28, 1. *vid.* pondus.

ACIDVS 18, 5. coetu ſpadonum, qui feri et *acidi* ſemper — diuitias ſolas ampleċtuntur. *i. e. immites, parum indulgentes.*

ACIES 14, 7. diſtriċta dentium acie ſtridens.
reċtam aciem luminum tendens 16, 10.
vitae poteſtatem et necis in acie linguae portantem 18, 3.
hominis mortem in acie linguae portantis 29, 1.
aciem dirigens laeuam 16, 12. *paullo ante:* cornu *it.* latus *quod vide.*
alternans regibiles acies 19, 7.
acies Marte acerrimo conflixerunt 19, 1.
aciem in rotundo habitu figuratam 29, 5.
lunari acie ſinuatiſque lateribus occurſuros hoſti manipulos inſtruebat 25, 1.
acies aduſque lapidem quartum porrigebatur 25, 5.
vitimaſque ſubſidiales acies 14, 6.

ACRITER inflammauit 15, 3.
ſiniſtro cornu inclinato acriter ſuperfuſus (*globus*) 25, 3.

ACRIVS efferatus 14, 1.
ſaeuitum eſt in multos acrius 26, 10.
in quaeſtiones *acrius* exſurgens quam *ciuiliter* 21, 16.

ACTA ſuper eo *geſta* non ſine magno legebantur horrore, quum id *voluminis publici* contineret etc. 22, 3.

ACTITARE 28, 1. Hymettii — negotium eſt aċtitatum.

ACTVS eius exaggerando 14, 1.
licet in aċtibus Principis Marci — meminerim retuliſſe 14, 4.
Gallum aċtus oppreſſere crudeles 14, 11.
iuuenem ad ſuperbos aċtus elatum 30, 1.
ad aulae varios aċtus et adminiſtrandas prouincias ſunt admiſſi 26, 7.
per integritatis multiplices aċtus et probitatis 27, 9.
multiplices aċtus permutando conuoluit (*Nemeſis*) 14, 11.

ACVERE 14, 10. ne eum acueret in fiduciam.

ACVLEVS 29, 2. funebres aculeos exſertabat. (*tartareus malorum omnium fabricator*) *Similiter in Cod. Theodoſ.* aculei legis *dicuntur*, *et apud ipſum Ciceronem* aculeus ſeueritatis.

ACVMEN arietis 20, 6.
vaſtoque acumine coagmenta lapidum fodiens (*aries*) 20, 7. (*frons ferrea* 20, 11.)
quum ad extremitatem neruorum acumen venerit ſummum 23, 4.
ne contra acumina calcitraret 18, 5.

acumina denſis ictibus hebeſcebant 16, 12.

acumina crudelium pruinarum *(tolerantes)* 17, 9.

lignorum exſtantium acuminibus fixi pendebant 17, 7.

ACVTIVS 22, 15. in terra acutius cernit.

ACVTVS 21, 16. luce oculorum edita *(fuit)* cernenſque acutum. *i. e. acute.*

hirſuta barba in acutum deſinente veſtitus 25, 4.

AD *quae* cum illi deſtinatione natiua *retinerentur* vt clare nati 20, 11. *Niſi legas cum Valeſio:* Atque — reniterentur.

ad quae imperator voluit promptior 14, 10. *(ad ea, quae etc.)*

vt fidenter impetus ſuos aliorſus tendentes, ad quae decebat monitu opportuno frenarent 22, 10.

ad palatium intromiſſa 14, 7.

— Meſopotamiam miſſus 14, 11.

— Aſiam demigravit 15, 2.

— Graeciam ire *(litterarum cauſſa)* 15, 2.

— praeſens 14, 8. *i. q. in praeſenti. Sic* ad diem *pro* in die.

— diſcrimen vltimum 14, 2.

— arbitrium 14, 8.

— Rufini gratiam 21. 12.

— pallores irritos aliquoties abiectius pallens 30, 8.

— damna rerum communium 27, 4.

timidus ad audaces 27, 11.

Caeſaream, quam ad honorem Octauii aedificauit etc. 14, 8.

inter has exiguas ad tantam rem moras 25, 5. *(in comparatione c. t. r.)*

quod *ad* legatorum preces negotiorum quoque militarium cura Praeſidi delata Ruricio etc. 28, 6. *(i. q. praeter)*

ADAEQVE 17, 13. Taifalorum auxilium, et Liberorum adaeque Sarmatarum adſumtum eſt. cf. 16, 12.

ADAERARE 31, 14. in *adaerandis* reliquorum debitis non moleſtus. *Aeſtimandis, i. e. in conſtituenda et exigenda pecunia, quae pro equis, veſtibus, aliiſque imperatis pendenda eſſet.* vid. *debitum.* (ἐξαργυρίζεσθαι.)

ADDERE 25, 8. additiſque feſtinando itineri noctibus.

ADDICERE 22, 3. addixere poenae letali. cf. 14, 5. 29, 2.

capitalibus addixere ſuppliciis 15, 3. cf. cap. 7.

reliqui apud Vticam — addicti 28, 6.

odiis inimicorum addiceretur 15, 5.

rectoremque, vt ſibi iudicio imperiali addictum, calcibus inceſſens etc. 14, 7.

querentes conſortiis ſe curiarum addictos iniuſte 22, 9.

addicta perenni ſeruitio 23, 6. *(turba)*

ADDVCERE 14, 5. reuerſuſque ad principis caſtra multos copertos paene catenis adduxit in ſqualorem deiectos atque maeſtitiam. *alibi* perducere *quod vide, it.* exhibere.

ADESSE 22, 9. adorare adeſſeque officio inter honoratos prohibito. *Verbum proprium in eo genere.*

neceſſitatum articulis adfuturi 23, 3. *i. e. adiumento futuri.*

ſi arbitrium adfuerit veſtrum 16, 12.

ſi veſtra voluntas adeſt 14, 10.

aderatque propitiati numinis arbitrium clemens 16, 12.

aderat — latine diſſerenti ſufficiens ſermo 16, 5.

ADFABILITATE natiua prohibendo vel minis 24, 1. *i. q. facundia.* cf. 14, 6.

ADFATIM 14, 6. feminas adfatim multas. *i. q. ſatis, valde. Nec vera abhorret ab hoc loco ſignificatio τῦ* ſtatim, *quae huius aetatis ſcriptoribus ſollemnis eſt.*

ali-

alimenta adfatim opulentis ſuggerentibus locis 24, 7.

ADFECTARE 14, 11. principem locum adfectabat.
altius adfecto maiora 21, 5.
per ſimulationem matrimonium alterius ſplendidae virginis adfectauit 19, 9.
adfectatam recens dioeceſin curans 17, 7. *Effectiue, quo ſenſu haec vox etiam Liuio dicitur 1, 46.*
eas *(ſtatuas)* ardenter adfectant 14, 6.
adfectans ad vini ſimilitudinem multiplices potus 15, 12.
popularitatis cupiditate cum indignis loqui ſaepe adfectans 25, 4.
auguriorum et ominum fides, ſi reperiri vſquam poſſet, adfectata varietate quaerebatur 22, 12.
vt adfectatum et vile carpebant 22, 7.

ADFECTATOR 21, 16. doctrinarum diligens adfectator.
inuadendaeque ſummae rei adfectator 15, 5.

ADFECTIO 16, 10. Iuliani coniugi Caeſaris Romam adfectionis ſpecie ductae.
adfectione fundata 27, 6.
quod tangitur *(Deus)* eorum *(hominum)* adfectione 21, 1.

ADFECTVS 16, 12. quodam furoris adfectu. *vid.* adflatus.

ADFIGERE 14, 1. adfectati regni vel artium nefandarum calumnias inſontibus adfigebant. *Alii:* adfingebant. *Sed rectius illud praelatum ab editoribus. Friget enim* adfingere *poſt* inſontes *et* calumnias.
genuinam ferociam pectori crudo adfixam 28, 1.

ADFIRMARE 23, 5. etiam id vetare procinctum fidentius adfirmabant.

ADFLAGRANS 21, 12. in tempore adflagranti *i. e. turbulento per imminens bellum.*

ADFLATVS 24, 4. ignium adflatus immiſſus. *(de foueis, vnde latentes proliciendi erant.) cf. Liu. 30, 6. 39, 22.*
adflatu quodam furoris 27, 6. *vid.* adſpirare.

ADFLICTARE 14, 2. inedia graui adflictabantur.
per furta et latrocinia finitimos adflictabant 19, 3.

ADFLIGERE 14, 5. vinculis membra ingenuorum *adfligens.* cf. 16, 1. *Eleganter; nam 14, 5. eſt:* iniecto *onere* catenarum etc. *Alias pronum fuerit legere* adfigens: *quae verba ſaepius ſunt confuſa. vid. Drakenborch. ad Liuii 41, 18.*
aliquos vinculorum adflixerant nexus 19, 12.

ADFLVERE 23, 6. frumentariis agris adfluunt et vinariis.
bellicoſos et pubis immenſae viribus adfluentes 28, 5. *cf. quae notauimus ad v.* abundare.

ADFVLGERE 15, 8. ſalutarem quemdam genium adfulſiſſe conclamatis negotiis.

ADFVNDERE 16, 4. adfuſa lactiore ſpe profperorum.
adfuſi ſunt veſtigiis Auguſti clementis 17, 13. *(ſc. orantes veniam)*

ADGERERE 19, 5. aqua vnius hominis manu adgeſta. cf. 31, 15.
terrae ſaepe vaſtitatae exigua quaedam victui congrua *adgerebant* 16, 4.
collectam ſtipulam et ſarmenta ſpecuum faucibus adgeſſerunt 24, 4.
limum globoſque adgerente multitudine circumuenientium fluentorum 22, 8.

ADGRAVARE 19, 11. quae ſpes rem Rom. aliquoties adgrauauit.

ADGESTVM 20, 11. prunas vnius *adgeſti. cf. 19, 8.*

ADGESTVS 20, 11. per ſublimes *adgeſtus,* qui iam conſummati muris altius imminebant,

paullo poſt: ſummitates aggerum. *vid.* ſuggeſtus.

ADHAERERE 18, 2. eius enim pagi Rheni ripis vlterioribus adhaerebant.

laceſſitionibus crebris occuparent obſidioni fortiter adhaerentes 19, 3.

ADHAVRIRE 25, 8. imperitia nandi gurgite fluminis adhauriebantur.

ADHIBERE 15, 8. in Caeſaris adhibere poteſtatem exopto.

ADIGERE 29, 1. ferrumque ad iugulum eius prope adactum a militaribus.

adigendos prodere quae ſcirent. *ibid.*

pauore adigente mentiri 19, 11. cf. 15, 5. 17, 13. 23, 6.

facta vel dubia adigebat videri certiſſima vi tormentorum 21, 16.

adigente neceſſitatum articulo 18, 2.

ſi fors adegerit 14, 6.

ADIMERE 29, 5. quibus manus ademtae ſunt. *vid.* incidere.

ADIPISCI 16, 12. id ſe nec ſperare *(cognomentum Auguſti)* nec adipiſci velle.

adepta repentina poteſtate 18, 6.

obliti pacis et foederum, quae adepti ſunt obſecrando 17, 6.

ADIRE 15, 5. ſolium principis aditurum iurarent.

nec accliuitas ipſa adiri poſſet 14, 2.

ad intima Galliarum — adire Germanos 16, 11.

ADITIO 22, 16. ſi intelligendi diuini *aditionem* multiplicem et praeſenſionum originem mente vegeta quiſquam voluerit replicare. *Niſi praetuleris lectionem MSS.* editionem.

ADITVS 14, 2. obſeratis vndique portarum aditibus.

portarum aditibus centum celebrem 17, 4.

peruadere foraminum aditus 24, 4. *(de foueis fallacibus) paullo poſtea:* ſpecuum faucibus adgeſſerunt.

ADIVMENTVM 27, 3. aduſque mortis vulnerumque diſcrimina adiumentis vtriuſque progreſſis. cf. 14, 7.

nequaquam decere aduenticiis adiumentis rem vindicari Rom. 23, 2.

luxuque adiumento militari marcente 27, 9.

adiumenta caeleſtia coërcebunt 21, 13.

quibus nihil praeter moenium ſupererat adiumentum 21, 12.

neceſſitatis adiumento poſtremo 27, 10.

ADIVNGERE 26, 5. alter honore ſpecie tenus adiunctus.

adiunctus conſortio comitum 26, 6.

ADIVVARE 16, 12. nox feneſcente luna nullis ſideribus adiuuanda.

ADLABI 18, 5. adlapſuro iam praeſtituto die ſoluendae pecuniae.

adlapſo Kal. Ianuariarum die 22, 7.

ante adlapſum rumorem 15, 5. cf. 16, 7.

adlapſa felicitate 14, 10.

ADLEGARE 18, 2. ſcriptiſque Conſtantii principis, quibus commendatus eſt arctius, adlegatis. *Hae ſunt litterae priuatae, quae dicuntur* adlegari; *nam* homines *quidem priuato conſilio* adlegantur, *publico* legantur, *vnde* legati *dicti ſunt. cf. Liu. 36, 11.*

ADLEGATIO 30, 4. quum ad inopiam muniendarum venerint adlegationum, ad effrenatam deflectunt conuiciandi licentiam. *i. e. eorum quae in iudiciis adlegata ſ. prolata fuerant.*

ADLENIMENTVM 27, 3. adlenimenta — tumultus opperiens.

ADLOQVI 14, 7. adloquutus eſt mollius.

ADLVE-

ADLVERE 14, 2. cuius vndarum magnitudo murorum adluit turres.

ne — orae maritimae ſpatia adluentia Perſidis extremitates — aberremus 23, 6.

ADLVVIO 15, 9. adluuione feruidi maris.

ADMINICVLVM ſoſpitale 14, 6.

vt nullo conſcio adminiculis iuuaretur internis 26, 3.

nullius externi indigens adminiculi 24, 8. *(de vbertate)* cf. 21, 12.

quorum *(familiarium geniorum) adminiculis* freti praecipuis Pythagoras *enituiſſe* dicitur 21, 14. *Eadem forma eſt in Cod. Theodoſ. l. 25. de Decurion. lib. 12. t. 1.*

adminicula auſis tumultuariis maxima compararunt 26, 7.

nullis auctorum adminiculis fulta *(ciuitas)* 28, 1.

ADMINISTRATIO 14, 11. adminiſtrationum ſpecie diuerſarum, *i. e. negotiorum.*

adminiſtratio ſeditiones perpeſſa eſt turbulentas 17, 11.

— — — quieta fuit et placida, copia rerum omnium fluens 27, 3.

nihil circa adminiſtrationum augmenta nouari perpeſſus 21, 16.

ADMISSIO 22, 7. admiſſionum proximus.

ADMITTERE 17, 12. in preces admiſſus eſt.

ſi famae ſolius admittenda eſt fides 21, 3.

pro tribunali palam admiſſis volentibus 18, 1. *i. e. quo tempore omnes ad audiendum admittebantur: cuius rei ſignum erat velum lenatum ſiue reductum; contra, adducto velo, admittebatur nemo. vid. Valeſ. ad h. l.*

ADMODVM — pauciſſimis viſa 21, 14.

admodum paruulo filio 25, 10.

ADMONERE 26, 1. qui eum venire ocius admonerent.

ADNECTERE 28, 1. quibus in ſui ſocietatem adnexis. *(de reis)*

quod municipalium ordinum coetibus patiebatur iniuſte quoſdam adnecti 25, 4. *i. e. ſociari.* cf. 21, 12.

huic adnexa ſecunda eſt Belgica 15, 11. cf. 14, 2.

Scythis adnexos *(Seras)* 23, 6. cf. 22, 8.

ADOPTARE 15, 4. nullis aquis externis adoptatis *(de Rheno)* vid. *aduena.* it. *conuena.* it. *adſciſcere.*

ADORARE 15, 5. extero ritu et regio more inſtituit adorari. *Opp.* ſalutare.

adorare ſollemniter anhelantem celſius purpuratum *ibid.*

adorandae purpurae datam ſibi copiam 21, 9.

a Caeſare trementibus oculis adorato 17, 10.

adorare adeſſeque officio inter honoratos 22, 9.

ADOREA 20, 4. magnorum eius laborum factorumque vehens adoreas celſas.

claras gloriarum adoreas ſempiternis maculis obumbrauit 25, 3.

ADORIRI 26, 6. praeeunte perdita ratione facinus adoritur audaciſſimum.

ADPETERE 21, 5. eum adpeterent trucidandum.

ſalus eorum adpetebatur 15, 5.

vt ſerpens adpetitus telo vel ſaxo 14, 7.

adpetitum ſe nefariis artibus 28, 1. *vid.* veneficium.

contumelioſis calumniis adpetitus eſt 17, 9.

quum adpeterent noctes 14, 2.

ADPETITOR 25, 4. laudum intemperans adpetitor.

— magnarum opum 31, 14.

alios vt adpetitoribus imminuendae conſcios maieſtatis 29, 2.

ADPETITVS 26, 5. ſuper adpetitu — Procopii, antequam aduleſceret, reprimendo.
rerum adpetitu nouarum 20, 4.
adpetitu regni occupandi illicito 29, 1.
vt erat neceſſarius adpetitus (*oppidum expugnandi*) 24, 4.
e ſtatione proxima reprimebat barbaricos adpetitus 30, 5.
vt adpetitus opportunitati obtemperarent, nec praecurrentes eam nec deferentes 15, 5.

ADPARARE 14, 6. quum — conuiuia larga et noxia coeperint adparari.

ADPARATVS omnes apud hoſtes feruere 18, 6.
ambitioſo editos adparatu (*ludos*) 14, 5.

ADPARERE 18, 1. mittor ad praecelſas rupes, vnde — quoduis — adparebat.
vt aequiparare Romani hoſtium multitudinem adparerent 27, 2.
qui intra regiam adparebant, aut parere deſierant 26, 7.

ADPARITIO 24, 1. ſarcinas et calones et adparitionem imbellem impedimentorumque genus omne! cf. 18, 6.
ab omni toga adparitioneque rogabatur enixius 15, 7.

ADPARITOR 26, 4. in modum adparitoris morigerum. *cf. 14, 11. ad quem locum vid. Lindenbrogius.* it. infra *imperatus.*

ADPELLARE 14, 11. nec adpellato eo nec viſo.
fauſtis vocibus adpellatus (*Auguſtus*) 16, 10.
adpellaret nomina principum 28, 1.
rectius imperatoris praeſidium adpellauit. *ibid.*

ADPLICARE 28, 5. per adplicatos homines ad loquendum, *i. e. conſtitutos, mercede conductos ad laudandum.*

ADPONERE 16, 5. parcam menſam virtus adponit.
nec contigua nec adpoſita cernebantur 17, 7. cf. 14, 12. 25, 4.
adpoſita quaeque vaſtare 14, 2.
huic malo vltra adpoſita iam proſerpenti 15, 8.
adpoſitum eſt tempus — monſtrare 22, 8.
hoc obſeruare principis iuſſu adpoſiti, vt etc. 29, 1.
ad furta bellorum adpoſiti 23, 3.
genius quidam tutelae ſalutis adpoſitus 21, 14.
Comes regionibus iiſdem adpoſitus 28, 5.
aliosque militibus regendis adpoſuit 21, 8. cf. 21, 16. 22, 7. 25. 1. it. 9.

ADPRIME 28, 1. quid augurales alites — monerent — adprime callentis.

ADQVIESCERE *vid.* acquiescere.

ADQVIRERE *vid.* acquirere.

ADRADERE 15. 4. altaque diuortia riparum adradens (*Rhenus*)

ADRIDENS ſubamarum 27, 11. *vid.* amarus.

ADRIPERE 17, 13. adripuimus negotiorum maximas moles: *In Codice Theodoſiano ſaepiuſcule eadem vox ſimiliter vſurpata legitur.*
res adhuc trepidas adreptum 26, 7.
res nouae petulanter adreptae *ibid.*
opus adreptum eſt memorabile 17, 1.
ad adripienda, quae vrgebant, acri animo adſurgens 29, 6.
mandaſſeque adripere fidentius principatum 23, 3. cf. 28, 2.
mediterraneas vias adripere citato propoſuit gradu 24, 7.
quintoque ſigno adrepto 20, 3. *i. e. poſtquam luna quintum ſignum ingreſſa erat.*

ADSCEN-

ADSCENDERE 30, 3. adſcenſis amnicis lembis.
tribunali adſcenſo 27, 3. *Niſi cum Gronouio malis* eſcenſo: *de qua voce vide infra.*
ADSCENSVS 14, 6. ad adſcenſus verae gloriae tendere longos et arduos.
ADSCISCERE 15, 11. Ararim in ſuum nomen adſciſcit.
vt auxiliatores pro aduerſariis adſciſcamus 14, 10.
in inſoliti caſus ambigua adſciſcebantur 26, 7.
ADSCRIBERE 29, 1. vitae terminis a primogenio ortu *adſcriptis* auſa immania frenantibus euadebat. *i. e. deſcriptis, accurate conſtitutis.*
ADSECARE 31, 8. ore adſecto. *i. e. vnguibus ſecto et foedato prae luctu.*
ADSECLA 14, 6. mimarum adſeclae veri.
ADSENSIO 22, 8. in ſpeciem Scythici arcus neruo coagmentati geographiae totius adſenſione formatur.
ADSENTIRE 20, 4. Caeſar adſentire coactus eſt.
ADSENTIRI 17, 13. ſedes alias ſuſcipere ſunt adſenſi.
ADSERERE 15, 5. vt argumento validiore impie ſtructorum adſereret fidem.
ADSIDERE 22, 9. mandauitque *(imperator)* adſidenti Praefecto. *Nempe praefecti adſeſſores iudicantium erant imperatorum.*
ADSIDVITAS 25, 7. hac *pernicioſa* verborum ille *adſiduitate nimia* ſuccenſus. *(de adulatoribus) Forte legendum* nimiaque; *certe ſic dici debuerat.*
ſi te ſalutandi adſiduitati dederis triennio indiſcretus 14, 6.
quorum adſiduitate per procliue labentium machinae haerebant 20, 7.
ADSIDVVS 16, 2. inter rumores qui volitabant adſidui.
caſtra extollens altius et caſtella turreſque adſiduas per habiles locos et opportunos 28, 3.
ADSIGNARE 14, 10. modeſtiae humanitatique adſignabitur.
nihil vſquam periculis meis adſignans 20, 8.
velut adſignatam tibi ab ipſa republica ſtationem 15, 8.
qui munimenta praeſidiaria cum regionibus Perſicis optimatibus adſignaret 25, 9.
ADSIMVLARE 14, 6. vultus ſeueritate adſimulata.
vultu adſimulato ſaepe replicando 14, 11.
ADSISTERE 23, 5. aggere glebali adſiſtens.
tribunali adſiſtens 14. 10.
eiſdem nihil opinantibus adſiſtebant 14, 2. *(latrones)*
adſiſtentibus locorum peritis 16, 2. *i. e. iuuantibus.*
adſiſtimus apud vos cauſſae communi, vno paene omnium ſpiritu, vindicandae 15, 8.
ADSPECTVS 21, 6. adſpectu vilis et lingua.
ceruice tumida gradiens notos antea obliquato contuetur adſpectu 28, 4.
dies humectus ac decolor vel contiguum eripiebat adſpectum 16, 2.
ADSPERGO 20, 11. intermicante adſperginum denſitate *(de Iride)*
humores ex lunari adſpergine capiunt denſius oſcitando 23, 6.
ADSPERNANTER 31, 4. quae res adſpernanter a noſtris inter initia ipſa accepta eſt.
ADSPERNARI 28, 1. cuius ex teſtamento legata ipſe ſumſerat non adſpernanda. cf. c. 2.
ADSPIRARE 19, 6. adſpirauit auram quamdam ſalutis fortuna.
ADSPIRATIO 15, 2. adſpiratione ſuperni numinis. cf. 26, 1.
ADSTARE 23, 1. quod *(quam rem)* adſtantes etc.

ADSTRINGERE 15, 9. ſodaliciis adſtricti conſortiis.

magnitudine curarum adſtricti communium 26, 1.

nos per disiunctiſſimas terras arduae neceſſitates adſtringunt 15, 8.

innocentibus exitiales cauſſas adſtringens 19, 12.

ADSVEFACERE 23, 6. adſuefactaque *(Perſide)* timori eſſe accolis omnibus, quos antea formidabat.

ADSVETVDO 22, 8. populi nulla nobis adſuetudine cogniti.

ADSVETVS 14, 2. commeatus diſtribui militibus omne latus Iſauriae defendentibus adſueti.

ADSVLTVS 20, 8. mortem contiguis adſultibus intentarent.

repentinis eorum adſultibus qui erumpebant 21, 12. *(de obſeſſis)*

metuendi globi flammarum prope fundamenta crebris adſultibus erumpentes 23, 1.

ferire muros adſultibus denſis 20, 11. *(de ariete)*

ADSVMERE 15, 8. ad imperium placuit Iulianum adſumere. cf. 14, 11.

inter exordia principatus adſumti 21, 1.

cultiore victu ſomnoque parumper adſumto 31, 9.

ADSVRGERE 17, 13. vocibus feſtis in laudes imperatoris adſurgens.

haſtis feriendo clypeos ſonitu adſurgens ingenti 20, 5.

ad adripienda quae vrgebant, acri animo adſurgens 29, 6.

ADTENTARE, adtentus etc. *vid.* attentare, attentus.

ADVECTICIVS 14, 8. cui non certauerit alia aducticiis ita adfluere copiis et internis. *vid.* aduenticius. *cf. 15, 11. it. 14, 2.*

ADVENA 31, 2. Hiſter aduenarum auctus multitudine fluentorum. *Sic enim ex emendatione Valeſii legendum eſt.* vid. *conuena.*

ADVENIRE 15, 5. Mediolanum aduenit.

ADVENTARE 19, 10. difficultas aduentantis inopiae.

procinctus aduentans 18, 6.

quum noſtri locum aduentarent prouiſum 18, 2. cf. 14, 10. 21, 12. 29, 5.

ADVENTICIVS 24, 7. nec occurri poterat hoſtis aduenticii motibus, quem adeſſe etc.

nequaquam deeſſe aduenticiis adiumentis rem vindicari Romanam 23, 2.

vt nihil ipſi compararent aduenticium 23, 6. *(merces peregrinas)*

quum aduenticium nihil inueniretur 14, 2. cf. 15, 2.

ADVERBIA *plura et particulae iunctim poſitae* 14, 7. haud longe poſtea ideo etc. *de more quidem Graecorum: cuius rei exemplum vix locupletius fuerit Xenophonteo Mem. Socr. 4, 8, 1. ἐννοησάτω πρῶτον μὲν, ὅτι οὕτως ἤδη τότε πόῤῥω τῆς ἡλικίας ἦν, ὥςτ' εἰ καὶ μὴ τότε, οὐκ ἂν πολλῷ ὕστερον τελευτῆσαι τὸν βίον. Similia Ammiani multa ſunt. Conferantur, quae ex Liuio notauimus in Gloſſario.*

ADVERSVM *(Aduerb.)* 31, 10. horrifico aduerſum fragore terrente.

ADVERSVS 21, 6. ex aduerſo imperatoris ſpectans ludos.

aduerſos *(exercitum hoſtilem)* fortius oppreſſerunt 26, 9.

aduerſorum feriens ſuras et terga 24, 6. *vbi potius cum aliis legendum* auerſorum. *Sic, ne quid de re dicam aut contextu* 25, 3.

ADVERTERE 16, 12. nullus mutatam rationem temporis aduertebat. cf. 21, 9.

excellentiſſimam virtutum omnium aduerte iuſtitiam 20, 8.

quae *(beſtiae)* quum aduertant, cur maximopere capiantur 17, 5.

ADVLABILIS quorumdam ſententia 31, 12.
adulabili ſermone ſeriis admiſto 14, 11.
ADVLARI 22, 14. adulando deformiter.
ADVLATIO 20, 8. adulatione vitiorum altrice depulſa.
ancillari adulatione — poſthabita 16, 2. cf. 26, 6. *vid.* ancillaris.
ciuilitatis particulae vmbram, vel adulationis partem quartam 30, 4. *vid.* ciuilitas.
ADVLATOR 17, 4. ſufflantes adulatores.
verſabilium adulatorum refragantibus globis 14, 11. cf. 25, 7.
abnuens et reclamans adulatorum oblatrantibus turmis 14, 9.
ADVLESCENS primaeuus 16, 1.
— — — primae lanuginis 28, 1.
— — — primae pubis 19, 1.
ADVLESCERE 16, 12. qui clamor *(barritus)* ipſo feruore certaminum a tenui ſuſurro exoriens, paullatimque adulefcens, ritu extollitur fluctuum cautibus illiſorum.
aquis adulefcentibus vndique conuenis 23, 3.
motus adulefcentis et feneſcentis oceani 27, 8.
mare paullatim fuſius adulefcens 22, 8.
concurſuque multorum amnium adulefcens *(fluuius)* 22, 8. cf. 18, 7.
antequam adulefceret *(adpetitus)* 26, 5.
adulefcebat obſtinatum eius propoſitum 14, 1 cf. 29, 1.
adulefcebat gloria rectoris 27, 9.
plus habendi cupiditas vltra mortalem modum adulefcebat 14, 11.
auiditas plus habendi — exundauit in hoc principe flagrantius adulefcens 30, 8.
adulefcente magis magiſque contra eius ſalutem liuore 15, 2.
alente impunitate adulefcentem in peius audaciam 14, 2.
ni vigilanter haec quoque *(auſa)* antequam adulefcerent, hebetaſſet 21, 11.
acriorque in dies adulefcebat obſidio 20, 11. *vid.* pubefcere, *it.* ſuccreſcere.
ADVLTVS 22, 2. adultum adhuc iuuenem.
in aetatis adultae primiriis 14, 1. *Sic* aetas adolenit *Liuio dicitur 1, 4. cf. Sueton. Octau.* 69.
in adulto robore iuuentutis 25, 4.
filium ſuum adulto iam proximum 27, 6.
adultae lanuginis iuuenis 16, 12.
adulta robuſtaque virtute confiſi *ibid.*
adultis viribus certabatur *ib.* cf. 31, 10.
herbas cum adultis ſegetibus incenderunt 24, 7.
adultae in paſtum herbae 30, 3.
adulta nocte 14, 2. 25, 2.
adulta hieme 20, 1. 26, 9.
vere adulto 17, 13. 19, 11.
ADVMBRARE 14, 11. adumbratis fallaciis res agebatur.
ADVOLARE 15, 3. quaſi pinnis elatus ad comitatum principis aduolabat.
perduelles aduolaret adſiduos 16, 9. *i. e. adgrederetur.*
ADYTVM 23, 6. inuenere foramen anguſtum — quo referato — ex adyto quodam concluſo a Chaldaeorum arcanis labes primordialis exſiluit.
AEDES publicae (pro *templis Deorum)* 22, 12.
aedes breuiſſimae 15, 8.
AEDIFICARE 14, 8. Caeſaream, quam ad honorem Octauii — aedificauit Herodes.
AEDIFICIVM 24, 2. minae murorum — fabricatae, quo aedi-

aedificii genere nihil eſſe tutius conſtat.

munimenta aedificiis cautis exſtructa 24, 4.

aedificiis habilia 18, 2. *i. e. materia.*

aedificia ſolo cohaerentia 22, 11.

AEGRE 21, 6. rege ob difficultatem hiberni temporis aegre contruſo.

ſitum Perſidis deſcriptoribus gentium curioſe digeſtum, e quibus aegre vera dixere pauciſſimi 23, 6.

AEGRITVDO 19, 4. aëris permutationem ſubitam aegritudines parere leuiores.

quemadmodum valeant noti hac aegritudine colligati 14, 6.

AEMVLA 14, 8. ciuitates — nullam nulli cedentem, ſed ſibi viciſſim velut ad perpendiculum aemulas.

ambo aemulae temeritatis 31, 4.

AENEATOR 24, 4. aeneatorum accentu ſigno dato.

aeneatorum clangore ductante 19, 2. *vid.* ahenator.

AEQVALIS nobis memoria plene teſtatur 31, 14.

AEQVANIMITER venturam opperiens ſortem 19, 10.

AEQVARE 25, 4. aequata fiſci iurgia cum priuatis. *Nempe vt in litibus ex eo genere aequo iure vtrique agerent.*

AEQVATIO 26, 10. inter arma et lituos conditionis aequatio leuiora facit pericula.

AEQVE *omiſſum* 22, 5. nullas *(aeque) infeſtas* hominibus beſtias, *vt* ſunt ſibi ferales plerique Chriſtianorum.

abundat *aeque* ciuitatibus *quibus* Media 23, 6.

AEQVINOCTIO temporis verni confecto 17, 12.

AEQVIPARARE 28, 4. Alexandri M. itinera ſe putanr aequiparaſſe.

vt aequiparare Romani hoſtium multitudinem adparerent 27, 2.

AEQVIPERARE, vt aequiperare videretur in hac parte Hadrianum 25, 4.

ſequuti caeteri prae ſe ferebant aequiperaſſe diſcrimina potiorum 31, 15.

AEQVITATE — parente nutriceque orbis Romani 21, 13.

— — calcata *ibid.*

— — penſata ſtatuerat placabilis imperator et clemens 21, 12.

AEQVOR 22, 8. dulcior aequorum caeteris *(Pontus)*

AEQVOREVS 22, 8. hoc modo fractum et participatione maris vtriuſque finitum iamque miteſcens in aequoream panditur faciem.

fluuii — per arenoſas anguſtias, quae a rubro prohibent Caſpium mare, aequoream multitudinem inundantes 23, 6.

AER 17, 1. aëris vrente ſaeuitia.

aëris facies munda 23, 6. *vid.* caelum.

aër iam ſudus et liquidus latentes retexit funereas ſtrages 17, 7.

ſupernus aër *ibid. Opponitur ſubterraneo, qui antea non diſerte dictus, ſed ſignificatus fuerat.*

AERARIVM 20, 11. Vrſulum — qui aerarium tuebatur. *i. e. publicum, quae ſacrae largitiones dicebantur. Illi opponitur priuatum ſ. res priuata. Neque tamen* aerarium Principis 28, 1. *pro aerario priuato accipi debet; ſermo enim eſt de annona, cuius mentio arcam Praefecturae innuit, vnde ſtipendia militibus erogabantur.*

AERIVS 15, 5. aëria quaedam anteuolans prodiderat fama.

per aërios tramites famam praepetem volitare 18, 16.

AERVMNA 14, 2. inediae propinquantis aerumnas exitiales horrebant.

loca-

localibus ſubinde medetur aerumnis 14, 7.
aerumnis diuturnis attritus 26, 6.
— — vexauere continuis 26, 4.
Romani exercitus aerumnis inſigne *(oppidum)* 23, 3.
poſt multiplices bellorum aerumnas 1 , 6.
feſſus aerumnis gemini proelii 29, 5.
recentis aerumnae *(cladis bellicae)* documenta 15, 4. cf. cap. 8.
in aerumuis ciuilibus ſaepe victorem 21, 1
vtque congeminata poteſtas erectaque ſublatius altiores conſarcinaret aerumnas, 28, 1.
Palladius ille, coagulum omnium aerumnarum 29, 2.
AERVMNOSVS 20, 11. in Syriam aerumnoſam.
AES 28, 4. ſi quis ſibi aere humiliorem non conciliauerit plebem.
ad largiendum pellicibus merebat aes collaticium graue 15, 4.
AESTAS 17, 8. aeſtatis remiſſione ſolutis frigoribus et pruinis.
AESTIMARE 14, 6. inanes flatus quorumdam, vile eſſe quidquid extra vrbis pomoerium naſcitur, aeſtimanr.
per ſuſpicionum nebulas aeſtimati quidam noxii damnabantur 14, 1.
vt prudentia — Titus alter aeſtimaretur 16, 1.
telis Apollinis, qui Sol aeſtimatur 19, 4.
aeſtimari poterat — Iuſtitia — rediſſe 25, 4.
vt aeſtimaretur — boues iam defuturos *ibid.*
AESTIMATIO 17, 1. emenſaque aeſtimatione decimi lapidis.
AESTIMATOR 27, 10. vt erat ſui arrogans aeſtimator.
AESTVARE 15, 8. aeſtuansque diu qua vi propulſaret aerumnas.
quum aeſtuant hominum corda 21, 1 *(de enthuſiaſmo.)*
inter quas *(opiniones)* Ariſtoteles aeſtuat 17, 7.
AESTVS in meridiem creſcens efferueſcente vaporatius ſole. 24, 4.
quamuis aeſtus caleſcens officeret alacritati membrorum 25, 3. *(de pugna.)*
vaporatis aeſtibus faetens *(fons)* 18, 9.
vaporatis aeſtibus Ciliciae 26, 7.
terrae protinus aeſtu flagrantes 16, 12.
in regionibus aeſtu ambuſtis 18, 7.
areſcentem terram nimia aeſtuum ſiccitate 17, 7.
acriores excitat aeſtus incendiorum 23, 4.
aeſtu Martii pulueris induratus 30, 9.
poſt exeuntos periculorum aeſtus 22, 2.
in hoc aeſtu mentis ancipiti 15, 5.
AETAS nouella 23, 4.
aetate grandaeuus 25, 4.
per varias aeui ſequentis aetates 30, 4. cf. 17, 4.
in aetatis flore primaeuo 22, 12.
in aetatis adultae primitiis 14, 1.
longae loquantur aetates Sophanem 24, 6.
haec poſteritati per aetatum examina commendabunt 21, 5.
iugularaque aetate promiſcua 30, 5. cf. Liuius 27, 51.
AETERNITAS 14, 11. Iuſtitiae filiam ex abdita quadam aeternitate tradunt omnia deſpectare terrena.
aeternitati ſe commendari poſſe 14, 6.
AETERNVS 15, 7. potiores *aeternae vrbis* Epiſcopi. *Sic*

 ſaepiſ-

ſaepiſſime Roma dicitur, victura, dum erunt homines, quae eſt ipſius Ammiani explicatio 14, 6. *Sic* aeterna lex, *aeterni* item *principes in Cod. Theodoſ. dicuntur; vbi et* aeternabilis *reperitur.*

quo *(Capitolio)* ſe venerabilis Roma in aeternum attollit 22, 16.

foedere pacis aeternae Virtus conuenit et Fortuna 14, 6.

quum erecta ſolio celſius nubes aeternorum ignium vicinitate colluceat 25, 10. cf. 20, 3. *(de ſole.)*

aeternis tenebris occultantur *(vrbes — ad Erebi profundos hiatus abactae)* 17, 7.

AETHER 20, 3. nunc in aethere nunc in mundo inferiore.

AETHEREVS 23, 6. aetherea potius deriuatione quam faginis pelagi hos oriri fetus et veſci. *vid.* deriuatio.

AEVVM 30, 4. per varias aeui ſequentis aetates.

AFFATIM, Affectus, *vid.* Adfatim etc.

AGER 17, 10. vrebat agros, *i. e. ſegetes.*

frumentariis agris adfluunt et vinariis 23, 6.

agri — conſiti vineis varioque pomorum genere 24, 3.

AGERE iter 25, 1.

propere fuſis, qui vinctos homines agebant et pecora, praedam excuſſit 27, 8.

actique laribus ſuis extorres 14, 1.

actus patrimonio praeceps 26, 10.

actique in exſilium 14, 5.

acturus hiemem reuertit Pariſios 15, 3.

medium agens curſum aetatis 23, 6.

Aureliano imperium agente 22, 16.

ſtationesque nocturnas agerent et vigilias 21, 8.

agens apud Nicaeam praeſidium 26, 10.

latus dextrum Serapio agebat 16, 12.

quum ſcutarios ageret 21, 8.

agens ſcholam ſcutariorum ſecundam 26, 1.

agentis in Dacia militem 26, 5.

agens illas prouincias pro praefectis 14, 5. *vbi male* regens *vulgo legitur.*

actis proeliatoribus vniuerſis ſtrictoque comminus ferro 19, 8.

aguntur nulla ſeueritate regali 31, 2.

agitur autem quod agitur ad voluntatem 26, 10.

longius agentes Greuthungos 27, 5. *i. q. longum tractum incolentes.*

agunt ipſi quietius Seres 23, 6. *i. e. pacis ſunt ſtudioſiſſimi.*

dum ageret cum exercitu procul 20, 6.

ſub pellibus agens exercitus *ibid.*

more vitae remiſſioris fluxius agens 18, 7.

agens in rebus 14, 11. *vid. Indic. Dignitatum.*

milites agentes in ciuitatibus peruiis 14, 11.

in eodem *(domicilio ſigni caeleſtis)* tum etiam agens luna 20, 3.

manumittendis ex more inductis per admiſſionum Proximum, ipſe *lege agi* dixerat, vt ſolebat 22, 7. *Nempe haec erat formula ſollemnis in hoc etiam actu legitimo, vſurpata illi penes quem erat iurisdictio. vid. Valeſ. ad h. l.*

AGGER 16, 12. elati cadauerum aggeres.

caeſorum aggeres et captiuorum agmina cernebantur 17, 13.

armis circumdatum aggerem nemoroſum cautius obſidebat 16, 12. *paullo ante* collis *dicitur. Sunt autem hiſtorici eiusmodi variationum ſtudioſiſſimi; quod e loco Caeſaris B. G.* 7, 24. *maxime intelligitur, vbi tribus verſiculis*

tulis eumdem locum montem *adpellauit et* ingum *et* collem.

in orbis ſpeciem conſertae celſorum aggerum ſummitates 23, 6.

aggerumque altitudine fuiſſe porrectas terras 27, 4.

ſpeculatum radices aggerum auolauit 27, 10.

riparum aggeribus humana manu deſtructis 25, 6.

aggeribus cumulatius excitatis 20, 11.

aggere glebali adſiſtens (*imperator*) 23, 5. *i. e. in ſuggeſtu, ſiue tribunali ceſpitio.*

vallo — locato, celſoque aggere in ſpeciem tribunalis erecto 19, 11.

quidam collo tenus aggeribus obruti 17, 7. *i. e. ruderibus. Similiter Virgilius Aen. IX, 567.* et foſſas *aggere* complent.

percurſis aggeribus publicis 21, 10. *i. e. viis.*

ab aggeribus publicis veſperi, quando cuſtodire magis omnes tramites conueniret, longius diſcedebant 18, 8.

tamquam itinerario aggere vel ſuperpoſito ponte complanatum ſpatium, quod inter murum congeſtamque forinſecus ſtruem hiabat 19, 8. cf. 15, 10.

AGILI gradu 23, 5.

— — ſtudio 16, 11.

AGILITAS, 18, 6. noſtrorum agmen agilitate volucri repetebam exanimis.

mentis agilitate et corporum 18, 2.

AGILITER 28, 2. expeditis agiliter gladiis.

verſant agiliter rotabilem flexum 23, 4.

agiliter praeterito ponte 14, 2.

ni agiliter ſubueniſſet 28, 5.

agiliter deferi oppidum 18, 7.

AGITARE 25, 4. nihil vmquam venerium agitaret.

Valentiniano magnitudine quaſſato morborum *agitanteque extrema* 27, 6. *i. e. animam agente.*

hominum praedas agitabant et pecorum 16, 9.

regesque pro mancipiis *agitans* ignobilibus 25, 4. *i. e. exagitans, vexans.*

ad agitanda praeſidia, ne prouincia peruaderetur 29, 5.

agitaris ſub onere armorum vigiliis 19, 2.

quae per prouincias agitauere multiplices caſus 28, 4.

haec dum primi impetus turbo conatibus agitat inſperatis 18, 10.

agitare quaedam per itinera conaretur 14, 11. *i. e. res nouas moliri. Per* εὐφημίαν *dictum.*

agitata ſumma conſiliorum 19, 2.

ex fide fortium, quas agitabant 29, 1.

quorum poſt terga Cimmerii agitant 22, 8. *i. e. habitant. cf.* 17, 12. *vid.* agere.

AGITATIO 14, 6. exſpectantes crebris agitationibus, maximeque ſiniſtra, vt longiores fimbriae perſpicue luceant.

AGMEN 17, 13. in agmina plurima clam diſtributo exercitu.

agmina proficiſci parantia 25, 5.

extremos, qui eo die forte cogendorum agminum officia ſuſtinebant 25, 1. *vid.* arma *it.* cogere.

quiſque agmini cohaerens incedat — ſigna propria ſequuturus 23, 5. *Dictio militaris, eorum praecipue, qui coactores agminis adpellabantur.*

captiuorum agmina 17, 13.

agmine multiplicium poteſtatum *ibid.*

hinc pars fluminis ſcinditur largis aquarum agminibus 24, 2.

nec aucto nec imminuto agmine quod intulit 15, 4. *(de fluuio lacum permeante)*

proprio agmine ripas occultat 15, 11. *(Rhodanus)*

AGMINATIM ad hunc receſ-

ſum pariendi gratia petere piſces 22. 8.

nauibus — agminatim impoſiti 31, 4. cf. 18, 6.

AGNOSCERE 17, 5. incorruptum aequitatis ſuffragium agnouiſſe.

vt, antequam telum cernatur, dolor letale vulnus agnoſcat 23, 4.

AGRARIVS 14, 3. ſtationibus ſeruabantur agrariis. *vid.* ſtatio *it.* praetentura.

AGRESTIS caſa 31, 13.

AGRIMENSOR 19, 11.

AHENATOR 16, 12. dato ahenatorum accentu ſollemniter ſigno. *vid.* aeneator.

AIO 21, 16. quid ille aiat vel neget.

ALA hoſtilis 18, 6.

alae ſubſidiariae 25, 1.

ALACRITAS 19, 2. exſurgebant ruentium ferientiumque clamores, vt prae alacritate conſiſtere ſine vulnere quiſquam vix poſſet.

alacritate militum vehementer erecta 17, 6.

ne alacritas intepeſceret pugnatorum 17, 13.

quamuis aeſtus caleſcens officeret alacritati membrorum 25, 3.

qua ſucceſſus alacritate 26, 9.

ALBENTES oſſibus campi 31, 7. *(de loco vbi olim praelium commiſſum fuerat.)*

ALEA 14, 6. pugnaciter aleis certant.

aleam periculorum, omnium iecit abrupte 26, 6.

omnes aleae caſus inter mutuas clades experiri feſtinans. 24, 2. *Notum eſt illud Caeſaris bellum ciuile adgreſſuri:* iacta alea eſto. *Sueton. Iul. 32. Sed et in Cod. Theodoſ. reperitur* alea belli. *cf. Gloſſar. Liuian.*

ALEARIVS 28, 4. quum omnes amicitiae Romae tepeſcant, aleariae ſolae — ſociales ſunt.

ALEATORES — teſſerarii — inter quos tantum differt, quantum inter fures et latrones 28, 4.

ALERE 14, 2. alente impunitate adoleſcentem in peius audaciam.

eos — vitiorum omnium ſeminarium effuſius aluiſſe 22, 4.

ALES 14, 4. ſi quae *alites capi* per *aucupium* poſſint.

alites augurales 15, 7. 28, 1.

vt caeſorum plurium *alites* iuſte ſanguine ſatiaret *et feras* 29, 6. *Solent autem haec iungi a ſcriptoribus, quum inſepulta cadauera volunt dicere. vid. Valeſ. ad h. l.*

inaeſtimabiles copiae in modum *alituum* ferebantur 19, 2. *Forma poëtis potiſſimum vſurpata.*

aliti velocitate regreſſae 31, 7. *ſcil.* vaſtatoriae manus. *Caeterum adiectiue* aliti *poſitum eſt. Similiter* volucri velocitate *reperitur 19, 4. cf. 18, 6. vid. quae notauimus infra ad v.* amentum.

ALIENARE 25, 7. vt — a munimentis — *alienandis* reuerti ad noſtra praeſidia Romani permitterentur. *i. e. deſerendis.*

ALIENVS 23, 1. aliena perſuadere molienti *(regnum Parthicum.)*

ALIMENTARIVS 20, 8. alimentariae rei gratia. cf. 21, 12.

ALIORSVM 21, 12. ſumma coepti prudentis aliorſum euaſit. cf. 14, 10. 25, 10.

ALIORSVS 22, 10. impetus ſuos aliorſus tendentes.

ALIQVANDO 14, 6. quum eſſet aliquando virtutum omnium domicilium Roma.

ALIQVANTORSVM 22, 8. perlati aliquantorſum longius, quam ſperabamus, pergamus ad reliqua.

ALIQVIS 24, 4. reſiſtentes *aliquos* trucidabant — captiuos *alios* ſubinde perducebant. *i. e. reliquos, reſiduos, quam vocem*

poſte

poſteriorem Ammianus in primis amat. cf. 19, 2. it. 12. 23, 5.

nec metu mortis quiſquam ex aliqua parte — remouebatur 19, 8. *i. e. alterutra.*

dediſſet aliquid vile 17, 9. *i. e. parum.*

ALIQVOTIES 23, 6. dimicarunt, paribuſque momentis *interdum*, *aliquoties* ſuperatae, *nonnumquam* abiere victrices.

nunc de induſtria — *aliquoties* confertius reſiſtentes 24, 7. cf. 14, 2. 27, 7.

ALIVS 25, 1. ductore — *aliae* turmae adpoſito. ἀρχαϊκῶς *dictum. Sic Liuius 2, 40.* aliae gloriae *dixit*, *it.* aliae partis 24, 27.

prudens *alia* 15, 13.

lectus *alia* 28, 4.

primi — *alii* — tertii 26, 8.

vid. alter *it.* aliquis *it.* pars.

ALTE 20, 5. dum *alte* contemplatur praeſentium vultus. *i. e. e tribunali.*

Plotinus auſus quaedam ſuper hac re differere myſtica *alteque* monſtrare, quibus primordiis hi genii etc.

hocque alte conſiderato 26, 1.

alte ſpirantium ducum ſuperbia 23, 6.

alte ſpirantem et dirum 22, 3.

ALTER in vincula ducitur, *alter* inſperatae praeficitur poteſtati, *alius* a ſummo culmine etc. 14, 11.

anno aetatis *altero* et triceſimo 25, 3. *i. e. ſecundo. Nam interdum et pro* primo *accipi debet.*

ALTERNARE 14, 11, accidentium vices alternans (Nemeſis) alternans regibiles acies 19, 7.

ALTERNVS 16, 10. lux quaedam miſceri videbatur *alterna.* vid. *ambiguus.*

ALTIOR 14, 11. quique altiorem Conſtantii fortunam formidabant.

altiore faſtigio maieſtatis 20, 5. *i. e. Auguſti titulo.*

altiore faſtu quidam principes agunt 27, 7.

vtque congeminata poteſtas erectaque ſublatius altiores conſarcinaret aerumnas 28, 1.

curis altioribus ſtringebatur, multa vtrimque pertimeſcens 21, 12.

cogitationibus anxiis altioreque proſpiciens cura 29, 5.

altiora meditantis — ſecreta ſcripta 14, 7. *cf. cap. 11.*

— — coeptantem 15, 5.

— — ſpirabant 22, 8.

cuncta noſtris conatibus altiora 15, 5.

agitaſſe conuicti quaedam ſuis viribus altiora 22, 11

vt audiens altius aliquid agendum agnoſcat 29, 2.

ALTISSIMVS 22, 16. magnificentia conditoris altiſſimi. *(Alexandri)*

clam vero corde altiſſimo retinens 19, 3. *cf. Liu. 9, 7.*

ALTITVDO pulueris 25, 3.

oceano et altitudine Pyrenaei cingitur 15, 10.

aggerum altitudine iam in ſublime porrecta 20, 11.

quum — *altitudine* ſenſus cuiusdam philoſophi teneretur 25, 2. *In laude ponitur; ex more Graecorum. Sic et apud Longinum* τὸ ὕψος καὶ τὸ κάλλος *iunctim poſita reperiuntur.*

ALTIVS 28, 2. caſtra extollens altius et caſtella.

qui *(adgeſtus)* muris altius imminebat 20, 11.

cornu ſiniſtrum altius gradiens 16, 12.

altius iam contra difficultates omnes incedens 24, 6.

— anhelabant 16, 12. 26, 6. *(de faſtu.)*

— adfecto maiora 21, 5.

— niti — incuſaretur 14, 11. cf. 15, 5.

ingraueſcente altius cura 30, 2.

vt altius videantur iura callere 30, 4. *vid. in voc. ſequ.*

ALTRINSECVS 30, 4. conſiſtitur altrinſecus diu.
altrinſecus praeeuntibus ſignis 16, 10.
— — viantes cateruas a celſis collibus explorando 25, 3.
magiſtris rei caſtrenſis altrinſecus ordinum latera ſeruantibus 27, 10.
ſemiorbe curueſcens altrinſecus 22, 8.
quae *(catena)* erat altrinſecus colligata 26, 8.
altrinſecus ſummitates vndae praeterlabens ſegnioris 15, 11.
periti iuris altrinſecus adſciſcuntur 28, 4.
obſidatus ſpecie viri celebres altrinſecus dantur 25, 7.

ALTRIX 20, 8. adulatione vitiorum altrice depulſa.
Chaldaeorum regio altrix philoſophiae 23, 6.

ALTVS 28, 4. vitium in alto iudice maculoſum.
altis humilibuſque iuxta acceptus 29, 1.
alta pugnandi cupiditate ratatus 31, 10.
quaeſtionibus occultarum rerum altarumque erecti ſunt 15, 9. *vid.* ſublimis *it.* excelſus *it.* celſus.

ALVEVS 31, 4. nauibus ratibuſque et cauatis arborum alueis.
alueis arborum cauatarum inuecti 24, 4.
in alueo ipſo ignem cum aliquo ſuſcipit alimento 23, 4. *(de malleolo.)*
alueum fluminis proximum obſeruare ſunt iuſſae *(naues)* 19, 11.
ſpumans cruore barbarico decolor alueus inſueta ſtupebat augmenta 16, 12.
praeter amnes plurimos ex alueo deriuatos auctore 22, 15. cf. 19, 5.
cuius alueo Tigris voratus 23, 6. *(de lacu.)*

ALVMNVS reipublicae frugi 25, 3.
moenibus alumnis inferret. *i. e. Romae* 17, 4. *(de obeliſco)*

ALVVS 22, 15. alii dirumpuntur ſuffoſſis aluis mollibus etc. *Niſi legendum videatur ex emendatione Lindenbrogii* alui mollibus: *quae ratio ſane ex Ammiani conſuetudine petita eſt.*

AMANDARE 20, 8. amandatuſque dum potui *i. e. abſens.*
longius amandati venum dandi 25, 8. cf. 30, 10.
amandatos intus *(in foueas)* prolicere 24, 4.
ſemet abſtruſius amandarunt 28, 1.
ſiluarum ſe latebris amandarunt 27, 10.
in ſecretis ſe receſſibus amandaret 16, 12.
ni paucos velox effugium tenebris amandaſſet 30, 7.
intra ſortem humilem amandandos *(timidos)* 30, 8.
amandato ſolis ſplendore 17, 7. *i. e. nubibus obtecto.*
ne amandatis quae praetendebat, vt perniciofus — occideretur 29, 5. *i. e. reiectis, neglectis.*

AMARE 17, 1. vt — rebus amat fieri dubiis et turbatis. cf. 16, 12.
amatus Veneris 22, 9.

AMARITVDO 21, 16. augebat amaritudinem temporum flagitatorum rapacitas inexpleta.
flagitantium miniſtrorum amaritudine quidam expreſſi, quum non ſuppeteret quod daretur, erant perpetui carcerum inquilini 30, 5.

AMARVS 21, 9. cui amarum Iulianus ſubridens. *vid.* adridere.

AMBAGES 16, 2. aditus vrbis non ſine anxia panderetur ambage.

dilatio-

dilationum ambage multiplici tractum *(gaudium diu ſperatum)* 22, 8.
ambage nulla praegreſſa *(verborum)* 14, 7.
litterae per ambages obliquas ſcriptae 29, 1.
flexiloquis ambagibus et obſcuris 18, 5.
negari per ambages ſentiret et moras 28, 5.

AMBESTRIX 29, 3. vrſas ſaeuas hominum ambeſtrices.

AMBIGERE 14, 9. quum ambigerentur quaedam.
malo ambigere bonos quamobrem id non meruerim 14, 6. *i. e. quaerere.*
qui ſis vel vnde venias, diutius ambigente *ibid.*
prodire in proelium cum ſociis ambigebant 15, 4.

AMBIGVVS 16, 5. ambiguo fulgore nitentibus *(ſtragulis ſericis.)*
curis diducebatur ambiguis 26, 5.
inter haec ita ambigua 24, 8.
vt Martis ambigua declinentur 14, 10.
in inſoliti caſus ambigua adſciſcebantur 26, 7.
ambiguus futuri 27, 8.
ambiguum conſiliorum retinebant multiplices morae 21, 13.

AMBIRE 17, 13. ſignisque ambitus et aquilis. *vid.* ambitioſius.
ex omni plaga, quam orbis ambit immenſus 14, 6.
in orbis ſpeciem confertae celſorum aggerum ſummitates ambiunt Seras 23, 6.
qui illecebroſis regem inſidiis ambiens 30, 1.

AMBITIO 31, 14. vltor acer ambitionum.
per *ambitiones* otiumque opibus partis 22, 4. *Sic enim cum Valeſio legendum, non* ambitionem. *Significatur autem vtroque in loco, illo notante, gratia et ſuffragium virorum potentium, qui honores clientibus aut amicis impetrabant.*

AMBITIOSE veſtitus 22, 4.
— — — praegrediens agmina 18, 8.
agminibus diuerſorum ordinum ambitioſe ſtipatum 26, 2.
quos *(lares)* ambitioſe, luctuoſis aliorum diſpendiis, conſtruxerunt 28, 2.

AMBITIOSIVS ſolito tribunal adſcendit ſignis aquilisque circumdatus et vexillis 20, 5. *vid.* ambire.

AMBITIOSVS veſtium cultus 14, 6. cf. 21, 6.
— — diademate 21, 1.
— — menſam fortuna adponit 16, 5.
— — editos adparatu *(ludos)* 14, 5.
rex cum ambitioſis copiis paſſibus citis incedens 24, 5.
adparatum ambitioſi procinctus 18, 2.
ambitioſo neceſſitudinum ſtudio, quibus tegebatur 29, 2.
metu ambitioſi nominis Germanis incuſſo 26, 5. *i. e. imperatorii.*
ambitioſa moenium ſtrue 17, 4.
— domus 14, 7. 28, 2.
— ornatarum domorum exquiſita ſunt ſpatia 22, 4.
ambitioſus pons 27, 3.
operis ambitioſi Nymphaeum 15, 7.
ambitioſo periſtylio 22, 13.
ambitioſum quondam apud Hieroſolymam templum 23, 1.
vt poſt Capitolium — nihil orbis terrarum ambitioſius cernat 22, 16.
amoenum illud et ambitioſum ſuburbium 19, 12. *(Daphne)*
ambitioſum opus Nicatoris 23, 6. *(Seleucia)*
profectus cum ambitioſis inſtrumentis imperator *(bellicis)* 19, 11. *vid.* inſtrumentum.

AMBITVS 22, 16. omnes ambitus lineales farina reſperſit.

tereti ambitu in ſublime porrectum *(montem)* 22, 14.
inter editos recuruoſque ambitus montium 14, 2.
loricae ambitu circumclauſum *(ſpatium extentum et rotundum)* 24, 5.
vrbem inexſuperabili moenium ambitu cognitam 26, 8.
caſtra ponuntur velut *murali ambitu* circumclauſa 25, 3. *Dicitur et* ſepes muralis. *vid. Spartian. in Adriano cap. 12.*
poſt circumclauſum ambitu inſulari Pariſiorum caſtellum 15, 11. cf. 24, 2.
omnis circumfluo ambitu pontus 22, 8.
quum ad alium portuoſum ambitum fuerit ventum, qui arcus figuram determinat vltimam. *ibid.*
ambitum oppleuerat mundi *ſcil. fama, laudibus* 22, 7.

AMBVRERE 30, 6. internis nimietate caloris ambuſtis.
in regionibus aeſtu ambuſtis 18, 7.

AMENTIA 17, 13. cuius furoris amentiam exercitus ira ferre non potuit.
dum licentem amentiam libertatem exiſtimarent *ibid.*

AMENTVM 31, 15. nullo ferme alio telo vel *funditoris amento* incaſſum excuſſo. *Niſi malis cum Gronouio, cui haec inexplicabilia videntur,* nullo ferme alite telo *vel funda ſeu amento* incaſſum excuſſo.

AMFRACTVS 29, 5. tumulos per amfracta vndique ſpatia in ſublime porrectos.

AMFRACTVS 15, 4. inter montium celſorum amfractus.
rupibus amfractu celſiore diſciſſis 24, 4.
per — fluminis — ſinuoſos amfractus 26, 8.
per anguſtum quemdam tranſiens deuexitatis amfractum 27, 9.

Gothi intra vehiculorum amfractus ſponte ſua contruſi. 31, 8.

AMICITIA media ſacramenti fide firmatur 30, 3.
amicitiae foedus 17, 14.
velut obſeratis amicitiae foribus 27, 12.
quum omnes amicitiae Romae tepeſcant, aleariae ſolae — ſociales ſunt 28, 4.

AMICTVS 26, 7. vt auguſtos amictus tamquam grauem ſarcinam cogitaret.
indignum imperio facinus *amictu* periurii fugiendi commiſit 25, 9. *Similiter* velamentum *dicitur noſtro 19, 11. vid. infra in hac voce. Sic et Linio dicitur* obtentus 1, 56.

AMISSIO 23, 5. caſtrorum amiſſiones.

AMITTERE 20, 11. animam prius poſſe amittere, quam ſententiam. cf. 7, 13. 25, 3.
quae *(beſtiae)* quum aduertant cur maximopere capiantur, illud propria ſponte amittunt, vt viuere deinde poſſint impauidae 17, 5.
amittentes nomina *(fluuii)* magnitudine potioris 23, 6.

AMNICVS 22, 8. mare permiſtum aquis amnicis.
adſcenſis amnicis lembis 30, 3.

AMNIS 31, 4. amnem longe omnium difficillimum.
gelu vinctum amnem peruaderent 17, 2.
necdum ſolutae niues amnem perniuum faciunt 19, 11.
voraginoſus amnis 30, 1.
paludem ſpumoſis ſtrependo verticibus amnis irrumpens 15, 4.
amnis Danubius recipiens 60. nauigabiles fluuios 22, 8.
amnes plurimos ex alueo deriuatos auctore 22, 15. cf. Cic. de Legg. 2, 2.

AMOENITAS 16, 2. qua *(adulatione)* eum proximi ad amoenitatem flectebant et luxum. *i. e.*

ad

ad cultum amoeniorem vitamque luxurioſam.

AMOENVM illud et ambitioſum Antiochiae ſuburbium 19,2.

AMORIS robuſta conſtantia 15, 8.

AMPHITHEATRALIS 26, 3. in *amphitheatrali curriculo*, vndatim coëunte aliquoties plebe, cauſas diſpiciens eruminum maximorum. *Ergo hic etiam locus inſeruiit iudiciis capitalibus exercendis. vid. Valeſ. ad h. l.*

AMPLECTI 24, 4. quas *(ciuitates)* amnes amplexi faciunt inſulas.

AMPLIFICATIS viribus 4, 2.

incolarum viribus amplificatam et moenibus *(vrbem)* 23, 6.

AMPLITVDO 25, 2, amplitudine ſpatiorum exinanitum cf. 31, 8.

regiones in amplitudines diffuſae longas et latas 23, 6.

cum impenſarum amplitudine antehac inuſitata et graui 22, 12.

amplitudines pretiorum 23, 6. *paullo poſt:* dignitate diſpari.

geſtorum amplitudine excitos *(vos)* 21, 5. *(de commilitonibus.)*

ſermonumque amplitudine Iouis aemulus Platon 22, 16.

adulationis partem quartam eſſe definit amplitudo Platonis 30, 4.

in amplitudinis ſuae ſocietatem adſumſit 30, 9. *(de imperatore.)*

in amplitudinem gentis ſolidae conceſſerunt et nomen 23, 6.

AMPLIVS menſibus decem 26, 9.

vt aliquid ſciens amplius e vita diſcedam 28, 4.

AMPLVS 15, 8. ampli nominis vrbem.

quum timeret vt ampliores *(hoſtes)* 16, 2. *i. e. numeroſiores.*

inter armatos — amplioribus ordinatis 20, 11.

ampliſſimus ductor 29, 5.

Thucydides auctor eſt ampliſſimus 23, 6.

opinionum inſignium auctor ampliſſimus Platon. *ibid.*

AMPVTARE 30, 2. ſemina radicitus amputari diſcordiarum.

AN — conueniet 14, 6.

ANAPAESTVS 24, 6. vibranteſque clypeos, velut pedis anapaeſti praecinentibus modulis, lenius procedebant.

ANCEPS 15, 5. in hoc aeſtu mentis ancipiti.

ANCILLARI adulatione poſthabita 16, 2. *i. e. foeda, ſordida. cf. 26, 6. Nam* ancilla *et* ancillulae *Latinis dicebatur is, qui adulatores ſordidum ageret, aut omnino ſordidum ſeſe gereret. v. c. in honoribus ambiendis. vid. Salmoſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 360.*

ANGI 31, 10. ire in hoſtem differendi impatiens angebatur.

ANGVSTIIS formidandae paupertatis attriti 29, 1.

hiſque ſepultis, vt rerum anguſtiae permiſerunt 25, 6.

venuſtate oculorum micantium flagrans, qui mentis eius *anguſtias* indicabant 25, 4. *Niſi malis ex emendatione Lindenbrogii* argutias: *cui fauet quodammodo noſtri locus 26, 9. vid.* argutia. *Sed et dicuntur 15, 8.* oculi cum venuſtate terribiles.

ANGVSTIVS 24, 4. fumus anguſtius penetrans ideoque ſpiſſior.

ANGVSTVS 25, 1. qua per ſupremitates narium anguſti ſpiritus emittuntur.

animus anguſtus et tener 14, 5.

parui anguſtique animi *(hominem)* 18, 6.

vt erat anguſti pectoris 19, 12. *paullo poſt:* minutus.

ANHELARE 16, 5. anhelantibus extrema penuria Gallis.

anhelante rabido flatu vento-
rum 16, 10.
anhelans flatu ſuperbo Maxi-
minus 28, 1.
adorare ſollemniter anhelan-
tem celſius purpuratum 15, 5.
velut imperatoris cognatus,
altius anhelabat 26, 6.
anhelantes quidem altius, ſed
imbelles 31, 7. cf. 16, 12.
qui *(milites)* ex eo *(ex licen-
tia indulta peccatis)* anhelantes
ex nutu ſuo indiſtanter putant
omnium pendere fortunas 27, 9.
ANHELITVS 26, 6. inter ab-
euntis anhelitus animae.
anhelitu pulſatus letali con-
ticuit 21, 5. *(de moribundo)*
inter diſcurſus et repugnan-
di minaces anhelitus 17, 13.
ANHELO curſu cohors — ſe-
quuta 16, 12.
ANILIS 21, 16. chriſtianam re-
ligionem abſolutam et ſimpli-
cem anili ſuperſtitione confun-
dens.
ANIMAS amittere potius,
quam cogi ſolum vertere puta-
bantur 17, 13. cf. 20, 11. 25, 3.
ne offenſionibus caſſis *(cura-
tionum)* animae vexarentur ad-
flictae 19, 2.
contemturus animam, quam
mihi febricula eripiet vna 24, 3.
ANIMADVERSIO 26, 3. ca-
pitali animaduerſione damna-
uit.
ANIMALIA publica monſtra-
bantur 21, 16. *i. e. curſus pu-
blici.*
ex eo cibo, quem animalia
tribunorum vehebant et comi-
tum 25, 2. *Non tam equos, quam
mulos potius intellexerim. His aliis-
que ſignificatibus* animalia *di-
cuntur etiam in Cod. Theodoſ.
vid. Gloſſar. Nom. in h. v.*
ANIMARE 20, 4. animabat *(mi-
lites)* lenibus verbis.
ſimilium ſpe fidenter in effe-
ctus animabitur proſperos 19,
11.

militibus orationibus crebris
ſtipendioque competenti ad ex-
pedienda incidentia promtius
animatis 22, 9.
ANIMOSITAS 16, 12. abiecta
reſiſtendi animoſitate. *(de ceden-
tibus in pugna)*
ANIMOSVS contra labores
maximos 16, 12
ANIMVLA 28, 1. hominem Sar-
dum — eliciendi animulas no-
xias et praeſagia ſollicitare lar-
uarum perquam gnarum.
ANIMVS colligit viſa noctur-
na 14, 11.
— — cogitationibus ſubie-
ctus et curis *ibid.*
— — ſemper vigens moti-
bus indefeſſis *ibid.*
— — ſolutus corporeis ne-
xibus *ibid.*
— — anguſtus et tener 14,
5. *vid.* anguſtus.
animo vigore collecto 28, 3.
*Niſi potius cum Lindenbrogio le-
gendum* animi v. c.
profundo tamen animi gra-
uiter aeſtuabat 19, 9.
non iacentis animi Caeſarem
16, 12.
animis in audaciam reſtitutis
24, 5.
vix indignationem capienti-
bus animis 17, 1.
animis in ventum ſolutis 19,
2.
nec fortitudinem in rebelles
nec lenitatem in ſupplices ani-
mos deeſſe 14, 10. *vid.* arx.
ANNALIS 31, 12. diei quem
iduum Auguſtarum numerus
oſtendit annalis.
quo *(die)* Romae Matri Deo-
rum pompae celebrantur anna-
les 23, 3.
ANNONA 22, 4. vicenas diur-
nas annonas. *i. e. panes: haud
dubie idem fere quod noſtri di-
cunt:* Portionen. *vid.* pabulum.
it. proba.
et tuas et palatii tui aufferri
iubebo — annonas 14, 7. *i. e. ſa-
larium frumentarium.*

ANNV-

ANNVLVS 29, 1 cortinulis penſilem annulum librans etc. *Nempe magicus is fuit, qualis Gygi attribuitur. vid. Lindenbrog. ad h. l.*

ANNVS 26, 1. anni interuallum veriſſimum.
ſemel in anno 22, 14.
quum Arbetionem conſulem *annus haberet* 15, 8. *Sic et Liuius, Tacitus, alii, annum perſonam faciunt, non poëtae tantum.*
pro anni et temporis ſtatu 28, 1.
anni verno 15, 10.
anno in autumnum vergente 31, 8.

ANNVVS 22, 7. annua complentes ſollemnia (*de tributo*)

ANSA (*ſcuti*) remanſerat ſola 21, 12. *ſcil. in manu quatientis.*
anſam omnem adipiſcendae laudis --- circumcideret etiam ex republica proceſſuram 19, 3.
ſi adfectatae dominationis anſam quamdam falſam reperiſſet aut leuem, hanc ſine fine ſcrutando etc. 21, 16. *In his locis pro* anſa *meliores codices exhibent diſerte* amplam. *Eſt autem auctore Valeſio ſcriptoribus illorum temporum* ampla *idem quod* anſa, *ſenſu quidem tum proprio, tum metaphorico:* ampla ſcuti, ampla laudis *etc.*

ANTE conſpectum omnium ſteti 20, 8.
potiores ante alios omnes 23, 6.
ante alios celſior ipſe praeibat agminibus 19, 1.
excelſiores ante alios reges 16, 12.
honore ante ſuos excellens et nomine 30, 5.
leni *ante, dein* concito gradu 24, 6. *Sic rariſſime dicitur.*
non *ante* abſoluit, *dum* omnes rediere captiui 17, 10. *Id vero adhuc rarius.*

ANTEGREDI 14, 11. Auguſti vehiculum --- pedes antegreſſus eſt Galerius purpuratus.

ANTEHAC nimium potens, *olim* ſubuerſa vt rebellatrix 14, 8. *Illud remotiora, hoc poſteriora tempora denotat. cf. 14, 1. 20, 11.*

ANTEHAEC 17, 9.

ANTEMVRANVM vallum 21, 12.

ANTEPILANVS 28, 1.

ANTESIGNANVS turmarum vmbratilis 26, 8.

ANTERIOR 22, 8. bello anteriore quodam.
ad ſpeculanda anteriora progreſſo 25, 3.

ANTESTARE 19, 1. proceritate et decore corporis aequalibus anteſtantem. *vid.* antiſtare.

ANTEVENIRE conatus 21, 7. *vid. Salmaſ. ad Scrr. H. Aug. Tom. I. p. 434.*

ANTEVERSIO 21, 5. expertus, quid in rebus tumultuoſis anteuerſio valeat et praegreſſus.

ANTEVOLARE 15, 5. aëria quaedam anteuolans prodiderat fama.

ANTIQVITAS 16, 7. ſcrupuloſus lector antiquitatum.
nec fabulae nec veridicae antiquitates 26, 10.

ANTIQVVS 30, 4. apud quos honeſtate vtilitas erat antiquior.
antiquiſſimum omnium exercitus ratus eum iuuare 19, 11. cf. 23, 5.

ANTISCIVS 22, 15, vlt.

ANTISTARE 17, 5. ſplendore --- vetuſtis regibus antiſtantem. cf. 21, 6. it. 12. 29, 1. *vid.* anteſtare.

ANTISTES 15, 7. chriſtianae legis antiſtes. *vid. Gothofredi Gloſſar. nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

ANXIETATE bifaria ſtringebatur 19, 9.

ANXIVS 16, 2. aditus vrbis non ſine anxia panderetur ambage.

APER 22, 9. amato Veneris --- apri dente ferali deleto.
armiſque hiſpidos apros 24, 5.

APER-

APERTISSIME noſcebatur 21, 16.
— — — confutatos 26, 3.

APERTIVS eſt profanata 29, 2. monens apertius et demonſtrans 20, 8. it. 31, 14.

APERTO iam vere ſuſcitatis viribus 26, 9.

APEX 26, 7. ſignorumque apicibus aquiliſque ſummiſſis.
hactenus arcus apex protendi exiſtimatur 22, 8.
Orientis apicem pulchrum 22, 9. *(Antiochiam)*
omni ex parte perfectus et velut *apicem ſenectutis* honoratae praetendens 27, 7. *cf. Cic. Cat.* 17.
ad apicem ſummae poteſtatis adſumi 26, 6.
dignitatum apices maximi 30, 8.
cunctae caſtrenſes et ordinariae poteſtates, vt honorum omnium apicem --- praefectos ſemper ſuſpexere praetorio 21, 16.
apicis nobilitatus auctoritate 18, 5. *Tiara vocatur cap. 8. Nempe hoc erat ſignum apud Perſas datae facultatis dicendi ſententias in concionibus. Sic Ammianus ipſe explicat.*
Caeterum ex comparatione horum exemplorum, praeſertim cum illis collatorum, quae ſub voce vertex *notauimus, intelligi arbitrer poſſe, per* apices *eo ſeculo non modo dignitates indicatas fuiſſe, ſed etiam perſonas ipſas: quod negabat B. Geſnerus ad Claudian. 20, 350. Nam quod Gothofredi Gloſſarium nomicum Codic. Theodoſiani nulla iſtiusmodi exempla exhibet, id apud me tantum non valet, vt in* verticibus occiſis 14, 7. *perſonas non agnoſcam.*

APIS *vid.* examen.

APOLLO *vid.* telum vlt.

APRICANTE caelo 23, 2.

APRICVS 22, 16. quum ſaepe aprico ſpiritu immurmurantes audierit ventos.

APTARE 20, 4. primis auſpiciis non congruere, aptari muliebri mundo.
quos inſignes faciunt virgae dextris aptatae 14, 6.

APVD hiberna 18, 1.
— ſigna 26, 1.
— quos non multa ſunt oppida 23, 6.
— Aſſyrios adhuc agenti 23, 3. cf. 17, 8. 26, 10. 29, 5.
natus apud Conſtantinopolim 25, 3. cf. 22, 11. 28, 6.
apud Hieroſolymae templum 23, 1. cf. 15, 7. 22, 2.

AQVIS abundantibus 14, 3.
--- --- vndabundis 17, 7.
--- --- amnicis 22, 8.
--- --- putealibus 21, 12.
--- --- aduleſcentibus vndique conuenis 23, 3.
--- --- externis adoptatis 15, 4.
ſtagnum aquarum *ibid.*
ponteque breuioris aquae firma celeritate tranſmiſſo 27, 1.
nimia aquarum caeleſtium ſuperfuſione 17, 7.
aquarum inceſſit inopia 22, 13.
fontes antehac aquarum copioſis pulſibus abundantes *ibid.*
hinc pars fluminis ſeinditur largis aquarum agminibus 24, 2.
ſoſpitalium aquarum lauacris calentibus notus (*vicus*) 18, 9. cf. 28, 4.
ad fontes ſulfureos aquarum ſuapte natura calentium 19, 8. cf. 14, 8. it. 23, 6.

AQVARIVS 28, 1. quaeſitis artificibus peritis rei aquariae.

AQVATILES pecudes 22, 15.

AQVILA 15, 8. quod aquilae circumdederunt et ſigna.
ſignorumque apicibus aquiliſque ſummiſſis 26, 7.

ARBITER 23, 6. temperator obedientium fuit et arbiter lenis. (*de rege Arſace*)

ARBITRA 28, 6. flagitiorum arbitra conſcientia.

ARBI-

ARBITRARI 14, 2. arbitrabantur --- adpoſita quaeque vaſtare *i. e. ſperabant, fore vt etc.*
diſcedere ſuis ſedibus arbitrari ſtellas 20, 3.
quod arbitratum, humanitatis ſpecie ductores ſuos occiſos, in tumultum exarſit 31, 15.

ARBITRIVM 15, 5. hunc faſcem ad arbitrium figmenti commiſit.
exaggerato negotio ad arbitrium temporum 16, 8.
arbitrio obiecti ſunt Valentiniani 26, 10.
vt arbitrio ſe monſtraret inſultare noſtrorum 27, 12.
ſupremo arbitrio 22, 16. *i. e. teſtamento.* vid. *iudicium* it. *voluntas.*
diuorum arbitria 28. 1. *vid.* diuus.

ARBOREVS 23, 6. fructuariis arboreiſque fetibus culta *(Caramania)*

ARBORVM fetus *ibid.*
arbores palmarum 24, 3. *Sic et Sueton. Octau. 94.*
olea arbor 23, 5.
verbenas felicis arboris geſtans 29, 1. *vid. Gloſſar. Liuian. in v.* arbor.
nec eorum quiſquam arborem colit 14, 4.
cauatis arborum alueis 31, 4.
alueis arborum cauatarum 24, 4.
cauatis arborum truncis 14, 2.

ARBVSTVM 18, 6. vineis arbuſtiſque pomiferis conſitum *(locum)*

ARCANVS 14, 11. per arcanos ſuſurros.

ARCANVM 19, 9. mandatis arcaniſque vitae ſecretioris maritum exorans.
ſermumque ſuum modo non per ſyngrapham arcanis piacularibus inducendum commiſiſſe doctori malarum artium confutatus 26, 3.

ARCERE 16, 11. ad intima Galliarum *adire* Germanos *arceri. Sic Tacitus A. 3, 72.*

ARCESSERE 16, 12. quod *(inſtum pugnandi tempus)* antehac arceſſentes arma inquietis motibus poſcebatis.
laeſae maieſtatis arceſſere maritum inſontem 16, 8. cf. 17, 4.
in crimen laeſae maieſtatis arceſſebatur 15, 2. cf. 28, 1. 29, 1.
commiſiſſe in maieſtatem arceſſeretur 15, 5.
arceſſebantur miniſtri fuiſſe Galli ferocientis 15, 3.

ARCESSITOR 29, 1. vt verba placentia Principi, vel potius arceſſitori loqueretur.

ARCHITECTVS poſt machinam ſcorpionis forte adſiſtens, reuerberato lapide, quem artifex titubanter aptauerat fundae 24, 4. cf. 23, 4. it. 25, 6.

ARCTARE 23, 3. quae *(claſſis)* latiſſimum flumen arctabat.

ARCTISSIME tenebatur 14, 7.
ad quam *(turrim)* dimicabatur arctiſſime 20, 6.
dilectus arctiſſime dum timetur 25, 4.

ARCTIOR caſus 18, 6.
arctius proelium intra muros exarſit 20. 7.

ARCTIVS 15, 5. ſcrutari iuſſerat arctius.
quibus *(ſcriptis)* commendatus eſt arctius 18, 2.

ARCTVS 14, 2. inter arcta et inuia.

ARCVS fortiter tenſos: quibus panda vtrimque ſurgentia cornua ita lentius flectebantur, vt nerui digitorum acti pulſibus violentis arundines ferratas emitterent 24, 2.
quamuis arcus validis viribus flecterentur *ibid.*
quo *(oleo Medico)* illitum telum ſi emiſſum lentius laxiore arcu haeſerit vſquam 23, 6.
arcu inualido 23, 4.
flexilis arcus 25, 1.

in

in ſpeciem Scythici arcus neruo coagmentati geographiae totius adſenſione formatur 22, 8. *(Thracia, eiusque confinia)*

hactenus arcus apex protendi exiſtimatur 22, 8. *Sic Britannia oblongae ſcutulae, vel bipenni, aſſimulata legitur apud Tacitum, in vita Agric. cap. 10.*

ARDENTER effunderet ſemet in pugnam 25, 3. cf. 26, 8.

perculſus ardenter cunctatione ſtringebatur adſidua 20, 9.

ardenter adſectant *(ſtatuas)* 14, 6.

ARDERE 28, 1. arſuros ſe certatim congererent in communem pereuntis patriae rogum.

cui haec, quae maturabat, ardenti, fors etc. 26. 6.

quem in Siluani necem effrenatius arſiſſe docuimus 22, 13.

ardens ad tranſitum miles 25, 6.

ardens ad redeundum eius impetus molliebatur conſiliis proximorum 26, 5.

ardentis anguſtias Alpium perrumpere 15, 5.

ardens virtute dedecus purgatura 19, 11.

proelio fatigabatur ardenti 16, 12.

ardens optimatium globus *ib.*

ARDENTISSIMVS 21, 13. impetum regis ardentiſſimum ſuſtinere.

ARDOR 17, 7. flammarum ardores.

ardores Parthicos ſuccendiſſe 25, 4. cf. 27, 10. *(bellum Parth.)*

in ipſo rerum exuſtarum ardore adeptus ambitu Praefecturam 26, 10.

in ardore terribilium rerum 20, 4.

oculorum veſtrorum vibratae lucis ardorem 21, 13. *cf. Liuius 6, 13.*

mentibus ardore quodam infuſo 14, 6.

ardore incohibili 14, 2.

quo ardore apud eos in venerem vterque ſoluitur ſexus 14, 4.

ARDVVS 26, 6. quia cum omnibus loqui periculoſum erat et arduum.

arduae neceſſitates 15, 8.

omne — licet ardua celſitudine diſcretum 22, 13.

elatus in arduum ſupercilium 16, 10.

ardua ſubrigens ſupercilia 16, 12.

ARENARVM numerum ſcrutari 14, 11. *vid.* harena.

ARENARIVS 29, 1. in modum arenariae ferae.

ARERE 20, 6. aquarum penuria cunctis circum arentibus locis.

ARESCENTEM *(terram)* nimia aeſtuum ſiccitate 17, 7.

ARGVMENTVM 28, 4. quod citeriorem vitam paene omnem vergentem in luxum per argumenta ſcenica amoreſque peregerat.

ARGVTIA 26, 9. contra has calliditatis *argutias* ſagaci opitulatione nutanti negotio conſuluit imperator. *i. e. machinationes.*

ARGVTVM ſonantes arundines 25, 1. *i. e. nimium.*

ARGVTVS 16, 1. non falſitas arguta concinnat, ſed fides integra etc.

ARIES reſiduis celſior antegreſſus omnes repſit niſibus magnis ad murum 20, 7.

inſtar adſurgentis et caedentis arietis 23, 4.

abuſiue incuſſo ariete 24, 4.

ferire muros adſultibus denſis 20, 11. *(de ariete)*

acumen arietis 20, 6.

prominentem *(arietis)* ferream frontem, quae reuera formam effingit arietis 20, 11.

ARMA micantia 19, 2.

armis ſtellantibus coruſcabant 19, 1.

armorum varietate praeſtricti 18, 10.

formi-

formidabile genus armorum 16, 12.

horrendo fragore ſibilantibus armis 31, 12.

irruentibus *armis externis* 23, 1. *cf. Liuius 3, 14.*

Parthicarum gentium arma minantium impetus 14, 11.

armis multiplicatis et viribus 20, 6.

multitudine ſtipatus armorum 21, 13. cf. 19, 9. 16, 12.

armorumque ſpeciem diffundendi — perquam ſcientiſſimus 24, 1. *i. e. armatos dilatandi: opponitur* attenuandi *ibid.*

armorum abiecto munimine 17, 13. *De ſcuto vel clypeo* arma *proprie dicuntur. Inde v. c. arma ancilia. vid. Liuius* 1, 20. *Sed et de omnibus armaturae defenſiuae generibus, lorica, galea etc. vid. Gloſſar. Liuian.*

denſitate opertus armorum in modum teſtudinis contextorum 20, 7.

vt arma concitaret 18, 5.

arma iuſtiſſima commouentem 26, 7. cf. 18, 2. 20, 4.

legiones duas arma cogentes 16, 2. *Liuii locus 37.* (29) *a Valeſio ad hunc explicandum citatus non videtur commode huc facere; ſermo enim ibi eſt de claſſe. Alias inſuper difficultates mouet Gronouius. vid.* agmen. *it.* cogere.

arma quoque et tirocinia cogens legioneſque augens 20, 8.

arma armis, corpora corporibus obtrudebat 16, 12. *Amat Ammianus, praeſertim in deſcriptionibus militaribus, iſtiuſmodi oppoſitiones, v. c. 16, 12. vmbo trudebat vmbonem. it. 25, 1. pes pede collatus. it. 16, 12. dextrae dextris miſcebantur. it. ibid. mucro feriebat contra mucronem. Porro ibid. pares coiuere cum paribus: it. 19, 2. ſtrages ſtragibus implicatas. Similiter 17, 13.* dextra pedites cateruas peditum obtruncabant, equites laeua equitum ſe turmis agilibus infundebant. *Sic et Liuius 9, 18,* quin tu hominis cum homine, ducis cum duce, fortunam cum fortuna confers? *cf. cap. ſequ.*

ARMARE 17, 12. coniuratio clandeſtina ſeruos armauit in facinus.

in omne diſcrimen armatis 24, 4.

ARMATVRA 14, 11. per multiplicem *armaturae* ſcientiam agilitatemque membrorum — cognito. *i. e. armorum tractandorum. De pedeſtri quidem armatura, hoc ſenſu, vid. 21, 16. Sed, vt arma pro armatis, ita et armatura pro militibus certi generis ponitur. Sic* leues armaturae *dicuntur 14, 16. Porro 25, 3. legitur:* exſiliuit noſtra ſuccinctior armatura. *i. e. velites.*

ARMATVS 24, 4. viſus formidandae vaſtitatis armatus. *(Mars ipſe creditus fuit adfuiſſe.)*

armatorum mobilitas ſaepe verſabilis 26, 1.

armatorum (*hoſtium*) vrebant agros 17, 10.

pecorum ritu armati et imbelles ſine ſexus diſcrimine trucidabantur 19, 8.

cum multitudine armata pariter et plebeia 20, 9. cf. 29, 5.

abundans numerus armatorum et tribuni deſiderati ſunt decem 15, 4.

armatae rei ſcientiſſimus et togatae 25, 4.

ARMENTA vel greges incurſant 16, 5.

— prae ſe agentes cum gregibus paſcunt 31, 2.

armentis laetas *(regiones)* et frugibus 24, 7.

ARMIGER 23, 3. cum armigera gradiens manu *cf. 24, 3. vid. Indic. Dignitatt.*

ARMIPOTENTIA fretos ſucceſſibuſque magnificis 18, 5.

ARS 15, 5. praeclaris artibus illuſtratus.

ferias

ſerias ad artes doctrinarum 25, 4.

artium minutiſſimus ſciſcitator 22, 16.

amat benignitas numinis his quoque artibus prodere quae impendent 21, 1. *(de auguribus etc.)*

pileo incantato vetitis artibus 14, 7.

adpetitam ſe nefariis artibus 28, 1. *vid.* veneficium.

artium nefandarum calumnias — adfigebant 14, 1.

venenorum et ſecretarum artium metu 23, 6.

venenatis artibus coloratum in peius 15, 3. cf. cap. 6.

artibus prauis adfectaſſe coniugium 28, 1.

peritus artium cruentarum 19, 12.

arte deſpecta furtorum rapiens propalam 15, 13.

tentatis ad diſcrimen vltimum artibus multum 14, 2.

inſtrumenta artium obſidionalium 21, 12.

dum inſtrueretur aries vetuſtus -- -- omni *arte* omnique virium niſu --- defenſabatur 20, 11. *Niſi legendum ex emendatione Lindenbrogii, firmata illa codicum quorumdam auctoritate,* argumento, *quod idem eſſe Valeſius docet ad h. l. vid. ſupra in v.* argutia.

ARTICVLATVS 30, 1. aedes amplae neruorum et articulato flatilique ſonitu reſultarent.

ARTICVLVS 29, 2. complicatis articulis. *i. e. manibus; in geſtu lugubri.*

in ipſo proeliorum articulo 16, 12.

difficiles neceſſitatum articuli 31, 4.

inter tot rerum probabilium curſus articuloſque neceſſitatum ancipites 17, 9.

extremo neceſſitatis articulo 16, 12. cf. 23, 3.

adigente neceſſitatum articulo 18, 2.

ARTIFEX 23, 6. magis artifices quam fortes eminusque terribiles.

locabant artifices tormenta muralia 24, 4. *cf. 23, 4. vid.* architectus.

artificibus peritis aquariae rei 28, 2, *i. e. aquae libratoribus, vid. Lindenbrog. ad h. l.*

artifices palaeſtritae 15, 3.

— — ſcenarii 28, 4. *i. q. ſcenici. Sic Cicero.*

turbarum artifex 30, 3.

in complicandis negotiis artifex dirus 14, 5.

artifices laedendi 28, 1.

transferendaeque in alios inuidiae artifex 27, 9.

medelarum artifices 17, 5.

manu leuigatus artifici 17, 4.

ARTVS 14, 7. artuum et membrorum diuulſa compage.

adeo diſſoluti ſunt et artuum laxitate vagoque inceſſu ſe iactitantes, vt effeminatos exiſtimes 23, 6.

ARVA — vomeri et gignendis arbuſtis habilia facit *(Euphrates)* 23, 6.

ARVNDO 25, 1. digitorum pulſibus argutum ſonantes arundines euolabant, vulnera pernicioſa portantes.

arundines ferratas emitterent 24, 2. cf. 16, 12.

arundinibus armatis ferro confixi 31, 4.

ARX 24, 2. templum alti culminis arci vidimus ſuperpoſitum.

montem ſaxeum arcis naturaliter editum 24, 4.

quum poteſtas in gradu, velut ſub iugum miſſa nocendi ſaeuiendique cupiditate et iraſcendi, in arce victoris animi tropaeum erexit glorioſum 21, 16.

ASIANVM adpellans, Graeculum et fallacem 17, 9.

ASPER 22, 3. vt pateret ad motus aſperior exercitus.

ASPE-

ASPERARI 26, 4. quo dicto aſperatus ille. cf. 30, 2.

ASPERITAS 27, 12. munimentum poſitum in aſperitate montana.

aſperitas edita vim ſuperabat armorum 24, 2. *antea:* locum immenſo quodam vertice tumeſcentem.

per aſperitates ſcrupoſas 31, 8.

aſperitatibus ante geſtarum rerum 24, 5.

ASPERIVS interpretantium facta 28, 1.

ASSIDVVS etc. *vid.* adſiduus.

ASTRA 26, 6. aſtris (vt ipſi exiſtimant) ritus ſui conſecratione permiſtus eſt omnium primus.

ASTVS gentis et ludificandi varietas timebatur 24, 1.

aſtu callido 15, 5.

ASTVTIA confidenti — fingentes 26, 7.

ASYLVM mundi totius 16, 10.

ATOMI 26, 1. indiuidua illa corpuſcula volitantia per inane, atomos ete.

ATRATVM coquinae miniſterium 14, 6.

ATTENTARE 29, 2. quibusque figurarum commentis ſplendida loca attentare debeat.

ATTENTI ad omne compendium 26, 6.

— — ſtudiis doctrinarum 30, 4. cf. 21, 1.

attentiſſima cura in dies agitabat et noctes 26, 7.

ATTENVARE 20, 3. attenuatum in lunae corniculantis effigiem (*ſolem*)

armorum ſpeciem attenuandi 24, 1. *i. e. armatos confertius contrahendi. Opponitur* diffundendi *ibid.*

attenuata neceſſariorum pecunia 31, 3.

ATTINERE 15, 3. iuſſi ſunt attineri poenalibus clauſtris.

vinculis maxima pars eorum attinebatur 29, 1.

ATTOLLERE 22, 16. quo (*Capitolio*) ſe venerabilis Roma in aeternum attollit.

ATTONITVS 23, 5. populo venuſtate attonito

cogitationibus magnis attonitus 14, 10.

ATTRIBVERE 20, 7. otio communi adſenſu poſt aerumnas multiplices attributo.

ATTRITVS 29, 6. congreſſibus denſis attritos.

veluti ſerpens vulnere cuiusdam noti attritus 28, 1.

attritis damnorum adſiduitate finitimis 22, 8.

anguſtiis formidandae paupertatis attriti 29, 1.

aerumnis diuturnis attritus 26, 6.

ATTRITVS 20, 11. quae (*lux*) in ſe conglobata nimio ſplendeſcit attritu.

AVARITIAE venumdati et vſucapti 30, 4. *i. e. habendi cupiditati.*

AVCTOR 22, 15. praeter amnes plurimos ex alueo deriuatos auctore.

nullis auctorum adminiculis fulta (*ciuitas*) 28, 1. *Sic dicuntur conditores,* κτισαὶ. *cf. Sueton. Octau. cap. 98.*

auctoris vocabulum referens Anazarbus 14, 8.

homo inferioris ſpei ad ſubliniora prouectus *auctoris* ſui nutantem adhuc ſtatum ſtudio fundaret ingenti 25, 8. *i. e. promotoris, a quo auctus erat. cf. 21, 10.*

adparitoremque fidum auctori ſuo fore 16, 7.

primum augendae barbaricae vilitatis auctorem 21, 12.

auctor ampliſſimus Thucydides 23, 6.

opinionum inſignium auctor ampliſſimus Platon. *ibid.*

AVCTORITAS 23, 5. pro poteſtate auctoritatis.

pro poteſtatis auctoritate quam regebat 29, 1.

quem auctoritas Romana praefecit Hiberiae 27, 12.

vt cum orbis terrarum auctoritate ſentirent 22, 15. *i. e. populi Rom.*

Patrum reuerenda cum auctoritate canities 14, 6.

imperatoriae auctoritatis cothurnum vbique cuſtodiens 21, 16.

quorum aequitas auctoritate nixa iuſtiſſima 28, 6. *i. e. imperiali praecepto. vid. Valeſ. ad h. l.*

quum potiorum auctoritate diſplicuiſſet 26, 1.

prohibente auctoritate ſacrorum 14, 10.

quod medicinae quoque admittit auctoritas 16, 8.

initialis ſapientiae vetus inſignium auctoritas 17, 4.

quorum (*philoſophorum*) reuerenda tunc erat auctoritas 23, 5.

Pythagoras, quidquid dixit aut voluit, auctoritatem eſſe inſtituit ratam 22, 16.

vt Tulliana docet auctoritas 16, 1.

apicis nobilitatus auctoritate 18, 5. *vid.* apex.

AVCVPES rumorum 15, 3.

AVCVPIVM 14, 4. ſi quae alites capi per aucupium poſſint.

AVDACIA 24, 5. animis in audaciam reſtitutis.

alente impunitate aduleſcentem in peius audaciam 14, 2.

eminensque aliquorum audacia peribat inulta 31, 5.

AVDAX 31, 10. audaces et fortes rege quoque interfecto.

audaces vſque ad inſaniam 14, 7.

audax aduſque inſaniam 28, 1.

in inſaniam — audaces omnes et ſaeuos 17, 8.

AVDENTIVS pugnarent 26, 9. cf. 27, 1.

AVDERE 22, 4. quod procinctus tempore auſus ſit videri ſub tecto. *vid.* auſa.

AVDIRE 14, 1. quidquid noſcere poterant vel audire.

audiret honeſta ſuadentem 16, 7.

in audiendo celer (*index*) 15, 7. *Id verbum proprium eſt in hoc genere, denotatque, quemadmodum ex ſubiectis exemplis patet, idem quod* examinare, inquirere *etc.*

ad Vicarium audiendi ſunt miſſi 28, 6. cf. 16, 5.

iuncto ad audiendi ſocietatem 16, 8.

ad quos (*perductos*) audiendos 15, 3.

AVDITOR 29, 3. mandare magiſtris equitum auditoribus Princeps, vt agerent Claudium in exſilium etc.

AVELLERE 29, 5. caput tamen eius auulſum reſiduo corpore.

AVENTER 29, 2. quibus hauſtis auenter.

Antoninus ad regis hiberna perductus auenter ſuſcipitur 18, 5. cf. 19, 9.

AVERTISSE ſubito praedas 23, 3.

adultis viribus auerterant 31, 10.

merces opimas auertebant 14, 2.

auerſis veſtigiis diſtinguit tramites multos 22, 15.

mortis metu auerſus eſt 30, 1. (*de fuga*)

auerſorumque ſuffragines concidebat et terga 25, 3. *Hanc quoque imaginem Ammiani ingenium viuis coloribus expreſſit, veluti 31, 7. occipitia lacertis ingentibus praecidentes et terga. it. 24; 6. auerſorum feriens ſuras et terga. it. 27, 10. pandebant ſequentibus poplites et ſuras et dorſa.*

AVFERRE 29, 5. equo auferretur in fugam.

ablatum

ablatum vno templo miraculum 17, 4.
AVGERE 14, 10. vt augeretur (*Roma*) ſublimibus incrementis.
quos multiplices auxere virtutes 21, 14.
metuenſque (*Conſtantius*) ne augeretur in maius (*Iulianus*) 20, 4.
clarorum contextu factorum aucti ſublimius (Arſacis) 23, 6.
quod barbaros omnium primus adusque fasces auxerat et trabeas conſulares 21, 10.
primum augendae barbaricae vilitatis auctorem 21, 12.
auctuſque in damna complurium 22, 11.
AVGMENTVM 16, 12. inſueta ſtupebat (*alueus*) augmenta (*cruoris*)
ſementes cum augmento ſeptuageſimo renaſcuntur 22, 15.
pati formidinis augmenta nocturnae 28, 1.
tributorum onera vectigaliumque *augmenta* multiplicata 30, 5. *Proprium hoc eſt tributi nomen. Sed dicit noſter etiam* incrementum, *quod vide. Cf. Gothofredi notata in Gloſſar. Nomic. ſub v.* augmentum.
nihil circa adminiſtrationum augmenta praeter pauca nouari perpeſſus 21, 16.
indictionale augmentum oblatum ſibi nec recitare nec ſubnotare perpeſſus, humi proiecit 17, 3.
AVGVRALES alites 28, 1.
AVGVSTVS 20, 4. fulgentem eum auguſto habitu conſpexiſſent. *vid.* amictus.
quum in regionibus ſuis auguſta cernerent ſigna 30, 5.
enm ad auguſtum culmen euectum 20, 8. cf. 21, 5.
quae (*nox*) diem declarationis auguſtae praeceſſerat 20, 5.
imperatoribus noſtris auguſta nuncupatio amabilis eſt et optata 23, 6.
AVICVLA breuis 22, 15. cf. 23, 6.
AVIDE magis hanc inſulam (*Cyprum*) populum Rom. inuaſiſſe quam iuſte.
AVIDITAS 26, 10. aliena rapiendi auiditate exuſtus
auiditas plus habendi — exundauit in hoc principe flagrantius adulescens 30, 8.
AVIDIVS impetu calenti progreſſi 31, 12.
mendaciis auidius adquieſcit 25, 4.
AVIDVS 14, 1. humani cruoris auida nihil mitius quam maritus.
attenuatis *auidioribus* bibendi ſubſidiis — contenti putealibus aquis parce vixerunt 21, 12. *Fortaſſe legendum* auidius. *Sed tamen 14, 6. eſt:* auidis (*vini*) vſibus intentum vulgus. *Illud vero certe inſolentius.*
auidas (*prouincias*) nouitatem quandam viſere taedio aſperioris imperii 26, 8.
maximeque auidum (*genus hominum*) multiplicatum repoſcere 22, 6.
auidae ſemper ad vlteriora cupiditatis 24, 7.
in omne auidus nefas 29, 6.
AVIS 15, 2. quae diſpiceres ſecundis auibus contigiſſe.
aueſque ſuſpiciens praeſcire feſtinabat accidentium finem 22, 1.
AVIVS ab itinere comitum 18, 8.
ſuſpectiſque per auios tractus inſidiis 20, 11.
per auios montes anguſtiasque praecipites 18, 6.
auia montium petiere celſorum 14, 2.
AVLA 15, 1. qui ſummam aulam tenebant.
ad aulae varios actus et adminiſtrandas prouincias ſunt admiſſi 26, 7.
AVLAEVM 14, 9. reginae exſertantis aurem per aulaeum

i. q. velum. vid. Clauis Ciceron. in h. v:

ſpeciem illam genii publici — per aulaea triſtius diſcedentem 25, 2. (*de tentorio*)

vt in theatrali ſcena ſimulacrum quoddam inſigne per aulaeum vel mimicam cauillationem ſubito putares emerſum 26, 6.

hoc quoque poſt depoſitum acceſſit aulaeum 28, 6. *vid.* cothurnus.

AVOLARE 27, 10. ſpeculatum radices aggerum *auolauit. vid. Drakenborch. ad Liuii I, 57, 8.*

AVRA 19, 6. adſpirauit auram quamdam ſalutis fortuna. *Conferuntur quae notata ſunt in voce* adflatus, *vnde intelligitur, talia dici in vtramque partem de vi praeſentiaque diuina, quum quidem repente immittitur aliquid vel ſuppeditatur. Sic Virgil Aeneid. 1, 591. et laetos oculis adflarat honores. Sed de* aura *vid. B. Geſnerus in Commentt. Societ. Göttingenſ. Tom. I. p. 77. it. 99. cf. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 584.*

ad omnem auram incidentis ſpei nouae perquam mobiles 31, 2. *Plane ſic Liuius 29, 2. gente ad omnem auram ſpei mobili atque infida.*

AVREVS 19, 11. cum aureo puluinari.

fundentem aureum flumen (*Ariſtotelem*) 27, 4.

AVRICVLA 19, 12. ima, quod aiunt, auricula mollior. *vid. Cic. ad Qu. Fr. II, 15.*

AVRIGA 28, 4. Alius ſi creditorem ſuum flagitare moleſtius aduerterit debitum, ad aurigam confugit audentem omnia praelicenter, eumque vt veneficum curat vrgeri: vnde non niſi reddita cautione diſpendioque adflictus graui diſcedit.

AVRIS 18, 5. aurium delenimenta captantes.

aures eius non cera ſed plumbis obſtructae 27, 11.

— rumorum omnium tenaciſſimas 30, 1.

expoſitas (*aures*) ſemper huiuſmodi rumoribus et patentes 14, 11.

auribus in omne patentibus crimen 16, 7.

patulis imperatoris auribus infundebat 15, 3.

apud aures ſacras mentitus eſt 28, 6. *i. e. imperatoris.*

quum haec eius aures euerberarent 14, 11.

aurem, quod dicitur, vellens 22, 3.

quum geſtarum rerum ordine explicatae ſint aures, quas inuidiae nobis multipliciter incluſerunt 17, 5. *vid.* explicare.

AVRVM 14, 6. easque (*ſtatuas*) auro curant imbracteari. *Sic* auro *ſuperfuſae ſtatuae dictae ſunt, item* ſtatuae ſub auro *et* in auro. *vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 343.*

oblata ex auro corona 23, 3.

AVSA ingentia, vel iuſtis exorſa primordiis impediuit 26, 7.

adminicula auſis tumultuariis maxima compararunt. *ibid.*

ad delatorum auſa feralia deſciſcebat 22, 11.

AVSPICES 27, 6. conſiliorum ſociis votorumque auſpicibus vobis.

AVSPICIVM 22, 8. omnes (*ciuitates*) ab auſpicio diligentia fundatae Graecorum.

quod (*munimentum*) ipſe a primis fundarat auſpiciis 28, 2.

dirimentibus forte auſpiciis 14, 10.

vt ad imperatoris nouelli per ludibrioſa auſpicia virium acceſſu firmandi ſenſum ac voluntatem dux flebilis verteretur 15, 5.

AVT 14, 5. *vel* mulctatione bonorum, *aut* inſulari ſolitudine. *pr. partim.*

AVTVMANS 29, 2.

AVTVMNO vergente in hiemem 31, 9.
— praecipiti 30, 5.
— abeunte 30, 3.

AVXILIARII milites ſemper munia ſpernentes huiuſmodi etc. 18, 2. *i. e. grauiora. Lenior enim fuit horum, quam legionariorum, militia. vid. Valeſ. ad h. l.*

AVXILIATOR 14, 10. vt auxiliatores pro aduerſariis adſciſcamus.

AVXILIVM 26, 10. tria millia ad auxilium miſſa Procopio.
-ni multiplex iuuiſſet auxilium 23, 3.
moto velitari auxilio 20, 1.

AXON 16, 5. ex rhetris Lycurgi et axonibus. *(Solonis)*

B.

BAIVLVS 14, 7. eiulans baiulorum praecentor. *i. e. tibicen, qui veſpillonibus praecinebat. vid. Valeſ. ad h. l.*

BALLISTAE *deſcriptio* 23, 4.
contorta balliſta 19, 1.
aptatae ligneis ſagittis balliſtae flexu ſtridoreque torquebantur 24, 4.

BALLISTARII *nomen numeri militaris. 16, 2. vbi vid. Valeſius.*

BARBA licet recens emergente lanugine tenera, ita tamen, vt maturius auctoritas emineret 14, 11. *Tales iuuenes Ciceroni ad Attic. 1, 14. dicuntur* barbatuli.
barbam prae ſe ferens hircinam 22, 14.
hirſuta barba *ibid. it.* 25, 4.

BARBARIA 31, 4. armatorum agmina diffundente barbaria.

BARBARICVM 27, 5. perrupto barbarico.
his in barbarico geſtis 17, 12. cf. 18, 2.

BARBARICVS locus eſt 28, 2
bella barbarica narr[...] 26, 5.
barbarici timebantur excurſus 26, 6.
Africam exurebat barbarica rabies 27, 9.
ſerio ſuper barbaricis motibus tractaturus 26, 7.
ex barbaricis meſſibus 16, 11.

BARBARVS 18, 9. omnes ingenui barbari.
barbarorum impetu repentino inſeſſos *(muros)* 16, 2.

BARRITVM ciuere vel maximum, qui clamor etc. 16, 12.
terrifico fremitu, quem barbari dicunt barritum 26, 7. cf. 21, 13.
Et Romani quidem voce vndique Martia concinentes, a minore ſolita ad maiorem protolli, quam gentilitate adpellant barritum etc. 31, 7.

BASTERNA 14, 6. matronae complures, opertis capitibus et baſternis, per latera ciuitatis cuncta diſcurrunt. *Erant autem baſternae ſimillimae lecticis, quae hodie dici ſolent. vid. Valeſ. ad h. l. it. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 844.*

BEATVS verſa rota fortunae ante veſperam poteſt eſſe miſerrimus 26, 8.
quem quum beatum fuiſſe reſpondiſſet — intellexit occiſum 25, 3. *Nempe ſic expreſſit Ammianus* τὸν μακαρίτην.
Arabes beati — ideo ſic adpellati, quod frugibus iuxta et fetibus et palmite odorumque ſuauitate multiplici ſunt locupletes 23, 6.
beatiſſimus dies 20, 5.
quantum corpore ſit beatior animus 25, 3.

BELLATOR 14, 4. [...] cf. 14, [...]ri forte ſunt bell[...] 2. 19, 9. [b]ellator et prudens exſert[...] 27, 10.
26 [...] prudentem ex equo bellatorem 16, 12.
cateruaſque bellatoris exercitus 17, 12.

BELLATORIA iumenta 23, 5.
BELLATRICES Thraciae gentes 26, 7.
— naues 23, 3.
BELLICOSVS ſane mileſque ſemper et militum ductor 14, 9.
BELLICVM canentibus buccinis 26, 4.
iuſſa canere bellicum tuba 31, 8. *vid.* buccina.
BELLICVS 24, 3. doctrinae bellicae.
legiones bellicis ſudoribus induratae 14, 2.
puluere bellico indurati 21, 16.
BELLONAE accenderat faces 29, 2.
faeuiens per vrbem aeternam vrebat cuncta Bellona 28, 1.
lituoſque Bellona luctuoſos inflaret 31, 12.
BELLVA 25, 6. occiſis belluis paucis. *i. e. elephantis. Sed vid. Lindenbrog. ad h. l.*
BELLVM 25, 4. bellorum tumultus.
bellorum tenore gliſcente *ibid.*
— — ciuilium motibus 18, 5.
— — glorioſis curſibus 16, 1.
— — victor 19, 2. *vid. Gloſſar. Linian. in v.* bellum.
— — inundantium molem humeris ſuis, quod dicitur vehens 16, 3.
dubia bellorum coniectans ſobrius rector 17, 3.
ad *furta* bellorum adpoſiti 23, 3. *Graece* κλέμμα *eodem ſenſu dicitur.*
poſt multiplices bellorum aerumnas 14, 6.
lacrimabilis belli turbo crudeſcit 19, 2.
bello anteriore quodam 22, 8.
moderator belli interneciui 18, 7.
bella rediuiua conſurgunt 28, 1.
belli Quadorum reliquias 17, 12.
circummurana pertulit bella 14, 6.
inerti diſceſſu primordia belli foedarunt 31, 12. *(de proelio) vid.* aerumna *it.* latus.
BENE pertinax miles 14, 2. *i. e. vehementer.*
— conſuetus 22, 4.
profundum *bene* vidimus puteum 19, 8. *vbi eſt in prioribus editionibus* paene. *Male quidem. vid. Lindenbrogium ad h. l. qui alia exempla attulit.*
bonos ab imo ſuſcitans ad bene viuendum extollit 14, 11. *i. e. virtute ornatos, dignos praemiis et honoribus,* ἀγαθοὺς, ἀξιολόγους.
BENIVOLENTIA 17, 5. noſtra — fortiſſimo beneuolentiae ſpiritu defenſare.
BENIVOLVS 22, 15. ſuper beniuolo omnium flumine Nilo.
BESTIA 28, 3. quietis impatiens *(Valentinus)* malefica beſtia ad res pernicioſas conſurgebat et nouas.
BICORNIS 16, 2. in bicornem figuram acie diuiſa.
BIDVO et binoctio 30, 1.
BIFARIVS 14, 11. ratione bifaria verebatur.
anxietate bifaria ſtringebatur 19, 9. *vid.* geminus.
BIFIDAS habentes *(hippopotami)* vngulas 22, 15. *vid. Valeſ. et Gronouium ad h. l.*
BISSEXTVM vitans Februarii menſis tunc illuceſcens, *quod* aliquoties rei Rom. fuiſſe dignorat infauſtum 26, 1. *Etiam totus annus infauſtus putabatur, qui diem Merkedonium ſ. intercalarem haberet.*
BLANDITIA 14, 5. proximorum cruentae blanditiae.
obumbratis blanditiarum concinnitatibus 29, 1.
BLANDIVS palpantes 14, 11. *vid.* palpare.

BONO-

BONORVM mulctatione puniti 14, 1.
BONOS ab imo ſuſcitans ad bene viuendum extollit 14, 11. *vid.* conſanguineus.
BRASMATIAE 17, 7. *ſpecies terrae motus.*
BREVIS 14, 10. vt in breue conferam.
cibum breuem vilemque ſumere 25, 4.
auicula breuis 22, 15.
dirimente fluuio breui 25, 1.
ponteque breuioris aquae firma celeritate transmiſſo 27, 1.
incedendo per breuia 16, 11. *i. q. vada; ſermo enim de fluuio eſt.*
conſurgit (*aër*) in breuia tortuoſa 22, 8.
municipium breue 25, 10.
oppida breuia et obſcura 23, 6.
ciuitatem perquam breuem 18, 9.
BREVITER 23, 6. carptim breuiterque abſoluam.
BVBALI 22, 15. *boues ſilueſtres.*
BVCCELLATVM — humeris impoſuit libentium militum 17, 8. *i. e. panem bis coctum. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Codic. Theodoſ. in h. v.*
BVCCINA 16, 8. inflabant hs malorum ciuilium buccinas, potentes in regia etc. *i. e. auctores. Sic dicitur Ciceroni* tuba belli ciuilis.
concrepante ſonitu buccinarum 21, 12. *vid.* canere.
BVSTVARIVS latro 28, 1. *i. e. ſepulcri violator, veſpillo. vid. Valeſ. ad h. l.*
BVSTVM 15, 3. impletiſque funerum buſtis.
oppida, vt circumdata retiis buſta, declinant 16, 2. *vid. Valeſ. ad h. l.*
buſto vrbis ſubuerſae expiare perempti iuuenis manes 19, 2.

C.

CADAVER 16, 12. elati cadauerum aggeres.
leo cadaueribus paſtus 14, 9.
CADERE 27, 12. diſcruciatus cecidit ferro poenali.
cecidit funeſti carnificis manu 28, 1.
cadentes vidiſſe gentes aliquas alias ſupplicantes 23, 5.
cecidiſſe fiduciam, qua ſe fultum exiſtimabat 14, 11.
quum iurgia mille caſibus cadant 30, 4.
CADVCEVS 25, 4. quoad fuit in terris, quieuere nationes omnes immobiles, aeſi quodam caduceo leniente *mundana. Alii legunt* mundano. *cf. 22, 9. vid. infra in v.* mundanus.
CADVCVS 31, 14. ſi qui caducum vel aliud periſſet ex vſu.
CAECO quodam iudicio Fortunae 25, 5.
foucae fallaces et caecae 30, 4.
CAEDERE 23, 4. inſtar adſurgentis et caedentis arietis.
caedebantur vt pecora 25, 8.
quidquid — eiusdem Pontici ſinus Aquilone caeditur et pruinis 22, 8.
CAELES 16, 12. caelitis Dei fauore. *Niſi cum Lindenbrogio legendum* caeleſtis, *vt alibi Ammianus: vid. in voc. ſequ.*
CAELESTIS 18, 3. hacc dum in Galliis caeleſtis corrigit cura. cf. 24, 1.
ni caeleſtis ratio impenſiorque repelleret cura multorum 19, 11.
CAELVM ſubtextum caligine cernebatur obſcura 20, 3.
rigenti caelo 20, 5.
immutans in ſerenam laetitiam caelum 20, 11.
apricante caelo 23, 2.
caeli reſerato tepore 14, 10.
reſerata caeli temperie 21, 6.
caeli apud eos iucunda ſalubriſque temperies 23, 6.

ſingularem ſub omni caelo ſtructuram 16, 10.

onerante queſtibus caelum 29, 1.

implorans caelo iuſtitiam 14, 9.

humile eſſe caelo ſideribuſque conciliatum lugeri principem dicens 25, 3.

CAERIMONIARVM ritus immodice augebantur 22, 12. *(de Iuliano)*

CAERIMONIOSVS 22, 15. per ſeptem caerimonioſos dies mireſcunt.

CAESPES *vid.* ceſpes.

CAETERA medium principem 14, 9.

CALAMITOSVS 19, 12. dum in calamitoſis ſtipendiis verſaretur. *i. e. mercedem ex aliorum calamitate acciperet.*

CALCARE 28, 2. pactiſque calcatis.

calcata fide pactorum 27, 2.

— aequitate 21, 13.

turbines calcare fortuitorum adſuefactus 25, 3.

calcare cuncta mortalia conſuetum 23, 6.

— viuendi cupiditatem voluntaria ſtatuit morte 29, 5.

calcabantur philoſophis refragantibus 23, 5.

ſi calcaſſet Italiam 30, 8. *i. e. bello petiiſſet.*

terris Alamannorum calcatis 17, 10.

CALCARIA 27, 3. libenter ſe vino proprio calcarias exſtinctarum, quam id venditurum pretiis quibus ſperabatur. *i. e. ſe libentius vinum perditurum, et loco aquae effuſurum, quam vili pretio venditurum. Forma dicendi inde ducta, quod calx vino reſtingui ſolebat, ſed viliſſimo. vid. Intt. ad h. l.*

CALCEI formulis nullis aptati 31, 2.

equos velut publicos ſignatis quod dicitur calceis agitant 14, 6. *Nempe animalibus curſus publici vti, ipſumque vſurpare non licebat ſine diplomatis. Signati ergo calcei dicebantur eorum, qui eiusmodi diplomata ſeu euectiones habebant, aut tractatorias, aut angariales. vid. Valeſ. ad h. l.*

CALCITRARE 18, 5. contra acumina calcitraret.

CALCVLVS 17, 3. exuberare capitationis calculum ad commeatuum neceſſarios adparatus.

CALEFACERE 31, 2. fotu calefaciunt *(carnem)* breui.

leni ante, dein concito gradu calefactis armis retrorſus gradiens 24, 6.

CALERE 14, 8. aquae ſuapte natura calentes.

calentibus malis 28, 1.

impetu calenti progreſſi 31, 12.

CALESCERE 25, 3. quamuis aeſtus caleſcens officeret alacritati membrorum.

CALIGO 17, 7. humo inuolutus craſſae caliginis ſqualor inſedit.

caligine tenebrarum 19, 1. cf. 31, 13.

CALLERE 15, 7. ſcientiſſime callens.

ad inn̄ectendas letales inſidias vitae ſimplici perquam *callens* 15, 2. cf. 21, 3.

alios itidem bellandi vſu diutino callentes 16, 2.

vt altius videantur iura callere 30, 4.

CALLIDITAS *vid.* argutia.

CALLIDVS locorum 15, 10. cf. 20, 7.

callida femina in fraudes 22, 16.

CALLIS 30, 1. per hiſpidam et inmento onuſto exiguam callem.

CALOR 29, 3. cultu ita curabat enixo (vrſas) vt earum caueas prope cubiculum ſuum locaret, cuſtodeſque adderet fidos, viſuros ſollicite, ne quo caſu fera-

ferarum deleretur luctificus calor.

linquente venarum calore torpentes 31, 13.

excita calore plebs quo conſueuit 15, 7. *i. e. ad ſeditionem.*

militis in ſeditiones natiuo calore propenſioris 16, 12.

CALVMNIA 14, 1. adfectati regni vel artium nefandarum calumnias inſontibus adfigebant.

ad Iulianum — calumniarum vertitur machina 15, 2.

in complicandis calumniarum nexibus erat indiſſolubilis 15, 3.

CALX 15, 3. vt in colluctationibus calce tenere quidam ſolent artifices palaeſtritae. *De nodis et nexibus explicat Valeſius. Recte. Nam in eodem libro cap. 12. init. ſimilis deſcriptio legitur, nulli quidem ambiguitati obnoxia.*

CAMELVS 14, 4. equorum adiumento pernicium graciliumque camelorum per diuerſa repantes.

CAMPESTER 14, 2. metuentes Lycaoniam campeſtrem. *i. e. apertam, planam, quae opponitur* montanae.

CAMPIDVCTORES *it.* campidoctores *vid. Indic. Dignitatt.*

CAMPVS 20, 5. vt futura luce cuncti conuenirent in campo. *Hoc ſermonis militaris genus illuſtrat Lindenbrogius ad h. l. it. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 473.*

quum — Iulianus quatiens ſcutum variis motibus exerceretur in campo 21, 2. *Dicitur enim* campus *eodem modo de exercitationibus militaribus, quo* arena *de gladiatoriis; vnde* campiones *milites dicti ſunt. vid. infra in v.* rotare.

CANCELLI 30, 4. quumque intra cancellorum venerint ſepta. *Forenſes intelligendi ſunt cancelli, iique iudiciarii, nec modo fores cancellorum, quibus qui adſtabant, cancellarii vocabantur, ſed omne ſpatium conſeptum.*

CANDERE 17, 4. facis — velut abundanti flamma candentis.

candente iam luce 24, 1.

— — die 31, 7. *vid.* excandeſcere.

CANDIDAE ſunt vndae quae littoribus illiduntur 20, 11.

CANDOR 20, 3. penitus hebetato candore.

candorem ignis ſacri repente conſpecti nihil ſignificare 23, 5.

CANICIES 14, 6. Patrum reuerenda cum auctoritate canicies.

Caeſaream — ingreſſus, quum omnem paene incendiis late diſperſis vidiſſet exuſtam, horridaſque canicie ſilices etc. 29, 5.

CANTILENA 22, 4. quum miles cantilenas meditaretur pro iubilo molliores.

CANTITARE 15, 9.

CANTOR 14, 6. pro philoſopho cantor accitur.

CANTVS liticinum 14, 2.

cantu concitus buccinarum 24, 5.

niſi ſuper hoc congruerent omnes priſcorum carminum cantus 22, 8.

CANVS 26, 7. cana Romanorum exercituum fides.

immania frementem leonem putredulis vocibus canus catulus longius circumlatraus 22, 16. *Alii legunt* vanus, *alii* canis. *Equidem* catus *fortaſſe legendum arbitrer.*

CAPAX 23, 6. amnes nauium capaciſſimi. *vid.* nauigabilis. *it.* nauiger.

ciuitatis capaciſſimae portas 23, 2.

CAPELLA 24, 8. quos Martia iſta pectora viros exiſtimant, deformes illuuie capellas et taetras etc.

in odium venit cum victoriis ſuis capella, non homo 17, 11. *Vtroque in loco conuiciandi cauſa dictum.*

CAPERE 30, 4. ſi quem ſemel inter retia ceperit.
ſi quae alites capi per aucupium poſſint 14, 4.
vix indignationem capientibus animis 17, 1.

CAPESSERE 21, 7. anceps, quid capeſſeret, ambigebat. cf. 14, 10.

CAPILLIS, tamquam pexiſſet, mollibus 25, 4.
ad imbecillitatem firmandam fluentium capillorum 30, 5. *i. e. decidentium.*

CAPITALI addixit ſupplicio 24, 3.
ſupplicio capitali mulctatus eſt 22, 11.
capitali animaduerſione damnauit 26, 3.
capitalem eis hanc operam ſcrutandi ſubliniora cito futuram 29, 1.

CAPITALITER odiſſe 21,16.

CAPITATIO 17, 3. quidquid in capitatione deeſſet. *i. e. in tributo per capita indicto et exacto.* vid. *augmentum* it. *calculus* it. *conquiſitum* it. *incrementum.*

CAPTATOR 22, 7. per oſtentationem intempeſtiuam nimius captator inanis gloriae viſus.

CAPTIVORVM examen maximum ducens 20, 7.
— funeribus hominum 27, 8. *vid.* homo.

CAPTVS 28, 3. pro temporis captu. cf. 31, 10: it. 16, 10.
pro rerum tunc vrgentium captu 14, 11.
pro incidentium captu negotiorum 25, 8.
pro captu inſtantium rerum 21, 4.

CAPVT 14,11. ereptaque vultus et capitis dignitate.
obductio capitum 14, 7.
capite vel mulctatione bonorum aut inſulari ſolitudine damnabatur 14, 5.
plurimae gentes vi maiore collaturae capita ſperabantur 17, 3.
erexit — confidentiam caput altius attollentium — perfuga 16, 12.
in capite mundi *(Roma)* 14, 6. *Sic Liuius non modo caput orbis terrarum 21, 30. dixit, ſed etiam caput rerum ſummamque imperii 5,54. item, caput Italiae, Capuam 9, 10. item, capita regionum, vbi concilia fierent. 45, 29.* vid. *apex* it. *vertex.*
capita ſcholarum 25, 10. *vid. Indic. Dignitt.*
annonas — pabula — quae vulgo dictitant capita 22, 4. *vid.* calculus. *Nam et* capitatio *de erogatione militaris annonae dici ſueuit. De deriuatione nominis, ſitue Graecum an Latinum vid. Valeſius ad h. l.*

CARBASVS *vid.* carina.

CARDO 15, 11. ab occidentali exordiens cardine *(ſecunda Germania)* cf. 23, 6.
ventoſque ab ipſis excitante cardinibus 17, 7. *(ſummo numine)*

CARIE vetuſtatis, inualidos *(muros)* 16, 2.
vbi negligentiae tanta eſt caries 28, 4.
rectoris imperii caries tota ſtoliditatis apertius eſt profanata 29, 2.

CARINA 14, 8. a fundamento ipſo carinae ad ſupremos vſque carbaſos.

CARITAS 20, 8. qui caritate ſanguinis ſociamur.
apud eos per libidines varias caritas diſperſa torpeſcit 23, 6.
cum *caritatibus* ſuis et ſupellectile 24, 1. *i. e. liberis, licet a coniuge et liberis diſtinguantur 18, 5.* cum *coniuge, liberis* et omni vinculo *caritatum. Latius enim patet hoc nomen; id quod vel ex locis Ammiani ſubiectis intelligitur. Ceterum et* adfectus *huius aeui ſcriptoribus dicuntur*

pro

pro liberis, et coniunguntur etiam liberi et adfectus. *vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 457.*

multis caritates diuerſas, quas prae anguſtiis videre non poterant, inuocantibus 18, 8.

caritates noſtrae Alamannis denuo ſeruient 20, 4.

peremptis propriis caritatibus 28, 1.

CARMEN 21, 14. ex ſempiternis Homeri carminibus,

a ſtudiis liberalibus et claritudine carminum notus 19, 12.

niſi ſuper hoc congruerent omnes priſcorum carminum cantus 22, 8.

carmine Cumano monente 22, 9. *i. e. oraculo.*

CARNIFEX rapinarum ſequeſter 14, 7.

funeſti carnifices abſcidernnt *(capita)* 14, 11. cf. 28, 1.

CARO 28, 4. nauſeam horridae carnis, dum excoquitur intentius, deſpectantes.

carnis diſtentiore ſagina victitantes incultius 22, 12.

CARPENTVM quo vehitur ſimulacrum 23, 3.

ni — eam *(filiam Conſtantii)* iudiciali carpento impoſitam — reduxiſſet 29, 6. *i. e. quo magiſtratus tantum vti ſolerent, adeoque inſigni et honoratiore: cui opponi* priuatum *conſueuit. cf. 22, 9.*

CARPTIM breuiterque 23, 6. cf. 14, 4. 21, 16. *vid. Geſner. ad Plin. Epp. 8, 14, 16.*

CARRAGO 31, 7. *Munimenti genus, barbaris vſurpatum, quum quidem carris in orbem iunctis, velnti vallo, ſemet circumclauderent. Etiam fugae praeſidium carrago erat. vid. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 222.*

CARRVCAE ſolito altiores 14, 6. *rhedarum genus, in quarum ornamentis luxus Romanorum cernebatur.*

CASSIS 30, 4. ſi quem ſemel intra *retia* ceperint *(iureconſulti) caſſibus* mille impedicant etc. *Idem per idem fere dictum. Etenim et* caſſis *eſt rete; ſed tamen eiusmodi, quo plane impediatur fera.*

multos intra caſſes lugubres includebat 29, 2.

CASSVS 21, 16. imperium caſſum et vmbratile. *Similiter in Codice Theodoſ. l. 74. de Decur. lib. 12. t. 1. leguntur* inanes *vmbras et caſſas imagines* dignitatum codicillis honorarius ſectantes.

ſpem vitae caſſis precibus vſurpando 19, 11.

ne offenſionibus *(medelae)* caſſis animae vexarentur adflictae 19, 2. *vid.* incaſſum.

CASTELLA praeſidiaria 19, 9.

caſtrisque oppleta validis et caſtellis 14, 8. cf. 28, 2. 30, 5. it. 7.

per municipia plurima et caſtella 14, 2.

CASTIGARE 25, 4. vt poenarum aſperitatem genuina lenitudine caſtigaret. *i. e. temperaret. Videtur enim expreſſum eſſe Graecorum* κολάζειν, *quod conſtat de vino aqua temperando, miſcendo illis dici. vid.* caſtigatius.

CASTIGATIOR 26, 6. vita moribuſque caſtigatior.

CASTIGATIVS 22, 3. vt caſtigatius viueret. *i. e. moderatius, verecundius. Sermo enim eſt de ſuperbo et arrogante, qui imperatori imperauerat.*

vt caſtigatius agerent inquieti 31, 14. *i. e. vt minus litigioſi eſſent et auari.*

CASTRA 27, 4. vrbibus multis *(Hiſter)* et caſtris contiguus et caſtellis. cf. 14, 8. 28, 2.

caſtrisque praeſidio competenti munitis et caſtellis 30, 5. *Ipſa etiam caſtra munimenta dicuntur 16, 12. cf. 14, 6. 30, 7.*

praeſi-

praeſidiaria caſtra 29, 6. cf. 18, 7.

caſtriſque ad tempus breuiſſimum fixis 29, 4.

latrocinalia caſtra perrupit 27, 2.

Bregationem caſtra commota ſunt 17, 12.

caſtra praetoria 16, 12. *de medio et tutiori loco in exercitu, vbi imperator eſſe ſolet, in media acie, quae ipſa vocabatur caſtra praetoria. Sic Valeſius explicat. Huc pertinet Taciti locus A. 1, 39. vbi* caſtra primae legionis *dicuntur pro ea parte caſtrorum, quam prima legio tenebat. vid.* confirmatio.

dum haec in caſtris Conſtantii quaſi per luſtra aguntur et ſcenam 18, 5. *i. e. in comitatu C. cf. 14, 5. 26, 7. vid.* comitatus.

CASTRARE 14, 7. *vid. Geſner. ad Claudian. 18, 339.*

CASTRENSIS 21, 9. rem curabat caſtrenſem.

quum corrigendis ciuilibus ita diligenter inſtaret, omiſit caſtrenſia 22, 7.

poteſtatibus praefuere caſtrenſibus homines maculoſi 31, 4.

CASTVS 30, 9. omni pudicitiae cultu domi caſtus et foris. caſtior vitae cultus 16, 5. *(de Catone)*

CASVS 26, 2. adhiberi debere *in* omnes caſus collegam. *it. ad o. c. 21, 7.*

omnes aleae caſus 24, 2.

figurantur caſibus variatis *(margaritae)* 23, 6.

maris caſus aſperiores ſolitis ventorumque procellae 19, 10.

dum haec fortunae ſtruunt volubiles caſus 22, 1. cf. 26, 1. 21, 12.

caſus flammeos pertimeſcens 20, 7.

ſi occupaſſet arctior caſus 18, 6.

tuſſes et oculares caſus perferunt 19, 4.

poſt heriles in Aſia caſus *(Sindi)* coniugiis potiti dominorum et rebus 22, 8.

ſi *caſus* noui quidam *exſurgerent* 25, 8. *Melius* inciderent *dixerat. Liuius quidem 38, 49. ſic:* in hoc *caſu*, *quo* infeliciter *incidit, vt etc.*

qui in his caſibus nec peccatum aliquando pietati dederat nec erratum 19, 12. *i. e. in huius generis cauſſis.*

CATAPHRACTVS 16, 10. cataphracti equites. *Sic Liuio dicuntur* cataphracti pedites *37, 42. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II, p. 397. it. 497. vid. et infra in v.* clibanarii.

vt eius *(crocodili)* terga cataphracta vix tormentorum ictibus perforentur 22, 15.

CATAPVLTA 15, 12. quum illa *(mulier)* inflata ceruice ſuffrendens, ponderanſque niueas vlnas et vaſtas, admiſtis calcibus emittere coeperit pugnos, vt catapultas tortilibus neruis excuſſas. *vid. Valeſ. ad h. l.*

CATARACTA 22, 15. aeſtuans inundatione ditiſſima *(Nilus)* ad cataractas, id eſt, praeruptos ſcopulos venit. *vid. Clauem Ciceron. in v.* catadupa. *cf. 14, 3. 15. 4.*

amne repente extra margines euagato, merſae ſunt quaedam frumentariae naues, cataractis auulſis, ad defundendas reprimendaſque aquas rigare ſuetas opere ſaxeo ſtructis 24, 1. *vid. Valeſ. ad h. l. cf. cap. 3. med. it. cap. 6. init. vid. et infra in v.* fores *et Gloſſar. Liuian. in v.* cataracta.

CATVLVS *vid.* canus.

CATERVA 14, 6. proeliorum periti rectores cateruas denſas opponunt et fortes.

cateruaſque bellatoris exercitus ingulis ſuis imminere 17, 12. cf. 26, 8.

cateruis

cateruis antiſtitum *(relig. chriſt.)* 21, 16.

hac duae prouinciae bello quondam piratico cateruis mixtae praedonum 4, 8.

CAVAMEN 23, 4. in temonis cauamine.

CAVDA 16, 10. caudarumque volumina relinquentes in ventum.

CAVERNA 25, 1. vt, imbracteatis corporibus ſolidis, ibi tantum incidentia tela poſſint haerere, qua per cauernas minutas et orbibus oculorum adfixas parcius viſitur.

in cauernis minutis terrarum, quas ſyringas adpellamus 17, 7. cf. 22, 15.

CAVILLATIO 22, 8. a contrario, per cauillationem, Pontus Euxinus adpellatur.

vt in theatrali ſcena ſimulacrum quoddam inſigne per aulaeum vel mimicam cauillationem ſubito putares emerſum 26, 6.

iudices patiuntur interdum doctos ex Philiſtionis aut Aeſopi cauillationibus — productos 30, 4. *vid. Valeſ. ad h. l.*

CAVSSA 14, 7. quae *(inedia)* per multas difficileſque cauſſas adfore iam ſperabatur.

ſummatim cauſſas perſtringam 14, 6.

cauſſas vehementius aequo bonoque ſpectauerunt 22, 3.

ſcrutatores cauſſarum intelligibilium 20, 3.

quâ cauſſâ 26, 8.

hac — cauſſâ 27, 9.

eâ cauſſâ 29, 2.

CAVSSARI 15, 5. circumfrementia vndique murmura cauſſantis inopiam militis. *i. e. conquerentis de inopia.* cf. c. 7. it. 17, 1. 20, 8.

CAVSSATIO 30, 6. cauſſationum ſpecies iuriſiurandi fidem addendo firmabant.

omni cauſſatione poſthabita 18, 6. *Sic* vniuerſis cauſſationibus pulſis *dicitur in Cod. Theodoſ. l. 2. de ſponſal. lib. 3. t. 5.*

abſque vlla cauſſatione 29, 6.

neue hac cauſſatione prouincias deſereret 26, 5.

CAVSSIDICINA 30, 4. *vid. Burmann. ad Ouid. Am. 1, 13, 21.*

CAVTELA 14, 2. circumſpecta cautela obſeruatum eſt deinceps. cf. 16, 12.

obſidium omni cautela coeptabat 24, 2. cf. 29, 1.

CAVTES 24, 2. in Euphratis fluenta proiectae cautes eminentius tuebantur.

CAVTIO 28, 4. non niſi reddita cautione. *i. e. chirographo ſ. apocha. Dicuntur etiam* cautiones apocharum. *vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

CAVTISSIME obſeruans 27, 2. cf. 25, 2.

CAVTVS 14, 8. per opportunos ſaltus et cautos.

munimenta aedificiis cautis exſtructa 24, 4. *Niſi legendum* cautius *aut* cauatis *aut* lautis. *vid. Valeſ. ad h. l. Sed lectio vulgata mihi quidem ſeruanda videtur, cuius improbandae nulla alia cauſſa eſſe poteſt, niſi quod aedificia de muris non dicantur. Enimuero apud ipſum Ammianum haec ſunt:* minae murorum fabricatae quo *aedificii* genere nihil eſſe *tutius* conſtat 24, 2. murorum firmitate *cautiſſimae* ciuitates 14, 8. *His comparatis arbitrer intelligi poſſe, quam parum lectio vulgata ab Ammiani dictione abhorreat; praeſertim ſi* murorum turres *cogites 14, 2. commemoratas, reſpiciaſque alium adhuc locum 20, 7. vbi* muris velut ſinuoſis circumdatum munimentum et cornutis *dicitur: quae ſane ſunt* aedificia cauta. *Accedit denique, quod nulla illarum lectionum vel vno Ammiani exemplo fulciri potuit.*

prin-

princeps cautiſſimus 27, 9.
nauis cautiſſimus rector 22, 8.
ſuique cautiores 29, 2. cf. 16, 12.
nec cautior quiſquam patriae fuit 17, 11.

CEDERE 31, 7. cedens veſpero dies.
quum nudatis litigatoribus dies ceſſerint et menſes et anni 30, 4.
vbi vindicandis potius quam *cedendis* conuiuiis indulgebant 22, 12. *Valeſius legendum putat* ſedandis. *vid.* vindicare.

CELEBER 23, 6. ex omni latere inſuloſum et celebre Perſicum ambiunt mare.
vrbium matris et populoſae et celebris 21, 10.
curſu *celebri* praegreſſum 21, 13. *Leg.* celeri. *Eſt enim haud dubie vitium editionis Gronouianae. Itaque p. 229. exprimendum curaui* celeri. *Sic eſt 17, 1.* curſu celeri venire compulſus. *Atque etiam reſpexi auctoritatem editionis Stephanianae et Lindenbrogianae. Sed tamen negari non debet, poſſe vtique illud* celebri *explicari per* adſiduo, *quod, vt durius paullo, ita minus fortaſſe Ammiano indignum.*

CELEBRABILI fauore ſuſceptus 29, 5.

CELEBRARE 14, 7. quod ei celebrari vilitatem intempeſtiuam vrgenti grauius rationabili reſponderunt.

CELEBRITAS 14, 8. in quibus *(vrbibus)* amoenitate et celebritate nominum Tyrus excellit.
praeſtitutis celebritate diebus 14, 3. *paullo ante:* annua ſollemnitas *ſcil.* nundinarum.
turres celebritate — formidandae 24, 4. *nempe quia ſunt plurimorum defenſorum capaces.*

CELERARE gradum 31, 11.
itineribus celeratis 31, 11.
de profectione celeranda 15, 5.
ad procinctum vrgentem per Thracias inter alios celerare diſpoſitos 26, 6.
cuius prolatae litterae — celerari ſpeciem perurgebant 14, 9. *i. e. celeriter confici veſtem.*

CELERITAS 16, 2. in curam celeritatis omne quod poterant conferentes.
celeritate rapida properabant ad caſtra 16, 12. cf. 15, 5.
— — volucri 17, 13.
— — feſtina 30, 2.
— — firma 27, 1.

CELLA 19, 12. Paullo, ſuccentore fabularum crudelium, quaſi e promptuaria cella fallaciarum et nocendi ſpecies congerente complures.

CELSITVDO 19, 6. moles — faſtigio aduerſae celſitudinis aequatae.
maximae celſitudines montium 23, 6.
alia celſitudo erectior 15, 10. *(de Alpibus)*
hiſtoriae — diſcurrere per negotiorum celſitudines adſuetae 26, 1.

CELSIVS 14, 4. ſi praedam diſpexerint celſius. *(milui)*
inter altaria celſius gradientes — imitari Brachmanas 28, 1.
adorare ſollemniter anhelantem celſius purpuratum 15, 5.
quoniam apud eos vt in capite mundi morborum acerbitates celſius dominantur 14, 6.
pudicitia celſius conſurgentem vitam exornat 25, 4.

CELSVS 19, 1. ante alios celſior ipſe praeibat agminibus.
celſo praeter alios ſpiritu obequitans ordinibus 24, 1. *Similiter Liuius 7, 16. celſique et ſpe haud dubia feroces in proelium vadunt.*
dux meriti celſioris 25, 8.
militem celſi nominis *(Iouianum)* extinxit 23, 5.
circumdatus poteſtatum coetu celſarum 14, 10. *cf. 14, 1. 16, 12. Sic* ſublimes poteſtates *dicuntur*

cuntur 15, 5. *it.* poteſtas excelſa *ibid.*

Druidae ingeniis celſiores 15, 9.

ad ingenia celſa reiiciamus 22, 15.

celſum aliquid acturus in regia 21, 16.

quo — ardore rerum principalium notitiam celſam indagans 16, 5.

CENSOR 30, 9. militaris diſciplinae cenſor eximius.

cenſorum voces ſunt aeſtimatae non militum 15, 8. *(deſcriptio aequitatis)*

CENSORIVS 18, 1. inuſitato cenſorio vigore — audiebat. *De Iuliano pro tribunali iudicem agente. Eſt igitur* cenſorius *h. l. ex recentiori latinitate explicandum, vt accipiatur pro* graui, ſeuero.

cenſoria nota adflictus 28, 4.

CENSVALIS profeſſio *in fundis comprehendit* iugationem *et* capitationem, *per quas, quantum agrorum hominumque in quoque fundo eſſet, intelligebatur, vt tributa et vectigalia diſpenſari atque imperari poſſent 19, 11. vid. Valeſ. ad h. l.*

CENSVS 28, 1. proiectoque in ignem mobili cenſu. *i. e. rebus pretioſis.*

Arbetionis domum iuſſit exinaniri mobilis cenſus inaeſtimabilis plenam 26, 8. *vid. Intt. ad h. l.*

CENTO — ſub galea 19, 8. *i. e. pileus galeae ſubiectus, ne durius a ferro capiti conſuleretur.*

CERA 27, 11. aures eius non cera ſed plumbis obſtructae.

CEREIS accenſis 22, 13. *nempe ante idola; id quod erat ſuperſtitionis paganae.*

CERNERE 20, 3. caelum ſubrextum caligine cernebatur obſcura.

vbi viciſſim contiguae ſe cernerent partes 24, 6.

CERTAMEN 20, 6. feruente certaminum mole.

vtque in certaminibus inteſtinis vſu venire contingit 26, 7.

CERTARE 14, 8. *cui (vrbi)* non *certauerit* alia aduecticiis ita *adfluere* copiis.

pugnaciter aleis certant 14, 6.

adultis viribus certabatur 16, 12.

magno ſpiritu contra exitium certans 25, 3.

CERTVS nec praemiis nec miſeratione vlla poſſe deflecti 14, 11.

CERVIX 18, 12. materias vexere ceruicibus ingrauate.

ceruicibus iubatis leones 24, 5.

opima et inerua ceruice 25, 4. *(Iulianus)*

ceruice tumida gradiens 28, 4.

obligata ceruice ſua ſpondebat 16, 7.

ceruice periit abſciſſa 28, 1. cf. 28, 3.

ceruicibus perirent abſciſis 31, 15. *it.* praeciſis 18, 3.

adactuſque, inclinante negotio ipſo ceruices, adorare ſollemniter 15, 5.

nunc erectas mentium ceruices opprimit et eneruat 14, 11.

fortioribus viſis inclinauere ceruices 17, 13.

ſummiſſis ceruicibus conceſſionem praeteritorum poſcunt et pacem 14, 10.

poſt ſuperbas efferatarum gentium ceruices oppreſſas 14, 6.

nec interdictis minacibus ſubiectorum ceruicem ad id quod ipſe coluit, inclinabat 30, 9. *(de religione; id quod praecedentia credere ſuadent. alii:* voluit.

coetus furiarum horrificus — ceruicibus Aſiae totius inſedit 29, 2. *cf. Liuii locus 4, 12. regno prope per largitionis dulcedinem in ceruices accepto.*

fugien-

fugientium ceruicibus inſiſtentes 25, 2. *vid.* auerſus.

vt ipſis quodammodo ceruicibus Fortunae, aliquando bonae gubernatricis, euectus 25, 4.

CERVVS 24, 1. greges ceruorum.

CESPES 21, 12. vallum antemuranum ceſpitibus fultum.

ceſpite Punico tecti manes eius heroici 14, 8.

Hiſter, qua Romanorum ceſpitem lambit 27, 4.

ceſpitis eſt feraciſſimi *(Thracia)* 31, 3.

regiones pinguiſſimi ceſpitis 20, 11.

ceſpitiſque vbere iuxta iucunda *(Caramania)* 23, 6.

CESSARE 19, 8. pars pleraque militum deiectorum oppreſſa vel debilitata ceſſabat.

neque cunctandi aderat tempus neque ceſſandi 19, 11.

CHAMVLCI 17, 4. *carpenti humilioris genus, granioribus oneribus deportandis deſtinatum.*

CHASMATIAE 17, 7. *(terrae motuum genus)* qui grandiori motu patefactis ſubito voratrinis terrarum partes abſorbent.

CHLAMYS 16, 5. *habitus militantium in palatio, Agentium in rebus etc.*

CHORVS 14, 6. tria millia ſaltatricum — cum *choris* totidemque magiſtris, *qui ſcilicet, de ſententia Valeſii, ſaltatricibus praecinebant.*

CHRISTIANAE legis antiſtes 15, 7. *vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in v.* chriſtianus.

chriſtianam religionem abſolutam et ſimplicem anili ſuperſtitione confundens 21, 16.

CIBVS 14, 2. ſolitarum rerum cibos iam conſumendo.

cibo abunde perlato 14, 10. *i. e. annona, commeatu.*

CIERE 26, 4. inuidiam cientes Iuliani memoriae. *i. e. excitantes.*

CINERES 16, 12. cineribus Galliarum inſultans.

luctuoſis prouinciae cineribus viſis 28, 6.

cineribus patriae deuota *(lecta manus)* 24, 4.

CINGERE 15, 10. oceano et altitudine Pyrenaei cingitur.

ambitu cincto murorum 31, 15.

CIRCA 29, 6. occupatam *circa* meſſem plebem. *Sic ſaepe ſcriptores, Tacito inprimis auctore.*

CIRCEVS 30, 1. inceutiones Circeas in vertendis debilitandiſque corporibus miris modis eum callere. *vid.* incentio.

CIRCVLOS multos collectos in ſe controuerſis iurgiis ferri 28, 4.

Nemeſin — Ius quoddam ſublime numinis efficacis humanarum mentium opinione lunari circulo ſuperpoſitum etc. 14, 11.

in amphitheatrali circulo 26, 3. *non,* curriculo, *vt vulgo legitur, eſtque et a Valeſio exhibitum, licet ipſe exiſtimet amphitheatri vſibus* curriculum *repugnare.*

CIRCVMCIDERE 19, 3. anſam omnem adipiſcendae laudis — circumciderent etiam ex republica proceſſuram. *i. e. tollerent.*

CIRCVMCIRCARE 31, 2. regionum, quas circumcircant, praeſulem verecundius colunt.

CIRCVMCLAVSVS horrendo fragore ſcutorum 26, 6.

loricae ambitu circumclauſum *(ſpatium extentum et rotundum)* 26, 8.

poſt circumclauſum ambitu inſulari Pariſiorum caſtellum 15, 11. *vid.* ambitus.

CIRCVMCLVDERE 14, 6. pueritiae tempus extremum *(Romae)* quod annis circumcluditur fere trecentis.

CIRCVM-

CIRCVMCOLERE 22, 8. inſula, quam circumcolunt Troglodytae. cf. 27, 4. 28, 5.

CIRCVMDARI 21, 3. vili corona circumdatus.
hanc Galliarum plagam — munimina *claudunt* vndique natura velut arte *circumdata* 15, 10.

CIRCVMFERRE 27, 6. hunc loci principalis circumferens habitum.

CIRCVMFLECTERE 28, 4. ſi funalibus equis parum cohaerenter circumflexerit metam. *i. e. ambierit, nec tamen in eam impegerit.*

CIRCVMFLEXVS 22, 8. per ſinuoſos labitur *(Tanais)* circumflexus.

CIRCVMFLVERE 23, 6. inſulaſque circumfluens. *i. e. circumfluendo faciens inſulas.*
quod ciuitatem poſthaec alimentorum vberi copia circumfluere fortuito monſtrauit. 22, 16. *i. e. abundare.*

CIRCVMFLVIS ſpatiis 22, 8. circumfluo ambitu pontus *ibid.*

CIRCVMFRACTVS 22, 8. hi ſcopuli — immobiles turbine circumfracto ſtetere concorporati.
regem anguſto aditu circumfractis collibus abdiderunt 29, 4.

CIRCVMFREMENTES Illyricum nationes 21, 13.
circumfrementium globi 31, 15.
Germanicis vndique circumfrementibus minis 16, 11.
circumfrementia vndique murmura cauſſantis inopiam militis 15, 5.

CIRCVMGRESSVS 22, 2. ob rapidos circumgreſſus.
palus Maeotis ampliſſimi circumgreſſûs 22, 8.

CIRCVMHVMATA corpora 22, 12.

CIRCVMITIO 24, 2. fluminis circumitione vallatum *(munimentum)*

CIRCVMLATRABAT Arbetionem inuidia 16, 6.
fruſtra virum circumlatrabant immobilem occultis iniuriis 22, 12. cf. cap. 16.

CIRCVMLOCVTIONIBVS indigeſtis ita ſcatentes 30, 4.

CIRCVMLVENS mare 22, 8.
circumluente flumine 30, 1.
circumluitur fluentis Euphratis 24, 1.

CIRCVMMVRANA pertulit bella 14, 6.
timebat eum *(militem)* periculis obiectare circummuranis 21, 12.

CIRCVMNECTERE 19, 7. flammis coniectis vndique circumnexos.

CIRCVMSCRIPTE 23, 4. haec inſtrumentorum genera ignorantibus circumſcripte monſtrare. *i. e. paucis definire.*

CIRCVMSEDERE 31, 8. quarum nullam *(ciuitatum)* circumſedere conati ſunt. *ſcil. armis et vallo. Sic Tacitus A. 1, 42.*

CIRCVMSISTERE 20, 7. quum magnus terror circumſiſteret muros.

CIRCVMSITAE gentes 29, 5. cf. 21, 10. 23, 6.

CIRCVMSONARE 27, 10. horrenda circumſonantibus Alamannis.

CIRCVMSPECTVS 14, 2. circumſpecta cautela obſeruatum eſt.
vbertate regionum et amplitudine circumſpectos *(Seras)* 23, 6. *i. e. conſpicuos, inſignes.*
Niſibeni — — in municipali ordine genere, fama, potentiaque circumſpecti 18, 10.
populique Rom. nomen circumſpectum et verecundum 14, 6. *vid. Valeſ. ad h. l.*
parietes lapidum circumſpectis coloribus nitidos 28, 4.

CIRCVMSPICERE 14, 10. ſe ſolum vitamque propriam circumſpicit et defendit.

CIRCVMSTARE 14, 2. circumſtetere hoc munimentum per triduum.

rem Rom. alius circumſteterat metus totius Galliae 30, 2.

CIRCVMSTRIDERE 14, 11. ſauciabantur eius ſenſus circumſtridentium terrore laruarum.

CIRCVMVADITVR ciuitas 20, 6.

CIRCVMVALLATVS 24, 2. ambitu inſulari circumuallatam. *(ciuitatem)* vid. *vallatus.*

CIRCVMVENTVRI Valentem a tergo 26, 8.

limum globoſque adgerente multitudine circumuertentium fluentorum 22, 8.

multitudinis pondere circumueniretur 24, 6.

CIRCVMVERSIO curſus annui 26, 1.

CIRE 16, 12. barritum ciere vel maximum.

CIRRATVS 14, 6. feminas adfatim multas ſpectare cirratas. *i. e. crinibus longioribus et cincinnis, qui ſunt proprii pueris et virginibus.*

CIRROS puerorum licentius detondebat 22, 11. *nempe ex ritu Eccleſiae, cui Lectores ſic deſtinabantur; nam coma demta erat quaſi praeparatio ad munera clericorum. vid. Intt. ad h. l.*

CITARE 15, 6. ne — reos atrocium criminum perſpicue citari faceret multos.

CITVS 16, 12. properantes cito quam conſiderato curſu.

citis itineribus 26, 8.

CIVILIS 22, 7. quum corrigendis ciuilibus ita diligenter inſtaret.

ciuilia more veterum et bella recturo 26, 8.

in aerumnis ciuilibus ſaepe victorem 21, 1.

ad aemulationem ciuilium principum 15, 1. *i. e. communium, benignorum.*

huiusmodi multa ciuilia 18, 1. *i. e. popularia.*

ciuili iuſtoque imperio ad voluntatem conuerſo cruentam 14, 1. *i. e. legibus accommodato.*

CIVILITAS 28, 4. profeſſionem oratorum forenſium — — ciuilitatis particulae vmbram, vel adulationis partem quartam eſſe definit amplitudo Platonis 30, 4. *i. e. artis ciuilis ſ. Politices.*

CIVILITER 26, 6. iniuncta ciuiliter agens et caute.

in quaeſtiones acrius exſurgens quam *ciuiliter* 21, 16. *In Cod. Theodoſ. l. omnis 5. de iis quae admin. lib. 8. t. 15.* ciuiliter *et* turbide *ſibi opponuntur.*

Diodorum quidem aduerſus ſe *ciuiliter* imploraſſe iuris auxilium 27, 7. *i. e. quia leges aequaliter ad omnes pertinent potentiores pariter ac tenuiores.*

CIVITAS mundo cognita 14, 8.

ciuitatem et ſuburbana funditus euerterunt 17, 7.

haec quoque ciuitates habet inter oppida quaedam ingentes 14, 8.

ciuitatem perquam breuem — turribus circumdedit amplis et moenibus 18, 9.

— — muris et populo validam 28, 6.

niſi haec ciuitas habili ſitu et moenium magnitudine reſtitiſſet 25, 8.

agentes in ciuitatibus peruiis 14, 11.

per latera ciuitatis cunctae diſcurrunt 14, 6.

per ampla ſpatia ciuitatis 14, 7.

ciuitatis capaciſſimae portas 23, 2.

— — membra 25, 9. *vid. infra in h. v.*

CLADES 15, 2. poſt miſerandam deleti Caeſaris cladem.

litui cladium concrepantibus internarum 14, 7.

inter

inter monumenta multiformium aerumnarum eminuere Nicomediae clades 17, 6. *(de terrae motu)*

CLAMOR 19, 2. exſurgebant ruentium ferientiumque clamores.

clamoris vlulabilis incendio tela ſumma peritia diſpergebant 19, 5.

CLANCVLO per poſticas 20, 8.

CLANGOR 14, 1. nondum tubarum ceſſante clangore.

clangore Martio ſonantibus tubis ſtrepebant vtrimque partes 24, 4.

CLARE natos meritiſque probabilis vitae compertos 23, 1. cf. 20, 11.

CLARERE 16, 5. hinc maxime claret. *i. e. adparet.* cf. 17, 2. 24, 3.

CLARITVDO 14, 1. vbi pernoctantium luminum claritudo dierum ſolet imitari fulgorem.

fulgenti *(carpento)* claritudine lapidum 16, 10.

regem veſtis claritudine rutilantem 18, 6. *vid. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p.* 780.

a ſtudiis liberalibus et claritudine carminum notus 19, 12.

claritudine rerum conſpicuus 25, 4. cf. 27, 2.

incrementa claritudinis imperatori portendi glorioſa coeptanti 23, 5.

vt proſapiae ſuae claritudo monebat 30, 5. cf. 27, 11.

qui et maiorum claritudini gloriae fuit 29, 2.

aegre veſtigia claritudinis priſtinae monſtrat 14, 8. *(Iſaura vrbs)*

CLARVS 24, 6. aliquid clarum feciſſe. *i. e. inclareſcere. vid. Gloſſar. Liuian. in v.* clarus.

multorum teſtimoniis claram *(cauſſam)* 15, 6.

CLASSICVM 16, 12. toruum canentibus claſſicis.

claſſico ad concionem exercitu conuocato 21, 5. *i. e. tubis coacto. Claſſicum enim ad omnes omnino res exercitui indicandas, ſignificandaſque pertinebat, etiam vigilias.*

CLASSIS robore firmiore 24, 6.

cum claſſe quam ductabat 29, 5.

CLAVDERE 22, 15. Aegyptiam gentem — nationeſque variae claudunt.

hanc Galliarum plagam — munimina claudunt vndique natura velut arte circumdata 15, 10.

eam hoſtiliter repente clauſere *(vrbem)* 21, 11.

clauſi apud Nicaeam 26, 8. cf. 21, 12.

quae *(iacturae)* clauſere domos innumeras 19, 11. cf. 26. 6.

claudente noxarum conſcientia linguam 16, 12.

CLAVES obtulere portarum 18, 10.

CLAVSTRVM 19, 12. alios clauſtra poenalia conſumſerunt cf. 15, 3.

clauſtrum per catenam ferream valde robuſtam oti portus inferrum 26, 8.

quod munimentum *(Phoenice)* velut inſolubile clauſtrum hoſtium excurſibus erat obiectum 20, 11.

vrbem, Orientis firmiſſimum clauſtrum 25, 8. cf. 21, 13.

clauſtra patefacta ſunt Alpium Iuliarum 31, 11.

CLAVVLARIS curſus facultate permiſſa 20, 4. *i. e. vſus clabularis (ſic enim melius ſcribitur) concedebatur. Erat autem clabulare haud dubie idem cum angaria, quod erat genus vehiculorum admodum aptum deportationibus. Certe a veredo, biroto et rheda clabulare diſtinguitur in Codice Theodoſiano. vid. Valeſ. ad h. l.*

CLAVVS 26, 6. clauos ſummae rei gerendae committi *(Procopio*

 pio

pio) Sic Cicero in Epp. Diu. Sedebamus in puppi et clauum tenebamus, nunc autem vix eſt in ſentina locus.

CLEMENS vt Antoninus 16, 1. *nempe moribus. Sic 21, 12. pluribuſque aliis in locis capiendum. vid. Geſner. ad Claudian. 28, 550. Sed fortaſſe h. l. rariori ſignificatu* clemens *idem eſt quod* pius, *quia id cognomentum Antonini fuit. Certe* clementia *illius aeui ſcriptoribus ſubinde dicitur pro* pietate *etiam ea quae eſt aduerſus defunctos.*

vel atrocem mortem clementiorem ratus malis, quibus adflictabatur 26, 6.

clementiſſimae leges 28, 1.

clementiores gurgites fluminis obliquati tranſnarunt 24, 2.

CLEMENTER adſurgit *(Commogena)* 14, 8.

montium partem clementer procliuem 27, 10.

CLEMENTIA hiemis ibi molliſſimae 18, 7.

CLIBANARII 16, 10. *a clibanis dicti h. e. loricae genere eiusmodi, quo totum corpus tegeretur: iidem cum cataphractis. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 1019. Gothofredus quidem, in Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. ad hanc vocem, cataphractos equites intelligit, non addita ratione, cur equites tantum, quum tamen fuerint etiam pedites eius generis, quod ſupra docuimus.*

CLIENTELA 18, 2. in clientelam rei R. ſuſceptus.

CLIMATIAE 17, 7. *genus terrae motuum. vid. Valeſ. ad h. l.*

CLITELLAE boui impoſitae ſunt 16, 5. *Hanc dictionem prouerbialem Cicero explicat Epp. Att. 5, 15. addens:* plane non eſt noſtrum onus, *i. e. cui ferendo non ſumus pares. vid. Venerand. Patruum in Claue Ciceron.*

CLIVOSVS 16, 11. ſuapte natura cliuoſas. *(vias)*

CLIVVS 15, 10. a ſummitate huius Italici cliui *(de iugo Alpium)*

COACTIVS adſcenſus vinciunt et deſcenſus 20, 3.

COAGMENTARE pontes 25, 6.

in ſpeciem Scythici arcus neruo coagmentati 22, 8.

COAGMENTVM 19, 7. diſſolutis turrium coagmentis.

coagmenta fodiens lapidum *(aries)* 20, 6.

— — defectiua 20, 3.

COAGVLVM 29, 2. Palladius — coagulum omnium aerumnarum.

COALESCERE 31, 2. iuuentus equitandi vſu a prima pueritia coaleſcens.

COALITVS magnanimitate 27, 11.

— ſolitudine 23, 6.

— puluere Martio 21, 12.

— tolerantia rerum aſperarum 27, 6.

— magniloquentia ſocordi 27, 2.

— inſolentia et tumore 15, 5.

— ſtudio aedificandi 29, 6.

— actibus glorioſis 21, 5.

— moribus Aſiaticis ideoque leuis 16, 7.

— recordationi 17, 5.

— quieti 14, 5.

coalita maieſtate conſpicuus 25, 4.

— prauitate famoſum 15, 3.

nec a libertate coalita deſciſcentis 16, 10.

COAPTARE 24, 6. cataphractorum equitum turmas ſic conſertas, vt laminis coaptati corporum flexus ſplendore praeſtringerent occurſantes obtutus.

COARCTATIO 29, 2. quumque nodoſis coarctationibus aequitate diu iactata, et nexibili adſeueratione perditi nebulonis durante nullam confeſſionem

nem exprimere tormenta grauia potuiſſent.
COCHLEAE duae ligneae coniunguntur aptiſſime 23, 4.
COCTILIBVS laterculis fabricatae *(minae murorum)* 24, 2.
CODEX 30, 4. e quibus ita fuere rudes nonnulli, vt numquam ſe codices habuiſſe meminerint.
CODICILLVS 25, 8. oblatis magiſterii equitum et peditum codicillis.
COEPTARE 26, 6. nouaque exinde coeptare ſuſpectum. *i. e. moliri.*
noĉte coeptante 20, 4.
luce — — 31, 15.
COETVS 28, 1. ambo ex coetu ampliſſimo.
coetuum magnificus ſplendor 14, 6. *de S. P. Q. R.*
municipalium ordinum coetibus patiebatur inuiſte quosdam adnecti 25, 4. *vid. Int. ad h. l.*
circumdatus poteſtatum coetu celſarum 14, 10.
coetus in vnum locum quaeſitus eiusdem loci multorum 15, 7. *(Synodus)*
coetus furiarum horrificus 29, 2.
coetus ſpadonum 18, 5. *vid.* cohors.
COGERE 27, 6. lenis videri cogebatur et mollior.
arma quoque et tirocinia cogens legioneſque augens 20, 8.
legiones duas arma cogentes 16, 2. *i. e. agmen claudentes.*
extremos, qui eo die forte cogendorum agminum officia ſuſtinebant 25, 1.
inuaſa ſubito terga poneuerſus arma cogentium 25, 3.
equorum permutatione veloci, vt nimietate cogendi quosdam exſtingueret 15, 1. *vid. Gothofred. in Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ.*
coacto gradu 30, 5.
quorum in aerario coacta bona 29, 1.
in conſilia cogebatur extrema 15, 5.
COGITARE 25, 9. ſceleſte pace cogitata.
bene cogitans et prudenter 20, 8. *i. e. alienus a vindictae ſtudio.*
vltimaque cogitantes 17, 13. *(timentes)*
quod ratione gemina cogitatum eſt 25, 7. *i. e. poſtulatum.*
euanuit cogitatum hoc caſu 30, 1.
turpi confeſſione cogitatorum ſocium — fuiſſe firmauit 14, 9.
cogitata nullis interpellantibus abſoluebat 26, 2.
COGITATIO 14, 10. cogitationibus magnis attonitus. *i. e. imminentibus periculis.*
COGNITIO 21, 1. erudito et ſtudioſo cognitionum omnium cf. 25, 4.
huiusmodi cognitionum minutiſſimi ſcrutatores 22, 8.
cognitiones actuum variorum ſtilis vberibus explicatas non edidere ſuperſtites 26, 1.
COGNITOR 28, 1. a iure iuſtitiaque crebro diſcedens ferreus cognitor.
tartareus cognitor *ibid.*
COGNITVS 26, 8. vrbem inexſuperabili moenium ambitu monumentis quoque veteribus cognitam.
COGNOMENTVM 14, 5.
COGNOSCERE *(abſolute)* 25, 10. *cognito, quod* Malarichus recuſauit ſuſcipere magiſterium.
cognitoque, eum — cuſtodiri 28, 1. cf. 29, 4. *Sic ſaepe Liuius.*
COHAERENTER 16, 10. iunctura cohaerenter aptata. cf. 20, 7. 24, 2.
ſi funalibus equis parum cohaerenter circumflexerit metam 28, 4.

mala cohaerenter laeua manu retinenti 30, 7.

COHAERERE 23, 6. collibus cohaerentes

niuoſae ſolitudini cohaerentes (*Seras*) 23, 6.

COHORS adulatorum 14, 5. *vid.* coetus.

cohortibus noſtris repulſoriis 24, 4

equeſtrium adiumento cohortium 14, 2. *Vocantur etiam* equitatae. *Hoc militiae genus demum ſub imperatoribus inſtitutum peditibus equitibuſque commixtis conſtabat.*

reliquos ea cohorte ad pedeſtrem compegit militiam 24, 5.

COLERE 14, 4. nec eorum quisquam arborem colit.

cultorum *(ſcil. agrorum)* feracium multiplicantes annuos fructus 14, 6.

amplitudine ciuitatum admodum culta 15, 11.

vt dextris ſuis geſtantes remp. colebantur 14, 10.

neque vt hoc coleretur imperauit aut illud 30, 9. *de religione.*

COLLATICIVS *vid.* aes.

ſtipe collaticia victitabant 14, 1. *vid.* ſtips.

COLLEGIVM 16, 1. in collegium faſtorum adſcitus. *i. e. Conſulum, quorum nomina faſtis inferebantur. Similiter apud Scrr Hiſt. Aug. collegium* Romanum *dicitur, quod non amicos modo principis comiteſque, ſed ipſos etiam magiſtratus omnemque Senatum ſignificare Salmaſio videtur Tom. II. p. 293.*

adſcito in collegium trabeae Salluſtio 23, 1. *cf. Gloſſar. Liuian in v.* collegium. *vid.* trabea *it.* ſcipio.

COLLIDERE 21, 12. pars lapidibus volutis in pronum colliſi. cf 17, 13. 23, 2.

vbi Nauplius — claſſem colliſit Argiuam 22, 8.

COLLIGARE 17, 11. faſciola candida crus colligabat.

quemadmodum valeant noti hac aegritudine colligati 14, 6.

COLLIGERE 21, 16. vt raros colligeret morbos.

quae de terrae pulſibus coniectura veteres collegerunt 17, 7.

opiniones variae collegerunt 20, 3.

animus colligit viſa nocturna 14, 11.

quamobrem conſtellationem principis collegiſſet 29, 2. *vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 229.*

vt periculum docuit per varias collectum aetates 22, 16.

COLLIMITARE 23, 6. Perſico mari collimitant. cf. 31, 2.

COLLIMITIA ſaepe Rom. latius irrumpentibus 15, 4. cf. 14, 3. 18, 2. 21, 13.

ad peruadenda collimitia 26, 6.

COLLIS 18, 3. iisdemque collibus tranſcurſis (*de monte Tauro*)

Garumna — a *Pyrenaeis* oriens *collibus* 15, 11. *vid. ſupra in v.* agger. *cf. Drakenborch. ad Liuii I, 33, 9.*

montium nullas ſpeculas vel collium ſigna cernentes 22, 16.

elephanti gradientium collium ſpecie 24, 6.

regem anguſto aditu circumfractis collibus abſiduerunt 29, 4.

COLLOQVIVM 15, 5. obſtricto religionum confecratione colloquio.

COLLVCERE 16, 1. incrementis velocibus ita domi foriſque colluxit. cf. 20, 3. 25, 10.

COLLVCTARI 21, 15. diuque cum anima colluctatus iam diſceſſura abiit e vita.

COLLVCTATIO 28, 5. barbaros ante colluctationem terruit.

COLLV-

COLLVDIVM 30, 4. ex praemeditato colludio.

debitum per colludia in nomen fiſci translatum 18, 5. *i. e. ius et actio ad fiſcum translata eſt per colludium ſub certa aliqua conditione vid. Valeſ. ad h. l.*

COLLVM 15,8 colla ſuperbarum gentium detumeſcent. *vid.* ceruix.

velut *collo munito* rectam luminum aciem tendens 16, 10. *i. e. furca.*

COLLVSTRARE 20, 11. fauillis oppieta colluſtrans. *i. e. oculis luſtrans. cf. 16, 10.*

COLLVVIO 30, 4. vt colluuionis teterrimae audire exiſtimes vlulabili clamore Therſiten.

in colluuione illa Neroniani ſaeculi 15, 2.

ſi ſenſerint *(genii)* puras *(animas)* et a colluuione peccandi immaculata corporis ſocietate diſcretas 21, 4.

colluuione liberatur inceſte 31, 9.

COLOR 23, 6. indumentis — lumine colorum fulgentibus vario. *vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 689.*

captiui colore tranſiuit 26, 9. *vid.* amictus *it.* velamentum. *cf. Gloſſar. Linian. in v.* obtentus: *et Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in voce* color.

COLORARE 14, 4. coloratis ſagulis pube tenus amicti.

colorata laeſae criminा maieſtatis 19, 12.

venenatis artibus coloratum in peius *(quod ſomnio viſum eſſet)* 15, 3.

COLVBER copia virus exuberans 18, 4.

COLVMELLA 25, 2. ſub columellis tabernaculi paruis.

COLVMEN 20, 5. quoniam Caeſarem veſtrum firmo iudicio ad poteſtatum omnium columen ſuſtuliſtis.

quam praecipiti confidentia patriciatus ipſa columina pulſauit 29, 2.

columina iuſtitiae priſca 30, 8. *(Lycurgos, Caſſios etc.)*

COLVMNARIVS 22, 16. atriis columnariis ampliſſimis.

COLVMNARVM conſtructiones alta fronte ſuſpenſas mirando 28, 4.

COMAE fluentes horrebant 16, 12.

COMBVRERE 29, 5. quosdam viuos combuſtos. *vid.* exurere.

COMES 16, 7. comitem circumferens conſcientiam bonam.

Mercurius ſomniorum adpellatus comes 15, 3. *nomen dignitatis per iocum effictum atque attributum delatori.*

COMETA 30, 5. arſere *crinita ſidera cometarum. Sic olea arbor, arbores palmarum et ſimilia noſtro dicuntur. vid.* arbor.

COMINVS 21, 13. ſi ventum fuerit cominus.

ſtrictoque cominus ferro 19, 8.

ad *manus cominus* conferendas 14, 2.

COMITAS 16, 5. orationum — cum grauitate comitas incorrupta.

COMITATENSIS 29, 5. cum comitatenſis auxilio militis. *i. e. qui ſequebantur comitatum principis, vt ſemper ad omnia praeſto eſſent. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

comitatenſis fabrica 18, 4. *translate dicitur de calumniarum fabricatoribus et delatoribus, qui eſſent in comitatu imperatoris. vid. quae infra ad v.* fabrica *notauimus.*

COMITATV paruo ſuſcepto 15, 8. *de militibus trecentis amplius. Sic. Liu. 28, 22.*

parili comitatu obtinentes circulos proprios 20, 3.

qui *(nuncius)* in comitatum Auguſti perlatus 15, 8. *i. e. in*

 aulam

aulam ſ. curiam vt poſteriori aetate dici co pit.

quaſi pinnis elatus ad comitatum principis aduolabat 15, 3.

COMITIORVM ſpecie — rector pronunciatur imperii 26, 2.

COMMARCERE 31, 12. miles feruore calefactus aeſtiuo, ſiccis faucibus commarceret.

bellicoſus ante haec et induſtrius repente commarcuit 17, 10.

COMMARGINARE 31, 2. in commarginandis pontibus.

COMMEATVS 27, 8. alios per diuerſa libero commeatu diſperſos. *Similiter Tacitus A. 13, 38.*

COMMEMORARE 30, 8. Artaxerxes, quem Macrochira membri vnius longitudo commemorauit.

COMMENDABILIS 19, 1. iuuenis nobilitate commendabilis et dilectus. cf. 25, 5. 29, 2.

COMMENDARE 18, 2. quibus (*ſcriptis*) commendatus eſt arctius.

Nouem — populos Auſci *commendant* et Vaſatae 15, 11. *Eleganter dictum. Sic fere Plinius Paneg. c. 5. Sicut maris caelique temperiem turbines tempeſtateſque commendant etc. cf. Tacitus de Oratt. c. 6.*

COMMENTARI 22, 12. magnitudinem expeditionis ſecum commentans.

COMMENTVM 14, 11. qua vi quibuſque commentis id fieret.

commentum excogitatum eſt validum 26, 7.

nullum inueniet humana mens praeter puluerem exſtinguendi commentum 23, 6.

vicit tamen omne prohibendi commentum acumen arietis 20, 6.

nec procedebat vllum obſidionale commentum 14, 2.

quo commento imperatorem geſta ignorare exiſtimaret 15, 5.

quibuſque figurarum commentis ſplendida loca attentare debeat 29, 2. *de ornatu orationis.*

COMMERCARI 14, 3. ad commercanda quae Indi mittunt.

commercandi opimitate gratiſſimum (*munimentum*) 23, 3.

COMMERCIVM 22, 8. naturali quodam commercio ruens in Pontum (*fluuius*)

quod, commerciis vetitis, vltima neceſſariorum inopia barbari ſtringebantur 27, 5. *nempe commercandi copia in ſolo Romano ademta. vid. Valeſ. ad h. l.*

nefandis nundinandi commerciis 31, 5.

queis concordantibus, mutuaque commercia viciſſim ſibi conciliando locupletatis 15, 13. *de furantibus rapientibuſque propalam.*

vt laniſta ex commerciis libitinae vel ludi (*quaeſtum fructumque captat*) 19, 12. *vid.* libitina *it.* ludus.

COMMIGRARE 24, 6. vt aquis illuc ab Euphrate transfuſis (*i. e. canale ducto*) naues ad Tigridem commigrarent.

COMMILITIVM 27, 6. in Auguſtum ſumere commilitium paro.

Vrſicinum ad commilitium principis vt peditum magiſtrum reuerſum 20, 2. *cf. 28, 4. vlt. it. 28, 6.*

proceresque Galliarum virum talem ex commilitio ſuo quaeritabant 25, 5.

commilitio Argonautarum 14, 8.

COMMILITO 21, 5. magni commilitones.

COMMINVERE 17, 4. iacentes (*obeliſcos*) et comminutos.

COMMISCERI ſibi generum 14, 1. *Si modo vera lectio. Valeſius quidem* cum miſceri *legi vult. Enimuero et apud Ciceronem Nat. D. II, 51. eſt* commiſcendorum corporum libido.

COM-

COMMITTERE 15, 5. hunc faſcem ad arbitrium figmenti *commiſit. Niſi vero legendum cum Valeſio* compoſitum. *Sic facilior vtique ſenſus. Sed mihi tamen illa lectio videtur praeferenda. Nam* committere *eſt* coniungere, *id quod* faſci *egregie conuenit.*

arcte cuſtodiendum apud ſigna commiſit 21, 4.

idque (*ſomnium*) amicis commiſiſſe fidiſſimis 25, 10.

vt ſaltem ſpecie tenus crimina praeſcriptis legum committerentur 14, 1.

commiſiſſe in maieſtatem turbulentius deferebat 22, 9. cf. 15, 5.

COMMODIVS 16, 4. per municipia diſtributos, vt commodius veſcerentur.

COMMODVS 23, 6. leniumque ventorum commodiſſimus flatus.

ductorem commodiſſimum fore ſpondebat 18, 6. *i. e. valde mitem.*

principis alia commodiſſimi 29, 3. *i. e. indulgentiſſimi.*

COMMONITORIVM cum Auguſti litteris tradidit 28, 1. *vid. Valeſ. ad h. l.*

COMMOTIO 15, 7. ex commotione priſtina ſaeuientem (*plebem*) *De ſeditione hic locus agit. Alias autem huius aeui ſcriptoribus commotio ſimpliciter pro ira dicitur.*

COMMOTVS 22, 10. leuitatem agnoſcens commotioris ingenii ſui. *Similiter Tacitus A. 1, 33.* Agrippinam commotiorem *dixit, i. e. quae haberet ceteriores ingenii animique motus.*

COMMOVERE 23, 2. Meſopotamiam ſigna commouit.

in quos erant arma protinus commouenda 18, 2. cf. 26, 7.

in tertium cuneum caſtra commouit 27, 2. cf. 17, 12.

talibus inter ſpem metumque noua negotia commouente 21, 13. *i. e. ſuſcipiente, moliente.*

inſtrumenta omnia mediocris ingenii commotutus 16, 1. (*Ammianus de ſe ipſo*)

regii duo fratres — nec tumultuare nec commoueri ſunt auſi 16, 12.

COMMVLCERE 29, 1. ſubruſticum hominem ſibi varie commulcebat.

COMMVNIRE 28, 2. Rhenum magnis molibus communiebat.

quo (*oppido*) praeſidiis ocius communito 26, 9.

originis penitus alienae firmitudine communitus 22, 9.

COMMVNIS 14, 1. fortunae ſaeuientis procellae tempeſtates alias rebus infudere communibus.

ad regenda communia Iouianum euectum 26, 1. *i. e. rem publicam ex more graecorum ſic dictam. Sed vid. Ven. Patruum in Claue Cicer. in v.* communis.

ex inimico communia ſupergreſſo 25, 5. *i. e. imperatore facto.*

COMPACTVS *vid.* compingere.

COMPAGES 14, 2. denſata ſcutorum compage. *i. e. teſtudine facta.*

ſtruendo textis compagibus ponti 17, 13.

COMPAGINARE 18, 2. ad compaginandum pontem. cf. 16, 11.

COMPAGO 30, 9. liniamentorum recta compago.

in ipſa huius compaginis exordio 22, 8.

COMPARARE 26, 7. bellatrices Thraciae gentes, ſine cruore adquiſitae, adminicula auſis tumultuariis maxima *compararunt.* i. e. *pararunt.*

COMPELLARE 26, 8. iniurioſe compellabatur vt Sabaiarius.

ne conuicio quidem tenus compellatus 21, 4. *vid. Burmann. ad Sueton. Iul. 18.*

COMPELLATIO 17, 9. compellationibus inceſſebat et probris.

COMPELLERE 14, 11. celerare gradum compellebatur adigentibus multis. cf. 17, 13. 14, 10.

taedio ad Blemmyas *migraſſe compulſi (hippopotami)* 22, 15.

nihil fateri compulſus eſt 14, 9. *vid.* nihil.

Hanc — obtemperare legibus noſtris compulit 14, 8.

ſoluere vniuerſa ſine laxamento compelli 16, 5. cf. 14, 11. 17, 1.

COMPENDIARIVS *vid.* via *it. voc. ſequ.*

COMPENDIOSVS 16, 2. per compendioſas vias.

compendioſis vallibus eius itinera praeuenerunt 30, 1. *Equidem arbitrer legendum eſſe* callibus.

COMPENDIVM 20, 8. quae neceſſe ſit fieri, in compendium redigam breue.

attenti ad omne compendium 26, 6.

quid haberet ex arte compendii 22, 4.

interpretii compendium *vid.* interpretium.

ad compendia ſua excitare ſeceſſiones principum 20, 8.

remedia mortis compendio poſtulantes 16, 12. *i. e. accelerari ſibi mortem occiſione poſtulantes. Nam* remedia *ſunt* adiumenta, *et* mortis compendium *eſt* mors accelerata. *Niſi vero malis* mortis *ad* remedia *referre, vt* compendio *ſit, in caſu ſexto acceptum, idem quod* breui, celeriter. *Nam* compendium breue *dixit Ammianus, vt ſupra notatum eſt. Poſſis etiam* compendio *in caſu tertio accipere, ſed in ſignificatione altera, quum* lucrum *denotat, vt ſit idem quod* ad compendium ſuum, *quemadmodum ipſe Ammianus dixit, vt ante notauimus. Sed neſcio cur magis inclinem eo, vt* impendio *legendum putem pro* impenſe, *valde, quae et ipſa vox noſtro eſt familiariſſima. Certe omnis illa ambiguitas ſic tolli poteſt.*

COMPENSATIO 18, 3. ad iniuriae periculique compenſationem ducis in Illyrico meruit poteſtatem.

COMPERENDINATA (*rea*) 29, 2.

COMPERTVS 14, 1. compertis leuiter addere quaedam.

quibus clara fide compertis 17, 1.

dux diuturno bellorum labore compertus 28, 5.

longa militiae frugalitate compertus 16, 11.

COMPETENS 17, 13. tutela Illyrico competens gemina eſt ratione firmata.

competenti ſatisfactione purgabo 20, 4.

ſtipendioque competenti 22, 9.

digeſſimus tempore competenti 23, 5.

competenti loco ſingula digeremus 26, 5. cf. 16, 10. 17, 9. 30, 7.

COMPETENTER 31, 11. occurſum eſt huic conatui competenter.

COMPINGERE 26, 10. in cuſtodiam compegerunt.

in vincula compinguntur 26, 7. cf. 17, 8. 28, 1.

ad pedeſtrem compegit militiam, quae oneroſior eſt 24, 5. *vid. Oudendorp. ad Frontin.* 4, 1, 26.

inter Hiſtrum et ſolitudines pernicioſa hoſtium multitudo compacta 3, 8.

pecus — membris eſt magnis compactum et validis 23, 6.

COM-

COMPLANARE 24, 2. coeptaque altitudo complanari foſſarum. *cf. cap. 4.*
marini fremitus — innumera — aedificia complanarunt 26, 10.
maris attolli horrendis aeſtibus adſueti rurſuſque ſine vlla nauigantium noxa in ſpeciem complanari camporum 27, 8.

COMPLERE 17, 4. quae *(erectio)* vix ſperabatur poſſe compleri.
munera vniuerſa *(aureos)* complentes 16, 5. *(de tributo)*
vt annua complentes ſollemnia intra terrarum genitalium terminos otioſe viuere ſinerentur 22, 7.
mandata complere feſtinans 25, 9.
imperatis ſine mora completis 18, 7.
ad ſententiam tota facilitate completam 15, 1.
conſilio prudenti completo 31, 16.
quod erat in manu poſitum veſtra — vtiliter et glorioſe compleſtis 26, 2.
ſacrorum ſollemnitate priſco more completa 23, 3.

COMPLICARE 29, 2. complicatis articulis. *i. e. manibus.*
in complicandis negotiis artifex dirus 14, 5.
in complicandis calumniarum nexibus erat indiſſolubilis 15, 3.
omneſque ſuſpenſos aduentantium calamitatum complicaret magna formido 18, 4.

COMPLVRIES 16, 7.

COMPONERE 15, 10. primam *(viam)* compoſuit.
ſeptingenta voluminum millia Ptolemaeis regibus vigiliis intentis compoſita 22, 16.
miſere legatos cum verbis compoſitis 17, 1. *(i. e. ad fraudem)*
quibus — compoſitis firmiter 17, 2. *i. e. digeſtis, diſpoſitis, vt alibi.*
prouinciarum ſtatum aegre compoſitum licentius conturbaret 21, 4.
ad haec ratione vel vi componenda 20, 1.
in qua *(religione chriſtiana)* ſcrutanda perplexius quam componenda grauius 21, 16.
nullo impoſitorum vel compoſitorum fidem ſollemniter inquirente 14, 7.

COMPRENSVS ſuorum manibus 26, 8.

COMPVLSOR 25, 9. adpoſitis compulſoribus — minitantibus etc. *i. e. qui vrbe egredi incolas cogerent. Sed alio modo dicuntur compulſores in re pecuniaria. vid. Valeſ. ad 22, 6. vbi* compulſor *eſt is, qui non tam minis, quam exactionibus duris tardiores fiſci debitores vrget. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in v.* compulſor.

COMPVTARE 21, 12. non ſine coniiciis *computabatur* vt fallax. *Niſi forte cum Lindenbrogio legendum ſit* confutabatur.

CONARI 18, 5. fugam ingenti molimine conabatur.

CONCAEDES 17, 10. celſarum arborum obſiſtente concaede. cf. 16, 12.
concaedibus clauſere ſollerter 16, 11. *Hanc dictionem caſtrenſem aliis exemplis illuſtrauit Lindenbrogius ad 16, 12.*

CONCALESCERE 19, 12. acri felle concaluit.

CONCATERVATIS copiis 29, 5. *cf. 31, 13.*

CONCEDERE 14, 2. retroque concedentes: *pro* cedentes. *Sic Liuius 20, 25. vid. infra in* retrocedere.
qui color, quanto magis diffunditur, concedit in caeruleum et virentem 20, 11.
aucti paullatim in amplitudinem gentis ſolidae conceſſerunt et nomen 23, 6.
quae *(Aſſyria)* per populos pagoſque amplos diffuſa quondam

dam et copioſa ad vnum conceſſit vocabulum *ibid.*

ſibi concedi clauſos petiſſe adſeuerantes 27, 12. *i. e. condonari.*

CONCEPTARE 31, 10. maioraque conceptantes.

CONCERTATIO 27, 4. infeſta concertatione deleti.

turribuſque armatis et propugnaculis futurae concertationi praeparabant vtilia 21, 11.

ſi futura concertatione, quem quiſque vindicat carceribus, non exſiluerit princeps 28, 4. *de ludis Circenſibus.*

CONCESSIONEM praeteritorum poſcunt et pacem 14, 10. *vid.* confeſſio.

conceſſionem delictorum ſibi tribui ſupplicauit et veniam 17, 12. cf. 22, 8. 29, 5. et 6.

CONCHA 16, 5. *vas lauandis manibus, etiam pedibus, vt nonnullis placet, deſtinatum.*

CONCIDERE 11, 7. pugilum viciſſim ſe concidentium.

iratorum hoſtium gladii, quidquid inueniri poterat, concidebant 20, 7.

conciſus virgis atque confeſſus 28, 1. *Sic etiam Cicero Verr. 1, 47. Recentioribus autem ſcriptoribus* caedes *adeo pro verberatione dici conſueuit.*

CONCILIARE 25, 3. caelo ſideribuſque conciliatum lugeri principem.

CONCINERE 16, 5. concinentibus fiſtulis.

vt docent mathematici concinentes 15, 1. cf. 26, 1.

palinodiam in exitium concinens noſtrum 18, 5. *vid. Salmaſ. ad Scr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 593. it. 783. it. 890.*

concinentibus ſententiis ducum 21, 12. cf. 26, 4.

ſententiarum via concinens adprobaſſet 14, 10.

loquitur monumentorum veterum concinens fides 22, 16.

ſi veteres concinerent ſtil. 27, 4.

litteras his concinentes, quas etc. 15, 5. *paullo ante oppoſ.* diſſonantes. *cf. 20, 8.*

fide concinente ſpeculatorum 16, 9.

familiae ſuae laudibus maiorumque factis praeſtantibus concinentem *(optimae ſpei iuuenem)* 27, 6.

CONCINNARE 16, 1. falſitas arguta concinnat.

iuſtitia concinnatis mendaciis obumbrata 15, 2.

CONCINNITAS 29, 1. obumbratis blanditiarum concinnitatibus cauillando etc.

CONCIONARIVS 27, 6. oratione concionaria commendauit.

vt concionaria Gracchi fiſtula, poſt occipitium deſit 30, 4. *vid.* fiſtula.

CONCIONE mox abſoluta 21, 13.

CONCIPERE 14, 2. concepta rabie ſaeuiore.

concepto negotio praeſtrictus 21, 9.

quae *(labes)* inſanabilium vi concepta morborum — cuncta contagiis polluebat et mortibus 23, 6.

CONCIRE 23, 4. viribus conciris. curſu ſub armis concito 16, 12.

concito curſu ruentibus infeſtius 29, 6.

— — gradu 29, 5.

— — extremo belli ardore 19, 7.

nec motibus internis eſt concitus 22, 9.

qua cauſſa concitus immane 24, 5. *de ira.*

oratores concitae facundiae 30, 4.

CONCITARE 18, 5. vt — arma concitaret.

CONCITATIVS 25, 1. illatis concitatius ſignis.

CONCITATVS orator 14, 7.

CONCI-

CONCITOR turbarum 28, 6. cf. 15, 7. 17, 9.
— tumultus 25, 10.
— pugnarum exitialium 31, 10.
turbulentus ſeditionum concitor 14, 10.
auſorum participem concitoremque 15, 2.
CONCITVS *vid.* concire.
CONCLAMARE 19, 1. in primaeuo flore ſuccisam ſpem gentis ſolitis fletibus conclamabant.
ſupremis cum gemitu conclamatis 21, 15.
actum et conclamatum eſt, ni cauerit Graecia 18, 6.
ſalutarem quemdam genium adfulſiſſe conclamatis negotiis 15, 8.
rerum acerbitates iam conclamatas et perditas 20, 8.
CONCLAVE 30, 6. ad conclaue ductus eſt intimum
CONCLVDERE 23, 6. ex adyto concluſo a Chaldaeorum arcanis.
cuius (*abietis*) ſummitas duro ferro concluditur et prolixo 23, 4.
hac rerum varietate ita concluſa 17, 1.
ad numeros et modos plene concluſos (*verſus*) 29, 1.
concluſa oratione ad hunc gratiſſimum finem 23, 5,
CONCOLOR 20, 11. aëri concolor circumfuſo.
CONCORDARE 16, 12. vicinae gentes concordabant. cf. 28, 6.
reliquos ſibi concordandi fide pacta iunxerunt 31, 3.
ſententia concordante multorum 20, 5.
tametſi proſperitas ſimul vtilitaſque conſultorum non vbique concordent 25, 3.
CONCORDIA 21, 3. rupto concordiae pacto.
quum foederaretur concordia 31, 4.
CONCORPORALIS 28, 5. ne vno quidem caedibus concorporalium ſupereſſe permiſſo· *vulgo erat* contubernalibus: *male quidem.*
CONCORPORARE 15, 11. Rhodanus — ſpumeus Gallico mari concorporatur per patulum ſinum.
hi ſcopuli — immobiles turbine circumfracto ſtetere concorporati 22, 8.
CONCORS 17, 13. ad hanc ſolam fraudem dominis ſuis hoſtibuſque concordes.
vicinitate et ſimilitudine morum armaturaeque concordes 17, 12.
concordiſſimi principes 26, 5.
concordem foederum firmitatem 17. 1.
concordi precatu 24, 6.
— — gemitu 26, 6.
— — conſpiratione 14, 1.
— — acclamatione 16, 12.
CONCREMARE 16, 11. niſu valido concremaſſent (*Lugdunum*)
CONCREPARE 14, 6. turpi ſono fragoſis naribus introrſum reducto ſpiritu concrepantes.
concrepantibus centuriis et manipulis 26, 2.
armis exercitus concrepans 19, 2.
tamquam leo ob ceruum amiſſum — morſus vacuos concrepans 29, 4.
Auguſtum Iulianum horrendis clamoribus concrepabant eum ad ſe prodire deſtinatius adigentes 20, 4.
tonuum concrepantibus tubis 16, 12.
buccinae concrepantes 25, 8.
lituis cladium concrepantibus internarum 14, 7.
CONCRETIO 20, 11. interiores (*vndae*) ſine vlla concretione caeruleae.
CONCRETVS ſqualore 14, 11.

con-

concreto ſpiritu et craſſato 19, 4.

nec aëre concreto diſcerni potuit 24, 8.

ex concreto (*aëre*) immutans in ſerenam laetitiam caelum 20, 11.

CONCRISPARE tela 16, 16.

CONCRVSTARE 30, 6. obſerati ſunt gelidis frigoribus concruſtati (*meatus*)

qui (*venti*) quum ſoliditatibus concruſtatis inciderint 17, 7.

CONCVBIA nocte 18, 5.

CONCVLCARE 16, 12. finitimis modo non occipitia conculcantibus hinc indeque cinctorum.

iram eius conculcans 30, 2. *i. e. ſpernens, negligens.*

CONCVRRERE 28, 5. concurſum infeſtius (*de proelio*)

CONCVRSARE 17, 4. dum inter praedatores turbulente concurſat.

CONCVRSATIO 16, 2. concurſatione peruigili defendiſſe (*muros*)

CONCVRSATOR 18, 9. ſparſim disiecti hoſti *concurſatori* miſcemur. *Opponitur* ſtatario, *qui in ordinibus ſtat certo loco. cf. Liu. 27, 18.*

CONCVRSATORIVS 21, 13. ad concurſatorias pugnas militem ſtruens. cf 16, 9.

CONCVRSVS 24, 4. tranſitis pontibus multorum amnium concurſu continuatis..

CONCVSSIO 29, 5. ni gentium turbulenta concuſſio — arbitrata — verſa in pedes aperuiſſet noſtris exitus.

CONCVTERE 27, 4. arma concuſſit in Gothos.

CONDEMNARE 21, 13. neue *condemnaretur* inertiae. *i e. accuſaretur. Modo enim haec vox pro ontecedente, modo pro conſequente ponitur. Conſtat autem, praeſertim ex auctoribus ſerioris latinitatis, etiam condemnationem dici pro poenis omnium generum. De mulctis quidem in Codice Theodoſiano interdum accipi debet. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. in h. v.*

CONDERE 29, 1. quo in cuſtodia condito. *Vſitatius foret* in cuſtodiam. *cf. Liuius 31, 23.*

in voluntate quam condiderat nuper 28, 1. *vid.* voluntas.

CONDICERE 20, 1. rupta quiete condicta. *Hic locus fugiebat Gronouium Obſſ. 1, 1. demonſtrare conantem, et honeſte dici* condicere *et alia, praeter coenas et inducias, condici.*

CONDITIO 17, 14. id ipſum conditionum robore pari impetraturi.

CONDITOR hiſtoriarum 24, 2. *Sic etiam* iuris conditores *dicuntur in Codice Theodoſiano pro ICtis.*

magnificentia conditoris altiſſimi 22, 16. (*Alexandri*)

ex agreſtibus habitaculis vrbes conſtruxit, quarum ad praeſens pleraeque licet graecis nominibus adpellentur, quae iisdem ad arbitrium impoſita ſunt *conditoris*, primogenia tamen nomina non amittunt, quae eis Aſſyria lingua *inſtitutores veteres* indiderunt 14, 8 *Nempe conditor dicitur pro inſtauratore, ſiue eo, qui multo meliorem et pulchriorem locum aliquem aut vrbem reddidit. vid. Ven. Patruum ad Sueton. Octau. 98.*

CONDITORIA frugum 31, 6.

locatoque ibi conditorio muralium tormentorum 18, 9.

CONDITVM 29, 5 meſſes et *condita* hoſtium virtutis noſtrorum horrea eſſe. *i. e. conditoria.*

CONDVCERE 28, 2. talibus laetus extultanſque, pro anni et temporis ſtatu *dilapſis conducens*, reip. curam habuit. *Locus inſanabilis, varieque tentatus ab interpretibus, quos vide.*

quae in commune conducunt 21, 5. cf. 26, 2.

prouin-

prouinciarum fortunis multa conducentia diſponebat 18, 1.

CONFERRE 16, 12. collato pede res agi coepiſſet.

collatis ex propinquo viribus 21, 12.

plurimae gentes vi maiore collaturae capita 17, 3.

fabricandi miniſteriis opem maximam contulerunt 18, 2.

flagitatorum rapacitas inexpleta plus odiorum ei, quam pecuniae, *conferentium* 21, 16. *Inde collatio et collatus (Subſtantiuum) quod Scriptoribus huius aeui ſollemne eſt.*

in curam celeritatis omne quod poterant conferentes 16, 2.

vt in breue conferam 14, 10.

omni placendi ſtudio in adulationem ex more collato 15, 1.

CONFERTIS inter ſe corporibus 20, 7.

repellere moliens globis confertos 14, 2. *vid.* conſerere. *cf.* *16, 12. 19, 6.*

CONFERTIVS agmine in vnum coacto 27, 1. cf. 19, 6. 20, 7. 24, 1.

CONFESSIO 24, 6. quorumdam ex noſtris inclaruiſſe virtutem omnium *confeſſione* monſtratnr. *i. e. profeſſione.*

veniam *confeſſionis* praeteritorum poſcebat 29, 5. *Niſi legendum cum Valeſio* veniam *cum conceſſione* praeteritorum. *vid. ſupra in v.* conceſſio *vbi ſimilia notata ſunt.*

CONFICERE 24, 3. vini conficitur abundantia.

aequinoctio temporis verni confecto 17, 12. *i e. transacto.*

CONFIDENTER 14, 1. haec confidenter agebat in vrbe. *i. e. a verecundia et pudore omni abhorrent.*

CONFIDENTIA 14, 11. antequam effundendis rebus pertinacius incumberet confidentia.

CONFIDERE 26, 7. aſtutia confidenti — fingentes.

vt terga vltimorum adorti plures perfoderent *confiſi* 31, 7. *i. e. haud dubie.*

CONFINGERE 14, 6. qui ſecretiora quaedam ſe noſſe confingit.

CONFINES limitibus terrae Gallorum 14, 10. cf. 19, 11. 22, 8.

oceani locos inhabitaſſe confines 15, 9.

confine periculum cogitantes 18, 2.

CONFINIVM 21, 16. ab ipſis colli confiniis.

extra confinia moueri Gallorum 26, 5.

vſque ad confinia mortis vexatus 15, 6.

inter vitae mortiſque confinia 17, 7.

prope confinia lucis 19, 6. *In his poſterioribus locis non auſim conſtituere, ſitne* confinia *verum ſubſtantiuum, an adiectiuum ſubſtantiue poſitum, quae ratio eſt Ammiano familiariſſima.*

CONFIRMATIO 16, 12. quae *confirmatio* caſtra praetoria dictitatur. *i. e. qui milites exercitatione maxime confirmati et ſtrenui.*

CONFITERI 29, 1. abſolute confeſſus.

nec confeſſus nec confutatus 14, 9.

ad defectionem erupere *confeſſam 31, 6. paſſiue. Sed et Cicero ſic dixit Verr. 3, 56.*

tutiſſimum ratus inimicum ſe ex confeſſo monſtrare ei 21, 1.

quumque eum fuiſſe auſorum participem — ex confeſſo pateret 15, 2. *i. e. manifeſte.*

per quam *(fallaciam)* ex confeſſo ſalus eorum adpetebatur 15, 5.

CONFIXVS 31, 5. falluntur malorum recentium ſtupore *confixi. vid. infra in v.* defigere.

CONFLAGRARE 29, 4. conflagrauit flamma poenali.

nocendi acerbitate conflagrans 26, 10.

CONFLICTARE 26, 6. metuentes, ne a celſioribus tectis ſaxis vel regularum fragmentis conflictarentur.

CONFODERE 18, 5. noſtrorum copiis ingenti ſtrage *confoſſis. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 467.*

CONFORE 24, 8. quorum neutrum exitus inſpectis confore dicebatur.

CONFRAGOSVS 28, 1. quod in variis et confragoſis actibus vitae plerumque contingit (*vt lacrymae non inareſcant*)

CONFRINGERE 31, 10. arma imperatorii comitatus — iaculatione ponderum denſa confringebantur.

CONFVNDERE 16, 3. vbi Moſella confunditur Rheno.

confuſum miſceri non poteſt corpus 15, 4. (*de flumine lacum permeante*)

concreti nubium globi nigrantium laetam paullo ante caeli ſpeciem confuderunt 17, 7.

confuderat omnia tecta (*turbo*) 24, 1.

chriſtianam religionem abſolutam et ſimplicem anili ſuperſtitione confundens 21, 16.

CONFVTARE 14, 9. nec confeſſus nec confutatus. *i. e. conuictus. Sic in Codic. Theodoſ. l. 1. de ſuperexactionib. lib. 11. t. 8.*

apertiſſime confutatos 26, 3. cf. 29, 5.

ſacrificaſſe aliquoties confutatus inficiari non potuit 19, 12. cf. 17, 9.

CONGELASCERE magnitudinem niuium 22, 15.

CONGEMINATA poteſtas 28, 1.

quum haec ſaepe congeminando refragaretur incaſſum (*exercitus*) 25, 6.

CONGERERE 28, 1. arſuros ſe certatim congererent in communem pereuntis patriae rogum.

remiſſa debita multa diuturnitate *congeſta* 25, 4. *i. e. quae diu reſederant, quod proprie in hoc genere dicitur; vnde reſidua i. q. reliqua.*

CONGERIES 17, 12. pruinarum iam reſoluta congerie.

ex minimis cauſſis malorum congeries excitabat 21, 16.

implicaret formido prouincias praeteritarum cladium congerie feſſas 20, 1.

CONGLACIARE 30, 5. per tractus conglaciari frigoribus adſuetos.

CONGLOBATVS 20, 11. legionibus in teſtudines varias conglobatis.

quae (*lux*) in ſe conglobata nimio ſplendeſcit attritu *ibid.*

CONGREDI 15, 4. protinus barbaris congreſſurus.

congreſſi Iuliano Caeſari 27, 1.

ad mortem deſtinatae plebi congreſſus 28, 5

CONGREGARE 17, 1. metuque rei peractae voluciter congregati.

ſtellis multiplicibus congregatis 25, 10.

CONGRESSIBVS denſis attritos 29, 6.

CONGRESSIO 14, 2. quum ſe impares noſtris fore congreſſione ſtataria — ſcirent. *cf. Liu. 22, 18. vid. ſtatarius.*

CONGRVERE 25, 4. ſi conſiliis eius et factis decreta caeleſtia congruiſſent.

vt quocumque artus neceſſitas commoniſſet, veſtitus congruerer iunctura cohaerenter aptata 16, 10.

omnibus congruentibus abundabant 21, 12.

aduerſando iurgandoque, quum parum congrueret 14, 1.

CON-

CONGRVVS 20, 6. milite vſuique congruis omnibus abunde munitam (*vrbem*) cf. 22, 12.
congrua inſtantium ſollicitudinum moli — agitans 21, 12.
victui congrua 24, 5.
ad eſum congrua 25, 1.
vt in eadem vrbe cuncta ſibi congrua pararentur 23, 2.

CONIECTARE 17, 3. dubia bellorum coniectans ſobrius rector.

CONIECTOR futuri callidus 31, 12.

CONIECTVS 19, 6. non procul a coniectu telorum.

CONIICIENS per vaticinandi praeſagia multa et ſomnia 21, 1.

CONIVGIIS potiti dominorum et rebus 22, 8. *i. e. coniugibus. Quinetiam coniunctiones pro coniugibus dicuntur. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*
clamoribus — quaeritantium coniugium liberoſque 17, 7.

CONIVNGERE 14, 8. ditioni Romanae coniunxit.

CONIVRATIO clandeſtina ſeruos armauit in facinus 17, 12.

CONNEXVS 26, 10. nauibus velut arida humo connexis.

CONNIVERE 14, 11. eadem rerum domina conniuente.

CONNVMERARE 25, 4. heroicis connumerandus ingeniis.

CONQVIESCERE 14, 11. per inducias naturae conquieſcentis (*de ſomno*)

CONQVIREBAT ſcutum 25, 3. *vid. Clau. Ciceron. in h. v.*

CONQVISITA *vid.* indictionalis.

CONSANGVINEVS 30, 8. humanitatis et pietatis, quas ſapientes conſanguineas virtutum eſſe definiunt bonas.

CONSARCINARE 22, 9. quem (*aduerſarium*) chlamydem huius coloris memorat ſibi conſarcinaſſe.
lectaque in conſiſtorio aſtu callido conſarcinata materia 15, 5.
ex libidine conſarcinatae falſitatis adſcripta *ibid.*
crimina multa conſarcinando 14, 5.
aemulis conſarcinantibus inſidias graues 14, 9.
conſarcinatis mendaciis 16, 8.
conſarcinante nimis ardua 29, 1.

CONSCENDERE 16, 10. ad cuius ſummitatem aegre viſio humana conſcendit. *vid.* conſpectus.

CONSCIENTIA 16, 7. comitem circumferens conſcientiam bonam.
producturo, ſi quis exegerit, incorruptam conſcientiam meam 21, 5.
nullo contagio conſcientiae violatus obſcenae 30, 9.
conſcientiam polluebat 15, 2. *Eadem dictio eſt in Cod. Theodoſ. l. 30. de petitionibus lib. 10. t. 10.*
flagitiorum arbitra conſcientia 28, 6.
conſcientiae ipſius ſententia punietur 21, 6.
haec — tranſire voluimus per conſcientiam veſtram 27, 6.
abſque *conſcientia* ſua hominem adfirmabat occiſum 27, 10. *i. e. conſenſu.*
ſine vllius euanuit conſcientia 19, 9.
ablegatoſque ab omni huiusmodi conſcientia 29, 2.
nulloque potentium in conſcientiam arcani adhibito 27, 10.

CONSCINDERE 24, 1. confuderat (*turbo*) omnia tecta, vt tabernacula multa *conſcinderentur. Niſi legendum videatur cum aliis* conſcenderentur.

CONSECARE 24, 3. conſectis palmarum trabibus.

CONSECRARE 15, 10. arcem et portum ad perennem ſui memoriam conſecrauit.

pace iuriſiurandi religionibus conſecrata 25, 7.

principes *conſecrati* 16, 10. *Valeſius legendum cenſet* ſacrati, *quae ſane vox vſitatior eſt. Sed tamen et Suetonius illa forma vtitur Calig. 35. Dominum gentium populum ex re leuiſſima plus honoris gladiatori tribuere, quam* conſecratis principibus *aut praeſenti ſibi. Hoc igitur loco putem defendi poſſe lectionem vulgatam. Conferantur a Salmaſio dicta ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 685.*

CONSECRATIO 15, 5. obſtricto religionum conſecratione colloquio.

ſub *conſecratione iuriſiurandi* promiſere 26, 6. *vid. infra in v.* exſecratio.

pace foederata cum religionum conſecrationibus fidis 24, 2.

aſtris, ritus ſui conſecratione, permiſtus eſt 23, 6.

CONSENESCERE 26, 10. poſtquam humentis ſubſtantiae conſenuit tumor.

tumor *conſenuit* militum 14, 10. *Similiter iam Liuius 6, 39.*

CONSENSIO 15, 8. coeptis — etiam veſtra conſenſione firmandis.

ſtatutum eſt prompta conſenſione cunctorum 26, 4.

CONSENTIRE 14, 10. conſenſit *in* pacem. *Praepoſitione omiſſa Liuianum foret 8, 6. cf. 1, 32. Alia forma eſt, eodem ſenſu, cum caſu tertio v. c.* conſentire imperio. *vid. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 413.*

CONSEPIRE 24, 4. hoſtem vndique laminis ferreis in modum tenuis plumae conſeptum.

CONSEPTVM 18, 6. intra conſepta exercitus.

CONSERERE pontem 29, 4. frontem arctiſſimis conſerens parmis 16, 12. *vid.* confertus.

rumoribus denſis et conſertis 18, 4. *Sed Valeſius legi vult:* rumoribus *denſis* audiuntur *et certis.*

huic Arabia eſt conſerta, ex alio latere Nabataeis contigua 14, 8.

in orbis ſpeciem conſertae celſorum aggerum ſummitates ambiunt Seras 23, 6. cf. 21, 10.

CONSESSVS 22, 9. adſcitumque in conſeſſum vehiculi.

CONSIDERARE 26, 1. hocque alte conſiderato. *Ad eumdem modum* conſpicere *dicitur hac aetate pro* reſpicere, conſiderare, *velut in illo Codicis Theodoſ.* vtilitate conſpecta, *i. e. Gothofredo explicante, bene perpenſa. vid. Gloſſar. Nomic. in v. conſpectus.*

CONSIDERATIO 26, 5. ea conſideratione *quod* etc.

ea conſideratione *qua* propinquitate Iulianum contingebat 26, 6. cf. 26, 9. 28, 1.

reticenda *(oracula)* profeſſionis conſideratione non effudiſſe 29, 1.

CONSIDERE 22, 9. cuius moenia quum vidiſſet in fauillas miſerabiles conſediſſe.

CONSILIARIVS 23, 5. fulmen conſiliarium eſſe monſtrantes.

CONSILIVM 14, 6. *conſiliis* armisque regem ſuperaſſet. *i. e. artibus, calliditate.*

omni conſiliorum via firmata 17, 1. *vid.* firmare *it.* formare.

nondum per aetatem firmato conſilio 28, 1.

conſulto conſilio 14, 11. *i. e. prudenti.*

conſilio non abſurdo 31, 8.

digeſto plene conſilio 14, 11.

digeſto mature conſilio, permiſtoque cum militibus 26, 8.

ſuſcepto conſilio 14, 10. *i. e. capto.*

libratis conſiliis 16, 10.

conſilio

conſilio conuocato 15, 5.

ſub reuerenda *conſilii* veſtri facie ſtatuo 20, 5. *in allocutione exercitus; vnde melius legi videatur* concilio. *Sed fatendum eſt in huius aetatis ſcriptoribus promiſcue* conſilium *et* concilium *dici. vid. Gothofred. in Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

conſiliis validis ſufficiebat in cuncta 19, 9.

deſperatione conſiliisque ductantibus caecis 26, 7.

CONSIMILI ſplendore 31, 10.

CONSISTERE 16, 12. denſior et ordinibus frequens miles, inſtar turrium, fixa firmitate conſiſtens.

fixa tamen firmitate conſiſtens intra terminos Daciae ſe continebat 22, 1. *i. e. conſtantia ſiue fortitudine.*

CONSISTORIVM 14, 7. admiſſuſque in conſiſtorium. *de conſeſſu comitum.*

cum horrendo ſtridore ſonuerunt in conſiſtorio trabes 25, 10.

CONSOCIARE 26, 6. conſociato pari poteſtatis iure Sebaſtiano *(ſcil. alii)*

vtriuſque exercitus conſociata ſuffragia 25, 5. *cf. Liu.* 42, 29.

CONSOCIATIM meantes *(amnes)* 15, 11.

CONSONI totius multitudinis paria volentis clamores 26, 2.

conſonis laudibus celebrabat *(plebs)* 15, 8.

CONSOPIRE 23, 6. nec remedio vllo, quam iactu pulueris conſopitur *(telum oleo Medico illitum)*

CONSORS victoriae 31, 22.

conſortes ſuos ad ſimilem fiduciam concitantes 27, 5. *i. e. commilitones cf.* 14, 11.

CONSORTIVM 17, 12. diſcreto conſortio.

terrae conſortio ſeparauit 17, 13. *(fluuius)*

adiunctus conſortio comitum 26, 6.

ſodaliciis adſtricti conſortiis 15, 9. *cf. Liu.* 4, 5.

e ſacerdotum conſortio quidam caeteris diuturnior 23, 1.

conſortiis ſe curiarum addictos iniuſte 22, 9. *vid.* curia.

ab iis conſortiis (*municipalium ordinum*) priuilegiis aut origine longe diſcretos 25, 4. *i. e. a curia, ſiue ciuilibus muneribus, remotos, prohibitos, v. c. clericos chriſtianorum alioſque. vid. Valeſ. ad h. l.*

CONSPECTIOR tegentium multitudine 19, 7. *i. e. magis conſpicuus, inſignis. Eodem modo* habitu conſpectior *eſt* 24, 4.

CONSPECTVS 20, 11. arcus caeleſtis conſpectus adſidui.

CONSPICVVM ſe fore contemplans 14, 1. *i. e. agnitum iri.*

verborum volubilitate conſpicui 17, 9. *Ita eſt apud Tacitum Hiſt. 3, 29. conſpicuus voce.*

CONSPIRARE 29, 6. quae *(manus proeliis valida)* ſi conſpiraſſet, abierat procul dubio victrix.

conſpiratas gentes disiectare 16, 3.

conſpiratis mentibus ciebant ad pugnam 15, 4.

auſos conſpiraſſe Magnentio 14, 5.

conſpirantem in vnum (*gentem*) ad peruadenda etc. 26, 6.

CONSPIRATIO 15, 5. abſolutus eſt enixa conſpiratione multorum.

id obſeruantes conſpiratione concordi 14, 1.

CONSTANS 30, 3. conſtantis in concordiam animi.

CONSTANTIA 16, 8. vir ſublimis conſtantiae.

amoris robuſta conſtantia 15, 8.

niſi fixa conſtantia reſtitiſſet 14, 7.

CONSTELLATIO 29, 2. quamobrem conſtellationem principis collegiſſet.

fatali conſtellatione ita regente diuerſos euentus 20, 11.

CONSTERNARE 23, 3. ictu torminis conſternatus (*equus*)

CONSTIPARE 19, 11. aceruí conſtipati ſunt mortuorum.

CONSTIPATIONE denſa 24, 8.

— vendibilium militum 26, 6.

nec priuata domicilia ſuſtinerent conſtipatione vaporata conſertas (*incluſorum cateruas*) 29, 1.

CONSTITVERE 30, 5. apud Sabariam eodem adhuc conſtituto. *i. e. quum adhuc Sabariae moraretur.*

CONSTRINGERE 31, 13. genis ſtridore conſtrictis.

conſtricti rapidis febribus 26, 4.

calcando femineces et conſtrictos, quos, vulneribus frigorum aſperitate contractis, dolorum abſumpſerat magnitudo 27, 2.

clamoribus — quaeritantium coniugium — et ſi quid neceſſitudinis arcte conſtringit 17, 7.

haud minore, quam antea, cura conſtrictus 20, 4. *Sic poëtae* ſtrictas mentes *dicunt pro ſeueritate, moroſitate.*

iuriſiurandi nexu — nequaquam ſe conſtringi poſſe 21, 3.

CONSTRVERE 28, 2. quos (*lares*) ambitioſe, luctuoſis aliorum diſpendiis, conſtruxerunt.

CONSVETE 23, 2. ad ſuſcipiendum conſuete pabulum.

CONSVETVS 14, 3. plurima vehi terra marique conſueta.

CONSVLATV Conſtantii decies terque Iuliani 20, 1.

CONSVLERE 19, 9. in rem conſulens ſuam.

conſulto conſilio 14, 11.

quod opera conſulta cogitabantur aſtute 14, 10.

quum primum conſultae rationes copiam praebuiſſent 23, 2.

in periculis iuuentutem impigram eſſe conuenit et conſultam 16, 12.

CONSVLTANS in commune 27, 5.

— prudenter, ne relinqueret latus 21, 13.

CONSVLTISSIMVS dux 29, 5. *Idem ſaepe reperire licet in Codice Theodoſiano, vbi etiam* lex conſultiſſima *dicitur. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. in h. v.*

CONSVLTOR 29, 1. fortes — ipſis conſultoribus luctuoſos exitus praedixiſſe.

CONSVLTVM 15, 8. huic — malo — ſi — occurrerit noſtri veſtrique conſulti ſuffragium.

conſulta numinum ſcitabantur 19, 12. cf. 24, 8.

CONSVMERE 14, 5. nonnullos gladii conſumſere poenales.

mors repentina conſumſit 14, 8.

vmbras quoque mechanica ratione conſumit (*magnitudo pyramidum*) 22, 15. *paullo poſt:* abſumere.

CONSVMMATO procinctu 23, 2.

adparatu omni conſummato 24, 4.

ni fortuna — motum euentu celeri conſummaſſet 15, 5.

negotio ſine vllo puluere conſummando 19, 11.

conſummando iuueni 25, 9. *per* εὐφημισμὸν *pro* inconſummato *dictum. vid. Valeſ. ad h. l.*

CONSVRREXISSE mitiſſime 25, 4.

ab Hiſtri marginibus (*mons*) conſurgit 21, 10.

cuius (*montis*) medietas in ſublime conſurgens tereti ambitu Argolici ſcuti ſpeciem oſtendebat 24, 2.

aggerum moles incrementis celeribus conſurgebant 20, 11. conſur-

conſurgit *(aër)* in breuia tortuoſa 22, 8.
bella rediuiua conſurgunt 28, 1.
in arma repente conſurgeret 17, 12.
in certamen alacriter conſurgentem 14, 2.
elatis vocibus in fauores principis conſurgebat 24, 1. *(exercitus)*
ad res pernicioſas conſurgebat et nouas 28, 3. *cf. Liu.* 8, 7.
ad labem delictorum immanium conſurgebant 27, 9.
ſublato animo ad exſequenda plurima conſurgebat 16, 4.
pudicitia celſius conſurgentem vitam exornat 25, 4.
CONTABVLANDI pontis erat facultas 24, 7. *vid.* pangere *it* compaginare.
CONTACTVS 23, 5. hoc modo *(fulmine)* contacta loca.
furtorum ſuſpicione contactus 30, 7.
homo nullo ſcelere contactus 14, 1.
leuiore febri contactus 21, 15.
CONTAGIVM 15, 4. nec contagia — vlla perpetiens *(fluuius lacum permeans)*
CONTEGERE 29, 6. Tiberis — omnia contexit.
pedites in ſpeciem mirmillonum contecti 23, 6.
CONTEMNERE 27, 10. noſtri quoque oppetiere non contemnendi. *i. e. fortiſſimi. cf. 26, 8.*
CONTEMPLABILIS 23, 4. quarum prope vnam *(cochleam)* adſiſtit artifex *contemplabilis. i. e. contemplator ſiue obſeruator. Solent enim adiectiua ſic terminata ab huius aetatis ſcriptoribus actiue vſurpari.*
bubo — nulla iacientium ſagittas et lapides *contemplabili* dextera cadere potuit 30, 5. *i. e. perita, artifice.*
CONTEMPLABILITER machinae feriebant hoſtiles 20, 7. neue ferire muros adſultibus denſis *(aries)* contemplabiliter poſſet 20, 11.
CONTEMPLARI 20, 4. contemplans rationabiles querelas. cf. 14, 10.
contemplans diligentius ſcripta 15, 5.
quod hoſtes ſollertiſſime contemplari 18, 2.
conſpicuum ſe fore contemplans 14, 1.
legibus contemplatis 16, 8.
illo minime contemplato quod etc 23, 5. cf. 31, 5.
CONTEMPLATIONE poſcente multiplici 26, 2.
— — facinoris clari 26, 8.
CONTEMPLATOR peritiſſimus 19, 1. *i. e. ſpeculator e muris obſeſſae vrbis.*
CONTEMPTATIS ſcriptis 31, 15. *Haud dubie legendum* contemplatis. *i. e. conſideratis. Sic etiam exhibet editio Stephaniana. Sed tamen verbum ſimplex* temptare *legitur in Excerptis de Theodorico:* Nam vltima vita regni ſui *temptans eum diabolus*, volens ſectam Eunomianam ſequi etc. *Hoc autem in loco* temptare *idem eſt quod* tentare, *ſenſu quidem haud dubie eccleſiaſtico.* Contentare *eſt in Verſione vulgata librorum ſacrorum Matth. 5, 41. ſed pro* cogere *poſitum, vt ſit frequentatiuum a* contendere.
CONTENDERE 22, 9. Antiochiam ire contendens.
CONTENTIO 19, 8. eoque producta contentione.
omni contentione laterum iurgari debere 27, 3.
maximoque contentionis fragore probro et conuiciis miſto 20, 4. cf. 25, 6.
CONTENTIOR feritate fuit 16, 7. *i. e. intentior.*
CONTERERE 14, 6. aetatem omnem fruſtra in ſtipite conteres ſubmittendo.

CONTERMINARE 14, 2. quae *(municipia)* iisdem conterminant. cf. 23, 6.

CONTERMINVS 28, 6. his conterminis partibus barbari.

CONTESTARI 20, 8. mecumque ipſe *conteſtans*, quod etc. *i. e. cogitans. Atque etiam fuere, qui legi mallent* coniectans. *vid. Valeſ. ad h. l.*

CONTEXERE 15, 11. quoniam ad has partes opere contexto peruenimus.

contextis ſucceſſibus clarus 18, 1. *it.* fidens 21, 9.

CONTEXTVS 30, 7. contextu ſuarum quoque ſuffragante virtutum.

clarorum contextu factorum aucti ſublimius (*Arſacis*) 23, 6.

per giganteos contextus circumferens mentem 16, 10. (*de foro Traiani*)

CONTIGVVS 20, 8. contiguis adſultibus.

nec contigua nec adpoſita cernebantur 17, 7.

dies humectus ac decolor vel contiguum eripiebat adſpectum 16, 2.

vbi viciſſim contiguae ſe cernerent partes 24, 6. (*de exercitibus pugnam inituris*)

littoribus Cypriis contigui nauigabant 14, 2. *i. e. littora legebant.*

ducem parti noſtrae contiguum 16, 9.

Conſtantius vt iam caelo contiguus 15, 5.

quorum fortunam ſempiterna fides caelo contiguam fecit 28, 2.

iam telo fore contiguum 19, 1.

contigua morti tormenta 28, 1.

centenario iam contiguus 24, 1. cf. 31, 13.

ſuſpiciones contiguae veritati 21, 6.

vt pericula declinentur veritati ſaepe contigua 26, 1.

CONTINGERE 21, 16. ſanguine et genere ſe contingentes.

antequam contingerent aliquid (*ſcil. praedae*) 16, 5.

nec contingi ab eo (*magiſtro equitum*) ciuile negotium permittebat 21, 16. *vid.* contactus.

CONTINGERE 16, 12. ſi quid contigiſſet aduerſum.

contingeret aliquid in ciuitatis perniciem, quale — acciderat 31, 11.

ficut perſpicue contigit 17, 1.

vſu venire contingit 26, 7.

CONTINVVS 23, 6. antedictis *continui* ſunt Drangiani collibus cohaerentes etc. *i. e. proximi.*

CONTOGATVS 29, 2. *i. e. togatus ſeu aduocatus in eodem foro.*

CONTORQVERE 19, 1. contorta balliſta.

quae (*iacula*) illi reciprocis iactibus contorquebant 27, 1. cf. 20, 7.

ad ſecundum lapidem fere procul a littore contortae ſunt aliquae (*naues*) 26, 10.

pedes huc et illuc exſultando contorquens ſaltare non incedere videbatur 28, 1.

ſummitatibus fagi contortis elatius 18, 5. cf. 25, 6.

CONTRA quam recens memoria tradit 22, 4. cf. 15, 6. 28, 1. 30, 5.

contra ac liceat 30, 1.

CONTRADICTOR 31, 14. contradictori copia ſeruata *h. e. vt liceret vtrique litigantium parti contradicere, remque ſuam defendere. vid. Valeſ. ad h. l.*

CONTRAHERE 17, 13. acieque denſiore contracta.

contracti in orientales anguſtias 17, 5.

huiusmodi prouiſionum — vulnera ſaepe ad vltimam egeſtatem prouincias contraxiſſe 17, 3.

CON-

CONTRARIVS 22, 8. a contrario per cauillationem Pontus Euxinus adpellatur.

nihil egere *contrarium* 29, 6. *i. e. hoſtile. Etenim* contrarii *hoc aeuo dicti ſunt pro* hoſtibus, *item* coniuratis. *vid. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 29.*

CONTRAVERSVS 18, 9. ſpiranti Zephyro contrauerſa (*ciuitas*) Gumathenam contingit. *vid. controuertere, vlt.*

CONTROVERSIA *vid.* intromittere.

CONTROVERTERE 31, 16. multiſque dictatis et controuerſis.

ex controuerſis litibus 15, 13.

extorum interpretes controuerſi 28, 4.

genus hominum controuerſum 22, 15.

controuerſa defenſio cauſſae 15, 5.

circulos multos collectos in ſe controuerſis iurgiis ferri 28, 4.

controuerſas oppoſuit manus (*milites*) 29, 5. cf. 28, 5.

controuerſae partes dimicantes inſtanter 24, 4.

In his locis omnibus conſtans eſt lectio ea, quam dedimus, nullo tentato aut emendato. Sed in ſequentibus duobus prioribus Salmaſius et Gronouius contrauerſus *legi malunt; qui ſi fuerint ſequendi, reliquis locis eadem medela opus erit.*

reluctante ſpiritu controuerſo 22, 15.

licet longo ſpatio controuerſi 22, 8. (*Athos mons et Caphareus Euboicus*)

quibus (*fluuiis*) controuerſae extraneae ſunt Symplegades *ibid. cf. 14, 2. 27, 8.*

CONTRVDERE ſe in partem dimotam 15, 8.

contruſus eſt in inſulam Dalmatiae Boas (*i. e. miſerorum ſedem*) 22, 3. cf. 28, 4.

rege ob difficultatem hiberni temporis aegre contruſo 21, 6.

CONTRVNCARE 17, 10. reſiſtentesque ſine vlla parcimonia contruncabant. cf. 19, 9.

CONTVBERNALES 29, 5. *Sic milites adloquitur dux bellicus. Eſt enim* contubernalis, *etiam apud Ciceronem, idem qui* ſocius *ſimpliciter.*

CONTVBERNIVM 25, 2. per contubernia paupertina.

CONTVERI 28, 4. notos antea obliquato contuetur adſpectu.

hoſpitali numine contuente 30, 1. (*de iure hoſpitii violato*)

CONTVITVS 24, 2. quum eſſent hoſtes iam in contuitu.

omnium oculis in eo contuitu pertinaci intentis 16, 10.

omnium oculis in eum non modo contuitu deſtinato, ſed cum admiratione magna defixis 22, 2.

CONTVMACIA 14, 1. velut contumaciae quoddam vexillum altius erigens.

cadentes inſuperabili contumacia barbari 17, 13.

CONTVNDERE 14, 8. incolarum tumore ſaepe contuſo.

CONTVRMARE 16, 12. eques ſe fortiter conturmaret.

CONTVRMALIS ſtrenuus 24, 6. *Simpliciter idem quod* commilito. *cf. 16, 12. 23, 5.*

omnis operae conturmalem 17, 1. *i. e. ſocium*

CONTVS 18, 5. non contis nec rymulco — ſed velificatione plena in remp. ferebatur.

CONVALESCERE 26, 2. per quam (*concordiam*) res quoque minimae *conualeſcunt. i. e. incrementa capiunt. vid. Cuper. Obſſ. 2, 17.*

CONVALLARE 30, 4. quum commiſſarum ſibi cauſſarum infirmitatem *conuallare* non poſſunt.

(E) 4 CON-

CONVALLIS 14, 2. viis latebroſis ſeſe conuallibuſque occultan es

Arethuſa *conuallis* et ſtatio 27, 4. *Niſi legendum cum Valeſio* circa valles. *vid. Intt. ad h. l.*

CONVECTARI 29, 5.

CONVECTIO annonae 14, 10. *vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

CONVELLERE 14, 11. tamquam nodum Gordium difficillimum, Caeſarem conuellere niſu valido cogitabat.

ne ſubita multitudo — conuelleret leui negotio cunctos 31, 8.

praeſcriptum fatorum ordinem conuulſurus 15, 3.

CONVENA 23, 3. aquis aduleſcentibus vndique conuenis.

CONVENIENTIVS 31, 3.

CONVENIRE 14, 6. foedere pacis aeternae Virtus conuenit atque Fortuna.

cuncti conueniant in campo 20, 5. *vid.* campus.

quamdiu in cicatrices conueniant plagae 22, 15.

praefecto plus, quam conuenerat, vmbilico 16, 10.

Lupicinus conuentus eſt 20, 4. *i. e. iuſſus, ſ. coactus eſt. Hoc ſenſu occurrit hoc verbum in Cod. Theodoſiano.*

CONVENTICVLVM ritus chriſtiani 15, 5. cf. 27, 3.

per conuenticula circulos multos collectos in ſe controuerſis iurgiis ferri 28, 4.

CONVERRERE 31, 10. haec funeſti per Thraciam turbines conuerrebant.

CONVERSIO 26, 6. in rerum conuerſione altius anhelabat.

CONVERTERE 22, 9. vnde dextrorſus itinere declinato Peſſinunta *conuertit.*

ad tela conuertuntur et manus 20, 4.

ciuili iuſtoque imperio ad voluntatem conuerſo cruentam 14, 1.

CONVIBRARE 17, 7. eas partes ſoli connibrant (*venti*) quas ſubrepſerint humidi.

CONVICIIS Romanos inceſſebant 16, 11.

probroſis lacerati conuiciis 30, 1.

CONVICTVM atque confeſſum 26, 3. cf. 29, 2.

conuictos — barbaris prodidiſſe 28, 3. cf. 29, 2.

CONVIVIVM 16, 8. ad lautum conuiuium rogatus et mundum cf. 14, 6.

inter quae inglnuies et gurgites creucre praerupti conuiuiorum 22, 4. *vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 631. ſqq.*

vbi vindicandis potius quam cedendis conuiuiis indulgebant 22, 12. *vid.* vindicare.

conuiuio occultiore Gallorum 27, 6. *Niſi potius legendum* colloquio *aut* conſilio *aut* coitu, *pro coitione. vid. Intt. ad h. l. Si vera lectio eſt*, conuiuium *Graeco more debet accipi, vt de conſortio, conuentu, conſuetudine clandeſtina*, non, *de concoenatione aut compotatione, intelligatur. Similiter fere eſt* conuiuère *ap. Ael. Spartian. in Peſc. Nigr. cap. 10. Scrr. H. A. T. I. p. 669. cf. Cicer. Epp. Diuerſſ. 9, 11.*

quid ad conuiuium parari iuberet 21, 9. *i. e. ad edendum. Alias* conuiuia comparari *dicuntur, v. c. Capitolin. in Vero c. 8. Tom. I. p. 429.*

CONVOCATO conſilio 15, 5.

CONVOLARE 23, 5. flammas ſuapte natura ad ſublimia conuolare.

CONVOLVERE 22, 8. carpenta, quo libuerit, conuoluentes.

quo exinde (*tumuloſis locis*) per procliue rotarum modo obuios impetu conuoluerent acriore 31, 7.

multipli-

multiplices actus permutando (*Nemeſis*) conuoluit 14, 11.

CONVS 20, 11. coniſque galearum minacius nutans.

COOPERTVS 14, 5. multos coopertos paene catenis adduxit.

COOPTARE 30, 10. in imperium *cooptandus. i. e. in conſortium imperii. Apud Scriptores Hiſt. Aug. pariter* cooptare *vſurpatur de principum electione, contra* adſciſcere *de ſacerdotibus v. c. Lamprid in Commod. c. 2. Tom. I. p. 476. Quamquam fortaſſe etiam* conuiuia cooptare *olim dictum eſt. vid. Salmaſ. ibid. p. 429.*

COORIRI 31, 3. ex abdito ſinu courtum (*genus hominum*) adpoſita quaeque conuellit et corrumpit. *Eleganter dictum; eſt enim huic voci ea ſignificatio, vt inopinatam vehementioremque vim impetumque indicet.*

COPIA 27, 7. nactus copiam principis. *i. e. aditum ad p.*

ſi qua patuiſſet copia (*principis loci*) 14, 11.

nulla copia quieſcendi permiſſa 14, 4.

copia noſtrorum erupit. *i. e. adiumento* 19, 11.

pro locorum copia 28, 4.

cui non certauerit alia aduecticiis ita adfluere *copiis* et internis 14, 8. *i. e. diuitiis, earumque cauſſis, ſ. naturae bonis.*

contractis vndique militaribus copiis 14, 2.

cum ambitioſis copiis incedens 24, 5.

qui equorum copias tuebatur 28, 3.

COPIOSVS 31, 7. cum ea copioſa multitudine colluctatos.

victu — et cultu perquam copioſae (*vrbes*) 23, 6.

ſubſident aliqui *copioſos* homines 28, 4. *i. e. diuites.*

cuius ex vberrimis ſermonibus ad ſcientiam *copioſus* Iulianus extitit 29, 1. *i. e. diſertus.*

COPVLARE 20, 11. Olympiada ei *copulauerat* coniugem. cf. 21, 15. *vid. Gothofredi Gloſſar. Nom. Cod. Theodoſ. in h. v.*

COQVERE 28, 6. quas criminum *coxerit* moles. *In hac voce eſt notio diuturnitatis, qua fiunt maturae fruges, et infinitae res aliae, vt etiam homines* cocti *dicantur, qui ſunt aeuo maturi. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 1027.*

COQVINA 14, 6. coquinae atratum miniſterium.

COR 16, 12. celeri corde futura praeuidens.

corde altiſſimo retinens 19, 3.

retineto imo corde 20, 5.

imoque aeſtuans corde 29, 5.

quum aeſtuant hominum corda 21, 1.

corde celſo ad vindictam compertorum erectus 28, 3.

auctoritatemque eius ſublimitatemque cordis extollebat in caelum 24, 3.

in rabido corde duriſſimus 26, 6.

CORIVM 23, 6. ſuperſidere corio damnati ob iniquitatem iudicis iudex alius cogebatur. *vid. Valeſ. ad h. l.*

CORNICVLANTIS lunae ſpecie 22, 14.

CORNV ſiniſtrum — — *latus* vero dextrum Serapio agebat 16, 12.

antepoſito dextro cornu equitum primo — — cornu autem equitum laeuum 31, 12.

circumductis vtrimque introrſus pandis et patulis cornibus 22, 8.

numquam erigens cornua militarium 21, 16.

CORNVCOPIA 25, 2. velata cum capite Cornucopia.

quod ei (*Iuliano*) — velut mundanam cornucopiam Fortuna geſtans propitia, cuncta glorioſa deferebat 22, 9.

CORNVTAE habitu (*luna*) 20, 3.

eadem loca formata in cornuti ſideris modum, effingunt theatri faciem ſpecioſam 27, 4.

CORONA 24, 6. naualibus donauit coronis et ciuicis et caſtrenſibus. *vid. Plin. Hiſt. Nat. 16, 4. ad eumque locum Geſner. in Chreſtom. Plin. n. 72.*

principali habitu circumdatus et corona 26, 2.

coronaque celſarum circumdatus poteſtatum 23, 5.

armatorum *triplici corona* circumdatis muris 24, 2. *i. e. Lipſio explicante, triplici militum ſerie.*

CORONARIVM indultum 25, 4. *vid. Intt. ad h. l. it. Gothofredi Gloſſar. Nomic. in h. v.*

CORPVS perhumile curuabat portas ingrediens celſas 16, 10.

corpore non indecoro 26, 9.

decente filo corporis 14, 11.

torqueri praeceptus — — fato quodam arcente, corpore *immaculato* lata fuga damnatus eſt 19, 12. *i. e. illaeſo.*

ſex millia corporum inuenta ſunt in campo conſtrata 16, 12.

calcataſque ruinas hoſtilium corporum 24, 6.

poſt impreſſas foede corporibus liberis, quae ſuperuixerant, notas 29, 2.

liberorum corporum corruptelis omnia foediſſime permiſcentes 31, 8.

aurum — gratanter prouinciales *corporibus* dabunt 19, 11. *i. e. libentius, quam tirones. Sic enim et Graeci, notante Valeſio, σώματα dicunt. Alibi* corpora tironum *opponuntur* pretiis tironum.

ſcrutatis veteribus libris, quorum lectio per corporum ſigna pandit animarum interna 15, 8.

immaniſſimi corporis leo 23, 6.

immania corpora beſtiarum 24, 5.

confuſum miſceri non poteſt corpus 15, 4. *de ſtagni aquis a fluuio permeatis.*

in aërium ſoluitur corpus 25, 2.

ſiderea corpora 20, 3.

corpora qui credit caelitus poſſe labi 25, 2.

ſplendore infuſo corpori craſſo 25, 10. *de cometa.*

CORPVSCVLA *vid.* atomi.

CORRECTIONE titubantium beniuola et ſollerti 19, 11.

correctionis moderamine leniori 25, 1.

CORRECTOR 31, 14. ſeuerus diſciplinae corrector.

CORRIGERE 22, 10. iura quaedam correxit in melius.

haec dum in Galliis caeleſtis corrigit cura 18, 3.

quum corrigendis ciuilibus ita diligenter inſtaret 22, 7.

ad id quod exarſerat, quoque modo corrigendum 21, 12.

quae in ipſo correximus feruore pugnarum 17, 13.

quas *(res)* virtute felicitateque correxit 16, 1.

praeſidiaque limitis explorans diligenter et corrigens 20, 10.

ſubſignanos milites debuiſſe lenius corrigi 29, 5.

CORRIPERE 18, 2. nec corripere vllo genere potuerunt. *i. e. intercipere.*

CORROGARE 18, 2. ad conuiuium corrogatos retinuit. *vid.* conuiuium. *cf. 20, 4. 29, 6.*

CORRVERE 26, 7. a culminibus ſummis ad mortes et exſilia corruebant.

CORRVGATIS hinc inde frontibus 30, 4.

vt pilorum vigor tempeſtiuus emergens corrugatis cicatricibus hebetetur 31, 1.

CORRVMPERE 18, 2. ne pacatorum terrae corrumperentur. *i. e. vaſtarentur.*

inſtaurata eſſe firmius loca, quae antehac incuria corruperat vetuſtatis 20, 11.

CORRVPTELA 31, 8. rapinis et caedibus, ſanguineque et incendiis et liberorum corporum corru-

corruptelis omnia foediſſime permiſcentes.

CORTINVLIS penſilem annulum librans 29, 1. *i. e. velis ex quibus annulus magicis carminibus conſecratus dependebat. vid. Intt. ad h. l.*

CORVSCARE 19, 1. armis ſtellantibus coruſcabant.

CORVSCVS nitor armornm 24, 7.
coruſco lumine radians (*ordo geminus armatorum*) 16, 10.
coruſci thoraces 25, 1.
criſtatis galeis coruſci Romani 24, 6. cf. cap. 2.

COSTA *vid.* perfodere *it.* ſuffodere.

COTHVRNATI et turgidi 28, 4. *Oppoſ.* ſocci.

COTHVRNATIVS 28, 1. quum cothurnatius ſtilus procederet lacrimoſus. *vid.* tumor.

COTHVRNVS 21, 16. imperatoriae auctoritatis cothurnum vbique cuſtodiens.
quum ſibi fideret, de cothurno ſtreperet tragico 27, 11. cf. 20, 1.
ne quid cothurni terribilis fabulae relinquerent intentatum, hoc quoque poſt depoſitum acceſſit aulaeum 28, 6.

CRASSARE 19, 4. terrarum halitu denſiore craſſatum aëra. cf. 20, 3.

CRASSI pulueris nubes 16, 22.

CREBRESCERE 27, 3. vi — primitus crebreſcentis ſeditionis in maius.

CREBRITAS 14, 11. iurandi crebritate confirmans.
in vnum coactae multitudinis crebritas 16, 12.
hoſtiarum ſanguine plurimo aras crebritate nimia perfundebat 22, 12.
vtrimque connolante miſſilium crebritate 20, 11.
in crebritate bellorum 21, 5. *it.* victoriarum 23, 6.
poſt minacem tonitruum crebritatem et fulgurum 23, 5.

CREBRO inquietari ſueti 14, 3. *Simile eſt illud Taciti A. 15, 52.* crebro ventitare.

CREMARE 23, 6. tenaciter cremat.
ad vaſtandos cremandoſque barbaricos pagos 30, 5.
cremata turri, in quam confugerat, abſumtum incendio hoſtili comperimus 31, 13.

CREPITVS armorum 24, 3. *cf. Liu.* 33, 17.
— vocum 21, 1.
— ignium 29, 4.

CREPVNDIA 14, 6. inter ipſa oriundi crepundia. *vid. Clau. Ciceron, in h. v. it. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 421.*

CREPVSCVLVM 20, 11.

CRESCERE 15, 5. neceſſitas vrgentium rerum, antequam creſceret, mollienda.

CRIMEN 14, 1. vt — crimina praeſcriptis legum committerentur.
iubetur — crimen acri inquiſitione ſpectare 16, 8.
atrocium criminum pondere vrgebantur 14, 7.
graui mole criminis pulſabatur 15, 3.
propulſationem obiectorum criminum 15, 5.
mortem factura crimina 21, 16.
crimina multa confarcinando 14, 5.
criminibus ſerpentibus latius per implicatos nexus ſine fine diſtentos 19, 12.

CRIMINOSE 29, 2. ſuſcipi quaeſtionem *criminoſe* praecepit. *i. e. vt crimen pateſcat.*

CRINITVS quidam 31, 16. *i. e. crinito vittatoque capite.*

CRISPARE permiſſi tela 14, 2.
criſpantes miſſilia 20, 4.

CROCODILVS vbique abundat 22, 15.

CRVCIABILI morte abſumpti ſunt 14, 11.

abſque moris cruciabilibus 29, 5.

cruciabiles neces 28, 1.

— — poenae 22, 11.

— — dies 25, 7. *nempe ob inediam.*

cruciabilibus interiere ſuppliciis 23, 5.

CRVCIABILITER — interfectum 26, 6.

CRVCIARIVS 29, 2. *i. e. cruce dignus.*

CRVDELIS 17, 9. acumina crudelium pruinarum (*tolerantes*)

CRVDESCERE 19, 2. lacrimabilis belli turbo crudeſcit.

quaſi furore barbarico crudeſcente 30, 10. *Apud Tacitum quidem Hiſt. 3, 10.* crudeſcere ſeditio *legitur.*

immani crudeſcente bellorum materia 25, 9.

CRVDITAS 31, 7. experiri poſtrema diſcrimina — cruditate feſtinabar.

CRVDVS 26, 4. officiorum magiſtro Delmatae crudo. *vid. Gronouium ad 31, 8. vbi pro* durus *reſtitutum voluit* crudus.

genuinam ferociam pectori crudo adfixam 28, 1.

hieme cruda 20, 5.

CRVENTVS 24, 6. iuſtoque ſanguine miles etiamtum cruentus.

cruentae quaeſtiones 26, 10. *Eodem ſenſu* ſententias cruentas *reperire licet in Cod. Theodoſ. l. 31. de bonis proſcript. Lib. 9. t. 42.*

cruenta ſpirantium regum ſanguinem fudit 16, 1. *i. e. interfecit eos.*

ciuili iuſtoque imperio ad voluntatem conuerſo cruentam 14, 1.

proximorum cruentae blanditiae 14, 5.

CRVSTATVS 15, 10. humus cruſtata frigoribus.

portam craſſo ferro cruſtatam 24, 2.

CRVSTIS pruinarum diffractis 17, 2.

ferarum dorſualibus *cruſtis*, quas delphinis ſimiles etc. 22, 15. *Legendum eſt* criſtis, *de conſenſu quidem interpretum, auctore Salmaſio ad Solin. p. 447.*

CVBILE 30, 4. ad ipſa cubilia peruenire cauſſarum.

CVBITANTES pro muris Iliacis Thracas 19, 6.

CVIVSQVEMODI fortunae virile et muliebre ſecus 27, 10, cf. 30, 4. 31, 15.

CVLEX 18, 7. quorum (*culicum*) examinibus — referta ſunt omnia. *vid. Intt ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 157.*

CVLMEN auguſtum 15, 5. 20, 8. 21, 5.

— imperiale 15, 5. 21, 16.

— principale 14, 1. *Etiam ſimpliciter* culmen *dicitur pro principali culmine 22, 1. ſi modo vera lectio; nam ſunt, qui* cultum *legi malint.*

ad magnum militiae culmen eunctum 16, 6.

CVLMVS 17, 13. disiectis culmis leuibus. *De tugariis, vbi latitarant fugitiui.*

CVLTA *pro* agris. *vid.* colere.

CVLTER *vid.* manubriatus.

CVLTRICES Veneris 19, 1.

CVLTVRAS moratur agrorum 22, 15.

CVLTVS 26, 4. decoreque imperatorii cultus ornatum.

decora, cultus imperatorii praeſtruxiſſe 16, 6.

cultu ambitioſo indumentorum 21, 16. cf. 14, 6.

cultuque purpureo a draconum et vexillorum inſignibus abſtracto ad culmen imperiale ſurrexit 15, 5. *De hoc more in tyrannide arripienda obſeruata vid. Valeſ. ad h. l.*

militari cultu ac diſciplina metuendi 23, 6.

cum caritatibus ſuis et ſupellectile humaniore cultu — transmiſſi ſunt 24, 1. *Sic Liuius 45, 28.*

45, 28. *omni liberali cultu habuit. Apud eundem contra 7, 4. exſtinguere ingenium vita agreſti et ruſtico cultu inter pecudes habendo.*

ex ſqualore nimio miſeriarum — ad principale culmen inſperato cultu proue&tus eſt 14, 1.

caſtior vitae cultus 16, 5. *de Catonis frugalitate.*

cultu ita curabat enixo *(beſtias)* 29, 3.

cuncta bona in animi cultu ponentem 24, 3.

paucae domus ſtudiorum ſeriis cultibus celebratae 14, 6.

cultus chriſtianus 21, 2.

CVM 24, 8. progreſſo imperatore cum lucis exordio.

alius cum dignitate licet mediocri 28, 4.

cum periculis vltimis euadebant 20, 11.

aliis cum exitio fauciis 18, 8. *i. e. exitialiter. vid. Gloſſar. Linian. vbi plura reperies.*

cum animo diſputans 20, 8.

cum ſpecioſa fiducia contuebatur 15, 7.

limitem inſtruebat cum omni adparatu bellorum 20, 8.

miſere legatos cum verbis compoſitis 17, 1.

ſatiari numquam potuit cum poſſeſſione maiore 16, 8.

foedera — cum munimento ſeruaturos intacto 17, 1. *i. e. foedera ita ſeruaturos, vt et a munimento ſe abſtineant.*

CVMVLATIVS 20, 11. aggeribus *cumulatius* excitatis. *i. e. amplius, plus. Sed hoc loco inprimis eleganter dictum.*

CVMVLVS 27, 2. illo — ad gaudii cumulum accedente.

adigente cumulo foris geſtarum 28, 4.

CVNAE 16, 1. a nobilibus cunis.

CVNCTANTIBVS plantis *(pedum)* 15, 10.

neque cunctandi aderat tempus neque ceſſandi 19, 11.

CVNCTATIO 20, 9. perculſus ardenter cunctatione ſtringebatur adſidua.

CVNCTATOR et tutus *(dux)* 27, 10.

CVNCTVS 14, 7. an ei firmum portenderetur imperium — et *cunctum. i. e. totum, vniuerſum.*

ſine diſcretione cunctos humari mandauit 17, 1.

per *omnia* ciuitatis membra vna vox *cunctorum* erat gementium 25, 9. *vid. Gloſſar. Linian. in h. v.*

coactis in vnum viribus cunctis 21, 13.

CVNEATIM egreſſa multitudo 27, 1. cf. 30, 1.

CVNEVS 15, 7. tumultuantium vndique *cuneorum* veluti ſerpentium vultus. *De ſeditione vrbana.*

cuneis incurſare diſperſis 17, 12.

in tertium cuneum — propere caſtra commouit 27, 2. *Huic cuneo opponitur ante* maior plebs — *et* — globus.

cunei equitum 16, 11.

iunctis denſius cuneis ad Quadorum regna properabat exercitus 17, 12.

denſantes ſemet in cuneos 16, 12.

cuneis confertis incedens 20, 11.

validiſſimi cunei 17, 2.

CVNICVLVS 14, 2. nec cuniculis quidquam geri poſſet.

quibus cuniculorum erant fodinae mandatae 24, 4.

CVPEDIAE ciborum ex regio more 25, 2.

exquiſitae cupediae 30, 1.

cupediarum vilium mercatores 26, 7.

CVPERE 14, 11. quod flagrantibus votis eum videre cuperet.

verita ex more humano validius cupiens 15, 3.

CVPIDITAS 31, 10. alta pugnandi cupiditate raptatus.

abiecta

abiecta viuendi cupiditate 19, 6.

cupiditatem ſemper indeflexam fuſiuſque vagantem ſemper inſimulo 17, 5. cf. 14, 11.

CVRA conſtrictus 20, 4.

— agebatur impenſiore 17, 10.

curarum aceruos formidans 26, 2.

— — abiectis ponderibus 14, 11. cf. 25, 10.

— — moles immenſae 14, 11.

altioreque proſpiciens cura 29, 5.

curis altioribus ſtringebatur 21, 12.

in curam celeritatis omne, quod poterant, conferentes 16, 2. *i. e. ſtudium.*

haec dum in Galliis caeleſtis corrigit cura 18, 3. cf. 24, 1.

obſeruante cura peruigili 14, 11. *vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 1036.*

de obſcuris erat cura ſuſpectior 24, 1.

quos in curam ſuſceperat ſuam 17, 3.

CVRARE 29, 3. cultu ita curabat enixo *(beſtias)*

corpore curato defuncti 26, 1.

omni remediorum ſolatio plene curatam 16, 7.

ciuitatem curare ſolita *(Praefecti vrbis)* poteſtate 26, 7. *i. e. regere.*

qui Britannias curauerat pro praefectis 23, 1.

curaturus pedeſtrem militiam 18, 5.

CVRATE pollincta 19, 1.

CVRATIVS 17, 1. domicilia cuncta curatius ritu Rom. conſtructa.

id enim curatius obſeruarat 23, 2.

CVRIA *vid.* conſortium.

CVRIALIS 22, 9. a Curialibus — adpetitus.

CVRIOSE 23, 6. ſitum Perſidis deſcriptoribus gentium *curioſe* digeſtum, e quibus aegre vera dixere pauciſſimi.

CVRIOSIVS 26, 3. per nouum quoddam inſigne curioſius ſpectari adfectans.

CVRRERE 24, 2. nihil munitoribus erat pro ſalute currentibus metuendum aut dirum,

ni ruenti curreret ſimilis potius quam fluenti 15, 4.

cunctis ex voto currentibus 17, 8.

currentium ex voto proſperitatum nunciis 20, 8.

hoc rerum proſpero currente ſucceſſu 17, 13.

currentes radios ſolis denſiore nube obiecta digredi ad inferiora prohibitos 25, 10.

per omnia philoſophiae membra prudenter diſputando currebat 16, 5.

CVRRICVLVM 17, 13. ſemihorae *curriculo. De tempore eiusque partibus diuiſis ſaepius dicitur in Codic. Theodoſ. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. in h. v.*

in amphitheatrali curriculo *vid.* circulus.

CVRSVRA 24, 2. auxiliares ad curſuram leuiſſimi.

CVRSVS 16, 12. anhelo curſu cohors ſequuta.

curſu ſub armis concito *ibid.*

— effuſo euaſit 19, 11.

irrequietis curſibus ſectabantur 18, 6.

miles ſolis curſu flammeo diu laxatus 25, 1.

medium agens curſum aetatis 23, 6.

vectuſque mutatione celeri curſus publici 21, 9. *cf. 20, 8. vid.* celer.

erranſque aliquoties obnubilaret gloriarum multiplices curſus 22, 16.

impeditura *(anſa)* curſus eius ardentes 21, 11.

belle-

bellorum glorioſis curſibus 16, 1.

inter tot rerum probabilium curſus, articuloſque neceſſitatum ancipites 17, 9.

Phaſis fremebundis curſibus 22, 8.

vid. clauularis.

CVRVAMEN 20, 11. ſpatioſo curuamine ſinuoſam (*Iridem*)

CVRVARE 22, 8. littora in ſinus oblongos curuata.

CVSTODIRE 26, 8. vrbem, fretus tumultuario praeſidio cuſtodiebat.

cuſtodientes peruigili ſtudio, ne tranſitus tentaretur 18, 2.

ad ciuilia bella cuſtodiens militem 21, 13. *i. e. reſeruans.*

CVSTOS 14, 10. alienae cuſtos ſalutis (*dux bellicus*)

CYMBALORVM ſonitu turbulento 18, 3.

D.

DAMNARE 14, 5. capite vel mulctatione bonorum aut inſulari ſolitudine damnabatur.

damnatorum fine decedo 25, 3. *i. e. vt damnati, ſorte damnatorum.*

tenues — damnabantur abrupte 15, 2.

DAMNATORIO iugulatus eſt ferro 28, 1.

DARE 21, 14. intelligi datur. cf. 22, 9. 28, 2.

vt opinari dabatur 26, 10. cf. 19, 2. 24, 8. 26, 1.

quae ſi *dederit* quisquam commode poſſe tranſiri 16, 12. *i. e. conceſſerit.*

qui in his caſibus nec peccatum aliquando pietati dederat, nec errarum 19, 12.

manus precibus dederunt 17, 12.

ad Matronae verticem, *cuius* vocabulum caſus feminae nobilis *dedit.* 17, 2. *Niſi rectius legatur* cui. *Sic reperies ab Ammiano dictum* 23, 6. *vid.* vocabulum.

quoties copia dederit 14, 3. *i. e. quoties incurſionis copia ſe dederit.*

periculi metu ſe dedit in fugam 17, 6.

ſi te ſalutandi adſiduitati dederis 14, 6.

vltro ſe dedit 16, 12.

ſponte ſe propria dederunt 17, 2.

DE 25, 4. ſi reuertiſſet de Parthis.

quid poteſtas Martia *de* habitu prudentiae valeat 31, 5. *Sed ſunt, qui* de *omittant: vix ſatis recte. Saepius enim illo aeuo pleonaſtice poſitum eſt. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 951.*

DEBILIS 30, 6. membris incuruatis ſtarent metu debiles et praeſtricti. *vid. Clau. Cicer. in* debilitatus.

DEBILITARE 29, 1. tormentis et plumbo et verberibus ante debilitata (*multitudo interfectorum*)

incentiones Circeas in vertendis debilitandiſque corporibus miris modis eum callere 30, 1.

DEBILITAS 29, 1. ad debilitatem paene pugione vulneraretur.

DEBITOR 27, 7. *ſimpliciter dicitur pro debitore fiſcalium titulorum.*

debitorem voluntarium includit vt proprium 28, 4. *Eſt autem, explicante Valeſio, debitor voluntarius, qui metu calumniae pecuniam accuſatori ſe daturum promiſit: cui opponitur proprius, id eſt, verus debitor, qui reapſe debet.*

DEBITVM 18, 5. confeſſusque debitum, in nomen fiſci translatum.

remiſſa debita 25, 4. *Intelligenda ſunt publica debita: quo ſenſu etiam ſaepius dicuntur in Codice Theodoſiano.*

in

in requirendis reliquorum debitis non moleſtus 31, 3.

ob nuncupationem Auguſtam debitum protinus accepturi 26, 2. *i. e. donatiuum. cf. cap. 6.*

DECANTARE 17, 4. quem flens quodammodo — Virgilius carmine leni decantat.

DECEDERE 17, 11. fatali deceſſerat ſorte. *vid.* damnare *it.* ſors.

DECENS 28, 4. aliisque ita decens ſonantibus originem etc.

DECERE 26, 5. diuiſo palatio, vt potiori decuerat.

quos ita dilataſſe decuerat rem 18, 5.

DECERNERE 16, 12. inter quos decernebant et reges.

decernentes ſub imperatoris conſpectu 20, 11. *(de ſingulis moenium defenſoribus)*

vt princeps tranquillus temperanter adhibere modum decernens 14, 10.

DECERPERE 20, 11. colores a ſole decerpit *(Iris)*

DECESSOR 18, 6. *i. q. anteceſſor.*

DECLARATIO 20, 5. quae *(nox)* declarationis Auguſtae praeceſſerat diem. *i. e. diem qua Auguſtus declaratus erat.*

DECOLOR 16, 12. dies humectus et decolor.

ſpumans cruore barbarico decolor alueus *ibid.*

DECORARE 14, 8. vrbibus decorata *(regio)* magnis et pulchris. *vid.* nitere.

DECORE corporis inter multas feminas excellentis 18, 3. *Arbitror* decor *eſſe caſum primum huius nominis non* decus; *nam* decori corpore *homines dici ſolent. v. c. ap. Capitolin. in Vero cap. 10.*

DECRETVM 25, 7. ignobili decreto firmato.

decretis et acclamationibus denſis 18, 6.

decreta textum continentia totius rei 28, 6.

planis abſolutisque decretis aperiri templa — — ſtatuit 22, 5. *Dicuntur hac aetate ſaepenumero decreta pro conſtitutionibus e. i. g. a.*

DECVRRERE 17, 1. ſurſum verſum decurſo *(fluuio)*

ictu rapido decurrentes *(fluuii)* 22, 8.

nominum diuerſitate *decurſa*, quae ei *(Nilo)* orbem peragranti nationes indidere complures 22, 15. *Si quidem vera lectio. Variant enim libri, quorum aliqui habent* decuſſa.

claſſis, — ſtadiis 30. decurſis 24, 6. cf. 24, 3.

adflictabant — Perſas — ictus varii balliſtarum tamquam per tranſennam a ciuis ſtructilibus decurrentes 20, 11.

extra calcem ſermo decurrens 21, 1.

DECVRSV facili *(hoſtes)* proterens 16, 2.

repentino decurſu portis effuſi, primosque adorti noſtrorum 20, 11.

vt miſſilium ictus atque ſaxorum per decurſus cadentium labiles, inſtar imbrium euaneſcant 26, 8.

DECVS 16, 6. decora cultus imperatorii praeſtruxiſſe.

decoreque imperatorii cultus ornatum 26, 4.

ſtupebat armorum viriumque varium decus 18, 2.

ciuitatum exſultat decore multarum 15, 11.

DEDERE 25, 7. quod pugnare decies expediret, ne horum quidquam dederetur. *(de regionibus)*

DEDICARE 23, 6 vna eademque proſapia multitudo creata deorum cultibus dedicatur.

DEDIGNATVS hominem ſuperare certamine deſpicabilem 26, 8.

DEDVCERE 22, 14. profectum a ciuitate ſua Conſtantium inter honoratos deducens.

DEERRARE 30, 9. in hoc tantum deerrans. *Vox etiam Tacito vſurpata.*

DEESSE 14, 6. per totidem defueris tempus. *i. e. non adſueris.*

DEFECTIVVS 20, 3. coagmenta — defectiua.

DEFECTVS 16, 5. in tanto rerum defectu.

montium defectibus inclinati 23, 6.

dilutior erit defectus 20, 3.

DEFENSARE 26, 7. quod eum ſuis armis defenſabunt. cf. 20, 11. 30, 4.

DEFENSIONE innocentia reſpirante 30, 4.

controuerſa defenſio cauſſae 15, 5.

DEFERRE 14, 6. quod Glabrioni delatum eſt primo. *ſcil. vt ei ſtatua imbractearetur auro.*

iis quos diligebat fideicommiſſa detulit et legata 21, 15.

quum fors copiam detuliſſet 18, 4.

ad *deferendam* potioribus, qui ſpectabant negotium, inclinatis 18, 5. *Niſi praeferas, quod nolim,* differendam, *quod eſt in variis lectionibus.*

remedia — — ſecunda numinis voluntate delata 14, 10.

quod *nominatus* eſſet aut *delatus* aut *poſtulatus* 14, 5. *illud ad rumorem refertur, iſtud ad denunciationem, hoc ad receptionem inter reos. vid. Valeſ. ad h. l. cf. Clau. Ciceron. in v.* deferre.

DEFERVESCERE 28, 4. dum patinae deferueſcunt.

DEFICERE 30, 1. ne natio nobis opportuna deficeret ad iura Perſarum.

DEFIGERE 26, 9. reticens atque defixus. *Sic plane Liuius 1, 29. tacita maeſtitia defixit omnium animos.*

ad momentum haeſit ſtupore defixus 25, 2. *vid.* confixus. *cf. quae notata ſunt in Gloſſario Liuiano.*

DEFINIRE 16, 5. id Cato prudenter *definiens. i. e. breuiter indicans, decernens; nam dicterium eius breue ſequitur. Porro pr. praecipere, diſtinguere, dicere denique ſimpliciter occurrit 29, 1. 25, 4. 27, 7.*

DEFINITIO 22, 10. nulla eius definitio litis à vero diſſonans reperitur.

DEFLAGRARE 26, 10. quum ſuperata luctibus ferocia deflagraſſet.

tumore iam deflagrante 29, 6.

DEFLORARE 20, 11. pro receptatione ſpiritus fulgores eius puriſſimi e regione deflorat.

DEFLVERE 25, 3. quem *(principatum)* tamquam a cognatione caelitum defluentem.

quod noſtrorum cadauera mox caeſorum fatiſcunt et defluunt, adeo vt nullius mortui facies poſt quatriduum agnoſcatur 19, 9. *vid. Geſner. ad Claudian. 18, 39. it. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

DEFORMATVS 25, 7. populum ſuum poſt amiſſam maximam plebem vltimis terroribus deformatum.

DEFORMITER adulando 22, 14.

DEFRVSTARE 31, 2. in pannos diffluxerit *(tunica)* defruſtata.

defruſtandae Meſopotamiae opitulari 20, 2.

DEFVNDERE 24, 1. cataractis auulſis ad defundendas reprimendaſque aquas rigare ſuetas opere ſaxeo ſtructis.

DEGENERES et ignaui 23, 6. *Similiter Tacitus A. 1, 40. degeneres ad pericula dixit.*

DEHONESTAMENTVM 26, 6. ad hoc — *dehoneſtamentum honorum* omnium ludibrioſe ſublatus. *i. e. vt de honorum*

dignitate detraheretur et quaſi pulchritudine.

DEIERARE *pr. iurare* 24, 3.

DEIICERE 23, 5. maximum regnum deiectum praedixerat Croeſum. *Eleganter dictum; nam deiici proprie ſtatuae dicuntur v. c. 14, 7. id quod initium ſeditionis et rerum nouarum ſemper fuit.*

nunquam a propoſito recte viuendi deiectus ſum 20, 5.

in ſqualorem deiectos atque maeſtitiam 14, 5.

DEINCEPS 28, 4. ſi quis aliud deinceps auſus fuerit.

nec multo deinceps 22, 7.

DEINDE 24, 1. adſore ſibi etiam deinde caeleſtem exiſtimans curam.

DELATIO 16, 11. doctus exploratorum delatione.

funereas delationes adſciſcens 26, 10.

DELATOR funeſtus 15, 3.

tartareus ille delator 15, 6.

DELENIMENTVM 18, 5. auditorum nactus vigiles ſenſus, et *aurium delenimenta captantes. De hoc oratorum artificio vid. Cic. Brut. 70. vnde ſunt haec Ammiani forte ducta. cf. Caſaub. ad Scr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 583. it. Gloſſar. Liuian. in h v.*

DELERE 14, 8. Ptolemaeo rege — hauſto veneno voluntaria morte deleto. cf. 15, 2.

DELIBERARE 17, 13. deliberatum eſt tamen id quoque lenius vindicari.

DELIBERATIO 22, 9. omnibus perpenſa deliberatione dispoſitis. cf. 21, 5.

DELICTVM 14, 6. equorumque *praecipua* vel *delicta* ſcrutantes.

DELITESCERE 15, 11. poſtque oppida multa transcurſa in oceano deliteſcens (*Garumna*)

DELVBRVM 17, 4. fixuſque (*obeliſcus*) intra ambitioſi *templi delubra. Alio loco 31, 3. templum et delubrum ſibi opponuntur.*

delubra ſunt aequitatis 30, 4. (*iudicia*)

DEMERE 22, 4. ad *demendum* imperatoris capillum. *Quid? ſi legatur* demetendum. *Saepius enim haec vocabula ſunt confuſa a librariis.*

periculo penitus dempto 28, 3.

DEMIGRARE 15, 2. ad Aſiam demigrarat liberalium deſiderio doctrinarum.

DEMISSE ambulans 30, 1. *i. e. vultu demiſſo.*

DEMITTERE 20, 5. ibo demiſſus et maeſtus.

tamquam *demiſſum* aliquem viſura *de caelo* 22, 2. *Plane ſic Liuius 10, 8.*

DEMONSTRARE 20, 8. apertius monens et demonſtrans.

DEMOVERE 20, 11. munitiones a muro longe demouit.

corporibus a laſciuia demotis et luxu 21, 16.

DEMVSSARE 30, 1. iniuriis quas pertulerat omnibus demuſſatis.

DENIQVE tandem 17, 12.

tandem denique 26, 5.

DENS 14, 7. diſtricta dentium acie ſtridens.

apri dente ferali deleto 22, 9. (*amato Veneris*)

DENSANTES ſemet in cuneos 16, 12.

DENSE 29, 3. replicatis quaeſtionibus denſe.

DENSITATE praeuia fulgurum acrius vibratorum 26, 10. *i. e. frequentia.*

inter hominum cadentia denſitatem 19, 2. (*tela*)

cuius per oras omnes oppidorum eſt denſitas et vicorum 23, 6.

crudorum tergorum denſitate veſtitis 24, 2. (*ſcutis*)

DENSVS 31, 6. nunciis denſis.

rumoribus denſis — et confertis 18, 4.

decre-

decretis et acclamationibus denſis 18, 6.
emporia denſa 23, 6. *i. e. multa.*
acumina denſis ictibus hebeſcebant 16, 12.
ne — prodant hinnitu denſiore vectores 17, 12.
acieque denſiore contracta 17, 13. *i. e. vt fieret denſior.*
denſior et ordinibus frequens miles 16, 12.
per filuarum denſa 24, 4.
denſa paludium 15, 11.

DENTATAS conficiens beſtias 31, 10. *i. e. maiores et valentiores in venationibus per amphitheatrum adhibitas: vid.* 19, 6. *vbi dentatae in caueis beſtiae commemorantur; niſi vero ibi legendum cum Valeſio* tentatae, *i. e. retentae, incluſae.*

DENVNCIARE *ſenſu bono dictum* 17, 1. quae (*verba*) denunciarent concordem foederum firmitatem.

DENVNCIATIO 26, 2. ſub exitii *denunciatione* ſtatutum eſt prompta conſenſione cunctorum. *i. e. comminatione.*

DEONERATAS (*naues*) impleuit armatis 24, 6.

DEPLORATAS iam Gallias 15, 8. *i. e. ad triſtiorem conditionem redactas. vid. Gloſſar. Liuian. in h. v. Similiter* deflere *dicitur* ap. *Suetonium Calig. 30 et 38.*
deploratis nouiſſime rebus 27, 9. *vid.* conclamare.

DEPONERE 20, 2. *depoſita* militia digredi iuſſit ad otium. *i. e. relictis caſtris.*
velut aulaeo depoſito ſcenae 16, 6. *vid.* aulaeum.

DEPORTATIONIS maeſtitia liberatus 29, 3. *ſc. qui in exſilium agendus erat.*

DEPRAVARE 29, 1. inſtitutum hominis — ad partem peſſimam deprauantes.

DEPRESSOS aliquos indiciorum eripiens flammis 30, 4. *i. e. oppreſſos, de qua voce vid. infra.*

DEPVLSORIVS 25, 2. numinibus per ſacra depulſoria ſupplicans.

DEPVTARE 20, 7. ad cuius tutelam tres legiones ſunt deputatae.

DERELINQVERE 31, 4. ne qui Rom. rem euerſurus derelinqueretur.

DERIDICVLVM 17, 11. vertebat in derididiculum. *vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

DERIVARE 22, 15. praeter amnes plurimos ex alueo deriuatos auctore.

DERIVATIO 23, 6. aetherea potius deriuatione, quam ſaginis pelagi hos oriri fetus et veſci.

DERVPTVS 21, 10. prona humilitate (*latus*) deruptum.

DESCISCERE 14, 3. ad praeſidia deſciuere Rom.

DESCRIPTOR 23, 6. deſcriptoribus gentium (*ſitum Perſidis*) curioſe digeſtum.

DESERERE 21, 16. quum a rhetorica per ingenium deſereretur obtruſum.
agiliter deſeri oppidum 18, 7.

DESERTORES ad procinctum vocabat 27, 8.
deſertorumque plebe promiſcua 26, 7.

DESIDERIO nitebatur ardenti 15, 7.

DESIGNAVIT conſulem 21, 12. *Hac aetate* deſtinare *vſitatius eſt. vid. Ven. Patruum ad Sueton. Iul. 1.*
cuius loci figuram deſignabo 15, 4.

DESINERE 14, 6. multitudo ſpadonum a ſenibus in pueros deſinens.

DESPECTARE 18, 9. Meſopotamia plana deſpectat.
qui (*mons*) deſpectat oceanum 22, 15.
ſupercilia eius ſiniſtra Athyras portus deſpectat 22, 8.

Iuſtitiae filiam ex abdita quadam aeternitate tradunt omnia deſpectare terrena 14, 11.

deſpectantes humana pronunciarunt animas immortales 15, 9.

DESPECTVS 26, 2. ad gratiam deſpectorum. *i. e. candidatorum, qui ſpe potiundorum bonorum exciderant.* vid. *deſpicere.*

DESPERATIONE pereant impendentium 20, 8.

ſalutis rata deſperatione 19, 2. *i. e. de ſalute.*

DESPICABILIS 26, 8. dedignatus hominem ſuperare certamine deſpicabilem.

DESPICATISSIMVS 28, 1. quosdam deſpicatiſſimae ſortis.

DESPICERE 19, 5. vt deſpici *(rupes abſciſſae)* ſine vertigine horrenda non poſſent. *Sic et Liuius 44, 6. vid. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 593.*

contumelioſe deſpectas gentes immaniſſimas concitarunt 26, 5.

quidam vilitate ipſa deſpectus 29, 3. *i. e. propter vilitatem.*

DESPONDERE 25, 7. animos ipſi qnoque deſpondentes *(oratores de pace fundanda) i. e. deſperantes ſ. fracti animis.*

DESTINARE 29, 6. noctem proximam deſtinaſſet in fugam.

excogitatum eſt ſuper his — vt *deſtinarentur*, relaturi, quae audirent 14, 1. *i. e. eligerentur.*

DESTINATE certantibus, per pontem illic conſtitutum transire debere 18, 2.

DESTINATIONE nimia dextrae dextris miſcebantur 16, 12. cf. 19, 3.

pertinaci deſtinatione Afrorum obſeſſis 15, 10. *(Saguntinis)*

quae abundans diuitiis et deſtinatione feminea 29, 5.

DESTINATIVS 20, 4. eum ad e prodire deſtinatius adigentes.

aſinus deſtinatius rugiens 27, 3.

easque *(machinas)* malleoli et faces iactae deſtinatius exurebant 20, 7.

elemento deſtinatius repellente 23, 1.

DESTINATVS 21, 9. ille vt fax vel incenſus malleolus volucriter ad deſtinata feſtinans.

deſtinata tela cadebant et noxia 31, 13.

quae *(fidei vaticinii)* Athenienſibus ad certandum contra Medos *oblique deſtinauerat* mare 23, 5.

ad mortem *deſtinatae plebi* congreſſus 28, 5. *(Saxonibus irruentibus crudeliter)*

deſtinatis barbarorum animis incredibili pertinacia reluctatis 17, 2.

omnium oculis in eum contuitu deſtinato — defixis 22, 2.

ſuperatus tamen precibus deſtinatis tandem 29, 2.

DESTRICTVS 30, 1. gladium deſtrictum intentans. *vid. Duker. ad Flor. 2, 2. cf. 31, 13.*

DESTRINGERE 30, 4. ficam ingenii deſtringentes.

DESVDARE 19, 4. quum decennali bello Graecia deſudaret.

vbi *(in equitatu)* deſudat nobilitas omnis et ſplendor 23, 6.

DETERERE 30, 4. fores diuitum deterendo.

viduarum poſtes et orborum limina deterentes *ibid. de cauſſidicis.*

DETERIOR 17, 5. in ſumma vero bellorum numquam ad deteriora prolapſam *(rem Rom.)*

DETERMINARE 22, 8. qui *(portuoſus ambitus)* arcus figuram determinat vltimam.

quam *(Politicen)* a veteribus ita determinatam 30, 4. *i. e. deſcriptam, explicatam.*

DETON-

DETONDERE 17, 9. vt barbas detonderet.
DETORNATVS 23, 6. ſpatio detornato. *i. e. rotundo.*
quae (*carpenta*) ad ſpeciem rotunditatis detornata digeſtaque etc. 31, 12.
DETRACTVS a deformi propoſito 26, 7.
DETRECTARE 23, 4. vt flammeos detrectet (*helepolis*) et miſſiles caſus. *i. e. reiiciat.*
DETRIMENTVM 31, 15. adusque ipſa vitae detrimenta.
DETVMESCERE 15, 8. colla ſuperbarum gentium detumeſcent.
DETVRBARE 17, 1. equo deturbatum.
DEVEXITAS 27, 9. per anguſtum quemdam tranſiens deuexitatis amfractum.
vnde facilem habet deuexitatem et mollem 27, 10.
molli deuexitate ſubductum 23, 6. (*ingenium tractus*) vid. *patulus.*
DEVEXVS 15, 10. prona humilitate deuexum (*iugum*)
DEVIARE 22, 10. ab aequitatis recto tramite deuiaſſe. cf. 18, 1.
deuiare a religione compulſi 22, 11.
quum deuiaret a fruge bona 25, 4. (*Iulianus*)
ni deuiaſſet (*legatio*) in eo 30, 2. *i. e. peccaſſet, aberraſſet.*
DEVIVS 14, 2. tramitibus deuiis.
per deuia Phrygiae 26, 8.
totus — deuius ab aequitate dilapſus 29, 1.
DEVOLVI 22, 8. adpoſitum eſt tempus, ad has partes nos — deuolutos monſtrare.
DEVOTVS *vid.* contubernalis.
deuota cineribus patriae (*lecta manus vrbi incluſa*) 24, 4.
DEVS 27, 6. proſpera Deo ſpondente.
aeternum dei caeleſtis numen 25, 7.
deos caeleſtes 21, 14. *Opp. familiares genios. cf. 25, 3.*
caelitis dei fauore 16, 12. *Si modo ſic legendum:* vid. *caeles.*
DEXTER 14, 10. vt dextris ſuis geſtantes remp. colebantur.
DIADEMA 21, 1. ambitioſo diademate. *vid. Clau. Cicer. in h. v.*
diademate lapidum fulgore diſtincto. *ibid. cf. 20, 4.*
DICARE 17, 4. quos (*obeliſcos*) antiqui reges — — diis ſuperis in religione dicarunt.
dicatum nobis futurum et fidum 17, 13.
quae (*legiones*) non ſemper dicatae legitimorum principum fidei 30, 10.
circumueniri homines dicatos imperio 15, 5.
DICERE 14, 7. quum bella Parthica dicerentur. *i. e. a me deſcriberentur.*
dictis impenſiore cura rerum ordinibus 26, 1.
inter ipſa *dictorum* exordia 16, 5. *i. e. iudictorum, quemadmodum etiam interpretum nonnulli legi volunt. Intelliguntur autem indicta tributorum, quae 25, 4. occurrunt. Apud Liuium quidem* dictum *etiam pro* edictum, *ſ. imperium, occurrit 8, 34.*
DICTARE 31, 16. multiſque *dictatis* et controuerſis. *vid. Valeſ. ad 19, 12. vbi pro* dicendus *legi vult* dictandus. *i. e. dictitandus.*
velut aequitate ipſa dictante lex eſt promulgata 22, 6.
DICTITARE 21, 12. multis vltro citroque dictitatis.
genitali vocabulo dictitatus 16, 12.
Muſonianum voluit adpellari antea Strategium dictitatum 15, 13.
DIDVCERE 22, 8. a quibus per varia regna diducti itineribus modicis Tauri diſſociantur.

in rationes diducti ancipites 21, 13.
diductus in cogitationes varias 26, 6.
in varia ſeſe conſilia diducens et verſans 20, 11.
curis diducebatur ambiguis 26, 5.
ſollicitudine diducebatur ancipiti 29, 5.

DIES 21, 15. lucente iam die.
albeſcente iam die 19, 7.
dies inclaruit 25, 1.
aduſque perpetuum diem 25, 3.
diebus 16, 5. *pr. interdiu.*
noctibus — diebus 22, 15. cf. 26, 1. 29, 1.
die noctuque 16, 4.
transfretabantur in dies et noctes 31, 4.
induciis diei vnius et noctis 20, 7.
in vnius diei noctisque menſuram 26, 1.
dies et noctes intentae vigiliis cautiores ſtantes vtrobique faciebant 20, 11. cf. 17, 7.
vbi pernoctantium luminum claritudo dierum ſolet imitari fulgorem 14, 1. *vid.* lux.
dies humectus et decolor vel contiguum eripiebat adſpectum 16, 2.
quum in medium torridus procederet dies 31, 12.
dies in *meridiem* vergit 16, 12. cf. 31, 10. *Sic fere Lamprid. in Antonin. Diad. c. 6.* diem natalis ſui *dixit; ſi quidem genuina haec verba ſunt.*
pleraque diei parte emenſa cuius reliquo tempore etc. 19, 6.
flexo in veſperam die 31, 15.
ad occaſum inclinato iam die 15, 5.
obſcuro iam die 14, 11.
innoxio die cum hoſtili clade emenſo 19, 6.
beatiſſimus dies 20, 5.
dies vehens quodammodo Gallis perpetuam libertatem 20, 5. *i. e. id, quod ea die geſtum eſt.*
dierum breui ſpatio 26, 7.
vnde *poſt dies* productus 26, 10. *i. e. poſt aliquod tempus. vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*
in die quodam 22, 16.
adlapſo Kal. Ianuariarum die 22, 7.
diei, quem Iduum Auguſtarum numerus oſtendit annalis 31, 12.
quae *(adminicula)* exinde ſperaret in dies 21, 12.

DIFFERENS 16, 12. immenſum quantum ab eo differens, qui etc. *i. e. ſui diſſimilis.*

DIFFERENTIA 21, 16. bonorum vitiorumque differentia vere ſeruata.
ſine honeſti prauique differentia 30, 8. cf. 31, 14.
ſine innocentium ſontiumque differentia 15, 3.
imitatus *ſalua differentia* — Sullam 16, 12.

DIFFICILE *Aduerb.* 18, 4. quorum paucitas difficile toleratur.

DIFFICILIS 15, 7. difficilisque ad pauorem, recte tetendit. *i. e. parum timidus.*
quae *(inedia)* per multas difficilesque cauſſas adfore iam ſperabatur 14, 7. *vid. voc. ſequ. vlt.*
amnem longe omnium difficillimum 31, 4.
tamquam nodum Gordium difficillimum 14, 11.

DIFFICVLTAS 15, 5. in difficultate poſitus maxima.
ſuperatis difficultatibus arduis 14, 2.
emenſis difficultatibus 14, 10.
oceani difficultatibus permeatis 28, 5.
difficultate magnitudinis territus 17, 4.
difficultatem aduentantis inopiae vrbs verebatur aeterna 19, 10. *Ipſa* difficultas *interdum inopiam denotat. Hoc loco interpre-*

terpreter periculum ex aduentante inopia.

DIFFIDENTER incedebat et trepide 26, 7.

DIFFLARE 25, 9. *diſſlantibus* procellis rempublicam. *i. e. agitantibus.*

DIFFLATVS 15, 11. ventorum diſſlatu iactari ſaepius *(naues)* adſuetas.

DIFFLVERE 23, 6. vitiis diffluunt *(conchae)* abortiuis.

in pannos diffluxerit *(tunica)* deſruſtata 31, 2.

tamquam irrita diffluebant et vana 15, 2.

ne parata diffluerent 15, 8. *de adparatu bellico.*

foedo diffluxere terrore 29, 5. *i. e. dilapſi ſunt.*

qui *(barbari conglobati)* ſi diffluxiſſent 16, 12.

DIFFRINGERE 20, 7. ſuperſtantes quoque repentina ruina deiecti diffractique vel obruti.

diffractis vinculis 24, 6. cf. 25, 1. 28, 6.

— — portarum obicibus 24, 5.

— — poſticis 28, 1.

— — cuneis 31, 8.

DIFFVNDERE 23, 6. libamenta diffunderet praecurſoria.

arduos veſtrae gloriae gradus, quos fama diffundit 14, 10.

iuſſum eſt — rumores verbis diffundere concinentibus 25, 8. *Sic enim cum Valeſio haud dubie legendum.*

per artus tremore diffuſo 26, 6.

diffuſa *(principum)* poteſtas 14, 7.

Syria per ſpecioſam interpatet diffuſa planiciem 14, 8.

regiones in amplitudines diffuſae longas et latas 23, 6.

ſagittarum nube diffuſa 26, 8.

armorumque ſpeciem diffundendi 24, 1. *i. e. armatorum ordines dilatandi. cf. 14, 2.*

DIFFVNDITARE 21, 1. ſol mens mundi noſtras mentes ex ſeſe velut ſcintillas diffunditans.

pretium per potiores diffunditant domos 18, 5.

rumores diffunditant varii 25, 8. cf. 16, 12.

DIGERERE 24, 2. pontibus caute digeſtis.

quos *(ſyringas)* penitus operoſis digeſtos fodinis per loca diuerſa ſtruxerunt 22, 15.

negotio plene digeſto 17, 8.

reque digeſta per ſecreta colloquia 21, 11.

digeſto plene conſilio 14, 6. cf. 15, 4. 24, 7. 26, 7.

pauca digeſſimus per exceſſum 22, 9. *i. e. narrauimus, expoſuimus. cf. 17, 1. 23, 6. 28, 4. Proprie eſt enumerare per partes; nam digeſtio eſt μερισμός.*

argumentum — digeſtum tumore tragico Phrynichus in theatrum induxerat 28, 1.

absque Meſopotamia iam digeſta 14, 7. *i. e. deſcripta.*

DIGITVS *vid.* metari.

DIGNITAS 23, 6. licet dignitate diſpari. *de margaritarum pretio.*

ereptaque vultus et capitis dignitate 14, 11.

ingredientem honorifice ſuſceptura omnis aetas et dignitas 15, 8.

nec profeſſionem nec dignitatem oſtendens 14, 7.

Surena poſt regem promeritae dignitatis 24, 1. *Idem libro 30. dicitur* poteſtatis ſecundae poſt regem.

dignitatum apices maximi 30, 8.

multiplici vertice dignitatum et gentium diuerſarum comitatu ſublimis 19, 1.

incrementa dignitatum 27, 6. *de titulis et cognomentis auguſtis, diuinis etc.*

in *ordinarias* dignitates aſperum 14, 10. *i. e. ciuiles. Opponuntur enim illis ab Ammiano*

ſaepius militares. *vid. Valeſ. ad h. l.*

DIGNOSCERE 26, 1. quod aliquoties rei Rom. dignorat infauſtum.

DIGNVS 14, 11. vt eo, *digna* omnium ordinum deteſtatione, exoſo. *i. e. merita.*

vt dignum eſt credere 21, 3. *pr. vt par eſt. Sic et Liuius 8, 26.*

DIGREDI 17, 4. digreſſoque vita principe. cf. 30, 1.

mundo citius digreſſurum 21, 14.

ſacramento digreſſus 26, 5.

digreſſo periculis 16, 12. *abſolute pro* digreſſo eo, *ſcil. Barbatione*, periculis: *quam dicendi formam explicat Valeſius ad h. l. vt non neceſſe ſit cum aliis legere* digreſſus.

a veritate digreſſurus 14, 6.

DIGRESSVS 25, 3. merui clarum *e mundo* digreſſum. *Non* e medio *vt volunt nonnulli; nam illa quidem forma ſollemnis eſt Ammiano. vid. 21, 14. 31, 2.*

DILANIARE 14, 7. inter *dilaniantium* manus ſpiritum efflaturus. *Niſi vero cum Lindenbrogio legendum* dilancinantium: *qua voce vſus eſt vtique Ammianus 22, 15.* vitalibus dilancinatis.

DILATARE 31, 2. quas *(gentes)* dilatari aduſque Gangen accepi. *i. e. pertinere, dominari.*

quos (*Perſas*) ita dilataſſe deuerat rem 18, 5. *i. e. regnum ſuum amplificare.*

laxatis cuneis iumenta dilatauit et homines 24, 1.

quaeſtione per multiplices dilatata fortunas 14, 9. *i. e. continuata.*

dum haec per inteſtinas dilatantur aerumnas 29, 1. *i. e. ducuntur, proferuntur.*

DILATIO 22, 6. per dilationem inferre quae flagitantur.

dilationum ambage multiplici tractum *(gaudium diu ſperatum)* 22, 8.

DILIGENS doctrinarum adfectator 21, 16.

vel *diligentibus* nimium blandus 16, 7. *Niſi cum Valeſio legendum* clientibus.

DILIGENTIA laborabat enixa 15, 1.

omnes *(ciuitates)* ab auſpicio *diligentia* fundatae Graecorum 22, 8. *i. e. prouidentia.*

diligentiam vbique diuidens 23, 1.

DILIGENTIVS 23, 6. arua cultorum induſtria diligentius rigans (*Euphrates*)

DILIGERE 25, 4. dilectus artiſſime dum timetur.

DILVERE crimen 30, 8. *i. e. refellere.*

quum obiecta dilueret 15, 2. pudendumque diluere dedecus fiducia ſtandi conatur 27, 1. *i. e. minuere.*

DILVTIOR erit defectus 20, 3. *i. e. clarior, apertior. Eleganter; nam colores candidi et fulgentes dilutiores dicuntur.*

DILVTIVS eſſe poturos 15, 12. *i. e. potum liquidiorem vilioremque facturos, parſimoniae quidem rerumque tenuitatis cauſa.*

DIMENSIO 23, 6. omnisque ſinus dimenſione littorea — velut ſpatio detornato finitur. *de ambitu ſinus Perſici.*

DIMETIRI 22, 8. XXIII. dimenſa millibus ſtadiorum.

DIMICARE 20, 6. dimicabatur arctiſſime.

DIMIDIARE 16, 5. dimidiata nocte.

DIMITTERE 14, 7. quas *(relationes)* ſubinde dimittebat ad principem.

DIMOTVS 15, 8. ſe in partem contrudere dimotam.

DINVMERARE 20, 11. quas *(opiniones) dinumerare* nunc eſt ſuperuacuum. *i. e. commemorare.*

probra

probra ciuitatis infenſa mente dinumerans 22, 14.

DIOECESIS 17, 7. adfectatam recens *dioeceſin* curans. *i. e. prouinciam.*

DIRAE *vid.* dirus *vlt.*

DIRECTVS 27, 11. implacabilis et *directus. i. e. obſtinatus, immobilis, deſtinatus, ſeuerus. vid. Clau. Cicer. in h. v. In Codice quidem Theodoſ.* directum ius, *explicante Gothofredo, eſt, quod nullo iure labefactari poteſt. vid. Gloſſar. Nomic. in v.* directus. *Sed Gronouio magis placet* diruptus.

DIREPTIO 22, 8. ad direptionem aurei properans velleris.

DIRIBITOR 18, 5. *diribitores* venumdatae ſubito poteſtatis pretium per potiores diffunditant domos. *Intelligendi ſunt, de ſententia Valeſii, non, qui proprie dicuntur, ſed diuiſores, quorum opera emebantur ſuffragia, pecunia inter tribules diuiſa.*

DIRIMERE 27, 5. dirimente magnitudine fluentorum.

dirimentibus forte auſpiciis 14, 10.

DIRIPERE 14, 8. aureo vellere *direpto.* vid. *direptio. Dicitur et vexillum 27, 1. it. figmentum direptum 23, 6.*

ne ob recepta quidem (*regna*) quae direpta ſunt 25, 9.

DIRITAS 22, 8. immani diritate terribiles. *i. e. ſaeuitia.*

vltra omnem diritatem tetri ſpectaculi formidanda 19, 2.

hac volubilium caſuum diritate exitu luctuoſo finita 26, 1.

inter quas (*leges*) diritate exſuperant latae contra ingratos 23, 6.

vt ſine diritate ominis loquamur 28, 4.

ad doctrinarum diritatem 26, 10. *i. e. diuinationum prauas artes.*

DIRVPTVS 29, 5. montes diruptis rupibus inacceſſos.

dirupta 19, 5. *paullo ante:* rupes abſciſſae.

DIRVS 14, 5. in complicandis negotiis artifex dirus.

ne dirae volucres conſumerent corpora peremptorum 17, 1. *i. e. foedae, obſcenae. cf. 31, 7.*

dira facinora 14, 1.

acciderat aliud — dirum 24, 1. *vid.* diritas.

vltimaeque legatorum — dirae 28, 6. *vid.* vltimus *it.* vltrix.

DISCEDO 14, 2. per prona diſcedunt. *i. e. recedunt.*

ad tranquilliora vitae diſceſſit (*Roma ſeneſcens*) 14, 6.

dilatato vulneris hiatu *diſceſſit* 29, 5. *omiſſo:* ex hac vita. *Sed ſimpliciter etiam dicitur pro* decedere.

DISCERE 16, 4. monentibus perfugis didicerant *pr. audierant, cognouerant. Sic ſaepius noſter.*

ſpeculatione didicit fida 27, 2.

falſa, et placentia ſibi, diſcentes 14, 1. *i. e. fingentes docentesque Caeſarem, quae ſibimetipſis placerent. Sic fere explicat Gronouius: et contextus hanc interpretationem requirit: cui veritas conciliari ſic poteſt, vt dicatur Ammianus* diſcere, *vt Graeci* μανθάνειν, *pro* docere *poſuiſſe.*

DISCERNERE 29, 5. manibus repens et pedibus longius ſeſe diſcreuit. *vid.* ſecernere.

diſcreto conſortio 17, 12.

quae (*oracula dubia*) nonniſi caſus diſcreuere poſtremi 23, 5.

DISCEPTARE 15, 7. in diſceptando iuſtiſſimus (*iudex*) *i. e. diſceptator iuſtiſſimus. Sic Liuius 1, 50.*

DISCEPTATIO 15, 5. per quaeſtiones familiarium ſub *diſceptatione ignobili* crudeliter agitatus.

DISCERPERE 14, 7. laniatu miſerando diſcerpſit.

populari turbela diſcerpti 14, 10.

DISCIDIVM panditur terrarum anguſtum 27, 4. *Similiter diuortium aquarum dicitur.*

diſcidio quodam fabrili maris etc. 31, 4. *de Helleſponto.*

DISCINDERE 28, 4. diſciſſarum pecudum exta.

diſciſſi foederis rei 29, 1.

— ſtudiis turbulentis 25, 5.

diſſidentes chriſtianorum antiſtites cum plebe diſciſſa in palatium intromiſſos 22, 5.

DISCIPLINA 21, 1. cuius *diſciplinae* Tages nomine quidam monſtrator eſt. *i. e. haruſpicinae inuentor.*

ſtudiis diſciplinarum ſollertium eſt politus 27, 6.

DISCORDARE 26, 1. nulla diſcordante ſententia.

diſcordantis populi ſeditiones terruere cruentae 27, 3.

cum quo diſcordabat aſperrime 22, 9.

DISCORDIA 15, 4. tamquam elementum perenni diſcordia ſeparatum.

DISCORS 16, 11. Seuerus nec diſcors nec arrogans.

DISCRETIM 28, 1. adparitores diſcretim trudi iubebat. *i. e. per ſpeciem irae a ſe remouebat, vt eo facilius alios fallerent.*

dum *diſcretim* graſſatores adoriri feſtinant (*legiones*) 29, 6. *i. e. diſcordes, non de communi conſilio; praecedit enim* quae ſi conſpiraſſent.

DISCRETIO 19, 9. numerata ſunt hac *diſcretione* facilius. *i. e. hoc ſigno, quo diſcerni poterant.*

ſine diſcretione cunctos humari mandauit 17, 1. cf. 23, 6. 26, 6. 30, 5.

DISCRETVS 14, 9. forenſibus iurgiis longe diſcretos.

diſcretos longius 17, 12. *i. e. locorum interualla diſtractos.*

inſulam procul a continenti diſcretam 14, 8.

DISCRIMEN 17, 4. ſub meatus ſui diſcrimine.

nullo infimi ſummique diſcrimine 19, 9.

nulli fere ſine diſcrimine penetrabile 15, 10. cf. 31, 6.

abrupta diſcrimina 16, 2.

inter ipſos diſcriminum vertices 16, 12. cf. 25, 4.

diſcrimine proeliorum emenſo 17, 13.

ſine diſcrimine letali 14, 2.

DISCRIMINARE 18, 8. diſcriminato capite, quod in aequas partes ictus gladii fiderat validiſſimus.

diſcriminatis ordinibus barbaros ante colluctationem terruit 28, 5.

DISCVRRERE 23, 6. fluuii multi per haec loca diſcurrunt.

lintribus et cymbis per varia diſcurrentes 24, 4.

exercitui per varia diſcurſuro 16, 3.

tramite aliquo diſcurſo poſt Caeſaris terga 16, 2.

diſcurſis itineribus magnis 29, 5. cf. 25, 10.

a negotiis *diſcurſis* vrbanis ad ea — regrediar 28, 4. *Niſi legendum cum aliis* digreſſus. *Enimuero diſcurri res dicuntur.*

ſuper quo nunc pauca diſcurram 17, 4. *i. e. diſſeram; quemadmodum Liuius dixit 4, 6. vid. Drakenborch. ad 5, 4, 1. expreſſit autem et Ammianus Graecorum διαλέγεσθαι. cf. 26, 1. 30, 4.*

DISCVRSARE 14, 4. vltro citroque diſcurſantes.

duce Gallias diſcurſante 15, 5.

DISCVRSATOR 29, 5. hoſtem caperet diſcurſatorem et repentinum. cf. 14, 2.

diſcurſatoribus expeditis 21, 7.

DISCVRSIO 15, 4. non iuſto proelio, ſed diſcurſionibus praedatoriis.

DISCVRSVS 14, 7. eoſque — acri raptauere diſcurſu.

hoſtiles torpuere diſcurſus 27, 10. cf. 25, 8.

DISCV-

DISCVTERE 19, 6. diſcuſſo ſomno.
fallaciarum nube diſcuſſa 15, 5.
hoſtiles turmae graui ſunt repulſa diſcuſſae 25, 1.
DISIECTARE conſpiratas gentes 16, 3.
in verticibus celſis aptatae balliſtae propugnatores agitantes humilius diſiectabant 19, 7.
DISIICERE 24, 4. diſiecta compage membrorum.
dum *hoſtium diſiecta* frangeret timor 29, 4. *i. e. diſiectos hoſtes.*
DISIVNCTISSIME 20, 3. procedens deinde diſiunctiſſime.
DISIVNGERE 14, 9. quae (*villa*) ab Antiochia 24. diſiungitur lapide.
DISPALATO foedo terrore 16, 11. *i. e. excuſſo. cf.* 24, 7.
euanuere metu mortis ſubitae diſpalati 20, 4.
incompoſito agmine milites huc et illuc diſpalantes 15, 4.
DISPAR 21, 12. ambo digreſſi diei reſiduum animis egere diſparibus.
diſparesque in ſecundis 16, 12. *Opponuntur* humiles.
DISPARARE 24, 1. vt decimo paene lapide poſtremi diſpararent a ſigniferis primis. cf. 18, 7.
manſione quadrageſima diſparatus 16, 12.
longius diſparati 17, 13.
ab Euphrate breui ſpatio diſparatus 14, 3. cf. 15, 11. 20, 3.
regiones ab orbe Eoo monte Amano diſparantur 14, 8.
DISPARATIONE breui 21, 12. cf. 14, 3.
DISPARILIS 22, 8. ſermonum inſtitutorumque varietate diſpariles.
DISPELLERE 14, 7. vt inediae diſpelleret metum.
DISPENDIVM 29, 2. *pecuniariis* adflicti *diſpendiis. Eadem forma eſt in Cod. Theodoſ. l.* 190. *de Decurionib. lib.* 12. *t.* 1.
in ſanguinem ſaeuiens et diſpendia locupletum 31, 14.
quos (*lares*) luctuoſis aliorum diſpendiis conſtruxerunt 28, 2.
Dicantur et lacrymoſa 27, 7. *item* aerumnoſa 17, 3. *denique* grauia 26, 5. *Contra* leuia 17, 12. *item* leuiſſima 17, 1.
diſpendiis ſaepe communibus paſti 30, 1.
Sarmatas abſque noſtrorum diſpendio ſtrauimus 17, 13.
cum diſpendio ſanguinis ſui decernens 16, 12.
ad ſalutis ſuae diſpendium 14, 5.
inter haec fortunae diſpendia triſtioris 29, 6.
diſpendio — fuit rei Rom. (*munimentum*) 20, 6.
DISPENSARE 17, 3. tributi ratiocinia *diſpenſauit i. e. procurauit.*
DISPERDERE 15, 3. tetra venena ferens varieque *diſperdens. i. e. conſumens, quod parum conuenit huic loco. Arbitrer itaque legendum eſſe* diſpergens, *quod inprimis accommodatum eſt τῷ* ferens. *Diſpergere enim de miſſilibus proprie dicitur, quocumque ſenſu miſſilia intelligantur.*
DISPERSVS 14, 2. diſperſique (*non agmine iuſto redeuntes*) auia montium petiere.
diſperſi laxatis ordinibus 15, 4.
DISPICERE 26, 3. cauſſas *diſpiciens* rerum maximarum *i. e. cogitando reperiens, animaduertens.*
diſpicere litis exitialis ſemina 14, 9.
diſpicientibus Conſiſtorianis vniuerſis 15, 5. *i. e. conſiderantibus, iudicantibus.* vid. *ſpectare.*
quae diſpiceres ſecundis auibus contigiſſe 15, 2.
ſi praedam diſpexerint celſius 14, 4. (*milui*)
linguam non infrenem, ſed diſpicientem quae loqueretur 29, 1.

DISPLODERE 23, 4. vt perforent pectora ſequentium, aut perfractis oſſibus capita ipſa diſplodant *(lapides)*

DISPONERE 16, 12. diſpoſitum erat vt etc. *i. e. prouiſum procuratumque erat. Ita diſponi annona dicitur 14, 7. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. in v.* diſpoſitio.

praelicenter diſponens, quid impendi deberet 16, 5.

concionari diſpoſui 23, 5. cf. 16, 10. 17, 2. 18, 8.

procinctus Parthici diſponendi 23, 1.

exploratores praeire diſpoſuit 24, 1.

quos loca ſeruare diſpoſitos 25, 6. cf. 29, 3.

Maximino Romae agere diſpoſito 28, 1.

DISPOSITIO tempeſtiua 16, 12.

ne turbandae diſpoſitioni conſultae tempus ſaltem breue concederetur 20, 5.

ſecundum *diſpoſitionem* Homericam 24, 6. *De acie inſtructa. Eamdem rationem ſequutus eſt etiam Hannibal in vltima aciei inſtructione. vid. Liu.* 30, 35.

DISPVTARE 20, 8. cum animo diſputans. *i. e. animo voluens, perpendens.*

DISSEMINARE 20, 2. diſſeminantes mordaces ſuſurros.

diſſeminatus rumor 29, 6. cf. 31, 4. *vid.* diſſimulare.

DISSIDERE 14, 6. plerumque diſſidentes (*Virtus et Fortuna*)

diſſidens a mandatis 15, 5. *i. e. neglectis mandatis.*

diſſidentes chriſtianorum antiſtites cum plebe diſciſſa 22, 5. *i. e. maxime infeſta; vid. I. F. Gronou. ad Liu.* 25, 18.

DISSILIRE 23, 4. compagem, ne diſſiliat, continentes.

DISSIMVLANTER honoratorum circulis adſiſtendo 14, 1. cf. 28, 6.

DISSIMVLARE 14, 7. latius *diſſimulata* licentia. *Videtur legendum eſſe cum Valeſio* diſſeminata; *certe hunc ſenſum contextus requirit.*

quod ne *diſſimulatum* rediuiuas bellorum materias excitaret 21, 3. *i. e. neglectum, omiſſum. vid. in v. ſequ.*

DISSIMVLATIO 28, 4. aliaque his maiora *diſſimulatione iugi* neglecta ita effrenatius exarſerunt. *i. e. per ſpeciem ignorantiae.*

DISSOCIARE 19, 4. poenas diſſociati regalis matrimonii.

a quibus per varia regna diducti itineribus modicis Tauri diſſociantur 22, 8. *cf. c. 16. init.*

DISSOLVTVS 23, 6. adeo diſſoluti ſunt et artuum laxitate vagoque inceſſu ſe iactitantes etc.

DISSONARE a veritate 22, 15.

praeceptis hiſtoriae diſſonantia 26, 1.

DISTANTIA 29, 2. nactus copiam nominandi, ſine fortunarum diſtantia, quos voluiſſet. *i. e. ſine reſpectu diuerſitatis fortunarum.*

ſine diſtantia aetatis vel ſexus 31, 6. *vid.* differentia.

DISTARE 14, 2. quum haud longe muri *diſtarent. i. e. abeſſent.*

DISTENTVS *vid.* ſagina.

DISTERMINARE 15, 11. ab Aquitanis Garumna diſterminat flumen. cf. 22, 8.

quae (*vertebra*) caput a ceruice diſterminat 25, 1.

fretum, quod immenſa diſterminat maria 31, 8.

quod (*fretum*) Pontum diſterminat et Aegaeum 31, 16. cf. 27, 12.

DISTINCTIO 25, 4. pro rerum et hominum diſtinctione.

ſine iuſtitiae diſtinctione et recti 16, 8.

cum

cum magna iuſtorum iniuſtorumque diſtinctione 31, 14. *vid. Valeſ. ad 28, 4.*

DISTINCTOR 28, 4. iuſtorumque diſtinctor et arbiter plenus.

indeclinabilis iuſtorum iniuſtorumque diſtinctor 18, 1. cf. 22, 3.

DISTINERE 14, 2. magiſter equitum longius diſtinebatur. *i. e. procul aberat.*

vbi diſtinebatur ex negotiis feriis imperator 18, 5. *vid.* diſtrahere *it.* diſtringere.

Cilicia ſpatiis porrigitur late diſtentis 14, 8.

ſpatia longe lateque diſtenta 14, 4. cf. 31, 16.

terraſque lato ſitu diſtentas 23, 6.

ſuſpiciones in haec cuncta diſtentae 21, 16.

carceres publici iam diſtenti 29, 1.

diſtentioribus ſaginis addicti 28, 4.

DISTINGVERE 31, 7. quorumdam capita per medium frontis et verticis *mucrone diſtincta*, in vtrumque humerum magno cum horrore pendebat. *vid.* diſcriminare.

qui locus Bithyniam diſtinguit et Galatas 25, 10.

vnde duae ducentes Perſidem viae regiae diſtinguuntur 23, 3.

auerſis veſtigiis diſtinguit tramites multos 22, 15.

quorum (*Areopagitarum*) aequitas Deorum quoque iurgia dicitur diſtinxiſſe 29, 2. *i. e. diremiſſe,* διαιτᾶν.

DISTRAHERE 22, 10. diſtrahebatur multiformibus curis. *Similiter* conſiliis diſtrahi *Tacitus dixit A. 6, 4.*

diſtractuſque in ſollicitudines varias 20, 1.

DISTRINGERE 19, 8. multitudo noſtrorum manu conferta diſtringeretur. cf. 24, 7.

diſtrictum mucronem in proprium latus impegit 14, 5. *Haud dubie legendum* deſtrictum. *Saepius enim confuſae ſunt hae duae voces. cf. 24, 4.*

diſtricta dentium acie ſtridens 14, 7.

muniiſque diſtringeretur mollibus 31, 2. (*de ſexu imbelli*)

nullius religionis vel ſuperſtitionis reuerentia aliquando diſtricti *ibid.*

ancipiti cogitatione diſtrictis 18, 4. *i. e. vt, quorſum ſe verterent, neſcirent.*

DITARE 26, 6. quum ditaretur *luctibus* alienis. *item* caſibus 26, 10.

DITIONI Rom. coniunxit 14, 8. *it.* iungere 27, 12.

eos ad ſuam ditionem ex integro vocare vi nimia properans (*Perſarum rex*) 26, 4.

ſub ditionem venire hoſtilem 18, 6. (*de captiuis*)

ab imperii ditione deſciuit (*Maurus*) 29, 5. *vid. Duker. et Drakenborch. ad Liuii 26, 21.*

DITISSIMVS 23, 6. celebritate et magnitudine et multiformi feracitate ditiſſima (*Aſſyria*)

aeſtuans inundatione ditiſſima 22, 15. *vid.* locuples.

exundatione ditiſſima ruit potius quam fluit 22, 5. (*Nilus*)

DIVARICARE 14, 7. diuaricatum ſine ſpiramento vllo — traxere.

raptumque diuerſis mulcandi generibus proterens et conculcans diuaricatis pedibus 22, 11.

DIVERSARI 22, 16. vbi Protea cum phocarum gregibus *diuerſatum* Homerus fabulatur. *pr.* deuerſatum. *vid. Clau. Ciceron. in h. v.*

DIVERSITAS 28, 1. quorum nec diuerſitas comprehendi nec numerus poteſt. cf. 14, 6.

DIVERSORIA regum ambitioſa at decora 23, 6. *Legendum* deuer-

deuerſoria. *vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 414.*

diuerſorium opacum et amoenum 24, 6. *De ſeceſſu regum Perſicorum venationibus opportuno. vid. Valeſ. ad h. l. it. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

diuerſorium tenebrarum 28, 1. *De carceribus.*

DIVERSVS 14, 4. graciliumque camelorum (*adiumento*) per diuerſa reptantes.

diuerſa in neceſſitatis abrupto verſantes 25, 8.

DIVES bonis omnibus terra 14, 8.

— fons 18, 9.

— domus 20, 11.

— patrimonium 16, 8.

DIVIDERE 23, 1. diligentiam vbique diuidens.

DIVINVS 22, 16. ſi intelligendi *diuini* aditionem multiplicem — mente vegeta quisquam voluerit replicare. *i. e. Dei ipſius. Sic τὸ θεῖον dicitur Graecis pro Deo. vid. Valeſ. ad 21, 2. vbi eſt*: loquuntur diuina: *i. e. explicante illo: dii ore illorum loquuntur. Eodem modo arbitror intelligendum eſſe alium locum 23, 6.* diuinorum incorruptiſſimum cultum. *Similiter apud Liuium 1, 36.* diuinus *dicitur pro vate.*

DIVISIO 22, 7. agendo diuerſa, quae *diuiſiones* multiplices ingerebant. *i. e. mutationes, conuerſiones.*

DIVITIAE 27, 11. in ſummis diuitiarum et dignitatum culminibus.

DIVOLVERE 26, 4. multa ſecum ipſe diuoluens.

DIVORTIVM itineris 28, 5.

lataque aperiens terrarum diuortia 22, 8.

altaque diuortia riparum adradens (*Rhenus*) 15, 4.

DIV quaeritando 19, 8.

haecque non *diu* ſunt perpetrata 14, 2. *pr. ſaepius.*

DIVTVRNITAS 23, 6. ad diuturnitatem ſeruantes (*oleum*)

debita multa diuturnitate congeſta 25, 4.

DIVTVRNVS 22, 15. diuturnas ſuggendi difficultates. (*de pyramidibus*)

auiis et diuturnis latebris amandandus 29, 5. vlt.

e ſacerdotum conſortio quidam ceteris *diuturnior* 23, 1. *i. e. ſenior. Sic et 16, 2.* dux diuturnus *dicitur pro eo, qui vſu et experientia praeſtat: quae ſane ratio dicendi plane huius eſt aetatis. cf. 30, 2.*

DIVVS 28, 1. diuorum arbitria. *i. e. conſtitutiones imperatorum, qui a Conſtantini M. temporibus, licet chriſtiani, tamen* diui *a ſucceſſoribus ſuis, etiam in legibus, adpellati ſunt. vid. Briſſon. de Formul. 3, 33.*

DOCERE 25, 10. cuius (*vrbis*) originem docuimus.

docturi, quae ſuſtinerent incommoda 19, 11.

quaedam referente Thalaſſio doctus 14, 7.

ferarum occulta veſtigia doctus obſeruare venator 29, 2.

vt ſapientes *docent* 30, 8. *alibi:* definiunt, *quod vide.*

neceſſitate docente poſtrema 19, 8.

DOCILIS 16, 12. vſu nimio dociles (*milites Rom.*)

iuxta imperitus et docilis 22, 12.

DOCILITAS 24, 1. ductor vſu et docilitate firmatus.

exquiſita docilitate librans, quibus modis ſuum cuique tribueret 22, 10.

DOCTOR artium ludicrarum 14, 6.

DOCTRINA 21, 16. doctrinarum diligens adfectator.

ſplendore liberalium doctrinarum minus inſtitutus 14, 6.

Symmachus inter praecipua nominandus *exempla doctrinarum* atque modeſtiae 27, 3.

gramma-

grammaticae rei *doctrinis* excellens 22, 16. *vid.* donum.

doctrinae bellicae 24, 3.

theologicae prodidere doctrinae *(de Mercurio)* 16, 5. *vid.* accidere.

fidum ad doctrinarum diritatem 26, 10. *De praeſagiis et diuinandi arte.*

doctrina multiplici congruente 20, 3.

DOCVMENTA liquida prodiderunt 16, 8. *i. e. probationes.*

— perſpicue demonſtrantia 20, 2. *In Codice Theodoſiano eſt* res inſtructa *documentis*, ſignis luce clarioribus expedita. *l. 3. de abolition. lib. 9. t. 37. cf. 17, 1.*

DOLENTER ferens 29, 5. cf. 31, 5.

— dicitur exclamaſſe 22, 5.

DOLIVM 16, 5. totum *memoriae dolium* exhauſiſſe. *Eſt haec, Lindenbrogio notante, alluſio ad Pandorae dolium apud Heſiodum.*

DOLO 30, 1. expedito dolone adſurgens, vt vitam — defenderet.

DOLOR 23, 4. vt, antequam telum cernatur, dolor letale vulnus agnoſcat.

DOMARE 22, 8. per quos erutum et domitum eſt primitus ferrum.

ferae fame *domitae* 14, 2. *in dicto Tulliano.* vid. *monere* & *fames.*

bello domitis gentibus 17, 4. *cf. Liv. 7, 32.*

DOMATOR gentium 21, 5.

DOMICILIVM 14, 6. virtutum omnium domicilium Roma.

Treuiros, domicilium principum clarum 15, 11 cf. 23, 6.

duodecim ſiderum domicilia ſol diſcurrens motibus ſempiternis 26, 1. *vid.* ſignum. *cf. 20, 3. 31, 13.*

DOMINARI 14, 6. morborum acerbitates celſius dominantur.

DOMINI rerum et mundi 19, 2. *vid. Briſſon. de Form. 1, 64.*

rabioſum dominum et crudelem 25, 4. *(voluptatem veneream)*

DOMVS 14, 7. domum ambitioſam ignibus ſubditis inflammauit. cf. 22, 4. 28, 2.

claudebantur domus opulentae et clarae 14, 1.

domorum interna 31, 16.

peruadendoque diuitum *domus* 14, 1.

patefacta ianua diuitis domus 20, 11.

DONARIVM 17, 4. ne *Deorum* quidem *donariis* parcens. *i. e. diuitiis templorum. vid. Liv. 42, 28.*

DONATIVVM 17, 9. nec donatiuum meruit nec ſtipendium. *vid.* donum.

donatiuum militis omne in quaeſtus auerterit proprios 28, 6.

DONVM 22, 16. grammaticae rei *donis* excellens. *vid.* doctrina.

turba — nec ſtipendiis aliquando fulta nec donis 23, 6.

DVBIETAS 20, 4. abſentia — augente dubietatem. *Vox etiam in Codice Theodoſiano obuia.*

futurum ſine dubietate victorem 22, 14.

dubietates emerſere 25, 10.

DVBIVS 17, 3. dubia bellorum coniectans ſobrius rector.

DVCATVM per Phoenicen regens 21, 3. *i. e. dignitatem ducis.*

DVCERE 17, 1. praedam Mediomatricos — duci praecepit.

gregatim peremptorum neceſſitudines ducebantur humilibus extractae tuguriis 17, 13.

ductus eſt — inter primos 19, 12. *paullo ante:* vnde multi plerumque ad crimina trahebantur. *item ibid.* plurimi ducebantur ab orbe prope terrarum. cf. 14, 7.

ducen-

ducendos ad mortem 28, 4. *vid. Valeſ. ad h. l.*

ſaepe huc *(hippopotami)* ducti 22, 15. *i. e. deportati.*

faſque eodem loco ducens et nefas 21, 16.

DVCTARE 19, 8. habenam qua ductabatur.

cateruas ductauerat praedatorum 18, 6.

cum claſſe quam ductabat 29, 5. cf. 23, 3.

fiducia veſtri ductante 14, 10.

numine laeuo ductante 14, 11.

aeneatorum clangore ductante 19, 2.

DVCTOR ampliſſimus 29, 5.

— exercituum ille magnificus 28, 6. *i. q. alibi dicitur rector militum.*

— vſu et docilitate firmatus 24, 1.

— fidentiſſimus 26, 8.

— commodiſſimus 18, 6.

infauſtis ductoribus praeuiis 24, 7.

DVCTV laetioris fortunae profectus 17, 12.

feliciſſimis ductibus cognitum 26, 9.

DVLCEDINI rapinarum addictus 27, 12. *cf. Liu. 6, 41.*

cum omni penatum dulcedine 18, 5.

DVM 17, 20. non ante abſoluit, dum omnes rediere captiui.

DVPLEX 14, 11. quam (*Adraſtiam*) vocabulo duplici etiam Nemeſin adpellamus.

tutela Illyrico competens *gemina* eſt ratione firmata: cuius negotii *duplicem* magnitudinem etc. 17, 13.

DVPLICARE 14, 1. vt fingerent quaedam et cognita *duplicarent* in peius. *i. e. augerent, coacervarent. vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

incentiuo Antonini aduentu Craugaſii duplicato 20, 6.

DVPLVS 20, 11. conditione poſita *dupla. i. q. duplici, gemina. Eodem ſenſu* duplicatus numerus *legitur apud Tacitum Hiſt. 2, 30.*

DVRARE 19, 6. propugnatorum vel nimia pondera duraturae (*moles*)

ne ſonitum quidem duraturus armorum 16, 11. *i. e. toleraturus. vid. Liu. 5, 2. it. 6.*

DVRITIA 21, 12. quamquam prohibitores *duritia* bellorumque artibus antiſtarent. *Sic enim haud dubie legendum ex emendatione Valeſii; praeſertim quae Ammiani auctoritate firmetur.*

DVRVS 19, 12. et corpore durus et animo.

duro deuouiſti victori 31, 8. *Niſi malis* crudo *quod a nonnullis editum probatur Gronouio. vid. ſupra in v.* crudus.

hiemis duriſſimo 19, 11.

DVX virtutis expeditae 29, 6.

— meriti celſioris 25, 8.

— nominis inclyti 28, 3.

— efficaciſſimus 27, 8.

— flebilis 15, 5.

— numero praeſtans et viribus 16, 12.

duces exerciti et firmitate pectorum noti 31, 3. *vid. ſupra in v.* diuturnus.

E.

Ecce autem ex improuiſo 14, 10.

— — repente 22, 11. *Pleonaſtice dictum; nam ecce per ſe admirationem ex inopinato denotat. cf. 19, 8. 29, 1.*

ECCLESIA 22, 11. dum *aedificandae* praeceſſet *eccleſiae. Noue dictum pro templo. Eodem ſenſu occurrit 21, 2. 22, 13. 28, 6.*

ECQVID praecipuum amicis ſeruabitur 21, 5. *pr. an aliquid. vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

ECVLEVS 14, 5. intenduntur eculei. *De hoc tormentorum inſtrumento. vid. Valeſ. ad 26, 10. cf. 28, 1.*

EDERE

EDERE 26, 6. *edendi* penuria in locis ſqualentibus ſtringebatur. *i. e. eduliorum.*

quinquennalia — edidit 21, 1.

EDICERE 26, 1. extis inſpectis — edixerat Marcus.

petere iure, ſi quid in promptu eſſet, edixit 20, 4. *i. e. poteſtatem fecit beneficii a ſe expetendi.*

edictoque, vt — conuenirent 20, 5. *(abſolute poſitum)*

EDICTVM 20, 9. replicatoque volumine edicti quod miſſum eſt.

EDITVS 14, 2. inter editos recuruoſque ambitus montium.

edita montium *ibid.*

montem ſaxeum arcis naturaliter editum 24, 4.

luce oculorum edita 21, 16.

EDOCERE 14, 9. occultis Conſtantium litteris edocebat.

EDVCATVS — in medio, vt rerum omnium gnarus etc. 18, 5. *Forte* eductus, *vt eſt in varr. lectt. vid. v. ſeqn. vlt.*

EDVCERE 14, 2. armatos omnes celeri eduxere procurſu.

eductis mucronibus 17, 12.

vt aquarum ſuauitate ſalubrius fetus *educant* 22, 8.

EFFATA Delphorum olim ſollemnia 19, 12. *i. e. oracula Delphica.*

recalebant in auribus eius parentis effata 28, 1.

EFFECTE 22, 8. vt effecte pleneque Φ litterae figura ſeruetur.

effecte pleneque colligere 16, 5. *De philoſophiae ſtudiis.*

EFFECTVS 14, 3. absque vllo egreſſus effectu.

vrgens effectus intepuit 17, 4.

propinquante tentatorum effectu 28, 3.

verba effectui propere iuncta 28, 1.

ad effectum tendentibus minis 25, 4.

proſpero rerum *effectu*, quem virtus *peregerat* et fortuna 27, 2. negotii plenus *effectus* 15, 12. *i. q. perfectio, adminiſtratio.*

rapi celeri iubetur effectu 29, 1. *(Theodorus)*

in opportunam clementiae partem effectu victoriae flexo 17, 8.

fidenter in effectus animabitur proſperos 19, 11.

EFFEMINATVS 23, 6. adeo autem diſſoluti ſunt et artuum laxitate vagoque inceſſu ſe iactitantes, vt effeminatos exiſtimes, quum ſint acerrimi bellatores.

EFFERASCERE 18, 7. immanius efferaſcunt.

EFFERATVS 14, 1. quibus *(rebus)* mox acrius efferatus.

efferata veſania regis obſtante 20, 7.

efferati gaudio milites elatique firmioribus animis ad certandum 24, 4.

EFFERRI 14, 2. in excidium vrbium matris Seleuciae efferebantur.

efferebatur in faſtus 14, 1. *vid.* elatus.

EFFERVENS laetitia Paullus 15, 6.

EFFERVESCERE 30, 7. antequam negotium efferueſcebat *(de ſeditione)*

aetatis progreſſu *(vitium)* efferueſcebat 14, 5.

ira acerbius efferueſcens 27, 7.

EFFERVS 22, 12. obiectus efferarum gentium armis.

EFFICACIA praecurrens *(dux)* aetatem 16, 12.

efficaciae impetrabilis rex 14, 8.

EFFICACISSIMVS Caeſar 16, 4. cf. 27, 8.

EFFICACITER Illyricum contrahebat exercitum 21, 12.

EFFICAX ad haec corrigenda 15, 5.

EFFICERE 29, 5. abunde rei cibariae copiam condi effecit. *cf. cap. 4. et 6.*

ad arbitrium ſuum audiri efficeret cauſſas 19, 2.

EFFIGIATVS 14, 6. varietate liciorum *effigiatae (tunicae)* in *ſpecies* animalium *multiformes.*

nummos effigiatos in vultum principis 26, 7.

effigiatus *(mons)* ſcriptilibus elementis 17, 4.

effigiati ſtipites dolantur incompte 31, 2.

EFFIGIES 16, 10. reuerendasque patriciae ſtirpis effigies ore ſereno contemplans.

attenuatum *(ſolem)* in lunae corniculantis effigiem 20, 3.

EFFINGERE 16, 1. ad cuius aemulationem actus ſuos effingebat.

EFFLANTEM ferino rictu crudelitatem 28, 1.

EFFRENATIVS 22, 3. quem in Siluani necem — effrenatius arſiſſe docuimus.

aliaque his maiora — ita effrenatius exarſerunt 28, 4.

per ſuppliciorum diuerſitates effrenatius exſultauit 26, 10.

EFFRINGERE 21, 12. ferratas portarum obices effringendas adorti.

EFFVGIVM 31, 3. ad effugia properare montium praeruptorum.

ni periculo mortis aliquos citum extraxiſſet effugium 29, 6.

EFFVNDERE 25, 3. ardenter *effunderet* ſemet in pugnam. *Eleganter; dicitur enim hoc verbum de iis, qui ſunt in aliquo genere nimii. Sic apud Tacitum A. 6, 33.* milites *dicuntur* effundi in hoſtem.

antequam effundendis rebus pertinacius incumberet confidentia 14, 11.

EFFVSIOR ad nocendum *ibid.*

ignauus ſed verbis effuſior 17, 6.

EFFVSIVS plerique ſoluti in Venerem 23, 6.

vitiorum omnium ſeminarium effuſius aluiſſe 22, 4.

effuſius feſtinant praecipites 28, 4.

— cadentibus Perſis 25, 1.

EFFVSORIE digreſſi ſunt 31, 16.

EFFVSVS in ſomnum 14, 2.

per effuſam planiciem 24, 8.

effuſae legiones — iisdem impetu occurrere veloci 14, 2.

EGREDI 14, 1. non niſi luce palam egrediens. *i. e. foras prodiens.*

absque vllo egreſſus effectu 14, 3. *(de inuaſione)*

EIECTARE 22, 8. quod *(littus)* Coracem ſuſcipiens fluuium in aequor eiectat extremum.

eiectansque gladios 16, 12. *i. e. expediens, ſtringens.*

EIICERE 16, 12. e mediis ſaeuientis pelagi fluctibus *eiici* nautici *properabant* et vectores.

claſſis *(per canalem ab Euphrate ad Tigridem ductum)* in alueum eiecta eſt Tigridis 24, 6.

EIVLANS baiulorum praecentor 14, 7. *vid.* baiulus.

ELABI properant 15, 4.

ELABORARE 23, 5. velut elaborante iuſtitia.

ELAQVEATVS 30, 1. quem *elaqueatum* fidem rupturum exiſtimabat. *i. e. vinculis ſolutum.*

ELATE ante contempſerat ſuum *(caſum)* 25, 3.

ELATIVS 18, 6. ſummitatibus ſagi contortis elatius. *Id erat ſignum, quo adpropinquare hoſtem indicabatur. cf. 25, 3.*

elatius iactare 31, 2.

ELATVS 16, 12. elati cadauerum aggeres.

exciſaque rupe in immenſum elata 15, 10.

elata in arduum ſpecie elephantorum agmina 19, 2.

quaſi pinnis elatus ad comitatum principis aduolabat 15, 3.

ad magnitudinem ſplendoremque poſtea rebus elatis 21, 10.

quo

quo *(ſcuto)* contextus magna elataque fiducia vnius lateri ferrum infixit 24, 4.

hoc caſu elatior Iulianus 21, 4.

ad ſuperbos actus elatum 30, 1.

ad vltionem praeteritorum vehementer elatus eſt 22, 12.

elatus in arduum ſupercilium 16, 10.

elati in pertinaciam graſſatores faeuiſſimi 28, 6.

ELEMENTO deſtinatius repellente 23, 1. *(igni)*

elementorum omnium ſpiritus vtpote perennium corporum 21, 1.

elementorum omnium ſpiritus praeſentiendi motu ſemper et vbique vigens *ibid.*

elementorum furente diſcordia 26, 10. cf. 15, 4.

adſuetum elementis ambobus 22, 15. *(crocodilus)*

elementi vtriusque potiri bonis omnibus adſueti 23, 6. *(de Arabibus ad oram maritimam habitantibus)*

elementorum vſu mutato adgreſſi Graeciam *ibid. i. e. nauibus vſi.*

quum diſſolutis elementa compagibus vltro adſiliunt 17, 7.

ELEPHANTI gradientium collium ſpecie 24, 6.

ELICERE 22, 16. nulla tormentorum vis — *inuito elicere* potuit, vt nomen proprium dicat. *i. e. exprimere. cf. Tacit. Ann. 4, 45.*

ELISI pectoris fragor 17, 7.

ponderibus eliſi remorum *(cerui)* 24, 1. *Opponuntur* confixi miſſilibus.

ELOGIVM 29, 3. *Abi, Comes: et muta ei caput, qui ſibi mutari prouinciam cupit.* Et hoc *elogio* periit homo diſertus. *Sunt illa iubentis imperatoris verba. cf. 19, 12. it. 29, 2.* vbi ſunt elogia parentis publici. *i. e. ſententiae damnatoriae, iuſſa. vid. Valeſ. ad 14, 7.*

vt nullum aliquando damnatorum morte eriperet *ſubſcriptionis elogio* leni 30, 8.

Antiochenſis ordinis vertices ſub vno elogio iuſſit occidi 14, 7. *vid.* proloquium. *cf. 15, 5. Ex his locis*, elogium *quid ſit Ammiano, haud obſcure intelligi poteſt. Aliter autem apud Suetonium intelligi debet, a quo in vtramque partem dicitur pro* titulo. *v. c. Cal. 24. Galb. 3.*

ELVCERE clarius potuit 30, 7.

diuitiis eluxiſſe 14, 6.

ſublimius, quam ſperabatur, eluxit 15, 11.

ELVCESCERE 15, 5. qui *(adpetitus)* ſi eluxiſſent intempeſtiue.

ELVDERE et fruſtrari exitiales impetus 24, 2. *Sic enim eſt legendum, non* claudere.

EMACVLATVS 29, 1. in medio domus emaculatae odoribus Arabicis vndique.

EMEARE 29, 5. emeatoque mari cum claſſe.

EMENDARE 14, 10. angorem animi emendabar.

rem — emendaturus vrgentem 19, 11.

EMERCARI 22, 9. vt plerique territi emercarentur moleſtias pretiis clandeſtinis.

cultu ambitioſo indumentorum emercabantur *(reges Armeniae)* et multiformibus donis 21, 6.

emercati — clamores 26, 2.

EMERGERE 14, 8. aquae ſuapte natura calentes emergunt.

quum accuſatores — ſibi conſociatos ex iisdem foueis cerneret emergentes 14, 9.

finibus terrae emerſos 19, 8.

barba licet recens, emergente lanugine tenera 14, 11.

ne quid inopinum per eos emergeret tractus 26, 9.

nec defuere deinceps ex his emergentia caſibus 15, 2. cf. 28, 6.

EMETIRI 14, 11. itineribus interiectis — emenſis. *Sic et Liuius 43 22.* cf. 22, 9.
emenſa decliuitate Succorum 22, 2.
emenſaque aeſtimatione decimi lapidis 17, 1.
poſt emenſos inſuperabilis expeditionis euentus 14. 1. *cf. cap. 10. it. 23, 5.*
adusque auctumnum emenſum 27, 5. cf. 19, 11.
emenſis faeculis multis 15, 10.
innoxio die cum hoſtili clade emenſo 19, 6.
pleraque diei parte emenſa 30, 1.
ſemihorae curriculo diſcrimine praeliorum emenſo 17, 13.
poſt periculorum moleſtias emenſas 30, 7.

EMICARE 20, 8. quarum *(legionum)* ſtatariae pugnae per orientales ſaepius emicuere procinctus.

EMINENTISSIMVS — vates 31, 4.

EMINENTIVS 24, 2. in Euphratis fluenta proiectae cautes eminentius *(arcem)* tuebantur.

EMINERE 27, 2. ita lacertis eminuit etc.

EMISSARIVS 28, 1. perque emiſſarios quum procul ageret.

EMITTERE coeperit pugnas 15, 12.
vti amnis, impulſu vndarum obicibus ruptis, emiſſus 31, 8.
clypeorum denſitate contecti, ne poſſent emittere *(hoſtes)* coëgerunt 24, 2.

ENERVARE 14, 11. erectas mentium ceruices opprimit et eneruat.

ENIM *pro* etenim 20, 8. *med.* Ignoſce : *enim* quae etc.

ENITERE 28, 6. inter quos — Nicaſius enitebat.
enituerunt ii, qui fecere fortiſſime, obſidionalibus coronis donati 24, 4.
quorum *(geniorum)* adminiculis freti praecipuis Pythagoras enituiſſe dicitur 21, 14.

ENITI 17, 5. eniſuri adparatum Saporis arte quadam ſuſpendere.

ENIXIVS obſecrabat 30, 1.
ſummatem virum, tenuem te ſic enixius obſeruantem 14, 6.

ENIXVS 29, 3. cultu ita curabat enixo *(beſtias)*

ENORMIBVS inſtrumentis remedia quaerere 28, 5. *ſcribitur etiam* inormis. *vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 222.*

ENSIS 16 12. quum interdum flexis enſibus feriendi non ſuppeterent inſtrumenta.

EOVS 14, 8. ab orbe Eoo.

EPHEMERIDE ſcrupuloſe ſciſcitata 28, 4. *vid. Clau. Cic. in h. v.*

EPIDEMVS 19, 4. *peſtilentiae genus.*

EPILOGVS 30, 7. actus eius diſcurrere *per epilogos. i. e. breuiter.*

EPISCOPVS 15, 7. abiicere *(Epiſcopum)* ſede ſacerdotali.

EPOTIS quibuſdam remediis 16, 5.

EPVLIS adusque vigiliam tertiam gentili more extentis 18, 2.
epulas curantes *profuſas* 27, 3. *Opponuntur* excultis.

EPVLARIS 22, 4. pro victorialibus epulares triumphi.

EQVA 23, 6. fetus *equarum nobilium. al. generoſarum.*

EQVES 16, 12. equites ſe fortiter conturmant. *vid.* cataphractus.

EQVESTER 16, 10. equeſtres ederet ludos.

EQVINI *pecoris* eis eſt ſollicitior cura 31, 2. *vid. Cod. Theodoſ. l. vlt. lib. 9. t. 30.*

EQVITABILIS 22, 15. mitigatis ponderibus aquarum nauibus antea peruios *equitabiles campos* oſtendit.

EQVITATVS 19, 1. *ferreus* equitatus campos oppleuit et colles. *i. e. equites cataphracti.*

EQVO

EQVO insidens apto ad ancipites caſus 29, 5.
prudentem ex equo bellatorem 16, 12.
equi funales 28, 4. *i. e. non temoni ipſi adligati ſed exteriores. vid. Intt. ad Sueton. Tib. 6.*
equorumque praecipua vel delicta ſcrutantes 14, 6.
velocibus *equis et morigeris* 17, 12. *al. manſuetis.*
equi publici 14, 6. *i. e. curſui publico inſeruientes.*
equos praebebo curules Hiſpanos 20, 8.
EQVVLEVS *vid.* eculeus.
EREBVS *vid.* abactus.
ERECTIVS iam loquebatur, tumultuabaturque patefactis inſidiis 15, 5.
reuiuiſcentibus erectius (*Alamannis*) 30, 7.
ſignisque ſublatis erectius ire pergebant 26, 6.
ERECTVS 15, 7. ſtabilis et erectus. *Opponitur* timidus.
erectus in iacnlum 16, 12.
ad indignationem iuſtam erectus 17, 10, cf. 24, 3.
placida ope numinis — erectior 24, 4.
EREPERE 27, 10. in editas ſublimitates erepſit.
ad funeſtas prouinciarum clades erepſit et crebras 17, 13.
ERGA adliciendas quasdam ciuitates Aſiae — ſegnius commoratus 26, 8.
— deferendas poteſtates — nimium tardus 31, 14.
ERGASTVLARIVS ſeruus 14, 11. *i. e. qui opus fecerat in carcere ruſtico.*
ERIGERE exoriens noua (*aedificia*) 27, 3.
erigebantur craſſi pulueris nubes 16, 12.
in iuuenem erectus (*populus Rom.*) et virum 14, 6. *Praecedit:* aetatem ingreſſus adultam.
ni dux manibus erectis prohibuiſſet et vocibus 24, 6.
finita oratione, quam auctoritas *erexerat* inopina 26, 2. *Eleganter; dicitur enim paullo ante imperator* elata proſpere dextra — — auſus increpare.
perduelles ſpiritus irrequietis motibus erigentes 14, 2.
quaeſtionibus occultarum rerum altarumque erecti ſunt 15, 4.
vires validas erigebant (*in proelio*) 31, 7. *Elegantiſſime explicet Virgilius Aen. 5, 426. Conſtitit in digitos extemplo erectus vterque, Brachiaque ad ſuperas interritus extulit auras.*
numquam erigens cornua militarium 21, 16.
alacritate militum vehementer erecta 17, 6.
ERIPERE 29, 2. morte ereptus.
lux ereptura eum vitâ 30, 5.
eripere virginis non obſcurae pudorem 15, 7.
quum ereptum ire regna Scythica deſtinaret 23, 6.
ERRARE 23, 5. nec diu errauere manes eius inulti.
ERRATO obnoxius 22, 7.
acrius quam errata flagitauerant vel delicta 26, 10.
ERRORE abſtractum 14, 8. (*de ſociis tempeſtate diſtractis*)
errorum profunda caligine fluctuabant 26, 1.
ERVBESCERE 14, 6. quum nobilitas *florem* adultae virginis *erubeſceret.*
ERVDITVM puluere militari rectorem 31, 8.
eruditis adulatoribus in maius fortunam principis extollentibus 31, 4.
in adſentationem nimiam eruditi 15, 8.
eruditiorem iam in ſceleribus 28, 1.
eruditiores facti ad nocendum 14, 1.
eruditior ad laedendum 29, 1.
ad tolerandam rerum aſperitatem erudita (*multitudo*) 18, 6.

eorumque *(Brachmanorum)* monitu *rationes* mundani motus — *puroſque* ſacrorum *ritus* — — eruditus 23, 6.

ERVERE 18, 10, quidquid ibi congeſtum erat, eruitur. *De rebus pretioſis.*

vxorem erutam inde cum theſauris abduxit 27, 12.

ciuitates erutas multas vaſtauit et opulentas 16, 12.

ERVMPERE 31, 16. a ciuitate fidenter erupit.

erumpentibus Liberis ipſi quoque — limitem *perrupere* Rom. 17, 13.

non ſponte ſua ad id erupiſſe, quod norat ſceleſtum 29, 5.

in apertum erumpere diſſidium 20, 4. *Similiter Liuius 2, 45. rem ad vltimum ſeditionis erupturam.*

ERVPTIO 17, 7. eruptiones nullas reperientes *(venti)*

cuius *eruptionis* primae procellas ſuſtinuit 28, 5. *pr. irruptionis. vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

ERVPTORES perterriti reuerrerunt intacti 24, 5.

ESCENDERE 27, 6. ad id eſcenderat culmen *(honoris)*

eſcenſis nauigiis 16, 12. *vid. Gronou. ad Liu. 12, 17.*

ESSE 31, 8. tunc erat ſpectare cum gemitu. *vid. Gloſſar. Liuian. in h. v. cf. 30, 4.*

bono animo *eſſe eſt* iuſſus 16, 12.

incongruum *eſt* 15, 11. *pr. foret. cf. Liu. 35, 15.*

Conſtantini M. *fuerat* commilito 15, 5. *i. e. notante Valeſio, fuiſſe* praedicabatur.

cuius loci es tu? Comes Valentiniani ſum 29, 5,

erat ſecundi loci poſt Antoninum — longo proximus interuallo 19, 9.

voti magis, quam ſpei fuiſſe 16, 12.

nec multum *fuit*, quin caperer 18, 6. *pr. abfuit.*

conuerſus princeps ad palatinos omnes omnino, *qui ſunt quique eſſe poſſunt*, non vt philoſophus indagandae veritatis profeſſor 22, 4.

ET *explicatiue poſitum* 14, 2. *et* quiſque ſerpentes latius. *pr. hoc eſt. vid. Drakenborch. ad Liu. 3, 46.*

ETIAM id *quoque* addendo 30, 6.

ETIAMSI *non ſequente* tamen, *quod abeſſe non debebat* 21, 16.

EVADERE 14, 2. ad ſummitates collium *tardius euadebat.*

tanto vigore euaſit 26, 8.

data euadendi copia, caſtris hoſtilibus abſceſſiſſe 19, 9.

quorſum euaderet *(portentum)* 27, 3.

ſumma coepti prudentis aliorſum euaſit 21, 12.

EVANESCERE 16, 6. Dorus *(accuſator)* euanuit.

ſine vllius euanuit conſcientia 19, 9.

euanuere metu mortis ſubitae diſpalati 20, 4.

dum euaneſceret verecunde retrogradiens 18, 8.

euanuit cogitatum hoc caſu 30, 1.

EVEHI 15, 5. ad auguſtum culmen euectum, cf. 16, 6. 22, 1.

EVENTVS 17, 7. cuius *(vrbis)* ruinarum *euentum* vere breuiterque abſoluam. *vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

proſpero euentu peractis 16, 12.

ſecundo finitis euentu 17, 12.

quum ſors partium euentu regeretur indeclinabili 19, 8. *Similiter apud Liuium 7, 26.* duorum militum euentus *dicitur, qui in altero mortem deuotat, in altero victoriam.*

poſt emenſos inſuperabilis expeditionis euentus 14, 1.

maeſtoſque transtulit *(fortuna)* ad Orientem euentus 31, 1.

EVERBERARE 14, 11. quum haec

haec — ſollicitas eius aures euerberarent.

EVERSIO 17, 3. norat enim huiuſmodi prouiſionum, immo euerſionum — inſanabilia vulnera.

EVERTERE 31, 13. humus riuis operta ſanguineis greſſus labiles euertebat.

EVETHES *per cauillationem pro* ſtulto 22, 8.

EVIBRARE 24, 4. ſcorpiones rotundos lapides euibrabant.

enm ad rabiem potius euibrabat 14, 1.

EVIDENTER 20, 8. vt effectu multiplici claruit euidenter.

EVISCERATVS 14, 9. *excarnificari* praecepit: qui ita *euiſceratus*, vt cruciatibus membra deeſſent, etc.

euiſceratae conchulae ſingulas aliquoties pariunt, ſed maiores 23, 6.

EVMENIDES 22, 8. *Sic Furiae κατ' ἀντίφρασιν dictae.*

EVOLVERE 15, 2. periculo euolutus abſceſſit.

dies quatuor ſunt euoluti 25, 7.

EVPHRONE 22, 8. *A contrario nox adpellata; quod minime laeta ſit parumque conſilii adferat. vid. Valeſ. ad h. l.*

EVXINVS Pontus *ibid.* ἄξενος.

inter epulas, quae reuerendae ſunt *vel in Euxino Ponto, hoſpitali numine contuente*, peregrinus cruor in ambitioſa lintea conſperſus ſpumante ſanie ſutietati ſuperſuit conuiuarum 30, 1.

EX 14, 10. alimentis nondum *ex vſu* translatis. *Saepiſſime occurrit haec forma, ſignificatque modo pro neceſſitate, ad vſus neceſſarios, vt h. l. modo pro more v. c. 16, 12.*

partas ex iniquitate diuitias 16, 7. *i. e. cum ſ. per etc.*

ex familiaribus negotiis agentem in Italia 25, 8. *i. q. propter ſ. cf. 18, 5. 22, 7. 29, 1.*

quem ſi Conſtans imperator olim *ex adulto* iamque maturum audiret honeſta ſuadentem 16, 7. *i. e. virum iuſtae aetatis.*

EXABVSVS princeps 25, 7. *i. q. abuſus. Amare noſtrum compoſitiones per hanc praepoſitionem, non eſt, quod moneam. Sed fuit eadem conſuetudo reliquorum huius aeui ſcriptorum. In Codice quidem Theodoſiano eſt* exauctoritas, *alia.*

EXACERVARE 23, 5. exaceruantia in ſe tela declinans.

EXAESTVANTES vi torrentes 31, 10.

EXADVERSVM 23, 6.

EXAGGERARE 21, 9. quae *(fama)* mille linguis rerum miſere *exaggerat* fidem. *i. e. auget.*

exaggerato — negotio 16, 8.

actus eius exaggerando 14, 1. *i. e. laudando.*

crimina — exaggerantes 30, 1.

EXAGITARE 14, 3. admiſſi flagitii metu exagitati.

EXAMBITA regia 26, 7.

EXAMEN apes fecere perſpicuum 18, 3. *Id quidem pro oſtento, ſed malo, habitum eſt.*

ruentibus hoſtium examinibus 16, 12. cf. 20, 7.

poſteritati per *aetatum examina* commendabunt 21, 5.

dilationum examina longiſſima contexentes 30, 4.

EXAMINATE dimenſis ſpatiis 29, 1.

EXAMINATIVS deliberatur 25, 7.

quibus *(cladibus)* examinatius lectis 30, 3.

EXAMINATOR meritorum nonnumquam ſubſcrupoſus 21, 16.

examinatores contexendi operis deinde non perferamus intempeſtiuos 26, 1.

EXANCLATIS itinerum laboribus 30, 1. *i. q. exantlatis. vid. Clau. Ciceron. in h. v*

EXANIMIS 19, 11. rari videbantur

bantur *exanimes. i. e. mortui. vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

abiectis armis pectore toto procubuit exaninus ſtratus 17, 12.

EXARATIS lateribus 15, 7. *vid.* ſulcare.

EXARDESCERE *vel* exardere; *etenim ambiguum eſt in omnibus locis, quae ſubiecta ſunt. Apud Liuium quidem 10, 23.* exardere *legitur.* 16, 12. violentia iraque incompoſiti barbari in modum exarſere flammarum.

vbi ſolis radiis exarſerit tempus 18, 7.

vltra mortalem modum exarſit 14, 11. (*ſcil. ira*)

arctius proelium intra muros exarſit 20, 7.

quo vitio exarſiſſe — legimus Hadrianum 30, 8.

EXARESCERE 23, 5. cuius in gladiis nondum noſtrae propinquitatis exaruit cruor.

nondumque apud eos penitus *exaruit* muſica 22, 16. *i, e. coli deſiit, euanuit.*

EXASPERATVS 25, 9. quo verbo exaſperatus.

EXAVCTORATVS 25, 3. velur exauctoratus (*miles*) amiſſo ductore ſine parcimonia ruebat in ferrum.

duos *tribunos ſacramento ſoluit* — decem vero *milites* — *exauctoratos* capitali addixit ſupplicio 24, 3. *Videtur ergo exauctoratus non niſi miles dictus fuiſſe. Et tamen 15, 1. leguntur haec:* exauctorati ſunt duo principes.

EXCANDESCERE 26, 6. vbi excanduit radiis dies.

vbi lux excanduit tertia 21, 10.

vltra modum ſolitae indignationis excanduit 20, 9.

ad ſingulos motus excandeſcentes 22, 16.

EXCARNIFICATVS iam ad interitum 29, 1.

excarnificatum — exſulari maerore mulctauit 14, 5.

tamquam obtrectatorem audacem *excarnificari* praecepit 14, 9. *ibid. paullo poſt:* ita *euiſceratus*, vt cruciatibus membra deeſſent.

EXCEDERE 17, 13. quum moras rumpere lux moneret excedens.

recta omnia ambientes radii excedere ipſis corporibus vmbras non ſinunt 22, 15.

quum (*lues*) os eius (*putei*) exceſſerit latum 23, 6. *vid. infra in v.* os.

maeſti (*ab obſidione*) excedunt 14, 2. *pr. recedunt. Alias dicitur de iis, qui capta et expugnata vrbe coguntur incolae exire, poſt euocationem, quae dicitur, et egredi. vid. Liuius 1, 29. it. 5, 21.*

EXCELLENTER adcreſcens (*fama*) 14, 10.

EXCELLENTISSIMAM virtutum omnium aduerte iuſtitiam 20, 8.

EXCELLERE 20, 11. inter quas (*gratias*) illud potius excellebat.

honore ante ſuos excellens et nomine 30, 5.

ſtipendiis excellens et meritis 26, 6. *Scilicet non aequalia cunctis militibus ſtipendia numerabantur, ſed tironibus minora, reliquis deinceps ampliora.*

cunctis (*fluuiis*) excellens Euphrates 23, 6.

EXCELSVS 15, 9. vt Mantuanus vates praedixit excelſus.

poteſtate excelſiores — ante alios reges 16, 12.

EXCERPERE 20, 4. de ſcutariis — *excerpere* quemque fortiſſimum. *i. q. eximere.*

EXCESSVS 17, 1. poſt *exceſſum* Conſtantii. *i. e. mortem. cf. 25, 3. 30, 10.*

acceſſus vndique rupibus amfractu celſiore diſciſſis *flexuoſisque exceſſibus* ob periculum anceps

ceps *adeundi copiam* denegabat 24, 4.

ad montanos exceſſus dextra poſitos 18, 6. it. c. 8.

in actibus Commodi digeſſimus *per exceſſum* 22, 9. *i. e. vt excederemus ad narrandum. Sic Liuius 29, 29.*

in exceſſu celeri 23, 6. *i. e. breui deſcriptione.*

transcurrere per breuem exceſſum 27, 4.

incidentia veloci conſtringentes exceſſu 28, 4.

EXCIDERE 25, 4. regnaque furentium Germanorum excidens.

gladiis portas *caedebant* — — vrbe *exciſa* 19, 6.

ad ripas pellimur Tigridis alte excisas 18, 8.

acuto vtrimque ferro digitorum neruos ſenſit *exciſos* 25, 3. *pr. inciſos.*

EXCIPERE 31, 9. adultus aprum *exceperit* ſolus. *Haec propria eſt ſignificatio τῦ* excipere *quae ad rem venatoriam pertinet.*

impetu eſt clandeſtino exceptus moxque interfectus 28, 2.

non inertia nos, ſed modeſtia, pugnas interdum *excepiſſe* potius quam *intuliſſe* 17, 5.

exceptis victoriis 16, 5. *i. e. quum victori ſibi hoſtes ſeſe ſubieciſſent. Sic Tacitus Hiſt. 2, 52.*

notis excepit — quae reſponderat Gallus 22, 3.

vrbique propinquans in ſpeciem alicuius numinis votis excipitur publicis 22, 9.

EXCISVS *vid.* excidere.

EXCITARE 26, 6. *ſepulta* iam dudum negotia et *rediuiuas* debitorum nebulas in diuerſos ordines *excitabat. Elegans continuatio troporum, planeque Ciceroniana v. c. Epp. ad Diuerſſ. 2, 16. vbi* iacens fortuna *opponitur* excitatae.

EXCITATIOR 20, 11. ſequens (*pars*) fulua, id eſt, paullo excitatior quam lutea.

EXCITATIVS 15, 8. vultumque excitatius gratum.

hoſtesque adeſſe excitatius clamitantes 18, 8.

ad obruendos eos excitatius exſurgebant 31, 15.

EXCITVS 21, 5. geſtorum *excitos* amplitudine. *i. e. erectos.*

excitisque lamentis et luctu 21, 13.

EXCOGITARE 22, 16. *excogitauit* in portu Cleopatra turrim excelſam. *i. e. reſtaurauit, inſtruxit. Similiter* Alpes excogitatae Poeninae *dicuntur 15, 10. i. e. aceto quaſi domitae a Poenis et munitae. Eadem ratio eſt* commenti, *quod et ipſum de effectu dicitur, quemadmodum exempla ſupra notata demonſtrant.*

EXCVBARE 24, 4. circa muros diu excubans. *(de acri oppugnatione)*

qui pro domibus excubat aurigarum 14, 6. *Nempe, vt Valeſius adnotauit, viliores homines planeque otioſi equorum circenſium agitatores mirum quantum proſequebantur, vt etiam pro eorum domibus excubarent.*

EXCVBIAE 19, 3. quo — *ſtationibus* interceptis nocturnas hoſtium adgrederentur *excubias*, quae ingenti circuitu vallauerant muros.

EXCVLTVS 30, 9. laetuſque non profuſis epulis, ſed excultis.

EXCVRRERE 26, 1. Ne igitur haec *computatio*, variantibus annorum principiis et quodam poſt horam ſextam diei, alio poſt ſextam *excurſu* nocturnam, ſcientiam omnem ſqualida diuerſitate confundat.

EXCVSARE *i. q. recuſare,* *παραιτεῖσθαι.* 28, 4. rogatus ad conuiuium excuſare. *i. e. inuitationes a. c. deprecari, iis non ſatisfacere. v.* rogatus.

EXCVTERE 21, 15. itinerario motu imminutae valetudinis excuti poſſe diſcrimen.

EXEMPLVM 27, 3. inter praecipua nominandus *exempla* doctrinarum atque modeſtiae. *i. e. exemplaria, ἀρχέτυπα.*

plusque exemplis quam peccandi licentia laederent multos 22, 4. *cf. Liu. 1, 21.*

EXERCITVALIS 23, 5. prolaris libris *exercitualibus* oſtendebant, ſignum hoc eſſe prohibitorium etc. *Valeſius ad h. l. intelligit libros oſtenta, ad expeditiones bellicas pertinentia, continentes, reiicitque alteram lectionem* ritualibus, *Lindenbrogio probatam, vt quae ſenſum a contextu alienum exhibeat.*

EXERCITVS 31, 11. *pedeſtris exercitus* cura commiſſa. *Exercitus h. l. opponitur militi. Eſt igitur pro multitudine plebeia accipiendus; praeſertim quum praecedat ſeditionis popularium mentio. Sed nec noua haec eſt, aut Ammiano propria forma. vid. Gloſſar. Linian. in v. exercitus. — cf. ap. eund. Liuium 3, 14. vbi* ingens clientium exercitus *dicitur.*

catervaſque *bellatoris exercitus* 17, 12.

EXERTVS *vid.* exſertus.

EXHALARE 14. 9. quorum *(ſubſidiorum)* metu tumor notiſſimus Caeſaris exhalaret.

EXHAVRIRE 16, 5. totum memoriae dolium exhauſiſſe. *vid.* dolium.

iumentum exhauſtum curſu 19, 8.

EXHIBERE 15, 5. omnes ſunt abſoluti, quos *exhiberi* delatio compulit criminis. *i. e. ſiſti, duci, perduci. cf. 28, 6. 30, 8. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 38.*

exhibitus rex ad principis caſtra 21, 4. *(captiuus) i. e. praeſens praeſtitus eſt.*

ad exhibendas miſſi perſonas 29, 3.

pignora foederis exhibere compulſi 17, 12.

ſidera quoque, ſi iuſſiſſet, exhiberi poſſe promittens 29, 1.

EXIGERE 31, 12. quos *extorres* patriis laribus rapidi ferarum gentium *exegere* diſcurſus.

quum nullus cauſſam veniendi — poſſeſſorem — auderet exigere 18, 5.

EXIGVVS 30, 1. per hiſpidam et iumento onuſto *exiguam* callem.

EXILIS 18, 7. in puteis aqua reperitur exilis.

dux *haud exilium* meritorum 15, 5. *i. e. magnorum. cf. 29. 2.*

EXIMERE 17, 5. poſt tempus hiemalis quietis exemtum.

quos exemit diſcrimine temporis obſcuritas 18, 2.

dedecore captiuitatis exemtum 31, 13.

EXIN *pr.* deinde, *de tempore* 24, 1. *Sic ſaepiſſime occurrit.*

EXINANITO aerario 30, 8.

domum iuſſit exinaniri 26, 8. cf. 17, 2.

exinanitis proiectiſque ante pedes pharetris 19, 5.

amplitudine ſpatiorum exinanitum 25, 2. cf. 31, 8.

EXINDEQVE profectus 26, 8.

exindeque Nicaeam ſpe celerius occupauit *ibid.*

EXISTIMARE 14, 11. vt exiſtimabat in ſomnis.

opiniones exiſtimant 17, 7.

EXISTIMATIO 22, 4. nullus exiſtimationis reſpectus. *vid. Drakenborch. ad Liu. 34, 2.*

EXITIALE quadrupes malum 22, 15. *(crocodilus)*

quibus exitiale aliud acceſſit et impium 25, 7.

feritate natiua in exitiale ſcelus ſunt erecti 17, 13.

manum latronum exitialem 28, 5. *cf. cap. 3.*

EXITIO intereunt tali 22, 5. *(crocodili)*

fortunas trudebat in exitium praeceps 14, 1.

exitio vrgente abrupto 14, 5.

quam

quam *(plebem)* vrebat impendens exitium 19, 10.

EXITVS 26, 8. hocque *exitu* ciuitas hoſtili impetu patuit improtecta. *Proprie de fabula dicitur eiusque vltima parte, vnde mu'tae formae dicendi optime explicantur.*

hocque *exitu* proelio *terminato* 15, 4.

EX nunc 21, 10. (ἀπὸ νῦν)

EXODIARII 28, 5. *mimi, vel mimici ſcurrae, qui in fine ludorum introbant, vt, quidquid lacrimarum atque triſtitiae ex tragicis adfectibus ſpectatores coëgiſſent, huius ſpectaculi riſus detergeret. Alibi aliter haec vox eſt explicanda. vid. Valeſ. ad h. l. cf. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 529.*

EXOPTARE 15, 8. in Caeſaris adhibere poteſtatem exopto.

EXORARE 16, 12. in hoſtem ſe duci — exorabant.

principem exorabant in veniam 19, 11.

oratum eum — et exoratum 30, 3.

EXORDIENS initium 14, 4. voluntatumque exorſa alio — exitu terminans 14, 11.

EXORDIVM 15, 11. qui locus exordium eſt Galliarum. cf. 22, 8.

vnde exordium — — prouinciae ſumunt 22, 15.

inter exordia pandentis ſe late Carthaginis 17, 4.

inter exordia principatus adſumpti 21, 1.

exordia obſidii coepti 24, 5.

— recreandarum Galliarum 17, 4.

inter ipſa dictorum exordia 16, 5.

EXORIRI 24, 4. improuiſo inde exorta *(manus inſidiatrix in foueis latens)*

immani pulſu Rhenus exoriens 15, 4.

aedificia erigere *exoriens* noua 27, 3. *Sic etiam Stephaniana exhibet. Fortaſſe tamen legendum* exordiens.

EXORTVS ſolis 22, 14.

— graciliſcens videtur 20, 3.

EXOSCVLATVM — ſecum induxit 22, 7.

EXOSVS 14, 11. vt eo digna omnium ordinum deteſtatione exoſo.

EXPEDIRE 14, 4. pauca de iisdem *expediam* carptim *i. q. exponam.*

ignota quibusdam expediam 15, 9.

haec — diuerſi rerum *expediunt* caſus 27, 1. *pr. excitant.*

malis obſidionalibus expediri 16, 4. *i. e. liberari.*

victoriam — expediuit 30, 10. *i. q. haud dubiam reportauit.*

ad expediendum, quod orſi ſunt, incitans vocibus crebris 14, 7.

expeditis agiliter gladiis 28, 2. *i. e. ſtrictis.*

expedire arma diſperſa 27, 2. *i. e. colligere.*

quod *expedit peregrino* fratrem interficere cuiuslibet, quam *rogatus* ad conuiuium excuſare 28, 4. *i. e. magis licet.*

quod pugnare decies *expediret*, ne horum quidquam dederetur 25, 7.

EXPEDITIO 14, 1. inſuperabilis expeditionis euentus.

EXPEDITIONALES vſus 28, 6.

ad fortem magis expeditionalium rerum, quam ad concurſatorias habilis pugnas 31, 16.

miſſa per militares numeros expeditionali teſſera 23, 2.

EXPEDITIVS 24, 2. iuſſit expeditius fabricari *(machinam)*

eoque, vt expeditius loqueretur, brachium exſertante 26, 2.

EXPEDITVM indomitumque hominum genus 31, 2.

vt erat expeditae mentis et callidae 15, 10. cf. 30, 7.
EXPENSIS quae (*miles*) portabat 17, 9. *i. e. conſumpto frumento.*
EXPERIMENTVM 25, 4. quum ſciamus experimento.
EXPERTVS 16, 12. rectoris *expertis* virtutibus freti. *vid. Drakenborch. ad Liu.* 5, 54, 6.
EXPLANARE 21, 16. probra in eum explanantem (*orationem*) ad explananda eius vitia veniamus *ibid.*
EXPLETI praedarum aceruis ingentibus 28, 6.
nec quisquam vulnerantium ſanguine iram *expleuit*, nec *ſatiauit* caede multiplici dexteram 16, 12. *Idem per idem dictum.*
EXPLICARE acies 14, 2.
explicatis ordinibus *ibid.*
telaque dextris explicantes 16, 21.
in oblongos diſcidimus pannulos, vnde *explicato* fune ingenti etc. 19, 8. *i. e. confecto.*
dum haec volubiles fatorum explicant ſortes 26, 3.
quum geſtarum rerum ordine *explicatae ſint aures*, quas inuidiae nobis multipliciter *incluſerunt* 17, 5.
EXPLICATIO 23, 4. tormentum adpellatur ex eo, quod omnis *explicatio* torquetur.
EXPLORANTER *vid. voc. ſeq.*
EXPLORATE reipublicae munera curabat 16, 5. *Niſi ex auctoritate quorundam MSS. legatur* exploranter.
EXPLORATIVS indagari latibula ſua 26, 6.
— cauſſam Maximino ſpectante 28, 1. cf. 21, 12.
EXPLORATVS 22, 7. rectores militibus diu exploratos adponens.
EXPONERE 28, 1. ne ſenator tormentis exponeretur.
expoſitus acceſſu inſidiantium et recluſus 29, 1.
expoſitas (*aures*) ſemper huiusmodi rumoribus et patentes 14, 11.
EXPOSTVLARE 26, 9. cum fortuna *expoſtulabat* luctuoſa et graui. *i. e. querebatur.*
EXPRESSE quaeritatum 14, 7. ſupplicationibus expreſſe conceptis 19, 12.
EXPRIMVNT (*ſaltando*) innumera *ſimulacra* quae finxere fabulae theatrales 14, 6.
Nebridii litteris adhuc clauſi violenter expreſſis 26, 7.
flagitantium miniſtrorum amaritudine quidam *expreſſi*, quum non ſuppeteret quod daretur, erant perpetui carcerum inquilini 30, 5. *i. e. condemnati.*
EXPVGNARE 23, 1. apud Hieroſolymam templum — aegre expugnatum.
EXPVGNATIO ciuitatis ſtruebatur operibus lentis 19, 6.
EXPVLSARE 23, 6. qua (*Seleucia*) *expulſata. i. e. expugnata. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p.* 427.
EXQVISITAE cuppediae 30, 1.
exquiſitorum deteſtanda nomina titulorum 19, 11.
EXSATVRATVS 14, 7.
EXSECARE 28, 6. arboribus exſectis et viribus.
exſecto viuae mulieris ventre 29, 2.
ſuris vel ſuffraginibus relinquebantur exſectis 19, 6.
exſectis cruribus 23, 5.
EXSECRATIO 17, 10. iurandique exſecratione promiſit. cf. 27, 5.
ſub *exſecrationibus diris* in verba iurauere Procopii 26, 7.
dignus exſecratione cunctorum 14, 7.
EXSEQVIAE 23, 2. exſequiarum humili pompa.
impie peremptorum exſequiis ſuffragantibus 29, 3.
EXSEQVVTIO 27, 7. ob exſequutionem a iudice recte maturari

- turari praeceptam. *De Curialibus, quibus hoc muneris iniunctum erat.*

EXSEQVVTOR 21, 3. ſecretorumque taciturnum exſequutorem et efficacem.

EXSERERE 30, 4. ſuaue quoddam principium dicendi exſeritur.

ſi fuerit exſerto rigore diſcuſſum 23, 4. (*opus murorum*)

vt quidquid petierit aculeis exſertis abrumpat 23, 4.

exſertus bellator et prudens 26, 8. cf. 27, 10.

EXSERTARE 14, 2. exſertanteſque minaces gladios.

nec exſertare lacertos nec criſpare permiſſi tela 14, 2. cf. 20, 11.

funebres aculeos exſertabat 29, 2.

eoque vt expeditius loqueretur brachium exſertante 26, 2.

exſertantis aurem ſubinde per aulaeum 14, 9.

EXSERTIVS 16, 12. ad audendum *exſertius* conſurgebat. *i. e. acrius, vid. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 592.*

EXSERTVS bellator et prudens 26, 8. *i. e. fortis, acer. cf. 27, 10.*

EXSILIRE 19, 7. exſiliente lucifero.

exſiluit ſubito ardens optimatium globus 16, 12. cf. 22, 9.

nec tamen exſiluit quisquam, neque permiſſus eſt congredi 14, 2. (*ſcil. eorum, qui in aciem collocati erant*)

ne impetu gliſcentis ardoris *in* priuatorum *damna* quisquam *exſiliat* 21, 5.

humo exſiluiſſe 19, 8. *paullo ante:* finibus terrae emerſos.

ex adyto quodam — labes primordialis exſiluit 23, 6.

exſiliente procinctu pergebant vlterius 29, 4.

EXSILIVM 22, 3. *portati* ſunt in exſilium. *Etiam* deportare *de hac ſimilibuſque poenis eleganter dicitur, vnde eſt in Codice Theodoſiano* deportationis exſilium *l. 1. ad l. Iul. de ambitu l. 9. t. 26.*

pronunciati *vertere ſolum exſilio* 15, 3. *Similiter Liuius 5, 53.* exſiliumque ac fugam *nobis eo loco conſciſceremus.*

EXSOMNIS 18, 2. noctes agebant exſomnes.

EXSPECTANTES crebris agitationibus, vt etc. 14, 6. *Niſi potius de ſententia Valeſii legendum videatur* expandentes, *quod contextui magis conuenit.*

famem, vltimum malorum omnium, *exſpectantis* 19, 10. *i. e. timentis.*

EXSTARE 17, 7. lignorum exſtantium acuminibus fixi pendebant.

EXSTINGVERE 19, 8. ſitim, qua hauriebamur, exſtinxit.

vt etiam ibi belli Quadorum reliquias — lacrimae vel ſanguis exſtingueret 17, 12.

exoritur calamitatum turbo nouarum, exſtincturus omnia ſimul 15, 5.

maiorem barbarorum plebem ad internecionem exſtinxit 27, 2.

alii confoſſi mucronibus proſtrati, animis in ventum ſolutis, proiiciebantur exſtincti 19, 2.

EXSTIRPATIS occaſu ducis funeribus belli 26, 10.

EXSVDARE 14, 10. poſt exſudatos labores itinerum longos. cf. 15, 5.

EXSVGERE 30, 4. aduſque ipſas medullas exſuctus.

EXSVL fuganda laribus 25, 9. (*matrona*)

EXSVLARI maerore mulctauit 14, 5.

EXSVLTANTIVS incedebat 23, 5.

EXSVLTARE 25, 3. redditurus exſulto. *Dicitur autem hoc verbum de animo in omnem partem commoto.*

fetus

fetus equarum nobilium quibus ineuntes proelia viri ſumma vi vehi *exſultantes* ſolent 23, 6. *i. e. gaudent acri equo, vt ait Poëta.*

pedes huc et illuc *exſultando* contorquens *ſaltare* non incedere videbatur 28, 1.

futurorum quoque praeſcius exſultabat 21, 6.

caelumque exſultantium cadentiumque reſonabat a vocibus magnis 16, 12.

Viennenſis ciuitatum exſultat decore multarum 15, 11.

quae *(Cilicia)* Cydno amne exſultat 14, 8.

ambitioſo ponte exſultat *(vrbs.)* 27, 3.

EXSVLTATIO 20, 7. intuta loca carieque nutantia cum exſultatione magna.

EXSVPERARE 23, 6. quas *(gentes) exſuperant* Toehari. *i. e. longe ſuperant. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 507.*

inter quas *(leges)* diritate *exſuperant* latae contra ingratos 23, 6.

EXSVRGERE 25, 8. ſi *caſus* noui quidam *exſurgerent.*

exſurgebat — — ad venenatas artes ſuas licentius exercendas 15, 6.

exſurgebant ruentium ferientiumque clamores 19, 2.

turris fuit in ſublimitatem exſurgens 19, 5.

in quaeſtiones acrius exſurgens quam ciuiliter 21, 16.

EXTA rimabatur adſidue 22, 1.

extis pecudum attenti fatidicis accidentia ſciunt 21, 1.

EXTENDERE 23, 6. harum terrarum incolae omnes ad latitudinem nimiam extenduntur.

contra occiduum latus extenſum *(cadauer iacens)* 21, 15.

EXTENTARE 28, 1. vltra forenſes terminos ſemet extentans. *Ita fere eſt apud Liuium 34, 4. extendere ſe ſupra vires.*

latius ſemet extentans 17, 5.

humeros extentans anguſtos 22, 14.

EXTENTIVS 18, 6. porrecto extentius brachio. cf. 23, 4.

EXTENTVS 25, 10. extentis itineribus.

nondum extentis fuſius regnis 26, 1.

pompam nimis extentam 16, 10.

diuque extento certamine pertinaci 31, 16.

epulis — extentis 18, 2.

EXTENVARI 22, 15. quod ad ignis ſpeciem τῦ πυρὸς extenuaret in conum.

EXTERIORES caſtrorum vigiles 19, 6.

EXTERMINAVIT *ad* caſtellum 27, 12. cf. 28, 1.

Palladium — *in* Britannos exterminarunt 22, 3.

licentiam omnem *actibus meis exterminans* 25, 3.

EXTERNVS 15, 3. quum aegre homines dormiſſe ſeſe praeſentibus faterentur *externis. Opponuntur domeſticis, interioribus.*

externi incurſus 24, 2. *pr. externorum ſ. hoſtium. Eodem modo apud Liuium dicuntur 2, 39.* timor externus. *it. 3. 10.* terror externus. *cf. 3, 72.*

alto *externorum* ſilentio 30, 4. *i. e. externarum rerum, belli etc.*

ſciſcitarique conatum externa 15, 7. *(de Epiſcopo ἀλλότρια curantem, circumſpicientem.)*

EXTERVS 21, 9. vt hoſtem vitans exterum.

EXTIMVS 30, 6. per extimos quosdam latrones.

circa haec ſtagna vltima extimaque 22, 8.

In Orientis extimo 19, 10.

extima limitum 17, 13.

— Galliarum 20, 10.

aduſque diei extimum 27, 2.

per plagarum accolas extimarum 14, 10.

Oſdroe-

Osdroënae ſubſederat extimas partes 14, 3.

EXTOLLERE 28, 2. caſtra extollens altius et caſtella.

bonos ab imo ſuſcitans ad bene viuendum extollit 14, 11. *De Nemeſi. Sic Tacitus Hiſt 4, 28.* auctibus immenſis extollere.

vetuſtate, vt cetera, fabuloſius extollente 19, 8.

EXTORQVERE 17, 3. quae *(tributa)* nulla ſupplicia egenis poſſent extorquere.

EXTORRES *patriis laribus* 31, 12. *Sic Liuius 7, 4. extorrem vrbe, domo, penatibus, foro, luce, congreſſu aequalium prohibitum. Sed vid. Drakenborch. ad 7, 4. 4.*

exutum et dulcedine caritatum domoque extorrem 31, 8.

quos numquam tentatae cupiditatis figmenta *regionum ſuarum* faciebant *extorres* 29, 6.

EXTRAHERE 26, 9. a frutectis extractus.

hominum millia extracta ſeruituti 19, 6

hoc extracti periculo 18, 6.

extracta quiete nocturna 24, 1. *i. e. producta.*

EXTREMITAS 22, 15. circa liniamentorum ipſas *extremitates* contemplabitur vmbras abſumi.

extremitates arcus vtrimque tenues duo exprimunt Boſpori 22, 8.

EXTREMVS *ibid.* quod (*littus*) flumum in aequor eiectat extremum.

minatus *extrema* 22, 11. *i. e. periculoſiſſima quaeque et infeſtiſſima. cf. 27. 5.*

magnitudine quaſſato morborum, *agitanteque extrema* 27, 6.

EXTRVDERE 14, 2. pauore vique repellente extruſi.

EXTVBERATO capite periſſe ſuccenſione prunarum immenſa 25, 10.

auiditate nimia *extuberato ventre* pigreſcit 22, 15.

EXTVRBARE 26, 3. reliquos, ſi qui laterent, formidine parium exturbaret.

velut *exturbatum e iudiciis* fas omne diſceſſit 14, 7.

EXVBERARE 26, 3. ſub — Aproniano — ita iugiter *copia* neceſſariorum *exuberauit.*

ſarietate frugum exuberat (*tractus*) 23, 6.

quorum (*venatuum*) varietate immane quantum exuberant *ibid.*

exuberat Aegyptus pecudibus multis 22, 15.

effuſione imbrium exuberans nimia 29, 6.

copiis exuberans propriis (*Rhenus*) 15, 4.

exuberare capitationis *calculum* ad comeatuum neceſſarios adparatus 17, 3.

huius exempla continentiae ſimilia *plurima* in Romanis *exuberant* ducibus 30, 8.

terrigenas — *exuberanti pernicitate* natus 19, 8. *Niſi praeferas e varr. lect.* exſuperanti.

EXVERE 28, 2. ſacramento *exutus* abiit ad lares.

EXVLCERATVS 15, 5. Vrſicinum *exulceratum* iam penitus aboleri. *i. e. calumniis adpetitum et oppreſſum.*

EXVNDARE 18, 9. fons diues *exundat. i. e. oritur.*

auiditas plus habendi — *exundauit* in hoc principe *flagrantius adulescens* 30, 8.

ludibriis ignauiae torpentis exundant (*paucae domus*) 14, 6.

ira et dolore exundans 19, 8.

ira exundante ſubſtridens 16, 4.

EXVNDATIO 15, 4. exundatione ditiſſima (*de Nilo*) vid. *inundatio.*

EXVRERE 19, 9. exuſtae caloribus terrae.

ſol — Romanos — exurebat 31, 13.

faceſque cum taedis ardentibus et malleolis ad *exurendum*

dum imminens malum vndique conuolabant 20, 6.

flammis ſubditis exurebant (*domicilia*) 17, 1.

quem (*Dioclem*) flammis iuſſit exuri 27, 7. cf. 29, 1.

acerrimus belli inſtinctor exuſtus eſt viuus 21, 12. *cf. 14, 7. 28, 1.*

exuſtis deſertoribus paucis 29, 5.

reliqua cum loco ipſo exuſſere victores 24, 1.

congeſtum (*commeatum*) in aceruum exuſſit 16, 11.

Pyrrhum Italiam tunc bellis ſaeuiſſimis exurentem 30, 1.

exurebat (*Africam*) barbarica rabies 27, 9.

in ipſo *rerum exuſtarum ardore* adeptus ambitu praefecturam 26, 10.

aliena rapiendi auiditate exuſtus *ibid.*

EXVVIAE 20, 7. humectis taurinis opertus exuuiis.

purpureum ſignum draconis — velut *ſenectutis* pandentis *exuuias* 16, 12. *Eleganter, inquit Valeſius ad h. l. lacinias illas ſericas draconum, quae ventis agitabantur, exuuiis draconum comparat.* vid. *pandere.*

exuuiis interfector Iuliano oblatis 25, 1.

velut hoſtiles eius (*inſulae*) exuuiae claſſi impoſitae 14, 8.

exuuiis referti multorum, rapiendi dulcedine nil praetermitterent 28, 2.

Romanis ductoribus *ad colligendas obedientium exuuias* occupatis 15, 13. *De ſpoliandis popularibus.* vid. *obedire.*

F.

FABERRIME 20, 11. viſa (*moles arietis*) aptataque faberrime.

thorace polito faberrime 29, 3.

FABRE politum (*munimentum*) 23, 5.

FABRICA 14, 9. *fabricarum* culpaſſe tribunos. *i. e. machinationum, conſiliorum prauorum. De fabrica comitatenſi dictum eſt ſupra in v.* comitatenſis.

in modum arenariae ferae, ſi admotus quiſquam *fabricae* diffugiſſet, ad vltimam rabiem ſaeuiebat 29, 1. *Nobis quidem, de duabus Valeſii explicationibus, probatur haec potiſſimum, contextui quippe conueniens maxime, vt cancelloſi poſtes intelligantur, quibus admoti beſtiarii ſubita converſione ferarum impetus eluſiſſent.*

FABRICATAE minae murorum 24, 2.

organa fabricantur hydraulica 14, 6.

FABRICENSES *i. e. operae in fabrica ſcutaria atque armorum 31, 6. vid. Indic. Dignitt.*

FABVLARI 22, 16. vbi Protea cum phocarum gregibus diuerſatum Homerus *fabulatur.*

FABVLOSVS canit (*Homerus*) 23, 6.

— extollente (*vetuſtate*) 19, 8.

FABVLOSVS 18, 6. fabuloſa Graecia narrabis?

cum multitudine *fabuloſa* 23, 6. *i. e. cum infinito numero militum.*

FACERE 26, 1. quantum facere nitique poterant. *cf. 24, 4.*

faciendi fortiter copiam reperit 27, 1. *cf. 17, 6. 24, 5.*

qui fecere fortiſſime 24, 4.

aliquid clarum feciſſe (*in pugna*) 24, 6.

mortem *factura* crimina 21, 16. *i. e. effectura. Omnino mire dicitur hac aetate faciendi verbum. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 662.*

ne — reos atrocium criminum perſpicue citari faceret multos 15, 6.

remitti fecit in lares 27, 7.

agmina

agmina fecit introire 28, 1.

FACIES 23, 6. aëris facies munda.

in aequoream panditur faciem 22, 8.

dies et aſtrorum noctu micantium facies obumbratur 24, 8.

inuoluta facies mundi miraculorum ſpecies oſtendebat 26, 10.

ſueta vexillorum ſplendentium facie territi ſtetere Germani 27, 2.

ferrea — *facie omni;* quia laminae — fido operimento *totam hominis ſpeciem* contegebant 24, 2. *cf. Liu. 6, 16.*

ſub reuerenda conſilii veſtri *facie* 20, 5. *i. e. ſpecie et auctoritate. Sic etiam Tacitus Hiſt. 2, 54.*

effingunt theatri faciem ſpecioſam 27, 4.

FACILIS 16, 9. flecti a veritate pecunia facilis.

iraſci faciles 31, 2.

erat — adimere facilis quae donabat 21, 16.

FACILITAS 15, 1. rem inſperatam et arduam ad ſententiam *tota facilitate* completam. *i. e. facillime et feliciſſime.*

FACILIVS 25, 3. vita facilius eſt abſolutus.

FACINVS memorabile 16, 11.

dira facinora 14, 1.

facinoribus ſpecioſis inclaruit 24, 4. *it.* fortia 22, 8.

pulchri facinoris auctor 24, 4.

FACVNDIA forenſis 29, 1.

FAETERE 22, 5. *faetentium* Iudaeorum *et tumultuantium* ſaepe taedio percitus.

FAETOR 25, 3. *faetorem ſtridoremque* elephantorum impatienter tolerantibus noſtris.

FALLACIA 14, 11. adumbratis fallaciis.

fallaciarum nube diſcuſſa 15, 5.

omni fallaciarum via 28, 6.

FALLAX 24, 4. circa muros ſubuerſi oppidi *fallaces foueas* et obſcuras — ſubſediſſe manum inſidiatricem latenter.

FALLERE 26, 1. hocque ex coepto euerſerunt alia quae fallebant.

arte mendaciorum impia Valentinianum fefellerat 28, 6.

FALSITAS arguta concinnat 16, 1 *Oppoſ.* fides.

ex libidine conſarcinatae falſitatis 15, 5.

conſtrictus laqueis impiae falſitatis 29, 1.

FAMA 25, 8. tabellarios fama praegrediens.

— progrediens ambitum oppleuerat mundi 22, 7.

per aërios tramites famam praepetem volitare 18, 6.

aëria quaedam anteuolans prodiderat fama 15, 5.

fama excellenter adcreſcens 14, 10.

quod latior fama vulgarat 16, 8.

augente vulgatius fama 31, 3.

fama rumorum nutrix maligna 31, 5.

— celebrior fundebatur 21, 9.

vt loquuta eſt pertinacior fama 28, 1.

ſi famae ſolius admittenda eſt fides 21, 3.

fama inualida et maligna 16, 10.

ſuſurrauit obſcurior fama 26, 6.

FAMES 14, 2. e *loco Ciceroniano in Cluentiana: ferae fame monitae.* vid. *monere.*

fame, ignauiſſimo mortis genere tabeſcentes 17, 9. *cf. 25, 7. vbi prorſus eadem reperiuntur. vid. Valeſ. ad 21, 16.*

FAMILIA 14, 6. *familiarum* agmina tamquam praedatorios globos poſt terga trahentes. *i. e. ſeruorum. cf. 27, 5. med. Eſt autem haec comparatio tanto elegantior, quod etiam milites, certe*

tirones, *hac aetate* familiae *dici coeperunt: vid.* 20, 4. *med.*

FAMILIARIS 28, 2, ſubito percuſſi *familiares* hebetatis ſenſibus non defenderant *dominum.*
familiares opes iunctioribus velut ſupremo diſtribuens ſtilo 25, 3. *i. e. Iulianus moribundus pecuniam ſuam inter amicos diſtribuit.*

FAMOSI nominis flumina 23, 6.
— — — latro 24, 2.
. coalita prauitate famoſum 15, 3. *it. de ſeruo* 28, 4.
apud Petulantium ſigna *famoſum* quidam *libellum* humi proiecit occulte 20, 4. *In Codice quidem Theodoſiano* famoſa *dicuntur eodem ſenſu. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. in h. v.*

FAMVLARI 22, 7. ab Auſtrali plaga ad *famulandum rei Rom.* ſemet offerentibus.

FARINA *vid.* linealis.

FAS 14, 1. velut fas iusque perpenſum.
velut exturbatum e iudiciis fas omne diſceſſit 14, 7. vlt.

FASCIS 21, 16. epiſtolarum faſcem ab eo ad conſcios miſſum.
hunc faſcem ad arbitrium figmenti commiſit 15, 5. *vid. ſupra in v.* committere.

FASTI 16, 1. in collegium *faſtorum* adſcitus. *i. e. conſulatus, quia conſulum nomina faſtis inſerebantur: id quod vel e Cicerone Piſ.* 13. *intelligi poteſt. Ita vero etiam dicitur* ſocietas trabeae. *vid. infra in h. v.*
conſulares, poſt ſcipiones et trabeas et *faſtorum monumenta mundana* 29, 2.

FASTIGATVS 31, 2. arundine faſtigatum tugurium.

FASTIGIVM 22, 16. altis ſublata *faſtigiis* templa. *vid. Salmaſ. ad Scr. Hiſt. Aug. Tom. II. p.* 627.
adſumptus in ampliſſimum fortunae faſtigium 14, 11.
altiore faſtigio maieſtatis 20, 5. *De Auguſti titulo.*

FASTVS 16, 7. potentiae faſtu ſuperbior.
ſalutis *(ſcil. adſerendae)* faſtu fidentior 19, 11.
altiore faſtu quidam principes agunt 27, 7.
faſtu vitae prioris abolito 17, 13.
efferebatur in faſtus 14, 1.
faſtus tumentes incaſſum 14, 11.
voraces militum faſtus ferre nequiens 30, 7.

FATALI ſorte deceſſit 27, 5.
— lege — 28, 6. *Opponitur:* fatales laqueos incidere. *vid. Gruter. ad Scr. Hiſt. Aug. Tom. I. p.* 444.
— praeuentus eſt morte 25, 10. *Etiam ſimpliciter* fatale *dicitur pro* morte. *v. c. Spartian. in Adriano c.* 4. ſi quid mihi *fatale* contigerit.
— conſtellatione ita regente diuerſos euentus 20, 11.
ſalua firmitate fatali 21, 14.

FATIDICVS 21, 1. extis pecudum fatidicis.
venas fatidicas — Caſtalii fontis 22, 12.
templum fatidicum 14, 7.
fide fatidica praecinente 25, 3.

FATIGARE 19, 8. fatigato mihi laſſitudine graui.
ſe rurſus ea de re fatigandum 17, 10. *ſcil. bello. Neque enim de exactionibus ſermo eſt, quo ſenſu Gothofredus in Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. ad h. v. explicat hunc locum.*

FATIGATIO 24, 4. tandem fatigationi conſulitur. *i. e. proelio fatigatis*

FATISCERE 18, 6. equo fatiſcente.
ſole fatiſcunt vel pluuiis *(ſpectatores ludorum)* 14, 6. *Nimirum nulo capite oportebat ſpectatores ludis intereſſe. Sed tamen, quia velorum ſ. velabrorum*

rum vſus erat in theatris, vix videtur intelligi poſſe, quomodo ſole vel pluuiis fatiſcere ſpectatores potuerint. Haec de Valeſii ſententia. Enimuero non potuit adeo immemor ſui eſſe Ammianus, vt, quae modo de velabris vmbraculorum theatralium ipſe dixerat, idem ſtatim quaſi refutaret. Quodſi igitur in circis velabrorum iſtiusmodi vſum nullum fuiſſe ſtatuere nolimus; non de ipſis ludis circenſibus locus ille explicandus fuerit, ſed tantum de praeparationibus et exercitationibus in curuli certamine, quas credere attinet ante ſollemnes concertationes ſuſceptas eſſe. Neque etiam circi mentio magis ſit in hoc loco, quam in eo, quem ex hoc ipſo capite ſupra ad v. excubare *notauimus, qui plane huic eſt parallelus. Valeſius ergo ſui immemor fuit, non Ammianus, qui ſibi in vtroque loco egregie conſtitit. Quem autem locum Valeſius citauit ex lib. 28. vbi circi mentio facta eſt, is pertinet potius ad conuentus et circulos hominum, praecipue otioſorum, in circo pariter atque in foro fieri conſuetos.*

noſtrorum cadauera mox caeſorum *fatiſcunt et defluunt*, adeo vt nullius mortui facies poſt quatriduum agnoſcatur 19, 9.

imperii opes iam fatiſcunt 20, 11. *De aerario.*

diuturna carie fatiſcentem *(nauem)* 26, 10.

FATVM vinci principis poteſtate vel fieri 17, 12.

vbi felicius acciderit fatum 26, 6. *vid. ſupra in v.* accidere.

quaſi fulmine fati 15, 5.

dum haec in Oriente volubiles *fatorum* explicant *ſortes* 26, 3.

finem parantibus fatis 21, 15.

pandente viam *fatorum* triſtiſſima *ſorte* 14, 11.

haec per orbem Rom. fatorum ordine contexto verſante 16, 1.

ſolent *manum iniectantibus fatis* hebetari ſenſus hominum 14, 11. *Apud Ciceronem etiam homines* fata *dicuntur. Or. pr. Sext. 43. Eo minus mirum, talia fatis attribui.*

fata natalicia praemonſtrantes 30, 4.

FATVS 23, 5. incerto *fatu* fortunae aliorſum prorupit euentus.

FAVCES vid. *os* it. *foramen* it. *ſpecus.*

proximorum fauces aperuit primus omnium Conſtantinus 16, 8. *De indulta amicis ſuis rapacitate. cf. Liu. 26, 2. vbi* ereptae e faucibus Hannibalis vrbes *dicuntur.*

FAVOR 24, 1. elatis vocibus *in fauores* principis conſurgebat. *Id proprie dicitur de adclamationibus in circo.*

celebrabili fauore ſuſceptus 29, 5.

FAVORABILIS ore omnium 17, 13.

— ſtudio concordi cunctorum 23, 5.

— princeps 26, 7.

— auriga 29, 3.

decore corporum fauorabiles et aetate 14, 11. *cf. 26, 10.*

FAX 24, 7. tamquam funeſta face Bellonae ſubiectis ignibus exuri cunctas iuſſerat naues.

praelucere ſebalem facem duci 18, 6.

arſuras in exitium faces furiales accendit 31, 5.

facesque cum taedis ardentibus et malleolis 20, 6.

flagrantiſſimam *facem* cadenti ſimilem viſam, aëris parte ſulcata euanuiſſe exiſtimauit: horroreque perfuſus eſt, ne ita aperte *minax Martis* adparuerit *ſidus* 25, 2. *Eiusmodi meteora, imaginesque* faces *vocari,* λαμπάδας, *docuit ad h. l. Valeſius. cf. Liu. 41, 22.*

FEBRIS 14, 11. abſumpta eſt *(vxor)* vi febrium repentina.

conſtricti rapidis febribus 26, 4.
febribus interuallatis adflictus 31, 11.
tepore febrium areſcunt 19, 4.

FECIALIS 18, 5. quaſi dirimente medio feciali.

FEL 19, 12. acri felle concaluit.

FELICITAS 14, 10. adlapſa felicitate.
hoc quoque *felicitatis proſperis curſibus* adſignabant 15, 5.
quas res virtute felicitateque correxit 16, 1.

FELIX vid. *abrotonum* it. *arbor.*

FEMVR ſagitta confixus 18, 8.

FERA 14, 2. *feris praedatricibus* obiecti ſunt *(in amphitheatrali ſpectaculo)*
in modum *arenariae ferae* 29, 1.
ferae fame monitae 14, 2. *vid.* monere.

FERALIS 22, 5. vt ſunt ſibi *ferales* plerique chriſtianorum. *i. e. furibundi, in ſemetipſos graſſantur.*
amato Veneris — apri dente ferali delero 22, 9.
ſpectatrix *ſuppliciorum feralium* 19, 12. *i. e. crudelium.*
ad delatorum auſa feralia deſciſcebat 22, 11.
dum has exitiorum communium clades ſuſcitat turbo feralis 15, 7.

FERINVS 26, 6. *ferinae* vitae pertaeſus. *Male olim* formae *legebatur. Eſt autem* ferina vita *in humili fortuna poſt ſummum eiusdem faſtigium, in edendi paenuria, in defectu denique vitae ſociorum.*
honorum vertices ipſos *ferinis morſibus* adpetens 15, 3. *Significanter dictum; etenim* aper *κατ᾽ ἐξοχὴν* ferus *audit. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 133.*

FERIRE 14, 2. haſtisque feriens ſcuta.
quum interdum flexis enſibus *feriendi* non ſuppeterent *inſtrumenta* ipſis barbaris tela eorum vitalibus immergebant 16, 12.
mucro feriebat contra mucronem *ibid.*
ſemper ſe *feriri* ſperabat 16, 8. *pr. peti, ſibi inſidias ſirui.*
ferire foedera ſimulans 17, 12.

FEROCIA 14, 10. vt incruenti mitigemus ferociae flatus.

FEROCIRE 14, 9. nihilo lenius ferociens.
ferocientes magis quam conſultius 21, 12. *Forte legendum* ferocius *etc. i. e. inſolentius.*

FERRATAE caterue 25, 1. *vid.* ferreus.

FERRE 30, 6. docere iuſſi *(legati) quid ferebant. Sic etiam pro* referre ad Senatum *dicitur. vid. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 308. it. 901.*
— ſuppetias fluctuanti *(reipublicae)* 14, 11. *cf. 20, 4.*
quosdam domorum inclinata faſtigia intrinſecus *ferebant* intactos 17, 7.
non contis nec rymulco — ſed velificatione plena in remp. ferebatur 18, 5.
ferebatur per ſtrages multiplices et ruinas 14, 5.
quum — altius ſemet *ferret* 31, 14. *pr. efferret, ſicque legi vult Valeſius.*

FERREVS equitatus 19, 1. *i. e. cataphractorum* vid. *ferratus. Sic et 24, 2. ferrea facie omni quia laminae ſingulis membrorum liniamentis cohaerenter aptatae ſido operimento totam hominis ſpeciem contegebant.*
ferreus cognitor 28, 1.

FERRVM 22, 8. per quos erutum et domitum eſt primitus ferrum.
ferrumque ad iugulum eius prope adactum a militaribus 29, 1.

FER-

FERTILIS 23, 6. humi gignentium fertiles *(partes i. e. regiones)*
FERTILITAS 14, 8. tanta tamque multiplici *fertilitate abundat rerum omnium* Cyprus.
FERVENTIOR 25, 3. ira et dolore feruentior.
FERVERE 18, 6. adparatus omnes apud hoſtes feruere.
vt ne tangi quidem corpus eius poſſet, in modum foculi feruens 21, 15.
feruenti Aethiopum plaga 19, 4.
feruente tot malorum *congerie* 31, 15. *Similiter* feruentiſſimum tempus *dicitur, cum in ſummo diſcrimine ſunt omnia, ἐν ἀκμῇ. vid. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 139.*
feruentique impetu procurrentes 21, 12.
Marinus — alioqui naturae feruentis 15, 3.
FERVIDVS 15, 9. alluuione feruidi maris.
FESSVS — inopia comeatuum 26, 8. *(de oppugnatione vrbis)*
feſſasque labore vires — recreans 14, 11.
quos *(labores)* Arctoae prouinciae diu feſſae poſcebant *ibid.*
FESTINARE 27, 9. ſuperare hoſtes in vaſtandis prouinciis *feſtinabat. i. e. cupiebat.*
experiri poſtrema diſcrimina cruditate feſtinabat 31, 7.
quae maximis molibus feſtinari cernentes 22, 12. *De belli gerendi conſilio capto.*
dum haec per varios turbines in Orientis extimo feſtinantur 19, 10.
praeſcire feſtinabat accidentium finem 22, 1.
inter quas *(conditiones pacis) id feſtinatum eſt* maxime, vt etc. 28, 2. *i. e. vrgeri coeptum eſt.*
feſtinaret ocius ad procinctum 20, 1.
ille vt fax vel incenſus malleolus *volucriter* ad deſtinata *feſtinans* 21, 9.
per diuerſos tramites *tota celeritate* egredi *feſtinabant* 16, 12.
iter in Illyricum feſtinauit 16, 10. cf. 25, 8.
FESTINATIVS 24, 6. quantum interiora feſtinatius occupabat.
FESTINVS 30, 2. auxilia *feſtina celeritate* mercante. *Idem dictum reperitur in Cod. Theodoſ. l. 52. de haeret. lib. 16. t. 5.*
FETVS equarum nobilium 23, 6.
per oua edens fetus anſerinis ſimilia 22, 15.
fetus arborum 23, 6.
fructuariis arboreisque fetibus culta *(Caramania)* ibid. *Pluribus plurium ſcriptorum auctoritatibus illuſtrauit hunc locum Lindenbrogius, quem vide.*
Arabes beati — ideo ſic adpellati, quod frugibus iuxta et *fetibus* et palmite odorumque ſuauitate multiplici ſunt locupletes *ibid.*
FEX 26, 7. emergebant ex vulgari fece nonnulli.
FIBRA 25, 3. haeſit — haſta — in *ima* iecinoris *fibra. i. e. parte. Dicuntur enim proprie fibrae de extremis extorum partibus.*
FICTE 29, 2. itineri ad mendacium ficte conſtructo.
FICTIS vocibus exclamabant 14, 5.
FIDEICOMMISSVM 21, 15. iis, quos diligebat *fideicommiſſa* detulit et legata.
FIDENTER promittens 18, 5.
— in effectus animabitur proſperos 19, 11.
FIDENTIOR in verba 30, 4.
FIDENTIVS negans 14, 9.
— adfirmabant 23, 5.
— vltra tendebat *ibid.*
FIDES 23, 6. apud quos veridica vaticinandi fides eluxit.
fide fatidica praecinente 25, 3.

quibus clara fide compertis 17, 1. *cf. 21, 13.*

apud Amidam geſta emendata didicit fide 20, 2.

indicii *fide* parum plene diſcuſſa 28, 1. *i. e. veritate. cf. 14, 7.*

dictisque religionum adderent fidem 16, 7.

quorum fortunam ſempiterna fides caelo contiguam fecit 28, 2.

cana Romanorum exercituum fides 26, 7.

fidem paucorum elegit 26, 6. *i. e paucos, qui fidi eſſent.*

fide non amittendae ſalutis accepta 27, 12. *cf. 17, 13. it. Liu. 43, 18.*

aduſque glorioſam mortem intemerata fide progreſſi 22, 11.

Cornuti fluxioris fidei et verſabiles 15, 5. *cf. 18, 2.*

quem elaqueatum fidem rupturum exiſtimabat 30, 1.

fidem ſuam probroſis quaeſtibus polluebat 22, 4.

coëundi quaedam proditur fides 24, 3. *i. e. pro certo dicitur, arborum etiam ſexum diuerſum eſſe.*

FIDVCIA veſtri ductante 14, 10.

— ſublati praeteritorum 28, 6.

— grani fundatus 19, 12.

— ſpei maioris animatus inferior miles 20, 5.

pudendumque diluere dedecus fiducia ſtandi conatur 27, 1.

certiore iam ſpe prouectus exercitus ad fiduciam 24, 1.

cum ſpecioſa fiducia contuebatur acribus oculis tumultuantium vndique cunctorum velut ſerpentium vultus 15, 7.

cecidiſſe fiduciam, qua ſe fultum exiſtimabat 14, 11.

cuius ſalutarem fiduciam imitatus 27, 7. *(in monendo altero)*

Quaeſtor — multa — *bonae fiduciae* reliquit exempla, nusquam a ſtatu naturae diſcedens intrepidae, ſed conſtans ſemper legumque ſimilis etc. 27, 6.

FIDVS 14, 2. praedocti ſpeculationibus fidis.

fido operimento *(ſcuto)* totam hominis ſpeciem contegebant 24, 2.

fortis eſſet et *fidus* 15, 6. *In alloquutione militum, ex formula ſollemni. Sed ſuperiori aetate* fideles *dicebantur; quod eſt paullo minus. Nam, ſi Grammaticis fides eſt habenda,* fideles *ſerui olim dicti ſunt,* fidi *amici. vid. Gloſſar. Liuian. in v.* fortis.

FIGERE 17, 13. vbi lares poſt exactos dominos fixere ſecuri.

munimenta Romanus fixit intrepidus 16, 12.

ingentibus praeſidiis fixis 31, 11.

FIGMENTVM 19, 1. aureum capitis arietini figmentum interſtinctum lapillis pro diademate geſtans. *De huius moris, haud dubie Aegyptiaci, imitatione variarum gentium varia vid. Interprr. ad h. l.*

figmenta hominum mortuorum ita curate pollincta, vt *imagines* eſſent corporibus ſimiles iam ſepultis 19, 1. *(De funere Perſico)*

ſpirantibus ſignorum figmentis 22, 16.

Deae caeleſtis argenteum breue figmentum 22, 13. *cf. 17, 4. 22, 9. 14, 6.*

per quietem deducentia ſe habitus tragici *figmenta* viderat 19, 12.

quos numquam *tentatae cupiditatis figmenta* regionum ſuarum faciebant extorres 29, 6.

hunc faſcem ad arbitrium figmenti commiſit 15, 5.

FIGVRA *talis vtique* membrorum 25, 5. *Valeſius autem legi vult* figura *tali ſituque* membrorum, *vt eſt 21, 16.*

figuras et mores hominum deſignabo 15, 11.

cuius

cuius loci figuram — deſignabo 15, 4.

in bicornem figuram acie diuiſa 16, 2.

eadem figura digreſſi, qua venerant 19, 2. *de acie inſtructa. vid. in v. ſeq.*

quibus *figurarum commentis* ſplendida loca attentare debeat 29, 2. *Sunt haec* ἐσχηματισμένα *Graecorum.*

notarum figuris membranam reperimus ſcriptam 18, 6.

FIGVRARE 29, 5. aciem in rotundo *habitu figuratam.*

FILVM 14, 5. a Principis ſalute velut a filo pendere ſtatum orbis terrarum.

fuit decente filo corporis 14, 11.

FINALIS 15, 4. paludem — amnis irrumpens — — mediam velut *finali* interſecat *libramento. Niſi cum Loiſello legendum* funali, *vt ſit idem quod* libella ϛαθμή.

FINDERE 16, 12. loricae gladiis findebantur.

FINGERE 14, 6. quae finxere fabulae theatrales.

nec apud eos *pingitur* vel *fingitur* aliud etc. 24, 6.

FINIRE 24, 4. quum — pugna — diei *finiſſet* occaſu *pr. finita eſſet.*

his ſecundo finitis euentu 17, 12.

FINIS 28, 5. ſine fine vel modo.

adusque terras fine cognito fine diſtentas 22, 8.

fines haud procul eſſe *limitum* noſtrorum 25, 6.

vt in ſuſpectis finibus adpareret 15, 5.

damnatorum *fine* decedo 25, 3. *alibi* forte *it.* ritu *quod vide.*

FINITIMVS 15, 8, plebs vniuerſa cum *vicinitate finitima.*

FIRMAMENTVM 22, 16. Romano quoque iuri maximum addidit firmamentum.

virtutis veſtrae *firmamento* confiſus 21, 5. *cf. 24, 1.*

FIRMARE 21, 13. vt eam *(multitudinem)* ad *firmanda* promptius imperanda adigeret. *i. e. exſequenda.*

dum ſe *firmare* feſtinant 28, 5. *i. e. diſcriminare ordines.*

firmare niſu valido greſſus 14, 2.

omni conſiliorum via *firmata* 17, 1. *cf. 18, 6. vnde nolim cum Gronouio 17, 8. pro* firmato conſilio *legere* formato conſilio.

nec enim intellexiſſe *firmabat* 15, 5. *i. e. adfirmabat. cf. 15, 6. 16, 2.*

adiecta religione firmarat 28, 1.

FIRMATVS valido muro *(locus)* 14, 2.

Marcello bellorum vſu et maturitate firmato 16, 10 *Ita fere dicitur* firmiſſima aetas *in Cod. Theodoſ. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. in h. v. cf. cap. 12.*

FIRMITAS 16, 12. miles *fixa firmitate* conſiſtens. *i. e. conſtanti fortitudine.*

firmitatem factorum retinentes et fidem 26, 2.

denunciarent concordem foederum firmitatem 17, 1.

ſalua firmitate fatali 21, 14.

FIRMITVDO 18, 9. armorum viriumque firmitudine inter alios eminentes.

villas — nulla murorum firmitudine communitas 23, 6.

originis penitus alienae firmitudine communitus 22, 9.

FIRMIVS 16, 12. muniret latera ſua *firmius* pedes, frontem arctiſſimis conſerens parmis.

FISTVLIS concinentibus 16, 5.

vt concionaria Gracchi *fiſtula* poſt occipitium deſit 30, 4. *vid. Cic. de Orat. III, 61.*

FIXA firmitate conſiſtens *(miles)* 16, 12.

niſi fixa conſtantia reſtitiſſet 14, 7.

ſine ſedibus fixis aut legibus 14, 4.

FLABELLVM 28, 4. ſi inter aurata flabella laciniis ſericis inſederint muſcae.

FLAGITATOR moleſtus 29, 1.
flagitatorum rapacitas inexpleta 21, 16. *i. e. accuſatorum.*

FLAGITIVM 14, 1. auſus eſt *inire flagitium* graue.

FLAGRANS 16, 12. terrae protinus aeſtu flagrantes.
flagrante hieme 25, 10. *vid. infra in v.* vrere.
imperatorii muricis fulgore flagrantem 15, 8.
venuſtate oculorum micantium flagrans 25, 4.
viſcerum flagrante compage 30, 6.
flagrantibus votis eum videre cuperet 14, 11.
flagrantiſſimis vocibus aliud poſtulabant 26, 2.
eam rapere — flagrantium 30, 1.
flagrans veſania manus 14, 2.
augendique regni cupiditate ſupra homines flagrans 18, 4.
ad inſidiandum acer et flagrans 14, 11. *cf. 24, 5.*

FLAGRANTIVS exarſere 31, 10.
auiditas plus habendi — *exundauit* in hoc principe *flagrantius adulescens* 30, 8.

FLAGRVM 31, 8. attonitas metu feminas flagris concrepantibus agitari.

FLAMMA 17, 7. flammarum ardores. *vid.* fomes.
dum flammae ſeneſcerent 24, 7.
metuendi globi flammarum — crebris adſultibus erumpentes 23, 1.
radiorum flammas iniectas nubibus denſis acri ſcintillare contactu 25, 2.

FLAMMANS tumor barbaricus 31, 12.

FLAMMEVS 16, 12. cuius vertici flammeus torulus aptabatur.

FLATARE 29, 1. principi caedes incendiaque *flatantes* furias imminere.

FLATILIS 30, 1. aedes amplae neruorum et articulato flatilique ſonitu reſultarent. *vid.* perflabilis.

FLATVS 23, 6. leniuſque ventorum commodiſſimus flatus.
ſi adfuiſſet flatu tandem ſecundo 16, 1.
flatu ſecundo ventorum 20, 1.
turgidis flatibus 24, 3. *i. e. ventis vehementibus.*
rabidi flatus 26, 10.
creſcente flatu cupiditatis immenſae 28, 3.
tumenti flatu depoſito 20, 9.
incruenti mitigemus ferociae flatus 14, 10.
inanes flatus quorumdam aeſtimant 14, 6.
anhelans flatu ſuperbo 28, 1.
immane quo quantoque flatu diſtentus 30, 3.
horum *(militum licentiae deditorum)* flatus et pondera inuentores iuris antiqui mollientes 27, 9.
cadentium gemitus, equorum flatus, tinnitus ferri etc. 25, 3.

FLEBILIS dux 15, 5.

FLEBILITER iugulantur 29, 1.
temeritati ſuae flebiliter imprecatus 14, 11.

FLECTERE 17, 2. a ſole in veſperam flexo aduſque lucis principium.
in id flexus eſt 21, 7.
flectere in quietem lumina 25, 1.
qua *(adulatione)* eum proximi ad amoenitatem flectebant et luxum 16, 2.
flexit ſe in blanditias mollieres 18, 5.
quum interdum flexis enſibus feriendi non ſuppeterent inſtrumenta 16, 12.

quamuis

quamuis arcus validis viribus flecterentur 16, 2.

FLERE 22, 3. Vrſuli necem — ipſa mihi fleſſe videtur Inſtitia.

FLETVS vlulabilis 29, 5.
angorem animi *tacitis fletibus* indicans 22, 9.

FLEXILIS arcus 25, 1.

FLEXILOQVI et obſcuri 31, 2.

FLEXVOSVS 15, 11. emenſus ſpatia flexuoſa.
flexuoſas ſemitas 14, 2.
flexuoſos colles 27, 12.
flexuoſi lapilli 23, 6. *de margaritis.*

FLEXVS 23, 4. verſant agiliter rotabilem flexum.
flumen adſiduis flexibus tortuoſum 24, 1.

FLORERE 15, 5. quorum (*Francorum*) in palatio multitudo florebat.
doctrinis florentes 31, 16.

FLORENTISSIMVS Caeſar 18, 1. *Similiter* florentiſſimus auctor *ſc. hiſtoricus Tacito dicitur A. 3, 30. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

FLOS 14, 6. florem adultae virginis.
originis tuae ſplendidum florem 15, 8. (*dignitatem Caeſaris*)

FLVCTVANTES ambiguitate mentium 17, 13.
pro viribus quemque ei ferre ſuppetias fluctuanti (*reipublicae*) 14, 11.

FLVCTVS 16, 12. animas *fluctibus* commiſerunt. *De flumine traiiciendo nandi arte.*
ſuperfuſis fluctibus intumeſcit (*Nilus*) 22, 15.

FLVENTA 23, 6. iuncti (*fluuii*) conuenis aquis augent immania Oxi fluenta.
limum globoſque adgerente multitudine circumuenientium fluentorum 22, 8. *cf. 15, 10. 17, 4. 18, 5. 22, 15. 27, 5.*

FLVENTIA 30, 4. eloquentiam inanis quaedam imitatur *fluentia loquendi. i. q. loquentia.*

FLVERE 17, 1. Rheno poſt — pugnam otioſe fluente.
comae fluentes horrebant 16, 12.
ad imbecillitatem firmandam fluentium capillorum 30, 5. *vid.* capillus.
membris inter catenas fluentibus 15, 3.
adminiſtratio quieta fuit et placida, copia rerum omnium fluens 27, 3.

FLVMEN maximi nominis 15, 11.
— foſſile 24, 6.
— nauigabile 22, 8.
— nauigerum 14, 8.
— altum et verticoſum 14, 2.
— adſiduis flexibus tortuoſum 24, 1.
— tumidum 25, 7.
permeato flumine 21, 13.
ſuper beniuolo omnium flumine Nilo 22, 15.
fluminis — vndarum magnitudo 14, 2.
fluminibus — abundans (*prouincia*) 23, 6.
inſtar fluminis hoſtibus ſuperfuſi 15, 4.
inſſa licentius ſupergreſſus *fluminis modo* fortunis complurium ſeſe repentinus *infudit* 14, 5.

FLVVIVS 22, 8. concurſu multorum *amnium* adulefcens *fluuius.*
amnis — Danubius — 60. nauigabiles paene recipiens *fluuios* ibid.
nullis adhuc aquis aduenis adulefcens (*fluuius*) 18, 7.
Tiberis — *fluuiis* abundantibus multis Tyrrheno mari miſcetur, effuſione imbrium exuberans nimia et ſupra *amnis* ſpeciem panſus omnia paene contexit 29, 6.
fluuii — — aequoream multitudinem inundantes 23, 6.
dirimente fluuio breui 25, 1.

FLVXIOR 22, 4. vnde fluxioris vitae initia pullularunt.
fluxioris fidei barbari 18, 2. *cf* 15, 5. *it. Liu.* 40, 50.

FLVXIVS 18, 7. more vitae remiſſioris *fluxius agens*, militari pyrricha etc.

FOCVLVS 20, 11. qui vehebant foculos repentes incurui. *Paullo ante:* flammas occulte portabant. *vid.* feruens.

FODICARE valuarum latera 24, 2. *cf.* 26, 10.
fodicatis lateribus 29, 1.

FODINA 24, 4. quibus cuniculorum erant fodinae mandatae.

FODERE 20, 7. coagmenta lapidum fodiens *(aries)*

FODIRI in modum canalis ampliſſimi 24, 6. *Forma paullo rarior.*

FOEDERATA — pace 25, 7. *cf.* 27, 5.
foederato nobis et ſocio 14, 8.

FOEDVS ſollemni ritu impletum 30, 3.
icto foedere gentium ritu 14, 10.
pacto foedere quodam caſtrenſi 22, 15.
concordem foederum firmitatem 17, 1. *cf. Liu.* 32, 20. 22, 38.
ad tempus indultae foederibus pacis 29, 6.
foederibusque ingenuae pacis obſtricta *(gens)* 27, 5.
ſocietati noſtrae foederibus iunxit aeternis 15, 12.
foedere pacis aeternae Virtus conuenit et Fortuna 14, 6.
amicitiae foedus 17, 14.
abrupte foedera frangerentur 18, 2.
Helena — Caeſari *iugali foedere* copulata 15, 8. *In Codice Theodoſiano dicitur* foedus coniugale.
nefandi concubitus foedere copulentur maribus puberes 31, 9.

FOMENTA 20, 7. *fomentisque ignium* variis ire protinus vetabantur.

FOMES 21, 12. vario *fomite flammarum* inceſſebantur.

FONS diues exundat potabilis quidem, ſed etc. 18, 9.
fontes antehac aquarum copioſis pulſibus abundantes 22, 13.
ſtagno effluens fons cernitur 23, 6.
origines fontium Nili 22, 15.
traiecto fonte ſcatenti bitumine 24, 2.
ex perpetuis fontium venis vaticina mortalitati ſuppeditant verba 21, 1.
per primigenios ſeminis fontes 14, 6. *de caſtratis.*

FORAMEN 24, 4. peruadere foraminum aditus. *(de foueis fallacibus. cf.* 23, 6. *vbi pro* ore putei *dicitur)*

FORARE 16, 12. latere forato iumenti. *cf.* 27, 2.
angularem turrim ictus forauit violentior 24, 2. *cf.* 19, 5.

FORCEPS 16, 11. forcipis ſpecie. *Eſt autem haec forma quaedam aciei militaris, ob ſimilitudinem ſic adpellata. vid. Gronouium ad h. l.*

FORES 30, 5. lapſam forem ferratam — remouere non potuit. *i.* e. *cataractam. cf. Liu.* 27, 28.
velut obſeratis *amicitiae foribus* 27, 12. *Ita etiam Cicero loquutus eſt Epp. Div. XIII,* 10.
laxauitque rapinarum fores 30, 4.

FORINSECVS 21, 9. *it.* 19, 8. *i. q.* ἔξωθεν. *Inde etiam ſubinde tentata eſt haec vox, vt* extrinſecus *per emendationem reponeretur.*

FORMA 31, 2. prodigioſae formae (*Hunni*) vt bipedes exiſtimes beſtias. *vid. deſcriptionem Hunnorum apud Claudianum in Rufin. I,* 323. *ſqq.*
compaginatae formae è roboribus 28, 2. *i. e. cuniculi, ſ. canales,*

nales, ad aquam deriuandam adducendamue, qui etiam dicuntur formarum meatus, *item* fiſtulae. *vid. Clau. Cicer. in v. fiſtula.*

FORMARE 21, 1. formandis in futura conſiliis.
vt geographici ſtili formarunt 23, 6.
quam *(armaturam)* ſaepe formauimus 23, 6. *i. e. deſcripſimus.*

FORMATOR 26, 2. nondum electo Imperii formatore.
quod per moleſtos formatores imperii ſtruebatur 18, 6.

FORMIDABILIS manus 16, 12.
— le genus armorum *ibid.* ſcuta in formidabilem mouentibus geſtum 29, 5.
populis diuerſarum originum formidabilis 22, 8.

FORMIDARE 14, 6. ob formidatam alimentorum inopiam.
formidabatur flagrans veſania manus 14, 2.
vltra omnem diritatem taetri ſpectaculi formidanda 19, 2. *de elephantis.*

FORMIDO malorum impendentium 14, 1.
pati formidinis augmenta nocturnae 28, 1.

FORMVLA 31, 2. calcei formulis nullis aptati.
formula miſſa letali 14, 1. *i. e. norma iudici a magiſtratu praeſcripta; quamquam et interdum de ipſa ſententia dicitur. vid. Valeſ. ad h. l. Apud Liuium 40, 12.* formula cognitionis *eodem ſenſu dicitur.*

FORNICARE 16, 10. celſitudine fornicatam *(regionem)*

FORS 30, 8. ſi *fors* ingruiſſet *inferior.*
ſi qua fors ſecundaſſet 30, 5.
vbi *fors* copiam dediſſet aut *ratio. ibid. it. 31, 7. Plane Horatianum illud Serm. I, 1.* quam ſibi ſortem aut *ratio* dederit aut *fors obiecerit etc.*

FORTIS 23, 6. magis *artifices* quam *fortes* eminusque terribiles.
fortis eſſet et fidus 15, 6. *vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in v.* fortis. *cf. 20, 5.*
fortia facta 15, 5.
forti malleo 23, 4.
fortis fluuius 23, 6.

FORTISSIME 24, 2. eos inuolauere fortiſſime.

FORTITER facere 16, 12. *cf. 17, 6.*
eques ſe fortiter conturmaret 16, 12.
fortiter tenſos *(arcus)* 24, 2.

FORTIVS *inquiſitum* i.. haec negotia 19, 12.

FORTVITO 22, 16. ciuitatem poſthaec alimentorum vberi copia circumfluere *fortuito* monſtrauit.

FORTVITVS 25, 3. turbines calcare fortuitorum.
excedentes e vita morte *fortuita* 23, 6. *Opponitur ei, quum quis in proelio profuderit animam.*
fortuitis mortibus mundo digreſſos 31, 2.
fortuito cibo contentus 16, 5. *Gr.* τυχών.

FORTVNA *vt Genius, ſua cuique propria eſſe olim putabatur* 30, 5. quam aeſtimari dabatur *Fortunam eius eſſe. cf. 14, 10. Fortunam* eius *(Conſtantii)* in malis tantum ciuilibus *vigilaſſe. Neque vero hominibus ſingulis tantum peculiares Fortunae attribuebantur, quo pertinet etiam 15, 8. ſed vniuerſis quoque populis et prouinciis. Itaque 18, 4.* Fortuna Orientis *occurrit. Quemadmodum autem illi ſunt Genii priuati, ita hic eſt Genius publicus, de quo vid. infra in v. genius. Inde etiam factum eſt, vt* fortunae *pro* hominibus *dicerentur in vtramque partem, praecipue tamen ii, qui fautricem, in primis*

Digitized by Google

mis fortunam ſuam experti eſſent. v. c. 26, 10. fortunis gementibus *vniuerſis. it. 30, 5. iuxta opulentas et tenues* eneruatas ſuccidere fortunas. *porro 17, 5.* celſiores fortunas idem loqui decet atque ſentire. *cf. 14, 9. 26, 2. 28, 4. 30, 5. Contra vocantur homines a fortuna v. c. 14, 3.* promiſcuae *fortunae* multitudo.

fortuna proſperior 16, 12. *it. 27, 8.*

adſpiranit auram quamdam ſalutis fortuna 19, 6.

fortuna genuina 27, 11. *vid.* genuinus.

caeco quodam iudicio fortunae 25, 5.

fortunae volucris rota aduerſa proſperis ſemper alternans 31, 1.

quiuis beatus verſa rota fortunae ante veſperam poteſt eſſe miſerrimus 26, 8.

fortunae volubiles caſus 22, 1.

fortunae ſaeuientes procellae tempeſtates alias rebus infudere communibus 14, 1.

vt erat *(Iulianus)* fortuna ſui ſpectatior 16, 12.

altiorem Conſtantii fortunam formidabant 14, 11.

fortuna *(eius)* tam vicina ſideribus 15, 8.

quaeſtione dilatata per multiplices fortunas 14, 9.

mariti fortunas trudebat in exitium praeceps 14, 1.

quae in labem fortunarum ſuarum ageret 15, 5.

FORTVNATI rectoris expertis virtutibus freti 16, 12.

FORVS 17, 12. ſuper nauium foros ponte contexto. *cf. 27, 5.*

FOSSILE flumen 24, 6.

FOTVS 31, 2. fotu calefaciunt *(carnem)* breui.

FOVEA 14, 9. quum accuſatores quaeſitoreſque ſubditiuos ſibi conſociatos ex iisdem *foueis* cerneret *emergentes.*

FOVERE 23, 2. cuius *(rei Rom.)* opibus *foueri* conueniret amicos et ſocios. *i. e. defendi.*

militem ſtipendio *fouebat* et alimentis et blanda crebritate ſermonum 31, 11. *i. e. ſibi conciliobat. Dicitur enim* gratia alicuius foueri *v. c. Tacit. A. 6, 45.*

inſimulatus *fouiſſe* partes hoſtiles 14, 5. *i. e. iuuiſſe.*

FRACTVS 22, 4. ignauus in hoſtes et fractus. *vid.* frangere.

FRAGMENTVM 24, 2. obumbrata caeli facie *fragmentis montium* et miſſilibus.

colligere *prouinciae fragmenta* iam parans 16, 1.

FRAGOR 16, 10. montium littorumque *intonante fragore.*

eliſi littoris fragor 17, 7.

pelagi fragoribus patens 14, 8.

iugi fragore tonitrua etc. 20, 11.

blandum fragorem miſcentes armorum 27, 6.

barbaros primo fragore — oppreſſurus armorum 30, 3.

virorum armorumque lugubre ſibilantium fragor 25, 1. *cf. 28, 4.*

milesque conclamans magno contentionis fragore minaretur extrema 25, 6. *cf. 20, 4.*

Parthico fragore ceſſante 29, 2. *i. e. bello.*

FRAGOSVS 14, 6. turpi ſono *fragoſis naribus* introrſum reducto ſpiritu concrepantes.

fragoſis tramitibus impeditum *(latus)* 21, 10.

FRANGERE 18, 2. abrupte foedera frangerentur.

praeda raptoribus *vi fractis* excuſſa 30, 7.

FRATER ſolis ac lunae 7, 5. *titulus regum Perſicorum, ſed, vt ipſe Ammianus dicit 23, 6. tumoris alicuius et faſtus indicium. vid. Valeſ. ad 7, 5. Quod vero Conſtantius hoc ipſo in loco* frater *adpellatur ab rege Perſarum, id ad aequalitatem maieſtatis referendum*

rendum eſt, quemadmodum noſtri quoque reges ſemet inuicem fratres compellare ſolent.

FREMERE 22, 8. Phaſis fremebundis curſibus.

FREMITVS — laetus 15, 8. *cf. Liu. 6, 6. it. 45, 1.*

FRENARE 29, 1. vitae *terminis*, a primigenio ortu adſcriptis, auſa immania *frenantibus.*
vt fidenter impetus ſuos aliorſus tendentes, ad quae decebat, *monitu* opportuno *frenarent* 22, 10.
metu perfidiam frenante 17, 1.

FRENDERE 24, 5. iratus et frendens.
frendebant vt beſtiae 19, 5.
frendentes immania 16, 12.
frendendo minas tumidas intentantes 15, 4.
ſonorum et Martium frendens 19, 11. *(de Imperatore) cf. 19, 6.*

FRETALIS Oceanus 28, 2.

FRETVM 14, 6. Alpes transſcendit et *fretum. i. e. mare difficile tranſitu. Dicitur enim fretum a* feruendo. *vid. Geſner. ad Claudian. 38, 444.*

FRETVS 21, 14. quorum adminiculis freti.

FRIGVS 17, 8. aeſtatis remiſſione ſolutis frigoribus et pruinis.

FRONS 30, 4. per proſtitutas frontes vileſque latratus — aditus ſibi patefaciunt.
maiorem exercitus partem primae hoſtium oppoſuit fronti 16, 12.
frontem arctiſſimis conferens parmis *ibid.*
turreſque fabricantur frontibus ferratis excelſae 19, 5.
prominentem *(arietis)* ferream frontem, quae reuera formam effingit arietis 20, 11.
iuxta vehiculi frontem omne textrinum incedit 14, 6.

FRONTALIA 23, 4. conferuntur eius *(teſtudinis)* frontalibus triſulcae cuſpides etc.

FRVCTVARIVS 22, 8. prouentibus fructuariis victitantes.
fructuariis fetibus culta *(Caramania)* 23, 6.

FRVCTVOSVS *ibid.* ſolo pecori fructuoſa *(loca)*

FRVCTVS 17, 13. incitante feruore certaminum fructuque vincendi.

FRVGALITAS 16, 10. longa militiae frugalitate compertus.

FRVGI 14, 6. velut frugi parens.
alumnus reipublicae frugi 25, 3.
quum deuiaret *(Iulianus)* a fruge bona 25, 4.

FRVI 27, 3. otio copiiſque abundantius ſolito fruebatur.

FRVMENTARIIS agris adfluunt et vinariis 23, 6.

FRVMENTVM 26, 8. Sabaia ex ordeo vel frumento in liquorem conuerſis paupertinus potus.
herbis frumentiſque crematis 25, 1.

FRVSTRA 18, 6. ſi Perſae *fruſtra habiti* rediſſent ad ſua. *i. e. neglecti.*
legati vt ambigui fruſtra habiti diſceſſerunt 31, 12.

FRVSTRARI 24, 2. tentamento fruſtrati.
caſu impediente fruſtratus eſt 23, 5.

FRVSTVM 15, 12. fruſtis ſqualere pannorum.

FVCARE 14, 9. miniſtris *fucandae purpurae* tortis. *Idem dicitur in Cod. Iuſtin. l. 1. quae res vendi.*

FVCVS 26, 10. Caſſianae ſententiae *fuco perliti* reſident iudices.

FVGA 14, 4. vita eſt illis ſemper in *fuga. i. e. errore.*
lata fuga damnatus 19, 12. *i. e. exſilii genere eo, vt omnium, praeter vnum, locorum interdictioni parendum ſit. vid. Valeſ. ad h. l.*

FVGITANTES Graecos vbique diſperſos 15, 9.

qui

qui (*Simonides*) vitam vt dominam *fugitans* rabidam — immobilis conflagrauit 29, 1.

FVLCIRE *vid.* fultus.

FVLCRVM 28, 1. fulcro plumeo — incubuit.

FVLGOR 14, 2. nondum ſolido fulgore (*luna*) ſplendente.

vbi pernoctantium luminum claritudo dierum ſolet imitari fulgorem 14, 1.

ambiguo fulgore (*ſtragulis ſericis*) nitentibus 16, 5.

imperatorii muricis fulgore flagrantem 15, 8.

in mundanum fulgorem ſurgeret Roma 14, 6.

FVLGVRALES pronunciant libri 23, 5.

FVLLONIVM 14, 11. in *fullonio* natum. *Niſi cum aliis praeferas* fullonia *aut* fullonica.

FVLMEN 17, 8. fulminis turbo.

patentibus (*barbaris*) peregrini fulminibus Martis 31, 3.

fulmina illa bellorum 24, 6. *i. e. heroës. Eodem modo Cicero Balb. 15.* fulmina imperii *Scipiones dixit.*

fulmen conſiliarium 23, 5. *i. e. monitus Deorum de vitando incommodo.*

quaſi fulmine fati 15, 5.

FVLMENTVM 23, 4. cui ligno *fulmentum* proſternitur ingens. *Sic legendum, non* fulcimentum, *vt habent codices nonnulli. vid. Valeſ. ad h. l.*

FVLTVS 21. 12. vallum antemuranum ceſpitibus fultum.

nullis aquarum ſubſidiis (*terrae*) fultae 16, 12.

nullis auctorum adminiculis (*ciuitas*) fulta 28, 1.

nec ſtipendiis aliquando fulta (*turba*) nec donis 23. 6.

Conſtantinopolim reliquit *incrementis* maximis *fultam* 22, 9. *Valeſius interpretatur: beneficiis auctam ac locupletatam.*

FVMVS 17, 1. fumi volumina. de fumo, vt aiunt, in flammam 28, 1.

fumo pelluntur (*apes*) 18, 3. *vid. Valeſ. ad h. l.*

FVNALIS 28, 4. *vid.* equus.

FVNDA 19, 1. per ſcorpionum ferreas fundas — rotundi lapides acti.

FVNDARE 22, 8. omnes (*ciuitates*) ab auſpicio diligentia fundatae Graecorum.

quam rationem biſſexti probatam — Roma — fundauit 26, 1.

conuena vndique multitudine trepide coepta fundante 15, 5.

quam (*pacem*) fundari poſſe 16, 10. *item* ſecuritatem 14, 11.

fortuna ſpem ſucceſſus fundante 17, 5.

vbicumque me velut imperioſa parens conſideratis periculis obiecit reſp. ſteti fundatus 25, 3.

quamuis manere fundatus et ſtabilis diu conatus eſt 31, 3.

haſtatisque et ordinum primis velut inſolubili muro fundatis 16, 12.

fiducia graui fundatus 19, 12.

moderatoris auctoritate fundati 30, 7.

vos vigore vſuſque diuturnitate fundati 20, 5.

adfectione fundata 27, 6.

mente fundata vniuerſis reſiſtebat 20, 4.

fundata mente intuens toruum 29, 5.

fundato pectore manſit immobilis 14, 9.

FVNDERE 15, 4. per cataractas inclinatione praecipiti funditur Nilus. *Paullo poſt:* ni ruenti curreret ſimilis potius quam fluenti. *cf. 22, 3*

fundentem (*Ariſtotelem*) aureum flumen 27, 4.

ſanguis vtrimque Romani roboris fundebatur 18, 5.

ſagittariorum hoſtilium peritia fundebantur 20, 11. *cf. 29, 1.*

fuſis

fuſis variis gentibus et fugatis 28, 3.

fundensque (*latrociniorum rabies ſaeua*) indubitanter, quidquid inciderat fructuoſum 28, 2.

fundensque in modum ſcintillarum 30, 1.

fama celebrior fundebatur 21, 9.

fuſos in ſomnum 18, 9.

qui primo curuatus, deinde humi ſuppliciter fuſus 16, 12.

FVNDITARE 24, 4. creberrima ſpicula funditantes.

principium, vnde latius ſe funditabat, emerſit ex etc. 28, 1.

FVNDITVS peribis cum gente quam regis 29, 5.

FVNDVS 29, 5. clades eminuere *fundi* retrenſis *exciſi radicitus. cf. 18, 5.*

FVNEBRES aculeos exſertabat 29, 2.

FVNEREVS 29, 5. ad opprimendum latronem *funereum.* vid. *tartareus.*

funerea multa perpeſſos 31, 7.

FVNESTVS delator 15, 3.

die funeſtis interrogationibus praeſtituto 14, 9.

qua funeſtus ceciderat adulescens 19, 2.

tormenta muralia in funeſtos ſonitus proruptura 24, 4.

vitam morte funeſtiorem paullisper, dum caederentur, egerunt *ibid.*

FVNVS 31, 16. poſt accepta maiora funera quam illata.

cognitis pilatorum caeſorumque funeribus 14, 2.

exſtirpatis occaſu ducis *funeribus belli* 26, 10. *Opponuntur ſuppliciis, quibus rei poſtmodum adficiebantur.*

quae adſidue pertulerint funera 25, 8.

impletis funerum buſtis 15, 3.

FVRARI 25, 8. properando multi *furabantur opes proprias.*

opumque vilitate, quam eis celeritatis ratio *furari* permiſit 17, 13.

nullam videndi vel audiendi quae ferebant, *furari* potuit facultatem 14, 11. *al. rapere.*

vt ſine vllo fraudis indicio ſpatia furarentur 17, 13.

a Diocletiani ſepulchro furatus 16, 8.

FVRENTER agentes 26, 5.

FVRIAE *cur Eumenides dictae* 22, 8.

ſimilia cientibus furiis per omne latus 28, 2. *cf. 31, 10.*

principi caedes incendiaque flatantes furias imminere 29, 1.

FVRIALIS 14, 11. vncis furialibus obiectabant.

FVROR 28, 1. furore ſine retinaculis imis ſumma miſcente.

cuius *furoris amentiam* exercitus ira ferre non potuit 17, 13.

quodam furoris adfectu 16, 12.

adflatu quodam furoris 27, 6.

furore percitus truci 19, 11.

furoris voluntariam ſpeciem 15, 12. *i. e. ebrietatem.*

FVRTVM *κλέμμα dicitur in vtramque partem de iis, quae ſunt clanculum, vt vitetur eorum conſcientia, qui metuuntur* 23, 3. ad furta bellorum adpoſiti.

ad tempeſtiua furta ſollertes 16, 11.

arte deſpecta furtorum rapiens propalam 15, 13.

FVSIO 20, 11. radiorum fuſione ſplendida facta (*humoris ſpiramina conglobata in nubes*)

FVSIOR 25, 4. linguae fuſioris et admodum raro ſilentis.

FVSIVS 22, 8. paullatim fuſius adulescens (*mare*)

vndas euagari fuſius permiſerunt 24, 3. *cf. 27, 5.*

per

per quietem, vbi fuſius natura vagatur 15, 3.

quae *(diſcidia)* progreſſa fuſius aluit concertatione verborum 21, 16.

FVSVS 16, 12. humi ſuppliciter fuſus gentilique prece veniam poſcens. *vid.* fundere.

G.

GALLICINIVM 22, 14. vnde (*e quo monte*) fecundis gallicinius videtur primo ſolis exortus.

GELV vinctum amnem peruaderent 17, 2.

ita perſtringitur gelu 22, 8.

liquente gelu 15, 10.

GEMERE 14, 1. medullitus multis gementibus. *cf. 15, 2.*

aerumnas innocentium grauiter gemens 14, 5.

partim amiſſos gementibus 18, 8. *i. e. lugentibus inſolabiliter. cf. 21, 12.*

GEMINARE 24, 4. iterum deinde ac ſaepe *geminatis* congreſſibus.

multitudine geminata noſtrorum 16, 11.

GEMINVS 25, 7. quod ratione gemina cogitatum eſt.

tutela — *gemina* eſt ratione firmata: cuius negotii *duplicem* magnitudinem 17, 13. *cf. Liuius 3, 63.*

gemina conſideratione alacrior 19, 11. *cf. 21, 7.*

ordine ſcutorum gemino 21, 12. *vid.* ſcutum.

Matrona et Sequana amnes magnitudinis *geminae* 15, 11. *i. e. aequalis aut certe ſimilis.*

gemino crimine implicitum 15, 2.

feſſus aerumnis gemini proelii 29, 5.

ſol geminus 20, 3.

abſtractis geminis 16, 7. *i. e. teſtibus, teſticulis, quos Graeci διδύμους vocant.*

GEMITVS mortis et vulnerum 29, 5.

pulſorum auditus eſt *montium gemitus* et eliſi littoris fragor 17, 3.

GENA 30, 7. adulecentem in flore primo genarum. *vid.* lanugo.

raſis adſidue *genis lucentibus ad decorem* 21, 16.

genis ſtridore conſtrictis 31, 13.

GENERALIS 25, 3. philoſophorum *ſententia generali* perdoctus. *Similiter* lex generalis, generale praeceptum (*edictum*) *dicitur in Codice Theodoſiano.*

generali nomine Rex adpellatur Hendinos 28, 5.

plus exemplis generalibus nocitura, quam delictis 28, 1.

GENERALITER 23, 6.

GENEROSVS 31, 2. omnes *generoſo ſemine* procreati. *Opponitur ſeruituti: ſermo de barbaris.*

GENIALITAS 30, 1. hoſtilis menſae *genialitas. i. e. hilaritas, iucunditas.*

GENICVLATO Tigridis meatu 18, 9. *i. e. incuruato.*

GENITALIS 22, 14. diuerſis *genitalium notarum* figuris expreſſus.

genitali vocabulo dictitatum ad Serapionis tranſtulit nomen 16, 12.

in gremio regni *ſolique genitalis* 17, 12. *vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in v.* genitalis.

genitales lares 28, 5.

genitalis locus 22, 8. 30, 2.

— — terra 29, 4. 27, 5. 28, 5.

— — patria 22, 9. 26, 10.

— — ſedes 25, 9.

GENITVRA 29, 2. fatorum per *genituras* interpretem. *i. e. conſtellationes, γενέσεις.*

— Valentis cuiusdam inuenta eſt 29, 2.

GENIVS

GENIVS quidam tutelae ſalutis adpoſitus 21, 14.
ſalutarem quemdam genium adfulſiſſe 15, 8.
genii animis connexi mortalium *ibid. cf. 21, 14.*
gradile Genii templum 20, 5.
ſpecies (*forma*) Genii publici 25, 2. *i. e. Fortuna cum Cornucopia.*

GENS 17, 13. inde ab inſtituta gente.
in amplitudinem *gentis ſolidae* conceſſerunt et nomen 23, 6.
inmane quantum gentibus formidata (*fortitudo*) 24, 4.
de veſtris in remp. meritis in gentibus cunctis 20, 5.
gentes *quarum exordiens initium* ab Aſſyriis ad Nili cataractas porrigitur 14, 4.
victor gentium 20, 7.
per populoſas gentes et amplas 3, 2. *cf. 16, 12. it. Liuius 7, 26.*
Parthicarum gentium arma 14, 11.
bellatrices Thraciae *gentes* ſine cruore *adquiſitae* 26, 7.

GENTICVS 24, 4. ex vſu moris *gentici. Vox etiam Tacito vſurpata v. c. A. 6, 33.*

GENTILIS 24, 6. diuerſorium — *gentiles picturas* — oſtendens Regis (*Perſici*) beſtias — trucidantis.

GENTILITAS 31, 2. nationes crebritate victoriarum attritas ad *gentilitatem ſui vocabuli* traxerunt.
populos omnes ad ditionem gentilitatemque traherent nominis ſui 23, 6.
propinquitate regiae ſtirpis gentilitateque etiamtum Conſtantini nominis efferebatur in faſtus 14, 1. *ſcil. quia Conſtantius cognominem eum ſibi eſſe voluerat. cf. 25, 3.*
quam *gentilitate* adpellant barritum 31, 7.

GENV 16, 12. laſſatisque impreſſus genibus (*Romanus*) obnixi genibus — hoſtem propellere laborabant *ibid.*
ſcuta genibus illidentes 15, 3.
adulatoribus offerunt *genua ſuauianda* vel manus 28, 4. *Cogitaui aliquando, omnem illam pedum deoſculationem, etiam in aulis Imperatorum non infrequentem, non niſi τὸ προσκυνεῖσθαι, aut ſimilem ritum adorationis, qualis hic eſt, fuiſſe, qui deinceps, fortaſſe etiam per ignorantiam linguae, ad illam tantam deformitatem prolapſus ſit.*

GENVINVS 22, 8. *genuinis* intumeſcens aquis et *externis. i. e. propriis et aduenticiis. Quae ſunt interna atque adeo intima, ea genuina dicuntur.*
flumina tranſineare in *regionibus genuinis* — ſunt inſtituti 25, 6. *i. q. in ſolo natali.*
quocumque ierint, illic *genuinum* exiſtimant *larem* 31, 2. *vid.* genitalis.
ad genuinam patriam ductus 29, 1.
in genuinos turbines (*barbari*) reuoluti ſunt 28, 6.
genuinos nequiens mitigare flatus 29, 6.
vrgente genuino vigore 16, 1.
nusquam a genuino faſtu declinans 17, 5. *cf. cap. 13.*
effudit genuinam ferociam pectori crudo adfixam 28, 1.
genuino quodam more caput digito ſcalpebat 17, 11. *cf. 19, 11.*
genuina lenitate 30, 8.
— — lentitudine 16, 5.
— — fortuna 27, 11. *Sic enim legendum eſt, non gemina: illiusque lectionis vindicandae cauſſa tot exempla notauimus.*

GENVS 16, 10. latrocinandi peritiſſimum *genus. i. q. gens. Ita Virgilius: genus inſuperabile bello.*
corripere vllo *genere* 18, 2. *i. e. modo, vt et nonnulli legunt. Enimuero 31, 5. idem ſic dicitur:* qui (*numerus*) comprehendi *nullo genere* potuit. *it. 28, 3.*

hoc que genere quum ſtrenui militis munia — — expleret.

ſanguine et *genere* ſe contingentes 21, 16. *Siue* ordine *interpreteris, ſiue* natione, *Liuiana auctoritate nitaris. vid. 4, 3. it. 4. 8, 29.*

GEOGRAPHIAE totius adſenſione 22, 8.

GERERE 14, 2. nec cuniculis quidquam *geri* poſſet. *i. q. agi.*

quae (*proelia*) cum Germanis *geſſit* ſemiermibus 21, 13.

acta ſuper eo (*Tauro*) *geſta* 22, 3.

rerum ſpem quam *gero* 15, 8. *cf. Liuius 7, 3. it, 28, 2.*

quum parua declinatione velut e perpendiculo ſuperiectum (*luna*) *gerit* ſolem 20, 3.

quod poſt Diocletianum — nullus meminerat geſtum 23, 1. *i. e. factum eſſe, vt Auguſto adiunctus eſſet priuatus in conſulatu.*

GERMANITAS 14, 1. germanitate Auguſti turgida (*vxor*)

vt germanitate, ita concordia ſibi iunctiſſimum (*fratrem*) 30, 7.

GERMEN 26, 9. pro imperiali germine.

GESTAMEN 16, 5. geſtaminis lapſi tinnitus (*pila argentea*)

GESTARE 14, 10. vt dextris ſuis *geſtantes remp.* colebantur.

GESTICVLARIVS 24, 4. mutum puerum oblatum ſibi ſuſcepit *geſticularium*, multa, quae callebat, nutibus venuſtiſſimis explicantem.

GESTIRE 18, 6. ardenti deſiderio geſtiebat.

GESTVS 16, 10. reſpondit *geſtu* gentili. *Niſi cum Valeſio malis* actu.

haſtisque feriens ſcuta (*habitus* iram pugnantium concitat et dolorem) proximos iam *geſtu* terrebat 14, 2.

inſtrumenta hiſtrionici geſtus non leuia 14, 6.

GIBBA 23, 4. vt prominere videantur in gibbas.

GIGANTEVS 16, 10. per *giganteos contextus* circumferens mentem. (*de foro Traiani*)

GLABRO quidam ſub vultu latens 14, 5.

GLACIALES terrae 20, 8. quum per *glaciales tractus* hiemis rigidum inhorreſceret ſidus 27, 2.

GLADIVS humi figitur nudus 31, 2. *ritus barbaricus ſacrorum Marti faciendorum.*

exſertantesque minaces gladios 14, 2.

eiectansque gladios 16, 12.

nonnullos gladii conſumpſere poenales 14, 5.

ni gladio periſſet vltore 26, 6.

GLANS 20, 7. nec ſagittarum crebritate, nec *glandis* hinc inde ceſſante. *Alii legunt* glande.

GLAVCVS 15, 12. multo fortiore et glauca (*vxore*)

GLEBA 23, 6. incolunt — *fecundiſſimam glebam* variae gentes. *Dicitur de quauis poſſeſſione.*

glebae macie internecante ſementes *ibid.*

GLEBALIS 23, 5. aggeri glebali adſiſtens (*imperator verba facturus*) *Intelligendum autem eſt tribunal ceſpiritium quod alias dicitur*

GLISCERE 25, 4. bellorum tenore gliſcente. *i. e. creſcente. cf. Liuius 2, 19.*

GLOBATIM per vicina digreſſi praedones 27, 9.

GLOBVS 22, 8. *limum globoſque* adgerente multitudine circumuenientium fluentorum.

concreti *nubium globi* nigrantium 17, 7.

nullo ordine iam, ſed per *procurſus* pugnabatur et *globos* 31, 15. *ἓν διὰ δυοῖν pr. procurſus globorum.*

ad Perſarum vaſtatorium globum confugit 19, 9.

prae-

praedatorii globi Gothorum 26, 4. *cf. 15, 13.*

armatarum cohortium globi 20, 5.

nunc globis confertos aliquoties et diſperſos 14, 2.

ardens optimatium globus 16, 12.

peregrinorum ferre poterit globus (*rixantem*) 15, 12.

verſabilium adulatorum refragantibus globis 14, 11.

GLORIA 27, 9. aduleſcebat gloria rectoris.

gloriam diu victuram 28, 4. ſummis *gloriae honoribus* fruebantur 30, 4.

ornamentis *illuſtrium gloriarum* inſerere Parthici cognomentum ardebat 22, 12. *cf. Tacitus A. 3, 45.*

pro amplitudine gloriarum 28, 4.

in medio curſu florentium gloriarum 25, 3.

erranſque aliquoties *obnubilaret gloriarum* multiplices *curſus* 22, 10.

claras gloriarum adoreas ſempiternis maculis obumbrauit 25, 3. *(Catilina)*

maiorum *claritudini gloriae* fuit 29, 2.

ad adſcenſus *verae gloriae* tendere longos et arduos 14, 6. *cf. Liuius 22, 39.*

arduos veſtrae gloriae gradus — reges et populi formidantes 14, 10.

GLORIOSVS 14, 6. patriam eſſe conuenit glorioſam.

poſt caſum glorioſi rectoris *(Iuliani)* 25, 7.

glorioſo Marte — vrgeret — Parthos 14, 8.

bellorum glorioſis curſibus 16, 1.

poſt quae tam glorioſa 24, 4.

GLVTINOSVS 16, 12. calcata mollitie glutinoſa *(de equis paluſtribus)*

luti *glutinoſa mollities* per eas regiones pinguiſſimi ceſpitis 20, 11.

harenarum illiſae glutinoſae mollitiae frangerentur *(naues)* 22, 16.

GNARITAS 16, 2. iuuante locorum gnaritate. *cf. 27, 10. 30, 1.*

GNARVS 28, 1. *eliciendi* animulas noxias et praeſagia *ſollicitare* perquam *gnarum.*

GNAVIOR 26, 4. in inquirendis *gnauiores*, quam in componendis.

GRACILENTVS 21, 16. ſpadonum gracilentis vocibus.

gracilenti et aridi 22, 16. *Sine, vt Valeſius legi vult* graciles, minuti, et aridi.

GRACILESCENS paullatim (*mare*) 22, 8. *cf. 17, 4.*

in celſitudinem nimiam ſcandens (*magnitudo*) gracileſcit paullatim 22, 15.

exortus — gracileſcens videtur 20, 3. *(de eclipſi lunari)*

GRACILIS 14, 4. graciliumque camelorum (*adiumento*) per diuerſa reptantes.

quibus (*Sindis*) ſubiectum *gracile littus* 22, 8.

GRADILIS 23, 1. adſcendente eo gradile Genii templum.

GRADIRI 28, 4. ceruice tumida gradiens.

cornu ſiniſtrum *altius gradiens* 16, 12.

quum interiora occupauerint *protinus gradientes* Romani 24, 2.

GRADVS 31, 7. ſtabili gradu conſiſtens *vid.* greſſus. *cf. Liuius 6, 12.*

fixo gradu conſiſte 15, 8.

repreſſo gradu parumper ſtetere praedones 14, 2.

clementi gradu incedentes ordines 19, 2.

leni ante, dein *concito* gradu 24, 6.

agili gradu 23, 5.

pleniore gradu ſigna Petulantium ingreſſus 20, 4. *i. e. in-*

 citato.

citato. vid. Gloſſar. Linian. in h. v.

quadrupedo gradu repentes 14, 2.

ad potiorem veniat *gradum* 20, 5. *i. e. dignitatem.*

quum *poteſtas in gradu* velut ſub iugum miſſa nocendi faciendique cupiditate et iraſcendi, in arce victoris animi tropaeum erexit glorioſum 21, 16.

ſuſpenſus in eodem *gradu* conſtantiae ſtetit 14, 9.

in eodem *gradu* conſtantiae ſtetit *immobilis* 16, 3.

arduos veſtrae gloriae *gradus*, quos fama *diffundit*, populi formidantes 14, 10.

GRAECVS 15, 9. et diligentia Graecus et lingua.

GRAMINA — ſolatia neceſſitatis extremae 25, 8. (*ad edendum*)

GRAMINEA 31, 2. quumque ad *graminea* venerunt.

GRAMMATICAE rei doctrinis excellens 22, 16.

GRAMMATICVS 28, 1. Simplicius Maximini conſiliarius ex Grammatico. *vid. Lindenbrog. ad h. l.*

GRANDAEVVS aetate 25, 4.

GRANDIFICVS 18, 6. rex — *mente* quadam *grandifica* multisque victoriarum inſignibus nobilis.

GRANDIA incedens 22, 14. (μακρὰ βιβάς)

GRANDIOR 28, 1. ne delictis ſupplicia ſint grandiora.

GRANDISSIMAS naues vehit 15, 11.

grandiſſimis illi corporibus freti 16, 12.

GRASSARI 31, 2. per rapinas finitimorum graſſatum et caedes (*hominum genus*)

graſſabatur per ſtrages multiplices fortunarum 28, 1.

GRASSATOR 14, 2. quum edita montium petere coeperint *graſſatores*, loci iniquitate *milites* cedunt. (*mox:* latrones) *cf. 28, 2.*

publicum graſſatorem Procopium 26, 9.

GRATANTER 16, 10. litteris *gratanter* (κεχαρισμένως) acceptis. *cf. 28, 5.*

gratanter amplexi ſunt (*conditiones pacis*) 17, 12.

poſt audita gratanter quae pertulerant 25, 10.

ſuſcepti gratanter (*ſupplices*) 23, 3.

quibus ille gratanter viſis atque ſuſceptis 29, 5.

aurum quippe *gratanter* prouinciales *corporibus* dabunt 19, 11. *pr. gratantius, lubentius.*

GRATARI 17, 3.

GRATIA 14, 8. regio plena gratiarum et venuſtatis. *Etiam in Codice Theodoſiano eſt* gratia et amoenitas locorum. *l. 7. de bonis proſcript. lib. 9. t. 42.*

obligatus gratiarum multiplici nexu Conſtantio 20, 11.

ad gratiae cumulum 17, 13. *i. e. vt eo maior gratia ab iis iniretur.*

quum nihil ad gratiam faceret 27, 9. *cf. Tacitus A. 4, 48.*

ad gratiam tamen *precantium* coërciti ſunt aliqui lenius 26, 10. *pr. in gratiam, vt Liuius ſaepe numero dixit. vid. Gloſſar. Linian. in h. v.*

ad Rufini gratiam 21, 12.

ſalutis tuendae gratia 29, 5.

verbi gratia 28, 4. 30, 5.

ea gratia, quod etc. 18, 6.

reus hac gratia poſtulatus, quod etc. 19, 12. *cf. 31, 5.*

qua gratia 21, 13. 28, 6.

GRAVARE 28, 6. circumuenti municipes omnes *grauabant* Iouinum. *i. e. accuſabant.*

grauarent mentiendo legatos *ibid.*

GRAVATE 31, 3. ni grauate praedarum onere deſtitiſſent.

GRAVIDVLAE edunt minutas binas aut ternas 23, 6.

GRAVIS 24, 1. *vino grauis* miles. *Sic et Liuius* 29, 3. 4. *it. Tacitus Hiſt.* 1, 62.
ponderibus inuidiae grauioris virum fortiſſimum opprimebant 14, 11.
graue incentiuum 14, 1.
odore graui conſumit *(animal)* 23, 6. *Paullo ante:* halitus letalis ex hiatu terrae. *cf. Liuius* 37, 23. *it. Tacitus Hiſt.* 5, 6.

GRAVITAS 28, 4. incedere *grauitate compoſita* maeſtiorem.

GRAVIVS rationabili reſponderunt 14, 7.
inſolentiae pondera grauius librans 14, 5.
in qua *(religione chriſtiana)* ſcrutanda perplexius, quam componenda grauius, excitauit diſcidia 21, 16.

GREGATIM 29, 1.

GREMIVM 17, 12. viſo exercitu *in gremio regni* ſolique genitalis.
alienis gremiis excutiunt praedas 30, 4.
ni — *legionum* ſe *gremiis* immerſiſſet poſt abruptum periculum 27, 10.
gremio legionum protecti *(fugientes)* 16, 12.

GRESSVS 22, 8. nec per infidum et labile ſolum *greſſus* hominis poſſit vel iumenti firmari.
firmare niſu valido greſſus 14, 2.
greſſu ſteterunt immobili 31, 7.
— reptante 15, 10.
— diſceſſere veloci 28, 2.
ambiguis greſſibus incedebant *(timidi)* 31, 16.

GREX 22, 12. tauros — et innumeros varii pecoris greges.
greges ceruorum 24, 1.
armenta prae ſe agentes cum *gregibus* paſcunt 31, 2.

GVRGES 22, 4. ingluuies et *gurgites* creuere praerupti conuiuiorum. *Similiter Cicero Verr.* 3. 19.
oceani gurgitibus intimatur 15, 4.
gurgitibus refluis — Troada perſtringit *(mare)* 22, 8.
Euphratem late fuſis gurgitibus euagari 18, 7.
gurgitum nimietate humectans diutius terras *(Nilus)* 22, 15.
magnitudine anguſti gurgitis *(fluuii)* ſed profundi 14, 2.
clementiores gurgites fluminis 24, 2.
gurgitibus — verticoſis *(de flumine)* 16, 12.

GVRGVLIONE confecto 31, 1.

GYRVS 14, 6. iactari volubilibus gyris.
quod ille properans et inſuetus maeandros faciebat et gyros 30, 1.

H.

HABENA 19, 8. fugaci equo nudo et *infreni* — ex more *habenam* qua ductabatur arctius illigauit: moxque decuſſus vinculi nodum nequiens abrumpere etc.

HABERE 21, 2. habeo firmiter quod tenebam.
quum Arbetionem Conſulem annus haberet 15, 8. *cf. Liuius* 7, 32. *it.* 45, 30.
Caeſar tuus diſciplinam non habet 21, 3.
legati vt ambigui fruſtra habiti 31, 12. *i. e. male excepti.*
a cohortibus noſtris repulſoriis cum paucorum exitio *habitus fruſtra* diſceſſit 24, 4. *i. e. eluſus.*
parui habitis quae Conſtantius ſcripſerat 21, 1.

HABILIS 16, 12. occupatis *habilibus* locis.
per habiles locos et opportunos 28, 2.

niſi haec ciuitas *habili ſitu* et moenium magnitudine reſtitiſſet 25, 8.
de parte ſua quemdam habilem ſcrutabantur 25, 5.
vbi habile viſum fuerit 17, 1. *i. e. conſentaneum. cf. 18, 2.*
ad hiemem agendam, vt in illis tractibus habilem 27, 5.
arua vomeri et gignendis arbuſtis habilia facit (*Euphrates*) 23, 6.
legionibus habilem locum 29, 1. *cf. Liuius 24, 48.*
aedificiis habilia 18, 2. *i. e. materiam vnde aedificetur.*
in locis *habilibus ad* plantandum 23, 6.
ad latrocinia magis, quam *aperto habilibus Marti* 17, 2.

HABITACVLVM 14, 8. ex agreſtibus habitaculis vrbes conſtruxit.
habitacula ſua ſibi figere (*Salios*) 17, 8.
vberrimum eſt habitaculum (*Media*) regum 23, 6.

HABITARE 21, 10. vt nullis habitetur obſtaculis. *vid. Venerand. Patruum ad Tacit. Mor. Germ. 39.*
tecum non diutius habitabo 20, 5.

HABITATOR 22, 8. Leuce ſine habitatoribus vllis.
ortiſque maioribus iurgiis inter habitatores et vetitos 31, 5.

HABITVS 20, 4. fulgentem eum *anguſto habitu.*
habitus inſignia principalis 26, 7.
principali habitu circumdatus 26, 2.
hunc loci principalis circumferens habitum 27, 6.
figmenta habitus tragici 19, 12.
deſinente in anguſtum fronte quem *habitum* caput porci ſimplicitas militaris adpellat 17, 13.
haſtisque feriens ſcuta, qui *habitus* iram pugnantibus concitat et dolorem 14, 2.
aciem in rotundo habitu figuratam 29, 5.
quid poteſtas Martia *de habitu prudentiae* valeat 31, 5. *vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*
cornutae (*luna*) habitu 20, 3. *paullo poſt:* forma.
flagrantiſſimam *facem* cadenti ſimilem viſam — — qui *habitus* etc. 25, 2. *De meteoris.*

HACTENVS 28, 4. dominus *hactenus* exclamat: Quid faciat etc. *Dictum pro tantummodo, ſ. non niſi hoc.*
hactenus valuit loqui, quod pleroſque incitante coniuge iugulauerit Conſtantina 14, 11. *i. e. id modo valuit loqui.*

HAEMORRHOIDES 30, 7. quod meatus aliqui, quos *haemorrhoidas* nunc adpellamus, obſerati ſunt gelidis frigoribus concruſtari 30, 6. *i. e. ſanguinis effluxus vndecunque ortus, per ora venarum omnium, per nares etc. Aliter explicari hunc vocem contextus non patitur. vid. Valeſ. ad h. l.*

HAERERE 24, 5. qui lateri eius haerebat (*armiger*)
haerente iam morte ceruicibus 31, 7.
cautela nimia in peiores haeſerat plagas 14, 9.
incognitus *haerebis* et repentinus 14, 6. (*eris*)
reſponſis ambiguis et obſcuris haerebat futurorum incertus 22, 1.
iudicesque haerebant ambigui 16, 8.
haerens et ambigens 15, 5. 28, 1.

HAESITARE 17, 13. haeſitabant ambiguis mentibus.

HARVNDINETA 18, 7. inter harundineta Meſopotamiae fluminum et fruteta leones vagantur etc.

HASTILE 22, 8. quum arcus omnium gentium flexis curuentur haſtilibus.

HAV-

HAVRIRE 19, 8. ſitim qua *hauriebamur* exſtinxit. *Gronouius legi vult* vrebamur *aut* ita vrebamur. *Enimuero, quum* haurire *flammae incendioque attribuatur (Liu. 5, 7. 30, 5) vt ſignificet* abſumere, *non video cur non tropice* ſiti *adiunctum explicari poſſit* adfligebamur, propemodum *enecabamur, quod ipſe Cicero dixit. Deinde nec oſtenſum eſt exemplis* vri ſiti *dixiſſe Ammianum.* Exuri *Lucretio dici ſcio; quae erat emendatio et ad lectionem receptam magis accedens, et ad Ammiani conſuetudinem dicendi, qui hoc verbo ſaepius vſus eſt.*

HAVSTVS 23, 6. pro qualitate hauſtuum (*de ortu margaritarum*)

HEBETARE 20, 3. hebetato candore.

quo tempore (*noctu*) hebetari ſolent obſtrictae terroribus mentes 28, 1. *cf.* 17, 10.

quos inopinus hebetauerat pauor 28, 6.

hebetatis ſenſibus non defenderant dominum 28, 2.

formidoque praeteritorum barbaricos *hebetaret* excurſus 17, 5. *i. e. repreſſerat, vt nihil amplius tentarent; nam* hebere *quidem apud Tacitum Mor. Germ. 15. idem eſt quod nihil ſuſcipere, audere.*

cataphracti hebetati et cedentes animos auxere noſtrorum 19, 7.

ni vigilanter haec quoque (*auſa*) antequam adoleſcerent, hebetaſſet 21, 11.

ſtrages ſtragibus implicatas ne veſpertinae quidem tenebrae hebetauerunt 19, 2.

vt hebetatae primo adpetitu venenatae ſerpentes 30, 1.

HELEPOLIS 23, 4.

HERBA 25, 1. herbis frumentisque crematis. *Paullo poſt:* ex flammis ipſis raptas fruges et pabula. *cf.* 25, 2.

herbas cum adultis ſegetibus incenderunt 24, 7.

adultae in paſtum herbae 30, 3.

herbasque pubentes ita contorruit (*ignis*) 18, 7.

abrotonum et abſinthium et dracontium aliaque *herbarum genera triſtiſſima* 25, 8. *i. e. ad edendum. Etiam* herbarum radices *in extrema difficultate comeſae leguntur ap. Spartian. in Senero cap. 16.*

herba parietina 27, 3. (*Traianus*)

HERBESCERE 31, 2. campi ſemper herbeſcunt.

HERBIDVS 14, 3. per Aborae amnis herbidas ripas.

HERES 21, 15. *voluntatem* ordinaſſe poſtremam (*Conſtantium*) *in qua* Iulianum *ſcripſit heredem.*

HERILIS 22, 8. poſt *heriles* in Aſia *caſus*, coniugiis potiti dominorum et rebus.

HIARE 19, 5. ſub qua (*turri*) *hiabant rupes abſciſſae. Paullo poſt dicuntur* dirupta.

inter arctos colles quondam hiantes obſcurius 21, 10.

ſpatium quod inter murum congeſtamque forinſecus ſtruem hiabat 19, 8.

HIATVS 25, 1. elephantorum truculentos hiatus.

nouos hiatus aperientium (*aulicorum, prae auaritia*) 29, 1.

aeternis tenebris occultantur vrbes — ad Erebi profundos hiatus abactae 17, 7.

HIBERNA quiete curantem 19, 11.

HIC 25, 10. *his hoc* modo peractis.

HIC 14, 2. excitauit *hic* ardor milites. *i. e. quae quum ita eſſent.*

HIEMS 19, 11. *hiemis duriſſimo.*

hieme adulta 20, 1.

— turbulenta 16, 11.

— cruda 20, 5.

— flagrante 25, 10.

elementia hiemis ibi molliſſimae 18, 7.
ad *hiemem* agendam vt in illis terris *habilem* 27, 5.
HIEROGLYPHICVS 17, 4. formarum innumeros *notas, hieroglyphicas* adpellatas, quas ei (*obeliſco*) vndique videmus inciſas, initialis ſapientiae vetus inſigniuit auctoritas. *vid. Lindenbrog. ad h. l.*
HIEROGRAPHICVS 22, 15. exciſis parietibus volucrum ferarumque genera multa ſculpſerunt, et animalium ſpecies innumeras, quas *hierographicas litteras* adpellarunt. *Fuit, qui* hieroglyphicas *legi vellet; ſed Valeſius tuetur illam lectionem.*
HINC inde 20, 6. 24, 6.
— et deinde 16, 2.
— et inde 21, 10.
— indeque 16, 12. 20, 7.
HINNITVS 17, 12. ne prodant hinnitu denſiore vectores.
HIPPOPOTAMVS 22, 15.
HIRCINAM barbam prae ſe ferens 22, 14.
HIRSVTA barba *ibid. cf.* 25, 4.
hirſutis reſticulis cruribus eius innexis 14, 7.
HIRTA dumis et aſpera 27, 10.
HISCERE 14, 1. nec hiſcere nec loqui permiſſus.
HISDEMQVE digreſſis 28, 2. *cf.* 20, 4. *et* 7.
HISPIDVS 30, 1. per hiſpidam et iumento onuſto exiguam callem.
armiſque hiſpidos apros etc. 24, 5.
HISTORIAE — *diſcurrere* per negotiorum celſitudines *adſuetae* 26, 1.
HISTRIONICVS 14, 6. inſtrumenta hiſtrionici geſtus non leuia.
HOMO 27, 12. *vltra hominem* efferatus.
ea victoria vltra homines — ſeſe efferens 26, 8.
vltra hominem exſultauit 31, 10.
augendique regni cupiditate *ſupra homines* flagrans 18, 4.
bellicoſa hominum natio 27, 8.
captiuorum funeribus *hominum*. ibid. *Forte cum aliis legendum* omnium. *Niſi vero* homines *h. l. pro* ſeruis *dicti ſunt: quae eſt ſignificatio huius aetatis, qui eſt idem Graecae linguae mos.*
hominum praedas agitaret et pecorum 16, 9. *i. e. quibus tironibus vterentur; nam ſic quoque acceptum hoc vocabulum reperitur.*
vno ictu caeſi complures paullo ante *homines*, tunc promiſcuae ſtrages *cadauerum* cernebantur 17, 7.
laxatis cuneis immenſa dilatauit et homines 24, 1. *Sic fere Liuius 9, 19.*
HONESTARE 20, 5. quorum exſequias *honeſtauimus* celebri potius laude quam luctu. *i. e. ſplendidas fecimus.*
HONOR 15, 3. *honorum vertices* ipſos ferinis morſibus adpetentes
honore menſae regalis 15, 5.
ad honorem proſperatum exſurgat 15, 8. *vid.* proſperatus.
HONORABILIS 30, 4. ob adſidua in perſonas *honorabiles* probra.
HONORABILITER colebatur 29, 2.
HONORATE 23, 5. cuius monumentum nunc vidimus *honorate. Niſi cum aliis legere malis* honorare.
HONORATIOR 14, 10. quibus erat honoratioris militiae cura commiſſa.
HONORATVS 14, 1. honoratorum circulis adſiſtendo.
honorata huius lateris ſecuritate republica 23, 5.
HONORIFICVS 25, 10. chriſtianae legis idem ſtudioſus et nonnumquam *honorificus*.

HORRERE 16, 12. comae fluentes horrebant.

horrentes indutibus rigidis 24, 2.

horrenda circumſonantibus Alamannis 27, 10.

horret reminiſci 29, 2. (*impersonaliter: de more quidem huius aetatis*)

HORRESCIT animus omnia recenſere 29, 3.

HORREVM 29, 5. meſſes et condita hoſtium *virtutis ſuae horrea* eſſe.

alia virtutis ſuae horrea reperiſſe exiſtimantes 24, 1.

HORRIDVLA verba et rudia 29, 1.

HORRIFICVS 29, 2. *coetus* furiarum *horrificus.*

horrifico aduerſum fragore terrente 31, 10.

cum horrifico tremore terrarum 17, 7.

HORROR 25, 3. medio noctis horrore. *cf. 21, 1.*

horrore medio tenebrarum 28, 3.

— ſiluarum ſqualentium inacceſſum (*lacum*) 15, 4.

— niuali ſemper obductos montes 15, 10.

HORTARI 14, 7. vt Gallum — ad Italiam *properare blande hortaretur et verecunde. Sic et Tacitus A. 12, 49.*

hortaturi noſtra ſentire 21, 6.

ſegni libenter *hortatus eſt* 17, 1. *cf. 14, 7. et 11. it. 26, 9.*

ſigno dato quod ad proelium ſolet hortari 18, 8. 27, 10.

HORTATOR 15, 8. *audendi* in tempore conſideratus *hortator. Apud Liuium 7, 32. eſt* magnificus adhortator.

HOSPITALIS officii ſanctitate nefarie violata 29, 6. *cf. Liuius 25, 18.*

hoſpitali numine contuente 30, 1.

HOSTIA 27, 4. hoſtiis captiuorum Bellonae litantes. *cf. 22, 8.*

HOSTICVM 19, 6. ad hoſticum ducebatur. *i. e. agrum h. Contra* pacatum *eodem modo dicitur Liuio 8, 34.*

HOSTILIS 18, 6. ala hoſtilis in Pontum reflantibus ventis errore delati, *cunctisque hoſtilibus*, ſtabilem domiciliis ſedem nusquam reperientes.

HOSTILITER 21, 11. eam (*vrbem*) hoſtiliter repente clauſere. *cf. 28, 6.*

quae mente quadam verſabili hoſtiliter eum ſaepe inceſſunt 14, 3.

HOSTIS 20, 5. hoſtes abruptius inundantes. *cf. 19, 5.*

HVMANITAS 28, 4. numquam ab humanitatis ſtatu deiectus.

HVMANVS 21, 6. in culmine tam celſo humanâ (*imperatrice*) ſupra humanum modum ad rapiendam Epiſcopatus ſedem ardentes 27, 3.

humana ſoliti reſpectare 30, 8. *i. e. res humanas.*

humanorum ſpectatrix Adraſtia 22, 3.

— reſpectu 25, 7.

vltra omnem omnino altitudinem, quae *humanis* confici poteſt, erectae ſunt turres 22, 15. *Niſi legendum cum Valeſio* humana manu.

HVMECTVS dies 16, 2.

HVMENTIS ſubſtantiae poteſtas (*Neptunus*) 17, 7.

humente caelo vndantes nubes cum tenebris aduenere minacibus 20, 11.

HVMEROS extentans anguſtos 22, 14.

bellorum inundantium molem humeris ſuis, quod dicitur, vehens 16, 3.

HVMILIARE 30, 4. ad humiliandam celſitudinem poteſtatis. *Enimuero Valeſius legi vult* humilitandam. *vid. Gronouium ad 29, 2.*

HVMILIS 29, 1. altis humilibusque iuxta acceptus.

eminuit — inter *humilia (delicta) ſupergreſſa* iam potentia fines *mediocrium* delictorum *nefanda* Clematii cuiusdam Alexandrini nobilis mors repentina 14, 1.

nec *humiliora* deſpexit, poëticam mediocriter, rhetoricam, et noſtrarum externarumque rerum hiſtoriam multiformem 16, 5. *Opponuntur* ſublimiora. *i. e. philoſophiae ſtudia.*

HVMILITARE 29, 2. quo iuſtitio *humilitati* — viſebantur. *vid. Gronouium ad h. l.*

HVMILITAS 17, 1. precibus et humilitate ſuprema.

prona humilitate deruptum *(latus)* 21, 10.

HVMILIVS 26, 8. ſemet curuantes humilius.

propugnatores agitantes humilius (*in comparatione cum turribus*) 19, 7.

HVMVS cruſtata frigoribus 15, 10.

— labilis inceſſum praecipitantem impellit *ibid.*

ac humo corporibus ſtratis 31, 13. *Olim edebatur:* ad humum. humo late ſtagnante 24, 3.

quae humi et in humoribus viuunt 22, 15. ἀμφίβιοι.

humi gignentium fertiles *(regiones)* 23, 6. *i. e. peculum.*

humum geſtantes (*milites*) 28, 2. *de oppugnatione vrbis.*

humus rapido turbine portabatur 24, 6. *i. e. in congreſſu exercituum proeliantium puluis tollebatur. Forma dicendi ſane audacula.*

HYDRAVLICVS 14, 6. organa fabricantur hydraulica.

HYDRVS *genus ſerpentis aquatilis* 22, 15. *Quamquam Valeſius ex Solino legi vult* enhydrus.

I.

IACERE 26, 6. aleam periculorum iecit abrupte.

hoc *genere, quo iactum eſt,* abſolutus 26, 3. *i. e. eo, quo dictum eſt, modo.*

IACERE 17, 12. ſub greſſibus iacuere militum et adepti veniam iuſſa fecerunt.

qnia procul *iacebat* 26, 1. *i. e. aberat ſcil. candidatus. Dicitur autem optimis quibusque auctoribus* iacere *pr. morari aliquo in loco, deliteſcere.*

non iacentis animi Caeſarem 16, 12.

IACTANTER 27, 2. inefficaces minas iactanter ſonantes et fremitum.

IACTANTIVS loquebantur 16, 8.

IACTARE 14, 6. iactari volubilibus gyris.

prouinciae malis *iactatae* continuis 20, 8.

vt *iactauere* rumores incerti 15, 5. *cf. Liuius 5, 53.*

latius ſe proinde iactans 20, 7.

IACTITARE 31, 10.

IACTVRA 15, 11. ſine iactura rerum per Sapaudiam fertur *(flumen)*

vbi poſt *iacturas* multiplices pelago miſcetur Euphrates 23, 6.

IACTVS 24, 6. facibus et omni materia qua alitur ignis petitae *(naues)* adſiduis iactibus.

iactu pulueris 23, 6.

IACVLVM formidandae vaſtitatis 16, 12.

IAM *inde* vt Iulianus *illo* eſt miſſus 17, 9.

IANVA 14, 7. praeſtrictis palatii ianuis. *i. e. praeteritis.*

IANVS 28, 4. per Ianos et fora. *i. e. in locis publicis; nam Iani ſunt tranſitiones perviae, fornices. cf. Liuius 41, 27. Inde etiam mercatores ibi conueniebant. vid. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 630. it. Clau. Cicer. in h. v.*

IBI tunc 20, 11. 29, 2.

ICERE

ICERE 15, 5. hac mole caſus inopini Conſtantio *icto* quaſi *fulmine fati. Alibi 30, 4. eſt:* ictus e caelo.
pignore icto ſocietatis 17, 5.
icto poſthaec *foedere* gentium ritu 14, 10. *Sic proprie dicebatur.*

ICTUS varii balliſtarum 20, 11.
diſcriminato capite, quod in aequas partes *ictus gladii ſiderat* validiſſimus 18, 8.
rotatis ictibus iaculorum et ſagittarum 31, 13.
lapidum ictibus oppetit 29, 3.
contra *ictus aquarum* nitentes quidem et natare conati 31, 4.
in mare ictu rapido (*fluuii*) decurrentes 22, 8.
eodem ictu procurrentibus ad ſuperiora nobiſcum 18, 8. *cf. 21, 9.*
quum ego rapido ictu transirem 18, 6. *cf. 21, 9.*
ictu rapidiore exſtinguitur 23, 4. *de volatu ſagittae ignem portantis. cf. 23, 6.*
abſolutus *ictu volucri* ſtilus 23, 4.
ictu torminis (*equus*) conſternatus 23, 3.

IDEM 22, 1. *eodem* puncto quo *idem* obierat.

IGNARUS pauendi 16, 12.

IGNAVIA 14, 6. ludibriis ignauiae torpentis.
Sabiniani *pertinaci ignauia* haec accidiſſe 20, 2.

IGNAVITER 17, 10. iter ignauiter egerat praeter ſolitum. *Opponitur induſtria itineris.*

IGNAVUS ſed verbis effuſior 17, 6.
abiecte ignauus 15, 3.
dolores vt inſultant *ignauis*, ita *perſiſtentibus* cedunt 25, 3.
fame, *ignauiſſimo mortis genere*, tabeſcentes 17, 9. *Similiter Salluſtius Fragm. 6. 21. p. 100. ed. Waſſii: ferro quam fame aequius perituros.*

IGNESCERE 25, 10. ex halitu ſicciore terrarum (*cometas*) igneſcere.

IGNEUS turbarum incentor 15, 1.
in eos igneo miles impetu ferebatur 17, 13.

IGNIFER 20, 11. reliſque igniferis *al. incendiariis.*

IGNIS 22, 13. igneſque aridis nutrimentis erecti.
ignibus aboleri praeceptus eſt 29, 3.
ignium adflatus immiſſus 24, 4.
fumus micanteſque ignes — praelucebant 18, 6.
dum *ignis more inundantes* conabantur arcere 19, 11.
quum erecta ſolito celſius nubes *aeternorum ignium* vicinitate colluceat 25, 10. *cf. 20, 3.*
qua vi *ignis diuini* contacta (*Sphaera*) 17, 4.
candorem ignis ſacri repente conſpecti (*fulminis*) nihil ſignificare 23, 5.

IGNOBILIS 25, 4. regeſque pro mancipiis agitans ignobilibus.
regibus Parthicis abiectis et ignobilibus antea 23, 6.
ignobili decreto firmato 25, 7.
per quaeſtiones familiarium ſub diſceptatione ignobili crudeliter agitatus 15, 5.

IGNORARE 14, 7. quid rerum ordo *poſtulat*, *ignorare* diſſimulantem.
quo commento imperatorem geſta *ignorare* exiſtimaret 15, 5. *i. e. latere.*
ignoratus vbique dux eſſet an miles 24, 6.

IGNOTUSQUE dux eſſet an miles 19, 11.
quos (*milites*) ignota pari ſollicitudine mouebant et nota 20, 4.

ILLACRIMARE 22, 9. hoc maxime aerumnis eius illacrimans.

ILLAETABILE portentum offendit 23, 2. *it. cap.* 5.

ILLE 31, 2. ſunt *illiſce* tuguria.

ILLECEBRAE 27, 12. per exquiſitas periuriisque miſtas illecebras.

ILLECEBROSIVS 30, 5.

ILLECEBROSVS 28, 3. auſorum illecebroſas pollicendo mercedes.

illecebroſis regem inſidiis ambiens 30, 1.

ILLICERE 16, 8. verſabilem feminam — periculoſam *in fraudem illexit.*

--quaeſitumque venenum bibere per fraudem *illexit* 16, 10. *i. e. induxit.*

ILLICITVS 29, 1. adpetitu regni occupandi *illicito. i. e. nefario.*

ab *illicitae cupidinis* homine ad debilitatem paene pugione vulneraretur *ibid.*

ILLIDERE 31, 7. mucroneſque acrius reſiſtentium pectoribus illidentes.

illiſa noſtris partibus probra 16, 12.

ILLIGARE 19, 8. habenam ſiniſtra manu arctius illigauit.

quibus *(elephantis)* inſidentes magiſtri manubriatos *cultros* dextris manibus *illigatos* geſtabant 25, 1.

rege bellis finitimis illigato 14, 3. *Sic et Liuius* 31, 25.

vt aduerſarios ſuos laeſae maieſtatis criminibus illigarent 22, 9.

ILLITVS 24, 3. generare feminas *ſeminibus illitas* marium.

tamquam auribus cera illitis 30, 5.

ILLVNI nocte 17, 2. *vid. interlunis.*

ILLVSTRARE 21, 5. haud ita nos *illuſtrarunt* innumerae hoſtium ſtrages, vt indemnitas etc.

illuſtratus praeclaris artibus 15, 5.

ILLVSTRIS 14, 8. ciuitatibus amplis *(Commagena)* illuſtris.

ILLVVIES 24, 8. deformes illuuie capellas et terras.

IMAGINARIVS iudex reſedit 14, 9. *i. e. falſus, fictus, non legitimus, qui veram iudicis perſonam non ſuſtineret. Similiter dicuntur apud Liuium* 3, 41. imaginarii faſces. *vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

IMBELLIS 19, 8. armati et imbelles ſine ſexus diſcrimine trucidabantur.

IMBER 17, 7. poſt madores imbrium.

cedendo *in modum imbrium* pone verſus directis ſagittis a perſequendi fiducia deterrere 25, 1.

IMBRACTEARE 14, 6. easque *(ſtatuas)* auro curant imbracteari.

facis imitamentum — auro imbracteatum 17, 4.

imbracteatis corporibus ſolidis 25, 1. *vid.* lamina.

IMITARI 14, 1. vbi pernoctantium luminum claritudo dierum ſolet imitari fulgorem.

IMITAMENTVM 22, 13. *ſimulacrum* in eo Olympiaci Iouis *imitamenti* aequiparans magnitudinem. *cf.* 16, 10. 17, 4.

IMMACVLATVS 19, 12. corpore immaculato. *De eo, qui torqueri praeceptus fuerat, ſed tamen liberatus fato quodam, vt iniuriam corpus pateretur nullam.*

immaculata corporis ſocietate 21, 14. *De animabus, geniorum praeſidio, ſi purae ſint et a colluuione peccandi alienae, illuſtratis et edoctis.*

quem *(principatum)* immaculatum conſeruaui 25, 3.

IMMADESCERE 20, 11. adſiduisque imbribus ita immaduerat ſolum. *cf.* 24, 8.

IMMANE quantum reſtricti et cauti 23, 6.

— quo quantoque gaudio 15, 8. *cf. 25, 8.*

qua cauſſa concitus immane (*ira*) 24, 5.

IMMANIS 23, 6. immania Oxi fluenta.

patientia frigorum immanium 25, 4.

ruinis ponderum immanium conſternuntur 14, 2.

longaeua impunitas nutriuit immania *ibid. i. e. veneficorum licentiam.*

IMMANISSIMVS homo 21, 4. *cf. 17, 1.*

immaniſſimi corporis leo 23, 5.

IMMANITER auctus ignis 24, 7.

ſtrepebat immaniter, circumueniri homines etc. 15, 5.

IMMENSITAS 20, 5. quae (*pauca hominum millia*) cladis immenſitas perſultaret.

IMMENSVM quantum aſtutus 27, 12. *vid.* immane.

IMMERGERE 16, 12. tela eorum vitalibus immergebant.

IMMINERE 20, 11. qui adgeſtus muris altius imminebat.

poſt exemptos periculorum aeſtus et bellicarum ſollicitudinum turbas *imminentes* elatus 22, 2. *i. e. quae imminuerant; niſi cum aliis legendum* in immenſum elatus.

IMMINVTA vel laeſa amplitudo imperii 14, 5.

IMMITE quiddam barbaricis concrepantibus armis 29, 5.

IMMOBILIS conflagrauit 29, 1. (*Simonides*)

tabeſcebat (*dux*) immobilis 14, 3. (*poſt irritos conatus*)

quum eum recitantem proprios verſus — — ſolus audiret immobilis 15, 5. *i. e. ſilens.*

praetermeantes ipſa moenia naues noſtras cum verecundia quiete ſpectabant *immobiles* 24, 2.

IMMODICE 21, 15. exire properabat immodice.

IMMVNIS 24, 6. ſagittarum periculis miles erat immunis.

IMMVRMVRANS 22, 16. quum ſaepe aprico ſpiritu immurmurantes audierit ventos.

IMPACATVS 30, 3.

IMPATIENS 20, 8. ſecundique impatiens loci rectorem.

ire in hoſtem *differendi impatiens* angebatur 31, 10.

IMPATIENTER 25, 3.

IMPAVIDVS *vid.* amittere.

IMPEDICARE 30, 4. caſſibus mille impedicant.

IMPEDITVS 14, 2. digreſſi *montibus impeditis* et arduis. *i. e. digreſſi montibus arduis, per quos iter impeditum eſſet.*

IMPELLERE 15, 10. humus labilis inceſſum praecipitantem *impellit.*

IMPENDERE 27, 6. ſanguinem ſpiritumque conſiderate pro his impendere quos regis.

vitam impendere non inultam 31, 13.

impenſam (*praedam*) militibus feſſis 27, 8.

IMPENDERE 25, 1. impendentium conſideratione difficultatum. *cf. 14, 1.*

deſperatione pereant impendentium 20, 8. *cf. 25, 4.*

IMPENDIO gnarus 14, 1.

— tempeſtiua 27, 2. (*hora*) *cf. 19, 8. 25, 3.*

— celſus 23, 2. (*acervus*)

— caſtus 21, 16.

— ſollicitus 19, 9.

— eloquentior 29, 1.

— mirum 15, 4.

— formidandus 15, 5. (*ſcrupulus*)

— timidus 16, 8.

— pauci 14, 6.

— morans 26, 6.

— terrebatur 26, 5.

proximorum — dolere *impendio* ſimulantium 14, 5. *Etiam Cicero vſus eſt hac voce Epp. Att. 10, 4.*

IMPENDIVM 30, 8. vt militi ſupplementa ſuppeterent et *impendium. i. e. alimenta. Dicuntur enim alimentaria compendia et impendia. v. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 555.*

IMPENSA 22, 12. cum impenſarum amplitudine antehac inuſitata et graui.

impenſas — dudum congeſtas 29, 6. *Valeſius ad h. l. intelligit materiam ex arena et calce, qua parietes ſatiari ſolent.*

IMPENSVS 18, 4. diligentia quaeruntur *impenſa. i. e. magna.*

impenſiore cura 19, 6. *cf.* 17, 10.

IMPERARE 17, 10. facturum ſe imperanda.

imperatis ſine mora completis 18, 7.

IMPERATOR alienae cuſtos ſalutis 14, 10.

IMPERATORIVS 21, 16. *imperatoriae auctoritatis cothurnum* vbique cuſtodiens.

IMPERATVS 18, 6. imperatu ducis. *cf.* 31, 6.

IMPERFECTE Tullium reprehendit 22, 16.

IMPERIALIS 14, 9. praeceptum imperiale. *i. e. quod indicibus dabatur.*

litteras imperiales praetendens 19, 3.

imperiale columen 30, 4.

— — culmen 15, 5.

— — germen 26, 9.

rectoremque vt ſibi iudicio imperiali addictum 14, 7.

quae vitia (*vino venerique deditus*) imperiali verecundia forſitan correxiſſet 25, 10.

IMPERIOSVS 30, 4. orationis imperioſae fluminibus.

IMPERITARE exorſus 30, 7. *i. e. imperatoriam dignitatem. cf. Liuius.* 4, 5.

imperitandi initium equino hinnitu ſortiti 23, 6.

IMPERIVM 29, 2. nihil aliud eſſe imperium niſi curam ſalutis alienae.

imperium regeret Antoninus 31, 10.

— — caſſum et vmbratile, vt miniſtro rerum funebrium, portendebant 21, 16.

ad imperium placuit Iulianum adſumere 15, 8.

licitantem imperii praemia Iulianum ſuſceperant (*praetoriani*) 26, 6.

ex imperio ad partes Italiae feſtinantes 18, 6.

taedio aſperioris imperii 26, 8.

ciuili iuſtoque imperio ad voluntatem conuerſo cruentam 14, 1. *vid. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p.* 468.

licenter imperium praeſens vt moleſtiſſimum incuſabant 15, 3.

rupturosque imperium irrequietis moribus 16, 12.

obſecundabant imperiis ingranate 17, 10. *cf. cap.* 12.

IMPETENS nobiles quosdam — ad ſe — obſides mitti 31, 12. *i. e. flagitans. Hunc locum neſciebat Gronouius, quum ad* 24, 3. *pro* impetitum aerarium *legendum dicebat aut* impeditum *aut* implicitum. *Eſt autem impetitum aerarium idem quod exhauſtum, direptum; nam* impetere *eſt* adoriri, inuadere, *προσβάλλειν: quae conueniunt egregie contextui; ſequuntur enim haec:* vrbes exinanitae, populatae prouinciae.

IMPETRABILIS dux 31, 11. *i. e. ſtrenuus, efficax. cf.* 14, 8. efficaciae impetrabilis rex *vid.* 15, 8. 17, 11. *Nempe impetrabilis eſt, qui patrare, perficere. i. e. impetrare aliquid facile poteſt. Male igitur ad* 24, 1. *init. it.* 29, 5. *in variis lectionibus* impenetrabilis *eſt. Impoſuit hominibus, quod adiectiuis huius terminationis alias eſt ſignificatio paſſiua. Sed alia eſt ratio latinitatis argenteae.*

IMPETRARE 14, 3. quod ſi *(commentum)* impetraſſet. *i. e. perfeciſſet. cf. cap. 2.*
cuius ſocius, quum *miſceri* ſibi generum, flagrans eius amore, non *impetraret* 14, 1. *cf. cap. 6.*
niſi impetrauerint *(milui, praedam, quam diſpexerant)* 14, 4.

IMPETVS 17, 13. aduerſus ipſum principem — omnem impetum contulerunt.
ad vertenda ſuppoſita — *irreuocabili impetu* ferebatur 14, 1.
impetu occurrere *veloci* 14, 2.
— disiecit *ardenti* 17, 13.
in eos *igneo* miles *impetu* ferebatur *ibid.*
vt primae vertiginis impetum declinarent 17, 1.
eius impetus (ὁρμή) molliebatur conſiliis proximorum 26, 5.

IMPIATVS 22, 8. minores aliae (*ciuitates*) nullis humanis hoſtiis *impiatae. i. e. pollutae.*

IMPINGERE 14, 5. diſtrictum mucronem in proprium latus impegit.
vt abſenti aemulo — periculoſae molis onus impingeret 15, 5. *i. e. bellum gerendum.*
auulſam ſedibus *linguam* ſuam cum cruento ſputamine in oculos interrogantis *impegit* 14, 9.

IMPIVS 23, 5. vulnere *impio* cecidiſſet. *i. e. interfectus a ſuis.*

IMPLACABILITAS 14, 1. quidquid Caeſaris *implacabilitati ſediſſet*, id velut fas iusque perpenſum confeſtim vrgebatur *impleri.*

IMPLERE 20, 8. currentium ex voto proſperitatum nunciis crebris, vt adparitor fidus, tuas *aures impleui. Sic et Liuius 45, 31.*
impletis funerum buſtis 15, 3. *per Graeciſmum. vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*
id inter potiſſima mature duxit implendum 18, 2. *i. e. efficiendum.*
quae (*indoles*) imperatorem *impleſſet* cum veterum lectiſſimis comparandum 27, 6. *i. e. reddidiſſet.*
probabile argumentum ad fidem implendam ſcientiae ſuae 23, 5. *i. e. conciliandam.*
indefeſſo labore vigilias et cetera ſubſidia ſecuritatis implebant 21, 12.

IMPLICARE 18, 10. infantes matribus implicati.
gemino crimine implicitum 15, 2.

IMPLICATIOR 26, 6. per artus tremore diffuſo *implicatior ad* loquendum.

IMPLORANS caelo iuſtitiam 14, 9.
implorantes cum obteſtatione magna 17, 7.

IMPONERE 25, 1. *eos*, qui fugiſſe arguebantur, inter impedimenta — *agere iter impoſuit. Forte legendum* diſpoſuit.
nullo *impoſitorum* vel *compoſitorum* fidem ſollemniter inquirente 14, 7. *i. e. criminationum, calumniarum etc.*
marginibus amnis (*ciuitatem*) impoſitam 24, 1. *cf. Liuius 8, 23.*

IMPORTVNVS 24, 7. facinus audax et importunum eſſe noſcentium id adgredi.

IMPOSSIBILE 14, 10.

IMPRAEPEDITE 17, 10. quod ita recte diſpoſitum eſt *impraepedite* completum. *cf. 21, 10. 22, 12. 27, 10.*
Legitur etiam impraepedito 26, 6.

IMPRAEPEDITVS 21, 5. impraepedito curſu tendentes. *cf. 30, 2.*

IMPRECARI 14, 11. temeritati ſuae flebiliter imprecatus.

IMPRECATIO 29, 1. imprecationibus carminum ſecretorum.

impre-

imprecationibus praeſciſſe nefariis *ibid.* vid. *ars*.

IMPRIMERE 27, 4. ſuis velut alienis corporibus *imprimerent* ferrum. *vid.* impingere.

armorum pondere pulſus loco Romanus, *laſſatisque impreſſus* genibus etc. 16, 12. *Erat antea in textu* impreſſis: *cui lectioni Valeſius illam ex ingenio ſubſtituit. Poſſis etiam legere* laſſatusque impreſſis genibus.

IMPROBARE 16, 8. ſeueritatis *non improbandae. i. e. egregiae.*

IMPROPVGNATA ciuitas 29, 6. *cf. 26, 5. 27, 12.*

IMPROTECTVS 26, 8. ciuitas hoſtili impetu patuit improtecta. *cf. 21, 13.*

ſtererunt improtecti pedites 31, 13.

ne qua vi ſubita raperentur (*impedimenta*) improtecta 24, 1.

IMPROVIDVS 28, 2. ne Romani ſecuritatis improuidi.

IMPRVDENTIA viarum arcente 17, 13.

nandi imprudentia 30, 1.

IMPVLSV immani exoriens Rhenus 15, 4.

amnis impulſu vndarum obicibus ruptis emiſſus 31, 8.

IMPVRGABILE crimen excuſari poſſe 22, 3.

IMPVNITAS 14, 2. ex *latrociniis* occultis et raris, alente *impunitate* adoleſcentem in peius audaciam, ad *bella grauia* proruperant.

IMVS 16, 12. ima fluminis.

ima fundamentorum 24, 4.

— terrarum 17, 7.

bonos *ab imo* ſuſcitans ad *bene viuendum* extollit 14, 11.

ima mente formidans 30, 8.

— quod aiunt, auricula mollior 19, 12.

IN *omiſſum* 23 2. Meſopotamiam ſigna commouit. *Talia ſaepiſſime occurrunt in huius aetatis ſcriptoribus. Apud Suetonium quidem* Domitianus natus eſſe *dicitur* regione vrbis ſexta. *cap.* 1. *Auctor huius licentiae, vt praepoſitiones nominibus vrbium, prouinciarum, etc. modo addantur, modo demantur, videtur Auguſtus Imp. fuiſſe.* vid. *Sueton. Octau. 86.*

in *ſuperfluum eſt in hiſce:* in die quodam 22, 16. in pace 16, 10.

diis ſuperis *in religione* dicarunt 17, 4.

aciem *in rotundo* habitu figuratam 29, 5.

validiſſimos *cuneos in ſexcentis velitibus* — vacua praeſidiis loca vaſtantes 17, 2.

quod in aliis iam timebatur 14, 1. *i. e. vt aliis etiam eueniret.*

in numero minore 31, 7. *i. e. quum eſſent numero pauciores. Similiter 19, 6. dictum:* in nullo tali metu.

datoque ſigno in receptum 21, 12. *cf. 25, 1.*

in id tempus — ſcopae florere ſunt viſae 28, 1.

in quantum res tulit 30, 5.

in totum 15, 13.

in mollius vergente ſecuritate 15, 5.

in conſilia cogebatur extrema *ibid.*

in inſaniam audaces 17, 8. *vid.* audax.

auctusque *in damna* complurium 22, 11. *i. e. cum damnis.*

adultae in paſtum herbae 30, 3.

in preces admiſſus 17, 12.

inanimo 25, 9.

INAESTIMABILI gaudio re cognita 15, 5. *Sic Liuius 29, 32.*

inaeſtimabiles mortuorum acerui 16, 12. *cf. 29, 5.*

INANE *ſubſtantiae* 17, 4. per arduum inane protentus (*obeliſcus*)

INANITAS 26, 2. quos votorum inanitas cruciabat.

abſen-

abſentiam noſtram *inanitate tumenti* deſpiciens 17, 13. *pr. tumore inani, faſtu.*

INANITER ſtulteque cogitaſſe 16, 4.

INARESCERE 19, 9. interfectorum — *inareſcunt* in modum ſtipitum corpora.

INCANTAMENTA anilia 29, 2. *cf. 16, 8.*

INCANTARE 14, 7. cum pileo incantato vetitis artibus.

INCASSVM 25, 9. ventis, loquebantur incaſſum. *cf. 15, 5.*

dum haec cogitantur incaſſum 27, 6. *cf. 14, 2. 20, 4.*

INCAVTVS 23, 3. ne quid inopinum ex *incauto latere* oriretur.

INCEDERE 20, 11. certaminibus finem veſpera dedit *incedens. Valeſius legi vult* intendens, *i. e. intenta, plena, pronecta: quae emendatio ex ipſo Ammiano 31, 11. firmari poterat, vbi eſt:* veſperaque intendente. *Sed et contra, non tantum ex aliis ſcriptoribus, vt Gronouius fecit, pauculis quidem, nec ſatis aptis, omiſſoque loco Liuiano 29, 4. ſed ex eodem Ammiano exempla adferri poſſunt, vbi v. c. dicitur aquarum* incedere *inopia 22, 13. Porro 19, 12. haec ſunt:* cuius ex nutu pendebat *incedentium* omnium ſalus: *ex quo et ipſo loco, licet homines illi ſint* incedentes, (*vid. in v.* incidere *vlt.*) *tamen intelligitur Ammianum eo verbo libenter, et fere contra modum dicendi, vſum eſſe. Itaque magis inclino in hanc partem, vt Ammiano etiam* veſperam incedere, *vt genuinam formam loquendi, attribuendam putem. vid. Drakenborch. ad Liuii 1, 57, 8.*

ſenſim incedentes et caute 21, 12.

citis paſſibus incedebat 21, 10. *cf. 24, 5.*

grandia incedens 22, 14. *vid.* grandis.

altius contra difficultates omnes *incedens* 24, 6. *vid.* gradiri.

INCENDERE 29, 3. vt viuus *incendi* iuberetur. *cf. cap. 5. al.* exurere. *Paullo poſt:* ignibus aboleri praeceptus eſt: *item:* conflagrauit flamma poenali. *Apud Liuium 3, 53. haec leguntur:* viuosque *igni concrematuros* minabantur.

incendente auiditate ſaeuitiam 14, 2.

regem *incendebat ardentem* vt arma concitaret 18, 5.

quaſi lituis, verbis — ſimplicibus *incendebat* 20, 5.

INCENDIARIA tela torquentes 20, 11.

INCENDIVM 31, 12. *relucente* amplitudine camporum *incendiis*, quos lignis nutrimentisque aridis ſubditis, vt hoc fieret, iidem hoſtes *vrebant.*

acriores excitat aeſtus incendiorum 23, 4.

clamoris vlulabilis incendio 19, 5.

INCENSOR turbarum 31, 9.

INCENTIO 30, 1. *incentiones Circeas* in vertendis debilitandiſque corporibus miris modis eum callere fingentes.

INCENTIVVM audendi maiora 31, 7.

incentiuo percitus 27, 8.

— — duplicato 20, 6.

cuius acerbitati vxor *graue* acceſſerat *incentiuum* 14, 1. *cf. 22, 11. 26, 6. 29, 3.*

INCENTOR 15, 1. igneus turbarum incentor.

nefarius belli totius incentor 16, 12.

INCESSERE 17, 9. compellationibus inceſſebat et probris.

conuiciis Romanos inceſſebant 16, 11.

eum oculis inceſſentes et vocibus truculentis 17, 3.

hoſtiliter eum ſaepe inceſſunt 14, 3.

calcibus inceſſens et pugnis 14, 7.

INCESSVS 23, 6. adeo diſſoluti ſunt et artuum laxitate *vagoque inceſſu ſe iactitantes*, vt effeminatos exiſtimes.

INCIDERE 31, 10. incidentia multa parui ducebat et ſaria. *vid.* accidentia.

ad expedienda incidentia 22, 9.

quum eum ex incidentibus ira feruere ſentiret 30, 8.

proximorum — exaggerantium incidentia 14, 5.

incidentia veloci conſtringentes exceſſu 28, 4.

ex eius libidine *incidentium* vitae neciſque momenta penſantur 26, 10. *Valeſius legi vult* incedentium. *i. e. hominum, quo fere modo loquutus eſt Ammianus 19, 12. vid. ſupra in v.* incedere. *Sed non durior eſt ſenſus lectionis vulgatae, quam Valeſianae. Et melior etiam eſt tropi continuatio, ſi retineatur* incidentium: *cuius ipſius tropi exemplum eſt 31, 10.* penſante *fortunarum verſabiles* caſus.

INCIDERE 17, 13. reſiſtentium pectora incidebat.

ſagittariorum primoribus manus incidit 29, 5. *paullo poſt:* manus ademtae. *Fuit haec poena militaris, vt* dextrae abſciderentur. *Nam et haec forma in eo genere vſitata eſt. Liuius dicit* praecidere. *vid. Oudendorp. ad Frontin. Strateg. 4, 1, 16.*

INCITAMENTO tubarum 21, 12.

nactusque audaciae incitamenta 28, 1.

INCITARE 19, 11. quae ſuperbius *incitanda* propediem imperator dilato negotio credens, *i. e. incitatum iri, ſcil. ab hoſtibus*.

accenderat ſuper his incitatum eius propoſitum ad nocendum 14, 7.

incitata caede *(eos)* turbauit 31, 12. *i. e. multiplicata.*

velut *incitatos torrentes*, hoſtes abruptius *inundantes* 20, 5. *cf. Liuius 44, 8.*

INCITATIO 14, 1. *incitationem* eius ad multorum *augeri* diſcrimina. *paullo ante:* implacabilitas.

INCIVILITAS 18, 2. per *inciuilitatem* militis occurrentia vaſtantis *i. q. inſolentia.*

inciuilitatis eius erat particeps et furtorum 29, 5.

INCIVILITER 30, 6. quae *inciuiliter* geſta ſunt. *i. e. hoſtiliter.*

INCLARESCERE 25, 1. inclaruit dies.

virtus inclaruit 24, 6.

INCLEMENS fortuna 20, 4.

illud autem *inclemens* obruendum perenni ſilentio *quod arcebat docere etc.* 22, 10. *de Iuliano. cf. 25, 4.*

INCLEMENTIVS in eodem punitus negotio 26, 10.

INCLINARE 23, 6. Betae — auſtrali *celſitudini* montium *inclinati. i. e. habitant ad radices montium etc.*

montium *defectibus* inclinati *ibid.*

ad occaſum inclinato iam die 15, 5.

INCLINATIO 15, 4. per cataractas *inclinatione praecipiti* funditur Nilus. *Niſi legendum cum Gronouio* praeceleri: *quod nolim.*

INCOGITABILI dementia promittebant 15, 3.

INCOGNITVS haerebis et repentinus 14, 6.

INCOHIBILI ardore 14, 2.

— curſu 21, 16. *(de igne)* natatu adſueta veloci, alueo penetrato, *incohibili curſu* euaſit 24, 1.

INCOLVMIS 16, 5. per quas *(victorias)* cadentes ſaepe, *incolumi contumacia*, barbaros fudit.

INCOM-

INCOMMODVS 21, 3. vnde nihil ſperabatur incommodum.

INCONCVSSVS 19, 6. Galli corporum robore audaciaque — inconcuſſi.

INCONDITE diſceſſerunt 16, 12.

tumultuariis ſuccelamationibus plebis imperator adpellatus *incondite* 26, 6.

principem — graculorum more ſtrepentes interpellabant *incondite* 22, 6. *Eodem vocabulo vſus eſt Spartian. in Antonino Carac. cap. 2.*

INCONDITVS 14, 6. leuitate paucorum incondita. *Similiter dicitur* furor inconditus *ab eodem Spartiano in Antonino Carac. cap. 10.*

INCONNIVENS iuſtitiae oculus 29, 2.

INCONSIDERATVS 15, 3. ambo inconſideratae iactantiae.

INCONSOLABILIS 29, 2. abſtinere inconſolabili malo rogaretur.

INCONSTANTIAM correcta turbatione *compoſuit* 26, 1.

INCONSVLTORVM animalium ritu 31, 2.

INCONSVMMATVM et ſubagreſtem 21, 10. *cf. 31, 14.*

INCONVOLVTVS 29, 2. poſt inconuolutos multiplices caſus.

INCORPORATI fines 23, 4.

INCREMENTVM 14, 6. vt augeretur ſublimibus incrementis *(Roma)*

reliquit *(Iulianus)* Conſtantinopolim incrementis maximis fultam 22, 9. *i. e. Valeſio explicante, beneficiis auctam ac locupletatam. cf. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v. vbi docetur, de cultu et decore vrbi alicui conciliato inprimis incrementa dici.*

virtutumque omnium incrementis excelſum *(fama commendabat)* 22, 7. *Dicitur etiam ſimpliciter, de virtutibus Iuliani 16, 1.* incrementis *velocibus ita domi foriſque* colluxit etc.

ſi prouincialis — ſollemnia praebeat nedum *incrementa* 17, 3. *Intelligenda ſunt extra ordinem imperata frumenta e. i. g. a. Paullo antea dicuntur* prouiſiones. *vid. infra ad h. v.*

INCREPARE 18, 5. lentitudinis increpans Hannibalem. *cf. 21, 6.*

animus eius anguſtus et tener, *quidquid increpuiſſet*, ad ſalutis ſuae diſpendium exiſtimans factum etc. 14, 5. *Idem dixit Cicero Catil. 1, 7.*

INCRVENTVS et mitis 21, 6.

vaſtitatis propinquioribus locis longius proceſſerunt *incruenti* 26, 5. *cf. Liuius 8, 29.*

INCVLPATVS 21, 13. inculpatae parum congruens honeſtati.

INCVLTIVS 22, 12. milites carnis diſtentiore ſagina victitantes incultius.

INCVLTVS 28, 1. ortuque nobiles *inculti* videbantur et anxii. *i. q. ſqualidi ſ. rei, vinculis conſtricti.*

INCVMBERE 19, 5. *iaculantes* diuerſa miſſilia lacertis fortibus *incumbebant. Ad vitandam κακοφωνίαν pr. iaculandis diuerſis etc.*

ſtricto incubuit ferro 17, 4.

Perſas nobis viantibus incubuiſſe 24, 8.

populandis barbarorum incubuit terris 17, 12.

antequam effundendis rebus pertinacius incumberet confidentia 14, 11.

ex Actuario ratiociniis ſcrutandis incubuit 25, 10.

non abolendae incubuit maculae, ſed etc. 26, 3.

INCVNABVLA 14, 6. populus *(Romanus)* ab *incunabulis* primis adusque *pueritiae* tempus extremum etc. *Elegantiſſime*

me h. l. aetates omnes populi R. tamquam hominis, commemorantur. cf. 19, 10. 25, 1. 28, 5.
ad varia religionum incunabula peruenerunt 22, 16.

INCVRSARE Meſopotamiam — ordinatus 14, 3.

INCVRSVS 22, 8. cruentis populabantur incurſibus.

INCVS 18, 4. eamdem incudem diu noctuque tundendo.

INCVSARE 14, 11. ex magiſterio peditum altius niti quorumdam ſuſurris incuſaretur.

INCVTERE 24, 4. abuſiue incuſſo ariete.

INDAGO 28, 4. diſtentioribus ſaginis addicti, *praeeunte nidoris indagine* etc. *Apud Suetonium quidem Claudius dicitur cap. 33. ictus nidore prandii.*
rectae perfectaeque rationis indagine 16, 1. *de philoſophia.*
vt ad veritatis perueniret *indaginem* 28, 6. *i. q. indagatio.*
ad effectum tendens conſilium occulta ſcrutabamur indagine 15, 5.
negotium ſcrupuloſa quaeſiuit indagine 30, 3. *Etiam in Codice Theodoſiano de iudicibus dicitur. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. in h. v.*
paratis omnibus, quae indagines futurae poſcebant 29, 1. *i. e. inquiſitiones.*
ad Equitii vertuntur indaginem 29, 6. *i. e. inſidias.*

INDE temporibus priſcis 28, 8. *iam inde* iti vrgenti ceſſere Iulio 15, 11. *pr. vbi poſtea.*

INDEBITVS 26, 7. vſurpator *indebitae poteſtatis. Eodem ſenſu* indebitus honor *eſt in Cod. Theodoſ. l. 4. de Decur. lib. 12. t. 1.*

INDECLINABILIS iudex 25, 4. (ἀκλινής)
— iuſtorum iniuſtorumque diſtinctor 18, 1.
indeclinabile fatum 29, 1.
quum fors partium euentu regeretur indeclinabili 19, 8.

INDECORIS 23, 6. non *indecoribus* barbis.

INDEFESSVS 14, 11. ſemper vigens *(animus)* motibus indefeſſis.

INDEFLEXVS 17, 5. cupiditatem ſemper indeflexam fuſiusque vagantem vehementer inſimulo.
indeflexa ſaeuitia 27, 9.

INDEMNATVS 15, 5. ne abſens et *indemnatus perageretur reus. Hunc locum vitioſum eſſe nemo non intelligit. Valeſius quidem legi vult:* ne damnaretur abſens et inauditus. *Gronouius autem ſic eum conſtituit:* ne trucidaretur abſens et indemnatus: *cui emendationi fauet 15, 2.*

INDEMNIS 26, 6. ſi quemquam *abſoluiſſet indemnem.*
indemnesque deinde et innoxii earum incolae partium 19, 11.
quarum (*prouinciarum*) ſingulas — cuſtodiebat indemnes 31, 14.

INDEMNITAS prouinciarum et ſalus 24, 5. *cf. cap. 16.*

INDERE 16, 5. cui cognomentum indidit. *cf. 14, 8.*

INDEX praecurſorius 15, 1. *cf. 14, 10.*
quum eſſent plerique (*libri cremati*) liberalium *diſciplinarum indices* variarum et iuris 29, 1.
ſerenae mentis Valentis indices litteras tradens 30, 1.

INDICERE 16, 5. temperantiam ſibi ipſe indixit.

INDICIVM 18, 6. cuius *famae indicio* haec geſta *pandente.*
non eſſe imperatorium obliquis flecti indiciis ad etc. 22, 7.

INDICTIONALE augmentum 17, 3. *i. q. conquiſita, item incrementa tributorum, quae opponuntur ſollemnibus, de quibus eſt 25, 4.* indicta ſunt tributorum admodum leuia.

INDIF-

INDIFFERENTER — lucrandi vel ex rebus minimis auidus 30, 5.

INDIGENA miles 29, 5. *cf. Liuius 23, 5.*

vt indigenis viribus — aedificet nauem 14, 8. *(Cyprus)*

INDIGNANTER admodum ſuſtinens 27, 3. *cf. 15, 1.*

INDIGNATIO 17, 1. vix indignationem capientibus animis.

INDIGNITAS 16, 4. quod *indignitati rerum* eſt adſignandum. *i. e. iniquae fortunae. cf. 14, 2.*

INDIMENSVS 19, 2. populos tam indimenſos.

INDISCRETE 22, 11. Georgii odio omnes *indiſcrete* flagrabant. *cf. 15, 3.*

INDISCRETVS 14, 6. ſi te ſalutandi adſiduitati dederis triennio indiſcretus.

qui noxarum ſaepe ſocii fuerant indiſcreti 17, 12.

hoſtium terga caeſuris adero indiſcretus 16, 12.

INDISSOLVBILIS 15, 3. in complicandis calumniarum nexibus erat indiſſolubilis.

INDISTANTER 27, 9. ex nutu ſuo *indiſtanter* putant *omnium* pendere fortunas. *i. e. omnium omnino, promiſcue. cf. 31, 6.*

INDIVIDVVS 16, 12. bellicoſi ductoris teſtiſque indiuidui gerendorum.

ſeueritatem rectae poteſtatis eſſe indiuiduam ſociam 30, 8.

indiuidua illa corpuſcula volitantia per inane, atomos 26, 1.

INDIVISO negotio 21, 12.

INDOMITO furore ſedato 18, 2.

INDVBITABILIS 21, 1. rata fides et indubitabilis.

INDVBITANTER 28, 2. *i. q. indubitate. vid. Liuius 33, 40.*

INDVCIAE 19, 2. ſatias aerumnarum inducias partibus dederat longiores.

quum nullae laxarentur induciae 16, 12.

laxatis ad diem vnum induciis 20, 11.

cui *(militi)* nullae quieſcendi dabantur induciae 27, 10.

per *inducias naturae* conquieſcentis 14, 11. *de ſomno.*

quumque nullae *darentur induciae* 20, 8. *i. e. quum vrgerer ego, nec tergiuerſari mihi liceret.*

INDVLGENTIA 16, 5. per *indulgentias* quas adpellant, tributariae rei concederent reliqua. *Alias vocatur conceſſio, ſ. remiſſio. vid. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 273.*

INDVLGERE 14, 1. licentia crudelitati indulta. *cf. 14, 6. 17, 12. 27, 9.*

pax ſpecie humanitatis indulta 25, 8.

INDVMENTVM regale textum 14, 7.

indumenta lintea 19, 8. *de tunicis capit Valeſius ad h. l. quem vide.*

INDVRATVS 14, 2. bellicis ſudoribus induratae *(legiones)*

puluere bellico indurati 21, 16.

periculis et laboribus indurati 20, 11.

Caſſiano — ſtipendiis et diſcriminibus indurato 16, 9.

INDVSTRIA operoſa 22, 14.

INDVSTRIE geſta 15, 5. *i. e. fortiter.*

INDVTVS 24, 2. horrentes indutibus rigidis.

indutibus imperatoriae maieſtatis ornatus 30, 7.

INEDIA tumeſcentes 16, 5. *Eleganter dictum; nam et ὕδρωψ ſequi inediam ſolet.*

— graui adflictabantur 14, 2.

inediae aerumnas horrebant *ibid. cf. cap. 7.*

INEFFABILIS 16, 10. giganteos contextus *(fori Traiani)* nec *relatu ineffabiles* nec rurſus mortalibus adpetendos. *i. q. inenarrabilis apud Liuium 44, 5. Sed arbitior aut prius* nec *expungenaum, aut* effabiles *legendum eſſe. Alterutrum mihi quidem contextus ratio poſtulare videatur.*

INERS 14, 2. *pecudum* ritu *inertium* trucidantur. *Sic Virgil. Aen. 4, 14.*

cum *inerti* et vmbratili milite 18, 6. *i. e. ignauo.*

INESCATVS 30, 4. ſellulariis quaeſtibus ineſcati.

INEVITABILES inſidiae 27, 9.

INEXPEDIBILIS 31, 13. ne per *moras inexpedibiles* populandi amitterent copiam.

INEXPIABILI obnoxius culpae 15, 3. *Sic reſtituit Valeſius pro* inexplicabili; *eodemque modo legi vult 30, 1. vbi textus vulgatus ſic habet:* in illum *inexplicabile* auctum principis odium. *cf. 29, 1. vid. Drakenborch. ad Liuii 39, 51.*

memoriam nominis ſui *inexpiabili deteſtatione* perfudit 18, 4. *vid. Vener. Patruum ad Sueton. Iul. 78. it. ad Tacit. A. 3, 73.*

INEXPLEBILI nocendi propoſito 15, 2.

INEXPLETVS 21, 16. flagitatorum rapacitas inexpleta.

INEXPLICABILIS 19, 11. negotio, quod rebatur *inexplicabile i. e. difficile aut perpetuum.* inexplicabile odium. *vid.* inexpiabilis.

INFAMARE 14, 10. infamabat haec ſuſpicio Latinum. *cf. 28, 1.*

INFATVARE hominem 15, 8.

INFAVSTIS ductoribus praeuiis 24, 7. *i. e. exſecrabilibus.*

INFERRE 22, 6. certe commodius per dilationem inferre quae flagitantur.

INFICIATIO 15, 5. pertinaci inficiatione contendens. *Liuius 6, 40. ſic: neque nego neque inficias eo.*

qui quum *inficiatione defenderet* obiecta 18, 1. *i. e. verbo negaret, vt Cicero loquitur.*

nulla inficiatione obumbrare iam publicata conatus 29, 1.

INFICERE 19, 2. haſtam infectam ſanguine ritu patrio noſtrique more coniecerat fecialis.

INFIGERE 27, 3. quod vilis quidam plebeius *infixerat* illum dixiſſe. *vid. ſupra in v.* adfigere.

INFIGVRABILIS 24, 4. compage ſcutorum, qua velut *teſtudine infigurabilium fornicum* operiebantur aptiſſime, adſiduis motibus laxius dehiſcente.

INFIMITAS 17, 13. ad infimitatem obſequiorum venere ſeruilium.

fortis *infimitate* ad omnia *praeceps* 29, 2.

INFINITAS 15, 1. etiamſi mundorum *infinitates* Democriti regeret.

INFIRMATVS — *humerum* telo 25, 1.

membriſque omnibus *infirmati* 24, 4.

infirmati periculoſo madore 30, 1.

INFIRMIS 20, 6. lapidum recens ſtructorum, madoreque etiamtum infirmium.

INFLAMMARE 24, 1. agros — cum ſegetibus et tuguriis inflammari.

terris hoſtilibus inflammatis 29, 4.

inflammata Macedonia 31, 5.

acriter *(imperatorem delationibus)* inflammauit 15, 3.

INFLAMMATRIX ſaeuientis adſidua 14, 1.

INFLARE 31, 12. lituosque *Bellona* luctuoſos *inflaret.*

ad

ad vicem bellorum ciuilium *inflabant litui* quaedam colorata laeſae *crimina* maieſtatis 19, 12. *cf. 16, 8.*

inflata ceruice ſuffrendens 15, 12. *cf. Liuius 45, 31.*

Euphratem niuibus tabefactis inflatum 18, 7.

INFLATIVS 22, 16. Homerus fabulatur inflatius.

INFLEXIBILIS manſit 29, 2.

INFLEXIO Boſpori Thracii 22, 8. *vid. Valeſ. ad h. l.*

INFORMATIO 29, 2. o! praeclara informatio doctrinarum.

INFORMIS 14, 11. cadauer eſt relictum *informe. i. e. demto capite.*

INFORTVNIVM 19, 7. his turbinum infortuniis percitus. *(ἀτύχημα)*

INFRA quam decebat 15, 8.

INFRENDERE 16, 12. ſtridore dentium infrendentes.

vocibus horrendis infrendens 22, 11. *(prae laetitia)*

INFRENIS 19, 8. fugaci equo nudo et infreni. *i. e. frenato.* vid. *habena.*

INFRVCTVOSVS *(Nilus)* ſi venerit parcior 22, 15. *i. e. ſterilitatem adferens.*

INFVLA 15, 6. antequam *infulas* ſuſciperet *principatus. Proprie dependent infulae a vittis, quae ſunt ſacra quaſi diademata; vnde factum eſſe putem, vt infulae pro inſignibus imperatoriis dicerentur: quamquam etiam de omnium magiſtratuum et dignitatum ornamentis et inſignibus dicuntur. vid. Gothofred. Gloſſar. Nom. Cod. Theodoſ. in h. v. cf. Drakenborch. ad Liuii 2, 54, 4.*

INFVNDERE 15, 3. paruulis imperatoris *auribus infundebat. cf. 14, 9.*

ex his quae didicit, aliqua Magorum *ſenſibus infudit* 23, 6.

mentibus ardore quodam *infuſo* 14, 6.

quum neruorum vigorem ſopor laxaſſet infuſus 16, 5.

fortunae ſaeuientis *procellae tempeſtates* alias rebus *infudere* communibus 14, 1.

fluminis modo fortunis complurium ſeſe repentinus *infudit* 14, 5. *Sic Cicero dixit Phil. II, 27. Antonium ſeſe in copias Pompeii ingurgitauiſſe.*

equites — equitum ſe turmis agilibus infuderunt 17, 13.

INGEMISCERE 15, 5. ſummque et popularis Siluani vicem grauiter *ingemiſcens. Expreſſum eſt στενάζειν Graecorum: qua figura vſus eſt etiam Liuius 21, 53.*

clades ingemiſcendas 26, 6. *cf. 30, 7.*

ingemiſcat, ſi quis vita digreſſis eſt dolor, huius arrogantiam facti Fabricius 30, 1

INGENIVM 23, 6. diſpar eſt tractuum diuerſorum *ingenium. i. e. natura, indoles. Sic Virgil. Georg. 2, 177.*

cuius *(ſolitudinis)* tranquillis ſilentiis praecelſa Brachmanorum ingenia potiuntur *ibid.*

ad procudendum ingenium 16, 5. *cf. 15, 2.*

inſtrumenta omnia mediocris ingenii commoturus 16, 1. *de hiſtorico.*

ficam ingenii deſtringentea 30, 4.

ingenium obtunſum 21, 16.

velamento ſubagreſtis ingenii 14, 11.

leuitatem agnoſcens commotioris ingenii ſui 22, 10.

turbidum ſaeuiebat ingenium 14, 7.

INGENITVS 23, 5. quum pro ingenita pietate conſecrato principi parentaſſet.

INGENS 14, 7. lucratus ingentia.

ingentia largiendo 27, 11. *vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 164.*

INGENVI barbari 18, 9.
incedendi nimietate ſuperarer vt inſuetus ingenuus 19, 8.
· foederibusque ingenuae pacis obſtricta (*gens*) 27, 5. *i. e. a fraude alienae. Niſi vero cum Lindenbrogio legendum* iugis.

INGERERE 23, 4. nec quisquam poſt ſatietatem ſuperfluos ſibi ingerit cibos.
agendo diuerſa quae diuiſiones multas ingerebant 22, 7.
prodigis ingerentibus (*ſcil. ſe*) multis 30, 5.

INGLVVIES et gurgites creuere praerupti conuiuiorum 22, 4.

INGRAVATE 17, 10. obſecundabant imperiis ingrauate. *cf. 18, 2.*

INGRAVESCERE 30, 2. ingraueſcente poſthaec altius cura.

INGVRGITARE 15, 11. paludi ſeſe ingurgitat (*Rhodanus*)

INHABITABILIS manſit 31, 2.
terras circumſitas inhabitabiles acerbitate feciſſet 23, 6.

INHAERERE 21, 13. confundendis rebus pertinaciter Magnentius inhaerebat,

INHIARE 26, 7. promiſſis vberrimis inhiantes.
inhiandae vndique pecuniae ſeſe dediderint 30, 4. *i. e. corradendae.*

INHORRESCERE 27, 1. quum per glaciales tractus hiemis rigidum *inhorreſceret* ſidus.
ruptis riparum terminis aucti inhorruere torrentes 24, 8.

INHOSPITALIS 22, 8. indidere mari nomen inhoſpitali.

INIBI 22, 16. 29, 5.

INIECTARE 14, 2. ſeſeque ſuſpenſis paſſibus iniectantes in ſcaphas.
vim iniectans naturae 14, 6.
· iniectabat Armeniae manum 27, 12. *cf. 26, 4.*
iniectans imperio manus 22, 11.
manum iniectantibus fatis 14, 11.

INIICERE 18, 6. iniecta manu detinebant penes ſe publicum deſenſorem.

INIMICVS 19, 11. aliquid molirentur *inimicum. Editio Rom. habet* in eum. *Valeſius legendum cenſet* incommodum; *Gronouius* nouum. *Valeſii emendatio confirmatur quodammodo auctoritate Ammiani 21, 3.*

INIRE flagitium graue 14, 1.
iniere obſidium duces 27, 12.

INITIALIS ſapientiae vetus inſignivit auctoritas 17, 4.

INITIVM exordiens 14, 4. *Similiter* initium primum *dicitur a Liuio 21, 20. it. in praefatione:* initium ordiundae rei.

INIVRIA *vid.* demuſſare.

INNARE temere contextis ratibus 14, 2.

INNECTERE 15, 4. multique cum equis interfecti iacentes etiam tum eorum dorſis videbantur innexi.
innexi Perſarum *multitudine* 25, 1.
ad innectendas letales inſidias vitae ſimplici perquam callens 15, 2.

INNITI 16, 12. conferti ſibique viciſſim innixi.

INNOCVVS 18, 7. clementia hiemis ibi molliſſimae (*leones*) innocui.
innocuos abire perpeſſus eſt 16, 2. *i. e. non adgreſſus eſt, nec fudit. cf. 20, 7. 29, 1. Etiam* innoxius *paſſiue dicitur, quod vide.*

INNODATO gutture laquei nexibus interiit 28, 6. *Eadem verba leguntur 30, 2.*

INNOTESCENTE iam luce 19, 8.

INNOXIVS 19, 6. innoxio die cum hoſtili clade emenſo.
exſultantes innoxii proelii gloria milites 27, 2.

praeter

praeter innoxios delphinas 22, 8.
innoxius abire permiſſus eſt 19, 12. *Paſſiue accipiendum, vt et in exemplis ſubiectis. cf.* 15, 10. 16, 11.
nauis praeteriſſet *innoxia* 22, 8. *Haec eſt imitatio Virgilii Aen. X, 302. Sedere carinae omnes innocuae.*
INOPIA victui congruentium 26, 3.
aquarum inceſſit inopia 22, 13. *vid.* adlegatio.
INOPINABILI impetu 29, 1.
INOPINVS maiorem barbarorum plebem — ad internecionem exſtinxit 27, 2.
inopini per varia viſebantur 19, 8.
inopinum (*eum*) carpento priuato impoſuit 14, 11.
inopinis excurſibus 14, 2.
INQVIES homo 29, 1.
— Perſa 19, 5.
INQVIETARE 14, 3. tractus omnes crebro inquietari ſueti.
INQVIETIVS agitans multa 27, 3. *cf.* 15, 5.
INQVIETVDINE vrgentis amnis exempta 28, 2.
INQVIETVS 17, 1. nihil inquietum acturos.
INQVIRERE 16, 12. lucis vſuram oculis morientibus inquirebant. *Sumta dubio procul ex Virgil. Aen. 4. vlt. oculisque errantibus alto quaeſiuit caelo lucem ingemuitque reperta.*
INQVISITIO 16, 6. quumque res in inquiſitionem veniret.
iubetur crimen acri inquiſitione ſpectare 16, 8.
INRISIVE *vid.* irriſiue.
INSANIA 17, 8. *in inſaniam audaces* omnes et ſaeuos. *i. e. immodice a. Nam* inſanum *eſt i. q. magnum, immodicum, ſtupendum. Sic Liuio 30, 39. dicuntur* inſani montes. *cf.* 32, 17. *it. Cicer. pr. Mil. 20. et 30.*
INSATIABILITAS 31, 4.
INSCENDERE 15, 8. tribunali — erecto — — Auguſtus *inſcendens* eumque manu retinens dextra etc. *i. q. inſiſtens ſ. adſiſtens, ſimilibus in locis Ammiano vſurpatum: v. c. 21, 5. it. 23, 5. et ſic etiam legi vult Valeſius. Gronouius autem ſequutus codicum ſcripturam deprauatam ſic legendum cenſet:* Auguſtus inſigne (*i. e. auitam purpuram paullo poſt commemoratam*) enſemque manu retinens dextra etc. *Enimuero obſtare mihi videtur locus parallelus 27, 6. vbi haec ſunt:* tribunal *adſcendit:* ſplendoreque nobilium circumdatus poteſtatum, *dexlera puerum adprehenſum productumque in medium,* oratione concionaria deſtinatum imperatorem exercitui commendauit. *Talis conſenſus apud me quidem potior eſt coniectura, licet non improbabili.*
INSECTARI 23, 6. conuiciis inſectantur vt degeneres et ignauos.
INSECTATIO 15, 5. cum inſectatione maliuola Orientis vorago — compellabatur.
INSERERE 14, 6. mercede accepta lucris quosdam et prandiis *inſerunt* ſubditicios ignobiles et obſcuros.
INSERPERE 31, 10. dum etiamtum lanugo genis inſerperet ſpecioſa.
INSERVARE 31, 15. ſagittae: quae volitantes vires integras inſeruabant.
INSIDERE 26, 8. nouiſſimi ſuffraginibus inſidentes.
humo inuolutus craſſae caliginis ſqualor inſedit 17, 7.
barbarorum impetu repentino inſeſſos (*muros*) 16, 2. *i. e. obſeſſos, oppugnatos. cf. Liuius 6, 40.*
INSIDIAS ei latenter obtendi 14, 7.
inſidiis caperetur occultis 24, 1.

deſertis inſidiis, quas per arcta loca et latebroſa ſtruxerant 17, 1.

vbi reſeratae ſunt inſidiarum latebrae omnes 14, 11.

illecebroſis regem inſidiis ambiens 30, 1.

aemulis conſarcinantibus inſidias graues 14, 9.

INSIDIATRIX manus 27, 10.

INSIDIOSVS 15, 5. ſolusque ad exſtinguendum probis quidem, ſed inſidioſis rationibus petebatur.

INSIGNIA 31, 12. Theſauri — et principalis fortunae inſignia caetera.

conſpicuae fortunae — inſignibus aptum 17, 12. *i. e. regiis.*

recturus ſine vllis inſignibus gentem 27, 12. *i. e. ſine diademate etc.*

quem nullis anteactae *vitae inſignibus* in huiusmodi negotiis cognitum etc. 25, 9.

INSIGNIS 23, 3. aerumnis *inſigne* oppidum.

opinionum inſignium auctor amplistimus Platon 23, 6.

INSIMVLATVS fouiſſe partes hoſtiles 14, 5.

INSINVARE 25, 8. prouinciarum militiaeque rectoribus *inſinuare* noui principis ſcripta. ἐμφανίσαι. *vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 406. it. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

INSISTERE 14, 2. propugnaculis inſiſtebant et pinnis.

ſaxeo fuggeſtu inſiſtens 21, 5.

abigendis inſiſterent praedis 24, 4.

INSOLENTER 14, 6. vltra modum delatae poteſtatis ſeſe efferens inſolenter.

hos quoque dolores ſcenicis adnumeraſſe fabulis inſolenter 28, 1.

INSOLENTIA 28, 3. quas (*gentes*) inſolentia nutriente ſecuritate adgredi Rom. res inflammabat.

inſolentiae pondera grauius librans 14, 5.

ne per locorum *inſolentiam* inſidiis caperentur occultis 24, 1. *i. e. imperitiam.*

INSOLESCERE 15, 12. ſublatius inſoleſcentes. *i. e. ſuperbia nimis intumeſcentes.*

INSOLVBILIS 16, 12. haſtatisque et ordinum primis velut *inſolubili muro* fundatis.

quod munimentum velut *inſolubile clauſtrum* hoſtium excurſibus erat obiectum 20, 11.

INSOMNIA 19, 2. continuus cum inſomnia labor.

INSONVS 27, 12. paſſibusque inſonis repens.

inſonis greſſibus relicto cubili 29, 5.

INSPECTV iecoris praedoctus 22, 1.

INSPERABILIS nuncius 15, 5.

INSPERATVS — venerat 16, 2. *i. e. contra quam metuerant hoſtes, inopinus. cf.* 17, 8.

inſperato cultu prouectus 14, 1. *(ad principale culmen)*

INSPIRARE 22, 15. ſolusque fluminum auras nullas *inſpirat.*

INSTANTER 25, 8. promiſſa flagitabat inſtanter.

controuerſae partes dimicantes inſtanter 24, 4.

vrgente inſtanter victore 27, 2. *cf.* 28, 4.

inſtanter mortem contiguis adſultibus intentarent 20, 8.

INSTANTIA 28, 1. pertinaci negabat *inſtantia. i. e. obſtinatione.*

inſtantiam obſidentium perpenſantes 24, 2. *i. e. ardorem vrgendi expugnationem.*

INSTAR breuis obtinet puncti 15, 1. *cf.* 20, 4. *vid. Gloſſar. Liuian. in v.* inſtar.

Xerxis illius — inſtar claſſis aduenit 23, 3.

INSTARE 17, 9. quum vltimis hoſtium fatis inſtamus.

eruen-

eruendae vrbis adparatu niſibus magnis inſtabat 19, 1.
inſtabat, vt eum quoque vinctum perduceret 14, 5.

INSTINCTOR 21, 12. acerrimus belli inſtinctor.
acer diſſenſionum inſtinctor 30, 1.

INSTITVERE 15, 5. extero ritu et regio more inſtituit adorari.
oppida inſtituere non pauca 15, 9.
inde ab inſtituta gente 17, 13. *cf.* 22, 8.
vnde regnum et vocabulum nationis eſt inſtitutum 23, 6.
partem quamdam Pannoniae, ſed ad honorem Valeriae — et *inſtitutam* et ita cognominatam 19, 11.

INSTITVTIO 29, 1. mouendi *(menſulam)* erat *inſtitutio* talis.

INSTITVTOR 14, 8. quae eis *(vrbibus)* inſtitutores veteres indiderunt. *cf.* 17, 4. 20, 7. *vid.* conditor.

INSTRVCTIO 20, 7. inſtructioneque varia *(munimentum)* inacceſſum.
inſtructiones vel ex ipſis tabulariis ſuppeterent publicis 28, 1. *i. e. quae ad inſtructionem cauſſae pertinent.*

INSTRVERE 31, 14. a primis inſtruxit (*aedificia*) auſpiciis.
limitem inſtruebat cum omni adparatu bellorum 20, 8. *i. e. frumentis et pabulis transportandis. vid. Gothofredi Gloſſ. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*
exinde quid agi oporteat bonis ſucceſſibus inſtruendi 21, 5.

INSTRVMENTVM 19, 11. profectus cum inſtrumentis ambitioſis. *i. e. bellicis.*
enormibus *inſtrumentis* remedia quaerere damnorum immanium 28, 6. *h. e. commeatu et camelis adparandis.*
parabantur inſtrumenta bellorum et augebatur turbarum equeſtrium numerus parique ſtudio ſupplementa 21, 6. *cf.* 30, 2.
magna perdidit inſtrumenta bellorum 26, 7. *i. e. Illyricum.*
inſtrumenta hiſtrionici geſtus non leuia 14, 6.
— omnia mediocris ingenii commoturus 16, 1. *i. e. bona naturalia.*
miſerum eſſe *inſtrumentum ſenectuti* recordationem crudelitatis 29, 2. *i. e. praeſidium, ἐφόδιον, quocum Valeſius comparat, item γηροτρόφον et ἐγγήραμα.*

INSVAVIS 31, 2. in hominum — *figura*, licet *inſuaui*, ita viſi ſunt aſperi.

INSVLA 24, 4. quas *(ciuitates)* amnes amplexi faciunt inſulas.
inſulae, Phanagorus etc. ſtudio *conſtructae* Graecorum 22, 8.
murorum ambitum, *inſularumque* ſpatiis immenſis oblongum. *i. q. aedificiorum.* 31, 16.

INSVLARI poena mulctauit 15, 7.
— ſupplicio 26, 10.
— ſolitudine 14, 5.
— ambitu circumuallatam (*ciuitatem*) 24, 2. *cf.* 15, 11.
— circuitu 22, 8.

INSVLOSVS 22, 8. per Sporadas eſt inſuloſum mare. *cf.* 23, 6.

INSVLTARE 27, 1. direptum vexillum, quod *inſultando tripudiantes* barbari crebro ſublatum altius oſtendebant.
vt arbitrio ſe monſtraret inſultare noſtrorum 27, 12.
vigori publico inſultarunt (*venefici*) 26, 3.
ducebatur intrepidus temporum iniquitati inſultans 14, 6.

INSVPERABILIS expeditionis euentus 14, 1.
cadentes inſuperabili contumacia barbari 17, 13.

INTA-

INTACTVS 17, 2. ſi iisdem (*rebellibus*) tranſiſſet *intactis. i. e. parum coërcitis.*
cum *intacto* milite quem regebat 25, 7. *i. e. integro, non imminuto aut fracto.*
Pamphyliam diu quidem *intactam (ſc. ab hoſtibus populabundis)* 14, 2.
vt accepto ſucceſſore cum poteſtate rediret intacta 15, 5.

INTECTVS 27, 10. manipulos capite *intecto* colluſtrans.
corpora nudantes intecta 15, 4. *cf. 19, 11.*

INTEGER 26, 4. eos ad ſuam ditionem *ex integro* vocare vi nimia properans.

INTEGRE ſine vlla reſtituit mora 28, 1.

INTEGRITAS 21, 5. quum integritas rerum intentioni noſtrae — reſpondeat.

INTELLIGERE 30, 6. nondum *intelligendi* minuto vigore (*de moribundo*)
faciet vt ſciant ſe boni intelligi 27. 6.

INTELLIGIBILIS 20, 3. ſcrutatores cauſſarum intelligibilium.

INTEMERATVS 31, 16. cum intemeratis opibus, quas habebant — currebant.

INTEMPERANS 19, 4. paucis intemperanti aeſtu conſumptis.
laudum intemperans adpetitor 25, 4.

INTEMPERANTER 15, 1. a iuſtitia declinauit ita intemperanter.

INTEMPESTIVVS quid quisque iurgantium coleret *tempore alieno* interrogans 22, 10.
celebrari vilitatem intempeſtiuam 14, 7.

INTENDERE 29, 1. intenduntur equulei.
intendente ſaeuitiam licentia diuturna 22, 8. *i. e. augente.*
ſuper his intendebantur ei (*Epiſcopo*) alia quoque 15, 7. *i. e. obiiciebantur.*
veſperaque intendente 31, 11. *vid. Gronouium ad Liuii 1, 57.*

INTENTARE 21, 12. ad intentandas machinas.
manus pugnam intentans occurrit 16, 2. *cf. Liuius 3, 48.*
ante incrementa malorum quae intentabat barbaricus tumor 28, 6.
frendendo minas tumidas intentantes 15, 4. *cf. Liuius 6, 39.*
inſtanter mortem contiguis adſultibus intentarent 20, 8. *cf. 15, 5.*
formido *intentatorum* 20, 9. *i. e. minarum.*

INTENTIO *vid.* integritas.

INTENTIVS contemplati 24, 2.
oculorum aciem intentius conferentes *(ad hanc molem)* 24, 2.
reſiſtebat intentius princeps 24, 8.

INTENTVS 28, 5. Romanum limitem gradu petebat intento.
acri intentaque occurſatione noſtrorum 19, 2.
intentique ad viandum 20, 9.
proeliis declinandis intentus 16, 12.
cuius (*vini*) *auidis vſibus intentum* vulgus 14, 6.
dies et noctes intentae vigiliis 20, 11.
omnium oculis in eo *contuitu pertinaci intentis* 16, 10.

INTEPESCERE 17, 13. ne alacritas intepeſceret pugnatorum.
ne *interpellatis* ardor *intepeſceret moris* 31, 15.
vrgens effectus intepuit 17, 4.
ne intepeſceret, neue vt remiſſus argueretur et deſes 20, 10.
in qnibus aetatis progreſſu non vt aliorum vitia *intepeſcunt,*

ſcunt, ſed magis magisque *roborantur* 30, 4.

vitium, quod in aliis nonnumquam *intepeſcit*, in illo, aetatis progreſſu *efferueſcebat*, obſtinatum eius propoſitum *accedente* adulatorum cohorte 14, 5.

INTER 28, 2. haec *inter per* Galliam etc. *cf. 25*, 7.

vt iudicetur *inter alios* omnes beatus 23, 6. *i. q. ante a.*

anceps, quid inter vltionem et ſcelus ſtatui debeat 29, 2.

INTERCIPERE 17, 4. exhauſit ciuitatem plurimis interceptis.

locisque recuperatis, quae olim barbari intercepta retinebant vt propria 20, 10.

cum defenſorum iactura aliquoties interceptum *(munimentum)* 20, 6. *cf. cap.* 7.

INTERCLAMARE 31, 13. multis interclamantibus.

INTERCLVDERE 21, 1. *interclufo* hac bellorum difficili ſorte Conſtantio *trans* flumen Euphratem.

INTERCVRRERE 15, 10. nauigatione veloci *intercurſo ſpatio* maris haud longo.

INTERDICTVM 30, 9. interdictis minacibus.

interdicti metuentes auctoritatem 17, 10.

INTERFVSVS 30, 6. liuentibusque maculis interfuſus.

INTERIECTV non mediocri Carcinites panditur ſinus 22, 8.

INTERIOR 20, 11. quum ſpes noſtrorum *interiora cuncta* moerore compleret. *i. e. obſeſſos.*

vt ab *interiore* caueret *obſequio* 30, 1. *i. e. miniſtris, domeſticis, proximis, qui alibi 14, 1. dicuntur citerioris vitae miniſtri. cf. 16, 10. 27, 10. 28, 4.* vid. *citerior.*

INTERIRE 16, 8. poenaliter interibat.

INTERIVS pergenti occurrunt 23, 6. *cf. 29, 5.*

ſi quis ſeſe proripuiſſet *interius* 14, 2. *pr. introrſum. Gronouius legi volebat* citerius. *Sed ſcilicet neſciebat, Ammianum alibi eadem voce eodemque ſenſu vſum eſſe. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 181.*

INTERLABENS lucos *(fluuius)* 22, 8.

INTERLVERE 23, 6. quos interluit fluuius.

INTERLVNIS 19, 6. nocte ſqualida et interluni.

INTERLVVIES 24, 2. anguſta *fluminis interlunies* et praealta tranſiri vado non potuit.

INTERMEARE 26, 6. Conſtantinopolim clanculo ſaepe *intermeans.*

eamque *(paludem)* intermeans flumen 15, 11.

INTERMENSTRVVM 20, 3. vlt. *i. e. pleniluniuum. Sed ſub initium capitis eiusdem non eodem ſignificatu accipi* intermenſtruum *poteſt. Itaque Valeſius ex emendatione ſic legi vult:* quum *iter menſtruum* lunae ad idem reuocatur initium.

INTERMICARE 24, 2. ſplendor ferri *intermicans. i. e. internitens, interlucens: quae et ipſa verba Liuio, Plinio, aliisque auctoribus ſollemnia ſunt.*

intermicante adſperginum denſitate 20, 11.

intermicabant iugiter ſtellae 20, 3.

INTERMINATVS 30, 4. nihil praeter interminatam petendi licentiam norunt.

INTERNECARE 23, 6. glebae macie internecante ſementes.

INTERNECIO 15, 8. ad internecionem vaſtantibus vniuerſa.

ad internecionem res legitur geſta 31, 13.

INTERNECIVE cuncta diſperdere 27, 9.

INTERNECIVVS 26, 5. interneciua minantibus.

ciuili-

ciuilibus iurgiis ad certamina interneciua prolapſis 22, 16. *cf. 19, 1. 23, 1.*

lectiſſimus moderator belli interneciui 18, 7.

interneciua populatione *(agris)* tranſcurſis 28, 6.

rebellatrix interneciua *(Iſaura) ibid. it. 14, 8.*

INTERNVS 14, 8. aduecticiis copiis et internis.

exempla peregrina atque interna 30, 8.

lituis cladium concrepantibus internarum 14, 7.

domorum interna 31, 16. *cf. 30, 6. Similiter* interna prouinciarum *dicuntur in Cod. Theodoſ. l. 7. de tiron. lib. 7. t. 13.*

ex internis veritatis ipſius *(ſententiam)* promulgatam 15, 5.

INTERPATERE 14, 8. Syria per ſpecioſam interpatet diffuſa planiciem.

INTERPELLARE 15, 8. interpellans concio prohibebat *(dicere)*

tria millia ſaltatricum ne interpellata quidem — remanerent 14, 6.

in aridioribus locis agentes caloribus crebris interpellari 19, 4. *(de peſtilentia)*

INTERPOLARE 15, 5. priore textu interpolato.

INTERPRES 29, 1. fatorum per genituras interpretem.

INTERPRETARI 28, 1. aſperius interpretantium facta.

hocque ludibrio inique *interpretato* 30, 5.

interpretatum litteris ſubiecimus Graecis 17, 4. *cf. 23, 5.*

INTERPRETII *compendium i. e. lucrum quod e venditione rei emptae venit. 28, 1. vbi vid. Valeſ.*

INTERQVIESCERE 20, 5. quum paullulum interquieuiſſet.

INTERROGARE 22, 6. diuites pecuniarum repetundarum *interrogare. i. q. poſtulare, accuſare.*

per quaeſtionem cruentam interrogabat 30, 2.

INTERROGATIO 30, 8. funeſtae interrogationes. *cf. 14, 9.*

INTERRVPTVS 24, 2. aſperi montis interrupta planicie *(arcem)* ſuperpoſitam.

INTERSCINDERE 14, 8. quam mediam nauigabile flumen interſcindit. *cf. 23, 6.*

Illyrios interſcindunt et Thracas *(montes)* 21, 10.

INTERSECANS vrbem aeternam *(Tiberis)* 25, 10. *cf. 29, 6.*

mediam *(paludem)* velut finali interſecat libramento 15, 4.

aquarum ductibus interſectis 21, 12.

INTERSEPIRE 14, 2. denſis interſepientes itinera praetenturis. *vid.* praetentura.

INTERSTARE 22, 11. quumque tempus interſtetiſſet exiguum. *cf. 16, 9.*

INTERSTINCTVS 19, 1. aureum capitis arietini figmentum interſtinctum lapillis pro diademate geſtans.

interſtincti colore caeruleo corpora ſimul et crines 31, 2. *(Agathyrſi qui etiam Virgilio picti dicuntur) cf. Tacitus A. 4, 57.*

INTERSTITIVM 20, 3. *(de ſole)*

INTERTVRBARE 18, 2. nullo etiamtum interturbante. *cf. 26, 4. 31, 12.*

INTERVALLARE 29, 2. interuallatis febribus mederi leni carmine.

interuallata temporibus conuiuia 14, 6.

ne *interuallatis* ardor intepeſceret moris 31, 15. *i. q. interpoſitis.*

interuallando poteſtates adſiduas 27, 11. *i. e. munera diuerſa alternatim ſuſcipiendo.*

obitu-

obituque interuallato breui tempore principum 26, 1. *Si Valeſium ſequare* trium breui etc. *legendum eſt, ſi Gronouium,* tot breui etc.

INTERVALLVM 23, 6. Armeniae ſinum orienti obiectum interuallo.

per interualla magna protenta 14, 8.

anni interuallum veriſſimum 26, 1.

quam (*pacem*) per decem menſium tribuit interuallum 17, 1.

opportunitate interualli proximi 26, 9. *i. e. temporis, et eorum quae videbantur futura.*

*INTIMARE 15, 4. Oceani gurgitibus intimatur.

mari praeruptis vndarum verticibus intimatur 22, 8.

nuncius metuendus *intimatur* 21, 11.

vicinarum gentium ſtrepitus noſtris ducibus *intimarent* 28, 3. *cf. cap. 6. Gr. γνωρίσαι. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

INTIMIDIVS incedenti nec reſiſtebat populus nec fauebat 26, 6. *pr. timidius.*

INTOLERANTER iraſcebatur 29, 1.

— — ſe efferens 28, 1.

INTONARE 20, 7. *vlulantium* vndique *intonante* fragore.

montium littorumque intonante fragore 16, 10.

hincinde ſonitu ſcutorum intonante gentilium 30, 3.

INTRACTABILIS 15, 5. vt beſtiarii obiiceremur intractabilibus feris.

INTRAMVRANA — ſpatia 31, 7.

INTREPIDVS 27, 6. nusquam a ſtatu *naturae* diſcedens *intrepidae*, ſed conſtans ſemper.

vim in ſe metuentem prope venire permiſit intrepidam 18, 10. *i. e. vt intrepida eſſet, et ſecura.*

INTRINSECVS latebant 20, 11. *(obtentis ciliciis)*

INTROIRE 14, 11. quum Bithyniam introiſſet.

INTROMITTERE 30, 4. controuerſia *intromiſſa*. *Eodem modo de iudice et actore dictum, vti δίκην εἰσάγεσθαι.*

ad palatium intromiſſa (*mulier*) 14, 7.

INTRORSVS 19, 9. tendere iam introrſus — — prohibebantur.

INTROSPICERE 26, 10. occultas voluntates principis introſpiciens.

INTROVOCATV primo 29, 1.

INTVERI lucem vlterius non debere 21, 6. *i. q. viuere.*

INTVS 24, 4. amandatos *intus* prolicere. *i. q. intro, introrſum.*

INTVTVS 15, 10. flumen gurgitibus vagis intutum.

moenium intuta firmata 31, 15. *cf. 16, 4.*

INVADERE 14, 8. auide magis (*Cyprum*) *inuaſiſſe* quam iuſte. *i. e. occupaſſe.*

inuadendaeque ſummae rei adfectator 15, 5.

INVALENTE morbi grauitate detentus eſt 21, 15.

INVALIDO et longaeuo 27, 1.

arcu inualido 23, 4. *vid.* arcus.

carie vetuſtatis inualidos (*muros*) 16, 2.

fama inualida et maligna 16, 10.

INVECTIVA quaedam leguntur in principem 28, 1.

INVENIRE 16, 11. quidquid extra oppidum potuit inueniri, vaſtaſſent.

quoscumque accurſu veloci inuenire comminus potuit 31, 12.

INVERECVNDE 27, 9. iisdem

dem (*templis*) inuerecunde connexos (*parietes priuatos*)

INVIDIA 14, 11. qui *ponderibus inuidiae* grauioris virum fortiſſimum opprimebant.

circumlatrabat Arbetionem inuidia — decora cultus imperatorii praeſtruxiſſe 16, 6.

ad leniendam caeſorum inuidiam 29, 1. *i. e. propter caeſos.*

inuidiae metu dicitur 27, 6. *Prouerbium, ad laudis inuidiam declinandam. Graeci dicunt σὺν δ' ἀδραστείᾳ λέγω. vid. Valeſ. ad h. l.*

quum geſtarum rerum ordine explicatae ſint aures, quas *inuidiae* nobis multipliciter *incluſerunt* 17, 5. *Valeſius legi vult:* q. g. r. o. e. ſ. aures inuidiae, nobis multipliciter incluſae etc.

INVISISSIMVS 31, 4. turpe commercium duces inuiſiſſimi cogitarunt.

INVNDARE 23, 6. fluuii — per arenoſas anguſtias — aequoream *multitudinem inundantes. cf. 31, 2.*

bellorum inundantium molem 16, 3.

hoſtes abruptius inundantes 20, 5. *cf. 19, 5.*

barbari *in* vrbis obſeratos *aditus* — *inundarunt* 31, 15.

ſtipatores — pauci dum ignis more inundantes conabantur arcere 19, 12.

INVNDATIO 22, 15. aeſtuans inundatione ditiſſima.

INVOCARE 18, 8. multis caritates diuerſas — — *innocantibus. i. q. vocantibus, arceſſentibus.*

INVOLARE 16, 12. innolauere noſtrorum equitum turmas. *cf. 24. 2. 21, 4.*

INVOLVERE 16, 12. vorari quosdam fluctibus inuolutos.

diuturno otio inuoluti 19, 11.

INVRERE 14, 5. facinus impium quod Conſtantii tempus *nota inuſſerat ſempiterna. vid. Drakenborch. ad Liuii 9, 3, 13.*

inuſſiſſe Orienti caedum et direptionum monumenta ſaeuiſſima 22, 12. *cf. 29, 5.*

magnas inuſſiſſet reipublicae clades 29, 6.

INVSITATVM antehac hominum genus (*Gothi*) 31, 3. *Sed vide ne legendum ſit* inuiſitatum; *nam hae voces ſaepius confuſae ſunt. vid. Drakenborch. ad Liuii 5, 34. Certe eidem Liuio 5, 17.* gens inuiſitata *dicitur. cf. Tacit. H. 2, 50.*

INVTILIS 14, 6. homines eruditos et ſobrios vt infauſtos et *inutiles* vitant. *i. e. pernicioſos, ἀλυσιτελεῖς. cf. Liuius 6, 40. Niſi forte vocabulum ἀχρήσιμος expreſſum eſt. vid. Salmaſ. ad Scr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 416.*

IOCALITER 15. 12.

IRA flagrantior 16, 12.

— ſufflabat internâ 22, 14.

— exundante ſubſtridens 16, 4.

— ſequeſtrata 20, 7.

— acerbius efferueſcens 27, 7.

iras in hoſtem perfidum parabat 19, 11. *i. e. vindictam.*

iraſque ſequentium excitans 25, 3.

IRACVNDIA 29, 2. implacabilibus iracundiis.

IRACVNDVS 14, 5. iracunda inſpicionum quantitas.

IRE tendebat 14, 11.

erectius ire pergebat 26, 6.

ad Graeciam ire 15, 2. (*litterarum cauſſa*)

itum eſt in voluntatem quorumdam 24, 7.

itum eſt voluntate omnium in Salluſtium 25, 5. *i. e. imperatorem conſtituendum poſt Iulianum.*

IRRATIONABILIS 31, 12. verebatur eorum irrationabiles motus.

IRRATIONABILITER plane (*vexabatur*) 19, 10.

IRREMISSE ab extremis regionum

gionum interuallis exhibitis omnibus 29, 2.

IRREPERE 27, 10. Mogontiacum latenter irrepſit.

IRREQVIETVS 14, 2. perduelles ſpiritus irrequietis motibus erigentes.

opus iuſſerat irrequietis laboribus conſummari 22, 16.

IRRESOLVBILI nexu vincientes negotia 30, 4.

IRRETIRE 19, 8. feſtinandi ſtudio aliis irretientibus alios.

IRREVOCABILIS 14, 1. ad vertendá ſuppoſita irreuocabili impetu ferebatur.

irreuocabile ſubiret exitium 23, 5.

IRRISIVE Victorinum nominabant 16, 12.

IRRITABILIS 18, 6. ſuopte ingenio irritabilis et aſperrimus.

IRRITAMENTO ſanguinis atrocius efferatae 28, 6.

IRRITATIVS 22, 15. genasque eius (*crocodili*) irritatius titillando peruenit adusque ipſam viciniam gutturis.

IRRITVS 20, 11. quod, velut patefacta ianua diuitis domus, irritus propoſiti reuerteretur.

IRRVERE 17, 13. has terras Parthiſcus irruens obliquatis meatibus Iſtro miſcetur.

irruentibus armis externis 23, 1.

IRRVMPERE 15, 4. collimitia ſaepe Romana latius irrumpentibus.

IS 22, 13. ad id vſque imperatorem ira prouexit.

ea re quod 16, 7. 17, 9. 26, 10.

— — vt 17, 1.

cum *ea* copioſa multitudine colluctatos 31, 7. *alii legunt* eo *pr.* adeo.

ITA acriter (*eum*) inflammauit 15, 3.

— illecebroſius atque inhumanius 30, 5. *cf. 23, 6.*

— mitiſſime 25, 4.

duos clauos ita latiſſimos 16, 8.

per quos (*maiores*) ita magnitudo porrigitur 14, 6.

metu ne ita, vt Iuliani temporibus 30, 4.

nec enim *ita* (*i. e. tam immoderate in imperio*) vixi, vt non poſſim aliquando eſſe priuatus 24, 3.

ITER 15, 8. itineribus rectis.

itineribus obliquis 20, 7.

— — citis 26, 4.

— — celeratis 31, 11.

additiſque feſtinando itineri noctibus 25, 8. *cf. 16, 10.*

agere iter 25, 1.

itinere leui peracto 24, 1.

iter Colchen verſus promouit 24, 6.

vnde dextrorſus itinere declinato Peſſinunta conuertit 22, 9.

aliud iter antehac inſuperabile fecit (*Hannibal*) 15, 10.

percurſo eodem itinere 16, 3.

diſcurſis itineribus 25, 10.

vſus itineribus ſolitis 22, 9.

iter ad fundamenta parietum quaerentibus ſubuertenda 20, 6.

— compoſuit latum 15, 4.

— ſtruere 15, 10.

— longiſſimum patet mercatoribus *peruium* 23, 6. *cf. Tacitus A. 3, 31.*

denſis interſepientes itinera praetenturis 14, 2.

ad dextrum itineris latus 30, 1.

ſpatiaque itinerum longa 21, 11.

iter ſuum praeire — praecepit 21, 13.

laſſitudine nos itineris fatigatos 16, 12.

ITINERARIVM ſonare lituos iubet 24, 1.

ITINERARIVS agger 19, 8.

ITVS 23, 2. itum felicem reditumque exoptans.

per regiones longo itu porrectas 27, 10.

IVBAR 27, 4. vnde Eoum iubar exſurgit.

nondum ſolis puro iubare 28, 4.

IVBATVS 24, 5. ceruicibus iubatis leones.

IVBERE 27, 11. *clienti* vel *ſeruo* agere quidquam *iuſſit. cf. 20, 9. 31, 15.*

quem ab ima forte aduſque *iubendum imperatori* paene elatum etc. 22, 3. *Sic etiam Liuius 30, 4.*

dumque *collimitia iuſſa* cuſtodiunt 21, 13.

exſtingui iuſſae ſunt flammae 24, 7.

iuſſa canere bellicum tuba 31, 8.

alueum fluminis — obſeruare iuſſae (*naues*) 19, 11.

iuſſa morte oppetere 20, 4. *i. e. vt iuſſui pareatur.*

IVBILVM 22, 4. quum miles cantilenas meditaretur pro iubilo molliores.

IVDEX imaginarius — reſedit 14, 9. *vid.* imaginarius.

iudicibus Caſſius triſtior et Lycurgis 22, 9. *cf. 31, 4.*

multa ſpectari iudicis documenta praebebat 15, 7.

cuius factum apud iudices iuſtorum iniuſtorumque diſtinctores videri potuit veniae plenum 22, 3.

vitium in alto iudice maculoſum 28, 4.

iudices celſiores 20, 9. *i. q. celſae poteſtates, vt alibi dicuntur noſtro. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 731.*

Omnino iudicem dici etiam eum, qui imperium habeat, magis adhuc adparet ex eo, quod 27, 5. vlt. gentis iudex *commemoratur. Porro 17, 13. Optimatum et* iudicum, *i. e. ducum, mentio fit, variis populis praeſidentium. cf. 18, 6. 31, 2. Intelligendos autem eſſe duces eosdem bellicos, adparet ex 27, 5. med. vbi haec ſunt:* Greuthungos bellicoſam gentem adgreſſus eſt: poſtque *leniora certamina Athanaricum ea tempeſtate iudicem potentiſſimum* auſum reſiſtere cum manu etc. *vid. Valeſ. ad h. l. item ad 28, 3. vlt. vbi iudex pro rectore prouinciae dictus eſt. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 191. Huc pertinere etiam putem 20, 8. Verba haec ſunt:* Praefectos praetorio — — *reſiduos ordinarios iudices militiaeque moderatores* promouendos arbitrio meo concedi eſt conſentaneum. *vid. Bynkersh. Obſſ. 1, 2.*

IVDICIALIS 15, 7. in iudiciali ſecreto.

iudiciali carpento 29, 6. *vid. ſupra in v.* carpentum. *cf. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 416.*

IVDICIOLVM 27, 11. iuſte an ſecus non iudicioli eſt noſtri. *cf. 28, 4.*

IVDICIVM 25, 5. caeco quodam iudicio fortunae.

rectoremque vt ſibi iudicio imperiali addictum 14, 7.

ſupremis iudiciis ordinatis 28, 4. *i. e. teſtamento facto. vid. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 19. Etiam in Codice Theodoſ.* iudicia *ſaepius eo ſenſu occurrunt.*

IVGALIS 23, 4. ad modum iugalis temonis.

Helena — Caeſari iugali foedere copulata 15, 8.

IVGIS 28, 1. quas (*clades*) oblieraſſet vtinam *iuge ſilentium. i. e. perpetuum, perenne. Sic 22, 10. cf. 30, 4.*

diſſimulatione ingi 28, 4.

populandique iugem licentiam fregi 21, 5.

iugi fragore tonitrua fulguraque mentes hominum pauidas perterrebant 20, 11.

IVGITER 17, 13. arma iugiter retinentes.

intermicabant iugiter ſtellae 20, 3.

animalia praeter homines caetera iugiter prona 19, 4.

ita

ita iugiter copia neceſſariorum exuberauit 26, 3.

IVGVLARE 14, 11. quod pleroſque incitante coniuge iugulauerit.

iugulataque aetate promiſcua 30, 5.

IVGVLVS 17, 12. cateruasque bellatoris exercitus *iugulis ſuis imminere. i. e. vitae. Sic et 29, 6. iugulo alicuius intenti dicuntur. cf. 31, 10.*

IVGVM 14, 8. hae duae *prouinciae*, bello quondam piratico *cateruis miſtae praedonum*, a Seruilio *miſſae ſub iugum* factae ſunt vectigales.

IVMENTVM exhauſtum curſu 19, 8.

— ſarcinale 29, 5.

iumentoque impoſitus repentino 21, 9.

iumentis bellatoriis 23, 5. *cf. 31, 2.*

— publicis 21, 6.

laxatis cuneis iumenta dilatauit et homines 24, 1.

pauorem *iumentis* incutiebant (*i. e. elephantis*) et viris 25, 3. *cf. cap. 6.*

IVNGERE 26, 8. vt poſſeſſa Bithynia ſibi etiam Helleſpontum iungeret.

littori iuncta *(natio)* 22, 8.

iunxit nauibus Rhenum 29, 4. *i. q. commarginare, quod vide.*

iuncti conuenis aquis augent immania Oxi fluenta 23, 6.

quam (*vxorem*) regi iunxerat pater 14, 1.

pro imperiali germine, cui ſe quoque iunctum addebat 26, 9.

familiares opes *iunctioribus* diſtribuens 25, 3.

iunctioribus proximis retulerat Imperator 20, 5. *cf. 21, 14.*

locorum confiniis et feritate iunctiſſimis 17, 12.

IVRARE 26, 7. *in verba iurauere* Procopii. *cf. Liuius 7, 16.*

iuſſique vniuerſi in nomen eius iurare ſollemniter 21, 5.

iurandi crebritate confirmans 14, 11.

iurandique exſecratione promiſit 17, 10.

IVRGARE 18, 5. iurgando contra potentes.

omni contentione laterum iurgari 27, 3.

quod — *Alamannis* ſaepe *iurgabant* (*Burgundii*) 28, 5.

IVRGIA 17, 7. ſempiterna lucubrationibus longis nondum exhauſta phyſicorum iurgia.

aequata fiſci iurgia cum priuatis 25, 4.

IVRISDICTIO 14, 8. rectori *(Iudaeae)* delata *iurisdictione.*

Belgasque duae *iurisdictiones* iisdem rexere temporibus 15, 11.

Syriacae *iurisdictioni* praefecit 23, 2. *Translato* iudicis *vocabulo ad poteſtatem ciuilem vniuerſamque, non mirum cuiquam videri poteſt, eamdem ſignificationis mutationem ſubiiſſe vocem* iurisdictionis. *Atque etiam alias iurisdictio v. c. pro Praetura ſimpliciter dicitur. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 82.*

Mamertino ludos edente Circenſes, *manumittendis* ex *more inductis* — — ipſe lege agi dixerat, vt ſolebat: ſtatimque admonitus *iurisdictionem* eo die ad alterum pertinere etc. 22, 7. *Totus locus adfectatam et peculiarem Iuliani ciuilitatem demonſtrat, ad humiliandam celſitudinem poteſtatis ſuae, vt cum ipſo Ammiano ex 30, 4. loquar, ſuſceptam. In re igitur extraordinaria non mirum eſt explicandi modum ſingularem tenendum eſſe. Puto autem Iuliano, quum inferiorem ſeſe conſulibus videri velle oſtendiſſet, dictum eſſe, cui ſummum ipſe honorem habuiſſet, ei nec hodie illum eripi debere. Adhibita autem eſt molliendae admonitionis cauſſa, et velut per iocum proferendae, forma dicendi, in viciſſitudinibus poteſtatis con-*

ſularis olim declarandis vſitata.

IVS quoddam ſublime numinis efficacis 14, 11. (*Nemeſis*)

velut fas iusque perpenſum 14, 1.

dum punirentur ex iure 15, 2.

iure poſtulatus ac lege 14, 7.

petere iure, ſi quid in promptu eſſet, edixit 20, 4.

regenda patrimonii iura permiſit 14, 6.

ruptarum concordiae iura militem 30, 10.

terris quaſi Romano iuri iam vindicatis 29, 6. *vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

Armeniam Romano iuri obnoxiam occuparat 23, 5.

teſtamento nationem omnem in ſucceſſoris vnius iura tranſlatam 23, 6.

tranſirent in iura Perſarum 25, 7.

ne natio nobis opportuna deficeret ad iura Perſarum 30, 1.

imperium ordinario iure conceſſum 22, 2. *i. e. ſucceſſione legitima.*

facundos *iurisque publici* peritiſſimos poſt indoctorum collocat terga 23, 6. *Ius publicum idem eſt, quod ciuile. Intelliguntur autem adſeſſores huius iuris conſultiſſimi, quorum opera vtebantur magiſtratus plerumque imperiti. vid. Valeſ. ad h. l.*

IVSSA licentius ſupergreſſus 14, 5.

IVSTE 22, 3. quum ſe iuſte defenderit.

auide magis *(Cyprum)* inuaſiſſe quam *iuſte* 14, 8.

IVSTITIA concinnatis mendaciis obumbrata 15, 2.

elaborante iuſtitia 23, 5. *i. e. iure talionis.*

quia vigilanit iuſtitiae oculus ſempiternus 28, 6.

IVSTITIVM 28, 1. quum iuſtitium eſſe, quod timebatur, non iudicium, aperte conſtaret, horret — reminiſci, *quo iuſtitio* humilitati tot rerum apices viſebantur 29, 2.

indicto iuſtitio 19, 1. *(in funere militari) Solebat autem iuſtitium eſſe poſt exſequias. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 319.*

IVSTVS 14, 1. ciuili iuſtoque imperio ad voluntatem conuerſo cruentam.

ſi iuſtum eſt credi 23, 6.

IVVENIS 24, 1. prima etiamtum lanugine iuuenis.

adultae lanuginis iuuenis 16, 12.

adultum hunc iuuenem 22. 2.

IVVENTVS equitandi vſu a prima pueritia coaleſcens 31, 2.

in adulto robore iuuentutis 25, 4.

IVXTA nobiles et obſcuri 19, 12.

quum tranſiret *iuxta* 16, 11. *i. e. prope.*

obſeratis vi portis iuxta adire prohibebatur 31, 11.

niſi ſubinde armatum iisdem iuxta monſtraret exercitum 31, 12.

L.

LABES 27, 9. ad *labem delictorum* immanium conſurgebant.

ex adyto quodam concluſo a Chaldaeorum arcanis *labes primordialis* exſiluit 23. 6.

quae Apodemius in labem ſuarum ageret fortunarum 15, 5. *cf. Liuius 2, 44.*

LABI permiſſi 16, 11. *cf. 14, 7. 18, 6.*

lapſoque per fugam domino 18, 6.

lapſorum agminibus miſtus 24, 6.

moribus ad molliciem lapſis 15, 11.

ad errores lapſorum et laſciuiam 14, 6.

labens

labente iam ſpiritu 16, 12. *i. e. propemodum intercluſo, deficere coeptante. Sic plane Tacitus A. 6, 49.*

porticus ſubito *lapſa* 23, 2. *i. e. collapſa.*

labenti Singarae 20, 6. *i. e. mox expugnandae.*

LABILIS humus 15, 10.

per labilem limum — digreſſus 27, 10.

LABOR 14, 10. poſt exſudatos labores itinerum longos.

alienis laboribus pepercerunt (*diripientes*) 30, 8.

LABORARE 19, 8. diu *laborata moles* illa noſtrorum velut terrae quodam tremore quaſſata procubuit.

inter quas (*opiniones*) Ariſtoteles aeſtuat et laborat 17, 7.

vt ſuadere nobis laboret monumentorum veterum fides, vt — credamus 23, 5. *vid. Valeſ. ad h. l.*

LABRVM 23, 6. proſtratis pellibus labra omnium vinciuntur. *Nempe ex more Perſico ſilentium ſeruabatur in menſa. vid. Valeſ. ad h. l.*

opertamque *aduſque labra* 18, 10. *Sic enim cum Gronouio legendum.* vid. *abſque.*

labra foſſarum 20, 7.

LACER 29, 2. laniatus lacer trucidatus eſt.

LACERARE 25, 9. *laceraret crines* matrona exſul fuganda laribus.

mancipia ſqualore diuturno marcentia in domini caput adusque vltimum lacerabat exitium 28, 1.

laceratique ad vltimum deteſtatione atque conuiciis 31, 6. *cf. 14, 9. 30, 1.*

fame aduſque ſpiritum lacerati poſtremum 25, 8.

LACERNA 14, 6. ſudant ſub *ponderibus lacernarum. vid. Clau. Ciceron. in h. v.*

LACERTOS exſertare 14, 2. iaculantes diuerſa miſſilia lacertis fortibus incumbebant 19, 5.

LACESSITIO 19, 3. laceſſitionibus crebris occuparent obſidioni fortirer adhaerentes.

laceſſitionibus retrahentes 25, 6.

LACRIMARE 19, 5. lacrimantes compluriam mortes.

LACRIMOSVS 14, 11. Caeſaris manibus lacrimoſo obitu parentauit. *cf. cap. 7.*

lacrimoſas prouinciae ruinas docerent intrepide 28, 6.

LACVNA 18, 8. lacnnarum hauſti vertigine vorabantur (*de fluuio*)

lacunam paluſtribus aquis *interfuſam* circumgrediens vt tranſiret 16, 12.

LACVS 23, 5. vidit Caſpios lacus. *Qui* lacus *dicitur 15, 4. idem* palus *ibidem audit.*

LAEDERE 14, 5. imminuta vel laeſa amplitudo imperii. *cf. 26, 4.* vid. *exemplum.*

LAETABILIS nuncius 22, 11.

LAETITIA 16, 12. vt augeret euentus ſecundi laetitiam.

immutans in ſerenam laetitiam caelum 20, 11.

LAETVS 24, 7. armentis laetas (*regiones*) et frugibus.

laetus alias — — nonnumquam tamen *rigidus* 28, 4. *Sic enim ante Valeſium legebatur: non male, opinor. Nam opponitur laetus aſpero et ſeuero. Sic Graeci opponunt εὔψυχον et δυσάνιον. vid. Caſaub. ad Scr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 145.*

LAEVORSVM 14, 3. *it.* laeuorſus 31, 10.

LAEVVS 18, 6. quem iuxta laeuus incedebat.

numine laeuo ductante 14, 11.

in laeuo proelio — periere 25, 6.

LAMBERE 27, 4. Hiſter qua Romanum ceſpitem lambit.

tribunal vnius legati *lambentes* 15, 3. *i. e. vexantes: eleganti*ſ-

gantiſſime: nam de morſibus antea dixerat.

LAMENTABILES reip. caſus 30, 8.

LAMINIS ferreis in modum tenuis plumae conſeptum (*hoſtem*) 24, 4. *cf. cap. 6. med. it. cap. 7. vbi haec leguntur:* nitor armorum arcte pro ſingulis membris inflexus. *Porro* 25, 1. cateruae ferratae, ita per ſingula membra denſis laminis tectae, vt iuncturae rigentes compagibus artuum conuenirent. *cf. Tacitus Germ. cap. 17.*

LANGVIDIOR 23, 4. languidiori murorum parti.

LANIATV miſerando diſcerpſit 14, 7. *cf.* 24, 2.

LANIENA 29, 1. omnique laniena excruciato.

LANVGO 29, 6. prima — lanugine iuuenis.

dum etiamtum lanugo genis inſperperet ſpecioſa 31, 10. *cf.* 30, 7. *vbi* flos primus genarum *dicitur.*

adultae lanuginis iuuenis 16, 12.

LANX rotunda 29, 1.

LAPILLVS 23, 3. auro lapillisque ornamenta diſtincta.

LAPIS 21, 1. diademate lapidum fulgore diſtincto. *cf. 23, 6. vbi margaritae lapides dicuntur. cf. Tacitus A. 3, 53.*

apud quos adamantis eſt copia lapidis 22, 8.

multitudine miſſilium ſterneretur et lapidum 14, 2. *vid.* ſaxum *it.* telum.

terminales lapides 18, 2. *cf.* 31, 12.

LAPSANTIBVS plantis (*pedum*) 14, 2.

LAPSVS 23, 6. quae (*flumina*) per has terras vel potioribus iungit natura, vel *lapſu* poſt trahit in mare.

LAQVEATIS reſiſtentium membris 31, 2. *pr. illaqueatis.*

LAQVEO vitam eliſit 28, 6.

laqueos ei latenter obtendens 14, 11. *i. e. inſidias ſtruens.*

LAR 16, 7. ſacramento ſolutum abire iuſſit in larem. *cf. 28, 4.*

laris ſui defenſor 16, 12.

imperii virtutumque omnium larem (*Romam*) 16, 10. *vid.* templum *it.* aſylum.

actique laribus ſuis extorres 14, 1. *cf. 31, 12.*

lares verſi 28, 2. *i. e. euerſi ſunt.*

LARVA 28, 1. praeſagia ſollicitare laruarum perquam gnarus.

ſauciabantur eius ſenſus circumſtridentium terrore laruarum 14, 11.

LARVALE ſimulacrum Armeniae regis 31, 1.

LASSITVDO 16, 12. *laſſitudine* nos itineris *fatigatos.*

LATE 15, 4. lacum — late diffuſum.

LATEBRA 16, 7. latebras captare ſecretas (*de ſeceſſu*)

reſeratae — inſidiarum latebrae 14, 11.

perque morum triſtium latebras 26, 9.

LATEBROSVS 14, 2. viis latebroſis ſeſe conuallibusque occultantes.

per arcta loca et latebroſa 17, 1.

latebroſa montium ſaxa 27, 9. *Lindenbrogius legi vult:* latebroſa nimis m. ſ.

LATENTER accipiens 26, 6.

— irrepſit 27, 10.

— euaderet 29, 5.

— prodidiſſe 21, 8.

— a fratre peremptus 29, 5.

— intromiſſi per poſticas in regiam 14, 1.

veſtibulum aedium tuarum obſeruo latenter 20, 5.

foueasque ſubſediſſe manum inſidiatricem latenter 24, 4.

cauatis arborum truncis amnem permeare latenter 14, 8.

laqueos

laqueos (*it.* inſidias 14, 7.) ei latenter obrendens 14, 11.

LATERCVLVS *vid.* coctilis.

LATERE 20, 11. latebant intrinſecus.

vt lateant id tentantes 27, 12.

ne lateret adfectans 14, 1.

vt lateret ſtationarios milites 18, 5. (*in fuga*)

temporibus priſcis, quum laterent hae partes vt barbarae 15, 11. (*Gallia*)

variantesque geographi in diuerſa latentem notitiam ſcindunt 22, 15.

quam (*conſcientiam*) latere non poterit 21, 6.

indicium nec obſcurum nec latens 14, 7.

LATIBVLA terrarum concaua oblongis tramitibus alibi ſtruebantur 24, 4.

LATIOR 16, 8. quod latior fama vulgarat.

LATITARE 22, 7.

LATITVDO 23, 6. incolae — ad latitudinem nimiam extenduntur.

vaſtabundi omnes per latitudines Thraciae pandebantur 31, 8.

quum latitudo patuerit nimis extenſa 23, 6. (*de mari Perſico*)

LATIVS ſe iactans 20, 7. *i. e. extendens bellum.*

LATRATVS *vid.* frons.

LATRO 29, 5. ad opprimendum latronem funereum miſſus.

latrones et praedones *promiſcue dicti* 16, 12. *vid.* graſſator.

LATROCINIVM illud eſſe non *iudicium* clamans 14, 9.

ex *latrociniis* occultis et raris — ad *bella* grauia prorupe- runt 14, 2. *Similiter Liuius* 8, 34. *latrocinii modo caeca et fortuita pro ſollemni et ſacrata militia ſit.*

LATVS *vid.* fuga.

LATVS occiduum 21, 15.

— auſtrale 15, 10.

latus ſeptemtrionale 27, 10.

— Romani imperii 27, 6.

Armeniae maximum latus Medis conterminans 25, 7.

eiusque lateri dextro (*Ciliciae*) adnexa Iſauria 14, 8.

omne latus Iſauriae 14, 2.

Orientis latera cuncta vexabat 14, 7.

Alanorumque latus tangentes extremum 23, 6.

perque omne latus, quo ſe oculi contuliſſent 16, 10.

per Antiochiae latera cuncta 14, 1. *cf. cap.* 6.

omiſiſſe belli — aliud latus 21, 7.

vtrumque ſui agminis latus 27, 2.

confertis lateribus 16, 2. *i. e. ordinibus.*

latus dextrum Serapio agebat 16, 12.

omnes nudatis equitatus ſui lateribus corruere 22, 8.

latere ab omni ſecurus 16, 9.

ex omni latere ita peritum 16, 7.

lateraque nudantes intecta 19, 11.

ſulcatis lateribus 14, 9.

exaratis — 15, 7.

ad dextrum itineris latus 30, 1.

LAVACRA in modum prouinciarum exſtructa 16, 10. *vid.* prouincia.

LAVDATIVVS 16, 1. ad laudatiuam paene materiam pertinebit.

LAVREA 14, 6. reportauit laureae triumphos.

laureasque fori ſpecioſis certaminibus occupantes 30, 4.

LAVREATAE litterae 16, 12. vlt. *Eaedem vocantur a Liuio* 45, 1. tabellae laureatae. *i. e. fauſtarum rerum nunciae. vid. Geſner. ad Plinii Paneg.* 8, 3. *cf. Tacitus A.* 18, 4. *vbi laureatae ſimpliciter dicuntur pro laureatis litteris.*

LAVS 26, 2. cum laudibus amplis.

nec enim aliena non rapere laudis eſt 30, 8.

LAXAMENTVM 31, 10. neque repugnandi neque agendi aliquid aut moliendi laxamentum — inuenire. *cf. Liuius 5, 5.*

pauperes ſoluere vniuerſa *ſine laxamento* compelli 16, 5. *Similiter dictum reperitur in Codice Theodoſiano l. 2. tributa in ipſis ſpecie lib. 11. t. 2.*

LAXARE 30, 6. laxanda erat neceſſario vena.

tentabant agminis noſtri laxare compagem 16, 12.

laxauitque rapinarum fores 30, 4.

nihil poſthaec inter partes praeter inducias laxatum eſt breues 31, 7. *cf. 16, 12. 20, 11.*

quum eis nec quieſcendi nec inueniendi ad victum vtilia copia laxaretur 27, 9.

quum neruorum vigorem ſopor laxaſſet infuſus 16, 5.

miles ſolis curſu flammeo diu laxatus 25, 1.

LAXIOR 23, 6. telum emiſſum lentius *laxiore* arcu. *i. q. inualido cap. 4.*

LAXIVS 24, 4. compage ſcutorum adſiduis motibus laxius dehiſcente.

LECTIO 30, 4. ſubagreſte ingenium nullis vetuſtatis lectionibus expolitum.

multas tibi ſuffragari abſolutionem *lectiones* reconditas pollicentur 30, 4.

vtque peruulgati iuris proferatur lectio vana *ibid. i. e. allegatio, auctoritas, teſtimonia. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

LECTISSIMVS princeps 25, 6.

— dux 26, 8.

— moderator belli internecini 18, 7.

LECTOR 16, 7. ſcrupuloſus lector antiquitatum.

LECTVS alia et ad populi fauorem adipiſcendum aptiſſimus 28, 4. *vid.* laetus.

ad aemulationem lectorum principum 31, 10.

lecti milites 23, 3. *Similiter Tacitus A. 12, 40.* lectam armis iuuentutem *dixit.*

lecta immania corpora beſtiarum 24, 5.

LEGATIO 22, 7. Boſporanis — *legationes* vehentibus ſupplices, vt — otioſe viuere ſinerentur. *pr. legatis. vid. Drakenborch. ad Liuii 26, 8, 10.*

LEGATOS muneratos abſoluit 17, 8. *cf. cap. 20. it. 20, 9.*

miſere legatos cum verbis compoſitis 17, 1.

LEGIONES procinctae celeri gradu venerunt 20, 11.

gremio legionum protecti 16, 12.

legiones bellicis ſudoribus induratae 14, 2.

legionum et cohortium pube 27, 8.

ruentes in agmina *nobilium legionum* Quados 17, 13.

multiplices legiones 17, 10. *Sic enim legendum cum Valeſio, non, vt ante,* regiones. *Contextus enim requirit copiarum Romanarum mentionem, multarum quidem et magnarum.*

LEMBI 30, 3. adſcenſis amnicis lembis.

LENIRE 15, 10. lenito tumore.

LENITER ſuſceptus eſt 18, 2.

per contrarias ripas leniter incedentes *ibid. cf. 27, 10.*

LENITVDO 25, 4. vt poenarum aſperitatem genuina lenitudine caſtigaret. *cf. 15, 2. 22, 9. 30, 8.*

delictorum vindictas genuina lenitudine mitigabat 16, 5.

LENIVS gradiens 15, 10. *(Hercules ad Geryonem exſtinguendum)*

tibicine lenius praecinente 26, 3.

nihilo lenius ferociens 14, 9.

LENTIORE meatu percurrunt (*fluuii*) 23, 6.
lentioribus curis 27, 10.

LENTITVDINIS increpans Hannibalem 18, 5. *vid. Gloſſar. Liuian. in v.* lentus.

LENTIVS 22, 12. nihilo lentius magnitudinem expeditionis ſecum commentans.

LENTVS 24, 2. hac lenta cauillatione dici maxima parte exempta.

LENVNCVLVS 14, 2. dum *piſcatorios* quaerunt *lenunculos. Poterat abeſſe epitheton. Sunt enim lenunculi piſcantium nauigia.*

LEO 24, 5. ceruicibus iubatis leones.
immaniſſimi corporis leo 23, 5.

LETABILIS 19, 4. Loemodes (*peſtilentiae genus*) — volucri velocitate letabilis.

LETALIS menſae particeps 15, 3. (*de iis qui proditi erant a conniua*)
vt Scironis praerupta letalia vitantes 14, 2.
ſententia damnauere letali 16, 8.
formula miſſa letali 14, 1.
ſuppliciis aboleri — letalibus 27, 9.
letali poena plectendos 28, 3.
anhelitu pulſatus letali 21, 15.
letali ſudore perfuſus 30, 6.

LETALITER ſaucius 25, 3.
— transfixi 16, 12.
— ferire non potuit 14, 5.
quae (*arundines ferratae*) corporibus illiſae contrariis letaliter figebantur 24, 2.

LEVAMEN ſumere laborum 18, 2.
— impendio tempeſtiuum 19, 8.

LEVGA 16, 12. quarta leuga ſignabatur et decima id eſt vnum et viginti millia paſſuum. non millenis paſſibus ſed leugis itinera metiuntur 15, 11. *Vocabulum Gallis proprium, ſpatium 1500. paſſuum ſignificans. vid. Intt. ad h. l.*

LEVIS 24, 1. itinere leui peracto.
leuioris ingenii (*vir*) 25, 4.

LEVITATE paucorum incondita 14, 6.
leuitatem agnoſcens commotioris ingenii ſui 22, 10.

LEVITER 14, 1. compertis leuiter addere quaedam.
Hunnorum gens monumentis veteribus leuiter nota 31, 2.

LEX 14, 6. quae (*natura*) inter ipſa oriundi crepundia, per primigenios ſeminis fontes *tacita quodammodo lege* vias propagandae poſteritatis oſtendit.
quem obiiſſe iam compererat lege communi 14, 7.
legum ſimilis, quas omnibus vna eademque voce loqui etc. 27, 6. *Similia aliorum auctorum loca congeſſit ad h. l. Valeſius.*
clementiſſimae leges 28, 1. *Contra* lex ſuperbiſſima *dicitur Liuio 4, 4.*
leges fundamenta libertatis et retinacula ſempiterna 14, 6.
— ſumptuarias reparauit 16, 5.
lege agi 22, 7. *vid.* agere *vlt. Idem de manumiſſionibus dictum reperitur in Codice Theodoſiano. cf. in Claue Ciceroniana dicta ad v.* lex *vlt.*
chriſtianae legis antiſtes 15, 7. *In Codice Theodoſiano eodem ſenſu dicitur lex ſanctiſſima, catholica e. i. g. a. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. in h. v.*
a propoſito legis (*chriſtianae*) abhorrentia cui praeſidebat *ibid.*

LIBAMENTA 23, 6. antequam Magus conceptis precationibus *libamenta* diffunderet *praecurſoria.*

LIBELLO petiuerunt oblato 28, 1. *cf. 16, 5.*

libellis antea reſpondentem 20, 9. *i. e. libellorum magiſtrum. vid. Valeſ. ad h. l.*
famoſus libellus 20, 4.

LIBENTER pr. *libentius*. vid. *calcaria.*

LIBENTI cunctorum adſenſione 26, 8.

LIBER 15, 8. ſcrûtatis veteribus libris quorum lectio per corporum ſigna pandit animarum interna.
libri fulgurales 23, 5.
— rituales *ibid.* vid. *ritualis.*

LIBERA populatione vexantes 27, 9.

LIBERALI victu curandum et cultu 27, 12.

LIBERTAS 17, 13. dum licentem amentiam libertatem exiſtimarent.

LIBITINA 19, 12. qui peritus artium cruentarum, vt *laniſta ex commerciis libitinae vel ludi,* ipſe quoque ex *equuleo vel carnifice* quaeſtum fructumque captabat. *Sub libitina intellige cum Valeſio ludos funebres; ſub ludo autem, non, vt Gronouius volebat, ipſum aedificium in quo gladiatores exercebantur, ſed, familiam gladiatoriam. Sic Valeſius idem explicat, ſed ambigens ſitne haec vera interpretatio, an illa, vt ſpectacula gladiatoria intelligantur. Enimuero ludi funebres ſunt ſpectacula gladiatoria. Sic igitur idem per idem Ammiano dictum foret, quam culpam equidem in eum conferre nolim. Magis autem differunt ludi funebres a gladiatoribus, quorum opera illi habebantur. Accedit, quod, quemadmodum libitinae equuleus, ita ludo carnifex oppoſitus eſt; vt mibi quidem, vel hanc vnam ob cauſſam, non res, ſed homines, intelligi debere videantur.*
nudatis capitibus *infauſtam buſtuarii libitinam* adusque ſepulchrum *incedentes* et pedibus, quosdam etiam complicatis articulis, praeire mandauit 29, 2. *Ad huuc locum de ſingulis verbis potioribus, et ritibus dixit Valeſius, de ſenſu vniuerſo nihil. Si vera lectio eſt, vnica interpretatio haec fuerit: praeire mandauit triſtes illos rerum funebrium miniſtros, ita quidem vt nudatis capitibus pedibusque incederent, quidam etc.* Incedentes *ergo refero ad* libitinam, *vt nomen collectiuum;* buſtuarii *autem accipio pro caſu ſecundo ſubſtantiui* buſtuarium, *quod eſt proprie idem cum buſto. Fateor pleonaſmum ineſſe in* libitina buſtuarii; *ſed non minor eſt, ſi* buſtuarium *pro laniſta accipiamus. Neutrum autem ex vſu loquendi ſatis firmari poteſt. Ergo meliora me doceri lubenter patiar.*

LIBRAMENTVM 18, 7. palpebrarum libramentis mordicus inſidentes *(culices)*
mediam *(paludem)* velut finali interſecat libramento 15, 4. *vid. Clauem Cicer. in h. v.*

LIBRARE 29, 2. honeſtatem lenium morum velut ad perpendiculum librans.
inſolentiae pondera grauius librans 14, 5.
quum aequae vires geſta librarent 24, 2. *(Mars anceps)*
libratis ſententiis 28, 4.
— conſiliis 18, 2. cf. 16, 10.
— litteris 17, 5.
librata ratione diſpoſitum 24, 4.
librabit ſuffragiis puris merita recte ſecusue factorum 27, 6.
quum rem librata iuſtitia comperiſſet 28, 1.
exquiſita docilitate librans, quibus modis ſuum cuique tribueret 22, 10.

LIBRARIVM 29, 2. vt omnes exurerent libraria omnia.

LICENS

LICENS 17, 13. dum *licentem* amentiam libertatem exiſtimarent. *i. e. libentem*, *petulantem. Sic dicitur in Codice Theodoſiano* ſupremae voluntatis *libet* ſtilus et *licens*: *quae eſt teſtamentorum licentia. vid. Sueton. Octau. c. 56. it. Gothofredi Gloſſar. Nomic. in h. v.*

LICENTER 15, 5. barbaris licenter graſſantibus. *cf. 24. 5.*

licenter gratificandis publicanorum vel litigantium commodis 26, 1.

LICENTIA 14, 1. tamquam licentia crudelitati indulta. *cf. 14, 6.*

per licentiam ſcandens in maius 17, 13.

in ſummarum licentia poteſtatum 21, 16.

latius *diſſimulata* licentia 14, 7. *Niſi vero cum Valeſio legendum* diſſeminata.

LICENTIORES militum per longinqua diſcurſus 24, 1.

LICENTIVS 14, 5. iuſſa licentius ſupergreſſus.

dum ſolus *(Parthiſcus)* licentius fluit 17, 13.

LICERE 14, 6. et *licet* quocumque oculos flexeris (*licet abundat*)

nec vox accuſatoris vlla, *licet* ſubditicii, quaerebatur 14, 1.

LICITARE 26, 6. (*Praetoriani*) licitantem imperii praemia Iulianum ſuſceperant.

LIMATIVS ſuperſtitionum quaereret ſectas 15, 13.

reſidua — limatius abſoluemus 15, 1.

LIMBIS circumdatae ferreis (*loricae*) 25, 1. *cf. 16, 10.*

LIMES. — Saracenis *conterminans* gentibus 14, 8.

confines limitibus terrae Gallorum 14, 10. *cf. 19, 11. it. 22, 8.*

limes Orientis in longum protentus et rectum porrigitur *ibid.*

ad extremas Romani limitis partes 18, 5.

proximos his limites poſſident Bactriani 23, 6. *cf. 24, 2.*

limitesque contra interdicta pulſarent 19, 11.

rupta limitum pace 15, 8.

in limitem Germaniae ſecundae eſt egreſſus 20, 11.

aduerſas perrumpere *limitis* ripas 18, 2. *Niſi forte legendum e MSS.* milites. *Quamquam eſt locus Ammiani, quo defendi lectio vulgata poſſit. Dicuntur enim 24, 8.* rupti riparum termini.

LIMIS 20, 9. limibusque oculis.

LINEA 22, 15. ne vnius plani itineris lineas inſidiatores ſequeri.

LINEALIS 22, 8. velut *longitudine lineali directa* nerui efficit ſpeciem, duabus arcus ſummitatibus complicati.

omnes ambitus lineales farina reſperſit 22, 16.

LINEAMENTA 30, 9. pulchritudo ſtaturae *lineamentorumque recta compago.*

ab ipſo capite vsque vnguium ſummitates lineamentorum recta compage 25, 4. *cf. Liuius 26, 41.*

laminae ſingulis membrorum lineamentis cohaerenter aptatae 24, 2.

circa lineamentorum ipſas extremitates contemplabitur vmbras abſumi *(arborum)* 22, 15. *vid. Clauem Cicer. in h. v.*

quum in domicilio eiusdem ſigni tota reperitur luna ſub ſole lineamentis obiecta rectiſſimis 20, 3.

LINGVAE fuſioris et admodum raro ſilentis 25, 4.

linguam non infrenem, ſed *diſpicientem* quae loqueretur 29, 1.

abſcidi linguas vt prodigas 28, 6.

vitae

vitae poteſtatem et necis in *acie linguae* portantem 18, 3. *cf.* 29, 1. *i. e. vt Valeſius interpretatur in ora vel extremo linguae.*

adſpectu vilis et lingua 21, 6.

vtriusque linguae litteras ſciens 18, 5.

quos — *procudere linguas* ad maiores moneo ſtilos 31, 16. *i. e. exercere.*

velut in prominenti terrarum lingua poſitae (*prouinciae*) 14, 8. *Vocatur etiam* mucro *a Pomp. Mela 2, 1. Eſt autem lingua promontorium non nimis altum, ſed deuexum molliter in planum. vid. Intt. ad h. l.*

LINTEA toralia 16, 8. *i. e. tegumenta lectorum tricliniarium, ſuprema quidem, quibus caneretur ne veſtes ſtragulae pretioſiores macularentur. vid. Valeſ. ad h. l. it. Gronouium ad 30, 1, it. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 950. et 972.*

LIQVERE 24, 8. liquentibus iam brumae pruinis omne inmaduerat ſolum.

liquente gelu 15, 10.

nec liquentibus membris nec fame perfuſa madeſcunt (*corpora*) 19, 9.

LIQVIDVS 25, 10. gratiſſimus amnis et liquidus.

liquida fide comperta 26, 5.

pro liquido accipiens et comperto 14, 5.

LIS 15, 13. ex controuerſis litibus.

LITARE 29, 1. *litato* conceptis carminibus *numine. i. e. placato.*

venerato numine, hoſtiisque litato et votis 22, 9.

diis — hoſtiis *litantes* humanis 22, 8.

hoſtiis captiuorum Bellonae litantes 27, 4. *In Codice Theodoſiano ſimiliter haec dicta ſunt:* eius ſupplicio publicae ſecuritati litetur. *l. 12. de petition. lib. 10. t. 10.*

aut ruina vrbis animis litaſſe caeſorum (*properabant*) 19, 7.

LITICINVM cantus 14, 2.

LITIGARE 22, 6. genus hominum controuerſum et adſuetudine perplexius litigandi laetiſſimum.

LITTERAE 28, 1. *litterarum* cum ampla dignitate *dulcedo. Intelligendi ſunt codicilli, per quos munus amplum delatum erat. Erant autem pro diuerſitate dignitatum iſtiusmodi codicilli modo aurei, modo eburnei. vid. Valeſ. ad h. l.*

occultis litteris edocebat 14, 9. *i. e. clam miſſis.*

vtriusque linguae litteras ſciens 18, 5.

LITTERIO Graecus 17, 11.

LITTOREVS 22, 8. omnis — eius velut inſularis circuitus littorea nauigatio. *cf. 23, 6. vid.* dimenſio.

LITTVS 22, 8. quas (*ciuitates*) littora continent Thraciarum.

quod (*littus*) Coracem ſuſcipiens fluuium in aequor eiectat extremum *ibid.*

quibus (*Sindis*) ſubiectum gracile littus *ibid.*

LITVIS cladium concrepantibus internarum 14, 7. *i. e. quum initium fieret a cladibus internis. cf. 28, 1. it. 29, 1.*

ad vicem bellorum ciuilium inflabant litui quaedam colorata laeſae crimina maieſtatis 19, 12.

quaſi lituis, verbis ſimplicibus incendebat 20, 5.

lituosque Bellona luctuoſos inflaret 31, 12.

LIVOR 15, 2. adoleſcente magis magisque contra eius ſalutem liuore.

LIXA 28, 4. *i. e. qui aſſas vel elixas carnes vendit. vid. Valeſ. ad h. l.*

LOCALIS 14, 7. localibus ſubinde medetur aerumnis (*de inedia*)

LOCA-

LOCALITER 19, 12. hic Beſae dei localiter adpellati oraculum quondam futura pandebat.

LOCARE 14, 2. quorum (*murorum*) tutela ſecuritas poterat in ſolido locari cunctorum. *cf.* 17, 5.

ſignis prope ripam locatis 14, 2.

in ſpeciem locauere pugnandi *ibid.* (*acie instruenda*)

LOCVLVS 21, 16. corpus defuncti conditumque in loculis.

LOCVPLES 24, 3. familiari re pauperes, *gloria locupletes.*

locupletior meritis 26, 10.

paceque longiſſima locupletes 18, 6.

Arabes beati — ideo ſic adpellati; quod frugibus iuxta et fetibus odorumque ſuauitate multiplici locupletes 23, 6.

fluminibus fontiumque venis liquidis locupletes *ibid.*

Rhodanus aquis aduenis locupletior 15, 11. *vid.* ditiſſimus.

LOCVS 29, 1. legionibus habilem *locum. i. e. tractum.*

tormenta per *locos* aptata ſunt habiles 31, 15.

tumuloſos locos adpetere 31, 7.

ſqualentum peritia locorum 19, 8.

locorum inſolentiam 24, 1.

loca plana et mollia 14, 2.

— deſerta et ſola 18, 7.

— pecori fructuoſa, ideo nec ciuitatibus culta 23, 6.

— pingui ſitu et cultu 24, 5.

quum ad loca veniſſet 17, 13. *i. e. destinata. cf. 14, 3. 17, 10. 28, 5.*

hoc bonum habere triſtia praecedentia, quod *in locis ſuis* ſecunda ſubſtituunt 15, 5. *i. e. verum iis pretium attribuunt.*

faſque eodem loco ducens et nefas 21, 16.

erat ſecundi loci poſt Antoninum — longo proximus interuallo 19, 9.

locus principalis 15, 3. *vid.* culmen. *Sic dicitur princeps locus, Auguſtus locus. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p.* 395.

quoniam adeſt liber locus dicendi 27, 9.

ex loco ſubinde ſaltuatim redire feſtinamus in locum 26, 5. *(de narratione multiplici)*

ſplendida loca 29, 2. *i. e. loci communes rhetoribus dicti.*

LOEMODES 19, 4. *genus peſtilentiae.*

LONGAEVA impunitas 26, 3.

potiores auctoritate longaeua 28, 4.

LONGE viſus a barbaris 21, 3. *i. e. procul, e longinquo. cf. 20, 6. 25, 6. Sic Virgil. Aen. 12, 52. Longe illi dea mater erit.* vid. *longius.*

haud longe poſtea 14, 7.

LONGITVDO ſpatiorum extenta 16, 12. *cf. 28, 2.*

velut longitudine lineali directa 22, 8.

longitudine viarum emenſa 31, 11.

LONGIVS diſparati 17, 13. *cf. 31, 2. it. c. 3.*

— nocens 28, 1. (*auctus praefectura praetoriana*)

quem genere longius contingebat 22, 9.

longius agentes Greuthungos adgreſſus eſt 27, 5.

LONGVM eſt 29, 2.

non *in longum* militi quies data 20, 11. *Sic Tacitus A. 1, 69. in longum iacere odia.*

per longa ſaecula ſiluerunt immobiles 31, 5.

longae loquantur aetates 24, 6.

obtrectatores longi operis 15, 1.

LOQVI 21, 14. modo non loquentibus ſignis.

loqueba-

loquebatur pertinax rumor 16, 1. *cf. 26, 4. 30, 5.*

cuius (*plebis*) multa facete dicta memoria loquitur 28, 4.

vt prouerbium loquitur 14, 11.

inſanumque loquuti et verum 13, 6. (*de ſonora voce accipiendum*)

cum motu quodam corporis loquebatur ingenti 16, 7. *vid.* pinna.

aliqua pro eo loquuti ſunt bona 29, 3.

LORICA 25, 1. radiantes loricae limbis circumdatae ferreis.

loricae gladiis findebantur 16, 12. *vid.* tegmen.

extentum ſpatium et rotundum loricae ambitu circumclauſum 24, 5.

lorica diligentia celeri conſummata 31, 3. *de muro. cf. 31, 15.*

LOTOPHAGI 14, 6.

LVCERE 21, 15. lucente die.

raſis adſidue genis *lucentibus ad decorem* 21, 16.

vt longiores fimbriae tunicaeque perſpicue luceant 14, 6.

oſtentationem aperte lucentium 16, 12. *i. e. eorum, quae nemo ignorabat, non agnoſcebat.*

LVCIFER 19, 7. exſiliente lucifero.

LVCIFVGA 16, 7.

LVCRARI 19, 4. ne peregrinus poenas diſſociati regalis matrimonii *lucraretur. i. e. ne impune diſſociauerit r. m. Exemplum huius ſignificationis vid. in Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

LVCRVM 22, 4. lucra ex omni odorantes occaſione.

LVCTANTE amnis violentia 16, 12.

peritiam militum more luctandi 30, 7. *Opponitur palaeſtricae. i. e. magis accuratae et artificioſae.*

LVCTIFICVS euentus 25, 10.

ne quo caſu ferarum deleretur luctificus calor 29, 3.

ſtrages edidere luctificas 28, 2.

contemne partem exiguam ſemper luctificam et cruentam (*imperii*) 17, 5.

LVCTVS 26, 6. quum ditaretur luctibus alienis.

LVCVBRARE 25, 4. nocturna lumina inter quae lucubrabat.

LVCVBRATIO 17, 7. ne ſempiterna quidem lucubrationibus longis nondum exhauſta phyſicorum iurgia.

quos (*ductores*) rapiendi Valentis malis *lucubrationibus* quaeſiti cupiditas incendebat 31, 15. *Dictum videtur pro artibus, fraudibus, conſiliis.*

LVCVS 24, 4. quae (*iumenta*) in lucis palmaribus veſcebantur. *cf. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

LVDERE 14, 11. qui (*motus fortunae verſabiles*) ludunt mortalitatem. *cf. 26, 8. 27, 12. 30, 1.*

LVDIBRIOSA auſpicia 15, 5. *cf. 17, 11.*

— ſubderent amatoria 29, 2. *(in ſcrinia)*

LVDIBRIVM 30, 5. hocque *ludibrio* inique interpretato. *i. e. per iocum dicto. Sic et Tacitus A. 6, 2.*

LVDICRVM 14, 7. quod ludicris cruentis delectabatur. *i. e. certaminibus pugilum.*

LVDIFICANDI varietate nimium ſollers 31, 12. *cf. 17, 13. 24, 1. it. Liuius 22, 39.*

LVDVS *vid.* libitina.

poſt theatrales ludos atque circenſes 14, 5.

editis ludis equeſtribus 14, 11.

LVES 23, 6. quae *lues* oriens a profundo quodam puteo.

vt ſolebat *dirae luis ritu* graſſari per omnia 30, 2.

LVGVBRE clamante praecone 28, 2.

virorum armorumque lugubre ſibilantium fragor 25, 1.

horren-

horrendo fragore ſcutorum lugubre concrepantium 26, 6.
LVMEN 25, 2. quum lumen aliquod cohaeſerit nubi.
vbi pernoctantium luminum claritudo dierum ſolet imitari fulgorem 14, 1.
veſpertina lumina 16, 8.
coruſco lumine radians 16, 10. *(miles criſtatus)*
indumentis — lumine colorum fulgentibus vario 23, 6.
gladium deſtrictum intentans, toruo lumine ferociens 30, 1.
flectere in quietem lumina 25, 1.
rectam aciem luminum tendens 16, 10.
LVNA ſeneſcens 16, 12.
— cornuta 14, 2.
attenuatum *(ſolem)* in lunae corniculantis effigiem 20, 3.
frater ſolis ac lunae. *vid.* frater.
LVNARI circulo ſuperpoſitum *(lus)* 14, 11.
lunaris acies 25, 1. *(de exercitu)*
LVPA 28, 4. meritorii corporis veterem lupam.
LVSORIAE naues 17, 2. *i. e. ſpeculatoriae. vid. Lindenbrogium ad h. l.*
LVTOSVM et lubricum ſolum 16, 12.
LVTVM 20, 11. luti glutinoſa mollities.
LVX 20, 3. quum lux caeleſtis opperiretur.
priusquam lux occiperet 19, 2.
ab ortu lucis ad veſperam 14, 6.
matutinae lucis exordio 20, 6.
a ſole in veſperam flexo adusque lucis principium 17, 2.
ante lucis primitias 25, 2.
— reuolutam lucem 28, 2.
prope confinia lucis 19, 6.
innoteſcente iam luce 19, 8.
candente iam luce 24, 1.
vbi lux excanduit tertia 21, 10.
ante alterius lucis initium 20, 7.
luce ſequuta 23, 3.
— etiamtum dubia 18, 8.
vixdum ambigua luce 24, 2.
luce coeptante 31, 15.
adpetente poſtridie luce 20, 7.
dum lux promicaret 20, 4.
a diei principio adusque lucem obſcuram 19, 2.
quum moras rumpere lux moneret excedens 17, 13.
poſtquam aduenit lux certa 24, 1.
lux nobis aduenit moeſtiſſima 19, 7.
luce palam egrediens 14, 1.
luce ac palam 24, 4. *vid. Drakenborch. ad Liuii 38, 6, 4.*
in lucem editis hominibus 21, 13.
in lucem prodierant 24, 4. *(ex cuniculis)*
quem oculorum flagrantior lux commendabat 27, 6.
luce oculorum edita cernensque acutum 21, 16.
oculorum veſtrorum vibratae lucis ardorem 21, 13.
quum vitae iam taederet et lucis 30, 5.
lucis vſuram oculis morientibus inquirebant 16, 12.
intueri lucem non vlterius debere 21, 6.
quo *(aureo carpento micante)* lux quaedam miſceri videbatur alterna 16, 10.
veſtes *luce* nitentes *arbitra* 28, 4. *Similiter* diſceptatrix *dicitur a Lampridio in Commodo Ant. c. 5.*
LVXVS *vid.* marcere.

M.

MACHINA 24, 4. poſt machinam ſcorpionis adſiſtens.
machinarum operti tegminibus *(milites)* 19, 7.

ad Iulianum *calumniarum* vertitur *machina* 15, 2. *cf. 16, 8. Sic loquuntur etiam leges in Cod. Theodoſ.*

ita homo ferus exarſit, vt *machinas* omnes in Aginatium deinde *commoueret* 28, 1.

MACHINAMENTVM 23, 4. (*de ariete*)

MACIES 23, 6. glebae macie internecante ſementes.

MACTARE 27, 7. trium oppidorum ordines mactari iuſſiſſet. *cf. 28, 6.*

MACVLA 27, 4. radioſque ſolis ſuapte natura vitales primi omnium ſentiunt, nullis adhuc *maculis rerum humanarum* infectos. *i. e. vaporibus.*

non abolendae incubuit maculae 26, 3.

claras gloriarum *adoreas* ſempiternis *maculis obumbrauit* 25, 3.

MACVLOSVS 16, 7. ob quaedam vitia *maculoſi. Proprie dictum de iis, qui a Cenſoribus notati eſſent.*

maculoſos tales adpellans et ſordidos 30, 8.

poteſtatibus praefuere caſtrenſibus homines maculoſi 31, 4.

vitium in alto iudice maculoſum 28, 4.

quibus tam maculoſis acceſſere flagitia diſciplinae caſtrenſis 22, 4.

MADEFIERI 15, 3. poculis amplioribus madefacti quidam.

MADESCERE 19, 9. nec ſanie perfuſa madeſcant.

MADOR 17, 7. poſt madores imbrium.

infirmati periculoſo madore expelluntur ad contrarios margines 30, 1. *de aquae fluuialis impetu. cf. 20, 6.*

MAEANDROS faciebat et gyros 30, 1. *i. e. ambages, ex locorum quidem imperitia.*

MAENIANA 27, 9. *i. e. proiectiones aedium in ſupremis partibus, eo excogitatae, vt inde ludi ſpectari poſſent. vid. Valeſ. ad h. l. Venerand. Patruum ad Sueton. Octau. c. 45. it. Salmaſ. ad Scr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 676.*

MAERERE *vid.* moerere.

MAGIA 23, 6.

MAGIS moeſtiores 22, 16.

— omnibus adſeuerant 15, 9.

— prae cunctis ne fieret extimeſcens 26, 2.

MAGISTER 25, 1. quibus (*elephantis*) inſidentes *magiſtri. cf. 19, 7. i. e. rectores, quemadmodum vocantur a Liuio 27, 49. it. Indi. vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

cum choris totidemque — magiſtris 14, 6.

magiſtri nauigiorum 22, 6. *vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ.*

MAGNANIMITAS 19, 6. pro *magnanimitate* Gallica. *i. e. iactantia.*

MAGNANIMVS 15, 2. contra accidentia vir magnanimus ſtabat immobilis. *cf. 19, 9.*

MAGNIDICVS 23, 6.

MAGNIFICENTIA conditoris altiſſimi 22, 16.

MAGNIFICVS dux 17, 11.

auctoritate magnificum ducem 17, 1. *cf. 28, 6. Ita fere eſt apud Liuium magnificus adhortator 7, 32.*

magnifici iudices 29, 1.

— — ludi 27, 3.

coetuum magnificus ſplendor 14, 6.

actibus inclaruiſſe magnificis 16, 10.

ſucceſſibus magnificis 18, 5.

MAGNILOQVENTIA elatus adulatorum 16, 12.

MAGNITVDO 18, 10. humanitate eum et moribus placidis magnitudinem temperaſſe fortunae.

per quos ita magnitudo Romana porrigitur 14, 6.

ingra-

ingraueſcente hiemis magnitudine 20, 11.
magnitudinem niuium congelaſcere 22, 15.
magnitudine anguſti gurgitis ſed profundi 14, 2.
magnitudo furentium incubuit procellarum 17, 7.
vrgente magnitudinis mole 21, 3. (*pr. multitudine hoſtium*)
magnitudine indigens impenſarum 30, 8. *cf. 22, 11.*
— iacturarum Pamphyliam adflictabant 27, 9.
damnorum magnitudines 23, 5.
ad inchoandas *rerum magnitudines* 26, 2.
cuius negotii duplicem magnitudinem — adgreſſus vtramque perfecit 17, 13.
moenium Auguſtoduni magnitudo vetuſta 15, 11.
iterata magnitudine ſonus 20, 4.
irruentium *vndarum magnitudine* temperatur aër 22, 8. *Niſi legendum cum aliis* multitudine. *Certe mox eſt:* multitudine fluentorum. *Sed tamen etiam 24, 1.* magnitudo fluentorum *dicitur. cf. 25, 6. it. 22, 8.* vndarum magnitudo.
MAGNVS 28, 1. non ſecus volentis magna cum minis.
cogitationibus magnis attonitus 14, 10.
magni commilitones 21, 5.
MAGVS 23, 6.
MAIESTAS 24, 4. ſi miſceri hominibus numina *maieſtatis iura* permittunt.
ſi propitia caeleſtis *numinis veſtraeque maieſtatis voluntas* parentis amorem iuuerit praeeuntem 27, 6. (*de exercitu*)
pulſatae maieſtatis imperii reus 14, 7. *cf. 19, 12. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 228.*
commiſiſſe in maieſtatem turbulentius deferebat 22, 9. *cf. 15, 5.*
rei maieſtatis imminutae vel laeſae 21, 16.
altiore faſtigio maieſtatis 20, 5. (*de Auguſti titulo*)
MAIOR 27, 6. conſurrectum eſt in laudes *maioris principis* et *nouelli.*
docentque (*genii*) maiora (*animas mortalium*) ſi ſenſerint puras 21, 14.
antequam maius oriretur aliquid 21, 12. *i. e. magis periculoſum.*
MALE ſanus incitator 28, 1.
— fido quidem, ſed vtili commento peremit 30, 7.
compertis leuiter addere quaedam male ſuetos 14, 1.
MALEFICVS *vid.* beſtia.
MALIGNARE 22, 15. qui (*angues*) ex Arabicis emergunt paludibus venena *malignantes.*
MALVM 22, 15. exitiale quadrupes malum (*crocodilus*)
fortunam eius in *malis* tantum *ciuilibus* vigilaſſe 14, 10.
tantis malorum tenebris offuſam — remp. 31, 5.
in his malorum aceruis 14, 1.
MAMMA 25, 1. ſagittarii — — tendebant diuaricatis brachiis flexiles arcus, vt nerui *mammas* praeſtringerent dextras etc. *de hoc παρὰ μαζὸν dicto ſagittandi genere, vt et de reliquis, vid. Valeſ. ad h. l.*
MANCIPIVM 25, 4. regesque pro mancipiis agitans ignobilibus.
MANDARE 16, 12. ſatis pro imperio Caeſari mandauerunt.
mandaſſeque arripere fidentius principatum. 23, 3. *cf. 17, 1. 18, 6. 31, 16.*
MANDATV Saporis 20, 6. *cf. 16, 11. it. 25, 7.*
MANDERE 31, 8. omnibus quae poterant mandi conſumptis.
MANES 29, 2. inferis manibus excitis.
exſtincti per fallacias Caeſa-

ris manibus lacrimoſo obitu parentauit 14, 11.

MANICAE 14, 5. vinculis membra ingenuorum adfligens et quosdam obterens manicis.

MANIPVLATIM 28, 4.

MANIPVLIS conſtructi (*adgeſti*) cannarum 20, 11.

MANSIONE quadrageſima diſparatus 16, 12. vlr.

MANVALIS 20, 7. manualium ſaxorum ſagittarumque metu arcente. *cf.* 24, 2.

MANVBIAE 17, 7. velut numine ſummo fatales contorquente manubias. *De procella. Sunt autem proprie fulminum iactus, quorum poteſtas, quibus Diis fuerit, Valeſius docet ad h. l.*

MANVBRIATVS culter 25, 1.

MANVS regum catenis adflixit 16, 1.

iratorum manu militum conflagrauit (*vrbs*) 24, 4.

municipium — conditum Macedonum manu 14, 3.

poteſtate naturae velut manu circumſeptum humana (*locum*) 24, 2. *vid.* humanus.

dum fouetur manibus imperitis 31, 13.

manus peritae 24, 4.

manu — artifici 17, 4.

conſilia tartareis manibus miſcens 18, 4.

ad tela conuertuntur et manus 20, 4.

ad *manus comminus* conferendas 14, 2.

manu conſerta 19, 8.

aequis manibus et pari fortuna diſcedunt 24, 4. *cf. Liuius* 27, 3. *it. Tacitus A.* 1, 63.

omnes clypeis teliſque proiectis manus precibus dederunt 17, 12.

manus Athenienſibus intulerunt (*Amazones*) 22, 8.

rex manus Armeniis iniectabat 26, 4. *cf.* 22, 11. 27, 12. *Forma ſaepius occurrens in Codice Theodoſiano.*

vtque ſolent manum iniectantibus fatis hebetari ſenſus hominum 14, 11.

hucusque iniuſtitiae tetenderat manus 29, 1.

ſagittariorum primoribus manus incidit 29, 5. *vid.* incidere.

cum armigera gradiens manu 23, 3. *cf.* 24, 3.

quorum apud eos, vt ſigniferae manus, ſemper valuere ſententiae 27, 9.

controuerſas opponerent manus 28, 5.

vt abundans cogeretur militum manus 26, 7.

paucitate praeſentis manus 16, 4.

hoſtium vaſtatoriae manus 18, 6.

manus praedatorias fuſius diſcurrentes 21, 3.

MARCERE 16, 12. inedia, ſiti, laboreque membris marcentibus.

MARE ſincerum 22, 8.

— permiſtum aquis amnicis *ibid.*

— feruidum 15, 9.

— paullatim fuſius aduleſcens 22, 8.

— praetentum a Caſpiis montibus etc. 23, 6.

maris caſus aſperiores ſolitis 19, 10.

MARGO 15, 4. relegens margines lacus Brigantiae.

marginibus amnis impoſitam (*ciuitatem*) 24, 1.

MARINIS mercibus plerique ſuſtentantur 23, 6.

MARITARI *palmae dicuntur* 24, 3.

MARS 15, 10. ciuitate Poenorum Marte deleta.

hoc Marte Cyzico reſerata 26, 8.

acies Marte acerrimo conflixerunt 19, 1.

incitato Marte proſtrauit 23, 6.

deuicta

deuicta eſt perplexo et diuturno Marte Carthago 23, 5.
quum glorioſo Marte Mediam vrgeret 14, 8.
ad latrocinia magis quam aperto habilibus Marti 17, 12.
ne Marti ſe committeret impari 29, 5.
aequo Marte congreſſus 16, 12.
vt Martis ambigua declinentur 14, 10.
peregrini fulminibus Martis 31, 3.

MARTIA iſta pectora 24, 8. *(ironice)*
Martiae virtutis poteſtas 26, 10. *cf. 31, 5.*
clangore Martio ſonantibus tubis 24, 4.
ad puluercs Martios erudita (*natio*) 23, 6.
aeſtu Martii pulueris induratus 30, 9.
puluere coalitam Martio 21, 12.
in puluerem Martium tractus 16, 1.
officiis Martiis feliciſſime cognitus 27, 8.
quo tempore *(biemis)* terrae ac maria opere Martio vacant 20, 5.
munus Martium pertimeſcens 15, 12.
Martius iuuenis 17, 1. (*Iulianus*)

MARTYR 22, 11. qui deuiare a religione compulſi, pertulere cruciabiles poenas, adusque glorioſam mortem intemerata fide progreſſi, et nunc *Martyres* adpellantur.
vt Martyras, id eſt diuinitati acceptos, colit religio chriſtiana 27, 7. *vid. Valeſ. ad h. l.*

MAS 21, 16. impendio caſtus, vt nec *mare miniſtro* ſaltem ſuſpicione tenus poſſet redargui. *Lindenbrogius legi vult:* vt nec amare miniſtros etc.

MASSA Veternenſis 14, 11. *i. q. fundus vel certa agri pars.*

MATER 14, 2. in excidium vrbium matris Seleuciae. *cf. 17, 7. it. 26, 1.*

MATERIA 17, 10. carpenta et materias — praeberet. *de extruendis vrbibus.*
quinquagenarias longioresque *materias* vexere ceruicibus ingrauate 18, 2.
iaciebantur corbes in materias ferreae plenae flammarum 20, 11. *de oppugnatione vrbis.*
cuius (*facinoris*) *materiae* impio conceptae conſilio hanc fuiſſe nouimus *cauſſam* 30. 1. *Idem per idem dictum; nam materia eſt cauſſa, occaſio e. i. g. a.*
finiendi belli materiae tempeſtiuae 27, 5. *cf. 16, 12.*
ad laudatiuam paene materiem pertinebit 16, 1.

MATHEMATA 22, 16. per mundum omnem inueniet *mathemata* huiusmodi ab Aegypto circumlata. *Valeſius legendum cenſet* arcana. *Inſerta enim erat vox* mathemata, *vix ſatis feliciter, a prioribus editoribus, lacunae explendae cauſſa.*

MATHEMATICVS 29, 2.

MATRIMONIVM 23, 6. adſciſcentes matrimonia plura vel pauca.

MATVRITAS 14, 1. non maturitate (*incitationem eius*) vel conſiliis mitigabat.

MATVRARE 17, 8. Alamannos *praeuenire* ſtudio *maturabat* ingenti.
ad patrandum propoſitum maturabant 31, 9.
quae illi maturata ad perniciem ſuam contemplantes 17, 1.

MEABILIS 18, 8. ciuitatem — in arduo ſitam vnoque adſcenſu peranguſto *meabilem. i. e. acceſſibilem.*

MEARE 15, 11. conſociatim meantes *(amnes)*

MEATVS 16, 1. pacatiſque rigentis Rheni meatibus.
Parthiſcus obliquatis meatibus

(M) 2

bus Iſtro miſcetur 17, 13. *cf. 16, 12. 30, 1.*
geniculato Tigridis meatu 18, 9.
vt *praeteruolans pinna* turbido *meatu* vel leni futura praemonſtraret 21, 1.
MEDELA 14, 8. ad vſus aptae (*aquae*) multiplicium medelarum.
medelarum artifices 17, 5.
MEDICINAE miniſteriis fouebatur 25, 3.
quod medicinae — admittit auctoritas 16, 8.
MEDIETATE noctis emenſa 22, 13. *i. e. dimidia n. e.*
petit hereditatis medietatem 28, 1.
medietatem recta et rotunda regula diuidente 22, 8. *de arcu.*
cuius medietas in ſublime conſurgens tereti ambitu Argolici ſcuti ſpeciem oſtendebat 24, 2.
MEDITAMENTVM 23, 4. pro his arietum *meditamentis. i. e. inuentis.*
MEDITERRANEA Rhaetiarum 21, 8.
— oppida 23, 6.
— via 24, 7.
— vrbes atque maritimae 23, 6.
mediterraneis Dacis 21, 10.
MEDITVLLIVM 22, 8. in meditullio ipſo rotunditatis. *de Ponto Euxino. cf. 18, 9.*
MEDIVM 24, 2. ad caſtra in medio fluminis ſita.
interrogando verſatos in medio 15, 1. *i. e. qui rebus ipſi interfuere. cf. 18, 1.*
cauſam — probabilem *ponebat in medio* — — quod etc. 15, 6.
MEDIVS 21, 16. principibus mediis comparandus. *cf. 14, 9. it. Liuius 42, 58.*
imperatoris inter ſecunda et aſpera medii 24, 3.
inter probra medium (*imperatorem*) et praecipua 30, 7.
amicitia media ſacramenti fide firmata 30, 3.
in res nouas quemdam medium ſurrexiſſe 25, 10.
quaſi dirimente quodam medio feciali 18, 5.
MEDVLLA 25, 9. illud ad medullas vsque bonorum peruenit, quod etc. *i. e. grauiter eos adfecit.*
medullis prouinciarum (*eos*) ſaginauit 16, 8.
adusque ipſas medullas exſuctus 30, 4.
MEDVLLITVS gemens 15, 2. *cf. 14, 1.*
inuidia medullitus vrebatur 30, 8.
MEMBRANA 18, 6. notarum figuris membranam — ſcriptam.
MEMBRATIM diſcerptus 19, 8. *cf. 31, 8.*
MEMBRVM 18, 8. curuatisque membris humum paene vultu contingens.
membris inter catenas fluentibus 15, 3.
artuum et membrorum diuulſa compage 14, 7. *cf. 19, 7. 24, 2.*
quem Macrochira membri vnius longitudo commemorauit 30, 8.
oculos quaſi humida et lucentia membra 18, 7.
membra reip. 18, 5. *it.* 15, 3.
— ciuitatis 25, 9. *cf. 27, 3. 29, 6.*
— oppidi 20, 6.
— vrbis 15, 7.
— moenium 20, 7.
per omnia philoſophiae membra prudenter diſputando currebat 16, 5.
MEMORARE 17, 4. rationes memorant phyſicae.
in memoratis vrbibus 26, 5.
MEMORIAE dolium exhauſiſſe 16, 5. *vid.* dolium.
adusque memoriae confinia propioris 26, 1.
memoriae nos veteres docent 25, 9. *cf. 22, 16.*

reui-

reuiuiſcant memoriae veteres 31, 4.
MENDACIVM 29, 2. itineri ad mendacium ficte conſtructo.
MENS vegeta 22, 16.
— ſtabilis 24, 6.
— fundata 21, 12.
— ſerena 30, 1.
— verſabilis 14, 3.
— obliqua 14, 11.
oppreſſam terrore vix colligens mentem 21, 9.
ſollerti colligens mente 17, 1.
pauore mente confuſa 20, 4.
in hoc aeſtu mentis ancipiti 15, 5.
erectas *mentium ceruices* opprimit et eneruat 14, 11.
mentium ſocietate iunctiſſima 21, 5.
quorum mentes cognatas caeleſtibus arbitramur 18, 3. *de philoſophis. Hic eſt ille* mentis ſplendor *quem Vopiſcus in Probo dixit cap. 4. Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 642.*
vt *terrenae* exiſtimant *mentes* 20, 11.
humanarum mentium opinione 14, 11.
nihil humanae mentes terribilius *(elephantis)* cernunt 19. 7.
ſol mens mundi 21, 1. *vid.* ſpiritus.

MENSA 16, 5. parcam menſam virtus adponit.
ambitioſam menſam fortuna adponit *ibid.*
letalis menſae participes 15, 3.
quo honore participantur menſae regales 18, 5.
honore menſae regalis antepoſitus aliis 15, 5.
in nepotali menſa 31, 5.
menſarum voragines 14, 6.

MENSVRA 25, 10. nullum indumentum regium ad menſuram eius *(Ioniani)* aptum.
pro virium explicaui menſura 31, 16.
victus eius menſura atque tenuitas 25, 4.
ſenas illas horas — in vnius diei noctisque tranſire menſuram 26, 1. *de die intercalari.*
MENTIO 15, 5. ſubmiſſis verbis perſtringebatur Vrſicini mentio.
MENTIRI 28, 6. ſe imperatori mentitum.
MERCARI 18, 4. adſentandi foeditate mercari complures nitebantur Euſebii fauorem.
aere graui mercati publicas poteſtates 30, 4. *cf. 15, 2. it. 18, 10.*
MERCATORES *pro venaliciariis, qui ſeruitia vendebant* 22, 8. *vid. Valeſ. ad h. l.*
MERCENARIVS 14, 4. vxores mercenariae conductae ad tempus ex pacto.
MERCES 15, 5. vbertate mercedis ad momentum omne verſabiles.
MERERE 14, 6. quamobrem id non *meruerim. i. e. acceperim. Eo enim ſignificatu hac aetate dicitur illa vox. cf. 15, 3. 17, 10. 18, 3. 23, 2. Quamquam et Tacitus ſic dixit H. 2, 37. vid. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 40.*
nulla vis humana vel virtus *meruiſſe* vmquam *potuit*, vt — non fiat 23, 5.
vbi merent *(ſcil. ſtipendia)* omnes ingenui barbari 18, 9. *cf. 29, 5.*
MERGERE 21, 14. nondum penitus merſus in ſomnum.
merſam difficultatibus ſuis — ciuitatem 27, 8.
dominum ſuum mergentium *(familiarum)* in remp. 27, 11.
merſusque multiformibus curis 26, 9.
MERIDIALIS 23, 6. Meſopotamiam ſub axe meridiali deſpectat.
MERITVM 25, 8. dux meriti celſioris.

fortunae non meriti fuiſſe quod euenit 17, 13.

META 17, 4. molendinariae metae. *i. e. inferiores molae partes.*

meta noctis 20, 3. *Sic Cicero Diu 2, 6.* vid. *nox.*

METARI 28, 4. receptis annulis, quos, ne violentur humoribus, famulo tradiderat, digitis *vt metatis* abit. *Locus, de conſenſu interpretum, corruptus, cui alii aliter mederi conati ſunt. Sed contortae ſunt omnes emendotiones. Senſus requirit* digitis oneratis: *quae coniectura an ferri poſſit, viderint alii.*

METVS totius Gothiae 30, 2. *i. e. propter Gothos.*

metus ſollicitudine diſcuſſa 30, 10.

metu perfidiam frenante 17, 1.

MICARE 16, 10. quo *(carpento)* micante lux quaedam miſceri videbatur alterna.

venuſtate oculorum micantium flagrans 25, 4.

fumus micantesque ignes — perlucebant 18, 6.

MILES 16, 12. *Alamanni* robuſti et celſiores; *milites* vſu nimio dociles. *i. e. Romani milites; hi enim κατ᾽ ἐξοχὴν milites dicuntur, quod pluribus docuit Valeſius ad h. l.*

militisque pars ſtationes praetendit agrarias 16, 11.

agens in Dacia militem 26, 5.

cum inerti et vmbratili milite 18, 6.

MILITARE 16, 12. per te virtutem et conſilia militare ſentimus.

militauit ſapientia glorioſa *(Platon)* 22, 16.

militauerat in palatio 29, 1. *cf. cap. 2. i. e. muneribus palatinis functus erat. Nempe* militare *de omni genere officiorum et negotiorum dicitur v. c. in curia. vid. Gothofredum ad l. 63. Codicis Theodoſ. Tom. IV. p. 437.*

MILITARES numeri 17, 13. *cf. 25, 4.*

— copiae 14, 2. *vid.* adiumentum.

militarium cateruae 15, 3. *i. e. militum. Sic* militares *dicti ſunt 14, 5. et 7. vbi et* armati *ſimpliciter adpellontur. cf. 21, 16. Eodem modo nautici pro nautis ponuntur. vid. Valeſ. ad 16, 12. cf. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 354. it. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

voluntarii barbari militares 20, 4.

militaris turbo vaſtabat 17, 12.

MILITIA 26, 8. contemplatione facinoris clari vitam cum *militia* retinens. *i. e. tribunatu militum.*

longa militiae frugalitate compertus 16, 10.

pedeſtris militiae rector 18, 3.

honoratior militia 14, 10.

nobilioris militiae faſtu elatus *ibid. (Barbatio, qui domeſticos protectores regebat)*

MILLIA 19, 11. ex alto deſpiciens plena omnia diſcurrentis turbae *cum millibus. Alii legunt* miſſilibus, *alii* militibus, *alii* plena omnia diſcurrentis turbae tumultibus. *Forte legendum* in vallibus, *aut* conuallibus. *vid. 14, 2.*

MIMIAMBI 30, 4. *i. e. mimi iambis ſcripti. vid. Valeſ. ad h. l.*

MINACITER infrendebat 27, 10. *His locus valet quodammodo ad refutandos Gronouios, qui, 28, 4.* minaciter clamant, *legi noluerunt.*

MINACIVS 20, 11. conisque galearum minacius nutans.

MINAE 15, 4. frendendo minas tumidas intentantes.

Germanicis vndique circumfrementibus minis 16, 11.

per

per turres ac moenium minas 24, 2. *cf. 20, 6. 29, 6.*
minae murorum fabricatae 24, 2.

MINAX 14, 2. exſertanteſque minaces gladios.

MINISTER rerum funebrium 21, 16.
--- fucandae purpurae 14, 9.
--- citerioris vitae 14, 1.
--- tori et menſae 14, 11. *vid.* mas.

MINISTERIA vitae ſecretioris 14, 11. *i. e. miniſtri.*
atratum coquinae miniſterium 14, 6.
praelucendi nauibus nocturna ſuggerens miniſteria 22, 16.
tutelam miniſterii ſuſcipe Galliarum 15, 8.

MINVS 17, 13. *minus* criminis aeſtimabant, alienis viribus *potius*, quam conſcientiae ſuae iudicio vinci.

MINVTIAE 26, 1. nec humilium minutias indagare cauſſarum. *cf. 23, 1.*
per minutias aurigarum equorumque praecipua vel delicta *ſcrutantes* 14, 6. *In variis lectionibus eſt* praemia aurigarum. Male. *Nam* per minutias ſcrutari *idem eſt*, *quod minutiſſime ſcrutari. vid. minutiſſimus. Sed in promptu etiam ſunt exempla Ammiani ex eodem illo genere v. c. 23, 6.* Orae maritimae ſpatia — *per minutias* demonſtrantes. *cf. 28, 2.*
nec hiſtoriam producere *per minutias ignobiles* decet 27, 2.

MINVTISSIMVS 22, 8. huiusmodi cognitionum minutiſſimi ſcrutatores.
artium minutiſſimus ſciſcitator 22, 16.

MINVTVM 20, 3. quum in domicilio eiusdem ſigni tota reperitur luna ſub ſole lineamentis obiecta rectiſſimis, atque in his paulliſper conſiſtit *minutis*, quae geometrica ratio partium partes adpellat.

MIRACVLORVM denſitate praeſtrictus 16, 10. *(de Romae magnificentia)*
pyramides ad miracula ſeptem pronectae 22, 15. *cf. cap. id. vlt.*

MIRMILLO 16, 12. ſeque in modum mirmillonis operiens. *i. e. ſcuto Gallico.*
pedites in ſpeciem mirmillonum contecti 23, 6. *vid. Valeſ. ad h. l.*

MISCERE 15, 4. confuſum miſceri non poteſt corpus.
inopinis excurſibus cuncta miſcere 14, 2.
varia animo tum miſcente conſilia 14, 11.
conſilia tartareis manibus miſcens 18, 4.
dextrae dextris miſcebantur et vmbo trudebat vmbonem 16, 12.
prouinciae — caternis miſtae praedonum — miſſae ſub iugum 14, 8.
maieſtati fortunae miſceri (*imperatori*) licentiam grauem 29, 3.
ecquid adhuc feminis miſceretur 25, 4.
cuius ſocrus, quum miſceri ſibi generum — non imperaret 14, 1.

MISERABILES vmbrae caeſorum 31, 1.
--- clades 28, 1.
--- turmae 19, 6.
--- caſus leuare multorum 14, 5.
deſerta miſerabili plebe 16, 12. *vid.* plebs.
moenia — in fauillas miſerabiles conſediſſe 22, 9.

MISERABILITER exacto biduo 25, 7. *cf. 29, 1. vlt.*

MISERARI 16, 12. miſeratus ſupplicantem abſceſſit.
miſerandis ciuibus ſtupefactis 28, 6. *vid.* miſerabilis.

MISERATIO 14, 11. certus, nec praemiis nec miſeratione vlla poſſe deflecti.

MISERE 21, 9. rerum miſere exaggerat *(Fama)* fidem. *Niſi vero cum Valeſio legendum* mire: *quod non neceſſe eſt; nam* miſere, *etiam Ciceroni, idem eſt, quod* vehementer.

MISERIA 14, 1. ex ſqualore nimio miſeriarum.

MISSILIA veruta 16, 12.
multitudine *miſſilium* ſterneretur et *lapidum* 14, 2. *i. e. telorum, quae paullo ante a ſaxis etiam diſtinguebantur.* vid. *ſaxum* it. *telum.*

MITESCERE 16, 7. inter feras nonnullae miteſcunt.

MITIGARE 14, 10. vt incruenti mitigemus ferociae flatus. *vid. Drakenborch. ad Liuii 9, 2, 5.*
mitigatus eſt lenientibus proximis 22, 11. *vid.* maturitas.
mitigatis ponderibus aquarum 22, 15.
rebus proſpere mitigatis 23, 5.

MITIS 30, 8. miti coërcitione contentus.

MITIVS 14, 1. humani cruoris auida nihil mitius quam maritus.

MITTERE 16, 5. priuignum ad ſtudia mittens.
ad eius mittitur locum 21, 6.
ad comitatum Auguſti ſunt miſſi 17, 2. *al. perducti.*
miſſo Sereniano 14, 11. *i. e. dimiſſo; nam abſolutus erat. cf. 16, 7. it. 30, 1. Similiter Liuius 3, 11. 38, 60.*

MOBILIS 28, 6, praeſcripti Romani rem mobilem ſcrutaretur. *vid.* praeſcriptum.

MOBILITAS 20, 3. circa terrenam mobilitatem *(luna)* locata. *i. e. terram mobilem.*
armatorum mobilitas ſaepe verſabilis 26, 1.
mobilitate ſuſpectos *(exſules)* populos 17, 13.

MODERAMEN 26, 2. moderamina orbis Rom. mihi veſtras detuliſſe virtutes. *cf. 28, 2.* vid. *regimentum.*
latis iuſto moderamine legibus 22, 16.
correctionis moderamine leniori — contentus 25, 1.

MODERATOR 18, 7. lectiſſimus moderator belli interneciui.
moderatoris auctoritate fundati 30, 7.

MODESTIA 28, 1, praeſentis temporis modeſtia fretus. *cf. 14, 10.*

MODO non aperte loquendo 31, 1. *cf. 14, 7. 16, 12. 29, 1. 30, 1.*

MODVLATIVS 16, 5. artemque *modulatius incedendi* per pyrricham concinentibus diſceret fiſtulis. *Intelligendae ſunt militares pyrrichae, quae in exercitationibus militum erant, et opponuntur omnibus generibus exercitationum ex eo genere, quae communi* armaturae *nomine veniunt. vid. Intt. ad h. l. it. Gloſſar. Liuian. in v.* decurrere. *cf. ipſe Liuius 24, 48. 27, 37. it. Sueton. Claud. 2.*

MODVLVS 18, 7. militari pyrricha *ſonantibus modulis* pro hiſtrionicis geſtibus in ſilentio ſummo delectabatur. *Nempe hoc vnum exercitationum genus bello compoſito vſurpabat, voluptatis cauſſa, quia ſimillimum id erat hiſtrionicis ſaltationibus. Hic locus fugiebat Interpretes in voce* modulatius *explicanda.*

MODVS 27, 6. praeferendus *modis omnibus* antedicto. *i. e. omnibus de cauſſis.*
pacis modo patentes agros 19, 2.
fundensque in modum ſcintillarum ſagittas 30, 1. *i. e. creberrimas.*
ſeque *in modum* mirmillonis operiens 16, 12. *i. q. alias* in ſpeciem *v. c. 23, 6.*

vltra

vltra mortalem modum exarſit 14, 11.

ſupra humanum modum 17, 5.

reſponſum abſolutum et vnius modi 30, 2.

ſine requie ylla vel modo 31, 15.

ſufflantes adulatores id ſine modo ſtrepebant 17, 4.

animi aſperitate ad inſanum percitus modum 29, 1.

lauacra in modum prouinciarum extructa 16, 10. *cf. 23, 6.*

quam plagam Nicator — occupatam auxit magnum in modum 14, 8.

MOENIA 21, 13. firmitatem moenium expertus.

militum calonumque numerus magnus *ciuitatem* cum iumentis introire prohibitus, adfixus *parietibus moenium aedibusque continuis* 31, 15.

ipſa *vrbium moenia* tentaturum 30, 3. *cf. Liuius 22, 39. 42, 48.*

quibus nihil praeter moenium ſupererat adiumentum 21, 12. *In his quidem locis moenia de muris, turribusque accipi poſſint; ſed in ſequentibus aut ipſae vrbes intelligendae ſunt, aut aedificia inſignia, publica. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 521.*

cuius moenia quum vidiſſet in fauillas miſerabiles conſediſſe 22, 9.

ambitioſa moenium ſtrue 17, 4. *vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

media moenia interſecans 29, 6.

moenibus alumnis inferret 17, 4.

— complanatis 29, 5.

MOENIANA *vid.* maeniana.

MOERERE 14, 10. damnis ſuper praeteritis moerens.

MOEROR 27, 2. qua clade cum vltimo moerore comperta.

moerore offuſus Conſtantius 21, 13.

exſulari moerore mulctauit 14, 5. *Similiter in Cod. Theodoſ. l. 2. de repud. lib. 3. t. 10.* moeror ſolitudinis *dicitur pro caelibatu.*

MOLA 20, 11. molae et columnarum fragmenta.

MOLENDINARIVS *vid.* meta.

MOLES 28, 1. obſidentes Miletum molibus magnis.

diu laborata moles illa noſtrorum velut terrae quodam tremore quaſſata procubuit 19, 8.

praeruptos vndarum occurſantium moles obliquatis meatibus declinantes 16, 12.

disiectaque agminis mole 29, 6. *cf. Liuius 3, 2. extr.*

quum ex omni latere armorum et operum belluarumque molibus vrgeremur 19, 7.

feruente certaminum mole 20, 6. *cf. 25, 1.*

bellorum inundantium molem 16, 3.

in ſe pugnae molem vertendam 17, 13.

conuerſam molem belli totius in Aſiam 26, 10.

haud parua mole certatum eſt 27, 10.

vt abſenti aemulo — periculoſae molis onus impingeret 15, 5.

arripuimus negotiorum maximas moles 17, 13.

magnis curarum molibus ſtringebatur 17, 3.

quae maximis molibus feſtinari cernentes 22, 12. *ſcil. curarum ſ. adparatus; nam de conſilio belli gerendi capto ſermo eſt. cf. 14, 11.*

inſtantium ſollicitudinum moli 21, 12.

mole caſus inopini ictus 15, 5.

MOLESTIVS 28, 4. ſi creditorem ſuum flagitare moleſtius aduerterit debitum.

MOLIMEN 18, 5. fugam ingenti *molimine* conabatur. *i. e. molitione.*

MOLINA pro *mola vel piſtrino ex more illius aeui. vid. Valeſ. ad 18, 9.*

MOLIRI 26, 6. infauſti dominatus exordia molientem.
vias ſibi impetu ingenti molitus 23, 6. *de fluuio. cf. 15, 11.*

MOLITIO 14, 9. adminicula futurae molitioni pollicitos.

MOLLIRE 21, 7. finito propiore bello vel certe mollito.
mollita hieme 30, 2.
vbi tempeſtas molliuit 29, 6. *(ſcil. ſe)*
tributorum onera molliens 31, 14.
mollito vigore reſiſtentium 14, 10.
eius impetus molliebatur conſiliis proximorum 26, 5.
neceſſitas vrgentium rerum antequam creſceret, mollienda 15, 5.

MOLLIS 24, 1. per plana camporum et mollia. *i. e. culta; niſi de pratis accipi malis. cf. 14, 2.*
clementia hiemis ibi molliſſimae 18, 7.
acciri mollioribus ſcriptis 14, 11.
ad ſuſpiciones mollem et penetrabilem 15, 3.
ima, quod aiunt, auricula mollior, et ſuſpicax et minutus 19, 12.

MOLLITIES 16, 12. calcata mollitie glutinoſa *(de aquis paluſtribus.* vid. *glutinoſus)*
ſolutioris vitae mollities 31, 5.

MOLLITVDO cilicii 23, 4.

MOLLIVS 21, 10. pars, quae Illyricum ſpectat, mollius edita.
in mollius vergente ſecuritate 15, 5.
mollius eſt adloquutus 14, 7.
cuius ad deditionem incolae tentati mollius 24, 2.

MOMENTVM 14, 11. incrementorum detrimentorumque momenta verſans.
in rebus diſtrictis nihil tam leue eſt, quod non interdum — rerum adferat momenta magnarum 24, 4. *cf. Liuius 25, 18. it. Tacitus A. 5, 4.*
momentum pertimeſceret graue 26, 8.
pugnabatur paribus diu momentis 16, 12. *cf. 23, 6.*
aequis partes diſceſſere momentis 31, 16.
cauſſarum momenta aequo iure perpendens 22, 9.
inter rapienda momenta periculorum 18, 7. *cf. 25, 8.*
momento temporis parui vaſtabant 14, 4.
ad momentum haeſit ſtupore defixus 25, 2.
penuria calcis ad momentum parum repertae 22, 16.

MONERE 15, 10. fratrem ire monuit in Hiſpaniam. *cf. 31, 16.*
monuerat regem vt iubenda opperiretur 23, 2.
factorumque fortium ſingulos monens animabat 20, 4.
ferae fame *monitae* 14, 2. *al.* domitae. *Apud Tacitum A. 15, 45. etiam eſt:* ſi ſitis admoneret.
carmine Cumano monente 22, 9.
quid cantus monerent oſcinum 28, 1. *cf. Liuius 8, 30.*
apertius monens et demonſtrans 20, 8.
monentibus perfugis 16, 4.

MONETA 22, 11. *de loco. Sic in Cod. Theodoſ. l. 3. de falſa mon. lib. 9. t. 21.*

MONITV cuiusdam ſomnii 25, 10. *cf. Liuius 5, 51.*
hoc monitu recordetur 16, 7. *i. e. a me monitus r.*
eorumque *(Brachmanorum)* monitu rationes mundani motus et ſiderum purosque ſacrorum ritus — eruditus 23, 6.

MONS

MONS ipſe effigiatus ſcriptilibus elementis 17, 4. *de obeliſco.*
ſub imis montium pedibus 20, 9.
per imos pedes montium 19, 3.
montium venis perſcrutatis 17, 4.
poſt montium terga 27, 10.
pulſorum auditus eſt montium gemitus 17, 3. *Haec omnia elegantiſſime a corpore humano eiusque membris tranſlate repetita ſunt.*
per radices montis 19, 5.
montium defectibus inclinati 23, 6.
montium littorumque intonante fragore 16, 10.
montium nullas ſpeculas vel collium ſigna cernentes 22, 16.
ob ſuggeſtus montium arduos 15, 10.
eisque maximae imminent celſitudines montium 23, 6.
montem occupauere praecelſum per confragoſos colles vndique praeruptum et inuium 27, 10.
digreſſi montibus impeditis et arduis 14, 2.
auia montium 14, 2.
per auios montes anguſtiasque praecipites 18, 6.
inter editos recuruosque ambitus montium 14, 2.
inter montium celſorum amfractus 15, 4.
latebroſa montium ſaxa 27, 9.
montem ſaxeum arcis naturaliter editum 24, 4.
Coroni quoque montis altiſſimi partem habitantes occiduam frumentariis agris adfluunt et vinariis 23, 6.

MONSTRARE 22, 16. vt annales veteres monſtrant.
monſtraretque perſpicua veritas 24, 7.
horrendo ſtridore monſtrabant 17, 13.
exceſſum Auguſti clare monſtrabat 22, 1. *de omine. cf.* 23, 1.
mactatus *(taurus)* ominoſa ſigna *monſtrauit* 24, 6. *vid. Cicero de Nat. Deor.* 2, 3.
Plotinus auſus quaedam ſuper hac re differere myſtica, *alteque monſtrare*, quibus primordiis hi genii etc. 21, 14.

MONSTRATOR 21, 1. cuius diſciplinae Tages — monſtrator eſt.

MONSTROSVM miraculum 31, 16.

MONSTRVOSAS antehac raritates in beluis 22, 15.

MONTANVS 27, 12. munimentum poſitum in aſperitate montana.

MONVMENTVM 17, 7. inter monumenta multiformium aerumnarum eminuere Nicomediae clades.
duo *(obeliſci)* in Auguſti monumento erecti 17, 4.

MORA omni depulſa 21, 15.
moras rumpens intempeſtiuas 15, 1. *cf.* 17, 13.
viuendique moras per aerumnas deteſtati multiplices 15, 3.
absque moris cruciabilibus 29, 5.
obſidionales tractae ſunt morae 17, 2.

MORBOSVS 14, 7. leui corpore ſenem et morboſum. *cf.* 15, 6.

MORBVS 14, 6. morborum acerbitates celſius dominantur.
morbo veterni conſumptus eſt 16, 12.

MORDAX 20, 2. diſſeminantes mordaces ſuſurros.

MORDICVS 18, 7. palpebrarum libramentis *(culices)* mordicus inſidentes.

MORI 20, 11. per quas *(adſpergines)* moritur *ſcil. radiorum ſplendor. i. e. ſenſim obſcuratur. Nam mori dicuntur ea, quae ſunt tenuia, parua, infirma.*

MORIGERVS 27, 12. it. 16, 10.

MORS cruciabilis 14, 11.
— poenalis 14, 9. *cf. 22, 11. 26, 3.*
fortuita pereunt morte 22, 15. *Opponitur:* in proelio perire.
fatali praeuentus eſt morte 25, 10.
publica deletus eſt morte 22, 11.
ad ſpecioſam pro rep. mortem 31, 5.
iuſſa morte oppetere 20, 4. *i. e. ad mortem compelli iuſſu, minis alterius. Opponitur* ſua morte defungi.
mortem factura crimina 21, 16.
mortium truci viſu 19, 7. *cf. 20, 7. 23, 6. 26, 7.*
MORSVS vacuos concrepans *(leo)* 29, 4.
vipereis morſibus ab eo ſaepius adperiti 22, 11.
honorum vertices ipſos ferinis morſibus adpetens 15, 3.
MORTALIS 20, 11. quantum mortalis oculus contuetur.
radios ſolis — lucem — mortali conſpectu monſtrare 25, 10. *i. e. mortalium conſpectui.*
vltra mortalem modum exarſit 14, 11.
— mortale tumens 26, 6.
calcare cuncta mortalia conſuetum 23, 6.
MORTALITAS 28, 4. vltra mortalitatem nobiles viros extollunt.
qui *(fortunae motus verſabiles)* ludunt mortalitatem 14, 11. *i. e. mortales. cf. 15, 1. 20, 3. 21, 1.*
eadem *(Nemeſis)* — mortalitatis vinciens faſtus 14, 11.
MORTIFERIS vulneribus 20, 7.
MOS 26, 9. perque morum triſtium latebras.
ex *vſu moris* gentici 24, 4.
praeter morem 14, 2. *i. e. more peſſimo, immani.*
nihil remittente *vi moris* 23, 1. *i. e. iuris naturae, quod defenſionem ſui permittit, immo praecipit. Niſi vero cum Lindenbrogio legendum* mortis.
MOTVS 23, 6. rationes mundani motus et ſiderum.
quae *(ciuitas)* ſuopte motu — ſeditionibus agitatur 22, 11.
indignaretur; tacens tamen motumque in animi retinens poteſtate 22, 14. *cf. 21, 13. 22, 9.*
imperiali motu oppreſſit 28, 2.
bellorum ciuilium motibus 18, 5. *cf. 21, 15.*
perduelles ſpiritus irrequietis motibus erigentes 14, 2. *cf. 16, 12. 28, 5.*
inquietis motibus poſcebatis 16, 12.
animus ſemper vigens motibus indefeſſis 14, 11.
verſabiles *(fortunae)* motus *ibid.*
MOVERE 15, 9. maius opus moueo *(de opere hiſtorico)*
ſuſurro tenus haec mouebantur 14, 5.
hac ex cauſſa ſolito infeſtius moti 26, 5.
MOX dicta finierat 14, 10. *pr. vixdum.*
MVCRO feriebat contra mucronem 16, 12.
in modum acuti mucronis obtuſus eſt 26, 8. *vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 418.*
eductis mucronibus 17, 12.
diſtrictum mucronem in proprium latus impegit 14, 5. *cf. 17, 12.*
capita per medium frontis et verticis mucrone diſtincta 31, 7.
pro ignotis tot ſuorum conſurrexiſſe mucrones 26, 7.
MVGITVS 28, 1. Haec vt geſta ſunt *mugitus* ad Principem Simplicius retulit. *Valeſius legendum putat* ocius; *contra Gronouius aut* mugiens *aut* minutius. *Optime fortaſſe legeris* muginatus, *i. e. tardius faciens;* id

id quod contextui non repugnat; praecedit enim dilato ſupplicio. Et eſt illa vox Ciceroniana (Epp. Att. 16, 12.) Nemo autem neſcit Ammianum e Cicerone plurima petiiſſe.

MVLCTARE 14, 5. exſulari moerore mulctauit.

poenali eſt morte *mulctatus* 14, 9.

MVLCTATIO 14, 1. *puniti* bonorum *mulctatione.* cf. 14, 5.

MVLIEBRITER (*equis*) nonnumquam inſidentes 31, 2.

MVLTIFIDVS 24, 3. pars maior Euphratis in riuos diuiditur multifidos. *cf. 17, 1.*

multifido ferro coagmentata (*ſagitta*) 23, 4.

MVLTIFORMI ferocitate di-tiſſima (*Aſſyria*) 23, 6.

noſtrarum externarumque rerum hiſtoriam multiformem 16, 5.

ſpecies animalium multiformes 14, 6. *cf. 26, 10.*

pectora multiformium telorum ictibus exponebant 21, 12.

multiformibus donis 21, 6. *it.* malis 17, 3. *it.* officiis 14, 6.

MVLTIFORMITER 28, 1.

MVLTIMODA tela fundentes 24, 2.

MVLTIPLEX 17, 10. multiplices legiones. *Sic enim haud dubie cum Valeſio legendum. Significantur autem copiae Romanae multae quidem ac magnae. Caeterum ſaepius eadem vox eodem ſignificatu occurrit, v. c. 16, 9. it. cap. 10. it. 27, 6.*

MVLTIPLICARE 19, 2. quinquies ordine multiplicato ſcutorum cingitur ciuitas.

maxime auidum (*genus hominum*) multiplicatum repoſcere 22, 6.

cultorum feracium multiplicantes annuos fructus 14, 6. *nempe narrando, mentiendo.*

MVLTITVDO 31, 7. cum ea *copioſa multitudine* colluctatos.

multitudo dudum a mercatoribus venumdati 31, 6.

— ferramentorum 21, 12. *it.* circumuenientium fluentorum 22, 8.

fluuii aequoream multitudinem inundantes 23, 6.

MVLTVM 14, 2. tentatis ad diſcrimen vltimum artibus *multum. Valeſius legi vult* multis. *Contra Gronouius, vt ſemper, quem vide.*

MVLTVS 14, 6. feminas adſatim multas.

multis acceptis vulneribus *quam* illatis 20, 7. *pr. pluribus.*

multa et aſpera congerentes in eum 29, 5.

MVNDANVS 23, 6. rationes mundani motus et ſiderum. *cf. 26, 1.*

apud peritos mundanae rationis 25, 10.

Iridem rebus adparere mundanis 20, 11.

faſtorum monumenta mundana 29, 2.

in mundanum fulgorem ſurgeret Roma 14, 6.

ac ſi quodam caduceo leniente *mundana* 25, 4. *Sic pro* mundano *ex auctoritate Valeſii haud dubie legendum.*

quod ei (*Iuliano*) velut mundanam Cornucopiam Fortuna geſtans propitia, cuncta glorioſa deferebat 22, 9.

MVNDARE 28, 1. ſcopae florere ſunt viſae, quibus Nobilitatis Curia mundabatur.

MVNDITIAS conuiuiorum et luxum vitantes 23, 6.

MVNDVS 23, 6. aëris facies munda. *vid.* caelum.

mundiore victu ſtipendioque milite recreato 29, 5. *vid. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 989.*

nullius cibi indigens mundioris 21, 9. *i. e. lautioris, exquiſitioris.*

cibo mundiſſimo fouebatur 29, 2.

MVN-

MVNDVS 20, 4. primis auſpiciis non congruere aptari muliebri mundo.

quod (*curnimen*) in noſtro panditur mundo 20, 11. *de caelo. cf. 21, 1.*

quem (*Mercurium*) mundi velociorem ſenſum eſſe 16, 5.

vt domini rerum et mundi 19, 2. *cf. 23, 3.*

in capite mundi 14, 6. *i. e. Romae. Eadem 17, 4.* templum totius mundi *dicitur; item 16, 10.* aſylum mundi totius. *vid.* lar.

volucrum — ferarumque, etiam *alieni mundi*, genera multa ſculpentes 17, 4. *de partibus mundi vniuerſi minus cognitis, imperio Romano oppoſitis, qui mundus κατ' ἐξοχὴν dicitur.*

meruit clarum *e mundo* digreſſum 25, 3. *Vulgo male legebatur* e medio. *Lindenbrogius quidem ad h. l. pluribus exemplis docuit, Ammianum dicere conſueuiſſe* mundo, *item* e mundo digredi, *quibus adde 31, 2.*

mundo cognita ciuitas 14, 8. *i. e. generi humano: quae ſane noua eſt ſignificatio, et procul dubio ducta e more loquendi chriſtianorum, qui traxerant eam formam e bibliorum verſione latina; quemadmodum fere in noſtra lingua ſunt vtique multa hebraica. Huc pertinet etiam 29, 2. vbi haec ſunt:* de vita et ſpiritu *hominis*, qui pars *mundi* eſt. *Inde totum pro parte dicebatur. vid. Geſnerum ad Claudian. in Rufin. Lib. 1. v. 87. vbi* laedere mundum *eodem modo explicat. Ita et in Codice Theodoſ. l. 18. de haeret. lib. 16. t. 5.* Nihil ad ſummum his ſit commune *cum mundo.*

etiamſi *mundorum innumeritates* Democriti regeret 15, 1.

MVNERARE 17, 8. legatos — muneratos abſoluit. *cf. 20, 11. it. 25, 10.*

quum munerandus veniſſet ex more 17, 10.

MVNICIPALIS *vid.* ordo.

MVNICIPIVM breue 25, 10. *it. 22, 16.*

inter municipia crebra vrbes duae faciunt claram (*Cyprum*) 14, 8. *cf. 14, 2.*

MVNIFEX 16, 5. munificis militis vili et fortuito cibo contentus.

munifici faſtidienda gregario 25, 2. *i. e. ei, qui munia facere cogitur: diſtinguitur a principalibus, qui priuilegiis muniuntur et immunes ſunt. vid. Valeſ. ad h. l.*

MVNIMEN 17, 13. armorum abiecto munimine.

hanc Galliarum plagam *munimina claudunt* vndique natura velut arte circumdata 15, 10.

MVNIMENTVM 23, 6. ciuitatum et caſtrorum caſtellorumque munimentis oppleta Perſide.

firmitatem moenium, munimenti defenſorumque expertus 21, 13.

vrbes cum munimentis reparans extimis 22, 7.

munimenta — — rapta ſunt et incenſa 19, 6.

munimentum impendio validum 20, 7. robuſtum 23, 3. perquam tempeſtiuum 20, 7. praecelſum et fidum 18, 10. praeſidiarium 25, 9.

MVNIRE 26, 7. res nouae petulanter arreptae celeritate muniri ſolent interdum.

venturos muniens caſus 31, 5.

quum ad inopiam *muniendarum* venerint adlegationum 30, 4. *Verbum iuris. vid. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 327. Ita etiam* teſtibus muniri res *dicitur in Cod. Theodoſ. l. 3. de abolit. lib. 9. t. 37.*

velut collo munito rectam luminum aciem tendens 16, 10. *vid.* collum.

MVNITIO 20, 11. munitiones a muro longe demouit.
MVNITOR 26, 8. munitorum magna parte proſtrata. *i. e. oppugnatorum. cf. 21, 12.*
MVNITVS ſuopte ingenio fuit 27, 11. *i. e. Valeſio explicante, ſibi vndique cauens et ex omni parte veluti tectus aduerſus inſidias et fraudes ac dolos. Vulgo* minutus *legebatur.*
MVNVS Martium pertimeſcens 15, 2.
iniuſte plures publicis muneribus adnectebat 21, 12.
munera vniuerſa complentes 16, 5. *de tributo.*
MVRALES pugnae 26, 8.
ſaxa muralia perferentes (*machinae*) 20, 11. *i. e. e muris deiecta.*
MVRCVS *iocaliter adpellatus, qui, detrectandae militiae cauſſa, pollicem ſibi praeciderat* 15, 12. *Eſt igitur* murcus *i. q. mutilus. vid. Intt. ad h. l. it. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*
MVREX 15, 8. imperatorii muricis fulgore flagrantem.
MVRMVR 15, 5. circumfrementia vndique murmura cauſſantis inopiam militis.
renitentibus plurimis *murmure* tenus 21, 15. *Opponitur* palam.
MVRMVRANS querulis vocibus 15, 8.
MVRVS 21, 12. murorum ima ſuffodere.
muris velut ſinuoſis circumdatum munimentum et cornutis 20, 7.
murorum — turres 14, 2.
minae murorum 24, 2.
Iouianum — prouinciarum muro ceſſiſſe 25, 9. *i. e. limitibus tutis.*
haſtatisque et ordinum primis velut inſolubili muro fundatis 16, 12.
libero pectoris muro ſeptus 20, 8.
MVSICA *vid.* exareſcere.
MVSICVS 21, 1. abſurde cecinit muſicus.
MVSSARE 29, 2. ordine omni muſſante. *i. e. clanculum indignante. cf. 24, 7.*
MVSSITARE 23, 5. vt maledici muſſitant.
inaniter ſtulteque cogitaſſe ciuitatis obſidium, muſſitantes 16, 4. *cf. 14, 11.*
cur impetrauerim, muſſitare 14, 6. *i. e. cum indignatione quaerere.*
MVTARE 29, 5. eosque adſiduitate pugnandi mutaret in metum.
vt nec bellis vexari nec mutari ſeditionibus poſſint 17, 13.
aureis decem mutaretur vt minus 25, 8.
paucos militares equos ex his auſus mutare ad quos probandos miſſus eſt 29, 3.
MVTVS 17, 12. cuius ora formido muta claudebat.
MYCEMATIAE 17, 7. *genus terrae motuum.*
MYSTICVS *vid.* alte.

N.

NAENIA *vid.* nenia.
NAPHTHAS 28, 6. *vocabulum eſt barbarum quo Medi genus quoddam olei cedro ſimilis adpellant.* Valeſ.
NARES 14, 6. turpi ſono *fragoſis naribus* introrſum reducto ſpiritu concrepantes.
NASCI 19, 8. exuberanti pernicitate natos.
maiorque mihi rerum *naſcitur* ordo 15, 9.
NATARE 26, 10. ſpecies *natantium* multiformes. *i. e. piſcium. cf. 27, 11. natantium genus* elemento ſuo expulſum.
NATATVS 23, 6. ſuperantes natatu aliquoties tigres. *cf. 24, 1.*
vno parique *natatu* 500. viri transgreſſi tumidum flumen incolumes 25, 7.

NATIO

NATIO antehac bellatrix et potentiſſima 23, 6.

NATIVVS 24, 1. adfabilitate *natiua* prohibendo vel minis. *i. e. inſita.*

pro natiua prudentia conſulens in commune 15, 8.

militis in ſeditiones natiuo calore propenſioris 16, 12.

NATVRA 24, 2. poteſtate naturae velut manu circumſeptum humana (*locum*)

aquae ſuapte natura calentes 14, 8.

per inducias *naturae* conquiefcentis 14, 11. *de ſomno.*

per quietem fuſius natura vagatur 15, 3.

vim iniectans naturae eamque ab inſtituto curſu retorquens 14, 6. *de eunuchis.*

nec ad requiſita naturae ſecedens Perſa 23, 6. *de ſiccitate Perſarum. vid. voc. ſeq.*

Marinus — naturae feruentis 15, 3. *vid.* feruentior.

ferociam *natura* conceptam auxit in maius 16, 12. *φύσει. i. e. ſponte.*

nuſquam *a ſtatu naturae* diſcedens intrepidae, ſed conſtans ſemper 27, 6.

NATVRALE 30, 2. per ſimulationem *naturalis* cuiusdam. *de exoneratione veſicae etc.*

NATVRALITER odoris dulcedinem concipit (*arbor*) 24, 3.

montem ſaxeum arcis naturaliter editum 24, 4.

NATVS 26, 9. prouectior natu.

NAVALES ſocii 21, 12. *pro militibus. Superiori aetate remiges ſic dicebantur.*

poſt glorioſa rei naualis certamina 26, 3.

NAVARE 15, 5. diligens opera *nauabatur*, Siluanum *exſtingui.*

NAVFRAGIVM 30, 8. auiditas indagandi quaeſtus varios per *alienae vitae naufragia. cf. Liuius 5, 52.*

NAVICVLARII 27, 3.

NAVIGABILE flumen 14, 8. *cf. 22, 8. 23, 6.*

NAVIGARE 14, 2. littoribus —, contigui nauigabant. *i. q. littora legebant.*

nauigari (*Rhenus*) ab ortu poterat primigenio 15, 4.

NAVIGATIO 22, 8. inſularis circuitus littorea nauigatio. *cf. 23, 6. vid.* inſuloſus.

— aduſque vrbem Teredona *porrigitur* 23, 6. *i. e. fieri poteſt.*

NAVIGERVM flumen 14, 8. *Alibi:* vehendis ſufficiens nauibus 23, 6. *item:* nauium capaciſſimi fluuii *ibid.*

NAVIS 31, 4. nauibus ratibusque et cauatis arborum alneis.

pontem ſuſpendere nauium compage 14, 10.

iunxit nauibus Rhenum 29, 4. *i. q. commarginare, quod vide.*

vt, — a fundamento ipſo carinae ad ſupremos vsque carbaſos aedificet onerariam nauem 14, 8. *cf. 23, 3.*

luſoriae naues 17, 2. *vid.* luſorius.

NAVTICI et vectores 16, 12. *i. q. nautae cf. 14, 2. 15, 4. vid. Drakenborch. ad Liuii 30, 25, 11.*

NE quidem 20, 11. cupiditate potiundi oppidi *ne* prompta *quidem* pericula contemnebant. *Senſus requirit vel prompta, promptiſſima quaeque etc.*

NEBVLA 14, 1. per ſuſpicionum nebulas.

negotia iam dudum ſepulta et *rediuiuas nebulas debitorum* in diuerſos ordines excitabat 26, 6. *i. e. debita obſcura, incerta, obliuioni tradita. Ante Valeſium legebatur* tabulas.

NEBVLOSVS 22, 8. omnis autem circumfluo ambitu pontus et nebuloſus eſt.

NEC non etiam 17, 11.

nec contigua *vel* adpoſita 17, 7.

NECARE 30, 1. veneno poculis necabit infectis. *cf. 29, 2.*

– – necatus ad exitium fuſtibus 29, 3.

ſubmerſi *(in traiiciendo)* necati ſunt 17, 13.

NECESSITAS 14, 11. eadem (*Nemeſis*) neceſſitatis inſolubili retinaculo mortalitatis vinciens faſtus tumentes incaſſum.

nodo quodam violentae neceſſitatis adſtrictus 17, 14.

in diſtrictis neceſſitatibus 24, 4.

eo neceſſitatum articulo 18, 6. *vid.* articulus.

arduae neceſſitates 15, 8.

in abrupto neceſſitatis 16, 8. *it. 30, 1.*

neceſſitas vrgentium, rerum antequam *creſceret*, mollienda 15, 5. *Videtur pr. cauſſa ſ. principio dicta eſſe.*

quem (*pontem*) compaginarat ante neceſſitas inuadens terras hoſtiles 30, 10.

neceſſitatis adiumento poſtremo 27, 10.

magno neceſſitatis ducente ſolatio 18, 7.

in corpora ſua *neceſſitas* erat humana vertenda 25, 8. *i. e. alimentorum.*

curantem ſummitatem neceſſitatum caſtrenſium 26, 1. *cf. Liuius 5, 6.*

inter *potiores* imperatoris *neceſſitates* 29, 5. *i. e. propinquos.*

NECESSITVDO 17, 7. clamoribus — quaeritantium coniugium liberoſque et ſi quid *neceſſitudinis* arcte conſtringit. *cf. 20, 8.*

— reliſtis obſidum loco neceſſitudinibus ſuis 15, 5. *cf. 17, 1. 21, 6. 24, 5.*

ambitioſo neceſſitudinum ſtudio 29, 2.

NECTERE *vid.* nexus.

NEFANDVS 14, 1. eminuit — inter *humilia*, ſupergreſſa iam potentia fines *mediocrium* delictorum *nefanda* Clematii — mors repentina.

artium nefandarum calumnias adfigebant 14, 1.

NEFARIVS 17, 12. quos erat admodum *nefas* impune multa et *nefaria* perpetraſſe.

NEGARE 28, 5. ſegetum copiam *negauerit* terra.

NEGOTIVM 17, 4. cui *negotium ſpectandum* dederat. *i. e. cauſſam diiudicandam. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

Hymettii — negotium eſt actitatum 28, 1.

quum negotium in his eſſet anguſtiis 30, 10. *de republica.*

damna *negotiis Romanis* illaturi 21, 6. *i. e. rebus R.*

nec mora vlla negotio tributa nec quiete 18, 3.

transgredi feſtinarunt indiuiſo negotio. 21, 12.

notitiam reliquere negotii ſemiplenam 15, 9. *de Galliae deſcriptione.*

nutanti negotio conſuluit 26, 9.

conclamatis negotiis 15, 8.

quae ſtatus negotiorum admittit 14, 10.

vt erat in complicandis negotiis artifex dirus 14, 5.

NEMESIS 14, 11.

NEMO — poſſeſſor 22, 15. *Apud Liuium eſt* nemo — hoſtis 36, 40. *et ſimilia.*

NEMOROSA et denſa 31, 16.

aggerem nemoroſum cautius obſidebat 16, 12.

NEMVS 17, 4. vt machinarum cerneres *nemus. i. e. multitudinem trabium.*

inſtar ingentium nemorum 24, 3.

NENIAE 19, 1. ſaltando et cantando triſtia quaedam genera *neniarum. vid. Cicero de Leg. 2, 24.*

certamina multa fabuloſae neniae ficuere Graecorum 31, 13.

NEPOTALIS menſa 31, 5. *i. e. nepotina, profuſa.*
NEPTVNVM humentis ſubſtantiae poteſtatem 17, 7.
NEQVE — nec — nec 14, 2.
NERVVS 15, 12. catapultas tortilibus neruis excuſſas.
rei vehiculariae ſuccideret neruos 21, 16.
aedes amplae neruorum et articulato flatilique ſonitu perſultarent 30, 1.
ſuperare eum in *ſuccidendis familiarium nobilium neruis* pudebat 28, 1. *i. e. principibus ſ. iis, quibus familiae bene fundatae dicuntur. Sic Liuius* neruos coniurationis *dixit. vid. Gloſſar. Liuian in h. v.*
NESCIRE 16, 12. ni fama res maximas, vel obumbrantibus plurimis, ſilere *neſciret.*
blandiri neſciebat 15, 5.
NESCIVS 16, 12. *nandi* ſtrenuis quosdam *neſcios* adhaerentes. *i. e. expertes.*
ſauciabatur ſalus hoſtium *neſciorum* 24, 1. *i. e. necopinorum.*
NEVTROBI inclinato momento 24, 2. *cf. 21,* 1.
NEVTRVBI 19, 2.
NEXIBILI adſeueratione perditi nebulonis durante 29, 2.
NEXVS 26, 7. coetu militarium nexi ad pacatiora iam vitae diſceſſerant.
auiditate quorumdam nexus ingentibus damnis 18, 5. *i. q. implicitus.*
NEXVS 19, 12. aliquos vinculorum adfixerant nexus.
ſolutus corporeis nexibus animus 14, 11.
obligatus gratiarum multiplici *nexu* Conſtantio 20, 11.
iurisiurandi *nexu — conſtringi* 21, 5.
criminibus ſerpentibus latius per *implicatos nexus* ſine fine diſtentos 19, 12.
in complicandis calumniarum nexibus erat indiſſolubilis 15, 3.
Feſtus — vltimi ſanguinis et ignoti *in nexum germanitatis* a Maximino dilectus vt ſodalis 29, 2.
NIDOR *vid.* indago.
NIDVLVS 22, 15. *nidulis* ſuis ad cibum ſuggerens *(ibis)* oua ſerpentum. *i. e. pullis.*
NIHIL 16, 12. reſpondere nihil fallentes.
nihil opinantibus 14, 2.
humani cruoris auida *nihil mitius* quam maritus 14, 1.
nihil impetrato 20, 11. *pr. nullo*
nihil fateri compulſus eſt 14, 9. *i. e. non c. e. vt aliquid fateretur.*
NIMBVS 24, 2. dimicabatur ſaxorum manualium nimbis.
ſagittarum nimbi crebrius volitantes 20, 7.
NIMIETAS odioſa 29, 1.
— frigoris 19, 4. *it.* caloris 30, 6.
gurgitum nimietate humectans diutius terras 22, 15.
incedendi nimietate iam ſuperarer vt inſuetus ingenuus 19, 8. *cf. 15, 1.*
NIMIVM 22, 9. populus *nimium quantum* antehac *florentiſſimus. cf. 22, 16. 28, 2.*
NIMIVS 27, 6. imperator minax et nimius.
inflabant — imperatorem ſuopte ingenio *nimium* 16, 12. *i. e. ferocem, inſolentem.*
vſu nimio dociles *ibid.*
NISVS 14, 2. firmare niſu valido greſſus.
eruendae vrbis adparatu *niſibus magnis* inſtabat 19, 1.
niſu valido concremaſſent 16, 11.
NITERE 22, 16. Aegyptus maximis vrbibus nitet. *cf. 23, 6.*
ambiguo fulgore nitentibus (*ſtragulis ſericis*) 16, 5.
cuius virtutes — prae caeteris *nitebant* 29, 5. *vbi Valeſius legendum cenſet* enitebant. *Sed*

tamen

tamen apud Liuium 3, 12. eſt: recenti gloria nitens.

nitentium rerum Centurio 16, 6. *i. e. qui ſignorum ac ſtatuarum ex aere ac marmore in vrbe curam gerebat, noctuque cum militibus obſeruabat ne quis ea confringeret aut mutilaret.* Valeſ. *vid. Indic. Dignitt.*

NITI 24, 4. quantum facere *nitique* poterant. *pr. eniti. cf. 29, 8.*

id — firmari deſiderio nitebatur ardenti 15, 7.

NITIDVS 14, 8. cultis abundans terris et nitidis.

frumento et ſalibus nitidis plena *(ciuitas)* 24, 2.

nitidae vrbes 23, 6.

NITOR 27, 6, vultusque et reliqui corporis iucundiſſimus nitor.

— armorum arcte pro ſingulis membris inflexus 24, 7. *vid.* lamina.

— igneus 25, 2. *de face in aethere conſpecta.*

NIVALIS 15, 10. horrore niuali ſemper obductos *(montes)*

verticibus montium inſedere ſemper niualium 22, 8.

colentes niuales terras et pruinoſas 23, 6.

NIVOSAE ſolitudini cohaerentes 23, 6.

NIXVS 14, 6. quibus *(feminis)* ſi nupſiſſent *per aetatem ter iam nixus* poterat ſuppetere liberorum. *Valeſius ſic legi vult:* per aetatem iam nidus *i. e. multitudo: cui emendationi pondus addi poterat ex 22, 15. quem locum ſupra ad v.* nidulus *notauimus. Fortaſſe Gronouius hanc auctoritatem reſpexiſſet. Equidem in hac vna adquieſco. Nam difficultates a Valeſio motae contra lectionem vulgatam non maioris mihi faciendae videntur, quam, quibus Gronouius lectionem vulgatam tuetur, argumentis.*

NOBILIS 16, 1. a nobilibus cunis.

iam inde a priſcis maioribus nobilis 18, 1.

nobilis dux 29, 5.

nobilioris militiae faſtu elatus 18, 3. *vid.* militia.

ruentes in agmina nobilium legionum Quados 17, 13.

fetus equarum *nobilium* 23, 6. *ſcil. victoriis.*

NOBILITARE 14, 11. quos trabeae Conſulares *nobilitarunt.*

apicis nobilitatus auctoritate 18, 5.

Ciliciam Tarſus nobilitat 14, 8.

NOCTVRNVS 28, 1. formidinis augmenta nocturnae.

viſa nocturna 14, 3.

nocturnae volucres 31, 1.

NODOSIS coarctationibus aequitate diu iactata 29, 2.

— quaeſtionibus de induſtria iudicia circumſcribunt 30, 4.

NODVS Gordius 14, 11.

nodo quodam violentae neceſſitatis *adſtrictus* 17, 14.

NOMEN populi Rom. circumſpectum et verecundum 14, 6.

genitali vocabulo dictitatum ad Serapionis tranſtulit nomen 16, 12. *vid.* gentilitas. *cf. Taciti A. 12, 26.*

Ararim in ſuum nomen adſciuit 15, 11.

Conſtantii *nomine* per Orientis tractus omnes *abolito* 15, 2.

nomine ſolo aliquoties vincens 14, 6. *i. e. auctoritate nominis et fama.*

metu *ambitioſi nominis* ſui Germanis incuſſo 26, 5.

militem celſi nominis *(Iulianum)* 23, 5.

vir *ingenti nomine* doctrinarum 29, 1. *pr. ingenti doctrina. Sic ſaepe dicitur in Codice Theodoſiano v. c.* orborum nomen, petitoris nomen, *alia. vid. Gothofred. in Gloſſar. Nomic. in h. v.*

iuſſi-

iuſſique — in *nomen eius* iurare 21, 5.

famoſi nominis latro 24, 2.

ampli nominis vrbem 15, 8.

in quibus *(vrbibus)* amoenitate et celebritate nominum Tyrus excellit etc. 14, 8.

NOMENCLATOR 14, 6. *in conuiuiis adhibebantur nomenclatores ad digerendos conuiuas; vnde per fraudem inſerere, quos vellent, poterant, cuius rei exemplum eſt apud Suetonium Calig. 39. vbi tamen* vocatores *dicuntur.*

NOMINARE *vid.* deferre *vlt.*

NON modo — ſed 22, 2. *vid. Burmannum ad Sueton. Iul. 14.*

— — — ſed contra 19,5.

NONNVMQVAM etiam vltra flumen aedificiis poſitis 28, 2. *i. e. nonnullis in locis.*

NORMALITER 20, 3. e regione vero quum *normaliter* ſteterir *(luna)* contra.

NOSCERE 14, 1. quidquid *noſcere* poterant vel audire. *i. e. cognoſcere, explorare.*

ciuitates non niſi tres ſolas habere *noſcuntur* 23, 6. *i. e. dicuntur.*

vt — recte *noſcentibus* regio quaedam vrbis *aeſtimaretur* aeternae 22, 9. (*Nicomedia*) *cf.* 25, 4. 27, 5.

qui poſt decennium officiorum magiſterium eſſet recturus, apertiſſime *noſcebatur* 21, 16.

NOSCITARE 30, 5. genuino percunctando ſermone quos *noſcitabat. Similiter Liuius 8, 32. vid. Geſner. ad Plinii Paneg. 17, 1.*

NOSSE 14, 10. quod *norat* expeditionibus crebris. *i. e. cognouerat.*

NOSTER 20, 8. ad *noſtra* deſciſcunt. *Opponuntur peregrina et longinqua. cf. 24, 1. 25, 4.*

ſpeculatorem ſe miſſum ad noſtra 18, 6. *cf. 19, 7.*

hortaturi *noſtra* ſentire 21, 6. *i. e. nobiſcum.*

noſtra multo cruore foedabant 19, 7.

vt in *ſuis* requirerent barbaros quum nullum reliquiſſet in *noſtris* 17, 1.

NOTA 22, 14. diuerſis genitalium notarum figuris expreſſus.

nobiles vero latis fucatis et denſioribus *notis* 31, 2. *Antea: interſtincti colore. Similiter* nota Iudaica foedare *in Codice Theodoſiano dicitur de circumciſione. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. in h. v.*

impreſſas foede corporibus liberis, quae ſuperuixerant, *notas* 29, 2.

notarum textus obeliſco inciſus 17, 4.

notarum figuris membranam — ſcriptam 18, 6.

notis excepit quae reſponderat Gallus 22, 3. *i. e. compendiis ſcripturae.*

NOTABILITER geſta 30, 2.

NOTARE 21, 12. immoderate notauerat Conſtantinum.

NOTITIA 26, 1. cuius *(biſſexti)* notitiam certam deſignabo.

quo ardore rerum principalium notitiam celſam indagans 16, 5.

variantesque geographi in diuerſa latentem notitiam ſcindunt 22, 15.

NOTVS 19, 12. a ſtudiis liberalibus et claritudine carminum notus.

quos *(milites)* ignota pari ſollicitudine mouebant et *nota* 20, 4. *i. e. certa.*

NOVARE 18, 2. non nouaturus quaedam. *i. e. ſeditionem moturus. cf. 21, 11.*

ne quid nouaretur contrarium placitis 26, 1.

nihil *nouatorum* ſe adſerens ſuſcepiſſe 20, 9. *Quamquam fortaſſe melius intelligantur* nouatores.

NOVA-

NOVATOR 26, 10. hoc nouatore adhuc ſuperſtite.
NOVELLVS 27, 6. in laudes *maioris* principis et *nouelli*, *cf.* 15, 5. *vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*
tiranes tum etiam *nouellos* 18, 9. *vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p.* 372.
aetas *nouella* 23, 4. *i. e. recentior.*
NOVITAS 22, 2. fama nouitates auget.
auidas *(prouincias)* nouitatem quamdam viſere, taedio aſperioris imperii 26, 8.
e Galliis *nouitatis metu* digreſſi 21, 6.
hoc tentandae nouitati res adiuuante, quod etc. 30, 10.
NOX tenebroſa 25, 3. *vid.* euphrone.
— illunis 17, 2.
— dimidiata 16, 5.
— ſqualida et interlunis 19, 6.
— prouecta 18, 2.
— adulta 25, 2.
— concubia 18, 5.
— coeptans 20, 4.
— ſeneſcente luna nullis ſideribus adiuuanda 16, 12.
— nullo ſiderum ſplendore fulgens 25. 1.
— caſu tunc lunari ſplendore nitens 24, 5.
noctibus — diebus 22, 15. *pr. noctu.*
plenilunium noctis 18, 6.
prima noctis quiete 17, 1.
quum iam tenebris nox terras impleſſet 31, 15.
medio noctis horrore 25, 3.
latens obſcurae praeſidio noctis 25, 6.
quum adpeterent noctes 14, 2.
obiectu *metae noctis in conum definentis* anguſtum latet parumper vmbrata *(luna)* 20, 3.
NOXA 31, 15. tela — cadere ſine noxa.
citra vulnerum noxas 19, 7.
deditum noxae mancipium 26, 10.
conſpiratas gentes *in noxam* nominis Rom. 16, 3.
in noxam publicam conſpirauit 21, 13.
quem *noxarum conſcientia* ſtimulabat 21, 15. *cf. Taciti A.* 6, 4.
NOXIA 31, 2. dum *(hoſtes)* mucronum *noxias* obſeruant. *cf. Liuius* 41, 23. *vid. Oudendorp. ad Sueton. Iul.* 81. *it. Gloſſar. Liuian. in h. v.*
NOXIVS 14, 1. aeſtimati noxii damnabantur.
NVBECVLA parua 23, 5.
NVBES 20, 11. humente caelo *vndantes nubes* cum tenebris aduenere minacibus.
concreti nubium globi nigrantium 17, 7.
quum erecta ſolito celſius nubes aeternorum ignium vicinitate colluceat 25, 10.
craſſi pulueris nubes 16, 12.
diuerſorum miſſilium nube exagitatus 24, 5.
ſagittarum creberrima nube auras ſpiſſa multitudine obumbrante 19, 2.
— nube diffuſa 26, 8.
fallaciarum nube diſcuſſa 15, 5.
NVDARE 19, 11. lateraque *nudantes* intecta.
nudatur ibi geometrico radio quidquid reconditum latet 22, 16.
ad *nudandos* cunctos immaniter flagrabant 26, 6. *ſc. re familiari.*
nudatis litigatoribus 30, 4.
NVDVS omnia praeter pubem 31, 16.
gladius humi figitur nudus 31, 2.
NVLLVS 14, 7. quod inuito rectore *nullus* egere poterit victu. *cf.* 17, 2. 20, 7. 21, 12. 26, 1.
nullam nulli *(vrbem)* cedentem 14, 8.

nulla peccaſſet 16, 7.
nullo impediente 14, 2. *cf. cap. 6.*
— impetrato 17, 5.
— tentato 28, 6.
— ſuppreſſo 20, 8.
— ſibi relicto praeter querelas et lacrimas 14, 1.
nullo ſilente 20, 4. *Vulgo erat:* pullo *ſ. i. e. hora tertia: ad quam lectionem defendendam praeſidia ſuppeditat Valeſius e MSS. librorum ſacrorum N. F. vbi in hiſtoria paſſionis dominicae legatur:* tertio pullo ter me negabis: *et ſimilia. Huc referendus erat locus Ammiani, quem ſupra citauimus in v.* gallicinium. *Enimuero quum neque in Blanchini Euangeliario, neque apud Sabaterium reperire nobis licuerit confirmationem illius lectionis; quod futurum vtique erat, ſi MSS. illi bonae notae fuerint: in hanc ſuſpicionem adducti ſumus, vt vanitatis illud omne praeſidiorum genus merito accuſari debere cenſeremus; praeſertim quum lectio* nullo ſilente *pluribus ante a nobis notatis exemplis, vt vera, commendaretur.*

NVMEN 16, 12. *aderatque* propitiati *numinis arbitrium* clemens. *cf. Liuius 5, 51. vid.* obſecrare.
hoſpitali numine contuente 30, 1.
ni tranſiſſent ad numinum cultum 25, 4. *de chriſtianis.*
ſollemniter numine orato 21, 2. *i. e. chriſtianorum.*
numine laeuo ductante 14, 11.
ſuperni numinis aequitas *ibid. it.* adſpiratione 15, 2.
numini ſempiterno 17, 13.

NVMEROSVS 30, 4. aliique numeroſi.

NVMERVS 22, 16. doctique ſunt *numeros* haud pauci. *i. e. arithmeticam.*
diei, quem Idunm Auguſtarum *numerus* oſtendit *annalis* 31, 12.
Alamannorum praefecerat *numero multitudine* viribusque — florenti 29, 4.
ducis numero praeſtantis et viribus 16, 12.
abundans *numerus* armatorum 15, 4. *Proprie dicebatur de catalogo militum.*
veniſſe in maiorem numerum copiae putabantur hoſtiles 24, 5.
Huius originis apud veteres numerus erat exilis (*Magorum*) 23, 6. *paullo poſt:* ſemen Magorum.
procurſatoribus omnem illam multitudinis partem — *in numero* decem millium *eſſe* firmantibus 31, 12.
militares *numeri* 14, 7. *i. e. cohortes. contra* 20, 1. *pro legionibus dicuntur. cf.* 17, 3. 23, 2. *Sed haec inconſtantia communis eſt Ammiano cum antiquioribus ſcriptoribus, quod Valeſius docuit ad* 20, 1. *cf. Taciti A. 18, 32. H. 2. 69.*
collectus ex potioribus numeris miles 21, 12.
inſignium numerorum tribuni 25, 7.
equeſtris numerus a legionibus incuſatus eſt, quod etc. 25, 1.

NVMMIS eos ad ſocietatem alliciens 29, 5.

NVNC — aliquoties 24, 7. *cf.* 14, 2. 15, 3. 17, 13. *Sic apud Liuium 8, 32. eſt* nunc — modo.
cuius vocabulo *nuncusque* Thebais adpellatur 17, 4. *cf.* 14, 2. 27, 7.

NVNCIARE 22, 1. eique haruſpicinae peritus — *nunciabat euentus* inſpectu iecoris praedoctus.

NVNCVPATIO 23, 6. imperatoribus noſtris *Auguſta nuncupatio* amabilis eſt et optata.
nuncupatione praelatus 26, 5.

NVNDINANDI nefandis commerciis 31, 5.
NVSQVAM a tutela diſcederet Galliarum 21, 3. *i. e. non diſceſſit quoquam, aut, numquam. vid. Dukerum ad Liuii 45, 44.*
vbi morabatur adhuc Caeſar *nuſquam* motus 20, 4. *i. e. non aliorſum.*
NVTARE 20, 11. coniſque galearum *minacius nutans. cf. Liuius 4, 37.*
intuitu loca *carieque nutantia* cum exſultatione magna 20, 7.
ſagaci opitulatione *nutanti* negotio conſuluit 26, 9.
NVTRIMENTVM 14, 11. per arcanos ſuſurros *nutrimenta* fictis criminibus *ſubſerentes.*
NVTRIRE 21, 12 vt obedientium nutriret fiduciam.
NVTRIX 21, 13. aequitate parente nutriceque orbis Rom.
NVTVS 22, 2. deferente nutu caeleſti (*principatum*)
praeſente nutu Dei caeleſtis 15, 8.

O.

OBDVCTIO capitum 30, 7. *pro obnuptione. Alluditur enim ad illud antiquum: i lictor caput obnubito.* Valeſ. *Enimuero vid. Veneraud. Patruum Clau. Cicer. in h. v.*
OBDVRESCERE 17, 14. regem — obdureſcentem ad ſuſcipiendam — pacem.
OBEDIRE 18, 2. vtilitati publicae metu barbaros obediſſe, rectoris amore Romanos. *cf. Liuius 5, 3.*
ad colligendas *obedientium* exuuias 15, 3. *i. e. parentium imperio Romano. cf. 21, 5.*
OBEQVITARE 24, 1. celſo praeter alios ſpiritu *obequitans ordinibus.*
cuius *obequitans moenia* 24, 2.
OBEX 24, 5. diffractis portarum obicibus.
ferratas portarum obices effringendas adorti 21, 12.
noſtri *limitis* reſeratis *obicibus* 31, 4.
ſcutorum obicibus vertices tegens 16, 12.
his velut obicibus barbari ab oppugnanda vrbe depulſi 29, 6.
princeps — velut quadam obice ſtetit 27, 10.
OBIECTV turmarum hoſtilium repercuſſi ſtetiſſent 15, 4.
OBIICERE 14, 2. feris praedatricibus obiecti ſunt. *cf. 20, 5. 26, 10.*
quum ad rupium obiecta veniſſet 27, 10.
OBITVS 14, 7. exſtincti — manibus lacrimoſo obitu parentauit.
OBLATIO 27, 3. vt ditentur (*Epiſcopi*) *oblationibus* matronarum. *i. e. donis iis, quae pauperibus erant deſtinata. vid. Valeſ. ad h. l.*
OBLATRARE 14, 9. adulatorum oblatrantibus turmis.
oblatrantes argumento ſubfrigido 17, 11.
OBLIGARE 16, 7. obligata ceruice ſua ſpondebat.
obligatus gratiarum multiplici *nexu* Conſtantio 20, 11.
cuius forte etiam gratia ſune *obligati*, *interrogatum*, quibus thermis vtatur 28, 4.
OBLIQVARE 28, 4. notos antea obliquato contuetur adſpectu.
oſculanda capita in modum taurorum minacium obliquantes *ibid.*
praeruptas vndarum occurſantium moles *obliquatis meatibus* declinantes 16, 12. *cf. 30, 1. vid.* geniculatus.
OBLIQVE tenebantur (*legati*) 20, 9. *i. e. maligne retinebantur.*
OBLIQVVS 15, 5. rogante verbis obliquis.
litterae per *ambages obliquas* ſcriptae 29, 1.

quum tormenta ancillae voces expreſſiſſent obliquas 28, 1.

dexterum latus itineribus petit obliquis 20, 7.

OBLISO pectore ſupinatus profudit animam 24, 4.

OBLITERARE 28, 1. quas (*clades*) obliteraſſet vtinam *inge ſilentium. cf. Liuius* 43, 2.

OBLITERATIO 30, 6. pacem cum praeteritorum *obliteratione* ſuppliciter obſecrantes.

OBNIXE inflexibilis manſit 29, 2.

colloquia petentes obnixe 24, 2.

OBNIXI genibus 16, 12.

OBNOXIVS 23, 5. Armeniam Romano iuri obnoxiam. *vid. Drakenborch. ad Liuii* 7, 30, 2.

arctois obnoxiam ſtellis (*partem*) 27, 4.

occiduo obnoxius ſideri (*ſinus*) 23, 6.

boreae obnoxii flatibus *ibid.*

OBNVBILARE 22, 10. erransque aliquoties obnubilaret gloriarum multiplices curſus.

qui virtutem eius etiamtum inſtabilem obnubilarunt actibus prauis 27, 6. *cf.* 16, 1. 28, 4.

OBRVERE 16, 12. aceruis ſuperruentium obruti.

obrutus eſt ſaxorum multitudine ſuperiecta 25, 8.

OBSCVRITAS 18, 2. quos exemit diſcrimine temporis obſcuritas.

OBSCVRIVS 21, 10. inter arctos colles quondam *biantes obſcurius.*

OBSCVRO noctis 25, 2.

— iam die 14, 11.

per regiones ignotas *de obſcuris* erat cura ſuſpectior 24, 1.

indicium nec obſcurum nec latens 14, 7.

quorum (*veterum ſtilorum hiſtoricorum*) obſcura varietas 27, 4.

OBSECRARE ſuppliciter pacem 17, 11.

obſecrata ritu ſollemnium ſacrorum *numina* 28, 1. *vid. Drakenborch. ad Liuii* 5, 31, 1.

OBSEQVIVM 21, 6. ipſe quoque ad parile obſequium admittendus (*de adoratione*)

apud Tarſum obſequiorum ſpecie cuſtoditus 30, 1. *i. e. officiorum.*

vt ab interiori caueret obſequio 30, 1. *i. e. ab interioris, ſecretiorisque vitae miniſtris.*

OBSERATIS ang[illegible]iis Alpium 21, 12.

velut obſeratis amicitiae foribus 27, 12.

OBSERVANTIVS 23, 6. *ita obſeruantius* haec aliaque pudenda declinant.

OBSERVARE 17, 2. obſeruata nocte illuni. *i. e. captata opportunitate n. i.*

circumſpecta cautela obſeruatum eſt 14, 2.

ſummatem virum tenuem te ſic enixius *obſeruantem* 14, 6.

OBSERVATOR 25, 4. ſuperſtitioſus magis quam ſacrorum legitimus obſeruator.

OBSIDATVS pignore tentus in Galliis 16, 12. *cf.* 17, 12.

— ſpecie 25, 7.

— forte — detentus 18, 6.

OBSIDES quietis vincula conſernandae 17, 12.

OBSIDIONALES tractae ſunt morae 17, 2.

malis obſidionalibus expediri 16, 4. *cf.* 14, 2.

OBSIMVLARE 28, 4. fruſtraque ſe tractos *obſimulatis documentis probabilibus* oſtendiſſent. *Haud dubie legendum cum Valeſio* ob ſimultates; *niſi vero* obſimulata *pro* oppoſitis *accipiamus.*

OBSOLESCERE 16, 10. erga haec, quae Romae ſunt, obſoleſcit (*fama*) *i. e. non auget ea in maius.*

OBSTACVLVM 17, 13. a barbaricis excurſibus ſuo tutos praeſtat obſtaculo (*Parthiſcus*) ita

ita reſupina et panda (*planities*) vt nullis habitetur *obſtaculis* adusque etc. 21, 10. *de montibus.*

OBSTINATIO 21, 12. in immenſum obſtinatione gliſcente.

haec et ſimilia perplexe temporis obſtinatione ſcrutante 15, 6. *cf. 16, 11. it. cap. 12.*

OBSTINATVM propoſitum erga haec et ſimilia 14, 1. *cf. 15, 3.*

obſtinatae in perniciem Romae — vrbes 17, 11.

barbarorum mori obſtinatorum cateruis ſemet immerſit 19, 11. *cf. 25, 3. it. Liuius 28, 22.*

OBSTRICTO religionum *conſecratione* colloquio 15, 5.

ſub timenda *exſecratione* iuriſiurandi ſe eſſe *obſtrictum* 27, 5.

vitalique via voceque ſimul obſtricta 30, 6.

OBSTRVERE 27, 11. aures eius non cera ſed plumbis obſtructae.

humum corporibus *obſtruebant* 19, 2. *ni cum aliis legendum* obſternebant.

OBSTRVSAE ſunt portae 31, 15.

OBTEGERE 17, 5. veritatem non obtectam praeſtigiis.

OBTESTATIO 17, 7. adiumenta — implorantes cum obteſtatione magna.

OBTRVDERE 16, 12. arma armis corpora corporibus *obtrudebat. pr. trudebat.*

OBTRVNCARE 17, 13. pedites cateruas peditum obtruncabant.

OBTVSIS ebrietate continua ſenſibus 15, 12. *it.* obtunſus 21, 16.

OBTVTVS 17, 8. ſub obtutibus eius.

ita videri noſtris obtutibus conſtitutis in terra 20, 3.

vt laminis coaptati corporum flexus ſplendore praeſtringerent occurſantes obtutus 24, 6.

OBVIAM 22, 8. adſueti (*ſcopuli*) — *obuiam ſibi* cum horrendo fragore colliſis molibus *ferri etc.*

OBVMBRARE 19, 2. ſagittarum crebertima nube auras ſpiſſa multitudine obumbrante. *cf. 24, 1.*

obumbrata caeli facie fragmentis montium et miſſilibus 24, 2.

iuſtitia concinnatis mendaciis obumbrata 15, 2.

claras gloriarum *adoreas* ſempiternis maculis *obumbrauit* 25, 3.

obumbratis blanditiarum concinnitatibus catillando Valentem — ſibi varie commulcebat 29, 1.

OCCASV ducis 26, 10. *cf. 21, 12.*

ad occaſum inclinato iam die 15, 5.

OCCENTARE funebria 30, 5. (*bubo*).

OCCENTVS ſoricis 16, 8.

OCCIDENTALE ſidus 15, 10.

OCCINENTE liticine 16, 12. *it. de buccinis* 31, 15.

OCCIPERE 19, 2. priusquam lux occiperet.

OCCIPITIA lacertis ingentibus praecidentes et terga 31, 7.

occipitiis propriis ferrum arbitrantes haerere 31, 15. *cf. 24, 6.*

finitimis modo non *occipitia conculcantibus* hinc indeque cinctorum 16, 12.

OCCVLTVS 29, 6. per ſiluarum occulta.

occulta fallaciſſimae gentis obſeruantur 21, 13.

OCCVPARE 18, 6. ſi *occupaſſet* arctior caſus. *i. e. ingruiſſet.*

alios excurſibus occupans improuiſis 27, 12.

OCISSIME 30, 1.

(N) 5 OCIVS

OCIVS 29, 5. ad procinctus ire ocius feſtinabat.
hoc *ocius* intellecto 25, 1. *Niſi cum aliis leg.* acúrius.

OCVLARIS 19, 4. tuſſes et oculares caſus — perferunt.

OCVLOS quaſi humida et lucentia *membra* 18, 7.
oculorum flagrantior lux 27, 6.
luce oculorum edita 21, 16.
venuſtate oculorum micantium flagrans 25, 4.
oculorum vibratae lucis ardor 21, 13.
oculis morientibus 16, 12.
a Caeſare trementibus oculis adorato 17, 10.
vid. inconniuens.

ODIOSVS 16, 12. cum odioſa ſui iactatione.

ODORARI 22, 4. lucra odorantes ex omni occaſione. *cf. Sueton. Veſpaſ. 23. vid.* ſagax.

OESTRVM 28, 2. oeſtroque concepti furoris exagitari etc.

OFFERRE 22, 3. veritas reos nocentiſſimos offerebat. *cf. Liuius 8, 34.*
oblata — iuuentute 31, 10. *i. e. exhibita.*
offerentes 19, 11. *i. q. collatores, poſſeſſores, qui tributa inferunt. vid. Valeſ. ad h. l.*

OFFICIA publicae rei 16, 5.
— fortitudinis 24, 1.
— Martis 27, 8.
— quisque tributa capeſſit ociſſime 24, 4.
— quietis 16, 5.
— Muſarum *ibid.*
— hoſpitalia 18, 7.
amiſſo vocis officio prae timore 17, 12.
miniſtri officiorum triſtium 29, 1. *i. e. carnifices.*
exceptus verecundis ſenatus officiis 22, 2.
adorare adeſſeque officio inter honoratos prohibito 22, 9.
qui ad vrbani Praetoris officium conuenere 26, 1. *i. e. gratulandi cauſſa, quo die magiſtratus ab eo iniretur. vid. Valeſ. ad h. l.*
humilior princeps viſus eſt, in officio pedibus gradiendo cum honoratis 22, 7. *Nempe, quum conſulari officio adeſſet. vid. Arntzen. ad Plinii Paneg. cap. 76. Caſaub. ad Sueton. Claud. 26. it. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 349.*
vt ad ſucceſſores, officiorum more poſcente, ſolent tranſire lictores 15, 2.
ciuilibus ſtipendiorum officiis floruerunt 30, 4.

OFFICINA 31, 16. disiectis *bellorum officinis*, quas parabant.

OFFVSVS 21, 13. *moerore offuſus* Conſtantius ſolatio vno ſuſtentabatur. *pr. quum is moeror offuſus eſſet Conſtantio.*
tantis malorum tenebris offuſam aliquando fuiſſe remp. 31, 5.

OLEA arbor 23, 5. *vid.* arbor.

OMEN illaetabile 23, 5.
— praeſentiſſimum 23, 1. *cf.* 22, 1.
— per hoſtias litando firmaret 23, 3.

OMINOSA ſigna monſtrauit (*taurus mactatus*) 24, 6.

OMNIS cuneus 27, 2.
omne quod poterat 16, 2.
— — vbique eſt hominum genus 16, 10.
— quidquid contingi potuit 31, 4. *cf. Liuius 30, 31.*
tutiſſimum ad omnia 24, 6.
coluit omnes (*virtutes*) vt ſingulas 25, 4.

ONERANTE queſtibus caelum (*multitudine*) 29, 1.

ONEROSVS bonis omnibus Caeſar 14, 7. *cf.* 26, 6.

ONVS 15, 5. vt abſenti aemulo periculoſae molis onus impingeret.

OPERA nauabatur, Siluanum extingui 15, 5.
— — impenſior 27, 10.
— curabat enixa 26, 3.

opera

opera conſulta cogitabatur aſtute 14, 10.

operam implere 28, 1.

operae pretium habuere 27, 2. *vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

OPERARI 23, 1. fecere locum exuſtis aliquoties operantibus inacceſſum *(de templo Hieroſolymitano)*

OPERIMENTVM 24, 2. laminae fido *operimento* totam hominis ſpeciem *contegebant.*

hiatuque violento diſiectis operimentis 20, 11. *Paullo ante:* nexu clypeorum ſoluto.

menſamque operimentis tectam 16, 8. *i. e. mantelibus ſtratam lineis laticlauiis. vid. Valeſ. ad h. l.*

quod *(iecur)* operimento duplici viderat tectum 22, 1. *i. e. iecur ipſum duplex vel replicatum, quod erat boni ominis. vid. Lindenbrog. ad h. l.*

OPEROSITAS vinearum et aggerum impeditiſſima 24, 2.

OPEROSVS 22, 14. operoſa quaeſitum induſtria.

OPES 21, 1. quantum opes patiebantur anguſtae.

opum vilitas 17, 13.

opes inuidendae 17, 4. *cf. 29, 2.*

imperii opes iam fatiſcunt 20, 11.

OPIFEX ſuadendi 17, 5.

--- ſuaſionis 30, 4.

--- perſuaſionis callidus 14, 11.

OPIMITATE praedarum onuſti 16, 11.

munimentum commercandi opimitate gratiſſimum 23, 3.

ditare vos poterit opimitas gentis 24, 3.

OPIMVS 14, 8. opima Arabia varietate commerciorum. *v. Liuius 38, 8.*

opima et incurua ceruice 25, 4.

OPINATVS adgredi negotium publicae vtilitati conducens 17, 5. *cf. 18, 2.*

OPINIONES exiſtimant 17, 7.

--- variae collegerunt 20, 3.

opinionum inſignium auctor ampliſſimus Platon 23, 6.

quo diffuſi per varia *opinionem* numeri *praeberent* immenſi, formidineque cuncta complerant 21, 8.

OPITVLATIO 26, 9. ſagaci opitulatione nutanti negotio conſuluit.

OPPERIRI 14, 10. arbitros vos, *quid ſuadetis, opperior.*

vltimaque, ni vigilaſſet, opperiens 14, 11. *cf. 29, 4.*

iamque ſpes extremas opperiens 14, 7.

OPPETERE iuſſa morte 20, 4. *cf. 17, 1. 21, 12. 24, 5.*

OPPIDO 28, 4. defectum patrimonii ſe oppido perpeti. *cf. 14, 6.*

OPPIGNERARE 14, 11. quos beneficiis ſuis oppigneratos elegerat.

OPPLERE 21, 13. oppletoque multitudinis campo.

oppletae ſunt corporibus foſſae 19, 8. *Niſi cum I. F. Gronouio legendum* oppilatae.

caſtriſque oppleta validis et caſtellis 14, 8.

ambitum oppleuerat mundi *(laudibus ſuis)* 22, 7.

OPPONERE 23, 6. promontorio contra oppoſitum aliud promontorium.

oppoſita cuncta ſuperaſſe virtute 14, 6.

qua Euri opponitur flatibus *(ciuitas)* 18, 9. *cf. 27, 3.*

vrbis *oppoſiti* moenibus 19, 6. *Valeſius legi vult* adpoſiti, *quod improbat Gronouius, prouocans ad exempla Liuiana.*

OPPORTVNITAS 21, 7. nactus *opportunitatem commendari* Conſtantio.

vt adpetitus opportunitati obtemperarent, nec praecurrentes eam nec deferentes 15, 5.

OPPORTVNVS 24, 5. exercitu per

per aquarum et pabuli opportuna recreato.

OPPRIMERE 18, 8. vino oppreſſos et ſomno.

qui ponderibus inuidiae granioris virum fortiſſimum opprimebant 14, 11.

poſt ſuperbas efferatarum gentium ceruices oppreſſas 14, 6.

OPPVGNATOR 26, 9. rebellem et oppugnatorem internae quietis.

OPTIMATES et iudices 17, 12. *i. e. duces. cf. 31, 7. vbi de Gothis ſermo eſt.*

OPTO bonum poſt me *reperiri* rectorem 25, 3.

oppetere dimicando glorioſe magis optabat 17, 1.

OPVLENTAS pecore villas et frugibus 17, 1.

OPVS ambitioſum Nicatoris 23, 6. (*Seleucia*)

operis ambitioſi Nymphaeum 15, 7.

opere ſaxeo ſtructis (*cataractis*) 24, 1.

hoc genere operis nudatis defenſoribus 23, 4. *i. e. muris.*

horrea veloci opere ſurrexerunt 18, 2.

vallatis opere tumultuario caſtris 24, 5.

terrae — opere Martio vacant 20, 5. *cf. 31, 7.*

quoniam ad has partes opere contexto peruenimus 15, 11.

opus veritatem profeſſum 27, 4. *cf. 31, 16.*

licet opus ipſum redoleat 22, 16. *i. e. licet opere ipſo prodatur medici peritia.* Valeſ.

ORA 23, 6. orae maritimae *ſpatia alluentia* Perſidis extremitates.

ORACVLVM 22, 11. vt oraculorum — loquitur fides.

ORARE 21, 13. *orantibus ferri* ſibi ſuppetias. *Sic Tacitus A.* 13, 13.

ſollemniter numine orato 21, 2.

oratum eum pertinerent et *exoratum* 30, 3.

ORATIONE concionaria — commendauit 27, 6.

ORATOR concitatus 14, 7.

ORBICVLATA turris 20, 6.

ORBIS 19, 12. plurimi ducebantur ab orbe prope terrarum.

— Romanus 21, 13.

cum orbis terrarum auctoritate ſentirent 22, 15.

Europaeo orbe ſpatioſior inſula 17, 7.

velut orbem alium ſine marito viſura 19, 9.

ex omni plaga quam orbis ambit 14, 6.

per latiorem orbem praetentus (*Danubius*) 22, 8.

orbis alterius claritudinem tamquam e ſpeculo puriore formauerit 20, 3.

in orbis ſpeciem confertae celſorum aggerum ſummitates ambiunt Seras 23, 6.

axiculis, queis orbis erat compaginatus 21, 2. *i. e. ſcutum.*

ORBVS 15, 8. orba luminibus (*anus*)

ORDEVM *vid.* frumentum.

ORDINARE 25, 4. praetenturae ſtationesque agrariae tutis rationibus ordinatae.

quum interiores limites ordinaret 23, 5.

quibus, vt conuenerat, ordinatis 23, 1.

voluntatem ordinaſſe poſtremam 21, 15.

ad exſequendum id ordinati 16, 11.

incurſare Meſopotamiam ordinatus 14, 3.

inter armatos amplioribus ordinatis 20, 11.

Magiſtrum officiorum — ordinauit 20, 9. *cf. 26, 5.*

Epiſcopus Alexandriae eſt ordinatus. 22, 11.

ORDINARIAE dignitates 14, 10. *i. e. ciuiles.* vid. *dignitas.*

ORDINATIM procedentes 24, 1.

ORDO 26, 1. dictis rerum ordinibus.
explicatis ordinibus 14, 2. *de acie.*
ordo ſcutorum *vid.* ſcutum.
ordine reſoluto ſaxorum 31, 1.
quod praeſcripſit fatalis ordo 23, 5. *cf. 19, 11.*
fatorum ordine contexto verſante 16, 1.
qui ordo eſt dignitatis 20, 4.
ordo et populus 25, 9. *vid. Valeſ. ad 22, 9.*
Antiochenſis ordinis vertices 14, 7.
oppidorum ordines 27, 7. *qui quidem oppidanei dicuntur in Codice Theodoſiano l. 47. de Decurion. lib. 12. t. 1.*
municipalium ordinum coetus 25, 4. *vid. Valeſ. ad h. l.*
ordinis ſui primatem 28, 5. *i. e. curiae.*
ORGANARIVS 28, 1. *i. q. fiſtularius.*
ORGANVM 14, 6. organa — hydraulica.
ORIENS 31, 2. plaga omnis Orienti aeſtiuo obiecta.
ORIGITINVS 31, 2.
ORIGO 27, 4. ſuper harum *origine* regionum et ſitu.
huius originis apud veteres numerus erat exilis 23, 6. *pr. horum Magorum illius originis etc. Certe* origines *dicuntur de hominibus, qua auctoribus v. c. populorum. Apud Liuium 38, 39.* originum memoria *pro* Ilienſium memoria *dicitur. Similiter Tacitus A. 4, 9. vid. Valeſ. ad Amm. 15, 9.*
originis altae complures 28, 1.
— penitus alienae firmitudine communitus 22, 9.
ORIRI 16, 8. reuerſusque Serdicam vnde *oriebatur* pr. *ortus erat.*
ORNAMENTVM 30, 4. Cluentianae vel pro Cteſiphonte orationum aemula *ornamenta promittens.*
auro lapillisque ornamenta diſtincta 23, 3. *i. e. equitis.*
ornamentis illuſtrium gloriarum inſerere Parthici cognomentum 22, 12.
ORTVS 25, 9. ab vrbis ortu.
ab ortu primigenio 15, 4. *de Rheno.*
ab ortu primigenio patris huiusce principis 30, 7.
OS 23, 5. ore Sereno diſſeruit.
— circumferens vultuoſum 29, 2.
cuius ora formido muta claudebat 17, 12.
ore omnium fauorabilis 17, 13.
— volubili replicabat 25, 9. *vid.* adſecare.
per ora gentium diuerſarum fama celebrior effundebat 20, 4.
meritorum apud Perſas ad ſuadendum — ora panduntur 18, 5.
os putei 23, 6.
clauſtrum per catenam ferream *ori portus* inſertum 26, 8. *vid. Gloſſar. Linian. in h. v.*
OS 27, 4. in oſſibus capitum canis.
OSCITANTE homunculo 18, 6. *cf. 26, 9.*
ipſum quoque venditans quod oſcitantur 30, 4.
OSCVLO ſuſceptum rectorem prouinciae 22, 9. *Erat hoc indulgentiae praecipuum documentum. vid. Lindenbrog. ad h. l. it. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 297.*
OSTENTATIO rerum — vrbanarum 27, 3. *de lautiori vitae genere.*
OSTIVM 23, 6. cuius (*maris Perſici*) oſtia adeo — anguſta.
OTIOSE 17, 1. Rheno poſt pugnam otioſe fluente.
OTIOSVS *vid.* tribus.
OTIVM 17, 1. in tranquillo poſitos otio.

VT

vt otio puriore frueretur 16, 10.

vti eſt militare otium fere tumultuoſum 14, 7.

P.

PABVLVM 22, 4. *totidemque pabula* iumentorum. *cf.* 23, 2. *vlt.*

pabula quaedam animo ad ſublimiora ſcandenti conquirens 16, 5. *de philoſophiae ſtudio.*

PACARE 14, 2. quibus vſitatum eſt ſaepe pacari.

ſtrata Germania pacatisque rigentis Rheni meatibus 16, 1. *vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

pacatae centuriae 14, 6. *i. e. nullae. vid. Valeſ. ad h. l.*

pacatis auribus accipite 26, 2.

PACATIOR 26, 7. quique coetu militarium nexi ad *pacatiora* iam *vitae* diſceſſerant. *vid.* tranquillior.

PACIFICVS 30, 5. orabat *pacifica* prece. *cf. Liuius* 27, 30.

PACISCI 24, 2. vita cum impunitate ſibi conſortibusque ſuis firmiter pacta.

PACTIO 18, 2. *pactione* praeterita. *Etiam* nuptialis pactio *eſt apud Liuium* 4, 4.

PAEDAGOGIANVS 26, 6. in *paedagogiani pueri* ſpeciem. *Paedagogiani erant in domeſtico principis miniſterio. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

adultus quidam ex his, quos paedagogianos adpellant 29, 3.

PAGINA 22, 7. quum Mamertini et Neuittae nomina ſuſcepiſſent *paginae* Conſulares. *i. e. faſtorum. vid. Plinii Panegyr. cap.* 92.

PAGVS 18, 2. *pagi* ripis Rheni -- adhaerebant. *i. e. gentes. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p.* 726. *Inde pagani ſunt gentiles.*

PALAESTRITES 15, 3. vt in collucṫationibus calce tenere quidam ſolent artifices palaeſtritae. *i. e. athletae, pugiles, ſed improprie dicti: cf.* 28, 1.

PALAM 14, 1. non niſi *luce palam* egrediens.

nec -- diſſuadere *palam* audebat 21, 15. *Opp. murmure tenus.*

pro tribunali *palam admiſſis* volentibus 18, 1. *vid.* admittere.

PALARI 19, 11. ita palarentur varii. *cf. Liuius* 6, 42.

ita, quoad vixerint, late palantur 14, 4.

per tabernas palabatur et compita 14, 1.

per exiguas vndarum reliquias (*nauibus*) palantibus 26, 10.

palantes abrupte flammarum ardores 17, 7.

PALATII annonae 14, 7. *it. cap.* 11. relicto palatio omni. *vid. Iudic. Dignitt.*

PALINODIA 18, 5. *pr. veteri cantione, non pro contraria, vt ſumi ſolet.* Valeſ.

PALLERE 30, 8. ad pauores irritos aliquoties abiectius pallens.

PALLIATVS *(Iulianus)* 15, 8. *i. e. habitu philoſophi.*

PALLIVM 25, 4. velut ad *pallium* mox reuerſuri. *i. e. vitam philoſophicam.*

PALLOR 14, 1. *Adraſteo pallore* perfuſus. *i. e. longe maximo. Reſpexit Ammianus, notante Gronouio, Virgilii Aen.* 6, 480.

PALMA 24, 3. arbores palmarum.

variaeque *palmae victoriarum* acceſſit eorum quoque ſupplicatio 17, 13.

PALMARIS 24, 4. in lucis palmaribus veſcebantur.

PALMES 14, 8. vberi palmite (*regio*) viret.

PALPAMENTVM 27, 12. aptusque ad muliebria palpamenta.

PALPA-

PALPARE 14, 11. blandius palpantes. *it.* 18, 4. palpanteſque aduenam deformitate magna blanditiarum etc. *i. e. blanditiis eo abuti conabantur.*

PALPEBRAE 18, 7. palpebrarum libramentis mordicus inſidentes (*culices*)

PALVDAMENTVM purpureum 23, 3.

ablatis regiis indumentis Caeſarem tunica texit et *paludamento communi* 14, 11. *vid. Ferrar. R. Veſtiar. L.* 3. *P.* 2. *c.* 5.

PALVS 24, 4. per *paludes* vicinas alueis arborum cauatarum inuecti. *it.* 15, 4. *vbi modo* palus *modo* lacus.

denſa paludium 15, 11.

PALVSTRI ſpecie (*oſtium Danubii*) nigrum 22, 8.

PANDEMVS 19, 4. *genus peſtilentiae.*

PANDERE 17, 7. terram rimas pandere grandiores.

pandebant ſequentibus poplites et ſuras et dorſa 27, 10.

ſignum draconis, ſummitati haſtae longioris aptatum, velut *ſenectutis* pandentis *exuuias* 16, 12. *vid.* ſenectus.

meritorum apud Perſas ad ſuadendum — in concionibus ora *panduntur* 18, 5. *i. e. aperiuntur.* vid. *pellis.*

inter exordia pandentis ſe late Carthaginis 17, 4.

latiusque ſe pandentes Romani 20, 11. *ſ. vt eſt in vulg.* pandente *ſtil. certamine. cf.* 27. *vlt. vid. Liuius* 28, 33.

panduntur in latitudinem Sauromatae 22, 8.

in lacua Media confinis Hyrcano panditur mari 23, 6.

in aequoream panditur faciem 22, 8.

per vulturem naturae vocabulum *panaunt* 17, 4. *i. e. indicant.*

ſublimia naturae pandere 15, 9.

geſtorum pandens (*relatio*) plenitiſſimam fidem 28, 6. *cf.* 18, 6.

indicio (*famae*) haec geſta pandente 18, 6.

pandente viam fatorum forte triſtiſſima 14, 11.

extiſpicia nonnumquam futura pandentia 22, 12.

PANDVS 21, 10. reſupina et panda planicies.

per pandas oras et patulas 22, 16.

Parthici (*arcus*) circumductis vtrimque introrſus pandis et patulis cornibus 22, 8.

PANGERE 24, 7. *de ſtruendis pontibus.*

PAR 16, 12. *pares* coiuere cum *paribus. vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

prouincialium et militum paria gementium 26, 6. *vid. Liuius* 5, 51. *Niſi cum Creuerio ibi malis:* quam par *veſtro* factum eſt. *Vulgo eſt* veſtrum.

PARARE 15, 9. quae licuit *parare* ſecurius *pr. reparare, reficere.*

PARCE 21, 12. contenti putealibus aquis parce vixerunt.

PARCIMONIA 25, 4. iuuante parcimonia cibi et ſomni.

ſine vlla parcimonia contruncabant 17, 10. *cf.* 15, 4. 25, 4. 29, 6.

PARCIOR 22, 15. infructuoſior (*Nilus*) ſi venerit parcior.

PARCIVS 25, 1. qua per cauernas minutas et orbibus oculorum adfixas *parcius* viſitur.

PARCVS 22, 16. in hac vita noſtra nec parca nec ſobria.

erga tribuendas celſiores poteſtates impendio parcus 21, 16.

PARENS publicus 29, 2. *i. e. imperator.*

— frugi et prudens et diues 14, 6. (*Roma*)

aequitate, *parente orbis* Rom. 21, 13. *cf. Liuius* 4, 3. *vid. Gloſſar. Liuian.*

PARENTARE 14, 11. exſtincti per fallacias Caeſaris manibus lacrimoſo obitu parentauit.
impiis eorum (*tyrannorum*) manibus Romano ſanguine *parentantes* 15, 8. *i. e. vlciſcentes eorum manes.*

PARIES 14, 1. parietes arcanorum ſoli conſcii.
diſcreuit ab aedibus ſacris priuatorum parietes iisdemque inuerecunde connexos 27, 9.
caeſorum capita fani parietibus praefigebant 22, 8.
parietes lapidum circumſpectis coloribus nitidos 28, 4. *de tapetibus marmoreis ex teſſellatis et ſectilibus. vid. Valeſ. ad h. l.*
plerisque iter ad fundamenta parietum (*i. e. moenium*) quaerentibus ſubuertenda 20, 6. *cf. cap. 11. it. 21, 12. 31, 15. vid. Liuius 44, 11.*

PARILIS 20, 7. ab audacia *parili* reuocabant. *i. q. pari, aequali. cf. 20, 3. 21, 6. 23, 3.*

PARITER et 20, 9.

PARS 30, 1. pleraque diei parte emenſa.
— Romana 25, 7. *cf. 16, 12. vid. Liuius 45, 31.*
noſtrae partis architectus 24, 4. *cf. 16, 9.*
coniecto vexillo in partem hoſtilem. *i. e. exercitum.* 16, 12.
quosdam partis hoſtium 24, 1. *vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*
militisque pars 16, 11.
in partem contrudere longe dimotam 15, 8.
Alamannorum pars Italicis conterminans tractibus 17, 6.
cognitores — inclinatos in prouinciae partem 28, 6.
in opportunam clementiae partem effectu victoriae flexo 17, 8.
inſtitutum hominis — ad partem peſſimam deprauantes 29, 6.
pars necati *alii* puniti 14, 1. *cf. 19, 5. 20, 7.*
pars — quidam 25, 8.
quidam praeſentes *pars* per alios 19, 12.
multitudo — *pars* violenter erepta reddi ſibi *poſcentium, alii querentes* 22, 9.
Hannibalem — ad Italiae partes contendentem 15, 10. *cf. 18, 6.*
magnaeque eorum (*Arabum*) partes 23, 6.
eius (*nationis*) pleraeque partes *ibid. in ſenſu quidem geographico.*
partibus aequa iactura digreſſis 20, 7.
ſtrepebant, vtrimque partes 24, 4.
languentibus partium animis 14, 1.
vt in eorum actibus (*Traiani et Seueri*) has quoque digeſſimus partes 25, 8. *i. e. res, facta etc.*
quae (*minuta*) geometrica ratio partium partes adpellat 20, 3.
quem (*mundum*) ſphaerae dimidiae parti rationes phyſicae ſuperponunt 20, 11.

PARTICEPS ſiderum 17, 5. *vnus e titulis regum Perſicorum.* vid. *frater.*

PARTICIPARE 18, 5. quo *honore participantur* menſae regales. *Simili ſenſu* participatus, *ſubſtantiuum, dicitur apud Scriptores Hiſt. Auguſtae v. c. in Spartiani Seuero c. 8.*
ſpiritus — participat nobiscum munera diuinandi 21, 1. *cf. Liuius 3, 12.*

PARTICVLA 26, 1. a ſecunda particula (*ſol*) elatus arietis. *Vox* particula *deeſt vulgo.*

PARTICVLATIM 23, 6. cutes viuis hominibus detrahunt particulatim vel ſolidas.
vbi particulatim perque furta magis et latrocinia multitudo minui deberet hoſtilis 31, 7. *cf. cap. 15.*

fine

ſine rectore particulatim diffluens 29, 5.

PARTILIS 14, 11. ſubſtantialis tutela *partilibus* praeſidens *fatis. Nempe quod fatum, prout Mars vel Saturnus Mercuriusue in horoſcopo partiliter conſtitutus eſt, vires quoque ſuas inde accipiat.* Valeſ.

PARTVS 16, 10. quotiescumque concepiſſet immaturum abiiceret partum.

PARVITAS promiſſi 24, 3.

PARVM 21, 16. valdeque parum contigerat. *i. q. raro.*

— quam oportuerat 28, 1. *pr. minus.*

PARVO minus 31, 14. *cf. Liuius 10, 45.*

momento temporis parui 14, 4.

PASCERE 24, 1. ad ſatietatem omnes pauerunt *(cerui miſſilibus confixi)*

nullo prouincialium damno *miles* viſceribus hoſtium *paſcebatur* 24, 4. *Eleganter: dicitur enim hoc verbum proprie de feris. De reliquis huius vocis ſignificatibus illi aeuo propriis vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 161. it. 985.*

ſaepe noſtrorum funeribus paſta *(Saxonum multitudo)* 28, 5.

diſpendiis ſaepe communibus paſti 30, 1.

paſti templorum ſpoliis 22, 4.

PASSVS 18, 6. paſſibus citis venimus.

ſeſeque ſuſpenſis paſſibus coniectantes in ſcapham 14, 2.

PATENTIVS perforati *(axes)* 23, 4.

PATERE 31, 13. obiectu pulueris caelum patere potuit ad proſpectum.

vt *pateret* ad motus aſperior exercitus 22, 3. *i.* e. *vt videretur, eſſet.*

cuncta patere nouo principi 26, 7.

ſi copia patuiſſet 21, 13.

vbi poteſtas eſt ample patens et larga 20, 4.

inſidiantibus patens 20, 2. *i. e. patulas aures praebens.*

recluſo pectore patebat inſidiantibus multis 15, 3.

criminantibus patens 26, 10.

auribus in omne patentibus crimen 16, 7.

pelagi fragoribus patens *(locus)* 14, 8.

a barbaris, patentibus iam peregrini fulminibus Martis 31, 3. *vid. Liuius 31, 39.*

PATESCERE 27, 4. montibus praeruptis denſitate Succorum *pateſcunt anguſtiae.*

PATRARE conata 26, 8. *it.* inceptum 24, 4.

— cupidinem 29, 2. *cf. 18, 2. 24, 2. vid. Gloſſar. Liuian. in h. v. cf. Tacit. A. 2, 26.*

ad aeui quoque ſequentis aetates vt *patratorum* vulgatius perueniret memoria 17, 4. *i. e. operum artificioſorum.*

PATRIA genuina 29, 1.

— genitalis 26, 10.

patriam ferro pereuntem 17, 12.

— eſſe conuenit glorioſam 14, 6. *i. e. populum patrium.*

PATRIMONIO opimo exutus 29, 2. *vid. Liuius 6, 14.*

lucrandi vberis patrimonii 28, 1.

actus patrimonio praeceps 26, 10.

regenda patrimonii iura permiſit 14, 6.

PATROCINIVM 30, 4. florebant elegantiae priſcae *patrociniis* tribunalia. *i. e. cauſſarum patronis.*

PATVLVS 23, 6. patulum *(tractus)* ingenium. *vid.* ſubductus.

patulae valles 25, 1. *it.* regiones 31, 11.

mari concorporatur per patulum ſinum 15, 11.

patulis imperatoris auribus infundebat 15, 3. *vid.* patere.

PAVCA de iisdem expediam *carptim* 14, 4.

PAVCISSIMVS 21, 14. *admodum pauciſſimis* viſa.

PAVCITAS 26, 6. ignobili *paucitate* inuenta. *i. e. paucis ignobilibus.*

paucitate praeſentis *manus* 16, 4.

PAVIMENTA *vid.* tergere.

PAVLLATIM 14, 1. qui *paullatim* eruditiores facti *proceſſu temporis* ad nocendum.

PAVLLO poſtea 26, 10. *cf. 28, 1. 29, 4.*

PAVERE 17, 4. Tibridis velut *pauentis*, ne quod paene ignotus miſerat Nilus ipſe parum ſub meatus ſui diſcrimine moenibus alumnis inferret. *de obeliſco.*

PAVO 28, 4. in modum pauonum inanitate clangentium.

PAVOR 31, 3. qua rei nouitate maioreque venturi pauore conſtrictus.

diris *pauoribus circumſeptus* 31, 13.

PAVPER 24, 3. familiari re pauperes, gloria locupletes.

PAVPERTINVS porus 26, 8. adſueti victu vili et paupertino 23, 6.

pauperrinas et nobiles domos 26, 6.

contubernia paupertina 25, 2.

ex turba imae ſortis et paupertinae 14, 6.

PAX 16, 9. pacem poſtulat precariam.

venialem poſcerent pacem 28, 5. *vid.* venialis.

per inducias pacem ſibi tribui popoſcerunt 27, 9.

ne fracti foederis argueremur et pacis 27, 12.

foederibus *ingenuae* pacis obſtricta (*gens*) 27, 5. *vid.* ingenuus. *cf. Liuius 8. 21.*

pudendae *pacis* icta *foedera* 27, 12.

foedere pacis aeternae Virtus conuenit et Fortuna 14, 6.

ad tempus *indultae foederibus pacis* 29, 6

conſcii *pacis foederatae* 30, 2. *cf. 24, 2. 27, 5.*

quaſi fundata cum mortuis pace 18, 7.

nondum pace numinum exorata 23, 5. *vid. Liuius 6, 41.*

pace Dei dictum ſit 16, 12. *Similiter idem Liuius 3, 19.*

rupta limitum pace 15, 8.

qui *pacis more* palabantur effuſius 23, 5. *vid. Tacitus Hiſt. 4, 15*

PECCARE 16, 7. nulla, vel venia certe digna, peccaſſet. *vid.* colluuio.

PECTERE *vid.* vellus.

PECTINATVS 22, 15. ordine dentium pectinato.

PECTORALIS tunicula ſine manicis 14, 9. *vid. Valeſ. ad h. l.*

PECTVS 31, 15. confixi iaculis pectora.

reſiſtentium pectora incidebat 17, 13.

libero *pectoris muro* ſeptus 20, 8.

recto pectore, quod dicitur, conſiderateque reſponſum eſt 17, 5.

firmatis pectoribus 28, 5.

fundato pectore manſit immobilis 14, 9.

Martia iſta pectora 24, 8.

veloci vigore pectoris excitus 24, 6.

genuinam ferociam pectori crudo adfixam 28, 1.

recluſo pectore patebat inſidiantibus 15, 3.

egregia pectoris indoles 27, 6.

vt erat anguſti pectoris 19, 12.

pectore toto procubuit exanimis ſtratus 17, 12.

PECVLATVS 31, 14. in *peculatu* deprehenſis iudicibus aſper et vehemens. *vid. Gronouii Obſſ. 4, 5.*

PECV-

PECVNIA 31, 3. attenuata neceſſariorum *pecunia. i. e. diuitiae.*

PECVS quod illic per campeſtria loca veſcitur et montana 23, 6.

pecudes aquatiles 22, 15.

pecudum ritu inertium trucidantur 14, 2.

PEDESTER 20, 4. impoſitusque ſcuto pedeſtri. *vid.* ſcutum.

PELLERE 25, 9. procul ab eorum *(mortuorum ſuorum)* manibus pelleretur *(in exſilium)* *cf. 14, 6. it. Tacitus Ann. 13, 43.*

quae dextra eum inſilientem iumento *pulſerat* 30, 5. *pr. pepulerat.*

PELLICERE 14, 11. proficiſci *pellexit.*

PELLIS 23, 6. proſtratis pellibus. *ſcil. in lectos tricliniares: is autem mos Perſicus erat, apud quos pelles magni fiebant. vid. Valeſ. ad h. l. it. ad 22, 4.*

PENATES 18, 5. cum omni *penatum* dulcedine. *i. e. rei familiaris.*

poſtque ſaepimenta fragilium penatium inflammata 18, 2.

PENDERE 14, 5. a principis ſalute velut a filo pendere ſtatum orbis terrarum.

dum nos *pendentium* aerumnarum opprimit timor 25, 8. *cf. Liuius 7, 30.*

cum dimicationum curulium euentu pendentem *(plebem)* 14, 6.

PENETRABILIS 15, 3. ad ſuſpiciones mollem et penetrabilem.

PENETRALE ſecretum 14, 1.

regentibus penetralium callidis 20, 7. *i. e. murorum introrſus inualidorum. vid. Liuius 6, 41.*

PENETRARE 24, 1. alueo penetrato incohibili curſu euaſit. *cf. 25, 6.*

PENITISSIMA geſtorum memoria 29, 1.

in penitiſſima parte 23, 6.

aliique vltra latentes, quod ſunt omnium penitiſſimi 22, 8.

PENSABILIS 31, 13. numquam penſabilia damna.

PENSARE 21, 12. aequitate penſata.

penſatis ſententiis 25, 5.

penſante fortunarum verſabiles caſus 31, 10.

ex eius libidine incidentium vitae neciſque momenta penſantur 26, 10. *vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

PENSATIO 16, 12. ſi hoc *(hoſtium terga caedere)* penſatione moderata fiet et cauta.

PENSILIS 31, 13. a parte penſili domus ſagittis inceſſerentur.

PENVRIA 29, 5. Ieſalenſes — — ad penuriam vaſtauit extremam. *Idem de agris fertilibus 31, 16.*

PER te ille diſcat 28, 4. *ſcil. aurigare aut ſaltare. Illa autem acclamatio* per te *fauoris indicium erat. Non enim iuramus niſi per ea quae maximi facimus.* Valeſ. *cf. Sueton. Oct. 98.*

vt qui bella diuturna *per ſe* ſuperauit et grauia 30, 8. *i. e. ſolus. cf. cap. 7. it. 16, 10.*

armatorum aliqui *per* earum *(turrium)* faſtigia interibant 21, 12. *pr. in.*

diſperſis *per* pabulum equis 18, 6. *i. e. propter. vid. Drakenborch. ad Liuii 5, 2.*

non niſi *per* multa exſiliet luſtra 30, 4. *pr. poſt.*

PERAGERE 28, 4. quod citeriorem vitam paene omnem vergentem in luxum *per* argumenta ſcenica amoreſque *peregerat.*

ne abſens et indemnatus *perageretur* reus 15, 5. *Valeſius legi volebat* proſcriberetur, *aut*, ne damnaretur abſens et inauditus.

Gronouius autem trucidaretur abſens et indemnatus *malebat*.

PERAGRANTER et diſſimulanter honoratorum circulis adſiſtendo 14, 1.

PERAGRANS pedibus flumina 17, 13.
peragrata fluminis ripa 30, 5.
mare pedibus (*pontibus iunctis*) peragrauit 22, 8.

PERANCEPS 29, 5.

PERCELERI acta procinctu 29, 6.

PERCELLERE 24, 5. triſti percellimur facto.
perculſus — ardenter 20, 9.
cuius arboris amore perculſa ſit 24, 3.
tamquam fulminis turbo *percul'ſit* 17, 8. *vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

PERCITVS 15, 5. incertum ratione quadam percitus an praeſagio. *cf. 14, 2. it. cap. 10.*
quo rumore prouinciis percitis 18, 6.

PERCONTARI 18, 5. indeſeſſa ſcitatione percontans.
famulos percontatum miſſos quemadmodum valeant 14, 6.

PERCVRRERE 16, 2. percurſo eodem itinere.
percurſis honorum gradibus multis 15, 13.

PERCVSSORVM dextras fatigauit (*ſupplicium de multis ſumptum*) 29, 1.

PERDERE 14, 5. ſi principis perd.tur vita. *Valeſius legi vult* proditur.

PERDITVS 20, 8. acerbitates rerum iam conclamatas et perditas. *cf. Liuii 5, 39. ibique Intt.*

PERDIVS 31, 2. pernox et perdius emit et vendit.

PERDOCTVS 26, 8. imminens ille exitium *perdoctus. i. q. doctus.*
philoſophorum ſententia generali *perdoctus* 25, 3.

PERDOMARE 23, 6. gentes, quas abunde perdomuit.

PERDVCERE 26, 10. finemque ſecum viuendi ſimul et dolendi perducit (*inopinata mors*)
ex tauris pulcherrimis decem ad hoc perductis (*ſacrificium*) 24, 6.
vt militares quosdam *perduceret*, auſos conſpiraſſe etc. 14, 5. *Verbum proprium de captiuorum vinctorumque deportatione cf. 15, 2. 19, 2. 24, 4.*

PERDVELLIS fortiſſimus 15, 5. *i. e. hoſtis.*
— et obſtinatus 21, 6. *cf. 26, 5. 29, 5.*
perduelles ſpiritus irrequietis motibus erigentes 14, 2.

PERDVRARE 25, 8 ni iumentorum caro caeſorum aliquatenus perduraſſet.

PEREGRE venire 21, 6. *it.* fuiſſe 15, 13.

PEREGRINVS 31, 3. peregrini fulminibus Martis. *cf. Liuius 3, 16.*

PERENNIS 21, 13. cuius (*ſummi numinis*) perenni ſuffragio damnantur ingrati.
addicta perenni ſeruitio (*turba*) 23, 6

PERFECTVS 14, 6. beate perfecta ratione victuro.
quumque eum defenſores cauſſarum, vt conſcium rationis perfectae, plauſibus maximis celebrarent 22, 10.
perfectos bellicarum omni genere doctrinarum 24, 3. *Niſi legendum cum aliis* pertunctos.

PERFERRE 22, 11. perlato laetabili nuncio.
circummurana pertulit bella 14, 6.
nec idem perferunt diutius caelum 14, 4.

PERFIDVS 15, 10. patulae valles per ſpatia plana *glacie perfidae* vorant — transeuntes.

PERFLABILIS 14, 6. nimia ſubteminum tenuitate perflabiles (*lacernae*)
locus auris et ſalutari temperamento perflabilis 22, 16.

hiatu vaſto perflabiles *(draconea)* 16, 10.
vocali ſono perflabili tinnitu fidium reſultantes 14, 6.
ad omnes diſſenſionum motus perflabiles gentes 30, 7.
PERFLARE 22, 8. quando perflatur mare.
PERFODERE 25, 3. coſtis perfoſſis. *vid.* ſuffodere.
PERFORARE 16, 12. hoſtium latera ſtrictis gladiis perforabant. *cf.* 19, 1.
PERFVGIVM 28, 1. nominisque eius perfugio tectus. *Nempe poſt prouocationem ad imperatorem.*
PERFVNDERE 22, 12. hoſtiarum ſanguine plurimo aras crebritate nimia perfundebat.
memoriam nominis ſui inexpiabili deteſtatione perfudit 18, 4.
inteſtinis vlceribus reip. ſanie perfuſus horrenda 21, 16.
PERICVLOSE digreſſis 20, 11.
PERICVLOSVS 24, 1. aliud periculoſum euenit. *vid.* dirus.
PERICVLVM confine 18, 2.
— promptum 20, 11.
poſt exemptos periculorum aeſtus 22, 2.
aleam periculorum omnium iecit abrupte 26, 6.
ſui periculi iudices 31, 4. *i. e. ipſi qui facinus admiſerunt. vid. Valeſ. ad h. l. Contra Salmaſius ad Capitolini Antonin. Philoſ. c. 11. explicat de iudicibus a quibus adpellari non licebat, et qui ſuo periculo iudicare dicebantur. vid. Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 334.*
vt periculum *(experientia)* docuit per varias collectum aetates 22, 16.
in periculum feſtinantem abruptum 15, 7.
ſagittarum periculis miles erat immunis 24, 6. *cf. Liuius* 5, 54.
PERIMERE iaculis feras 31, 10.
PERIRE 31, 13. perit hoc exitu Valens.
PERISTYLIVM 22, 13.
PERITVS 30, 10. *vlt. ſi vera lectio, idem eſt, qui vitiorum expers, omni virtutum genere ornatus. vid. Valeſ. ad h. l.*
PERLATORE *(epiſtolarum)* capto 21, 16. *vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*
PERLINERE 26, 10. Caſſianae ſententiae fuco perliti reſident iudices.
PERLVCERE 18, 6. fumus micantesque ignes perlucebant.
PERMANSIO 27, 5. ex diuturna principis permanſione.
PERMEARE 21, 13. permeato flumine.
cauatis arborum truncis amnem permeare 14, 2.
Oceani difficultatibus permeatis 28, 5.
PERMISCERE 26, 7. digeſto mature conſilio permiſtoque cum militibus.
vobis inter ipſa iuuentae rudimenta permiſtus 21, 5. *vid.* aſtra.
vaſtisque cladibus, quidquid inueniri poterat, permiſcentes 31, 5.
PERMISSVS 30, 10. absque ſui permiſſu. *cf.* 29, 1. 31, 4.
PERMITTERE 15, 2. ad Graeciam ire permiſſus eſt. *cf.* 14, 2. 16, 11.
nihil proſpicere ptorſus, quod poterat rapi, permittebantur 16, 9.
PERMONSTRARE 18, 6. ignes — erupiſſe hoſtium vaſtatorias manus — permonſtrantes.
PERMOVERE 14, 2. miſſaeque relationes adſiduae Caeſarem permouiſſent *(abſolute)*
PERMVTARE 23, 6. quorum *(Aſſyriorum)* plurimos pagos in Acropatenae vocabulum permuta-

mutatos belli iure poſſedit. *vid.* transferre.

PERMVTATIO 29, 2. de permutatione imperii conſulere auſus.
optatam temporum permutationem aduentare 15, 3. *cf.* 21, 14.

PERNICIES 26, 10. ibi capitalis vertitur pernicies et abrupta. *cf.* 27, 2.
vltra omnem perniciem ſaeuientes *(ſerpentes)* 22, 15.

PERNICIOSE ſaucius ruit 31, 13. *cf.* 19, 2. *it.* 6.
Vrſicinum in Oriente perniciose relinquendum — altiora meditaturum 14, 11.

PERNICIOSVS 31, 8. perniciosa hoſtium multitudo.
perniciosa coeptare 28, 6.

PERNICITAS 31, 2. ad pernicitatem — leues et repentini.
equi pernicitate 29, 5.
terrigenas — exuberanti pernicitate natos 19, 8.

PERNIX 18, 5. auxilio virorum pernicium.

PERNOCTARE 14, 1. vbi pernoctantium luminum claritudo dierum ſolet imitari fulgorem.
qui feſto die chriſtiani ritus in eccleſia pernoctabant 28, 6. *vid. Valeſ. ad h. l.*

PERNOX *vid.* perdius. *cf. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p.* 414.

PEROFFENSVS 27, 1. Seuerianum — — miſſilique telo peroffenſum. *Ante Valeſium legebatur* per os fixum.

PERORARE cauſſam 30, 4 *pr. dicere. cf. Tacitus A.* 3, 17. *Sic etiam in Codice Theodoſiano eccurrit l.* 21. *de adpellat. lib.* 11. *t.* 30.

PERPENDERE 22, 9. cauſſarum momenta aequo iure perpendens. *vid.* librare.
velut fas iusque perpenſum 14, 1.
perpenſis conſiliis 20, 9.
omnibus perpenſa deliberatione diſpoſitis 22, 9.

PERPENDICVLVM 14, 8. ciuitates — nullam ſibi cedentem, ſed ſibi viciſſim velut ad perpendiculum aemulas.
honeſtatem lenium morum velut ad perpendiculum librans 29, 2.
dignitates velut ex quodam tribuens perpendiculo 21, 16.
quum parua declinatione velut e perpendiculo ſuperiectum gerit ſolem (*luna*) 20, 3.

PERPENSARE 19, 11. longe alia, quam quae geſtu praeferebant et verbis, altis mentibus perpenſantes. *cf.* 16, 4. 24, 2.

PERPENSIVS excogitata rei vtilitate 26, 5.
magisque beneuolus et perpenſius iudices electurus 25, 10.

PERPETI 25, 1. nihil *perpetiens* iam remiſſum *(frager)* campos cruore et corporum ſtrage contexit. *i. e. ſine remiſſione aut mora. Proprie: non patiens, vt aliquid remitteretur. Dicitur autem hoc aeuo ea vox illo ſenſu.*
perpeſſu aſperrima 17, 9.

PERPETRARE 14, 1. poſt hoc impie perpetratum. *cf.* 29, 6.

PERPETVARE 25, 10. ad *perpetuandam* gloriam recte factorum: *i. e. perpetuam reddendam.*

PERPETVVS fons ſtagnum ingens eiectat 24, 5.
quorum ſingula *(oſtia Nili)* perpetuorum amnium vſum et faciem praebent 22, 15. *cf.* 23, 6.
perpetua hieme 18, 6. *i. e. tota.*
adusque perpetuum diem 25, 3.
bibliothecis ſepulchrorum ritu in perpetuum clauſis 14, 6.

PERPLEXE 15, 1. quae — *perplexe (diligenter)* interrogando verſatos in medio ſcire *(licuit)*

obſe-

obſecrans, vt doceret *aperte* quae vellet, non ita *perplexe* 15, 5. *cf. cap. 6. vid. Liuius 30, 20.*

PERPLEXITAS 18, 6. his ob perplexitatem nimiam aegerrime lectis.

geographica perplexitate monſtrata 31, 2.

oppoſita conditionum *(pacis)* perplexitate 17, 8. *i. e. iniquitate.*

PERPLEXIVS 25, 3. ſuper animorum ſublimitate *perplexius* diſputans. *vid.* grauius.

PERPLEXVS 25, 7. conditiones ferebant difficiles et perplexas.

PERQVAM ſcientiſſimus 21, 16. *it.* 24, 1.

PERQVISITOR maleuolus 14, 5.

PERROGARE 28, 4. *Socratem* — *perrogaſſe* quemdam — vt doceretur id agere etc. *Alias de pluribus ſigillatim deinceps interrogatis dicebatur.*

PERRVMPERE 24, 1. perrupiſſet — Perſicos fines. *i. q. peruaſiſſet. cf.* 23, 3. 26, 5.

ne Africa — perrumperetur 21, 7.

rapida celeritate ardentis anguſtias perrumpere Alpium 15, 5.

cuſtodiis perruptis 19, 6.

poſt perruptam incenſamque vrbem 24, 1.

perruptas populari terras 17, 1. *cf.* 30, 3.

Rheno perrupto 31, 7. *cf.* 18, 6.

aduerſas perrumpere limitis ripas 18, 2.

perruptis nationibus plurimis 22, 8.

perrupto Boſporo 31, 5.

metus totius Gothiae, Thracias licentius perrumpentis 30, 2.

PERSEVERANS 23, 6. vnde emergens itidem noxius ſpiritus *perſeueranti* odore etc. *i. e. perpetuo.*

PERSEVERANTER flagitant 30, 4. *cf.* 15, 7.

PERSISTERE 25, 3. dolores — *perſiſtentibus* cedunt. *Opp. ignaui.*

PERSONA 18, 1. vbi cauſſarum cogebat magnitudo vel perſonarum.

vinculis ſunt exutae perſonae quae ſtringebantur vt conſciae 16, 6.

PERSPECTISSIMVS 29, 6. iuuenis princeps poſtea perſpectiſſimus.

perſpectiſſimum priſcae potentiae forum obſtupuit 16, 10.

PERSPICABILIS vrbs 14, 8. *(Tarſus)*

PERSPICACITAS 15, 3.

PERSPICACITER omnibus inquiſitis 29, 1.

Notarius diu *perſpicaciter militans* et Tribunus 26, 6. *i. e. laudabiliter.*

PERSPICVE citari faceret multos 15, 6.

PERSPICVVS 20, 5. vobiscum in omni labore perſpicuus.

ſenatorem *perſpicui* generis 28, 1.

riuorum fluminumque multitudo perſpicua 23, 6.

examen apes fecere perſpicuum 18, 3.

PERSTARE 20, 7. perſtabat incaſſum haec multaque ſimilia differendo. *vid. Drakenborch. ad Liuii* 8, 33, 7.

PERSTRINGERE 16, 12 fluminis — eorum terga iam perſtringentis. *cf.* 15, 11.

gurgitibus refluis — Troada perſtringit *(mare)* 22, 8.

perſtringitur gelu *ibid.*

perſtringens pauca ſummatim 20, 5.

ſummatim cauſſas perſtringam 14, 6.

per emiſſarios quosdam fal-

lendi perſtringendique gnaros 16, 9. *cf. 21, 3.*

perſtrinxit — ſuſpicio Epiſcopum 20, 7.

ſubmiſſis verbis perſtringebatur Vrſicini mentio 15, 5. *in bonam partem dictum.*

PERSVASIO 26, 7. vana perſuaſione rapiendi Illyrici deſtitutus.

perſuaſionis opifex callidus 14, 11.

hac ita perſuaſione 14, 3. *Niſi cum aliis malis* vti *aut* vtili *aut* vtique *aut* itaque.

PERSVLTARE 15, 8. perſultant barbari Gallias. *it.* limites 26, 4. *it.* montes 14, 2.

quum pauca *(millia hoſtium)* quae ſemi - integra ſunt relicta, cladis immenſitas *perſultaret* 20, 5.

PERTERRERE 17, 5. nullisque minis inanibus *(veritatem)* perterrendam.

quas *(naues)* maris caſus aſperiores ſolitis — introire portum Auguſti diſcriminum magnitudine perterrebant 19, 10. *i. e. perterrebant, quo minus auderent introire.*

PERTINACIOR 28, 1. vt loquuta eſt pertinacior fama.

PERTINACIVS 14, 11. antequam effundendis rebus pertinacius incumberet confidentia.

PERTINAX 14, 2. quibus occurrere bene pertinax miles explicatis ordinibus parans.

PERTINERE 27, 1. dum cedentes audacius pertinet. *i. e. retinet.*

vt adusque principium veris oratum eum *pertinerent* et exoratum 30, 3.

PERVADERE 14, 1. peruadendo diuitum domos.

peruaſa vrbe 24, 2. *cf. 15, 10.*
peruaſis Alanorum regionibus 31, 3. *cf. 29, 5.*

gelu vinctum amnem peruaderent 17, 2.

aliorſum intentos poſt terga peruaderent improuiſi 19, 11. *i. e. inuaderent.*

aliena peruadere molienti 23, 1. *cf. 26, 6.*

PERVENIRE 20, 4. ne ad euadendi copiam quisquam perueniret.

ad ipſa cubilia peruenire cauſſarum 30, 4. *cf. Liuius 5, 5.*

PERVERSA ſcuta geſtantes 26, 9. *i. e. inuerſa.*

PERVICAX 16, 11. gloriarum Iuliani *peruicax* obtrectator.

PERVIDERE 26, 8. alienum peruidens tempus.

PERVIGIL ſollicitudo 14, 8. *i. e. intenta.*

otium peruigili ſtudio circumſpectat 22, 15.

concurſatione peruigili 16, 2.

PERVIVS 22, 8. Athos — nauibus peruius.

Rhenum peruium feci 21, 5.
gelu peruios Iſtrum et Rhenum 27, 6. *cf. 31, 10. Etiam non addito gelu aut ſimili quo 19, 11.*

milites agentes in ciuitatibus peruiis 14, 11. *i. e. tranſitoriis ſ. per quas iter faciendum eſt. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 929.*

iter longiſſimum patet mercatoribus *peruium* ad Seras — commeantibus 23, 6.

PERVRGERE 24, 4. oppugnatores moenia perurgerent.

multiplicatos expeditionis adparatus flagranti ſtudio perurgeret 23, 1.

dumque intra muros maturanda perurgerentur 18, 6.

PERVVLGATVS 23, 6. ſplendidiſſimae et peruulgatae ciuitates.

aerumnas indicabat amplas et peruulgatas 31, 1.

PES 26, 6. palatium peſſimo pede feſtinatis paſſibus introiit.

pedes huc et illuc exſultando contorquens ſaltare non incedere videbatur 28, 1.

mare

mare pedibus peragrauit 22, 8. *i. e. iunctis pontibus.*

pes cum pede collatus 31, 7. *Etiam ſine praepoſitione 25, 1. cf. Liuius 28, 2.*

collato pede res agi etc. 16, 2.

diffuſe vertuntur in pedes 18, 2.

per imos pedes montium 19, 3.

ſub imis montium pedibus 23, 6.

quorum (*montium*) ex pedibus imis emergentes alii fluuii *ibid.*

PESTILENTIA — verminantium corporum lue tabifica 19, 4.

PESTIS *pr. peſtilentia. ibid.*

PETERE 16, 12. *ad* ſubſidia fluminis petiuere. *A nonnullis omittitur τὸ* ad.

ad hunc ſeceſſum pariendi gratia *petere* piſces 22, 8.

ad exſtinguendum (*Siluanum*) petebatur 15, 5.

damnatorum petita bona (*ſcil. a principe*) ſuis adcorporarent 16, 8.

petebant ſe *duci* protinus in rebellem 21, 13.

Theodoſium ſuppliciter *petiit* 29, 5. *Eiusmodi exempla apud Scriptores Hiſt. Aug. item Eutropium multa occurrunt.*

PETITIO 22, 4. absque fructuoſis *petitionibus* multis. *i. e. modis rem adquirendi.*

PETVLANTER 26, 7. res nouae petulanter arreptae.

PETVLANTIA *ibid.* nullo praeter petulantiam adiumento confiſi.

PHASIANVS 16, 5. phaſianum exigi vetuit (*Iulianus*) *i. e. abſtinuit ſe ab illis. Exempla contraria adfert Caſaub. ad Scr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 565.*

PHILOSOPHIAE membra 16, 5.

PHILOSOPHVS veritatis profeſſor 30, 5. *cf. 22, 4.*

quorum (*philoſophorum*) mentes cognatas caeleſtibus arbitramur 18, 3.

altitudine ſenſus cuiusdam philoſophi teneretur 25, 2.

philoſophis refragantibus, quorum reuerenda tunc erat auctoritas, errantium ſubinde et in parum cognitis perſeuerantium diu 23, 5.

PIACVLARIS *vid.* arcanum.

PIETAS 19, 12. qui in his caſibus nec peccatum aliquando pietati dederat nec erratum.

PIGNVS 19, 2. inulta vnici *pignoris* vmbra. *i. e. filii.*

pignora foederis 17, 12. *i. e. obſides.*

Equitius — ire pignoris loco mature diſponitur 31, 12.

obſidatus pignore tentus in Galliis 16, 12.

velut defenſura (*plebs*) proprium pignus 15, 7.

pignore iſto ſocietatis 17, 5.

PIGRIVS motae legiones 21, 11. *cf. 22, 9.*

PIISSIME tractari 19, 9.

PIISSIMVS 25, 3.

Abii, piiſſimum genus, calcare cuncta mortalia conſuetum 23, 6.

PILARE 31, 5. pilando villas et incendendo. *pr. expilare. cf. cap. 2.*

cognitis pilatorum caeſorumque funeribus 14, 2.

PINGERE 24, 6. nec apud eos *pingitur* vel *fingitur* aliud etc.

PINNA 16, 7. ad euagandum altius validiores, ſibi pinnas aptare.

quaſi pinnis elatus ad comitatum aduolabat 15, 3.

praeteruolans pinna 21, 2.

propugnaculis inſiſtebant et pinnis 14, 2. *cf. 16, 4.*

PINNATIS agminibus anguium 22, 15.

PINNIGER 22, 2. acriis ſerpentibus et pinnigeris.

PIRATICVS *vid.* inguen.

PIVS 23, 6. inter has nationes paene

paene ob aſperitatem nimiam inacceſſos homines eſſe quosdam *mites et pios.*

PLACARE 21, 1. ſubſtantiales poteſtates ritu diuerſo placatae etc.

PLACIDE 22, 8. attollitur placide collis. *vid. Liuius 38, 20.*

PLACIDITAS camporum 27, 4.

iuſti homines placiditateque cogniti 22, 8.

placiditatis homo iucundae 29, 1.

genuina placiditate ſermonis 16, 12. *cf. 26,* 7.

PLACIDVS 15, 11. ad quorum littora, vt proxima placidaque merces adueniciae conuehuntur.

PLACITA 27, 12. *placitorum* abolita firmitate. *i. e. pactorum. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

PLAGA 14, 6. ex omni plaga, quam orbis ambit immenſus.

feruenti Aethiopum plaga 19, 4.

per plagarum accolas extimarum 14, 10.

plagarum terminalium accolae 31, 10.

cautela nimia in peiores haeſerat plagas 14, 9.

adusque plagas perduxere lerales 14, 11.

PLANARIVS 19, 5. ad planarios conflictus apti.

PLANICIES porrecta 14, 2.

— ſupina camporum 18, 6.

— reſupina et panda 21, 10.

— effuſa 24, 8.

— vndique prona decliuitate praerupta 23, 6.

aſperi montis interrupta planicie *(arcem)* ſuperpoſitam 24, 2.

PLANTA 14, 2. lapſantibus *plantis. i. e. pedibus.*

ſupra plantam euagatus 28, 1. *Prouerbium inde ductum, quod ſutor non debeat de crure et aliis membris, ſed tantummodo de plantis ſollicitus eſſe, vt artem ſuam faciat.*

PLANVS 24, 1. per plana locorum et mollia.

PLAVSVS 22, 2. popularium conſonis plauſibus.

PLEBEIVS 29, 5. conuocatis *armatis* ſimul atque *plebeiis.*

PLEBS 16, 12. Vadomarii plebs. *it. 16, 2.* Alamannorum plebs.

diffuſam variarum *gentium plebem* 16, 2.

impares legiones plebi immenſae (*hoſtium*) 31, 7. *cf. 15, 4. 25, 6.*

imae quoque militum plebi 25, 2.

deſerta miſerabili plebe 16, 12.

precante multiplici plebe 25, 8.

ad mortem deſtinatae plebi (*Saxonibus*) congreſſus 28, 5.

cohortiumque omni *plebe* 26, 2. *i. e. peditatu. Nam et alias* equitatui *opponitur* plebs.

incolentium plebem conſiderarent immenſam 31, 16.

plebis immenſae ponderibus effuſe diſiecti ſunt 20, 7.

PLECTI 15, 6. vinculis catenisque plures vt noxii plectebantur. *Niſi ex Varr. Lectt. praeferas* petebantur. *Sed tamen 28, 1. haec ſunt:* clementiori ſententia plexum. *i. e. exſilio.*

PLENE 16, 5. effecte pleneque colligere (*de philoſophiae ſtudio*)

PLENILVNIVM noctis 18, 6.

PLENVS 28, 4. iuſtorumque diſtinctor et arbiter plenus.

proſperitatis indicium plenum 15, 3.

iisdem (*locis*) pleniore cura firmatis 20, 10.

PLERAQVE armorum 25, 8.

pleraque dici parte emenſa 30, 1. *i. e. magna: de more quidem huius aetatis.*

plerumque noctis 24, 4. *cf. Liuius 45, 9.*

PLVMA 16, 5. non e plumis, *i. e.*

i. e. lectulis mollicellis; nam in toto loco luxuria notatur.
hoſtem vndique laminis ferreis in modum tenuis plumae conſeptum 24, 4.
PLVMBEVS 29, 1. expediuntur pondera plumbea. *vid. voc. ſeq.*
PLVMBVM 28, 1. plumbi validis ictibus intereunt. *cf. 29, 1. Ea dicitur* plumbatarum poena *in Codice Theodoſ. l. 3. de exact. lib. 11, t. 7.*
aures eius non cera ſed plumbis obſtructae 27, 11.
PLVS quam conuenerat 16, 10.
— minusue 24, 6.
POCVLIS amplioribus madefacti 15, 3. *i. e. hauſtibus nimiis. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 830. In Codice Theodoſ. l. 13. de re milit. lib. 7. t. 1. adeo* poculum commune *flumen dicitur.*
POENA 22, 3. poenas cruciabiles minitans.
addixere poenae letali *ibid. cf. 14, 5.*
POENABILIS 29, 1. ſuppliciis poenalibus perituros.
POENALI eſt morte mulctatus 14, 9. *cf. 22, 11.*
periturum ferro poenali 28, 1. *cf. 21, 12. 27, 2. it. gladius poenalis 14, 5.*
attineri poenalibus clauſtris 15, 3.
POENALITER interibat 16, 8.
POENITENDVS 29, 2. poſt haec tam poenitenda. *i. e. inhumana.*
POLIORCETES 23, 4.
POLLICERI 17, 12. conditionum ſarcina *compenſare* inimice facta *pollicebantur.*
POLLINCTVS 19, 1. *figmenta* hominum mortuorum ita *curate pollincta. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 422.*
pollinctum corpus defuncti 21, 16.
POLITVS 23, 5. fabre politum (*munimentum*)
POLLVERE conſcientiam 15, 2. *cf. Tacitus A. 3, 50.*
demensque ſuperbia fidem ſuam probroſis quaeſtibus polluebant 22, 4.
aetatis viriditatem in eorum pollutis vſibus conſumpturi 31, 9.
quae labes cuncta contagiis polluebat et mortibus 23, 6. *Vox in Codice Theodoſiano, etiam de his ipſis vſurpata, frequenter occurrens. vid. Gloſſar. Nomic.*
POLVS 25, 10. ſphaeram aeream formatam in ſpeciem poli.
polo percurſo ſignifero 26, 1.
POMIFERIS interſitis locis 31, 2. *cf. 27, 12.*
POMOERIVM 25, 10. in pomoerio ſitum itineris (*ſepulchrum*)
POMPAE celebrantur annales 23, 3. *vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 941.*
exſequiarum humili pompa 23, 2.
pompam nimis extentam 16, 10.
PONDERARE 15, 12. ponderansque niueas vlnas et vaſtas.
PONDVS *vid.* plumbum.
ruinis ponderum immanium conſternuntur 14, 2.
pondere magnarum virium 25, 1.
— armorum oppreſſus et virium 14, 10.
aduenit omne pondus armorum 27, 10.
pondere cateruarum vrgentium inclinati 29, 5.
trudente pondere plebis immenſae 18, 8.
repente in vnum pondus coacta multitudo erupit 24, 5.
ſudant ſub ponderibus lacernarum 14, 6.
mitigatis ponderibus aquarum 22, 15.
ponderibus inuidiae grauioris

ris virum fortiſſimum opprimebant 14, 11. *cf. 26. 6. 28, 1.*

inſolentiae pondera grauius librans 14, 5. *Etiam ſimpliciter pondera pro faſtu et ſuperbia dicuntur 27, 9. ad morem Graecorum, qui βάρος eodem ſenſu vſurpabant. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 263.*

curarum abiectis ponderibus 14, 11.

pro rerum vrgentium pondere 27, 6.

atrocium criminum ponderibus vrgebantur 14, 7.

ponderaque (*ſcil. publica*) per regiones inſtituit vniuerſas 27, 9. *i. e. quae loco publico adſeruarentur, quemadmodum Romae in Capitolio, vt eſſet quaſi lapis Lydius, ad quem priuatorum pondera, menſurae, exigerentur. vid. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 15.*

tremefacta concutitur omnis terreni ſtabilitas ponderis 26, 10.

PONE terga vinxerant 17, 13.

— relicta vrbe 26, 10.

poſt interemtos ſocios pone agerentur ignari 19, 6.

cedendo in modum imbrium *pone verſus* directis ſagittis hoſtes a perſequendi fiducia deterrere 25, 1.

PONERE 18, 6. quum nos ad montanos exceſſus dextra poſitos tenderemus.

vici huius incolae in Syria *poſiti* 28, 2. *cf. Liuius 39, 27.*

in qua difficultate diutius poſiti 31, 6.

qui ſe in tranquillo poſitos otio — ſperabant 17, 1.

PONS 23, 3. neceſſariae pontes.

ponte breuioris aquae firma celeritate tranſmiſſo 27, 1. *pr.* in breuiori *aut* in breuiorem. *vid. Gloſſar. Liuian. in v.* pons.

— compacto 17, 1.

— contabulato ſuper nauium foros 27, 5.

ponte conſtrato 17, 1.

pontem ſuſpendere nauium compage 14, 10.

in commarginandis pontibus 31, 2.

POPLES *vid.* reflectere.

POPVLARI turbela diſcerptus 14, 10. *Opponitur* militari. *vid.* plebeius.

POPVLARITAS 21, 16. popularitatem elato animo contemnebat (*imperator ſuperbus*)

POPVLATAE prouinciae 17, 4. *it.* inſulae 31, 5. *it. de vrbe* 16, 11.

populato ventre vitalibus dilancinatis erumpit 22, 15. *de crocodilo.*

POPVLATIO 27, 9. villasque vberes libera populatione vexantes. *cf. 14, 2.*

POPVLOSVS 31, 2. per populoſas gentes et amplas. *cf. 16, 12.*

vrbium matris et populoſae et celebris 21, 10. *cf. 24, 2. it. 4.*

POPVLVS 18, 6. Aſiam cum numeroſis populis peruaſurus.

rex cum populo ſuo gentibusque quas ductabat 18, 10. *cf. 19, 9.*

populum ſuum poſt amiſſam maximam plebem vltimis terroribus deformatum 25, 7.

PORRECTIVS ire pergebat 21, 9. *i. e. pluribus agminibus.*

progreſſa — porrectius (*luna*) 20, 3.

ſago porrectius panſo 29, 5.

PORRIGERE 30, 1. quaſi venaticiam praedam modo non porrectis brachiis exſpectabant.

remp. conſummando iuueni porrexiſti 25. 9.

annique ſequentis erit poſt horam ſextam initium porrectum ad veſperam 26, 1. *cf. 14, 4.*

planicie porrecta 14, 2.

Cilicia ſpatiis porrigitur late diſtentis 14, 8.

tereti

tereti ambitu in ſublime *(montem)* porrectum 22, 14.

aggerum altitudine in ſublime porrecta 20, 11. *cf. 29, 5.*

ſcopuli in vertices vndique porrecti diruptos 22, 8.

porrectis itineribus ire tendebat 31, 10.

Amazones aduſque Caſpium mare porrectae 22, 8.

ignorantes profecto maiores ſuos, per quos ita magnitudo Romana porrigitur 14, 6.

hi etenim vltione porrecta 17, 13.

immanes ſpiritus latius porrigentes 31, 15.

PORTA 17, 4. portarum centum aditibus celebrem. *cf. 14, 2.*

diffractis portarum obicibus 24, 5.

ab Arctoo cardine aduſque *Caſpias portas* 23, 6.

Hecatompylos, a cuius finibus per Caſpia littora *aduſque portarum anguſtias* ſtadia — numerantur etc. *ibid. Sic Hebraeis dicuntur portae fluminum pro aditibus etiam ex inundatione.*

PORTARE 18, 3. vitae poteſtatem et necis in acie linguae portantem.

arundines — vulnera perniciosa portantes 25, 1.

portati ſunt in exſilium 22, 3. *Verbum proprium in hoc genere, it.* deportare.

excita vndique *humus* rapido *turbine portabatur* 24, 6.

PORTENDERE 15, 3. maiorum *auguria* ſibi *portendi. i. e. oſtendi. vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

PORTENTVM illaetabile 23, 2.

noua portenti ſpecies adparuit 27, 3.

PORTIO pultis 25, 2.

horum *(Alamannorum)* portioni primae — occurſurus 27, 1. *cf. 17, 1. it. cap. 6.*

Nicaeae *portio* non mediocris 22, 13. *Similiter in Codice Theodoſ. pro* territorio *occurrit. l. 2. de exactionib. lib. 11. t. 7.*

cuius *(ignis ſempiterni)* portionem exiguam vt fauſtam praeiſſe quondam Aſiaticis regibus dicunt 23, 6.

PORTVOSA inſula 14, 8. *i. e. frequentes portus habens.*

quum ad alium portuoſum ambitum fuerit ventum 22, 8.

PORTVS 23, 6. vbi et *ſtationes et portus* tranquilli ſunt plures.

ſupercilia eius ſiniſtra Athyras portus deſpectat 22, 8.

POSCERE 25, 13. corporis munus *a milite*, ab imperatore vero animus *poſcatur.*

POSSE 16, 2. omne quod poterant.

qui plus poterant in palatio 17, 11.

apud quem multa Conſtantius potuit 18, 4.

POSSIBILITAS 19, 2. pro poſſibilitate.

POSSIDERE 23, 6. quae *(ciuitas)* olim Perſidis regna poſſederat.

quam *(ancillam)* e patrimonio Siluani poſſederat 18, 3.

inter praecipua, quae eorum quisque ſtudio poſſederat vel ingenio 16, 7.

POST *ibid.* mittitur ſtatim *poſt. pr. poſtea.*

inter flumina multa quae — vel *lapſu poſt* trahit *(natura)* in mare 23, 6.

barbaros — alio*r*ſum intentos poſt terga peruaderent improuiſi 19, 11.

POSTEA 26, 12. diebus *poſtea* paucis. *pr. poſt. it. 28, 6.* diu poſtea.

POSTERIVS 26, 5. *pr. poſt.*

POSTERVLA 30, 1. *non* poſtica, *ſed haud dubie pro aditu et quaſi oſtio tramitis intelligi debet.* Valeſ.

POSTES *vid.* detcrere.

POSTICAE *ſcil. murorum, moenium*

nium 21, 12. vid. Valeſ. ad h. l.
— *de amphitheatro, vbi portae fuerunt, per quas ferae intromittebantur 28, 1. vid. eumdem ad h. l. Huc referendus etiam locus 20, 11. relictis qui moenia tuerentur, reſerata latenter poſtica. In ſenſu proprio occurrit haec vox 14, 1.*

POSTLIMINIO reuerſus (*aduena repentinus*) 19, 10. *vid. Valeſ. ad h. l.*

POSTHABITO ſuaſore cautiſſimo 23, 5.

POSTREMA vi ſubigente 14, 2.
poſtremae neceſſitatis impulſu 26, 6.

POSTVLARE 19, 12. reus hac gratia poſtulatus.
iure poſtulatus ac lege 14, 7. *vid.* deferre.

POTABILIS fons 18, 9.

POTENS 16, 12. meritisque magis quam imperio potens.

POTENTIA 14, 1. ſupergreſſa iam potentia fines mediocrium delictorum.
ſubſtantialis tutela *generali potentia* partilibus praeſidens fatis 14, 11.

POTESTAS 15, 8. in Caeſaris adhibere poteſtatem exopto.
congeminata poteſtas 28, 1. *it.* diffuſa 14, 7. *it.* excelſa 15, 5.
non reputante alta nimium poteſtate 29, 2.
poteſtas in gradu 21, 16. *i. e. potentia ſine licentia.* vid. *gradus.*
pro poteſtate auctoritatis 23, 5.
ſeueritatem rectae poteſtatis eſſe indiuiduam ſociam 30, 8.
duces varii auctoritate et *poteſtatibus* eminentes 18, 6. *Similiter dicitur ἐξουσίας vocabulum in ſacris libris.*
coeptorum euentus ſuperae ſibi vindicant poteſtates 25, 3. *cf. 28, 4.*

ſplendoreque nobilium circumdatus poteſtatum 27, 6. *cf.* 17, 13.
poteſtates ſublimes 15, 5. *it.* celſae 14, 10. *it.* excelſae. *i. e. praefecti praetorio 28, 6. vid. Valeſ. ad h. l. cf. 25, 4.*
poteſtas Martia 31, 5.
Neptunum humentis ſubſtantiae poteſtatem 17, 7.
caſtrenſes et ordinariae poteſtates 21, 16. *cf. 19, 11. 31, 4.*
aere graui mercati publicas poteſtates 30, 4.
ſubſtantiales poteſtates 21, 1.
praeſto in poteſtate ſunt veſtra 19, 10.
quidquid impetus reperit, poteſtas iratorum abſumpſit 24, 4.
poteſtatem einsdem detulit gentis 17, 12. *i. e. in eamdem g.*
poteſtate naturae velut manu circumſeptum (*locum*) humana 24, 2.
vitae poteſtatem et necis in acie linguae portantem 18, 3.

POTIOR 15, 2. vt opulenti pulſantes praeſidia *potiorum. i. e. potentiorum, gratioſorum.*
potiores auctoritate longaeua 28, 4. *cf. 26, 1.*
amici ante haec frequentes ad potiores deſciuerant 15, 2.
quo potior aliis iudicatus ſum 27, 6. *i. e. dignior.*
potiorem locum obtinebant in ſuadendo 26, 6.
potioris quisquam auctoritatis 26, 2.
— arbitrio cuncta concedens 20, 4.
potiores neceſſitates flagitabant 21, 12.
flumina — potioribus iungit natura 23, 6.
ad potiora feſtinans 29, 3.
ſpe potiorum erectus 20, 4. *i. e. feliciorum. cf. 16, 8. 27, 11.*
ni potior ratio ſuccurriſſet 20, 11. *i. e. caeleſtis.* vid. *ratio.*
haecque (*crudelia*) potioribus aliis agenda 21, 6.

inter

inter quae illud potius eminebat 28, 6.

POTIRI 19, 8. ad potiunda ſperata.

aurae purioris dulcedine potiuntur 27, 4.

ſomnoque et victu congruis potiri pro tempore 16, 12.

POTISSIMVS 24, 6. potiſſimis ducibus. *cf. 19, 1. 25, 3. vid. Liuius 8, 33.*

mihi vt potiſſimo omnium 26, 2.

ad vnicum auxilium et potiſſimum 24, 4.

inter potiſſima 18, 2.

POTIVS 16, 12. *cautiorem* viam *potius* eligamus — *non* properam.

POTVS *vid.* paupertinus 26, 8.

PRAE his — — adminiſtratio Procopii ferebatur in caelum 30, 5. *i. e. in comparatione cum his.*

PRAEBERE *vid.* incrementa. *it. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

PRAECELSA Brachmanorum ingenia 23, 6.

PRAECENTOR 14, 7. eiulans baiulorum praecentor.

PRAECEPS exſilium 29, 1. *it.* exitium 14, 1.

pellerentur ab vrbe praecipites 14, 6.

vigilia ſecunda praecipiti 24, 5. *vid.* inclinatio.

PRAECEPTVM imperiale 14, 9. *i. e. iuſſus. cf. 28, 1.*

praeceptis hiſtoriae diſſonantia 26, 1.

PRAECINERE 25, 10. gnari rerum prodigialium praecinebant.

fide fatidica praecinente 25, 3.

praecinentibus aquis 22, 12.

PRAECIPERE 23, 1. accidentium varietatem ſollicita mente *praecipiens. i. e. praeuidens.*

ignibus aboleri praeceptus eſt 29, 3. *cf. 15, 3 it. 7. 20, 4.*

PRAECIPITANS ruit potius quam fluit (*Nilus*) 22, 15.

humus labilis inceſſum praecipitantem impellit 15, 10.

PRAECIPVVS 26, 3. inter eurarum praecipua.

equorumque *praecipua* vel *delicta* ſcrutantes 14, 6.

praecipua — quae — poſſederat 16, 7. *i. e. virtutes. cf. 21, 6.*

inter probra medium (*imperatorem*) et praecipua 30, 7.

quam *praecipua* confidentia Patriciatus columina ipſa pulſauit 29, 2. *in malam partem dictum. vid. Drakenborch. ad Liuii 3, 14, 4.*

PRAECVRRERE 23, 2. rumore praecurſo.

efficacia praecurrens aetatem 16, 12.

PRAECVRSATOR *ibid.*

PRAECVRSORIVS index 15, 1. *vid.* libamenta.

PRAEDAS hominum virile et muliebre ſecus agebant et pecorum. *cf. 16, 9. it. 27, 8.* vid. *venaticius.*

abigendis inſiſterent praedis 24, 4. *cf 17, 1.*

PRAEDATIO 27, 12. aperta praedatione vaſtabat.

PRAEDATORII globi 26, 4. non iuſto proelio, ſed diſcurſionibus praedatoriis 15, 4.

PRAEDATRIX 14, 2. feris praedatricibus obiecti ſunt (*in amphitheatro*)

PRAEDICERE 18, 6. quem legatum — miſſum — praedixi. *i. e. ante dixi. cf. 17, 1. 16, 7.*

quum veniſſet accitus praedicto die 15, 8. *i. e. edicto, praeſcripto.*

per quietem praedictum eſt ſeni 25, 10.

reputans ex praedictis Democriti 16, 5. *i. e. placitis. Sic apud Liuium 23, 19. eſt* praedictum dictatoris *pr. imperio d.*

PRAEDIRA 31, 8.

PRAEDO nefandus 28, 1. *Opp. index.*

repreſ-

repreſſo gradu parumper ſtetere praedones 14, 2. *cf. Liuius 3, 3.*

PRAEDOCTVS inſpectu iecoris 22, 1.
aduentum praedocti ſpeculationibus 14, 2. *cf. 24, 3.*

PRAEFERRE 21, 12. pluteos — *praeferentes* oppugnatores. *i. e. prae ſe ferentes.*
vnus *(imperator)* nuncupatione praelatus, alter honore ſpecie tenus adiunctus 26, 5.

PRAEGELIDVS ventus 22, 8.

PRAEGRAVARE 18, 1. ne quem tributorum ſarcina praegrauaret.

PRAEGREDI 14, 7. ambage nulla praegreſſa.

PRAEGRESSVS 21, 5. anteuerſio et praegreſſus. *i. e. celeritas et praeuentio.*

PRAEIRE 21, 13. iter ſuum praeire *(Arbetionem)* praecepit.
praeeunte fiducia ſpecioſa 27, 8.
— perdita ratione facinus adgreditur 26, 6.

PRAEIVDICIVM 29, 1. ex praeiudiciis variis, quae diebus exercebantur et noctibus.

PRAELICENTER diſponens quid in conuiuio etc. 16, 5. *cf. 17. 8. 28, 4.*

PRAELVCENDI nauibus nocturna ſuggerens miniſteria 22, 16. *cf. 26, 9.*

PRAEMIATRIX Adraſtia 14, 11.

PRAEMINERE numero 17, 12.

PRAEMIVM 27, 3. ad vicem praemii — prouinciam adminiſtrauerat.
licitantem imperii praemia Iulianum ſuſceperant *(Praetoriani)* 26, 6.

PRAEMONSTRARE 30, 4. fata natalicia praemonſtrantes.

PRAEMORTVVS et atratus 29, 1. *cf. Liuius 3, 72.*

PRAENOSCERE 21, 10. tamquam natura in ditionem Rom. redigendas nationes circumſitas praenoſcente.

PRAENVNCIARE 18, 7. *de ominibus.*

PRAEPEDIRI obſtaculo 29, 5.
grauitate praepeditus armorum 16, 2. *Vox etiam Liuio ſaepe pro* impedire *vſurpata.*

PRAEPES 18, 6. per aërios tramites famam praepetem volitare.

PRAEPIGNERATVS colloquiis ex aula regia ab Pruſis 29, 2.

PRAEPILATIS miſſilibus 24, 6. *Valeſius mauult* propilatis. *cf. 16, 12.*

PRAEPOLLERE 16, 12. quidquid apud eos per equeſtres copias *praepollebat*, in laeuo cornu locauere confertum.

PRAEPOSITVS equeſtris turmae 17, 6.

PRAEPOTENS eius virtus 15, 8. *cf. 14, 10. it. Liuius 7, 31. Cicero etiam de philoſophia dixit de Or. 1, 43.*

PRAEPROPERE 31, 12.

PRAEPROPERVS *vid.* via.

PRAERIPERE 17, 5. cum decore et honeſtate nihil pudori noſtro praereptura.
eodem honeſta morte praerepto 31, 5.

PRAEROGATIVA 27, 4. ſalubritate virium et *praerogatiua* quadam vitae longius propagandae nos *anteire.*

PRAERVMPERE 31, 8. praerupit cum promptis accinctis ad proelium.

PRAERVPTAS vndarum occurſantium moles 16, 12. *cf. 30, 1.*
vt Scironis praerupta letalia vitantes 14, 2.

PRAESAGIVM 15, 5. incertum, ratione quadam an praeſagio.

per

per vaticinandi praeſagia 21, 1. *cf. 29, 1. vid. Liuius 25, 35.*
praeſagia ſollicitare laruarum 28, 1.

PRAESCIDERE *vid.* abſcidere.

PRAESCIRE feſtinabat accidentium finem 22, 1.
— facit in poſterum 21, 1.

PRAESCISCENDOS aduerſos ſubitoſque motus 20, 6.

PRAESCITIO 29, 1. numine praeſcitionum auctore.

PRAESCIVS 22, 15. aduentare diluuium praeſcii.

PRAESCRIPTVM 14, 1. vt ſaltem ſpecie tenus crimina praeſcriptis legum committerentur.
praeſcripti Romani rem mobilem — ſcrutaretur 28, 6. *i. e. omnia praeſcripta, eorumque quaſi tabularium.*
ſenſit — vltimae neceſſitatis adeſſe praeſcripta 30, 6.

PRAESECARE 16, 10. praeſecto plus quam conuenerat vmbilico.
humeris praeſectis aut cruribus 17, 7.

PRAESEMINARE 30, 2. maiora ſibi praeſeminans.

PRAESENS 23, 6. per ſaecula multa ad praeſens. *cf. 14, 8. 19, 6.*
omine praeſentiſſimo 23, 1. *cf. 22, 1. i. e. certiſſimo, maximo.*

PRAESENSIO 22, 16. praeſenſionum originem.

PRAESEPVLTVS 14, 11. terrore propinquantis exitus iam praeſepultus.

PRAESIDERE 19, 9. praeſidentesque ibi proceres alii. *vid. Venerand. Patruum in Claue Cicer.*
copiis militaribus praeſidens 26, 7. *it. 19, 6.* ſtationibus. *cf. Tacitus Hiſt. 4, 70.*
a propoſito legis (*chriſtianae*) abhorrentia cui praeſidebat 15, 7.
ſubſtantialis tutela generali potentia partilibus praeſidens fatis 14, 11.

PRAESIDIALIS 29, 1. *i. e. praeſidatu functus, ſ. officio praeſidiali, de quo 28, 1.*
— adparitor 17, 3.

PRAESIDIARIA caſtra 18, 7.

PRAESIDIVM 19, 6. orantes caeleſte praeſidium, vt propitium adeſſet et libens.
celeritatis praeſidio tecti 16, 2.
vt opulenti pulſantes praeſidia potiorum 15, 2. (*per pecuniam corrumpendo*)
ad *praeſidia* deſciuere *Rom.* 14, 3. *vid. Dukerum ad Liuii 38, 11.*
agens apud Nicaeam praeſidium 26, 10.
ad agitanda praeſidia, ne prouincia peruaderetur 29, 5.
clauſam (*vrbem*) praeſidiis hoſtium 26, 10.
praeſidia militum impertita 30, 2.
ad praeſidia progreſſus extrema 15, 5. *de perfugio, auxilio.*
infido praeſidio inſularum relicto 16, 11. *i. e. relictis inſulis quia ibi praeſidium infidum eſſet.*
occupato caſtelli vicini praeſidio 25, 3.

PRAESPECVLARI 25, 8. genuina vtilitate praeſpeculata.

PRAESTABILIS 29, 1. virum praeſtabili ſcientia litterarum.
praeſtabilium ducum opera 30, 7.

PRAESTIGIAE 17, 5. veritatem non obtectam praeſtigiis.

PRAESTIGIATORES omnes conſulens de futuris 18, 4.

PRAESTITVERE 24, 6. catervis peditum infirmis medium inter acies ſpatium *praeſtituit i. e. adſignauit.*

forte triſtiſſima, qua praeſtitutum erat 14, 11.
die funeſtis interrogationibus *praeſtituto* 14, 9. *Hoc ſenſu etiam apud Ciceronem occurrit.*
ſine fine vel praeſtitutis ordinibus 22, 12.
litterarum praeſtitutus numerus et facilis 17, 4.

PRAESTO in poteſtate ſunt veſtra 19, 10.

PRAESTOLARI 24, 7. nec adminicula, quae praeſtolabamur, adparebant. *cf.* 21, 13. 31, 12.

PRAESTRINGERE 25, 10. diuorumque monumenta praeſtringens (*Tiberis*) *i. e. mauſolea imperatorum in campo Martio perſtringens. Sunt autem haec duo verba ſaepenumero confuſa.*
legiones ſupercilia fluminis praeſtringere iuſſit 24, 1. *cf.* 20, 3. 31, 3.
praeſtrictis palatii ianuis 14, 7. *i. e. praeteritis, non adito palatio.*
partibuſque aliis praeſtricto curſu vaſtatis 23, 3.
vt nerui mammas praeſtringerent dextras, ſpicula ſiniſtris manibus cohaererent 25, 1.
panca ſuper Nilo praeſtringi conueniet, mox oſtendendis aliis 22, 15. *cf.* 21, 7.
rerum nouarum lugubri viſu praeſtrictus 29, 6.
oculorum obtutu praeſtricto 17, 7.
vt laminis coaptati corporum flexus ſplendore praeſtringerent occurſantes obtutus 24, 6. *cf.* 18, 8. *it.* 10. 28, 5.
ad mentes obſeruantium praeſtringendas 30, 1.
imperatorii nominis metu praeſtrictus 21, 9. *it.* 16, 10. miraculorum denſitate. *it.* 17, 1. negotii magnitudine.
rumore venus obſcuris paucorum ſuſurris nomen praeſtringebatur Equitii 26, 1. *i. e. nominabatur, vt candidatus.*

PRAESTRVERE 14, 2. denſata ſcutorum compage ſemet ſcientiſſime praeſtruebant.
Arbetionem — decora cultus imperatorii praeſtruxiſſe 16, 6.
his — Iulianus — praeſtructus 21, 5 *i. e. tutus, tectus.*
praeſtructis omnibus quae difficultates arduae belli poſcebant 24, 1. *cf.* 27, 10. 28, 6.

PRAESVL 31, 2. Martem, vt regionum *praeſulem*, verecundius colunt. *i. e. praeſidem, tutorem.*

PRAESVMERE 16, 11. ex commeatu ideo nihil *ſumere* potuerunt, quod partem eius Barbatio ſuperbe *praeſumpſit*. *cf.* 18, 1.
ſi praeſumere fortunae ſuperioris inſignia conaretur 15, 6.
omnes ſpe praeſumpta fruſtrati redierunt ad lares 22, 6.
ciuitatem, vt praeſumebat, dediticiam petens 21, 10.
multa *praeſumentes* bona 23, 5. προλαμβάνοντες.

PRAESVMPTIO 26, 10. cognita leui praeſumptione Marcelli. *vid. Caſaub. et Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p.* 21. *it.* 40.

PRAESVMPTOR 26, 8.

PRAETENDERE 19, 7. crateſque vimineas (*milites*) praetendentes.
militiſque pars ſtationes praetendit agrarias 16, 11. *i. e. milites tuendi cauſſa collocatos. vid. Oudendorp. ad Frontin. Strateg. Lib. II. cap.* 3.
Belgica prima Mediomatricos praetendit 15, 11. *cf.* 22. 8. *it. Tacitus A.* 2, 55. *Salmaſ. ad Solin. p.* 295.
mare praetentum a Caſpiis montibus 23, 6.
praetendens, quod eum militaris ira delenit 22, 3. *i. e. praetexens. cf.* 23, 5.

pacem ſub hac lege praetendens (*legatio*) 17, 8.
Conſtantianam praetendenti neceſſitudinem 26, 10.
palam quidem litteras imperiales praetendens — clam vero etc. 19, 3.
conſiliis impiis iura quidem praetenduntur et leges 26, 10. *vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*
PRAETENTVRA 28, 3. limitesque vigiliis tuebatur et praetenturis. *i. e. praeſidiis.*
praetenturae ſtationesque agrariae 25, 4.
denſis interſepientes itinera praetenturis 14, 2. *vid. Valeſ. ad h. l.*
praetenturis iuncturos citeriores Tigridis ripas 21, 13.
PRAETER 27, 3. prudenter praeter alios facies. *i. e. prae aliis. cf. 16, 12.*
PRAETERINQVIRERE in negotium 15, 5.
PRAETERLAMBIT Moſa fluuius 17, 2. *cf. 25, 10.*
PRAETERMEARE 14, 8. *de fluuio.*
PRAETVMIDVS 27, 9. tali ſucceſſu latrones praetumidos. *cf. 23, 6. 26, 10.*
PRAEVENIRE 18, 2. ſollicitarum gentium opinione praeuenta. *cf. 28, 3.*
PRAEVERTERE 26, 8. rumore quodam praeuerſo. *cf. 16, 11. 23. 2.*
PRAEVIDERE 21, 8. quod ne fieret conſilio ſollerti praeuidit. *pr. prouidit.*
PRAEVIVS 31, 7. praeuia ſpe meliorum.
inter metuenda multa periculorumque praeuia maximorum 31, 5. *cf. 25, 8. 16, 12. 18, 7. 24, 7.*
PRECARI *pr. deprecari* 15, 3. veniam Arbetione meruere precante. *cf. 26, 10. it. Tacitus A. 6, 9.*
PRECATIVA pax 16, 9. 17, 5.
PRECATOR venerat pro Vrio 18, 2.
PRECATVS 24, 6. concordi precatu.
PRECE gentili veniam poſcens 16, 12. *vid.* pacificus.
ſupplices venirent in preces 19, 1. *vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*
PRENSARE 19, 5. tranſcenſu ſcalarum iam propugnacula ipſa prenſanti. *cf. 14, 2.*
PRESSORIVM 28, 4. *praelum quoddam ad comprimendas veſtes earumque plicas.*
PRESTERES 17, 7. *ventus vehementior.*
PRETIVM 15, 2. abſolutionem *pretiis* mercarentur immenſis. *i. e. donis. cf 23, 6.*
PRIMAEVVS adoleſcens 16, 1.
receptiſti primaeuum originis tuae ſplendidum florem 15, 8. *cf. 19, 1.*
in aetatis flore primaeuo 22, 12. *cf. 13, 13.*
PRIMANI 16, 12. *vid. Indic. Dignitt.*
PRIMATES vrbium 14, 7. *it. 28, 6.* ordinis ſui primatem. *vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*
PRIMIGENIVS 22, 8. primigeniis fontibus copioſus.
per primigenios ſeminis fontes 14, 6.
ab ortu primigenio (*Rheni*) 15, 4.
ab ortu primigenio patris huiusce principis 30, 7.
quos (*radios ſolis*) primigenia rerum ſub immenſis gurgitibus amandauit 26, 10.
primigenia nomina (*conditorum vrbium*) 14, 8.
PRIMITIAE 31, 2. ab ipſis naſcendi primitiis. *cf. 14, 21, 3.*
nihil gregariis imperans, cuius non ipſe primitias alacri capeſſeret mente 28, 3.
vincendi primitiis laetus 16, 3.
ob principatus primitias 26, 6.

ante lucis primitias 25, 2.

PRIMITVS partes eas (*Galliae*) ingreſſus. *i. e. primum. Alias vero idem eſt quod* ἀπ' ἀρχῆς. *cf. 17, 11. 26, 6.*
— viſus 21, 9.

PRIMORDIA belli 31, 12.
auſa ingentia vel iuſtis exorſa primordiis 26, 7. *cf. 21, 14.*

PRIMORDIALIS cauſſa 30, 1. *vid.* labes. *Caeterum etiam conferendus eſt locus Capitolini in Vero cap. 8. Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 426.*

PRIMORES *vid.* incidere.

PRIMVS 26, 8. primi — alii tertii — nouiſſimi.
per prima poſtremaque diſcurrens 24, 6.
quae (*legiones*) tunc primas exercitus obtinebant 25, 6.

PRINCIPES audendi periculoſa 16, 12. *vid.* conſecratus.

PRINCIPALE culmen 14, 1.
it. indumenta 29, 2.

PRINCIPATVS 25, 3. quem (*principatum*) tamquam a cognatione caelitum defluentem immaculatum conſeruaui. *vid.* exordium. *it.* infula.

PRINCIPIA incaute coepta et temere 26, 6.
adusque principia (*limites*) Caramanorum 23, 6.
aliis ſpecie tenus cum *principiis legionum* praeſentibus 22, 3. *vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 273.*
cum *principiorum* verticibus ſecretius colloquutus 15, 5. *i. e. cum tribunis, centurionibus etc. vid. Liuius 36, 9. 37, 39. cf. Tacitus Hiſt. 2, 43.*

PRIORES fratres 21, 6. *i. e. demortui. Si modo vera lectio. vid. Valeſ. ad h. l.*

PRO 25, 7. erat tamen *pro nobis* aeternum — numen. *Sic Liuius 39, 30.*
coruſcus nitor armorum arcte pro ſingulis membris inflexus 24, 7.

PROBA 21, 16. *de annona, cuius ſpecimina,* δείγματα *imperatoribus ad probandum offerebantur. vid. Valeſ. ad h. l. it. Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 99.*

PROBABILIS 15, 2. ad defenſiones aequas et probabiles imperatoris aures occluſae.
clare natos meritiſque *probabilis vitae* compertos 23, 1. *vid. Liuius 7, 13.*
inter tot rerum probabilium curſus 17, 9.
magnitudo rerum ratione probabili flagitabat 18, 6.

PROBATIONES medendi monſtrarunt 21, 16.

PROBROSIS lacerati conuiciis 30, 1. *cf. 29, 6.*
fidem ſuam probroſis quaeſtibus polluebat 22, 4.

PROBRVM 16, 12. illiſa noſtris partibus probra.

PROBVS 15, 5. ſolusque ad exſtinguendum probis quidem, ſed inſidioſis rationibus petebatur.

PROCACI quodam calore percuſſus 31, 12.

PROCEDERE ordinatim 24, 1.
procedens deinde disiunctiſſime 20, 3.
nec procedebat vllum obſidionale commentum 14, 2.
anſam omnem adipiſcendae laudis — circumcideret, etiam ex rep. proceſſuram 19, 3.

PROCELLAE 19, 10. ventorumque procellae reflantium.
difflantibus *procellis remp.* 25, 9. *vid. Liuius 28, 25.*

PROCERITAS vaſta et ardua 25, 10.

PROCESSVS 19, 2. rapido turmarum proceſſu.
proceſſu dein audacia fracta 31, 16. *11. 14, 1.* proceſſu temporis. *Sic in Codice Theodoſ. l. 3. tributa in ipſis ſpeciebus lib. 11. t. 2.*

PROCINCTVS 20, 11. legiones ; rocinctae.

Traia-

Traianus procinctus eſt 31, 12. *Niſi vero legendum cum Valeſio* recinctus. *i. e. dimiſſus, vti eſt 26, 5.*

PROCINCTVS *i. e. bellum: videtur dici pr. procinctione. Similia vide ap. Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 921. In Codice quidem Theodoſiano l. 2. de domeſticis lib. 6. t. 24. eſt* procinctus bellicus.

— ardens 15, 9. *it.* vrgens 29, 4. *it.* aduentans 18, 6. *it.* ambitioſus 18, 2. anceps 27, 4. ſuſpenſus 30, 10. conſummatus 18, 9. procinctu omiſſo 17, 9.

PROCVDERE ingenium 15, 2. *de ſtudio litterarum. cf.* 16, 5.

ad expugnandam veritatem ora mercenaria procudentes 30, 4.

quos procudere linguas ad maiores moneo ſtilos 31, 16.

PROCVL dubio 22, 3.

PROCVLCATOR *i. q. procurſator. vid. Valeſ. ad 27, 10.*

PROCVMBERE 24, 6. nondum aris admoti *(tauri)* voluntate ſua nouem procubuere triſtiſſimi.

pectore toto procubuit exanimis ſtratus 17, 12. *cf. Liuius* 1, 7.

PROCVRARE 20, 4. ſi *procurare* diſſimularet. *Valeſius legi vult* procurrere.

PROCVRRERE 14, 1. vltra terminos poteſtatis delatae procurrens.

PROCVRSARE 27, 6. in pulchra facinora procurſabit.

PROCVRSATIONE hoſtem laceſſens 26, 7.

PRODERE 15, 5. aëria quaedam anteuolans prodiderat fama. *cf. 15, 3.*

PRODIGERE vitam pro victoria contendentes 16, 12.

PRODIGIALIS 23, 5. gnari prodigialium rerum.

PRODIGIOSAE formae, vt bipedes exiſtimes beſtias 31, 2. *de Hunnis.*

PRODIGVS 28, 6. abſcidi linguas vt prodigas.

PRODITOR exitus rerum 26, 7.

PRODROMIS ſpirantibus 22, 15.

PRODVCTVRO — incorruptam conſcientiam meam 21, 5.

PROELIATOR miles 23, 5.

PROELIVM 20, 11. poſt ambiguam proelii virtutem.

diu cruentum proelium ſtetit 19, 8.

in ipſo proeliorum articulo 16, 12. *it.* feruore 16, 2.

pugnam vel aequo campo iuſtoque proelio poſcens 24, 4.

arctius proelium intra muros exarſit 20, 7.

proelio fatigabatur ardenti 16, 12.

feſſus aerumnis gemini proelii 29, 5.

in laeuo proelio — periere 25, 6.

proeliis ſuperatos aëriis vorant 22, 15.

PROFANARE 31, 8. mox *profanandum pudorem* optans morte praeuenire. *Sic* profanus princeps *apud Tacitum A. 14, 2. eſt* inceſtus.

rectoris imperii caries tota ſtoliditatis apertius eſt profanata 29, 2.

PROFECTIO 28, 4. nec ante eius *profectionem* abſoluit. *Haud dubie legendum cum Valeſio* profeſſionem; *vt data apocha caueatur.*

PROFESSIO 14, 9. quae ſingula narrare non refert, ne profeſſionis modum excedamus.

nec profeſſionem nec dignitatem oſtendens 14, 7. *i. e. conditionem. cf. 21, 6. vbi* ordo et profeſſio *componuntur.*

ad quos vel ſedandos omnis profeſſio medendi torpeſcit 14, 6.

vltra profeſſionem altius ſe efferentem 15, 7. *de Epiſcopo.*
profeſſio oratorum forenſium 30, 4.
cenſualis profeſſio 19, 11. *vid. ſupra in v.* cenſualis. *cf. Clauis Cicer. in h. v. In Codice Theodoſ. eſt* profeſſio publicae functionis *l. 3. ne collationis translatio lib. 11. t. 22.*

PROFESSOR *vid.* philoſophus.
adulandi profeſſores iam docti 17, 11.

PROFESSVM 29, 3. ne ex profeſſo quaeſiſſe videamur in vitia principis.

PROFICERE 22, 11. quod — aedificia — emolumentis aerarii proficere debent ex iure. *cf.* 27, 12.
proficiens *(radix)* ad vſus multiplices medelarum 22, 8.

PROFICISCI 27, 8. Iouinus eadem *loca profectus.*

PROFITERI 31, 16. opus veritatem profeſſum.

PROFLIGATO morem gererent nebuloni 26, 9. *i. e. perdito.*

PROFVGVS 28, 6. Romam abierat profugus.

PROFVNDERE 24, 5. quem *(cuneum Perſicum)* patefactis ſubito portis profuderat ciuitas.
contorta balliſta — filium — profudit 19, 1.

PROFVNDVS 27, 12. per filuarum profunda.
in Cocyti profunda mergentes 14, 11.
profundo animi grauiter aeſtuabat 19, 9.

PROGREDI 20, 3. progreſſa porrectius *(luna)*
clades ad multorum pericula ex verborum inanitate progreſſa 15, 3.

PROGRESSIO 18, 7. vitare optimum quemque ſaeculi progreſſione diſcamus.

PROHIBERE 24, 6. quod quum fieri prohibere tentarent.
per arenoſas anguſtias, quae a rubro prohibent Caſpium mare 23, 6. *i. e. diſtinguunt.*

PROHIBITORES ſpe iam ſuperandi firmabant 21, 12.
— diſpellere nitebantur *ibid.*
— oculorum acies intentius conferentes 24, 2.
— acriter ad reſiſtendum intenti 24, 5.

PROHIBITORIVM ſignum 23, 5.

PROIECTARE 14, 5. quieti coalitos homines in aperta pericula proiectare.

PROIECTICIVS 28, 6.

PROIICERE 29, 1. in verba perіculoſa proiectus.
ex iis qui proiecti ſunt 22, 7. *it.* 22, 11. e numero proiectorum. *Sic enim legendum non* protectorum. *Sunt autem proiecti et proiecticii, qui e palatio eiecti erant. i. e. munere priuati. cf. Tacitus A.* 4, 71.
ſpernendo proiiciendoque id genus *(adulandi)* parum callentes 15, 5. *cf.* 22, 4.
in Euphratis fluenta *proiectae cautes* eminentius tuebantur *(arcem)* 24, 2. *vid. Liuius* 22, 20. *it. Cicer. Verr.* 4, 10.

PROIN 20, 11.

PROINDE *non habens vim concludendi* 26, 2. proinde pergamus ad reliqua.

PROLABI 20, 11. aduſque deditionis remedia prolapſas *(mentes clauſorum)*
re adegit huc prolapſa — mo ſtrare etc. 23, 6.

PROLAPSIO 20, 4. neue intempeſtiua temeritas et prolapſio diſcordiarum materias excitaret.

PROLATARE 16, 2. nihil prolatandum exiſtimans.

PROLETARIOS lucrabitur plures 19, 11.

PROLICERE *pr. allicere* 14, 7.

PROLIXVS 22, 8. quod (*ſpatium arcus*) prolixae rotunditatis eſſe praediximus.

PROLOQVIVM 29, 1. ſub vno proloquio cunctos iubet occidi. *cf.* 28, 1. vid. *elogium.*

PROLVDIVM 14, 11. inter quotidiana proludia exercitus. *Ex hoc loco plane intelligitur, de omnibus exercitationibus militaribus hanc vocem occipiendam eſſe. cf.* 16, 5. 23, 6.

quuinque multiformiter quaſi in proludiis negotium ſpectaretur 28, 1.

PROMICARE 20, 4. dum lux promicaret (*diurna*)

PROMINERE 14, 8. velut in prominenti terrarum lingua (*i. e. promontorio*) poſitae (*prouinciae*)

vtrimque prominentibus gibbis 20, 3.

PROMINVLVS 23, 4. arietis efficiens prominulam ſpeciem.

PROMISCE 20, 6. *Etiam* promiſcus *ſubinde apud ſcriptores huius aeui reperitur. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p.* 564.

PROMISCVAE fortunae multitudo 14, 3.

PROMISSIS vberrimis inhiantes 26, 7. *cf.* 20, 7.

PROMITTERE 14, 7. promittentes armorum. *Valeſius ſupplet* adminicula. *Gronouius autem integram dictionem dicit, illuſtrotque. De ſenſu conſtat.*

fidentius *promittentes* latebras *monſtrare* 22, 7. *cf.* 17, 10.

maiorum auguria portendi incogitabili dementia promittebant 15, 3.

PROMOVERE 24, 6. iter Colchen verſus promouit.

in locum Florentii Nebridium promouerat 20, 9.

militiaeque moderatores promouendos 20, 8.

promotus ad peditum magiſterium 16, 10.

promotus vrbi praefectus 17, 11. *cf.* 21, 8. 22, 1. 26, 3. 30, 8.

PROMPTIVS animati (*milites*) 22, 9.

PROMPTVARIVS *vid.* cella.

PROMPTVS exercitus 21, 12. *cf.* 26, 10.

prompta pericula 20, 11. *i. e. praeſentia.*

PROMVLGARE 15, 5. ex internis veritatis ipſius promulgatam (*ſententiam*)

PRONVNCIARE 23, 5. *de libris fulguralibus. it.* 23, 3. *de viſorum interpretibus.*

pronunciarunt animas immortales 15, 9.

pronunciati vertere ſolum exſilio 15, 3. *cf.* 28, 4.

PRONVS 21, 10. prona humilitate (*latus*) deruptum. *cf.* 14, 2.

PROPE 18, 10. vim in ſe metuentem prope venire iuſſit intrepidam.

PROPERANTER 14, 6.

PROPERARE raptim 14, 2. *it.* ardenter 26, 8.

elabi properant impediti 15, 4. *vid. Liuius* 39, 10.

ſtudio peruigili properans fundare 17, 9.

celeritate rapida properabat 16, 12.

occupare properans terras 23, 2.

videre properans Antiochiam 22, 9.

eiici nautici properant 16, 12.

ferro properans (*miles*) quam fame abſumi 25, 7. *i. e. libentius volens.*

PROPERATIONE tumultuaria coactis militibus 31, 15.

PROPERE 28, 1. verba effectui propere iuncta. *vid. Drakenborch. ad Liuii* 2, 28.

PROPILABANTVR miſſilia 16, 12.

PROPINQVARE 14, 2. quae caſu propinquabant (*pr. compoſito*)

inter diſcordantes amicos aut propinquantes vel adfines 30, 4.

ROPINQVITATE regiae ſtirpis 14, 1.

ab noxam illius (*parricidae*) omnis *propinquitas* perit 23, 6. *i. e. familia. cf. 14, 11.*

RIOPINQVVS 14, 2. milite per omnia diffuſo propinqua. *cf. 29. 6.*

ROPITIARE numen 19, 12. *cf. 31, 2.*

aderatque propitiati numinis arbitrium clemens 16, 12.

PROPIVS temeritatem — auderet 24, 6. *vid. Vener. Patruum ad Taciti Agric. c. 16.*

ſomnio propius videbatur 22, 2.

PROPONERE 24, 7. mediterraneas vias arripere citato propoſuit gradu.

per agrum ſuum ad propoſita feſtinantem 30, 7. *i. e. loca p.*

PROPOSITVM 25, 4. vt hoc propoſitum validius confirmaret.

erat ſubagreſtis arrogantisque propoſiti 18, 3.

imitatum propoſitum ad nocendum 14, 7.

quas (*cauſſas*) arroganter propoſito maieſtatis imminutae miſcebat 28, 1.

adoleſcebat obſtinatum propoſitum erga haec et ſimilia multa ſcrutandi 14, 1.

haec quidem morum eius et propoſiti cruenti ſunt documenta 29, 4.

a propoſito legis abhorrentia 15, 7.

opuſculi noſtri propoſitum excedentia 22, 15.

PROPRIVS 17, 10. ad propria (*ſcil. loca*) remeare permiſſus eſt. *cf. 21, 13. 28, 6. vid.* ſuus.

debitor proprius *vid.* debitor.

nuſquam a veritate propria diſceſſurus 14, 6.

ritu nationis *propriae* 19, 1. *i. e. peculiaris.*

PROPVGNACVLVM *vid.* pinna.

PROPVGNARE 28, 6. conſtanter ſaluti ſuae propugnans. *cf. 18, 8. 25, 1.*

PROPVLSATIO obiectorum criminum 15, 5.

PRORIPERE 14, 2. ſi quis ſeſe *proripuiſſet interius.*

ne latere vſquam hoſtis ad noſtra ſe proripiens poſſit 30, 7.

PRORSVS 24, 4. gradiens prorſus, *i. q. progrediens. cf. 18, 6. 29, 6. vid.* protinus.

PRORVMPERE 24, 4. tormenta muralia in funeſtos ſonitus proruptura.

ad id proruperat inſolentiae 24, 5.

ex latrociniis occultis et raris ad bella grauia proruperunt 14, 2.

PRORVPTORES alii ex contraria fluminis ripa iumenta nos ſequentia cum pabulatoribus — intercipiunt 24, 5.

PROSAPIA nobilis 29, 1. clara 23, 5. culminis ſummi 26, 7. *vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

vna eademque proſapia multitudo creata Deorum cultibus dedicatur 23, 6.

PROSCRIBERE 14, 8. Ptolemaeo — iuſſo — ſine vlla culpa proſcribi.

PROSEQVI 21, 13. haec proſequutus eſt. *i. e. loquutus.*

proſequere, ſi quid te laeſam exiſtimas 22, 10. *i. e. profer. Sic etiam* proſequutiones *accipiendae.*

PROSERPERE 15, 8.

PROSILVIT in confertos 19, 7.

PROSPER 22, 9. proſperis — elatior. *it.* erectior 26, 8.

proſpera Deo ſpondente 27, 6.

adfuſa laetiore ſpe proſperorum 16, 4.

proſpe-

proſperior fortuna 16, 12. *Sic et Cod. Theodoſ. in leg. 14. de prox. comitibus diſpoſit. lib. 6. t. 26.*

— euentus 19, 6.

PROSPERANTE Deo 18, 6. *vid. Liuius 8, 9.*

hoſtiis caeſis extiſque proſperantibus 18, 7.

ad *honorem proſperatum* exſurgat 15, 8. *Valeſius legi vult* honorem prope* deſperatum. *Negat enim ſic vel Ammianum vel vllum alium ſcriptorem loquutum eſſe. Gronouius ſimilia tamen ab Ammiano dicta dicit, ſed non profert. Equidem arbitrer, ſi* extra proſperantia *dixit noſter, vt dixit, etiam* honores proſperatos *dici ab eo potuiſſe.*

PROSPERITAS 22, 12. inmodica rerum ſecundarum proſperitate. *cf. 26, 8.*

proſperitatibus ſummarum rerum elati 17, 4.

proſperitates ſimiles aduentare 24, 6.

currentium ex voto proſperitatum nunciis 20, 8.

PROSPERRIME 16, 12. ſatis proſperrime.

PROSPICERE 16, 9. nihil proſpicere, quod poterat rapi, permittebantur.

ad explicanda proſpecta reuertamur 21, 1.

PROSTERNERE *vid.* pellis.

PROSTRATIO 18, 7. Niſibi proſtratione vili transmiſſa.

PROSTITVTVS *vid.* frons.

PROTEGERE 21, 5. ad genua ſua prolapſum imperator paludamento protexit.

PROTENDERE 22, 8. hactenus arcus apex protendi exiſtimatur.

quâ late protenditur *(mare)* 22, 8.

prouinciae Pontus et — protenduntur *ibid.*

oram Siculienſem a Lilybaeo protentam 21, 7.

ſuburbanis — amplis nimiumque protentis 21, 10.

limes in longum protentus et rectum 14, 8.

internalla magna protenta *ibid.*

PROTERERE 29, 5. crebritate certaminum ita protriuit.

cauendi immemores protérebant barbaram plebem 15, 4. *cf. 16, 2.*

PROTERVIVS 24, 4. inferens ſe proteruius miles.

PROTESTARI 24, 2. fidem Rom. panſis manibus *proteſtantes. i. e. teſtantes.*

PROTINVS 20, 7. ire protinus vetabantur. *cf. 17, 10.*

quum interiora occupauerint protinus gradientes Romani 24, 2. *cf. 19, 8. 24, 5.*

PROTOLLERE 31, 7. a minori ſolita (*voce*) ad maiorem protolli.

PROTRAHERE 24, 4. cuius *(turris)* ruina muri contiguum latus ſecum immani fragore protraxit.

PROTRVDERE 29, 1. penatibus multi protruderentur.

PROVECTVS 28, 4.

PROVEHERE 14, 1. ad principale culmen prouectus. *cf. 20, 9. 22, 3. 28, 6.*

nec ſub eo dux quidam cum clariſſimatu prouectus eſt 21, 16.

quiſnam prouectus ſit iudex 18, 6.

certiore iam ſpe pronectus exercitus ad fiduciam 24, 1.

nocte prouecta 18, 2.

PROVENIRE 28, 1. quum proueniſſet ſegetum copia.

PROVENTIBVS fructuariis victitantes 22, 8.

neque operae pretium aliquod eorum *(proeliorum plurium)* habuere *prouentus* 27, 2.

PROVERBIVM loquitur vetus 14, 11.

PROVIDERE 20, 4. futuraque celeri prouidens corde.

imperatorem ipſe ſe prouideret ocius nuncupari 26, 6. *cf. 28, 1.*

PROVINCIAE miſſae ſub iugum 14, 8.

quo rumore prouinciis percitis 18, 6.

prouinciarum muro ceſſiſſe 25, 9. *vid.* murus *it.* piraticus.

colligere prouinciae fragmenta 16, 1.

agens illas prouincias pro praefectis 14, 5.

ne prouincia peruaderetur 29, 5.

lauacra in modum *prouinciarum* exſtructa 16, 10. *Niſi cum Valeſio legendum* piſcinarum.

PROVINCIATIM 31, 4.

PROVISIO 17, 3. norat — huiusmodi prouiſionum, immo euerſionum — inſanabilia vulnera. *vid.* incrementa.

PROXIMVS 19, 9. longo proximus interuallo.

cui adeo *proximus* fuit 27, 10.

omnes *principis proximi* 21, 5.

confeſſus eſt iunctoribus *proximis* 21, 14. *i. e. iis, qui ſecum verſabantur. vid. Gothofredum in Commentario ad l. 74. Cod. Theodoſ. de Decurion. lib. 12. t. 1.*

proximorum cruentae blanditiae 14, 5. *it.* fauces 16, 8.

PRVDENS ex equo bellator 16, 12.

locorum prudentes 17, 1. *it.* doli 30, 1.

vt prudens (*Socrates*) definiuit 22, 14.

PRVDENTIA 22, 16. hac inſtitutus prudentia (*i. e. Aegyptiorum ſacrorum ſcientia*) Pythagoras colens ſecretius Deos.

PRVINARVM iam reſoluta congerie 17, 12.

acumina crudelium pruinarum (*tolerantes*) 17, 9.

PSEVDOTHYRVS 14, 1.

PVBE variorum ſeminum laetos (*agros*) 24, 5.

animoſa legionum et cohortium pube 27, 8.

bellicoſos et *pubis* immenſae viribus adfluentes 28, 5. *Sic enim cum Valeſio legendum, non* turbae. *Explicandum autem eſt vocabulum* pubis *de tironibus, certe futuris.*

PVBENS 18, 7. herbaſque pubentes ita (*ignis*) contorruit.

PVBESCENTE vere 27, 5. *cf. 30, 5.*

— iam fide geſtorum 31, 4.

antequam pubeſcat validius bellum 21, 13.

PVBLICANI 22, 16. *i. e. exactores vectigalis Rhodiorum in inſula Pharo.*

PVBLICVS 21, 10. percurſis aggeribus publicis. *vid.* animal *it.* equus *it.* titulus *it.* mors.

PVDENTER 29, 2. repreſſius actum eſt vel pudenter.

PVDICITIA celſius conſurgentem vitam exornat 25, 4.

haec quidem pudicitiae virtutumque ſunt ſigna nocturna 16, 5.

PVDOR 15, 7. auſus eripere virginis non obſcurae pudorem.

pudoris inuiolati manſuri 18, 10.

non ſine detrimento pudoris eo — diſceſſuro 20, 5.

pudore tamen, *ne* ſocordes viderentur 21, 12.

PVERITIA *vid.* iuuentus.

populus Rom. ab incunabilis primis aduſque pueritiae tempus extremum 14, 6.

PVGILES 14, 7. *i. e. qui caeſtibus dimicant. vid. Valeſ. ad h. l.*

PVGILLARES tabulae 28, 4.

PVGIO *pr. acinace* 17, 4.

PVGNAM vel aequo loco iuſtoque proelio poſcens 24, 4.

in ſe pugnae molem ſuſpicati vertendam 17, 13.

pugnarum horrendis fragoribus 20, 8.

pugnae ſtatariae *ibid. it.* 25, 3. pedicum ſtabiles pugnae.

pugnae

pugnae concurſatoriae 16, 9.
proſpere ſuccedentibus pugnis ciuilibus 21, 16.
contra murales pugnas 26, 8.
PVGNACITER aleis certant 14, 6.
PVGNACVLVM 21, 12. ſuſceptus ad pugnaculum ſolus.
PVGNATOR ille cautus et prudens 29, 5.
ne alacritas intepeſceret pugnatorum 17, 13.
PVGNATRIX natio 23, 6.
PVGNVS 14, 7. calcibus inceſſens et pugnis conculcans feminecem. *vid. Drakenborch. ad Liuii 28, 30, 12.*
PVLCHRITVDO 20, 3. a caelo totius pulchritudinis extima *(luna)*
vt Iſocratis memorat pulchritudo 30, 8.
inacceſſas pulchritudines vrbis 31, 16.
PVLLATI praecedere honorati complures 29, 2. *(in funere)*
PVLLVLARE 22, 4. vnde fluxioris vitae initia pullularunt.
PVLSARE 20, 11. pulſabant turrim ariete. *cf. 28, 6.*
eo portas paene pulſante 16, 2. *i. e. ad portas adpropinquante.*
vt opulenti pulſantes praeſidia potiorum 15, 2. *(per pecuniam corrumpendo)*
ſeditione popularium leui pulſatus 31, 11.
pulſare quemquam inſontem 15, 6. *(de indicio per tormenta expreſſo)*
graui mole criminis pulſabatur 15, 3.
exiſtimationem viri fortis inuidia graui pulſarent 18, 4.
quem ſuſpiciones veritati contiguae pulſabant 21, 6.
pulſatae maieſtatis imperii reus 14, 7. *cf. Cod. Theodoſ. l. 6. de malef. lib. 9. t. 16.*
anhelitu pulſatus letali 21, 15.
quam praecipua confidentia patriciatus columina ipſa pulſauit 29, 2.
PVLSVS 15, 4. immani pulſu eatenus exoriens. *cf. 22, 13.*
terrae pulſu (*vrbem*) vibratam 23, 1. *cf. 17, 7.*
terrae motus — adſiduis pulſibus oppida multa concuſſerunt *ibid.*
PVLVIS 16, 22. craſſi pulueris nubes. *cf. 23, 6.*
— aequali motu adſurgens et proſpectum eripiens armis armis, corpora corporibus obtrudebat 16, 12.
dum hoc puluere per Mauritaniam dux — anhelat 29, 6.
negotio ſine vllo puluere conſummando 19, 11.
puluere bellico indurati 21, 16.
aeſtu Martii pulueris induratus 30, 9.
in puluerem Martium tractus 16, 1.
puluere coalitum Martio 21, 12.
nec capacem adhuc Martii pulueris 27, 6.
ad pulueres Martios erudita *(natio)* 23, 6. *In Codice Theodoſiano dicitur* puluis caſtrorum. *vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. in h. v.*
PVNCTVM 22, 1. eodem puncto, quo idem obierat.
ne puncto quidem breui ceſſabant 19, 5.
inſtar breuis *puncti* 15, 1. *in* exigui 20, 3.
temporis breui puncto 27, 2. *cf. 31, 8.*
PVNITI bonorum mulctatione 14, 1.
PVRE 29, 1. lance rotunda pure ſuperpoſita.
PVRGARE 19, 11. ardens virtute dedecus purgatura.
competenti ſatisfactione purgabo 20, 4.
PVRPVRA 14, 9. miniſtris *fucandae purpurae* tortis. *vid leg. vltim.*

vltim. Cod. Theodoſ. de murileg. lib. 10. t. 20.

PVRPVRARE 20, 11. *i. e. purpureum colorem exhibere.*

PVRPVRATVS 15, 5. adorare ſollemniter anhelantem celſius purpuratum. *cf. 25, 9. it. Liuius 40, 54.*

PVRPVREVS 15, 5. cultuque purpureo a draconum — — inſignibus abſtracto. *Nempe quod nuſpiam pannuli purpurei quidquam reperire, niſi in inſignibus, liceret.*

paludamentum purpureum 23, 3.

PVRVS 16, 10. vt otio puriore frueretur et voluptate.

PVTARE 22, 5. imitari putans (*volens*) Marci dictum.

cogi ſolum vertere *putabantur* 17, 13. *i. e. deputabantur, deſtinabantur.*

vt putà 14, 6. *Niſi legendum cum Valeſio* vt putant *aut* vtpote.

PVTEALIS aqua 21, 12. *it.* limus 22, 16.

PVTEVS ſiccus 25, 8.

in puteum aquis vacuum 28, 6.

lues oriens a profundo quodam puteo 23; 6. *de naturali aliquo hiatu ac profunditate.* vid. *os.*

PYRAMIDES ad miracula ſeptem prouectae 22, 15.

PYRRICHA *militaris dicitur 18, 7. πλεονασικῶς ; nam omnis pyrricha eſt militaris ; licet eidem conſueuerint et mulieres immiſceri. vid. Salmaſ. et Caſaub. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. I. p. 179. cf. ſupra dicta in v.* modulus *it.* modulatius.

Q.

QVADRVPEDVS 14, 2. per anchoralia quadrupedo gradu repentes.

QVADRVPLI nexibus vinciebat 26, 6. *Sermo eſt de mulcta irrogata.*

QVAERERE 24, 1. bellatores — libenter quaeſitis dextris propriis vtebantur.

vt terris abſcederet virtute ſibi quaeſitis 16, 12.

reipublicae ſex prouinciae ſunt quaeſitae 27, 4.

negotium ſcrupuloſa quaeſiuit indagine 30, 3.

ne ex profeſſo quaeſiſſe videamur in vitia 29, 3.

quaeſito in vnum exercitu 27, 5. *cf. 15, 7. 26, 2. 28, 2. 29, 1.*

quaeſitumque venenum bibere per fraudem illexit 16, 10. *i. e. paratum.*

QVAERITARE diu 19, 8.

quaeritatum expreſſe 14, 7. *de conſulto oraculo.*

haec et alia magna quaeritabat induſtria 26, 3. *pr. inquirebat.*

arua ſubigendo quaeritat victum 14, 4.

QVAESITOR 30, 2. ſempiternus iuſtitiae vigor, aliquoties ſerus, ſed ſcrupuloſus quaeſitor geſtorum recte vel ſecius.

accuſatores quaeſitoreſque ſubditiuos ſibi conſociatos 14, 9. *cf. 29, 1.*

QVAESTIO 15, 9. quaeſtionibus occultarum rerum altarumque erecti.

quaeſtione per multiplices dilatata fortunas 14, 9.

quaeſtionibus exemere cruentis 28, 1. *i. e. tormentis.*

QVAESTVS *vid.* ineſcatus.

QVALITAS 20, 1. ſuſcepto pro rei *qualitate* conſilio. *i. e. circumſtantiis, euentis. cf. 23, 6. 29, 2.*

QVAM 17, 12. *optabile quam* ſeruire ſuis mancipiis. *pr. optabilius q. vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

concito quam conſiderato adſultu 31. 6. *cf. 16, 12. 20, 4. 26, 3. it. Tacitus A. 3, 32.*

eligere conſilia *quam* inuenire *ſufficiens* 30, 2. *vid.* grataηter.

ignoſci

ignoſci debere interdum armis ſuperato rectori, *quam*, iuſtum quid ſit, ignoranti 30, 8. *pr. magis*, *quam*.

parum quam oportuerat 28, 1. *cf. 20, 7. vid. Valeſ. ad 26, 4.*

poſtera die *quam* haec acta erant 24, 3.

QVAMDIV *pr. vſque dum* 26, 10. nec modus — impoſitus, *quamdiu* principem — opum ſatietas cepit.

QVANTITAS 14, 5. *iracundae* ſuſpicionum *quantitati* accedebant proximorum cruentae blanditiae.

QVANTOS *(quot)* vndique inſatiabilitas colligere potuit canes 31, 4. *Sic in Cod. Theodoſ. l. 3. de agentibus lib. 6. t. 27.*

QVAQVA inceſſerit quiſquam 15, 6.

QVASSARE 24, 5. exercitus labore nimio quaſſatus.

proeliis paruis quaſſatae *(regiones)* 15, 12.

quos — pars Romana — grauius quaſſabat in dies 25, 7.

magnitudine quaſſato morborum 27, 6. *cf. 31, 4.*

exitiali peſte quaſſati 19, 4. *cf. 14, 5.*

QVATERE 26, 19. pila quatientes et gladios. *cf. Liuius 7, 26. ibique Intt.*

QVE 15, 7. difficiliſque ad pauorem. *Valeſius legi vult:* ſed ille d. *Enimuero* que *illud pro* ſed *accipi, vt poteſt, ita h. l. debet. cf. 14, 2. vbi haec leguntur:* Haecque non diu ſunt perpetrata: *in quo loco ſequentia docent, copulatiue non poſſe illam particulam accipi. Sic et Tacitus A. 14, 9.*

QVERI 22, 10. hoc factum inſolens tumultuando querebatur.

QVIDAM — pars 19, 12.

— — alius 26, 1.

glabro quidam *(Gr. τὶς)* ſub vultu latens 14, 5.

Megaera *quaedam* mortalis 14, 1. *cf. 26, 10.*

QVIDQVID inſularum celſius eminebat 29, 6. *vid. Drakenborch. ad Liuii 7, 32, 6.*

QVIES 17, 1. prima noctis quiete.

per quietem, vbi fuſius natura vagatur 15, 3.

nec mora vlla negotio tributa nec quiete 18, 3. *cf. 30, 4.*

oppugnatorem internae quietis 26, 9.

quieti coalitos homines 14, 5.

vndarum quietem permeans pigram 15, 4.

QVIETIVS 23, 6. agunt — quietius Seres.

QVIETVS 16, 1. ex academiae quietis vmbraculis.

QVINQVAGENARIVS *vid.* materia.

QVOD 14, 7. *replicando, quod* inuito rectore nullus egere *poterit* victu. *Sic ſaepiſſime.*

R.

RABIES exarſerat in maius 16, 5.

Africam exurebat barbarica rabies 27, 9.

eum ad rabiem eiibrabat 14, 1. *cf. cap. 2.*

RABIDVS 16, 10. anhelante rabido flatu ventorum. *cf. 26, 3.*

vitam vt dominam fugitans rabidam 29, 1.

RABIOSVS dominus 25, 4. *de voluptate venerea.*

RADIANS coruſco lumine 16, 10.

RADICES aggerum 27, 10. *vid.* pes.

RADICITVS *(fundus)* exciſus 29, 5.

RADIVS 22, 16. nudatur ibi *geometrico radio*, quidquid reconditum latet. *Circumſcriptio ſtudii geometrici Alexandriae culti.*

vbi excanduit radiis dies 26, 6. *vid.* ſcintillare.

RAMVS

RAMVS 16, 12. fraude latenti inter ramorum tenebras.

RAPACITAS *vid.* amaritudo.

RAPERE non accipere ſciunt 16, 5.

eum incautum rapere feſtinabat 21, 4. *i. q. capere. cf.* *28, 6.*

ſublimis raptus occiditur 28, 1. *i. e. correptus. Sic et 15, 3. Alias autem v. c. 25, 8. de iis dicitur idem, qui ſuſpendendi erant in equuleo.*

eam *(nationem) rapere* nobis flagrantium 30, 1. *i. e. eripere.*

raptae *(Amazones)* praecipiti cupiditatis ardore 22, 8.

nullis — voluptatis *rapiebantur* illecebris 22, 10. *Forte:* capiebantur.

volatu rapiunt celeri 14, 4.

in imperium raptus 26, 6.

ab Oriente raptus odiis inimicorum addiceretur 15, 5.

quum apud Babylona M. fata rapuiſſent Alexandrum 23, 6.

rapta munimenta vel diruta 25, 4. *cf. 17, 1. 19, 6. 25, 7.*

inter rapienda momenta periculorum 18, 7. *i. e. notante Valeſio, quae rapi debent. cf.* *25, 8.*

RAPINA 30, 4. inter *rapinas inſatiabiles* inopes. *cf. 17, 10. 28, 6.*

carnifex rapinarum ſequeſter 14, 7.

RAPTARE 31, 10. alta pugnandi cupiditate *raptatus* 31, 10.

horrendis furiarum imaginibus raptaretur 22, 16.

RAPTIM ac tumultuarie 24, 2. *cf. 14, 2. 18, 9.*

RAPTVM 22, 8. victum *rapto* parare.

RAPTVS 16, 5. *raptu* viuere (*beſtiae*) ſolitae.

RARESCERE 22, 15. *cf. 26, 3.*

RATIO 17, 8. vt eſt difficultatum paene omnium *diligens ratio* victrix. *i. e. ſollertia. Ineſt enim* rationis *vocabulo ſaepius* artis *notio.*

Auguſtum capacem rationis et prudentiſſimum 20, 4. *cf. Liuius 22, 39.*

conſcius rationis perfectae 22, 10.

beate perfecta ratione victuro 14, 6.

ratione quadam an praeſagio 15, 5.

acerbitate rationum inimica rectarum 29, 3.

ni *caeleſtis ratio* impenſiorque repelleret cura multorum 19, 11. *pr. numen c. cf. 26, 1.*

rationes memorant phyſicae 17, 4. *i. e. ſententiae phyſicorum. cf. 23, 6.*

geometrica ratio 20, 3. *i. e. geometria ſ. geometrarum diſciplina.*

conſultae rationes 23, 2.

in rationes diducebatur ancipites 21, 13.

ne quid vltimae rationis omitteret 29, 5. *cf 31, 10.*

hac ratione — quod 16, 1. *it.* penſata 26, 9. *it.* bifaria 14, 11. *it.* ſecunda 16, 12. *it.* tuta *ibid.* genuina 28, 5. *it.* probabili 18, 6.

praeeunte perdita ratione 26, 6.

ni potior ratio ſuccurriſſet 20, 11.

rationes numerorum militarium tractans 26, 1.

RATIOCINANTES phyſici variant 25, 10. (*de natura cometarum*)

RATIOCINIVM 17, 3. tributi ratiocinia diſpenſauit.

circa *ratiocinia* verſabatur, qui vel quarum virium milites vbi agant, vel procinctus tempore quos tuerentur, deſcribens 18, 5.

RATIONABILES querelae 20, 4. *i. e. probabiles. vid. et Codic. Theodoſ. l. 40. de epiſc. lib. 16. t. 2.*

grauius rationabili reſponderunt 14, 7.

ratio-

rationabili quidem ſed intempeſtiuo motu poſcebant 19, 6.

RATIONABILITER poſcebantur 20, 4.

REBOARE 17, 7. taurinis reboare mugitibus fragores fremituſque terrenos.

RECALCITRANS imperatoris arbitrio 15, 7. *cf.* 14, 7. 22, 11. *it.* ſublimibus meritis 28, 1.

RECALET apud quosdam conſideratio mundani motus 22, 16.

recalebant in auribus, eius parentis effata 28, 1.

recalentibus regum precibus 22, 12.

RECEPTACVLVM 28, 1. ad ſecreta ſe *receptacula* contulerunt. *cf. Liuius* 8, 19.

ſimultatum *lenia* ſenſerint *receptacula* 30, 4.

RECEPTATIO ſpiritus 20, 11. *de Iridis coloribus; niſi e MSS. leg.* reciprocatio.

RECEPTISSIMA inclaruit lege 18, 4.

RECEPTVS 25, 1. ſigno in receptum dato. *cf.* 19, 12. *licet ibi nonnulli τὸ* in *omittant. vid. Valeſ. ad h. l.*

RECESSVS 20, 11. in *receſſum* canentibus ſignis. *Sic et Liuius* 5, 6.

montium petiuere *receſſus* 27, 12. *niſi e MSS. malis* ſeceſſus.

RECINGI *dicitur qui cingulum militare rurſus accipit. vid. Valeſ ad* 26, 5. *it. ad* 31, 12. *vbi pro* praecinctus *vel* procinctus *idem ille legi malebat* recinctus.

RECIPROCANTES miſſilia 26, 7.

RECLANGENTIBVS cunctis ſonitu ruinarum immenſo 17, 7.

RECLINARE 20, 8. *pro* declinare, repugnare, renunciare. *Ita enim variatur emendationibus interpretum.*

RECLVSO Iani templo 16, 10. *i. e. clauſo vel concluſo, vt nonnulli legunt. Sic* 22, 12. venas fatidicas Caſtalii *recludere* cogitans fontis. *pr. occludere, obſtruere.*

— pectore patebat inſidiantibus 15, 3. *cf.* 29, 1.

RECOGNOSCERE milites 29, 5.

RECOLERE 25, 8. recolentes, quae adſidue pertulerit funera.

RECORDATIO 26, 7. cuius recordatio recolebatur. *cf.* 17, 5. mihi cordi eſt recordatio, *vbi Valeſius, poſtulante contextu legi vult* moderatio *aut* ratio.

RECTE ſpectatus 15, 8.

opere — Martio ſaepe recte *(legiones)* compertas 31, 6.

recte terendit 15, 7. *pr.* rectā. *vid. Valeſ. ad h. l. Sed habet Valeſius hic quoque aduerſantem Gronouium; ſed non niſi ſua ipſius auctoritate nixum. Enimuero prouocare conuenerat ad* 21, 1. *quo in loco* rectiſſime cernere *pr.* directe *c. poſitum eſt.*

RECTOR imperii 26, 2. *cf.* 27, 7. *it.* prouinciae 18, 1. militiae 20, 5. militum 14, 2. proeliorum 14, 6.

dubia bellorum coniectans ſobrius rector 17, 3. *cf.* 23, 1.

RECTVS 18, 7. qua *rectus pergeret* hoſtis.

recto pectore — conſiderateque reſponſum eſt 17, 5.

ſeneritatem *rectae poteſtatis* eſſe indiuiduam ſociam 30, 8.

RECVRVVS 14, 2. inter editos recuruoſque ambitus montium.

REDDERE 16, 12. pacto viciſſitudinis reddendae.

REDIGERE 29, 1. quorum *bona* in aerario coacta et ipſe ad quaeſtus proprios *redigebat. vid. Gronouii Obſſ.* 1, 19.

REDIMERE 19, 12. cuius *(ſalutis imperatoriae) redimendae* cauſſa validius. *i. e. ſeruandae. vid. Drakenborch. ad Liuii* 5, 51, 8.

REDINTEGRATO ſupplementis exercitu 19, 11. *cf.* 25, 3.
patrimonii redintegrata iactura 27, 7.

REDISSE *rurſus* ad terras 25, 4.

REDIVIVA bella 28, 1. *cf.* 20, 9. 21, 3. *vid.* nebula.

REDOLERE 22, 16. licet opus ipſum redoleat. *i. e. licet opere ipſo prodatur medici peritia. vid. Valeſ. ad h. l.*

REFECTIO 20, 8. in *laborum refectione* poſtremum. *i. e. in ref. a laboribus.*
poſt otium *cibique refectionem* et potus 16, 12.

REFERRE a notioribus pedem 26, 1.
quam (*arietis molem*) Perſae — Antiochia — *relatam* reliquerant 20, 11. *i. e. reportatam.*
ſecuritatem *referens* vultu 19, 9. *Valeſius malebat* praeferens.
ſuper omnibus geſtis *ad Augusti referre ſcientiam* 17, 11.
relato iam die 26, 9. *i. e. ante dicto.*
quo (*dicto Tulliano*) tales notando ita *relatum:* Ipſi illi etc. 22, 7.

REFERTVS 31, 16. occupare ſtatuunt quaeque diuitiarum referta. *cf.* 16, 12.

REFLARE 19, 10. ventorumque procellae reflantium. *cf.* 22, 8.
reflante Fortuna 31, 13.

REFLECTERE 29, 1. ferrum — fato reflectente depulſum.
laſſatiſque impreſſus genibus laeuum reflectens poplitem etc. 16, 12.

REFLVVS *vid.* gurges.

REFRAGARI 15, 4. *barbaris* et *natura* locorum et caeli *inclementia refragante.* *cf.* 16, 12. 17, 1.

REFVTATI pari reſponſo diſceſſimus 24, 2. *i. e. repudiati. vid. Lindenbrog. ad h. l.*

cum duce tuo — — ſermones conſeruit ſuper *pace*, non *refutamus nec refellimus* 18, 3. *cf. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

REGALIS *vid. Indic. Dignitt.*
— ſella 19, 11.
agitur nulla ſeueritate regali 31, 2.

REGALITER turgidus 29, 1.
Para regaliter vocatus 30, 1.

REGERE imperium 30, 8.
— praefecturam 19, 11.
— rem Rom. 29, 5.
— vrbem aeternam 15, 7.
pro poteſtatis auctoritate quam regebat 29, 1.
regenda patrimonia permiſit 14, 6.

REGIA 31, 10. regiam (*Caeſaris*) cuſtodiebat. *Valeſius ad h. l. negat regiam Iuliano, Caeſari adhuc, tribui potuiſſe, lectionemque hanc vitio laborare contendit: quam mihi quidem defendere videtur alius Ammiani locus 14, 1. vbi* regia Caeſaris *occurrit.*

REGIBILEM et conſultam (*iuuentutem*) 16, 12. *cf.* 19, 7. 24, 3. 27, 10.

REGIMENTA excuſſa perito rei gerendae ductori 25, 9. *cf.* 28, 1.

REGINA *pr. imperatoris coniuge* 15, 2.
quam (*Mediam*) — legimus Aſiae *reginam* totius 23, 6. *Valeſius legi vult* Aſiae regna tenuiſſe totius, *Gronouius*, regiam *vel* regnatricem totius. *Ad ſtabiliendam lectionem vulgatam forte valuerit Ammiani locus 14, 11. vbi haec leguntur:* Haec (*Nemeſis*) vt *regina cauſſarum*, et arbitra rerum ac diſceptatrix *etc.*

REGIO plena gratiarum et venuſtatis 14, 8.
regiones pinguiſſimi ceſpitis 20, 11.
— aeſtu ambuſtae 18, 7.

regiones

regiones armentis laetae et frugibus 24, 7.
— in amplitudines diffuſae longas et latas 23, 6.
Pantheum velut regionem teretem 16, 10. *cf.* 22, 9.

REGVLA 22, 8. medietatem *(arcus)* recta et rotunda regula diuidente.

REGVLVS 30, 1. *vid.* regaliter. *cf. Liuius* 38, 48.

RELATIONE maligna docuit principem 28, 1. *Oportebat autem rectores et iudices de rebus grauioribus referre ad ſcientiam principis. vid. Valeſ. ad* 14, 7. *cf.* 14, 2. 20, 4.

RELEGENS margines lacus 15, 4. *cf.* 30, 1.

RELEVARE cenſuali profeſſione 19, 11. *i. e. cenſum imminuere.* vid. *cenſualis. cf. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in v.* releuatus.

RELIGIO 30, 9. inter religionum diuerſitates medius ſtetit. *cf.* 21, 16. 22, 5.
pace foederata cum religionum conſecrationibus 24, 2. *cf.* 15, 5. 16, 7 26, 7. 28, 1.
nefas eſt religionem decipi iudicantis 30, 4.

RELINQVERE 16, 10. caudarumque volumina relinquentes in ventum. *i. e. permittentes vento. cf.* 23, 6. *vbi haec ſunt:* licet ſinus lateraque diffuſa relinquant flatibus agitari ventorum.

RELIQVIAE 26, 1. inter Auguſtorum reliquias conderetur. *i. e. exuuias. cf.* 21, 16. *it. Taciti A.* 1, 62.
vicorumque reliquias — exuſtorum 17, 10. *cf.* 24, 8.

RELIQVA Nicomedia collapſa eſt 22, 13.
in adaerandis *reliquorum debitis* 31, 14. *i. e. reliquiis debitorum. cf.* 16, 5.

RELVCTARI 17, 2. deſtinatis barbarorum animis incredibili pertinacia reluctatis. *cf.* 20, 4. 25, 5.

imperatori omni vaticinandi ſcientia reluctante 25, 5.

REMEARE 17, 13. deſtinatas *remearunt ſedes.*
— cogitabant *ad* ſua 19, 9.
ſpondente, quod remeabit 15, 5. *cf.* 17, 12.

REMEDIA mortis compendio poſtulantes 16, 12. *i. e. adiumenta. cf.* 29, 2.
— quartanae 19, 12. *de artibus vetitis.*
aduſque deditionis remedia paene prolapſos *(mentes clauſorum)* 20, 11.

REMI 24, 1. ponderibus eliſi *(cerui) remorum. i. e. contorum.*

REMIGIIS citis properare 24, 6.

REMISSIO 17, 8. aeſtatis remiſſione ſolutis frigoribus et pruinis.

REMITTERE 23, 1. nihil remittente vi moris. *cf.* 14, 11. 16, 2. vid. *perpeti.*

REMORA auſus miſerabiles caſus leuare multorum 14, 5. *Haud dubie cum Valeſio legendum* reuera.

REMOVERE 28, 6. ad *longe remota* declinarunt et abdita.

RENASCI 22, 15. ſementes cum augmento ſeptuageſimo renaſcuntur.

RENIDERE 14, 9. *toruum renidens* fundato pectore manſit immobilis. *cf.* 22, 9. *it. Taciti A.* 4, 60.

REPAGVLVM 16, 12. Caeſar concito equo eos, velut *repagulum* quoddam cohibuit.
detentae in caueis beſtiae — euadendi ſpe *repagulis verſatilibus* illiduntur 19, 4. *vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p.* 676.

REPARABILIS 27, 10. reparabilis gentis motus timebantur infidi.
reparabiles ſemper et celeres *(barbari)* 31, 7. *de pugna.*

REPARARE 22, 7. vrbes — cum munimentis reparans extimis.

(Q) repara-

reparatur lucis exordio proelium 21, 12.
leges ſumptuarias *reparauit* 16, 5.
ſtatum nutantium rerum aliquoties diuina remedia repararunt 16, 12.

REPEDARE compulſi 25, 1. *i. e. redire. vid. Gothofredi Gloſſar. Nom. Cod. Theod. in h. v.*
— ſub modulis 19, 6.
— ad Illyricum 26, 5.
— ad ſua 17, 2. *it.* ad ſigna 24, 4.

REPENDERE 20, 8. nullas ſibi *vices* a Caeſare diuturni *ſudoris* — *rependi* poſſe. *vid.* reddere.

REPENSARE 22, 8. vicinitatis eis repenſantis ſimilia.

REPENTINVS adhibitus eſt 21, 16. *cf.* 14, 5. 16, 9. 28, 2. *vid.* incognitus.
ad pernicitatem ſunt leues et repentini 31, 2.
adepta repentina poteſtate 18, 6.
iumento impoſitus repentino 21, 9.

REPERCVSSI clauſis aditibus (*vrbis*) 16, 11. *cf.* 15, 4

REPERE 14, 2. per anchoralia quadrupedo gradu repentes. (*al.* *incurui* 20, 11)
ciuitatem petebam anhelo *curſu rependo* 18, 8.
repſit niſibus magnis ad murum (*aries*) 20, 7.

REPERIRE 25, 6. pro captu locorum reperta in valle caſtra ponuntur.
intra moenium ambitus rapidus miles inconſulte repertus — circumueniretur 24, 6. *cf* 14, 2.
opinantium *reperiri* — imperatorem in hibernis 17, 8.
pro capitibus ſingulis — vicenos quinos aureos *reperit* flagitari 16, 5.

REPERTOR ſuppliciorum ſaeuium 29, 5. *i. e. auctor.*

REPETITIONE bellorum illico diſſoluta 25, 9. *cf. ib.* 12.

REPLICATO volumine edicti 20, 9. *i. e. aperta epiſtola.*
quae tradidit recens memoria replicabo 23, 5. *cf.* 18, 5. 21, 6. 22, *ib.* 25, 9.
antiquitatem replicando inuenire non potui 16, 7. *cf.* 15, 8. 16, 12.
glires: quorum magnitudo ſaepius *replicata* — laudatur adſidue 28, 4. *i. e. repetita. Sed vid. Valeſ. et Gronouium ad h. l.*

REPOSCONES acerrimi 22, 16. *i. e. flagitatores.*

REPOSITA vita 29, 1. *i. e. tranquilla.*

REPRESSIVS actum eſt vel pudenter 29, 2.

REPRIMERE 26, 5. ſuper adpetitu — antequam adoleſceret, *reprimendo. i. e. comprimendo, opprimendo. Eſt enim hic mos illius aetatis vt ad particulam re in compoſitione non reſpiciatur. vid. Kuener. Patruum ad Sueton. Oct. c.* 78.
e ſtatione proxima reprimebat barbaricos adpetitus 30, 5.
repreſſo gradu — ſtetere praedones 14, 2.

REPTARE 15, 10. greſſu reptante.
velut in Cimmeriis tenebris reptabamus 29, 2.
equorum adiumento *pernicium* graciliumque camelorum per diuerſa *reptantes* 14, 4. *cf.* 19, 8.

REPVGNANTER 20, 8.

REPVLSA 25, 1. hoſtiles turmae grani ſunt repulſa diſcuſſae.
marini fremitus velut *grauati repulſam* verſa vice conſurgunt 26, 10.
ob repulſam praeturae 28, 4.

REPVLSORIAE cohortes 24, 4.

REPVTANS ex praedictis Democriti 16, 5. *cf.* 16, 5. 18, 2.

REQVIRERE 17, 1. vt in ſuis *requi-*

requireret barbaros, quum nullum reliquiſſet in noſtris.

in adaerandis reliquorum debitis non moleſtus 31, 14. *vid.* adaerare.

REQVISITA *vid.* natura.

RES rationeſque poſcebant 31, 10.

pro rerum tunc vrgentium raptu 14, 11.

Octauiano res tenente Rom. 17, 4.

in ipſo rerum exuſtarum ardore 26, 10. *cf* 20, 4.

in rebus tumultuoſis 21, 5.

res adhuc trepidas arreptu rum 26, 7.

res expeditionales 31, 16. *Opp.* concurſatoriae pugnae.

fortunae ſaeuientis procellae tempeſtates alias *rebus* infudere *communibus* 14, 1. *i. e. reipublicae.*

inuadendae *ſummae rei* adfectator 15, 5.

nuſquam ab vtilitate *Rom. rei* maieſtateque diſcedebant 17, 14. *cf.* 15, 10.

eo adducta *re* per Iſauriam 14, 3. *i. e. bello.*

glorioſa rei naualis certamina 26, 3.

peritis rei aquariae 28, 2.

armatae rei ſcientiſſimus 25, 4.

res caſtrenſis 21, 9. *Sic ea aetate res bellicae dicebantur. Nam* caſtrenſes *vocabantur milites. vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 275.*

grammaticae rei doctrinis excellens 22, 16.

quaeſtionibus occultarum rerum altarumque erecti ſunt 15, 9.

tunc Iridim rebus adparere mundanis 20, 11.

RESECRARE 24, 6. *vlt. i. e. ſoluere ſe religione, quae iurando contracta erat. vid. Valeſ. ad h. l.*

RESERARE 23, 6. quo *(foramine anguſto)* reſerato.

pertinaci barbarorum obſidione reſeratam *(vrbem)* magnis viribus 15, 8. *cf.* 21, 12. 26, 10.

reſeratae inſidiarum latebrae 14, 11.

reſerata caeli temperie 21, 6. caeli reſerato tepore 14, 10.

RESES 14, 11. Caeſaris non *reſides*, ſed vltro citroque diſcurrentes *(Diocletiano)* obtemperabant.

RESEDIT imaginarius iudex 14, 9. *Verbum proprium in eo genere.*

RESIDVVS 29, 5. caput auulſum reſiduo corpore.

inter reſidua — multa et clara *ibid. cf.* 14, 11. 15, 3. *it.* 10.

RESISTERE 14, 7. niſi fixa cunſtantia reſtitiſſet. *cf.* 16, 12. 17, 13.

RESONARE 16, 12. caelumque reſonabat a vocibus magnis.

vernacula *principi reſonantes* 17, 11. *i. e. dicentes.*

RESPECTARE 20, 7. nullo, quid ageret, reſpectante.

humana ſoliti reſpectare 30, 8.

RESPECTVS 23, 6. religionis reſpectu ſunt honorati. *i. e. reuerentia. cf.* 14, 2. 22, 4.

RESPERGERE 22, 8. circumfluis ſpatiis Propontidos *reſpergit* Cyzicum *(mare)*

RESPIRARE 16, 8. tandem veritas reſpirauit oppreſſa. *it.* innocentia 30, 4.

RESPIRATIO 14, 6. ſectatoribus — *ſine reſpiratione* extruſis. *i. e. ſine mora. cf. Liuius* 8, 38.

RESPONDIT geſtu gentili 16, 10. *vid.* genus.

libellis — reſpondens 20, 9. *i. e. magiſter libellorum.*

RESPONSVM *abſolutum et vniusmodi* perferentes 30, 2. *i. e. breue et ſimplex.*

reſponſis *ambiguis et obſcuris* haerebat futurorum incertus 22, 1.

RESTITVTIS in audaciam animis 24, 5.

RESTRICTVS 23, 6. immane quantum reſtricti et cauri.

RESVLTABANT canes vlulantibus lupis 31, 1.

— altrinſecus exortis clamoribus colles 19, 2. *i. e. clamores reddentes. cf.* 17, 7.

paucae domus — vocali ſono perflabili tinnitu fidium reſultantes 14, 6.

aedes amplae neruorum et articulato flatilique ſonitu reſultarent 30, 1.

reſultantibus armis et tubis 20, 11. *cf.* 19, 6.

RESVPINA et panda planicies 21, 10.

RESVRGERE in vires 27, 2.

reſurgebat aliquoties armorum pondere pulſus loco Romanus 16, 12.

RETE *id.* retia.

RETEGERE 26, 10. retecta voragine profundorum.

retectis ſequenti luce funeribus 19, 6.

— gladiis et verutis 19, 11.

RETENTARE 24, 4. aegre *retentabatur* miles. *pr. retinebatur. cf* 14, 6. 29, 3. *Sic et in Codice Theodoſ. ſaepiſſime dicitur.*

RETERSIT obrutas ruderibus foſſas 29, 6.

RETEXERE 28, 6. finitimorum *retexentes* aerumnas. *i. e. referentes, explicantes.*

RETIA 16, 2. ipſa oppida, vt circumdata retiis buſta, declinant. *vid. Valeſ. ad h. l. it. ſupra in v.* buſtum.

RETINACVLVM 14, 6. leges fundamenta libertatis et retinacula ſempiterna.

neceſſitatis inſolubili retinaculo mortalitatis vinciens faſtus (*Nemeſis*) 14, 11. *cf.* 28, 1.

retinaculis temporis praeſtituti irenatur 30, 4. *de numero cauſſarum patronorum.*

RETINERE 29, 1. ſemper officio locoque, quem *retinebat*, ſuperior videbatur. *pr. tenebat.*

noxque aduenrans ad quietem inuitos retinebat 31, 7.

retinere (*elephantos*) magiſtri non poterant 19, 7. *Sunt, qui legant* regere.

quum illi deſtinatione narium retinerentur 20, 11. *Niſi cum aliis leg.* reniterentur.

RETRAHERE 31, 11. praedam *retraxit* innumeram.

RETRO repellens 23, 4. *cf. Liuius* 2, 45. 9, 2.

apud ſigna — retro detentus 27, 10.

magnis *retro principum* amplificata (*Nicomedia*) impenſis 22, 9. *i. e. ſuperiorum prr. Sic ſaepiſſime dicuntur in Codice Theodoſiano.*

RETROCEDERE 16, 12.

RETRORSVS gradiens 24, 6.

REVERBERATO lapide 24, 4.

vi reuerberante verborum 22, 15.

REVERENTER 22, 7. exoſculatum — reuerenter ſecum induxit. *cf.* 16, 10.

REVERERI 29, 2. bona lenitudinis et *reuerentia* reliquit exempla. *Aut* reuerenda *interpretandum eſt, aut,* reuerentiae *legendum. cf.* 23, 5. 26, 1. 30, 1.

REVERTEBANT 19, 5. *Sic apud huius aeui ſcriptores occurrit* oſculo, iraſco, adſentio, *alia.*

REVISERE 25, 3. *reuiſo* proelio ſuorum fiduciam repararet.

REVIVISCENTIBVS (*Alamannis*) erectius 30, 7. *ſcil. in bellum.*

reuiuiſcant memoriae veteres 31, 4.

REVOCATI in ſacramentum 26, 7. *cf.* 14, 2.

REVOLVTA luce (*diurna*) 15, 4.

REVS — poſtulatus 19, 12.

— vnde non poterat opinari, delatus 18, 8. *vid.* indemnatus.

REX *pr. imperii haerede, qui nobiliſſimus alias dici ſolet 14, 1.* Hanniballiano Regi. *Sic Lindenbrogius. Sed vid. Valeſium, qui vere eum regem fuiſſe docuit.*

REGES 16, 12. *pr. legione, quae ſic dicebatur, accipiendi ſunt. vid. et ad h. l. Valeſius.*

RHETRAE Lycurgi 16, 5.

RICTVS 28, 1. efflantem ferino rictu crudelitatem.

RIGENTI caelo 20, 5.
pacatiſque rigentis Rheni meatibus 16, 1.

RIGIDVS 30, 4. vt homo *rigidus* audire cupiens lites. *i. e. ſeuerus, iuſtus. Nam* rigidus *proprie eſt* rectus, *quae ſignificatio ex arte agrimenſoria repetenda eſt.*

RIGORE inſtantium negotiorum 21, 7.

RIMA 23, 4. aedificiis ſciſſis in rimas.

RIMARI 18, 5. rimabatur tectius reip. membra totius.
actus eius, vt ſagax beſtia, rimabatur 30, 5.
vt creditores moleſti opes cuiusquemodi fortunae rimantes 30, 4.
diſciſſarum pecudum exta rimari 28, 4. *cf. 22, 1.*

RIPA 23, 3. per *ſupercilia riparum* fluuialium.
ruptis riparum terminis 24, 8. *cf. 14, 3. 15, 4. 18, 8.* vid. *limes.*

RIPENSIS Dacia 26, 7. *Nempe quia ſupra Danubium ſita erat. Opp.* mediterranea.

RITVALES libri 23, 5. *Alii legunt* exercituales. *i. e. qui de oſtentis tractabant, quae ad expeditiones pertinebant. vid. Valeſ. ad h. l. it.* fulguralis.
in ritualibus et pontificiis obſeruatur obtemperantibus ſacerdotiis 17, 7.

RITVALITER 29, 1.

RITVS 14, 10. icto foedere gentium ritu.
extero ritu et regio more inſtituit adorari 15, 5.
pecudum ritu inertium trucidantur 14, 2. *cf. Liuius 5, 44.*
bibliothecis ſepulchrorum ritu in perpetuum clauſis 14, 6.
ritu grandinis vndique conuolantibus telis 14, 10. *cf. 29, 5.*
proelium flammarum ritu creſcens 31, 13.
ritus chriſtiani ſacrarium 26, 3. *cf. 21, 16. it.* conuenticulum 15, 5.

RIVVS 23, 6. qui *(Euphrates)* tripartitus nauigabilis per omnes eſt *riuos.*
montanis defluentibus riuis 15, 10. *i. e. torrentibus.*

ROBORARE 15, 8. ſpem ſecundo roboretis effectu. *cf. 22, 15.*
alto roborata (*re*) ſilentio 21, 11.

ROBVR 30, 5. ſpectatum robore pectoris hominem. *cf. 22, 12.*
robore virium ſuarum omni collecto 16, 2. *cf. 31, 10. it. Liuius 33, 4.*
ſanguis vtrimque Rom. roboris fundebatur 18, 5.
omne iuuentutis robur 14, 2. *Sic Liuius 7, 29.*
in adulto robore iuuentutis 25, 4.
ex vicinarum gentium roboribus *(multitudo)* lecta 18, 6. *cf. Liuius 7, 12.*
ciuitas virtute roboris exciſa Romani 24, 4.
quod erat totius roboris (*exercitus*) firmamentum 24, 1.
id ipſum conditionum robore pari impetraturi 17, 14.
claſſis robore firmiore 24, 6.
cauatis roboribus 17, 13.
arboribus immenſi roboris caeſis 16, 11.
roboreque abietum magno ſemitas inuenere conſtratas 17, 1.

ROBVSTVS 23, 6. in teſtis marinis *robuſtis* et candidis. *i. e. magnis.*

(Q) 3 funes

funes colligantur robuſti 23, 4.

catenam ferream valde robuſtam 26, 8.

muñimentum robuſtum 23, 3.

de ſtatu robuſtae mentis potuit deturbari 29, 1.

amoris robuſta conſtantia 15, 8.

adulta robuſtaque virtute conſili 16, 12.

ROGATI ad nuptias 14, 6. *vid.* conuiuium.

quos ad conſulatum curarat rogari 15, 5. *vid. Salmaſ. ad Scrr. Hiſt. Aug. Tom. II. p. 176.*

ROGATVS *vid.* expedire *vlt.*

ROGVS 28, 1. arſuros ſe certatim congererent in communem pereuntis patriae rogum.

ROS 27, 4. perenni viriditate roris adſperginibus gelidis corpora conſtringente.

ROTA 26, 8. beatus verſa *rota fortunae* ante veſperum poteſt eſſe miſerrimus. *Sic etiam Cicero Piſ 16*

ROTABILIS 23, 4. verſant agiliter rotabilem flexum.

ROTARE 17, 4. molendinarias rotantibus metas. *vid.* meta.

rotatis per fundas lapidibus 31, 6. *vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 214.*

— ictibus iaculorum 31, 12. *vid.* campus.

RVDIMENTVM 22, 5. a *rudimentis* pueritiae *primis. cf. Liuius 1, 3. it.* adulefcentiae 27, 9. *it.* iuuentae 21, 5.

praeclarae huius indolis rudimenta 16, 1.

RVERE 22, 15. *ruit* potius (*Nilus*) quam *fluit.*

RVINA 24, 6. calcataſque ruinas hoſtilium corporum.

quum — ruinam ſuam impelleret ſuper alium 29, 1. *cf.* 17, 4.

ridens ſubitas momentorum ruinas *ibid. i. e. viciſſitudines fortunae humanae.*

quaſi *ruina incidentis* immenſi *terroris* repente perculſus 29, 1.

RVMIGERVLVS 14, 1. per clandeſtinos verſutoſque rumigerulos.

RVMORE tenus vbique iactabatur 16, 11.

noui motus rumoribus denſis audiuntur 18, 4. *vid.* adlabi. *it.* loqui.

RVMPERE 31, 3. rumpente noctis tenebras luna. *Niſi legamus cum Valeſio* erumpente noctis tenebris luna.

moras rumpens intempeſtiuas 15, 1. *(de narratione)*

rupta maledicendi ferocia 30, 4.

rupturum concordiae iura militem 30, 10.

rupturoſque imperium irrequietis motibus 16, 12. *i. e. non parituros.*

quem elaqueatum fidem rupturum exiſtimabat 30, 1.

RVMVSCVLOS colligebat tunc crebreſcentes 26, 6.

RVPIVM abſciſſa 14, 2.

RVRALIS 30, 2. negotiis ſe ruralibus dedit.

RVRSVS rediiſſe 25, 4. *Liuius 5, 5. adeo dixit:* rurſus nouus de integro — labor.

RVTILARE 18, 6. regem veſtis claritudine rutilantem.

RYMVLCVS *vid.* contus.

S.

SABAIA ex ordeo vel frumento in liquorem conuerſus paupertinus in Illyrico potus 26, 8.

SACER 28, 6. apud aures *ſacras* mentitus eſt. *i. e. imperatoris. Etenim ſacra omnia dicebantur, quae ad principem pertinebant. vid. Gothofredi Gloſſar. Nom. Cod. Theodoſ. in h. v.*

SACERDOTALIS ſedes 15, 7. *de Epiſcopo.*

SACER-

SACERDOTIA *pr. ſacerdotibus.* vid. *ritualis.*
SACRAMENTO conſtrictus 28, 1.
— digreſſus 26, 5.
— abiecti ſunt 25, 1.
— ſolutus 30, 7.
— exutus 28, 2. *vid.* reuocare.
Epiſcopum … coetus … remouit *a ſacramento*, quod obtinebat 15, 7.
amicitia media ſacramenti fide firmatur 30, 3.
SACRATISSIMA vrbs 27, 3. *(Roma)*
SACRICOLA 22, 14. victimarius pro ſacricola dicebatur.
SACRILEGVS violati templi 19, 1.
SACRVM 14, 10. prohibente auctoritate ſacrorum. *vid.* vehere.
SAECVLVM 18, 7. vitare optimum quemque ſaeculi progreſſione diſcamus.
SAEPIMENTA fragilium penatium inflammata 18, 2.
SAEPTA *vid.* cancelli.
— quae adpellant viuaria 31, 10. *i. e. in quibus ferae viuae paſcuntur.*
SAEVITARE immanius 19, 10.
SAEVITIA aëris vrente 17, 1.
SAEVIRE 17, 10. ſaeuiens in damna Rom. *cf. 26, 10. it. Tacitus A 4, 20.*
vltra omnem rabiem ſaeuientes 24, 5. *it.* perniciem 22, 15. *it.* ferociam 22, 8. *cf. Liuius 8, 24.*
turbidum ſaeuiebat ingenium 14, 7.
e mediis ſaeuientis pelagi fluctibus 16, 12.
SAEVIS 15, 9. *ſaeuium* tyrannorum. *it* ſuppliciorum 29, 5.
SAEVIVS ſolito efferati 20, 8.
SAEVVS 29, 3. inter multa et ſaeua. *cf. 23, 1.*
concepta rabie ſaeuiore 14, 2. *cf. 17, 8.*
ſaeuum imperatori acceſſerat incentiuum 29, 3.
SAGAX 14, 5. odorandi vias periculorum occultas perquam ſagax.
SAGINA 22, 12. carnis diſtentiore ſagina victitantes incultius. *vid.* deriuatio.
SAGINARE 16, 8. medullis prouinciarum *(eos)* ſaginauit.
SAGITTARVM nimbi crebrius volitantes 20, 7.
— nube diffuſa 26, 8. *cf. 19, 2.*
fundenſque in modum ſcintillarum ſagittas 30, 1.
SAGITTARII formidabile genus armorum 16, 12. *vid. Valeſ. ad h. l.*
SAGVLVM 14, 4. coloratis ſagulis pube tenus amicti.
SAGVM 29, 5. ſago puniceo porrectius panſo. *vid.* elatius.
SALTARE *vid.* nenia.
SALTVATIM *vid.* locus. *cf. 29, 1.*
SALTVOSI tramites 19, 9.
SALTVS 19, 13. ſaltibus degreſſi ſcrupuloſis et inuiis. *cf. 14, 8. it. Liuius 40, 53.*
veloci ſaltu comitantibus promptis — venit 24, 2.
ab egeſtate infima ad ſaltum ſublati diuitiarum ingentium 22, 4.
promotus repentino ſaltu 26, 6. *it.* immodico 20, 2.
SALVBRIVS 24, 4. metatis alibi ſalubrius caſtris.
SALVTARI pectoribus oppoſitis 28, 4. *cf. 15, 5.*
SALVTARIS genius adfulſit 24, 2.
ſalutare ſidus illuxiſſe 22, 9.
SALVTARITER ſcripſi 20, 8.
SALVVS 16, 12. imitatus *ſalua differentia* Sullam.
SANCIRE 27, 6. quae *fieri* caritatis *ſanciunt* iura.
SANIES *vid.* vlcus.
SANGVIS 29, 2. Feſtus — vltimi ſanguinis et ignoti.

natus ſanguine libero 16, 7.
abſque nomine ex ſanguine Rom. triumphantes 16, 10. *vid.* parentare *it* robur.
iuſtoque ſanguine miles — cruentus 24, 6. *vid.* ſcaturigo.

SANNIO 14, 6. ne ſannione quidem domi relicto. *i. e. nullo.*

SAPIENTIA 22, 16. militauit ſapientia glorioſa. *vid.* initialis.

SAPORATVS 31, 2. vt neque igni neque *ſaporatis* indigeant *cibis.*

SARCINA tributorum 18, 1. *it.* vectigalium 31, 6.
conditionum ſarcina compenſare inimice facta polliceban-tur 17, 12.

SARCINALE iumentum 29, 4.

SARRACAE 31, 2. in orbiculatam figuram locatis *ſarracis* ferino ritu veſcuntur. *i. e. plauſtris.*

SATIAS aerumnarum 19, 2. *it.* alimentorum 18, 2. 31, 6.

SATIARE *vid.* explere.

SATIETATE frugum (*tractus*) exuberat 23, 6. *cf.* 25, 1. *cf.* 30, 1.
— vulnerum partibus feſſis 25, 3.

SATIS proſperrime 16, 12.

SATISFACTIONE competenti purgabo 20, 4. *cf.* 14, 11. *it. Tacitus A.* 13, 44.

SATVRA 16, 6. tamquam per ſaturam. *i. e. tumultuarie et confuſe. vid. Valeſ. ad h. l.*

SAVCIARE 24, 1. ſauciabatur ſalus hoſtium neſciorum. (*per incurſiones*) *vid.* circumſtridere.

SAVCIVS 18, 8. aliis cum exitio ſauciis.
in externis bellis — fuit ſaucius et adflictus 21, 16.

SAXEVS *vid.* mons.

SAXVM *vid.* ibid. *it.* manualis *it.* muralis.
per has ſaxorum dehiſcentium concurſantiumque crebritates 22, 8.

SCALAE 19, 5. *i. e. via cauatis gradibus in modum ſcalarum exciſa. vid. Valeſ. ad h. l.*

SCANDERE 17, 13. per licentiam ſcandens in maius. *cf. Tacitus H.* 4, 8.

SCANSILIS 16, 10. vertices, qui *ſcanſili ſuggeſtu* conſurgunt *vid.* ſuggeſtus.

SCATERE 24, 2. traiecto fonte ſcatenti bitumine.
latrociniorum rabies ſaeua *ſcatebat* in perniciem multorum 28, 2.

SCATVRIGO 19, 1. per aceruos caeſorum et ſcaturigines ſanguinis.

SCELESTE pace cogitata 25, 9. *cf.* 23, 5.

SCELVS 17, 13. feritate natiua in exitiale ſcelus ſunt erecti.

SCENA theatralis 26, 6.
velut aulaeo depoſito ſcenae 16, 6.
dum haec in caſtris — quaſi per luſtra aguntur et *ſcenam* 18, 5. *Nempe quia de muneribus datis, ademptis, quae ſunt perſonae, ante ſermo fuerat.*

SCHOLA *vid. Indic. Dignitt.*

SCIENTIA 20, 2. quae *ſcientiam eius* latebant. *vid.* referre. *it.* armatura. *cf. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

SCIENTISSIME callens 15, 7. *vid.* praeſtruere.

SCIENTISSIMIS rerum relinquamus 15, 3. *i. e. philoſophis.*

SCINDERE *vid.* rima.
ſcindebatur in multiplices curas 16, 3.
ſciſſis ſtudiis acerrime conflictabantur 27, 3. *de Epiſcopatus aemulis.*
varianteſque geographi in diuerſa latentem notitiam ſcindunt 22, 15.

SCINTILLA *vid.* ſagitta.
ſol — mens mundi, noſtras mentes ex ſeſe velut ſcintillas diffunditans 21, 2. *cf.* 25, 2.

SCIN-

SCINTILLARE acri contactu 25, 2.
nimio ardore ſcintillans 23, 4.

SCIPIO 29, 2. poſt ſcipiones et trabeas.

SCIRE 14, 7. ſciens — *quod* — iubebo. *cf. Liuius 3, 52. quamquam locus dubius eſt, vt ſint, qui pro* quod *legi cupiant* quam.
rapere non accipere *ſciunt* 16, 5. *i. e. poſſunt, ſ. didicerunt.*
quod vtrum per inſidias an magnitudine acciderit fluentorum, *ſciri* non potuit 24, 1. *i. e. cognoſci. cf. 14, 2. 15, 1. 30, 1. vid. Caſaub. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 707.*

SCISCITARI 28, 4. ephemeride ſcrupuloſe ſciſcitata.

SCISCITATIONI praeſagiorum nimiae deditus 25, 4.

SCISCITATOR artium minutiſſimus 22, 16.

SCITARI oraculorum reſponſa 22, 12. *it.* conſulta numinum 24, 8. *cf. Liuius 1, 56.*
ſcitantibus, vbi relictus ſim imperator 16, 12. *cf. 18, 2.*

SCITATIO 18, 5. indefeſſa *ſcitatione percontans.*

SCOPVLVS 30, 5. vt e celſiore *ſcopulo* caderet. *i. e. Praefectura.*

SCORPIO — quem adpellant nunc onagrum 23, 4. *cf. 19, 7.*

SCORTEVM ſ. ſcortum 20, 11. *Ex corio et pellibus confectum tegminis genus. vid. Intt. ad h. l. cf. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 775. it. 926.*

SCRIBENS decore 30, 9.
ſcribendo ad Comitatum 30, 1.

SCRIPTILIS 17, 4. effigiatus *(mons)* ſcriptilibus elementis. *cf. 29, 1.*

SCRIPTITARE 17, 4.

SCRIPTVM 14, 11. imperatoris ſcripta ſuſcipiebat adſidua. *cf. 17, 5. 18, 6.*

SCRVPOSA viarum difficultate arcente. *cf. 31, 8.*

SCRVPVLOSE computando 17, 3.

SCRVPVLOSVS lector antiquitatum 16, 7. *it.* quaeſitor geſtorum recte vel ſecius 30, 2.
ſaltibus degreſſi ſcrupuloſis et inuiis 19, 13. *cf. 16, 12.*

SCRVPVLVS 15, 5. ne ſupereſſet ſcrupulus (*Vrſicinus*) impendio formidandus.

SCRVTANTISSIMVS militaris rei ordinum 30, 9.

SCRVTARI iuſſerat arctius 15, 5.
propoſitum *erga* haec — *ſcrutandi* 14, 1.
ſcrutato (*Notario*) ſi quid portaret 21, 3.
ſcrutari ex negotio *(chartis)* iuſſis 29; 2.
de parte ſua quemdam habilem ſcrutabantur 25, 5. *vid.* praecipuus.
ad effectum tendens conſilium occulta ſcrutabamur indagine 15, 5.
haec — perplexe temporis obſtinatione ſcrutante 15, 6. *vid.* perplexius.
arenarum numerum et montium pondera *ſcrutari* putabit 14, 11. *cf. 19, 12.*

SCRVTATORES cauſſarum intelligibilium 20, 3. *vid.* cognitio.

SCVTARII *vid. Indic. Dignitt.*

SCVTVM 21, 2. quatiens ſcutum variis motibus etc. *cf. 14, 2. 16, 12. 20, 5. 21, 13. 25, 3. it. Liuius 7, 26. 38, 17. vid. Caſaub. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 238.*
oppidum ordine circumdatum trino ſcutorum 24, 4. *cf. 19, 2. 21, 12.*
ſcutorumque ordine multiplicato vallatus 16, 12. *vid. Valeſ. ad h. l. cf. 16, 12. 20, 4.*

SE 16, 10. gentem *per ſe* ſuperanit. *i. e. ſolus.*
explorabat *per ſemetipſum* vigiliarum vices 25, 4.

SEBALIS fax 18; 5. *Scribitur et ſeualis, a ſeuo ſ. ſebo, adipis genere.*

SECANS terga cedentium miles 16, 12. *cf. 19, 6.*

SECERNERE 26, 6. e medio *ſe* conſpectu *ſecrevit.* vid. *diſcernere. cf. Livius 35, 14.*

quoties conditio melior a deteriore ſecernitur 25, 3. (*de viciſſitudine vtriusque fortunae*)

SECESSIONES principum 20, 8. *i. e. diſcordiae.*

SECESSVS 22, 8. ad hunc ſeceſſum — petere piſces. *cf. 23, 6.*

in *ſecretis ſeceſſibus* 16, 12. *it.* vltimis terrae 17, 7. *it.* Alamannorum 17, 2.

SECIVS 27, 8. eorrecturum ſecius geſta. *cf. 30, 2.*

SECORDIA 27, 9. quam rem militaris augebat ſecordia.

SECRETIVS 22, 16. colens ſecretius Deos.

SECRETVM *vid.* iudicialis *it.* penetrale.

quum ſuperioris Indiae *ſecreta* fidentius penetraret 23, 6. *i. e receſſus.*

ne velamen quidem *ſecreto membrorum* ſufficiens retinere permiſſa eſt 28, 1.

SECRETVS 29, 1. motaſque ſecretis artibus ſortes.

quod tamquam deſolatus *ſecretum aliquid* videre deſierit — et putabatur *genius* etc. 21, 14.

SECTA Magorum 23, 6.

SECVNDARE 30, 5. ſi qua fors ſecundaſſet.

SECVNDA Germania 15, 8. *it.* Pannonia 16, 10. *i. e. vlterior, ſ. quae non propinqua eſt Rheno aut Danubio; vnde vtramque primum Romani adgreſſi ſunt.*

aequis auribus et ſecundis 21, 13.

ſecunda numinis voluntate 14, 10. *cf. Livius 7, 26.*

periculoſe quidem ſed ratione ſecunda pugnandum 16, 12.

SECVRIBVS gladiiſque ſuccincti 19, 6. *cf. 31, 13.*

SECVRITAS 15, 9. in tuto locandam ſecuritatem — et ſalutem. *cf. 14, 6. it. 11. 18, 2.*

in mollius vergente ſecuritate 15, 5.

SECVRVS voracium belluarum (*piſcis*) 22, 8.

SECVS atque rebatur euenit 20, 11, iuſte an ſecus 27, 11. *it.* vel ſecus 22, 6. *Dicitur etiam ſine oppoſitione 17, 11. 21, 4. 27, 7. cf. Livius 8, 33.*

SECVS 16, 11. egreſſique — virile et muliebre ſecus. *i. e. ſexus. vid. Gronouius ad Livii 26, 47.*

SEDARE morbos 14, 6.

indomito furore ſedato 18, 2.

SEDATIVS 17, 3. eum *ſedatius leniens.*

exercitu ſedatius procedente 25, 1.

SEDIT quorumdam opinioni 25, 10. *cf. 14, 1. 19, 7. 30, 10.*

— ſententia, *vt etc.* 24, 8. *it. c. accuſ. c. infinit 28, 5.*

paucis id *ſederat*, vt etc. 15, 2. *i. e. placuerat.*

ſederatque vt etc. 15, 5. *praecedit* conſilium.

SEDES *vid.* ſacerdotalis.

cupiens — auguſtiſſima omnium ſede morari 16, 10. *cf. 18, 4.*

ad Antiochiae percurreret ſedes 26, 7.

rex — hiemem Cteſiphonte acturus rediit ad ſedes 29, 1.

omne iuuentutis robur relictum in ſedibus 14, 2. *i. e. ſtationibus, vbi nihil expeditionis ſuſcipitur. Noſtri: cantonnirungs-Quartiere.*

aulſam ſedibus linguam ſuam 14, 9.

diſcedere ſuis ſedibus (*ſtellas*) 20, 3.

SEDITIO 14, 10. per turbulentos ſeditionum concitores. *cf. 17, 11.*

SEDVLITAS 18, 2. ad obſequendi ſedulitatem Iuliani blanditiis deflexi.

SEGES 24, 7. herbas cum adultis ſegetibus. *cf. 16. 12.*

SEGNIS *vid.* vnda.

SELLA 29, 2. ad ſupplicia ſellis geſtatoriis ducebantur.

SELLVLARIVS *vid.* ineſcatus.

SEMEN 23, 6. ex hoc Magorum ſemine. *vid.* primigenius.

agros pube variorum ſeminum laetos 24, 5.

ſeminibus teguntur aliquae partes 23, 6.

non poſſe *ſemina* radicitus *amputari* diſcordiarum 30, 2. *cf.* 14, 9. *it. Tacitus A.* 4, 7.

SEMENSTRIS lunae ſpecies 20, 3. *i. e. dimidiata.*

SEMENTES cum augmento ſeptuageſimo renaſcuntur 22, 15.

totius *ſementem exitii* et cladum originem — hanc comperimus cauſſam 31, 2.

SEMIERMIS 21, 13.

SEMIHORAE curriculo 17, 13.

SEMIINTEGER 20, 5.

SEMINANDO diuerſa iurgia 30, 4.

SEMINARIVM *vid.* alere.

SEMIORBIS 22, 8.

SEMIPLENVS 15, 9.

SEMITAE flexuoſae 14, 2.

SEMPER Auguſtus 17, 5. *Hic, quantum equidem ſcio, primus locus eſt, unde intelligitur, imperatores ſemetipſos adpellaſſe ſemper Auguſtos. Iam vero, vt obiter id quoque moneam, non a Septimii Seueri tantum temporibus ſemper Auguſti dicti ſunt imperatores, vt vulgo exiſtimant, ſed antiquiorem adhuc eam compellationem eſſe didici e Reineſio. Videtur autem occaſionem illi vſurpationi dediſſe, quod rex Perſarum ſeſe adpellauerat ſiderum participem, fratrem ſolis ac lunae. Huic reſpondens imperator, veluti coactus, cognomen vſurpauit, ſibi ſuisque anteceſſoribus ab aliis attribui ſolitum.*

SEMPITERNVM numen 23, 5.

ſempiterna Homeri carmina 21, 14.

SENECTVS *vid.* exuuiae.

SENESCENTE luna 16, 12. *cf.* 20, 3. *vid. praeter loca Liuiana in Gloſſario notata* 3, 12. 22, 39.

ſeneſcentes (*leges ſumptuariae*) 16, 5. *Sic et Tacitus H.* 2, 24.

motus adoleſcentis et ſeneſcentis oceani 27, 8.

SENIOR 25, 4. virtute ſenior quam aetate.

SENSVS 16, 5. mundi velociorem ſenſum (*Mercurium*)

altitudine ſenſus cuiusdam philoſophi 25, 2.

ex his — aliqua Magorum ſenſibus infudit 23, 6.

quum nihil humani proficerent ſenſus 24, 8. *i. e. conſilia.*

hebetari ſenſus hominum atque obtundi 14, 11.

auditorum nactus vigiles ſenſus 18, 5. *cf. Liuius* 3, 18. *vid.* fauciare.

SENTENTIA letalis 16, 8. Caſſiana 26, 10. *i. e. ſeuera.* adulabilis 31, 12. concordans multorum 20, 5.

ſententiarum via concinens 14, 10.

ad ſententiam tota facilitate completaur 15, 1.

animam prius poſſe amittere quam ſententiam 20, 11.

SENTIRE 15, 7. paria ſentiens caeteris.

monituri cunctos — noſtra ſentire 21, 6.

SEPELIRE 16, 12. quos (*actus Iuliani*) ſepelierat penitus, ni etc. *i. e. obliuioni dediſſet.* vid. rediuiuus.

SEPVLCHRVM *pr. templo Gentilium, per contemptum, ex more loquendi chriſtianorum* 22, 11. *vid. Valeſ. ad h. l. it. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

SEQVELA 23, 5. exercitus et omnes *ſequelas.*

ſe

ſe quoque, vtpote regnorum *ſequelas*, victoribus acceſſuros 24, 2.

SEQVESTER 14, 7. carnifex rapinarum *ſequeſter* pr. *internuncio. vid. Valeſ. ad h. l. it. Clau. Cicer. in h. v.*

firmato negotio per ſequeſtres quosdam gregarios 15, 5.

SEQVESTRATIS ſollicitudinibus bellicis 18, 1. *i. e. reiectis, omiſſis. cf. 17, 13. 20, 7. 29, 1. 30, 7.*

SEQVI 31, 6. *ſequendarum* auri venarum periti. *i. e. perſequendarum, quod et ipſum verbum in hoc genere vſitatum eſt. vid. Valeſ. ad h. l.*

SEQVIVS geſta 27, 8.

SERENATA caeli temperie 27, 12.

SERENVS imperator et clemens 24, 4.

ſerenae mentis Valentis indices litteras 30, 1.

SERERE 15, 3. terra venena ſerens varieque diſperdens.

ſtudia ſeuiſſe. diſcordiarum 21, 12. *cf. cap. 6.* vid. *ſeminare.*

SERICAE ſtragulae 16, 5.

SERIES 16, 12. dum ordinum reſtituitur ſeries.

continuata ſerie peremptorum *ibid.*

SERIVS princeps 29, 6. *Opponitur, notante Valeſio*, communi.

poſt haec *(explorationem vigiliarum et ſtationum)* ſerias ad artes doctrinarum etc. 25, 4.

adulabili ſermone ſeriis admiſto 14, 11.

SERMO abſolutus 14, 10. *i. e. breuis.* vid. *ſtilus.*

SERPENTIBVS aëriis et pinnigeris 22, 2.

contuebatur — tumultuantium vndique cuneorum veluti ſerpentium vultus 15, 7.

SERPERE 18, 3. quaeſtiones longe ſerpebant.

criminibus ſerpentibus latius per implicatos nexus ſine ſine diſtentos 19, 12.

SERRATORIA machina 23, 4.

SERVARE 23, 3. vigilanter omnia ſeruaturi. *i. e. obſeruaturi. cf. 19, 8.*

pontem, ne ſtrueretur, ſtudio *ſeruabant* intento 18, 2. *i. e. cauebant.*

praetenturis et ſtationibus ſeruabantur agrariis 14, 3.

SERVIRE religioni 22, 5.

SERVITIVM *pr. ſeruis* 14, 6.

addicta perenni ſeruitio (*turba*) 23, 6.

cuius *dorſualis* comprehenſi *ſeruitio* vſus — perueni 19, 8. *i. e. equi, vel etiam aſini operâ.*

SERVVS alienae voluntatis 16, 12. *Similiter in Codice Theodoſiano l. 3. de ſentent. paſſis et reſtit. lib. 9. t. 43.* ſerui libidinum *dicuntur.*

SEVERITATIS recto vigore 22, 3.

aguntur nulla ſeueritate regali 31, 2.

SIBILARE 25, 1. virorum armorumque lugubre *ſibilantium* fragor. *cf. 31, 12. i. e. ſonantium, fiſtulantium.*

SIC *in formulis iurandi adhibitum* 24, 3. *ſic* ſub iugum *mitteret* Perſas. *vid. Valeſ. ad h. l.*

SICAM ingenii deſtringentes 30, 4.

SICCIOR Libya 22, 16.

SICCITAS 17, 7. areſcentem *(terram)* nimia aeſtuum ſiccitate.

SIDEREA corpora 20, 3.

SIDVS 27, 4. in cornuti ſideris modum.

ſidere flagrante brumali 27, 12. *it.* vrente 16, 12.

quum per glaciales tractus hiemis inhorreſceret ſidus 27, 1.

terras vapore ſideris caleſcentes 24, 8. *cf. 18, 7.*

ſiderum ſulci 21, 1.

— domicilia 26, 1.

ſidus occidentale 15, 10.

— ſalutare 21, 10.

crinita

crinita ſidera *cometarum* 30, 5. *cf. 25, 10.*

haedorum improbo ſidere exorto 19, 9.

particeps ſiderum *vid.* particeps.

fortuna (*imperatoris*) tam vicina ſideribus 15, 8.

SIGNARE 21, 16. epiſtolarum faſcem — ſignatum exuri praecepit. *i. e. obſignatum.*

ſignatis domibus 29, 2. *i. e. obſignatis, ne ſcilicet documenta iudici ſurriperentur, quibus opus eſſet in reorum cauſſis ſpectandis.* vid. *leuga.*

equos velut publicos *ſignatis* quod dicitur *calceis* agitant 14, 6. *Nempe quia ſine diplomate vſurpare curſum publicum non licebat. vid. Valeſ. ad h. l.*

SIGNATE 29, 1. ita ſignate ſub oculis iudicum ſubieciſſet,

SIGNATIVS 22, 15. Delta a triquetrae litterae forma *ſignatius* adpellata. *cf. 23, 6.*

SIGNIFER 27, 9. quorum apud eos, vt ſigniferae manus, ſemper valuere ſententiae.

SIGNVM 22, 16. montium ſpeculas nullas vel *collium ſigna* cernentes.

in domicilio eiusdem ſigni tota reperitur luna 20, 3. *vid.* arripere.

ſi quis ſuper occentu ſoricis — vel ſimilis *ſigni gratia* conſuluiſſet 16, 8.

modo non loquentibus ſignis aperte monſtrabat (*fortuna*) 21, 14. *cf. 25, 10.*

ſignis — fixis 27, 10. *it.* locatis 14, 2.

ſigna Petulantium ingreſſus 20, 4. *i. e. Petulantes*

Rom. agmen cum *queſtribus ſignis* disiectum 19, 8.

aquilae circumdederunt et ſigna 15, 8.

ſignorumque apicibus aquiliſque ſummiſſis 26, 7.

quum in regionibus ſuis *anguſta* cernerent *ſigna* 30, 5.

arctius cuſtodiendum *apud ſigna* commiſit 21, 4. *cf. 26, 1.*

ſpirantibus ſignorum figmentis 22, 16.

SILENTIVM *vid.* iugis.

cruciatus alto ſilentio perferebant 17, 13.

alto externorum (*ſc. negotiorum*) ſilentio 30, 4.

ſilentio ſummori loci defenſi 19, 5. *i. e. ſolitudine.*

SILERE 29, 3. nec *praeteriri* eſt aequum nec *ſileri.*

cauſſarum legitima *ſilente* defenſione 14, 7. *i. e. non conceſſa.*

per longa ſaecula *ſiluerunt* immobiles (*hoſtes*) 31, 5. *i. e. quieti fuere.*

SILEX 14, 6. per ſubuerſas ſilices. *i. e. vias vrbis ſilice ſtratas. cf. 26, 3.*

horridaſque canitie ſilices 29, 5.

SILLOGRAPHOS imitatus *ſcriptores maledicos* 22, 16. *vid. Valeſ. ad h. l. it. Clau. Cicer. in v.* ſillus.

SILVA 15, 4. horrore ſiluarum ſqualentium inacceſſum (*lacum*)

SIMPLEX 15, 2. ad innectendas letales inſidias vitae ſimplici. *cf. 15, 5.*

exhortatum eum ſimplici concione militem 25, 4. *cf. Liuius 32, 33. 34, 57.* *vid.* religio.

SIMPLICITAS vulgaris ſiſurnam adpellat 16, 5.

SIMPLICITER 15, 5. quum ille nihil ſuſpicans *ſimpliciter* praeſtitiſſet. *i. e. lubenter, bono animo.*

SIMVL 29, 5. conuocatis armatis *ſimul, atque* plebeiis. *it.* ſimul et 26, 10. *cf. Tacitus A. 4, 25.*

et *timore, ſimul* quia 24, 5.

proſperitas *ſimul* vtilitasque 25, 3.

SIMVLACRVM 25, 1. humanorum vultuum ſimulacra.

aduocatorum ſimulacra 30, 4.

SIMVLATIO 20, 8. ſalutem *ſimulatione* quaeritabam et latebris. *Sic Valeſius e MSS. edidit; Grono-*

Gronouius autem velatione *legi vult: quod vocabulum ignorat Ammianus. Forte ſimulatio h. l. pro inſimulatione poſita eſt. ſ. accuſatione: ſic dicitur in Codice Theodoſ.*

SIMVLTATVM leuia receptacula 30, 4.

SINCERVM mare 22, 8. Opp. *permiſto aquis amnicis.* vid. *genuinus. it. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

SINVATVS leuiter 22, 8. *de Ponto Euxino cum arcu comparato.*

SINVOSVS amfractus 26, 8.

SINVS 22, 8. litora in ſinus oblongos curuata. *cf. 15, 11.*

finibus terrae emerſos 19, 8. *paullo poſt:* humo exſiluiſſe.

SISTENS tribunali celſo 21, 13. *pr. inſiſtens.*

SISVRNA σισύρα 16, 5. *pellis genus in lectis vſurpatum. vid. Intt. ad h. l.*

SITIM qua *hauriebamur* exſtinxit 19, 8. *Niſi vero cum Gronouio legendum* vrebamur. *Immo quia* exſtinguere *dixit Ammianus, recte idem* haurire *i. e. abſumere, antea poſuit. cf. Liuius 7, 24. 9, 1. 39, 26.*

SITVS 26, 7. omneſque turmae in vnum ſitae.

ſitas in extremo *(fortunas ſuas)* 20, 11.

in pomoerio *ſitum* itineris *(ſepulchrum)* 25, 10. *Proprie de ſepultis dicitur.*

SITVS 23, 6. terraſque lato ſitu diſtentas.

terrarum ſitu cohaeret *(Aegyptus)* immenſo 22, 15.

cuius originem in Africae *ſitu* digeſſimus 29, 5. *i. e. deſcriptione ſitus. cf. 23, 6.*

loca pingui ſitu et cultu 24, 5.

SOBRIETATE conſiliorum lenire luctuoſos poterat reip. caſus 31, 10.

SOBRIVS 17, 3. dubia bellorum coniectans *ſobrius* rector.

vetus illa Romana virtus et ſobria 15, 4.

in hac vita noſtra nec *parca* nec *ſobria* 22, 16.

SOCCVS 27, 15. vbi paueret omni humilior *ſocco.*

quumque mutuum illi quid petunt, *ſoccos* — videbis — quum adigantur vt reddant — *cothurnatos* et turgidos 28, 4.

SOCIALIS *vid.* alearius.

SOCIATVS Valenti domeſticorum praefuit ſcholae 26, 5. *cf. 16, 11.*

SOCIETATI noſtrae foederibus iunxit *(Gallos)* aeternis 15, 12. *vid.* pignus.

SOCIVS 26, 2. adhiberi oportere ſocia poteſtate collegam.

foederato nobis et ſocio 14, 8. *vid.* naualis.

SODALICIIS adſtricti conſortiis 15, 9.

SOL — mens mundi 21, 1.

amandato ſolis ſplendore 17, 7.

attenuatum in lunae corniculantis effigiem *(ſolem)* 20, 3.

a *primo* ad *vltimum ſolem* ſe abunde iactitant poſſidere 14, 6.

a ſole in veſperam flexo 17, 2.

ſole — extremo 31, 7. *cf. Liuius 22, 7.*

aduſque ortum alterius ſolis 18, 8.

miles ſolis curſu flammeo diu laxatus 25, 1.

frater ſolis *vid.* frater.

SOLARIVM *vid.* venter.

SOLATIVM 19, 2. ſuprema humandi *ſolatia. i e. officia benignitatis plena.*

magno neceſſitatis ducente ſolatio 18, 7.

SOLIDARE 16, 10. amphitheatri molem ſolidatam lapidis Tiburtini compage.

SOLIDITAS *vid.* concruſtare.

SOLIDVS 14, 2. nondum ſolido ſplendore *(luna)* fulgente.

aucti paullatim in *amplitudinem* gentis *ſolidae* conceſſerunt 23, 6.

cutes viuis hominibus detrahunt

hunt particulatim vel ſolidas *ibid.*

vt ſalus corporis locetur in ſolido 17, 5.

quorum (*murorum*) tutela ſecuritas poterat in ſolido locari 14, 2.

imbracteatis corporibus *ſolidis* 25 1. *i. e. totis.*

denis modiis ſingulis ſolidis (*i. e. aureis*) indigentibus venundatis 28, 1. *vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

SOLITVDO inſularis 14, 5.

uinoſae ſolitudini cohaerentes (*Seras*) 23, 6.

ſolitudines ſine fine diſtantes 31, 2. *cf.* 22, 8.

SOLITVM 16, 11. vltra ſolitum *it.* praeter 17, 6. *vid* ſollemnis.

SOLIVM principis 15, 5. *Si modo vera lectio. Valeſius quidem locum praefert.*

SOLLEMNIS via 20, 4. *i. e. publica, militaris.*

ſi prouincialis — ſaltem *ſollemnia* praebeat 17, 3. *paullo poſt:* ſolita.

annua complentes *ſollemnia* 22, 7. *i. e. tributa cf.* 20. 8.

SOLLEMNITAS annua 14, 3.

ſollemnitate priſco more completa 23, 3.

SOLLEMNITER 20, 6. armis multiplicans — tranſmiſſo ſollemniter Tigride *cf.* 14, 7.

SOLLERTI colligens mente 17, 1.

ad tempeſtiua furta ſollertes 16, 11.

ſtudiis *diſciplinarum ſollertium* eſt politus 27, 6.

SOLLERTIAE circa remp. nuſquam digredientis 29, 4.

SOLLICITARE *vid.* larua.

SOLLICITIOR cura 31, 2. *cf.* 22, 4.

SOLLICITIVS — fouebatur 29, 2.

SOLLICITVDO 14, 8. quae (*caſtella*) *ſollicitudo peruigil* veterum per opportunos ſaltus erexit.

poſt exemptas bellicarum ſollicitudinum turbas imminentes 22, 2.

SOLVERE 14, 4. quo ardore apud eos in venerem vterque ſoluitur ſexus. *cf.* 23, 6.

animis in ventum ſolutis 19, 2.

obſidium ſoluerent deditione opportuna 20, 7. *cf.* 21, 12.

ſolutus ſacramento 28, 6. *it.* exſilio 27, 7. *it.* corporeis nexibus (*animus*) 14, 11.

veritatis oratio *ſoluta* 17, 5. *Niſi cum Lindenbrogio legendum* abſoluta.

SOLVM 14, 4. tractus vnius ſoli. vertere ſolum *exſilio* 15, 3.

aedificia — ſolo cohaerentia 22, 11.

ſolo propinquanti terrae ſunt vindicata 22, 16.

nec per infidum et labile ſolum greſſus hominis poſſit — firmari 22, 8.

SOLVS 18, 7. per loca deſerta et ſola. *vid. Valeſ. ad* 22, 7.

SOLVTIORIS vitae mollities 31, 5. *i. e. remiſſioris.*

SOMNICVLOSVS 17, 11.

SOMNIVM 31, 2. in altum ſoporem adusque *varietatem* effunditur *ſomniorum cf.* 15, 3.

SOMNVS 19, 6. diſcuſſo ſomno. vt *exiſtimabat* in *ſomnis* 14, 11. *cf. Liuius* 8, 6.

in ſomnum abiens 16, 8. *it.* effuſus 14, 2.

cultiore victu ſomnoque parumper adſumpto 31, 9. *vid.* induciae *it.* natura.

SONARE 24, 6. ſonent hectoreas poëtae veteres pugnas 24, 6.

inefficaces minas iactanter ſonantes et fremitum 27, 2. *cf.* 25, 5.

itinerarium ſonare lituos iubet 24, 1.

argutum ſonantes arundines 25, 1.

SONITVS 28, 4, pro ſonitu laudum impenſiore (*de ludis.*

turbu-

turbulento ſonitu cymbalorum 18, 3. *vid.* reſultare *it.* prorumpere.

SONVS *vid.* reſultare.

SONVS 27, 1. vocis iurgatorio ſonu 20, 4. 27, 6. *cf.* 30, 6.

SOPITIS belli turbinibus 25, 8.

SOPOR 16, 5. quum neruorum vigorem ſopor laxaſſet infuſus *cf.* 31, 2.

SORDERE 20, 8. apud quem ſordebat vt infimus et contemptus.

SORDESCENS 15, 13. in totum lucrandi auiditate ſordeſcens.

SORS fatorum 14, 11. *cf.* 28, 4. 31, 16.

aequa ſors veritatis adiutrix 19, 12. *it.* fatalis 17, 11. *it.* praeſcripta 25, 3.

volubiles *fatorum ſortes* 26, 3.

fatidicarum ſortium fidem ſcientiſſime callens 15, 7.

omnes *pari ſorte* ſunt bellatores 14, 4. it. 8.

damnatorum ſorte occidi 17, 1. *al.* ritu.

quum ſors partium euentu regeretur indeclinabili 19, 8.

extremaque ſorte (*neceſſitate*) vires licet non integras ſuggerente 28, 5.

ad ſortem periculorum communium traxit 14, 5.

ad *ſortem* magis expeditionalium rerum, quam ad concurſatorias habilis pugnas 31. 16. *i. e. manus.*

SOSPITALIS temperies caeli 23, 6.

ſoſpitalium aquarum lauactis calentibus 18, 9. *cf.* 28, 4.

adminiculum ſoſpitale 14, 6. *cf. cap.* 8.

SOSPITAS retenta eſt corporum firma 19, 4.

ſoſpitati tuae gratulor 17, 5.

SPADIX 24, 3. *ramus palmae annlſus.*

SPADONVM gracilentis vocibus 21, 16. *cf.* 14, 6. vid. *caſtrare.*

SPATIVM *quod* inter murum congeſtamque forinſecus ſtruem *biabat* 19, 8.

a ſpatio controuerſo terrarum anguſtus reciproci, diſtinguitur maris 27, 8.

ſpatio decem ſtadiorum ambitur 19, 6.

orae maritimae *ſpatia adluentia* Periidis extremitates 23, 6.

ſpatia longe lateque diſtenta 14, 4. *cf. cap.* 8. *vid. Drakenborch. ad Liuii* 34, 27.

tumulos per *anfracta* vndique *ſpatia* in ſublime porrectos 29, 5.

ſpatia itinerum longa 21, 11.

ambitioſa ornatarum domorum ſpatia 22, 4. *cf.* 20, 4.

ſpatia vitae longiſſima 21, 16.

SPECIALI nomine (*Thracia*) adpellatur 27, 4.

Deo Soli ſpeciali munere dedicatus (*obeliſcus*) 17, 4.

SPECIALITER eum inſectabatur 16, 6.

SPECIES ferrea 29, 3. (*tharax*)

celerari *ſpeciem* perurgebant 14, 9. *i. e. indumentum principale.*

tota hominis ſpecies 24, 2.

ſpeciem (*cometam*) adparere 25, 10. *it. de iride.* 20, 11.

elata in arduum ſpecie elephantorum agmina 19, 2.

adfectionis ſpecie 16, 10. *it.* ferociae 31, 10.

armorum ſpeciem attenuare 24, 1. *Opp.* diffundere,

pretioſarum farcinae ſpecierum 29, 5.

raperent ſpecies (*res venales*) nulla pretia perſoluendo 27, 3.

quae ſpecies (*n p tha*) gignitur apud Perſas 23, 6.

extis in ſpecies conuerti ſuetis innumeras 21, 1.

ſpecies natantium multiformes 26, 10. *cf.* 14, 6.

inuoluta facies mundi miraculorum ſpecies oſtendebat 26, 10.

cauſſationum ſpecies 30, 6.

ſpecie tenus 14, 7.

ea ſpecie, vt 14, 11.

ſpecie illa, qua 22, 14.

in

in ſpeciem locauere pugnandi 14, 2.
regiones in prouinciae (*ſpeciem formauit*) 14, 8.
in ſpeciem alicuius numinis — excipitur 22, 9. *cf. Liuius 8, 6. 24, 10.*
in ouantis ſpeciem 27, 8. *i. q. ouans.*
ad ſpeciem quadratae figurae formatas (*regiones*) 23, 6.
ad Italiae ſpeciem *ibid. i. q. vt Italia.*
lyrae ad ſpeciem carpentorum ingentes 14, 6.
ad ſerenitatis ſpeciem — vultu formato 21, 13.
Tiberis ſupra amnis ſpeciem expanſus 29, 6,
per ſpeciem fauentis 29, 5. *it.* negotii publici 16, 11. *it.* neceſſitatum vrgentium 21, 11. *cf. Liuius 45, 31.*
poſt ſpeciem litis triennium editam 30, 4.

SPECIMEN 23, 6. Perfidis effecit (*ciuitatem*) ſpecimen ſummum.

SPECIOSVS 14, 8. Syria per ſpecioſam interpatet diffuſa planitiem.
cui (*fluuio*) magno et ſpecioſo 23, 6.
cum ſpecioſis feminis 31, 6.
ſpecioſum — templum 22, 11.
cum ſpecioſa fiducia 15, 7.
anxii ne ſine vllo ſpecioſo facinore deleantur 19, 6. *cf. 24, 4.*
ad ſpecioſam pro rep. mortem 31, 5.

SPECTABILIS colebatur et intimus 15, 5.

SPECTACVLVM theatrale 16, 12. *it.* amphitheatrale 14, 2.
omine — *ſpectaculi* proſperioris elatus 23, 5.

SPECTARE crimen 16, 8.
— negotium 17, 4. *cf. 18, 5. 31, 14.*
— cauſſas 22, 3.
vt recte ſpectantibus nihil eis (*Arabibus*) videatur deeſſe etc. 23, 6.

SPECTATISSIME rebus adminiſtratis 28, 3.

SPECTATISSIMIS actibus eorum offenſam (*malignitatem*) 17, 11. *cf. 26, 7, 29, 5*

SPECTATOR aequiſſimus rerum 27, 5.
ſpectatores adponebat his litibus truces 21, 16.

SPECTATRIX humanorum Adraſtia 22, 3.

SPECTATVS 29, 6. ſpectato conſilio ſalutare addidit aliud.
verecundia recte ſpectatum (*iuuenem*) 15, 8.
multa ſpectati iudicis documenta praebebat 15, 7.
ad iudicandum vſu rerum ſpectati deſtinantur 23, 6.
vt erat fortuna *ſui ſpectatior* meritisque magis quam imperio potens 16, 12.

SPECVLA 22, 16. montium nullas *ſpeculas* vel collium *ſigna* cernentes.

SPECVLARI 25, 3. ad ſpeculanda anteriora progreſſus.

SPECVLATIONE didicit fida 27, 2. *cf. 14, 2.*
diligenti ſpeculatione praemiſſa 27, 2.

SPECVVM fauces 24, 4.

SPERABAT documentis praeſentibus altiora 19, 9.
vim *lenire ſperans* armatam 20, 8. *cf. Liuius 28, 36.*
plurimae gentes *collaturae* capita *ſperabantur* 17, 3. *cf. 30, 10. vid. Caſaub. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 581. it. Duker. ad Flor. I, 1.*
contra ſperata 24, 4. *it.* praeter 25. 7.
ad toleranda vel depellenda quae ſperantur 16, 12. *i. e. timentur. Eo ſenſu iam apud Ciceronem occurrit. vid. Lindenbrog. ad 14, 7.*

SPERNERE 16, 8. ſpretis, qui prohibebant, perrupit intrepidus ingreſſusque conſiſtorium.

SPES 26, 8. ad ſubueniendum ſpei rerum extremae.

ſpem ſecundo roboretis effectu 15, 8.
adfuſa laetiore ſpe proſperorum 16, 4.
ad omnem *auram* incidentis *ſpei* perquam mobiles 31, 2.
ſpem vitae inaniter vſurpando 31, 7.
quum omnis defendendi — ſpes eſſet abſciſſa 19, 8.
rerum *ſpem* quam *gero* 15, 8.
ſpeque quod reuerteretur 30, 1. *cf. 14, 11.*
homo inferioris ſpei ad ſublimiora prouectus 25, 8.
ſpe in maius accenſa (*multitudo*) 16, 4. *Liuio ipſae* ſpes accenſae *dicuntur* 24, 35.
ſpe praeſumpta fruſtrati 22, 6.
ſpes extremas opperiens 14, 7. *i. e. pericula.*
impendentium *ſpes atrocior* 26, 6. *Sic Liuius* 25, 7. in *ſpe* Hannibali fuit *defectio* Tarentinorum.
quae *ſpes* rem Rom. aliquoties adgrauauit 19, 11. *pro auaritia.*

SPHAERA 21, 14. *de pila, quae ſtatuarum manibus geſtabatur. vid. Valeſ. ad h. l. it. ad 25, 10. cf. Salmaſii dicta ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 637.*

SPICVLA — verutaque miſſilia 16, 12.

SPIRAMEN 17, 7. *ventorum — ſpiramina* nulla ſentiri.
concreſcit aër ex *humorum ſpiramine* ſaepe denſatus 22; 8.
humoris ſpiramina conglobata in nubes 20, 9.
emittendis corporis ſpiraminibus 19, 4.

SPIRAMENTVM 28, 1. animam occluſo narium ſpiramento effudit.
ſumptumque eſt — *ſine ſpiramento* vel mora ſupplicium 29, 1. *cf. 14,* 7. vid. *reſpiratio.*

SPIRARE 17, 12. nec ſpirare auſi nec ſtare.
natantium genus elemento ſuo expulſum haud tam diu *ſpirat* in terris 27, 11.
diſciplinarum magiſtri quodammodo (*Alexandriae*) ſpirant 22, 16.
vnum ſpirantibus animis 29, 5.
veſanum ſpirantibus barbaris 31, 6.
alte ſpirantem et dirum 22, 3. *cf. 23, 6.*
altiora ſpirabat 22, 8.
cruenta ſpirantium regum 16, 1.
vltra homines iam ſpirabat 22, 9.
ſpirantibus ſignorum figmentis 22, 16.

SPIRITV ſtabilitatem veſtigii ſubuertente 24, 1.
reluctante ſpiritu controuerſo 22, 15.
terra *ſpiritus* cuiusdam interni motu ſuſpenſa 20, 3. *i. e. aëris.*
elementorum omnium ſpiritus participat nobiſcum munera diuinandi 21, 1. *vid.* elementum.
acrioris ſpiritus curſum 23, 5. (*fulmen*)
exiguis imbribus disiecto concreto ſpiritu et quaſſato 19, 4.
emergens noxius ſpiritus perſeuerandi odore 23, 6.
in vltimo rerum ſpiritu 25, 5.
a nobilibus cunis adusque ſpiritum — ſupremum 16, 1. *cf. 25, 8.*
quidam — ſpiritus reluctantes efflarent 19, 2.
vouiſſe pro rep. ſpiritum 16, 10.
de vita et ſpiritu hominis — laturum ſententiam 29, 2.
ſpiritus ferini latro 28, 1.
ille maioris praeter alios ſpiritus 22, 12.
celſo — ſpiritu obequitans ordinibus 24, 1.
proelium maiore ſpiritu repetiuit 16, 12.
immanes ſpiritus latius porrigentes 31, 15. *al. flatus.*
ſuperbi ſpiritus homo 28, 3. *vid.* perduellis.

nostra

noſtra — fortiſſimo beneuolentiae ſpiritu defenſare 17, 5.

cauſſae communi ſuo paene omnium ſpiritu vindicandae 15, 8.

acri partium ſpiritu conflictus tentatur 27, 10.

SPLENDESCERE 20, 11. quae (*lux*) in ſe conglobata nimio ſplendeſcit attritu.

SPLENDIDE integreque vixiſſe 26, 2.

quidam orti ſplendide 26, 7.

SPLENDIDVS 19, 4. matrimonium ſplendidae virginis.

vrbes ſplendidae 15, 11.

ſplendida loca 29, 2. *i. e. loci communes rhetoribus dicti.*

SPLENDOR 14, 2. nondum ſolido ſplendore (*luna*) fulgente.

ſplendore liberalium doctrinarum minus — inſtitutus 14, 6.

vbi (*in equitatu*) deſudat *nobilitas* omnis et ſplendor 23, 6. *i. e. equites. vid. Valeſ. ad h. l.*

coetuum magnificus ſplendor 14, 6. *de populo Rom.*

SPOLIARI vita et imperio 14, 11.

SPOLIVM 17, 13. hoſtilis vocabuli *ſpolium* prae ſe fero (*Sarmaticus*)

SPONDENTE quod remeabit 15, 5.

obedire — ſpoponderunt 17, 12.

multa ſibi de lenitudine Rom. ſpondebant 24, 17.

obligata ceruice ſua ſpondebat 16, 7.

SPONTE propria 17, 2. *cf. 28. 4. 31, 12.*

SPVMEVS Rhodanus 15, 11. *cf. 16, 12.*

SPVTAMEN *vid.* impingere.

SQVALERE 15, 4. horrore ſiluarum ſqualentium.

vicorumque reliquiis — inopia ſqualentibus vltima 24, 8. *cf. 16, 4.*

SQVALIDITAS 26, 5. ne — omnia confundentes ſqualiditate maxima rerum ordines implicemus.

SQVALIDIVS vidit ſpeciem illam Genii 25, 2.

SQVALIDVS 19, 6. nocte ſqualida et interluni.

ſqualidi ſolis exortus hebetabant matutinos diei candores 31, 1.

per ſqualidas tranſiere perſonas 28 1.

ſcientiam omnem ſqualida diuerſitate confundat 26, 1.

SQVALORE concretus 14, 11.

— tenebrarum (*ſiluam*) horrendam 17, 1.

humo inuolutus craſſae caliginis ſqualor incedit 17, 7.

ex *ſqualore* nimio miſeriarum — ad principale culmen inſperato *cultu* prouectus 14, 1.

STABILES pugnae (*peditum*) 25, 3. *al. ſtatariae.*

abſque lare vel lege aut ritu ſtabili 31, 2.

ſtabilis et erectus 15, 7. *Opp. timidus.*

ſtabili mente aliquid clarum feciſſe 24, 6.

licet propoſito ſtabili, audacter tamen 21, 5.

STABILITAS 26, 10. tremefacta concutitur omnis terreni ſtabilitas ponderis.

inſidiis potius clandeſtinis, quam proeliorum ſtabilitate confiſum 29, 5.

STADIVM 24, 6. *claſſis — ſtadiis* 30. decurſis.

STAGNVM aquarum 15, 4.

in ſtagnis Maeoticis 22, 8.

STAGNARE 24, 3. humo late ſtagnante.

STARE gradu fixo 31, 3. *it.* veſtigiis fixis 16, 12. *cf. 19, 6. it. Liuius 22, 60.*

quorum pars contis dimicatura ſtabat immobilis, vt retinaculis aëreis fixam exiſtimares 25, 1.

ſtans more militiae — cibum ſumere viſebatur 25, 4. *vid. Caſaub.*

Caſaub. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 85.

confecto tantorum munerum curſu moriar ſtando 24, 3.

ad vltimum paene tractus exitium in abrupto ſtaret adhuc imperator 19, 1.

vbicumque me periculis ●iecit reſp. ſteti fundatus, turbines calcare fortuitorum adſuefactus 25, 3.

contra accidentia vir magnanimus ſtabat immobilis 15, 2. *cf. 19, 9.*

auſus paullo petulantius ſtare 21, 6. *(de eo, qui ſuſpicionibus obnoxius erat)*

STATARIVS 14, 2. congreſſio ſtataria. *Opp. velitatio vaga, cf.* 20, 8. *it. Liuius 9, 19. 22, 18.* vid. *pugna.*

STATIONES nocturnas agerent et *vigilias* 21, 8.

ſtationibus interceptis nocturnas hoſtium adgrederentur *excubias* 19, 3.

ſtationes hibernae 14, 1.

praetenturas ſtationeſque diſponebat agrarias 31, 8. *vid.* praetentura.

per ſtationes locati confines 14, 11. *cf. 23, 2. 28, 3.*

in qua ſtatione *(Dadaſtana)* periſſe — Iouianum 26, 8. *cf. 14, 11. 19, 8. 22, 8.*

ſtationes et portus tranquilli 23, 6. *cf. 14, 2. 22, 8.*

STATIONARIIS interfectis 19, 6.

STATIONARII milites 18, 5. *Dicti ſunt a ſtationibus, in quibus erant collocati.*

STATVERE 15, 5. praefectum ſtatui ſub quaeſtione praecepit. *cf. 14, 9. 29, 2.*

STATVS prouinciarum 21, 4. negotiorum 14, 10. *anni* et temporis 28, 2.

cuius a ſalute velut a filo pendere ſtatum orbis terrarum 14, 5.

nutantem adhuc ſtatum ſtudio fundaret ingenti 25, 8.

ſtatui Rom. prodeſſe 28, 1.

a celſiore ſtatu deiectus ad inferiora 26, 6.

pro abrupto rerum praeſentium ſtatu 18, 7.

is vrbanarum rerum *ſtatus, vt ita dixerim* fuit 28, 1. *Ergo infelix conditio ſignificatur.*

STELLANTIBVS armis coruſcabant 19, 1.

STERILES ſegetes 22, 15.

STERNERE 24, 1. vt — ſupini plerique milites ſternerentur vel proni.

ac humo corporibus ſtratis 31, 13. *Ante Valeſium edebatur* ad humum.

ſternitur altior turris 24, 4.

ſtrata Germania 16, 1. *i. e. victa. cf. 18, 2.*

STERTERE 27, 12. altiore ſtertitur ſomno.

STILVS 15, 10. eminentes *ligneos ſtilos* per cautiora loca defigunt.

vertenti ſtilum in Gallias 29, 3.

ſi veteres concinerent ſtili 27, 4.

vt geographici ſtili formarunt 23, 6.

abſolutus ictu volucri ſtilus 23, 4.

quos procudere linguas ad maiores moneo ſtilos 31, 16. *vid.* cothurnatius.

familiares opes iunctioribus velut ſupremo diſtribuens *ſtilo* 25, 3. *i. e. teſtamento. Alii legunt* ſtudio. *Sed particula* velut *pugnat pro illa lectione. In Codice Theodoſiano leg. 40. circa med. de haeret. lib. 16. t. 1. vocatur* ſcriptura ſuprema.

STIPARE 17, 13. cohors praetoria Auguſtum cautius ſtipans.

STIPATORIBVS ſtratis 19, 7. *cf. 17, 13. 20, 8.*

pulchritudo ſtipatorum 16, 10. *i. e. protectorum et ſcholarium.*

STIPENDIVM 18, 5. virorum ſtipendiique parte maxima per Illyricum diſtributa.

ſtipendiis excellentes et meritis

ritis 26, 6. *Nempe non aequolia cunctis militibus ſtipendia dabantur, ſed alio tironibus, alia ſenioribus, alia mox veteranis futuris. vid. Valeſ. ad h. l. cf. Liuius 5, 4. it. 5.*

dum in calamitoſis ſtipendiis verſaretur 19, 12. *i. e. mercedem ex aliorum calamitate acciperet.*

STIPES 14, 6. aetatem omnem fruſtra in *ſtipite* conteres ſubmittendo. *i. e. homine ſtupido.*

STIPS 14, 1. ſtipe collaticia victitabant. *it. 26, 10.* precaria.

STIVA 14, 4. nec eorum quiſquam aliquando ſtiuam adprehendit. *cf. 23, 6. 31, 2.*

STOLIDVS mente praecipiti 15, 3. *cf. 19, 5. 26, 7.*

STRAGES — leuis 25, 1.

— ſtragibus implicatas 19, 2.

STRATOR *vid. Indic. Dignitt.*

STRENVVS ad fugam 16, 12.

nandi ſtrenuis quoſdam neſcios adhaerentes. *ibid.*

STREPERE 15, 7. nec ſtrepente vllo nec obſiſtente.

ſtrepens immania 16, 6. *de innuito. it. 22, 6.* graculorum more. *it. 20, 1.* de tragico cothurno ſtrepentem.

STRICTIM 28, 4. ad ea *ſtrictim* exſequenda regrediar. *i. e. breuiter.*

STRICTIVS tenebatur 26, 7.

STRIDERE 14, 7. diſtricta dentium acie ſtridens.

maiorum laudes ſtridebat clamoribus inconditis 31, 7.

STRIDOR 25, 3. ad quorum (*elephantorum*) ſtridorem odoremque et inſuetum adſpectum magis equi terrebantur. *Totidem verbis haec repetita ſunt e Liuii 30, 18.*

STRINGERE 31, 8. quarum (*puellarum*) ſtringebat fera captiuitas manus.

grauis flagitii recordatio (*me*) ſtringit 25, 3.

perficiendi — ſtudio ſtringeretur 16, 12. *it. 17, 3.* magnis curarum molibus. *it. 11, 12.* curis altioribus. *it. 19, 9.* anxietate bifaria. *it. 20. 11.* ſuis rationibus. *it. 27, 5.* vltima neceſſariorum inopia.

quibus (*belli artibus*) ſtringebamur inhabiles 19, 5.

Caeſar — omni tenacitate ſtringendus, nullaque poteſtate militi quidquam donandi delata 22, 3.

STRVCTILIS 20, 11. tamquam per tranſennam a *cliuis ſtructilibus* decurrentes.

STRVCTVRA 30, 1. qui (*lopis*) ſtructura latebat in media *i. e. muro.*

STRVERE munimenta 28, 5, *pr. exſtruere. it. de ponte 18, 2.*

terrarum latibula concaua oblongis tramitibus — ſtruebantur 24, 4.

STRVES 17, 4. ambitioſa moenium ſtrue. *cf. 19, 8.*

STVDIO agili 16, 11.

— peruigili properans modis omnibus etc. 17, 9. *it. 17, 1.* tumultuario.

— curatiore defendere 30, 2. *it.* legere Iuuenalem 28, 4.

— noſtrorum 27, 10.

ambitioſo neceſſitudinum ſtudio 29, 2.

ſtudia (*eum*) ſeuiſſe diſcordiarum 21, 12.

diſeiſſique ſtudiis turbulentis 25, 5. *cf. 22, 9. 27, 6.*

quod eſt ſtudiorum maximum 14, 6. *de aurigatione.*

priuignum ad *ſtudia* mittens 16, 5. *ſcil. litterarum. Sic etiam dicuntur in Codice Theodoſ. tit. 9. lib. 14.*

inde a *ſtudiis* cognitus *Atticis* 22, 9. *Poſſint etiam de ipſa vrbe, tamquam ſede litterorum, accipi. vid. Caſaub. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 388.*

ſcriptores multorum in litteris nobilium ſtudiorum 22, 16.

paucae domus ſtudiorum ſeriis cultibus celebratae 14, 6.

STVPOR 25, 12. haeſit ſtupore defixus. *cf. 16, 10. it. 12.*

SVADERE 18, 7. *flecti* iter *ſuadens. cf. 16, 9. 17, 5. 23, 1.*

SVASIO *vid.* opifex *it.* artifex.

SVAVIARI 26, 7. eumque porrecta dextera ſuauiatus. *i. e. manu ad os admota deinde porrecta vid. Valeſ. ad. h. l.*

adulatoribus offerunt genua ſuauianda vel manus 28, 4. *Quae ſuperius ad v.* genu *dixeram, ea refutantur loco* Capitolini *in Maximino Iun. c. 2. vbi non modo* manus *et* genua, *ſed etiam* pedes *oſculanti praebiti dicuntur.*

SVB trecentis remigibus *(nauis)* agitanda 17, 4.

retracti ſub vinculis 22, 11. *Similiter 4, 4 Liuius*: ſub vincula conicere. *(εἰς, ὑπὸ)*

ſub Augusti patulis auribus multa garriebat et ſaeua 18, 3.

ſub meatus ſui diſcrimine 17, 4. *i. e. cum. De Tibride obeliſcum vehente.*

SVBAGRESTI verbo reſponderunt 29, 3.

velamento ſubagreſtis ingenii 14, 11.

ſubagreſtis et ſimplex 15, 5. *it.* aſper 26, 1.

SVBAMARVM adridens 27, 11.

SVBCVRVVS 26, 9.

SVBDERE 17, 10. Rom. potentiae iugo ſubdidere colla iam domita. *cf. 14, 11.*

SVBDITICIVS 14, 1. nec vox accuſatoris vlla, licet *ſubditicii* quaerebatur *cf. 14, 6 vid.* [illegible] *Dicitur et* ſubditiuus 14, 9. *cf. 26, 7. vid. Caſaub. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 444.*

SVBDIVALIS 19, 11. noſtrique pruinis ſubdiuales moras difficile tolerabant.

SVBDVCTVS 22, 8. latus eius auſtrinum molli deuexitate ſubductum *cf. 23, 6.*

SVBFODERE 24, 2. portam Karthaginis impetu ſimili ſubfodiſſe.

hiante latius ſubfoſſi latens vulnere 25, 3. *vid.* coſta.

SVBFRIGIDVS 17, 11. oblatrantes argumento ſubfrigido.

SVBFVSCVLI et atrati 22, 16.

SVBIGERE 14, 2. poſtrema vi ſubigente. *i. e. cogente. cf. 15, 5. vid. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

arua ſubigendo quaeritat victum 14, 4.

SVBIICERE 20, 11. lapidibus *ſubiectos* inceſſebant et telis. *i. e. ſubeuntes muros.*

nimis eſſe in ſubiectos immanem 30, 1.

in ſubiectis admodum temperatus 28, 4. *cf. 30, 9.*

animus cogitationibus ſubiectus et curis 14, 11.

ſub oculis iudicum ſubieciſſet 29, 1.

SVBIRATVS 14, 7.

SVBIRE 17, 7. ventorum vi ſubeuntium ima terrarum. *cf. 19, 5.*

SVBITA equeſtris haſta 25, 3.

SVBLATIOR 29, 1. eâ fiducia ſublatior. *pr. elatior.*

SVBLATIVS eminens 20, 4. *i. e. leuatus ſ. eleuatus. vid. Schwarzii diſſ. de antiquo ritu eleuandi principes inaugurandos.*

— fluens 22, 15.

— inſoleſcens 15, 12.

poteſtas erecta ſublatius 28, 1.

ne quid ſublatius dicam cum imperio congruens 20, 8.

SVBLATVS in ſuperbiam 31, 10. *it. ibid.* militari fauore ſublatum. *cf. 22, 9. vbi* ſublimis *dicitur.*

ſublatis animis ferocius incedens 15, 4. *cf. 16, 4.*

ad audendum — maiora ſublatus 25, 1.

vicinis proelio leui ſublatis 29, 5.

SVBLIMARE 18, 1. quum — *ſublimarent (eos)* vocabula conſulum. *cf. 21, 13. vid. Codicem Theodoſ.*

Theodoſ. l. 44. de curſu lib. 8. t. 5.

SVBLIMIOR 16, 12. equo ſpumante ſublimior. *it.* 17, 13. metuente. *it.* 22, 2. properabat exinde.

pabula quaedam animo ad ſublimiora ſcandenti conquirens 16, 5.

ſublimiora coeptare 25, 9.

non tentandi cauſſa ſublimiora ſcrutatis 25, 9.

SVBLIMIS 18, 6. pari loco atque honore ſublimis.

multiplici vertice dignitatum et gentium diuerſarum comitatu ſublimis 19, 1.

vir ſublimis conſtantiae 16, 8.

vt augeretur ſublimibus incrementis *(Roma)* 14, 6.

ſol perenni rerum ſublimium lege etc. 26, 1.

ſublimia naturae pandere conabantur 15, 9.

— collium 29, 5.

— regimenta 28, 1.

ſublimis raptus occiditur 28, 1. *i. e. correptus.*

letalis menſae participes iuberentur rapi ſublimes 15, 3. *i. e. in equuleo ſuſpendi. cf. c.* 7.

SVBLIMITAS 27, 10. in editas ſublimitates erepſit.

ſuper animorum ſublimitate perplexius diſputans 25, 3.

auctoritatem eius ſublimitatemque cordis extollebat in caelum 24, 3.

SVBLIMIVS quam ſperabatur eluxit 15, 13.

praefecturam vrbis ſublimius curans 27, 9.

antequam ſublimius vagaretur 23, 6.

clarorum contextu factorum aucti *(Arſacis)* ſublimius *ibid.*

dignitates opeſque eorum *(militum)* ſublimius erigentem 27, 9.

SVBLVCIDVS 23, 6. abunde ſiluae ſublucidae.

SVBLVERE 18, 9. Tigridis meatu ſubluitur propius emergentis.

SVBLVVIES 15, 4. nec limoſa ſubluuie tardatur properans flumen.

SVBMIGRATIONEM e patria ciuibus nuncians luctuoſam 25, 9.

SVBMISSE 26, 8. tertiis gradatim inclinatis ſubmiſſe.

SVBMITTERE *vid.* ſummittere *it.* ſummouere.

SVBNECTERE 20, 2. propalam ficta crimina ſubnectentes.

SVBNIGER 21, 16.

SVBNOTARE 17, 3. nec recitare nec ſubnotare perpeſſus.

SVBOLESCERE imperio adultos eius filios 14, 11.

SVBORNATORE et conſcio 15, 5.

SVBRADERE 28, 2. vltra flumen aedificiis poſitis ſubradens barbaros fines.

SVBRAVCVM et lugubre ſtrepens 31, 16.

SVBREGVLI *vid. Indic. Dignitt.*

SVBREPERE *vid.* conuibrare.

SVBRIDENS amarum 21, 9. *vid.* adridens *it.* ſubamarum.

SVBRIGENS ardua ſupercilia 16, 12.

SVBSCRIPTIONIS elogio leni 30, 8.

hunc *(Epiſcopum)* per ſubſcriptionem abiicere ſede ſacerdotali 15, 7.

SVBSCRVPOSVS 21, 16.

SVBSERERE 20, 3. ferienti ſe ſubſerit luci.

quam *(carnem)* inter femora ſua et equorum terga ſubſertam fotu calefaciunt breui 31, 2.

per arcanos ſuſurros nutrimenta fictis criminibus ſubſerentes 14, 11.

quibus ſubſerebat non adeo vetus exemplum 14, 11. *cf.* 16 7. 30, 8.

iisdemque *(iuris peritis)* ſubſeruntur genitalium extorum interpretes controuerſi 28, 4.

SVBSIDERE 24, 4. poplitibus ſubſidendo.
iacti corporis pondere ad ima fluminis ſubſidebat 16, 12.
Oſdroënae *ſubſederat* extimas partes 14, 3. *i. e. per inſidias latendo. vid. Valeſ. ad h. l. cf. 15, 2. 24, 4. 26, 6.*
ſubſident aliqui copioſos homines 28, 4. *cf. 16, 8. 30, 4.*
SVBSIDIALIS robuſtiſſimus globus 31, 7. *cf. 14, 6. 27, 10. 29, 5.*
SVBSIDIVM 16, 12. ad ſubſidium vicini collis euaſit. *cf. 17, 1.*
ſubſidiis amicorum — alitur 14, 6.
attenuatis auidioribus bibendi ſubſidiis 21, 12.
indefeſſo labore vigilias et caetera ſubſidia ſecuritatis implebant 21, 12.
SVBSTANTIA *vid.* Neptunus.
humentis *ſubſtantiae* conſenuit tumor 26, 10. *Etiam de aëre 25, 2.*
SVBSTANTIALES poteſtates ritu diuerſo placatae 21, 1.
ſubſtantialis tutela generali potentia partilibus praeſidens fatis 14, 11. *vtroque loco daemonia intelliguntur ſ. angeli.*
SVBSTERNERE 14, 11. ſubſtrauitque Karthaginis *(fortuna)* Regulum.
SVBSTITVERE 15, 5. hoc bonum habere triſtia praecedentia, quod in locis ſuis ſecunda ſubſtituunt.
SVBSTRIDENS ira exundante 16, 4.
SVBTABIDVS ſtetit 26, 6, *vid.* tabeſcere.
SVBTEMEN 14, 6. nimia ſubteminum tenuitate *(lacernae)* perflabiles. *cf. 16, 10.*
SVBTER 23, 4. quidquid inuenerit ſubter.
SVBTERRANEA occulta 17, 1, *vid.* ſerpens.
SVBTERVOLVI 22, 8. vt nec amnium curſus ſubteruolui credantur *(prae gelu et glacie)*
SVBTEXERE 17, 4. ad ſpeciem multiplicium liciorum caelum denſitate nimia ſubtexentes *(funes)*
caelum ſubtextum caligine cernebatur obſcura 20, 3. *cf. 19, 7.*
SVBTILITAS *vid.* vellus.
SVBTRAHERE 16, 8. ſe *diſcrimine* graui *ſubtraxit.*
SVBVENIRE agiliter 28, 5.
SVBVERTERE 14, 8. ſubuerſa (*Iſaura prouincia*) vt rebellatrix. *cf. 19, 2.*
SVBVIRIDIS 20, 11.
SVBVRBANIS propinquantem 21, 10. *cf. 28, 6. 31, 16.*
SVBVRBIVM 19, 12.
SVCCEDERE 28, 4. ad quam *ſucceſſerit* domum *pr. acceſſerit.*
vt — palatio more ſuccederet principum 25, 8.
rectam *ſucceſſerat* portam 24, 2. *i. e. ſubfoderat, vt eſt paullo ante. cf. Tacitus A. 2, 20.*
SVCCENDISSE ardores Parthicos 25, 4. *cf. 27. 10. pr. accendiſſe.*
SVCCENTOR fabularum crudelium 19, 12. *de inquiſitionibus.*
SVCCESSOR 25, 3. turba imperii ſucceſſorum. *cf. 22, 2.*
SVCCESSVS magnifici 18, 5.
contextis ſucceſſibus clarus 18, 1.
fortuna — ſucceſſus fundante 17, 5.
hoc rerum proſpero currente ſucceſſu 17, 13.
qua ſucceſſus alacritate 26, 9.
SVCCIDERE 21, 16. rei vehiculariae ſucciderent neruos.
ſuccidis poplitibus 17, 13.
omni ſpe meliorum ſuccisa 24, 8.
iuxta opulentos et tenues eneruatus *ſuccidere* fortúnas 30, 5. *i. e. deminuere, atterere.*
SVCCINCTE docere 28, 1.

SVC-

SVCCINCTIOR armatura 25, 3.

SVCCINCTIVS explicabo 14, 10. *cf. 23, 6. it. 15, 8.* edocebo.

dimicare ſuccinctius parans 20, 11.

SVCCLAMATIO tumultuaria plebis 26, 6. *pr. acclamatione.*

SVCCRESCERE 23, 5. ne imperio *ſuccreſcerent* aemulae. *vid. Valeſ. ad 27, 6.*

ſuccreſcentis rabies belli 21, 13.

SVCCVMBERE difficultatibus 25, 3.

SVCTVS 31, 6. abſtractiſque ab ipſo vberum ſuctu paruulis.

SVDANT ſub ponderibus lacernarum 14, 6.

SVDOR 30, 6. letali ſudore perfuſus.

leni ſudore ſub imperium venere Rom. 15, 12. *Similiter Capitol. in Maxim. duob. cap. 2. dixit* vno ſudore. *i. e. ſine defatigatione. Eleganter autem haec translata ſunt e palaeſtra.*

bellicis ſudoribus (*legiones*) induratae 14, 2. *cf. 17, 9.*

ſudorum reliquiae 17, 2. *i. e. laborum.*

quaſi glorioſis quaeſitae (*amicitiae aleariae*) ſudoribus 28, 4.

SVDVS aër et liquidus latentes retexit funereas ſtrages 17, 7. *cf. 20, 11.*

SVETVS 18, 2. annona a Britannis ſueta tranferri. *cf. 14, 3.*

SVFFECTVS igneo lumine cernebatur 30, 6. *Niſi vero legendum* ſuffocatus.

SVFFICERE 28, 5. ducens militem rei ſufficientem.

negantibus *ſufficere* ſe poſſe — *quaerere* etc. 28, 6. *cf. 18, 6, 30, 2.*

ſufficientes *exſtingui* 25, 2.

conſiliis validis ſufficiebat in cuncta quae conabatur 19, 9.

SVFFIXVS 19, 9. paribulis ſceleſte ſuffixis. *i. e. adfixis cf. 27, 2.*

SVFFLARE 26, 1. ſpe vana ſufflati. *cf. 18, 6. it.* ira 22, 14.

ſufflantes adulatores 17, 4. *cf. 15, 5. 28, 4.*

SVFFODERE *vid.* ſubfodere.

SVFFRAGARI 30, 4. multas tibi ſuffragari abſolutionem lectiones reconditas pollicentur. *i. e. fauere. cf. 26, 7.*

SVFFRAGATIO 26, 1. tranſlata eſt ſuffragatio leuis in — Iouiani adfinem.

SVFFRAGATOR 29, 3. *i. e. vnus de ſummatibus in comitatu principis; quorum commendatione ad principem alii vtebantur. vid. Valeſ. ad h. l. cf. 22, 6.*

SVFFRAGIVM 21, 13. cuius (*ſummi numinis*) perenni ſuffragio damnantur ingrati.

cuius auctoritate iuſtiſque veritatis ſuffragiis tumultu lenito 29, 9.

noſtri veſtrique conſulti ſuffragium 15, 8.

incorruptum aequitatis ſuffragium 17, 5.

librabit ſuffragiis puris merita recte ſecusne factorum 27, 6.

ſalutis intercluſo ſuffragio 26, 9.

ademptum — omne euadendi ſuffragium 31, 13. *i. e. auxilium.*

SVFFRAGO 25, 3. auerſorum — ſuffragines concidebat et dorſa.

SVFFRENDERE 15, 12. inflata ceruice ſuffrendens.

SVFFVGIA petere latebrarum paluſtrium 17, 13. *cf. 21, 12.*

SVGGERERE 22, 16. praelucendi nauibus nocturna *ſuggerens* miniſteria. *i. e. praebens. cf. 17, 5.*

SVGGESTVS 15, 8. tribunali ad altiorem ſuggeſtum erecto.

ardui ſuggeſtus erigebantur 24, 4. *de oppugnatione.*

ob ſuggeſtus montium arduos 15, 10.

ſaxeis monumenti ſuggeſtus 31, 14.

elatoſque vertices, qui ſcanſili ſuggeſtu conſurgunt 16, 10. *i. e. columnae intrinſecus excauatis gradibus peruiae. Sic Valeſius ad h. l.*

SVI 31, 7. ob inſtiorem ſui cauſſam. *cf. 16, 10. it. Tacitus H. 3, 38.*

SVLCARE 31, 2. infantum ferro ſulcantur altius genae. *cf. 14, 9. 26, 10. 28, 1.* *vid.* exarare.

aëris parte ſulcata *(facem)* euanuiſſe 25, 2.

SVLCI ſiderum 21, 1.

VMERE leuamen laborum 18, 2.

ſumſerunt primitus trabeas conſulares 26, 5.

quum — minus — in medio ſumpta quaedam imitaretur 23, 5.

cuius ex teſtamento legata ipſe ſumſerat 28. 1.

SVMMAM quaeſtionum agitandarum commiſit 22, 3. *i. e. praecipuas aut vniuerſas quaeſtiones etc.*

agitata ſumma conſiliorum 19, 2.

ſumma coepti prudentis aliorſum euaſit 21, 12. *cf. 20, 8.*

in ſumma bellorum 17, 5.

in ſumma 14, 10. *i. e. vt paucis complectar.*

ad ſummam 20, 3. *eodem ſenſu. cf. 15, 8. 23, 5.*

SVMMATEM virum 14, 6.

ſummatibus proximis 26, 6.

ſummatum omnium maximi 28, 1.

SVMMATIM cauſſas perſtringam 14, 6. *i. e. obiter, leniter, ex more huius aeui.*

perſtringere *pauca ſummatim* 20, 5.

ſummatim omnes Alani cognominantur 31, 2. *i. e. vno vocabulo.*

SVMMITATES vndae 15, 11. *it.* aggerum 20, 11. *it.* collium 14, 2. *cf. 21, 10. it.* haſtarum 16, 10. *it.* arcus 22, 8.

ab imo *latiſſime* in *ſummitates* altiſſimas deſinentes 22, 15.

ab ipſo capite vſque vnguium ſummitates 25, 4.

ſummitatibus ſagi contortis elatus 18, 6.

centonem vltimae optauimus ſummitati 19, 8. *i. e. extremae parti funis demittendi in puteum.*

ad perfectam non venerat *(Roma)* ſummitatem 14, 6.

curantem ſummitatem neceſſitatum caſtrenſium 26, 1.

ſufficiet — ipſos rerum digerere ſummitates 31, 5, *i. e. ſumma ſequar faſtigia rerum.*

SVMMITTERE *vid.* ſtipes.

ſummiſſis ceruicibus conceſſionem praeteritorum poſcunt 14, 10.

ſignorumque apicibus aquiliſque ſummiſſis 26, 7.

ſummiſſis verbis perſtringebatur Vrſicini mentio 15, 5. *i. e. clanculum.*

SVMMOVERE 24, 2. ſola formidine oppidanos a propugnandi ſtudio ſummoturus.

in ſummoto loco partis meridianae murorum 19, 5. *i. e. remoto.*

ſilentio ſummoti loci defenſi. *ibid.*

SVMMVS 15, 1. qui ſummam aulam tenebant.

SVPER his 14, 1. *i. q. praeterea.*

damnis ſuper praeteritis moerens 14, 10.

SVPERARE 19, 8. incedendi nimietate ſuperarer.

quod inteſtinos ſemper ſuperarit motus 21, 13. *cf. 14, 6.*

vbi ſparſorum per vias cadauerum multitudo *humandi officia* ſuperaret 19, 4. *i. e. non poterant omnes ſepeliri; tot erant.*

SVPERBIA alte ſpirantium ducum 23, 6.

SVPERBVS 28, 1. anhelans flatu ſuperbo.

iuuenem ad ſuperbos actus elatum 30, 1.

quos *(legatos)* ante certamen ſuperba

ſuperba quaedam portaſſe praediximus 17, 1.

SVPERCILIA humum ſpectantia 27, 3.
— erigentem vt cornua 20, 1.
elatus in arduum ſupercilium 16, 10.
ardua ſubrigens ſupercilia 16, 12.
ad ardua imperii ſupercilia etiam acerbitatem naturae adiungi 29, 2.
ſupercilia Nili 14, 8. *cf.* 17, 9.
— riparum fluuialium 23, 3. *Etiam de oris maritimis dicuntur* 22, 8. *vid. Gloſſar. Lindan. in h. v.*

SVPEREMINERE 22, 15.

SVPERESSE 17, 7. aggeribus obruti quum *ſupereſſe* poſſent, ſi qui iuuiſſent. *i. e. ſeruari.*

SVPERFVNDERE 25, 6. margines ſuperfuſi fluminis.
ſuperfuſae niues oppleuere montes 17, 1.
inſtarque fluminis hoſtibus ſuperfuſi 15, 4. *cf.* 25, 3. 30, 7.

SVPERFVSIO nimia aquarum caeleſtium 17, 7.

SVPERGREDI 14, 5. iuſſa licentius ſupergreſſus. *cf.* 27, 6.
ſupergreſſa iam potentia fines mediocrium delictorum 14, 1.
ſupergreſſum praeceptum omnia diritatis exempla 28, 1.
communia ſupergreſſo 25, 5. *i. e. facto imperatori.*

SVPERIOR omni metu 25, 2.
officio locoque quem retinebat ſuperior 29, 1.

SVPERMEARE amnem 24, 1.

SVPERNI numinis adſpiratione 15, 2. *cf.* 26, 1.
in humiliora ex ſupernis *(balliſtae)* valentes 19, 7.

SVPERPONERE 20, 11. quem *(noſtrum mundum)* ſphaerae dimidiae parti rationes phyſicae ſuperponunt.
oppido ſuperpoſitum montem 31, 15.
aſperi montis interrupta planicie *(arcem)* ſuperpoſitam 24, 2.

SVPERRVERE 16, 12. acervis ſuperruentium obruti.

SVPERSIDENTES vtribus 25, 8. *vid.* corium.

SVPERSTANTES propugnaculis celſis 20, 6.
victorioſis curſibus *difficultates ſuperſtaret* immenſas 25, 4.

SVPERSTERNERE 16, 8. eamque *(foſſam)* ponte ſolubili ſuperſtrauit.

SVPERSTITIO *vid.* confundere.

SVPERVENIRE 18, 6. ne diſſimulantes obſidium — ciuitati *ſuperuenirent* incautae. *Verbum in hoc genere ſollemne. cf.* 19, 6.

SVPERVIVERE 18, 3. tortus aliquoties ſuperuixit.

SVPERVS 25, 8. fauore ſuperi numinis *vid.* ſupernus.

SVPINATVS 24, 4. obliſo pectore ſupinatus profudit animam.

SVPINVS 22, 15. per *ſupina camporum ſpeciem* exhibet *maris.*

SVPPAR 26, 10. nec ſimiles eius nec ſuppares. *cf.* 22, 15. 31, 2.

SVPPETVNT aliae multae opiniones 20, 11. *vid.* nixus. 15, 5.

SVPPETIAS ferre fluctuanti *(reip.)* 14, 11. *cf.* 16, 4.

SVPPLEMENTA legionibus ſcripta 21, 6. *cf.* 19, 11.
pro militari *ſupplemento*, quod prouinciatim annuum *pendebatur* 31, 4. *cf. l.* 3. *Codicis Theodoſ. de tabul. lib.* 8. *t.* 2.

SVPPLEX 18, 8. manus poſt terga connectens, quod apud Aſſyrios ſupplicis indicat formam. *cf.* 14, 10. 21, 5.

SVPPLICARE 16, 12. miſeratus ſupplicantem abſceſſit.
ſupplicauerat regi 19, 9.
ad ſupplicandum contrarios 30, 8. *i. e. ſupplices reddendos.*

numi-

numinibus per ſacra depulſoria ſupplicans 25, 2.

SVPPLICATIO 17, 3. *pr. ſupplici deditione.*

ſupplicationibus expreſſe conceptis 19, 12. *Nempe has formulas nullo pacto negligere fas erat; vt vel ſingulae voculae retinendae eſſent.*

SVPPLICITER 16, 12. primo curuatus, deinde humi ſuppliciter fuſus.

SVPPLICIVM letale 27, 9. *it.* capitale 22, 11. *it.* ferale 19, 12. *it.* infulare 26, 10.

luenda ſibi cruore ſupplicia 17, 10.

ſupplicium redimeret opima mercede 26, 3.

SVPPONERE 14, 11. per ſuppoſitos quoſdam ad ſaeua facinora animatum. *i. e. ſubornatos.*

SVPPRIMERE 16, 8. nec adulterii foeditate ſuppreſſa. *i. e. celata. cf. 14, 1.*

SVPRA quam optari potuit 17, 1.

augendique regni cupiditate ſupra homines flagrans 18, 4. *vid.* planta.

SVPREMITATES narium 25, 1.

ſepulturam, qui *ſupremitatis* honor eſt 31, 13. *vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. II. p. 284.*

SVPREMVS 17, 1. humilitate ſuprema.

vt nihil iis videatur ad felicitatem deeſſe ſupremam 23, 6.

cum Iuliani *ſupremis* — mittitur — humaturus 25, 9. *cf. 21, 1.*

collectis ſupremis 22, 11.

ſuprema et cineres 25, 10.

poſt conclamata imperatoris ſuprema 30, 10. *cf. 21, 15. it. Tacitus A. 3, 49.*

SVRA 24, 6. aduerſorum feriens ſuras et terga.

SVRGERE ad culmen imperiale 15, 5. *cf. 21, 16.*

in mundanum fulgorem ſurgeret (*Roma*) 14, 6.

in res ſurrexerat nouas 26, 5.

ad motum certaminum ciuilium — *ſurrecturas* 21, 15. *i. e. impugnare.*

ad inſontium pericula ſurrexerunt 21, 13.

ſurrecturus in vires 31, 3. *i. e. bellum incepturus.*

horrea veloci opere ſurrexerunt 18, 2.

SVSCEPTORES 17, 10. *i. e. qui annonam militarem a prouincialibus exactam ſuſceptamque in horrea inferebant, et pro illationis modo ſecuritates, id eſt, apochas accipiebant. Valeſ.*

SVSCEPTVS 30, 4. *pr cliente. in ſenſu quidem iuridico, vt patrono cauſſarum opponatur, qui ſuſcipere dicebantur. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theod. in h. v.*

SVSCIPERE 15, 8. *ſuſceptis* ad conſeſſum vehiculi *receptuſque* in curiam. *cf. 28, 2.*

infulas ſuſciperet principatus 15, 6.

ſedes alias ſuſcipere ſunt adſenſi 17, 3. *cf. 19, 11, 22, 16.*

quos in curam ſuſceperat ſuam 17, 13.

dedentes ſe ſuſcipit 17, 8.

vt ſidus ſalutare ſuſciperetur 21, 10. *it.* auenter 19, 9. *vid. Valeſ. ad 14, 6.*

legationes liberaliter ſuſceptae 23, 2. *cf. 30, 6. 31, 12. vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 412.*

nulla probabili ratione ſuſcepta 22, 14. *cf. 14, 11. 20, 7.*

obdureſcentem ad ſuſcipiendam pacem 17, 14.

altiora meditantis ſuſceperit ſcripta 14, 7. *cf. 17, 5. 18, 6.*

conſilium ſuſcipitur prudens 18, 6.

ſuſcipitur oppugnandi exordium 24, 2.

ſuſcipientes 19, 11. *vid. voc. ſeq.*

SVSCITARE 15, 7. dum has exitiorum communium clades ſuſcitat turbo feralis.

ſuſcita-

ſuſcitatis viribus 26, 9.
nunc bonos ab imo ſuſcitans ad bene viuendum extollit 14, 11.
motum mentium ſuſcitantem (*Mercurium*) 16, 5.
SVSPECTARI 24, 2. obſidium ante ſuſpectans.
quos ſuſpectati ſunt 28, 1.
SVSPECTVS altiora conari 26, 2.
ſuſpectiſque per auios tractus inſidiis 20, 11.
exiguum et ſuſpectum (*munimentum*) 23, 5.
exciti, idque quod acciderat *ſuſpecti* 29, 4. *Forte legendum eſt* ſuſpectati; *quamquam et hic actiue explicari poteſt. vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 615.*
ſuſpectiorque de obſcuris 16, 12. *i. e. magis ſuſpicioſus.*
SVSPENDERE 17, 12. ſuſpendi a iugulis ſuis gladios obſecrantium. *cf. 23, 5.*
eniſuri *adparatum* Saporis arte quadam *ſuſpendere* 17, 5.
fratris exemplum mentem eius anxiam ſuſpendebat 21, 1.
SVSPENDIVM 19, 11. proſcriptiones innumerorumque ſuſpendia.
SVSPENSVS in eodem gradu conſtantiae ſtetit 14, 9.
ſuſpenſis paſſibus 14, 2. *cf. 31, 11.*
praepoſitis vrbanae familiae ſuſpenſae 14, 6. *i. e. otioſae. et ab opera vacanti.*
ob flagitia ſua ſuſpenſis in metum 30, 1.
admiſſa copia rogandi ſuſpenſum 29, 6.
inter quae tam ſuſpenſa 22, 1.
SVSPICERE aues 22, 1.
exortum ſolis ſuſpiciunt 23, 6.
quâ caeleſte ſuſpicit plauſtrum (*Gallia*) 15, 10. *cf. 26, 10.*
vt domina *ſuſpicitur* et regina 14, 6. *Sed alii legunt* ſuſcipitur, *quod et ipſum admirationis notionem habet, vti* ἀποδέχεσθαι. *vid. Valeſ. ad h. l.*
SVSPICIO 14, 10. infamabat haec ſuſpicio Latinum.
abſtergendae cauſſa ſuſpicionis 14, 11.
iracunda *ſuſpicionum quantitas* 14, 5.
per ſuſpicionum nebulas 14, 1.
ſuſpiciones contiguae veritati 21, 6.
SVSTINERE 20, 3. apertum et euidentem ita demum ſuſtinet luna defectum.
indignanter — ſuſtinens 27, 3. *i. e. ferens.*
abiecte ſuſtinuerant impetum 24, 5.
quod igitur cenſeo — iuſtaque ſuſtinet indignatio, paucis abſoluam 16, 12.
SVSVRRAVIT obſcurior fama 26, 6. *cf. 25. 8.*
SVSVRRO tenus haec monebantur 14, 5.
ſuſurris clandeſtinis 15, 2. *it.* arcanis 14, 11. *it.* opertis 29, 1.
diſſeminantes mordaces ſuſurros 20, 2.
ex ſuſurris immaniter ſtrepentis exercitus 26, 2.
SVVS 21, 13. iter ſuum praeire — praecepit. *Similia exempla vid. in Gothofredi Gloſſario Nom. Cod. Theodoſ.*
ad ſua redire compulſis 21, 4. *it.* ad propria 17, 10.
triſtia praecedentia — in *locis ſuis* fecunda ſubſtituunt 15, 5.
vt — in ſuis requirerent barbaros, quum nullum reliquiſſent in noſtris 17, 1.
tela eorum (*ſuis*) vitalibus immergebat 16, 12. *Sic* αὐτὸς *vſurpant Graeci. vid. Valeſ. ad h. l. it. Perizon. ad Sanctii Mineruam 2, 12.*
SYNGRAPHA 26, 3. *modo non per ſyngrapham* arcanis piacularibus (*ſeruum*) inducendum etc. *i. e. omni modo.*
SYRINGES ſubterranei quidam et fluctuoſi receſſus 22, 15. *cf. 19, 4.*

T.

TABESCERE 14, 3. abſque vllo egreſſus effectu deinde *tabeſcebat* immobilis (*dux, poſt irritos conatus*)
atroci tabuimus fame 25, 8. *cf. 17, 9.*
TABVLARIA principis publica 16, 12.
TACENTE tuba 14, 10.
TACITVS *vid.* fletus.
TACTVS 14, 11. pauca *tactu ſummo* tranſcurram.
TAETER *vid.* ferere.
TAGETICI libri 17, 10.
TANDEM denique 26, 5.
denique tandem 17, 12.
TANGITVR eorum (*hominum*) adfectione numen 21, 1.
TANTVM abſuit *laudare* 15, 5.
— *quod* fors dederat 27, 5.
TAPETES *villoſus impoſitus ſtramento, vnde conſtabant lecti militum 16, 5.* Valeſ.
TARDVS *erga* deferendas poteſtates 31, 14.
TARTAREVS cognitor 28, 1. *it.* delator 15, 6. *it.* malorum omnium fabricator 29, 2.
conſilia *tartareis manibus* miſcens 18, 4.
TECTIORES litterae 31, 16.
TEGI *vid.* ſemen.
TEGMINIBVS ferreis abſcondito bellatori 16, 12.
machinarum operti (*milites*) tegminibus 14, 7.
purpureis opertus tegminibus pedum 26, 6. *Erat autem hic cultus imperatoribus proprius. vid. Valeſ. ad h. l. cf. 22, 9.*
TELA criſpare 14, 2. *it.* contorquera 20, 7.
— minitantia mortem 16, 12. *it.* letalia 27, 1.
— eorum vitalibus immergebant. *ibid.*
telis Apollinis perire 19, 4. *i. e. radiis ſolis, et nimio calore.*
TEMERARE limitem 30, 3. *i. e. perrumpere. Vox hoc ipſo ſenſu ſimilibuſque occurrens in Codice Theodoſ. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. in h. v.*

nihil auſus *temerare* — promiſſorum 20, 11.
temeratumque tot regum et gentium dominum praedicans 19, 1. *i. e. petitum telis hoſtilibus violatumque.*
TEMERATOR quietis 29, 5.
TEMERE contextis ratibus 14, 2. *i. e.* σχεδίως, *vnde nauigia ipſa de quibus hic agitur, Schediae vocantur.* Valeſ.
TEMPERANTER adhibere modum 14, 10.
TEMPERARE vrnam fortium 14, 11. *cf. 26, 2.*
TEMPERATOR obedientium fuit et arbiter lenis 23, 6.
TEMPERIES *vid.* ſoſpitalis.
TEMPESTIVVS 17, 13. *lenitatis* tempus aderat *tempeſtiuae vid.* ſollers.
munimenti perquam tempeſtiui 20, 7.
TEMPLVM fatidicum 14, 7. *vid.* gradilis.
fixuſque inter ambitioſi templi delubra 17, 4. *cf. 23, 1. 24, 2.*
in templo mundi totius. *ib. i. e. Romae.*
templum Vrbis 16, 10. *Id primum ab Hadriano exſtructum eſt. vid. Valeſ. ad h. l.*
TEMPORA diademate redimitum 26, 4.
TEMPORARIVS 19, 4. *i. e. lentus* (*de peſtilentia*)
TEMPVS *vid.* obſtinatio. *it.* retinaculum.
— anceps metuens tyrannidis 27, 6.
amaritudo temporum 21, 16.
Pompiliani temporis ſecuritas 14, 6.
tempus Conſtantii 14, 5.
momento temporis parui 14, 4.
proceſſu temporis 14, 1. *it.* tempore 19, 4.
in id temporis 16, 11.
exiguo temporis interuallo decurſo 17, 13.
diei reliquo tempore 19, 6.
temporis obſcuritas 18, 2. *i. e. noctis.*

tempus — pauca *dicere* 17, 7. *cf.* 22, 8. *vid. Drakenborch. ad Liuii* 6, 18.

— impendio tempeſtiuum 25, 3.

pro anni et *temporis ſtatu* 28, 2.

vaporatis temporibus 17, 7.

vbi ſolis radiis exarſerit tempus 18, 7.

menſes tempora retineant praeſtituta 26, 1.

TENACITER cremat 23, 4. *it. c.* 6.

TENACIVS 25, 4. quibus (*cibo et ſomno*) tenacius vtebatur.

TENAX iuſti et recti 27, 8.

TENDERE 19, 6. audito licet leui *tendentium* ſonitu. *i. e. progredientium. Sic Valeſius. Gronouius autem legi vult:* audito licet breui (*i. e. paruo*) ferientium ſonitu.

porticus ſubito lapſa — ſubter tendentes — colliſit 23, 2.

rectam aciem luminum tendens 16, 10.

quoniam adhuc iniuſtitiae tenderat manus 29, 1.

TENEBRAE veſpertinae 19, 2.

tenebris multis vmbrantur (*viae*) 16, 2.

caligine tenebrarum 19, 1.

horiore medio tenebrarum 28, 1.

aeternis tenebris (*vrbes*) occultantur 17, 7. *vid.* abactus. *cf.* 19, 5.

tantis *malorum tenebris* offuſam — eſſe remp. 31, 5.

TENEBRANTE veſpera 25, 8.

TENEBROSA nox 15, 4.

TENER 14, 5. animus anguſtus et *tener. i. e. mollis.*

TENERE 17, 4. Octauiano res tenente Rom. *cf. cap.* 5.

retractus arctiſſime tenebatur 14, 7.

tentis regis — legatis 14, 10. *i. q. retentis. cf.* 14. 6. 16, 6. *it.* 12. 29, 5.

TENORE bellorum gliſcente 25, 4. *cf. Liuii* 5, 5.

TENTAMENTO fruſtrati 24, 2. *cf. cap.* 7. *it. Tacitus H.* 2, 38.

tentatae in caueis beſtiae 19, 6. *vid. dentatus.*

TENVS 19, 1. colloquio tenus. *it.* ſpecie 14, 7. amictu 14, 9. verbo 26, 4. collo 17, 7. ſuſurro 14, 5. legatione 29, 6. terrore 16, 8. formidine 14, 7.

TEPERE 25, 4. per tepentem Aſſyriam.

anni tempore iam *tepente* 17, 10. *Niſi vero legend. aut* terenre *aut* ferente.

TEPESCENTE negotio 28, 1 *i. e. languente, remittente.*

quum omnes amicitiae — tepeſcant 28, 4.

TEPORE febrium areſcunt 19, 4.

caeli *reſerato* tepore 14, 10. *cf. Liuius* 41, 2.

TERERE 27, 12. operam teri fruſtra.

in hoc loco tritum eſt quatriduum 25, 6.

TERETI ambitu in ſublime porrectum (*Caſium montem*) 22, 14.

vallum dimenſum *tereti figura* plauſtrorum 31, 15.

Pantheum velut regionem teretem 16, 10.

TERGA cataphracta (*crocodili*) 22, 15.

quorum poſt terga Cimmerici agitant 22, 8.

poſt montium terga 27, 10.

agminis noſtri terga feriret extrema 24, 4. *cf.* 19, 8.

TERGERE 14, 6. aduſque taedium pedibus *pauimenta tergentes. Proprie de ſaltantibus dicitur. vid. Valeſ. ad h. l.*

TERMINALES lapides 18, 2.

plagarum terminalium adcolae 31, 10.

TERMINARE 15, 4. hoc *exitu* proelio *terminato. cf.* 14, 5. *it.* 11.

TERMINVS 22, 1. intra Daciae terminos.

ſub

ſub ipſo viuendi termino 14, 9.
TERRA dives bonis omnibus 14, 8.
culris abundans *terris* et nitidis. *ibid. i. e. agris.*
lataque aperiens *terrarum diuortia* 22, 8.
aggerumque altitudine — porrectas terras 27, 4. *vid.* ſolum.
TERRENVS *vid.* ſtabilitas.
mole obſiſtente terrena 20, 3.
circa terrenam mobilitatem (*luna*) locata. *ibid.*
omnia deſpectare terrena 14, 11.
TERRERE 27, 7. inimicos terrent loqui.
TERRIFICO fremitu 26, 7.
TERRIGENAE 19, 8. *vid.* ſinus.
TERRITORIA (*ciuitatum*) habitare 16, 2. *In Codice quidem Theodoſiano opponuntur poſſeſſionibus priuatorum, quae et ipſa territoria dicuntur. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. in. h. v.*
TERRORE foedo diſpalato 16, 11.
poſt feros lugubreſque terrores 16, 12. *cf. 14, 11. 16, 8.*
TESSERA data ſollemni 14, 2. *it.* gentili 31, 7.
— expeditionalis 23, 2.
militem — *leui teſſera* colligi poſſe 25, 7.
miſſam ad ſe *teſſeram* finxit *redeundi* ad Rheni ripas 30, 10.
TESSERARIVS 28, 4. artis teſſerariae callentem arcana. *cf. 14, 6.*
TESTAE marinae robuſtae et candidae 23, 6.
TESTAMENTVM *vid.* voluntas. *it.* ſtilus.
TESTATI more militiae Iouem inuictum Procopium fore 26, 7. *i. e. adfirmantes. cf. 24, 1. 28, 4.*
maritum *teſtari* compellit 28, 4. *i. e. teſtamentum facere.*
TESTIS reuerendus (*Tullius*) 26, 1. *i. e. auctor.*
ſub conſpectu teſtis indiuidui 16, 12.
TESTVDO 20, 11. legionibus in *teſtudines* varias conglobatis. *vid. Gloſſar. Linian. in h. v.*
TEXERE 17, 13. ſtruendo textis compagibus poni.
TEXTRINI (*Tyrii*) praepoſitus 14, 9.
iuxta vehiculi frontem omne *textrinum incedit* 14, 6.
TEXTVS 17, 4. notarum textus obeliſco inciſus. *De reliquis generibus ſcripturae, librorum, epiſtolarum, deſcriptionum, adeo ſaepe uſurpatur hoc vocabulum, vt notare exempla ſuperſederimus.*
ab *textu* cruento *geſtorum* exquiſite narrando 28, 1. *cf. 17, 13. 20, 8. 25, 10. 27, 12. 28, 6.*
THALAMVS (*de Apis delubro*) 22, 15.
THEOLOGICAE — doctrinae 16, 5. *i. e. mythicae.*
THOLI baluearum 28, 4. *i. e. camerae rotundae atque conuexae. vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. II p. 550.*
THORACES coruſci 25, 1.
TIARA ſublata 28, 8. *nempe ſalutandi gratia.* vid. *apex.*
TIMIDISSIMVS 22, 15.
TIMIDVS ad audaces 27, 11.
TIMOR abierat 14, 2.
TINNIRE 31, 1. querulum quiddam nocturnae *volucres tinniebant* et flebile.
TINNITVS *vid.* perſultare.
— geſtaminis lapſi 16, 5.
TIRO nouellus 18, 9.
TIROCINIVM 31, 10. oblata iuuentute valida noſtris *tirociniis* permiſcenda. *vid. Caſaub. ad Scrr. H. A. Tom. II. p. 664. cf. 19, 11. 20, 8. 21, 6. 30, 6.*
TITVBANTER 24, 4. quem (*lapidem*) artifex *titubanter* aptauerat fundae.
TITVBARE 17, 5. rem *titubaſſe* Rom.
correctione *titubantium* beniuola et ſollerti 19, 11.

TITV-

TITVLVS 22, 9. antegreſſis victoriarum titulis haec quoque adiiciens.
titulis geſtorum adfixis 21, 16. *cf. 23, 1. vbi commemorantur* publici tituli *i. e. inſcriptiones ſignorum et ſtatuarum in locis publicis.*
non ex *titulis* ſolutis parari iubebat impenſas 27, 3. *i. e. e tributis. cf. cap. 7.*
in hoc *cauſſarum titulo* diſſimilem [illegible] 14, 9. *i. e. genere. Dicitur etiam abſolute* titulus *eodem ſenſu 19, 12. 21, 16. 28, 4. 28, 4. cf. Liuius 3, 67. vid. et Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*
exquiſitorum deteſtanda titulorum 19, 11.
exitialia prouiſorum nomina titulorum 30, 5.
TOGA *pr. togatis vid. Valeſ. ad 15, 7.*
TOGATVS 25, 4. *armatae* rei ſcientiſſimus et *togatae.*
TOLLERE 24, 4. *ſuſtulit* in hoſte proſtrato — monile. *Niſi vero cum aliis legendum* abſtulit. *vid.* ſublatus.
TONSTRIX 16, 8. *tonſtrices docuit* filias, *i. e. docuit filias artem t.*
TORALIS *vid.* linteum.
TORMEN *vid.* ictus.
TORMENTVM adpellatur ex ex eo, quod omnis explicatio torquetur 23, 4. *vid. Valeſ. ad h. l. cf. 24, 4.*
tormenta muralia in funeſtos ſonitus proruptura 24, 4.
tormentorumque machinae ſtridebant 19, 6.
contigua morti tormenta 28, 1. *cf. 15, 17.*
TORPERE 14, 6. ludibriis ignauiae torpentis.
hoſtiles torpuere diſcurſus 27, 10. *Niſi* e *MSS. legas* tepuere. *Enimuero 16, 2. militum manus* torpere *dicitur, pr. defenſionem murorum non ſuſcipere.*
TORPESCERE 14, 6. ad quos vel ſedandos omnis profeſſio medendi *torpeſcit.*
TORQVATVS puer 18, 5. *i. e. qui torquem geſtabat. vid. Valeſ. ad h. l.*
TORQVERE 24, 4. aptatae ligneis ſagittis balliſtae flexu ſtridoreque torquebantur.
tortos ignes ſpargunt vt crines (*cometae*) 25, 10.
TORRENTE vi magna flammarum 21, 1.
aedificium cum hominibus *torruerunt* 31, 13.
TORRENTES incitati 20, 5. *it.* vndae 25, 7.
ruptis riparum terminis aucti inhorruere torrentes 24, 8.
TORRIDA aeſtate 16, 11.
TORTILIS 15, 12. catapultas tortilibus neruis excuſſas. *cf. 23, 4.*
TORTORES *balliſtarum* 19, 7.
TORTVOSVM flumen adſiduis flexibus 24, 1.
TORVITATE luminum terribiles 15, 12.
TORVLO capite circumflexo 29, 1. *i. e. faſcia ſ. vitta, ornatu capitis muliebri. Vocatur* flammeus *16, 12.*
TORI miniſtros et menſae 14, 11.
TORVVM renidens 14, 9. *cf. 29. 5. it.* concrepantibus tubis 16, 12. *it.* canentibus claſſicis. *ib.*
TOTIDEM tempus 14, 6. *Quamquam potius cum Valeſio ſupplendum eſt* dierum *aut* menſium.
TOTVS 22, 8. *geographiae totius* adſenſione formatur. *vid. Salmaſ. et Caſaub. ad Scrr. H. A. Tom. II. p. 441.*
in totum lucrandi auiditate ſordeſcens 15, 13. *i. e. in vniuerſum.*
totum furori incitatiſſimo tribuentes 31, 2. *i. e. omnia, de more huius aetatis. vid. Caſaub. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 638.*
rem — ad ſententiam *tota facilitate* completam 15, 1. *Sic 16, 12. dicitur* tota celeritate. *it. 17, 5.* totis viribus *cf. 26, 2. vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 40. it. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

tota conſilia quam ſibi placen ia ſequuturus 26, 4.

TRABALIA tela 16, 12.

TRABEA conſularis 25, 10. *cf. 14, 11. it. 21, 10.* poſt ſcipiones et trabeas 29, 2. in trabea 16, 10. *i. e. in conſulatu.*

adhibito in ſocietatem trabeae 25, 10. *cf. 30, 3.*

adſcito in collegium trabeae 23, 1. *vid.* faſti.

TRACTARE 28, 4. periti iuris — repugnantia *tractaturi. Verbum proprium de diſputationibus ICtorum ſuper quaeſtionibus controuerſis. vid. Valeſ. ad h. l.*

TRACTATVS 14, 11. per ſimulationem *tractatus publici* nimis vrgentis. *Sic de conuentu publico alicuius rei deliberandae cauſſa inſtituto loqui ſolet Ammianus (cf. 30, 1.) loquuntur et paſſim leges Codicis Theodoſiani de legatis. lib. 12. tit. 12.*

TRACTVS vnius ſoli 14, 4. *it.* auii 20, 11.

TRADERE 16, 2. pauore *traditos* cepit. *i. e. qui ſeſe tradiderant.*

TRADVXIT onuſtam manu valida claſſem 15, 10.

TRADVCTVS 18, 8. timidi, per eos *traductus* agentes. *Sed forte cum Lindenbrogio rectius legatur* tractus.

TRAGICVS *vid.* tumor *it.* cothurnus.

TRAHERE 17, 2. obſidionales *tractae* ſunt *morae. cf. 22, 8.*

familiarum agmina poſt terga trahentes 14, 6.

flumina — natura — lapſu poſt trahit in mare. 23, 6.

exiguas ſpiritus reliquias trahens 30, 6.

neceſſitas *in crimen traxerat* non voluntas 26, 9. *it. ad cr. tr. 19, 12.*

TRAMES 22, 15. auerſis veſtigiis diſtinguit tramites multos.

tramite aliquo diſcurſo poſt Caeſaris terga 16, 2.

cauatis tramitibus ſubterraneis 24, 4.

fragoſis tramitibus, impeditum *(latus)* 21, 10. *it.* ſcrupuloſi 16, 12. *it.* deuii 14, 2.

per *aërios tramites* famam praepetem volitare 18, 6.

TRANQVILLIOR 14, 6. ad tranquilliora vitae diſceſſit *(populus Rom.) cf. 25. 5.* vid. *pacatior.*

TRANQVILLITAS mare mollinit 19, 10.

TRANQVILLIVS 26, 5. acta tranquillius hieme.

TRANSCVRRERE 27, 4. pauca — tranſcurrere per breuem exceſſum. *vid.* tactus.

quibus peractis tranſcurſiſque temporibus longis 23, 6.

poſtque oppida multa tranſcurſa in Oceano delitefcens *(Garumna)* 15, 11.

TRANSENNA 25, 6. tamquam e tranſenna ſimul emiſſi. *vid. Valeſ. ad 20, 11.*

TRANSEVNTER indiciorum fide diſcuſſa 28, 1.

TRANSITOR 15, 3. adſultu ſubito ſingulos *tranſitores* obſeruans inceſſit *(ſubterraneus ſerpens)*

TRANSFERRE 27, 10. ad Rom. ſolum *ſe* celeri *transtulit* gradu. *cf. 21, 12. vbi illud* ſe *haud dubie ſubintelligendum.*

genitali vocabulo dictitatum ad Serapionis transtulit nomen 16, 12.

Adiabena eſt, Aſſyria priſcis temporibus vocitata longaque adſuetudine *ad hoc translata vocabulum* ea re, quod etc. 23, 6.

translata eſt in Sarmatas cura 17, 12.

TRANSFRETARE *de flumine 18, 5. cf. 19, 8. 31, 4.*

TRANSGRESSI *(natatu)* tumidum flumen 25, 7. *cf. Liuius 42, 1. vid. Burmann. ad Sueton. Iul. 35.*

TRANSIRE 16, 3. nec itinera nec flumina tranſire.

vt Lucullum tranſeam *(ſilentio)* 23, 5.

quae per ſqualidas *tranſiere* perſonas 28, 1.

non tantum *tranſire* voluimus

mus *per conſcientiam* veſtram, verum etiam *probata firmari.* 27, 6.

TRANSMITTERE 18, 7. Nibi proſtratione vili *transmiſſa.*

TRANSSCENSV ſcalarum 19, 5. *cf.* 24, 2.

TRAVECTO exercitu 24, 4. *Sed in Varr. Lectt. eſt* traiecto.

TREMERE 17, 10. a Caeſare trementibus oculis adorato. *cf.* 17, 7.

TREPIDANTES praecipiti fuga 17, 8. *vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. II. p. 10. it. Gloſſar. Liuian. in h. v.*

TREPIDVS 17, 10. circumſpectis — trepidis rerum nouarum exordiis.

TRIBVERE 18, 3. nec mora vlla negotio tributa nec quiete.

TRIBVLES 15, 7.

TRIBVNAL *vid.* lambere.
— celſius ſtructum 26, 2.
— ad altiorem ſuggeſtum erecto 15, 8. *vid.* admittere.

TRIBVS *vid.* otioſus.

TRIBVTARII 27, 8. quam *(praedam)* tributarii perdidere miſerrimi. *cf.* 20, 4.

TRIBVTI ratiocinia diſpenſauit 17, 3.
tributorum molliens ſarcinas 30, 9 *vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 964.*

TRIDVVM et trinoctium 14, 2. *cf.* 16, 12.

TRIGEMINIS nauibus valde ſibi connexis 21, 22.

TRIPARTITVS *(Euphrates)* nauigabilis per omnes eſt riuos 23, 6.

TRIPERTITO exitio premebantur 16, 12.

TRIPVDIANTES relinquens prouincias 28, 3.

TRIQVETRA littera 22, 15.

TRISTIS 28, 1. catenis ſonantibus triſte.
aliaque herbarum genera triſtiſſima *(ſcil. ad edendum)* 25, 8. *Opp. cibus mundiſſimus* 29, 2.

TRISVLCAE cuſpides 23, 4.

TRIVMPHVS laureae 14, 6.
pro *victorialibus epulares* triumphi 22, 4.

TROCHILVS auicula breuis 22, 15.

TROPAEATVS 23, 5. hinc ſunt digreſſi victores et tropaeati

TROPAEVM *vid.* arx.

TRVCIDARE 14, 2. pecudum ritu inertium trucidantur.

TRVCVLENTVS 17, 13, eum *oculis* inceſſentes et *vocibus truculentis.*

TRVDERE 16, 12. vmbo trudebant vmbonem.
truſus in exſilium 26, 10.
quos vilitas et deſperatio trudebat in ſcelus. *ibid. cf.* 14, 1. *it.* 10.
quo dubius impetus truſit abreptos 18, 2. *cf. cap.* 8.

TRVNCARE 14, 7. ad vltimam truncata *(corpora mortuorum)* deformitatem. *cf.* 15, 4. 16, 2. *it.* 11.

TRVTINA 28, 4. *vid. Caſaub. ad Scrr. H. A. Tom. I. p.* 648.

TRVX vlulatus 14, 2,
mortium *truci viſu* 14, 7.

TVBARVM ſonitu leni ductante 19, 7.
— accendente clangore 27, 10.
Orientis fortuna *periculorum* terribiles *tubas inflabat* 18, 4.
ſonante periculorum indicialium tuba 15, 2. *it.* tacente 14, 10.

TVERI 15, 4. qui equeſtrem turmam Comitum *tuebatur. i. e. regebat, ducebat.*

TVMENS vltra mortale 26, 6. *it.* immaniter 17, 10. *cf.* 14, 6. *vid. Bentleius ad Horat. A. p.* 197.

TVMESCENTES inedia 16, 5.
locum immenſo quodam *vertice tumeſcentem* 24, 2.

TVMIDOSVS 21, 10. in anguſtias tumidoſis collibus deſinentes.

TVMIDVS ſucceſſibus variis 21, 9.
ceruice tumida gradiens 28, 4.
tumidum flumen 25, 7.

TVMOR 14, 9. quorum *(ſubſidiorum)* metu *tumor* — Caeſaris exhalaret. *i. e. faſtus.*

incolarum tumore — contuſo 14, 8.
vt opprimeretur leuius *tumor* barbaricus *flammans* 31, 12.
tumore — deflagrante 29, 6.
tumor conſenuit militum 14, 10.
quibus (*flatibus*) praefecturae acceſſerat tumor 29, 6.
tumor tragicus 28, 1.
TVMVLOSI loci 31, 7.
TVMVLTVARE 16, 12. *it.* 19, 11.
hoc factum inſolens tumultuando (*femina*) quaerebatur 22, 10.
TVMVLTVARIO optimatum ductu contenti 31, 2. *it.* ſtudio 17, 1. *it.* opere 24, 5. *it.* operâ 25, 6.
tumultuariis ſucclamationibus plebis 26, 6.
TVMVLTVOSAE res 21, 5. *cf. Liuii* 27, 2.
militare otium — *tumultuoſum* 14, 7.
TVMVLTVS *vid.* adlenimentum
TVNICVLA *vid.* pectoralis.
TVRBA 15, 1. igneus turbarum incentor.
TVRBAMENTVM 25, 7. inter diſſenſiones et turbamenta. *cf.* 26, 7.
TVRBARE 17, 4. ne ſuper *turbando* Armeniae *ſtatu* quidquam moueretur.
TVRBATIO (*de Kalendario*) 26, 1.
TVRBATOR otii 29, 5. *it.* quietis publicae 26, 6. *cf.* 19, 5. *vid. Gloſſar. Liuian. in v. bellum.*
TVRBELA populari diſcerpti 14, 10.
TVRBIDO inſtantium ſtudio 31, 4.
turbidum ſaeuiebat ingenium 14, 7.
illi feri et *turbidi*, hi quieti et *cauti* 16, 12.
fallaces et turbidi (*milites*) 18, 9. *vid.* meatus.
TVRBINATVS 24, 8. *vis* quaedam *turbinata* pulueris adparebat.

TVRBO 22, 8. hi ſcopuli — immobiles *turbine circumfracto* ſtetere concorporati.
fulminis turbo 17, 8.
turbo feralis 15, 7.
turbines exarſere moeſtiſſimi 26, 5.
diſcordiarum ciuilium gliſcentes *turbines ſepeliuit* et bella 26, 9. *cf.* 18, 3. 19, 10.
reuiuiſcerent prouinciarum turbines *compoſiti ſ. vt Valeſius mauult* conſopiti 28, 3.
turbinum infortuniis percitus 19, 7.
calamitatum turbo 15, 5.
turbines calcare fortuitorum 25, 3.
primi impetus turbo 18, 10. *it.* militaris 17, 12. 25, 10.
lacrimabilis *belli turbo* crudeſcit 19, 2.
TVRBVLENTE exclamat 20, 4.
dum inter praedatores turbulente concurſat 17, 4.
Raetias *turbulente* vaſtabant 17, 6.
TVRBVLENTIVS 22, 9. commiſiſſe in maieſtatem turbulentius deferebat.
TVRBVLENTVS ſeditionum concitor 14, 10.
hieme turbulenta 16, 11.
turbulento ſonitu cymbalorum 18, 3.
diſciſſi ſtudiis turbulentis 25, 5.
TVRGERE 18, 7. quum iam *ſtipula* fauenti *turgerent* (*frumenta*)
intempeſtiue turgens 29, 6. *i. e. ſuperbiens.*
TVRGIDVS 14, 1. germanitate Auguſti *turgida* ſupra modum.
homo ſuperbae mentis et turgidae 20, 9. *cf.* 21, 7.
TVRMA 26, 7. concitatae equitum peditumque turmae.
turmae *pro* alis *dictae* 18, 8. *vbi vid. Valeſ.*
adulatorum oblatrantibus turmis 14, 9.
TVRRES ferratae 19, 7. *it.* armatae

matae 21, 11. *it.* frontibus ferratis excelſae 19, 5,

turris in ſublimitatem exſurgens. *ibid. cf. 24, 4. it.* in modum Phari celſior ſurgit 24, 2. *vid.* minae.

turres adſiduos per habiles locos — (*extollens*) 28, 2.

TVTELA 31, 12. impedimentis cum legionum tutela congrua collocatis.

quorum (*murorum*) tutela ſecuritas poterat in ſolido locari cunctorum 14, 2.

tutelam miniſterii ſuſcipe Galliarum 15, 8. *vid.* ſubſtantialis.

TVTOR 31, 14. prouinciarum aequiſſimus tutor.

TVTVS 18, 2. ſecuritatem ſuam locaturus in tuto.

ratione *tuta* poſcente 16, 12. *cf. 25. 4. vbi ante Valeſium legebatur* totae rationes.

TYPHONES 17, 7. *figurae quaedam nubium metuendae. vid. Lindenbrogium ad h. l.*

V.

VACANS — tribunus. *vid. Indic. Dignitt.*

VACVVS *vid.* morſus.

VADERE 30, 6. in conſiſtorium Equitio *vadente* ſunt intromiſſi. *Niſi cum Valeſ. legendum* ſuadente.

VAFER quidem ſed ad *lenitatem* propenſior 14, 7. *Gronouius legi vult* acer. *Enimuero etiam in Codice Theodoſiano l. 7. de infirmand. his, quae ſub tyrann. lib. 15. tit. 14. vafra mens tyranni occurrit.*

VAGITVS 25, 10. *de puero admodum paruulo, Conſule tamen.*

VALDE parum *pr. rariſſime* 21, 16.

VALERE 19, 7. in humiliora ex ſupernis, valentes (*balliſtae*)

VALIDIVS cupiens 15, 3. *cf. 25, 4.*

VALIDVS 14, 2. firmare niſu valido greſſus.

intra palatium *validi* 30, 4. *i. e. potentes.*

valida proeliis manus 29, 6.

valido muro firmatum (*locum*) 14, 2.

VALLATVS 24, 2. fluminis circumitione vallatum (*munimentum*) *it. 20,* 7. duplici muro.

vallatis opere tumultuario caſtris 24, 5.

ſcutorum ordine multiplici vallatus 16, 12.

VALLES — — vocant transeuntes 15, 10. *vid.* patulus.

— compendioſae 30, 1.

VALLO opportune metato 27, 2.

— regis Perſarum direpto 22, 4. *i. e. caſtris. Hunc locum reſpiciens minus dubitare debebat Valeſius ad 16, 11. quin* vallum Gallicum *pro* Gallico exercitu *accipiendum eſſet.*

vallum antemuranum 21, 12.

VANIDICVS et amenti propior 16, 7.

VANITAS 18, 3. perculſa *vanitate* muliebri. *i. e. vana muliere.*

VANITIES aliquoties plebeia ſtrepit 21, 1. *cf. 29, 1.*

VANVS 19, 7. nullo paene iaculi genere in vanum cadente *cf. 21. 6.*

VAPORE ſideris agitantur leones 18, 7. *i. e. aeſtu. cf. 24, 8.*

VAPORATIVS efferueſcente ſole 24, 4.

VAPORATO tempore 28, 4. *proprie i. q. calefacto. Sic antiquitus vſurpatum eſt hoc verbum. cf. 17, 7.*

in puluere vaporato Perſidis 25, 4.

nec priuata domicilia ſuſtinerent conſtipatione vaporata confertas (*incluſorum cateruas*) 29, 1.

VARIARE 16, 2. poſt variatas ſententias plures quum placuiſſet etc.

VARIETAS commerciorum 14, 8. *it.* ſomniorum 31, 2. *it.* periculorum 14, 1. *it.* ludificandi 24, 1. *it.* dolorum 14, 8. *cf. 7, 11.*

inter has ruinarum varietates 14, 9.

declinanda varietas ſaepe ſatietati coniuncta 15, 9.

VARIVS 24, 4. per varia diſcurrentes. *cf. 19, 8. 21, 8. 27, 2.*

VASTARE 14, 3. fulminis modo cuncta vaſtarat. *cf. 15, 8. 16, 12. 17, 6.*

prouincialis — vaſtatus 17, 3.

VASTATORIAE manus 29, 6. *cf. 18, 6. 27, 2.*

VASTITARE 16, 4. terrae *ſaepe vaſtitatae. cf. 26, 5.*

VASTITAS 24, 4. viſus formidandae vaſtitatis armatus. *vid.* iaculum.

vnde *vaſtitas* emerſit Illyrici 30, 9.

VASTVS 15, 10. vaſtis funibus illigata *(vehicula)*

VATICANVM 27, 3. accitos a Vaticano — egentes. *Valeſius intelligit pauperes, qui in veſtibulo aedis apoſtolorum, quae erat in Vaticano, ſtantes ſtipem petebant.*

VATICINA mortalitati ſuppeditant verba (*ſubſtantiales poteſtates*) 21, 1.

VATICINIIS credens 22, 2. *de ominibus eorumque interpretatione.*

VBERI palmite viret 14, 8.

alimentorum vberi copia 22, 16. *cf. 18, 9. 21, 7.*

lucrandi vberis patrimonii 28. 1.

ſuburbano eius vberrimo inſederunt 28, 6.

ceſpitiſque *vbere* iuxta fecunda *(Caramania)* 23, 6. *Subſtantiue.*

VBERTATE praedarum 31, 6.

— mercedis ad momentum omne verſabiles 15, 5.

VBERTIM 22, 15.

VBI 18, 9. turmae, *vbi* merent omnes ingenui.

VECTIGAL 22, 16. Pharos — Rhodiorum erat obnoxia vectigali.

VECTIGALES 14, 8. prouinciae — factae ſunt *vectigales. i. e. tributariae.*

VECTORES iumentorum 25, 6. nautici et *vectores* 16, 12. *cf. 17, 1. vid. Clau. Cicer. in h. v.*

VEGETABILIS — radix 22, 8.

VEHEMENTIVS aequo bonoque cauſſas ſpectauerunt 22, 3.

VEHIT grandiſſimas naues (*Rhodanus*) 15, 11.

vectus mutatione celeri curſus publici 21, 9. *cf. 15, 1.*

Boſporanis *legationes vehentibus* ſupplices 22, 7.

quam *(annonam)* — vehebat ceruicibus miles 17, 9. *cf. 18, 2.*

antequam ex Aquitania — veheret annona 17, 8. *cf. 20, 7.*

bellorum inundantium molem *humeris* ſuis, quod dicitur, *vehens* 16, 3.

accliuitate collium aedes pleraeque vehebantur 17, 7. *de tempeſtate.*

beatiſſimus dies *vehens* quodammodo Gallis perpetuam *libertatem* 20, 5.

magnorum eius laborum factorumque *vehens adoreas* celſas 20, 4.

vehens licenter pro ſacerdotibus ſacra 22, 14. *al. ferre, quod proprie in hoc genere dicitur.*

VEHICVLA publica 21, 13. *vid.* conſeſſus. *it.* textrinum. *it.* amfractus.

VEIOVIS fulmine tangendos 17, 10. *i. e. Iouis fulguritoris. vid. Valeſ. ad h. l.*

VEL inter epulas 23, 6. *pr. adeo cf. 14, 6. 16, 2.*

vel mulctatione bonorum *aut* inſulari 14, 5.

vel aequo loco iuſtoque proelio 24, 4.

Armeniae *vel* Meſopotamiae 17, 14. *pr.* et. *cf. cap. 5. vbi eſt* Armenia *cum* Meſopotamia. *vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. II. p. 88. it. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

VELABRIS vmbraculorum theatralium 14, 6.

VELAMEN *vid.* ſecretum.

— purpureum a Diocletiani ſepulchro furatus 16, 8. *vid. Lindenbrogium ad h. l.*

VELAMEN-

VELAMENTO ſubagreſtis ingenii 14, 11. *it.* amicitiae 19, 11. *it.* maieſtatis regiae 27, 12. *vid.* amictus. *Eodem ſenſu fere vmbraculum dicitur in Cod. Theodoſ. l. 8. de numerariis lib. 8. tit. 1.*
VELIFICATIONE tranquilla, vt aiunt ferebatur ad gloriam 29, 2. *cf. 19, 10.* vid. *rymulcus.*
VELITARI auxilio moto 20, 1.
compoſitis velitaribus cunctis 19, 3.
VELITES expediti 21, 12. *cf. 17, 13. 24. 1.*
VELLERE 22, 3. aurem, quod dicitur, vellens.
VELOCITATE volucri 14, 11.
VELOX 26, 7. veloci diligentia maturandnm.
veloci vigore pectoris excitus 24, 6.
VENAM eius — pungendo 30, 6. *vid.* laxare.
venas fatidicas — Caſtalii fontis 22, 12.
montium venis perſcrutatis 17, 4.
ex cuius *(paludis Maeotidos)* vberrimis venis 22, 8.
VENATICIA praeda 21, 7. *cf. 30, 1.*
VENATIBVS agitandus *(aſini feri)* 23, 4.
veſcuntur venatibus 23, 6. *de diſcrimine, quod inter venatum et venationem hac aetate factum eſt. vid. Caſaub. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 952. it. 956.*
VENDIBILIS 26, 6. conſtipatione vendibilium militum.
vendibiles introitus praeparant 30, 4.
VENEFICIVM 28, 1. *noxiae artes, vt eodem loco dicuntur.*
VENENA malignantes 22, 15. *cf. 15, 3. 28, 1. vid. Liuius 5, 2. it. Clau. Cicer. in b. v.*
venenum *(abortum ciens)* 16, 10. *vid. Lindenbrog. ad h. l.*
VENENATIS artibus coloratum in peius 15, 3. *i. e. prauis, nefandis, pernicioſis. vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 674.*
VENERABILIS Roma 22, 16. *cf. 14, 6.*
VENERATO numine 22, 9.
VENERIVS 25, 4. nihil vmquam venerium agitaret.
VENIA 22, 3. factum veniae plenum. *i. e. quod ignoſci poteſt.*
principem exorabant in veniam 19, 11. *cf. 29, 5.* vid. *confeſſio.*
VENIALEM poſcerent pacem 27, 5. *cf. 28, 5.*
in *precem venialem* proſtratus 29, 1.
VENIRE accelerarct 20, 4. *it.* feſtinabo 17, 5.
veniſſe in maiorem numerum copiae putabantur hoſtiles 24, 5. *i. e. auctae eſſe. Similiter vſurpatur haec forma in Codice Theodoſ. v. c. l. 3. de bonis vacantib. lib. 10. tit. 8.*
ſupplices venirent in preces 19, 1.
ventura decretis caeleſtibus commendabat 25, 2. *i. e. futura.*
nocte ventura 15, 2.
prouidus venturi 27, 9.
ad triſtes exitus eouſque negotium venerat 27, 2.
VENTER vnicuique ſolarium eſt 23, 6.
— malleoli 23, 4.
VENTIS loquebatur incaſſum 15, 5.
animis in ventum ſolutis 19, 2.
ſpiramina ventorum 17, 7.
ventorum procellae reflantium 19, 10. *it.* turbo 24, 11.
lenium ventorum commodiſſimus flatus 23, 6.
VENVMDATI auaritiae et vſucapti 30, 4.
VENVS *vid.* ardor.
VENVSTAS 31, 2. ſeneſcunt *imberbes* abſque vlla *venuſtate.*
oculos cum venuſtate terribiles 15, 8.
venuſtate oculorum micantium flagrans 25, 4.
regio plena gratiarum et venuſtatis 14, 8.
populo venuſtate attonito 23, 5.

VER 26, 9. ſperto iam vere.
vere adulto 17, 13. 19, 11.

VERBENAS felicis arboris geſtans 29, 1.

VERBERARE *vid.* euerberare.

VERBVM 25, 9. quo verbo exaſperatus. *cf* 29, 3. *i. e. ſermone.*
magnificis *verbis* atque *prudentibus* ſpe cunctorum erecta 29, 5.
hac perniciofa verborum ille adſiduitate nimia 25, 7.
verbi gratiâ 28, 4.

VERECVNDIA 26, 9. — vt ducis verecundia truces animi lenirentur. *cf* 24, 2. 26, 8.
quae vitia imperiali verecundia forſitan correxiſſet 25, 10. *i e. verecundia muneri ſuo habenda a ſemetipſo.*

VERECVNDIVS ad prandium inuitauit 30, 1.

VERECVNDVS 30, 8. quae temperantia morum ita tolerabilem eum fecit et verecundum.
populi R. nomen circumſpectum et verecundum 14, 6.
exceptus *verecundis* ſenatus *officiis* 22, 2.

VERGERE 15, 5. in mollius vergente ſecuritate.
vitam — vergentem in luxum 28, 4.
vergens in ſenium pop. R. 14, 6.
anno in autumnum vergente 31, 8.

VERIDICE 31, 1. quae vates — *praedixere veridice.*

VERIDICVS 26, 10. nec fabulae nec *veridicae* nobis *antiquitates* exponunt.

VERISSIMVS teſtis adfuturus induſtriis et ignauis 15, 8.
anni interuallum *veriſſimum* 26, 1. *i.* e. *plenum.*

VERITAS reſpirauit oppreſſa 16, 8.
ſententiam ex *internis veritatis* ipſius promulgatam 15, 5. *vid* ſuffragium.
veritas reos nocentiſſimos offerebat 22, 3.

VERNACVLA principi reſonantes 17, 11. *i. e. vernaliter dicta. vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. I p. 768.*

VERNVM 15, 10. *anni verno.*
prima verni temperie 18, 4.

VERSABILIS mens 14, 3. *it.* fortuna 23, 4. *it.* fortunae motus 14, 11. *it.* femina 16, 8. *it.* miles 20, 4. *it.* adulator 14, 11.
armatorum *mobilitas* ſaepe *verſabilis* 26, 1.
vbertate mercedis ad momentum omne verſabiles 15, 5.

VERSARE 31, 2. verſandi vomeris cura.
haec — fatorum ordine contexto verſante 16, 1.
incrementorum detrimentorumque momenta verſans 14, 11. (*Nemeſis*)
verſando ſententias multiformes 28, 5.
multa *cum animo verſans* 29, 5.
perque varias *curas* animum *verſans* 20, 4.

VERSARI 14, 7. bonorum vbique mulctatio verſabatur per orientales prouincias.
in his verſati flagitiis 26, 3.
interrogando verſatos in medio 15, 1. *vid.* ſtipendium.

VERSIFICARI 21, 16. ad *verſificandum* (*i. e. Poëticen*) transgreſſus.

VERSVS 30, 3. vltro citroque verſus.

VERSVS heroos dixit 21, 2.

VERTERE 28, 3. *verſis* turbatiſque Britannorum *fortunis* opem — tulit. *i. e. euerſis.*
quum praeſentium rerum verti neceſſe ſit ſtatus 20, 11.
lares verſi 28, 3.
verſa vice 26, 10. *vid.* incentio. *it.* exſilium.
verſi in pedes 27, 2. *i. e. fugati. cf. 18. 2. 26, 9. 28, 5.*
ferrum — ad eorum interitum eſſe vertendum 21, 13.
ad Iulianum — calumniarum vertitur machina 15, 2.

VERTEX 14, 8. ſuperatis Tauri montis verticibus. *cf. 18, 9.*
verticibus, quos praeruptos gelu-

geluque torquentes aquilones adſtringunt 31, 2.
quorum (*operum, turrium*) in verticibus celſis 19, 7.
mari praeruptis vndarum verticibus (*fluuius*) intimatur 22, 8. *cf.* 15, 4.
inter ipſos diſcriminum vertices 16, 12. *cf.* 24, 5. 25, 4.
vertices ipſos continens rerum 29, 1.
Alexandria *vertex* omnium *ciuitatum* 22, 16.
adſcito in honorum verticem 26, 2.
multiplici vertice dignitatum — ſublimis 19, 1.
honorum vertices ipſos ferinis morſibus adpetentes 15, 3. *cf.* 14, 7. *vid.* principia.
VERTICOSVS *vid.* gurges.
VERTIGO 24, 1. pluresque vertigines concitans (*turbo*)
recurrentium aeſtuum incitata vertigine 26, 10.
lacunarum hauſti vertigine vorabantur 18, 8.
vt primae vertiginis impetum declinarent 17, 1.
rupes abſciſſae vt deſpici ſine vertigine horrenda non poſſent 19, 5.
in ipſa vertigine pereuntium rerum 31, 10.
VERVS 14, 10. id inueniet verum. *i. e. aequum.*
VERVTA miſſilia 16, 12.
VESANIA 14, 2. formidabatur flagrans veſania manus.
VESANVM ſpirantibus barbaris 31, 7.
VESCI 24, 4. in lucis palmaribus (*iumenta*) veſcebantur. *cf.* 22, 15. 23, 6.
diebus humi *veſcitur (crocodilus)* 22, 15. *Si modo vera lectio, ac non potius* verſatur *cum Valeſio aut cum Gronouio* venatur *legendum.*
ferarum tetro ritu veſcuntur 22, 8.
vt commodius *veſcerentur* 16, 4. *de copiis militaribus diſperſis. Etiam Tacitus abſolute hoc verbum pro* capere cibum *poſuit Ann. 4, 59.*
VESPERA tenebrante 19, 8. *cf.* 25, 8.
finem veſpera dedit incedens 20, 11. *cf.* 24, 1.
VESPERTINIS tenebris 28, 2.
veſpertina lumina 16, 8. *de conuiuiis.*
VESTIGARE accuratius 30, 5. *i. e. indagare.*
VESTIGIIS fixis ſteterunt 16, 12.
nullo variato veſtigio 19, 2.
ſemiruta murorum veſtigia 24, 2.
veſtigia ſagacius colligendo 30, 4.
adfuſi ſunt veſtigiis Auguſti 17, 13. (*ſc. orantes veniam*)
VESTIRE 24, 2. crudorum tergorum denſitate *veſtitis* (*ſcutis*)
hirſuta *barba* in acutum deſinente *veſtitus* 25, 4.
ambitioſe veſtitus 22, 4.
quaere quem *veſtias* 26, 4. *ſc. purpura, i. e. imperatorem facias.*
VESTIS 14, 6. in ambitioſo veſtium cultu.
regem veſtis claritudine rutilantem 18, 6.
VETARE 25, 6. ſalaria — accipere vetiti. *i. e. quum vetitum eſſet, ne ſalaria acciperent ſ. ne iis ſalaria darentur.*
VETERNI morbo conſumptus 16, 12.
VETVS 16, 12. imitatus — *veterem* Sullam. *vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 882. it. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in b. v.*
veteribus ſaeculis 23, 6.
in ditionem *veterum* tranſiere *noſtrorum* 27, 4.
VETVSTAS 30, 4. ſubagreſte ingenium nullis *vetuſtatis lectionibus* expolitum.
carie vetuſtatis inualidos (*muros*) 16, 2.
VEXARE 15, 5. hoſtili tumore vexabat.
tormentis vexatos 15, 7.

Britannias barbarica conſpiratione ad vltimam vexatai inopiam 27, 6.

VEXILLATIONVM Tribuni 25, 1. *i. e. equitum.*

VEXILLVM 14, 1. velut *contumaciae* quoddam *vexillum* altius erigens. *De vexillis flammeis 15, 3. vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. II. p. 545.*

VIA ſollemnis 20, 4. *i. e. publica, militaris. it.* compendiaria 23, 2. *it.* compendioſa 16, 2. *it.* latebroſa 14, 2. *vid.* moliri.

cautiorem viam — non praeproperam et ancipitem 16, 12.

repentino pauore vias prouidendi turbante 26, 7.

per multas prudenteſque vias 29, 5. *cf. 17, 1. 31, 16.*

odorandi *vias periculorum* occultas perquam ſagax 14, 5.

ſententiarum *via concinens* adprobaſſet 14, 10.

pandente viam fatorum ſorte triſtiſſima 14, 11.

vitalique via — voceque ſimul obſtricta 30, 6.

VIARE 20, 9. intentique ad viandum. *cf. 15, 10. 19, 8. 24, 8. in quo poſteriori loco ante Valeſium male* viatibus *legebatur.*

VIBEX 22, 16. *ſignum verberis in humano corpore remanens.*

VIBRARE 31, 13. tela mortem vibrantia.

haſtaſque vibrantes irati 21, 13.

Cſtnopolim terrae pulſu vibratam 23, 1.

oculorum — *vibratae lucis* ardorem 21, 13.

VICE verſa 26, 10.

nulla ſermonum vice 23, 6.

vice alicuius oraculi (*ſermone*) comprobato 21, 5.

ad vicem capitum 30, 8. *i. e. pro c. loco c. it.* praemii 27, 3. *it.* memorabilis muneris 15, 10. *it.* ad obſidum vicem 29, 5.

Germaniano iuſſo vicem tueri Nebridii 21, 8.

explorabat vigiliarum vices et ſtationum 25, 4.

accidentium vices alternans (*Nemeſis*) 14, 11.

quum nullas ſibi *vices* a Caeſare diuturni ſudoris *rependi* poſſe contemplaretur 20, 8. *i. e. parem gratiam, beneficentiam.*

VICINITAS 15, 8. plebs vniuerſa cum *vicinitate* finitima.

VICINVS *ibid.* fortuna (*imperatoris*) tam vicina ſideribus.

VICISSIM 15, 13. *mutua* commercia *viciſſim* ſibi conciliando.

VICISSITVDO 14, 6. exceptis iis quibus viciſſitudo debetur. *i. e. vicem reddere: de ſportulis.*

pacto *viciſſitudinis reddendae* 16, 12.

VICTIMA 30, 1. Regulus — perforato pectore *deformis* procubuit *victima*, ictibus multiplicatis foede conciſa.

VICTIMARIVS *vid.* ſacricola.

VICTITARE ſtipe collaticia 14, 1.

exercitus *parcius victitans* 25, 8.

VICTORI gentium ſemet offerrent 20, 7.

bellorum victor 19, 2. *vid.* durus. *it.* crudus. *cf. Liuius 6, 3.*

VICTORIA foedior 26, 10. *vid. Valeſ. ad h. l.*

victoria declararet 17, 13.

VICTORIALIS *vid.* triumphus.

VICTORIOSIS curſibus 25, 4.

VICTV vili et paupertino 23, 6.

cultiore victu parumper adſumpto 31, 9.

victui congrua 16, 4.

VICVS 21, 16. aduſque diſcrimina vicorum agreſtium. *cf. 14, 2.*

VIDELICET 27, 2. illo *videlicet* ad gaudii cumulum accedente.

VIDERE 25, 10. cuius (*Iuliani*) ſuprema non *Cydnus videre* deberet, quamuis gratiſſimus amnis et liquidus.

vbi

vbi memorantur ſomnia non videri 15, 3.
lenis videri cogebatur et mollior 27, 6. *i. e. eſſe.*
reuerſos honorifice *vidit* 21, 12. *i. e. excepit. vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*
numquam — egredi vel videri ſunt auſi 31, 8. *i. e. comparere.*
nec adpellato eo nec viſo 14, 11.
ne quis amicum perferentem ſimilia *videat* 14, 6. *i. e. ſalutet. cf. c. 7. vid. Salmaſ. ad Scrr. H. A. Tom. II. p. 26.*

VIETVS ſenex 18, 5. *i. e. vetus.*

VIGERE 14, 11. animus ſemper vigens motibus indeſeſſis.

VIGESCERE 31, 2. ſubito de induſtria diſperſi vigeſcunt.

VIGILARE 14, 10. fortunam eius (*Conſtantii*) in malis tantum ciuilibus vigilaſſe.

VIGILIAE 21, 8. ſtationes nocturnas ageret et vigilias. *cf. 19, 2.*
vigiliis intentis compoſita millia voluminum 22, 16. *i. e. cura intenta.*

VIGOR 15, 8. adoleſcens *vigoris* tranquilli. *cf. Liuius 7, 4.*
vrgente genuino vigore 16, 1. *it.* mollito 14, 10.
vigore virium labente 25, 3.
quum neruorum vigorem ſopor laxaſſet infuſus 16, 5.
vt pilorum *vigor* tempeſtiuus emergens (*i. e. lanugo*) corrugatis cicatricibus *hebetetur* 31, 2.
in cubili ſolioque Iouis *viuifici* theologi veteres (*Themidem*) collocarunt 21, 1.
nondum intelligendi minuto vigore 30, 6. *de moribundo.*
animo vigore collecto 28, 3. *Forte rectius cum Lindenbrogio legatur* animi v. c.
veloci vigore pectoris excitus 24, 6.
innoxius modo non reclamante *publico vigore,* diſceſſit 14, 7.
vigori publico inſultarunt (*venefici*) 26, 3.
inuſitato cenſorio vigore audiebat 18, 1.
ſeueritatis recto vigore ſunt geſta 22, 3.
vigore nimio iuſſit in negotium inquiri 28, 1. *de vigore iudiciorum et iudicum vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in v.* vigor.
ſempiternus vindicauit *iuſtitiae vigor* 30, 2.
ſcintillas ab aethereo cadentes vigore 25, 2. *de meteoro.*

VILIS 17, 9. — quum Caeſar dediſſet aliquid vile.
cauſa viliſſima et lenis 15, 7.
Niſibi *proſtratione vili* transmiſſa 18, 7.
adſpectu vilis et lingua 21, 6.

VILITAS opum 17, 13.
augendae *barbaricae vilitatis* auctorem 21, 12. *i. e. vilium barbarorum. cf. 14, 7.*
homines quidam ignoti, vilitate ipſa parum cauendi 14, 1.
ſi ad *theatralem* ventum fuerit *vilitatem* artifices ſcenarii etc. 28, 4.
ſeditiones et tabernas, et vilitates harum ſimiles alias 14, 6.
vilitati ſtudebat venalium rerum 22, 14. *i. e. vili pretio ſtatuendo. vid. Caſaub. ad Scrr. H. A. Tom. I. p. 512.*

VIMEN 24, 2. ſcutis vimine firmiſſimo textis.

VINARIVS *vid.* frumentarius.

VINCIRE 17, 2. gelu vinctum amnem peruaderent.
quorum greſſus vinxerat timor 17, 12. *vid.* pellis.

VINCVLIS ori impoſitis 30. 4. *vid.* manica. *it.* adfligere.

VINDICARE 22, 12. vbi *vindicandis* potius quam cedendis conuiuiis indulgebant.

VINDICTA 19, 11. ferens de hoſte fallaci vindictam.

VINEA 24, 3. *agri* conſiti *vineis* varioque pomorum genere.

VINO grauis miles 24, 1. *cf. 24, 3. vid. Valeſ. ad 14, 6.*

VIOLA-

VIOLARE 17, 1. vt quidquid inuenire potuerint, ferro violarent et flammis.

VIPEREIS morſibus ab eo ſaepius expediri 22, 11.

VIR 25, 3. pauorem *iumentis* incutiebant et *viris*. *cf. cap. 6.*

VIRERE *vid.* vber.

VIRGA 14, 6. quos *(praepoſitos vrbanae familiae)* inſignes faciunt virgae dextris aptatae. *vid. Lindenbrog. ad h. l.*

VIRGINITAS 31, 8. *pr. virginibus.*

VIRGO 19, 9. matrimonium ſplendidae virginis.

eripere virginis non obſcurae pudorem 15, 7. *cf. 16, 5.*

VIRIDITAS 27, 4. perenni viriditate roris adſperginibus gelidis corpora conſtringente.

VIRTVS 31, 10. virtutis ſobriae duci. *cf. 15, 4.*

virtute roboris exciſa Romani *(ciuitas)* 24, 4.

adulta robuſtaque virtute confiſi 16, 12.

quas res virtute felicitateque correxit 16, 1.

poſt ambiguam proelii virturem 20, 11.

moderamina orbis Rom. mihi veſtras detuliſſe virtutes 26, 2.

quos multiplices auxere *virtutes* 21, 14. *i. e. praeclare facta.*

VIS 14, 2. poſtrema vi ſubigente.

confeſſi vi quaeſtionis 15, 3.

amplificatis viribus 14, 2. *it.* ſuſcitatis 26, 9, *it.* concitis 23, 4. *it.* adultis 16, 12. *cf. 31, 10.*

viribus totis accinctus 17, 5. *cf. 20, 7.*

feſſas labore vires recreans 14, 11.

robore virium ſuarum omni collecto 16, 12. *vid.* indigena. *Apud Liuium quidem adeo eſt* virium vis 9, 16. *cf. 21, 41.*

pondere armorum oppreſſus et virium 14, 10. *cf. 18, 4.*

inter aquilas admiſſus et ſigna ſtupebat armorum viriumque decus 18, 2.

qui vel quarum virium milites 18, 5.

VISCERVM flagrante compage laxanda erat neceſſario vena 30, 6.

ex *barbarorum viſceribus* alimenta congeſta ſunt 17, 1. *vid. Gloſſar. Linian. in h. v. Similiter etiam Ciceroni dicuntur* aerarii viſcera.

nullo prouincialium damno miles *viſceribus hoſtium* paſcebatur 24, 4. *vid. Gothofredi Gloſſar. Nomic. Cod. Theodoſ. in h. v.*

VISERE 14, 8. nauigerum nuſquam *viſitur* flumen. *i. e. inuenitur.*

VISIO 16, 10. ad cuius ſummitatem aegre *viſio humana* conſcendit.

VISORVM interpretes 23, 3.

viſa nocturna 14, 7.

VISVS 29, 6. rerum nouarum lugubri viſu praeſtrictus.

VITA digrediens 29, 5. *it. 30, 1. it.* abſolutus 25, 3. *cf. 27, 11.*

vitae terminis a primigenio ortu *adſcriptis* auſa immania frenantibus euadebat. 29, 1.

more vitae remiſſioris fluxius agens 18, 7.

ſolutioris vitae mollities 31, 5.

caſtior vitae cultus — in hac vita noſtra nec parca nec ſobria 22, 16.

pudicitia celſius conſurgentem vitam exornat 25, 4.

ferinae vitae pertaeſum 26, 6.

ſpatia vitae longiſſima 21, 16.

clare natos meritiſque probabilis vitae compertos 23, 1.

nullo citerioris vitae miniſtro praeſente 14, 1. *cf. 16, 10. 28, 4.*

mandatis arcaniſque vitae ſecretioris maritum xorans 19, 9.

vita repoſita 29, 1. *i. e. tranquilla.*

ad tranquilliora vitae diſceſſit *(populus Rom.)* 14, 6.

de vita et ſpiritu hominis laturum ſententiam 29, 2.

vitam pulſaturus inſontis 15, 5.

ad

ad inneɫtendas letales inſidias vitae ſimplici 15, 2.

VITALIS 27, 4. radios ſolis ſuapte natura vitales.
extractis vitalibus interiit 15, 3. *vid.* telum.
vitalibus obſtructis necauit *(fumus)* 24, 4. *vid.* via.

VITIVM *vid.* tentare.
vitiis diffluunt abortiuis 23, 6.

VIVACISSIMO curſu praegreſſus 26, 7.

VIVARIVS *vid.* ſaeptum.

VIVERE 14, 6. victura *dum erunt homines*, Roma. *it.* cum ſaeculis 26, 1. *Sic* victura in aeternum iuſſio *dicitur l. 5 de haeret. lib. 16. tit. 5.*
omne quod viuunt vino — impendunt 28, 4. *vid.* terminus.
bonos ab imo ſuſcitans ad bene viuendum extollit 14, 11.

VIVIDIVS quam venerant, remearent ad muros 30, 1.

VIX aut ne vix quidem 17, 4.

VLCVS 21, 16. inteſtinis vlceribus reip. ſanie perfuſus horrenda.

VLNA 15, 12. ponderanſque niueas vlnas et vaſtas.

VLTERIORA terrarum 24, 4.
auidae ſemper ad vlteriora cupiditatis 24, 7.

VLTIMVS 14, 1. cum vltimo dedecore. *it.* moerore 27, 2.
vltimae dirae 29, 2. *vid. Valeſ. ad h. l.*
vltimorum metu 29, 5. *cf.* 15, 3. *i. e. peſſimorum, maxime aduerſorum Nam apud Salluſtium quidem (B. Cat. 35.)* primi *et* peſſimi *opponuntur.*
vltima, ni vigilaſſet, opperiens 14, 7.
circa haec ſtagna vltima extimaque 22, 8.

VLTIONE parta de graſſatoribus noxiis 17, 13. *cf. Liuius 7, 30.*
hactenus vltione porrecta *ib.*

VLTRA homines ſe efferens 26, 8.

VLTRICES dirae 28, 4. *vid. Valeſ. ad 29, 2.*

VLTRO citroque ordinantur 25, 6. *it.* dicebantur 16, 2. *it.* diſcurſantes 14, 4.
vltro *(inſuper)* ignibus petebantur 21, 12.

VLVLABILI clamore ſublato 20, 6. *cf. 24, 1. 30, 4.*
clamoris vlulabilis incendio 19, 5.
vlulabiles fletus 29, 5. *it.* planctus 22, 9.

VLVLANS ferum 19, 11. *it.* ferum et triſte 31, 12. *cf. Horat. Carm. 1. 16, 5.*
vlulantes lugubre conuiciis 16, 11. *cf. 28, 5.*
vlulantium vndique Perſarum intonante fragore 20, 7. *de victoribus. i. e. gratulantium ſtrepitus.*

VLVLATV truci perterrens 14, 2.

VMBILICVS *vid.* praeſecare.

VMBO *vid.* trudere. *cf. Curtius 3, 10.*

VMBRA 22, 15. vmbras — mechanica ratione conſumit.
inulta vnici pignoris *(filii)* vmbra 19, 2.
vmbram principatus funeſti capeſſit 26, 10.
ad vmbram imperii Iouianum adſcitum 25, 5.

VMBRACVLA 14, 6. nonnulli velabris vmbraculorum theatralium latent. *cf. 28, 4.*
ex academiae quietis vmbraculis 16, 1. *vid. Clau. Cicer. in h. v.*

VMBRARE 18, 9. verticibus Taurinis *(ciuitas)* vmbratur.
tenebris multis *(viae)* vmbrantur 16, 2.

VMBRATICVS 30, 4. quum ſemel vmbraticis lucris — ſeſe dediderint.

VMBRATILIS 21, 16. imperium caſſum et vmbratile *(Ioniani)*
cum inerti et vmbratili milite 18, 6. *cf. 26, 8.*

VNANIMANTI ardore 31, 5. *it.* conſenſu 21, 5. *it.* plebs 22, 5.

VNCIS furialibus obiectabant 14, 11.

VNDAE torrentes 25, 7. *it.* fluminis 16, 12.
altrinſecus ſecuritates vndae praeterlabens ſegnioris 15, 11.
vndarum quietem permeans (*fluuius*) pigram 15, 4. *it.* occurſantium moles 16, 12. *it.* magnitudo prorumpit 22, 8. *vid.* flumen. *it.* fluuius.

VNDARE 20, 11. humente caelo *vndantes nubes* cum tenebris aduenere minacibus.
aquis vndabundis 17, 7.

VNDATIM coëunte plebe 26, 3.

VNDE 14, 10. vadoſum locum, vnde ſuperari potuit flumen.
— huc fleximus reuertamur 28, 1. *cf. cap.* 5.
fiſci lucra vnde poterat circumcidit 28, 4.
nihil, vnde vituperari deberet, inueniretur 17, 11.

VNDELIBET 28, 4.

VNDIQVE 14, 2. obſeratis vndique portarum aditibus. *cf.* 28, 2. vid. *inhiare.*

VNDOSIVS labenti (*freto*) 27, 4.

VNDOSVS 22, 15. nauigabiles et vndoſi amnes.

VNGVIVM ſummitas 25, 4.

VNICVM auxilium et potiſſimum 24, 4.

VNIONES (*margaritas*) ſic adpellatas, quod euiſceratae conchulae ſingulas pariunt ſed maiores 23, 6.

VNIVERSITAS 14, 11. vt vniuerſitatem regere per elementa diſcurrens omnia non ignoretur.
ſiderea corpora, quantum *ad vniuerſitatem pertinet* nec occidere nec oriri 20, 3.

VNO parique ardore 24, 1.
ablatum *vno* templo miraculum 17, 4.
vnum ſpirantibus animis 27, 10.
reſponſum abſolutum et vniusmodi 30, 2.

VOCABVLO et viribus abſoluitur integris 15, 4. (*fluuius lacum tranſiens*)
auctoris vocabulum referens (*nomen conditoris*) 14, 8. *cf.* 17, 3.
genitali *vocabulo* dictitarum ad Serapionis tranſtulit *nomen* 16, 12. *cf.* 15, 10. 23, 6.
Adraſtia, quam *vocabulo duplici* etiam Nemeſin adpellamus 14, 11.
ad gentilitatem ſui vocabuli traxerunt 31, 2.
Bactra, vnde regnum et vocabulum nationis eſt inſtitutum 23, 6.
ad vnum conceſſere vocabulum 31, 2.
regnum — multis antea nominibus adpellatum — in vocabulum Parthi conceſſit 23, 6.
quorum plurimos, pagos in Acropatenae vocabulum permutatos belli iure poſſedit. *ibid.*

VOCALIS *vid.* reſultare *it.* ſonus.

VOCARE in crimen maieſtatis 14, 11.
ad eum vocandum — mittitur 15, 5. *pr. euocandum.*

VOCITARE 22, 8. *it.* 23, 6.

VOLATV rapiunt celeri 14, 4.

VOLITARE 22, 15. circa cubantem feram volitans blande.
inter rumores, qui volitabant adſidui 16, 2.

VOLVBILIS 14, 6. iactari *volubilibus* gyris. *Niſi cum Valeſio legend.* volucribus.
dum haec fortunae ſtruunt volubiles caſus 22, 1. *cf.* 26, 1.

VOLVBILITATE verborum conſpicui 17, 9.

VOLVBILITER ſupinantur contra ipſum igneum orbem 20, 11.

VOLVCRES *de apibus* 18, 3. *it. de aquilis. ibid. de equis etiam eſt ap. Capitolin. in Vero c. 6. Tom. I. Scrr. H. A. p. 422. it. de culicibus* 18, 7. *vid.* dirus.
agilitate volucri 18, 6.
abſolutus ictu volucri ſtilus 23, 4.

volu-

volucri velocitate letabilis 19, 4.

VOLVCRITER 21, 9. vt fax vel incenſus malleolus volucriter ad deſtinata feſtinans.

nocentes innocenteſque maligna infectatione volucriter perurgebat 29, 1. *cf.* 17, 1. 20, 4. 28, 6.

VOLVERE 19, 2. laniati voluendo *(dum voluuntur)* ſtantes proxime ſubuertebant.

pars lapidibus volutis in pronum colliſi 21, 12.

multa voluendo conſiderans 20, 8.

VOLVMEN 17, 1. ingentia fumi volumina.

caudarumque volumina relinquentes in ventum 16, 10.

volumen publicum 22, 3. *i. e. acta publica. it.* invectiuum 22, 14.

VOLVNTARIVS *v.* debitor.

VOLVNTATE praeſentium ſecundiſſima 26, 2. *cf.* 14, 10.

ſi veſtra voluntas adeſt 14, 10.

itum eſt in voluntatem quorumdam 24, 7.

ciuili iuſtoque imperio ad voluntatem conuerſo cruentam 14, 1.

ſi voluntate matrem tuam finxeris occidiſſe 30, 4. *cf. Liuius* 5, 52.

voluntate ſua *(tauri)* procubuere triſtiſſimi 24, 6.

occultas voluntates principis introſpiciens 26, 10.

voluntatum noſtrarum exorſa alio exitu terminans 14, 11.

in voluntate quam condiderat nuper 28, 1. *i. e. teſtamento. cf. cap.* 4. vid. *indicium.*

voluntatem ordinaſſe poſtremam 21, 15. *Vocatur etiam* nomen. *vid. Gothofredi Gloſſar. Nom. Cod. Theodoſ.*

VOLVPTABILIS 23, 6. vtque hominibus ſedatis et placidis otium eſt voluptabile. *Eadem leguntur* 31, 2.

VOLVPTATIBVS ne ad neceſſitatem quidem indulſiſſe naturae 25, 4.

deſtinatas regiis voluptatibus continens feras *(ſpatium)* 24, 5.

VOMER 22, 8. adhibentes vomeri curam.

verſandi vomeris cura 31, 2.

VORAGINOSVS amnis 24, 6. *cf.* 18, 7. 30, 1.

VORAGO Orientis 15, 5. *de homine.*

menſarum voragines 14, 6.

retecta voragine profundorum 26, 10.

VORARI fluctibus inuolutos 16, 12. *de fluuio.* vid. *vertigo. it. vallis.*

Soſingitem, cuius alueo Tigris voratus fluensque ſubterraneus percurſis ſpatiis longis emergit 23, 6.

VORATRINA 17, 7. patefactis ſubito voratrinis terrarum partes abſorbent

VORAX 30, 7. *voraces* militum *faſtus* ferre nequiens.

VOTVM 14, 11. quod flagrantibus votis eum videre cuperet.

VOX 17, 12. amiſſo vocis officio prae timore.

interrupta et moribunda voce 26. 6.

vocis obiurgatorio ſono 14, 7.

nec vox accuſatoris vlla — quaerebatur 14, 1.

fictis vocibus exclamabant 14, 5.

Auguſtus fauſtis vocibus adpellatur 16, 10.

ſpadonum gracilentis vocibus 21, 16.

putredulis vocibus 22, 16.

magnis vocibus exclamabant 15, 5. *cf.* 16, 12.

vocibus feſtis in laudes imperatoris adſurgens 17, 13.

flagrantiſſimis vocibus aliud poſtulabant 26, 2.

VRBS 26, 5. ab vrbe in vrbem incredibili velocitate tranſiſſe. *Eadem leguntur* 22, 2.

vrbes nitidae 23, 6.

— multis opibus firmas et viribus 14, 8.

— ad Erebi profundos hiatus abactae 17, 7.

vrbs ampli nominis 15, 8. *it.* ſacratiſſima 27, 3. *it.* venerabilis

lis 14, 6. *it.* aeterna 19, 10. *cf.* *14, 6. 21, 12. it.* perſpicabilis 14, 8. *vid.* mater. *it.* templum.

VRERE 17, 1. aëris vrente ſaeuitia.
ſidere vrente brumali 16, 12.
vrente calore nimio venas 21, 15.
— irarum nutrimenta Leone 30, 5.
vrebatur bellandi gemino deſiderio 22, 12.
quam (*plebem*) vrebat impendens exitium 19, 10.
vrebat eius anxiam mentem 20, 11.
cuius virtutibus vrebatur 31, 12. *vid. Valeſ. ad 20, 4.*
adſidue animoſis hoſtem vrgendi conatibus (*miles*) vrebatur 24, 4.
ſaeuiens per vrbem aeternam vrebat cuncta Bellona 28, 1.
armatorum *vrebat* agros 17, 10. *al. exurere, comburere.*

VRGERE 21, 6. inter tot vrgentia.
pro rerum vrgentium pondere 27, 6.
vrgente malorum impendentium mole 14, 5.
exitio vrgente abrupto 14, 5.
atrocium criminum ponderibus vrgebantur 14, 7.
quum glorioſo Marte *Mediam vrgeret* 14, 8.
imperatore *vrgente per Raetias* 16, 12.
vrgens effectus intepuit 17, 4.
vt Lucillianum — *properare* Mediolanum *vrgerent* 25, 8. *cf. 26, 2.*
id — confeſtim vrgebatur impleri 14, 1. *cf. cap.* 7.

VSQVAM 14, 3. ſi reperiſſet vſquam locum vi ſubita perrupturus.

VSQVE diei vltimum 19, 2.
— periculum 17, 4. *cf. 25, 4.*
a pueritia vſque 25, 3.
vſque dum 31, 2.

VSVCAPTVS *v.* venumdatus.

VSVRAM lucis morientibus oculis inquirebant 16, 12.

VSVRPARE 19, 11. ſpem vitae caſtis precibus vſurpando.

VSVRPATOR indebitae poteſtatis 19, 11.

VSVS 24, 4. ex vſu moris gentici. *cf. 16, 8.*
alimentis nondum *ex vſu* tranlatis 14, 10. *i. e. pro neceſſitate. cf. 23, 3.*
equorum plurimi ex vſu caſtrati 17, 12. *i. e. vtilitatis cauſſa.*
vbi vſu veniſſet 24, 1. (*vtile viſum eſſet.*)
cuius vini auidis vſibus intentum vulgus 14, 6.

VT priuignum ad ſtudia mittens 16, 5. vt *abundat.*
vt puta 14, 6. *i. q. vtpote*
vt minus 25, 8.

VTI *vid.* inde.

VTILIS praeter caeteros ductor 16, 12.
hic quoque *ciuitates* ſunt inter alias *vtiles*, Alexandria etc. 23, 6.
dum translationi pararentur vtilia 17, 4.
abſumptis omnibus, quae mandi poterant vtilibus 25, 7.
cunctis vtilibus ad viuendum in ciuitates validas comportatis 31, 8.
flexus eſt quorumdam ſententia vtilium ſuaſorum 20, 9.

VTIQVE 25, 4. figura talis *vtique* membrorum. *v.* figura. *it.* ſitus.

VTRINQVESECVS tentatis aliquoties leuibus proeliis 29, 1. *vid. Valeſ. ad 21, 12.*

VTRIS 30, 1. *de vtribus vinariis.*

VTROBIQVE 20, 7. *it.* vtrubique 14, 11. 19, 8.

VTRVM vt vanus *gerebant — an* multi *tentabant* etc. 16, 11.

VVLGATIVS 31, 3. impendentium — diritatem augente vulgatius fama. *cf. 15, 3. 17, 4.*

VVLGVS inaeſtimabile barbarorum 31, 7. *vid.* plebs.

VVLNVS 17, 3. norat huiusmodi promiſſionum immo euerſionum. — inſanabilia vulnera.
veluti ſerpens vulnere cuiusdam noti attritus 28, 1.

VVLTVOSVS 29, 2. late os circumferens *vultuoſum. i. e. dirum et triſte.*

MQG 2016169

Digitized by Google

